2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM "GLOBAL MIGRATION PHENOMENON»

With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions

PROCEEDINGS BOOK

EDITED BY:
ALINA SOLNYSHKINA
KALDYGUL ADILBEKOVA

www.capitalconference.org
ISBN - 978-625-8377-00-2

OTTOMAN & TURKISH STUDIES CENTRE

VIOLENCE & ABUSE Studies platform

Faculty of Humanities, Education and Social Sciences

VIOLENCE & ABUSE
Studies platform

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM "GLOBAL MIGRATION PHENOMENON"

WITH ITS SECURITY, ECONOMIC, SOCIAL, POLITICAL AND CULTURAL DIMENSIONS

March 23-24, 2022
Ankara, Turkey

PROCEEDINGS BOOK

Editors:
Assist. Prof. Dr. Alina Solnyshkina
Kaldygul Adilbekova

All rights of this book belong to Violence and Abuse Studies Platform-2022©. Without permission cannot be duplicate or copied. Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Issued: 27.03.2022

WWW.CAPITALCONFERENCE.ORG
ISBN: 978-625-8377-00-2

SYMPOSIUM ID

TITLE OF CONGRESS

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM
"GLOBAL MIGRATION PHENOMENON"
With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions

DATE - PLACE

23-24 March 2022
Ankara, Turkey

ORGANIZATION

Violence and Abuse Studies Platform

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

PARTICIPANT COUNTRIES (20):

Turkey, Azerbaijan, Ukraine, Poland, Pakistan, South Korea, India, Romania, Morocco, Republic of Moldova, Nigeria, South Africa, Brasil, Oman, USA, Japan, Turkish Republic of Northern Cyprus, Poland, Indonesia, Kazakhstan

TOTAL NUMBER OF PAPERS: 162

THE NUMBER OF PAPERS FROM TURKEY: 79
OTHERCOUNTRIES:83

HEAD OF SYMPOSIUM

Assoc. Prof. Dr. Alina Solnyshkina
Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Tharwat M. EL-Sakran - American University of Sharja, India Prof. Dr. German Kim - Director of the Institute for Asian Studies al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan
Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka - University of Zululand, South Africa
Assoc. Prof. Dr. Elif Hatun Onal-Kilicbeyli - Adana Alparslan Turkes Science and Technology University
Dr. Umza Nadeem-University of Delhi | DU · Mata Sundri College for Women
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM - Mersin University, Turkey Associate Professor Kamal Koohi - University of Tabriz
Assistant Professor Dr. Ghanshyam Barman - Uka Tarsadia University, India
Dr. Iosefina Blazsani-Batto – Romanian Language Institute, Bucharest
Kaldygul Adilbekova- Violence and Abuse Studies Project Head

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Mustafa Talas- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Vladlena Lisenco - Comrat State University, Faculty of Law, Department of Public law, Republic of Moldova
Prof. Dr. Natalia Sciuchina- Comrat State University
Prof. Dr. K.S. Chandrasekar - Institute of Management in Kerala, India
Prof. Dr. Atul Kumar - Patil B-School, İndia
Prof. Dr. Abu Bakar Abdul Hami - PUTRA Business School, Universiti Putra Malaysia
Prof. Dr. Tharwat M. EL-Sakran - American University of Sharja, India
Prof. Dr. German Kim - Director of the Institute for Asian Studies al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan
Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka - University of Zululand, South Africa
Associate Professor Kazimi Parviz Firudin oqlu - Baku State University
Assoc. Prof. Dr. Elif Hatun Onal-Kilicbeyli - Adana Alparslan Turkes Science and Technology University
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM - Mersin University, Turkey
Associate Professor Dr. Priti Tiwary - SGRR University, Dehradun
Associate Professor Yevheniia Horiunova - V.I. Vernadsky Taurida National University, Kyiv, Ukraine.
Associate Professor Kamal Koohi - University of Tabriz
Assoc. Prof. Dr. Hülya Berkmen - Yıldız Teknik University
Assoc. Prof. Dr. Merter Mert - Ankara Hacı Bayram Veli University
Asst. Prof. Dr. Ahmet Ali UGAN - Igdir University
Assistant Professor Dr. Ghanshyam Barman - Uka Tarsadia University, India
Dr. Mahira Amirova - Azerbaijan Medical University
Dr. Iosefina Blazsani-Batto – Romanian Language Institute, Bucharest
Dr. Igor Korsun - Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

COORDINATOR

Alina Amanzholova

PHOTO GALLERY

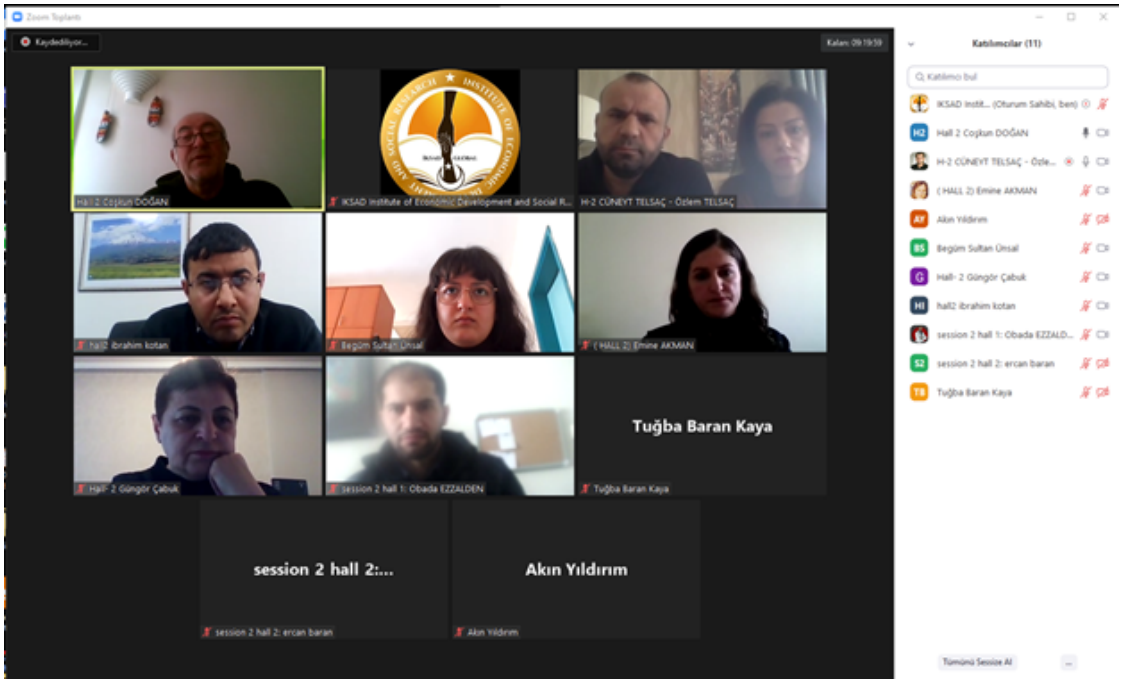

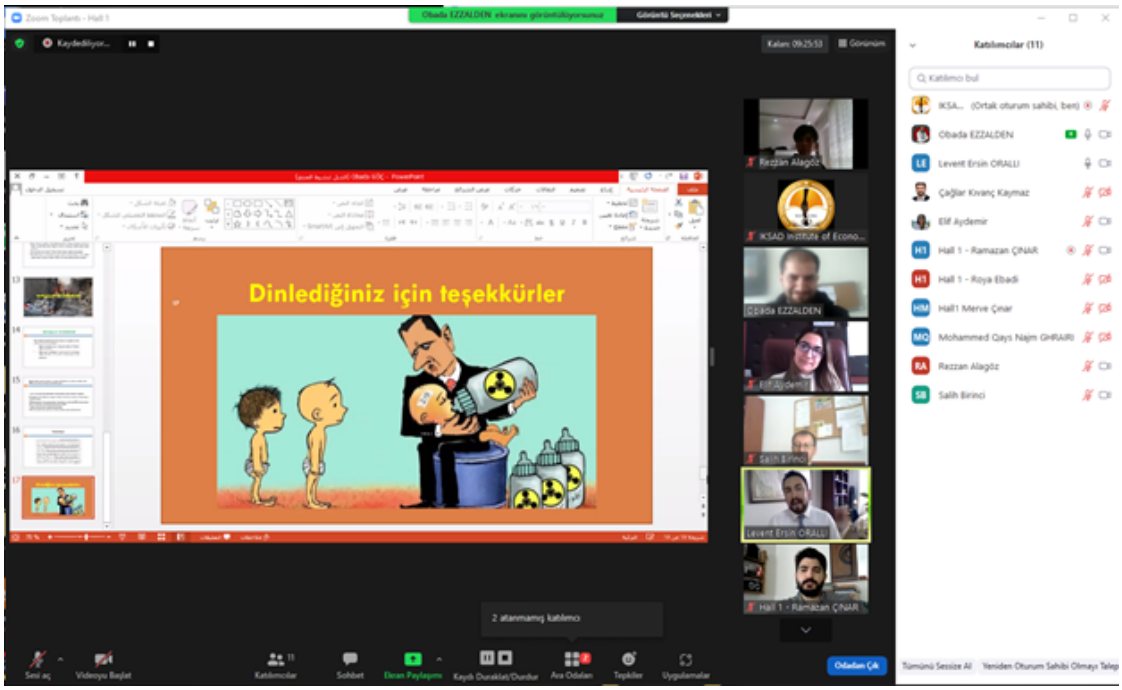

PHOTO GALLERY

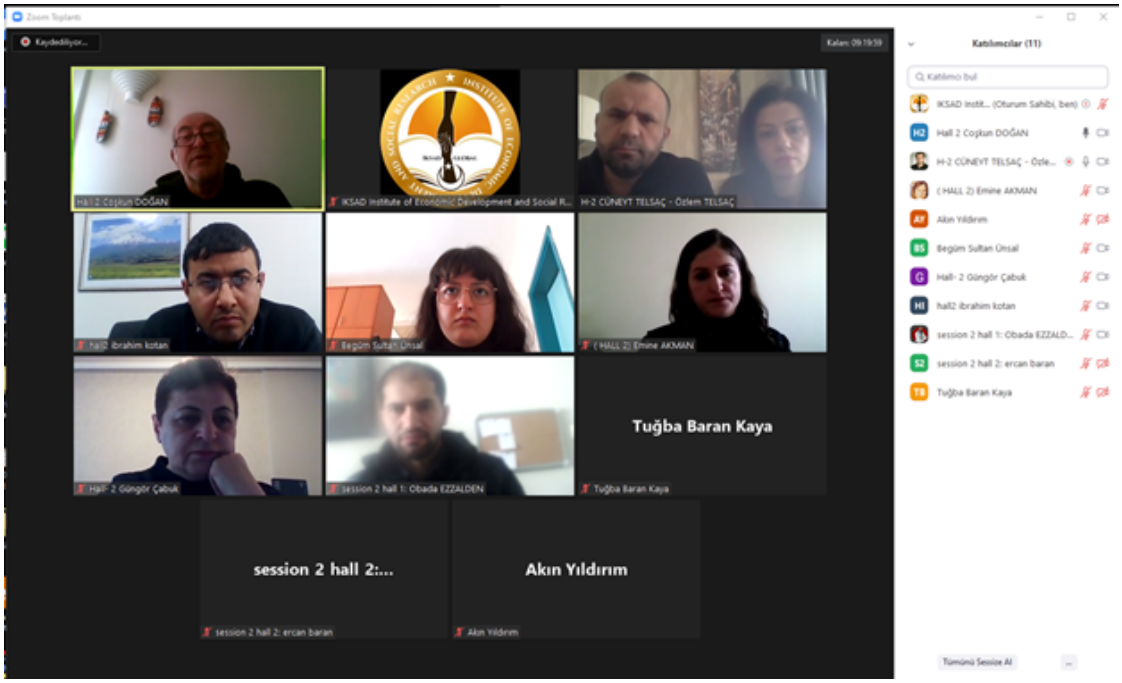

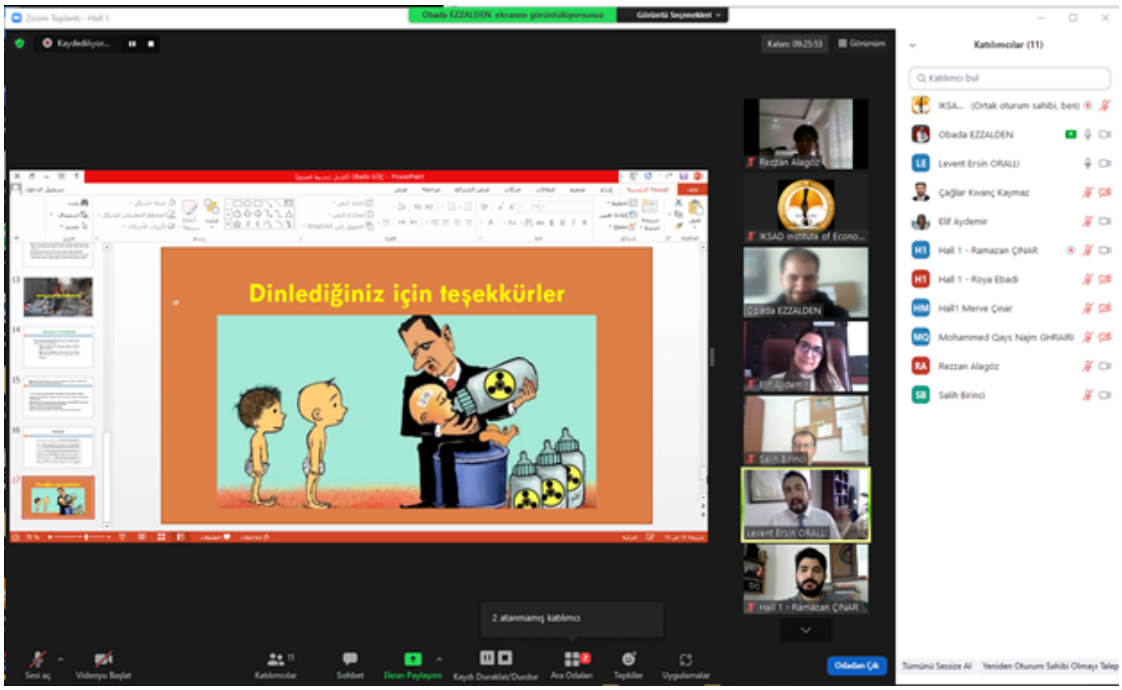

Zoom Toplantı
Kaydediliyor...
Kalan: 09:40:34
Katılımcılar (9)
Katılımcı bul
IKSA... (Ortak oturum sahibi, ben)
Deniz Kara
Hall- 1, Başak Kalkan
Yunus EKİCİ H1-S3
H1- Ezgi Tokdil
H2-Murat Erkoç
Hall 1 - Roya Ebadi
Obada EZZALDEN
s-3 h-1 Doç.Dr.Hüseyin Mertol
Hall 1 - Roya Eb...
Tümünü Sessize Al
Yeniden Oturum Sahibi Olmayı Talep

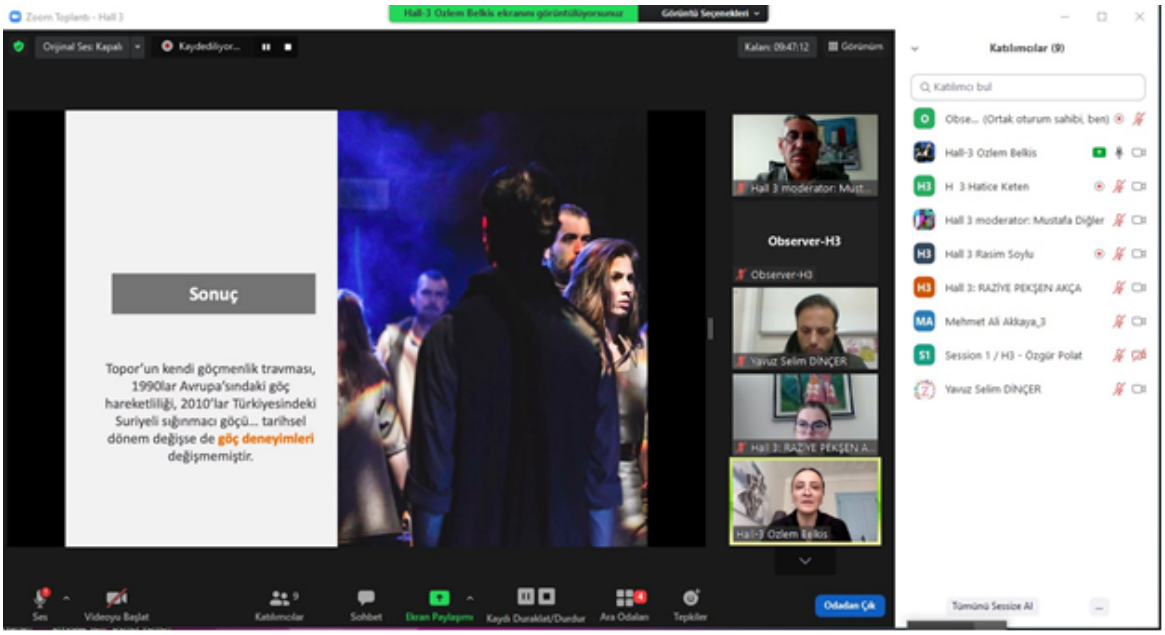
Zoom Toplantı - Hall 3
Hall-3 Ozlem Belkis ekranını görüntülüyorsunuz
Görüntü Seçenekleri
Orijinal Ses Kapalı
Kaydediliyor...
Kalan: 09:47:12
Görünüm
Sonuç
Topor'un kendi göçmenlik travması, 1990lar Avrupa'sındaki göç hareketliliği, 2010'lar Türkiyesindeki Suriyeli sığınmacı göçü... tarihsel dönem değişse de göç deneyimleri değişmemiştir.
Hall 3 moderator: Must...
Observer-H3
Yavuz Selim DİNÇER
Hall 3: RAZİYE PEKŞEN A...
Hall-3 Ozlem Belkis
Katılımcılar (9)
Katılımcı bul
Obse... (Ortak oturum sahibi, ben)
Hall-3 Ozlem Belkis
H 3 Hatice Keten
Hall 3 moderator: Mustafa Diğler
Hall 3 Rasim Soylu
Hall 3: RAZİYE PEKŞEN AKÇA
Mehmet Ali Akkaya_3
Session 1 / H3 - Özgür Polat
Yavuz Selim DİNÇER
Ses
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kayıt Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Tepkiler
Odadan Çık
Tümünü Sessize Al

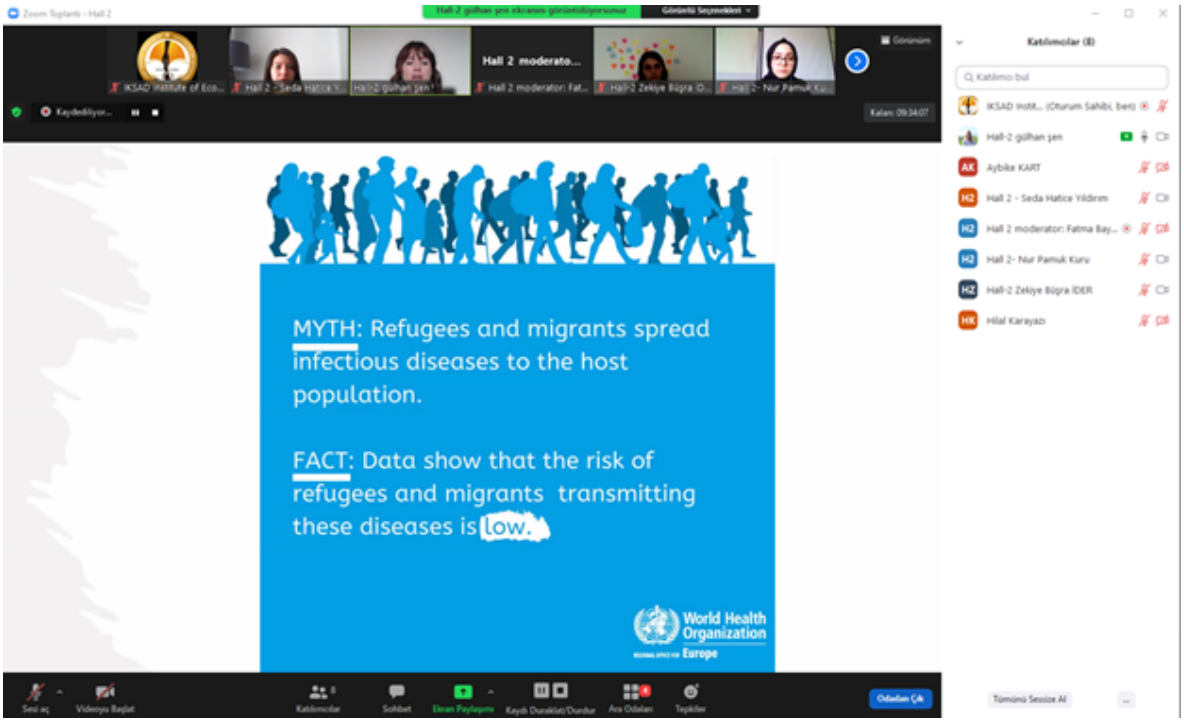
MYTH: Refugees and migrants spread infectious diseases to the host population.
FACT: Data show that the risk of refugees and migrants transmitting these diseases is low.
World Health Organization
Europe

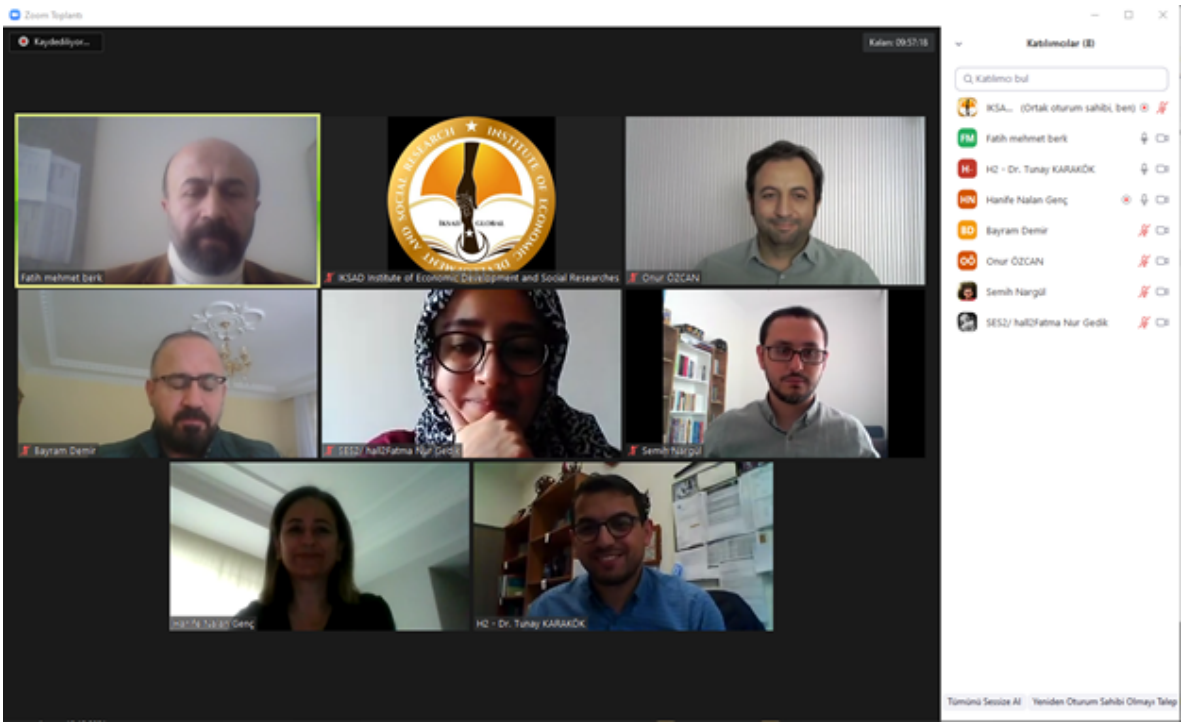

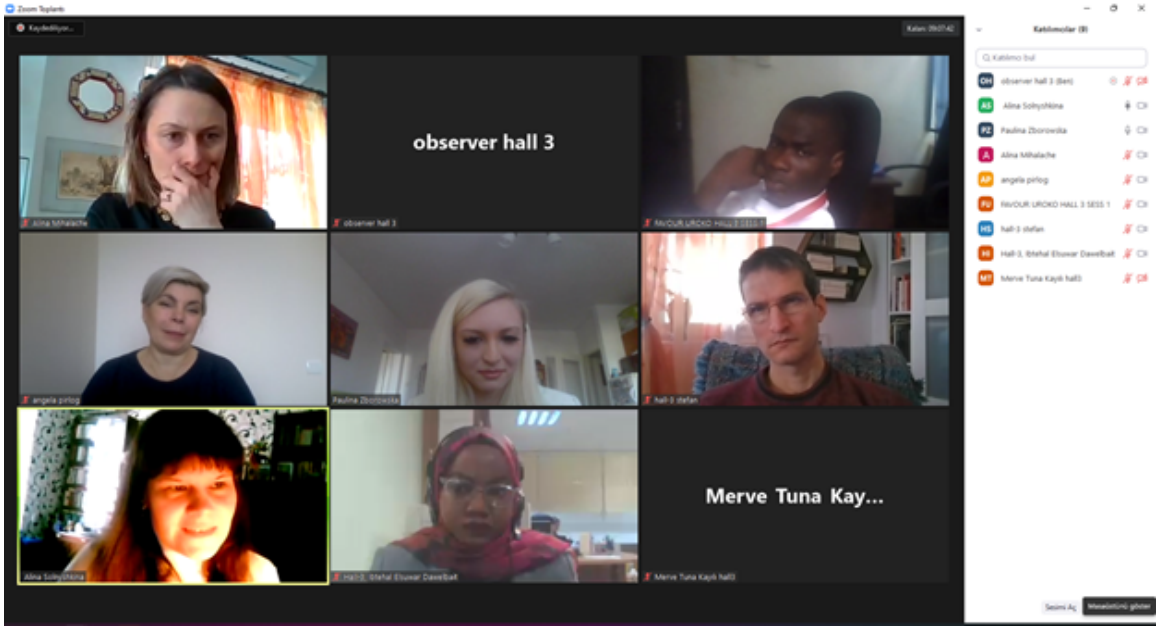
observer hall 3
Merve Tuna Kay...

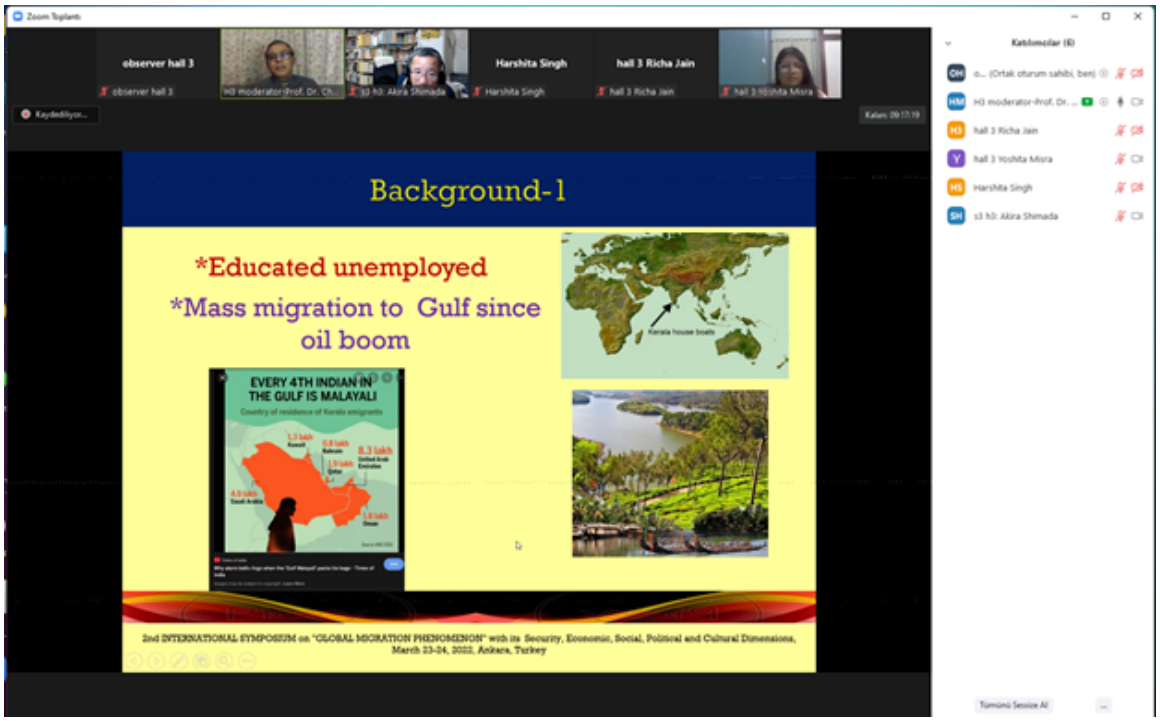
observer hall 3
Harshita Singh
hall 3 Richa Jain
Background-1
*Educated unemployed
*Mass migration to Gulf since oil boom
EVERY 4TH INDIAN IN THE GULF IS MALAYALI
2nd INTERNATIONAL SYMPOSIUM on "GLOBAL MIGRATION PHENOMENON" with its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions, March 23-24, 2022, Ankara, Turkey

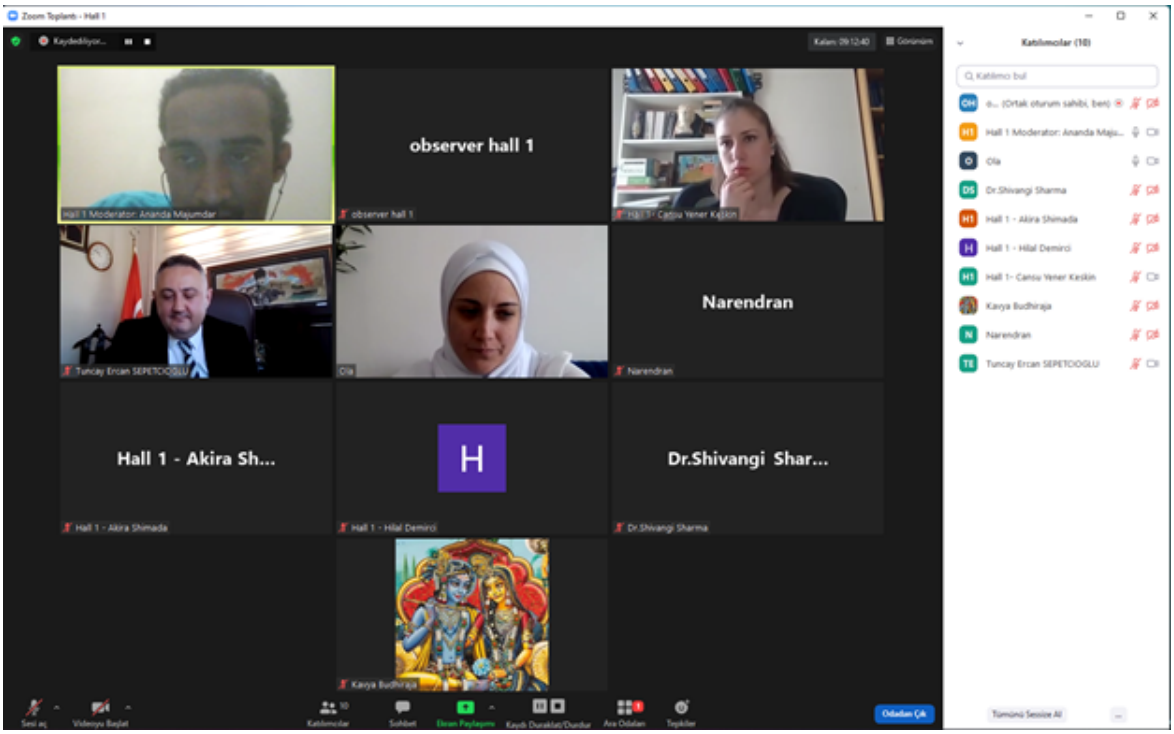
observer hall 1
Narendran
Hall 1 - Akira Sh...
Dr.Shivangi Shar...
H

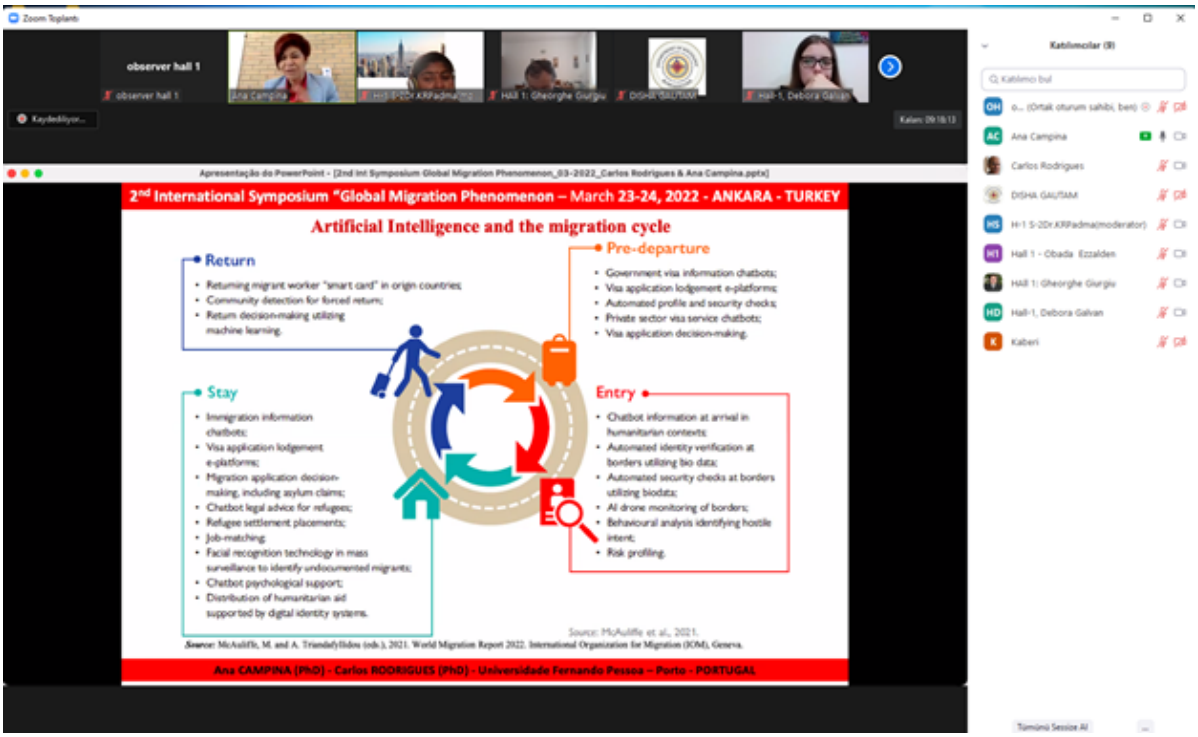
observer hall 1
2nd International Symposium "Global Migration Phenomenon – March 23-24, 2022 - ANKARA - TURKEY
Artificial Intelligence and the migration cycle
Return
Pre-departure
Stay
Entry
Ana CAMPINA (PhD) - Carlos RODRIGUES (PhD) - Universidade Fernando Pessoa – Porto - PORTUGAL

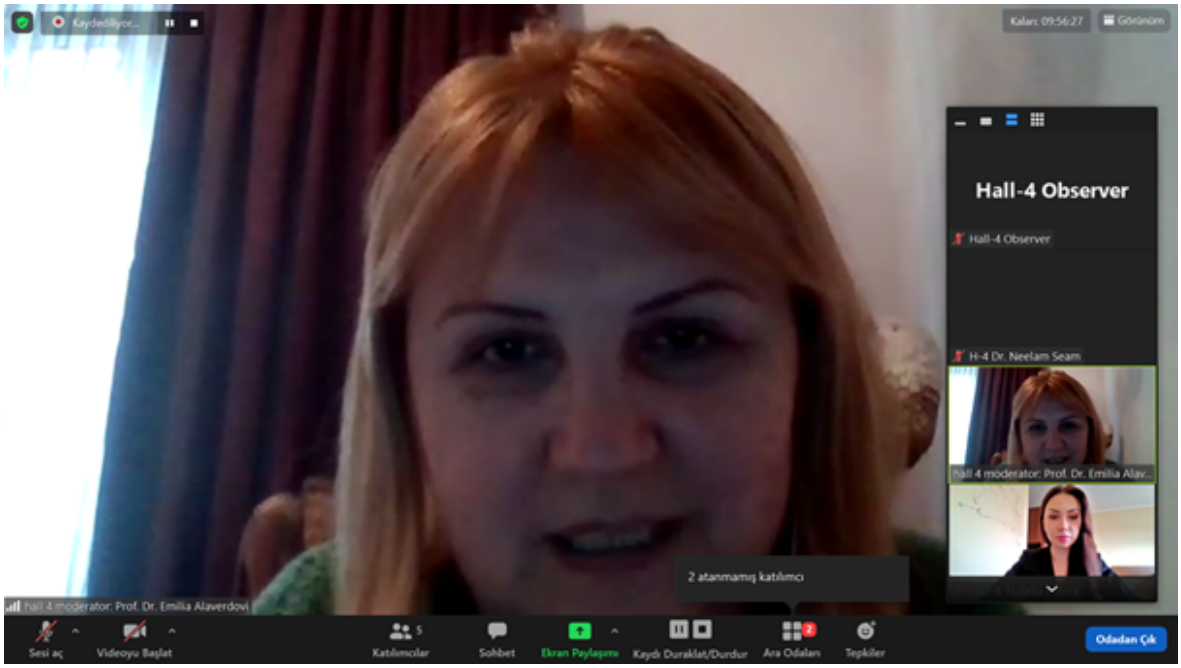
Hall-4 Observer
Hall-4 Observer
H-4 Dr. Neelam Seam
hall 4 moderator: Prof. Dr. Emilia Alaverdovi
2 atanmamış katılımcı
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odaları
Tepkiler
Odadan Çık

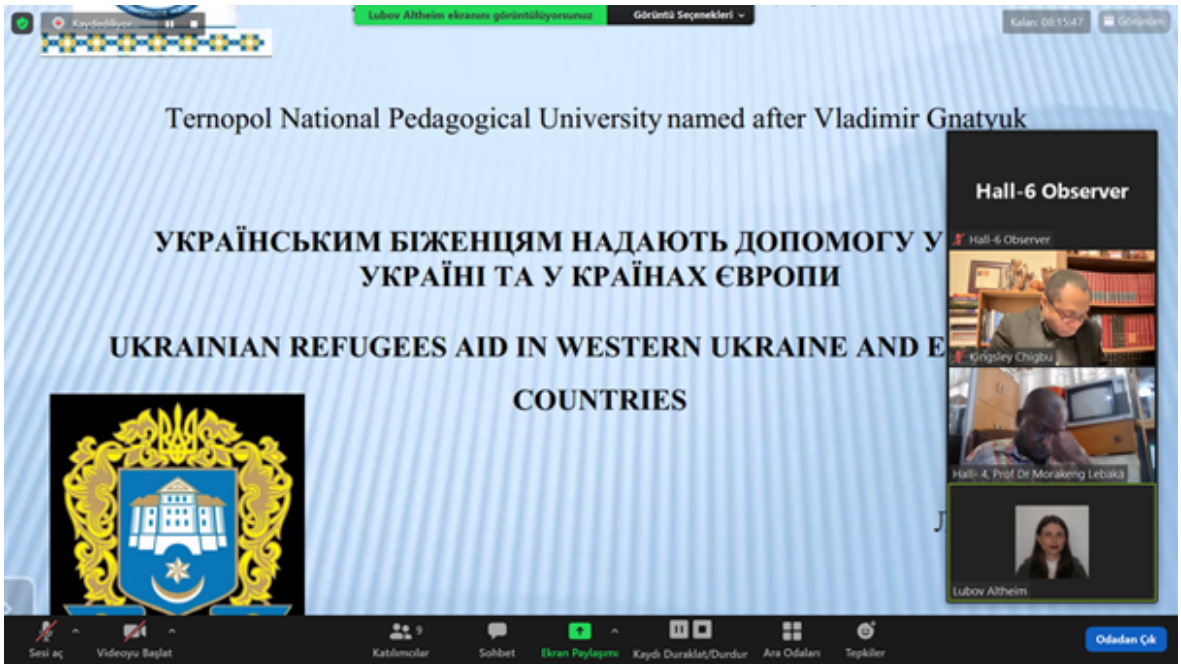
Ternopol National Pedagogical University named after Vladimir Gnatyuk
УКРАЇНСЬКИМ БІЖЕНЦЯМ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ У
УКРАЇНІ ТА У КРАЇНАХ ЄВРОПИ
UKRAINIAN REFUGEES AID IN WESTERN UKRAINE AND E
COUNTRIES
Hall-6 Observer
Hall-6 Observer
Kingsley Chigbu
Hall- 4, Prof Dr Morakeng Lebaka
Lubov Altheim
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odaları
Tepkiler
Odadan Çık

VIOLENCE & ABUSE
Studies platform

2. INTERNATIONAL SYMPOSIUM "GLOBAL MIGRATION PHENOMENON"

With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions

23-24 March 2022
Ankara, Turkey

SYMPOSIUM PROGRAM

Online (with Video Conference) Presentation

Meeting ID: 874 2932 7194
Passcode: 070809

PARTICIPANT COUNTRIES:

Turkey, Azerbaijan, Ukraine, Poland, Pakistan, South Korea, India, Romania, Morocco, Republic of Moldova, Nigeria, South Africa, Brasil, Oman, USA, Japan, Turkish Republic of Northern Cyprus, Poland, Indonesia, Kazakhstan

ÖNEMLİ, DİKKATLE OKUYUNUZ LÜTFEN / IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- ✓ Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- ✓ Online sunum yapabilmek için **https://zoom.us/join** sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- ✓ Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- ✓ Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- ✓ Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- ✓ Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 15 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- ✓ Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- ✓ Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- ✓ Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- ✓ Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- ✓ Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- ✓ Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- ✓ Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ✓ To be able to attend a meeting online, login via **https://zoom.us/join** site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- ✓ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ✓ The Zoom application can be used without registration.
- ✓ The application works on tablets, phones and PCs.
- ✓ The participant must be connected to the session 15 minutes before the presentation time.
- ✓ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ✓ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ✓ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ✓ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- ✓ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- ✓ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

Session 1 / Hall-1
23.03.2022
Moderator: Assist. Prof. Dr. Mehmet Zeki GÖKSU
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
COMPARISON OF AFGAN REFUGEE STUDENTS' PATRIOTIC VALUES ACCORDING TO THEIR DEVELOPMENT PERIODS	Assist. Prof. Dr. Mehmet Zeki GÖKSU	Erzincan Binali Yıldırım University, Erzincan, Türkiye
THE INTERNATIONAL MIGRATION AND WELFARE STATE POLICIES IN EU COUNTRIES	Lect. Dr. Orhan CENGİZ	Çukurova University, Adana/TÜRKİYE
THE EFFECTS OF UKRAINIAN-RUSSIA WAR ON INTERNATIONAL MIGRATION: A COMPARISON OF UKRAINIAN ASYLUM REFUGEES WITH IRAQ, SYRIA AND AFGHANISTAN REFUGEES	Fatih ÇELİK Ertuğrul GÜREŞÇİ	Kırşehir Ahi Evran University /Kırşehir/Türkiye
THE REFUGEE CRISIS AND TURKEY'S ROLE IN THE LONG SYRIAN WAR	Ecehan SOMUNCUOĞLU	Aksaray University, Aksaray, Turkey
DISCOURSES OF HATRED AGAINST SYRIAN AND AFGAN MIGRANTS LIVING IN TURKEY: CASE OF KONYA PROVINCE	Assist. Prof. Dr. İlknur Ekiz ATAŞER Mukaddes Baykara	Kto Karatay University, Konya, Türkiye
EVALUATION OF THE SOCIAL COHESION OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS UNDER TEMPORARY PROTECTION FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE	Behçet KALDIK	Bingol University, Bingol, Turkey
THE TENDENCIES OF SYRIAN MIGRANTS TO GHETTOISATION IN TURKEY: SITUATION ANALYSIS AND POLICY RECOMMENDATIONS	Assist. Prof. Dr. Emir Kayacan	Istanbul University, İstanbul/Türkiye
THE EFFECTS OF BELONGING AND ALIENATION CONCEPTS ON THE URBAN SPACE OF ANTIOCH FROM THE PERSPECTIVE OF SYRIAN IMMIGRANTS	Roya EBADİ	Beykent University, Istanbul-Turkey

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-2
23.03.2022
Moderator: Dr. Coşkun DOĞAN
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
IRREGULAR MIGRATION MOBILITY AND TRANSLATION	Coşkun DOĞAN	Trakya University, Edirne /Türkiye
ITS SECURITY, ECONOMIC, SOCIAL, POLITICAL AND CULTURAL DIMENSIONS GLOBAL MIGRATION	İbrahim KOTAN	Ağrı İbrahim Çeçen University
THE REQUIREMENT OF SOCIAL TRANSLATIONFOR MIGRATION AND ADAPTATION	Coşkun DOĞAN	Trakya University, Edirne /Türkiye
MAIN EDUCATIONAL PROBLEMS REGARDING THE CHILDREN OF MIGRANT FAMILIES	Cüneyt TELSAÇ Özlem YÜKSEK TELSAÇ	Yüzüncü Yıl University, Van, Türkiye
CAUSES OF MIGRATION AND ITS EFFECTS	Cüneyt TELSAÇ Özlem YÜKSEK TELSAÇ	Yüzüncü Yıl University, Van, Türkiye
A RESEARCH DESIGN TO IMPROVE MIGRANT STUDENTS' LEVELS OF CONCEPTUAL UNDERSTANDING IN SCIENCE EDUCATION VIA 3D ANIMATIONS	Akın Yıldırım Begüm Sultan Ünsal Şenem Alkan Tuğba Baran Kaya	Giresun University, Giresun, Türkiye
BORDERS,REFUGESS AND UNDEECLARED WARS	İlhan Oğuz AKDEMİR Emine AKMAN	Fırat University
A FIELD RESEARCH ON NEWS REGARDING IMMIGRANTS IN ANKARA LOCAL PRESS	İkram ALPSOY Emre SEYREK Harun SELÇUK	Ağrı İbrahim Çeçen University
THE CHARACTERISTICS OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS WHO WERE FORCED TO IMMIGRATE TURKEY	Lect. Dr. Güngör ÇABUK Assoc. Prof. Dr. Nur Feyzal KESEN	Uluslararası Kıbrıs University,Lefkoşa KKTC Selçuk University

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-3
23.03.2022
Moderator: Assist. Prof. Dr. Alina Solnyshkina
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
THEATRE OF OPRESSED: IMPLEMENTATION OF METHODS OF FORUM-THEATRE IN THE SOCIAL WORK WITH MIGRANTS	Alina Solnyshkina	Assistant Professor of the Chair of social work of Faculty of medical technologies of Diagnostics and Rehabilitation
EXAMINING THE REFUGEE CAMPS IN THE CONTEXT OF EMERGENCY ARCHITECTURE IN SUSTAINABILITY	Ibtehal Elsuwar Dawelbait Assist. Prof. Dr. Merve TUNA KAYILI	Karabuk University, Safranbolu, Turkey
THE NECESSITY OF INTERCULTURAL DIMENSIONS STUDY IN THE ERA OF GLOBAL AND LOCAL MULTICULTURALISM	Angela Pirlog	Academy of Economic Studies of Moldova, Chisinau, Republic of Moldova
ASPECTS OF MIGRATION IN THE SÁMI INDIGENOUS PEOPLE LIFESTYLE AND CULTURE	Paulina Zborowska	Adam Mickiewicz University, Faculty of Political Science and Journalism, Poznań, Poland
DETERRITORIALIZING THEATRE. A MIGRANT JEWISH COMPANY: HABIMA	Ștefan Firică Alina Gabriela Mihalache	University of Bucharest, Faculty of Letters, Romania
THE BOOK OF RUTH AND MIGRATION DYNAMICS AMONG NIGERIAN YOUTHS	FAVOUR C. UROKO	University of Nigeria
NARRATING THE MIGRATION THROUGH THE EYES OF A WOMAN: A CRITICAL READING OF AGUNPAKHI	Dr. Dipanwita Pal	Galsi Mahavidyalaya, West Bengal, India
CLIMATE CHANGE, MIGRATION, AND SOCIAL INSTABILITY IN THE AFRICAN COUNTRIES	Pr. Hassan AYOUB Pr. Wadad SAAD Dr. Soukaina KHADRAOUI	Lebanese University – Lebanon Faculty of Management and Economics of Sfax - Tunisia

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-4
23.03.2022
Moderator: Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
THE IMPACT OF ILLEGAL IMMIGRATION ON THE NATIONAL ANNUAL FINANCIAL BUDGET OF THE DEPARTMENT OF HEALTH IN SOUTH AFRICA	Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka	University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Arts, Department of Creative Arts, South Africa
ANALYSIS OF THE MIGRATION PROCESS IN HAITI: A LITERATURE REVIEW	Andrevil Isma Mônica de Moura Pires	Doctoral candidate in the Postgraduate Program in Development and Environment at Universidade Estadual de Santa Cruz -UESC, Ilhéus, Bahia-Brasil. Advisor and professor of the Postgraduate Program in Development and Environment at Universidade Estadual de Santa Cruz -UESC, Ilhéus, Bahia- Brasil.
SUCCESSES AND FAILURES IN THE IMPLEMENTATION OF MIGRATION POLICIES IN AFRICA	David Oluwasegun, Yusuf Dr Mary Mangai Prof. Michel Tshiyoyo	University of Pretoria, South Africa, School of Public Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa
A SYSTEMIC REVIEW OF LITERATURE ON GLOBAL MIGRATION MANAGEMENT FRAMEWORKS AND REGIMES	David Oluwasegun, Yusuf Dr Mary Mangai Prof. Michel Tshiyoyo	University of Pretoria, South Africa, School of Public Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa
FORMS OF DEMOGRAPHIC TRANSFORMATIONS IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS	Sama Rzayeva	Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan, Faculty of Political Management, Baku, Azerbaijan
POLITICS OF MIGRATION	Jitasha Grover	Shyama Prasad Mukherjee College For Women, University of Delhi
POLISH MIGRATION POLICY IN 2015-2020	Klaudia Konon	Adam Mickiewicz University, Faculty of Political Science and Journalism, Poznan, Poland
MIGRATION GOVERNANCE	Angad Singh Joelyn Ningai Thaimei	
UKRAINIAN REFUGEES AID IN WESTERN UKRAINE AND EUROPEAN	Liubov Althaim	Ternopol National Pedagogical University named after Vladimir Gnatyuk, Faculty of Geography, Department of Geography of Ukraine and Tourism, Ternopil, Ukraine
PREVENTING VIOLENCE AS A CORRELATE OF CRISIS-BASED MIGRATION: IMPLICATIONS ON INTERNATIONAL POLICIES	Kingsley Chigbu, Ph.D.	Assistant Professor, School of Social Work Morrison Family College of Health University of St Thomas, Minnesota, USA.

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-1
23.03.2022
Moderator: Dr. Levent Ersin ORALLI
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
MIGRATION AND TERRITORIAL BORDERS: SPATIAL FLEXIBILISATION OF THE BORDER	Rezzan ALAGÖZ	Adıyaman University, Adıyaman/TÜRKİYE
DEPORTATION OF CHECHENS AND INGUSH	Günay Feyziyeva	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
THE ENVIRONMENTAL IMPACT OF WAR AND MIGRATION: THE CASE OF SYRIA	OBADA EZZALDEN Prof. Dr. Oktay ÖZKAN	Erciyes University, Kayseri, Turkey
CLIMATE MIGRANTS AND INTERNATIONAL MEASURES	Levent Ersin ORALLI	Hacı Bayram Veli University, Ankara, Turkey
THE EFFECT OF IMMIGRATIONS TO ISTANBUL ON URBAN SOCIOLOGY "SAMPLE OF SYRIA AND AFGHANISTAN"	Asst. Prof. Dr. Süleyman Doğan Elif Aydemir	Yıldız Technical University Istanbul Sabahattin Zaim University
INTER-REGIONAL COMPARISON OF INTERNAL MIGRATION IN TURKEY	Salih BİRİNCİ Çağlar Kıvanç KAYMAZ	Atatürk University, Erzurum/Türkiye
FACTORS AFFECTING ATTITUDES TOWARD IMMIGRANTS: A QUANTITATIVE ANALYSIS	Ahmet Fidan	Adıyaman University, Adıyaman, Türkiye
THE EFFECT OF RELIGIOUS AND SOCIO-CULTURAL AFFILIATION ON SOCIAL SOLIDARITY DURING THE CONFLICT PROCESS, IN THE CASE OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS' OUTLOOK ON THE 'ALTINDAG INCIDENTS'	İhsan ÇAPCIOĞLU Ramazan ÇINAR	Ankara University, Ankara/Türkiye Kırıkkale University, Kırıkkale/Türkiye
PROBLEMS OF IRAQI IMMIGRANTS AND RELIGIOUS CONSULTANCY	Mohammed Qays Najm GHRAIRI	Ondokuz Mayıs University, Samsun, Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-2
23.03.2022
Moderator: Dr. Ercan Baran
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
AN ASSESSMENT ON THE SITUATION OF MIGRATION AND IMMIGRANTS DURING THE CORONAVIRUS PROCESS IN TURKEY	Assoc. Prof. Dr. Vedat YILMAZ Dr. Ozan GERÇEKER	Malatya Turgut Özal University
THE EAST-WEST COMPARISON IN THE MEASURES TAKEN AGAINST MIGRANTS IN THE CONTEXT OF TURKEY	Assoc. Prof. Dr. Vedat YILMAZ Dr. Ozan GERÇEKER	Malatya Turgut Özal University
MIGRATION PROCESS AND MIGRANT WOMEN IN THE CONTEXT OF THE INTERSECTIONALITY APPROACH	Elif Bilge HAS	Erciyes University, Kayseri, Türkiye
THE LABOR MARKET IMPACTS OF MIGRATION: A COMPARATIVE EVIDENCE FROM TURKEY AND THE EUROPEAN UNION	Mohammed ADEM	Ondokuz Mayıs University, Samsun, Türkiye.
A REVIEW OF SKILLED-HIGHLY SKILLED HUMAN MOBILITY RESEARCH BETWEEN 2010-2020 IN THE CONTEXT OF MASLOW HIERARCHY: TURKEY, RUSSIA, INDIA, THAILAND, TAIWAN, AND CHINA	Fatma Gamze Bozkurt Gülsün Taşbunar Mahmut Cansız	Social Sciences University of Ankara, Ankara, Turkey
PALESTINIAN MIGRATION LITERATURE (RADVÂ ʿÂŞÜR'S NOVEL ET-TANTÜRİYYE)	Dr. Ercan Baran	Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Dairesi Ankara/Türkiye
IN THE EXAMPLE OF THE MIGRATION SCENARIO (IN MEMORY OF HULUSİ GÖÇER)	Dr. Ercan Baran	Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Dairesi Ankara/Türkiye
TRANSMIGROTARY ANTI-DISCRIMINATION IN TURKEY AS A REFLECTION OF POLITICAL CULTURE	Assist. Prof. Dr. Emre SAVUT	Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-3
23.03.2022
Moderator: Prof. Dr. Chandrasekharan Praveen
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
MIGRATION GOVERNANCE	Harshita Singh	Banasthali vidyapeeth University, Rajasthan, India
THE DYNAMICS OF REGIONAL MIGRATION GOVERNANCE	Anisha Chauhan	Banasthali Vidyapith University
MIGRATION AND MOBILITY: A GLOBAL COMPLICATION	Hiba Raza	Jamia Hamdard, New Delhi
A SUSTAINABLE APPROACH TOWARDS GLOBAL MIGRATION	Yoshita Misra	Banasthali Vidyapith, Education, Tonk, India
MIGRATION AND CITIZENSHIP: ANALYSING THE ECONOMIC AND SOCIAL EFFECTS	Richa Jain	Assistant Professor, ICFAI Law School, Hyderabad, India
THE HUMAN RIGHTS APPROACH IN THE FIELD OF IRREGULAR MIGRATION AND ASYLUM IN MOROCCO	NOUIOURA Ghizlane EL AMRINI Idriss	Laboratory of Natural Substances, Pharmacology, Environment, Modelling, Health & Quality of Life (SNAMOPEQ). Faculty of Sciences Dhar Mahraz, Sidi Mohammed ben Abdellah University, Fez, Morocco Regional Center for Education and Training Tanger, Morocco.
MALAYALEE MIGRANTS IN THE GULF- A REVIEW OF FILM NARRATIVES	Dr. Chandrasekharan Praveen	Former Principal, IASE, Thrissur, Kerala, India and Independent Researcher
THE GREAT MIGRATION OF PEOPLES OF THE XXI CENTURY	Vladimir Lisichkin	Institute of Socio-Political Studies of the Russian Academy of Sciences

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-4
23.03.2022
Moderator: Prof. Dr. Emilia Alaverdov
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
SIGNIFICANCE OF NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGISLATIONS: "RIGHT TO LIVELIHOOD OF ILLEGAL MIGRANTS"	Assoc. Prof. Dr. Neelam Seam	IPEM Law Academy, Ghaziabad, Uttar Pradesh, India
MODERN MIGRATION CRISIS AND RISE OF ISLAMOPHOBIA IN EUROPE	Emilia Alaverdov	Professor, Georgian Technical University
THE UNDOCUMENTED MIGRANTS: CONTESTING CITIZENSHIP AS THE AGENTS OF POWER	Taniya BANERJEE	Research Scholar, Jawaharlal Nehru University, New Delhi, India
THE EU AND THE REFUGEE CRISIS ON ITS EASTERN BORDER	Natalia Potera	Adam Mickiewicz University in Poznań, Poznań, Poland
LEVERAGING MIGRATION FOR AFRICAN DEVELOPMENT: CHALLENGES AND PROSPECTS	Victor H Mlambo Luyanda Mtshali Nopumelelo Dlamini Xolani Thusi Siphesihle Mpanza	University of Johannesburg University of Zululand
INDIAN EMIGRANTS TO GCC COUNTRIES: A RECENT ANALYSIS ON TRENDS AND PATTERNS	Sunurani Panda Bikash Ranjan Mishra	MA in Development Studies, Department of Humanities and Social Sciences, National Institute of Technology Rourkela, Odisha, India Assistant Professor, Department of Humanities and Social Sciences, National Institute of Technology Rourkela, Odisha, India
CURRENT MIGRATION CRISIS AS A CHALLENGE FOR THE EUROPEAN UNION	Roman Karpenko Anastasia Zybina Roman Karpenko	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine
GLOBAL POLITICS OF MIGRATION	Dr. Shivangi Sharma Ms. Kavya Budhiraja	Galgotias University, Associate Professor, School of Law, Noida, India
POLITICS OF MIGRATION	AISHWARYA K A	Banasthalı Vıdyaptıh Unıversıty

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 3 / Hall-1
23.03.2022
Moderator: Assist. Prof. Dr. Başak Kalkan
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 15:00 – 17:00

Title	Author(s)	Affiliation
PSYCHO-SOCIAL EFFECTS OF MIGRATION, SOCIAL IDENTITY OF THINGS AND ART	Assist. Prof. Dr. Ezgi TOKDİL	Burdur Mehmet Akif Ersoy University
MIGRATION PHENOMENON AND THEIR REFLECTIONS TO TURKISH PAINTING ART	Öğr. Grv. Deniz KARTAL KARA Assist. Prof. Dr. F.Nuri KARA	Afyon Kocatepe University, Afyonkarahisar Türkiye
THE CULTURAL ADAPTATION PROBLEM ARISING OUT OF MIGRATION	Yunus EKİCİ Reyhan Rafet CAN	Osmaniye Korkut Ata University Osmaniye, Türkiye
REFLECTIONS OF BULGARIAN EMIGRATION IN VISUAL MEDIA THE REBORN SERIES AND POCKET HERCULES: A FILM BY NAIM SULEYMANOGLU	Hüseyin MERTOL Yunus ERGÜN Buğra KAŞ	Tokat Gaziosmanpaşa University, Tokat, Türkiye
THE MIGRATION JOURNEY OF CIRCASSIANS FROM THE CAUCASUS TO ANATOLIA: THE CASE OF TOKAT PROVINCE	Yunus ERGÜN Hüseyin MERTOL Buğra KAŞ	Tokat Gaziosmanpaşa University, Tokat, Türkiye
MIGRATION, CITY, CINEMA: READING CULTURAL DIVERSITY WITH UMBERTO ECO	Assist. Prof. Dr. Başak Kalkan	Eskişehir Teknik University
CULTURAL REFLECTION OF PRE-ISLAMIC TURKISH MIGRATIONS	Prof. Dr. Orhan DOĞAN Lecturer Murat ERKOÇ	Kahramanmaras Sutcu Imam University, Kahramanmaras, Türkiye
EXAMINING THE REFUGEE CRISIS IN THE CONTEXT OF AI WEIWEI'S WORKS	Lale ASLAN	Trakya University, Edirne, Türkiye
THE IMMIGRATION – LITERATURE RELATIONSHIP	Dr. Mehmet CİHANGİR	Dicle University, Diyarbakır/Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 3 / Hall-2
23.03.2022
Moderator: Assoc. Prof. Dr. Müge MANGA
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 15:00 – 17:00

Title	Author(s)	Affiliation
THE IMPACT OF THE CONCEPT OF MIGRATION ON INCOME INEQUALITY: A REVIEW ON G-7 COUNTRIES	Müge MANGA Neşe ALGAN	Erzincan Binali Yıldırım University
THE EFFECT OF MIGRATION MOVEMENTS ON THE ENVIRONMENT: THE CASE OF GERMANY	Müge MANGA	Erzincan Binali Yıldırım University
MIGRATION, INCLUSIVE GROWTH AND RYBCZYNSKI THEOREM	Merter MERT	Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Türkiye
EFFECTS OF MIGRATION: CHOICE BETWEEN POSITIVE AND NORMATIVE APPROACHES	Merter MERT	Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Türkiye
RURAL-URBAN MIGRATION IN TURKEY AND ITS EFFECT ON THE LABOR FORCE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	Hüseyin Tayyar Güldal Ahmet Özçelik	Ankara University, Ankara, Türkiye
THE ROLE OF THE MEDIA IN THE FORMATION OF SOCIAL PERCEPTION: A REVIEW ON THE NEWS REGARDING SYRIAN REFUGEES IN TURKISH MEDIA	Hüsna YILMAZ	İstanbul University
THE CLIMATE MIGRATION AS A CURRENT and GLOBAL MIGRATION DISCUSSION	Assoc. Prof. Dr.Ertuğrul GÜREŞCİ Assist. Prof. Dr. Fatih ÇELİK Assist. Prof. Dr. Oktay AKTÜRK	Kirşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Türkiye
THE CIRCULAR APPROACH MODEL FOR SUSTAINABLE MIGRATION MANAGEMENT	Assoc. Prof. Dr. Ugur UNAL	Kyrgyzstan-Turkey Manas University
HUMAN TRAFFICKING IN THE AXIS OF SOCIAL POLICY	Cumhur HAVAN Assoc. Prof. Dr.Yener ŞİŞMAN	Anadolu University, Eskişehir/TÜRKİYE

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 3 / Hall-3
23.03.2022
Moderator: Prof. Afaq Ahmad
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 15:00 – 17:00

Title	Author(s)	Affiliation
IMPACTS OF MIGRATION ON THE HOST COUNTRY ENVIRONMENT	AMNA YOUSAF Ayesha KİRAN	University of agriculture Faisalabad, Pakistan, Faculty of Social science, Institute of Agricultural and Resource Economincs College of Law, Government College University Faisalabad, Pakistan
ON COMPATIBILITY OF STUDY MIGRANTS' ACCEPTANCE POLICIES AND IMMIGRATION POLICIES	Akira Shimada	Nagasaki University, Faculty of Economics, Nagasaki City, Japan
MIGRATION - AN OPPORTUNITY FOR HOST COUNTRY	Dr. Faraz Ahmad Taiba Sheerin Ahmad Prof. Afaq Ahmad	Independent researcher, Muscat, Oman Freelance writer, New Jersey, USA Sultan Qaboos University, Muscat, Oman
MIGRATION IN ASSAM: AN ANALYTICAL STUDY FROM SOCIO-POLITICAL AND ECONOMIC PERSPECTIVES	Dr. Jehirul Islam Afruz Ara Ahmed	Assistant Professor of Law, Hamdard Institute of Legal Studies and Research (HILSR), Jamia Hamdard, New Delhi, India Faculty, Centre of Excellence, Department of Law Gujarat University, Ahmedabad, India
PLIGHT OF MIGRANT LABOURERS IN INDIA DURING COVID-19: AN ANALYTICAL STUDY FROM SOCIO- LEGAL AND ECONOMICAL PROSPECTIVES	ISHAN AHMAD	Jamia Hamdard, Hamdard Institute Of Legal Studies And Research, New Delhi, India
FORCED MIGRATION: CHALLENGES AND OVERVIEW	Afham Akhtar Jalaj Govil	School of law, Galgotias University, Uttar Pradesh, India
CHILD VICTIM OF WAR AND THE ISSUES OF MIGRANT SMUGGLING	Golda SAHOO	Tamil Nadu National Law University,Trichy,Tamil Nadu,India
MIGRATION PRIVILEGE FOR INTERNATIONAL SOCIAL AND ENVIRONMENTAL SCIENTISTS	Nirmala Rajkumar Dewani Sunil Kumar	Ra'ana Liaquat Ali Khan Government College of Home Economics, Science, Home Ecnomics, Karachi, Pakistan Leather Research Centre, PCSIR, Karachi, Pakistan Korea Electronics Technology Institute, Convergence System R & D Division, Autonomous IoT Research Centre, Gyeonggi-do, South Korea

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 3 / Hall-4
23.03.2022
Moderator: Prof. Dr. Ali CHESHMEHZANGI
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 16:00 – 17:00

Title	Author(s)	Affiliation
OBSTACLES TO INTERNATIONAL MIGRATION OF PROFESSIONALS AMID THE COVID-19 CRISIS: A REFLECTION ON MULTIPLE DISPARITIES IN PROCESSING	Ali CHESHMEHZANGI	University of Nottingham Ningbo China, Faculty of Science and Engineering, Department of Architecture and Built Environment, Ningbo, China
CHINA'S RURAL-TO-URBAN MIGRATION AND IMPLICATIONS FOR SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT: EVALUATING THE PROS AND CONS	Ali CHESHMEHZANGI	University of Nottingham Ningbo China, Faculty of Science and Engineering, Department of Architecture and Built Environment, Ningbo, China
WHAT IS THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON MIGRATION AND WOMEN?	Sümer Esin ŞENYURT Murat Özay TAŞKIN	Wroclaw University, Wroclaw/Polonya
MIGRATION AND REFUGEE PROBLEM WITHIN THE SCOPE OF HUMAN RIGHTS: EXAMPLES OF SYRIAN AND AFGHAN REFUGEES	Sümer Esin ŞENYURT Murat Özay TAŞKIN	Wroclaw University, Wroclaw/Polonya
EMERGING FORMS OF AUTHORITY IN LAND ACCESS: THE OCCULT AND WITCHCRAFT AMONG MALAWIAN MIGRANTS IN ZIMBABWE	Johannes Bhanye	University of the Free State, Faculty of Natural and Agricultural Sciences, Department of Urban and Regional Planning, Bloemfontein, South Africa.
A SOCIO-POLITICAL VIEW OF INTERNATIONAL MIGRATION	Keshab Mandal	S.M. Nagar Derozio Smriti Vidyalaya (High), Education Department, Kolkata, India
CONCEPTURAL EXPLORATION ON THE ROLE OF FAMILY SUPPORT IN CHINESE MIGRANT WOMEN ENTREPRENUER'S MOTIVATION	YUQIAN SUI	Worcester Business School, University of Worcester

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-1
24.03.2022
Moderator: Ananda Majumdar
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
POLITICAL SIGNIFICANCES OF GLOBAL MIGRATION AND DIASPORA	Ananda Majumdar	The University of Alberta, Faculty of Education, Edmonton, Canada
ENDING THE TEMPORARY STATUS OF SYRIAN ASYLUM-SEEKERS IN TURKEY: CITIZENSHIP	Dr. Cansu YENER KESKİN	Kocaeli University, Kocaeli, Turkey
POLITICS OF MIGRATION AND ITS SOCIAL AND ECONOMICAL IMPACTS	Srishti Agarwal	Galgotias University, Dr. Niteesh Kumar Upadhyay, School of Law, Greater Noida, India
THE INFLUENCE OF EMIGRATION FACTORS ON THE SCIENTIFIC ACTIVITY OF SCIENTISTS ON THE EXAMPLE OF WALDEMAR HAFFKINE	Bogdan Buyak Igor Korsun Wen Xiaojing Maryna Monchuk	Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine Physical therapist, Ternopil, Ukraine
AN IDENTITY, EMPOWERMENT AND A CULTURAL HALLMARK FOR FEMALE SELF-LOVE IN 'THE COLOR PURPLE'	Mr.N.Narendran Ms.Thamizhini Nagarajan	Research Scholar, Department of English, Academy of Maritime Education and Training (AMET), Chennai, India.
MIGRATION, “THE OTHER” AND VIOLENCE: NORMALISATION OF VIOLENCE AGAINST IMMIGRANTS IN TURKEY	Assoc. Prof. Dr. Tuncay Ercan SEPETCİOĞLU Hilal DEMİRCİ	Aydın Adnan Menderes University Aydın, Turkey
CROSSING BORDERS: INDONESIAN SOLIDARITY WITH ROHINGYA REFUGEES	Manotar Tampubolon	Universitas Kristen Indonesia, Law, Jakarta, Indonesia
IMMIGRANT WOMEN FACE DOUBLE DISCRIMINATION AS WOMEN AND IMMIGRANTS	Olaa ALASWAD Assist. Prof. Dr. Mesut ŞÖHRET	Gaziantep University, Gaziantep, Turkey
A SOCIAL-POLITICAL MIGRATION MOBILITY GOVERNANCE IN INDIA AND INTERNATIONAL NORMS AND POLITICS DEALING WITH MIGRANTS	Ms. Nanda Pardhey	University of Petroleum and Energy Studies, Law, School of Law, Dehradun, India

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-2
24.03.2022
Moderator: Assist. Prof. Dr. Fatma Baynal
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
A SPIRITUAL EXAMINATION OF REFUGEES' PERSPECTIVES ON TRAUMATIC EVENTS DURING THE WAR PROCESS	Nur Pamuk Kuru Fatma Baynal	Yalova University, Yalova, Türkiye
EVALUATION OF SOME VACCINE-PREVENTABLE DISEASES IN EUROPE SPECIFIC TO IMMIGRANTS	Gülcihan Aybike DİLEK KART Ali SERT Gülhan ŞEN Canan DEMİR BARUTCU Mümin POLAT	Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey
EVALUATION OF THE HEALTH SERVICES PROVIDED TO IMMIGRANTS IN SYRIA AND TURKEY DURING THE COVID 19 EPIDEMIC	Ali SERT Gülcihan Aybike DİLEK KART Gülhan ŞEN Canan DEMİR BARUTCU Mümin POLAT	Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey
REFLECTIONS OF MIGRATION ON HEALTH	Canan DEMİR BARUTCU Gülhan ŞEN Gülcihan Aybike DİLEK KART Ali SERT Mümin POLAT	Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey
INTERNATIONAL MIGRATION IN THE CONTEXT OF THE 2030 AGENDA OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS	Gülhan ŞEN Ali SERT Gülcihan Aybike DİLEK KART Canan DEMİR BARUTCU Mümin POLAT	Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey
THE ROLE OF SOCIAL WORK IN IMMIGRANTS' MENTAL HEALTH PROBLEMS	Seda Hatice YILDIRIM Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ	Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye.
RISK FACTORS EXPOSED TO REFUGEE CHILDREN RESIDING IN TURKEY	Hilal KARAYAZI	Acıbam University, İstanbul/TÜRKİYE
FAMILY PLANNING IN REFUGEE WOMEN	Zekiye Büşra İDER Assist. Prof. Dr. Ayşe DOST	Medipol University, İstanbul,Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 1 / Hall-3
24.03.2022
Moderator: Assoc. Prof. Dr. Mustafa DİĞLER
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 10:00 – 12:00

Title	Author(s)	Affiliation
AN EXAMPLE OF DIFFERENT CULTURES AND DIFFERENT MIGRATION EXPERIENCES: ROLAND TOPOR'S PLAY "UNDER THE TABLE"	Özlem Belkıs Sibel Erdenk	Dokuz Eylül University, İzmir, Turkey
MIGRATION INDICATORS IN CONTEMPORARY ART	Rasim SOYLU Mustafa DİĞLER	Sakarya University, Sakarya / Turkey Karamanoğlu Mehmetbey University Karaman / Turkey
THE PLACE OF MEHMET BAŞBUĞ IN CONTEMPORARY TURKISH PAINTING AND EXAMINATION OF HIS PAINTINGS ON MIGRATION	Mustafa DİĞLER Rasim SOYLU	Karamanoğlu Mehmetbey University Karaman / Turkey Sakarya University, Sakarya / Turkey
IN VISUAL ARTS EDUCATION, AUTOETNOGRAPHIC ANALYSIS OF CULTURAL IDENTITY IMAGES OF REFUGEE AND MIGRANT STUDENTS IN ARTISTIC PRACTICES	Prof. Dr. Cemile Arzu Aytekin Yavuz Selim Dinçer	Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye
THE REFLECTION OF THE CHANGING MIGRATION PHENOMENON ON THE RESPONSIBILITIES AND SERVICES OF TODAY'S MEMORY INSTITUTIONS: A GENERAL EVALUATION	Mehmet Ali AKKAYA Özgür POLAT	Izmir Kâtip Çelebi University, Izmir, Turkey
THE PLACE AND IMPORTANCE OF MIGRATION IN SOCIAL MEMORY IN CITIES GROWING WITH MIGRATION: THE CASE OF BUCA MIGRATION AND POPULATION EXCHANGE MEMORIAL HOUSE	Mehmet Ali AKKAYA	Izmir Kâtip Çelebi University, Izmir, Turkey
IN THE JOURNEY OF DISPLACEMENT AND FINDING THE PLACE OF THE INDIVIDUAL REFLECTION OF MIGRATION ON ART	Hatice KETEN	Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye
THE CONCEPT OF WAR THE DRAWING OFF REFUGE CHILDREN	Raziye Pekşen AKÇA	Kayseri University, Kayseri, Türkiye
THE MIGRATION PHENOMENON IN CARTOONS; THE CASE OF "MAYSA AND BULUT"	Raziye Pekşen AKÇA	Kayseri University, Kayseri, Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-1
24.03.2022
Moderator: Assist. Prof. Dr. K.R.Padma
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
THE CAUSAL IMPACTS OF HUMAN MIGRATION AND COVID-19	Major Giurgiu Gheorghe Prof. Dr. Cojocaru Manole	Deniplant-Aide Sante Medical Center, Biomedicine, Bucharest, Romania
DEPLETION OF PSYCHOLOGICAL IMMUNITY AMONG MIGRANT ADOLESCENTS IN INDIA	Tanveer Kaur Dr. Niti Shukla Dr. Anshu Sharma	Amity Institute of Psychology and Allied Sciences, AUUP, Noida, Uttar Pradesh 201313, India
COVID-19 THROUGH MIGRATION LENS: MEDICAL AND SOCIAL ASPECTS	Kaberi PRAMANIK	Banasthali University, Jaipur, Rajasthan, India
IMPACT OF COVID-19 LOCKDOWN AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL EFFECT OF CIRCULAR MIGRANTS IN INDIA	K.R.Padma K.R.Don P.Josthna	Department of Biotechnology, Sri Padmavati Mahila Visva Vidyalayam (Women's) University, Tirupati,AP Bharath University, Chennai, Tamil Nadu, India
A WAKE UP CALL- MIGRATION AND ITS EFFECT DURING COVID 19	Sangita Laha	National University of study& Research in Law,Ranchi,India
LABOUR MIGRATION DURING COVID-19 PANDEMIC - SOCIAL AND ECONOMICAL IMPACTS	Disha Gautam	Shyama Prasad Mukherji College for Women, University of Delhi, Delhi, India.
MIGRANTS AND REFUGEES IN EUROPE ACCEPTATION, INTEGRATION AND CRIME PREVENTION	Ana Campina Carlos Rodrigues	Universidade Fernando Pessoa, Porto, Portugal
PROFILE COMPARISON OF BRAZILIAN AND HAITIAN PREGNANT WOMEN AND THEIR NEWBORN BABIES IN PATO BRANCO, BRAZIL, FROM 2015 TO 2019	Debora Vitoria Galvan Raphaela Rezende Nogueira Rodrigues	Centro Universitário de Pato Branco, Pato Branco, Brazil

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-2
24.03.2022
Moderator: Assoc. Prof. Dr. Fatih Mehmet Berk
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
ON THE ECONOMIC REASONS OF INTERNAL MIGRATION IN ANATOLIA IN XIIIth CENTURY	Assist. Prof. Tunay KARAKÖK	Bartın University, Faculty of Literature
THE STRUCTURE OF MIGRANT SMUGGLING IN TURKEY AND ITS ROLE IN IRREGULAR MIGRATION MOBILITY	Semih Nargül	Van Yüzüncü Yıl University, Van, Türkiye
NEW FINDINGS ON FIRST HUMAN MIGRATIONS: PALEOLITHIC AGE	Assoc. Prof. Dr. N. Damla YILMAZ USTA	Süleyman Demirel University, Isparta, Türkiye.
EARLY HUMAN MIGRATIONS IN HISTORY	Assoc. Prof. Dr. Fatih Mehmet Berk	Necmettin Erbakan University, Konya/Türkiye
SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF PHYSICIAN MIGRATION IN TURKEY AN ESSAY ON	Assist. Prof. Dr. Bayram DEMİR	Batman University, Faculty of Arts and Sciences
PROBLEM OF MIGRATION AND URBANIZATION FROM THE VIEW OF THE FEMALE PROTAGONIST IN NOVELS KAFAMDA BİR TUHAFLIK AND KUMRU İLE KUMRU	Hanife Nalan GENÇ	Ondokuz Mayıs University, Samsun, Türkiye
THE STORY OF COMMODIFIED LIFE BROUGHT BY MIGRATION: KUMRU ILE KUMRU	Hanife Nalan GENÇ	Ondokuz Mayıs University, Samsun, Türkiye
COMMUNITY TRANSLATION IN LOCAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITHIN THE CONTEXT OF MIGRATION	Assist. Prof. Dr. Onur ÖZCAN	Kırıkkale University, Kırıkkale, Türkiye
EXAMINATION OF CREATIVE THINKING SKILLS OF CHILDREN WHO EDUCATED WITH OR WITHOUT EDUCATED THEIR FOREIGN PEERS IN KINDERGARTEN	Fatma Nur GEDİK Hatice BEKİR Ayşe Sanem ŞAHLI	Gazi University, Ankara, Türkiye

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-3
24.03.2022
Moderator: Prof. Dr. Tengiz Verulava
Meeting ID: 874 2932 7194 / Passcode: 070809
Ankara Local Time: 12:30 – 14:30

Title	Author(s)	Affiliation
THE NATURE OF MIGRATION	Dhaval Vashishth	Amity University
PROBLEMS OF INTERNATIONAL MIGRATION	Julie Grogan-Brown	Purdue University
INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION	Sujartha Kumar	Punjab University
UNITED NATIONS PROGRAMS AND FUNDS	Ahmed Jalija Umar	King Fahd University, Saudi Arabia
RESPECT FOR THE RIGHTS OF VARIOUS CATEGORIES OF MIGRANTS AND THEIR FAMILY MEMBERS	Ange Dominguez	Universidade de São Paulo
ADDRESSING THE PROBLEM OF MIGRANTS IN DISTRESS	Sunitha Muraleedharan	Banaras Hindu University
STRENGTHENING THE EVIDENCE BASE ON MIGRATION	Prashant L. Gawade	Delhi Technological University

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Session 2 / Hall-4
08.10.2021
Moderator: Assoc. Prof. Minh Le PHUOC
Meeting ID: 857 1386 4961 / Passcode: 500555
Ankara Local Time: 14:00 – 16:00

Title	Author(s)	Affiliation
MIGRATION AND DEVELOPMENT: TRENDS AND PERSPECTIVES	Anila Balakrishnan	Jadavpur University
INTERNATIONAL MIGRATION: STATISTICS AND REGIONS	Stephanie Forte Mohamed Laasri	University of Findlay
ПРАВОВОЙ СТАТУС БЕЖЕНЦЕВ И МИГРАНТОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	Сейтенова С.Ж. Ирмашева М.Б.	Кокшетауского университета им. Ш.Уалиханова
PERCEPTION OF STUDENTS' INDUSTRIAL WORK EXPERIENCE SCHEME (SIWES) IN A NIGERIAN COLLEGE OF EDUCATION: IMPLICATIONS FOR BUSINESS EDUCATION DEVELOPMENT	OMOTAYO MARTINA OLUWOLE-MOSES	Accounting Education Department, School Of Business Education, Federal College Of Education (Technical), Akoka, Yaba, Lagos, Nigeria
ANALYZING THE ROLES OF FINANCIAL ASSISTANCE ON EXCLUSIVELY EXTRACTED AREAS OF ACADEMIC PROCRASTINATION AMONG THE PRIVATE UNIVERSITY STUDENTS	Abdul-Rahman Balogun Muhammed-Shittu	Khazar University, School of Education (Management and Administration) (Neftchilar Campus) 41 Mehseti Str., AZ1O96, Baku, Azerbaijan.
INVESTIGATION OF INFLUENCE OF TUNNELING ON PILES FOUNDATIONS	Nesrine EL HOUARI	EOLE Laboratory, Civil engineering Departement, Faculty of Technology University of Tlemcen, Algeria
THE ENHANCEMENT OF FINANCIAL REPORTING QUALITY VIA AUDIT COMMITTEE ATTRIBUTES: EVIDENCE FROM LISTED OIL AND GAS FIRMS IN NIGERIA	Abdulkadri Toyin Alabi Saheed Olanrewaju Issa	Kwara State University, Nigeria

All participants must join the conference 15 minutes before the session time.
Every presentation should last not longer than 10-12 minutes.
Kindly keep your cameras on till the end of the session.

Dear colleagues!

Second International Symposium “Global Migration Phenomenon with its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions” – it’s a concentration of powerful reports about actual problems of modern and changeable world.

It was multidisciplinary conference with participation of scientists from 20 countries.

In 2022 Program of Migration Symposium consists not only from traditional discussion topics. A lot of scientific researches were devoted to the questions such as: representation of migration in public art, cinema, and literature.

Qualified specialists paid attention to important social problems of this social phenomenon namely: labor migration, scientific migration impact of wars and military conflicts on the migration processes.

Scientific articles concerning adaptation and social protection of refugees included into Proceeding Book of the Second Migration Symposium.

Dichotomy “rural-urban” migration is also mentioned in reports and scientific texts and reports.

Impacts of migration and war conflict on children and women are difficult problems that need combining of all efforts of multidisciplinary teams of specialists. Problems with health, seeking asylums, provision with food and medical treatment, security and psychological support - there are not full and complete list of directions of social protection of refugees.

Participants of the Migration Symposium studied modern migration crisis in Europe nowadays and comparative analysis of migrants and refugees from different countries.

I would like to thank to the Organizational and Scientific Committee of the Second Migration Symposium for supporting of my Motherland and Ukrainian people in our struggling and defending of our country.

On this scientific event participant emphasized on actual problems of the Ukrainian refugees and internal displaced persons. Social aid and protection of your countries are valuable for the Ukraine.

Head of Symposium, Associated Professor, Dr. Alina Solnyshkina

(Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine)

BEST ORAL PRESENTATION AWARD RECEIVERS

1. **Dr. Faraz Ahmad, Taiba Sheerin Ahmad, Prof. Afaq Ahmad**
‘MIGRATION - AN OPPORTUNITY FOR HOST COUNTRY’

2. **Assist. Prof. Tunay KARAKÖK**
‘ON THE ECONOMIC REASONS OF INTERNAL MIGRATION IN ANATOLIA IN XIIIth CENTURY’

3. **Assist. Prof. Dr. Ezgi TOKDİL**
‘PSYCHO-SOCIAL EFFECTS OF MIGRATION, SOCIAL IDENTITY OF THINGS AND ART’

4. **Prof. Dr. Ana Campina, Prof. Dr. Carlos Rodrigues**
‘MIGRANTS AND REFUGEES IN EUROPE ACCEPTATION, INTEGRATION AND CRIME PREVENTION’

CONTENT

SYMPOSUYM ID	1
SCIENTIFIC COMMITTEE	2
PHOTO GALLERY	3
PROGRAM	4
BEST ORAL PRESENTATION AWARD RECEIVERS	5
CONTENT	6

PROCEEDINGS BOOK

Alina Solnyshkina *THEATRE OF OPRESSED: IMPLEMENTATION OF METHODS OF FORUM-THEATRE IN THE SOCIAL WORK WITH MIGRANTS AND REFUGEES*	1
Özlem BELKIS & Sibel ERDENK *AN EXAMPLE OF DIFFERENT CULTURES AND SAME MIGRATION EXPERIENCES: ROLAND TOPOR'S "UNDER THE TABLE"*	4
Tunay KARAKÖK *ON THE ECONOMIC REASONS OF INTERNAL MIGRATION IN ANATOLIA IN XIIIth CENTURY*	11
Rasim SOYLU & Mustafa DİĞLER *MIGRATION INDICATORS IN CONTEMPORARY ART*	19
Mustafa DİĞLER & Rasim SOYLU *THE PLACE OF MEHMET BAŞBUĞ IN CONTEMPORARY TURKISH PAINTING AND EXAMINATION OF HIS PAINTINGS ON MIGRATION*	35
Semih Nargül *THE STRUCTURE OF MIGRANT SMUGGLING IN TURKEY AND ITS ROLE IN IRREGULAR MIGRATION MOBILITY*	51
Bogdan Buyak, Igor Korsun & Wen Xiaojing, Maryna Monchuk *THE INFLUENCE OF EMIGRATION FACTORS ON THE SCIENTIFIC ACTIVITY OF SCIENTISTS ON THE EXAMPLE OF WALDEMAR HAFFKINE*	63
Emre SAVUT *TRANSMIGROTARY ANTI-DISCRIMINATION IN TURKEY AS A REFLECTION OF POLITICAL CULTURE*	66
Cemile Arzu AYTEKİN & Yavuz Selim DİNÇER *IN VISUAL ARTS EDUCATION, AUTOETNOGRAPHIC ANALYSIS OF CULTURAL IDENTITY IMAGES OF REFUGEE AND MIGRANT STUDENTS IN ARTISTIC PRACTICES*	73
Mehmet Ali AKKAYA & Özgür POLAT *THE REFLECTION OF THE CHANGING MIGRATION PHENOMENON ON THE RESPONSIBILITIES AND SERVICES OF TODAY'S MEMORY INSTITUTIONS: A GENERAL EVALUATION*	92
Mehmet Ali AKKAYA *THE PLACE AND IMPORTANCE OF MIGRATION IN SOCIAL MEMORY IN CITIES GROWING WITH MIGRATION: THE CASE OF BUCA MIGRATION AND POPULATION EXCHANGE MEMORIAL HOUSE*	108

Salih BİRİNCİ & Çağlar Kıvanç KAYMAZ ***INTER-REGIONAL COMPARISON OF INTERNAL MIGRATION IN TURKEY***	**121**
Merter MERT ***MIGRATION, INCLUSIVE GROWTH AND RYBCZYNSKI THEOREM***	**130**
Merter MERT ***EFFECTS OF MIGRATION: CHOICE BETWEEN POSITIVE AND NORMATIVE APPROACHES***	**136**
Levent Ersin ORALLI ***CLIMATE MIGRANTS AND INTERNATIONAL MEASURES***	**142**
Sümer Esin ŞENYURT & Murat Özay TAŞKIN ***MIGRATION AND REFUGEE PROBLEM WITHIN THE SCOPE OF HUMAN RIGHTS: EXAMPLES OF SYRIAN AND AFGHAN REFUGEES***	**150**
Sümer Esin ŞENYURT & Murat Özay TAŞKIN ***WHAT IS THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON MIGRATION AND WOMEN?***	**156**
Obada EZZALDEN & Oktay ÖZKAN ***THE ENVIRONMENTAL IMPACT OF WAR AND MIGRATION: THE CASE OF SYRIA***	**160**
Müge MANGA ***THE EFFECT OF MIGRATION MOVEMENTS ON THE ENVIRONMENT: THE CASE OF GERMANY***	**169**
Müge MANGA & Neşe MANGA ***THE IMPACT OF THE CONCEPT OF MIGRATION ON INCOME INEQUALITY: A REVIEW ON G-7 COUNTRIES***	**176**
Gülcihan Aybike DİLEK KART, Ali SERT & Gülhan ŞEN, Canan Demir BARUTÇU, Mümin POLAT ***EVALUATION OF SOME VACCINE-PREVENTABLE DISEASES IN EUROPE SPECIFIC TO IMMIGRANTS***	**182**
Ali SERT, Gülcihan Aybike DİLEK KART & Gülhan ŞEN, Canan Demir BARUTÇU, Mümin POLAT ***EVALUATION OF THE HEALTH SERVICES PROVIDED TO IMMIGRANTS IN SYRIA AND TURKEY DURING THE COVID 19 EPIDEMIC***	**188**
Canan Demir BARUTÇU, Gülhan ŞEN & Gülcihan Aybike DİLEK KART, Ali SERT, Mümin POLAT ***REFLECTIONS OF MIGRATION ON HEALTH***	**194**
Gülhan ŞEN, Ali SERT, Gülcihan Aybike DİLEK KART & Canan Demir BARUTÇU, Mümin POLAT ***INTERNATIONAL MIGRATION IN THE CONTEXT OF THE 2030 AGENDA OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS***	**199**
Seda Hatice YILDIRIM & Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ ***THE ROLE OF SOCIAL WORK IN IMMIGRANTS' MENTAL HEALTH PROBLEMS***	**207**
Mehmet Zeki GÖKSU ***COMPARISON OF AFGAN REFUGEE STUDENTS' PATRIOTIC VALUES ACCORDING TO THEIR DEVELOPMENT PERIODS***	**215**

Orhan CENGİZ ***THE INTERNATIONAL MIGRATION AND WELFARE STATE POLICIES IN EU COUNTRIES***	**225**
N. Damla YILMAZ USTA ***NEW FINDINGS ON FIRST HUMAN MIGRATIONS: PALEOLITHIC AGE***	**233**
Hüseyin Tayyar GÜLDAL & Ahmet ÖZÇELİK ***RURAL-URBAN MIGRATION IN TURKEY AND ITS EFFECT ON THE LABOR FORCE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES***	**239**
Coşkun DOĞAN ***IRREGULAR MIGRATION MOBILITY AND TRANSLATION***	**247**
Coşkun DOĞAN ***THE REQUIREMENT OF SOCIAL TRANSLATIONFOR MIGRATION AND ADAPTATION***	**253**
Raziye PEKŞEN AKÇA ***THE MIGRATION PHENOMENON IN CARTOONS; THE CASE OF "MAYSA AND BULUT"***	**259**
Raziye PEKŞEN AKÇA ***THE CONCEPT OF WAR THE DRAWING OFF REFUGE CHILDREN***	**264**
Olaa ALASWAD & Mesut ŞÖHRET ***IMMIGRANT WOMEN FACE DOUBLE DISCRIMINATION AS WOMEN AND IMMIGRANTS***	**271**
Ahmet FİDAN ***FACTORS AFFECTING ATTITUDES TOWARD IMMIGRANTS: A QUANTITATIVE ANALYSIS***	**282**
Fatih Mehmet BERK ***EARLY HUMAN MIGRATIONS***	**288**
Mohammed Qays Najm GHRAIRI ***PROBLEMS OF IRAQI IMMIGRANTS AND RELIGIOUS CONSULTANCY***	**295**
Rezzan ALAGÖZ ***MIGRATION AND TERRITORIAL BORDERS: SPATIAL FLEXIBILISATION OF THE BORDER***	**301**
Hanife Nâlân GENÇ ***THE STORY OF COMMODIFIED LIFE BROUGHT BY MIGRATION: KUMRU ILE KUMRU***	**308**
Hanife Nâlân GENÇ ***PROBLEM OF MIGRATION AND URBANIZATION FROM THE VIEW OF THE FEMALE PROTAGONIST IN NOVELS KAFAMDA BIR TUHAFLIK AND KUMRU ILE KUMRU***	**316**
Ezgi TOKDİL ***PSYCHO-SOCIAL EFFECTS OF MIGRATION, SOCIAL IDENTITY OF THINGS AND ART***	**325**
Hüsna YILMAZ ***THE ROLE OF THE MEDIA IN THE FORMATION OF SOCIAL PERCEPTION: A REVIEW ON THE NEWS REGARDING SYRIAN REFUGEES IN TURKISH MEDIA***	**343**
Fatih ÇELİK & Ertuğrul GÜREŞÇİ ***THE EFFECTS OF UKRAINIAN-RUSSIA WAR ON INTERNATIONAL MIGRATION: A COMPARISON OF UKRAINIAN ASYLUM REFUGEES WITH IRAQ, SYRIA AND AFGHANISTAN REFUGEES***	**357**

Morakeng Edward Kenneth Lebaka ***THE IMPACT OF ILLEGAL IMMIGRATION ON THE NATIONAL ANNUAL FINANCIAL BUDGET OF THE DEPARTMENT OF HEALTH IN SOUTH AFRICA***	**367**
Sama Rzayeva ***FORMS OF DEMOGRAPHIC CHANGE IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS***	**372**
Ertuğrul GÜREŞCİ & Fatih ÇELİK, Oktay AKTÜRK ***THE CLIMATE MIGRATION AS A CURRENT and GLOBAL MIGRATION DISCUSSION***	**376**
Deniz KARTAL KARA & Fevzi Nuri KARA ***MIGRATION PHENOMENON AND THEIR REFLECTIONS TO TURKISH PAINTING ART***	**385**
Yunus EKİCİ & Reyhan Rafet CAN ***THE CULTURAL ADAPTATION PROBLEM ARISING OUT OF MIGRATION***	**394**
Fatma Nur GEDİK & Hatice BEKİR, Ayşe Sanem ŞAHLI ***EXAMINATION OF CREATIVE THINKING SKILLS OF CHILDREN WHO EDUCATED WITH OR WITHOUT EDUCATED THEIR FOREIGN PEERS IN KINDERGARTEN***	**400**
Hüseyin MERTOL & Yunus ERGÜN, Buğra KAŞ ***REFLECTIONS OF BULGARIAN EMIGRATION IN VISUAL MEDIA THE REBORN SERIES AND POCKET HERCULES: A FILM BY NAIM SULEYMANOGLU***	**411**
Yunus ERGÜN & Hüseyin MERTOL, Buğra KAŞ ***THE MIGRATION JOURNEY OF CIRCASSIANS FROM THE CAUCASUS TO ANATOLIA: THE CASE OF TOKAT PROVINCE***	**419**
Cüneyt TELSAÇ & Özlem YÜKSEK TELSAÇ ***CAUSES OF MIGRATION AND ITS EFFECTS***	**427**
Cüneyt TELSAÇ & Özlem YÜKSEK TELSAÇ ***MAIN EDUCATIONAL PROBLEMS REGARDING THE CHILDREN OF MIGRANT FAMILIES***	**434**
Behçet KALDIK ***EVALUATION OF THE SOCIAL COHESION OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS UNDER TEMPORARY PROTECTION FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE***	**440**
Başak Kalkan ***MIGRATION, CITY, CINEMA: READING CULTURAL DIVERSITY WITH UMBERTO ECO***	**448**
İkram ALPSOY & Emre SEYREK, Harun SELÇUK ***A FIELD RESEARCH ON NEWS REGARDING IMMIGRANTS IN ANKARA LOCAL PRESS***	**463**
Orhan DOĞAN & Murat ERKOÇ ***CULTURAL REFLECTION OF PRE-ISLAMIC TURKISH MIGRATIONS***	**469**
Mohammed ADEM ***THE LABOR MARKET IMPACTS OF MIGRATION: A COMPARATIVE EVIDENCE FROM TURKEY AND THE EUROPEAN UNION***	**478**

Akın YILDIRIM, Begüm Sultan ÜNSAL & Şenem ALKAN, Tuğba BARAN KAYA ***A RESEARCH DESIGN TO IMPROVE MIGRANT STUDENTS' LEVELS OF CONCEPTUAL UNDERSTANDING IN SCIENCE EDUCATION VIA 3D ANIMATIONS***	**486**
Vedat YILMAZ & Ozan GERÇEKER ***AN ASSESSMENT ON THE SITUATION OF MIGRATION AND IMMIGRANTS DURING THE CORONAVIRUS PROCESS IN TURKEY***	**493**
Vedat YILMAZ & Ozan GERÇEKER ***THE EAST-WEST COMPARISON IN THE MEASURES TAKEN AGAINST MIGRANTS IN THE CONTEXT OF TURKEY***	**505**
İlhan Oğuz AKDEMİR & Emine AKMAN ***BORDERS, REFUGESS AND UNDEECLARED WARS***	**515**
Srishti Agarwal ***POLITICS OF MIGRATION AND ITS SOCIAL AND ECONOMICAL IMPACTS***	**524**
OMOTAYO MARTINA & OLUWOLE-MOSES ***PERCEPTION OF STUDENTS' INDUSTRIAL WORK EXPERIENCE SCHEME (SIWES) IN A NIGERIAN COLLEGE OF EDUCATION: IMPLICATIONS FOR BUSINESS EDUCATION DEVELOPMENT***	**533**
Abdul-Rahman Balogun Muhammed-Shittu ***ANALYZING THE ROLES OF FINANCIAL ASSISTANCE ON EXCLUSIVELY EXTRACTED AREAS OF ACADEMIC PROCRASTINATION AMONG THE PRIVATE UNIVERSITY STUDENTS***	**534**
Nesrine EL HOUARI ***INVESTIGATION OF INFLUENCE OF TUNNELING ON PILES FOUNDATIONS***	**535**
Abdulkadri Toyin Alabi & Saheed Olanrewaju Issa ***THE ENHANCEMENT OF FINANCIAL REPORTING QUALITY VIA AUDIT COMMITTEE ATTRIBUTES: EVIDENCE FROM LISTED OIL AND GAS FIRMS IN NIGERIA***	**536**
Сейтенова С.Ж. & Ирмашева М.Б. ***ПРАВОВОЙ СТАТУС БЕЖЕНЦЕВ И МИГРАНТОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН***	**537**
Manotar Tampubolon ***CROSSING BORDERS: INDONESIAN SOLIDARITY WITH ROHINGYA REFUGEES***	**540**
Major Giurgiu Gheorghe & Cojocaru Manole ***THE CAUSAL IMPACTS OF HUMAN MIGRATION AND COVID-19***	**541**
Ibtehal Elsuwar Dawelbait & Merve Tuna Kayılı ***EXAMINING THE REFUGEE CAMPS IN THE CONTEXT OF EMERGENCY ARCHITECTURE IN SUSTAINABILITY***	**542**
Cumhur HAVAN & Yener ŞİŞMAN ***HUMAN TRAFFICKING IN THE AXIS OF SOCIAL POLICY***	**543**
Amna Yousaf & Ayesha Kiran ***IMPACTS OF MIGRATION ON THE HOST COUNTRY ENVIRONMENT***	**545**

Ali Cheshmehzangi ***OBSTACLES TO INTERNATIONAL MIGRATION OF PROFESSIONALS AMID THE COVID-19 CRISIS: A REFLECTION ON MULTIPLE DISPARITIES IN PROCESSING***	**546**
Ali Cheshmehzangi ***CHINA'S RURAL-TO-URBAN MIGRATION AND IMPLICATIONS FOR SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT: EVALUATING THE PROS AND CONS***	**547**
Süleyman Doğan & Elif Aydemir ***THE EFFECT OF IMMIGRATIONS TO ISTANBUL ON URBAN SOCIOLOGY "SAMPLE OF SYRIA AND AFGHANISTAN"***	**548**
Nur Pamuk Kuru & Fatma Baynal ***A SPIRITUAL EXAMINATION OF REFUGEES' PERSPECTIVES ON TRAUMATIC EVENTS DURING THE WAR PROCESS***	**550**
Gunay FEYZIYEVA ***DEPORTATION OF CHECHENS AND INGUSH***	**552**
Johannes Bhanye ***EMERGING FORMS OF AUTHORITY IN LAND ACCESS: THE OCCULT AND WITCHCRAFT AMONG MALAWIAN MIGRANTS IN ZIMBABWE***	**553**
Carlos Rodrigues & Ana Campina ***MIGRANTS AND REFUGEES IN EUROPE ACCEPTATION, INTEGRATION AND CRIME PREVENTION***	**563**
İhsan ÇAPCIOĞLU & Ramazan ÇINAR ***THE EFFECT OF RELIGIOUS AND SOCIO-CULTURAL AFFILIATION ON SOCIAL SOLIDARITY DURING THE CONFLICT PROCESS, IN THE CASE OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS' OUTLOOK ON THE 'ALTINDAG INCIDENTS'***	**564**
Zekiye Büşra İDER & Ayşe DOST ***FAMILY PLANNING IN REFUGEE WOMEN***	**566**
Mehmet CİHANGİR ***THE IMMIGRATION – LITERATURE RELATIONSHIP***	**568**
Güngör ÇABUK & Nur Feyzal KESEN ***THE CHARACTERISTICS OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS WHO WERE FORCED TO IMMIGRATE TURKEY***	**570**
Anila Balakrishnan ***MIGRATION AND DEVELOPMENT: TRENDS AND PERSPECTIVES***	**572**
Stephanie Forte & Mohamed Laasri ***INTERNATIONAL MIGRATION: STATISTICS AND REGIONS***	**573**
Akira Shimada ***ON COMPATIBILITY OF STUDY MIGRANTS' ACCEPTANCE POLICIES AND IMMIGRATION POLICIES***	**574**
YUQIAN SUI ***CONCEPTURAL EXPLORATION ON THE ROLE OF FAMILY SUPPORT IN CHINESE MIGRANT WOMEN ENTREPRENUERS' MOTIVATION***	**576**
Faraz Ahmad & Taiba Sheerin Ahmad, Afaq Ahmad ***MIGRATION - AN OPPORTUNITY FOR HOST COUNTRY***	**577**
İbrahim KOTAN ***ITS SECURITY, ECONOMIC, SOCIAL, POLITICAL AND CULTURAL DIMENSIONS GLOBAL MIGRATION***	**578**

Hilal KARAYAZI ***RISK FACTORS EXPOSED TO REFUGEE CHILDREN RESIDING IN TURKEY***	**579**
Bayram DEMİR ***SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF PHYSICIAN MIGRATION IN TURKEY AN ESSAY ON***	**581**
Ecehan SOMUNCUOĞLU ***THE REFUGEE CRISIS AND TURKEY'S ROLE IN THE SYRIAN LONG CIVIL WAR***	**583**
Cansu YENER KESKİN ***ENDING THE TEMPORARY STATUS OF SYRIAN ASYLUM-SEEKERS IN TURKEY: CITIZENSHIP***	**584**
İlknur Ekiz ATAŞER & Mukaddes Baykara ***DISCOURSES OF HATRED AGAINST SYRIAN AND AFGAN MIGRANTS LIVING IN TURKEY: CASE OF KONYA PROVINCE***	**586**
Tuncay Ercan SEPETCİOĞLU & Hilal DEMİRCİ ***MIGRATION, "THE OTHER" AND VIOLENCE: NORMALISATION OF VIOLENCE AGAINST IMMIGRANTS IN TURKEY***	**588**
Emir KAYACAN ***THE TENDENCIES OF SYRIAN MIGRANTS TO GHETTOISATION IN TURKEY: SITUATION ANALYSIS AND POLICY RECOMMENDATIONS***	**589**
N.Narendran & Thamizhini Nagarajan ***AN IDENTITY, EMPOWERMENT AND A CULTURAL HALLMARK FOR FEMALE SELF LOVE IN 'THE COLOR PURPLE'***	**591**
Andrevil Isma & Mônica de Moura Pires ***ANALYSIS OF THE MIGRATION PROCESS IN HAITI: A LITERATURE REVIEW***	**594**
Roya EBADİ ***THE EFFECTS OF BELONGING AND ALIENATION CONCEPTS ON THE URBAN SPACE OF ANTIOCH FROM THE PERSPECTIVE OF SYRIAN IMMIGRANTS***	**595**
Lale ASLAN ***EXAMINING THE REFUGEE CRISIS IN THE CONTEXT OF AI WEIWEI'S WORKS***	**596**
Elif Bilge HAS ***MIGRATION PROCESS AND MIGRANT WOMEN IN THE CONTEXT OF THE INTERSECTIONALITY APPROACH***	**598**
Victor H Mlambo, Luyanda Mtshali & Nopumelelo Dlamini, Xolani Thusi, Siphesihle Mpanza ***LEVERAGING MIGRATION FOR AFRICAN DEVELOPMENT: CHALLENGES AND PROSPECTS***	**600**
David Oluwsegun Yusuf & Mary Mangai, Michel Tshiyoyo ***SUCCESSES AND FAILURES IN THE IMPLEMENTATION OF MIGRATION POLICIES IN AFRICA***	**601**
David Oluwsegun Yusuf & Mary Mangai, Michel Tshiyoyo ***A SYSTEMIC REVIEW OF LITERATURE ON GLOBAL MIGRATION MANAGEMENT FRAMEWORKS AND REGIMES***	**602**

Uğur ÜNAL ***THE CIRCULAR APPROACH MODEL FOR SUSTAINABLE MIGRATION MANAGEMENT***	**603**
Onur ÖZCAN ***COMMUNITY TRANSLATION IN LOCAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITHIN THE CONTEXT OF MIGRATION***	**605**
Favour C. Uroko ***THE BOOK OF RUTH AND MIGRATION DYNAMICS AMONG NIGERIAN YOUTHS***	**607**
Natalia Potera ***THE EU AND THE REFUGEE CRISIS ON ITS EASTERN BORDER***	**608**
Tanveer Kaur & Niti Shukla, Anshu Sharma ***DEPLETION OF PSYCHOLOGICAL IMMUNITY AMONG MIGRANT ADOLESCENTS IN INDIA***	**609**
Anisha Chauhan ***THE DYNAMICS OF REGIONAL MIGRATION GOVERNANCE***	**610**
Kaberi PRAMANIK ***COVID-19 THROUGH MIGRATION LENS: MEDICAL AND SOCIAL ASPECTS***	**611**
Hiba Raza ***MIGRATION AND MOBILITY: A GLOBAL COMPLICATION***	**612**
Angela Pirlog ***THE NECESSITY OF INTERCULTURAL DIMENSIONS STUDY IN THE ERA OF GLOBAL AND LOCAL MULTICULTURALISM***	**613**
Antonio Mitchell & Alyssa Valencia ***MIGRATION IN MODERN WORLD***	**614**
Jehirul Islam & Afruz Ara Ahmed ***MIGRATION IN ASSAM: AN ANALYTICAL STUDY FROM SOCIO-POLITICAL AND ECONOMIC PERSPECTIVES***	**615**
Afham Akhtar & Jalaj Govil ***FORCED MIGRATION: CHALLENGES AND OVERVIEW***	**616**
Shivangi Sharma & Kavya Budhiraja ***GLOBAL POLITICS OF MIGRATION***	**617**
Aishwarya K A ***POLITICS OF MIGRATION***	**618**
Golda Sahoo ***CHILD VICTIM OF WAR AND THE ISSUES OF MIGRANT SMUGGLING***	**619**
Roman Karpenko & Anastasia Zybina ***CURRENT MIGRATION CRISIS AS A CHALLENGE FOR THE EUROPEAN UNION***	**620**
Roman Karpenko ***FEATURES OF GENERAL PREVENTION ACTIVITIES TO COMBAT ILLEGAL MIGRATION***	**622**
Paulina Zborowska ***ASPECTS OF MIGRATION IN THE SÁMI INDIGENOUS PEOPLE LIFESTYLE AND CULTURE***	**624**
Sangita Laha ***A WAKE UP CALL- MIGRATION AND ITS EFFECT DURING COVID 19***	**625**
Disha Gautam	**626**

LABOUR MIGRATION DURING COVID-19 PANDEMIC - SOCIAL AND ECONOMICAL IMPACTS	
Ştefan Firică & Alina Gabriela Mihalache	
DETERRITORIALIZING THEATRE. A MIGRANT JEWISH COMPANY: HABIMA	627
ISHAN AHMAD	
PLIGHT OF MIGRANT LABOURERS IN INDIA DURING COVID-19: AN ANALYTICAL STUDY FROM SOCIO- LEGAL AND ECONOMIC PROSPECTIVES	628
Yennefer Varvara Pokusai	
INCLUSION OF A CLAUSE ON INTERNATIONAL MIGRATION IN THE UN AGENDA	629
Nanda Pardhey	
A SOCIAL-POLITICAL MIGRATION MOBILITY GOVERNANCE IN INDIA AND INTERNATIONAL NORMS AND POLITICS DEALING WITH MIGRANTS	630
Klaudia Konon	
POLISH MIGRATION POLICY IN 2015-2020	631
Angad Singh	
MIGRATION GOVERNANCE	632
Liubov Althaim	
UKRAINIAN REFUGEES AID IN WESTERN UKRAINE AND EUROPEAN COUNTRIES	633
Vladimir Lisichkin	
THE GREAT MIGRATION OF PEOPLES OF THE XXI CENTURY	635
Dipanwita Pal	
NARRATING THE MIGRATION THROUGH THE EYES OF A WOMAN: A CRITICAL READING OF AGUNPAKHI	637
Taniya Banerjee	
THE UNDOCUMENTED MIGRANTS: CONTESTING CITIZENSHIP AS THE AGENTS OF POWER	638
Yoshita Misra	
A SUSTAINABLE APPROACH TOWARDS GLOBAL MIGRATION	639
Anton S. Filipenko	
INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY OF LABOR MIGRATION	640
Emilia Alaverdov	
MODERN MIGRATION CRISIS AND RISE OF ISLAMOPHOBIA IN EUROPE	641
K.R.Padma & K.R.Don, P.Josthna	
IMPACT OF COVID-19 LOCKDOWN AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL EFFECT OF CIRCULAR MIGRANTS IN INDIA	642
Charlotte Golden & Shelly Dailey	
INTERNATIONAL MIGRATION AND DEVELOPMENT	644
Hassan AYOUB & Wadad SAAD, Soukaina KHADRAOUI	
CLIMATE CHANGE, MIGRATION, AND SOCIAL INSTABILITY IN THE AFRICAN COUNTRIES	645
Kingsley Chigbu	
PREVENTING VIOLENCE AS A CORRELATE OF CRISIS-BASED MIGRATION: IMPLICATIONS ON INTERNATIONAL POLICIES	647

Debora Vitoria Galvan & Raphaela Rezende Nogueira Rodrigues ***PROFILE COMPARISON OF BRAZILIAN AND HAITIAN PREGNANT WOMEN AND THEIR NEWBORN BABIES IN PATO BRANCO, BRAZIL, FROM 2015 TO 2019***	**648**
Ananda Majumdar ***POLITICAL SIGNIFICANCES OF GLOBAL MIGRATION AND DIASPORA***	**649**
Ercan BARAN ***PALESTINIAN MIGRATION LITERATURE (RADVÂ 'ÂŞÜR'S NOVEL ET-TANTÜRİYYE)***	**659**
Ercan BARAN ***IN THE EXAMPLE OF THE MIGRATION SCENARIO (IN MEMORY OF HULUSI GÖÇER)***	**670**
Hatice Keten ***IN THE JOURNEY OF THE INDIVIDUAL TO DISPLACE AND FIND THEIR PLACE REFLECTION OF MIGRATION ON ART***	**676**
Keshab Chandra Mandal ***A SOCIO-POLITICAL VIEW OF INTERNATIONAL MIGRATION***	**688**
Harshita Singh ***MIGRATION GOVERNANCE***	**698**
Chandrasekharan Praveen ***MALAYALEE MIGRANTS IN THE GULF- A REVIEW OF FILM NARRATIVES***	**703**
Jitasha Grover ***POLITICS OF MIGRATION***	**708**
Nirmala & Rajkumar Dewani, Sunil Kumar ***MIGRATION PRIVILEGE FOR INTERNATIONAL SOCIAL AND ENVIRONMENTAL SCIENTISTS***	**712**
Neelam Seam ***SIGNIFICANCE OF NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGISLATIONS: "RIGHT TO LIVELIHOOD OF ILLEGAL MIGRANTS"***	**720**
NOUIOURA Ghizlane & EL AMRINI Idriss ***THE NATURE OF MIGRATION***	**730**
Julie Grogan-Brown ***PROBLEMS OF INTERNATIONAL MIGRATION***	**731**
Sujartha Kumar ***INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION***	**732**
Ahmed Jalija Umar ***UNITED NATIONS PROGRAMS AND FUNDS***	**733**
Ange Dominguez ***RESPECT FOR THE RIGHTS OF VARIOUS CATEGORIES OF MIGRANTS AND THEIR FAMILY MEMBERS***	**734**
Sunitha Muraleedharan ***ADDRESSING THE PROBLEM OF MIGRANTS IN DISTRESS***	**735**
Prashant L. Gawade ***STRENGTHENING THE EVIDENCE BASE ON MIGRATION***	**736**

THEATRE OF OPRESSED: IMPLEMENTATION OF METHODS OF FORUM-THEATRE IN THE SOCIAL WORK WITH MIGRANTS AND REFUGEES

Alina Solnyshkina

Assistant Professor of the Chair of social work of Faculty of medical technologies of Diagnostics and Rehabilitation

Oles Honchar Dnipro National University

ORCID ID: 0000-0002-5369-6350

Methodology of the Theatre of Oppressed that created and implemented by Augusto Boal – is a powerful tool of representation of problems and interests of vulnerable groups of society.

Migration became a challenge for modern world.

Limitation of human rights, lack of shelters, problem with work and documents, criminal behavior – there are actual situation within processes of migration.

Forum – theatre became an effective technology of representation of problems of groups of risks.

Theatre of Oppressed declared as effective technology of prevention of delinquent and deviant behavior.

The main goal of this article is to provide opportunities of the Theatre of Oppressed in representation of actual problems of migrants.

The main tasks of this publication are:

1). to study main stages of technology of the Theatre of Oppressed.

2). to analyze roles in the Forum theatre

3). to determine advantages and limitation of the Theatre of Oppressed in representation of social problems of migration.

The Theatre of Oppressed is an effective method of therapy of group of risks.

Different scientific and social projects of European Commission declared Forum – theater as a tool that empower “invisible groups” and “groups of risks” to tell about their problems, to find type of solution of these problems.

An author of the article participated in Laboratory of the Theatre of Oppressed and I teach my students to implement these methods in process of community – building.

Stories that represented by non-professional actors and facilitated by professional moderator can change current situation to the best way.

Spectators have brilliant opportunity to participate in performance. They can join to the story and propose own way of solution of actual problem.

At the Ukraine storytelling of internal displaced persons is popular in social activity.

War and aggressive invasion of Ukrainian lands actualized problem of refugees in our country.

Now 3 millions of Ukrainian people leaved our country because of war.

European Union expected for five million of Ukrainian refugees.

Technology of the Forum theatre is successfully implemented in social work with Afghan, Syrian and Palestinian refugees.

One of the main roles of the Theatre of Oppressed is to create cooperative environment especially during pandemic period.

In February, 2022 an author of this publication organized online –master-classes for future social workers concerning methodology of organizing of Forum –Theatre.

The main subjects of these seminars were:

1). History and development of the methodology of the Theatre of Oppressed.

2). Roles in Forum –theatre.

3). Main stages in organization of the Theatre of Oppressed.

4). Position of Joker in the process of the Theatre of Oppressed.

5). Working with images, texts and methods of representation in Forum –theatre.

6). Methods of creating of scenario of the social performance in the Forum-Theatre.

7). Cooperation and partnership of actors during performance.

Theatre of Oppressed – is safety space of non-violence communication and constructive dialogue.

Refugees and internal displaced persons have possibilities to tell about they experience, about limitation of human rights.

Methodology of Forum –theatre consists of such stage as:

- introduction;
- performance;
- discussion with help of professional moderator and facilitator (Joker);
- searching of the way of solving of the problem;
- derolling of actors.

The main roles in Forum –theatre are:

1). Protagonist – person in difficult life-situation, who suffer from humiliation.

2). Antagonist - person who created conflict or difficult situation.

3). Observers – neutral heroes of social-oriented performance.

Role of Joker is very important in the process of Forum –theatre.

He organizes cooperation between spectators and actors.

During performance every spectator has possibility to change with actors and try to solve social problem.

In the performance of Forum –theatre plays non-professional actors after educational trainings.

Theatre of Oppressed is an effective technology of working with refugees and internal displaced persons.

From his work Boal evolved various forms of theatre workshops and performances which aimed to meet the needs of all people for interaction, dialogue, critical thinking, action, and fun.

While the performance modes of Forum Theatre, Image Theatre, Cop-In-The-Head, and the vast array of the Rainbow of Desire are designed to bring the audience into active relationship with the performed event, the workshops are virtually a training ground for action not only in these performance forms, but for action in life.

- **Image Theatre** uses the human body as a tool of representing feelings, ideas, and relationships. Through sculpting others or using our own body to demonstrate a body position, participants create anything from one-person to large-group image sculptures that reflect the sculptor's impression of a situation or oppression.

- **Forum Theatre** works from rehearsal improvisation to create a scene of a specific oppression. Using the Greek terms "protagonist" and "antagonist," Forum Theatre seeks to show a person (the

protagonist) who is trying to deal with an oppression and failing because of the resistance of one or more obstacles (the antagonists).

- **The Rainbow of Desire** is Boal's extraordinary effort to apply to approaches, especially Image Theatre, as a way of offering a systematic psychotherapeutic technique. Although too extensive both in theory and practice to summarize adequately here, suffice it to say that the Rainbow work seeks to exteriorize interior feelings and relationships, but to use a collaborative process [1].

Ukrainian society needs studying of life–stories and analyzing of social problems of people and elaboration of effective practices of social work and social policy.

Technologies of Forum theatre like part of the Theatre of Oppressed makes contribution into attraction of attention to the problems of refugees who need shelters, work, who have problems with safety and health.

This social oriented performances and storytelling of people that leaved their homes can improve and advance laws, social programs, social projects that have connection with protection of human rights.

REFERENCES

1). What is Theatre of the Oppressed? / http://actingnow.co.uk/what-is-theatre-of-the-oppressed/

FARKLI KÜLTÜRLER VE ORTAK GÖÇ DENEYİMLERİNE BİR ÖRNEK: ROLAND TOPOR'UN "MASANIN ALTINDA" OYUNU

AN EXAMPLE OF DIFFERENT CULTURES AND SAME MIGRATION EXPERIENCES: ROLAND TOPOR'S "UNDER THE TABLE"

***Özlem BELKIS*[1]**

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Sanatları Bölümü, İzmir, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-6124-3506

***Sibel ERDENK*[2]**

[2]Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Sanatları Bölümü, İzmir, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-7383-9382

ABSTRACT

Forced or voluntary migration is economically and politically based. With its complex structure that reflects on the individual and the society, it has been inevitable to deal with migration in the field of art as well as being the subject of numerous scientific researches. The French writer Roland Topor also discussed the issue of immigration with a tragicomic approach in an absurd narrative with his play Under the Table. Written in French in 1994, this play was staged by a trial group of a state university in Turkey in 2016, and has undergone changes in form and content in this process. This is a one-act French play that develops in fragmentary structure, basically covering five actors. This play has been transformed into a text that establishes an organic unity target through its Turkish translation, and the play has been transformed into a one-act performance with a song-dance, with a ten-person. The aim of this study is to reveal the process of reinterpreting the concept of migration, which was written and handled in a different culture, in a completely different culture. Thus, it will be tried to reveal how the issue of migration is expressed through the staging experience. In the study, first of all, a theoretical research method based on the literature was followed, a dramatic structure analysis was carried out, and an experimental study was followed in the staging process. In the study, the change that the text undergoes in the context of migration experiences in two cultures, the stage tools used are explained with examples. The analysis of the text and the dramaturgical approach are exemplified by explaining the musical structure added to the text and the use of the choir equipped with local cultural codes.

Keywords: migration, musical play, Roland Topor, Under The Table.

ÖZET

Zorunlu ya da gönüllü olarak gerçekleşen göç ekonomik ve siyasal temellidir. Bireye ve topluma yansıyan karmaşık yapısıyla göçün sayısız bilimsel araştırmaya konu olmanın yanı sıra sanat alanında da çokça ele alınması kaçınılmaz olmuştur. Fransız yazar Roland Topor da Masanın Altında adlı oyunu ile göç meselesini absürt bir anlatı içinde trajikomik bir yaklaşımla irdelemiştir. 1994'te Fransızca yazılan bu oyun 2016'da Türkiye'de bir devlet üniversitesinin deneme topluluğu tarafından sahnelenmiş, bu süreçte biçim ve içerik bakımından değişimler yaşamıştır. Bu oyun temel olarak beş oyun kişisini kapsayan tek perdelik Fransızca yazılmış parçalı yapıda gelişen bir oyundur. Çalışmamızda bu oyun Türkçe çevirisi üzerinden organik bütünlük hedefi kuran bir metne dönüşmüş, oyun on kişilik bir koro ile şarkılı-danslı tek perdelik bir gösterime dönüştürülmüştür. Bu çalışmanın amacı farklı bir kültürde ele alınıp yazılmış göç kavramının bambaşka bir kültür içinde yeniden yorumlanarak sahnelenmesi sürecini ortaya koymaktır. Böylece göç meselesinin sahneleme deneyimi ile nasıl ifade edildiği ortaya konmaya çalışılacaktır. Çalışmada öncelikle literatüre dayalı bir kuramsal araştırma yöntemi izlenmiş, dramatik yapı analiz gerçekleştirilmiş, sahneleme sürecinde ise deneysel bir çalışma izlenmiştir. Çalışmada metnin iki kültürdeki göç deneyimleri bağlamında uğradığı değişim, kullanılan

sahne araçları örneklerle açıklanmıştır. Metnin analizi ve dramaturgik yaklaşım, metne eklenen müzikal yapı ve yerel kültürel kodlarla donatılmış koronun kullanımı açıklanarak örneklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: göç, müzikli oyun, Roland Topor, Masanın Altında.

GİRİŞ

Göç temelde "bireysel ya da kitlesel yer değiştirme eylemi" (Şahin, 2001) olarak tanımlanır, ancak elbette hem göç eden hem de göç edilen yönünden çok çeşitli sosyo-kültürel, psikolojik, ekonomik yönleri vardır. Uygarlık tarihinin hemen her sayfası göçlerle doludur ve göçü tanımayan kültür neredeyse yoktur, fakat her göç kendine özgüdür, o çağa, o döneme, hatta o bireye özeldir. Sosyal bilimciler de on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren göç olgusunu teorize etmeye, açıklamaya çalışmışlardır. Örneğin William Farr, göçün hiçbir kesin kanuna bağlı olmadan işlediğini öne sürmüş, Ravenstein bu düşünceyi çürüterek göç hareketliliğinin yedi özellik gösterdiğini savunmuştur. Buna göre göçmenler sadece kısa mesafeli yerlere göç ederler, göç basamaklı bir yer değiştirme hareketidir fakat ayrıca zincirleme bir karakteri de vardır, her göç dalgası bir yenisini yaratma eğilimindedir, öte yandan uzun mesafelere yapılan göç de basamaksız bir yapıdadır, kentte yaşayanlar kırsalda yaşayaşanlara oranla daha az göç ederler ve kadınlar erkeklere oranla daha fazla göç etme eğilindedirler (Tunç, 2015). Göç üzerine üretilen bu kuramlardan sonra göçmenlere odaklanan açıklamalar ancak yirminci yüzyılın ortasında üretilmiştir. Lee, göçlerin ortak özelliklerini ortaya koymuş, burada göçmenlere bağlı dört temel itici ve çekici faktörün olduğunu belirtmiştir (Yalçın, 2004). Göç ve göçmenlere ilişkin çeşitli kuramlar, açıklamalar, belgeseller, araştırmalar, istatistikler, politikalar üretilse de insan faktörünü ve temel yaşamsal ihtiyaçları merkeze alan göç kavramı ve göçmenlik, her bir durum, toplum, dönem, birey için biriciktir, özel ve sarsıcı bir deneyimdir. Bir diğer deyişle göç olgusu ve göçmenler arasında çeşitli ortak özellikler ya da kategoriler üretilse de bu, her göç deneyiminin kendine özgülüğünü değiştirmez.

Son elli yıl içinde göç ana teması kapsamında yapılmış sayısız araştırma, proje, inceleme yanında sanat alanında da sunulmuş sayısız eser bulunmaktadır. Bunlar hem göç eden hem göç edilen kültürün, bireyin ürettiği eserlerdir. Bu çalışmada 1994 yılında Paris'te yazılmış *Masanın Altında* adlı göç ve göçmenliği konu alan bir oyunun 2016 yılında İzmir'de bir devlet üniversitesi deneme topluluğunda gerçekleştirilen prodüksiyon yorumu sunulacaktır. Böylece çok farklı bir geçmişe ve göç deneyimine sahip bir yazarın metnin, farklı göç deneyim ve gözlemiyle bambaşka bir dramaturgi ve reji anlayışıyla yorumlanırken nasıl bir dönüşüm geçirdiği ortaya konulmaya çalışılacaktır. Göç, kestirilemez bir konu olduğunu ortaya koymuş vaziyette. Bu bildiri, ikinci dünya savaşı yıllarının travmasını taşıyan göçmen bir ailenin oğlu tarafından yazılan bir metnin, bulunduğu ülkenin aldığı göçün son derece trajik görüntülerine tanıklık eden bir ekip tarafından yorumlanışını anlatmak üzere tasarlanmıştı. Fakat savaşın ve göçün kestirilemezliği ile Rusyanın Ukrayna'yı işgaline tanılık edilen, insanların metro istasyonlarında, otobüslerde göç ettikleri ülkenin kilise ve spor salonlarında hayatta kalma mücadelelerine de tanıklık edilerek yazıldı. Belirtmeliyiz ki, Topor'un metni yazıldığı günden yorumlandığı güne, yorumun tartışılmak üzere incelenmesinden bu bildirinin sunumuna kadar pek çok anlam kazandı. Bu çalışmanın sonunda hangi yılda, nasıl bir teknolojik gelişim evresinde, hangi coğrafyada olduğu fark etmeksizin göç ederek evini ve ülkesini bırakmak zorunda kalanların trajik yolculuklarının değişmediğini bir kez daha görmüş olduk. İnsanlığın geldiği bu uygarlık noktasında sözünü ettiğimiz türden bir fark ediş, son derece trajik bir boyuttur.

Bir deneyim ve uygulama paylaşımı olarak planladığımız çalışmamızda öncelikle kök metin ile yazarın yaşamsal ve sanatsal deneyimi hakkında bilgi verdik. Dramaturgik yaklaşım ve reji dayanaklarının temeli üzerinden sahnelemeyi bir bütün olarak sunmaya çalıştık.

AVRUPA'NIN GÖÇ DENEYİMİNDEN GROTESK BİR ÖRNEK

İkinci Dünya Savaşı'na kadar göç veren konumda olan Avrupa, bu dönemden sonra göç alan önemli merkezlerden biri haline gelmiştir (Ultan, 2017). Savaş sonrası işçi göçü önceleri olumlu karşılanmış, 1970'lerin sonlarında göçmenlerin, ulus-devlet çıkarlarına aykırı olduğu düşüncesi belirmeye başlamış,

1980'lerde ise kültürel farklılıklardan doğan çatışmalara odaklanılmıştır (Kaya, 2014). 1985'te imzalanan Schengen Anlaşması ile Avrupa ülkeleri iç sınırlarını kaldırmış, böylece vatandaşlık ve göçmenlik meselelerinde çok daha net politikalar üretilmeye başlanmıştır. 11 Eylül 2001 İkiz Kuleler Saldırısı, aynı tarihlerde Avrupa kent merkezlerinde gerçekleştirilen saldırılar islam terörü korkusunu güçlendirerek 'müslüman göçmen' imajını oluşturmuş, Arap Baharı olarak nitelenen sürecin ardından Mısır, Libya, Yemen, Suriye'den gelen göçler de Avrupa'da son dönem göç konusunu çerçevelemiştir (Zenginoğlu, 2019). Göç, temel olarak daha iyi bir yaşama ulaşmak için çıkılan bir yolculuk olarak 1990'larda farklı bakış açılarıyla ele alınmış, sanat eserlerinde yansıtılmıştır. Roland Topor'un göçmen olan babasının ölümünden sonra 1994'te yazdığı *Masanın Altında* göçmen yaşantısını, kültürlerarası farklılıkları, aidiyet ihtiyacını ve dışlama alışkanlıklarını anlatan etkili bir oyundur ("Masanın Altında" Üzerine, 2010).

Roland Topor, 1938'de Polonya Yahudisi göçmen bir ailenin çocuğu olarak Paris'te doğmuştur. Babası 1941'de Paris'te tutuklanıp Pithiviers Kampı'na sürülmüş, kısa sürede oradan kaçmış ve bir saklanış süreci başlamıştır. Savaştan sonra aile Paris'te yaşamaya devam etmiş, Topor, ressam ve heykeltraş olan fakat para kazanmak için mobilya işçiliği yapan babasının da etkisiyle sanata yönelmiş, Paris Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim almıştır ("Masanın Altında" Üzerine, 2010). Okul yıllarından itibaren hareketli bir sanat çevresinde varlık gösteren Topor, henüz 22 yaşındayken Panik Grubu'nun kurucuları arasında yer alır, ertesi yıldan itibaren, sonraları Charley Hebdo olarak tanınacak ve sert mizahıyla ünlenecek Hara-Kiri dergisinin yazar ve çizerlerinden biri olur (Knudde, 2021). Yaşam öysüsünden anlaşıldığı kadarıyla Topor, göçmenliğin somut koşullarından çok ebeveynlerinin yaşadıkları travmaya, bunun etkilerine maruz kalmış biridir. Bu travma ve sosyal olaylara yönelik hassasiyeti, İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın toplumsal, bireysel ve kentsel yeniden inşa süreci ile gelir ve yaşam koşullarındaki adaletsiz dağılıma tanıklık etmesi sanatının içeriği ve biçimini inşa eden temel unsurlar olsa gerek.

Knudde'a (2021) göre Topor, çizdiklerinde politik olmayan fakat rahatsız edici bir üsluba sahiptir. Calder (1997) ise onun 'ürkütücü bir karikatürist' olarak tanındığını ve çizimlerinin birçok yönden Max Ernst'in grafik romanlarına ve Tomi Ungerer'in ilginç, sivri çizimlerine benzediğini belirtmektedir. Çizimlerini daha çok yazdıklarını görselleştirmek için kullanan Toporun roman, oyun, senaryo, öykü gibi yazınsal çalışmalarında ise absürt ve grotesk ögeler, kışkırtıcı bir mizah, arka planda sezilen bir erotizm vardır. Tüzün (2010) onun eserlerinde ilk anda karşılaşılan eğlenceli yapının altında karanlık ve derin bir hüzün bulunduğunu, eser ilerledikçe eğlencenin yerini mutsuzluk ve acıya bıraktığını belirtiyor. 1989'da yazdığı *Joko'nun Doğumgünü* ile 1994'te yazdığı *Masanın Altında* oyunlarında bu özellik yoğun şekilde hissedilir.

Masanın Altında, grotesk ögeler taşıyan, üç Fransız ve iki göçmen arasında geçen samimi, romantik atmosferi olan 14 bölümden oluşan bir oyundur. Paris'te çevirmenlik yaparak kıt kanaat yaşamını sürdüren Florence Michalon isimli genç bir kadın, kiraladığı küçücük dairesinde çalışma masasının altını bir göçmene kiralamıştır. Bu Orta Avrupalı göçmen, kibar, duyarlı, kültürel kodlarına bağlı, hassas bir ayakkabı tamircisi olan Dragomir'dir. Dragomir sanatçı ruhlu, yetenekli, duygusal bir adamdır, ona sonradan katılan hemşehrisi Gritzka ise tam aksi pratik, çocuksu ve rahat bir tiptir. Dragomir ile Florence arasında duygusal bir yakınlık oluşur ve bu Raymonde'a göre geleceği olmayan bir şeydir. Florence'in yakın arkadaşı Raymonde Pouce gerçekçi, varlıklı bir kadındır ve Florence'a çok ucuza çeviri yaptıran züppe ve kendinibeğenmiş Marc Tyle ile evlenmesi için onu yönlendirmeye çalışmaktadır. Nihayet Raymond, Gritzka ile anlaşarak bu kibar ve yetenekli göçmenleri kendi evindeki odayı kiralamak için ikna eder ve kendince Florence'ı kurtarır. Oyunun finali, beklenmedik bir mutlu sonla gelir. Dragomir'siz bir hayata devam etmeye çalışan Florence'ın ziyaretine gelen Gritzka, keman sanatçısı olarak ünlenmiş, varlık kazanmış ve Florence'ın oturduğu evi satın almıştır; Florence ve Dragomir için.

Bu oyun, göçmen bir aileden gelen, göç ve kaçışı bizzat yaşamamış olsa da bu deneyimin travmasını ailesinde yaşayan bir yazarın metnidir. Bir başka deyişle yazar doğma büyüme Parislidir, eğitimini bu dünya başkentinde almıştır, hatta dönemin en hareketli ve avangart sanat çevresi içinde yetişmiş, bu çevreyi etkilemiştir; fakat büyük olasılıkla ikinci kuşak bir göçmen olduğunu hep hatırlayarak, kendisini ve ailesini hep 'öteki' hissederek yaşamıştır. Yazdığı bu oyun, göçmenlerin akıl ve insanlık dışı yaşamına acı bir gülümsemeyle bakmaktadır.

Bu oyunda yansıtılan ekonomik krizden yakınan, alışkanlıklarını değiştirmek istemeyen, 'yabancı' olana tahammülsüz Parisliler için göçmenler her yerdedirler, saygın bir insanın yaşayamayacağı koşullarda yaşamayı kabul ederek düşük standartlarda, akıl dışı bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedirler. Yazarın eleştirisi sisteme, sistemin steril yaşamlarını korumak isteyen bencil bireylerinedir. İki züppe Parisli –Marc ve Raymonde– sevimsiz, elit tavırlarıyla gülünç, en ufak tahammülsüzlüklerinde çirkin ve kaba yüzleri ortaya çıkan, bencil, empati yoksunu tiplerdir. İki göçmen genç –Dragomir ve Gritzka– sevimli, düşünceli, kibar, hassas, bu yabancılığın içinde var olmaya çalışan, kendi köklerini ve kültürel kimliklerini müzikleriyle, ağızlarının tadını sürdürerek (yemekleriyle), gelenekleriyle sürdürmeye çalışan zor koşullara tahammül eden yine de içlerindeki iyiliği kaybetmeyen kişilerdir. Parisliler ne kadar uçta çizilmişlerse Göçmenlerin de aynı şekilde uç özelliklerle çizildiğini söylemek gerekir. Bu iki grup arasında yer alan Florence ise bir Parislidir, fakat Marc ve Raymonde'un aksine empati kurabilen, zor koşullarda yaşamasına karşın insani değerlerini yitirmemiş biridir, yani iki grubun arasında, arafta durmaktadır. Florence o kadar doğrucudur ki, çeviri yaparken bile tek bir sözcüğün anlamının peşine düşer, en doğru karşılığı bulmaya çalışır, işini kendisini tamamen, tüm benliğiyle vererek yapar. Marc içinse kendisinden başka hiçbir şeyin önemi yoktur. Florence'ın çevirmeni olduğu kitabın kapağına yanlış yazılmış soyadı onun için önemsiz bir ayrıntıdır, bir harfin, okunuşun değişmesinin önemi yoktur onun için. Oysa Florence bu oyunda yaşamın ve insana özgü olanın ayrıntılarda bulunduğunu, yaşanan o küçük anlarda hayatın gerçek güzelliklerinin saklandığını gösterir. Florence bencil ve acımasız olmadığı için, işlevle yetinmeyip hep en doğrunun peşine düştüğü için yoksulluk içindedir, hiçbir zaman da zengin olamayacaktır. Topor bu sistemin, Florence ya da Dragomir gibi hassas, naif, empati kurabilen, hep en doğru ve en güzelin peşinde koşanlar için uygun olmadığına işaret etmektedir.

Masanın Altında, göç konusunu, göçmenlerin hikayelerini trajik ve sentimental tonlara ulaşmadan grotesk ve absürt ögelere yaslanarak veren romantik bir aşk hikayesi çerçevesinde bu zor konuyu işleyen, böylece gülümseyerek ağır bir sistem eleştirisi yapan bir oyundur.

TÜRKİYE'NİN GÖÇ TANIKLIĞI ve MASANIN ALTINDA

Paris'te geçen, üç Parisli ile iki Orta Avrupalı göçmenin kesişimini anlatan bir oyun olarak *Masanın Altında* ile Türkiye ve Türk seyircisinin nasıl bir ortaklığı olabilir? İkinci kuşak bir göçmen tarafından yazılmış olması, bir eserin "göçmen sanatı" olarak nitelenmesi için yeterli midir? Son derece trajik ve insanlık dışı koşullarda yaşamlarını sürdüren göçmenlerin hikayesini mizaha başvurarak anlatmak etik midir? Dijital iletişimin ve sosyal medya kullanımı göçmenliğin insanlık dışı enstantenelerinin filitresiz şekilde görülür olmasında etkili kuşkusuz; peki bu etkinin nitelik ve niceliği nasıl? Paris'e göç etmiş insanlar ile İzmir'e, İstanbul'a göç etmiş insanlar arasında fark var mıdır? Göç ve göçmenlik meselesi üzerine bir oyun, Türkiye seyircisi için ne anlam taşır?

Bütün bu sorular, 2016'da bu oyunu sahnelerken masaya yatırılan soruların küçük ve seçilmiş bir kısmı elbette. Göç, Türk toplumu ve çağdaş Türkiye için kadim bir kavramdır. Atalarının Orta Asya'dan büyük göçle Anadolu'ya geldiğini, atalarının yaşam biçiminin özünde yörük olmanın yani bir anlamda sürekli bir göç halinde yaşamanın bulunduğunu tarih kitaplarında anlatan bir toplum için göç, temelde olumsuz bir anlam alanı açmasa gerek. Fakat cumhuriyet öncesi ve sonrası mübadele hareketleriyle başlayan kültürel / siyasal tabanlı göçten sonra ilk büyük göç dalgasını 1960'lı yıllarda çift yönlü yaşayan Türkiye için göç, bu tarihten itibaren daha travmatik bir hale dönüşmüş görünüyor. Bu yıllar boyunca Türkiye bir yandan küçük kentlerden / kırsaldan büyük kentlere yani sanayi bölgelerine akan iç göç ile, diğer yandan Almanya başta olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine işçi göçü / dış göç ile tanışmıştır. Her göç gibi bu hareketliliğin de hem giden hem kalan için derin kültürel yaraları bulunmaktadır. Konunun sadece tiyatro alanındaki yansımaları bile oldukça derin ve çarpıcıdır. Altmışlı yıllarda köyden kente göçü, kente göçen ailelerin burada tutunma çabalarını, ekonomik sıkıntılar yüzünden Avrupa'ya işçi olarak göçmek zorunda kalanları konu alan pek çok oyun yazılmıştır (Belkıs, 2003). Türk tiyatrosuna genel olarak bakıldığında mübadele gibi büyük ve kitlesel bir nüfus hareketinin bile, altmışlardaki göç hareketleri kadar ele alınıp tiyatro alanında işlenmediği düşünüldüğünde altmışların göç dalgasının etkileri veya görünürlüğü daha iyi anlaşılacaktır.

Altmışlı yıllardaki iç ve dış göç travması bir bakıma atlatılmışken 2011 Nisan ayından itibaren Suriye iç savaşından kaçarak Türkiye'ye sığınan mülteciler, yeni bir göç başlığı ortaya atmışlar, Türkiye ve dünya bu göçün en acı görüntüleriyle, kıyıya vurmuş çocuk bedenleriyle karşılaşmıştır. Her yerde olduğu gibi bir yandan milliyetçi ve göçmen nüfusu kendi kimliği, ekonomisi ve yaşam koşulları bakımından tehdit olarak gören yaklaşımlar, diğer yandan insani yardım ve kültürel destek ve entegrasyon programları Türkiye'nin de gündemine 2011'den sonra girmiştir. Resmi rakamlara göre 2020 yılında Türkiye'deki Suriyeli sayısı 3.624.517'ye ulaşmıştır (Salmaşur & Şahin, 2020, s. 87-91). Kısaca Türkiye de her ülke gibi göçün etkilerine tanıklık eden, çözüm üreten bir kültür, bir ülke olarak tanımlanabilir. *Masanın Altında* oyununun sahnelendiği 2016'da Türkiye, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) raporuna göre o tarihlerde dünyada en çok Suriyeli mülteci barındıran ülke konumundadır (BMMYK, 2015'ten aktaran Çakran & Eren, 2017). *Masanın Altında* oyununun sahnelendiği dönem ayrıca mültecilerin yaşadığı insanlık dışı koşullara çarpıcı görüntülerle tanıklık edilen bir dönemdir. Örneğin üç yaşındaki Suriyeli Aylan Kurdi'nin cansız bedeni 2 Eylül 2015 sabahı Bodrum'da sahile vurmuş, bu görüntü dünya kamuoyunda da bomba etkisi yaratmıştır (Bu utanç tablosunu göstermek zorundayız, 2015). Bu ve bunun gibi pek çok çarpıcı görüntü ile göç ve mültecilik, sözü edilen dönemde Türkiye'nin gündemindeki ilk başlıklardan biri olmuştur.

Tüm bu koşullar düşünüldüğünde göç meselesini göçmenler açısından ele alan *Masanın Altında*, elbette Türk seyircisi için etkili, düşündürücü bir metindir. Oyun, tüm bu toplumsal hassasiyet atmosferi altında 2016'da Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Deneme Topluluğu tarafından sahnelenmiştir. Topor'un metnindeki beş oyun kişisine on kişilik koro eklenmiş; orijinal metindeki on dört epizot, şarkı ve danslarla birbirine bağlanan tek perdelik akışkan bir öyküye dönüştürülmüştür. Koro oyunun anlatıcısı olarak tasarlanmış, böylece beş oyun kişisiyle anlatılan hikâye koronun sunduğu şarkı ve danslar ile evrensel bir çerçeveye taşınmaya çalışılmıştır. Belirtilmelidir ki oyun kişilerinin yerelliği, yani göç edilenlerin Parisli ya da göçmenlerin Orta Avrupalı olmaları, göç eden veya göç edilenin evrensel özelliklerini taşımaları yanında tali bir tanımlayıcı olarak kalmaktadır. Bu nedenle Topor'un orijinal beş kişilik kişileştirme tasarımına sadık kalınmıştır. Öte yandan on kişiden oluşan bir koro için metnin sağladığı göçmenlik durumlarına dair temalar çerçevesinde şarkı, dans ve hareket düzeni üretilmiştir. Müzikli bölümler için Topor'un metninde göçmenliğin evrensel temalarını yansıtan durumlar seçilmiş, bunlar yazarın mizahı ve romantizmi yitirilmeden kullanılmıştır. Göçmenlerin evrensel olarak temel sorunları aidiyet / ötekileştirilme, uyum, dil, istihdam, ekonomik sıkıntılar, barınma, kültürel kimliğin sürdürülmesi olarak belirmektedir (Sözer, 2019). Bu sorunların tümü Topor'un metninde yer almaktadır.

Öykünün ana izleğinin değişmediği, fakat metin üzerinde reji hedefleri doğrultusunda yoğun bir dramaturgik çalışma yapıldığını burada belirtmeliyiz. Gerek sözcük, cümle, söyleyiş bakımından metinsel düzenleme yapılarak, gerekse kök metindeki bazı ardışık bölümler birleştirilerek ya da birbirinin içine geçirilerek sahne metni oluşturulmuştur. Bu bağlamda sahne metninin izleği şöyledir:

Oyun, göçmenlerden oluşan koronun bir istasyona vardığını anlatan müzikli ve şarkılı bölümle açılacak, finalde de benzer şekilde yeni bir istasyona hareket etmek üzere koronun vagonlara binmesiyle kapanacak şekilde kurgulanmıştır. Topor'un metnindeki on dört bölüm, sahne metninde yedi bölüm halinde düzenlenmiş, bunları bağlayan sekiz müzikli bölüm eklenmiştir. Bu yedi bölümde Topor'un temel izleği değiştirilmeden düzenlenmiş olay dizisi ve müzikal yapı şöyledir:

– *Müzikli bölüm: Açılış – göçmenler korosunun yeni bir istasyona gelmesi*

o Florence ve Dragomir'in kiracı ve evsahibi olarak ilişkilerinin tanışma evresi (kök metindeki 1. ve 2. bölüm)

– *Müzikli bölüm: her yerde yaşar insan, şarkı ve dans*

o Raymonde'un yemekte Florence'ı fazla iyi niyetli olması ve göçmenler hakkında uyarması (kök metindeki 3. bölüm)

– *Müzikli bölüm: her şeye yeniden başlasam*

o Florence ve Dragomir arasındaki romantik flört, (kök metindeki 4. ve 5. bölüm)

– *Müzikli bölüm: koş koş zıpla!*

o Dragomir'in arkadaşı Gritzka'nın gelmesi ve Florence'ın yoksul evinde masanın altında ikinci bir kiracı olarak yaşamaya başlaması, (kök metindeki 6. bölüm)

– *Müzikli bölüm: ıslanmadan camdan bakarken*

o Marc'ın bencil, önyargılı ve kaba olmasına karşılık Dragomir ve Gritzka'nın iyi kalpli, eğlenceli ve merhametli olması, (kök metindeki 7, 8 ve 9. bölüm)

– *Müzikli bölüm: sus uyudu, uyudu…*

o Raymonde'un evindeki bir odayı Dragomir ve Gritzka'ya vererek onları Florence'tan uzaklaştırması, (kök metindeki 10. bölüm)

– *Müzikli bölüm: yatak üstünde yatabilmek*

o Florence'ın, Marc'ın bencil, özensiz ve küstah yüzünü görmesi, üzgün ve yalnız yaşama devam ederken bir mucizeyle Gritzka'nın gelerek oturduğu evi Dragomir ve onun için aldığını haber vermesi, (kök metindeki 11, 12, 13 ve 14. bölüm)

– *Müzikli bölüm: Kapanış – göçmenler korosunun başka bir istasyona doğru yola çıkması.*

Orijinal metindeki barınma, aidiyet, geçmişe özlem, istihdam, kültürel farklılık temaları tamamen korunmuş, dil ve yeme alışkanlıkları gibi kültürün taşıyıcı elemanları üzerinden iletişim kurgulanmış, göç edilenin dışlayıcı tavrı eleştirilmiş, bunlara ek olarak hayata ve her şeye yeniden başlayabilme umuduna dikkat çekilmiştir. İşlenen temalar, göç olgusuna ilişkin evrensel ortaklıklar olarak kaydedilmelidir (Sözer, 2019; Tunç, 2015). Ayrıca Dragomir'in arkadaşı Gritzka'nın gelmesi ile göçmenliğin zincirleme özelliği üzerinde de durulmuştur. Bu özellik göçmenlerin tanıdıklarının da onların yanına gelerek oradaki göçmen halkasını genişlettiklerine ilişkin göçün zincirleme yapısına dair teorilere dayanır (Çağlayan, 2006).

SONUÇ

Başka bir coğrafyada, bambaşka koşullarda yazılmış bir oyun metninin, yirmi iki yıl sonra çok farklı bir konjonktür içinde sahnelenmesi deneyiminin ele alındığı bu çalışmada çıkarılabilecek ilk sonuç, tiyatro aracılığıyla ele alınan göç meselesinin evrenselliğinin vurgulanmış olmasıdır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren ileri sürülen göç kuramlarında da göçmenliğin evrenselliği, dönem ve bölge fark etse de göçmen ve evsahibi davranışının benzer olduğu üzerinde çokça durulmuştur. Roland Topor'un İkinci Dünya Savaşı dönemi Yahudi göçmeni olan ailesinden edindiği deneyim ve travmatik geçmiş, kendi tanıklık ettiği ya da izlediği göç yaşantıları, *Masanın Altında* adlı oyununa belgesel özellikleriyle değil göçmenlik durumunu yansıtan özelliklerle yansımıştır. 2016'da Türkiye'nin göç belleğine eklenen Suriyeli mültecilerin durumları, bu metni hem güncel hem de tematik ortaklık bağlamında güçlü kılmıştır. Bu bağlamda sanat farklı biçimlerde yaşanan ortak acıların dile getirildiği estetik bir araç olarak işlev görmüş, ötekileştirici tavrı gülünçleştirip eleştirerek iyiniyet ve kültürel farklılıklara duyulan ilgi ve saygıyı besleyen bir tavrı olumlamıştır.

Bir sanat eserinden elde edilen estetik fayda elbette ölçülebilir değildir. Fakat ürettiği duygu, ortaya koyduğu eleştiri ve tartıştığı düşünce burada göç ve göçmenlik üzerine duygusal ve düşündürücü bir alan açmıştır.

KAYNAKÇA

"Masanın Altında" Üzerine. (2010). *Roland Topor - Masanın Altında* (E. Özman, Çev.). içinde İstanbul: Mitos Boyut Yay.

Bu utanç tablosunu göstermek zorundayız. (2015, 09 03). (CNN, Prodüktör) 03 17, 2022 tarihinde CNN-Türk: https://www.cnnturk.com/video/dunya/bu-utanc-tablosunu-gostermek-zorundayiz adresinden alındı

Calder, J. (1997, 04 18). Obituary: Roland Topor. *Independent*, s. https://www.independent.co.uk/news/people/obituary-roland-topor-1268000.html.

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *İLKE (Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi)* (17), 67-91.

Çakran, Ş., & Eren, V. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14*(39), 1-30.

Kaya, A. (2014). Uluslararası göç teorileri bağlamında yeni göç türlerini anlamaya çalışmak: Türkiye'de "yabancı" ve "öteki" olmak. M. Tuna içinde, *Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler* (s. 13-37). Ankara: Sentez Yayıncılık.

Knudde, K. (2021). *Lambiek - Comiclopedia*. 03 11, 2022 tarihinde https://www.lambiek.net/artists/t/topor_roland.htm adresinden alındı

Salmaşur, Y., & Şahin, B. (2020). Suriye İç Savaşı Sonrası Yaşanan Göç Hareketliliğinin Türkiye Demografik Yapısına Yansıması , Special Issue: Migration, December 2020, . *IJAR (Uluslararasi Afro-Avrasya Araştirmalari Dergisi)*, 85-103.

Sözer, M. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(28), 418-431.

Şahin, C. (2001). Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(2).

Topor, R. (2010). *Masanın Altında.* (E. Özman, Çev.) İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.

Tunç, A. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlikin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi - Turish Journal of TESAM Academy, 2*(2), 29-63.

Tüzün, Z. (2010). *Tiyatroda Sahne Dili Olarak Grotesk ve Bir Örnek Uygulama: Masanın Altında (Roland Topor).* Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tiyatro Anabilim Dalı.

Ultan, M. (2017). Avrupa birliği'nde istenen göçmen profili analizi: ekonomik göçmen mi, politik göçmen mi?. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Göç Özel Sayısı, 22*, 1443-1456.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi.* Ankara: Anı Yayınları.

Zenginoğlu, S. (2019). Avrupa ve Göç: "Tehdit" Olgusuna Yönelik Teorik ve Politik Bir Analiz. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10*(1), 42-49.

ON THE ECONOMIC REASONS OF INTERNAL MIGRATION IN ANATOLIA IN XIIIth CENTURY

Assist. Prof. Tunay KARAKÖK

Bartın University, Faculty of Literature

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-4028-2148

ABSTRACT

Due to various reasons, human beings have had to migrate from places where they lived throughout history to other places and find new homelands. When we look at the places that migrated or hosted migrations during this time; The geography of Anatolia seems to have a very different importance. Anatolia, which has been exposed to migration flows of many tribes such as Romans, Persians, Ionians, Arabs and finally Turks, from ancient times to the present, has tried to find different solutions to these incursions made against itself by the states it has allowed to live and rule over it. These efforts were unsuccessful. But as of the XIth century, it will be a milestone for the Turks to establish dominance in this geography. At this point, the real density in the settlement of Turks in Anatolia started with the Turkmen raids that developed under the Abbasid caliphs and then continued with Tughril and Chaghri Begs, the founders of the Great Seljuk State, has been formed. While the Anatolian lands were turned into a Turkish homeland with the formation of political formations in Eastern and Central Anatolia, the transformation of this geography into a permanent place started with the Myriokephalon victory in 1176. Here in this study; The subject of migrations, which was an important part of this change process in Anatolia in the XIIIth century, and the economic reasons of these migrations were discussed.

Keywords: XIIIth centuries, Anatolia, Migrations, Society

INTRODUCTION

In every period of history, social mobility between civilizations has existed. The most important dynamism of societies is their continuous development and integration. In this sense, every event that societies live in has also affected many political, social and economic building blocks. In fact, such interactions occur as a result of the displacement of social strata over time. In this research, we will focus on migration events that ensure the continuous change of social dynamics. However, the fact that these migrations were made mostly during the Anatolian Seljuk period, especially in the XIIIth century, is the focus of our subject (Sevim, 1988). So much so that after the Manzikert Victory, it was shaped by the migration of large Turkmen masses in Eastern and Central Anatolia. While the Anatolian lands were turned into a Turkish homeland with the formation of political formations in Eastern and Central Anatolia, the transformation of this geography into a permanent place started with the victory of Myriokephalon. The transformation of Anatolian geography into a Turkish homeland was completed with the Turkmen migrations in the XIIIth century and a definite change was realized (Cahen, 1979; Honigman, 1970).

The concept of migration, which is as old as the history of humanity, is generally a movement of displacement that occurs by the movement and settlement of people and human communities from their regions to other regions, temporarily or permanently. Since the areas where the migration will take place cannot be completely empty and unclaimed, the migration communities have to struggle against the domination of the indigenous community or the state and be successful. Therefore, the migration movement requires dominating or struggling with the local people (Koca, 2002). We can classify migration movements by taking into account the reasons for their emergence, the places where they occur, and the number of people participating. Migrations are generally divided into internal migrations and external migrations. The science of human geography defines international migrations as individual, mass, gradual, ungraded, free and compulsory. The migrations covered in this study were internal

migrations in XIIIth century Anatolia. Economic conditions or factors are discussed as the causes of these internal migrations. On the other hand, these migrations were not an adventure movement devoid of specific purposes and with an unknown end and they were managed in a certain discipline by the families of the rulers themselves. The veneration of monarch families requires respect and devotion to them. This sense of commitment and trust strengthened the solidarity that emerged despite long years and difficult conditions, and gave the opportunity to face the difficulties together (Turan, 1998; Hodgson, 1995).

1. XIIIth CENTURY ANATOLIA IN THE SHADOW OF MIGRATIONS

With the Manzikert Victory, Sultan Alparslan defeated the army, equipped with great financial means, organized by Byzantium, so the Seljuk nomads had the opportunity to move into Anatolia with huge crowds without encountering any resistance. There is a Christian domination integrated with Greek and Roman culture in Anatolia, which is the new migration area of the Turks. The fact that Anatolia was surrounded by natural obstacles on three sides and the Byzantine barrier with a settled civilization could not be overcome, forced the Turkish nomads to get stuck in Anatolia. While both natural and political military obstacles ensured the settlement of Turkish nomads in Anatolia in terms of population and influence, on the other hand, this settlement was strengthened by the permanent migrations. It accelerated the struggles of Turkish communities in Anatolia on the way to keep a new homeland. Thus, the Turks completely preserved both their political independence and their national culture in this geography (Turan, 1988; Köymen, 2004; Köymen, 1992; Bayram, 2003).

The Oghuzes, who established a state in Iran under the rule of the Seljuk dynasty in the XIth century, defeated Byzantium definitively from 1071 and started to keep Anatolia as their home. The mention of Anatolia as Turquie in Europe since 1085 is also very important in terms of revealing the extent of this density. However, the arrival of the nomadic Turks to Anatolia did not take place in a short time, and it continued for about two centuries (Sümer, 1960). In the anonymous Seljukname, it is stated that Suleiman Shah went to Anatolia with 70,000 people consisting of Khorasan Turkmen, first captured Konya, Gavele castle and many fortified castles, and captured the region up to Iznik in 1075 without encountering any resistance (Anonim Selçukname, 1990; Aşıkpaşazade, 1949).

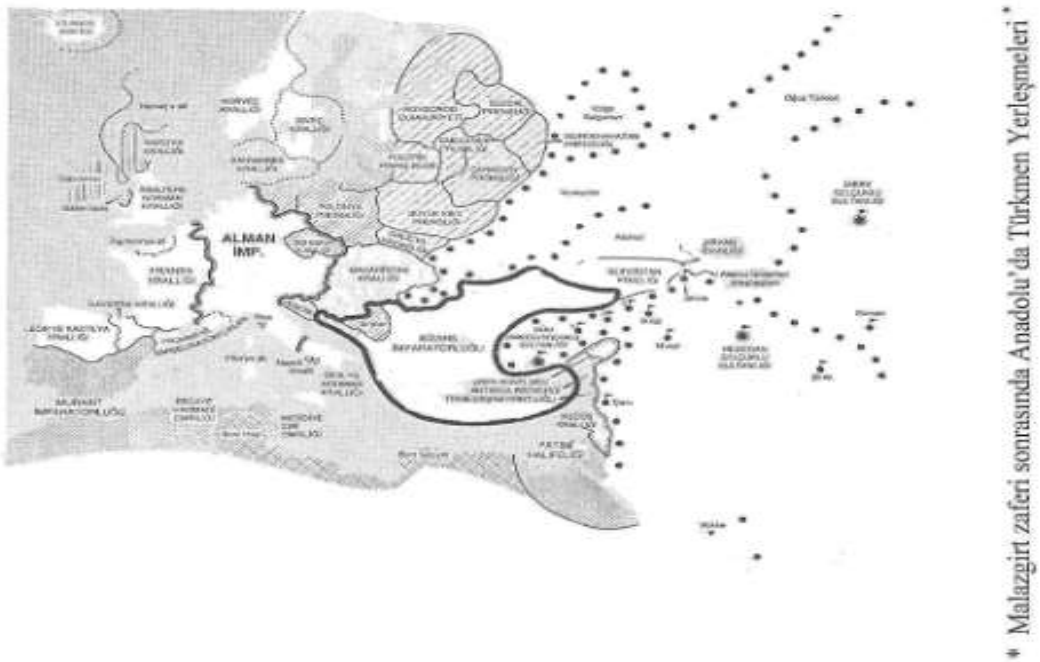

(Source: McEvdy, 2004)

The influence of Süleyman Shah and Seljuk nomads in the struggle for dominance of the Byzantine commanders enabled the Turkmens to expand their domination areas to the Black Sea, Marmara and Mediterranean coasts. The gathering together of the Turkmens who had come to Anatolia before and the newcomers increased the Turkish influence in Anatolia. The increase in this influence accelerated the Turkmen raids advancing from Turkestan and Iran. As of 1080, crowded Turkmen masses began to flow from Azerbaijan, and the Turkish population increased rapidly in Anatolia. The local people, who were exposed to the bad administration and Rumization policy of Byzantium, did not stand against the Turkish invasion or showed little resistance, and tried to continue their existence by being under the protection of the Turkmen amirs and commanders. While the first Turkish state was permanently established in Anatolia together with Suleyman Shah, the Turkish settlement here also took place on a large scale with the large Turkmen masses who were sent from Khorasan and Azerbaijan to Anatolia. Nomadic communities that settled in Anatolia moved the names of the places they came from here and changed the names here by adopting them in their own way. They settled in the region, especially from Central Anatolia to the Aegean coasts and spread in the direction of the Black Sea and the Mediterranean (Cahen, 1979; Turan, 1988) .

Turkmen formations, which started to occur in Central and Eastern Anatolia since the establishment of the Seljuk State, were not limited to this region only, but Turkmen settlements began, albeit partially, at the ends. We have included these issues in the introduction part of our study. Starting from the XIIIth century, with the Mongol invasion of Anatolia, the Turkmens quickly moved towards the extremes for various reasons.

After the First Crusade, there was a great Turkmen migration to Anatolia. The reason for the migration is the pressure of the Turkmen living in the Caucasus and Azerbaijan by the Georgians and Kipchaks. For these reasons, Turkmens moved to Anatolia to find a new homeland. Anna Komnena: "*The Turks prepared a new war against Emperor Alexios. Although Sultan Suleiman actually stated that, by desiring to plunder Asia (Anatolia) once again, he brought troops from Khorasan and Aleppo in the hope of waging a successful war against the Emperor*" (Komnena, 1996), as we have mentioned before, the main reason for the migration was Georgian and Aleppo. It is the Kipchaks oppressing the Turkmens. However, there is no information about how many Turkmen came. Turkmens settled in the western end regions, which lost a lot of population with the First Crusades (Turan, 1998). In the years following the Battle of Manzikert, the Turks captured almost all of Anatolia. However, due to the Crusades that took place at the end of the XIth century, the Turks had to leave the regions they had conquered in the Marmara and Western Anatolian regions and retreat to the central parts of Anatolia. However, during this period, the population of the Turkmens living on the Byzantine side had increased considerably. The Turkmens were constantly raiding Byzantium to obtain booty and land. Komnenos, on the other hand, wanted to put an end to these incursions of the Turkmen and to expel them from Anatolia by removing them from Central Anatolia (İbn-i Bibi, el-Evâmiru'l-alaiye; Ayönü, 2014; Sümer, 2007).

The places where Turkmens from Khorasan and Azerbaijan regions would settle were determined by the Seljuk State with the aim of making the lands a Turkish homeland. The Turkmen, who were generally scattered and very powerful groups, were settled in the fringes. Because they knew the warrior characteristics of the Turkmens and they used the Turkmen as a force against Byzantium. The Turkmens were wearing down Byzantium with their raids and it was getting easier to conquer them afterwards. The Seljuk government allowed the Turkmen to settle in the areas they had conquered. Thus, by placing the Turkmen in the extreme regions, a possible danger both politically and militarily was prevented and the state had military power on the borders (Ahmed bin Mahmud, Selçuk-Nâme, Komnena, 1996).

Turkmens lived in crowded groups at the far ends of the Byzantine border. The tips were the home of nomads in Seljuk Turkey. They were conquering and Turkifying these regions. Their population increased as a result of the Mongol invasion and pressure. According to Ibn Said, narrated by Faruk Sümer and Mehmet Altay Köymen, in the middle of the XIIIth century, 200,000 tents of Turkmen lived in the outskirts of Denizli. There were 100,000 tents of Turkmen around Kastamonu. 300,000 nomadic Turkmen in the regions stretching from Eskişehir to Kütahya and 100,000 nomadic Turkmen in the Kastamonu region clustered here. In the north of Ankara, 30,000 tents of Turkmen lived. Since the mountains from Denizli to the West are the plateaus of the nomads, these are called "Turkmen

mountains". These figures are very important in terms of showing the density of Turkmens in Anatolia (Ibn Sa'id, Kitabü'l-Cuğrafiyya; Çetin, 2002; Ostrogorsky, 2011).

The Turkmens generally settled in the southern and northern parts of Anatolia, on the inner skirts of the Taurus and Black Sea Mountains. The places concentrated here are mostly Bolu, Kastamonu, Çorum, Tokat, Ankara, Eskişehir regions in the north. In the south, the southern border of Central Anatolia and Çukurova are the inner skirts of the Taurus Mountains. In the west, it is the area where the Menderes and Gediz plains are located (Baykara, 2004; Ayönü, 2014; Şahin, 2002).

While the efforts to ensure Turkish political unity continued in XIIIth century Anatolia under the leadership of the Anatolian Seljuk State, a war called Yassıçemen War took place between the Khwarazmian State and the Seljuks in 1230. With this war to be waged with the Khwarezimshahs State, which continued its existence in the eastern borders of Anatolia, in the Caucasus, the said state entered the process of collapse. With the collapse of the Khwarezimshahs state, which remained as a buffer state for years between the Mongols and Seljuks, which had come to the Near East geography, both states, which had the possibility of confronting or meeting each other, would finally come face to face in 1243 in the Kösedağ location of Sivas in parallel with their struggle for dominance in the Anatolian field. The Seljuk state, the Mongols, will not be able to avoid being defeated in this war, which will be held and went down in history as the Battle of Kösedağ. This war, which will not be content with affecting only the Seljuks or the Mongols in the context of its results, will bring extraordinary changes and transformations for the Anatolian geography. The state, which will start invasions in Anatolia under the name of the Mongol Ilkhanate, will establish dominance in Anatolia in a very short time, and moreover, by making some local forces that were previously under control by the Seljuks independent again, it has allowed the emergence of a fragmented political structure in Anatolia. . So much so that the Seljuk State, which was in the process of collapse, was helpless in the face of what happened, and the state was put into a rapid collapse process by the administrators appointed by the Mongol Ilkhanids. In this environment, internal and external migrations in Anatolia draw attention. In particular, internal migration, which is also the subject of this study, has brought with it a great confusion and disorder (Vryonis, 1971; Uzunçarşılı, 1988; Turan, 2011; Şeker, 1999; Sümer, 1970; Köymen, 1986; Kaya, 2013; Kalkan, 2011; Ayönü, 2014).

However, the internal and external dominance of the state was severely shaken by the Babais movement. However, with the Mongol invasion, large nomadic masses took refuge in Anatolia. The first density was emerging on the Anatolian-Syrian borders. The Seljuk state was making it difficult for these nomadic people to follow the Central Anatolian road. As we have mentioned before, there was a disorder caused by the people of Harezm in this region. On top of this turmoil, the movements and unions of the Turkmen tribes were taking place. These Turkmen, who took refuge in Anatolia with the Mongol invasion, were nomads. Therefore, they were in conflict with the peoples of the regions they came from. Nomadic immigrants made their living by raiding and plundering in the eastern provinces for their own lives. These nomadic Turkmens were causing disorder in the region they came from. This situation caused them to come face to face with the state that maintains order and order. The state was fighting against the nomadic Turkmens because of the disorder. Nomadic Turkmens, on the other hand, increased their looting with dissatisfaction against them because the establishment of the state made their lives difficult. This Father Isaac movement was taking place in dissatisfaction. This movement gained a religious, social and political importance and shook the Seljuk state (Turan, 1998; Ocak, 2016; Vryonis, 1971). Although the Babai movement weakened the Seljuk state, it could not end its power. As a matter of fact, at this time, no neighboring state other than the Mongols was strong enough to attack the Seljuks. Mongolian pressure started to show itself for Turkey. However, the Mongols first invaded the Kipchak province (South Russia) and Central Europe. After that, when they made raids to Iran and Iraq, they started to wander around the borders of Turkey. Historical roads were pulling the Mongols towards Anatolia as well as the Seljuks. In fact, although the Mongols had advanced so much and started to wander around the borders of Turkey, they were hesitant to enter the borders due to the Seljuk force. However, the fact that the Seljuk State was shaken by the attack of Father Isaac with little forces showed that the Seljuk State was not as strong as it seemed from the outside. Understanding the weakness of the state gave the Mongols courage. The Mongols, after realizing the fun-loving and weak personality of

Kaykhusraw II attacked the Seljuk country (Ocak, 2016; Uzunçarşılı, 1988; Turan, 2011; Şeker, 1999; Sümer, 2002).

In 1243, after the war, famine began in the country. Agriculture has been turned upside down, the fields have been neglected. After this war, the Turks clustered on the borders of the Byzantine state. Cultural centers of Anatolia such as Erzurum and Kayseri turned into empty spaces. Mongolian Commander-in-Chief Baycu Noyan destroyed Anatolia in three months. The Turkmen crowds were under Mongol oppression in the East. Turkmens felt all the weight of the attacks. Turkmens who migrated to the West started to act on their own, creating their own areas of domination. The nicknames of "conspiratorial", "looter", "tyrant", "degenerate" made by the local people during the first raids on the Turkmens will be said by the people they once fought on their behalf. The Turkmens, who fled from the Mongols in fear and terror, were just as brave against the Greeks and entered the borders of Byzantium. While the Turks were fleeing from the Mongols, the Greeks were fleeing from the Turks. The Greeks were retreating to Izmit or to the other side of the Bosphorus in fear. However, the Turkmens were making an agreement with the Greeks and settling in the Greek towns (Sümer, 2002; Gordlevski, 1988;

In this period, Seljuk Turkey was protecting its political borders. However, with the Mongol invasion, the Turkomans, who gathered in raids in Anatolia, were coming together on the southern, northern, eastern and western borders. These Turkmens came together and established principalities. Thus, Turkish political and ethnic borders advanced rapidly against Byzantium and Armenians. Turkmens also have negative aspects for the Seljuk state. As a matter of fact, nomadic Turkmens frequently plundered the Seljuk country and disturbed the order and peace. This situation kept the Seljuks very busy. In fact, sometimes the Seljuk State had to enter into serious wars because of these raids. At the same time, when the Turkmen were in trouble, they gathered on the borders and fought against the Christians to provide a homeland and a livelihood for themselves (Sümer, 1970; Turan, 1998).

Turkmens who migrated to Anatolia sought places suitable for their previous residences in the places they came from. Some of these Turkomans settled in forested and mountainous regions. Some Turkmen also preferred the plains and settled here. They settled and multiplied in the great plain of Central Anatolia. Subsequently, they spread to the Aegean coasts on the one hand and the Black Sea coasts on the other. While the Turkmens who came to Central Anatolia and spread here continued their own lives, on the other hand, they made a great contribution to the Turkification of Anatolia (Yinanç, 1944; Şeker, 1999; Şeker, Şeker, 2002).

2. ECONOMIC REASONS OF INTERNAL MIGRATIONS IN XIIIth CENTURY ANATOLIA

In the XIIIth century, Anatolia was going through a period of complete turmoil and confusion due to both the Babais Revolt, the Mongol Invasion and the weakness of the central authority, which had disappeared as a result of these two. Along with the existence of negativities and problems arising from political, military, religious, socio-cultural and economic factors, both the state authority and the people, who were confused about what to do in the face of sanctions or coercion by this authority, were living in complete obscurity. The Turkization and Islamization policies in Anatolia started in 1071 and the events that took place until the end of the XIIth century, depending on the conquest movements made in connection with them, made the Turkish presence in the region strong and able to establish authority. But the political and military developments in the XIIIth century caused everything that had been done up to this time to disappear one by one. The disappearance of political authority, the deteriorating economic and social order, and the atmosphere of fear forced the people to produce their own solutions. One of the foremost of these remedies was to migrate to new areas where they could live in a safe, stable and trouble-free way and to re-establish lives there. In this section, the economic reasons that will enable the start of this struggle are emphasized.

The fact that Anatolia was a bridge on trade routes pushed the Seljuk Sultans to act more planned in this regard. This privilege granted to them by geography was tried to be continued with the efforts of each ruler. Especially with the conquest of the Black Sea and Mediterranean ports, traders and capitalists were transferred to these places. While commercial bases were created in the Black Sea in this way, the

conquest of Antalya in the Mediterranean enabled maritime trade with Cyprus, Syria and Egypt. In order to increase commercial activities, tax reductions were made and trade was encouraged. Mobility was tried to be increased by introducing a state guarantee to trade. These incentives of the Turkish Seljuks on the commercial life brought about the economic and social revival in the commercial routes. Temporary or permanent settlements have been made in these settlements or nearby areas (Yinanç, 1944; Turan, 1998; Sevim, 1988).

In the XIIIth century, the political turmoil in the region and some events that developed outside the borders put the Black Sea trade into trouble. He tells that the land and sea trade from Greek, Kipchak, Russian and other countries was cut off. In this process, the caravans trying to reach Samsun and Sinop from Al-Jazeera, Syria, Egypt via Kayseri and Sivas, gathered in large numbers in Sivas and suffered difficulties because the road was not opened. The security of the Black Sea trade was shaken by the Mongols' expeditions to the Kipchak country. Seljuk State, which cares about commercial relations, started expeditions to the north and south in order to eliminate this insecure environment. For this reason, a new expedition to the south was started. Turkmens were settled in the captured Isauria lands at the end of this expedition. This settlement, where the Turkmen were settled, was named "İç İl" (İbn-i Bibi, el-Evâmiru'l-alaiye). Although the factors that brought vitality to the economic life of Anatolia in the XIIIth century were very different, agriculture and animal husbandry, which were the constant occupations of the Nomadic Turkmens, preserved their vitality since the first settlements in the extremes. The fact that the tips have well-kept and rich soils, pastures, gardens and irrigation systems is one of the most important reasons for this vitality and directs the nomadic Turkmens to these places (Akdağ, 1999).

With these migrations, an economic understanding based on animal husbandry became evident. Turkmens provided the development of a weaving-based trade by processing the wool of the animals they raised. Carpet making, the traditional profession of the Turks, has spread towards the extremes due to the migrations to the west. Turkmen migrations that took place after the Mongol invasion created very important carpet weaving centers, especially in Western Anatolia (Cahen, 1979; Aslanapa, 1993). Saint Quentin, who we can consider as an important witness since the beginning of the Mongolian period in Anatolia, talks about the red cones produced by the Turkmens (Quentin, Bir Keşişin Anılarında). Marco Polo, on the other hand, draws attention to Erzincan fabrics by stating that very beautiful carpets are produced in Anatolia (Marco Polo, Seyehatnamesi). Ibn Batuta, on the other hand, mentions the wool carpets of Aksaray as well as mentioning the fabrics of the same city (Ibn Batuta, İbn Battûta Seyahatnâmesi). The Maghreb geographer Ibn-i Said talks about the Turkmen carpets together with the Turkmen when he talks about the extreme regions of Anatolia. The determination of Ibn Said is important in that it shows that the expressions "Turkmen-Carpet" were completely identified in the west of Anatolia in this period (Ibn Sa'id, Kitabü'l-Cuğrafiyya). Weaving and carpet weaving, which started from Erzincan and its surroundings and continued in Sivas, Kırşehir, extends to the regions of Uşak, Kula Isparta, Denizli, Burdur, Gördes, Muğla, Dikili, Bergama, Ayvacık and Ezine in Western Anatolia. It is seen that the Turkmens, who had to migrate to the extremes as a result of Mongolian pressure, brought their efforts with them. It is observed that the same activities are carried out in the mentioned cities and their surroundings even today.

As a result; We see that the migrations that took place in this century were based in Western Anatolia, especially as a result of the Mongolian invasion. Along with these vengeances, we see that the nomadic population took their economic efforts with them and continued their efforts wherever they went. With the disappearance of the commercial opportunities provided by the state, the population continued its commercial activities by taking its own precautions. Commercial activities developed depending on agriculture, animal husbandry, agriculture and animal husbandry have been tried to continue in new living spaces within the possibilities.

CONCLUSION

The main line in the migration waves that occurred in the XIIIth century is the Mongol invasion. Administrative arrangements were mostly effective in the migration movements before the Mongol invasion. In the first half of the XIIIth century, a serious turmoil prevailed in the East and South of

Anatolia. The communities that escaped from the Mongol invasion settled here. The Turkish Seljuk administration, on the other hand, is insufficient in the settlement of these communities. The bad management of the Turkish Seljuk administration and the Babai rebellions that emerged as a result were influential in the first mobilization of the Turkmen from the East and the South in the said century. The increasing fame of the Babai sheikhs and the rapid increase in the number of their followers worried the Seljuk rulers. These concerns of the Seljuk rulers increased the pressure on the Turkoman masses and made them irritable. The Mongol invasions, which occurred as a result of the Babai rebellions, are also one of the most important factors in the Turkmens' tendency towards the extremes. The killing of Akhis and Turkmens, confiscation of their properties, heavy taxes, and confiscation of their lodges put them in a difficult situation, and they found the solution to flee to the extremes.

With these migrations in the 13th century, the increase in the Turkmen population at the ends enabled the Turkmens to establish their own dominance. The Turkmens, who settled on the fringes of Anatolia, carried their national identity and culture here and continued their lifestyles. The principalities that were created, built institutions here and ensured that the ends were reshaped in the Turkmen style, and they transformed the Anatolian geography into a homeland for themselves.

REFERENCES

Abdullah Kaya, A. (2013). İlhanlıların Anadolu Türkmen Beylerine Karşı Politikası", *EÜSBED*, 6 (2), İzmir.

Ahmed bin Mahmud (1977). *Selçuk-Nâme, I,* (Haz. Erdoğan Merçil), İstanbul.

Akdağ, Mustafa (1999). *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi (1243- 1453), I,* İstanbul.

Anna Komnena (1996). *Alexiad Malazgirt'in Sonrası*, (Çev. Bilge Umar), İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Aslanapa, Oktay. (1993). *Türk Sanatı*, İstanbul.

Aşık paşazade (1949), *Tevârih-i Âl-i Osman, I*, (Haz. N. Atsız), İstanbul.

Ayönü, Yusuf (2014). *Selçuklular ve Bizans*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Baykara, T. (2004). *Türkiye Selçuklularının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Bayram, M. (2003). *Türkiye Selçukluları Üzerine Araştırmalar*, Konya.

Claude Cahen, C. (1979). *Osmanlılardan Önce Anadoluda Türkler*, (Çev. Y. Moran), İstanbul.

Çetin, O. (2002). "İskânlarla Anadolu'nun Türk vatanı Haline Gelmesi", *Türkler*, VI, Ankara: Yeni Türkiye Yay, s. 262

Faruk Sümer, F. (1960). "Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi", *Belleten*, XXIV (96), Ankara, s. 567-594.

Gordlevski, V. (1988). *Anadolu Selçuklu Devleti*, (Çev. Azer Yaran), Ankara.

Hodgson, M. G. S. (1995). *İslam'ın Serüveni, Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih, II*, İstanbul.

Honigman, E. (1970). *Bizans Devletinin Doğu Sınırı*, (Çev. F. Işıltan), İstanbul, 1970.

Ibn Sa'id. (1970). *Kitabü'l-Cuğrafiyya*, Nşr. İsmail el-'Arabi, Beyrut.

İbn Battûta, M. (2004). *İbn Battûta Seyahatnâmesi. I-II.* (Çev. A. S. Aykut), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İbn Bibi (1990). *El Evamirü'l-Ala'iye Fi'l-Umuri'l-Ala'iye (Selçukname) I,* (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.

İlhan Şahin, İ. (2002). "Anadolu'da Oğuzlar", *Türkler,* VI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 246-259.

Kalkan, Özlem (2011. "Batı Anadolu Beylikleri'nin Teşekkül Devri", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,* Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Muğla.

Koca, Salim (2002)." Türklerin Göçleri ve Yayılmaları", *Türkler, I,* Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 654.

Köymen, M. A. (1992). *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, III,* Ankara.

Köymen, M. A. (2004). *Selçuklular Devri Türk Tarihi*, Ankara.

McEvdy, C. (2004). *Ortaçağ Tarih Atlası*, (Çev. A. Anadolu,) İstanbul.

Mehmet Altay Köymen, M. A. (1986). Selçuklular ve Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Ankara: Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları, s. 21-35.

Ocak, A. Y. (2016). *Babailer İsyanı (Aleviliğin Tarihsel Altyapısı),* İstanbul: Dergah Yay., 2016.

Ostrogorsky, George (2011). *Bizans Devleti Tarihi*, (Çev. Fikret Işıltan), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Polo, M., *Marko Polo Seyahatnâmesi*.(Haz. F. Dokuman), İstanbul.

Quentin, S. S. (2006). *Bir Keşişin Anılarında Tatarlar ve Anadolu 1245-1248*. (Çev. E. Özbayoğlu), Antalya: Doğu Akdeniz Kültür ve Tarih Araştırmaları Vakfı.

Sevim, Ali. (1988). *Anadolu'nun Fethi, Selçuklular Dönemi, (Başlangıçtan 1086 'ya kadar),* Ankara.

Sümer, F. (1970). "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, I, Ankara: Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları, s. 1-147

Sümer, F. (2007). "Oğuzlar", *DİA*, XXXIII, İstanbul: TDV Yay., s. 325-330.

Sümer, F. (2022). "Kösedağ Savaşı", *DİA,* XXVI, Ankara: TDV Yay., s. 272.

Şeker, M. (1999). *Fetihlerle Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Şeker, Mehmet (2002). "Anadolu'nun Türk Vatanı Haline Gelmesi", *Türkler*, VI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 269-282.

Turan, Osman. (1998). *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul.

Turan, Şakir (2011). "Moğolların Anadolu'yu İstilası Sonrası Batı Anadolu'da Türkmen Tarzında Şekillenme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, s. 185-194.

Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu ve Karakoyunlu Devletleri*, Türk Ankara: Tarih Kurumu Yayınları.

Vryonis, Speros (1971) *The Decline Of Medieval Hellenism in Asia Minor And The Process Of Islamization From The Eleventh Through The Fifteenth Century*, Berkeley.

Yınanç, Mükrimin Halil (1944). *Türkiye Tarihi Selçuklu Devri*, İstanbul.

ÇAĞDAŞ SANATTA GÖÇ GÖSTERGELERİ

MIGRATION INDICATORS IN CONTEMPORARY ART

Doç. Dr. Rasim SOYLU

Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Sakarya / Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-7136-1928

Doç. Dr. Mustafa DİĞLER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Karaman / Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0784-4463

ÖZET

Göstergebilim göstergeleri inceleyen bir bilim dalı olarak yüzyılın başlarında kurulur. Dilsel, görsel ve simgesel göstergeleri inceleyen göstergebilim günümüzde pek çok bilim ve sanat dalı ile ilişkilidir.

Gösterge kendisinden başka bir şeyi gösteren şey olarak tanımlanır. Gerçek yaşamda ve sanatta doğal ve yapay çok farklı göstergeler yer alır. Tabi ki doğanın ve sanatın kendisi de bir gösterge olarak kabul edilebilir. Göstergeler görünen düz anlamı yanı sıra yan anlamlar ve derin anlamlar da çağrıştırırlar. Ayrıca göstergeler karşıt anlamlara da gönderme yapar. Göstergebilim göstergeleri inceler, anlamlandırır ve çözümler. Aynı şekilde sanat eserlerini de üzerindeki göstergeleri çözümleyerek incelemek için güzel ve pratik bir yöntemdir.

Göç çok eski çağlardan beri yaşanan sosyal ve coğrafik bir olgudur. İnsanlar hatta toplumlar iklim, doğal afet, savaş, katliam, kıtlık, ekonomik, politik, sağlık ve yeni yerler keşfetmek gibi sebeplerle bir yerden başka bir yere göç ederler. Bazen de göç etmek zorunda kalırlar ve mülteci durumuna düşerler.

Sanat ve sanatçı, mağara resimlerinden itibaren sosyal konuları eserlere yansıtır. Göç konusu da primitif sanat dönemlerinden itibaren sanat eserlerinde yerini almıştır. Çağdaş sanat pek çok sosyal olayları konu olarak işlediği gibi göç konusunu da işlemeye devam etmektedir. Sergiler, bienaller ve sanat etkinlikleri sık sık göç temasını ele alır.

Göç konulu eserlerde gösterge olarak incelenebilecek çok sayıda simgesel renk ve biçim göstergeleri vardır. Örneğin bavul, kapı, duvar, dikenli tel, yalın ayak, deniz, fırtına, boğulma, bot, sandal, sınır, sınır güvenlik, sahil güvenlik, aç ve perişan çocuklar gibi çok sayıda figür ve biçim gösterge olarak ele alınabilir. Ayrıca umut veya umutsuzluk, özgürlük ya da esaret gibi kavramları yansıtan renkler de birer gösterge olarak çözümlenebilir.

Bu araştırmada çağdaş Türk ve dünya sanatında yapılmış göç temalı resimlerde görülen göç göstergeleri göstergebilim sanat eseri çözümleme yöntemleriyle ele alınacak ve incelenecektir. Bunun için düz anlam, yan anlam, derin anlam çözümleme şeması, karşıt anlamlar şeması, Gremias'ın eyleyenler şeması ve göstergebilimsel dörtgen şemalarından yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gösterge, Göstergebilim, Sembol, Göç, Mülteci.

ABSTRACT

Semiotics was established at the beginning of the century as a branch of science that studies signs. Semiotics, which examines linguistic, visual and symbolic signs, is associated with many branches of science and art today.

The sign, which is defined as showing something other than itself, takes place on the work of art as it is found everywhere. In fact, the work of art itself is a sign. Symptoms, signs, icons and symbols are the most important indicators on the work of art. A sign has a connotation and a deep meaning as well as

literal meaning. A sign also refers to its opposite meanings. Although semiotics is a science that examines and gives meaning to signs, it is also used as a method to examine and analyze works of art.

Migration is a social and geographical phenomenon that has been experienced since ancient times. People and even societies migrate from one place to another for reasons such as climate, natural disasters, war, massacre, famine, economic, political, health and exploring new places. Sometimes they have to migrate and become refugees.

Art and artist reflect social issues on works, starting from cave paintings. The issue of migration has also taken its place in the works of art since the primitive art periods. Contemporary art continues to deal with migration as well as many social events. Exhibitions, biennials and art events frequently address the theme of migration.

There are many symbolic color and form indicators that can be examined as indicators in works on migration. For example, many figures and shapes such as suitcase, door, wall, barbed wire, bare feet, sea, storm, drowning, boat, boat, border, border guard, coast guard, hungry and miserable children can be considered as indicators. In addition, colors reflecting concepts such as hope or despair, freedom or bondage can also be analyzed as indicators.

In this research, migration indicators seen in migration-themed paintings made in contemporary Turkish and world art will be discussed and analyzed with semiotic artwork analysis methods. For this, meaning analysis schema, opposite meaning schema, Gremias' agent schema and semiotic quadrilateral schema are used.

Keywords: Sign, Semiotics, Symbol, Migration, Refugee.

1. GİRİŞ

İnsan, dünyaya adım attığı itibaren, iç dünyası ve dış dünyası ile iletişim sağlamak amacıyla sesli, biçimsel, işaret ce semboller kullanarak dil ve dil dışı göstergeleri de geliştirmeye başlamıştır.

Göstergebilim 20. yüzyılın başlarında temelleri atılan ve günümüzde bir bilim dalı olarak kabul edilen bir bilim dalı olmuştur. Ancak henüz müstakil bir anabilim dalı olarak dahi üniversitelerde yer almamaktadır. Bütün bilim ve araştırma alanları göstergebilimden bir yöntem ve teknik olarak yararlanmaktadır bu da göstergebilimin bir bilim dalı olmaktan çok bilimsel bir veri işleme ve çözümleme yöntemi olarak kabul edildiği izlenimini uyandırmaktadır. Bir göstergebilimci olmak için önce dilbilim, edebiyat, güzel sanatlar, sanat tarihi veya iletişim gibi birçok alanda uzmanlaşmak gerekebilir. Yani göstergebilim daha çok edebi metinleri, film ve reklamları, moda ve tasarım ürünlerini, medya ve iletişim verilerini ve sanat eserlerini incelemek ve çözümlemek için kullanılmaktadır.

Göstergebilim son dönemlerde, bu anlamları gösteren sembolleri çözümleyen ve yorumlayan bir bilim olarak gelişir. Dilbilim ile başlayan göstergebilim çalışmalarının etkinlik alanı bütün fen ve sosyal bilimlerle daha da genişlemektedir.

Özelikle sanat alanında sanat eserlerinin eleştirisinde ve çözümlenmesinde göstergebilim bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Sanat eseri bir gösterge olarak ele alındığında hem sanatçısına hem dönemine gönderme yapar. Sanat eserleri yaratıcısının zekasını, yeteneğini, eğitimini, psikolojisini ve sanat anlayışını yansıtan birer göstergedir. Ayrıca eserin üretildiği dönemin sanat ve estetik anlayışını, ekonomik ve sosyal durumunu, politik ve jeopolitik konumunu da gösterir ve işaret eder.

Ayrıca renk ve biçim içeriği ile de sembolik veya ikonografik göstergeleri ile birçok yan anlam ve derin anlamlara gönderme yapar. Hatta göstergenin gösterdiği her anlam aynı zamanda karşıt anlamını da çağrıştırır ve gönderme yapar.

2. GÖSTERGEBİLİM

Göstergebilim 20. yüzyılda gelişen ve göstergeleri inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanabilir. Gösterge ise insanın zihninde veya kavramlar dünyasında var olan her şeyin, ses veya biçimlerle ifade edilmesinden doğan bir işaretler bütünüdür (Sığırcı, 2017: 47-48).

İlk insandan itibaren geliştirilen her türlü iletişim biçimi gerek sesle ve kelimelerle gerek işaret ve davranış dilleriyle olsun, gösterge kapsamına dahil edilebilir. İnsanların aralarındaki sözlü ve yazılı iletişimi inceleyen "dilbilim" ve "iletişim" bilimleri kurulduğu gibi göstergeleri inceleyen bir göstergebilim de geliştirilmektedir. Saussure daha 1901 yılında göstergebilimin dilbilim, doğa bilimleri veya tarihsel bilimler dışında göstergeleri inceleyen bir bilim olarak ele alınması gerektiğini belirtir (2014: 257-258).

Göstergebilim, diller, işaretler, simgeler, kurallar ve belirtiler gibi göstergeleri inceleyen bir bilim dalıdır. Ayrıca, dil dışı göstergeler de göstergebilimin inceleme alanına dâhil edilebilir (Guiard, 1994: 18).

Pek çok bilim adamına göre göstergebilim, dilbilim metotları içerisinde ele alınabilir. Göstergebilim bir bilim dalı olarak; insanların aralarında iletişim amacıyla kullandıkları konuşma ve davranış dilleri, sağır ve dilsiz işaretleri, trafik işaretleri, plastik sanatlardaki biçimsel imgeler ve ikonlar, sinema sanatındaki simgesel ögeler, edebi sanatlardaki semboller gibi pek çok alanda göstergeleri inceler (Rifat, 2013: 113).

Genel olarak göstergebilim, gösterge kavramı içerisinde yer alan "gösteren" ve "gösterilen" olarak adlandırılan iki unsuru inceler. Birisi, kavram ve düşünceleri simgeleyen işaretler, diğeri bunların gösterdikleri düz anlam ve yan anlamlardır. Fransız dilbilimci Saussure (1857-1913), Yunanca "Semion'' kökünden gelen semiyoloji terimini kullanır. Ona göre dil düşüncelerin ifade biçimidir. Bu yazı veya işaretlerde olduğu gibi, trafik işaretleri, sağır dilsiz işaretleri, askeri işaretler ve dini simgelerdeki gibi farklı biçimlerde de birer gösterge olabilir (Rifat, 2008: 235).

Semiyotik kelimesi, Peirce (1839-1914) tarafından Amerika'da kullanılmıştır. Semiyoloji, Avrupa dilbilimi kuramlarının şekillendirdiği bir terim iken semiyotik, Amerika'da pragmatizm ve davranışçılık üzerine çalışan mantıkçı bir bilim adamı olan Peirce'nin geliştirdiği bir kavramdır (Şahin,2014: 2).

Göstergebilimin sınırları ve alanı kesinleştirilmemiş bir bilim dalı olmakla birlikte diğer bilim alanlarıyla da ilişkilendirilmiştir. Tabi ki çıkış noktası dilbilim ve mantık olduğundan iletişim, sanat, edebiyat, moda ve reklam gibi alanlarda daha çok uygulanan bir çözümleme biçimi olmuştur (Akerson, 2006: 15).

Mehmet Rifat göstergebilimin, göstergeleri incelemesinin yanı sıra anlam olgusunu yeniden yapılandıran ve araştıran bir yaklaşım olarak ele alındığında daha iyi anlaşılacağını varsayar (Rifat, 2009: 15). Göstergebilim, insanın dış dünyadaki göstergeleri algılaması ve onları doğru anlamlandırmasına yardımcı olan bir bilim olarak ta kabul edilebilir (Sığırcı, 2017: 211).

Göstergebilime, insanların bireysel ve toplumsal yaşamlarında iletişim işlevi de yüklendiğinden toplum bilimleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu açıdan göstergeleri dilsel gösterge ve dil dışı gösterge olarak iki ayrı biçimde ele almak mümkündür. Kültürel değerler toplumda ortak kodlarla üretilen göstergeler olarak ta tanımlanabilir (Günay, 2002: 182).

2.1. Göstergebilim Sanat Eseri Çözümleme

Toplumun ortak kodlarıyla beslenen sanatın bir dil gibi iletişim işlevi içerdiği düşünülebilir. Sanat eseri eleştirisinde ve çözümlemelerinde göstergebilimden yararlanılması sanat eseri ile dil arasındaki bu kuvvetli ilişkiden kaynaklanır. Dil bir göstergeler dizgesi olarak tanımlandığına göre sanat da bir göstergeler dizgesi olarak kabul edilecektir (Batu, 2011: 5).

Aktulum'a göre (2016: 7), göstergebilim çalışmalarının bir sonucu olarak gelişen yapısalcılık, Saussure'ün ortaya koyduğu dilsel kavramları sanatsal bağlamda ele alarak mantıksal ve bilimsel bir çözümleme eğilimi geliştirir. Sanat eserini kapalı bir dizge olarak ele alır ve okumaya çalışır. Sanat eserini eklemleniş biçimleri açısından kavramayı amaçlar. Bir sanat eserinin göstergebilim analizi, sanat eleştirisi olarak ta tanımlanabilir. Barthes, göstergebilimle sanat eleştirisinde yeni bir döneme işaret

eder. Göstergebilimsel bir analiz, dil sisteminin işleyiş biçimini ele alacak içeriden bir çözümlemeyi zorunlu görecektir (Uçan,2003: 24-27).

Jan Mukarovsky'nin 1930' lar da ortaya attığı sanat eserinin bir gösterge olduğu anlayışı, yapısalcı sanat teorisinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır (Sladek, 2014: 172).

Bu anlayış sayesinde, sanat eseri özel bir gösterge ya da kendine özgü bir bildirişim olarak görülmeye başlanmıştır. Bir sanat eseri, ait olduğu dönem ile ortak unsurlar içerebilir. Sanatçının üslubu, sanat anlayışı ve diğer sanatsal özellikleri göstergebilim açısından ortak kodlar taşıyabilir. Sanatçı, hangi alanda eser verdiğine bakılmaksızın, benzer bir sanat dili ile eserinde göstergeler kullanır. Bunlar, ister somut isterse soyut biçimler olsun, pek çok düz ve yan anlamlara gönderme yaparlar. Bir sanat eseri, sentezlenmiş ve anlamları bir bütün içerisinde dönüşüme uğramış, birçok farklı göstergelerden oluşan, kendine özgü bir gösterge sistemidir. Göstergebilim analizi bir sanat eseri çözümleme biçimidir.

Göstergebilim bir göstergeyi hem biçim hem de içerik açısından çözümler. Belirti, ikon veya sembol gibi bir göstergeyi anlamlandırmak ve çözümleyebilmek için toplum tarafından zamanla kabul edilmiş ortak kodlara sahip olmak gerekir. Barthes, sanat eserinin vermek istediği mesajı değil, gösterileni gösteren ifade biçimini çözümleyen bir eleştiri yöntemi ortaya sürer. Ayrıca yüzeysel anlam ve derin anlam, bilinçli ifade ile bilinçdışı ifade kavramlarını ve karşıt anlamları ele alır (Ersoy, 2010: 105).

Umberto Eco'ya göre, her bir sanat eseri aslında açık uçludur. Yorumlar bitimsiz ve içerikler sınırsızdır. "Hiçbir sanat yapıtı gerçekte "kapalı" değildir; her yapıt, belli bir görünüşün ötesinde, sayısız olası okumaya yatkınlık gösterir" (2007: 39).

Sanat eserini yorumlayan herkes daha önce söylenmemiş pek çok olasılıkları düşünebilir veya ifade edebilir. Postmodern bir sanat eleştiri olarak görülebilecek açık yapıt anlayışı, öznel bir yapı olan sanat eseri ve sanatçının yanına izleyiciyi de ekler. Bilhassa sanat eseri yüzeyinde beliren çok katmanlı yapılanma anlamlandırmayı hatta algılamayı zorlaştırdığından eseri de daha fazla yoruma açık hale getirir (Aktulum, 2016: 9-19).

20. yüzyılda göstergebilimin gelişmesi ile birlikte Greimas'ın göstergebilimsel dörtgen şeması, işlevler ve eyleyenler modeli, Chomsky derin yapı çözümlemesi, Hjelmslev'in anlatım-içerik düzlemi, Prop'un masal çözümlemek için geliştirdiği kahramanlar modeli ve Barthes'ın göstergebilim çözümlemesi, göstergebilimin sanat eleştirisinde geliştirdiği çözümleme yöntemlerine en iyi örneklerdir.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de göstergebilim ile eser veya metin incelemeleri üzerine tezler ve akademik çalışmalar hızla çoğalmaktadır. Metin çözümleme, metinler arası okuma, yapısal çözümleme, yapısökümcülük gibi araştırma ve anlamlandırma yöntemleri de göstergebilim çalışmaları başlığı altında görünse de bilhassa plastik sanatlar alanlarında Gremias ve Barthes'in çözümleme yöntemlerini örnek alarak geliştirilen göstergebilim çözümleme şemalarını göze çarpmaktadır. Son zamanlarda göstergebilim sanat eseri inceleme çalışmaları arasında, düz anlam, yan anlam ve derin anlam çözümleme şeması, karşıt anlamlar şeması, eyleyenler şeması ve göstergebilimsel dörtgen şeması en çok kullanılan göstergebilim çözümleme şemaları olmaktadır.

3. GÖÇ

Göç, insanların bulundukları yeri veya anavatanlarını terk etmeleri ya da ekonomik, coğrafik, sosyal, siyasal ve zorunlu nedenlerden dolayı başka bir yere taşınmalarına verilen bir addır. Temur Koran'a göre göç, "insanları ait olduğunuz topraklardan zorunlu olarak kopartıp yeni coğrafyalara sürüklemekle kalmaz, aynı zamanda geçmiş ve gelecek arasında (bir nevi arafta) kalmaya mahkûm eder" (Koran, 2017: 5).

Göç, bazen pozitif bazen de negatif yönleri olan bir olgudur. Göç ilk insanlarla beraber başlamış ve belki de insanlık oldukça da devam edecektir. Ayrıca toplumların gelişmesine de katkı sağlayan göç pek çok kültürü ve uygarlığı da zenginleştirmiştir.

İnsanlık tarihine bakıldığında her asırda insanların göç ettiği ve dünyanın demografisinin sürekli değişip geliştiği görülebilir. Genelde göçler çeşitli zorunluluklardan kaynaklansa da insanların daha güvenli bir yaşam arayışları ve yeni kaynaklar bulma arzusu göçün en temel nedenleri arasında sayılabilir.

Coğrafi koşular, doğal afetler, açlık, kuraklık, iklim değişimleri ve savaşlar sebebiyle insan toplulukları, anavatanlarını terk etmek zorlanmış ve bazen de göçebe yaşamak zorunda kalmışlardır. Ayrıca sürekli yer değiştirerek yaşayan göçebe topluluklar da ortaya çıkmıştır (Gürbüz, 2016: 8).

Mardani'ye göre göç, insanların veya toplumların kültürlerinin hem şekillenmesine ve aktarılmasına veya tam tersi yok olup, kaybolmasına da sebep olabilir. Göç kişi veya toplumun kendi boyutlarında ayrılıp farklı boyutlara geçmesi anlamına da gelir. Göç etmek zorunda kalanlar geçmişte kazandıkları kazanımları kaybedebilir veya unutabilirler (2018: 5).

3.1. Çağdaş Sanat Eserlerinde Göç Teması

Sanat insanın doğası gereği yaşamdan ve yaşamdaki her türlü değişimden etkilenir. Sanatçı gerek kendi yaşadıklarını gerekse toplumsal deneyimleri eserlerine yansıtırlar. Göç toplumların maddi ve manevi bütün yaşamlarını etkiler.

Göçle birlikte kültür ve sanatta da ciddi anlamda değişimler yaşanır. Dolayısıyla yaşamdaki değişim ve gelişmeler sanatçıya ve onun ürettiği sanat eserine de doğrudan yansır. Bu yüzden de sanat eseri yaratıldığı dönemin felsefi, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve teknolojik değişim ve gelişmelerin de göstergesidir.

Çeber'e göre "Göç olgusunun izleri kendine verimli topraklar arayan ilk çağ insanlarının mağara resimlerinden başlayarak günümüz sanat üretimlerine kadar birçok farklı biçim ve anlatım tarzıyla sanatta kendini gösterir" (2018: 98).

Girgin'e göre "Göçün sanattaki durumu iki şekilde sonuçlanır. Birincisinde göç olgusu bir konu olarak sanata dâhil olur. Ki bu bağlamda örneğin; savaşlar, çatışmalar neticesinde göç etmek zorunda kalan insanlar, mübadele, mülteciler, yer değiştirme, hareket, sınır dışı edilme gibi kavramlar ile sanatta kendine yer edinir. Bir de göçün, sanatçıların ve onların atalarının, kişisel kimliklerini ve sanatlarını şekillendirmedeki etkisi söz konusudur. Öyle ki bu durum, göç eden sanatçının kendi yerel dilini, anlayışını göç ettiği yeri bazen etkileyerek oraya taşıması bazen ise oradan etkilenmesi ile sonuçlanan bir sentez oluşturur" (2017, s. 57).

Gönlüal'a göre "Sanat ve göç insan varlığının yaşamsal süreci içerisinde sürekli var olan olgulardır. Göç olgusu temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın ekonomik yaşamdan kültüre kadar yaşamın her yönünü etkileyen temel değişim aracıdır. Sanat olgusu ise insan varlığının öznel bir tavrı olmasına karşın, o öznel tavrın oluşmasında toplumsal yapının etkisi reddedilemez bir gerçekliktir. Dolayısıyla toplum yapısının biçimlenmesinde etkisi olan göç olgusunun doğrudan ya da dolaylı olarak sanat olgusu üzerinde etkisi söz konusudur" (2007: 1).

Sanat dünyasına bakıldığında hem dünyada hem de Türk resim sanatında göç kavramını ele alan pek çok sanatçının var olduğu görülür. Göç teması bilhassa günümüz çağdaş sanatında hem biçimsel hem de içerik anlamında çokça karşımıza çıkmaktadır. Göç konulu eserlere Modernizm açısından bakıldığında genellikle göç ve göçmenlik kavramlarının olumsuz yönlerine dair anlatılar görmek mümkündür (Çalışkan, 2018: 40).

Tarih boyunca göç olgusunun tanımlana bilirliği ve gözlene bilirliği sanat tarihine de yansımıştır. Yüz yılların tarihi şahitliği göstermektedir ki sanat her zaman olayların canlı tanığı olduğu için göç olgusunu da en iyi bir şekilde belgelemiştir. Dünya sanatına bakıldığında sanatın ruhunu derinden etkileyen göç olgusu sadece plastik sanatlar alanında değil edebiyat, sinema ve müzik alanlarında da yer almıştır (Yağmur, Bastaban, 2020: 42-44).

Sanat eserlerinde göç teması genellikle kişi ve toplumların göç ettikleri yeni coğrafyada maruz kaldıkları uyumsuzluk, ayırımcılık, ötekileşme, kimlik sorunu, kendini kabul ettirme ve yer edinme kültür yozlaşması konularına odaklanmıştır. Sanat çalışmalarında göçün insan yaşamına getirdiği olumsuzlukları birer gösterge olarak görmek ve gözlemlemek mümkündür.

Türk sanatında da göç konusu ele alınmış özellikle Hicret, muhacirlik, Yörük ve göçebelik, köyden kente göç, etnik kimlik sorunu, gecekondulaşma gibi ana temalar üzerinde gelişmiştir. Göç resimlerinde, memleket hasreti, kişisel ve toplumsal ezilmişlik, fakirlik, geri kalmışlık, aşağılık kompleksi, umutsuzluk, çile çekme, sömürülme ve ezilme gibi duygusal sonuçları da yansımıştır (Öner, 2016: 42).

Dünya gündeminde sürekli tazeliğini koruyan Afrika kıtasından göç problemi coğrafi keşiflerle, sömürgecilik ve köle ticareti ile başlar. Yüzyıllarca süren bu süreçte Avrupa ve Amerika'da ikinci sınıf bir insan muamelesi gören Afrika insanı siyah-beyaz ayırımının da en acı deneyimlerini yaşar. Köleliğin kaldırılmasına rağmen bu ayırımcılık günümüze kadar sürer. Ancak bu seferde Afrika'da yaşanan zz gelişmişlik, kıtlık, susuzluk, açlık ve iç savaşlar nedeniyle Batı'ya yani Avrupa ve Amerika'ya göç büyük umutlarla günümüzde de hala devam etmektedir. Bilhassa kaçak göç ve insan kaçakçılarının güvensiz botlarında hergün çok sayıda insan Akdeniz'in sularında hayatını kaybetmektedir.

Kara Walker, Amerika'da yaşayan Afrika insanının sosyal ve psikolojik sorunlarını ele alan sanatçıdır. Beyaz adamın dünyası olarak düşündüğü beyaz duvarlar onun dışavurum aynasıdır. Sadece siyah figürlerle yaptığı duvar resimlerinde Afrika ve diğer ülkelerden gelen göçmenlerin kimlik sorunlarını, ırkçılık problemlerini, ekonomik ve cinsel sömürüyü grafiksel olarak ifade eder (Çeber, 2018: 107).

https://www.lincheap.com/blog-kara-walker-kimdir-hayati-ve-biyografisi

Kimliğini gizleyen Grafiti sanatçısı Banksy' de göç ve mülteci sorunlarına dikkat çeken çalışmalar yapmıştır. Sanatçı, İngiltere'de düzenlediği 'Dismaland' adlı tematik parkta, büyükler için düşündürücü bir eğlence parkı organize eder.

Disneyland'ın uğursuz bir versiyonu olarak yorumlanan park çocuklar için uygun olmayan aile temalı park olarak tanımlanır. Bu parktaki en önemli çalışmalarından birisi mültecileri taşıyan bottur. Kalabalık Afrikalı mültecileri taşıyan bir bot içerisi cesetlerle dolu bir gölette yüzmektedir (Demirel, 2020: 92).

Çinli sanatçı Ai Weiwei, Akdeniz'de boğulan mülteciler sorununa dikkat çekmek için Berlin'de Konser Evi'nin dış sütunlarını sığınmacıların kullandığı can yelekleriyle kaplar. Avrupa'ya gitmek isterken denizde boğularak hayatını kaybeden sığınmacıları anmak için Konser Evi'nin girişindeki sütunlara çok sayıda can yeleği giydiren Ai, sütunların arasına da üzerinde "Güvenli geçiş" yazan bir şişme bot yerleştirir. Ai'nin bu çalışması için Midilli adasında biriken yaklaşık 14 bin can yeleğini kullanır. Ai, bir süre önce de Yunanistan'a geçerken boğulan ve cansız bedeni Bodrum kıyısına vuran Aylan bebeği anımsatır şekilde poz vermiş ve bu eylemi tartışmalara yol açmıştır (Başay, 14.02.2016).

Ai Weiwei, Berlin Konser Evi. Fotoğraf: AA/ Mehmet Kaman https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/berlin-konser-evi-sutunlari-can-yelekleriyle-donatildi/521038 11.02.2022.

Türk sanatında göç temasının en önemli konularından birisi yurt dışına işçi olarak giden Anadolu insanının yaşadıkları kişisel ve sosyal problemlerdir. Anny ve Sibel Öztürk kardeşlerin 2004 yılında Almanya'da düzenledikleri bir enstelasyonda, Almanya'ya göç olayını ele alırlar. O dönemlerde otomobil ile Türkiye'ye gelen Almancıların göç ve yaşam şartları araç üzerine koyulan bavul ve halı ile temsil edilir (Çeber, 2018: 100).

Anny ve Sibel Öztürk, Behind the Wheel, 2004, Enstalasyon https://annyundsibeloeztuerk.com/2018/08/13/behind-the-wheel-2/

Halil Altındere ise 2016 yılında yaptığı "Uzay Mültecisi" adlı düzenlemede hala dünya gündeminde yer alan Irak, Suriye ve Afganistan gibi ülkelerin mültecilerini konu alır. Hiçbir ülkenin kabul etmek istemediği mültecilerin nereye gidecekleri sorusunu sorar.

Organizasyonda "Köfte Airlines" adını verdiği ve İstanbul-Tekirdağ yolu üzerinde bulunan bir uçak restorandan yararlanır. Sanatçı restorana çevrilmiş eski uçağın üstüne çok sayıda mülteciyi çıkararak görüntüler. Ceber'e göre nereye gittiği belli olmayan bir uçağın üzerinde, o şekilde yolculuk yapması mümkün olmayan mültecilerin görüntüsü, izleyiciyi yersiz yurtsuz olan göçmenlerin sorunları üzerine düşündürür (2018: 107).

Halil Altındere, Köfte Airlines, 2016 https://halilaltindere.com/project/homeland-2/

Resim çalışmalarında "Göç" teması üzerinde duran diğer bir Türk sanatçı Temur Koran'dır. Onun bakış açısının merkezinde insan yer alır. Onu en çok etkileyen yakın komşularımızda yaşanan trajedidir.

Milyonlarca insan Ortadoğu'da savaş ve terör mağdurudur. Yüz binlercesi ana vatanından ayrılmış bir kısmı mülteci bir kısmı da yersiz yurtsuz kalmıştır. Her gün Akdeniz'de batan mülteci botları ve boğulan insanların hatta çocukların görselleri medyada yayınlanmaktadır. Hatta Aylan Bebek haberi onu en can alıcı noktasından vurmuştur.

Onun ifadesiyle; "Ben, Aylan bebeğin cansız bedenini sahilde gördüğümde ekranın karşısında hüngür hüngür ağladım. Bana ne oldu da beni neremden yakaladı? Sanki elmas pençeli bir kartalın böğrümü tutup öyle kala kalmam gibi bir şey oldu. Kendimi hem suçlu hem de bu yaşanan trajedinin bir parçası gibi hissettim." (Kazanç, 2017: 1).

Yaşanan trajediyi Türklerin Almanya göçü ile karşılaştırır. Kendi ifadesiyle; "Bizim 1960'lı yıllarda Almanya'ya işçi göçümüz var. Bu insanlar oraya belli bir amaç ve hedefle gittiler. Bir beklentileri vardı. Oysa buradaki göç, tamamen bilinmezliğe açılan bir yol. Bıraktığın bir geçmişin var ve bilmediğin bir geleceğe doğru gidiyorsun. 'Ne olacağım?' sorusu gerçekten çok önemli. Bu bilinmezlik beni en çok rahatsız eden tarafı" (Kazanç, 2017: 1).

Temür Köran, "Göç", 2015, tuval üzerine yağlıboya, 150x410 cm. (Tüyap Sanat Fuarı Koleksiyonu). https://www.unlimitedrag.com/post/temur-koran-goc 09.02.2022.

Nedim Günsür, toplumsal gerçekçi üslubuyla bir seri göç teması resimlemiş bir sanatçıdır. Dışavurumcu anlayışıyla resimlerinde, göç, fakirlik, kıtlık ve ayrılık gibi sosyal olayları işlemiştir.

Resimlerinde ince uzun tuvaller üzerine stilize edilmiş figürlerle derinlik ve sonsuzluk duygusu yaratarak hiç bitmeyecekmiş gibi görünen yolculuklara işaret eder. Genellikle köylerinden iş bulma ve daha güzel bir hayat ümidiyle büyük şehirlere göçen, sırtlarında yorgan, ellerinde azık torbası yollara düşmüş insan kalabalıkları tasvir eder (Üner, 2018: 12).

Küçük yaşında ailesiyle birlikte büyük şehre göç eden Nedim Günsür kendisi de göçü yaşamış bir sanatçı olarak görülebilir. Resimlerinde göç halinde çok sayıda yorgun ve bezgin figür yer alan Günsür büyük umutlarla başlayan göçün hayal kırıklığı yaratan bir belirsizliğine gönderme yapar (Yağmur, Bastaban, 2020: 47).

Günsür'ün göç konulu eserleri bir yandan göçün gerçekçiliğine gönderme yaparken diğer yandan toplumsal sorunlara gösterdiği duyarlılığın farklı bir gerçekçilik anlayışıyla ortaya çıkan özgünlüğünü de gösterir (Öner, 2016: 46).

Nedim Günsür, "Gurbetçiler", 1965. (Kazan, Daban, 2018: 44).

Genç kuşak sanatçılardan Abdulvahap Uzunbay; sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik bir olgu olarak göç konusu üzerinden işaretleri, simgeleri ve göstergeleri kullanarak hayat ile sanat arasında bağ kurmaktadır.

Ona göre; "Göç, her şeyden önce mekân değiştirme durumudur. Bu resimlerdeki göstergeler ve resimlerin sergileme biçimi, göç olgusunu bireysel sınırlılıklar dahilinde tartışmaya açma amacı taşımaktadır. Böylelikle, asıl görünür kılınmaya çalışılan şey, sadece yiyip-içip/giyinip kuşanarak,

amaçsızca para harcayıp, seyahat ederek, başkalarını görmezden gelerek, hiçbir şeyden tatmin olmayarak, bencilleşerek, hayatı birbirine zehir eden insanların yaşadıkları/yaşattıkları hayatın anlamını bilinçle kavramasının, dürüstçe sorgulamasının önemi vurgulanmak istenmiştir" (https://www.base.ist/eser/gunumuz-sanatinda-goc-gostergeleri-bavul-kapi-duvar/ 11.02.2022).

Abdulvahap UZUNBAY, Günümüz Sanatında Göç Göstergeleri; Bavul, Kapı, Duvar, 2018 Tuval üzerine yağlı boya, triptik, her biri 175x85 cm. (Base 2018).

3.2. Göç Göstergeleri ve Gösterge Çözümlemeleri

Göç konulu eserlerde gösterge olarak incelenebilecek çok sayıda simgesel renk ve biçim göstergeleri vardır. Örneğin bavul, kapı, duvar, dikenli tel, yalın ayak, deniz, fırtına, boğulma, bot, sandal, sınır, sınır güvenlik, sahil güvenlik, aç ve perişan çocuklar gibi çok sayıda figür ve biçim gösterge olarak ele alınabilir. Ayrıca umut veya umutsuzluk, özgürlük ya da esaret gibi kavramları yansıtan renkler de birer gösterge olarak çözümlenebilir.

Bu araştırmada çağdaş Türk ve dünya sanatında yapılmış göç temalı resimlerde görülen göç göstergeleri göstergebilim sanat eseri çözümleme yöntemleriyle ele alınacak ve incelenecektir. Bunun için anlam

çözümleme şeması, karşıt anlamlar şeması, Gremias'ın eyleyenler şeması ve göstergebilimsel dörtgen şemalarından yararlanılacaktır.

Tablo 1: Göç Göstergelerinin Düz anlam, Yan anlam ve Derin Anlam Şeması

Göstergeler	Düz Anlam	Yan Anlam	Derin Anlam
Siyah-Beyaz	Renk	Umutsuzluk, Drama, Trajedi	Psikoloji, Psikanalizm, İdeoloji
Bavul	Eşya	Yolculuk, Göç, Özlem	Psikoloji, Psikanalizm, İdeoloji, Ekonomi
Kapı	Mimari eleman	Gelmek, Gitmek, Girmek, Çıkmak, Yolculuk, Göç,	Psikoloji, Psikanalizm, İdeoloji, Ekonomi
Otomobil	Araç	Gelmek, Gitmek, Girmek, Çıkmak, Yolculuk, Göç,	Psikoloji, Psikanalizm, İdeoloji, Ekonomi
Bot	Deniz aracı	Kaçak Göçmenler, Mülteciler	İdeoloji, İnsan Hakları
Can Yeleği	Boğulmaktan Korunma giysisi	Kaçak Göçmenler, Mülteciler	İdeoloji, İnsan Hakları
Dikenli Tel	Sınır Koruma Aracı	Kaçak Göçmenler, Mülteciler, Kaçakçılık	İdeoloji, İnsan Hakları
Sınır	Coğrafi alanların kenar çizgileri	Kaçak Göçmenler, Mülteciler, Kaçakçılık	İdeoloji, İnsan Hakları
Uçak	Ulaşım Aracı	Yolculuk, Turizm, Göç	Ekonomi, Kültür, Teknoloji

Tablo 2: Göç Gösterge Çözümlemelerinde Ortaya Çıkan Temel Karşıtlıklar (Batu,2011: 134-Günay, 2012: 105).

Vatandaş	Vatandaş Değil
Göçmen	Yerleşik
Özgür	Tutsak
Yaşam	Ölüm
İnsani	İnsanlık dışı
İşsiz	Çalışan
Savaş	Barış
Terör	Huzur
Umut	Umutsuzluk
Aydınlık	Karanlık
Açlık	Tokluk
Acz ve Zaaf	Güç ve Kudret
Fakirlik	Zenginlik
Hırs	Kanaat
Zaruri İhtiyaç	Gayr-ı Zaruri İhtiyaç
İsraf	İktisad
Varlık	Yokluk
Cimrilik	Cömertlik
Cehalet	Bilgi

Tablo 3: Göç Göstergesinin Eyleyenler Şeması (Rifat, 2009:74).

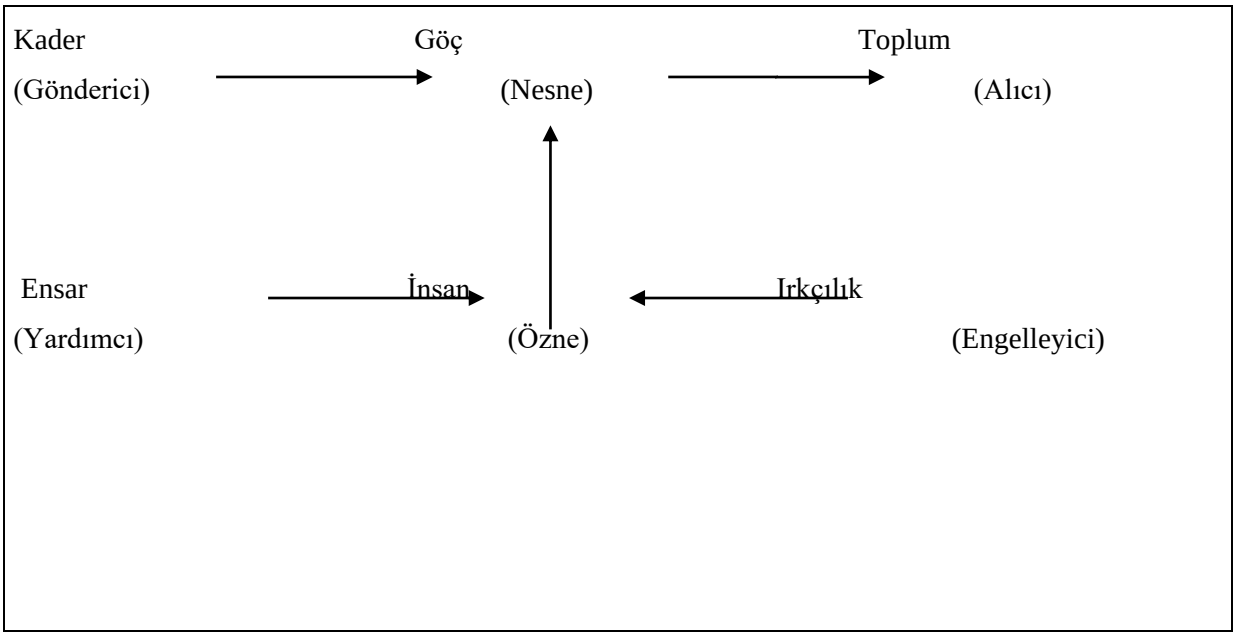

Tablo 4: Göstergebilimsel Dörtgen Uygulama Şeması (Gremias, 1987: 49-56).

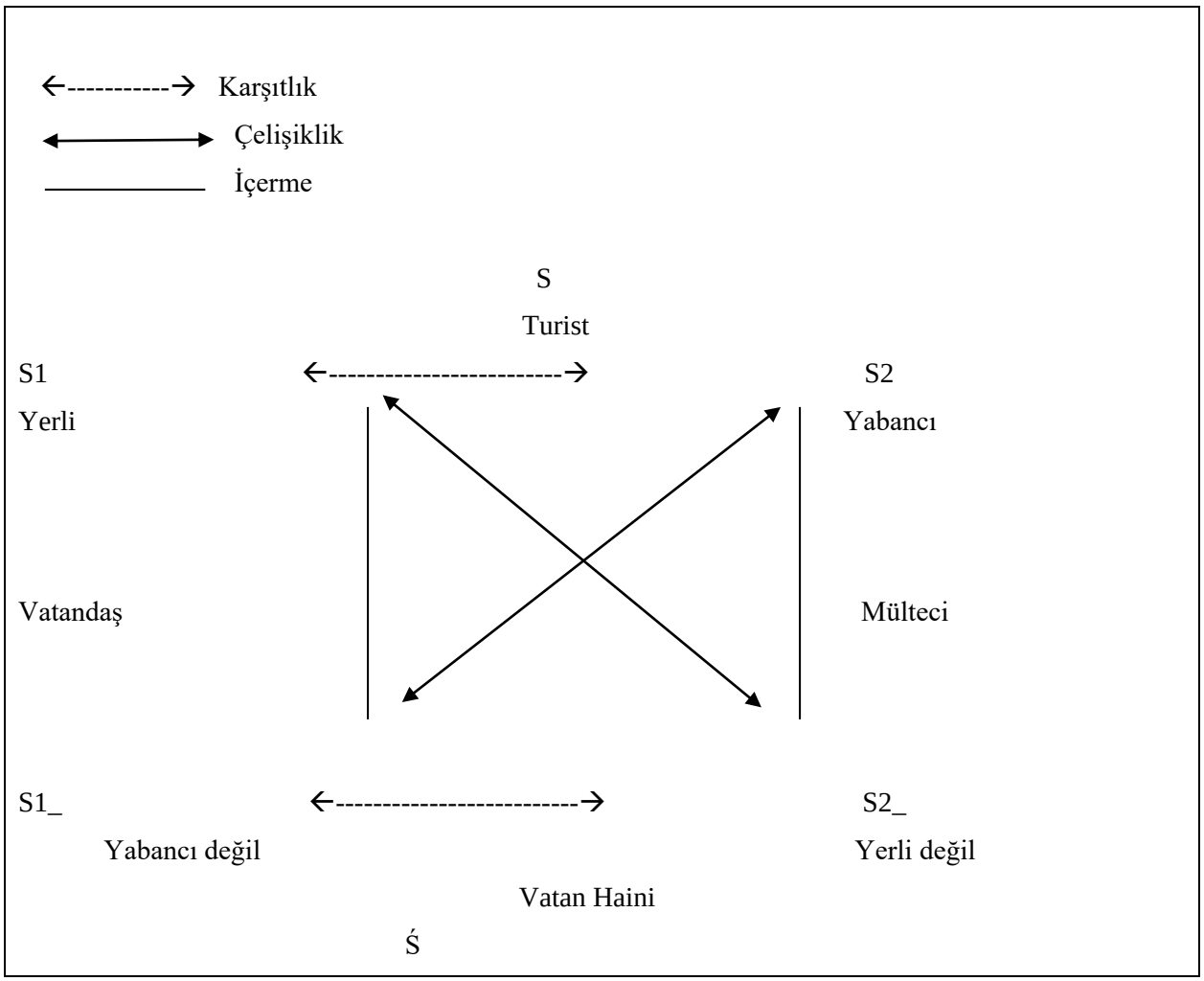

Tablo 5: Göstergebilimsel Dörtgen Uygulama Şeması (Gremias, 1987: 110).

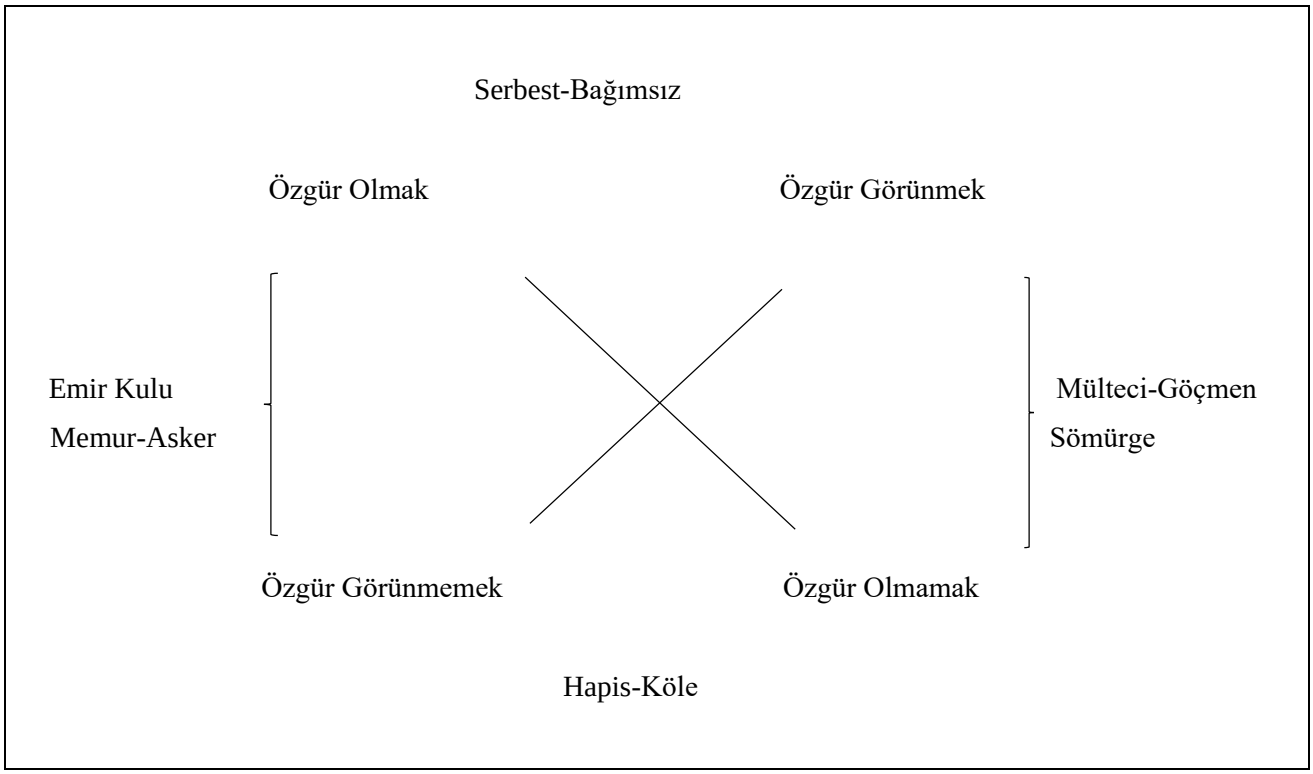

Gremias'ın geliştirdiği bu şemaya göre özgür olmak ve özgür olmamak karşıtlığı oluştururken özgür olmak ve özgür görünmek içereni oluşturur. Ancak özgür olan ancak özgür görünmeyen memur, asker veya emir kulu insanlar da vardır. Ya da özgür görünen mülteciler, göçmenler veya sömürgeler aslında özgür değildirler.

SONUÇ

Dünya ilk insanlardan itibaren maddi ve manevi olarak sürekli bir devinim ve dönüşüm içerisinde yuvarlanıp gitmektedir. Nasrettin Hoca'ya atfedilen insanların bir kısmının buradan başka bir tarafa göç etmesi diğer bir kısmının da buraya göç etmesi dünyanın dengesini sağlamak için sözü mizah da olsa göç gerçeğine gönderme yapar.

İster tabii afetler veya ekonomik sebepler isterse savaş olsun göç bir grup insan için büyük bir travmadır. Yeni bir yer ve yeni bir yaşam için yeterince uyum sağlamak birkaç nesil için zorluklarla doludur.

İnsanın iç ve dış dünyasından izlenimler veya dışavurumlardan oluşan sanat olgusunun göç konusunu ele almaması düşünülemez. Sanat tarihi göçleri konu alan sanat eserleriyle doludur. Günümüzde büyük insanlık dramlarıyla herkesi rahatsız eden göç olgusu sanatçıların duyarlı izlenimleriyle sanat eserlerine de yansımaktadır.

Pek çok sanatçının eserinde göç göstergesi çok sayıda simgesel renk ve biçim göstergeleri yer alır. Örnek olarak bavul, kapı, duvar, dikenli tel, yalın ayak, deniz, fırtına, boğulma, bot, sandal, sınır, sınır güvenlik, sahil güvenlik, aç ve perişan çocuklar gibi çok sayıda figür ve biçim gösterge olarak incelenebilir. Ayrıca umut veya umutsuzluk, özgürlük ya da esaret gibi kavramları yansıtan renkler de birer gösterge olarak düşünülebilir. Bu göstergeleri yan anlamları ve derin anlamları ile çözümlemek göstergebilimin ana konusudur. Her gösterge çağrıştırdığı kavramların karşıt anlamlarına da gönderme yapar.

KAYNAKLAR

Akerson, F. E. (2006). Göstergebilime Giriş, İstanbul: Multilingual Yayınevi.

Aktulum, K. (2016). Resimsel Alıntı, Konya: Çizgi Kitabevi.

Başay, E. (14.02.2016). Berlin Konser Evi sütunları can yelekleriyle donatıldı, https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/berlin-konser-evi-sutunlari-can-yelekleriyle-donatildi/521038 11.02.2022.

Batu, B. (2011). Sanat Eğitimi Alanında Yapıt İncelemelerinde Bir Yöntem Olarak Görsel Gösterge Çözümlemesi, Doktora Tezi, Ankara Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çalışkan, S. (2018). Çağdaş Sanat Eserlerine Göç Olgusu Perspektifiyle Bir Bakış, İdil Dergisi, 2018, cilt / volume 7, sayı / issue 41, s: 39-45.

Çeber, T. (2018). Plastik Sanatlardaki Üretimlerde Ele Alınış Biçimiyle Göç Olgusu. Sanat ve Tasarım Dergisi, (22), 97-109.

Demirel, H. (2020). Çağdaş Sanatta Göç Teması, Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi, Cilt 1 Sayı 1, s. 87-104.

Eco, U. (1992). Açık Yapıt, Çev.Yakup Şahan,İstanbul Kabalcı Yayınevi.

Ersoy,A.(2010). Sanat Eleştirisi, İstanbul: Artes Yayınları.

Girgin, F. (2017). Sanatta Göç Teması, IJSHS, 2017; 1 (1): 54-75.

Gönülal, Ö. (2007). Sanat Kavramı İle İç Göç İlişkisi Üzerine Düşünceler, http://www.sanatteorisi.com/?sayfa=Makaleler&icerik=Goster&id=2695 08.02.2022.

Greimas, A.J. (1987). Qn Meaning Selected Writings in Semiotic Theory, University of Minnesota Press, Minneapolis, Canada.

(Guiard, 1994: 18).

Gürbüz, M. (2016). Türkiye'de Göç Olgusu (1950-1960) Ve Türk Resmine Yansıması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Günay,V. D. Alev Parsa. (2012). Görsel Göstergebilim, İstanbul: Es Yayınları.

Kazan, R. & Daban, P. (2018). Göçlerin Son Dönem Arap Edebiyatına ve Görsel Sanatlara Yansımaları . Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20 (3) , 29-47 .

Kazanç. Ümmühan, (2017). Temür Köran: Göç, https://www.unlimitedrag.com/post/temur-koran-goc 10.02.2022.

Koran, T. (2017). Sergi Kataloğu, İstanbul, Evin Sanat Galerisi.

Mardani, A. (2018). Göç Hikayeleri, Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Öner, F.K. (2016). Çağdaş Türk Resim Sanatında Göç Teması: Ramiz Aydın Örneği, http://docplayer.biz.tr/33545053-Bolum-4-cagdas-turk-resim-sanatinda-goc-temasi-ramiz-aydin-ornegi.html 08.02.2022.

Rifat, M. (2008). Xx. Yüzyılda Dilbilim Ve Göstergebilim Kuramları,2.İstanbul: YKY.

Rifat, M. (2009). Göstergebilimin Abc'si, 3.Bs. İstanbul: Say Yayınları.

Rifat, M (2013). Xx. Yüzyılda Dilbilim Ve Göstergebilim Kuramları,1.İstanbul: YKY.

Saussure, F. (2014). Genel Dilbilim Yazıları. Çev. Savaş Kılıç, İthaki Yayınları.

Sığırcı, İ. (2017). Göstergebilim Uygulamaları, 2. Baskı, Ankara:Seçkin Yayınevi.

Sladek, O. (2014). Prag Ekolünün Yapısalcı Poetikası Ve Geçirdiği Dönüşüm, Çev: Bahar Dervişcemaloğlu, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Şahin,S. (2014). Göstergebilim Ve Tarihsel Gelişimi, Ankara: Hacettepe Ü. Yayınları.

Uçan, H. (2003). Edebiyat Bilimi Ve Eleştiri, İstanbul: Hece Yayınları.

Üner,Ö. (2018). Sanat Eserleriyle Göçlere Tanıklık, 2018 Göç Sempozyumu, Kazakistan. https://www.academia.edu/40027587/Sanat_Eserleriyle_G%C3%B6%C3%A7lere_Tan%C4%B1kl%C4%B1k_Witnessing_Migrations_Through_Artworks 11.02.2022.

Yağmur, Ö. Bastaban, Ö. (2020). Sanatta Göç Teması: Göç'e Çelme Takma, Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı / 7, Eylül, s: 37-50.

www.base.ist/eser/gunumuz-sanatinda-goc-gostergeleri-bavul-kapi-duvar/ 11.02.2022).

ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNDE MEHMET BAŞBUĞ'UN YERİ VE GÖÇ KONULU RESİMLERİNİN İNCELENMESİ

THE PLACE OF MEHMET BAŞBUĞ IN CONTEMPORARY TURKISH PAINTING AND EXAMINATION OF HIS PAINTINGS ON MIGRATION

Doç. Dr. Mustafa DİĞLER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Karaman / Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0784-4463

Doç. Dr. Rasim SOYLU

Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Sakarya / Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-7136-1928

ÖZET

Çok erken zaman içerisinde yitirdiğimiz Mehmet Başbuğ Çağdaş Türk resim sanatı içerisinde ulusal ve uluslararası sanat arenasında kendisine yer bulmuş sanatçılarımızdan birisiydi. Başbuğ Türk resim sanatı tarihi içerisinde figür ve plastik anlatımın birincil dinamik yapıtaşlarından birisi olmuştur. Başbuğ Türk sanatında eğitimci ve sanatçı kişiliği ile Türk kültür ve tarihi açısından çok önemli bir yere sahipti. Mehmet Başbuğ ürettiği özgün, insan belleğinde kalıcı izler bırakan çalışmalarıyla Türk resim sanatına çok büyük katkılar sağlamış ve gelecek kuşaklara aktarmış olduğu çalışmaları ile ışık tutmaya devam edecektir. İnsanlık tarihinin hemen hemen her dönemi içerisinde karşılaştığımız göç olgusu ekonomik, siyasi ve kültürel vb. nedenler ile toplumsal yapı içerisinde pek çok dinamiğin üzerinde etkili olmuş bir olgudur. Göç olgusu maalesef günümüzde de etkisini güçlü bir şekilde hissettirmektedir. Gelecekte de göç olgusunun etkisinin devam edeceği muhakkaktır. Sanat ve göç olgusu yaşam içerisinde kesintisiz bir şekilde devam etmektedir. Ekonomik yaşamdan kültüre kadar yaşam döngüsü içerisinde göç olgusu kendisini hissettirmektedir ve göç temel değişim araçlarından birisidir. Göç olgusunun sanata dair yansımalarına insan odaklı baktığımız zaman göç olayına karışmış olan bireyler kendilerine ait anıları, göç olayına dahil olmuş grupların dahil olduğu tarih bilinci ve toplumsal kimlikleri görsel ifade aracı olarak sanat tarihi içerisinde yerini almıştır ve göç konusuna dikkatleri çekerek bir farkındalığın oluşmasına da kaynaklık etmektedir. İnsan ve toplum bileşkesi içerisinde göç olgusuna sanatçı duyarlılığı ile hassasiyetle ele alan sanatçılar olmuştur. Çağdaş Türk resim sanatı içerisinde kendisine özgü sanatsal ifade dili ile eserler ortaya koyan Mehmet Başbuğ'un resimlerinde sıklıkla işlediği konular arasında yer almaktadır. Bu çalışmamızda çağdaş Türk resim sanatı içerisinde figüratif tarzda resimler üreten Mehmet Başbuğ'un sanatı ve Türk sanatına yapmış olduğu katkıları inceleyeceğiz. Bununla beraber Mehmet Başbuğ'un yaşamını, sanat anlayışının şekillenmesinde etkilenmiş olduğu sanat ortamını, resimlerinde kullanmış olduğu teknik anlayışını, konu seçiminde dikkat ettiği noktalar, eserlerini üretirken takınmış olduğu sanatçı tavrı ve resimlerindeki üslup özelliklerini ele alacağız. Ayrıca sanatçının göç temalı resimlerinin incelemeleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Mehmet Başbuğ, Resim, Çağdaş Türk Resmi

ABSTRACT

Mehmet Başbuğ, whom we lost in a very early time, was one of our artists who found a place for himself in the national and international art arena within the contemporary Turkish painting art. Başbuğ has been one of the primary dynamic building blocks of figure and plastic expression in the history of Turkish painting. Başbuğ had a very important place in Turkish culture and history with his educator and artist personality in Turkish art. Mehmet Başbuğ has made great contributions to the Turkish art of painting with his original works that leave permanent traces in human memory and will continue to shed light with his works that he has transferred to future generations.The phenomenon of migration, which we

have encountered in almost every period of human history, has economic, political and cultural etc. It is a phenomenon that has had an impact on many dynamics in the social structure for many reasons. Unfortunately, the phenomenon of migration still makes its impact felt strongly today. It is certain that the impact of the immigration phenomenon will continue in the future. The phenomenon of art and migration continues uninterruptedly in life. The phenomenon of migration makes itself felt in the life cycle from economic life to culture, and migration is one of the main means of change.When we look at the reflections of the migration phenomenon on art from a human perspective, the individuals involved in the migration event, their memories, historical awareness and social identities, including the groups involved in the migration event, have taken their place in art history as a means of visual expression, and it also creates an awareness by drawing attention to the issue of migration. . There have been artists who have handled the phenomenon of migration with sensitivity and sensitivity within the composition of human and society. It is among the subjects that Mehmet Başbuğ frequently deals with in his paintings, who creates works with his own artistic expression language within the contemporary Turkish painting art.In this study, we will examine the art of Mehmet Başbuğ, who produces figurative paintings in contemporary Turkish painting, and his contributions to Turkish art. In addition, we will discuss Mehmet Başbuğ's life, the art environment he was influenced by in shaping his understanding of art, the technical understanding he used in his paintings, the points he paid attention to in choosing the subject, the artist's attitude he adopted while producing his works, and the stylistic features in his paintings. In addition, the artist's migration-themed paintings will be examined.

Keywords: Migration, Mehmet Başbuğ, Painting, ContemporaryTurkishPainting

1. GİRİŞ

Tarih içerisinde yüzyıllar boyunca sanatın tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Günümüz de yapılmış olan sanatın tanımlarına baktığımızda sanatın toplumdan kopuk olmadığı toplum ile sanat arasında bir ilişkinin var olduğunun göz ardı edilmediği tanımlar ile karşılaşıyoruz. Sanatın odak noktasında toplumsallık olgusu ile beraber sanın farklı disiplinlerle birlikte ele alındığı görülmektedir. Sanatçı yaşamış olduğu toplumun içinden çıkmış yaşamış olduğu toplumu resimleri ile anlamlandırmayı kendi deneyimleri ile birlikte şekillendirmeyi bilmiştir.

Sanatın toplumdan ayrı olmaması sanatçının da duygu ve düşüncelerini sanat yolu ile aktarması nedeni ile iletişim alanında da kendisine bir inceleme aşanı bulmaktadır. Sanatın iletişim boyutunu ele aldığımız zaman sanatçının görsel ve işitsel bir dil ile birlikte düşüncelerini toplum içinde yaşamakta olan bireylere aktarılması gibi düşünülebilir.

Sanatçı kişiliğinin en belirgin özelliklerinden birisi sanatçıların yaşadıkları topluma ait çok büyük öneme sahip olaylara sanatçı duyarlılığı ve sanatsal bir ifade ile yaklaşmalarının yanında meydana gelen olayları ürettiği eserlerinde farklı bakış açıları ile gelecek kuşaklara miras olarak aktarmalarıdır. Sanatçılar içinde yaşadıkları topluma karşı hissettikleri aidiyet duyguları sebebi ile toplum içinde yaşanan olayları aktarmada olayları görsel olarak belgeleyiciler olarak rol oynamaktadırlar.

Şişman'ın ifadeleri ile; "Sanatçı, ait olduğu toplumun tarihine kültürüne diğer insanlarla birlikte katılır. Sanatçı toplumun bir parçasıdır. Eserlerini oluştururken, toplumsal olaylar, insanların toplumla olan çok yönlü ilişkilerinin tümüyle dışında kalarak eser veremez. Bunlardan etkilenerek, bazen de görev üstlenerek çalışmalarını sürdürür"(Şişman,2006:59) şeklinde ifade etmektedir.

Özer'e göre göç; "İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar daima var olan bir olgu olarak göç kavramı farklı biçimlerde betimlenebilir. En genel anlamı ile göç; coğrafi olarak mekan değiştirme sürecinin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik tarafları ile toplumsal yapının değişime uğraması ile oluşan nüfus hareketidir" (Özer,2004:11) Şen'e göre; " Türkler daima göç olgusunu yaşamış bir millet olmuştur. Neredeyse, Türklük ve göç olgusu birlikte anılır hale gelmiş ve Türkler Orta Asya'dan Akdeniz'e oradan da Avrupa'ya savaşlara yayılarak tarihteki yerini almıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'de çok farklı sebeplerden göçler yaşanmış, özellikle Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sonraları göç ve mübadeleler yaşandığı görülmüştür"(Şen,2014:232).

Demir ve Bakar'a göre; "Türkler Orta Asya ve Anadolu'yu yurt olarak kullanmıştır. Altay dağlarının ve tanrı dağlarının bozkırlarından Anadolu'ya kadar uzanan coğrafyada varlıklarını göstermişlerdir. Güvenli yerlerde yaşama isteği, hayvanları için yeni otlaklar bulma ihtiyacı ve diğer toplumlarla ticaret gereksinimi Türklerin konar-göçer hayat tarzını benimsemelerine neden olmuştur" (Demir ve Bakar, 2014: 111).

Deniz'e göre; "Eski Türk toplumlarında geçerli olan bu konar-göçer yaşam tarzı Anadolu'da, yürüyen, iyi yol alan, geçimini hayvancılıktan sağlayan anlamındaki "Yörük" terimini doğurmuştur. Yörüklerin Anadolu'ya gelişi Selçuklu İmparatorluğu'nun, 1071 de Anadolu'nun kapılarını açmasıyla başlamış Beylikler döneminde de devam etmiştir" (Deniz, 2005: 84).

Eröz'e göre; "Orta Asya Türklerinin en büyük boyu olan Oğuzlar Anadolu'ya göç ederek yerleşik hayata geçmişlerdir. Anadolu'ya gelen diğer Türk boyları ise eskiden olduğu gibi konar-göçer hayatlarına devam etmişlerdir. Yerleşik hayatı tercih ederek hayatlarına devam eden boylar Türkmen olarak adlandırılmışlardır. Yaşamlarına yılın belli bölümlerinde göçer olarak devam eden boylar ise isimlerini Yörük olarak sürdürmüşlerdir" (Eröz, 1965: 122).

İnsanlık tarihine baktığımız zaman insanların göçleri ile ilgili pek çok tarih kaydına rastlarız. İnsanlık tarihinde tanık olduğumuz göçleri iki grup altında görmekteyiz birincisi gönüllü göç diğeri ise zorlama ile olan göç 'tür. Gönüllü yapılan göç 'de insanın hür iradesi ile bir yerden başka bir yere gönüllü bir hareketi görmekteyiz. Zorla yaptırılan göç'te ise insanların özgür iradeleri dışında egemen güçlerin insanları sürgüne gönderme, toplama kamplarında alı koyma ve insanları köleleştirerek farklı bölgelere nakledilmesi formlarında olabilir. İnsanların bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya yer değiştirilme sebepleri çok karmaşık süreçlerin bir sonucudur. Sanayisi gelişmiş toplumlardaİnsanların kırsal bölgelerden sanayileşmiş bölgelere çalışmak için aralıksız bir şekilde göç akını görülmektedir. Göç olgusunda ekonomik faktörlerin esas belirleyici olarak görülmesi ile birlikte, göçerlerin birincil amacı daha iyi bir yaşam standardı elde edebilmenin yanı sıra kazancı daha yüksek iş imkanlarına ulaşmak için insanların göç'e meylettikleri görülmektedir. Kırsal bölgelerden sanayi bölgelerine göç'ün temel sebeplerinden birisi tarımsal faaliyetlerde işçiye duyulan ihtiyacın azalması ve sanayileşmiş bölgelerde çalışan insanlarının yaşam standartlarının artması ikinci neden olarak görülmektedir.

Fichter göç farklı sebeplerini ise şu şekilde ifade etmektedir; "Göç hareketliliğini güdülendiren ve ekonomik olmayan; dini, siyasi gibi ya da eğitim olanakları veya çalışma ortamına uzaklık gibi birçok başka etken de vardır. Bununla birlikte göçün birey veya grup üzerinde çeşitli etkileri oluşmaktadır. Tarihsel anlamda bakıldığında göç olayının ciddi bir neticesi kültürün yayılma durumudur. Göç yoluyla kültürel ve coğrafi olarak yalıtılmış bireyler arasında temasa geçilmesinde ve iletişimde bulunulmasına öncülük eder. Göç aracılığıyla, davranış örüntüleri alışverişe gidilir, yeni düşünce geliştirilir ve kültürün sınırları genişletilir" (Fichter, 1996: 155-156).

Sağlam'a göre; "Bir mekân değiştirme durumu olan göçler, iç ve dış göç olarak iki farklı tabanda değerlendirilmektedir. İç göç, bir ülkenin kendi alanları dâhilindeki bir alandan başka bir alana yönelik olarak yapılan göç hareketidir. Diğer göç türü olan dış göç ülkeler arası yapılan göç durumudur. Bireyler kalıcı ya da geçici süreçlerle ve çeşitli nedenlere bağlı olarak bölgelerini değiştirmektedirler. Bu yer değiştirme durumu yıl içerisinde sistematik aralıklarla da yapılabilmektedir" (Sağlam, 2006: 34).

Marshall'a göre; "Göç çözümleme işlerimde itici etmenler çekici etmenlerden kökleşmiş olarak ayrışma göstermektedir. İtici faktörlerin çoğunlukla tutucu, emniyeti yükseltme amacıyla yapılan nedenleri oluşturduğu düşünülürken, aynı zamanda çekici faktörlerin daha risk alma edimine taraflı ve kazancı yükseltmeye yönelik bir göçü cazip kıldığı fikri yer edinmektedir" (Marshall, 1999: 685).

Gönülal'a göre; "Sanat ve göç olguları yaşamsal süreçte kesintisiz yer almaktadır. Ekonomik yaşamdan kültüre değin yaşam döngüsünü tüm yönleriyle etkisi altına alan göç, temel değişim vasıtasıdır. Diğer yönden sanat, insan varlığının öznel bir tavrı olmasının aksine, bu durumun yapılanmasında sosyal dinamiklerin gücü göz ardı edilemez bir gerçekliktir. Bu sebepledir ki; göç olgusunun toplumun inşa edilmesinde önemli bir faktör olarak etkisini dolaylı ya da dolaysız bir şekilde sanat olgusuna yansıtması gündeme gelmektedir" (Gönülal, 2007). Güngör'ün ifadeleri ile; "Göç olgusunun sanata yansımasına insan ekseninde bakıldığında göç eden bireylerin kişisel hatıraları, grupların kolektif tarih bilinci ve

kimliği görsel bir ifade yöntemiyle sanat tarihindeki yerini alırken, konuya dikkatleri çekerek aynı zamanda bir farkındalığın oluşmasına da kaynaklık etmektedir" (Güngör;2020:1610).

Öner'e göre; "Sanat pratiğinde göç olgusu modern dönemlere kadar genellikle iki esas üzerine temellenir. İlki daha ilk çağlardan bireyin daha nitelikli iklim koşullarında yaşamını sürdürebilmesi için çabaladığı arayış sürecidir. Devamında gelen aşamalı süreç göç deneyimlerini birlikte getirmiştir. Savaşlar ise ikinci temeli oluşturmaktadır. Çeşitli sebepler altında çıkan savaşlardan etkilenen insanoğlu, savaşın yıkıcı özelliklerini hem bireysel hem de toplumsal boyutlarıyla yaşar ve kaçınılmaz olarak göçe zorlanır. Birçok deneyimle göçe tanık olan birey, politik ve kültürel manada bir hayli yapıyı da yeni yerleştiği yere taşımaktadır. Modern dönemde bu olguya kentleşme kavramı farklı bir boyut kazanarak eklenmiştir" (Öner, 2016: 42).

Sanatçılar göçün meydana getirdiği pek çok sosyolojik, ekonomik ve psikolojik sebeplerle sanatsal çalışmalarını estetik bir duyarlılık içerisinde izleyicilere sunmaktadırlar. Günümüze kadar çağdaş Türk resim sanatı içerisinde duyarlı pek sanatçımız göç temasını çalışmalarında kullanmışlardır. Sanatçıların bireysel sanat pratikleri içerisinde odaklandıkları göç teması ekseninde pek çok zenginlikle birlikte sunulmasına kaynaklık etmişlerdir.

Araştırma kapsamı içerisinde ele almış olduğumuz göç teması 1950'lerden sonra çağdaş Türk resim sanatında pek çok sanatçının tablosunda kendine yer bulmuştur. Fakat araştırma konumuzun sınırlılığını dikkate aldığımız zaman resim konuları içerisinde göç temasını dikkatli bir şekilde ele alan sanatçılar içinde göç temalı resim çalışmalarında istikrarlı görülen Mehmet Başbuğ'a ait resim örnekleri literatüre katkı sağlamak amacı ile incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Genel literatür tarama modelinin esas alındığı araştırmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.Araştırmada geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Mehmet Başbuğ hakkında yayınlanmış tez, yayınlar, dergi ve gazetelerde bulunan makaleler, söyleşiler ve köşe yazıları derlenerek literatür çalışması tamamlanmıştır. Araştırmada Mehmet Başbuğ'un "Göç" temalı resimlerinin analizi yapılarak resimlerin teknik ve içerik bakımından ele alınması amaçlanmıştır.

2. MEHMET BAŞBUĞ'UN KISA YAŞAM HİKAYESİ

Görsel 1- Mehmet Başbuğ

Ressam, güzel sanatlar profesörü (D. 1956, Diyarbakır – Ö. 7 Temmuz 2017, Bişkek / Kırgızistan). Bursa Eğitim Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bölümünden mezun olduktan sonra Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim Bölümünde Lisans tamamladı. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Bilim Dalında "Yüksek Lisans", "Sanatta Yeterlilik" ve "Doktora" programlarını tamamladı.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

1976-1986 yılları arasında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda resim öğretmeni, 1986-1994 yılları arasında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1994-1999 yılları arasında Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin kuruluş çalışmasında görev alarak, Dekan Yardımcılığı ve Resim Bölümü Başkanlığını yürüttü.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

1999-2009 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2009-2013 yılları arasında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığını yürüttü.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

Görsel 2- Mehmet Başbuğ, Kurtuluş Savaşı Destanı, 2008, T.Ü.Y.B. 140 x 200 cm

Yurtdışında (Kuveyt, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan, Tataristan, Makedonya, Rusya) sanatsal ve kültürel incelemelerde bulundu. 1997 yılında 6 aylık süre ile Tataristan'daki okullarda görev alarak dersler verdi. İdil-Ural Bölgesi Türk sanatları hakkında araştırma ve incelemelerde bulundu. 1999 yılında kısa adı TÜRKSOY olan Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi'nce Osmanlı İmparatorluğu'nun 700.Yılı dolayısıyla Bursa'da düzenlenen II. Türk Dünyası Ressamlar Buluşması Programına Türkiye'yi temsilen davet edildi.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

Bugüne kadar yurt içinde ve dışında binden fazla karma ve grup sergilerine iştirak etti. Çeşitli yarışmalara katılarak 17 ödül aldı. Yurt içinde ve dışında 81 kişisel sergi açtı. Çeşitli sergi ve yarışmalarda jüri üyeliğinde bulundu. Akademik dergilerin yayın ve hakem kurullarında yer aldı.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244 Erişim Tarihi:20.02.2022)

Makedonya'dan Moğolistan'a Türk Kültür Coğrafyası'nın önemli başkentlerinde ve şehirlerinde açtığı kişisel sergilerin yanı sıra resimler yaptı, sanatsal, kültürel araştırma ve incelemelerde bulundu, konferanslar verdi.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

Çok sayıda eseri özel ve resmi koleksiyonlarda, müzelerde bulunan sanatçı, Ankara Ressamlar Birliğinin kurucu üyelerindendir. Ayrıca kısa adı GESAM olan Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği'nin kurucu üyeliğini ve yönetim kurulu üyeliğini yapmıştır.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

Prof.Dr. Mehmet Başbuğ, yüksek tansiyona bağlı geçirdiği beyin kanaması sonrası 7 Temmuz 2017 Cuma günü, Bişkek'te kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti. Prof. Başbuğ için Manas Üniversitesi Rektörlüğünde 8 Temmuz günü saat 13.30'da tören düzenlendi. Saat 14.00'te kampüste bulunan Satuk Buğra Han Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra cenazesi Ankara'ya uğurlandı. Prof. Mehmet Başbuğ, 9 Temmuz 2017 günü Ankara Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi.(https://www.biyografya.com/biyografi/5244Erişim Tarihi:20.02.2022)

3. MEHMET BAŞBUĞ'UN SANAT ANLAYIŞI

Görsel 3- Mehmet Başbuğ, İsimsiz, 2011, T.Ü.A. 100x 150 cm

Yabalak'a göre; "Türk Resminde, toplumsal gerçekçi çalışmalarıyla iz bırakan Mehmet Başbuğ resimlerinde renkleri ve ışığı kullanışındaki ustalığı, fırça vuruşları ve kompozisyonları ile ön plana çıkmıştır. Mehmet Başbuğ, Anadolu ve Orta Asya Türk dünyası insanını ve bozkır yaşamını kendisine konu edinmiştir. Doğduğu topraklar olan Diyarbakır yöresinin insanlarının günlük hayatları, dar kalabalık ve eski sokakları, pazaryerleri, kahveleri, küçük yöresellik kokan dükkânları, konargöçer Anadolu aşiretleri ve Türk kültürünün vazgeçilmez bir öğesi olan atları resimlerinin konusunu oluşturmaktadır. Kurtuluş Savaşı destanları ve milli mücadele üzerine de resimler yapmış, resimlerinde savaşın bitmez tükenmez acılarını kadınların ve çocukların yüzüne aksetmiştir. Sanatçının güçlü figüratif anlatımının yanında ustalıkla yaptığı portre betimlemelerinde, ifadeler ile olayları ve yaşanan duyguları izleyicinin de hissetmesini sağlamıştır. Başbuğ, bağımsızlık mücadelesinin kahramanlarını, kompozisyonlarında yeniden canlandırırken fedakâr Anadolu insanının anıtsal kahramanlığını ön plana çıkarmayı başarmıştır. Yaptığı resimlerde dönem özelliklerini çok iyi araştırmış, dönemin kıyafet, silah ve araç gereçlerini orijinallerine sadık kalarak izleyiciye aktarmıştır" (Yabalak,2020:134). Tepecik'in ifadesine göre; "Mehmet Başbuğ; tuvallerinde kırmızı, kahverengi ve griden oluşan renk seçkisini beyazla kuşatarak az renkle çok anlatım sağlayan ender sanatçılardan birisidir" (Tepecik,2017:20).

Aytekin'e göre; "Mehmet Başbuğ; Türk Resim Sanatı'nda kendine özgü bir renk tarzıyla çalışmalarında Anadolu insanlarını resmeden milli duyarlılığa sahip sağlam duruşlu bir sanatçıdır. Başbuğ'un eserlerine; Türk Tarihi, Türk Destanları, Kurtuluş Savaşı döneminden izler, göçler, Türkler için önemli bir yere sahip atlar, köy hayatından kesitler, kağnılar, at arabaları, keçiler, kahveler konu olmuştur. Başbuğ, Anadolu insanlarının yiğit, vakur ve çilekeş duruşlarını, Türk Dünyası'nın mirası tarihi binalar önündeki figürlerini kırmızı, kahverengi ve beyaz ağırlıklı renk tonlarıyla resmetmiştir. Onun derdi Türk Dünyası ve Anadolu Coğrafyası olmuştur. Bu yüzden Batılı sanat akımlarını benimsememiştir. Türk büyüklerinin portelerini ustalıkla tuvallere işlemesi onun bu tutumunun bir sonucudur. Başbuğ, Türk Dünyasını ve Anadolu insanını Toplumsal Gerçeklik üzerine yansıtan Türk Resim Sanatı'nda çok az sayıdaki önemli kişilerden biri olmuştur" (Aytekin,2017)

Görsel 4- Mehmet Başbuğ, İsimsiz, 2006, T.Ü.A. 100 x 150 cm

Başbuğ'un resimlerinde gördüğümüz insan tiplerinden ve giysilerindeki folklorik görünümler birer belge niteliğindedir. Başbuğ resimlerinde kullandığı figürlerinde yöresel kıyafetleri içerisinde resmetmiştir. Başbuğ resimlerinde kendine has renk kullanımı da oldukça dikkat çekicidir. Başbuğ resimlerinde ağırlıklı olarak kullandıkları renkler içerisinde olan kırmızı, siyah, beyaz sarı, mavi ve turuncuları tüpten çıktığı gibi değil mutlaka bu renkleri tonlandırarak değerlendirmiştir. Açıkgöz'e göre; "Mehmet Başbuğ'un fırçası dalgalı değildir. Sanki tek darbeli bir fırça tekniği kullanır. Fırça tuvale değer ve kısa bir mesafede çekilip kaldırılır. Bu tarzıyla Başbuğ ritmik bir renk kullanımı özelliğini gösterir" (Açıkgöz, 2017: 54).

Özsezgin Mehmet Başbuğ'un resimlerindeki renk kullanımı hakkında şunları söylemektedir; "Mehmet Başbuğ'un resimleri büyük ve geniş renk kuşaklarıyla çizilmiş pentür-desen izlenimi veriyor. İlk bakışta renkçi gibi görünen bu anlayış, gerçekte bütünüyle desenin hizmetine verilmiş bir renkçiliktir. Bu nedenle, rengin bağımsız etkisinden çok, çizgisel kuruluşu pekiştiren bir öğe olarak ikinci plandaki katkısı önemlidir. Ayrıntıları gizleyen kapatıcı işleve öncelik veren bu renk, geniş planların çözümünde olduğu kadar, figürlerin konumunda da bir sahne dekorunun dramatik etkisine benzer bir etki yaratmaktadır. Özellikle seçilmiş bir eğilim olarak da düşünülebilir bu tutum…" (Özsezgin, 1985:51)

Deveci ve Kırman'a göre; "Mehmet Başbuğ, Türk resim sanatında çok rastlanmayan alışılmışın dışında bir kurguyla , anlatmak istediği olay örgüsünü, imgeleri ters üçgen biçiminde geometrik bir düzen içinde resimlerine yerleştirmiştir. Resimlerin pek çoğunda özellikle üçgenin geniş tabanına doğru daha çok açık kompozisyonları tercih ettiği görülmektedir. Üçgenin sivri kısımlarında merkeze yerleştirilen figürlerin her iki tarafı genellikle boş bırakılarak resmin nefes alması sağlanmıştır. Büyük boyutlu eserler çalışan sanatçının resimlerinde üçgen kurgunun geniş kısmına doğru sayıca çok figür çalıştığı görülmektedir. Başbuğ'un renk paletini, kırmızı ağırlıklı olmak üzere, beyaz, gri, kahverengi renklerin oluşturduğu görülür. Kırmızı rengini en çok bayrak ve kadın kıyafetlerini resmederken kullandığı görülmektedir. Kurtuluş Savaşını konu alan resimlerinde ise kırmızı rengin yanı sıra kahverenginin tonları ve daha çok koyu renklerin hâkimiyeti dikkat çeker. Büyük boy eserlere imza atan sanatçının, daha çok dış mekânları resmettiği görülmektedir" (Deveci ve Kırman, 2017:3584).

Aytekin'e göre; "Anadolu kırsal yaşamını ve bu yaşamın ayrılmaz bir parçası olan insanı, gündelik yaşamı içinde yöresel tiplemeleriyle kendine özgü bir atmosfer içinde ele alan Mehmet Başbuğ, eserlerinde Türk insanı ve yaşamı üzerine kurulmuş geniş bir dünya yaratmıştır. Sanatçı Anadolu insanın yanında Türk Dünyası'nın diğer toplum yaşantılarını da gelenek görenek ve efsaneleriyle eserlerine yansıtmış, Türk savaşları ve tarihini anlatan önemli yapıtlar ortaya koymuştur"(Aytekin, 2006:20-23,Akt: Soylu,2021:2229).

Başbuğ'a göre; "İlk dönem çalışmalarında acı, dram, çile, göç ve ayrılık gibi sosyal olguları ele alır. Türk milletinin temel karakterinde var olan kahramanlık ve vatan sevgisi gibi konuları ele aldığı resimleri milli duygu ve değerleri canlı tutmayı hedefler. Anadolu dışında yaşayan bilhassa Orta Asya Türklüğünü de ele alan sanatçı bilhassa Türkistan coğrafyasında çok geniş bir araştırma ve gözlem yapmıştır. Biriktirdiği eskizler bilhassa at figürlerinin etütleri çok realist ve detaylıdır. Atayurt özlemi olarak ele aldığı Orta Asya gözlemleri ve çizimleri Gauguin gibi kendi gerçeklerinden kaçış değil kendi öz benliğine dönüş niteliğindedir (Başbuğ, 2016: 25-28, Akt: Soylu,2021:2229).

Görsel 5- Mehmet Başbuğ, İsimsiz, 2015, T.Ü.A.60 x 80 cm

Altıntaş'a göre; "Başbuğ'un resimlerinde plastik unsurları ve ilkeleri tek başına önceleyen bir anlayıştan öte nesneleri kuşatan bir Anadolu kültürünün varlığı hissedilmektedir. Resimleri, kompozisyon, renk ve kurgu bakımından özel bir coğrafyayı işaret etmekle birlikte, arka planda soyut gizemlerle dolu, destansı bir anlatım ve yaşam dilini çağrıştırmaktadır. Göçler, göçebe bir hayatın gereğinden ziyade savaşların, kıtlık ve yoksulluğun zorunluluğu gibidir. Ancak her şeye rağmen, bu resimler inancın ve baş eğmezliğin birer temsili isyanı niteliğindedir" (Altıntaş, 2017: 68).

Güngör'e göre; "Mehmet Başbuğ, kendine has üslubuyla görsel durum tespiti yaptığı eserlerinde, yoksulluk edebiyatı yapmamıştır. Sanatçının resimlerindeki az boyayla çok rengin birlikte dansı, müthiş bir gözlemle ortaya harika resimler çıkmasına olanak vermiştir. Günlük yaşamdan seçilen birçok alandaki enstantaneler, canlı bir hayatın göstergeleri olmuştur. Konargöçer Anadolu aşiretleri, sanatçının resimlerinde yaylaya çıkar"(Güngör, 2020:1618).

4. MEHMET BAŞBUĞ'UN RESİMLERİNDE GÖÇ TEMASININ YANSIMALARI

Tüm yaşamını sanata adayan Mehmet Başbuğ'un resimlerinin konusunu dört ana başlıkta toplayabiliriz. Bu konulardan birincisi Anadolu kırsalının görünümleri, ikincisi göç, üçüncüsü kurtuluş savaşı ve dördüncüsünü Türk dünyasından izlenimler olarak sınıflandırabiliriz. Başbuğ'un ele almış olduğu her bir konu başlığı içerisinde göç teması ayrıcalıklı bir tutmaktadır. Başbuğ sanatını şekillendirirken Türk kültürünün yaşam damarlarından beslenmiştir. Güngör'e göre; "Türk kültürünün renklerini, olgunluğunudiğer kültürlerden farklı kılan seçkinliğini ve yegâne konumunu ürettiği eserleriyle bugüne taşımıştır. Türk kültür simgelerini bilinçli bir sanat üretim süzgecinden geçirdiği eserlerinde birleştirerek bir gerçekliğin sürdürülebilmesine katkı sağlayıcılık görevi üstlenmiştir" (Güngör, 2020:1618).

Güngör'e göre; "Çağdaş Türk Resim Sanatında figüratif çalışmalarıyla yeri mühürlenen sanatçının resimlerinde göç olgusunun kayda değer bir yeri olduğu açıkça görülmektedir. Kültürlerin, toplumların en vazgeçilmez varlık sebebi olduğu bilincinden hareketle, Türk kültür ve değerlerinden, içinde bulunduğu toplumun geçmişinden beslenerek, hür ve üstün üretimler yapmış, Türk kültür gerçeklerini yansıtmıştır. Çoğunlukla göç sürecindeki anlık görüntüleri, öncül ve ardıl psikolojik yansımasıyla aktardığı göç konulu eserlerinde, kendine has oluşturduğu üretim karakterinin çerçevesinde yorumladığı dinamik formların özgün sanatsal diliyle yapıtlarına aktarıldığı görülmektedir. Kalabalık insan figürlerinin kullanıldığı eserlerinde, güçlü desen yapısı kompozisyonun bel kemiğini oluştururken; tercih ettiği renkler ve kurgu düzeni, bir gerçeğe tanıklık eden ve gelecek kuşaklara aktarılacak belgelere dönüşmüş ve sanatçının yapıtlarının eşsiz prototipini ortaya koymuştur" (Güngör, 2020:1618).

Altıntaş'a göre; "Onun resimlerinin konusu içerisinde özel bir yere sahip olan göç ve göçebeler, yoksulluğun, ilkel yaşam koşullarının, kıtlık ve savaşların yansıması göstergelerdir. Ancak yine de bu resimler inancın ve baş eğmezliğin birer göstergesi niteliğindedir" (Altıntaş, 2017: 68). Güngör'e göre; "Mehmet Başbuğ resimleri insan figürlerinin güçlü desen yapısı kompozisyonun bel kemiğini oluşturur. Onun renkleri ve resimsel kurgusu Türk gerçeğinin tanıklıkları ve gelecek kuşaklara aktarılacak belgeleridir" (Güngör, 2020: 1619).

Görsel 6- Mehmet Başbuğ, İsimsiz, T.Ü.A. 140 x 200 cm

Geçimlerini hayvancılıkla sağlayan konar göçerler yazları yüksekte olan yaylaklara kış mevsiminde ovalarda bulunan yerleşim yerlerine yaparlar. Konar göçer Yörükler yaz başında havalar ısınınca yayla

ve otlaklara havalar soğumaya başladığında yerleşim yerlerine döndükleri bilinmektedir. Güngör'e göre; "Mehmet Başbuğ'unda resimlerinde sıklıkla rastlanılan bunun gibi toplumsal nüfus hareketliliği çalışma alanı olarak girmiştir. Sosyal bir kavram olan göç sanatçının eserlerinde çoğunlukla zorluklar ile baş edilmesi gereken bir olgu olarak gösterilmektedir. Başbuğ'un resimlerinde Türk tarihi açısından göç olgusu gibi kültürel ve tarihsel olayları çalışmalarına aktarması Türk dünyasının sorunlarıyla duyarlı olduğunun bir kanıtı niteliğindedir. Resimlerin anlatı ve kurgu şekli Türk dünyası ile olan duygusal bağını da göstermektedir" (Güngör, 2018:208).

Mehmet Başbuğun resimlerinde kullandığı figürleri bir mekân içinde göstermektedir resimde mekanı ve figürleri desteklemek için günlük yaşamda kullanılan bir takım objeyi kendi anlatım dili içerisinde oluşturduğu kompozisyonlarına başarılı bir şekilde yerleştirmiştir. Sanatçının çalışma düzenine baktığımız zaman kendine has üslubu ile figürleri ön planda tutarak konu bütünlüğünü destekleyecek objeler ile birlikte ele almıştır. Güngör'e göre; "Sanatçının eserlerini incelediğimiz zaman ele aldığı konuyu birinci planda olan figürü destekleyecek bir şekilde arka palan yerleştirmiş olduğu objeler ile birlikte uyum içinde ve gerçek yaşamdan izleri yansıtacak biçimde izleyiciye aktardığı görülmektedir. Resimlerinde figürlerin kültürel özelliklerini, yaşam koşullarını, yerel kıyafetleri ve resimlerinde kullandığı objelerle ortaya koymaya çalışmıştır" (Güngör,2018:208).

5. RESİM İNCELEMELERİ

5.1. Son Göç

Görsel 7- Mehmet Başbuğ, "Son Göç", 2013, 60 x 80 cm, T.Ü.Y.B

Altay'dan bir göç temasının ele alındığı resmin merkezinde yaşlı bir adam portresi bulunmaktadır. Resimde soğuk bir kış gününde Altay bölgesinde göç eden bir aile resmi görülmektedir. Resmin arka planında bozkır görüntüsü resmin ikinci planında yoğun bir kar, inek, kadınlar ve çocuklar görülmektedir. Sanatçının bize bu resimde anlatmak istediği göç zorunlu göçtür. Çarlık Rusya'sı döneminde çarlık rejiminin yoğun baskıları sonucunda Altay dağlarından yola çıkarak Himalaya dağlarını yürüyerek geçmek zorunda olan Altay Türklerinin çaresizliği ve dramları betimlenmektedir.

Ayhan'a göre; "Sanatçının Orta Asya tarihinde önemli rol oynayan göç olgusuna odaklandığı görülmektedir. Çarlık Rusya'nın baskılarına dayanamayan Orta Asya halkları göçe zorlanmış, binlerce insan göç yollarında ölürken, çok az kısmı göç etmeyi başarmıştır. Sanatçı bu tarihsel olaya odaklanarak Orta Asya'da yaşanan bu trajediye dikkat çekmek istemiştir. Geleneksel kültür öğelerini yoğunlukta kullanıldığı yapıtta Orta Asya imgelemini zor şartlar, kış v.b gibi bu unsurlar üzerinden gerçekleştirilmiştir" (Ayhan, 2017:3533).

5.2. Diyarbakır Tren İstasyonu

Görsel 8-Mehmet Başbuğ, "Diyarbakır Tren İstasyonu", 2007,140x200 cm, T.Ü.Y.B., (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları Koleksiyonu)

Başbuğ'un "Diyarbakır Tren İstasyonu" isimli resminde istasyonda bekleşen insanlar ve farklı objeler kullanarak bir kompozisyon meydana getirdiğini görmekteyiz. Sanatçının birçok resminde görmeye alışık olduğumuz yakınlık ve uzaklık ilişkisi içerisinde figürlerin resim yüzeyi üzerine dağılımı kendi içinde bir denge meydana getirecek biçimde düzenlenmiştir. Resim yüzeyine dağılmış figürleri incelediğimiz zaman figürlerin üzerindeki kıyafetlerin yaşadıkları yöreye ait giyim tarzı olduğu görülmektedir. Resimde sanatçının diğer resimlerinde gördüğümüz zeminde beyaz renk uygulaması titiz bir şekilde işlenmiş olan figürler göze çarpmaktadır. Resmin arka planında istasyon, tren vagonları ve şehrin mimari kimliğini yansıtan silueti görülmektedir. Sanatçı resimde merkezde görülen kırmızı kazaklı kız çocuğu figürü ve beyaz yaşmaklı iki kadın figürü dikkat çekmektedir. Resmin arka planında gördüğümüz şehrin mimari kimliğine ait dokular trenlerin bulunduğu bölgeden itibaren kesilmek sureti ile koyu renk tonları kullanılarak sınırlandırılmıştır. Fakat resmin bütününe baktığımız zaman koyu tonlar bir sınırlama getirse de resmin bütünlüğünü arttırmaktadır. Resimde sanatçının kullanmış olduğu ışık ve renk hareketli fırça tuşları ile yol almasına rağmen figürlerdeki durgunluk ifadeleri göç anındaki psikolojik ruh haline bir gönderme yapmaktadır. Sanatçının resimlerinde kullandığı figürlere yöresel kıyafetleri giydirmesi resme yardımcı olacak unsurların işlendiği esere canlı bir görüntü meydana getirecek şekilde resmi izleyeni yaşanan anın tanığı durumuna getirmektedir. Arka planda gördüğümüz kadınların yaşanan sürece dair belirsiz bekleyişi yine ön planda başını eline dayamış erkek figürünün bekleyişi ile örtüşmektedir. Resimde kullanılan kontrast renk kullanımları figürlerin hareketi ile güçlenerek göçle ilgili izleyicinin karşılaştığı duygu yoğunluğunu güçlendirmektedir.

5.3. Göç

Görsel 9-Mehmet Başbuğ, "Göç", 2001, 110x90 cm, T.Ü.Y.B., (Özel Koleksiyon)

Resimde ağırlıklı kullanılmış olan renk kahverengi ve tonlarıdır. Resmin zemininde beyaz renk kullanılmış gökyüzünde ise zemin renginin aksine koyu renk tonlarının kullanılmış olduğu görülmektedir. Resimde kullanılmış olan renk zıtlıkları figürün daha ön plana çıkmasını sağlayan biçim ve öz arasındaki ilişkiyi güçlendiren amaca hizmet etmektedir. Resmin ön planında sırtı hafif dönük yaşlı bir kadın figürü resmin orta planında hareket etmek üzere olan kağnının üstünde başını ellerinin arasına almış bir erkek çocuğu figürü görülmektedir. Resmin zemininde kullanılmış lekeler izleyicinin gözündeki sürekliliği arka plana doğru çekmekte ve geleceğe dair büyük umutlara gönderme

yapmaktadır. Resimde figürlerin yönleri birbirlerine doğru bakmaktadır ve arka planda görülen öküzlerden birisi de bakışlarını figürlere doğru çevirmesiyle resimde bir üçgen meydana getirmiştir. Bu meydana getirilmiş olan üçgen ile insan, hayvan ve doğa ilişkisi vurgulanmaya çalışılmıştır. Hayvanlar ile alınan göç yolunun ne kadar zorlukla ile dolu olduğuna dikkat çekilmektedir. Başbuğun bu resminde gördüğümüz gibi göç kavramı sürekli yapılagelen bir eyleme dönüştüğü için arkada bırakılmış olan figürde buruk bir duygu bırakabilir. Resimde mekâna doğru yapılmış olan hareket belli olmayan ve çetin bir yolun habercisi gibi görülebilir. Resimde kullanılmış olan gri rengin tonları ve uzamış gölgeler resme hüzünlü bir havanın hâkim olmasını sağlamaktadır. Resimde bulunduğu mekândan başka bir mekâna göçmek üzere olan figürlerin hüzünlü duyguları izleyenlere hissettirilmiştir.

5.4. Göç

Görsel 10-Mehmet Başbuğ, "Göç", 1990, 80x100 cm, T.Ü.Y.B. Özel Koleksiyon

Şehsuvaroğlu'nun ifadesi ile; "Sanatçının 1990 yılında ürettiği "Göç" isimli eserinde, oldukça karmaşık bir olgunun ruhsal olarak geride bırakılanlara belki de kaybedilenlere bir atıfın yansımaları görülmektedir. Başbuğ'un eserlerinde acının, kahrın, ötelenmişliğin, çilenin, unutulmuşluğun, çaresizliğin, fukaralığın, öfkenin rengi ve kokusu insan tiplerinin yüzlerinden, kıyafetlerinden çıkarılabilmektedir. Ancak aynı zamanda umut ve hayata tutunma çabası da çözümlenebilmektedir" (Şehsuvaroğlu, 2017: 43).

Resimde kağnı üzerinde yolculuklarına devam eden figürler arasında geriye doğru bakmış olan figürün yüzünde gördüğümüz ifadeden göç zorluklarını ve çilesini okuyabilmekteyiz. Resimde figürlerin yine yöresel kıyafetleri içerisinde resmedilmiş olması sanatçının üslubunu seçtiği renkler ile dramatik ifadeyi çarpıcı bir gerçeklik içinde izleyicisine sunmaktadır.

Güngör'ün ifadesi ile; "Toplumsal gerçekçi tavrıyla eserler üreten sanatçı göç olgusunu farklı eserlerde konu olarak seçmiştir. Resimlerinde kullandığı figürlerin yüzlerindeki ifadelerinden yaşamlarına dair birçok duyguyu görebilmekteyiz. Gözlem yeteneği güçlü olan Başbuğ resimlerin büyük bir titizlik içerisinde resmetmekte ve izleyiciye aktarmak istediği duyguları başarılı bir şekilde aktarmaktadır. Göç başlığı altında oluşturduğu resimlerinde yaşadıkları yeri bırakıp veya bırakmak zorunda kalıp, yeni hayatlarına doğru yol alan kişileri resmetmiştir. Sanatçının özelikle göç temalı çalışmalarında desen, renk ve figürler aracılığı ile ayrılığın ve yaşadığı yeri terk etmenin verdiği hüzün kokan bir atmosfer görülmektedir. Yine de tüm bu karamsar ve hüzünlü havada umuda dair göstergeler de kendini belirli bir şekilde hissettirmektedir. Göç temalı resimlerinde genel olarak yaşadıkları yerlerden yeni bir mekâna göç eden kişiler yöresel kıyafetleri ve gündelik yaşamsal eşyalarını taşıyan geleneksel araçları ile birlikte tasvir edilmişlerdir" (Güngör,2018:210).

Hangi nedenlerle olursa olsun zorunlu göçe tabi olmuş ailelerin hayatlarının derin sarsıntılara, özlemlere, vedalara şahit olmuş ve bu yaşamış oldukları durumları sinelerinde eritmek zorunda olan kişiler olmuşlardır. Zorunlu göçe tabi olmuş aileler sadece evlerini ve yaşam alanlarını değil aynı zamanda koşularını, tüm yaşanmışlıklarını, anılarını arkalarında bırakıp gitmek zorunda kalmışlardır. Göç'ün yorduğu bireyleri ve toplulukları kendisine konu edinen sanatçı izleyenlere yapmış olduğu göç temalı resimleri ile yaşanan dramı gözler önüne sermektedir.

5.5. Yörükler

Görsel 11-Mehmet Başbuğ, "Yörükler", 1995, 70x50 cm, T.Ü.Y.B. (Özel Koleksiyon)

Başbuğ'un ifadesi ile; "1995 yılında ürettiği "Yörükler " isimli eserinde sanatçı, Yörük yaşamından seçtiği görüntüyü kendine has üslubu içinde biçimlendirmiştir. Konar-göçer olarak nitelendirilen zorlu yaşam koşullarını, sosyal yaşamı ve mücadeleyi büyük bir özenle aktardığı çalışmalarında yaşama dair çizgisel notlar düştüğü görülmektedir" (Başbuğ, 2016, s. 22).

Yüzyıllardan beri geçimlerini hayvancılıkla sağlayan Yörüklerin yaşamlarında sürekli olarak hava şartlarına göre yüksek ve alçaklara göçme eylemi bulunmaktadır. Geniş bir alanda gerçekleşen resim içerisine yerleştirilmiş sırtı dönük kadın figürü arkada elleri ters tutmuş bir şekilde beline dayamış olarak betimlenmiştir. Arka planda saf bir duyarlılık ve samimi bir insan sevgisi hissedilmektedir arka planda otlanan hayvanlar Yörük yaşantısının olmaz ise olmazları olarak verilmiştir. Çünkü Yörükler için hayvan herşeyleridir. Anadolu kadını figürüne yöresel kıyafetleri içerisinde yer veren Başbuğ bu resimde de yine yöresel kıyafetleri içerisindeki kadın figürü ile yaşam mücadelesi veren ve her şeye rağmen umut içerisinde olduğuna bir gönderme yapmaktadır.

5.6. Göçerler

Görsel 12- Mehmet Başbuğ, Göçerler, 40x50 cm, T.Ü.Y.B., 1998 (Özel Koleksiyon)

"Göçerler" isimli resimde sade bir mekan ve atmosfer içerisinde ön planda yer alan at figürü arkadan perspektif verilerek resimde bir derinlik kazandırılmıştır. Ayrıca resmin planında gördüğümüz arkası dönük duran atın arka ayağının izleyiciye doğru hafifçe kıvrık bir şekilde durması da resme bir dinamizm katmıştır. Resimde zeminde kullanılmış canlı ve parlak sarı renk tonu ve hareketli fırça darbeleri ile resimde bir dinamizm meydana getirilmiştir. Resimde kullanılmış olan bu parlak sarı renk üzerine işlenmiş figürlerin gölgeleri izleyenlerde bir gerçeklik duygusunun uyanmasına da imkan vermektedir. Sanatçı resimde yakınlık ve uzaklık zıtlıklarından faydalanarak resimde kendi içerisinde bir denge oluşturmuştur. Başbuğ'un resimlerinin beslendiği kaynak Türk insanı ve onun yaşamından

alınmış olan birtakım imgeleri ile insanların yaşamlarının akışkan izlerini sunmaktır. Resimde göçerlerin yol almakta iken bir mesele sonucunda durakladıkları izlenimi edinilmektedir. Yörüklerin yaşamında çok önemli bir yere sahip olan atlar ile insanlar arasındaki ilişkinin gösterilmeye çalışıldığı resimde at figürleri izleyenlere nesnel bir şekilde aktarılmıştır.

5.7. Göç

Görsel 13- Mehmet Başbuğ, Göç, 140x200 cm, T.Ü.Y.B., 1984 (Özel Koleksiyon)

Mehmet Başbuğ'un "Göç" isimli çalışmasında gerçekleşmekte olan bir göç anına tanıklık etmesi istenmiştir. Her türlü durumda sarsıcı bir etkisi bulunan göç olgusu resmin ön planında bulunan yöresel kıyafetler içerisinde ik kadın figüründe özellikle yere çökmüş durumda olan figürün yüzündeki ifadeden bu anlaşılmaktadır. Yere oturmuş kadının yüzündeki ifadeden arkasında bıraktıklarından dolayı meydana gelmiş olan hüzün duygusu çok rahat bir şekilde okunmaktadır. Resmin ön planında ayakta duran kadın figürünün uzaklara bakan dalmış yüz ifadesi de izleyiciye gelecek günlere dair umutların var olduğunu hissettirmektedir. Resmin arka planında ise uzun bir göç kervanı görülmektedir ve bu göç kervanı resme bir derinlik kazandırmaktadır. Sanatçının diğer göç temalı resimlerinde olduğu gibi güçlü desen çizgileri, renk ve figürler aracılığı ile göç meydana getirmiş olduğu hüzün dolu atmosfer izleyiciye hissettirilmektedir. Sanatçı bu hüzünlü atmosfer çerisinde umudun izlerinin var olduğunu da izleyiciye hissettirmektedir. Resimde lekeler ile elde edilmiş ışık- gölge değerleri figürlerin mekanla birlikte dengeli bir şekilde yerleşmiş olduğu görülmektedir. Resimde ele alınmış planların sanatçı tarafından yerli yerince kullanıldığı ve insan, yaşam kültür ilişkisinin estetik kaygılar ile birlikte izleyiciye sunulduğu görülmektedir.

5.8. Portre

Görsel 14- Mehmet Başbuğ, Portre, 80x100 cm, T.Ü.Y.B., 1996 (Fırat Üniversitesi Koleksiyonu)

Sanatçının "Portre" isimli çalışmasında göç etmekte olan insanların psikolojik durumları somutlaştırılmış bir şekilde betimlenmiştir. Sanatçının tüm çalışmalarında insan ön plana çıkmaktadır. Sanatçı figüre gerekli önemi vermiş ve güçlü desen anlayışı ile ele almış olduğu portrelerinde portrelerin

psikolojik durumlarını izleyenlere yansıtmasını bilmiştir. Resmin ön planında yaşlı bir Anadolu kadını portresi bulunmaktadır ve resmin arka planında ise bir göç kervanı figürler ile birlikte görülmektedir. Dikkatli bir gözlem yeteneğine sahip olan sanatçı göç temasını katışıksız bir şekilde yorumlamış resimde seçmiş olduğu her bir öğe diğerinden önemsizmiş gibi ele alınmamış ve resimde kullanılmış olan her bir figür resimde ele alınmış olan göç temasını güçlendirecek bir kompozisyon içerisinde ele alınıştır. Resmin zemininde kullanılmış olan yoğun beyaz rengin kış ayları olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Resimde gördüğümüz figürlerin gölge boylarına baktığımız zaman da güneşin batmak üzere olduğunu görmekteyiz. Ayrıca resimde gök yüzünde kullanılmış olan gri ve kızıl rengin tonları ön planda bulunan yaşlı kadının yüzünde gördüğümüz hüzünlü ifade güçlü bir şekilde yansıtılmıştır. Ön planda gördüğümüz yaşlı kadını yüzündeki yaşanmışlıkların meydana getirdiği çizgiler kadının yaşamını da gözler önüne sermektedir.

6. SONUÇ

Çağdaş Türk resim sanatı içerisinde toplumsal ve gerçekçi yaşam anlayışını benimsemiş olan Mehmet Başbuğ ortaya koymuş olduğu eserlerinde Anadolu coğrafyasını kendi anlatım dili ile gerçekçi bir şekilde ele almıştır. Sanatçını resimlerinde hayatın doğal akışını ve anlık sahneleri ele aldığını görmekteyiz. Çağdaş Türk resim sanatı içerisinde figüratif resimleri ile bilinen sanatçının göç temasını kullandığı resimleri hem sanatsal açıdan hem de konu itibarı ile oldukça önemlidirler. Başbuğ'un resimlerindeki güçlü figüratif anlatımı ile meydana getirmiş olduğu kompozisyonlarında kullanmış olduğu figürlerin anatomik sağlamlığı oldukça dikkat çekicidir. Sanatçının yapmış olduğu portre betimlemelerinde figürlerin takındığı ifadeler ve göç temalı resimleri izleyenlerde büyük izler bırakmıştır.

Mehmet Başbuğ ele aldığı kompozisyonlarında kalabalık figür gruplarına yer vermekten hiçbir zaman kaçınmamış ve resimlerindeki figürleri ön planda olmaları için açık – koyu renk dengesini kullanmıştır. Resimlerinde açık zeminler üzerine yerleştirdiği figürlerin detaylarının izleyenler tarafından rahat bir şekilde algılanmasını sağlamıştır. Sanatçı kompozisyonlarında yer alan göç temasının yaşandığı atmosferi arka planda kullandığı renkler yardımı ile izleyenlere aktarmıştır. Sanatçı arka planda ve ön planda kullanmış olduğu renkler yardımı ile figür gruplarının ön plana çıkmasını ve göç sonucu oluşmuş olan ağır ve kasvetli havayı izleyenlere rahat bir şekilde aktarmasını bilmiştir.

Mehmet Başbuğ göç temalı resimlerinde ele aldığı figürlerin yüz ifadelerinde hüznü, çekilen sıkıntıları, kederi ve her şeye rağmen umutların tükenmediğini bir arada kullanmıştır. Resimlerinde kullanmış olduğu figürlerde daima yaşama ait özelliklerin ve yaşanılan çevrenin tüm özelliklerini yansıtacak şekilde ve bir bütünlük içerisinde ele almıştır. İzleyenler sanatçının resimlerine baktıkları zaman hem figürdeki duygu halini ve düşündüklerini hem de figürün yaşamı ve yaşadığı çevre hakkında fikir sahibi olabilmektedir.

Mehmet Başbuğ Anadolu insanının yaşamını ve kültürünü yansıtacak bir çok eser yapmıştır. Onun resimlerindeki Anadolu insanı bazen bir sokakta, harman yerinde veya Pazar yerinde gündelik telaşlar içerisinde izleyiciye aktarılmıştır. Sanatçı resimlerinde özellikle Anadolu kadınının çalışkanlığını ve gayretini ön plana çıkarmıştır. İncele me konumuz içerisinde olan göç temalı çalışmalar da sanatçının ele aldığı konular arasında çok önemli bir yere sahiptir. Sanatçı göç temalı çalışmalarında hem hüzün'ü hem de umudu bir arada işlemiştir.

Sonuç olarak Mehmet Başbuğ Türk kültürünün köklerine gönderme yapan çağdaş Türk resminde çok önemli yer edinmiş sanatçılardan birisidir. Onun resimleri sadece bir tasvir veya etüdün ötesinde pek çok yan ve derin anlamları bulunan göstergeler taşımaktadır. Ele almış olduğu tüm konular ve ele aldığı figürler güçlü Türklük bilincine vurgu yapmaktadır. Sanatçının geride bıraktığı sanatsal çalışmaların yanı sıra geride bıraktığı yetiştirmiş olduğu öğrenciler onun en büyük eserleridir.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, N. (2017). Kırmızının ressamı Mehmet Başbuğ'un ardından, Türk Edebiyatı, (526): 53-54.

ALTINTAŞ, O. (2017). Tanrı dağları sonsuza kadar yaslı kaldı. Türk Yurdu Dergisi, 360: 68-69.

AYHAN, N.(2017) Mehmet Başbuğ'un eserlerinde Orta Asya anlatısı: göstergebilimsel bir analiz, İdil,Cilt:6, Sayı:40:3524- 3537

AYTEKİN, O. (2006). Çile ve umudun ressamı Mehmet Başbuğ ile sanatı üzerine. Genç Kardelen Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, 11 (Kasım): 20-23.

AYTEKİN, O. (12.07.2017) Renklerin Başbuğuhttps://www.nigdehaber.com.tr/kose-yazisi/46/renklerin-basbugu.html [20.02.2022]

BAŞBUĞ, F. (2016). Mehmet Başbuğ - Bozkırdaki Atlar/ Desenler, Artsürem, Ankara.

DEMİR, Ö. ve BAKAR, N.(2014) Silifke yörüklerinde doğum, evlenme ve ölüm gelenekleri üzerine bir araştırma, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 35: 111-133. Konya

DENİZ, B. (2005) Anadolu Türk halı sanatının kaynakları, Sanat Tarihi Dergisi, Sayı 14(1): 79-103, İzmir

DEVECİ, Ü. ve KIRMAN, G.B. (2017) Mehmet Başbuğ'un resimlerinde kadınlar, İdil, Cilt:6, Sayı:40: 3583- 3600

ERÖZ, M. (1996)Türk köy sosyolojisi meseleleri ve Yörük-Türkmen köyleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

FİCHTER, J. (1996). Sosyoloji nedir? (Çev: N. Çelebi) Attila Kitapevi, Ankara.

GÖNÜLAL, Ö. (2007). Sanat kavramı ile iç göç ilişkisi üzerine düşünceler. Sanat Teorisi. http://www.sanatteorisi.com/sanatteorisi.asp?sayfa=Makaleler&icerik=Goster&id=2695. [25.02.2022]

GÜNGÖR, T. (2018). 1980 sonrası Türk resim sanatında figüratif eğilimler ve Mehmet Başbuğ (Sanatta Yeterlilik Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya

GÜNGÖR, T . (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

MARSHALL, G. (1999). Sosyoloji sözlüğü (Çev: O Akınhay ve D. Kömürcü) Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

ÖNER, F. K. (2016). Çağdaş Türk resim sanatında göç teması: Ramiz Aydın örneği. İçinde A. Tilbe ve S. Bosnalı (Edt.), Göç üzerine yazın ve kültür incelemeleri (ss. 41-54). London: Transnational Press London.

ÖZER,İ.(2004) Kentleşme,kentlileşme ve kentsel değişme, Ekin Kitapevi, Bursa.

ÖZSEZGİN, K.(1985) Milliyet Sanat Dergisi, Sayı: 117(1): 51. İstanbul

SAĞLAM, S. (2006). Türkiye'de İç göç olgusu ve kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 5: 33-44. Ankara

SOYLU, R. (2021). Mehmet Başbuğ resimlerinde hayvan imgelerinin göstergebilim çözümlemesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(4): 2226-2242.

ŞEHSUVAROĞLU, L. (2017). Mehmet Başbuğ: Asım'ın Neslinin resmi, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, 526, 42-46.

ŞEN, M. (2014) Türkiye'de iç göçlerin neden ve sonuç kapsamında incelenmesi, Çalışma Ve Toplum Dergisi 2014 (1): 231-256

ŞİŞMAN, A. (2006). Sanata ve sanat kavramlarına giriş, Yaz Yayınları, İstanbul.

TEPECİK, A. (2017)." Prof. Dr. Mehmet Başbuğ'un Anadolu ve Anayurt resimleri üzerine" Edebice Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi, S. 9 Yıl 2 Eylül- Ekim, ss.16-20.

YABALAK, H. (2020). "Mehmet Başbuğ resimlerinde Millî Mücadele' Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi sayı 6, ss. 117-136.

- https://www.biyografya.com/biyografi/5244[20.02.2022]

Görsel Kaynakça

Görsel 1- https://www.habererk.com/gundem/profdr-mehmet-basbug-hayatini-kaybetti-h35168.html[26.02.2022]

Görsel 2-https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/559/[07.03.2022]

Görsel 3-https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/22/[07.03.2022]

Görsel 4-https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/565/[07.03.2022]

Görsel 5-https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/571/[07.03.2022]

Görsel 6-https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/575/ [07.03.2022]

Görsel 7- AYHAN, N.(2017) Mehmet Başbuğ'un eserlerinde Orta Asya anlatısı: göstergebilimselbir Analiz, İdil Dergisi, Cilt:6, Sayı:40:3524- 3537

Görsel 8-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

Görsel 9-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

Görsel 10-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

Görsel 11-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

Görsel 12-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

Görsel 13-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

Görsel 14-GÜNGÖR, T. (2020). Çağdaş Türk resim sanatında göç olgusu: Mehmet Başbuğ özelinde bakmak. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(3): 1608-1626.

TÜRKİYE'DE GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞININ YAPISI VE DÜZENSİZ GÖÇ HAREKETLİLİĞİNDEKİ ROLÜ

THE STRUCTURE OF MIGRANT SMUGGLING IN TURKEY AND ITS ROLE IN IRREGULAR MIGRATION MOBILITY

Arş. Gör. Semih Nargül

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Van, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-8694-0981

ÖZET

Dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal krizler insanların yer değiştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Ulus-devletler ise sınırlarını muhafaza edebilmek ve bir güvenlik sorunu olarak algılanan düzensiz göçü önlemek amacıyla çeşitli tedbirler alma yoluna gitmektedir. Buna rağmen binlerce düzensiz göçmen daha iyi bir yaşama kavuşma hayaliyle ülkelerindeki çatışma ortamından uzaklaşarak refah seviyesi yüksek bölgelere gitmekten vazgeçmemektedir. Ulus-devletlerin göçmenlere yönelik uyguladığı kısıtlayıcı politikalara karşılık, düzensiz göçmenler sınırları aşabilmek için göçmen kaçakçılarını kullanmaktadır. Bu bağlamda düzensiz göçmenlerin rotalarının belirlenmesinde, sınır güvenlik önlemlerini aşmada ve varmak istedikleri ülkeye ulaştırmalarında kaçakçılar kilit rol oynamaktadır.

Körfez Savaşları, Irak'ın işgali, Afganistan'ın kriz ortamı, Suriye'deki iç savaş, İsrail-Filistin çatışması gibi siyasi kargaşaların coğrafi olarak merkezinde yer alan Türkiye'nin uzun yıllardır mülteciler için transit konumunda olduğu hatta hedef ülke haline geldiği bilinmektedir. Ülkenin 6000 km'lik kıyı ve 2900 km'lik kara sınır hattına sahip olması göçmen kaçakçılığı faaliyetlerini önlemede zorluk oluşturmaktadır. Özellikle doğu ve güneydoğu kara sınır hattının engebeli, yüksek olması ve iklimsel yönden çetin koşullar barındırması güvenlik önlemlerini sınırlandırabilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada Türkiye'de göçmen kaçakçılığının yapısı ele alınmaktadır. Hiyerarşik olarak farklı aktörleri bünyesinde barındıran bu yapılanma aynı zamanda yerel, ulusal ve uluslararası ağlara sahiptir. Göçmenlerin sınırları aşması da bu yapının belirlediği stratejilere, insan kaynağına, göç rotalarına, ağların genişliğine ve pratiklerine bağlıdır. Yapısal olarak oldukça esnek özellik taşıyan göçmen kaçakçılığı, yeni koşullara kolayca uyum sağlayabilmektedir. Bu durum da düzensiz göç akışının sürdürülmesini ve kaçakçıların hareketlilikteki bitmeyen rolünün devamlılığını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulus-devlet, Türkiye, düzensiz göç, sınır güvenliği, göçmen kaçakçılığı

ABSTRACT

Political, military, economic and social crises experienced in different parts of the world make it necessary for people to relocate. Nation-states, on the other hand, are taking various measures to protect their borders and prevent irregular migration, which is perceived as a security problem. Despite this, thousands of irregular immigrants do not give up on going to regions with high welfare levels by getting away from the conflict environment in their countries with the dream of achieving a better life. In response to the restrictive policies of nation-states towards immigrants, irregular immigrants use migrant smugglers to cross borders. In this context, smugglers play a key role in determining the routes of irregular migrants, overcoming border security measures and transporting them to the country they want to reach.

It is known that Turkey, which is geographically in the center of political turmoil such as the Gulf Wars, the occupation of Iraq, the crisis environment in Afghanistan, the civil war in Syria, the Israel-Palestine conflict, has been in a transit position for refugees for many years and even became a target country. The fact that the country has a coastline of 6000 km and a land border of 2900 km creates difficulties in

preventing migrant smuggling activities. In particular, the rugged, high and climatic conditions of the eastern and southeastern land border lines can limit security measures. In this direction, the structure of migrant smuggling in Turkey is discussed in this study. This structure, which includes hierarchically different actors, also has local, national and international networks. Migrants crossing borders also depend on the strategies determined by this structure, human resources, migration routes, width of networks and practices. Immigrant smuggling, which is structurally very flexible, can easily adapt to new conditions. This ensures the continuity of the irregular migration flow and the unending role of smugglers in mobility.

Keywords: Nation-state, Turkey, irregular migration, border security, migrant smuggling

GİRİŞ

Körfez Savaşları, Irak'ın işgali, Filistin-İsrail çatışması, Suriye'deki iç savaş, Afganistan'daki istikrarsızlıklar gibi çeşitli siyasi karışıklıklara coğrafi olarak yakın bir noktada duran Türkiye, sığınmacılar için güvenli bir ülke haline gelmiştir. Buna ek olarak, Irak, Pakistan, Bangladeş ve Afrika Boynuzu gibi bölgelerde yaşayanlar buralardaki ekonomik istikrarsızlıklar sebebiyle, Avrupa gibi refah seviyeleri gelişmiş olan bölgelere daha iyi bir yaşam umuduyla göç etmeye başlamıştır. Türkiye, bu bölgelerden gelen insanların göç rotalarında coğrafi olarak uygun bir geçiş güzergahı rolü oynamaktadır. Bu bağlamda Türkiye, özellikle yaklaşık son otuz yıldır göçmen kaçakçılarının faaliyetlerine ve düzensiz göçmenlerin geçişine tanık olması bakımından örnek teşkil etmektedir (İçduygu ve Aksel, 2012).

Grafik 1. Yıllara Göre Türkiye'de Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı

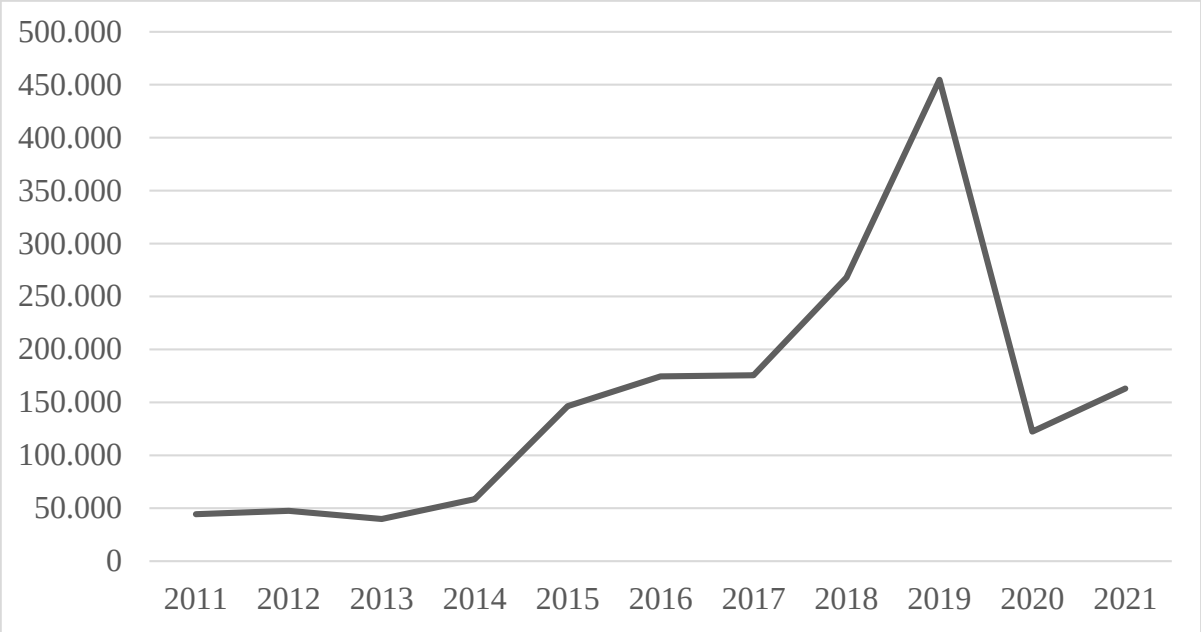

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Türkiye, 6000 km'den fazla kıyı sınırına sahip üç farklı denizle çevrili bir yarımadadır. Batı'da Yunanistan ve Bulgaristan, Doğu ve Güneydoğu'da Gürcistan, Ermenistan, İran, Irak ve Suriye ile komşudur. Etrafındaki ülkelerle 2900 kilometrelik kara sınırı bulunmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin sahip olduğu sınır hattına bağlı jeopolitik konumu, göçmenlerin Avrupa'ya yolculuklarında Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmalarına sebep olmaktadır. Fakat son yıllarda Avrupa Birliği ülkelerinin uyguladığı sıkı güvenlik politikaları göçmenlerin sınır geçişlerini zorlaştırmakta, Türkiye'de göçmenler sıkışıp kalabilmektedir. Kültürel olarak Türkiye'yi kendine yakın bulan göçmenler de ülkede kalıcı hale gelebilmektedir. Tüm bunlardan hareketle, Türkiye, özellikle son yıllarda binlerce düzensiz göçmen için hem hedef ülke hem de transit ülke haline gelmiştir. Buna bağlı olarak, Türkiye'de kolluk güçleri tarafından yakalanan düzensiz göçmenlerin sayısı son yıllarda belirgin bir artış göstermektedir. 2019

yılında yaklaşık 455 bin düzensiz göçmen yakalanarak son yılların rekor seviyesine ulaşılmıştır. Düzensiz göçün ciddi oranda artması sebebiyle, Türk makamları Doğu'da kara sınırı, Batı'da kıyı sınırı boyunca denetimleri artırmış ve AB ülkeleri bu bölgede mültecilerin ve düzensiz göçmenlerin geçişini önlemek için daha fazla kaynak ayırmaya başlamıştır (Çarmıklı ve Kader 2016). Göç İdaresi Başkanlığı tarafından aktarılan verilere göre düzensiz göçmenlerle ilişkilendirilen göçmen kaçakçılarının sayısı da benzer bir artış eğilimini ortaya koymaktadır.

Grafik 2. Türkiye'de Yıllara Göre Yakalan Göçmen Kaçakçısı

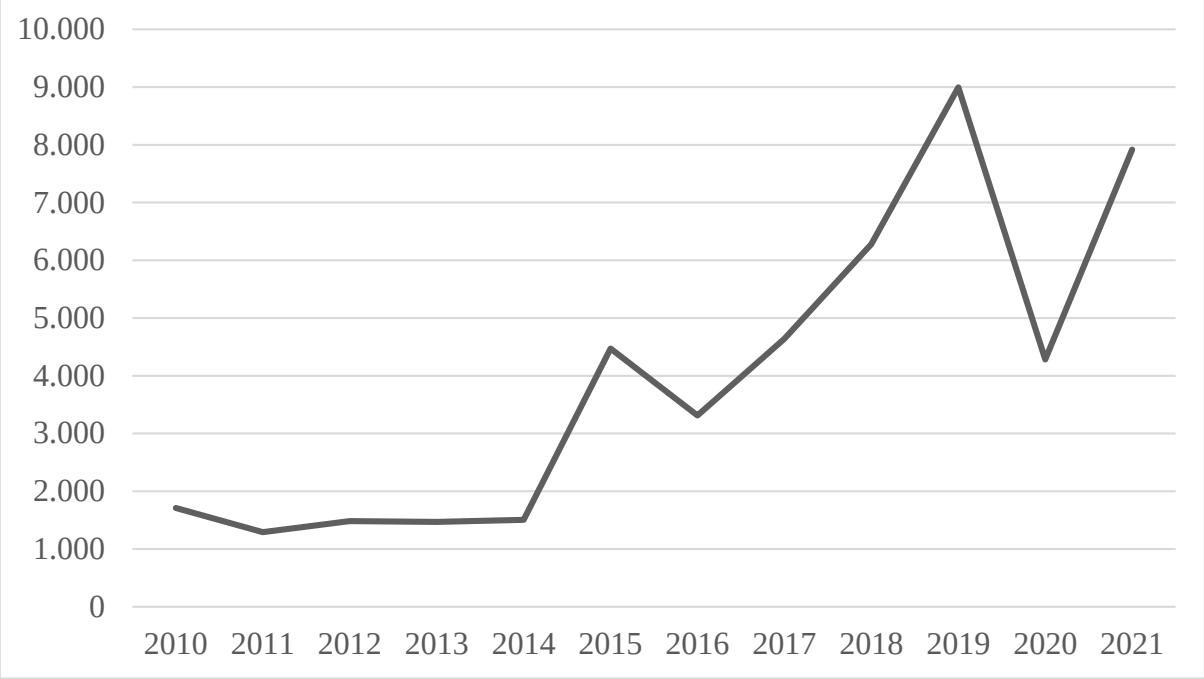

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Küresel ölçekte yaşanan hareketliliklere bakıldığında çeşitli göç türleri; göçmen ağları, kültürel etkileşim, cinsiyetçi bakış açıları, siyasi kargaşalar ve ekonomik değişimler gibi farklı konuları içeren sosyal olaylardır. Düzensiz göç ve göçmen kaçakçılığının bu bağlamda ele alınması, düzensiz hareketlerin ve kaçakçılık ağlarının kapalı yapısının sosyal yönleri dikkate alındığında önem arz etmektedir.

KAVRAMSAL YAKLAŞIM

İnsan kaçakçılığını çalışmanın çeşitli zorlukları bulunmaktadır. Baird ve Van Liempt (2016), metodolojik ve teorik yaklaşımların bu husustaki araştırmalarda iki büyük eksiklik olduğunu belirtmektedir. İnsan kaçakçılığı üzerine aktarılan literatürün büyük bölümünün sistematik bir kavramsal ve teorik yaklaşımdan yoksun olduğu öne sürülmektedir. Bu konuda ortaya konulan literatürün kapsamlı bir şekilde incelenmesi sonucunda göçmen kaçakçılığı beş tema etrafında ortaya çıkmaktadır:

1. İş olarak kaçakçılık
2. Suç olarak kaçakçılık
3. Ağlar üzerinden kaçakçılık
4. Küresel ekonomi politiğin bir parçası olarak kaçakçılık
5. İnsan hakları bağlamında kaçakçılık

Araştırmanın esas odak noktasını dikkate alarak, Baird ve Van Liempt (2016) tarafından göçmen kaçakçılığı hakkında ifade edilen ilk iki tema üzerinde durulacaktır. Bu iki yaklaşım hem birbiriyle

ilişkili olmakta hem de birbirinin eksikliklerini tamamlamaktadır. Göçmen kaçakçılığı bu doğrultuda ekonomik getiri sağlayan bir iştir. Salt ile Stein (1997) ve Herman (2006) göçmen kaçakçılığını, muhtemel düzensiz göçmenler tarafından yaratılan ve hizmetlerin göçmenlere aktarılmasının talep edildiği büyük bir küresel pazar olarak tanımlamaktadır. Goss ve Lindquist'in (1995) ifadesiyle, göçmen kaçakçılığına yönelik hizmetleri sağlayanlar, göç hareketlerinden para kazanan yapılar içinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kaçakçıların sunduğu hizmetler, rollere, işlevlere ve bağlantı seviyelerine göre farklılaşmakta, dolayısıyla fiyatlar da aktarılan hizmetlerin niteliğine göre değişkenlik göstermektedir. Binlerce göçmen, devletlerin uyguladıkları kısıtlayıcı vize politikaları sebebiyle bir başka ülkeye gitmek için yasa dışı yollara başvurmaktadır. Bu yollara yönelik talep de göçmen kaçakçılığını meslek olarak gören kişilerin sayısını artırmaktadır. Göçmen kaçakçılığının yüksek gelir getirisi, suçun diğerlerine nazaran daha düşük bir risk barındırması, daha az sermaye gerektirmesi ve düzensiz göçü kolaylaştırmaya yönelik duyulan ihtiyacın büyük bir talep sunması, göçmen kaçakçılarının niceliksel olarak yoğunluk kazanmasına sebebiyet vermektedir. Bu kanallar aracılığıyla insanlar az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerden Batı'da gelişmişlik düzeyi daha iyi olan ülkelere erişmeye çalışmaktadır (Europol-Interpol, 2016).

İnsan kaçakçılığının organize suç ve/veya uluslararası organize suç olup olmadığı tartışması literatürde önemli bir yer tutmaktadır. İnsan kaçakçılığını organize bir suç olarak tanımlayan araştırmacılara göre, göçmenlerin düzensiz yolculukları çoğunlukla organize suç grupları tarafından kolaylaştırılmaktadır (Ho-Gonzalez, 2011). Yasadışı hareketliliklerinde, genellikle sahte seyahat belgeleri kullanılmaktadır. Dolayısıyla hem kara hem de deniz sınırları düzensiz yollarla geçişleri içermektedir. Bu şebekelerin kullandıkları yöntem ve taktikler, aktaracakları hizmetlerin niteliğine, grupların yapısına, sınır geçiş pratiklerinin zorluklarına ve göçmen kaçakçılığı gruplarının deneyimlerine göre farklılık taşımaktadır (Kamwende, 2011). Sınır geçiş pratiklerinin ve sınır kontrol önlemlerinin sert ve kısıtlayıcı olduğu koşullarda göçmen kaçakçıları düzensiz göçmenlerin kaçınılmaz olarak destek aldığı kişiler haline gelmektedir (Spener, 2001). Devletlerin uyguladığı sınır ve göç politikalarının giderek sertleşmesi, sınırlardan geçişleri zorlaştırmakta, bu durum da kaçakçılık gruplarının giderek daha profesyonel hale gelmesine sebep olmaktadır.

Bazı araştırmalar, kaçakçılığın ülkeler arasında bağlantıları bulunan, ulus-ötesi bir niteliğe sahip suç örgütleri tarafından gerçekleştirildiğini savunmaktadır. Bu doğrultuda göçmen kaçakçıları, kaynak ülkeden hedef ülkeye kadar yaşanan bütün göç yolculuğunu tasarlamaktadırlar (Europol 2009; UNODC 2010; IOM 2010). Bununla birlikte literatür, bu örgütlerin hangi düzeyde ulus-ötesi ağlar kurdukları ve birbirleriyle doğrudan ilişkilerinin nasıl olduğu hem yerel hem de küresel ölçekte diğer organize suç örgütleriyle nasıl çalıştıkları hususunda farklı görüşler sunmaktadır (Spener 2001; Chin 2001; Kyle). ve Dale 2001). Hobbs (1998), göçmen kaçakçılığı suçunun hem yerel hem de küresel mekanizmaları kapsadığını ileri sürmektedir. Bu suç faaliyetleri, bir alandan diğerine yasadışı geçişi sağlamaktadır. Hobbs'a göre göçmen kaçakçıları yerel ve küresel düzeyde bir ağ yapısına sahip olabilmektedir. Fakat bu durum yapısal bir determinizmi zorunlu kılmamakta; daha ziyade, ilişkisellik sağlamaktadır. Bir başka ifadeyle, göçmen kaçakçılığı ile ilgilenen bütün grupların küresel bağlantısı olmak zorunda değildir. Sadece yerel bağlantılar üzerinden de kaçakçılık faaliyetleri sürdürülebilmektedir. Finckenauer (2001), göçmen kaçakçılığının özellikle işin çeşitli aşamalarında yer alan farklı ağ zincirleri etrafında yapıldığından, suç gruplarının ve bunların uluslararası bağlantılarına yönelik ilişkilerinin ifşa edilmesinin neredeyse mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. Aslında bu konuya ilgi duyan araştırmacıların kaçakçılık alanını gözden kaçırdığını ifade etmektedir. Ona göre kaçakçılık organize suç faaliyeti olmakla birlikte çeşitli rol ve sorumlulukların çok iyi ve profesyonelce yürütüldüğü bir mekanizmadır.

Bazı araştırmalar ise, geleneksel mafya tipi örgütlerin genellikle göçmen kaçakçılığında hiçbir rol oynamadıklarını iddia etmektedir (İçduygu ve Toktaş, 2002; Kyle ve Koslowski, 2001; Kyle ve Dale, 2001; Okolski, 2000). Bu araştırmalar, göçmen kaçakçılığının hiyerarşik ve mafya tipi örgüt niteliği taşımasının aksine, kendi faaliyetlerini yürüten bireylerden meydana gelen küçük bir ağ grubunu yansıttığını belirtmektedir. Bu doğrultuda, bazıları daha da ileri giderek kaçakçılık sektörünün organize suçla hiçbir bağlantısı olmadığını savunmaktadır (Van Liempt ve Sersli, 2013). Yukarıda savunulanların

tersine, bazı araştırmacılar, göçmen kaçakçılığının mafya tipi, oldukça organize ve hiyerarşik grupları içerdiğini ve bunların büyük kazançlar elde ettiğini söylemektedir (Kyle ve Scarcelli, 2009).

Göçmen kaçakçılığı büyük bir ulus-ötesi ağdan mı meydana geliyor, yoksa küçük ölçekli gruplar arasında gerçekleşen bir faaliyet olarak mı kalıyor? Türkiye'de göçmen kaçakçılığına yönelik sahadan elde edilen bilgiler bunun küçük ölçekli gruplar arasında sürdürüldüğünü doğrulamaktadır. Bu bağlamda göçmen kaçakçılığı, yerel grupların birlikte hareket ettiği ittifaklar etrafında yürütülmektedir. Örneğin; Kaizen ve Nonneman'ın (2007) araştırması, Belçika'da birbirleriyle zayıf bağlantıları olan farklı göçmen kaçakçı gruplarının olduğunu ortaya koymaktadır. Bağlantılı gruplar genellikle aynı etnik kökenden hatta büyük ölçüde akrabalık bağları olanlardır. Van Liempt (2007) tarafından yapılan bir araştırmaya göre esnek ve küçük ölçekli yapılar, büyük gruplara göre daha etkili olabilmektedir. Van Liempt, daha büyük yapılara sahip olmanın bu tür gruplar için bir avantaj teşkil etmediğini savunmaktadır. Göçmenler, kaçakçıları küçük gruplar olduğu için "kolaylaştırıcı" unsurlar olarak algılamaktadır ve bu algı, düzensiz göç faaliyetlerinin başarıyla gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Van Liempt (2007) kaçakçıları üç kategoride sınıflandırmaktadır:

1. Kaçakçılığı ara sıra icra edenler
2. Küçük ölçekli ağları kullanarak icra edenler
3. Büyük ölçekli ağları kullanarak icra edenler

Heckmann (2007), göçmen kaçakçılığı gruplarının "bireyler", "kaçakçıların kendi bünyesindeki ağı" ve "diğer kaçakçılık grupları arasındaki ağlar" olmak üzere üç farklı şekilde yapılandırıldığını vurgulamaktadır. Göçmen kaçakçılığının yapısı sınır geçişlerinin karmaşıklığına bağlıdır. Sınır geçişleri kolay ve düşük riskli olduğunda, sınır bölgelerinde yaşayan kişiler göçmen kaçakçılığında rol oynayabilmektedir. Kaçakçılık sürecinin farklı aşamalarında etkin olan ve birbirlerine yardım eden kaçakçılık ağlarıdır. Düzensiz göçmenlerin farklı ülkelerden geçmesi gerekmektedir. Bundan ötürü, göçmen kaçakçılarının yerel bazlı çeşitli gruplardan yardım almaları zorunlu hale gelmektedir. Göçmen kaçakçılığının kendi içinde barındırdığı gizli yapısı, iş bölümünü ve her bir faaliyetin başarılı şekilde yürütülmesi için deneyimli kişilerin bulunması ihtiyacını doğurmaktadır (Akbaş, 2011).

Öte yandan bazı araştırmalar, kaçakçılık faaliyetlerinin küçük ölçekli ağlar aracılığıyla yapıldığına dair yukarıdakilere paralel argümanlar öne sürmektedir; ancak bu ağların uyuşturucu kaçakçılığı, fidyecilik, terörizm ve kara para aklama gibi diğer suç ağları biçimleriyle çeşitli bağlantıları vardır (Triandafyllidou ve Thanos, 2012). Örneğin, uyuşturucu kaçakçılığı ve göçmen kaçakçılığı gruplarının yolları ve organizasyon yapıları birbirine oldukça benzerdir. Bunun nedeni, uyuşturucu ve düzensiz göçmenlerin aynı yerden gelip aynı yere gitmeleri ve kullanılan güzergahların da birbirine paralel olmasıdır. Ayrıca, kaçakçılığı yapılan uyuşturucular ve düzensiz göçmenler genellikle araçların içerisinde gizli halde taşınmakta (Levitsky, 2003) ve hatta bazı araştırmalar düzensiz göçmenlerin uyuşturucu taşıyıcısı olarak kullanıldığını ele almaktadır (Alkan, 2004).

TÜRKİYE'DE KAÇAKÇILIK AĞLARININ SOSYAL YAPISI VE KONU ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kavramsal olarak, Triandafyllidou ve Thanos (2012) insan kaçakçılığı için iki farklı bakış açısı sunmaktadır. İlki, tamamen ekonomik bir bakış açısı ortaya koyarken, diğeri sosyo-ekonomik bir bakış açısı yansıtmaktadır. Ekonomik perspektif, yasa dışı olmasına rağmen göçmen kaçakçılığını bir iş olarak kabul etmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi düzensiz göçmenler ülke sınırlarını geçebilmek için hizmet talebinde bulunmaktadır ve kaçakçılar bu taleplere para karşılığında cevap vermektedir. Sosyo-ekonomik bakış açısı ise sosyal, kültürel ve yapısal süreçlere dikkat çekmekte ve bu da kaçakçılık ağlarının toplumsal örgütlenmesine yönelik araştırmaların yapılmasını gerektirmektedir. Kaçakçılık grupları ister tam profesyonelleşememiş olsun ister yüksek nitelikte örgütlü olsun, rolleri, işlevleri ve yapıları açısından belirli bir düzeyde ayrım içermektedir.

Türkiye'deki kaçakçılık gruplarının yapılarına ilişkin çalışmalar az sayıdadır. Monzini (2004), Türkiye'deki göçmen kaçakçılığı incelendiğinde iki büyük grubun faaliyet gösterdiğini belirtmektedir. İlk grup, deniz yolları üzerinden göçmenlerin düzensiz yollarla geçişini sağlamaktadır. Bu grup daha küçük ve esnek ağları kullanan oldukça deneyimli kişilerden meydana gelmektedir. İkinci grup ise, kaynak, transit ve hedef ülkeler arasında bağlantıları olan kaçakçılık gruplarından oluşmaktadır. Bu gruplar düzensiz göçmenlerin yerel ve uluslararası seyahatlerini organize etmektedir. İçduygu (2003) ve Monzini (2004), göçmen kaçakçılarının mafya tipi örgütler olmadığını ileri sürmektedir. Bunların daha ziyade, iş bölümü temelinde çalışan esnek örgütlerden meydana geldiğini vurgulamaktadır.

Kaçakçılar şayet diğer suç örgütleriyle beraber hareket ediyor ve iş birliğine gidiyorsa, organizasyon yapısı ve ulus-ötesi ağlar bu doğrultuda farklılık gösterebilmektedir. Araştırmacılar bu noktada farklı görüşlere sahiptir. Bazıları için diğer suç örgütleriyle ilişkili olmak ekonomik anlamda kazancı artırabilmektedir; ancak bu tür ortaklıklar büyük riskleri de beraberinde getirebilmektedir. Göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı ve silah kaçakçılığı ile kıyaslandığında daha az risk teşkil etmektedir. Bu nedenle, kaçakçılar muhtemelen başka suçlara bulaşmayacak ve kazançlarını diğer suç örgütleriyle paylaşmayacaklardır. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı, kaçakçıların sadece göçmen kaçakçılığı işini yürüttüğü özel bir alandır (Andreas 2001; İçduygu 2003).

Göçmen kaçakçılığı gruplarının sosyal örgütlenmesini yansıtmaya çalışan çeşitli modeller üretilmiştir. Çok uluslu, çok etnikli ve hatta çok cinsiyetli yapılarla birlikte çeşitli ülkelerden göçmenlerin birden fazla sınır geçiş noktasını aşabilmesi için sistemli bir iş bölümü gerektirdiği anlaşılmaktadır (Zhang, vd., 2007; İçduygu ve Toktaş, 2002).

Türkiye'nin etrafındaki coğrafyalarda çeşitli sosyal ve politik değişiklikler göç hareketlerini etkilemekte ve buna karşılık göçmen kaçakçılarının örgütsel yapılarını da dönüştürmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'de yerel düzeyde faaliyet gösteren insan kaçakçılarının hem alt hem de üst düzey rolleri ve işlevleri ele alınmaktadır. Alt rolleri ve işlevleri yürütenler göçmen kaçakçılığı yapısının tamamının farkında değildir; basit rollerini oynamakta ve buna göre ödeme almaktadır. Daha önemli rolleri ve işlevleri yürütenler ise, işi ayarlamakta ve alt pozisyonda bulunanlara getirmektedir. Bunlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bağlantıları yürütmektedir.

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞININ ÖRGÜTSEL YAPISI ve ROLLERİ

Düzensiz göçmenlerin büyük bölümü kaçakçılar aracılığıyla Türkiye'ye giriş sağlamaktadır. Ülkeden düzensiz yollarla çıkma girişiminde bulunanlar için de bu durum benzerlik taşımaktadır (Çiçekli ve Demir, 2013). Göçmenlerin düzensiz yollarla ülke içindeki hareketi kaçakçılar tarafından büyük ölçüde kolaylaştırılmaktadır. Kaçakçılık işinde çok sayıda kişi ve onların üstlendiği görev ve sorumluluk vardır. Bunlar sınır geçişlerinin koşullarına ve türlerine göre değişmektedir. Örneğin, bir deniz sınırından geçmek için bu işi üstlenecek bir tekne kaptanının bulunması gerekmektedir. Diğer taraftan, göçmenler kara sınırlarından giriş/çıkış yaptığı zaman yerel rehberlerin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Böylesine çeşitli insan havuzuna sahip olmak, ulus-ötesi göçmen kaçakçıları için güçlü ve sürdürülebilir bir ağ yaratmaktadır.

Kaçakçılık ağları, çok uluslu şirketlerin çalışma mantığıyla örtüşmektedir. Şirketlerin yönetim, lojistik, üretim vb. çeşitli sorumluluklara sahip yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışanları vardır. Bazen hem ulusal hem de uluslararası ölçekte taşeronlarla çalışmaktadır. Tüm şirketlerin ürün ve hizmetlerini satmak için pazarlama birimine ihtiyaçları vardır. Müşteriler de çeşitli şirketler arasında seçim yapmaktadır. Müşteriler tarafından yapılan tercihler de şirketin sunduğu hizmetin niteliğine ve fiyatına göre yapılmaktadır. Ulus-ötesi göçmen kaçakçılarının faaliyet gösterme ve yasadışı işlerini yürütme yöntemleri de şirketlerin yapısıyla örtüşmektedir. İyi organize edilmiş bir iş bölümünü kullanan göçmen kaçakçıları çeşitli hizmetler sağlayabilmektedir. Göçmen kaçakçılarının sosyal örgütlenmesi üzerine yapılan araştırmalar kaçakçılık grubunda benzer rolleri ve görevleri içeriyor olsa da (İçduygu ve Toktaş 2002; Antonopoulos ve Winterdyk 2006), bunları "planlayıcılar" ve "uygulayıcılar" olmak üzere iki kategoriye ayırmak mümkündür. Böyle bir kategorilendirme yoluna gitmek göçmen kaçakçılarının işlevlerinin ve organizasyon yapılarının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Planlayıcılar

Planlayıcıları, kaçakçılık örgütlerinde daha üst kademelerde bulunan ve genellikle sermayeye hem ülke içinde hem de ülkeler arasında yeterli ağlara ve uzun yıllar kaçakçılık tecrübesine sahip olan kişiler şeklinde tanımlamak mümkündür. Ulus-ötesi kaçakçılık ağlarında çok iyi tanınmalarına rağmen, genellikle sahada aktif olarak görev almazlar. Bu ağa dahil olanlar aracılar, organizatörler ve emanetçilerdir. Bu kişiler, uluslararası ulaşımın sağlanmasında ve ülke içi seyahatlerin düzenlenmesinde etkilidir. Yerel planları uygulamak için çeşitli işletme sahipleriyle anlaşmakta, genellikle yerel işletme sahiplerinin birbirleri arasında ağ kurmasını sağlamakta, düzensiz göç hareketinin her aşamasında oluşabilecek sorunları çözmeye çalışmaktadır.

Aracılar göçmen kaçakçılığı örgütlerinde kilit bir rol oynamaktadır. Genellikle kaçakçılık faaliyetleri üzerinde tekel sahibi olan insanlardan meydana gelmektedir. Düzensiz göçmenlere güvenli evlerin sağlandığı metropol şehirlerinde yaşamaktadırlar. Bu kişiler, kaynak ve geçiş ülkelerindeki ağları aracılığıyla iletişim kurmaktadırlar. Ayrıca uluslararası taşımacılık için yerel organizatörler sağlamaktadırlar. Örneğin, Afganistan'dan yola çıkıp İran'a ulaşan bir grup Afgan göçmenin taşınmasını bir aracı üstlenmektedir. Aracı daha sonra göçmenlerin güvenli şekilde geçmesini sağlamak için Türkiye-İran sınırında yerel bir kaçakçıyla iş birliği yapmaktadır. Sınırı geçtikten sonra Türkiye'nin doğusundan batısına olmak üzere ülke içi seyahat organize edilmektedir. Tüm bu süreçlerde yapılan düzenlemeler aracıların sorumluluğu altındadır. Türkiye'deki aracılar genellikle kaynak ülke başta olmak üzere farklı milletlerden meydana gelmektedir. Örneğin, Afganistan'da ayrılmayı bekleyen bir grup varsa, Afganistan'daki bir aracı, Türkiye'de faaliyet gösteren Afgan bir aracıyla irtibat kurmaktadır. Bu süreç, Pakistanlılar, İranlılar, Iraklılar ve diğer ülkeler için benzerlik taşımaktadır.

Organizatörler, aracıların taşeronları gibi hizmet vermektedir. Genelde büyük şehirlerdeki aracılardan iş almaktadırlar. Organizatörlerin çoğu kendi yerel bölgelerinde (örneğin Van, İzmir ve Aydın) tanınmış kaçakçılardır. Amaçları, sınırdan geçen göçmenleri Batı sınırlarına göndermek, onlara geçici konaklama imkânı sağlamak ve Türkiye sınırından Yunanistan, Bulgaristan veya İtalya sınırlarına erişimlerini ayarlamaktır. Organizatörler; tecrübeli nakliyeciler, sürücüler, tekne kaptanları vb. bir grup uzmanla birlikte çalışmaktadır. Göçmenlerin ülkeden çıkmalarına yardımcı olmaktadır.

Emanetçiler, aracıların ve organizatörlerin güvenilir bağlantılarıdır. Kaçakçılık ücretleri, kaçakçıların göçmenlere yönelik sundukları vaatler gerçekleşene kadar emanetçilere bırakılmaktadır. Böylelikle tüm kaçakçılık sürecinin güvenli ve emniyetli bir şekilde tamamlanmasını sağlamaktadırlar. Göçmen kaçakçılığı işinde, kaynak ülkeden hedef ülkeye planlanan seyahat gerçekleşene kadar para alışverişinde bulunulmamaktadır. Seyahat sorunsuz bir şekilde tamamlanırsa emanetçi komisyon ücretini almaktadır. Emanetçiler, kaçakçılar ve göçmen arasındaki anlaşma başarıyla tamamlanana dek paranın güvence altına alındığı bir nevi gayri resmi bankalar olarak işlev görmektedir.

Uygulayıcılar

Uygulayıcılar fiziksel olarak sahada bulunan kişiler şeklinde tanımlanabilmektedir. Başlıca görevleri arasında sınır geçişlerini kolaylaştırmak hem ülke içinde hem de ülkeler arasında barınma, yiyecek ve ulaşım imkânı sağlamaktır. Tutuklanma riski en yüksek olan kişilerdir. Uygulayıcılar birbirleriyle çalışırlar ve göçmen kaçakçılığı örgütünün diğer üyeleriyle sınırlı bağlantıları vardır. Bu kişiler, özellikle uzun yıllar göçmenleri düzensiz yollarla başarılı şekilde geçirmişse, yılların deneyimi ve sundukları hizmet sebebiyle terfi ettirilebilmektedir.

Uygulayıcılar içerisinde dağcılar, Türkiye'nin İran ve Irak ile doğu ve güneydoğu sınırlarında faaliyet gösteren kişilerdir. Bu sınırlar dağlık ve engebeli bir yapıya sahip olduğu için kontrol etmek bir hayli zordur. Dolayısıyla düzensiz girişlerin sıklıkla yapıldığı yerler buralardır. Bu sınıra yakın bölgelerde yaşayan yerel halkın sınır ötesi bağlantıları vardır ve yasadışı sınır ticareti köylüler için önemli bir gelir kapısı haline gelmiştir. Bu nedenle dağcılar sınır geçişleri zorlaştığında hayati bir rol oynamaktadır. Rehberler sınır geçişleri için uygun olmadığında organizatörler genellikle dağcılardan istifade etmektedir.

Taşıyıcılar ise, göçmenlerin transferini sağlayan kişilerdir. Genellikle göçmenlerle birlikte seyahat ettikleri için kolluk kuvvetleri tarafından yakalanma riski en yüksek gruba karşılık gelmektedirler.

Sınırdan Türkiye üzerinden geçerek hedef ülkeye ulaşmayı sağlayan kişiler de nakliyecilerdir. Sürücüler ve tekne kaptanları ulaşımda onlara yardımcı olmaktadır. Karada kamyon ve kamyonet gibi araçlar kullanılırken; denizde daha küçük balıkçı tekneleri veya yüksek hızlı tekneler tercih edilmektedir. Tekne kaptanları genellikle balıkçı veya ticari gemi kaptanlarıdır. Sürücüler, kaçakçılık örgütlerinin tam zamanlı üyesi değildir ve genellikle kendi araçlarını kullanmamaktadırlar; bunun yerine göçmenler sürücüler tarafından çalıntı kamyonlarla taşınmaktadırlar.

Düzensiz göçmenler Türkiye'de depo, apartman, gecekondu, ahır, metruk evler gibi yerlerde barınmaktadır. Güvenli evler, ev sahipleri tarafından yönetilir ve göçmenlerin yerel halktan izole tutulduğu ve genellikle diğer göçmen gruplarıyla karşılaştıkları yerlerdir. Transit göçmenlerin çoğu, bir bölgede on ila yüz kişi arasında değişen gruplar halinde barındırılmaktadır. Yer kısıtlamaları, göçmenlerin bu güvenli evlerde uzun süre kalmaması anlamına gelmektedir. Çok sayıda insanın kısa süreliğine bir odaya veya bir binaya kapatılma süreci, kaçakçıların şok evler şeklinde tabir ettiği alanlarda gerçekleşmektedir. Kaçakçılar da şokçu tabirini bu evlerin sahiplerine atıfta bulunmak için kullanmaktadır.

Eğer varsa kamu görevlileri de kaçakçılar için faydalı ortaklardır. Göçmen kaçakçıları, kamu görevlilerini yasadışı işlerini kolaylaştırmak için kullanmaktadır. Emniyet teşkilatı, konsolosluklar, gümrükler gibi kamu kurum personelleri dolaylı olarak kaçakçılık işinde yer alabilmektedir. Bir göçmen kaçakçılığı örgütünde paylaşılan görevler ve roller, kolluk kuvvetleri tarafından kolayca tespit edilememektedir. Tutuklanan kaçakçıların çoğu sahada faaliyet yürüten kişilerden oluşmaktadır. Planlayıcılar ancak kapsamlı ve titiz polis soruşturmaları ve operasyonları eşliğinde tespit edilebilmektedir.

Örgütsel Yapı

Göçmen kaçakçılığına dair literatür taraması yapıldığında iki tür organizasyon yapısı ortaya çıkmaktadır. Birincisi, yüksek seviyeli ağlarken; ikincisi düşük seviyeli ağlardır.

Yüksek Seviyeli Ağlar

Her şeyden önce, çeşitli ülkelerde şubeleri olan uluslararası göçmen kaçakçılığının çatı örgütü vardır. Bununla birlikte, ülkeler arasında yasadışı sürecin başından sonuna kadar en yakın grupla yatay olarak iletişim kurabilen ve iş birliği yapabilen fiili bir ağ bulunmaktadır. Etkileşim genellikle göçmenlerin aracılarla gayri resmi sözleşmeler yaptığı kaynak ülkelerde başlamaktadır. Nihai varış noktasına ulaşmak için hangi alternatif ulaşım yollarının kullanılacağına ve hangi ülkelerden geçileceğine karar verilmektedir. Kaynak ülkelerdeki aracılar yolda ortaklarıyla birlikte çalışmaktadır. Anlaşmalarına dayanarak, her geçiş ülkesindeki aracılar, irtibatlarını ve organizatörlerini bir transfer planı yapmak için harekete geçirmektedir. Tüm planlar yapıldıktan sonra kaçakçılar göçmenleri kaynak ülkeden varış noktasına taşımaya başlamaktadır. Bütün geçişler boyunca, planlamacılar sahadaki insan kaynaklarını kullanarak her adımı halletmektedir. Türkiye'de literatürde yer alan mafya türü kaçakçılık örgütlerine pek rastlanmamaktadır; bunun yerine, gruplar birbirleriyle bağlantılıdır. Planlayıcılar ve uygulayıcılar arasında hiyerarşi yoktur. İki grup arasındaki bağ tıpkı müteahhitler ve taşeronlar arasındaki ilişkiye benzemektedir.

Şekil 1. Göçmen Kaçakçılığı Sürecinde Örgütsel İlişkiler

Düşük Seviyeli Ağlar

Organizatörler, düşük seviyeli ağ olarak nitelendirilebilecek bir grupla birlikte hareket etmektedir. Grup içerisindekiler bu alanda az ya da çok deneyime sahip kişilerden meydana gelmektedir. İşlerinin doğası gereği mafya grupları gibi hareket etmezler. Göçmenler müşterileri gibidir. Aldıkları hizmetten ne kadar çok müşteri memnun kalırsa, organizatörlere aracılardan yeni sözleşmeler verilme olasılığı o kadar yüksek olmaktadır. Aslında, bir aracı muhtemelen sadece başarılı organizatörlerle çalışmakta veya en azından çalışmayı amaçlamaktadır.

Planlayıcılar ve uygulayıcılar arasındaki iletişim oldukça sınırlıdır. Şoförler, kaptanlar ve gözcüler gibi saha çalışanları, planlayıcıların kim olduğu konusunda hiçbir fikre sahip değildir. Sadece organizatörler hakkında bilgi sahibidirler ve genellikle organizatörlerin kaçakçılık iş hiyerarşisinin en üstünde olduğunu düşünmektedirler. Sonuç olarak, planlamacılar perde arkasında kalmaktadır. Söz konusu kişiler, tek başına aktör olarak bir kaçakçılık operasyonu yürütememektedir. Aracılar stratejiktir; çünkü ulus-ötesi ağları aracılığıyla müşteri bulmaktadır. Organizatörler, ulaşımdan güvenli evlere kadar büyük sorumluluğa sahiptir. İlgili tüm aktörler arasında, sürücüler ve eşlik edenler bu işte en riskli işleri yürütmektedir. Herkesin kendi görevi vardır ve bu da tüm kaçakçılık operasyonunun boyutunu ortaya koymaktadır.

Örgütsel Yapının Özellikleri

Kaçakçılık örgütlerinde bulunan kişi sayısı, söz konusu örgütün sermayesine, etki alanına, ağlarına ve imkanlarına göre değişiklik göstermektedir. Tipik bir göçmen kaçakçılığı grubuna yaklaşık dokuz kişi katılmaktadır, ancak sayı iki ila yirmi kişi arasında değişebilmektedir. Türkiye'deki göçmen kaçakçılarının birçok ülke ile bağlantıları vardır. Bu ülkeler Yunanistan, İran, İtalya, Bulgaristan, Fransa, İsveç, Afganistan, Suriye, Kıbrıs ve Balkanlar'daki çeşitli ülkelerden meydana gelmektedir. Bunlar başlıca kaynak, geçiş ve hedef ülkelerdir.

Kaçakçılar esnektir ve gerekli değişikliklere kolayca uyum sağlayabilmektedir. Gerektiğinde bağlantılarını kolaylıkla harekete geçirebilmektedir. Örneğin, göçmenler yakalanıp sınır dışı edildiğinde, aracılar sınır dışı edildikleri ülkedeki muadilleriyle iletişime geçerek yeni bir ulaşım planı düzenleyebilmektedir. Göçmenlere, herhangi bir sınır dışı edilme durumunda hedef ülkeye nakledilecekleri başlangıçta taahhüt edilmektedir.

Kaçakçılar rotalarını da çok hızlı bir şekilde değiştirebilmektedir. Örneğin, Türkiye'nin doğusundan batısına doğru büyük bir ülke içi rota, Van'dan başlayan, Kayseri ve Ankara'dan geçen ve İstanbul'da biten ülkedeki en uzun karayoludur. Bu, kaçakçıların sıklıkla kullandıkları en kısa yoldur. Kolluk

kuvvetleri kaçakçılık faaliyetlerine karşı bu karayolu üzerinde ne zaman denetime başlasa, kaçakçılar Karadeniz'den geçen veya Akdeniz sahil yolundan geçen alternatif karayollarını kullanabilmektedir.

Kaçakçılar, hangi insanlarla çalışacakları konusunda da değişiklik yapabilmektedir. Aracılar, birden fazla organizatör ve güvenli ev sahibini içeren geniş bir ağa sahiptir ve bunlardan birinde herhangi bir sorun olursa, kolayca diğerine geçebilmektedir.

SONUÇ

Son zamanlarda Türkiye'ye yönelen düzensiz göç hareketliliklerinin çoğu, göçmen kaçakçılığıyla uğraşan suç şebekeleri tarafından daha kolay hale getirilmektedir. Düzensiz göçmenlerden gelen ve her geçen gün artan talep ve karaborsada dolaşan büyük miktardaki para, gizli grupları cezbetmektedir. Bu, suç gruplarının görmezden gelemeyeceği kazançlı bir iş haline dönüşmektedir. Bu çalışma, organize suç ve göçmen kaçakçılığının toplumsal örgütlenmesi tartışmalarına ilişkin literatüre çeşitli açılardan katkı sunmaktadır**.** Göçmen kaçakçıları büyük ölçüde diğer yasadışı faaliyetlerde bulunan örgütlerle birlikte hareket etmemektedir. Uyuşturucu, akaryakıt, sigara vb. kaçakçılığı gibi diğer suç faaliyetlerine karışmaktan mümkün ölçüde kaçınmaktadırlar; lakin son zamanlarda göçmen kaçakçıları aracılığıyla göçmenlere uyuşturucu taşıtıldığı da bilinen bir gerçektir.

Göçmen kaçakçılığı doğası gereği gizlidir ve çeşitli aktörler tarafından farklı şekillerde gerçekleştirilebilmektedir. Dünyanın dört bir yanından gelen göçmenler için sağlanan çok çeşitli hizmetler vardır. Bu çalışma kapsamında, kaçakçılık şebekesi içinde iş bölümü temelinde yürütülen çeşitli görevler ve sorumluluklar olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda kaçakçılar; konaklama, yerel ulaşım, sahte belge düzenleme ve nakliye acenteleri gibi çeşitli hizmetleri sağlayabilen kişiler olarak nitelendirilmektedir. Teorik olarak böylesine karmaşık bir işin ancak, girift, sofistike ve hiyerarşik organizasyonlar tarafından yürütülebileceğini iddia etmek mümkündür. Ancak sahada elde edilen bilgilere göre göçmen kaçakçılığı örgütünün yapısı, en azından Türkiye örneğinde, sanıldığı kadar karmaşık değildir. Bunun sebebi, göçmen kaçakçılığını icra edenlerin özel yeteneklere veya belirli bir mesleki birikime sahip olmamasıdır. Güçlü ağlara sahip olmak bu işte özel yeteneklere sahip olmaktan daha önemlidir.

Çalışmadan hareketle, göçmen kaçakçılığını karmaşık bir organizasyondan ziyade daha çok karmaşık bir ağ olarak nitelendirmek mümkündür. Hiyerarşik olmamalarına ve mafya tipi bir yapı içinde çalışmamalarına rağmen Türkiye'de yerleşik ağlar bulunmaktadır. Bu yapılar kaynak ve geçiş ülkelerindeki ağlarıyla güvene dayalı bir ilişki içinde çalışmaktadır. Yurtiçi düzeyde faaliyet gösteren göçmen kaçakçıları için hem daha düşük hem de daha yüksek görevler vardır. Düşük rolleri ve görevleri yürütenler yapının tamamının farkında değiller ve küçük rollerini oynamakta ve buna göre ödeme almaktadır. Daha yüksek rolleri ve işlevleri yürütenler, işi ayarlamakta, düşük pozisyonda bulunanlara aktarmakta ve hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bağlantıları sürdürmektedir. Göçmen kaçakçıları arasında yerel ve uluslararası ağlar arasında güçlü bir iletişim stratejisi bulunmaktadır. Çalışma boyunca, kaçakçılık ağlarının yapısının esnek ve değişikliklere uyarlanabilir olduğu aktarılmaktadır. Bu doğrultuda, göçmen kaçakçılığı modern organizasyonlara benzer nitelik taşımaktadır. Modern organizasyonların başlıca özellikleri, iş bölümü ve yeni koşullara ve hızlı değişimlere uyum sağlama kapasiteleridir. Esneklik ve uyum sağlama kavramları, özellikle devletlerin sınır politikalarında artan güvenlik önlemlerine karşı uygulanan stratejilerde ortaya çıkabilmektedir. Göçmen kaçakçılığına yönelik talep arttığında, kaçakçılık şebekesi de yaygınlık kazanmaya başlamaktadır. Kaçakçılar ayrıca iletişim stratejilerinde de ilginç değişiklikler uygulamakta; hizmetlerinin reklamını yaptıkları Facebook, Whatsapp gibi sosyal medya araçlarını kullanmaktadır.

Böylesine çeşitli ve esnek bir ağın göçmen kaçakçılığıyla mücadele eden kurumlar üzerinde de etkileri vardır. Göçmen kaçakçılığının farklı bölgelerde gerçekleşmesi; gizli, profesyonel ve bağımsız hareket eden ulus-ötesi organize suç örgütleri tarafından yürütülmesi, kolluk kuvvetlerinin geleneksel yöntemlerle bunlarla mücadele etmesini daha da zorlaştırmaktadır. Bu durum, göçmen kaçakçılığının ulusal sınırların ötesine geçmesi ve organize suçu besleyen düzensiz kârların sınır ötesi transferlerini içermesi gerçeğiyle daha da karmaşıklaşmaktadır. Dolayısıyla, göçmen kaçakçılığı uluslararası iş birliği olmadan engellenemeyeceği anlaşılmaktadır. Göçmen kaçakçılığı gibi suçlarla mücadele, bu ulus-ötesi

sorunu ele alma girişimlerinde kullanılan stratejilerde yeni bir bakış açısı ve müteakip değişiklikler gerektirmektedir. Uluslararası koordinasyonun sağlanabilmesi için tek taraflı ancak karşılıklı faydaya dayalı esnek politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu tür bir iş birliği, istihbarat paylaşımını, ortak operasyonları ve bilgi alışverişini içermelidir.

KAYNAKÇA

Akbaş, H. (2011). Göçmen kaçakçılığı: Teori ve uygulama perspektifinden genel bir değerlendirme (Migrant trafficking: An evaluation from the perspective of theory and applications). In O. Ö. Demir & B. Küçükuysal (Eds.), Sınıraşan organize suçlar: Kavramlar, yöntemler, eğilimler (Transnational organised crime: Concepts, methods, trends) (pp. 127–164). Ankara: Adalet Yayınevi.

Alkan, N. (2004). Terör örgütlerinin finans kaynakları. Polis Dergisi (Police Journal), 40, 28–35.

Andreas, P. (2001). Migrant smuggling across the U.S.-Mexican border. In D. Kyle & R. Koslowski (Eds.), Global human smuggling: Comparative perspectives (pp. 107–125). Baltimore-London: Johns Hopkins University Press.

Antonopoulos, G. A., &Winterdyk, J. (2006). The smuggling of migrants in Greece: an examination of its social organisation. European Journal of Criminology, 3(4), 439–461.

Baird, T., & Van Liempt, I. (2016). Scrutinising the double disadvantage: knowledge production in the messy field of migrant smuggling. Journal of Ethnic and Migration Studies, 42(3), 400–417.

Chin, K. (2001). The social organisation of Chinese human smuggling. In D. Kyle & R. Koslowski (Eds.), Global human smuggling: Comparative perspectives (pp. 216–234). Baltimore-London: Johns Hopkins University Press.

Çarmıklı, E. Ö. & Kader, M. (2016). Migrant smuggling in Turkey: The ‘other’ side of the refugee crisis. USAK Report, No. 45. Ankara: USAK.

Çiçekli, B., & Demir, O. Ö. (2013). Türkiye koridorunda yasadışı göçmenler (Irregular immigrants in the Turkish corridor). Ankara: Karınca Yayıncılık.

Europol (European Police Office). (2009). Facilitated irregular immigration into the European Union. Fact Sheet. Erişim bağlantısı: http://meilleurdesmondes.be/blog/wp-content/uploads/2011/06/Europol-Illegal_ Immigration_Fact_Sheet_20091.pdf. Erişim tarihi: 4 February 2016.

Europol-Interpol. (2016). Migrant smuggling networks: Joint Europol-Interpol report. Erişim bağlantısı: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/ep-ip_report_executive_summary.pdf. Erişim tarihi: 18 Mart 2022.

Finckenauer, J. O. (2007). Mafia and organised crime: A beginner’s guide. Oxford: Oneworld.

Goss, J., & Lindquist, B. (1995). Conceptualizing international labour migration: a structuration perspective. International Migration Review, 29(2), 317–351.

Herman, E. (2006). Migration as a family business: the role of personal networks in the mobility phase of migration. International Migration, 44(4), 191–230.

Hobbs, D. (1998). Going down the glocal: the local context of organised crime. Howard Journal, 37(4), 407–422.

Ho-Gonzalez, W. (2011). Human rights and special prosecutions criminal division. Paper presented at the International Workshop on People Smuggling from East Africa, Istanbul, March 30–31.

IOM (International Organisation for Migration). (2010). World migration report 2010. Geneva: IOM.

İçduygu, A. (2003). Irregular migration in Turkey. Migration Research Series, No. 12. Geneva: IOM.

İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2012). Irregular migration in Turkey. Ankara: IOM Publications.

İçduygu, A., & Toktaş, Ş. (2002). How do smuggling and trafficking operate via irregular border crossings in the iddle East? Evidence from fieldwork in Turkey. International Migration, 40(6), 25–52.

Kaizen, J., & Nonneman, W. (2007). Irregular migration in Belgium and organised crime: an overview. International Migration, 45(2), 121–146.

Kamwende, N. (2011). People smuggling in Kenya. Paper presented at the International Workshop on People Smuggling from East Africa, Istanbul, March 30–31.

Kyle, D., & Dale, J. (2001). Smuggling the state back in: Agents of human smuggling reconsidered. In D. Kyle & R. Koslowski (Eds.), Global human smuggling: Comparative perspectives (pp. 29–57). Baltimore-London: Johns Hopkins University Press.

Kyle, D., & Koslowski, R. (Eds.). (2001). Global human smuggling: Comparative perspectives. Baltimore-London: Johns Hopkins University Press.

Kyle, D., & Scarcelli, M. (2009).Migrant smuggling and the violence question: evolving illicit migration markets for Cuban and Haitian refugees. Crime, Law and Social Change, 52(3), 297–311.

Levitsky, M. (2003). Transnational criminal networks and international security. Syracuse Journal of International Law and Commerce, 30(2), 227–240.

Monzini, P., Pastore, F., & Sciortino, G. (2004). Human smuggling to/through Italy. Trento: CeSPI. Okolski, M. (2000). Illegality of international population movements in Poland. International Migration, 38(1), 57–89.

Okolski, M. (2000). Illegality of international population movements in Poland. International Migration, 38(1), 57-89.

Salt, J., & Stein, J. (1997). Migration as a business: the case of trafficking. International Migration, 35(4), 467–494.

Spener, D. (2001). Smuggling migrants through South Texas: Challenges posed by Operation Rio Grande. In D. Kyle & R. Koslowski (Eds.), Global human smuggling: Comparative perspectives (pp. 107–125). Baltimore-London: Johns Hopkins University Press.

Triandafyllidou, A., & Thanos, M. (2012). Migrant smuggling: Irregular migration from Asia and Africa to Europe. London: Palgrave Macmillan.

Triandafyllidou, A., & Thanos, M. (2012). Migrant smuggling: Irregular migration from Asia and Africa to Europe. London: Palgrave Macmillan.

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime). (2010). Smuggling of migrants into, through and from North Africa: A thematic review and annotated bibliography of recent publications. Erişim bağlantısı: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Migrant_smuggling_in_North_Africa_June_2010_ebook_E_09-87293.pdf. Erişim tarihi: 4/2/2016.

Van Liempt, I. (2007). Navigating borders: Inside perspectives on the process of human smuggling into the Netherlands. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Van Liempt, I., & Sersli, S. (2013). State responses and migrant experiences with human smuggling: a reality check. Antipode, 45(4), 1029–1046.

Zhang, S., Chin, K., & Miller, J. (2007). Women's participation in Chinese transnational human smuggling: a gendered market perspective. Criminology, 45(3), 699–733.

THE INFLUENCE OF EMIGRATION FACTORS ON THE SCIENTIFIC ACTIVITY OF SCIENTISTS ON THE EXAMPLE OF WALDEMAR HAFFKINE

Bogdan Buyak

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

Department of Philosophy and Social Sciences,

Ternopil, Ukraine

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1496-7573

Igor Korsun

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

Department of Physics and Methods of its Teaching,

Ternopil, Ukraine

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9893-2820

Wen Xiaojing

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

Department of Physics and Methods of its Teaching,

Ternopil, Ukraine

Maryna Monchuk

Physical therapist,

Ternopil, Ukraine

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-6839-6396

ABSTRACT

Migration processes have been the engine of progress and development of mankind for many years. Migration in science caused not only by economic factors. The political situation, restrictions on rights, the impossibility of implementing own ideas were the main reasons for the emigration of scientists. The aim of the present work is to study the influence of emigration factors on the scientific activity of scientists on the example of Waldemar Haffkine. Attention is paid not only to the scientific activity of Waldemar Haffkine, but also to his social and educational activity. Waldemar Haffkine was a bacteriologist, immunologist and epidemiologist, who created the world's first vaccines for plague and cholera. Scientist was born in Odessa (Russian Empire, now Ukraine), who later became a French citizen. Haffkine did not have the opportunity to conduct scientific research in Russian Empire. Scientist worked at the University of Lausanne (Switzerland) and Pasteur Institute (France). By 1892, Haffkine created the world's first effective cholera vaccine, proving on himself its safety for humans. At that time, in India, a cholera epidemic raged, claiming hundreds of thousands of human lives. The British government allowed Haffkine to try his vaccine in India. Haffkine personally participated in the vaccination of more than 42,000 people. After that, cholera vaccines became widespread and are still used in an improved form. In 1896, a plague broke out in Bombay, India's second largest city. The scientist immediately went there. Waldemar Haffkine created the first effective anti-plague vaccine in the shortest possible time, and proved on himself its safety for humans. Then, for several years, he participated in the vaccination of the population. Many lives were saved again.

Keywords: migration in science, scientific activity of scientist, Waldemar Haffkine, cholera vaccine, plague vaccine.

Today, globalization has created a new wave of migration in the world, and increased migration is one of the significant indicators of globalization. A number of scientists claim that "international migration has reached the top of the global political agenda" [1], and migration contributes to sustainable development [2]. According to Thet (2012), "migration is a global phenomenon caused not only by economic factors, but also by social, political, cultural, environmental, health, education and transportation factors" [3]. Thereby, emigration greatly affects the lives of people, society and the state as a whole.

Migration processes have been the engine of progress and development of mankind for many years. According to Casanova et al, "over 40% of all American-based Nobel Prize winners are immigrants, and data from the National Science Foundation show that 49% of postdocs and 29% of science and engineering faculty in the US are foreign-born" [4].

Migration in science is also caused not only by economic factors. The political situation, restrictions on rights, the impossibility of implementing own ideas were the main reasons for the emigration of scientists. The aim of the present work is to study the influence of emigration factors on the scientific activity of scientists on the example of Waldemar Haffkine.

Waldemar Haffkine (Volodymyr Chavkin, in Ukrainian) was born in Odessa (Russian Empire, now Ukraine) on 15 March, 1860. From an early age, Waldemar was distinguished by his brilliant abilities, incredible diligence, and a clear focus on interests. In 1879, he entered the University of Odessa (now the Odesa Mechnikov National University) to study physics, mathematics and zoology, where Ilya Mechnikov was his teacher. Ilya Mechnikov was a zoologist best known for his pioneering research in immunology. In 1908, Ilya Mechnikov was awarded, together with Paul Ehrlich, the Nobel Prize for Physiology or Medicine "in recognition of their work on immunity".

These were times of political unrestleading to repression and antisemitic pogroms [5, p. 9]. In his student years, Waldemar Haffkine joined a circle of revolutionary populists, for which he was twice expelled from the university and arrested. However, after their turn to terrorism, he left political activity. Young Haffkine was a member of the Jewish League for Self-Defense in Odessa. In 1881, he was wounded during a pogrom and imprisoned. Ilya Mechnikov was able to free his student.

In 1883, Waldemar Haffkine was awarded the degree of Candidate of Natural Sciences. But as a Jew, Haffkine did not have the opportunity to conduct scientific research in Russian Empire. The university leadership, seeking to open the way for a talented student to a scientific career, suggested that Haffkine accept Orthodoxy. However, Haffkine rejected this proposal. In 1888, Haffkine was allowed to emigrate to Switzerland and began his work at the University of Geneva. Thus, religious views of the scientist became the main reason of his emigration.

In 1889, Haffkine joined Ilya Mechnikov and Louis Pasteur in Paris [6]. On the recommendation of Mechnikov, he became an employee of the Pasteur Institute in Paris, where he took up the only available post of librarian. Louis Pasteur is considered as a founder of modern microbiology and immunology. Pasteur was interested in the problems of vaccination. In ample spare time, Waldemar Haffkine worked in Mechnikov's laboratory on study of bacteria. The main direction of scientist's work was the protection of the human body from infectious diseases with the help of sera and vaccines. By 1892, Haffkine created the world's first effective cholera vaccine, proving on himself its safety for humans [7]. But discovery of scientist was not accepted by official medical establishment in France, Germany and Russian Empire.

The impossibility of implementing own ideas became the reason of further emigration to India. At that time, in India, a cholera epidemic raged, claiming hundreds of thousands of human lives. In March 1893, the British government allowed Haffkine to try his vaccine in India. Haffkine personally participated in the vaccination of more than 42,000 people. After two years of his work, the death rate in the areas covered by the epidemic has decreased by 75%. After that, cholera vaccines became widespread and are still used in an improved form.

In 1896, a plague broke out in Bombay, India's second largest city. The scientist immediately went there. Waldemar Haffkine organized a laboratory and created the first effective anti-plague vaccine in

the shortest possible time. He proved on himself its safety for humans. Then, for several years, he participated in the vaccination of the population. Many lives were saved again. A small anti-plague laboratory created by Haffkine in Bombay later became the largest bacteriology and epidemiology research center in South and Southeast Asia. Since 1925 it has been called the Haffkine Institute.

Education is not only a gaining of knowledge and formation of ability and skills. Education also plays an important role in the learners' development of morality and humanity. Scientist confirmed himself not only as a professional but also as a Human during the creative activity. He guided by certain moral norms. No doubt that science plays a major role in the life of a scientist. But researcher is living in society. He is interested with social and political problems. Scientist analyzes their and creates own moral position.

Waldemar Haffkine died in Lausanne (Switzerland) on October 28, 1930. In 1929, scientist founded the Haffkine Foundation to foster Jewish education in Eastern Europe, investing his own savings from a Swiss bank. In his spiritual testament scientist wrote:

I personally believe that science subjects such as physics, chemistry, biology, geology, and cosmography are a useful addition to the core yeshiva curriculum. After graduation the yeshiva, students, thanks to their acquaintance with these disciplines, will not be blinded, as is sometimes the case, by the achievements of secular science and will not so easily cancel out the great importance of the knowledge acquired in the yeshiva.

The study of biographies of scientists allows developing research competencies of students as they learn to work with different resources, to analyze and compare historical facts, draw conclusions based on the analysis. In our case, we can say that emigration factors enabled Waldemar Haffkine to realize his scientific potential.

REFERENCES

1 Chamie, J., Dall'Oglio, L. (2008). Overview. In *International Migration and Development, Continuing the Dialogue: Legal and Policy Perspectives*. P. 11. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/international_migration_development.pdf (19 February 2022).

2 Tacoli, C., Okali, D. (2001). The Links Between Migration, Globalisation and Sustainable Development. Retrieved from https://pubs.iied.org/sites/default/files/pdfs/migrate/11020IIED.pdf (20 February 2022).

3 Thet, K. K. (2012). Pull and Push Factors of Migration: A Case Study in the Urban Area of Monywa Township, Myanmar. Retrieved from https://www.*worldofstatistics*.org/files/2014/03/Pull-and-Push-Factors-of-Migration-Thet.pdf (20 February 2022).

4 Jean-Laurent Casanova, J-L., Holtzman, D. M, Kaech, S. M, Lanier, L. L, Nathan, C. F, Rudensky, A. Y, Tuveson, D., Wolchok, J. D (2020). Immigration in science. *Journal of Experimental Medicine*, 217(11). doi: 10.1084/jem.20202055

5 Hawgood, B. J. (2007). Waldemar Mordecai Haffkine, CIE (1860–1930): prophylactic vaccination against cholera and bubonic plague in British India. *Journal of Medical Biography* 15 (1), 9-19. doi:10.1258/j.jmb.2007.05-59

6 Bulloch, W. (1931). Waldemar Mordecai Wolff Haffkine. *The Journal of Pathology and Bacteriology* 34(2), 125-29. doi:10.1002/path.170034020

7 Glaser, H. (1959). *Dramatische Medizin. Selbstversuche von Ärzten*. Zürich: Fussli.

SİYASAL KÜLTÜRÜN BİR YANSIMASI OLARAK TÜRKİYE'DE GÖÇMENLERE YÖNELİK AYRIMCILIKLA MÜCADELE

TRANSMIGROTARY ANTI-DISCRIMINATION IN TURKEY AS A REFLECTION OF POLITICAL CULTURE

Emre SAVUT

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5671-1771

ÖZET

Siyasal kültür, bir toplumun siyasal düzenini biçimlendiren inanç, değer ve tutumlar bütünü olarak tanımlanabilir. Ayrımcılık ise etnik ya da kültürel toplumsal bir alt gruba yönelik eylem ve deneyimleri ifade eder. Bu anlamıyla ayrımcılık olarak nitelendirilebilecek tavır alışlar siyasal kültürün parçasıdırlar. Türk siyasal kültürüne ayrımcılık penceresinden bakıldığında din ve etnik köken başlıklarının öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca, göçmenlere yönelik ayrımcılığın diğer toplumal kesimlere oranla daha yaygın olması ve bununla birlikte kabul edilebilir görülmesi Türk siyasal kültürü açısından bir başka önemli husustur. Özellikle son 10 yıllık dönemde Suriyeli göçmenlere yönelik yaygın tutum, ciddi bir problem alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşılık kamu otoritesi ise göçmenlere yönelik ayrımcılıkla mücadele açısından son derece olumlu bir tavır alışa sahiptir. Ayrımcılıkla mücadelenin yasal zemine kavuşturulması, istihdam, meslekî eğitim, kamusal mal ve hizmetlere ulaşım hakkı gibi başlıklarda yaşanan gelişmeler bu tavır alış kapsamında değerlendirilebilir. Türkiye'nin göçmenlere yönelik ayrımcılıkla mücadelesinin inceleneceği bu çalışmada, göç alan 56 ülkede göçmenlerin entegrasyon süreçlerini inceleyen Göçmen Entegrasyon Politikası İndeksi verileri kullanılacaktır. Yapılacak incelemede göçmenlere yönelik ayrımcılığı ortaya çıkaran hususlar, çözüm noktasında atılan adımlar ve çözülemeyen sorunlar siyasal kültür kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Kültür, Ayrımcılık, Ayrımcılıkla Mücadele, Türkiye, MIPEX

ABSTRACT

Political culture can be defined as the whole of beliefs, values and attitudes which form the political system of a society. Discrimination states to actions and experiences directed against an ethnic or cultural social subgroup. In this sense, attitudes that can be described as discrimination are part of the political culture. When the Turkish political culture is viewed from the perspective of discrimination, it is seen that religion and ethnicity topics come to the fore. Also, it is another important case in terms of Turkish polititical culture that transmigrotary discrimination is considered acceptable and more extensive than other social segments. Especially in the last 10 years, the widespread attitude towards Syrian immigrants emerges as a serious problem area. On the other hand, the public authority has a very veriest positive attitude in terms of transmigrotary anti-discrimination. Developments in topics such as legalizing the anti-discrimination, employment, vocational training, the right to access public goods and services can be evaluated within this attitude. In this study which will examine Turkey's transmigrotary anti-discrimination, datas from the Immigrant Integration Policy Index that examines the integration processes of immigrants in 56 receiving countries, will be used. The issues such as emergence of transmigrotary discrimination, steps for solution and the unsolved problems will be discussed within the scope of political culture in this examination.

Keywords: Political Culture, Discrimination, Anti-Discrimination, Turkey, MIPEX

GİRİŞ

Siyasal kültür, bir toplumda siyasal alana yönelik değerler, inançlar ve tutumlar bütününü ifade eder. Bu cümleden hareketle, toplumdaki egemen gruplar dışında kalan gruplara yönelik tutumlar, davranışlar, tercihler vb. de siyasal kültür için de tanımlanır. Göçmenler de siyasal kültür kapsamında bireysel, kurumsal ya da yapısal ayrımcılığa uğrayabilecek gruplardan biridir. 2010 sonrasında özellikle Arap coğrafyasından Türkiye'ye yaşanan göçler, önemli bir sosyolojik problem oluşturmuş ve bir yandan göçmenlere yönelik bireysel ayrımcılık yaşanırken diğer taraftan kamu otoritesi ayrımcılık durumunu ortadan kaldırmaya yönelik ciddi adımlar atmıştır.

Göçmenlerin varış ülkelerindeki uyum süreçleri sosyolojik anlamda önemli bir inceleme alanını oluşturmaktadır. Bu kapsamda bazı uluslararası organizasyonlar göçmenlerin varış ülkelerindeki entegrasyonlarını inceleyen araştırmalar yapmaktadır. Bu organizasyonlardan biri Göçmen Entegrasyon Politikası İndeksi (Migrant Entegration Policy Index – MIPEX)'tir. MIPEX, bilimsel bir yaklaşımla ve kapsamlı bir şekilde ortaya koyduğu verilerle hem ulusal hem de ulusüstü yapılar tarafından kabul edilebilir bir organizasyon olarak nitelendirilmektedir.

Bu çalışmada öncelikle siyasal kültür, ayrımcılık ve ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin kavramsal çerçeve sunulacak; ardından MIPEX'in "ayrımcılıkla mücadele" başlığı kapsamında işlenen verilerle 2010'lu yıllarda Türkiye'nin ayrımcılıkla mücadele karnesi ortaya konacaktır. Bu kapsamda Türkiye'de ayrımcılıkla mücadelede yaşanan olumlu gelişmeler, yaşanılan eksiklikler ve eksikliklerin giderilmesi noktasında temel engeller ele alınacaktır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Siyasal kültür en basit şekliyle, bir toplumun siyasal davranış ve düşünüşlerini şekillendiren inanç, değer, tutum ve eylemler bütünü olarak tanımlanabilir (Parla, 1991). Siyasal kültür tanımlamasında açıklanması gereken husus, siyasal kültürün bireysel tercihlerin toplamı olarak mı oluştuğu yoksa egemen değer, tutum ve inanışların bireysel tercihleri mi belirlediği ikileminin açıklanmasıdır.

Siyasal kültür çalışmaları, Gabriel Almond ve Sydney Verba tarafından kaleme alınan "The Civic Culture" isimli çalışma ile birlikte siyaset bilimi ve sosyolojinin önemli tartışma konularından biri durumuna gelmiştir. Almond ve Verba siyasal kültürü bireysel tercihlerin bir toplamı olarak kabul etmişlerdir (Almond & Verba, 1963). Ancak bu çalışmanın ortaya koyduğu düşünceler zaman içerisinde özellik siyaset bilimi kapsamında üretilen yeni düşünceler ile birlikte sorgulanmaya ve eleştirilmeye başlamıştır (Pye, 1991). Almond ve Verba'ya yöneltilen temel eleştiri siyasal kültürü bireysel tercihlerin bir toplamı olarak tanımlamalarıdır. Bu eleştirinin temel gerekçesi de temeli Emile Durkheim'e kadar geri götürülebilecek, siyasal kültürün kolektif davranış, inanç ve eğilimlerden oluştuğu fikridir (Durkheim, 2013). Her iki yaklaşımında etkisiyle yakın dönem siyasal kültür çalışmalarını 4 temel eğilim ekseninde sınıflandırmak mümkündür (Sarıbay, 1998): nesnel kavramsallaştırma, öznel kavramsallaştırma, bulgusal kavramsallaştırma ve içlemsel kavramsallaştırma.

Bahsedilen ayrımda nesnel kavramsallaştırma siyasal kültürü bireyden bağımsız, üstün ve kapsayıcı değer ve inanışların bütünü olarak kabul eder. Öznel yaklaşım ise siyasal kültürü bireysel inanç ve eylemlere göre tanımlar. Bulgusal yaklaşım her toplumun kendisine özgü yapısı olduğundan hareketle toplumsal gelenekler, siyasal kurumlar, liderlik, din gibi değişkenlerin birbirleriyle ilişkileri sonucunda siyasal kültürün şekillendiğini ortaya koyar. İçlemsel yaklaşım ise bireysel davranışları ruhsal etkenler bağlamında inceler (Sarıbay, 1998). Bahsedilen yaklaşımlardan hareketle bir toplumun siyasal kültürünü tanımlarken salt bir yaklaşımdan hareket etmek yerine, birden fazla yaklaşımla siyasal kültürün açıklanmasının da mümkün olduğu söylenebilir. Bir diğer ifadeyle bir toplumun siyasal kültürünü tanımlarken hem bireysel tercihlerden, hem bu bireysel tercihleri etkileyen ruhsal durumlardan, hem o toplumun kendine özgü niteliklerinden ve egemen değerlerinden faydalanmak mümkündür. Özellikle Türkiye'de göçmenlere yönelik ayrımcılığa ilişkin oluşan siyasal kültürde bu değişkenlerin hepsinin etkisi izlenebilir.

Ayrımcılık, en genel şekliyle etnik ya da kültürel bir grubun dışlanma süreci olarak ifade edilebilir. Burada belirleyici olan, dışlanma sebebinin bilgisizlik ya da yeteneksizlik olmadığıdır (Pettigrew vd.,

1982). Ayrımcılığın içeriğinde, etnik ya da kültürel nedenlerle dışlanan kesimlerin siyasal, ekonomik, sosyal vb. fırsatlardan mahrum bırakılması söz konusudur.

Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Komitesi ise ayrımcılığı, "ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum, siyasi veya diğer görüşlere dayalı olarak gerçekleştirilen ve bütün hak ve hürriyetlerin herkes tarafından tanınmasını ve kullanılmasını" engellemek veya tanınmasını ve kullanılmasını sınırlandırmak olarak tanımlanmıştır (BM İnsan Hakları Komitesi, 1989).

Tanımlamaların ardından genel olarak ayrımcılık türlerine bakıldığında 3 temel sınıflandırma karşımıza çıkmaktadır. Buna göre *bireysel ayrımcılık*; belirli bir grubun başka bir etnik ve/veya kültürel gruba yönelik bilinçli olarak sergilenen ve olumsuz sonuçlar doğuran davranışlardır. *Kurumsal ayrımcılık*; bir toplumdaki egemen etnik ve/veya kültürel grubun başka bir etnik ve/veya kültürel gruba yönelik dışlayıcı kurumsal politikalarını ifade eder. *Yapısal ayrımcılık* ise, görünüşte herhangi bir ayrım söz konusu olmamasına rağmen hayata geçirilen politikalarla belirli bir etnik ve/veya kültürel grubun dışlanması anlamına gelir (Pincus, 1996). Bu ayrımda Türkiye'de görünen ayrımcılığın bireysel düzeyde kaldığını; yaşanan gelişmeler ve atılan adımların da bu düşünceyi destekler nitelikte olduğunu belirtmek gerekir.

Son olarak çalışma kapsamında açıklanması gereken bir diğer kavram da "ayrımcılıkla mücadele"dir. En yaygın biçimiyle ayrımcılıkla mücadeleyi, ayrımcılığı ortadan kaldırmayı ve eşitlik ilkesini hayata geçirmeyi amaçlayan eylemler ve uygulamalar şeklinde tanımlamak mümkündür (Beyazova, 2012).

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Siyasal kültür ve ayrımcılık tanımlamalarından hareketle, Türk siyasal kültüründe ayrımcılık konusunu ele aldığımızda, yapılan saha araştırmalarında Türkiye'de ayrımcılığın kısmen aygın olduğunu söylemek mümkündür. Daha açık ifade etmek gerekirse, bir araştırmaya katılanların %30'u Türkiye'de ayrımcılığın olmadığını ya da az yaygın olduğunu ifade ederken, yaklaşık %47'lik bir kesim ise "kısmen yaygın" olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de ayrımcılığın çok yaygın olduğunu söyleyenlerin oranı ise %23 civarındadır. Ancak burada hemen bir parantez açarak ayrımcılık algısının bireysel tecrübelere bağlı bir şekilde oluştuğunu belirtmek gerekir (Özatalay ve Doğuç, 2018).

Türkiye açısından ayırt edici bir özellik olarak ayrımcılığın çok büyük oranda etnik aidiyet üzerinden tanımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte din esaslı bir ayrımcılık da söz konusu olmakla birlikte, bu başlık içerisinde özellikle dinî sembollerin kullanımı noktasında (özellikle tarihsel süreçte türban) bir ayrımcılık olduğundan bahsedilebilir. Ancak çalışma kapsamında düşünüldüğünde Türk siyasal kültüründe etnik ayrımcılığın belirgin oluşu da göz önüne alındığında etnik aidiyet üzerinden yapılan ayrımcılığa daha fazla yoğunlaşmak gerekmektedir. Yine yapılan saha çalışmalarında Türkiye'de etnik aidiyete dayalı ayrımcılığın yapılıp yapılmadığı sorulduğunda, katılımcıların yaklaşık %65'inin yoğunluğu değişmekle birlikte etnik aidiyet temelli ayrımcılığı kabul ettiği görülmektedir. Etnik aidiyete dayalı ayrımcılığın hiçbir zaman yapılamadığını düşünenlerin oranı ise %35'tir. Benzer oranlar din temelli ayrımcılık için de geçerlidir. Aynı başlıklar altında göçmenlere yönelik ayrımcılığın ölçülmesinde ise bu oranlar daha da yükselmektedir. Türkiye'de, yine yoğunluğu değişmekle birlikte göçmenlere yönelik ayrımcılık yapıldığını kabul edenlerin oranı %75'in üzerindedir. Bununla birlikte dikkat çekici bir diğer veri de göçmenlere yönelik ayrımcılığın "hoşgörü" ile karşılanma oranının diğer tüm ayrımcılık türlerinin neredeyse iki kat daha yüksek olmasıdır. Ayrıca, hoşgörü ile karşılanabilir görülen bir diğer ayrımcılık türü de etnik kimlik ayrımcılığıdır (Özatalay ve Doğuç, 2018). Bu bilgiler Türkiye'de ayrımcılıkla mücadele kapsamında atılan adımlarla da doğrulanır niteliktedir.

Ayrımcılıkla mücadele, göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki sosyal entegrasyonlarının ölçümünde önemli konu başlıklarından biridir. Özellikle uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan değerlendirmeler bu noktada varış ülkeleri için bir karne niteliğine sahiptir. Göçmen Entegrasyon Politikası İndeksi (Migrant Integration Policy Index- MIPEX) de bu kuruluşlardan biridir. MIPEX, 6 kıtada 56 ülkede göçmenlerin entegrasyon politikalarının ölçüldüğü bir organizasyondur. Bu noktada 2007 yılından başlayıp 2019 yılına uzanan süreçte (2019 dâhil) göçmenlerin toplumsal yaşama katılımı noktasında hükûmetlerin ortaya koyduğu politikaları incelemekte ve hükûmetlerin karşılaştırılmasını mümkün

kılmaktadır. MIPEX ortaya koyduğu ölçütlerin kapsamlı oluşu ve bilimsel temellere dayanması nedeniyle ulus üstü yapılar, devletler ve sivil toplum kuruluşları tarafından kabul edilir veriler sunmaktadır. Örneğin Avrupa Komisyonu, başka hiçbir organizasyonun MIPEX kadar kapsamlı bilgiler ortaya koymadığını açık bir şekilde ifade etmiştir (https://www.mipex.eu/what-is-mipex).

MIPEX, göçmen entegrasyonunu eğitim, aile birliği, siyasal katılım, vatandaşlığa erişim, sağlık, emek piyasası hareketliliği, kalıcı ikametgâh ve ayrımcılıkla mücadele başlıkları altında incelemektedir.

MIPEX, ayrımcılıkla mücadele başlığını bilgilendirmeden başlayarak hukuk önünde mücadeleye kadar giden geniş bir perspektifte inceler. Yine MIPEX verilerine göre Dünya çapında ayrımcılıkla mücadele konusunda özellikle 2000 sonrasında önemli gelişmeler yaşandığı görülmektedir. Bununla birlikte bahsedilen gelişmelerin genellikle yasal düzenlemeler açısından gerçekleştiğini; eşitlik politikaları, izleme mekanizmaları gibi başlıklarda birçok ülkede eksikliklerin varlığını sürdürdüğünü söylememiz gerekir (https://www.mipex.eu/anti-discrimination). MIPEX'in tüm gösterge başlıklarında yaptığı puanlamada "0" puan alan ülkeler *son derece olumsuz*; 1-20 puan arası puan alan ülkeler *olumsuz*; 21-40 puan arası puan alan ülkeler *kısmen olumsuz*; 41-59 arası puan alan ülkeler *orta*; 60-79 arası puan alan ülkeler *kısmen olumlu* ve 80-100 puan arası puan alan ülkeler de *olumlu* olarak değerlendirilir (https://www.mipex.eu/anti-discrimination).

Türkiye'nin MIPEX karnesine bakıldığında 2010 yılında tüm MIPEX ülkeleri arasında 22 puan ile en alt sırada yer alan Türkiye, 2014 yılına gelindiğinde 2 puanlık bir yükseliş elde etmekle birlikte yine listenin en alt sıralarında yer almaktaydı. Ancak 2014 ile 2019 arası döneme bakıldığında MIPEX üyesi ülkelerin puanları ortalama 2 puan artış yaşarken Türkiye'nin bu dönemde 17 puanlık bir artış yaşadığı görülmektedir. Türkiye'nin genel MIPEX puanı ortalaması 43; ayrımcılıkla mücadele başlığındaki puanı ise 50'dir. Türkiye'nin yaşadığı bu yükselişte eğitim, sağlık ve ayrımcılıkla mücadele noktasında atılan adımlar belirleyici olmuştur (mipex.eu/turkey).

MIPEX, ayrımcılıkla mücadele ana başlığını; doğrudan ve dolaylı ayrımcılığın kanun ile engellenmesi, istihdam ve meslekî eğitim, eğitim, sosyal güvenlik, konut edinme hakkı dahil kamusal mal ve hizmetlere ulaşım, yaptırım mekanizmaları, uzmanlaşmış bir eşitlik kurumunun varlığı ve yetkisi ve pozitif eylem önlemlerinin kanun ile korunması alt başlıklarında inceler. Buna göre a)ırk ve etnisite temelli ayrımcılık, b) din ve inanç temelli ayrımcılık ve c) vatandaşlık konularının bir kanun ya da içtihat ile sağlanmış olması kriterlerinden birinin karşılanması durumda o ülke 25, ikisinin karşılanması durumunda 50 ve her üçünün de karşılanması durumunda 100 puan ile puanlanır.

Bu bilgiler kapsamında Türkiye'nin ayrımcılıkla mücadele karnesine bakacak olursak alt başlıklar düzeyinde şöyle bir inceleme yapmak mümkündür:

- ***Doğrudan veya dolaylı yardımcılığın kanun ile engellenmesi:*** Türkiye bu başlıkta 2016 yılına kadar 0 puan ile puanlandırılmıştır. Ancak 2016 yılında yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile cinsiyet, ırk, dil, din, etnik köken, servet, doğum, engellilik, yaş, medeni durum vb. nitelikli ayrımcılık yasaklanmıştır. Bu kanun 2016 itibariyle Türkiye'nin 50 puan ile puanlandırılmasını sağlamıştır.

- ***İstihdam ve Meslekî Eğitim:*** Türkiye bu başlıkta 2014 yılında 50 puan ile puanlandırılmıştır. Bunun temel nedeni 2014 yılında 4857 sayılı İş Kanunu'nun 5. Maddesine "iş ilişkisinde dil, ırk, etnik köken, din, siyasal görüş, cinsiyet, renk, mezhep vb. sebeplerle ayrım yapılamayacağı" ifadesinin eklenmesidir. Ayrıca yine 6701 sayılı kanunda da benzer sebeplerle istihdam ve eğitim başlıklarında ayrımcılık yapılamayacağı belirtilmiştir.

- ***Eğitim:*** Bu başlıkta göçmenlere ilk ve ortaöğretimde ayrımcılığın kanun ile yasaklanması beklenmektedir. Türkiye bu başlıkta da 2014 yılı itibariyle 50 puan ile puanlandırılmıştır. Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 4. Maddesinde ayrımcılık ve imtiyazın yasaklanması ve 6701 sayılı Kanun'da da ayrımcılığın yasaklanması söz konusudur.

- ***Sosyal Güvenlik:*** Türkiye, Anayasal yükümlülüklere ve uluslararası taahhütlere rağmen sosyal güvenlik yasasında ayrımcılık karşıtı hükümlere yer vermemesi nedeniyle 2016 yılına kadar bu başlıkta 0 puan ile puanlandırılmıştır. Ancak 2016 yılında yine 6701 sayılı Kanun'un 5. Maddesi kapsamında

sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler konusunda din ve inanç, ırk ve etnisite temelli ayrım yapılamayacağının düzenlenmesi, nedeniyle Türkiye bu başlıkta 50 puan ile puanlandırılmıştır.

- ***Kamusal Hizmetlere Erişim:*** 2016 yılına kadar Türkiye'de bu başlık kapsamında değerlendirilebilecek temel yasal düzenleme Ceza Kanunu'dur. Kanunda ırk, din, etnisite, cinsiyet, engellilik, siyasî düşünce vb. nedeniyle kişinin kamusal hizmetlerden ve ürünlerden mahrum bırakılması hapis cezası müeyyidesi ile cezalandırılmıştır. Ancak bu hakkın elde edilmesinin bir kanun ile güvence altına alınması söz konusu değildir. Bununla birlikte yine 2016 yılında 6701 sayılı Kanun ile kamusal mal ve hizmetlerin satın alınmasında, kiralanmasında ve bunlar hakkında bilgi alınmasında herhangi bir sebeple ayrımcılık yapılamayacağı; ilgili sözleşmelerin çeşitli ayrımcılık sebeplerine dayalı olarak özel hükümlerle düzenlenemeyeceği belirtilmiştir. Ancak "vatandaşlık" hakkı bu başlığın dışında tutulmuştur. Dolayısıyla Türkiye 2016 yılı itibariyle bu başlıkta 50 puan ile puanlanmaktadır.

- ***Yaptırım Mekanizmaları***: Yaptırım mekanizmaları başlığında MIPEX'in belirlediği değerlendirme ölçütleri değişmektedir. Bu başlıkta 4 madde ortaya konmuş ve bu maddelerden hiç birini karşılamayan ülkeler 0; bir tanesini karşılayan ülkeler 25; iki tanesini karşılayan ülkeler 50; üç tanesini karşılayan ülkeler 75 ve tamamını karşılayan ülkeler 100 puan ile puanlandırılmaktadır. Maddelere bakıldığında ise a) ayrımcılık mağdurlarına hukukî, cezaî ve idari mekanizmalara başvuru hakkının tanınması; b) yargısal ya da idari süreçlerde ispat hakkında yaşanan değişim; c) Tüzel kişilere ayrımcılık mağdurlarını destekleme veya onlar adına işlemde bulunma yetkisi verilmesi ve d) ayrımcılık kaynaklı olarak kaybedilen hakların iadesi, suçu önleyici tedbirler almak ve tüzel kişiler için özel yaptırım tedbirlerinin hayata geçirilmesi başlıkları belirlenmiştir. Türkiye'nin bu başlıktaki durumuna bakıldığında 2014 yılı itibariyle sadece İş Kanunu'nun 5. Maddesinde işçinin, işverenin ayrımcılık yasağına aykırı davrandığını ispat etmesi gerektiği, ancak işçi tarafından ayrımcılık durumu güçlü bir şekilde ortaya konuyorsa işverenin bir ihlâlin mevcut olmadığını ispat etmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Buna karşın uzmanlaşmış tüzel kişiliklerin temsil ve destekleme hakkının verilmemiş olması ve müeyyideler açısından sadece İş Kanunu'nda işçiye sözleşmesinin ayrımcı bir nedenle feshedilmesine karşı dava açma ve haklarının iadesini isteme hakkının tanınması nedeniyle Türkiye 25 puan ile puanlanmıştır. 2016 yılına gelindiğinde ise d maddesindeki yaptırımların tümüyle karşılanması ile birlikte Türkiye'nin puanı 50'ye yükselmiştir.

- ***Uzmanlaşmış eşitlik kurumunun varlığı:*** Türkiye bu başlıkta 2016 yılındaki 6701 sayılı Kanun ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'nun kurulması ve aynı Kanun'un ile ırk, etnisite, din ve inanç temelli ayrımcılığın yasaklanması nedeni 50 puan ile puanlanmaktadır.

- ***Uzmanlaşmış eşitlik kurumunun yetkisi*:** MIPEX bu başlıkta uzmanlaşmış kurumların sahip olması gereken 3 temel yetkiden bahseder. Bunlar: a) mağdurlara hukukî danışmanlık yapmak; b) açılan davalara ilişkin soruşturmalarda mağdurlara yardımcı olmak ve c) kendisi soruşturma veya dava başlatabilmek. Bu 3 başlıktan biri sağlanmış ise 33; ikisi sağlanmış ise 67 ve üçü de sağlanmış ise 100 puan alınır. Türkiye, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'nun bu 3 yetkiye de sahip olması nedeniyle bu başlıkta 100 puan ile puanlanmıştır.

- ***Pozitif eylem önlemleri:*** MIPEX pozitif eylem kavramını belirli bir grubun diğerine göre yaşadığı dezavantajlı durumu önlemek ve/veya telafi etmek olarak tanımlamıştır. Buna göre ülkelerden a) göçmenler de dahil olmak üzere insanlara etnik köken, ırk, din, inanç vb. sebeplerle ayrımcılık uygulanması konularında önleyici pozitif eylemlerin kanun ile tanımlanması ve b) önleyici pozitif eylemlere yönelik araştırmalar yapılması beklenmektedir. Bu beklentilerden birini karşılayan ülke 50; her ikisini de karşılayan ülke 100 puan ile puanlandırılır. Türkiye ise önleyici pozitif eylem uygulamasının kanun ile sağlanmamış olması nedeniyle bu başlıktan 0 puan almıştır.

SONUÇ

Türkiye'nin siyasal kültürünü ayrımcılıkla mücadele ekseninde okuduğumuzda tarihî ve dinsel değerlerin öne çıktığını söylemek mümkündür. Nitekim yapılan araştırmalarda ayrımcılığın en fazla görüldüğü başlıkların etnik ve dinsel temelli ayrımcılık olması ve yine hoşgörülebilir ayrımcılığında aynı başlıklar içerisinde tanımlanması tesadüf değildir.

Göçmenler de Türkiye'de bahsedilen siyasal kültür kapsamında ayrımcılıktan nasibini almakta ve yine göçmenlere yönelik ayrımcılık da kabul edilebilir görülmektedir. Ancak göçmenlere yönelik ayrımcılığın yasalarda onların dezavantajlı konumda yer almalarından ya da dolaylı yollarla kamu otoritesi tarafından onlara bir ayrımcılık uygulanmasından kaynaklanmaz. Bir diğer ifadeyle göçmenlere yönelik ayrımcılığın daha fazla olması ve kabul edilebilir görülmesi bireysel tercihlerin bir sonucudur. Güvenlik, sağlık, iş gücü gibi başlıklardaki bireysel kaygıların, göçmenlere yönelik bu bireysel tutumlar toplamının nedeni olarak kabul edilebilir. Çalışma terminolojisi ile söylersek Türkiye'de göçmenlere yönelik bireysel ayrımcılıktan bahsedilebilir.

Türkiye'de göçmenlere yönelik bireysel ayrımcılıktan bahsedilebilmesine rağmen kamu otoritesinin özellikle 2014 yılı itibariyle son derece olumlu bir tutuma sahip olduğunu söylemek mümkündür. 2014 yılı itibariyle kimi kanunlarda yer alan hükümler nedeniyle küçük adımlarla da olsa bir ilerleme sağlanmıştır. Buna karşın Türkiye'de göçmenlere yönelik ayrımcılıkla mücadelede kırılma tarihi olarak 2016 yılını belirtmek yanlış olmaz. 2016 yılında Türkiye'de yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun ile birlikte hem göçmenlere yönelik doğrudan bir yasal düzenleme hayata geçirilmiş hem de göçmenlerin haklarını koruyacak bir uzman kuruluş teşekkül ettirilmiştir. Bununla birlikte Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanun, İş Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu gibi yasal düzenlemelerdeki ayrımcılık karşıtı hükümler Türkiye'nin MIPEX puanlamasında hızlı bir sıçrayış yaşamasını sağlamıştır. Ancak tekraren söylemek gerekir ki bu sıçrayışı temelde 6701 sayılı Kanun sağlamıştır ve Türkiye'nin puanı bu sayede 50'ye yükselmiştir. Türkiye'nin ayrımcılıkla mücadelede bu önemli olumlu adımlara rağmen 100 puan ile puanlandırılamamasının temel nedeni göçmenlere vatandaşlık hakkının tanınmamasıdır. Bu da Türkiye'nin siyasal kültürü bakımından bahsedilen bilgiler ışığında kısa vadede atılabilecek bir adım değildir. Türkiye'nin düşük puanla puanlandırılmasının ya da bir diğer ifadeyle tam puan alamamasının bir diğer nedeni de konuya ilişkin bilimsel araştırmalarda yaşanan eksikliktir.

KAYNAKÇA

Beyazova, A. (2012). Ayrımcılıkla Mücadelede Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü. K. Çayır, & M. Ayan Ceyhan (Dü) içinde, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklasımlar.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Durkheim, E. (2013). *The Rules of Sociological Method and Selected Texts on Sociology and its Method.* Londra: Palgrave Macmillan.

Komitesi, B. M. (1989). *BM İnsan Hakları Komitesi Genel Yorum no. 18: Ayrımcılık Yasağı*. https://insanhaklariizleme.org/vt/yayin_view.php?editid1=686 adresinden alınmıştır

MIPEX. (tarih yok). *Migrant Integration Policy Index 2020*. What is MIPEX?: https://www.mipex.eu/what-is-mipex adresinden alınmıştır

MIPEX. (tarih yok). *Migrant Integration Policy Index 2020*. Turkey, 2019: https://www.mipex.eu/turkey adresinden alınmıştır

MIPEX. (tarih yok). *Mıgrant Integration Policy Index 2020*. Anti-Discrimination: https://www.mipex.eu/anti-discrimination adresinden alınmıştır

Özatalay, C., & Doğuç, S. (2018). *Türkiye'de Ayrımcılık Algısı Türleri Failleri Boyutları.* Eşit Haklar: https://www.esithaklar.org/wp-content/uploads/2019/10/T%C3%BCrkiyede-ayr%C4%B1mc%C4%B1l%C4%B1k-alg%C4%B1s%C4%B1-TR_v2.pdf adresinden alınmıştır

Parla, T. (1991). *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları Cilt 1 Atatürk'ün Nutuk'u.* İstanbul: İletişim.

Pettigrew, T., Fredrickson, G., Knobel, D., Glazer, N., & Ueda, R. (1982). Prejudice. Cambridge: Harvard University Press.

Pincus, F. (1996). Discrimination comes in many forms: Individual, institutional, and structural. *The American Behavioral Scientist*, *40*(2), 186-194.

Pye, L. (tarih yok). Political Culture Revisited. *International Society and Political Psychology, 12*(3), 487-508.

Sarıbay, A. Y. (1998). Küreselleşme, Postmodern Uluslaşma ve İslam. F. K. Sarıbay (Dü.) içinde, *Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam.* Ankara: Vadi.

Verba, G. A. (1963). *The Civic Culture Political Attitudes and Democracy In Five Nations.* Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

MÜLTECİ VE GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN SANATSAL UYGULAMALARINDA YER ALAN KÜLTÜREL ETKİLERİN İMGESEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

IN VISUAL ARTS EDUCATION, AUTOETNOGRAPHIC ANALYSIS OF CULTURAL IDENTITY IMAGES OF REFUGEE AND MIGRANT STUDENTS IN ARTISTIC PRACTICES

Prof. Dr. Cemile Arzu AYTEKİN

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8702-5857

Doktora Öğrencisi Yavuz Selim DİNÇER

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi/ Resim-İş Öğretmenliği, İzmir, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7355-0703

ÖZET

Bu çalışmada, zorunlu nedenlerle hayatlarını farklı coğrafyalarda sürdürme ihtiyacı duyan kişiler içerisinde yer alan mülteci ve göçmen öğrenciler ele alınmıştır. Ülkemize yakın bir konumda yer alan Suriye ve Afganistan' dan ülke içi bunalım ve savaş gibi gerekçelerle göç eden öğrencilerin, uyum sürecinde ve kültürlerarası etkileşimde, sanat eğitimi önem kazanmaktadır. Bu nedenle araştırmada, örnekleme alınan göçmen ve mülteci öğrencilerin sanatsal çalışmalarındaki kültürel kodları içeren imge düzenleri oto-etnografik açıdan incelenmiştir. Araştırmanın problemini, bir takım gerekçelerle yurtlarını terk eden göçmen ve mülteci öğrencilerin, kültürel farklılıkları ve buna bağlı kültürel aktarımlarının, yaşadıkları coğrafyaya ait kültürel kodların, imgesel düzenler içerisinde sanatsal çalışmalardaki yansımalarının, görsel, kültürlerarası etkileşime dair verilerinin, otoetnografik yöntem çözümlemeleri oluşturmaktadır. Mültecilik ve göçmenlik kavramları ve buna bağlı olarak kültürlerarası etkileşim ve yaşanan sorunlara ilişkin mevcut durumun ortaya konması ve farklı gerekçelerle yurtlarını terk etmiş göçmen ve mülteci öğrencilerin sanatsal çalışmalarındaki farklı kültürel kimliğe (kültürel kodlar) ait imgelerin çözümlenmesi araştırmanın amacıdır. Araştırmada öğrencilerin ülkelerindeki savaş durumu, eğitim koşullarının yetersizliği ve hastalık durumları göç etme nedenlerindeki öncelikli gerekçelerdir. Otoetnografik açıdan öğrenci çalışmaları değerlendirildiğinde, öğrencilerin yaşadıkları coğrafyaya ait kültürel hiçbir değeri önemsemedikleri yazılı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Oysaki sanatsal uygulamalarında ait oldukları kültürü betimleyen kodlara rastlandığı görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar göz önüne alınarak Suriyeli sığınmacı çocukların psikolojik destek almaları gerektiği belirtilmektedir. Eğitim aldıkları kurumların denetlenmesi, bu çocukların sanat, spor ve çeşitli sosyal etkinliklere yönlendirilerek topluma kaynaşmalarını sağlamak ve savaşın zihinlerinde oluşturduğu tahribatı onarmak gerekmektedir. Çünkü yapılan araştırma, bu çocukların ülkelerinden sadece fiili olarak ayrılmış olmadıklarını, her an savaşın etkilerini üzerlerinde taşımaya devam ettiklerini göstermektedir. Göç etmiş bireylerin kültürel hafızalarında yer etmiş kodların çözümlenmesi, yeni kültürlerle olan etkileşimin sanatsal çalışmalara yansımalarının otoetnografik açıdan incelenmesi alana katkı sağlayıcı niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen-Mülteci, Kültür-Kültürel Kod, Sanat Eğitimi, Oto-etnografik Yöntem.

ABSTRACT

In this study, refugee and migrant students, who are among the people who need to continue their lives in different geographies due to compelling reasons, are discussed. Art education gains importance in the adaptation process and intercultural interaction of students who immigrated from Syria and Afghanistan, which are located close to our country, for reasons such as domestic depression and war. For this reason,

in the research, the image patterns containing the cultural codes in the artistic works of the migrant and refugee students were examined from an autoethnographic point of view. The problem of the research is the autoethnographic method analysis of the cultural differences and related cultural transfers of immigrant and refugee students who left their homes for some reasons, the cultural codes of the geography they live in, their reflections in artistic works within imaginary orders, data on visual and intercultural interaction. The aim of the research is to reveal the current situation regarding the concepts of refugee and immigration and the intercultural interaction and the problems experienced accordingly, and to analyze the images of different cultural identities (cultural codes) in the artistic works of immigrant and refugee students who left their homes for different reasons. In the research, the war situation in the countries of the students, the inadequacy of the educational conditions and the illness are the primary reasons for the migration. When student studies are evaluated in terms of autoethnography, it is understood from their written statements that students do not care about any cultural value of the geography they live in. However, it is seen that there are codes describing the culture they belong to in their artistic practices. Considering the results obtained in this research, Syrian refugee children should receive psychological support. It is necessary to supervise the institutions where they receive education, to direct these children to arts, sports and various social activities, to ensure their integration into the society, and to repair the damage in their minds caused by the war. Because the research shows that these children have left their country only de facto and they continue to carry the effects of war on them at every moment. The analysis of the codes that have been ingrained in the cultural memories of the immigrated individuals and the autoethnographic examination of the reflections of the interaction with new cultures on artistic works contribute to the field.

Keywords: Immigrant-Refugee, Culture-Cultural Code, Art Education, Autoethnographic Methot.

GİRİŞ

Problem Durumu

İnsanoğlu var oluşundan beri yeni yerler keşfetme, öğrenme, yeni yaşam alanları belirleme adına sürekli arayış içinde olmuştur. Bu arayışlar kimi zaman zorunlu nedenlerle gerçekleşmiştir. Varlık mücadelesi veren insanoğlu, bu mücadelesini günümüze kadar sürdürmektedir. Bu çalışmada, zorunlu nedenlerle hayatlarını farklı coğrafyalarda sürdürme ihtiyacı duyan kişiler içerisinde yer alan mülteci ve göçmen öğrenciler ele alınmıştır. İnsanları zorunlu göçe zorlayan nedenlerden olan ekonomik, siyasi ve savaş gibi etmenler çalışma alanına kaynaklık etmektedir. Ülkemize yakın bir konumda yer alan Suriye ve Afganistan' dan ülke içi bunalım ve savaş gibi gerekçelerle göç eden öğrencilerin, uyum sürecinde ve kültürlerarası etkileşimde, sanat eğitimi önem kazanmaktadır. Bu nedenle araştırmada, örnekleme alınan göçmen ve mülteci öğrencilerin sanatsal çalışmalarındaki kültürel kodları içeren imge düzenleri oto-etnografik açıdan incelenmiştir.

Göçmen ve mültecilerin, geldikleri coğrafyanın kültürel birikimini de yanında taşıdıkları varsayılmaktadır. Dolayısıyla birbirine yakın ülke sınırdaşları arasında kültürel aktarımın olması genel bir kanıdır. Kültürün içinde barındırdığı sanat imgeleri, var olan kültürün genel hatlarıyla tanımlanmasında oldukça önemlidir. Çalışmanın evrenini oluşturan Karadeniz Bölgesindeki Liseler ve seçilen örneklem, Trabzon İli'nin Ortahisar İlçesi İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören göçmen ve mülteci öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin sanat derslerinde oluşturdukları sanatsal çalışmalarda yer alan imgelerin kültürel kodlara göre içerik analizi yapılmıştır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problemini, bir takım gerekçelerle yurtlarını terk eden göçmen ve mülteci öğrencilerin, kültürel farklılıkları ve buna bağlı kültürel aktarımlarının, yaşadıkları coğrafyaya ait kültürel kodların, imgesel düzenler içerisinde sanatsal çalışmalardaki yansımalarının, görsel, kültürlerarası etkileşime dair verilerinin, oto-etnografik yöntem çözümlemeleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Mültecilik ve göçmenlik kavramları ve buna bağlı olarak kültürlerarası etkileşim ve yaşanan sorunlara ilişkin mevcut durumun ortaya konması ve farklı gerekçelerle yurtlarını terk etmiş göçmen ve mülteci

öğrencilerin sanatsal çalışmalarındaki farklı kültürel kimliğe (kültürel kodlar) ait imgelerin çözümlenmesi araştırmanın amacıdır. Göç etmiş bireylerin kültürel hafızalarında yer etmiş kodların çözümlenmesi, yeni kültürlerle olan etkileşimin sanatsal çalışmalara yansımalarının otoetnografik açıdan incelenmesi alana katkı sağlayıcı niteliktedir.

Alt Problemler

1-Mülteci ve Göçmen Kavramları ve Aralarındaki Farklılıklar, Kültürlerarası Etkileşimin Boyutları ,

2-Mülteci ve Göçmenliğin Sebepleri ve Sonuçları,

3-Kültürel Kimlik kavramı ve Kültürel Kodların aktarımı, mülteci ve göçmenlerin kültürel aktarımdaki rolleri,

4-Mülteci ve Göçmen öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Sanatsal Uygulamalarındaki Kültürel Kimlik Kodları ve Farklılıklara İlişkin İmgelerin Oto-etnografik Yöntem Çözümlemeleri,

5-Görsel Sanat Eğitiminde Oto-etnografik açıdan kültürlerarası etkileşim ve kültürel kimlik, kültürel farklılıklara ilişkin öğrenci görüşleri.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Göçmenlik ve Mültecilik Kavramları İle İlgili İlgili Araştırmalar

Farklı nedenlerle yurtlarını terk etmiş mülteci ve göçmenlerin gittikleri coğrafyada ve geride bıraktıkları topraklarda ekonomik, sosyal, siyasal, eğitim gibi olgular üzerindeki etkileri özellikle sosyal bilimler alanındaki bilimsel araştırmalara konu olmuştur. Araştırma örnekleminden hareketle komşu ülke Suriye' den göç edenlere yönelik birçok araştırma yapıldığı ilgili alan yazınında anlaşılmaktadır. Göç kavramı sadece göç alan devletlerde değil, küreselleşmenin hissedildiği veya yoğun olarak yaşandığı tüm coğrafyalarda gündemin ilk sıralarında yer almakta ve tüm toplumları, toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönlere sahip olan bir olgudur (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2017:23).

Göç hareketi ilk bakışta bir yer değiştirme hareketi olarak değerlendirilse de nedenleri ve sonuçları ile birlikte bireylerin ve toplulukların üzerinde geniş çaplı değişiklikler yarattığı bir gerçektir (Özdemir,2008). Zorunlu göç (Mültecilik) kavramı ise, devletin, kendi vatandaşı olan ya da olmayan çok sayıda insanı zorlayıcı yöntemler kullanarak yeniden iskân etmesi anlamına gelir (Pala' dan akt. Ertaş ve Kıraç, 2017).

Boyraz (2015)' a göre, sosyal ve ekonomik olaylar sonucu iltica eden kişilere mülteci denmektedir, başka bir tanımda ise "Mülteci veya sığınmacı; dini ve milleti belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm gören veya göreceği korkusu ve endişesi taşıyan, bu sebeple ülkesinden ayrılan/ayrılmak zorunda bırakılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen, iltica ettiği ülke tarafından endişeleri haklı bulunan kişi" olarak tanımlanmaktadır. Boz (2016)' a göre de, Türkiye'nin ve dünyanın gördüğü en büyük göç olaylarından biri olan Suriyeli mülteci krizi Türkiye'yi büyük ölçüde etkilemiştir. Mültecilerin yerleşmek için Türkiye'yi tercih etmesi Türkiye'yi hukuksal, sosyal, ekonomik ve daha birçok alanda düzenlemeler yapmaya itmiştir. Türkiye, mültecileri toplumsal yapı içinde lehine çevirmek için başta eğitim olmak üzere diğer alanlarda da Suriyelileri toplumsal hayata katmalı, güven duygularını pekiştirecek şekilde sosyal-ekonomik yaşamda yer tutmalarını sağlamalıdır.

Bu ifadelerden yola çıkarak vatanlarını çeşitli nedenlerle terk etmiş göçmen ve mültecilerin adaptasyonunun sağlanması ile ilgili bir takım politikalar üretilmesi gerektiği söylenebilir. Eğitim bu politikaların başında gelir. Göçmenlerin uzun vadede ülkemizde kalacakları ve hemen ülkelerine dönmeyecekleri düşünüldüğünde gerek kültürel aktarım gerekse paylaşım noktasında eğitimde radikal kararların alınması gerektiği söylenebilir.

Görsel Kültürde ve Sanatta Kültürel Kimlik İmgelerinin Oto-etnografik Analizi İle İlgili Araştırmalar

Bireylerin içinde bulundukları kültürel dokunun, görsel hafızalarında yer edinerek kimlik oluşumunda önemli rol oynadığı söylenebilir. Bu konu ile ilgili alan yazınında araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Özalp (2018)'in öğrenciler üzerine yaptığı çalışmasında, öğrenciler yapılan uygulama sonucunda görsel kültür imgelerini bilgi birikimleri, deneyimleri yoluyla algılama ve yazma becerisi kazanmıştır. Aynı zamanda öğrenciler kendi görsel çalışmalarını oluştururken kültürel simgeleri kullanarak düşünsel temelli bir çalışma gerçekleştirmiştir. Öğrenciler bu çalışma ile resimlerini oluştururken temelinde bir düşünceyi yansıtması gerektiğini görmüştür. Etnografik yöntem, araştırmacı ve araştırma yapılanlar arasındaki yatay ilişkilerle geliştiği için sanatçı/ araştırmacının çalıştığı topluluğa hiyerarşik olarak tepeden bakması ya da savunuculuğunu üstlenen misyonunun önüne geçer. Ayrıca araştırmacı, üzerinde çalıştığı topluluk ya da grupla gündelik hayatı paylaşarak öğrendiği, öğrenerek dünyaya dair görüşünü sorguladığı öz-düşünümsel karşılıklı bir öğrenme sürecine dâhil olur. Etnografi yöntemi özgün kültürü anlama ve yorumlamada, sanatsal kavrayış ve sunuma ihtiyaç duyduğu gibi sanatın da gerçekliği keşfetme aracı olarak etnografiyi bir sanat pratiği olarak kullanması üretken bir ortak alan sağlar (Karoğlu ve Koç, 2017: 2271).

Kültürel, toplumsal ortak belleği ve kültürel kodları yansıtan çalışmaların aynı zamanda hem "yerel" hem de ne kadar tüm insanlığa özgü yani evrensel olduğu, özellikle toplumsal bellekte kazınmış anıları yansıtan bir çalışmanın dünyanın başka bir ucunda yaşanmış toplumsal ortak bellek anılarıyla ne kadar örtüşebileceği ortaya çıkmıştır. Diğer yandan temsil edilen kültürel simgeler ne kadar "yerel" olsa da anlatım biçemi ve uygulayım olarak Batı kalıpları içinde yani "kavramsal" olduğu belirlenmiştir (Ersen, 2008: 79). Gil-Glazer' de akt. Özalp (2018: 707)'e göre, görsel kültür eğitimine dayalı uygulamalarda hem öğretmen hem de öğrenciler paylaşmak ve tartışmak için önemli ve güncel olan konuları gündeme taşıyabilir.

Araştırmanın sonuçları arasında iki farklı kültürde yer alan öğrencilerin birbirleriyle Filistin ve İsrail arasında süregelen savaşın boyutları hakkında zaman zaman şiddetli tartışmaların olduğu belirtilmiştir. Sanatçıların eserleri üzerinden yaptıkları uygulamalarda ise Arap ve Yahudi kültürü arasındaki farklı anlayış ve inanışlar tartışılmıştır. Örneğin, Arap öğrenciler hem kendi hem de Yahudilerin ataerkil toplumlarını eleştirmişlerdir. Ya da Yahudi katılımcılar Arap kızlarının cinsellik hakkında bahsetmekten korktuklarını ve bu konu ile ilgili onlardan herhangi bir açıklama beklemenin yanlış olduğu fikrin paylaşmaktadır.

Görsel Sanatlar Eğitiminde Mülteci ve Göçmen Öğrencilerin Sanatsal Uygulamaları İle İlgili Araştırmalar

Çocuk resimleri çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin en naif şekilde bir göstergesidir. Çocuklar soyut ya da somut ifadelerini temiz ve saf bir tutumla yüzeye aktarma eylemindedirler. Bu eylemler çocukların yaşantılarına dair önemli ipuçları barındırır. Çocuklar, sözel olarak ifadede zorlandıkları duygu ve düşüncelerini resimleriyle yansıtırlar. Çocukların resimleri içsel dünyalarını ve hayatın iyi ya da kötü yanlarıyla başa çıkma çabalarının yorumlanmasında naif bir kaynaktır.

Süzen (2020: 289-291) 'de göçmen öğrencilerle ilgili sanatsal uygulama çözümlemelerinde, araştırma kapsamında resimlerine başvurulan çocuklar farklı ülkelerden göç etmiş ve Türkiye'ye yerleşmiş bireylerdir. Bazılarının aileleri parçalanmış bazıları ise savaşı ve kanı görmüşlerdir. Savaştan kaçan Türkiye'ye sığınan mülteci çocuklar, Türk topraklarında ve Türk bayrağının bağımsızlığı altında kendilerini mutlu ve güvende hissetmektedirler. Özellikle yaşadıkları çevre, okulları, arkadaşları ve öğretmenleriyle sevgi ve yardımlaşma temelli ilişkileri bulunmaktadır. Mülteci öğrenciler kendi ülkelerinde savaş, baskı, yokluk gibi sıkıntıları dile getirmişlerdir. Savaşı ve kanı resmetmişlerdir. Özellikle Iraklı ve Suriyeli mülteciler, savaş, korku ve kanı ortaya koyarken Afganistan'dan gelen çocuklar zorluk, baskı ve yaşam zorluğu gibi durumları ortaya koymuştur. Öğrencilerin yaşadıkları sıkıntının davranışlarına yansıdığı gözlemlenmiştir. Halen savaş, silah bomba gibi kavramları unutamadıkları ve ayrılıkla bağdaştırdıkları görülmüştür.

Aktın (2018)' ın yedi, dokuz ve on yaş grubu sığınmacı çocukların mutluluk temalı çizimlerine yansıyan simgelerini belirlemek ve sosyo-psikolojik bir bakış açısı ile değerlendirme amacıyla yaptığı araştırmada, sığınmacı çocukların mutluluk temalı resimlerinde analiz edilen bir diğer unsur çizimlerindeki renk tercihleridir. Araştırma sonucunda şematik ve gerçekçilik evresinde olan çocukların

genel olarak objeleri niteliklerine uygun olarak boyadıkları görülmüştür. Renklerin bilinçli kullanımı söz konusudur. Sığınmacı çocukların resimlerinde özellikle küçük çizilen insan figürleri içerisinde büyük çizilen abi figürü önemsenen ve değer verilen ve varlığı ile çocuğu mutlu eden en önemli mutluluk göstergelerinden biri olarak görülmüştür. Araştırma sonuçlarında dikkat çekici olan bir diğer unsur; şematik ve gerçekçilik aşamasındaki çocukların insan figürlerini çizerken genelde boyut olarak küçük çizmeleri ve bu figürlere el ve ayak çizmemeleridir. Araştırma sonucunda genel olarak çocukların resimlerinde bulunan ev, elma, elma ağacı, merdiven ve bahçe gibi büyük çizimlerin çocukların geçmişte yaşadıkları mekânın göstergeleri olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla bu unsurlar çocukların geçmişe dönük özlemlerinin, güvende olma isteklerini ve o döneme ilişkin mutluluklarının simgeleri olarak değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelini nitel araştırma yöntemleri içinde yer alan oto-etnografik yöntem oluşturmaktadır. Oto-etnografi temel veri olarak araştırmacının otobiyografik malzemesini kullanan bir etnografik soruşturma ve sosyal bağlam içinde "kendi"nin yerleştirildiği kişisel anlatı (kendini anlatma) formudur (Çelik, 2013). Oto-etnografi, kişisel verilerin yanında kültürel, sosyal ve toplumsal yaşantı verilerinin bütünüdür (Aytekin ve Tokdil, 2017: 69). Öğrencilerin yapmış oldukları çalışmalar uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından imgesel bağlamda kültürel kod çözümlemeleri yapılacaktır. Oto-etnografi yöntemini kullanan araştırmacılar geçmiş deneyimlerini içinde bulundukları kültür ve sahip oldukları kültürel kimlikleri aracılığıyla anlamlandırmaya çalışır. Bu yöntemin kullanılması edebi ve sanatsal yetenekleri de gerektirir. Çünkü otoetnografik anlatımla yaşanılan deneyimlerin diğer kişiler tarafından da yaşanabilmesi ve canlandırılabilmesi hedeflenmektedir (Ellis vd. Glesne, ve Patton'dan akt. Alan, 2016: 15).Ayrıca katılımcılarla yapılacak görüşmeler araştırma verilerinin yapılandırılmasında, imgelerin anlamlandırılmasında destekleyici olması planlanmaktadır.

Evren / Örneklem

Araştırmanın evrenini Trabzon'da MEB'e bağlı ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören kız mülteci ve göçmen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2021-2021 Eğitim-Öğretim yılı İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 9 ve10. Sınıfta öğrenim gören 10 kız öğrenci oluşmaktadır. Okul kız okulu olması münasebetiyle çalışma grubunu sadece kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada öğrencilerden elde edilecek görsel veriler otoetnografik açıdan görüşleri içeren veriler uzman görüşü alınıp oluşturulacak yarı yapılandırılmış formla gerçekleştirilmiştir. Otoetnografik incelemelerle katılımcıların benliklerine ait kültürel çözümlemeleri ele alınmaktadır. Otoetnografi bu anlamda kişisel olanla olmayanlar/kendisine ve diğerlerine özgü olanlar arasında bağlantılar kurarak bireylerin kendilerini diyaloglarda açığa çıkarmalarını sağlamaktadır. Başka bir deyişle otoetnografi, kişiyi özdönüşümsel olmaya zorlamaktadır (Doty, Gouzouasis ve Ryu' dan akt. Çelikhan ve Aksoy, 2020: 361). Öğrencilere yaptırılan çalışmalarda yer alan imgeler tematik gruplara ayrılarak anlamlandırılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Mülteci ve Göçmen Kavramları ve Aralarındaki Farklılıklar, Kültürlerarası Etkileşimin Boyutları

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olan göç olgusu, günümüzde de devam etmekte ve üzerinde durulması gereken önemli konulardan biri haline gelmektedir. Kişilerin gelecek yaşantılarının bir bölümünü ya da tamamını geçirmek üzere bir yerleşim biriminden diğerine yerleşmek üzere yapmış oldukları yer değiştirme olayı olarak ifade edilen göç kavramı, dinamik özelliğiyle devamlılık arz etmektedir (Öztaş, 2005: 65). Öncelikle mülteci ve göçmen arasındaki farkın ele alınması ile iki kavram arasındaki anlamsal çözümlemenin yapılması gerekir.

Ziya (2012: 230)' a göre, göçmen; genellikle ekonomik nedenlerle veya içinde bulunduğu sosyal ortamın hoşnutsuzluğu nedeniyle kendi ülkesini gönüllü olarak terk ederek başka bir ülkeye yasal veya yasadışı yollarla giden, orada yaşayan yabancıdır. Özellikle ekonomik refah için veya sosyal koşulları daha rahat olan bir ülkede yaşamak için ülkelerinden göçenlere ekonomik göçmenler denmektedir. Ekonomik göçmenler, mültecilik statüsünden yararlanamamaktadırlar. Mültecilik ile göçmenlik arasında bir takım farklar bulunmaktadır. Bu farklar sebep, maksat, vasıta/olanak gibi unsurlar çerçevesinde şekillenmektedir. Sebep açısından mülteciler mal varlıklarını geride bırakarak, korku ve yaşama hakkına gelebilecek bir zarar neticesinde güvenli bir ülkeye iltica etmekte iken; göçmenler ise, ekonomik anlamda daha rahat yaşamak amacı ile göç etmektedirler. Niyet açısından mülteciler korku, baskı gibi zorlayıcı sebepler neticesinde zorunlu olarak ülkelerinden göç ederken; göçmenler daha iyi yaşama koşulları için gönüllü olarak göç etmektedirler. Vasıta/olanak bakımından mülteciler zorlayıcı koşullar nedeniyle ani yer değişikliği yapmak durumunda oldukları için zorlu şartlarda yolculuk yaparlar; göçmenlerin ise göç etmelerine ilişkin olanaklar daha fazladır.

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere kısacası daha iyi yaşam standardı için göç edenler göçmen, zorunlu haller ve yaşam kaygısı nedenli göç edenler için ise mülteci kavramı kullanıldığı söylenebilir. Ülkemize göçmen statüsünde göç edenlerin büyük çoğunluğunu oluşturan Afgan halkı, mülteci statüsünde göç edenlerin büyük çoğunluğunu ise Suriye' li vatandaşlar oluşturmaktadır. Türkiye özelinde Trabzon İli'nde de aynı durum söz konusudur. Türkiye'de 1 milyon 420 bin Suriyeli çocuk var ve bu çocukların 850 bini okul çağındadır. Ayrıca Trabzon'da en fazla 4 bin 100 kişi ile Afgan mülteci/göçmen bulunurken, bu sayıyı 2 bin 300 kişi ile Suriyeliler' in izlediği kaydedildi (URL-1). Göçler her ne kadar iyi bir yaşam standardı yakalamak adına gerçekleştirilirlerse de bir kısmı hüsranla ya da beklentilerden çok uzakta gerçekleştiği söylenebilir. Bunda göç edilen ülkenin ekonomik, sosyal, siyasi, dini yapısı gibi birçok unsur etkilidir. Kitlesel göç unsurlarının esas kaynağını oluşturanın savaşlar olduğu kabul edilebilir.

Kartal ve Bağcı (2014: 275)' e göre; "İkinci Dünya Savaşının sona ermesiyle birlikte sınırları yeniden çizilen ulus devletlerin homojen nüfus oluşturmaya yönelik politikaları zorunlu insan hareketliliğine yol açmıştır. Bu süreçte değişikliğe uğrayan dinamikler milyonları etkilemiş; kitleleri doğduğu ve yaşadığı bölgenin dışına doğru yer değiştirmeye zorlayarak çok sayıda toplumun tarihinde travmatik deneyimler yaratmıştır" .

Bu deneyimler kültürel aktarım olarak da değerlendirilebilir. Göç eden kitlenin yaşanmış birikimleri, göç edilen ülkenin sosyal yapısıyla bütünleşmesinin, karma, melez bir kültürün oluşmasına zemin hazırladığı söylenebilir. Tarihi süreçte buna benzer birçok göç hareketi olmuştur. Bu hareketler doğu batı sentezinde (Oryantalizmi) ilgili coğrafyayı kültürel anlamda çeşitlendirmiştir. Zaman içinde toplumsal etkileşim, kültürel etkileşimi de beraberinde getirdiği söylenebilir. Bu kültürel etkileşim göç edilen toplumsal yapının geleneklerine, zanaat ürünlerine ve sanatsal çalışmalarına yansımıştır. Böylesi bir çeşitlilik toplumu her alanda çoğulcu bir üretim sürecine ittiği söylenebilir.

Mülteci ve Göçmenliğin Sebepleri ve Sonuçları

Son yıllarda ülkemize özellikle komşu ülkelerden olmak üzere birçok farklı bölgeden göç olmuştur. Göç olayının siyasi, iktisadi ve sosyal açıdan farklı boyutları olsa da insan öznesi özelinde bir zenginlik olduğu düşünülebilir. Şöyle ki; düşünme ve yorumlama becerisine sahip tek varlık olarak insanın, bilim, zanaat, sanat ve fikir üreten bir varlık olduğu düşünüldüğünde kültürel değerlerin farklı coğrafyalara ulaştırılması ve kullanılması adına oldukça önemli olduğu söylenebilir. Global eksende yeni teknolojilerin, yeni yaşam koşullarının bu kadar geliştiği bir çağda kapalı kültürden söz edilemez. Gerek kitle iletişim araçları gerekse sosyal medya aracılığıyla uluslararası düzeyde özellikle görsel kültür aktarımından söz edilebilir. Göç faktörü göçmen ve mülteci sığınmacıların, hafızalarında derin izler bırakan kültürel olguları, göç edilen coğrafyaya, dolaylı ya da dolaysız olarak aktardıkları söylenebilir. Bu nedenle kültürlerarası bir iletişim ve etkileşimin kaçınılmaz olduğundan söz edilebilir.

Türkiye'deki sayıları her geçen gün artan Suriyeli sığınmacıların, süreç içerisinde ülkede kalma eğiliminin sürekli arttığı ve Suriye'deki iç savaş sona erse dahi önemli bir kısmının ülkelerine dönmeyeceği tahmin edilmektedir (Sirkeci, 2017; Kutlu, 2015; Orhan Şenyücel, 2015; Güçtürk, 2014' ten akt. İyem vd. :2017: 109). Bu durum gerek Türk toplumu gerekse Suriyeliler açısından sosyal uyum

politikalarının hızla planlanması ve uygulanması gerekliliğini işaret etmektedir (İyem, 2017: 109). Sığınmacıların ülkede uzun süre kalma isteklerinin, toplumdaki mevcut kültürel alt yapıda zamanla melez bir olgu yaratacağı söylenebilir.

Kültürel Kimlik Kavramı ve Kültürel Kodların Aktarımı, Mülteci ve Göçmenlerin Kültürel Aktarımdaki Rolleri

Kültür, bireylerden meydana gelir ve toplumun yapısını oluşturur. Bu haliyle, insanların maddi ve manevi üretiminde gerçekleşen etkin, yaratıcı faaliyetlere dönüşür (Kongar' dan akt. , Arslantaş, 2018: 105). Sanatta, yaratıcı süreç içinde kültürel birikimlere ait deneyimlerin eserin şekillenmesinde apayrı bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bireyin yaratma sürecinde ortaya koyduğu eserde kendi yaşantısının ürünü olan kültürel izleri bulmak çok olmamaktadır. Bu nedenle sanat ve kültür ilişkisinin, yaratma sürecindeki önemli bir ilham ve bilgi kaynağı olduğu söylenebilir.

Kültür, doğuşundan itibaren insan davranışlarını yönlendirirken, onu bazılarıyla benzer, bazılarıyla farklı kılar. "Kültür temelinde insanlar arasında oluşan benzeşim ve birliktelik algılaması "kimlik" denilen tutunum aracını sağlar. Bu bağlamda kimlik ile kültür arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Toplumların karmaşıklaşmasına ve farklı toplumsallaşma şekillerinin belirmesine koşut olarak kimliklerde farklılaşmakta ve çeşitlenme görülmektedir (Aydın' dan akt. G. Ak, 2020: 603)." Kültür ve kimlik ilişkisinin geniş bir yelpazede buluştuğu dikkate alındığında göç gibi sınır ötesi insan hareketliliklerinde çoğulcu bir kültürel yapıdan söz etmek olasıdır. Böyle bir durumda bireyin sanatsal deneyimlerinde farklı kültürel değerlerle bütünleşmiş farklı kimlik imgelerine de rastlamakta mümkündür. Bu durum bizleri çoklu kültürel yapıları bir arada barındıran ve birleştiren çoğulcu bir sanat anlayışına götürebilir.

Bireyin, toplumsal kategoriler içerisinde adlandırılma süreci olarak tanımlanan kimliğin ifade araçlarından biri de sanattır. Çağdaş sanat, devlet, toplum, ekonomik sistem ve tüm bu faktörlerin oluşturduğu psikolojik boyutları üzerinden incelenmiştir (Papila' dan akt. Kavrayan, 2019). Kimlik, insanın toplumsal kategoriler içerisindeki bir adlandırma sürecidir. Bu süreç içerisinde sanat, kendi araç ve yöntemleriyle, kimliklerin anlatım yollarından biri olmaktadır. Sanat ve kimlik kavramı arasında, birbirini etkileyen ve karşılıklı olarak birbirini biçimlendiren bir ilişki vardır. Sanat bir başka ifadeyle kimliğin ifade araçlarından biridir. Sanat eserini yaratan sanatçı, ortaya çıkan ürün ve bu ürünü yorumlayan toplum, sanat ve kimlik ilişkisinin temel noktalarıdır. Sanatçının bireysel kimliği, öznel içyapısı, onun sanatçı olmasını sağlar. Eserinin konuları ve ifade biçimlerinin estetiği, sanatçının toplumsal kimliğinin etkisiyle ortaya çıkar. Sanatçının yaşamı, toplumsal yapılar içinde sürer, toplumsal kimliği bu yapılar içerisinde biçimlenir (Papila, 2007).

Kimlik kavramı sosyo-psikolojik bir tanım olmakla beraber çok boyutludur ve bütününü içindeki bağlamlar oluşturur. İnançlar, sosyal roller, statüler, tutumlar, gelenekler kimliği oluşturur. Bunların hepsi birbirinden farklılaşan kültürler bakımından şekillenir. Yani toplum içi yapılanmalar kimlik oluşumlarını etkiler ve bu yapılanmalar karmaşıklaştıkça ve katmanlaştıkça kimlikler de benzeri bir değişime uğrar. Bu değişim toplumsal değişimle paralel biçimde ilerler (Cöne, 2014). Kimlik kavramı temel olarak kendimizi ve diğerlerinin bizi nasıl tanımladığı ile ilgilidir. Fakat masum görünen tanımlamalar toplumların karmaşık güç ilişkileri tarafından kimi zaman içeride, kimi zaman dışarıda tutulan ve ötelenen kimlik politikalarının çelişkisel yapısına gebedir. Bu açıdan bakıldığında kimliklerin gerçeği yansıttığı ya da yansıtmadığı düşüncesi şüphe götürmez değildir. Sanatın en yalın anlamıyla bir ifade aracı olduğunu düşündüğümüzde; bu ifadenin içinde belirli bağlamlara yerleştirilen kimliğin kendisini de yansıttığını anlayabiliriz. Birey sanat üretiminde kendi kimliğini ve içinde yaşadığı toplumun kimliğini her zaman açık etmiştir (Güven Ak, 2020).

Filiz, Cana ve Çelik (2018)' in yaptığı bir çalışmada, Suriyeli çocukların yaptıkları resimler genel olarak değerlendirildiği zaman, çocukların şu anki bulundukları ortamda mutlu olamadıkları, aynı zamanda kendilerini yalnız ve dışlanmış hissettikleri sonucu çıkarılabilir. Çocukların iletişime kapalı, bastırılmış duyguların üstünde bir otoritenin olduğu ve bunun çocukların ruhsal durumunu olumsuz etkilediği düşünülebilir. Savaşı Suriye'de yaşayan çocukların resimlerindeki savaş görüntülerini, savaş ortamında bulunmayan çocukların da betimlemesi bu çocukların aileleri veya okulları tarafından etkilendiklerini

göstermektedir. Çünkü çocuk savaşı gerçekten görmüş gibi çizecek kadar bu konuya hâkimdir. Bu da bu çocukların yaşadıkları ortamın olumsuz yönlerini ortaya koymaktadır. Yıldırımalp, İslamoğlu ve İyem (2017)' in yaptığı çalışmada, Suriyelilerin kabul ve uyumuna yönelik olumsuz bir tablonun olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan mülakatlarda birçok Suriyelinin toplumdan izole bir şekilde yaşadığı ve bunun başlıca nedenin dil yetersizliği olduğu görülmüştür. Zamanlarının büyük çoğunluğunu kendileri gibi göçmen olanlarla ve ağırlıklı olarak da diğer Suriyelilerle geçirdikleri tespit edilen katılımcıların, öz kültürlerinden kopuş yaşamadıkları ancak Türk toplumu ile de kaynaşamadıkları tespit edilmiştir.

Mülteci ve Göçmen öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Sanatsal Uygulamalarındaki Kültürel Kimlik Kodları ve Farklılıklara İlişkin İmgelerin Oto-etnografik Yöntem Çözümlemeleri

Sanat, insanın doğa karşısındaki var oluşunun kalıcı izlerini nesneleştiren ve nesnelleştirilen olgular bütünü olarak ifade edilmektedir. İnsan ile varlığını sürdüren sanatın, insan belleğiyle tarihi süreçlerden günümüze iz oluşturduğu görülmektedir. Farklı yüzeylere ve kütlelere işlenen bu izler zamanla çeşitli şekil, sembol, simge ve imgelere dönüşmüştür (Karabulut ve Daşdemir, 2020: 232).

İmgeler içlerinde daima anlam veya anlamları barındırmışlardır. Bu anlamlar imgelere, üreticileri tarafından üretildikleri anda veya daha sonra yüklenmiştir. Bu yüklenen anlamlar ise, alıcıları tarafından farklı boyutlarda algılanmış ve okunmuştur. İmgenin doğası irdelendiğinde önce zihinde var olduğu bilinmektedir. Tarihin ilk günlerinden bu yana insanlar duygularını, düşüncelerini ve gördüklerini zihinlerinden çıkarıp her hangi bir yüzey üzerine aktarma girişiminde bulunmuşlardır (Parsa, 2007: 2).

"Sanat yapıtındaki göstergelerin her biri aynı zamanda 'sanatsal imge' olup, imgelerin büründüğü algı modelleridirler. Sözgelimi bir resimdeki göstergeler, o resmin iki boyutlu yüzeyinin içindeki her bir birim ve elemanın temsilidir; resmi oluşturan kompozisyonun barındırdığı yapıların kendi içinde oluşturduğu 'bütün' bir resmin yine bir sanatsal gösterge olması gibi. Sözü edilen resimdeki göstergelerin soyut ya da somut biçimlerde belirmesi göstergeyi ele alış anlamında hiçbir şeyi değiştirmez. Sanat yapıtının yaratım özgürlüğüne paralel olarak yapıtta yer alan göstergelerin işlevleri ve biçimleri de belli sınırlar içine kapatılamayacak denli özgürdür" (Sezen, 2007: 40).

İmgeler de bir bakış açısının ürünüdürler. Dünyaya karşı bakışın sonuçlarıdırlar. Diğer taraftan kitle kültüründe imgelerin ürettiği bakış açıları "ideolojiler" adı altında belli dünya görüşlerinin derece derece değişen şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Burada sorunlu olan, bakış açılarının neleri dışladığı ve nelere nasıl bakılması gerektiğini belirleme gücünü elinde tuttuğudur (Ümer, 2017: 1539).

Kitle kültürünü besleyen görsel kültür imgelerinin yoğun bulunduğu ve tüm görsel verileri anında her yere ulaştıran bir teknoloji ile sarılı olduğumuz çevrede eğitimin gücünü göz ardı edemeyiz. Algı eğitiminin gerekliliği sanat eğitiminin önemini ortaya çıkarmaktadır. Görsel kültürü sanat eğitiminde kullanmak, görsel kültür formlarını incelemek, kültürel deneyim ve sanatsal bir birikim gerektirmektedir (Özalp, 2018: 705). İmgeleri okurken, çözümlerken ya da yorumlarken dikkat etmemiz gereken üç göstergebilimsel değişken vardır. Bunlar; kod, altyazı ve bağlamdır. Göstergebilimde kodlar ya da sistemler, toplumsal uzlaşılar üzerinden iletişimin yürütülmesini sağlayan unsurlardır. Bağlam ise kodları içine işlemiş olan kültür, kodları çevreleyen ve anlamını veren evrendir (Bekar ve Yaban, 2019: 149).

Aşağıda mülteci ve göçmen öğrencilere ait sanatsal uygulamaların göç olgusu ve yaşam izlerine dair kültürel kimlik kodları ile coğrafi farklılıklara ilişkin çocuk imgelerinin otoetnografik yöntem çözümlemesi şeklinde bir görsel veri analizi yapılmıştır. Ayrıca oto-etnografik yöntemde görsellerde mevcut olan kişisel verilerin yanında kültürel ve toplumsal yaşantı verileri de analiz edilmiştir. Çalışma Trabzon İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören Suriyeli ve Afgan öğrencilerin görsel sanatlar dersindeki çalışmalarını kapsamaktadır.

Resim-1: Ö1, 10. Sınıf öğrencisi (Suriye Uyruklu), Görsel Sanatlar Dersi Uygulaması.

(Resim-1' de) Suriyeli mülteci bir öğrenciye ait olan çalışma, düz anlam açısından değerlendirildiğinde, göç olgusunu yansıtan hareket eden, sırtında ve elinde yükleri ile göçen silüet şeklinde şematik figürlerin resmedilmiş olduğu görülmektedir. Yan anlam olarak değerlendirildiğinde ise, öğrencinin geçmişe ait bilgileri ışığında, ülkesinde yaşamış olduğu mevcut durumu, karakterize bir şekilde ifade etme çabasında olduğu anlaşılmaktadır. Bu görseldeki uygulamada, savaş ortamından kurtulma adına toplu olarak göç etme hali tasvir edilmiştir. Resimde figürlerin silüet şeklinde ve tek renkle, kurallı ve biçim benzerliği içinde ve iki boyutlu olarak ifade edilmesi, yaşanılan durumun bireysel değil, kitlesel bir hareketin imgesel dışavurumu olduğunu yansıtmaktadır. Resim incelendiğinde, ayrıca gökyüzündeki ay ve göç hareketinin gece olması da, figürlerin bu şekilde renklendirilmesi ile yansıtılmıştır. Koyu renk tonlarının kullanılması, duygusal açıdan, öğrencinin yaşamış olduğu karamsar tablonun bir göstergesidir. Oto-etnografik açıdan Suriye uyruklu öğrencinin yaşamış olduğu bölgenin coğrafi özelliklerinin çeşitlilik arz etmesi ve öğrencinin yaşadığı yere ait özleme dair belirti izlerini taşıdığı görülmektedir. Resimde aile üyelerinin birlikte olması ile sağlam aile bağlarının her koşulda kültürel bir değer taşıdığı ifade edilmektedir. Yaşanmış olaylar sonucu, tüm aile fertlerinin sadece zaruri ihtiyaçlarını gidermek üzere bazı şeyleri yanlarında götürebilmeleri görselde de görülebilmektedir.

Öğrencinin gerçekçi bir yaklaşımla ele aldığı görsel ifadelerinden, kendi yaş grubu özelliklerini yansıttığı da görülmektedir. Resimde genelde sert çizgisel ifadelerin olması, öğrencinin saldırgan bir çevreden etkilenmesinin ve beraberinde gergin bir ruh haline sahip olmasının görsel göstergeleridir. Ayrıca zemin çizgisinin belirgin ve net bir şekilde çizilmesi kaygı ve huzursuzluğun varlığının bir göstergesi olduğu söylenebilir. Büyük çizilen figürlerin başlarındaki nesneler, kültürel unsur olarak, o bölgedeki özellikle yük taşıma işlerinde kullanılan nesnesel resimsel göstergeler, kültürel olguları aktarmaktadır. Resimde yer alan imgesel insan figürlerinin (aile büyükleri ya da yetişkinlerin) oransal büyüklüğünün, olumsuzluklara rağmen, özgüven, kişisel yeterlik algısı, benlik değeri ve güven duyma istenci ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Resim-2: Ö2, 9. Sınıf öğrencisi (Suriye Uyruklu), Görsel Sanatlar Dersi Uygulaması.

(Resim-2 'deki) Suriye' li mülteci öğrencinin göç anında hayatını kaybeden Aylan isimli çocuğu resmettiğini görmekteyiz. Öğrenci göç anında yaşadığı travmayı anlamlandırmak için Aylan adlı çocuğun imgesel görüntüsünü kullanmıştır. Bu tasvirden, öğrencinin de muhtemelen benzer bir şekilde göç etme eyleminde bulunduğu ve olaydan etkilendiği söylenebilir. Gerçekleşen bir olayın, göçmen, ölü, küçük bir çocuğun tasvir edilmesi, bu öğrencinin de aynı korkuyu tekrar imgesel olarak canlandırması, güç bir travmaya sahip olduğunu ve duygusunu cansız bir nesne üzerinden yansıtmaya çalıştığının göstergesidir. Figürü resim yüzeyinin merkezine konumlandırması ise anlatılmak istenen hissiyatın temel göstergesidir. Oto-etnografik açıdan, öğrencinin kitlesel göç serüveninde, önceki ve sonraki olumsuz kültürel ve toplumsal yaşanmışlıklarının, yersiz-yurtsuzlaşmanın ötesinde, ölüm korkusunu da yaşadığı anlaşılmaktadır. Kullanılan renkler figürün gerçek görüntüsünden hareketle oluşturulmuştur. Ayrıca öğrencinin, figürü resim yüzeyinde tek olarak kullanması, boyutunu küçük bir şekilde tasvir etmesi, öğrencinin ürkek ve içe kapanık bir yapıya sahip olduğunu yansıtmaktadır.

Resim-3: Ö3, 10. Sınıf öğrencisi (Afganistan Uyruklu), Görsel Sanatlar Dersi Uygulaması.

(Resim-3) Afganistan uyruklu öğrencinin resim çalışması yer almaktadır. Resimde yüzeyin merkezine konumlandırılan figür dikkat çekmektedir. Afganistan'ın sosyal yaşamı ve kültürel yapısı dikkate alındığında öğrencinin burada, mevcut sosyal yapıya ve kültürel olgulara bir gönderme yaptığı söylenebilir. Çizilen figürün modern bir genci temsil etmesi, öğrencinin imgesel açıdan kendisinin kimliksel bağlamda, olmak istenen kişi özleminin bir yansıması olduğu düşünülebilir. Renklerin koyu tonlara hâkim olması, yüz ifadesindeki donuk ve mutsuz ifade bu konuda karamsar bir tutum içinde olduğunun da bir göstergesidir. Oto-etnografik açıdan, bu çalışmada Afgan kökenli öğrenci, muhtemelen bireyselliğin yanında, ellerini gizlemesi ile içinde bulunduğu yeni kültürel ortamda

büründüğü yeni görünümünden, toplumsal baskı nedeni ile utanma ve içe kapanma şeklinde yorumlanabilir. Doğu kültürüne ait kültürel kodlar, imgelerden ziyade daha çağdaş imgesel ifadeleri tercih etme eğiliminde olduğu görülmektedir. Tek figürün kullanılması özellikle, yaşam tarzı adına tercih hakkının bireysel olduğunu, aile içi bağlarla ilgili olarak yeni durumunu yansıttığı söylenebilir.

Resim-4: Ö4, 10. Sınıf öğrencisi (Afganistan Uyruklu), Görsel Sanatlar Dersi Uygulaması.

(Resim-4) Afganistan uyruklu öğrencinin çalışmasında diğerlerinden farklı olarak erken yaşta çocukların evlendirilmesine yönelik bir yaklaşım ele alınmıştır. Çalışmada figürde tüm ayrıntıların ele alındığı görülmektedir. Öğrencinin duygularını ifade etmek için plastik uygulamanın yanında yazıyı da kullanması oldukça dikkat çekicidir. Var olan toplumsal trajedinin izlerini her açıdan duyurma çabasında olduğu görülmektedir. Yazıların, kompozisyon içinde farklı diyagonal hareketlerle yerleştirilmesi ile görsel denge sağlanmıştır. Oto-etnografik açıdan Afgan kökenli öğrencinin resmindeki imgelerin, göçmen olarak farklı coğrafyada yaşama isteğinden, ülkesindeki yoksulluk, savaş gibi etmenlerin yanında, erken yaşta evlendirilme korkusundan kaynaklandığı görülmektedir. Figürde gelinliğin ya da özel kıyafetin beyaz renkle değil, koyu ve donuk bir renk tonuyla yapılması karamsar bir tablo sergilemektedir. Gelin duvağının figürün yüzünü örtmeden sergilenmesi, iç yaşantısını her türlü baskıya rağmen dışavurma eğiliminde olduğunun bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Figürün sağ elinde oyuncağı tutması, yetişkin rolüne büründürülmesine bir isyan olarak nitelendirilebilir. Sol elini gizlemesi utangaçlığına ve iletişim kurma noktasında istekli olmadığına işaret etmektedir. Figürde kafanın ve gözlerin olduğundan büyük, abartılı hüzünlü ve yaşlı çizildiği görülmektedir. Mülteci öğrencinin, duygusal bir yapıda olduğu, sosyal iletişimdeki sorunların ve yetersizliğin dışavurumunu sergilediği söylenebilir. Gözyaşının abartılı ve siyah renkte, göz bebeğinin ise kırmızı renkte tasvir edilmesi, öğrencinin iç yaşantısının sembolik olarak ifade edilmesidir. Renk kullanımı ile yarattığı canlılık ve karamsarlığın biraradalığı karmaşık duygu içinde ruh halini yansıtmaktadır. Çalışmadaki ayrıntılarda, verilmek istenen mesajın önemine göre renklendirilmesi dikkat çekmektedir. Çalışmada farklı kültürel kimliğe sahip öğrencinin, yaşadığı coğrafyanın kültürel ve toplumsal yapısını, resim içinde kullandığı görsel göstergeler ve cümlelerle açıkça ifade ettiği görülmektedir.

Resim-5: Ö5, 9. Sınıf öğrencisi (Suriye Uyruklu), Görsel Sanatlar Dersi Uygulaması.

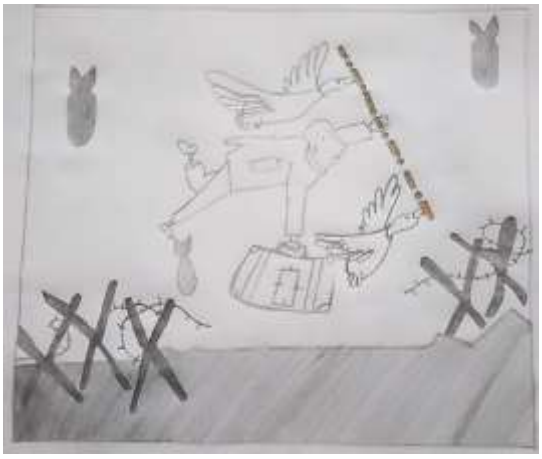

(Resim-5) Suriyeli göçmen ve mülteci bir öğrencinin çalışmasında, göç anının tasvirine ilişkin resimsel imgelerini görmekteyiz. Çalışmada göçün nedenin savaş ve şiddet kaynaklı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Çalışma genel hatları ile sınır hattında bir çatışma ortamını tasvir etmektedir. Oto-etnoğrafik açıdan Suriyeli öğrencinin, imgelerinde kendisini kültürel kimlik bakımından farklı olarak ortaya koyduğu görülmektedir. Göç anında sınır ötesine geçme adına çeşitli uğraşlar sergilenmesi neticesinde başarısız olan bireyin, sıra dışı göç hareketi tasvir edilmiştir. Çalışma umuda yolculuğun olağan dışı şekilde ifade edildiği şeklinde yorumlanabilir. Öğrencinin çalışmasında kuşları, özgürlüğe açılan bir araç, görsel anlamsal bir metafor olarak kullandığı görülmektedir. Öğrencinin, imgesel açıdan kendisini, insanüstü bir varlığa büründürdüğü söylenebilir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi, koyu renklerin kullanılması, geçmiş yaşantılara ait kültürel kodlar ve sosyolojik yapıdan kaynaklı karamsar bir tabloyu yansıtmaktadır.

Görsel Sanat Eğitiminde Otoetnografik Açıdan Kültürlerarası Etkileşim ve Kültürel Kimlik, Kültürel Farklılıklara İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmaya katılan öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 şeklinde kodlanmıştır.

Katılımcıların "mülteci ve göçmen öğrencilerin göç etme nedenlerine ve sürece ilişkin görüşleri" genel başlığı altında sorulara ilişkin yanıtları aşağıdaki gibi tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrenci Görüş Formunda yer alan temalar:

a-Mülteci ve göçmen öğrencilerin göç etme nedenlerine ve sürece ilişkin görüşleri

b-Kültürel kimlik kavramı ve kültürel kodların aktarımı, mülteci ve göçmen öğrencilerin, yeni kültürlerle olan etkileşimin sanatsal çalışmalara yansımalarına ilişkin görüşleri

c-Öğrencilerin göç ettikten sonraki yaşamlarının, kültürel kimliklerine etkilerine ve kültürlerarası etkileşim ve yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri

Tema 1 -Mülteci ve göçmen öğrencilerin göç etme nedenlerine ve sürece ilişkin görüşleri

Tablo-1: *Soru 1- Ülkenizden neden göç ettiniz?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Savaş Nedeniyle	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100
Eğitim Koşullarının Yetersizliği	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4	4	%80
Hastalık Nedeniyle	Ö1,Ö2,Ö4.Ö5	4	%80
Hayati Tehlike Nedeniyle	Ö3	1	%20

Öğrencilerin tamamının, "*Ülkenizden neden göç ettiniz?"* sorusuna cevap olarak ülkelerindeki savaş ve şiddet ortamını gerekçe olarak gösterdiklerini görmekteyiz. Ülkelerindeki mevcut eğitim koşullarının yetersizliği ve sağlıksız koşulların beraberinde getirdiği sağlık problemleri diğer iki koşul olarak

sunulmuştur. İlgili kaynaklar incelendiğinde, ülkelerde var olan şiddet ve beraberinde getirdiği savaş hallerinin insanları, gerek can güvenliği gerekse sosyal gereksinimler nedeniyle zorunlu göçe zorladığı söylenebilir. Araştırma özelinde düşündüğümüzde savaşların, bölge halkının tarihsel süreç içinde biriktirdiği kültürel değerleri de beraberinde yok ettiği söylenebilir.

Tablo-2: *Soru 2-Göç ederken yanınızda kimler vardı?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Ailem	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100

Öğrencilerin tamamı zorlu şartlarda göç ederken yanlarında ailelerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu da aile bağlarının her koşulda güçlü olduğu ve aile bireyleri arasında kader birliğine inanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo-3: *Soru 3-Hangi koşullarda göç ettiniz?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Savaş Ortamının Varlığı Altında	Ö1,Ö2,Ö5	3	% 60
Olumsuz Hava Koşulları	Ö2,Ö3,Ö5	3	% 60
Uyku Problemleri	Ö1,Ö5	2	% 40

Öğrenciler göç esnasında devam eden savaş ortamı, olumsuz hava koşulları ve beraberinde fiziksel yorgunluklar gibi fiziksel engellerle göç serüvenini tamamladıklarını ifade etmişlerdir. Böylesi bir travmanın, yaşları küçük katılımcıların hâlihazırda devam eden fiziksel ve ruhsal problemlerinin temel kaynağı olduğu söylenebilir.

Tablo-4: *Soru 4- Göç esnasında yaşadıklarınızı (olumlu ve olumsuz yaşantılarınızı) kısaca açıklar mısınız?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
İyi Bir Gelecek Hayali	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100
Vatan Özlemi	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	4	% 80
Para Karşılığında Kaçırılma	Ö2,Ö3	2	% 40
Belirsiz Gelecek Kaygısı	Ö4	1	% 20

Birçok göç olayında olduğu gibi öğrencilerimiz de mevcut yaşam koşullarından kurtulup daha iyi bir gelecek için göç ettiklerini ifade etmiştir. Bu göç serüveninde onları hayata bağlayan esas düşünde de buydu. Bu hayal uğruna gerek vatanlarından ayrılmanın verdiği hüzün gerekse zorbalık gibi olumsuz etmenlerle mücadele etmek zorunda kaldıkları öğrencilerimizin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu göç her ne kadar umuda yolculuğu temsil etse de araştırmaya katılan bir öğrencide umutsuz bir gelecek kaygısı taşıdığı da görülmektedir.

Tablo-5: *Soru 5 - Göç esnasında geri dönmek istediniz mi? Cevabınız evet ise nedeni nedir?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Hayır	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5	5	% 100
Evet	Ö4	1	% 20

Katılımcıların çoğunluğu göç ederken geri dönmek istemediklerini ifade etmişlerdir. ‘’ Evet’’ cevabı veren öğrenci nedenini şu sözlerle ifade etmiştir; ” Soğuk hava şartları, yolların karanlık olması, etrafımızdan hayvanların seslerinin gelmesi beni ve küçük kardeşlerimi çok korkutmuştu. Göç anında her an göle düşme tehlikesi yaşamamız geri dönme isteğimizi artırmıştı”. Bu durumun her ne kadar göçün bir kurtuluş olduğu gerçeğini değiştirmese de yaşı küçük ve korunma içgüdüsü olan öğrenci için geri dönme isteğini artıran bir korku algısı oluşturduğu görülmektedir.

Tablo-6: *Soru 6-Göç süreci ve göç sonunda neler hayal ettiniz?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Mutlu Bir Gelecek	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100
Nitelikli Eğitim Olanakları	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5	4	% 80
Hastalıkların Tedavisi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5	4	% 80

Öğrencilerin tamamının *“Göç süreci ve göç sonunda neler hayal ettiniz?”* sorusuna mutlu bir gelecek hayali cevabını verdiği görülmektedir. Ayrıca nitelikli bir eğitim ve tedavi gibi hayati önem arz eden beklentileri de ifade ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin bu ifadeleri yaşadıkları coğrafyadaki savaşa ve sosyal yapıya karşı umuda yolculuğun karşılığı olarak değerlendirilebilir.

Tablo-7: *Soru 7- Önceki yaşantınız ile şu anki yaşantınız arasındaki farklar nelerdir?*

Tema 1- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Eğitimin Kalitesi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100
Can Güvenliği	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100
Yeni Bir Dil Öğrenme Sevinci	Ö2,Ö3,Ö4	3	% 60
Maddi Olanaksızlıklar	Ö5	1	% 20
Belirsizlik	Ö5	1	% 20

Öğrencilerin tamamının “*Önceki yaşantınız ile şu anki yaşantınız arasındaki farklar nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevapta memleketlerindeki eğitimin kalitesiz olması ve can güvenliklerinin olmadığı şeklinde ifade kullandıkları görülmektedir. Öğrenciler Türkiye’de aldıkları eğitimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı yeni bir dil öğrenmenin yaşantılarına farklı bir boyut kattığını ifade etmiştir. Ayrıca bir öğrencide şu anki yaşantısının göç öncesi yaşantıya benzer şekilde maddi olanaksızlık ve belirsizlik içinde devam ettiğini ifade etmiştir.

Tema-2: Kültürel kimlik kavramı ve kültürel kodların aktarımı, mülteci ve göçmen öğrencilerin, yeni kültürlerle olan etkileşimin sanatsal çalışmalara yansımalarına ilişkin görüşleri

Tablo-8: *Soru 8- Memleketinizin kültürüne dair neyi özlediniz?*

Tema 2- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Yöresel Yemekleri	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	5	% 100
Akraba Ziyaretlerini	Ö3,Ö5	2	% 40
Yöresel Kıyafetleri	Ö4	1	% 20
Bayram Merasimlerini	Ö5	1	% 20

Öğrencilerin tamamının kültürel değer olarak yöresel yemekleri öncelikli olarak ele aldığını görmekteyiz. Bunun yanı sıra öğrencilerin bir kısmı akraba ziyaretlerine dair özlemlerini de ifade

etmiştir. Birer öğrencide yöresel kıyafetler ve bayram merasimlerine yönelik özlemlerini dile getirdikleri görülmektedir. Bu ifadeler doğrultusunda komşu iki ülkenin kültürel değerlerinin her ne kadar benzer olduğu kabul edilse de etnografik açıdan farklı olduğu söylenebilir.

Tablo-9: *Soru 9- Ülkenize tekrar geri dönseniz, kültürel kimliğinize dair yanınızda neleri buraya getirirdiniz ya da sanatsal uygulamalarınızda imgesel olarak neleri aktarmak isterdiniz?*

Tema 2- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Hiçbir Şey	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5	4	% 80
Yeni Bir Kültürü Tanıma	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5	5	% 100
Görsel İletişimi Sağlama	Ö2,Ö3,Ö5	3	% 60
Dil Pratiğini Geliştirme	Ö4,Ö1	2	% 40

Öğrencilerin tamamının görsel sanatlar dersini yeni bir kültürü tanıma adına bir fırsat olarak gördükleri söylenebilir. Bu öğrencilerin Türkiye' deki görsel sanatlar ders içeriğinin kültürel temalı kazanımlara yönelik olduğunu düşündükleri ya da böyle bir beklenti içinde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğrencilerin yabancı bir ülkede yaşanılan dil problemini dikkate alarak görsel sanatlar dersini görsel iletişim aracı olarak gördükleri ve gerek mevcut kültürel dokuyu benimseme gerekse kültürel aktarım anlamında mevcut sözlü iletişime katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

Tema 3- Öğrencilerin göç ettikten sonraki yaşamlarının, kültürel kimliklerine etkilerine ve kültürlerarası etkileşim ve yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri

Tablo-11: *Soru 11- Memleketinizdeki günlük yaşantınızın ne kadarını burada yaşıyorsunuz?*

Tema 3- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Daha Fazlasını	Ö1,Ö3,Ö4,Ö2	4	% 80
Aynı Yaşantıyı	Ö5	1	% 20

Tabloya göre öğrencilerin çoğunluğu memleketlerindeki yaşam koşullarından daha fazlasını Türkiye' de yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında savaş ve şiddetle beraber baskıcı sosyal yapının etkili olduğu öğrenci ifadelerinden anlaşılmaktadır. Öğrencilerden sadece birisi aynı yaşantıya devam ettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin bu ifadelerinden hareketle, daha özgür ve daha yaşanılabilir bir ortama özlem duyulduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo-12: *Soru 12- Sizce iki ülke arasındaki benzerlikler ve farklar nelerdir?*

Tema 3- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Kültürel Farklılıklar	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5	4	% 80
Toplumsal Yasalar	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5	4	% 80
Eğitim Farklılıkları	Ö2,Ö3,Ö5	3	% 60

Öğrencilerin çoğunluğunun iki ülke arasındaki benzerlikler ve farkları, kültürel ve toplumsal kurallar ve eğitim olanakları açısından değerlendirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin önceki sorulara verdikleri yanıtlar dikkate alındığında geldikleri ülkelerin sosyal açıdan katı kuralları olduğunu, eğitim imkânlarının kısıtlı olduğunu, kız çocuklarının eğitimden ziyade aile kurmada öncelikleri olması gerektiği gibi çağ dışı bir yapıya/düşünceye sahip olduğunu görmekteyiz.

Tablo-13: *Soru 13-Mülteci veya göçmen bir öğrenci olarak, buradaki eğitim yaşamınızda, kültürel kimliğinizin etkisi oluyor mu?*

Tema 3- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Evet	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4.Ö5	5	% 100

Öğrencilerin tamamı Türkiye'deki eğitim yaşamlarında kültürel kimliklerinin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ifadeleri doğrultusunda özellikle okul içi sosyal ilişkilerde Türk öğrencilerle kültürel kimliğe ait değerlerin aktarımının söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo-14: *Soru 14- Mülteci veya göçmen bir öğrenci olarak, buradaki eğitim yaşamınızda, diğer öğrenciler ve öğretmenlerle kültürlerarası etkileşim ve iletişim açısından herhangi bir sorun yaşadınız mı? Cevabınız evet ise nelerdir?*

Tema 3- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Hayır	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5	4	% 80
Evet	Ö1,	1	% 20

Tabloya göre öğrencilerin çoğunluğunun mülteci veya göçmen bir öğrenci olarak, buradaki eğitim yaşamlarında, diğer öğrenciler ve öğretmenlerle kültürlerarası etkileşim ve iletişim açısından herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmektedir. "Evet" cevabını veren 1 öğrenci, sınıf arkadaşları ile iletişimde problem yaşadığını, öğrencilerin bazı davranışlarının kendi kültürel değerleri ile örtüşmediğinden kaynaklı zaman zaman problem yaşadığını ifade etmiştir.

Tablo-15: *Soru 15-Göç ettikten sonraki yaşamda, farklı kültürel kimliğe sahip olmaya ve kültürlerarası etkileşime dair yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir? Kısaca belirtiniz.*

Tema 3- Alt Kategoriler	Öğrenciler	Frekans	Oran
Danışmanlık Hizmeti	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5	4	% 80
Kültürü Tanıtıcı Broşürler	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5	4	% 80

Öğrencilerin çoğunluğunun göç serüveninde edindikleri deneyimlerle beraber göç ettikten sonraki yaşamlarında, farklı kültürleri tanıma ve kültürlerarası etkileşime dair yaşanan sorunların çözümüne ilişkin danışmanlık hizmeti almayı ve ülkenin kültürel değerlerinin tanıtımını içeren broşürler hazırlanması gerektiğini yönelik öneride bulundukları görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Milletlerin, çağların sanat eserleri incelenerek, bu toplumların sosyolojik gelişimlerini, psikolojik yapılarını ortaya çıkarmak mümkündür. Suriye'den sığınmacı Afganistan'dan göçmen olarak gelip Türkiye'ye yerleşen ailelerin çocuklarının eğitim aldığı okuldaki ilgili öğrencilerin resimleri analiz edilmiştir.

Türkiye'de de göçmen ve mültecilerin toplumsal kabul ve uyum sürecine (entegrasyon) yönelik çalışmalar ve tartışmalar söz konusudur. Yapılan çalışmalar Suriyelilere yönelik toplumsal kabulün üst düzeyde gerçekleştiğini belirtmekle birlikte zaman ve şartların değişimiyle bu durumun sürdürülebilir niteliğini kaybettiği ve sınırlara dayandığı da ifade edilmektedir. Çeşitli kentlerde göçmenlere yönelik artan tepkiler Suriyelilerin artık istenmediği, toplumsal kabul ve uyum sürecinin istenen düzeyde gerçekleşemediği yönünde bir eğilimin yaşandığını da göstermektedir. Filiz, Canan ve Çelik (2018)' in yaptığı bir çalışmada, Suriyeli çocukların yaptıkları resimler genel olarak değerlendirildiğinde,

çocukların şu anki bulundukları ortamda mutlu olamadıklarını, aynı zamanda kendilerini yalnız ve dışlanmış hissettiklerini ifade etmişleridir. Bu çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin resimlerinde mevcut savaş halinden bir türlü sıyrılamadıkları anlaşılmakta ve kullanılan renklerin ve biçimsel öğelerin öğrencelerin karamsar bir tutum içinde olduklarını yansıtmaktadır. Çocukların iletişime kapalı, bastırılmış duyguların üstünde bir otoritenin olduğu ve bunun çocukların ruhsal durumunu olumsuz etkilediği düşünülebilir.

Yıldırımalp, İslamoğlu ve İyem (2017)' in yaptığı çalışmada, Suriyelilerin kabul ve uyumuna yönelik olumsuz bir tablonun olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan mülakatlarda birçok Suriyelinin toplumdan izole bir şekilde yaşadığı ve bunun başlıca nedenin dil yetersizliği olduğu görülmüştür. Zamanlarının büyük çoğunluğunu kendileri gibi göçmen olanlarla ve ağırlıklı olarak da diğer Suriyelilerle geçirdikleri tespit edilen katılımcıların, öz kültürlerinden kopuş yaşamadıkları ancak Türk toplumu ile de kaynaşamadıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin okul kültürüne adaptasyon sürecinde oldukça zorlandıkları hatta zaman zaman dışlandıkları anlaşılmaktadır. Bu da iki çalışma arasındaki benzer yönlerin olması mevcut durumun bilimsel açıdan kabul edilebilirliğinin bir göstergesidir.

Bu çalışmada göç ve kültür kavramlarına getirilen farklı yaklaşımlara değinerek açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Göç ve Kültür'ün birbirinden ayrı düşünülemeyecek kadar yakın iki kavram olduğu sonucuna varılmıştır. Göç'ün en belirgin etkilerinden birisi farklı kültürlerin etkileşime girmesidir. Göç eden öğrencilerin, gerek hobi olarak gerekse sanat eğitimi altında farklı sanatsal uygulamalar ile kendilerini ifade ettikleri görülmektedir. Hatta bazı kaynaklarda bunlara göçmen sanatı da denilmektedir. Bazı kaynaklarda göçmen sanatı olarak adlandırılan bu tür, yeni bir kültürü de karşı tarafa aktarma görevini üstlenmiş durumdadır. Bu türde çalışma yapan bireyler, kendi sanatsal uygulamaları ile bir köprü kurma amaçlarının olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada yer alan öğrencilerin sanatsal uygulamalarında olduğu gibi göç olguna yönelik bireysel dışavurumlarını yansıtsalar da anlatımlarının aralarına kendi kültürel öğelerini yerleştirdikleri görülmektedir. Kendi kültürlerini asla unutmadıklarını ve terk etmedikleri anlamına geldiği gibi, var olan sosyal yapı ve siyasi iradenin farklı tutumlarının karşısında bir tepki olarak yansıması olduğunu da görmekteyiz. Her iki kültürü deneyimlemiş öğrenciler olarak ister farkında olmadan, ister bilerek bir kıyaslama ve benzetme yapma durumu söz konusudur. Çalışmanın başından bu yana belirtildiği gibi, göç etmek sadece fiziksel bir olgu değildir. Beraberinde birçok manevi öğeyi de götürmek demektir göç. Kültürel öğeler de bu kapsamda ele alındığında, tarihler boyunca kültürler göç etmiştir ve ettirilmiştir. Göç etmiş kültür karşımıza kıyafet, yemek, dil, yazı, sanat, yaşam biçimi olarak çıkmaktadır. Sanatsal uygulamalarda göçün görsel anlatımla karşımıza çıkmış halini görebilmekteyiz. Yabancı olarak bildiğimiz bir ülkenin görsel kültürünü, naif birkaç anlatımla mevcut kültürel dokuya yabancı olmaktan bir nebze uzaklaştırmış olmaktayız.

Bu çalışmada ülkelerinden farklı nedenlerle göç eden mülteci ve göçmen öğrencilerin kültürel kimliklerine ait izleri, göç süreci de dikkate alınarak oto-etnografik yöntemle incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin ülkelerindeki savaş durumu, eğitim koşullarının yetersizliği ve hastalık durumları göç etme nedenlerindeki öncelikli gerekçelerdir. Bu noktada Afgan öğrenciler, öncelikli gerekçe olarak ülkelerindeki eğitim koşullarının oldukça yetersiz olduğunu öne sürerken, Suriyeli öğrencilerin, savaşı öncelikli gerekçe olarak ifade ettikleri görülmektedir. Genel olarak öğrencilerin aile bağlarının güçlü olduğu, Afgan iki öğrencinin özellikle sanatsal çalışmasından anlaşılacağı üzere kültürel yapı özelinde muhtemel aile baskısı gerekçesi ile kendilerini yalnız tasvir ettikleri görülmektedir. Bu da toplumca kabul edilmiş yerleşik kültürel değerlerin o topluma ait bireylerce kabul edilmediğini, hatta aksi yönde bir tavır sergilendiği göstermektedir. Öğrencilerin göç anında olumsuz hava koşulları, yaban hayvanlarının olası saldırıları altında her ne olursa olsun geri dönmemek adına bir tavır sergiledikleri anlaşılmaktadır. Bu durumla ilgili olarak, ülkelerindeki olumsuz koşulların yaratmış olduğu travma nedeniyle öğrenicilerin geçmiş yaşanmışlıklara ait tüm kültürel birikimleri belleklerinden soyutlayabildikleri söylenebilir.

Öğrencilerin, göç etmeden önce ülkelerine ait kültürel değerlere ait yöresel yemekler, bayramlar ve yöresel kıyafetler dışında bir özlem duygusuna sahip olmadıkları görülmüştür. Bu durumla ilgili olarak, yaşadıkları coğrafyaya ait kültürel yapının etkili olduğu sonucuna varılabilir. Şöyle ki; ilgili ülkelerin gerek sosyal yapısı gerekse siyasi iradesi nedeniyle varlık gösteremeyen bir toplumsal yapı bütünlüğü

içinde kendini gerçekleştirememiş bu öğrenci grubunun sadece zorunlu gereksinimlere yönelik kültürel değerleri benimsediği sonucuna varılabilir. Bu kanıyı destekler mahiyette öğrencilerin çoğunluğu kültürel kimliklerine dair yanlarında hiçbir şeyi getirmek istemediklerini ifade ettikleri görülmektedir.

Oto-etnografik açıdan öğrenci çalışmaları değerlendirildiğinde, öğrencilerin yaşadıkları coğrafyaya ait kültürel hiçbir değeri önemsemedikleri yazılı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Oysaki sanatsal uygulamalarında ait oldukları kültürü betimleyen kodlara rastlandığı görülmektedir. Bu da öğrencilerin sözle karşı yönde ifade ettikleri değerleri sanatsal uygulamalarında yansıtarak duygularını bastırdıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu da sanat eğitiminin oto-etnografik açıdan öğrencileri tanılamada ne kadar etkili olduğunu bizlere göstermektedir.

Araştırmada görsel sanatlar dersinin farklı kültürlere yönelik yabancı uyruklu öğrencilerin görsel algılarının geliştirilmesi adına bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna varılabilir. Ayrıca görsel sanatlara dersinin, görsel açıdan kültürel aktarıma fırsat sağladığı anlaşılmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar göz önüne alınarak, Suriyeli sığınmacı çocukların psikolojik destek almaları gerektiği belirtilebilir. Eğitim aldıkları kurumların denetlenmesi, bu çocukların sanat, spor ve çeşitli sosyal etkinliklere yönlendirilerek topluma kaynaşmalarını sağlamak ve savaşın zihinlerinde oluşturduğu tahribatı onarmak gerekmektedir. Çünkü yapılan araştırma, bu çocukların ülkelerinden sadece fiili olarak ayrılmış olmadıklarını, her an savaşın etkilerini üzerlerinde taşımaya devam ettiklerini göstermektedir. Ayrıca sanat eğitimcilerinin de, ders içeriklerinde kültürel kodlara ait izlerin açığa çıkarılması adına bir dizi etkinlik gerçekleştirmesi beklenmektedir. Bu yaklaşımın, ülkelerinden ayrılan öğrencilerin yeni kültüre adaptasyon sürecinde etkili olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aktın, K. (2018). Sığınmacı Çocukların Mutluluk Temalı Resimlerinden Yansımalar. Elementary Education Online, 17(3): 1524-1547.

Alan, B. (2016). Öğretmen eğitiminde nitel bir araştırma yöntemi olarak bireysel araştırma. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education, 4(1): 7-25.

Arslantaş, H.A. (2008). Kültür – Kişilik ve Kimlik. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, (1):105-112.

Aytekin C. A, Tokdil, E. (2017). Antroposofik Bağlamda Çağdaş Sanatta Otoetnografik Yöntem ve Otobiyografik Olgular. Ulakbilge, 5 (9): 67-87.

Bekar N, Yaban NT (2019). Avrupa Basınındaki Görsel Metinlerde Kültürel Kodlar: Osmanlı İmparatorluğu'nda Etnik Milliyetçilik Ayrıştırması. Mediterranean Journal of Humanities, 141-155.

Boyraz, Z. (2015). Türkiye'de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler. Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Journal of World of Turks, (7)2: 35-58.

Cöne, Ö.C. (2014). Günümüz Sanatında Kimlik ve Temsiliyet Sorunu. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çelik, H. (2013). Kültür ve Kişisel Deneyim: Bir Araştırma Yöntemi Olarak Otoetnografi. İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, 6.

Çelikhan, H.A, Aksoy, Ş. (2020). Sanat Temelli Araştırma Yöntemi "Otoetnografi. Journal Of Arts, 3(4): 353-366.

Ertaş, H., Kıraç., Ç. (2017). Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Yapılan Eğitim Çalışmaları. Selçuk Üniversitesi, Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 13: 99-110.

Ersen, N.L. (2008). Çağdaş Sanat Yapıtlarında Kültürel Kimlik. TC. İstanbul Kültür Üniversitesi Toplumsal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Filiz, S., Cancan, D., Çelik, F. (2018). Suriyeli Çocukların Suriye'ye Bakış Açılarına İlişkin Resimlerinin Analizi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(1): 519-536.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017)."2016 Türkiye Göç Raporu''. T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 40.

Güven, Ak K. (2020). Sanatın Kimliği, Kimliğin Sanatı. Ulak Bilge, (48):601–620.

Karabulut, N., Daşdemir, F. (2020). İmge, İmgelem ve İmgeleme Kavramları Bağlamında Sanat Eserinin Oluşumu. Ekev Akademi Dergisi, 82: 231-243.

Kartal, B. Bağcı, E. (2014). Türkiye'ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri. Sosyal Bilimler Dergisi, (12)2: 275-299.

Kavrayan, A. (2007). Kimliğin Anlatım Aracı Olarak Sanat. Sosyal Bilimler Dergisi 1(1): 176- 190.

Koç,. A, Karoğlu, A. (2017). Sanatın Genişleyen Sahası ve Görsel Etnografya. idil, 6 (36): 2259-2272.

Özalp, H.K. (2018). Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin İmge Çözümleme ve Uygulamada Görsel Kültür Algılarının Belirlenmesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, (7)2: 703-726.

Özdemir, M. (2008). "Türkiye'de İçgöç Olgusu, Nedenleri ve Çorlu Örneği''. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Öztaş, C, Zengin, E. (2005). Göç ve Azerbaycan: Bir İnsanlık Dramı Olarak Azerbaycan'da Mülteciler Sorunu. Uluslararası Göç Sempozyumu, Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul, (8-11).

Papila, A. (2007). Kimliğin Anlatım Aracı Olarak Sanat. Sosyal Bilimler Dergisi 1(1): 176- 190.

Parsa, A.F. (2007). İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi. Fotoğrafya Dergisi, 1-10,

Sezen, E. (2007). Plastik Sanatlarda İmgeye Öznel Yaklaşımlar. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Süzen, H.N. (2020). Mülteci Öğrencilerin Türkiye Algısının Görsel Olarak İncelenmesi. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 11 (22): 277-295.

Ümer, E. (2017). Görsel Kültür ve Resim Sanatında İmge. İdil Dergisi, (6)3: 1535-1553.

Yıldırımalp, S, İslamoğlu, E, İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. Bilgi Dergisi, (35): 107-126.

Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (229-239).

DEĞİŞEN GÖÇ OLGUSUNUN GÜNÜMÜZ BELLEK KURUMLARININ SORUMLULUK VE HİZMETLERİNE YANSIMASI: GENEL BİR DEĞERLENDİRME

THE REFLECTION OF THE CHANGING MIGRATION PHENOMENON ON THE RESPONSIBILITIES AND SERVICES OF TODAY'S MEMORY INSTITUTIONS: A GENERAL EVALUATION

Mehmet Ali AKKAYA

[1]İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2496-7315

Özgür POLAT

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3993-4815

ÖZET

İlgili literatürde bilgi merkezi olarak da tanımlanan bellek kurumları, genel anlamda kamu yararını gözeten toplumsal kültür merkezleridir. Hizmet verdikleri toplumun bilgiden ve her türlü bilgi kaynağından beslenen geçmiş-bugün-gelecek denklemindeki sürekliliğinin sağlanmasında çok özel bir yere sahip olan bellek kurumları, en yalın halde kütüphaneler, arşivler ve müzeler olarak gruplandırılır. Bellek kurumlarının neredeyse yazının icadıyla başlayan evrimine bakıldığında, arşivlerle başlayan süreçte kurumsal kimliği, amaç, işlev ve sorumluluğu belirleyen asıl unsur, parçası oldukları toplum ve bu kültür kurumlarının kullanıcılarıdır. Genel olarak ilk önceleri bilgiyi ve bilgi kaynaklarını toplamak ve korumak; ardından bu kaynakları bir düzen dâhilinde tutarak daha kolay erişilir hale getirmek ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak; daha sonra da denetlenemez bilgi artışının içinde gereksinim duyulan en doğru bilgiyi en doğru zamanda kullanıcısı ile buluşturmak şeklinde kurgulanabilecek bu değişimin her basamağı, toplum ve beklentilerine göre şekillenir. Daha çok yazı, bilgi kayıt ortamları, bilgi aktarıcıları, basımevi ve günümüzde de internet ve insanlığa yansıması üzerinden somutlaştırılan bu sürecin bir de gölgede kalan nedenleri söz konusudur. Bilim, teknoloji, artan okuryazar oranı, yaygın eğitimin gelişmesi, kentlerin asıl toplumsal yaşam alanlarına dönüşmesi, yoğun rekabet gibi gölgeli nedenlerden biri de, toplumsal yapıyı değiştirebilen yanıyla göç olgusudur. Bu çalışmada, geride kalan yüzyılın son çeyreği ile birlikte dünyanın en önemli ve evrensel çaplı sorunlarından biri haline gelen göçün, göçmenler nedeniyle demografik özellikleri değişen toplumsal yapı üzerinden bellek kurumları ve hizmetlerine yansımasının genel çerçevede ortaya konulması amaçlanmıştır. Ülkemizde özellikle büyük şehirlerde yaşanan iç ve dış göç hareketliliğinin neden olduğu kültürel uyumsuzluğun toplumsal birlikteliği tehdit eden yanlarına ilişkin yaşanan deneyimler dikkate alındığında, bu bağlamda bellek kurumlarının hizmetler açısından dikkatini çekebilmek, çalışmanın bütünleyici hedefidir. Resmi verilere göre Türkiye dünyada en fazla göç alan ülkeler arasında yer almaktadır ve Avrupa'da son bulan göç yollarının önemli güzergâhlarından biridir. Türkiye'de göçün neden olacağı sosyal, ekonomik, politik ve kültürel sorunların aşılmasında ilgili tüm kurumların katkısı ve işbirliğinin çok önemli olduğu/olacağı gerçeği dikkate alındığında, çalışmada bellek kurumları özelinde ortaya konucak tespitlerin anlamlı olacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçmen, çok kültürlülük, kültürel entegrasyon, ortak bellek, bellek kurumları.

ABSTRACT

Memory institutions, which are also defined as information centers in the relevant literature, are social cultural centers that take care of the public interest in general. Memory institutions, which have a very special place in ensuring the continuity of the society they serve in the past-present-future equation fed from information and all kinds of information sources, are grouped as libraries, archives and museums in the simplest form. When we look at the evolution of memory institutions that started with the invention of writing, the main factor that determines the institutional identity, purpose, function and responsibility in the process starting with archives is the society they are a part of and the users of these cultural institutions. Collecting and preserving information and sources of information in general; then, keeping these resources in order, making them easier to access and transferring them to future generations; Then, every step of this change, which can be designed as bringing together the most accurate information needed in the uncontrollable information increase with the user at the right time, is shaped according to the society and its expectations. This process, which is embodied mostly through writing, information recording media, information transmitters, printing houses, and today, the internet and its reflection on humanity, also has some reasons that remain in the shadows. One of the shadowy reasons such as science, technology, increasing literacy rate, development of non-formal education, transformation of cities into real social living areas, intense competition is the phenomenon of migration, which can change the social structure. In this study, it is aimed to reveal the reflection of migration, which has become one of the most important and universal problems of the world with the last quarter of the last century, on memory institutions and services through the social structure whose demographic characteristics have changed due to immigrants. Considering the experiences about the threatening aspects of cultural harmony caused by internal and external migration movements in our country, especially in big cities, it is the complementary goal of the study to attract the attention of memory institutions in terms of services. According to official data, Turkey is among the countries receiving the most immigration in the world and is one of the important routes of migration routes ending in Europe. Considering the fact that the contribution and cooperation of all relevant institutions is/will be very important in overcoming the social, economic, political and cultural problems that will be caused by migration in Turkey, it is evaluated that the determinations to be made specific to memory institutions in the study will be meaningful.

Keywords: Migration, immigrant, multiculturalism, cultural integration, collective memory, memory institutions.

GİRİŞ

Tarihi insanlıkla birlikte başlatılan ve çok yönlü bir olgu olan göç, hemen her dönem toplumsal yaşamdaki yerini, önemini ve sıcaklığını koruyan gündem başlıklarından biri olmuştur. Toplumun, semtin, bölgenin, kentin, ülkenin hatta günümüzde dünyanın sosyal, kültürel ve ekonomik denklemlerini doğrudan etkileyen göç, temelde, bireyin yaşamını sürdürdüğü yerden farklı gerekçeler ve tercihler nedeni ile başka bir yere gitmesini ve/veya gitmek zorunda kalmasını ifade eder. Göçün gölgede kalan asıl nedeni, içinde bulunulan durumun sosyal, kültürel, toplumsal, ekonomik vb. koşullarından memnun olmama ve bu koşulları değiştirme arzusudur (Akkaya, 2021, s. 181). Günümüzde eriştiği yaygınlık ve daha çok olumsuz sonuçlarla anılan artan etkililik alanı göçü günümüz dünyası için evrensel ve ilk öncelikli çözülmesi gereken sorunlar düzeyine taşımıştır (Deniz, 2014, s. 177). "Zira göçün günümüzdeki denklemine bakıldığında, yaşadığı yeri terk etmek durumunda kalanların yanı sıra yeni göçülen ya da göçülmek istenen yerdeki mevcut yaşayanlar üzerinde de çok yönlü ve daha çok istenmedik etkiye sahip olduğu görülür" (Akkaya ve Polat, 2021, s. 21).

Günümüzde gerçek anlamda küresel bir sorun olarak kabul edilen göç olgusuna yönelik çoğu yaklaşım ve tartışmada, referans alınan asıl unsur genellikle rakamlardır. Göçün küresel çapta yarattığı sosyal ve ekonomik dönüşümlerle ilgili değişen demografik bilgileri anlamak, ilgili ölçeklerdeki değişimleri ve eğilimleri yorumlamak için esas kabul edilen göçe ilişkin rakamlar aynı zamanda içinde yaşadığımız değişen dünyayı anlamlandırmamıza ve geleceği planlamamıza yardımcı olur. Zira günümüzde göç olgusunun eriştiği etki alanı ve çeşitliliği, böylesi bir ele alışı zorunlu kılmaktadır. 2020 yılı küresel

verilerine göre dünyada 281 milyon uluslararası göçmenin var olduğu ve bunların da toplam dünya nüfusunun %3,6'sına karşılık geldiği açıklanmıştır. Bu uluslararası göçmen bütününün %61'i ise Avrupa (87 milyon kişi) ve Asya (86 milyon kişi) kıtasında kümelenmiş durumdadır. Buna göre insanların büyük çoğunluğu doğdukları ülkelerde yaşamaya devam etmektedir ve 30 kişiden biri göçmendir (International Organization for Migration, 2020). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin aynı yılı kapsayan açıklamalarına göre ise, dünyada neredeyse her iki saniyede bir kişi çatışma, zulüm, açlık veya savaş nedeniyle zorla yerinden edilmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)], 2020). Uluslararası Göç Örgütü'nün 2022 yılı Dünya Göç Raporunda ifade edilen göçmen sayısındaki çift haneli rakamlara varan artış (International Organization for Migration, 2022), Komiserliğin dünyayla paylaştığı veri ile birlikte değerlendirildiğinde, göçün neden hızla tüm dünyanın en önemli gündem maddelerinden birisi olması gerektiğinin ve hatta olduğunun açık bir yanıtıdır. Bu bağlamda göçün günümüzdeki etki alanı ile beraberinde getirebileceği tehditlerin boyutunu anlamak da aynı derecede daha kolay olacaktır.

Göçün neden olduğu çok boyutlu derin dalga, günümüzde başta toplumsal ve ekonomik yaşam olmak üzere, insana dair hemen her alanı etkisi altına almış durumdadır. Söz konusu etki dalgası bireyden başlayarak, sosyal ve toplumsal yaşamın tüm özel ve tüzel kişiliklerine, kurumlarına, kurum yapılanmalarına, iş ve işlemlere, hizmetlere, amaç ve ilkelere yeni bir takım eklentilerin katılmasını, yeni rol ve sorumlulukların ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. Bu değişimi bir paydada birleştiren asıl unsur, göçün neden olduğu/olacağı her türlü karmaşa ve olumsuzluğun etki ağını azaltmak, dünya genelinde engellenemez noktaya ulaşan nüfus hareketliliğinin uluslararası düzlemde yüzlerce yıllık deneyimle inşa edilen beşeri dengenin kaybedilmesine neden olmasını önlemeye çalışmaktır.

Bu çalışmada, geride kalan yüzyılın son çeyreği ile birlikte dünyanın en önemli ve evrensel çaplı sorunlarından biri haline gelen göçün, göçmenler nedeniyle demografik özellikleri değişen toplumsal yapı üzerinden bellek kurumları ve hizmetlerine yansımasının genel çerçevede ortaya konulması amaçlanmıştır. Ülkemizde özellikle büyük şehirlerde yaşanan iç ve dış göç hareketliliğinin neden olduğu kültürel uyumsuzluğun toplumsal birlikteliği tehdit eden yanlarına ilişkin yaşanan deneyimler dikkate alındığında, bu toplumsal yapının parçası olan tüm kişi ve kurumlar kendi çaplarında sorumluluk üstlenmelidir. Kentin kültür ikliminin ayrılmaz bir parçası olan ve toplumsal hizmet sunma amacıyla kapılarını kullanıcılarına açan bellek kurumlarının bu bağlamda kullanıcı-hizmet ilişkisi odağında dikkatini çekebilmek, çalışmanın bütünleyici hedefidir. Çalışma kapsamında sırasıyla göç olgusunun değişimi ve toplumsal yaşama yansıması, toplumsal kültürün parçası olarak bellek kurumları, göç olgusunun bellek kurumlarına yansıması ve söz konusu yansımanın bellek kurumlarının temel unsurlarına etkisi alt başlıkları üzerinde durulmuştur. Türkiye'de göçün neden olacağı sosyal, ekonomik, politik ve kültürel sorunların aşılmasında ilgili tüm kurumların katkısı ve işbirliğinin çok önemli olduğu/olacağı gerçeği dikkate alındığında, genel bir sonuç ve değerlendirme ile tamamlanan çalışmada bellek kurumları özelinde ortaya konacak tespitlerin anlamlı olacağı değerlendirilmektedir.

GÖÇ OLGUSU VE TOPLUMSAL YAŞAMI ETKİLEYEN YANLARIYLA EVRİMİ

İnsanoğlunun binlerce yıla sâri deneyimleri ışığında, tanımlanma, neden ve sonuçlarını belirleme ve sınıflandırma açısından genişlemeye uğrayan (Deniz, 2014, s. 175) göç olgusu, insanlığın ortak tarihinin en eski kavramlarından biridir. Temelde coğrafi bir yer değiştirmeyi ifade eden (Bartram, Poros ve Monforte, 2017, s. 13) göç olgusunu Türk Dil Kurumu "ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi" (Güncel Türkçe Sözlük, 2021) olarak tanımlamıştır. Günümüz dünyasında yaşanan pek çok siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve toplumsal gelişmelerin yalnız nedeni değil, aynı anda nedeni ve sonucu olabilme ayrıcalığı kazanan göç olgusu (Akkaya ve Polat, 2021, s. 23), bugün gelinen noktada bütüncül görünün ayrılmaz bir parçasına dönüşmüştür.

Bugün gelinen noktada küresel bir sorun olarak görülen göçe ilişkin yapılmış çok sayıda tanım söz konusudur. Bu tanımlarda işaret edilen ortak noktalar; göçün toplumsal, ekonomik ve siyasal nedenler çerçevesinde, gönüllü ve zorunlu, ülke sınırları içinde ya da farklı ülkeler arasında gerçekleşebilen, sosyal ve kültürel yanı olan, çok yönlü ve geniş zamana yayılan etkiye sahip olmasıdır (Black ve diğ.,

2011; Faist, Fauser ve Reisenauer, 2013; Adıgüzel, 2016; Günay, Atılgan ve Serin, 2017). Temel nedenlerin göçle varılmak istenen sonuca bağlı kalınarak daha somut hale getirildiği başka bir yaklaşımda ise göçün gerekçeleri; eğitim kaynaklı göç, beyin göçü, emekli göçü, iklim kaynaklı göç, ekonomi temelli göç ve siyasal kaynaklı göç olarak gruplandırılmıştır (Zhanadilova, 2018, s. 118). Göçün gereklilikleri ise öncelikli olarak ekonomik, toplumsal, siyasal nedenler ile insanın çalışmak ve kendine daha iyi yaşam olanakları bulma arzusunda aranır (Akkaya ve Polat, 2021). Hemen sonrasında bu gerekçelere sosyal, kültürel ve toplumsal beklentilerin karşılanmaması da eklenebilir. Bununla birlikte göç olgusunu başlatan temel nedenleri şu şekilde ayrıntılandırmak olanaklıdır (UNHCR, 2001; Akçadağ, 2012; Yılmaz, 2014; Canpolat, 2016; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021);

- Ekonomik güçlükler,
- Siyasi istikrarsızlık,
- Coğrafi koşulların yarattığı güçlükler,
- İnsan hakları ihlali,
- Baskıcı rejimler,
- İç savaşlar,
- Etnik çatışmalar,
- İş gücü talebinin azlığı,
- Coğrafi koşulların yetersizliği,
- Can güvenliği.

Göç tarihine bakıldığında, yukarıda listelenen gerekçeler arasında bir kronoloji oluşturmak olanaklı değildir. Ancak bununla birlikte daha iyi ekonomik koşullara sahip olma arzusunun, siyasi istikrarsızlığın neden olduğu karmaşadan uzaklaşma çabasının, zorlayıcı coğrafi koşulların ve iç savaşların göç tarihinin en eski tetikleyici unsurları olduğu söylenebilir. Göçe neden olan unsurlar, göç süreci ve sonrasındaki gelişmeleri de büyük ölçüde etkilemiştir. Ekonomik nedenleri göçler, siyasi nedenli göçlerden farklı bir sürecin işlemesine neden olabileceği gibi farklı ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçların ortaya çıkmasına da neden olabilir (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 12).

Göç edenlere, göç edilen yere ve o yerde hâlihazırda yaşayan insanlara göre öncelik ve önem sırası değişebilen temel nedenlerin ışığında, göç olgusu genel olarak şu şekilde kategorize edilebilir (Akkaya, 2021, 184);

- Nedenlerine Göre Göç;
  - Zorunlu göç
  - Gönüllü göç
- Amaçlarına Göre Göç;
  - Çalışmak için
  - Sığınmacı olmak için
- Hedeflerine Göre Göç;
  - Yasal göç
  - Yasadışı göç

Çok aktörlü ve değişken boyutlarda sonuçları olan göç olgusunun asıl edilgen öznesi ise göçmenlerdir. Bulunduğu ülkeyi -çoğunlukla ekonomik gerekçelerle- isteği doğrultusunda terk ederek başka bir ülkeye yasal yollardan (yetkililerin izniyle) giriş yapıp, kanunlar çerçevesinde o ülkede yaşamaya başlayan bireyi ifade eden göçmen (migrant) ve yasaklara rağmen bu yer değiştirmeyi gerçekleştiren yasadışı göçmen (immigrant) sözcüğünün uluslararası platformda, tek bir hukuki tanımı yoktur. Bu nedenle,

günümüzde göçmen sözcüğündeki temel ayrım, göçmen, yasadışı göçmen ve mülteci kavramlarının yarattığı anlam karmaşasında yaşanmaktadır. Bazı kural koyucular, kanaat önderleri, uluslararası örgütler ve medya kuruluşları, 'göçmen' sözcüğünü göçmenleri ve mültecileri aynı anda içeren ortak bir terim olarak algılar ve kullanır. Bazıları için ise göçmenler ile mültecileri kesinlikle birbirinden ayırmak gerekir (UNHCR, 2021). Örneğin, Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün *Göç Terimleri Sözlüğü*nde göçmen nitelemesi; "hem maddi ve sosyal durumları iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecek beklentilerini artırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi veya aile fertleri" (2009, s. 22) olarak tanımlanırken, mülteciler bu gruptan ayrı olarak ele alınmıştır.

Dünyanın geri kalanından haberdar olmanın ve evrensel gündemi takip etmenin görece çok daha kolay hale geldiği günümüzde birey için göçün gerekleri başkalaşmıştır. Bu bağlamda yukarıda verilen göç nedenleri listesine; artan rekabetin getirdiği "rekabet üstünlüğüne sahip olma" arzusunu hayatın idame ettirildiği bölgenin koşullarının sınırlarından kurtarmak, dünyanın farklı coğrafyalarında "daha iyi bir hayat" yaşayan insanlar gibi yaşama arzusu, aşırı tüketimin tetiklediği aynı anda çok şeye sahip olma kaygısı ve "dünya insanı" olarak tanımlanan ve her geçen gün tanımı yaygınlaşan sınırları olmayan bir dünyanın vatandaşı olma arzusu da eklenmelidir. Bununla birlikte günümüzde göçün asıl katalizörü, ekonomik koşullar ve ekonomiye bağlı umutlardır (Massey, vd., 2014, s. 42)

Toplumsal yaşama programlı bir canlı olan insan, yaşamsal ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için ilk elde çevresini dikkate alır. Bu bakımdan bireyin çevresel koşulları her türlü gereksinimin karşılanması çabasının yanı sıra, toplumsal yaşama uyumlaşmanın da asıl referansıdır. Bu nedenle göçle birlikte parçası olduğu çevreyi terk edip, yeni bir mekânda yaşamını sürdürmeye başlayan göçmen açısından aşılması gereken ilk sorun başka bir çevrenin parçası olmayı becerebilmektir. Söz konusu çabanın somutlaşması; bir taraftan yeni mekâna alışmaya ve bu mekânda kendisine alan açmaya ve yer tutmaya çalışmak, diğer taraftan hayatta kalma ve sahip olduklarını (maddi ve manevi) kaybetmeme çabası içerisine girmektedir. Yaşamın zorlu dinamik yanını ifade eden bu süreç, insanın ayakta kalabilmek, var olmak ve kazanabilmek için çok yönlü bir iktidar savaşımına dâhil olmasını da beraberinde getirmektedir (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 15). Çevreyle başlayan çok katmanlı uyum sürecinin güçlüğü nedeniyle, göçmenler, göçtükleri yerdeki toprak, şehir ve siyaset başta olmak üzere hemen her şeyi iktidar aracı veya engeli olarak görmektedir (Cengiz, 2010, s. 188).

Günümüzde göç olgusunda nüfus hareketliliğinin kalıcı hale geldiği asıl saha kentlerdir. Geçmişte olduğu gibi, günümüzde de kentlerin, insan hareketliliğinin çekim merkezleri olması nedeniyle (Ertürk ve Kurtarır, 2021, s. 3), bu tercih son derece anlaşılabilirdir. Buna bağlı olarak göçle beslenen hızlı ve kontrolsüz nüfus artışı, kentlerde ekonomik, sosyal ve politik alanda yeni bir uyumluluk sorunu ortaya çıkarmıştır. Bu uyum ve birlikte yaşamak durumunda kalmanın zemin hazırladığı rekabet ortamı, sahip olduğunu kaybetme algısı ve korkusu üzerinden yükselen mikro ve etnik düzeyli bir milliyetçilik duygusunun oluşumunu beraberinde getirmektedir (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 17). Bu tablo kentin içinde yalnızlaşan kent sakinlerine, kente yabancı topluluklara neden olmaktadır.

Özellikle uluslararası göçün devletlerin toplumsal kimliğini, siyasi istikrarını, ekonomisini, demografik özelliğini, sosyal güvenlik sistemini ve kültürel özelliklerini olumsuz etkileme potansiyeli, dünyanın farklı coğrafyalarında sürekli deneyimlenen bir gerçekliktir. Bu mecradaki göç hareketliliğinin çok önemli bir bölümü, kaçak göç ve kaçak göçmenlerden oluşur. Kaçak göç, büyük ölçüde ekonomik temellidir (göçmenlerin %42'si 1970'lerde zengin ülkelerde yaşarken, bu oran 20'inci yüzyılın sonunda %50'lere ulaşmış, günümüzde ise %62'yi aşmış durumdadır) (UNHCR, 2021). Resmi verilere göre Türkiye dünyada en fazla göç alan ülkeler arasında yer almaktadır ve Avrupa'da son bulan göç yollarının önemli güzergâhlarından biridir. Söz konusu göç hareketliliğinin neredeyse tamamı kaçak göç ve kaçak göçmenler öznesinden ibarettir.

Kentlerde var olan düzen ve sistemin dönüşüm yaşamasına neden olan göç, birçok alanda istikrarsızlığı ortaya çıkarmıştır. Toplumsal alanda birçok kırılmanın yaşanmasına neden olan istikrarsızlık, kültürün oluşumunda ve gelişiminde önemli bir etkisi bulunan geleneğin yenilenememesi (yeniden üretilememesi) sorununu beraberinde getirmiştir. Bu sorunun aşılamaması da toplum ve kent için hayati öneme sahip değer, kural ve kurumların işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir. Değer yargısından uzak kalmaya, kural ve kurumlara olan bağlılığın düşüşüne neden olan göç, değiştirdiği demografik yapı ile yeni bir çevrenin ve ilişkiler ağının ortaya çıkmasına zemin hazırlar (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 17).

Göçle gelenlerin kentsel ortamda göçmenlerin geldikleri coğrafyalara ait bir hayat sürme istekleri ve kültürel hafızayı sürdürme ısrarları, göç sonrası uyum sürecini güçleştirir. Ekonomik ve sosyal maliyeti artıran bu güçlük, aynı zamanda göç olgusunun en sorunlu alanı olan *kültürel uyumlaşma*nın sağlanmasını geciktirir. Bu noktada süreci kolaylaştıracak bazı kurum ve kuruluşların desteği son derece önemlidir. Söz konusu kurumlardan biri de göç ve göçmenleri de kapsaması beklenen toplumsal bellek kurumlarıdır.

TOPLUMSAL KÜLTÜRÜN PARÇASI OLARAK BELLEK KURUMLARI

Geçmiş-bugün-gelecek bağıntısında yaşanmış olanları bilip bunları deneyim ve ilhama dönüştürme becerisi, insanlığı binlerce yıllık evrimi içinde her açıdan 'daha iyi' olmaya götüren unsurlardan biridir. Aynı zamanda insanı diğer canlılardan ayıran temel farklılıklardan biri olan bu becerinin ortaya konulabilmesi, toplumun ortak hafızası ile olanaklıdır. Bu noktada da sürece genel adlandırmayla bilgi merkezleri olarak tanımlanan bellek kurumları dâhil olur (Akkaya, 2021, s. 187). Bilgi merkezleri, insanları gereksinim duydukları bilgiye sistemli bir biçimde eriştiren kurumlar olarak tanımlanır. Bu basit tanım aynı zamanda bilgi merkezlerinin önemini ve toplumsal rolünü de en yalın biçimde ortaya koymaktadır (Akkaya ve Polat, 2020, s. 119). Söz konusu önemi, tarih boyunca insanoğlunun en öncelikli gereksinimlerinden biri olan bilgi, bu ayrıcalığını muhafaza ettiği sürece, bilgi derleyicisi, düzenleyicisi, kullandırıcısı ve aktarıcısı olan bellek kurumları da anlam ve önemleri ile toplumsal yaşamın paydaşı olmaya devam edeceklerdir şeklinde ifade etmek olanaklıdır. Bu çalışmada, bellek kurumları, araştırmanın sınırlılıkları da dikkate alınarak genel bir yaklaşımla ve kütüphane, arşiv ve müze ayrımı ile ele alınmış ve kimi zaman bilgi merkezleri üst kimliği ile de ifade edilmiştir.

Günlük yaşamda daha çok bilgi merkezleri olarak tanımlanan kütüphane, arşiv ve müzenin toplumsal kültürün zeminini oluşturan unsurlardan biri olan ortak bellek adına ne ifade ettiğine doğru yaklaşımdan ele almak için, öncelikle kısaca bellek sözcüğü üzerinde durmak yararlı olacaktır. Bellek ya da eski deyimle hafıza kavramı değişik danışma kaynaklarında; "yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin" (Güncel Türkçe Sözlük, 2022) ve "öğrenilmiş ya da yaşanmış konuları, bunların geçmişle ilgisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü" (Püsküllüoğlu, 1995, s. 236) biçiminde tanımlanmaktadır. Bellek, aklın kullanıldığı, bilinçli olma durumunu yansıtır. Bellek bir süreci, belirli bir zaman dilimini/dilimlerini içinde taşır. Dile, yere, var olana bağlı kültürel bir yapıyı bünyesinde barındırır (Keseroğlu, 2010, s. 182).

Belleği var eden ve taşıyan kavramlar arasında "bilmek" ve "anımsamak" sözcükleri ön plana çıkar. "Bir şeyi anlamış ve öğrenmiş bulunmak" şeklinde ifade edilen bilmek ile "daha önce olmuş ya da öğrenilmiş ama unutulmuş bir şeyi bellekte yeniden kurmak" olarak tanımlanan anımsamak sözcüklerinin ortak paydası ise bilgidir. Söz konusu ortaklık önce bellek ile bilgi, ardından da bilgiyle olan bağı üzerinden bellek ile bilgi merkezleri ilişkisini inşa eder. Bilgi merkezlerinin bellek kurumları olarak da bilinmesi ve nitelenmesi, bu ilişkisel yapının doğruluğu ve gerekliliğinin de adeta bir ispatıdır.

Ham maddesi bilgi olan ve tüm unsurlarıyla bilgi üzerine temellenen bellek kurumları dünyasının toplum tarafından en çok bilinen ve kullanılan türü kütüphanelerdir. Kütüphaneler parçası oldukları ve hizmet verdikleri toplumun bellek merkezleri, toplumun bilgi ve bilgi kaynakları temelli gereksinimlerinin giderilmesinin profesyonel aracılarıdır (Akkaya, 2021, s. 188). Hizmet anlayışı, kullanıcı önceliği, hizmet çeşitleri, hizmet verdiği yer gibi unsurların yanı sıra, özellikle bilgi dünyasında yaşanan üssel artış ve içerik çeşitlenmesine bağlı olarak kütüphanelerin 5 bin yılı aşan evrim sürecinde farklı türleri ortaya çıkmıştır. Bu değişimin günümüzdeki en önemli belirleyici unsuru ise bilişim teknolojileri ve bu teknolojilerinin yarattığı hızlı değişim ve dönüşüm sürecidir.

Bellek kurumlarının dünyada en çok bilinen ve en yaygın örneği kütüphanelerdir. Bu "en" olma ayrıcalığının gerekçesini, kütüphanelerin yazıyla, yazının da insanlıkla olan bağında aramak gerekir. Zira bir duygu, düşünce, durum ya da olay üstüne düşüncelerin belirli im ve simgelerle tablet, papirüs, taş vb. ortam üstüne aktarılmasıyla oluşan yazı, daha bilgi kayıt aracına dönüştüğü esnada kütüphanelerin varoluş nedenidir (Keseroğlu, 2019, s. 13). Kütüphaneler, genel olarak, insanları gereksinim duydukları bilgiye sistemli bir biçimde eriştiren kurumlar olarak tanımlanır. Bu basit kimliklendirme, aynı zamanda kütüphanenin önemini ve toplumsal rolünü de en yalın biçimde ortaya koymaktadır (Akkaya ve Polat, 2020, s. 119). Hangi türün temsilcisi olursa olsun, ham maddesi bilgi

olan kütüphaneler, tüm unsurlarıyla bilgi üzerine temellenen bir yapıya sahiptir. Kütüphaneler parçası oldukları ve hizmet verdikleri toplumun ortak anımsama ve yine toplumun bilgi ve bilgi kaynakları temelli gereksinimlerinin giderilmesinin profesyonel aracılarıdır.

Kütüphane kavramı bütün dillerde yazılı malzemenin depolandığı yer olarak karşımıza çıkar. Kütüphanenin ilk amacı yazılı belgeleri derlemek, toplamak ve belirli bir düzen içinde tutmaktır. İlk kütüphane ve arşivler hem yönetime ilişkin belgeleri hem de masal, mit, destan, şiir gibi yazınsal diyebileceğimiz kaynakları birlikte içermektedir (Baysal, 1987, s. 2). "İlk kütüphaneler taşıdığı belgeleri kanıt olarak kullanma ya da koruma, saklama kaygısını her zaman ön planda tutmuştur. Orası bir bellek kurumdur. Bir kent devletine, tek bir kişi olarak krala ya da bir tapınağa ait olması bu özelliğini değiştirmez" (Bitri, 2019, s. 119). Kütüphane herkese açılırken, herkesin tek tek bireylerden oluştuğunu, birey olmanın da kişinin kendi özgünlüğüne ulaşarak gerçekleşeceğini hem oluşturduğu dermesi hem de tek tek okuruna sunduğu yapıtın örnekliği ile ortaya koyar (Keseroğlu, 2019, s. 15). Toplu yaşam alanı olarak kent özelinde düşünüldüğünde bu yan, her türden kütüphaneyi hem bir kent bellek merkezi, hem de kültürel üretim, paylaşım ve aktarım merkezine dönüştürür.

Kütüphanelerin bilgi ve bilgi kaynakları üzerindeki kontrol gücü ile bu gücün kütüphane kullanıcıları tarafından paylaşılabilir olması ayrıcalığı, aynı zamanda bu bilgi merkezlerinin toplumun ortak belleği olma sınırının da başladığı noktalardan biridir. Farklı kütüphane türleri özelinde küçük nüans farklılıkları ile şekillenebilen bu toplumsal rol ve sorumluluk, bilginin ve bilgi kaynaklarının günümüzde eriştiği -ve bilgi patlaması olarak tanımlanan- yoğun artış ve çeşitlenmesine paralel olarak derinlik kazanmış durumdadır. Söz konusu derinleşmenin özellikle kentlerde toplumsal dokunun zeminini oluşturan ve aralarında göçmenlerin de yer aldığı dezavantajlı grupları ve kullanıcıları da kuşatması, olağan bir beklenti olarak yorumlanmalıdır. Örneğin, halk kütüphanelerinin ilgili mevzuatta (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012);

- Halkın bilgi edinme ihtiyacını karşılamak,
- Kişisel gelişim ve yaşam boyu öğrenme çalışmalarına destek olmak,
- Çocuklarda ve bölge halkında okuma kültürü ve kütüphane kullanma alışkanlığı oluşturmak,
- Bireylerin bilgi okur-yazarlığı becerisi kazanmasını ve bu beceriyi geliştirmesini sağlamak,
- Her türlü eğitim faaliyetlerini desteklemek,
- Gençlerin ve çocukların zihinsel yaratıcılıklarını geliştirmelerini desteklemek,
- Toplumun kültürel ve sosyo-ekonomik kalkınmasını desteklemek,
- Toplumda bilime sanata ve kültürel mirasa karşı duyarlılık oluşturmak,
- Sözlü yerel kültür mirasının korunmasını, toplanmasını, düzenlenmesini desteklemek,
- Kültürler arası diyaloğun geliştirilmesine katkı sağlamak

olarak listelenen işlevlerine bakıldığında, işaret edilen ve toplumsal bellek üzerinde doğrudan etkili olan sorumlulukların doğal değişimini görmek ve anlamak daha kolay olacaktır.

Yukarıda kısaca ve genel olarak ortaya konan kurumsal sorumluluğu kent, kentli ve kent kültürü adına kütüphanelerle birlikte üstlenmesi beklenen diğer bellek kurumları da müzeler ve arşivlerdir.

Alan yazınında referans alınan biçimi ile "özel ve/veya tüzel kişiler tarafından üretilen veya alınan, arşivsel değere sahip belgeleri belirli standartlar dâhilinde seçme, koruma ve kullanıma sunmaktan sorumlu kurum ve bunların saklandığı yer" (Belge Yönetimi ve Arşiv Terimleri Sözlüğü 2009, s. 34) şeklinde tanımlanan arşiv, genel olarak geçmiş-bugün-gelecek arasında kurulacak köprünün sürekliliğine ve bu sayede toplumun kültürel zenginliğinin korunmasına ve geliştirilmesine hizmet eder.

Arşivler bir parçası oldukları toplumların tarihi ve kültürel birikimine ışık tutarlar. Bünyelerinde bulundurdukları bilgi ve belgelere aracılığı ile toplumun örf ve adetlerini, sosyal yapısını, kuruluşlarını ve bunlar arasındaki ilişkileri ortaya koyarak her türlü bilimsel araştırmaya kaynaklık ederler (Rukancı, 2009, s. 897). Arşivler genel olarak özel kişi ve organizasyonlara ait olanlar (özel arşivler) ile kamu

örgütleri tarafından kurulanlar (kamu arşivleri) biçiminde iki kategoride toplanmıştır (Dearstyne, 2001). Yeni bin yılla birlikte ülkemizde daha çok "kent arşivi" nitelemesi ile fark edilir hale gelen arşivler ve sahip oldukları belgeler, toplumun ortak belleği ile bu belleğin korunması ve erişimi açısından üstlendikleri sorumlulukla kültürel iklimin dengesi açısından da son derece önemlidir. Söz konusu kültür ikliminin günümüzde görmezden gelinemeyecek bir parçasına dönüşmüş olan göç olgusu ve göçmenleri de arşivsel sorumluluk sahasında ele almak ve işlemler/hizmetler sürecine dâhil etmek, bugünün arşiv dünyası açısından yavaş yavaş bir tercih olmaktan çıkıp zorunluluğa dönüşmeye başlamıştır. Kentin tarihsel ve kültürel birikiminin korunduğu yerler olan kent arşivlerinin, başta yerel tarih ve yerel kültür ile ilgilenen araştırmacılar olmak üzere tüm ilgililere açık bir bilgi merkezi kimliği ile hizmet verme ilkesi de, arşivlerin kültürel bellek oluşumu ve aktarımında bugün üstlenmesi gereken rolün önemli somutlaştırıcılarından biridir.

Genel olarak "sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı" (Güncel Türkçe Sözlük, 2022) şeklinde tanımlanan müzeler, insanlığın uygarlık serüvenine ilişkin veri ve kaynakları doğal ortamında ve/veya bu amaç için inşa edilmiş mekânlarda toplayan kurumlardır (Alexander ve Alexander, 2008, s. 27). Ancak tıpkı diğer bilgi merkezlerinde olduğu gibi, özellikle teknoloji alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak bu tanım ve içeriği revize edilmiş, bu yenilenmeye de çağdaş müzecilik adı verilmiştir. Bir bakıma bu değişim müzecilik adına kurumsal kimlikte bir zorunluluk olmuştur.

Geride kalan yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte yaygınlaşmaya başlayan çağdaş müzecilik anlayışıyla, müzeler eski eserlerin korunduğu mekânlardan topluma açık, toplumun gelişimine hizmet eden, ulusal ve uluslararası bilimsel bir iletişim merkezi olarak insana ve yaşadığı çevreye tanıklık eden, materyaller üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, inceleyen ve bu materyalleri toplumu eğitme ve topluma estetik beğeniler kazandırabilme amacı doğrultusunda sergileyen kurumlara dönüşmüşlerdir (Özkasım ve Ögel 2005, s. 101; Okan 2015, ss. 191-193).

Bir parçası olduğu toplumun gelişimine hizmet eden, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemeleri toplayan, koruyan, bunlar üzerinden elde edilecek bilgiyi paylaşan ve sonrasında inceleme, eğitim ve keyif alama amaçları doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız ve süreklilik esasına dayalı (Köklü, 2009, s. 49) kurumlar olan müzeler için günümüzdeki en önemli gereklilik dinamik bir yapıya sahip olmaktır. Çünkü bugün gelinen noktada modern müze tanımı ile; elinde bulunan koleksiyonu durağan bir biçimde sergileyen bir kurum değil, kural ve ölçütleri esnek, farklı fikirlerin buluştuğu, görüş alışverişlerinin yapılığı, forumların gerçekleştirildiği bir sosyal alan anlatılmak istenmektedir. Özellikle yerel yönetimlerden sağlanan kaynaklardan yararlanılarak hizmet kalitesinin arttırılmaya çalışıldığı kent müzeleri, söz konusu beklentilerin en üst düzeyde karşılandığı müze türlerinden biridir.

Kent müzeleri aynı zamanda tıpkı kent arşivlerinde olduğu gibi toplumla ve toplumu var eden, aralarında sosyal ve demografik ayrımlar bulunan alt kültür gruplarıyla en kolay bütünleşebilecek müze türüdür. Bu yeni hizmet anlayışında bütünleşilmesi hedeflenen gruplar arasında şüphesiz müzenin göçle kente ve göçmen kimliğiyle ön plana çıkan, mevcut ve müstakbel ziyaretçileri de olmalıdır. Aralarında göçmenlerin de yer aldığı dezavantajlı kullanıcı gurupları için olduğu kadar müzeler ve objeleri üzerinde özel ilgi alanları gelişmiş olabilecek kullanıcılar adına bu noktada fark yaratacak tercihlerden biri de "tematik müze" uygulaması olabilir.

Tematik müzeler, genellikle bir konu, bir olay veya bir uzmanlık alanı üzerine hazırlanan müzelerdir. Tematik müzeler özel kurum veya kuruluşlarca hazırlanabileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşları tarafından da açılabilirler (Yavuz, t.y.). Tematik müzeler daha çok endüstriyel gelişmelerin bir sonucu olarak değerlendirilirler. Ancak tematik müzeler, sadece teknik değişim ve gelişime bağlı kalmaksızın, her türlü konuyu içerebilir. Bu "her türlü" olabilme ayrıcalığı ve çeşitliliği aynı zamanda müze ile göçmen kullanıcılarının birbirlerini yakınsamalarının bir anahtarı olacaktır.

Tarihsel olarak kimliklerine yüklenen anlamla birlikte toplumun eğitsel, sanatsal, tarihsel ve siyasi duyarlılığının arttırılması için vazgeçilemez önemde olan bellek kurumları, günümüzde toplumun kültürel altyapısını geliştiren temel dinamikler arasında yer alır. Bu gerçeklik bilgi çağı ile birlikte kabul edilme ya da edilmeme sorununu aşarak, gelişmiş toplum olmanın ve kültürel zenginliğin besleyici

kaynaklarından biri haline dönüşmüştür. Söz konusu değişimi "bilgi merkezleri ya da bellek kurumları olmadan toplumsal kültürün oluşması, olgunlaşması ve geleceğe aktarılması mümkün değildir" şeklinde sentezlemek yanılgı olmayacaktır. Toplumsal kültürün günümüzde göç ve göçmen olgusundan etkilenme düzeyi dikkate alındığında ise, bellek kurumları için işaret edilen genellemeyi göç kavramıyla ilişkilendirmek, yaşanan ve yaşanacak değişimi dikkate almak kaçınılmazdır.

GÖÇÜN OLGUSUNUN BELLEK KURUMLARI AÇISINDAN ANLAMI VE BELLEK KURUMLARINA YANSIMASI

Çok yönlü ve çok aktörlü bir olgu olan göç, her şeyden önce insan ile ilgilidir. Nedenleri, sonuçları, eylem biçimleri vb. tüm unsurlar, göç olgusundaki gerçek anlam ve önemini insan üzerindeki etki düzeylerine bağlı olarak edinirler (Akkaya ve Polat, 2021, s. 25). Göçe maruz kalan kent, bölge, ülke ya da coğrafyada yaşanan farklılaşmanın en somut göstergesi nüfus hareketliliği ve birlikte yaşamak durumunda kalan insanların sayısındaki üssel değişimdir. İnsana dair nitel ve nicel yapının da değişmesi (Es, 2010, s. 81) anlamına gelen bu yeni tablo, göç olgusunun sosyal ve kültürel boyutunu ön plana çıkarır. Söz konusu boyut, aynı zamanda göç olgusu ile bellek kurumları ilişkisinin kesiştiği noktadır. Bu kesişme günümüzde göçün asıl eylemsellik alanı kentler olduğu için, göçle ve göçmenlerle yolu kesişen bilgi merkezleri de daha çok kent bellek kurumlarıdır.

Göç ve kültür etkileşimi söz konusu olduğunda ilk elde telaffuz edilmesi gereken kavramlardan biri de çok kültürlülüktür. Çeşitli kültürlerin bir arada yaşaması durumuna işaret eden çok kültürlülük, doğal olarak beraberinde kültürler arası yaşam biçimi ve paylaşımını getirdiğinden; farklı kimlik, kültür, dil ve anlayışların saygı ile karşılanmasını, farklılıkların ortak paydada buluşmasını gerektiren bir olgudur (Demir, 2019, s. 51). Göç olgusu ile daha yakın ilişki kurulan başka bir tanımda ise çok kültürlülük; "farklılığı ve çeşitliliği kucaklayan bir göç yönelimi, belli açılardan göçmenlerin asimile olmaları gerektiği ve olacakları beklentisinin karşıtı" (Bartram, Poros ve Monforte, 2017, s. 221) olarak ifade edilmiştir. Bu tutum, bellek kurumlarının neden göçü ve göçmenleri dikkate alması gerektiğinin başka bir yanını ortaya koyar. Zira çok kültürlülüğün varlığı ve birlikteliği her şeyden önce kaşı kültürün önce bilinmesini, ardından da kabul edilip özgülüğüne saygı duyulmasını gerektirir. Bellek kurumları bu gerekliliğe toplumsal düzeyde kalıcı katkı sağlayacak paydaşlardan biridir.

Sosyal ve kültürel alan, toplumda, göçün ilk akla gelen unsuru olarak kabul edilen ekonomik boyut kadar zorlayıcı, hatta yıkıcı etkiler yaratabilir (Titzmann ve Fuligni, 2015, s. 409). Zira göç eden bireyin göç ettiği yeni yaşam alanında var olan kültür iklimini eksiksiz bir biçimde özümsemesi ve kısa sürede o kültürün bir parçası olması neredeyse olanaksızdır. Bireyin kültürel uyum açısından sergileyeceği tüm şeffaflık ve çabaya karşın bu süreçte ortaya konacak etkileşim o ana kadar sahip olunan ve bundan sonrasında bir parçası olunmak istenen kültürün bir birleşimidir. Yani farklı kültürlerin harmanından oluşan yeni bir kültür, hatta aynı anda var olan kültürler harmonisidir (Akkaya, 2021, s. 187). Göçmenler ile yerliler arasındaki uyumlaşmayı, kültürel ahengi yakalamayı ve bu kültür ikliminde bireyin kendisini tanımayı kolaylaştırıcı unsurlarından biri de bellek kurumlarıdır. Bu nedenle bellek kurumlarının kendilerini ve hizmetlerini günümüzün altı kalın biçimde çizili kavramlarından biri olan göç olgusunu dikkate alacak şekilde revize etmeleri, bir gereklilik, hatta amaç ve ilkeleri dikkate alındığında bir zorunluluktur. Çalışmada, göç olgusunun bellek kurumlarına getirdiği/getireceği değişim dinamiği, alan yazınında bilgi merkezlerinin "temel unsurları" olarak tanımlanan *kullanıcı*, *koleksiyon*, *personel*, *bina* ve *bütçe* alt başlıkları üzerinden paragraflandırılmıştır.

Kullanıcı

Bellek kurumlarının asıl varlık nedeni kullanıcılarıdır. Bellek kurumlarının en temel ilkelerinden birisi hizmetlerinin herkes için elde edilebilir olmasını sağlamak ve yalnızca toplumdaki bir gruba yönelmemek ve diğerlerini dışlamamaktır. Dolayısıyla, bir bellek kurumu tarafından sağlanan bilgi hizmetleri geniş bir kullanıcı profiline hitap etmelidir. Hatta yalnız mevcut değil, potansiyel kullanıcılar ve bu kullanıcıların ihtiyaç duyabilecekleri bilgi kaynakları, belgeler, objeler ve hizmetleri de hedefleyen bir uzak görüşlülükle hareket edilmelidir. Göç olgusunun ve göçmen dalgasının ulusal ve uluslararası düzlemde eriştiği yaygınlık, bellek kurumlarının kullanıcılarına yönelik öngörülerinde göçmenleri de dikkate almalarını gerektirmektedir.

Başta kütüphaneler olmak üzer, bellek kurumları özel gereksinimleri olan bireyleri ve grupları dikkate alan bir hizmet anlayışı içinde olmalıdır. Bu statüde olabilecek kullanıcılar şu şekilde gruplandırılabilir (IFLA Public Library…, 2010, s. 36);

- Yerli halkı da içine alan farklı kültürler ve etnik gruplardan insanlar,
- Engelliler; örneğin, görme engelliler, az görenler ve işitme engelliler,
- Eve bağımlı (evden çıkamayan) insanlar,
- Hastane ve cezaevi gibi kurumlara bağımlı olan (kısıtlılığı bulunan) insanlar,
- Bellek kurumları ve hizmetleri konusunda bilgi eksikliği olan insanlar.

Listede yer alan kullanıcı gruplarının neredeyse tamamı aynı zamanda aralarında göçmenlerin de yer aldığı bir hedef kitleyi işaret etmektedir. Kültürel ve etnik farklılıklar, dil engeli, sosyal kaygılar nedeniyle toplumsal yaşamın dışında kalmak ve yeni göç edilen birlikte yaşam alanında yer alan ve kendisine yönelik hizmetler de veren/verebilecek bellek kurumlarını bilmemek, aynı ölçüde göçmenlerin de bellek kurumları ile arasında duran engellerdir. Günümüzde toplumsal kabul sorununu aşmış, hizmetleri ile sosyal ve kültürel yaşama bütüncül etki edebilen ve her türden kullanıcının hayatında bir gereksinime karşılık gelmeyi hedefleyen bilgi merkezleri, kullanıcı kimliği ile hizmet verdikleri habitatta yaşayan göçmenleri de tüm yönleri ile dikkate almak durumundadır. Bilgi merkezine üyeliğinin basitleştirilmesi, bilgilendirme ve kullanım kılavuzunun çok dilli olarak sunulması, aralarında göçmenlerin de olduğu hedef kitleye yönelik etkinlikler, kültür günleri gibi bir dizi adım, bu yönde sergilenecek tutuma örnek olarak gösterilebilir.

Koleksiyon

Bir bellek kurumunun koleksiyonu, aynı zamanda o kurumun toplumsal algı sürecindeki esas kabul edilen yanıdır. Farklı formatlarda olabilecek bilgi kaynakları, belgeler ve objeler, bilgi merkezinin kimliği ve hizmet sınırlılıkları üzerinde doğrudan etkilidir. Kurumsal kimliğin ve amacın gereği olan koleksiyonu elden geldiğince eksiksiz bünyede bulundurmak, bu koleksiyonun gerekli teknik işlemlerini tamamlamış olmak ve mümkün olduğu kadar kullanıcılarda bir gereksinimi gidermesini hedeflemek, bu noktadaki asıl izlektir. Ancak hangi türden bilgi merkezi olursa olsun, bellek kurumları parçası oldukları toplumun yerellik özelliğini de koleksiyon ve geliştirilmesi noktasında dikkate almalıdır. Bunun anlamı, bilgi merkezlerinin parçası oldukları kent, bölge ve yöre ile ilgili bilgi, belge ve objeleri de toplama sorumluluğunun olduğudur. Yerel kabul edilebilecek coğrafyanın tarihi, sosyal yapısı, coğrafik ve ideolojik yapısı veya o yörede yetişmiş belli başlı yazarlar, bilim adamları, liderler, öğretmenler vb. kimselerle ilgili bilgi, belge, obje vb. derleyerek özel bir koleksiyon oluşturmalıdır. Bu noktada, daha çok halk kütüphaneleri ile özdeşleşen kullanıcıların eğitim, bilgi, boş zaman ve kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak koleksiyon seçimi ilkesi (Keseroğlu, 2019, s. 44), diğer bilgi merkezleri için de referans gösterilebilir.

1990'lara kadar daha çok kitap ve kitap dışı (örneğin mikroform) materyaller ile müzeler özelinde arkeolojik objelerden oluşan bellek kurumları dermesi; bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, özellikle de internet nedeniyle günümüzde farklı özellikler açısından çeşitlenmiş durumdadır. Kütüphanelerde elektronik ortam ve elektronik kaynaklar, arşivlerde elektronik belge ve nadirattan örnekler, müzelerde ise popüler kültürü de içeren, tematik konular bağlamında gelişen ve zenginleşen özgün materyaller bu çeşitliliğin ağırlık noktasını oluşturmaktadır. Söz konusu tablo, bellek kurumlarına, koleksiyonun çeşitlendirilmesindeki görece kolaylık fırsatıyla, bu koleksiyonun isabetli seçimini güçleştiren üssel büyüklük riskini beraberinde sunmaktadır.

Bellek kurumlarının kurumsal amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için, hizmet verdikleri yörede yaşayan tüm insanların gereksinimlerine uygun olan bilgi kaynaklarını, belge ve objeleri seçmeleri ve sağlamaları gerekir. Burada işaret edilen "tüm" insanlar grubuna elbette göçle bu kurumların hizmet alanının sınırlarına giren göçmenler de dâhil edilmelidir. Genel göçmen tablosuna uygun olarak, toplumsal yaşam alanının yeni sakinlerinin dillerine ve kültürlerini kapsayan bir koleksiyon geliştirme politikası hayata geçirilmelidir. Bununla birlikte, -göçmenler öncelikli olmak üzere- göçle oluşan/oluşacak çok kültürlü yapının tüm paydaşları için kültürel uyumu kolaylaştıracak bir koleksiyon

da ayrıca hedeflenmelidir. Türkçe dil eğitimi kursları, konuşma sınıfları, mülteci hakları seminerleri, çok dilli etkinlikler, çok dilli kaynaklar ve çok kültürlü belge-obje sağlama planlaması, günümüz bellek kurumlarının göçle şekillenen ve koleksiyonla ilişkili değişimlerinden bazılarıdır.

Personel

Bilgi merkezi sisteminin temel unsurlarından biri de personeldir. Sistem içerisinde farklı özelliklere sahip çalışan istihdam edilebilmektedir. Hizmet verilen kullanıcılar ile farklı tür ve formattaki bilgi, belge ve bilgi kaynakları arasında aracılık yapan ya da başka bir ifadeyle, iletişim rolü oynayan personelin nicel ve nitel açıdan yeterlilik düzeyi, hizmet kalitesini, kullanıcı memnuniyetini ve dolayısıyla, genel anlamda bellek kurumunun hizmet felsefesinin karakterini ve sisteminin niteliğini belirleyecektir. Bellek kurumu personeli; insanlar arası ilişkiler, toplumsal duyarlılık, örgütlerde takım çalışması, liderlik ve uygulama ile işlemlerde ustalık gibi birçok beceri ve özelliğe gereksinim duyacaktır (Yılmaz, 2018, s. 56). Söz konusu yetenek ve yetkinlikleri, kullanıcı beklentilerinin elden geldiğince eksiksiz karşılanmasının aracı olarak değerlendirmek gerekir. Bu noktada günümüz toplumsal koşulları ve sosyal yaşamı açısından göçle gelerek bilgi merkezlerinin kullanıcı yelpazesine dâhil olan göçmenleri de mutlaka dikkate almak gerekir.

Bilgi profesyoneli olarak da tanımlanan bir bilgi merkezi personelinin sahip olduğu yetkinlikler, bilgi, beceri ve yetenekler kurumu etkin kılan en önemli unsurlardandır. Başka bir ifadeyle, personel bilgi merkezinin niteliğine doğrudan etki eden bir unsurdur. Sunulacak hizmetlerin üretiminde çeşitli pozisyonlarda yer alacak personelin sayısı kadar, nitelikleri ve statüler bazındaki nicel durumları da son derece önemlidir. Bu bağlamda her biri yetenek olarak tanımlanabilecek ve aynı zamanda geliştirilebilir olan bellek kurumu personel özellikleri için şöyle bir liste derlenebilir: İnsanlarla olumlu bir biçimde anlaşabilme yeteneği, kullanıcıların gereksinimlerini anlama yeteneği, topluluktaki bireyler ve gruplarla işbirliği yapabilme yeteneği, kültürel çeşitlilik bilgisi ve anlayışı, kütüphanenin dermesini oluşturan materyal ve ona nasıl ulaşılabileceği bilgisi, kütüphane hizmet ilkelerini anlama ve onlara sempati duyma, etkili bir kütüphane hizmeti sağlamada diğerleriyle çalışma yeteneği, değişiklikleri tanımlama ve yerine getirme esnekliği ile örgütsel beceriler, yeni fikirlere ve uygulamalara açık olma, hayal gücü ve hedef, yeni durumlarla karşılaşıldığında çalışma yöntemlerini değiştirmeye hazır olma, bilgi ve iletişim teknolojileri bilgisi.

Yukarıda listelenen yetkinliklerin tamamında gözetilen asıl husus, personel kullanıcı yakınlaşmasını ve bütünleşmesini elden geldiğince eksiksiz kılmaktır. Bu durumda personelin mevcut kullanıcıların yanı sıra, potansiyel müşterilerini de dikkate alan bir hazırlık durumuna sahip olması asıl tercihtir. Hazır bulunuşluğun kapsamı içinde göçmenler ve hizmet taleplerinin olması da günümüz toplumsal yapısının ve bu yapının bellek kurumlarından beklentilerinin doğal eklentisidir. Özellikle göçmenler söz konusu olduğunda bilgi merkezi çalışanlarının birlikte hizmet üretebilecekleri iş ortaklarını bilmeleri, bilgi merkezinin her şeyden önce bir kültür kurumu olduğunu ve kültürün de her bireyin her türlü yapıp etmesi ile oluşup harmanlandığını unutmamaları, çok kültürlülük denildiğinde çok yönlü etkileşimin esas olduğunu dikkate almaları ve kurumsal kimliklendirme ile bireysel önemseme çizgilerini "herkese hizmet" anlayışı çizgisine çekebilmeleri günümüz bilgi profesyonelleri üzerinde göçün yarattığı yansımalardan bazılarıdır. Söz konusu etki, doğal olarak personelin meslek ve icrası bağlamında ciddi ve neredeyse sürekli bir değişimi ifade etmektedir.

Bina

Bellek kurumlarının binaları, hizmetleri kapsamı ve başarısında önemli bir parça olarak yer alır. Bu anlamda, bina unsuru bilgi merkezi hizmetlerinin çekiciliği ve dolayısıyla yaygınlaştırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Binanın baştan bellek kurumu olarak tasarlanıp tasarlanmadığı, bina mülkiyetinin kime ait olduğu gibi hususlar, binanın kullanıcıları da dolaylı olarak ilgilendiren yetkinlikleri üzerinde etkilidir.

İyi kurgulanmış, mekânsal özellikleri ve estetik yanı kullanıcılar dikkate alınarak düzenlenmiş ve toplumsal yaşam alanının uygun bir noktasına konumlanmış bir bina, kentsel bir alanın canlılığına önemli katkıda bulunacaktır. Bu özelliklere sahip bir binanın sağlayacağı fiziksel cazibe, bellek kurumlarından beklenen bir öğrenme, sosyal merkez ve toplantı yeri olma, kullanıcıları kültür şemsiyesi altında uyumlaştırma sorumluluklarının yerine getirilmesini kolaylaştıracaktır. Bu nedenle erk sahipleri,

yöneticiler ve çalışanlar, bellek kurumu binalarının bütün topluluğun en üst düzeyde yararı için etkili bir biçimde kullanılmasını ve yönetilmesinden kendini sorumlu duymalıdır. Bütün topluluğun unsurlarında biri de şüphesiz artık onun bir parçası olan/olması gereken göçmenlerdir.

Bilgi merkezi binasının, günümüzde kendini daha çok kent olarak gösteren birlikte yaşam habitatının merkezinde, olanaklıysa diğer kültür ve hatta alışveriş merkezlerine yakın olması, böylece günlük yaşamı toplumla birlikte yakalayabilecek bir olanağının bulunması tercih edilir. Toplumun geneli dikkate alındığında bu son derece isabetli bir tercihtir. Ancak ülkemizde de olduğu gibi göçmenler en azından ilk anda farklı kaygılarla elden geldiğince bu merkezlerden uzak durma eğilimindedirler. Bu durumda bellek kurumlarının özellikle göçmenleri kendilerine getirecek bazı cazibe araçlarını bulmaları ya da kütüphaneler özelinde "gezici kütüphane" gibi hizmetlerle göçmenlerin ayağına gitmesi beklenir. Böylece, binanın, mekânın, belki mimarinin ve en önemlisi lokasyonun neden olacağı göçmen kullanıcı-bilgi merkezi uzaklaşması en azından bir ölçüde azaltılabilir.

Toplantı, sergi, tiyatro, müzikal, görsel-işitsel ve medya gösterileri, şiir dinletileri vb. toplumu bir araya getiren etkinliklerle de binanın çekim gücü arttırılabilir. Bu noktada söz konusu etkinliklerin göçmenlerin de ilgisini çekecek içerik ve nitelikte olması son derece önemlidir. Kurumun işlevi, büyüklüğü, tasarım özellikleri, fiziksel engelliler için erişim olanakları, yönlendirmeler, güvenlik ve çevre düzenlemesi gibi bina söz konusu olduğunda ilk elde dikkate alınan hususların yanı sıra, olanaklar ölçüsünde kullanıcıları da dikkate alan bir süreç yönetimi, bina-kullanıcı bütünleşmesinin anahtarıdır. Bu anahtarın sorunsuz işlemesi, kullanıcı üst kimliği ile tanımlanan -ve aralarında tüm farklılıklarıyla göçmenlerin de yer aldığı- bütün bireylerin gözetildiği bir hizmet anlayışı ile olabilir.

Bütçe

Bilgi merkezleri, bireylerin ve toplumun yararı için çeşitli bilgiye, bilgi kaynağına, belgeye ve objeye erişim sağlayan toplumsal kültür kurumlarıdır. İşlevlerini gerçekleştirmeleri, amaçlarına ulaşmaları ve istenen hizmet düzeyini sürdürebilmeleri için bu kurumların yasal ve mali açıdan desteklenmeleri gerekir. Bu kurumların genellikle kar amacı gütmeyen, kamusal kimliği olan ve iç finansmanını besleyen bir yapının inşa edilmediği örgütler olduğu dikkate alındığında, söz konusu yasal ve mali destek çok daha önemli bir noktada durmaktadır.

Bellek kurumlarını finanse etmede birçok mali kaynak kullanılır. Bu kaynakların bazıları kamu, bazıları ise özel sektör eli ile sağlanabilir. Her kaynağın payı ülkelerdeki merkezi ve yerel etkenlere bağlı olarak çeşitlilik gösterir. Aynı şekilde kurum için ayrılan bütçenin harcanılma kalemleri de yine ülkenin merkezi ve yerel unsurları dikkate alınarak ve bu yan gözetilerek hazırlanan hizmetlere bağlı olarak planlanır.

Göçün getirdiği gerekliliklere uygun olarak koleksiyon geliştirme politikasını yenileyen, personelinin göçmenlere yönelik hizmetlere ilişkin yetenek ve yeterliliklerini geliştiren, göçmen kimliği ile kapılarına gelen kullanıcılarını dikkate alan hizmet anlayışını benimseyen, mekânsal özelliklerini çok kültürlü yapıyla uyumlu hale getirmeye çalışan bir bellek kurumunun finansmanını, diğer unsurlarda yaşanan değişime uygun olarak güncellemesi kaçınılmazdır. Aksi halde, tüm unsurlarda göç olgusunun getirdiği koşullara uygun tutum, davranış ve hizmet ortaya koyma çabası, zaman, enerji ve isteklendirme kaybı olacaktır. Göçmenlere yönelik hizmet anlayışına kanalize edilecek ek finansmanın sağlanması, bellek kurumlarının göç olgusunun odağında yer alan görev ve sorumluluklarının öneminin finans sağlayıcılara doğru aktarılması ve ikna edilmesiyle olanaklıdır. Bunun için de başta beşeri unsurlar olmak üzere, bellek kurumlarının tüm paydaşlarının, bilgi merkezlerinin göçmenlerin yeni yaşamları ve yeni yaşam yerlerine uyum sağlaması noktasındaki rolünü gerçekçi bir biçimde görüp içselleştirmesi gerekir.

Bilgi merkezlerinin temel unsurları üzerinde birtakım yenilenmeyi zorunlu kılan göçün, bellek kurumları için değişim ve dönüşüm gerekliliği ortaya çıkaran diğer bir husus da işbirlikleridir. Zira göç olgusunun geniş yelpazeye yayılmış olan nedenleri, etken ve edilgen kimlikle çok yönlü paydaşları ve derin sonuçları dikkate alındığında bu sürecin bireysel algı ve çabayla kontrol edilmesi ve toplumsal yaşam açısından normale dönüştürülmesi olanaklı değildir. Söz konusu gereklilik ülkemiz gibi göç ve beraberinde getirdiği sorunlarla daha yoğun bir biçimde yüzleşmek durumunda kalınan coğrafyalar için çok daha önemlidir. Türkiye'de toplumsal, sosyal ve kültürel yaşama dair pek çok sorunu da beraberinde

getiren göç hareketi içinde göçmenlerin yeni yaşam alanları ile uyumlaşmasını kolaylaştırmak adına farklı kurumların, sivil toplum örgütlerinin, gönüllülerin vb. çabaları söz konusudur. Bu bağamda -bellek kurumları için de referans olabilecek- yürütülen etkinliklerden bazıları şunlardır (Mülteciler Derneği, 2021);

- Toplum Merkezi Yapılanması ile Mültecilere ve Yerel Halka Bütünleşik Sosyal Hizmetlerin Sağlanması Projesi,
- Fiziksel Rehabilitasyon ve Psikolojik Destek Merkezi Projesi,
- Koruma ve Eğitim Projesi
- STRENGTHS Projesi
- Rezilyans (RESLOG) Projesi
- Kadın Dayanışma Merkezi Projesi
- Covid-19 Salgını ile Mücadele Projesi
- Kariyer Merkezi Projesi
- Anne ve Çocuk Sağlığı Projesi
- Gönüllü Kalın Projesi

Her biri kamu ve özel sektörden, farklı amaç ve ilkeleri benimsemiş kurum ve kuruluşların ortak çabasını gerektiren bu uyumlaştırma çabalarının hemen tamamı, bellek kurumlarının varlık gerekçeleri içinde anlam kazanan hedeflerle örtüşebilir. Bu bakımdan, bellek kurumlarının kendi bireysel durum ve konumları ile unsurlarını göç gerçeğine uyumlaştırmaya çalışmaları kadar, bu yöndeki işbirliği olanak ve olasılıklarına yönelik mevcudiyetlerini de iyileştirmeleri gerekir. Söz konusu gerekliliğin sağlanması, orta ve uzun vadede bellek kurumları üzerinden göçmenlerin de paydaşı olduğu/olacağı kültürel uyum ve sürekliliğin sağlanması anlamına gelecektir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İnsanoğlu, özellikle yeni bin yılda ve neredeyse her gün olgusunun farklı bir boyutuna ve beraberinde getirdiği sonuçlara tanıklık ediyor. Pek çoğu uluslararası çapta bir anlamlılık boyutuna ulaşan bu sonuçların yarattığı domino etkisi, göç olgusunu günümüzde evrensel bir soruna dönüştürmüştür. Tek bir nedeni ve sonucu olmayan, hayatın hemen her alanına etki eden, toplumsal, sosyal ve kültürel açıdan bilinen kalıp ve kuralları değişime zorlayan bu sorunun kontrolü de tek elden yürütülecek bir çabayla ve sınırlı duyarlılıkla olanaklı değildir. Bu nedenle, uluslararası düzlemde göçün nedenlerinden başlayarak, göç süreci, boyutları, etki ağı, genel tablo ve çok yönlü sonuçlarını kapsayan kapsamlı ve bütüncül katılımın olduğu bir eylem planının uygulamaya konulması, göç olgusunun yarattığı sorunlara kalıcı çözümler getirilmesinin anahtarıdır. Bu noktada göç olgusunun odağında yer alsın ya da almasın tüm ülkelere düşen sorumluluklar olması gerektiği gibi, doğrudan ve dolaylı olarak göç sürecinin bir parçası olan/olacak kurum ve kuruluşların da sorumlulukları olacaktır. Üstlendikleri toplumsal kültür kurumu olma kimliğinin bir gereği olarak kültürel birikimin korunması ve aktarımından doğrudan sorumlu olan ve bilgi merkezleri olarak da tanımlanan bellek kurumları, bu listede yer alan aktörlerden biridir.

Kültürel birikimin korunması ve aktarımı, her şeyden önce kültürel uyumu ve kültürü oluşturan paydaşlar açısından bir bütün olmayı gerektirir. Bu bağlamda bellek kurumları arka planında kültürel birikimin yer aldığı ve bilgi, bilgi kaynağı, belge ve obje üzerinden somutlaşan hizmet sunumlarında hem toplumun tüm paydaşlarına yönelik bir içerik hazırlamayı, hem de yine toplumun tüm paydaşlarına hizmeti hedeflemelidir. Aynı zamanda bellek kurumlarının toplumsal kabulü anlamına gelecek bu duyarlılık, bilgi merkezlerinin daha fazla bilinirlik, kullanılırlık ve gereksinim karşılama düzeyi açısından da yetkinliğini arttıracaktır. Bugün gelinen noktada söz konusu yetkinliğin ve yukarıda ifade edilen toplumsal sorumluluğun çerçevesi içinde yer alan öznelerden biri de göç olgusu ve başta göçmenler olmak üzere, beraberinde getirdikleridir. Bellek kurumunun tüm unsurlarıyla bu olguyu ve

yarattığı mevcut veya potansiyel kullanıcı grubunu dikkate alması, bu kapsamda yenilenmesi ve kuracağı bağda süreklilik tahsis etmesi artık bir tercih olmanın ötesine geçmiş durumdadır.

Göç olgusunun dünyadaki en edilgen ülkelerinden biri olan, hatta özellikle son on yıldır adeta göçle büyüyen Türkiye özelinde bellek kurumlarının göçmenler konusundaki sorumluluk ve duyarlılıkları doğal olarak çok daha öncelikli bir öneme sahiptir. Koleksiyonundan başlayarak, personel yapılanmasını, kullanıcı yaklaşımını, finansmanını ve mekânsal özelliklerini bu çerçevede değiştiren, buna bağlı olarak resmi ve özel kurumlarla göçmenler odağında yeni işbirliği arayışında olan kurumların sağladığı başarı ve tatmin edici kullanıcı geri dönüşleri, ülkemizdeki diğer bilgi merkezleri için en etkili referanslardır. Motivasyon sağlayacak diğer bir husus da, göçmenler ve bilgi merkezleri yakınsamasının sağlayacağı çıktıların orta ve uzun vadede yaratacağı kültürel uyumun hemen her anlamda "karlılık" anlamına geleceği öngörüsüdür. Söz konusu öngörü şu an daha çok "olumsuz" çıktılar ve çağrışımlarla anılan göç ve göçmen kavramlarının toplumda yarattığı algının değişmesini sağlamanın en etkili aracı olacaktır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Akçadağ, E. (2012). Yasa dışı göç ve Türkiye. İstanbul: BİLGESAM. 01 Şubat 2022 tarihinde https://docplayer.biz.tr/3859913-Yasa-disi-goc-ve-turkiye.html adresinden erişildi.

Akkaya, M. A. (2021). Türkiye'de göç olgusu ve göçün yaratacağı sorunların aşılmasında toplumsal kültür kurumu kimliğiyle halk kütüphanelerinin rolü: İzmir örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, Özel Sayı, 179-206.

Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültür ve geleneği ile değerlerinin oluşumu ve aktarımında halk kütüphanelerinin yeri ve önemi: Niceliksel verilerle İzmir örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 110-137.

Akkaya, M. A. ve Polat, Ö. (2021). Göçmenlerin toplumsallaşmasında halk kütüphanelerinin rolü ve Auburn Halk Kütüphanesi hizmetleri üzerinden Türkiye için öneriler. *International Symposium "Global Migration Phenomenon" With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions, 2021, October 8, Ankara-Proceedıngs Book* içinde (ss. 20-38). A. Solnyshkina ve K. Adilbekova (Ed.). Ankara: IKSAD Publications.

Alexander, E. P. ve Alexander M. (2008). *Museums in motion: An introduction to the history and functions of museums*. (2.bs.). New York: Rowman & Littlefield Publishers.

Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar. I*. T. Ağabeyoğlu (Çev.). Ankara: Hece Yayınları.

Baysal, J. (1987). *Kütüphanecilik alanında yeni kavramlar, araçlar, yöntemler*. (2. bs.). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Belge yönetimi ve arşiv terimleri sözlüğü (2009). S. Karakaş, F. Rukancı ve H. Anameriç (Ed.). Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2001). *Dünya mültecilerinin durumu: insani yardımın elli yılı*. Ankara: Başkent Matbaası.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2022). Figures at a glance. 28 Şubat 2022 tarihinde https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html adresinden erişildi.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2021). Mülteci ve göçmen?. 18 Kasım 2021 tarihinde https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf adresinden erişildi.

Bitri, E. (2019). *Kütüphane ve bilgibilimin kuramsal temelleri ve bir kuram önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Black, R., Bennett, S.R.G., Thomas, S.M. ve Beddington, J.R. (2011). Migration as adaptation. *Nature*, 478, 447–449.

Canpolat, H. (2016). Küresel göç ve Türkiye'nin göç politikalarının gelişimi. 08 Mart 2022 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/291519183 adresinden erişildi.

Cengiz, S. (2010). Göç, kimlik ve edebiyat. Zeitschrift für die Welt der Türken, 2(3), 185-193.

Demir, G. (2019). Çok kültürlülük bağlamında çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*. 11, 40-59

Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 18(1), 175-204.

Dearstyne, B. W. (2001). *Arşivsel girişim: Modern arşivcilik ilkeleri, uygulamaları ve yönetim teknikleri*. M. Akbulut ve A. O. İcimsoy (Çev.). İstanbul: Eren Yayınları.

Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 9-22.

Ertürk, S. A. ve Kurtarır, E. (2021). Kent ve göç. *Göç Dergisi* (Göç ve Kent Özel Sayısı), 8(1), 1-9.

Es, M. (2010). 21. Yüzyıl kentlerinde göçlere bağlı olarak ortaya çıkan mekânsal ve sosyal ayrımlaşma olgusu. *Mekân, kültür ve yönetim perspektifinde 21. yüzyıl kentleri* içinde (ss. 77-138). E. Karakurt Tosun (Ed.). Bursa: Ekin Yayınları.

Faist, T., Fauser, M. ve Reisenauer, E. (2013). *Transnational migration*. Cambridge: Polity Press.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2021). İstatistikler. 08 Mart 2022 tarihinde https://www.goc.gov.tr/turkiye-ve-goc5644# adresinden erişildi.

Günay, E, Atılgan, D. ve Serin, E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(2), 37-60.

Güncel Türkçe Sözlük (2022). Bellek maddesi. 07 Şubat 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr adresinden erişildi.

Güncel Türkçe Sözlük (2021). Göç maddesi. 01 Mart 2021tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.

Güncel Türkçe Sözlük (2022). Müze maddesi. 13 Şubat 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr adresinden erişildi.

Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012). 11 Şubat 2022 tarihinde https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264032/halk-kutuphaneleri-yonetmeligi.html adresinden erişildi.

IFLA public library service guidelines. (2010). (2nd completely revised ed.). C. Koontz and B. Gubbin (Ed. by), The Hague, The Netherlands: International Federation of Library Associations and Institutions.

International Organization for Migration (2020). World Migration Raport 2020. 08 Mart 2022 tarihinde https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020 adresinden erişildi.

International Organization for Migration (2022). World Migration Raport 2020. 08 Mart 2022 tarihinde https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022 adresinden erişildi.

Keseroğlu, H. S. (2019). Halk kütüphanesi. *Bilgi merkezleri: Kütüphaneler-arşivler-müzler* içinde (ss. 41-81). M. A. Akkaya ve H. Odabaş (Yay. Haz.). İstanbul: Hiperyayın.

Keseroğlu, H. S. (2010). Yerel bellek olarak kütüphane. *Kent Hafıza Merkezleri: Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri ve Kent Müzeleri Sempozyumu, 26-27 Mart 2010, Kayseri, Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 181-191). Ankara: Detay Yayınları.

Köklü, E. (2009). *Müze, arşiv, kütüphane malzemesi ile kataloglama ilişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Massey, D. S. Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A. Pellegrino, A. ve Taylor, J. E. (2014). Uluslararası göç kuramlarının bir değerlendirmesi. 09 Mart 2022 tarihinde https://dergi.tplondon.com/goc/article/view/546/539 adresinden erişildi.

Mülteciler Derneği (2021). Türkiye'deki Suriyeli sayısı. 11 Mart 2022 tarihinde https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ adresinden erişildi.

Okan, B. (2015). Günümüzde müzecilik anlayışı. *Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi*, 5(2), 187-198.

Özkasım, H. ve Ögel, S. (2005). Türkiye'de müzeciliğin gelişimi. *İTÜ Dergisi*, 2(1), 96-102.

Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe sözlük*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Rukanc, F. (2009). Ulusal kültürümüzün yaşam kaynağı olarak arşivler. *6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri 21-26 Kasım 2005 Volume II*. içinde (ss. 895-902). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Titzmann, P. F. ve Fuligni, A. (2015). Immigrants' adaptation to different cultural settings: A contextual perspective on acculturation. *International Journal of Psychology*, 50(6), 407–412

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2009). *Göç terimleri sözlüğü*. B. Çiçekli (Türkçe baskı ed.). Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.

Yavuz, S. (t.y.). *Müzecilik: Dünya ve Türkiye müzeleri*. 10 Mart 2022 tarihinde http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kulturelmiras_ao/mdtmuzeleri.pdf adresinden erişildi.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.

Yılmaz, E. (2018). Halk kütüphaneleri ya da halk üniversiteleri. *Halk kütüphaneleri: Geçmişten geleceğe yönelimler ve yeni roller* içinde (ss. 35-74). H. Odabaş ve M. A. Akkaya (Yay. Haz.). İstanbul: Hiperyayın.

Zhanadilova, A. (2018). Farklı kuramlar çerçevesinde uluslararası göç sorunu. *Muhakeme Dergisi*, 1(2), 116-122.

GÖÇLE BÜYÜYEN KENTLERDE GÖÇÜN TOPLUMSAL HAFIZADAKİ YERİ VE ÖNEMİ: BUCA GÖÇ VE MÜBADELE ANI EVİ ÖRNEĞİ

THE PLACE AND IMPORTANCE OF MIGRATION IN SOCIAL MEMORY IN CITIES GROWING WITH MIGRATION: THE CASE OF BUCA MIGRATION AND POPULATION EXCHANGE MEMORIAL HOUSE

Mehmet Ali AKKAYA

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2496-7315

ÖZET

Son üç yüz yıldır insanoğlunun en yaygın toplumsal yaşam alanına dönüşen ve “en yaygın” olma özelliğini nicel olarak sürekli arttıran kentler, bu ayrıcalıkla hayatın hemen tüm yönlerini de doğrudan etkiler hale gelmiştir. Ev sahipliği yaptığı insanları, genellikle kendi belirlediği ritme bağlı olarak ekonomik, politik, sosyal, kültürel vb. açılardan bir takım kural ve gerekliliklere tabi hale getiren kentler, ortaya koyduğu bu devinimle de kendi büyümesinin yolunu açar. Söz konusu büyüme ise genel anlamda kentleşme olarak ifade edilmektedir. Endüstri Devriminin ardından ekonomik ve endüstriyel yetenekler ile bu alandaki yeterliliklerin asıl ilham olduğu kentleşme süreci, zamanla yaşamın diğer yönleri ile de iletişim ve etkileşimini arttırmıştır. Bu değişimin asıl kaynağı ise insanoğlunun sürekli değişen gereksinimleri ve yaşamdan beklentileridir. Temelde politik, ekonomik, teknolojik ve sosyo-kültürel alanlar altında gruplandırılan bu gereksinim ve beklentilerin karşılanması süreci kentin nüfus varlığını da etkiler. Bu etki ağının içinde yer alan unsurlardan biri de göç olgusudur. Bu çalışmada, beş bin yılı aşkın bir süredir insanlığın evrimine düzenli olarak ev sahipliği yapan İzmir’e, göçle gelen değişimin penceresinden bakılması amaçlanmıştır. Söz konusu amacın odağı olarak ise Buca Göç ve Mübadele Anı Evi seçilmiştir. İzmir, tarih boyunca göçle büyüyen ve farklı medeniyetlerin hem bir arada hem de birbirlerinin mirasının üstünde yaşadığı bir toplumsal yaşam mekânı olagelmiştir. Buna bağlı olarak günümüzde de coğrafi, kültürel, toplumsal ve etnik açıdan ülkemizin renkli kültür yelpazesine sahip kentlerinden biridir. 20’nci yüzyılla birlikte kentin kimliği üzerinde derin etkileri olan bir Balkan Türkü göç dalgasının ağına giren, genç Cumhuriyetle birlikte bu nüfus hareketliliğine mübadelenin de eklenmesiyle adeta yeni bir kent ve kentli kimliğinin inşasının başladığı İzmir, günümüzde de nedeni ve öznesi farklı başka bir göç sürecinin edilgen paydaşıdır. Türkiye’de yaşanan iç ve/veya dış göç hareketliliğinden en çok etkilenen kentlerden birisi olması, İzmir’in göç karşısındaki çok yönlü edilgenliğini daha kırılgan hale getirmiş durumdadır. Seçili örnek üzerinden göçün yaklaşık bir asır önce kent ve kent yaşamına getirdiği etkinin günümüz koşulları ve İzmir’e özgü dinamiklerle ilişkilendirilmesinin, kentin günümüzde üstesinden gelmek durumunda kaldığı göç sürecinin sağlıklı yürütülmesi ve özellikle de kentte kültürel çatışmaya düşülmeden uyumun sağlanması noktasında anlamlı olacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, kent, toplumsal hafıza, kültürel bellek, Buca Göç ve Mübadele Anı Evi.

ABSTRACT

Cities, which have been transformed into the most common social living space of human beings for the last three hundred years, and which have continuously increased their "most common" feature quantitatively, have directly affected almost all aspects of life with this privilege. It affects the people it hosts, usually economically, politically, socially, culturally, etc., depending on the rhythm it sets. Cities, which make them subject to certain rules and requirements from all aspects, pave the way for their own growth with this movement. The growth in question is generally expressed as urbanization. After the Industrial Revolution, the urbanization process, in which economic and industrial capabilities and

competencies in this field were the main inspiration, increased communication and interaction with other aspects of life over time. The main source of this change is the ever-changing needs of human beings and their expectations from life. The process of meeting these needs and expectations, which are basically grouped under political, economic, technological and socio-cultural fields, also affects the population of the city. One of the elements included in this effect network is the phenomenon of migration. In this study, it is aimed to look at Izmir, which has regularly hosted the evolution of humanity for more than five thousand years, from the window of the change that came with migration, through the example of the Buca Migration and Exchange Memorial House. Throughout history, Izmir has been a place of social life that grew with immigration and where different civilizations lived together and on top of each other's heritage. Accordingly, it is one of the cities of our country with a colorful cultural spectrum in terms of geography, culture, social and ethnicity. With the 20th century, a Balkan Turk migration wave that had profound effects on the identity of the city entered into the network, and with the addition of the population exchange with the young Republic, the construction of a new city and urban identity began is a partner. The fact that it is one of the cities most affected by the internal and/or external migration mobility in Turkey has made İzmir's multifaceted passivity in the face of migration more fragile. Based on the selected example, it is considered that associating the impact of migration on the city and urban life about a century ago with today's conditions and the dynamics specific to İzmir will be meaningful in terms of carrying out the migration process that the city has to overcome today and ensuring harmony without falling into cultural conflict in the city.

Keywords: Migration, city, social memory, cultural memory, Buca Migration and Exchange Memorial House.

GİRİŞ

Toplumsal yaşam ve bu yaşamı ortak çıkarlar çerçevesinde belirli kurallara uygun hale getirerek sürekli kılmak, insanoğlunu diğer canlılardan ayıran en önemli unsurlardan biridir. Birlikte yaşamın olmazsa olmaz parçaları olan sosyal ve kültürel iklim ortaklığını da gerektiren bu form, aynı zamanda bireyin toplum içerisindeki rolünün ve söz konusu rolün toplumsal kabulünün de belirleyicisidir. Aynı zamanda birlikte yaşamayı becerebilmek anlamına gelen bu tablo, bir yandan da toplumun mekânsal gereklerini, tercihlerini ve dönüşümlerini yönlendirir. Özellikle Endüstri Devriminin ardından bu yönelimin odağında yer alan aktör ise şüphesiz kentlerdir.

Toplumsal yaşam alışkanlıklarına ve ilkel toplumla başlayıp günümüzde bilgi toplumu ya da post modern toplum olarak tanımlanan değişim süreçlerine bakıldığında kent ve kentli olmak, mutlak bir iyiye evrilmeyi işaret eder görünmektedir. Ancak zaman içinde kent-kentli uyumunda, hem de kent-kır dağılımında farklı nedenlerle yeryüzünün önemli bir bölümünde kentleşme ve kentlileşme sürecinde kontrol kaybedilmeye başlanmıştır. Özellikle geride kalan yüzyılın son çeyreği ile birlikte dünya coğrafyasının önemli bir bölümünün, yaşadıkları kentlere uyumlaşmaya, o kentin farklı dinamikleri olan temposundan kopmamaya çalışan insan kalabalıklarına dönüşmesi, kontrol kaybının etki derinliğini tüm yalınlığı ile ortaya koymaktadır. Resmi verilerle, vatandaşlarının %93,2'si (TÜİK, 2022) kentlerde yaşayan Türkiye gibi ülkelerde, söz konusu kontrolsüzlüğün neden olduğu sorunların nitelik ve niceliği çok daha fazladır. Aynı zamanda toplumda sosyal, kültürel ve ekonomik uyumsuzlukları da beraberinde getiren bu tablonun önemli bir kaynaklarından biri de kontrolsüz göçtür.

Gerçekleşme koşulları ve kapsamı farklı olsa da göç olgusu temelde bireyin ve/veya insan kalabalıklarının değişik nedenlerle yaşamakta oldukları yeri terk ederek başka bir yerde yaşamaya başlamalarının ifadesi olan göç olgusu, aslında daha yer değiştirmeye karar verildiği anda başlayan çok yönlü ve aktörlü bir değişimi ifade eder. Başka bir ifadeyle günümüzde göç artık yalnız göç edenlerin değil, aynı zamanda göç edilen bölgelerde yaşayan insanların da yaşamlarında radikal değişiklikler yapmasını ve kararlar almasını gerektiren bir sürecin adeta üst kimliğidir (Akkaya, 2021, s. 181). Türkiye, göç olgusunun göç eden, göç edilen yer ve o yerde hâlihazırda yaşayan insanlar bağlamında dünyada en çok etkilediği ülkelerden biridir. Söz konusu edilgenliğin ülke genelinde en yoğun yaşandığı kentlerden biri de, tarih boyunca göçle birlikte yaşayan ve adeta göçlerle büyüyüp kent kimliği kazanan İzmir'dir.

Bu çalışmada, beş bin yılı aşkın bir süredir düzenli olarak insanlığın evrimine ev sahipliği yapan İzmir'e, Buca Göç ve Mübadele Anı Evi örneği üzerinden, göçle gelen değişimin penceresinden bakılması amaçlanmıştır. İzmir, tarih boyunca göçle büyüyen ve farklı medeniyetlerin hem bir arada hem de birbirlerinin mirasının üstünde yaşadığı bir toplumsal yaşam mekânı olagelmiştir. Buna bağlı olarak günümüzde de coğrafi, kültürel, toplumsal ve etnik açıdan ülkemizin renkli kültür yelpazesine sahip kentlerinden biridir. 20'nci yüzyılla birlikte kentin kimliği üzerinde derin etkileri olan bir Balkan Türkü göç dalgasının ağına giren, genç Cumhuriyetle birlikte bu nüfus hareketliliğine mübadelenin de eklenmesiyle adeta yeni bir kent ve kentli kimliğinin inşasının başladığı İzmir, günümüzde de nedeni ve öznesi farklı başka bir göç sürecinin edilgen paydaşıdır. Bu yan kenti bugün de ve bir kez daha göçle büyüyen bir şehre dönüştürmüştür. Türkiye'de yaşanan iç ve/veya dış göç hareketliliğinden en çok etkilenen kentlerden birisi olması, İzmir'in göç karşısındaki çok yönlü edilgenliğini daha kırılgan hale getirmiş durumdadır. Çalışma kapsamında toplumsal mekân olarak kentler, göçün günümüzde kentlere olan etkisi, söz konusu etkinin kent kültürüne yansıması ve bu yansımanın kentin ortak belleğindeki yeri üzerinde durularak, İzmir'e dair ilişkilendirmeler yapılmıştır. Ardından, Buca Göç ve Mübadele Anı Evi'nin kentin göç ve göçmen alışkanlığı ile göçmenlerin kentlileşmesi sürecine ilişkin söylediklerine yer verilmiştir. Seçili örnek üzerinden göçün yaklaşık bir asır önce kent ve kent yaşamına getirdiği etkinin günümüz koşulları ve İzmir'e özgü dinamiklerle ilişkilendirilmesinin, kentin günümüzde üstesinden gelmek durumunda kaldığı göç sürecinin sağlıklı yürütülmesi ve özellikle de kentte kültürel çatışmaya düşülmeden uyumun sağlanması noktasında anlamlı olacağı değerlendirilmektedir.

TOPLUMSAL YAŞAM MEKÂNI OLARAK KENTLER

Kent, insanoğlunun bilinen tarihinde ona eşlik eden, yaşamı çok yönlü değiştiren ve toplumun değişkenliğinden etkilenirken aynı zamanda bu yapıyı en çok etkileyen temel kavramlardan biridir. Genel ele alışla kent sosyal bir varlık olan insanoğlunun ortak yaşam kültüründen doğan mekânın ifadesidir. Bu nedenle kente ve tarihine odaklanan insan kolayca onun sadece fiziksel olarak var olduğu yanılgısına kapılıp, yalnız fiziksel kalıntılarını aramaya yönelebilir. Oysa bir kent ancak zaman, mekân ve kültürle birlikte anlam kazanıp var olabilir. İnsanlığın evriminde kentten önce mezralar, kutsal yerler ve köyler; köyden önce de obalar, ilkel sığınaklar, mağaralar ve işaret taşları vardır. Bütün bunlardan önce ise, insanoğlunun diğer birçok hayvan türüyle açıkça paylaştığı toplumsal yaşam eğilimi söz konusudur (Mumford, 2007, s. 15). Bu bağlamda kent, -sorgulanmaya açık olmakla birlikte- yalnız mekânsal değil, aynı zamanda sosyal, toplumsal ve kültürel açıdan da birey ve çevresi için daha iyi olma halinin ifadesi olarak kabul edilir.

Türk Dil Kurumu tarafından "şehir" sözcüğü altında; "nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, site" (Güncel Türkçe Sözlük, 2022) olarak tanımlanan kent, insan üzerinde doğrudan çok yönlü etkisi olan bir olgudur. Pek çok dilde etimolojik olarak kent sözcüğü medeni ve uygar anlamlarına gelen kelimelerden türetilmiştir. Fransızca "civilisatio" ve İngilizce "civilization" ve "city" kelimeleri, Latince yurttaşların oluşturduğu birlik anlamına gelen "civitas" sözcüğünden türemiştir. Yine Latincede kullanılan ve "yurttaşlık" anlamına gelen "urbs" sözcüğü de günümüzde İngilizcede kente ait, kentsel olanı ifade eden "urban" kelimesine ilham olmuştur. Germen ve İskandinav kültürlerinde kale ya da oturma yeri anlamına gelen "burgh" ya da "borough" sözcükleri günümüz lisanlarında kenti tanımlamaktadır. "Arapçada ise "medeni" kelimesi, şehir anlamına gelen "medine" sözcüğünden türetilmiştir. Medeni kelimesi günümüzde, "kentleşmiş, kırsallıktan kurtulmuş ve uygar" anlamında kullanılmaktadır. İngilizce kibar anlamına gelen "polite" sözcüğü de Yunanca kent karşılığı olan "polis" sözcüğünden esinlenmiştir (Owens, 2000; Benevolo, 2017; Kaya, 2017). Kentlere medeniyetlerin dinamosu olma (Alptekin, 2007, s. 8) nitelemesini kazandıran evrensel kabulün gerekçesi de burada özetlenen etimolojik köken ile kavram-anlam ilişkisidir. Neredeyse 18'inci yüzyıla kadar korunan bu kavramsal eşleştirme, aynı zamanda kent, toplum, kültür ve medeniyet sözcükleri arasındaki ilişki ve yarattıkları çağrışımların da esin kaynağı olmuştur (Akkaya, 2020b, s. 122).

Dünyadaki faklı medeniyet alanlarında ortaya çıkan kentsel yaşam, tarihsel ve toplumsal koşullar açısından genel bir birliktelik oluşturmasına rağmen, farklılıkları da kapsayan bir yapıyı ifade etmektedir (Yılmaz ve Çifçi, 2011, s. 254). Modernleşme ve medenileşme argümanı olarak kabul edilen kent

hayatında ilk başta toplumsal yaşamı belirleyen öncelikli unsur nüfustur. Zaman içinde ekonomik ve sosyal belirteçler de nüfusa eklenen dinamikler olarak ortaya çıkar (Akkaya, 2020b, s. 122). Bugün geldiğimiz noktada; kentlerin büyüklükleri, kentin ekonomik gücü, nüfusu, yönetsel kapasitesi ve jeopolitik konumu ile birlikte din, turizm, coğrafya gibi birçok faktör kentin yetenek ve yeterliliklerini belirleyen asıl unsurlara dönüşmüş durumdadır. Söz konusu çeşitlenme aynı zamanda kentlerin günümüzde toplumsal yaşamda artan önemlerinin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir.

Kenti diğer toplumsal yaşam alanlarından ayıran temel farklılıklar ile özne olarak kenti etkileyen ve kentten etkilenen unsurlar dikkate alındığında şüphesiz kent karmaşık bir olgudur (Harvey, 2006, s. 27). Kentler, içinde yaşayan kentliler ile birlikte var olurlar. Buna bağlı olarak da vatandaşların din, dil, kültür, sosyal statü vb. özelliklerinin etkisi ile şekillenirler. Söz konusu niteleme ve etki ilişkisinin dışında bir toplumsal yaşam alanının kent olarak tanımlanabilmesi için sahip olması beklenen gereklilikler ise şunlardır (Erkan, 2010, ss. 17-18);

- Belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşmış olması,
- Eğitim düzeyinin kıra göre daha yüksek olması,
- Sosyal normların yerine resmi kuralların varlığı,
- Kentin alt yapısının belli bir düzeye ulaşmış olması,
- Tarımdan ziyade sanayi ve hizmet sektörünün varlığı,
- Geleneksel aile yapısından çok çekirdek ailenin varlığı,
- Geleneksel ilişki yerine bireyin çıkarlarının öne çıkması,
- Bireysel statülerin aile yerine kişinin kendine dayanması,
- Nüfus yapısının daha karmaşık örgütsel iş bölümü ve uzmanlaşmaya dayanması,
- Yerel değerlerden ziyade ulusal değerlerin toplum tarafından benimsenmiş olması.

İnsanın toplumsal bir varlık olması ve yaşamını devam ettirmek için çevresindekilerle işbirliği içinde bulunma zorunluluğu, tarihin hemen her döneminde kent yaşamını şekillendirmiştir. Ancak zaman içinde kentler de bireysel ve toplumsal olarak insan yaşamını biçimleyen en önemli dinamiklerden birine dönüşmüştür. Bu açıdan bakıldığında kent, insanın yaşamını düzene koymak için inşa ettiği en önemli mekândır (Öztürk, 2016, s. 12). Söz konusu mekân aynı zamanda toplumsal yaşamın evrimine de yön vermiştir. Bu değişimin ilhamı ise geçmişi kentten çok daha eski olan kırsal yaşamın içinde filizlenen toplumun gelenek görenekleri ile inançlarıdır. Bunların tamamı aynı zamanda kent kültürünü oluşturur. Tarih boyunca kent kültürü üzerinde doğrudan etkili olan unsurlardan biri de kentte yaşanan göç hareketliliğidir. Başka bir ifadeyle, günümüzde daha yüksek sesle, çok yönlü bir biçimde ve getirdiği olumsuzluklarla dile getirilen göç olgusu, kentlerin tarihinde önemli etki unsurlarından biri olagelmiştir.

KENTLERİN DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ OLARAK GÖÇ

Türk Dil Kurumu tarafından; “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” (Güncel Türkçe Sözlük, 2022) olarak tanımlanan göç, insanlık tarihinin en eski olgularından biridir. Çok farklı nedenlerle, çok farklı biçimlerde gerçekleşen ve yine çok yönlü sonuçları olan göç olgusu, temelde coğrafi bir yer değiştirmeyi ifade eder (Bartram, Poros ve Monforte, 2017, s. 13). Neden, sonuç ve eylem biçimleri itibariyle çok yönlü bir değişim olan göç, bu kimlik özelliğinin bir sonucu olarak insanoğlunun evriminde çok uzun yıllardır kesintisiz var olagelen ve değer bulan olgulardan/kavramlardan biridir (Akkaya ve Polat, 2021, s. 23).

Doğal afetler, savaşlar, ekonomik zorluklar gibi farklı nedenlerle ortaya çıkan göç hareketlerinin tarih boyunca devam ettiği ve çok büyük toplumsal sonuçlara zemin hazırladığı bilinmektedir. Günümüzde de dünyanın önemli bir bölümü böylesi etkili bir göç hareketliliği ile yoğun mücadele halindedir. Yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler, kültürel etkileşimler, ülkeler arasındaki gelişmişlik

düzeylerinin farklılığı, gelir dağılımındaki dengesizlik, farklı coğrafyalarda istikrarsızlık alanlarının oluşmasına neden olmakta ve bu durum dünyada bugün neredeyse sürekli göç olaylarının yaşanmasına yol açmaktadır (Sümbül, 2017, s. 46). "Göç hareketliliğini besleyen diğer önemli bir ayrıntı da dünyanın artık çok daha kolay bilinen, öğrenilip, takip edilebilen bir yer olması, insanların her açıdan yaşam koşulları daha iyi olan dünyanın farklı yerlerindeki insanlar gibi yaşama arzusudur. Ancak, insanoğlunun gerekçesi ne olursa olsun başkaları üzerinde egemenlik kurma isteği, bu isteği yerine getirmeye çalışırken acımasızlaşabilmesi ve kendisi gibi düşünenleri ötekileştirme eğiliminin farklı düzeylerde savaşlarla somutlaşması halen göçün en önemli nedenidir" (Akkaya, 2021, s. 183).

Göç ilk elde toplu yaşamdaki popülasyonu değiştir ve bu değişim, yaşama dair hemen her şeyin farklı erimlerde isteyerek ya da istemeden değişmesi anlamına gelecektir (Kitromilides, 2018, s. 257). Bu değişim, ekonomik, toplumsal, siyasal nedenler ile insanın çalışmak ve kendine daha iyi yaşam olanakları arzusunda ayrıntısını bulur (Akkaya, 2021, s. 182). Hemen sonrasında bu gerekçelere sosyal, kültürel ve toplumsal beklentilerin karşılanmaması da bu ayrıntılara eklenebilir. Bununla birlikte; ekonomik güçlükler, siyasi istikrarsızlık, coğrafi koşulların yarattığı güçlükler, insan hakları ihlali, baskıcı rejimler, iç savaşlar, etnik çatışmalar, iş gücü talebinin azlığı, coğrafi koşulların yetersizliği, can güvenliği göç olgusunu başlatan temel nedenler olarak listelenebilir (Akçadağ, 2012; Canpolat, 2016; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020; UNHCR, 2001; Yılmaz, 2014).

Göçün her şeyden önce bir nüfus hareketliliği olması, aynı zamanda göç-kent etkileşiminin de başlangıç noktasını oluşturur. Kentleri fiziksel olarak görünür kılan ve hatta idari yapılanmalarında dahi öncelikli ölçütlerden biri olarak kabul edilen nüfus, kentin sakinleri ile paylaştığı yetenek ve yetkinliklerini de belirler. Kentlerden mega kent yada daha popüler ifadeyle metropollere doğru yaşanan değişimin öznesi olan bu tablonun oluşumu, kentin kendi organik yapısı ve büyüme hızıyla olgun bir ritme sahip olacaktır. Zira nüfusun artış hızı ile kenti var eden diğer unsurların büyüme ve artış hızı, birbiriyle örtüşecek uyumlulukta şekillenir. Ancak nüfusun geride kalan diğer hususlardan bağımsız ve daha hızlı bir tempoda gelişmesi, odağında insan olması nedeniyle kentin var olan tüm dengelerinin bozulmasına neden olabilir. Kentte yaşayan nüfusa söz konusu uyumsuz ve çok zaman kontrolsüz çoğalmayı getiren en önemli araç ise göçtür. Özellikle son yarım yüzyılda insana, kente ve kent yaşamına dair bilinen tüm yaşanmışlıkları alaşağı eden göç olgusu, tanımından başlayarak kente dair var olan hemen her şeyin sorgulanmasına ve yeniden ele alınmasına neden olmuştur.

İnsan kalabalıklarının çok daha küçük bir alanda ve daha yoğun bir biçimde etkileşim ve iletişim içinde olmalarını zorunlu hale getiren büyüyen kentler, göçle birlikte bu sıkışık üssel artışı hızlandırırken, toplumsal uyum gerektiren bazı birlikte yaşam ön koşullarının da sağlıklı içselleştirilememesinin yolunu açar. Bu durum aynı zamanda zirvesi toplumsal kaos olan düzen kaybının da nirengi noktalarından biridir.

Göçün kent üzerinde nüfusla başlayan değiştirici gücü, bir süre sonra kenti var eden tüm paydaşlar üzerinde hissedilir. Toplumsal kurallar, ekonomik göstergeler, sosyal yaşam, politik tablo ve inanç sistematiğinin yanı sıra kentte değişimin yaşandığı alanlardan bir diğeri de kent kültürüdür. Kenti var eden ve kurumların her türden yapıp etmeleri ile birlikte var olan kültürel birikim ve bu birikimin doğru aktarımını sağlayan ortak belleğin göçle birlikte yaşayabileceği denge kaybı, orta ve uzun vadede kentin her zerresini etkisi altına alacaktır. Bu etkinin en somut örneği ise kente yabancı kentliler ile kentlilere yabancı kentlerdir.

GÖÇÜN KENT KÜLTÜRÜ VE ORTAK BELLEĞİNE ETKİSİ VE İZMİR

Kentler yalnız insanların bir arada yaşadığı fiziksel mekânlar değildir (Kaya, 2017, s. 49). Gündelik yaşamın farklı alanlarındaki davranış kalıpları, düşünce biçimleri, politik tercihler, sosyal ilişkiler ve diğer yaşam pratiklerinin yanı sıra mimari, estetik ve diğer dinamiklerin tamamı ile birlikte kentler var olur ve kimlik kazanır. Bu kimlik ifade ettikleri ölçüsünde kent sakinlerini mutlaka etkiler. Yaşanacak etkinin kent kimliğindeki en önemli ortak çıktılarından biri de toplumsal uyumdur. Başka bir ifade ile kentler kendilerine özgü değerleri ile kendi kurallarını yaratır ve bu kurallara uyum, kent toplumunun oluşması ile bu toplumun ortak değerler çerçevesinde bir arada yaşamasının yolunu açar. (Akkaya ve

Polat, 2020, s. 118). Birlikte yaşam ise genel olarak kültür diye tanımlanan ve insanoğlunun her türlü yapıp etmesini kapsayan zemin üzerine inşa edilir.

Çok yönlü ve çok aktörlü bir olgu olan göç, her şeyden önce insan ile ilgilidir. İnsan da doğası gereği sosyal bir varlıktır. Yine, kendini diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerden biri olarak, farklı düzeylerde ortaya koyduğu zihinsel, bedensel ve duyusal çıktıları biriktirme, biriktirdiklerini de gelecek kuşaklara aktarma çabası içindedir. İnsanın bireysel ve toplumsal boyutta her türlü yapıp etmelerini kapsayan bu "üretim", "biriktirme", "koruma", "paylaşma" ve "aktarma" süreci, kültürün de vücut bulduğu kaynaktır. Tüm bunlarla birlikte kültür, insanın yaşam alanının en önemli biçimleyici ve kural koyucularından biridir.

Nedenleri, sonuçları, eylem biçimleri vb. tüm unsurlar, göç olgusundaki gerçek anlam ve önemini insan üzerindeki etki düzeylerine bağlı olarak edinirler. Göçe maruz kalan kent, bölge, ülke ya da coğrafyada yaşanan farklılaşmanın en somut göstergesi nüfus hareketliliği ve birlikte yaşamak durumunda kalan insanların sayısındaki üssel değişimdir. İnsana dair nitel ve nicel yapının da değişmesi (Es, 2010, s. 81) anlamına gelen bu yeni tablo, göç olgusunun sosyal ve kültürel boyutunu ön plana çıkarır.

Dünya kültür ikliminin en önemli referans merkezlerinden biri olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO])'nün Kültür Politikaları Mexico City Deklerasyonunda; "Bir toplumu veya sosyal grubu karakterize eden ayırt edici manevi, maddi, entelektüel ve duygusal özelliklerin tümü" olarak tanımlanan kültür, yalnızca sanat yapıtlarını değil, aynı zamanda "yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer sistemlerini, geleneklerini ve inançlarını" da kapsar. Bu yanıyla, "insanların farklı kültürler aracılığıyla değer yargılarını karşılaştırabildiği, kendilerini ifade ve fark edebildiği, böylece eksikliklerini de görebildiği, başarılarını sorgulayabildiği, yeni anlamlara vardığı, sınırlarını aştığı ve yeni eserler yaratabildiği kaynaktır" (UNESCO, 1982). Burada ayrıntılı olarak çerçevelenen kültürün en temel özelliği, sürekli değişim halinde olmasıdır (Akkaya, 2021, s. 186).

Kültür, "insanların bulundukları coğrafyanın ve zamanın değerleri ile sahip oldukları veya edindikleri kültür kaynaklarını yeniden gözlemleyebildikleri ve dönüştürebildikleri bir mirastır" (Odabaş, Akkaya ve Polat, 2020, s. 27). Bu miras, kural ve sınırlılıklar kabul etmeksizin paydaşı olan tüm insanlardan etkilenir ve onları etkiler. Kültür unsurlarının parçası olduğu toplumla olan etkileşimi, kültürel değerleri ve normları sosyal yaşamın bir parçasına dönüştürür. Söz konusu etkileşim ve birliktelik, çok uzun bir yol arkadaşlığını gerektirir. Göç gibi hızlı, çoğu zaman plansız ve kontrol edilemeyen radikal toplumsal ve sosyal değişimlerde sosyal yaşamla kültür bağdaşıklığı kesintiye uğrayabilir. Bu durum göç olgusunun bir parçası olan tüm bireyleri, içinde yaşadığı toplumdan uzaklaştırır. Günümüzde yeryüzünün önemli bir bölümünde sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam, çok kültürlü toplumsal yapılar üzerine inşa edilmiş durumdadır. Farklı coğrafyadan insanlar her geçen gün iki ya da daha fazla kültürle uğraşmak, uyumlulaşmak ve o kültürlerin aktif bir parçasına dönüşmek durumundadır (Titzmann ve Fuligni, 2015, s. 407). Bu da göç olgusunda sosyal ve kültürel uyumun hayatın her iki alanına dair unsurların birey tarafından içselleştirilmesinin, göçmenlerin parçası oldukları yeni toplumların gerçek anlamda bir parçası olabilmeleri için ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu becerinin gösterilmesi yeni yaşam alanında göçmenler ve orada daha önce yaşayanlar açısından kültürel uyum, aksi ise kültürel çatışma olacaktır. Söz konusu tehdit, göç olgusunun genellikle ekonomik ve politik yanının gölgesinde kalan sosyal ve kültürel yanının aslında göçe bağlı sorunların kontrolü ve aşılmasındaki rolü ve öneminin görmezden gelinemeyecek emaresidir.

Göç ve kültür etkileşimi söz konusu olduğunda ilk elde telaffuz edilmesi gereken kavramlardan biri de çok kültürlülüktür. Çeşitli kültürlerin bir arada yaşaması durumuna işaret eden çok kültürlülük, doğal olarak beraberinde kültürler arası yaşam biçimi ve paylaşımını getirdiğinden; farklı kimlik, kültür, dil ve anlayışların saygı ile karşılanmasını, farklılıkların ortak paydada buluşmasını gerektiren bir olgudur (Demir, 2019, s. 51). Göç olgusu ile daha yakın ilişki kurulan başka bir tanımda ise çok kültürlülük; "farklılığı ve çeşitliliği kucaklayan bir göç yönelimi, belli açılardan göçmenlerin asimile olmaları gerektiği ve olacakları beklentisinin karşıtı" (Bartram, Poros ve Monforte, 2017, s. 221) olarak ifade edilmiştir. Çok kültürlülük, aralarında Türkiye'nin da olduğu çok göç alan ülkelerde üzerinde en çok durulan ve telaffuz edilen sözcüklerden biridir (Akkaya ve Polat, 2021, s. 26). Ülkemizde çok kültürlülükle birlikte göç olgusunun beraberinde getirdiği her türden kavram ve durumdan en çok

etkilenen, göçün etkin ve edilgen yanlarının tazeliğini en çok koruyan kentlerinden biri de İzmir'dir. Öyle ki İzmir tarihi boyunca göçle büyüyen bir yerleşim olmuştur.

Arkeolojik çalışmalar ışığında M.Ö. 5000'li yıllardan itibaren Anadolu coğrafyasının önemli ve sürekli yerleşim alanlarından biri olduğu bulgusuna ulaşılan İzmir (Doğer, 2020), bünyesinde yer aldığı devletlerin ve medeniyetlerin hemen tamamında toplumsal kültürel uyumun ve birlikteliğin en önemli birleştirici aktörlerinden biri olmuştur. Söz konusu dinamik yapı, kente hareketli nüfus trafiğine sahip bir kimlik kazandırmıştır (İpek, 2018, s. 201). Bu kimliğini Osmanlı İmparatorluğu döneminde gayrimüslim tebaanın yaşam pratikleri ve İmparatorluğa kattıkları ile daha derinlikli hale getiren kent, genç Türkiye Cumhuriyetinden itibaren ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve toplumsal devinimini şekillendiren şehirlerden biridir (Akkaya ve Polat, 2020, s. 124).

"Güzel İzmir" olarak da adlandırılan İzmir; Anadolu'nun kültür sürekliği ile ön plana çıkan tarihi ile Ege'nin renkli tarihinin bir harmanıdır. Kent, modern Türkiye'nin batıya açılan çağdaş yüzü olarak kültür, sanat, turizm, ticaret ve sanayi alanlarındaki gelişimin ulusal öncülerinden biridir. Farklı kültürlerin, yaşam tarzlarının, inançların (Müslüman, Hıristiyan, Musevi, Ermeni, Rum vb.) binlerce yıldır bir arada barış içinde yaşadığı bir hoşgörü şehri ve kavimler kapısı (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022) olan İzmir bugün de toplumsal renkliliğini ve kültürel zenginliğini büyütüp beslemeye devam etmektedir. Başka bir ifadeyle kent tarihi boyunca göçle birlikte büyüyen bir kent olagelmiştir.

Hâkim kültürün sürekli değiştiği İzmir'in 16'ncı yüzyılın sonuna kadar nüfusu on binden azdır. Bu yüzyılla birlikte kentin hızla bir ticaret merkezi ve Anadolu'nun Avrupa'ya açılan önemli kapılarından biri haline gelmesi, nüfusunun da hızla artmasını beraberinde getirmiştir. Bu nüfus hareketliliği daha iyi bir hayat için kente hem Anadolu'nun farklı şehirlerinden, hem de Ege Denizi'nin öbür yakası ve adalarından gelen vatandaşlardan oluşuyordu. Başka bir ifadeyle, yeni İzmirliler, kentte farklı coğrafyalardan gelen ve Müslümanlar ile gayrimüslimlerin bir arada olduğu bir göçmen büyümesi yarattı (Erdoğru, 1994, Goffman, 1995; Kütükoğlu, 2001; Faroqhi, 2014). Başta Ermeni, Rum ve Yahudiler olmak üzere, farklı inanç ve kültürden pek çok cemaatin Müslümanlarla birlikte uyum içinde yaşadığı kent (Ünal, 2015), 18'inci yüzyılda İmparatorluğun en önemli ihracat limanlarından biri haline gelir (İpek, 2018, s. 202).

Öncesinde ağırlıklı olarak "daha iyi" bir yaşam için kente göçenleri bağrına basan İzmir, 18 ve 19'uncu yüzyıllarda daha çok İmparatorluğun farklı coğrafyalarında yaşanan savaşlardan kaçan, zorla sürgün edilen ya da farklı kaygılar nedeniyle kendine sığınan göçmenlerle büyüyen ve kültürünü şekillendiren bir kent olmuştur. Kadim kentin göç hareketliliğini besleyen Ege kıyısının iki yakasındaki görece denge, 20'nci yüzyılla birlikte daha çok Anadolu dışına çıkmış ve kontrolü güçleşmeye başlamıştır. Bu yüzyılın başında İzmir'e Yunanistan'dan gelen Rum nüfus 25 bini bulmuştur. Kenti ciddi anlamda değiştiren tamamı yabancı demiryolu çalışanları, Yakın Doğunun farklı coğrafyalarından İzmir'i Amerika'ya gitmek etmek için ara liman olarak kullanan göçmenler ve deniz ticareti yapmak adına İzmir'den farklı kentlere gidip gelirken kentin sakinlerinden birine dönüşen Müslüman ve gayrimüslim tüccarlar bu değişimin öznelerinden bazılarıdır (İpek, 2018, s. 206).

93 Harbi, Yunan Harbi, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı ile sonrasında yaşananlar İzmir'in 20'inci yüzyılın ilk yarısındaki göç hareketliliğini belirleyen unsurlar olmuştur. Öyle ki, Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde binlerce göçmen kente gelir. Kentin hemen dışındaki semtlere yerleştirilen bu nüfusun fazlalığı nedeniyle göçmenler İzmir'e yakın diğer Anadolu kentlerine yönlendirilir. Hatta limana gemilerle gelen göçmenlerin karaya inmelerine -göç akışının kontrolünün sağlanması için- bir süre izin verilmez (Halaçoğlu, 2014, s. 56). Bu süreçte kentin nüfusu 300 bini aşar. Kurtuluş Savaşı döneminde göç hareketliliğinin kente gelenlerle birlikte kentten ayrılanlar biçimine dönüşmesi, genç Cumhuriyetin ilk yıllarında İzmir'in nüfusunun 150 binlere kadar gerilemesine neden olmuştur. 1935 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımında kentin nüfusu 170 binin hemen üstünde olarak tespit edilmiştir ve bu nüfusun %26'sı göçmenlerden oluşmaktadır. İzmir dışında doğan gurbetçi Müslümanlarla bitlikte değerlendirildiğinde bu oran %57'e çıkar (İpek, 2018, s. 207). Yaşanan bu değişimin, göçün yarattığı nüfus hareketliliği ve büyümenin en somut ve yaygın etkiye sahip adımlarından biri de Ege'nin iki yakası arasında gerçekleştirilen "mübadele" sürecidir. Gurbetçilerin, muhacirlerin ve mübadillerin harmanlandığı İzmir tam bir göç kentidir ve söz konusu nüfus özelliği

günümüzde de farklı aktörleriyle varlığını sürdürmektedir. Söz konu nüfus özelliğini en özgün biçimde ortaya koyan toplumsal bellek kurularından biri olan "*Anı Evi*", ayrıntıları ile alt başlıkta ele alınmıştır.

GÖÇÜN HAFIZASI: BUCA GÖÇ VE MÜBADELE ANI EVİ

Türk Dil Kurumu tarafından "değişim" (Güncel Türkçe Sözlük, 2022) olarak tanımlanan mübadele, yaygın bilinirlikle, "1923 yılında Lozan Barış Antlaşması'na ek olarak yapılan sözleşme uyarınca Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan Krallığı'nın kendi ülkelerinin yurttaşlarını din esası üzerine tehcir ve zorunlu göçe tabi tutmasına verilen addır" (Vikipedi, 2022). Sözleşme, Türkiye ve Yunanistan arasında, Türk devletine tabi Ortodoks Rumlar ile Yunan devletine tabi Müslüman Türklerin karşılıklı olarak değişimini ifade etmektedir. Nüfus değişiminden sadece İstanbul'da yaşayan Rumlar ile Batı Trakya'da yaşayan Türkler muaf tutulmuştur. Mübadele sürecinde 1 milyondan fazla Ortodoks/Rum Yunanistan'a, 500 bine yakın Türk/Müslüman da Türkiye'ye göç etmek durumunda kalmıştır (Tevfik, 2017).

Türkiye'den Yunanistan'a göç eden mübadil Rumlar, kurdukları dernekler, vakıflar, araştırma/kültür merkezleri ve müzeler sayesinde kimliklerini koruyabilmişlerdir. Özellikle 1930'larda Atina'da açılan Küçük Asya Araştırmaları Merkezi, Anadolu'dan gelenlerin kültürel, sanatsal, folklorik değerlerinin korunması ve arşivsel malzemenin saklanması açısından önemli bir işleve sahiptir". Yunanistan'ın aksine Türkiye'de mübadeleye yönelik benzer çalışmalar oldukça geç dönemlerde başlamıştır. Türk edebiyatının, akademik çevrelerinin, sivil toplum örgütlerinin ve genel olarak toplumsal bellek çalışmalarının uzun süre mübadeleye kayıtsız kaldığı görülmektedir. Buna karşın, son yıllarda hem mübadele üzerine yapılmış bilimsel araştırmalarda hem de mübadillerin kurduğu dernek ve vakıfların sayısında ciddi bir artış meydana gelmiştir. Yerel yönetimlerin desteği ile açılan müze ve anı evleri ise mübadillerin geride bıraktığı kültür öğelerinin sergilenmesinde ve geleceğe aktarılmasında önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Saygı ve Genç, 2018). Bu bağlamda ülkemizde hizmet vermeye başlayan, aynı zamanda toplumsal belleğin teminatı olma işlevini de üstlenen kurumlardan biri de Buca Göç ve Mübadele Anı Evi'dir.

"Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi" başta olmak üzere, Türkiye'ye Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin hikayesini aktarmak ve göçmenlerden kalan kültürel mirası sergilemek amacıyla (Anı Evi, 2022)[1], APİKAM (Ahmet Piriştina İzmir Kent Arşivi ve Müzesi)'a bağlı olarak, 10 Ekim 2017 tarihinde, sürekli hizmet birimi kimliği ile Buca'da açılan Göç ve Mübadele Anı Evi, hemen hepsi eşsiz olan pek çok belge ve objeyi kent sakinlerinin ilgisine sunmuştur. Türk-Yunan mübadelesi başta olmak üzere, Türkiye'ye Balkan ülkelerinden yapılan göçler ile göçmenlerin hikâyesini ve yarattığı kültürel-sosyal değişimleri kayıt altına almak amacıyla hazırlanan Anı Evi'nde sergilenen obje, fotoğraf ve belgeler için çok sayıda kişi ve kurum bağışta bulunmuştur. Mübadeleyle ilgili tasfiye talepnameleri, nüfus tezkereleri ve benzeri belgeler yalnız APİKAM ve İzmirliler için değil, ülkemizin efemera geleneği, zenginliği ve geleceği açısından ufuk açıcıdır (Akkaya, 2020a, s. 340-341). Anı Evi'nin, göçlerle büyüyen bir kent olan İzmir'in göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı ilçelerinden biri olan Buca'da, Kasaplar Meydanı'nda, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafında restore edilen, mübadeleye bizzat tanıklık etmiş 116 yıllık tarihi bir yapıda açılmış olması da ayrıca anlamlıdır. Genelde arşiv kaynakları, objeler ve belgeler üzerinden geçmiş ile bugün, hatta geçmiş ile gelecek arasında güçlü bağların kurulması hedefi ile yürüttüğü tüm bu çabayı anlamlı kılacak olan şey ise kurumun paydaşları, bağışçıları ve ziyaretçileridir. Anı Evi aracılığı ile eriştiği bilgi, belge ve objeler sayesinde hayatına, kişisel bilgi dünyasına en ufak bir değer ya da anlam katacak her kullanıcı, yalnız Anı Evi'nin kurumsal kimliğinin değil, diğer bellek kurumlarının da kent yaşamındaki bilirliği ve saygınlığını arttıracaktır.

[1] Anı Evi'nin amaç ve kapsamının yanı sıra, koleksiyon ile hizmetlerine ilişkin bilgiler, Göç ve Mübadele Anı Evi Birim Sorumlusu A.Hazal Beytaş ile 25 Şubat 2022 tarihinde gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeden ve kendisinin paylaştığı bilgilerden derlenmiştir.

Anı Evi-Dış Görünüş

Anı Evi-Koleksiyon Seçkisi 1

Mübadeleyle ilgili bilimsel araştırmalar, sözlü tarih çalışmaları, obje, belgelerin yanı sıra, arşivsel materyallerin toplanmasıyla başlayan hazırlık sürecinde bugün gelinen noktada Anı Evi'nin temel amaç, mübadele ve göç olgusunun meydana getirdiği kültürel, sanatsal ve folklorik değerleri korumak, yaşatmak, tanıtmak ve sergilemektir. Bu kapsamda, göç olgusuna odaklanan sergiler, dinletiler, konserler ile çocuklar için drama eğitimleri düzenlenmekte, konuyu bilimsel olarak ele alan uluslararası sempozyum, panel ve söyleşiler ve sözlü tarih çalışmaları yapılmaktadır. Mübadeleyi yaşayan Türk ve Yunan halkları arasındaki dostluk, sevgi ve işbirliğini geliştirmek kurumun diğer bir hedefidir.

Anı Evi; *Bekleyiş*, "*Vapurda*", "*Gelenler-Gidenler*", "*Tahaffuzhane*", "*Çocuk Olmak*", "*Geleceği Korumak*" ve "*Geçmişe Sarılmak*" başlıklarında tematik sergi alanlarının yanı sıra, girişte yer alan bahçe alanı ve ek sergi alanı olarak kullanılan ek binadan oluşmaktadır. Bu bina, 2021 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi Kütüphaneler Şube Müdürlüğüne devredilmiş, 19 Mayıs 2021 tarihinde de "Işılay Saygın Kütüphanesi' ismiyle kent sakinlerinin kullanımına açılmıştır. Binada bulunan sergi materyalleri ana binadaki sergi ağı içine yerleştirilmiştir. Ancak ek binada sergilenmesi koşuluyla bağışlanan "kilim dokuma tezgâhı" ana binada konulacak uygun yer olmadığından, kütüphane olarak hizmet vermeye başlayan ek binada sergilenmeye devam etmektedir. (Anı Evi, 2022). Tematik sergi alanlarının tamamında, göç ve mübadelenin büyük sancılarla dolu süreçlerinden birine odaklanılarak, ziyaretçilerde bütüncül ve kalıcı bir göç ve mübadele algısının oluşması hedeflenmiştir.

Buca Göç ve Mübadele Anı Evi, vatandaşlardan gelen bağışlara dönük bir koleksiyon politikası izlemiştir. Koleksiyonu oluşturmak için öncelikle mübadeleye ilişkin mevcut dernek, vakıf vb. sivil toplum örgütleriyle iletişime geçilerek toplantılar yapılmıştır. Toplantılarda, katılımcılara Anı Evi hakkında bilgiler verilmiş, dernek ve vakıf yöneticileriyle konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunulmuştur. Buradaki temel amaç, göçü yaşayanların yakınlarına ulaşarak yeni bilgiler edinmek ve ellerindeki kültürel mirası değerlendirmektir. Anı Evi koleksiyonu, APİKAM arşivindeki materyallerin yanı sıra büyük bölümü mübadil ailelerden gelen bağışlardan oluşmaktadır. Bağışlarla temin edilemeyen malzemeler için ise satın alma yoluna gidilmiştir.

Anı Evi-Koleksiyon Seçkisi 2

Anı Evi-Koleksiyon Seçkisi 3

Bu güne kadar ulusal ve uluslararası düzeyde bir dizi bilimsel ve kültürel etkinliğin paydaşı, katılımcısı ve hatta mekânı olan Anı Evi, bu yanıyla da göçle büyüyen bir kent olan İzmir'in kültür ikliminin etkin bir ağı ve besleyicisi olmayı başarmıştır. Aynı zamanda ziyaretçilerine sundukları ve yine ziyaretçilerinden elde edilen geri dönüşlerle sürekli bir iyileşmenin hedeflendiği Anı Evi'nin yıllara göre ziyaretçi sayısı şöyledir (Anı Evi, 2022) ;

- 2017 – 1.313 ziyaretçi
- 2018 – 1.403 ziyaretçi
- 2019 – 1.978 ziyaretçi
- 2020 – 657 ziyaretçi
- 2021- 511 ziyaretçi

Günümüzde hala hayatımızın önemli belirleyicilerinden biri olan COVID-19 salgını sürecinde yaşanan kapanma ve sonrasında uyumlaşmaya çalışılan "yeni normal" dönemde azalan ziyaretçi sayısı anlaşılabilir bir durumdur. Buna karşın, 1 Mart 2022 tarihi itibariyle toplamda 6.033 ziyaretçi sayısına ulaşan Anı Evi'nin 2022 yılı ziyaretçi sayısının yılın ilk iki ayında 171'e ulaşmış olması, kurumun ve kent kültürü ile bu kültürde göçe bağlı unsurların uyum süreci açısından umut vericidir. Randevulu ve/veya randevusuz gelen kişi ve gruplara, akademik çalışma için gelen bilim insanlarına, araştırmacılar ve kapısını çalan herkese göç ve mübadele odağında rehberlik hizmeti sunmaya devam eden Anı Evi, hafta içi her gün ve cumartesi günleri 09:00-17:00 saatleri arasında açıktır. Koşulsuz herkese sunduğu/sunacağı hizmetlerle İzmir'in kültür ikliminin bir parçası olmak, kentin toplumsal belleğinin sürekliliğine katkı sağlayabilmek ve İzmir'in göçlerle de şekillenen sosyal yapısının uyumlaştırıcı bir parçası olabilmek, Buca Göç ve Mübadele Anı Evi'nin uzun erimli amacıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Coğrafi, stratejik ve politik açıdan yeryüzünün en önemli lokasyonlarından biri olan Türkiye, aynı zamanda söz konusu unsurların yanı sıra, farklı gerekçelerle devinim kazanan ulusal ve uluslararası nüfus hareketliliğinin dünyada en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Genel ele alışla "göç" olarak ifade edilen bu nüfus hareketliliği, göçün öznesi olan göçmenler kadar göç edilen ve geride bırakılan yerler ile bu yerlerde yaşayanları da doğrudan etkileyen çok yönlü bir olgudur. Geride kalan yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte çok daha fazla telaffuz edilmeye başlanan, neden ve sonuçları üzerinde yoğun biçimde durulur hale gelen ve dünyanın çok değişkenli dengesini sarsacak bir toplumsal hareketliliğe dönüşen göçün insanda yarattığı ilk algı, hemen tüm paydaşlar için kontrol edilemez bir karmaşa durumu ve bu durumun beraberinde getirdikleri olumsuzluklardır. Göçün insanlık tarihindeki seyri ve beraberinde getirdiği değişimler dikkate alındığında, söz konusu ön yargının çok da isabetsiz olduğu söylenemez.

Tarih boyunca göç olgusunun farklı kapsam ve içerikle gerçekliğe dönüştüğü coğrafyalardan biri olan Anadolu, günümüzde de bu alışkanlığını kırıcı bir biçimde tekrarlama sürecindedir. Bu kadim

coğrafyayı vatan toprağına dönüştürmüş olan Türkiye de, bugün doğal olarak göç olgusunun alevinin en yakıcı olduğu ülkelerinden biridir. Göç olgusu ve sonuçlarının hem göçmenler hem de göçtükleri yeni yaşam alanlarında hâlihazırda yaşayanlar için daha kabul edilebilir ve kontrol edilebilir olması, çok katılımlı, uzun erimli ve ciddi bir göç politikasını gerektirir. Söz konusu politikayı ortaya koyabilen, göç ve göçmen konusunda başarılı olan ülkelere bakıldığında, bu başarının arkasındaki en önemli etkenin, yönetimle birlikte ülkedeki tüm kişi ve kurumların üzerine düşeni yapma çabasının yanı sıra göçe dair deneyimlerin başarılı bir biçimde tedbir ve yeni ilhamlara dönüştürülmesi becerisi olduğu görülmektedir. Bu noktada ülkemizin bize en çok ve sağlıklı veri verecek, yaşanmışlıkları ile hemen her açıdan tüm topluma ilham olacak kentlerinden biri, Anadolu'nun tarihinin önemli tanıklarından biri olan İzmir'dir.

Bu çalışmada, tarihi boyunca göçle büyüyen bir kent olan İzmir'in hem iç hem de dış göç geleneğinde önemli kilometre taşlarından biri olan ve yasal dayanağını Lozan Sözleşmesi'nden alan "mübadele" sürecinin kentin göç kültürüne etkisi serimlenmeye çalışılmıştır. Bir zamanlar Osmanlı İmparatorluna bağlı olan Balkan coğrafyasının farklı bölgelerinde ve Ege adalarından yüzyıllara sâri bir çabanın ürünü olan yaşamlarını bırakarak İzmir'e göç etmek zorunda kalan muadiller, bu kendin bir asır önceki toplumsal yaşamının bir parçası olmak durumunda kalmışlardır. Fiziksel, kültürel, sosyal, ekonomik, politik ve dinsel açıdan değişim anlamına gelen bu nüfus hareketliliği, içinde daha çok güçlükleri, zorlamayı, aşağılanmayı, korkuyu, kaygıyı,… barındırmaktadır. Ancak İzmir'in yakın tarihine bakıldığında, mübadiller ve bu ailelerin genç kuşaklarının, kentin göçle büyüyen çeperinin en uyumlu parçası olduğu görülmektedir. Söz konusu uyumun nasıl sağlandığı, göçmenlerin ve İzmir'de hâlihazırda yaşamakta olan vatandaşların önyargılarının nasıl aşıldığı, mübadelenin toplumda yarattığı çok yönlü karmaşanın nasıl uyuma dönüştürüldüğü vb. pek çok sorunun yanıtı, yalnız bizim ülkemizde değil, dünyada göç olgusu ile başetmek durumunda olan tüm uluslar açısından bir rehber ve kolaylaştırıcı unsur niteliğindedir. 2017 yılında kapılarını kent sakinlerine açan Buca Göç ve Mübadele Anı Evi, söz konusu deneyimin günümüz ve yarınlar adına ilhama dönüştürülebileceği en doğru adreslerden biridir.

Mübadelenin Ege Denizi'nin öte yakasına savurduklarına kıyasla görece geç kalınmış, toplum tarafından önemi zamanında fark edilememiş bir çabanın ürünü olan Anı Evi, planlanmasından kurgulanmasına, koleksiyonundan hizmetlerine kadar göç ve beraberinde getirdiklerinin toplumda ifade ettiği anlamın görülmesi ve öneminin fark edilmesi adına ülkemizin iyi örneklerinden biridir. Anı Evi'nin kent sakinleri ile paylaşılan ve her biri yaşanmışlıklarla dolu belge, obje ve dokümanı göçün ve göçmen olmanın daha iyi anlaşılması, göç olgusunun muhatabı olunması halinde insanları nelerin beklediğinin öngörülmesi ve değişik boyutlardaki farklılıkların uyumlaştırılmasının gereklerinin görülmesi açısından benzersiz birer kolaylaştırıcısıdır. Mübadelenin tarafı olan bireylerin yaklaşık bir asırdır kentte inşa ettikleri uyum ve kent kültür dokusunda sağladıkları senkron dikkate alındığında, hala göçle büyüyen bir kent olarak İzmir'in ve İzmirlilerin bu kent belleğinden elde edecekleri kazanımlar son derece kıymetlidir. Zira İzmir günümüz Türkiye'sinin de en çok göç alan ve farklı düzlemlerde göçten en çok etkilenen kentlerinden biridir. Göçün günümüzde yarattığı önyargılar; sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlar; toplumsal düzene uyum kısıtları ve neden olduğu yalnızlaşma hali dikkate alındığında, göç olgusunun yarattığı kırılmayı önleyecek her türlü çaba ve bu çabanın kaynağı değerli ve önemlidir. Anı Evi, söz konusu değer ve önem listesinin en başında yer alması gereken kent kültür kurumlarından biridir. Bu çalışma söz konusu farkındalığa katkı sağladığı ölçüde amacına ulaşmış olacaktır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında kurumsal bilgilerini paylaşan *Ahmet Piriştina İzmir Kent Arşivi ve Müzesi Müdürlüğü* ve *Buca Göç ve Mübadele Anı Evi* yetkililerinin yanı sıra, Anı Evi'nin hizmetleri ve paydaşlarına yönelik bireysel bilgi ve deneyimlerini de benimle paylaşan *Buca Göç ve Mübadele Anı Evi* Birim Sorumlusu A. Hazal Beytaş'a işbirliği ve katkıları için teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

KAYNAKÇA

Akçadağ, E. (2012). Yasa dışı göç ve Türkiye. İstanbul: BİLGESAM. 28 Şubat 2022 tarihinde https://docplayer.biz.tr/3859913-Yasa-disi-goc-ve-turkiye.html adresinden erişildi.

Akkaya, M. A. (2020a). Bilgi kaynağı olarak efemeranın kent arşiv ve müzeleri için anlamı ve APİKAM örneği. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 20(40), 323-350.

Akkaya, M. A. (2020b). Türkiye'de kentsel dönüşüm uygulamalarında bilgi merkezleri: Yeni bir fırsat mı yoksa tehdit mi?. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 120-134.

Akkaya, M. A. (2021). Türkiye'de göç olgusu ve göçün yaratacağı sorunların aşılmasında toplumsal kültür kurumu kimliğiyle halk kütüphanelerinin rolü: İzmir örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, Özel Sayı, 179-206.

Akkaya, M. A. ve Polat, Ö. (2021). Göçmenlerin toplumsallaşmasında halk kütüphanelerinin rolü ve Auburn Halk Kütüphanesi hizmetleri üzerinden Türkiye için öneriler. *International Symposium "Global Migration Phenomenon" With Its Security, Economic, Social, Political and Cultural Dimensions, 2021, Octaber 8, Ankara-Proceedıngs Book* içinde (ss. 20-38). A. Solnyshkina ve K. Adilbekova (Ed.). Ankara: IKSAD Publications.

Alptekin, M. Y. (2007). *Şehir ve toplum*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar. I*. T. Ağabeyoğlu (Çev.). Ankara: Hece Yayınları.

Benevolo, L. (2017). *Avrupa tarihinde kentler*. (2.bs.). N. Nirven (Çev.). İstanbul: Literatür Yayınları.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2001). *Dünya mültecilerinin durumu: insani yardımın elli yılı*. Ankara: Başkent Matbaası.

Canpolat, H. (2016). Küresel göç ve Türkiye'nin göç politikalarının gelişimi. 27 Şubat 2022 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/291519183 adrsinden erişildi.

Demir, G. (2019). Çok kültürlülük bağlamında çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*. 11, 40-59

Doğer, E. (2020). *İzmir'in Smyrna'sı: Paleolitik Çağ'dan Türk fethine kadar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Erdoğru, M. A. (2014). 16. yüzyılın ikinci yarısında İzmir ve çevresi. *Son Yüzyıllarda İzmir ve Batı Anadolu Uluslararası Sempozyumu Tebliğleri*. T. Baykara (Yay. Haz.). İzmir: Akademi Kitabevi.

Erkan, R. (2010). Kentleşme ve sosyal değişme. (3.bs.). Ankara: Bilimadamı Yayınları.

Es, M. (2010). 21. Yüzyıl kentlerinde göçlere bağlı olarak ortaya çıkan mekânsal ve sosyal ayrımlaşma olgusu. *Mekân, kültür ve yönetim perspektifinde 21. yüzyıl kentleri* içinde (ss. 77-138). E. Karakurt Tosun (Ed.). Bursa: Ekin Yayınları.

Faroqhi, S. (2014). *Osmanlı' da kentler ve kentliler*. (3.bs.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Halaçoğlu, A. (2014). *Balkan Harbi sırasında Rumeli'den Türk göçleri 1912-1913*. Aankara: Türk Tarih Kurumu.

Harvey, D. (2006) *Sosyal adalet ve şehir*. M. Moralı (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Goffman, D. (1995). *İzmir ve Levanten dünya 1550-1650*. (2.bs.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2020). Göç tarihi. 01 Mart 2022 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380 adresinden erişildi.

Güncel Türkçe Sözlük (2020). Göç maddesi. 25 Şubat 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr adresinden erişildi.

Güncel Türkçe Sözlük (2020). Mübadele maddesi. 07 Mart 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr adresinden erişildi.

Güncel Türkçe Sözlük (2020). Şehir maddesi. 27 Şubat 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr adresinden erişildi.

İpek, N. (2018). İzmir ve göç. *Uluslararası İzmir Göç ve Mübadele Sempozyumu, 27-28 Nisan 2017, İzmir - Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 201-209). İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020). 02 Mart 2022 tarihinde https://izmir.ktb.gov.tr adresinden erişildi.

Kaya, E. (2017). *Kentleşme ve kentlileşme*. İstanbul: İşaret Yayınları.

Kitromilides, P. M. (2018). The Greek-Turkish population exchange and the centre for Asia Minor. *Uluslararası İzmir Göç ve Mübadele Sempozyumu, 27-28 Nisan 2017, İzmir - Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 253-260). İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi.

Kütükoğlu, M. S. (2001). İzmir. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, 23, 515-524.

Mumford, L. (2007). *Tarih boyunca kent: Kökenleri, geçirdiği dönüşümler ve geleceği*. G. Koca ve T. Tosun (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Odabaş, H. ve Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültürü ve yaşamında yenilikçi kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri. *Arşiv Dünyası*, 7(1), 26-44.

Owens, E. J. (2000). *Yunan ve Roma dünyasında kent*. C. Bilsel (Çev.). İstanbul: Homer Kitabevi.

Öztürk, R. D. (2016). *Medeniyet perspektifinde şehir ve kentsel dönüşüm*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Saygı, S. K. ve Genç, G. (2018). Örgütlenme sürecinde mübadiller: Sivil toplum kuruluşları ve müzeler. *Uluslararası İzmir Göç ve Mübadele Sempozyumu, 27-28 Nisan 2017, İzmir - Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 131-145). İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi.

Sümbül, S. (2017). Göçmenlerin topluma entegrasyonunda kütüphanelerin rolü. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 8, 42-58.

Tevfik, İ. (2017). *İnsan ve mekân yüzüyle mübadele: 1923'ten bugüne zorunlu göç*. İstanbul: İnkilâp Kitabevi.

Titzmann, P. F. ve Fuligni, A. J. (2015). Immigrants' adaptation to different cultural settings: A contextual perspective on acculturation: Introduction for the special section on immigration. *International Journal of Psychology*. 50(6):407-412.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2021. 19 Şubat 2022 tarihinde; https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500 adresinden erişildi.

UNESCO. (1982). Mexico City declaration on cultural policies: UWorld conference on cultural policies. Mexico City. 23 Şubat 2022 tarihinde https://culturalrights.net/descargas/drets_culturals401.pdf adresinden erişildi.

Ünal, N. (2015). *İki Osmanlı liman kenti İzmir ve Selanik*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Vikipedi (2022). Mübadele maddesi. 07 Mart 2022 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye-Yunanistan_n%C3%BCfus_m%C3%BCbadelesi adresinden erişildi.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.

Yılmaz, E. ve Çitçi, S. (2011). Kentlerin ortaya çıkışı ve sosyo-politik açıdan Türkiye'de kentleşme dönemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (35), 252-267.

TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN BÖLGELER ARASI KARŞILAŞTIRILMASI

INTER-REGIONAL COMPARISON OF INTERNAL MIGRATION IN TURKEY

Salih BİRİNCİ

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Erzurum, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1191-4708

Çağlar Kıvanç KAYMAZ

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Erzurum, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2313-870X

ÖZET

Göç yerleşmelerin nüfuslarının şekillenmesinde en önemli değişkenlerden biridir. Türkiye'de özellikle 1950'li yıllardan sonra artarak devam eden göç hareketleri genel itibariyle kırdan kente veya az gelişmiş alanlardan sosyo-ekonomik yönden daha gelişmiş alanlara yönelik olmuştur. Bu durum belli dönemlerde kısmi olarak azalsa da halen daha yoğun olarak devam ederek yerleşmelerin nüfus yapısını ve nüfusun mekânsal dağılımını önemli ölçüde etkilemektedir. Göçlerin ölçülmesi ve nüfusun üzerinde etkilerinin belirlenmesine yönelik çok çeşitli yaklaşımlar ve yöntemler geliştirilmiştir. Ancak iç göç istatistiklerinde yetersizlikler veya veri sınırlılıkları göç ölçme yöntemlerinin tamamının kullanımını zorlaştırmaktadır. Bu nedenlerle ülkemizde daha çok net göç ve net göç hızı gibi yöntemler daha yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada ise yaygın olarak kullanılan yöntemlerin aksine kaba göç yoğunluğu, göç etkinliği ve toplam göç oranı yöntemleri kullanılarak Türkiye iç göç hareketinde bölgeler arası göçlerin etkileri karşılaştırmalı olarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 2008-2021 yılları arasında göç hareketleri NUTS istatistiki bölge sınıflandırılmasına göre incelenmiştir. Bu çerçevede iç göç verileri Düzey 1 olarak kabul edilen 12 ana istatistik bölge temel alınarak analiz edilmiştir. Göçe katılan nüfusla ilgili veriler TÜİK'in 2008 yılından itibaren yayınlamış olduğu iç göç verilerinden temin edilmiş ve bölgeler arası göç hareketi kaba göç yoğunluğu, göç etkinliği ve toplam net göç oranları hesaplanarak değerlendirmeler yapılmıştır. Bu şekilde Türkiye'de bölgelere göre göç yoğunluğu ve göç etkinlikleri belirlenerek göçün bölgeler bazında nüfusu değiştirme ve mekânsal dağılım düzeyi istatistiki olarak tespit edilmiştir. Ülkemizde uygulanan kırsal ve bölgesel kalkınma projelerine rağmen geçmişten bugüne bölgesel gelişme farklılıklarının tam olarak ortadan kaldırılamadığı ve buna bağlı olarak sosyo-ekonomik yönden geri kalmış alanlardan yoğun olarak ekonomik açıdan gelişmiş bölgelere göç hareketinin devam ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç göç, göç yoğunluğu, göç etkinliği, toplam net göç oranı, Türkiye.

ABSTRACT

Migration is one of the most important variables in shaping the population of settlements. Migration movements in Turkey, which continued to increase especially after the 1950s, have generally been directed to from rural to urban areas or from underdeveloped areas to socioeconomically developed areas. Although this situation decreases partially in certain periods, it still continues intensely and significantly affects the population structure of the settlements and the spatial distribution of the population. A wide variety of approaches and methods have been developed to measure migrations and determine their effects on the population. However, inadequacies or data limitations in internal migration statistics make it difficult to use all migration measurement methods. For these reasons, methods such as net migration and net migration rate are used more widely in our country. In this study, it is aimed to present comparatively the effects of interregional migrations in Turkey's internal migration movement by using the crude migration intensity, migration effectiveness and aggregate net migration rate methods rather than the existing methods. In this direction, migration movements between the years

2008-2021 were examined according to the NUTS statistical region classification. In this framework, internal migration data were analysed based on 12 main statistical regions considered as Level 1. In this context, data on the population participating in the migration were obtained from the internal migration data published by TUIK since 2008, and evaluations were made by calculating the interregional migration movement, crude migration intensity, migration effectiveness and aggregate net migration rates. In this way, migration intensity and migration activities by regions in Turkey were determined, and the level of population change and spatial distribution of migration on the basis of regions were determined statistically. Despite the rural and regional development projects implemented in our country, it is seen that the regional development differences from past to present have not been completely eliminated, and accordingly, the migration movement from socioeconomically underdeveloped areas to economically developed regions continues.

Keywords: Internal migration, migration intensity, migration effectiveness, aggregate net migration rate, Turkey.

1. GİRİŞ

Göçler nüfusun yapısı ve mekânsal dağılışında etkili olan en önemli değişkenlerden biridir. Bunun yanı sıra doğum ve ölüm gibi hayati değişkenler de bu süreçte etkili olmaktadır. Ancak son yıllarda ulusal ve uluslararası göçler nüfusun değişimi üzerinde etkisi daha belirgin bir hale gelmiştir. Özellikle iç karışıklıkların veya çatışmaların yaşandığı bölgelere yakın ve geçiş güzergâhı durumunda olan Türkiye gibi ülkelerde uluslararası göçlerin etkileri derinden hissedilmektedir. Bununla birlikte Türkiye geçmişten beri bölgesel farklılıklar nedeniyle iç göç hareketinin nüfusun yapısı ve nüfusun yerleşmeler bazında dağılım düzenini daha derinden etkilemiştir. Ancak gerek iç göç gerekse de uluslararası göçün ölçülmesi ve sınıflandırılması oldukça zor ve karmaşıktır. Bu çerçevede uluslararası ve iç göçün ölçülmesine yönelik çok çeşitli yöntemler geliştirilmiş olmakla birlikte veriler arasındaki tutarsızlık veya eksiklikler ile farklı sınıflandırmalar ülkeler arası karşılaştırma yapmayı zorlaştırmaktadır.

Dünya'nın çoğu ülkesi, kırdan kente göç yoluyla uzun süreli bir kentleşme süreci yaşamıştır ve bu süreç, özellikle yüksek kırsal doğurganlığın ekonomik fırsatları aşan işgücü arzı yarattığı gelişen dünyada hızlı bir tempoda devam etmektedir. Ancak az sayıda ülkede, bu sürecin yerini daha belirsiz ve karmaşık göç akımları ve buna bağlı banliyöleşme, karşı-kentleşme ya da yeniden kentleşme şekilleri almıştır (Rees vd., 2017: 4). Şüphesiz bu yapı belli şekillerde Türkiye'de de yaşanmaktadır. Öyle ki, geçmişte sürekli göç alan bazı alanlar az da olsa son on yıllık süreçte belli yıllarda göç vermeye başlamışlardır. Başka bir ifade ile söz konusu yerler negatif net göçün gözlendiği sahalar olarak dikkat çekmeye başlamıştır. Bununla birlikte iç göç hareketinde görülen değişim ve karmaşıklık nüfusun yapısı ve dağılımı üzerinde önemli ölçüde etkinliğini devam ettirmektedir.

Türkiye'de göç hareketinin ölçümüne yönelik bilimsel çalışmalar çoğunlukla net göçün miktarı ve hızının tespitine yönelik olmuştur. Ancak son yıllarda sınırlı sayıda da olsa net göç yanında göç etkinliği ve göç devinimi ile ilgili çalışmalar da yapılarak göç hareketinin nüfusun değişimi üzerine etkileri değişik şekillerde analiz edilmeye başlanmıştır (Yakar, 2012, Yakar, 2013, Birinci, 2017; Birinci vd, 2017; Ünal, 2019; Ünal, 2020). Bu çalışmada uluslararası literatürde yer alan ancak ülkemizde yaygın olarak kullanılmayan kaba göç yoğunluğu, göç etkinliği ve toplam net göç oranları yöntemleri kullanılarak göçlerin nüfusun bölgeler arası dağılımına etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmada: Bölgelere göre iç göç yoğunluğu nasıl değişim göstermektedir? Bölgelere göre göç etkinliğinde farklılık ne düzeydedir? Bölgeler arasında toplam net göç oranları ne seviyededir? Gibi sorularının cevapları ortaya konularak bu durumun Türkiye'de iç göçün bölgesel dağılışına etkileri ortaya konulmuştur.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2008-2021 tarihleri arasında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre yayımlamış olduğu iç göç istatistikleri kullanılmıştır. Türkiye'de nüfusun değişimi üzerinde büyük bir paya sahip olan iç göç hareketinin nüfusun yapısı ve mekânsal

dağılımı üzerine etkisini belirlemeye yönelik olarak çalışmada göç ölçme yöntemlerinden kaba göç yoğunluğu, göç etkinliği ve toplam net göç oranı tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu yöntemlerle Türkiye'de iç göç hareketi İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasında Düzey 1 olarak tanımlanan 12 ana istatistik bölge bazında analiz edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. İstatistiki Bölge Sınıflamasına Göre Düzey 1 Bölgeler ve Bölgelere Bağlı İller.

Düzey 1 Bölgeler	**Bağlı İller**
Akdeniz	Antalya, Isparta, Burdur, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
Batı Anadolu	Ankara, Konya, Karaman
Batı Karadeniz	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Zonguldak, Karabük, Bartın
Batı Marmara	Balıkesir, Çanakkale, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
Doğu Karadeniz	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
Doğu Marmara	Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
Ege	İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt
İstanbul	İstanbul
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
Orta Anadolu	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat
Ortadoğu Anadolu	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu.

Göç yoğunluğu terimi, hem geçiş olasılıklarını hem de hareket oranlarını kapsadığı için kullanışlıdır. Kaba göç yoğunluğu, genel göç eğiliminin en basit ölçüsüdür ve kaba doğum hızına veya kaba ölüm hızına benzemektedir. Kaba göç yoğunluğu (CMI) veya ham göç olasılığı, belirli bir sahada belirli bir zaman dilimindeki toplam iç göçmen sayısının (M) söz konusu sahanın toplam nüfusuna oranı olarak tanımlanmaktadır (Rees vd., 2000; Bel vd., 2002).

*Kaba (Ham) Göç Yoğunluğu (CMI)= M/P*k*

M: Bir sahadaki toplam iç göç miktarı

P: Bir sahanın toplam nüfusu veya göç edebilecek nüfus miktarı

k: Sabit sayı 100

Göç etkinliği iç göçlerin nüfusun değişimine etkisini değerlendirmede kullanılan yöntemlerden biri olup, bir sahadaki net göçün toplam göçe oranını ifade etmektedir (Yakar, 2012; Özgür, 2010). Başka bir ifade ile bir sahadaki alınan ve verilen göç farkının brüt (toplam) göçe bölünmesiyle hesaplanan ve sonucu yüzde (%) ile ifade edilen bir göstergedir. Uluslararası kaynaklarda bu oran "*migration effectiveness rate*" olarak geçmekte ve kısaca "MER" olarak ifade edilmektedir (Hugo ve Haris, 2011).

$$Göç\ Etkinliği\ (MER): \frac{\mathrm{M1 - M2\ (NM)}}{\mathrm{M1 + M2\ (TM)}} * 100$$

M1: Bir sahanın aldığı göç

M2: Bir sahanın verdiği göç

NM: Bir sahadaki net göç

TM: Bir sahadaki toplam göç

Toplam net göç hızı veya oranı (ANMR) herhangi bir alt-ulusal bölge sisteminde, tüm bölgelerde toplanan mutlak net değişimlerin toplamının yarısı olarak tanımlanmaktadır. "ANMR" böylece göçün

nüfusun yeniden dağılımı üzerindeki etkisini ölçer: ülkede yaşayan her yüz kişi için bölgeler arasındaki net nüfus değişimini ifade eder. Toplam net göç hızı veya oranı (ANMR) ham göç yoğunluğunun (CMI) ve göç etkinliğinin (MER) bir ürünüdür (Bell vd., 2002; Rees vd., 2017).

Toplam Net Göç Hızı/Oranı (ANMR): CMI*MER/100

CMI: Kaba (Ham) Göç Yoğunluğu

MER: Göç Etkinliği

3. BULGULAR

3.1. Bölgelere Göre Kaba (Ham) Göç Yoğunluğu

Kaba veya ham göç yoğunluğu her hangi bir sahadaki toplam göç miktarı ile söz konusu sahanın nüfusu arasındaki ilişkiyi yansıtması bakımından önem arz etmektedir. Göç yoğunluğu ile herhangi bir sahadaki nüfusun göç hareketine katılma olasılığının belirlenmesi mümkün olabilmektedir. Bu anlamda Türkiye'de 2008 yılından itibaren periyodik olarak her yıl ADNKS sistemine göre yayımlanan göç istatistiklerinden Düzey 1 bölgeler bazında göç yoğunlukları incelendiğinde bazı bölgelere göre önemli farklılıklar olduğu dikkat çekmektedir. Düzey 1 bölgeler içerisinde 2008-2021 tarihleri arasında ham göç yoğunluğunun en düşük olduğu bölgelerin başında Ege, Güneydoğu ve Akdeniz bölgeleri gelmektedir. Ege Bölgesi'nde inceleme dönemi içinde göç yoğunluğu ortalama % 4 olup, en yüksek düzeye 2011 yılında (% 4,4) ulaştığı görülür. Aynı dönemde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ortalaması % 4,2 ve Akdeniz Bölgesi'nin ise % 4,3 olduğu belirlenmiştir. Güneydoğu Anadolu'da 2008 yılında % 4,4 olan göç yoğunluğu, % 3,6 ile en düşük seviyeye 2020 yılında gerilemiş, maksimum yoğunluğa ise % 4,5 ile 2015, 2018 ve 2021 yıllarında ulaşmıştır. Akdeniz Bölgesi'ndeki ham göç yoğunluğunun en yüksek olduğu seviye % 4,8 ile 2018 yılıyken, minimum düzey % 3,7 ile 2020 yılında ölçülmüştür (Tablo 2, Şekil 1).

2008-2021 arasında Düzey 1 bölgeler arasındaki Doğu Marmara % 5,4, İstanbul ve Batı Anadolu Bölgeleri ise % 5,6 ham göç yoğunluğuna sahiptir. Doğu Marmara'da ham göç yoğunluğu en düşük seviye (% 4,6) 2020'de, en yüksek seviye ise % 5,7 yoğunluk değeri ile 2014 ve 2015 yıllarında tespit edilmiştir. İstanbul'da en düşük göç yoğunluğu (% 4,6) 2020'de görülmüşken, maksimum seviyeye 2014 yılında (% göç yoğunluğu) ulaştığı tespit edilmiştir. Aynı devrede ham göç yoğunlukları ortalama olarak Orta Anadolu'da % 6,2, Ortadoğu Anadolu'da % 6,5 ve Batı Marmara'da % 6,6 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu bölgelerden Ortadoğu Anadolu'da en yüksek göç yoğunluğu % 7,2'lik oranla 2011 ve 2018 yıllarında görülürken, Orta Anadolu'da göç yoğunluğunda maksimum değer % 7,2 ile 2018 yılında, Batı Marmara'da ise % 7,1 ile 2021 yılında görülmüştür. Bu bölgelerde göç yoğunluklarının en düşük olduğu yıl ise 2020 olarak dikkat çekmektedir (Tablo 2, Şekil 1).

Ham göç yoğunluklarının 2008-2021 arasında en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu ve Batı Karadeniz'dir. Doğu Karadeniz söz konusu devrede ortalama % 8,4 göç yoğunluğu ile ilk sırada yer almaktadır. Bu bölgede göç yoğunluğunun en yüksek seviyeye ulaştığı yıl % 11,8'lik oranla 2018 yılı ve en düşük değer % 6,3 göç yoğunluğu ile 2020 yılı olarak tespit edilmiştir. Kuzeydoğu Anadolu (% 9,6) ve Batı Karadeniz'de (% 9,3) de benzer şekilde maksimum göç yoğunluğu 2018 yılında, minimum ise 2020 yılında ölçülmüştür (Tablo 2, Şekil 1).

Tablo 2. Türkiye'de İç Göçün Düzey 1 Bölgelerine Göre Ham Göç Yoğunluğunun Değişimi (2008-2021).

Düzey I Bölgeler	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Akdeniz	4,3	4,1	4,3	4,5	4,2	4,4	4,5	4,7	4,4	4,5	4,8	4,5	3,7	4,6
Batı Anadolu	5,5	5,6	5,8	5,8	5,3	5,8	6,1	5,9	5,5	5,5	6,3	5,6	4,5	5,6
Batı Karadeniz	6,8	6,8	7,0	6,9	6,7	7,8	7,9	7,8	7,4	7,5	9,3	8,3	6,3	7,3
Batı Marmara	5,9	5,7	6,1	6,1	6,0	6,7	7,4	7,4	6,9	6,9	7,4	6,7	5,7	7,1
Doğu Karadeniz	7,4	7,7	8,1	7,8	7,5	8,6	9,1	8,8	8,9	9,3	11,3	9,3	6,3	7,3
Doğu Marmara	5,2	5,1	5,3	5,4	5,1	5,5	5,7	5,8	5,7	5,7	6,0	5,6	4,6	5,7
Ege	3,9	3,6	3,8	4,0	3,7	4,0	4,2	4,3	4,0	4,2	4,5	4,2	3,5	4,4
Güneydoğu Anadolu	4,4	3,9	4,1	4,3	4,0	4,1	4,2	4,5	4,4	4,3	4,5	4,4	3,6	4,5
İstanbul	5,7	5,7	5,9	5,7	5,3	5,7	6,0	5,8	5,5	5,6	6,5	5,7	4,6	5,0
Kuzeydoğu Anadolu	7,8	7,2	7,6	7,7	7,2	8,2	9,2	9,5	8,7	9,1	9,6	8,8	6,9	8,9
Orta Anadolu	6,0	5,9	6,3	6,1	5,7	6,4	6,7	6,3	5,9	6,1	7,2	6,4	4,9	6,3
Ortadoğu Anadolu	6,1	5,6	5,9	7,2	6,7	6,4	6,6	6,9	6,4	6,6	7,2	6,5	5,4	6,9

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu ADNKS verilerinden yararlanarak hesaplanmıştır.

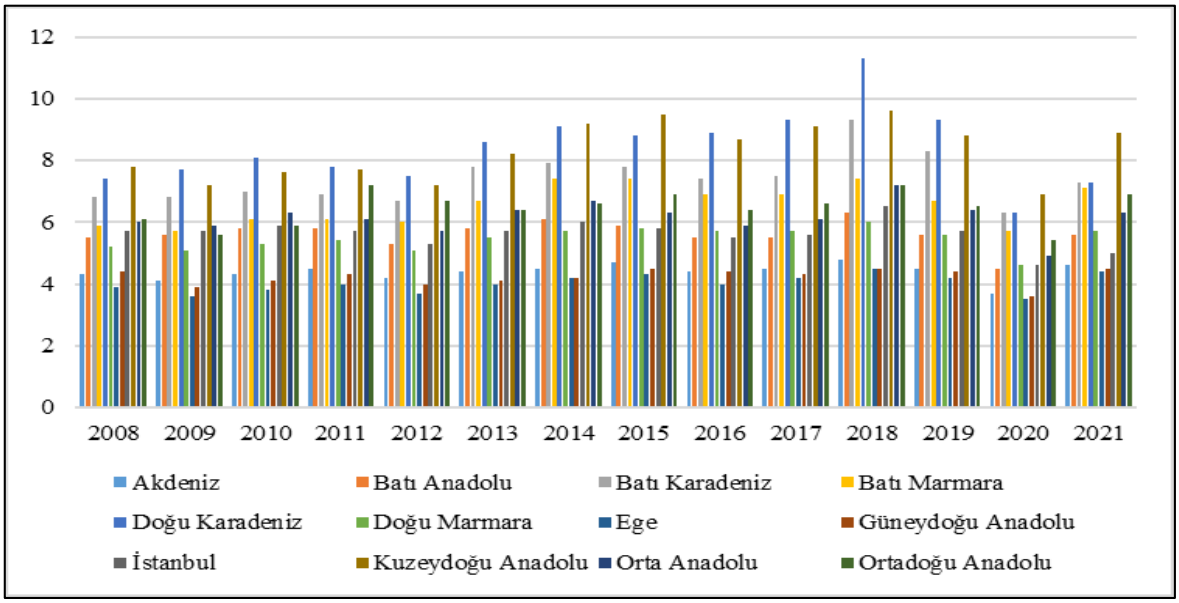

Şekil 1. Türkiye'de İç Göçün Düzey 1 Bölgelerine Göre Ham Göç Yoğunluğunun Değişimi (2008-2021).

Bölgelere göre ham göç yoğunluklarının yıllara itibariyle değişimi analiz edildiğinde özellikle belli dönemlerde yoğunlukların belirgin bir şekilde yükseldiği dikkat çekmektedir. Şüphesiz Türkiye'de geçmişten bugüne ekonomik ve sosyal nedenler başta olmak üzere çok çeşitli sebeplerle göç hareketi olsa da 2008-2021 arasındaki yoğunluklarda bazı farklılıkların olduğu ortaya çıkan değerlerden anlaşılmaktadır. Öyle ki, göç yoğunluklarının özellikle yerel seçimlerin yapıldığı yıl ve bir önceki yılda çok belirgin bir şekilde arttığı gözlenmektedir. Bu durum yerel seçimler nedeniyle bölgeler arası iç göç hareketinin yaşanmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle de 2019 yerel seçimleri öncesinde 2018 yılında yaşanan yoğun ikamet değişikliği hareketliliği sonucu hemen hemen Düzey 1 bölgelerinin tamamında göç yoğunluklarının en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. Buna karşılık 2020 yılı göç yoğunluklarının en düşük olduğu yıl olarak dikkat çekmektedir. SARS-CoV-2 (Covid 19) salgını nedeniyle sokağa çıkma yasakları veya tam kapanma uygulamaları gibi nedenlerle Türkiye'de iç göç hareketliliğinin azalması göç yoğunluğunun düşük düzeyde gerçekleşmesine neden olmuştur. Bununla birlikte 2021 yılından itibaren yeniden normalleşme dönemine geçilmesi göç yoğunluklarının artmasını beraberinde getirmiştir.

3.2. Bölgelere Göre Göç Etkinliği

Net göçün toplam göçe oranı olan göç etkinliği bir sahadaki mekânsal dağılım düzenini daha iyi anlaşılması bakımından önem taşımaktadır (Birinci, 2017). Türkiye'de Düzey 1 bölgelerine göre göç etkinlikleri analiz edildiğinde 2008-2021 arasındaki tüm yıllarda Ege, Batı Marmara ve Doğu Marmara bölgelerinde göç etkinliğinin pozitif, Güneydoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde ise negatif göç etkinliğinin görüldüğü anlaşılmaktadır. Buna karşılık diğer bölgelerde göç etkinlikleri yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlemiştir. Ege, Batı Marmara ve Doğu Marmara bölgelerinin inceleme dönemi içerisindeki yıllarda aldığı göçün verdiği göçten fazla olması, başka bir ifade ile pozitif net göçe sahip olmaları göç etkinliklerinin pozitif olmasına zemin hazırlamıştır. Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ise her yıl aldıkları göçten daha fazla göç vermeleri nedeniyle göç etkinlikleri eksi değerlerde seyretmiştir. Bu bölgeler aynı zamanda çok yüksek negatif göç etkinlik değerleri yönüyle öne çıkmaktadır (Tablo 3, Şekil 2). Bu bölgelerin yanı sıra Orta Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgeleri de 2018 yılındaki pozitif değer dışında negatif göç etkinliğinin varlığı da dikkat çekmektedir. Bu yılda görülen istisnai durum büyük oranda 2019 yerel seçimleri öncesi bölge içerisindeki yerleşim birimlerine bölge dışında yaşayan nüfusun ikametgâhlarını almalarından kaynaklanmıştır. Nitekim 2019 yılı yerel seçimleri sonrası 2019 yılı itibariyle göç etkinliklerinin yeniden negatif düzeye inmesi bu durumu doğrulamaktadır.

Tablo 3. Türkiye'de İç Göçün Düzey 1 Bölgelerine Göre Göç Etkinliğinin Değişimi (2008-2021).

Düzey I Bölgeler	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Akdeniz	5,0	1,3	1,4	-2,8	-2,6	-1,6	0,8	0,0	-0,1	-2,0	-0,9	0,6	9,6	-4,7
Batı Anadolu	5,4	8,3	9,7	12,0	6,9	6,6	8,6	11,2	4,4	6,2	-7,4	11,4	1,8	8,4
Batı Karadeniz	-6,4	-3,5	-16,1	-12,8	-4,8	-7,3	-9,8	-5,6	1,9	-2,6	15,9	-12,0	-7,2	4,3
Batı Marmara	16,4	7,1	7,5	8,1	12,9	8,8	18,7	8,2	15,7	14,4	15,3	5,5	16,2	19,8
Doğu Karadeniz	-3,0	0,8	-11,2	-12,8	9,6	-4,2	-2,0	-6,7	16,7	-13,7	26,7	-23,0	-5,1	2,1
Doğu Marmara	23,9	12,4	10,4	11,5	10,2	11,9	13,4	16,5	17,9	17,7	4,2	11,0	14,7	13,2
Ege	9,6	4,8	0,3	0,3	6,9	4,0	10,8	7,3	10,4	10,1	10,1	7,3	9,3	11,3
Güneydoğu Anadolu	-17,4	-18,3	-9,2	-9,6	-19,1	-14,0	-14,6	-18,7	-19,9	-8,7	-8,3	-14,1	-5,3	-19,4
İstanbul	3,7	5,4	13,2	15,6	4,1	8,2	1,7	5,9	-8,8	-0,7	-21,4	13,7	-7,5	-2,9
Kuzeydoğu Anadolu	-33,8	-20,7	-18,0	-16,2	-21,4	-23,7	-21,2	-22,3	-13,7	-23,4	-5,0	-18,3	-18,7	-16,8
Orta Anadolu	-15,1	-8,5	-14,3	-14,4	-7,3	-7,6	-10,0	-10,3	-0,2	-5,2	11,1	-13,2	-7,2	-4,3
Ortadoğu Anadolu	-18,0	-16,2	-15,5	-23,1	-10,8	-11,2	-18,8	-18,6	-20,6	-13,7	1,4	-16,4	-12,3	-20,3

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu ADNKS verilerinden yararlanarak hesaplanmıştır.

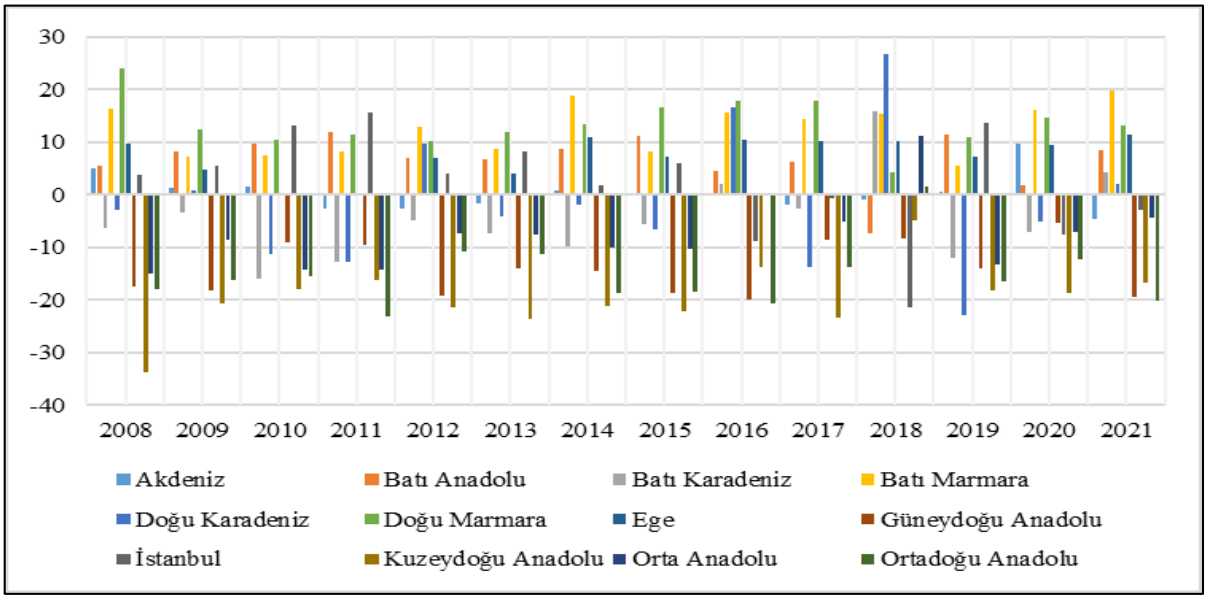

Şekil 2. Türkiye'de İç Göçün Düzey 1 Bölgelerine Göre Göç Etkinliğinin Değişimi (2008-2021).

Bölgeler içerisinde göç etkinliği değişiminde İstanbul 2016 yılına kadar pozitif göç etkinliği ile dikkat çekerken, bu yıldan itibaren İstanbul'dan göç eden nüfusun artması veya negatif net göç vermesi nedeniyle göç etkinlik değerleri eksi değerlere inmiştir (Tablo 3, Şekil 2). Bu değerlerden İstanbul'un artık göç veren bir bölge olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte İstanbul nüfusunun fazla olması nedeniyle toplam veya brüt göç miktarının yüksek olma durumu devam etmektedir.

Doğu ve Batı Karadeniz bölgeleri göç etkinliklerinin seyri ana hatlarıyla birbirine benzemektedir. Bu bölgeler geçmişten beri göç veren sahalar olarak öne çıkarken, 2016 yılından itibaren belli yıllarda aldıkları pozitif net göçle birlikte göç etkinliklerinin söz konusu yıllarda artı değerler gösterdiği anlaşılmaktadır. Öyle ki, her iki bölge de 2016, 2018 ve 2021 yıllarında pozitif göç etkinliğine sahip iken, göç etkinliklerinin diğer yıllarda negatif düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum önemli ölçüde 2016 yılında yaşanan 15 Temmuz darbe süreci, 2019 yerel seçimler öncesi 2018 yılındaki seçmen hareketliliği, 2020'de COVID-19 pandemisi nedeniyle alınan önlemler sonrası 2021 yılındaki yeniden normalleşme dönemine geçilmesinden kaynaklanmıştır. Ayrıca komşu ülkelerde yaşanan siyasi gelişmeler neticesinde ülkemize göç eden ve Türk vatandaşlığı alan pek çok insan iş bulma veya diğer nedenlerden dolayı ülke içerisinde sürekli hareket halinde olmaları da bu durum üzerinde etkili olmaktadır. Akdeniz Bölgesi'ndeki göç etkinliği genel anlamda diğer bölgelere oranla daha durağan bir seyir izlemiştir. Bölgenin göç etkinliği 2008-2021 arasında % -0,1 ile % 9,6 arasında değiştiği görülür. Göç etkinlik oranlarının düşük değerler göstermesi bölgenin aldığı ve verdiği göçün birbirine yakın olmasından kaynaklanmıştır. Bölgede en yüksek göç etkinliği (% 9,6) 2020 yılında görülmüştür (Tablo 3, Şekil 2). Bu yılda görülen göç etkinliğindeki ani değişim üzerinde diğer bölgelerdeki büyük şehirlerde yaşayan insanlardan bir bölümünün 2020 yılındaki COVID-19 salgını ve kapanma nedeniyle Akdeniz Bölgesi'ndeki yerleşmelere yönelik gerçekleştirdikleri göç hareketi etkili olmuştur.

3.3. Bölgelere Göre Toplam Net Göç Oranı

Göç etkinliği (MER) ve toplam net göç oranı (ANMR) oldukça farklı hususları ölçmektedir. Göç etkinliği esasen bölgeler arası göç akışları ağındaki simetri veya dengesizlik derecesini gösterirken, toplam net göç oranı, net göç dengelerinden kaynaklanan nüfusun yeniden dağılım kapsamını göstermektedir (Bell vd., 2002). Türkiye'de Düzey 1 Bölgelere göre toplam net göç oranları incelendiğinde Batı ve Doğu Marmara bölgelerinde 2008-2021 yılları arasındaki tüm yıllarda pozitif değerler gösterdiği dikkat çekerken, Güneydoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu ise negatif değerler öne çıkmaktadır. Bölge bazında pozitif net göçün görüldüğü yıllar aynı zamanda toplam net göç oranlarının da artı değerlerde seyrettiği, negatif net göçün olduğu yıllarda ise toplam net göç oranlarının eksi düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu durum İstanbul, Batı ve Doğu Karadeniz ve Batı Anadolu bölgelerinde açık bir şekilde izlenmektedir. Buna karşılık aldığı ve verdiği göç miktarı birbirine yakın olan Akdeniz ve Ege gibi bölgelerde toplam net göç oranlarının sıfıra yakın değerlerde seyrettiği gözlenmektedir (Tablo 4, Şekil 3).

Tablo 4. Türkiye'de İç Göçün Düzey 1 Bölgelerine Göre Toplam Net Göç Oranı Değişimi (2008-2021).

Düzey I Bölgeler	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Akdeniz	0,2	0,1	0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,4	-0,2
Batı Anadolu	0,3	0,5	0,6	0,7	0,4	0,4	0,5	0,7	0,2	0,3	-0,5	0,6	0,1	0,5
Batı Karadeniz	-0,4	-0,2	-1,1	-0,9	-0,3	-0,6	-0,8	-0,4	0,1	-0,2	1,5	-1,0	-0,5	0,3
Batı Marmara	1,0	0,4	0,5	0,5	0,8	0,6	1,4	0,6	1,1	1,0	1,1	0,4	0,9	1,4
Doğu Karadeniz	-0,2	0,1	-0,9	-1,0	0,7	-0,4	-0,2	-0,6	1,5	-1,3	3,0	-2,1	-0,3	0,2
Doğu Marmara	1,2	0,6	0,5	0,6	0,5	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0	0,3	0,6	0,7	0,8
Ege	0,4	0,2	0,0	0,0	0,3	0,2	0,5	0,3	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,5
Güneydoğu Anadolu	-0,8	-0,7	-0,4	-0,4	-0,8	-0,6	-0,6	-0,8	-0,9	-0,4	-0,4	-0,6	-0,2	-0,9
İstanbul	0,2	0,3	0,8	0,9	0,2	0,5	0,1	0,3	-0,5	0,0	-1,4	0,8	-0,3	-0,1
Kuzeydoğu Anadolu	-2,6	-1,5	-1,4	-1,3	-1,5	-1,9	-2,0	-2,1	-1,2	-2,1	-0,5	-1,6	-1,3	-1,5
Orta Anadolu	-0,9	-0,5	-0,9	-0,9	-0,4	-0,5	-0,7	-0,7	0,0	-0,3	0,8	-0,9	-0,4	-0,3
Ortadoğu Anadolu	-1,1	-0,9	-0,9	-1,7	-0,7	-0,7	-1,2	-1,3	-1,3	-0,9	0,1	-1,1	-0,7	-1,4

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu ADNKS verilerinden yararlanarak hesaplanmıştır.

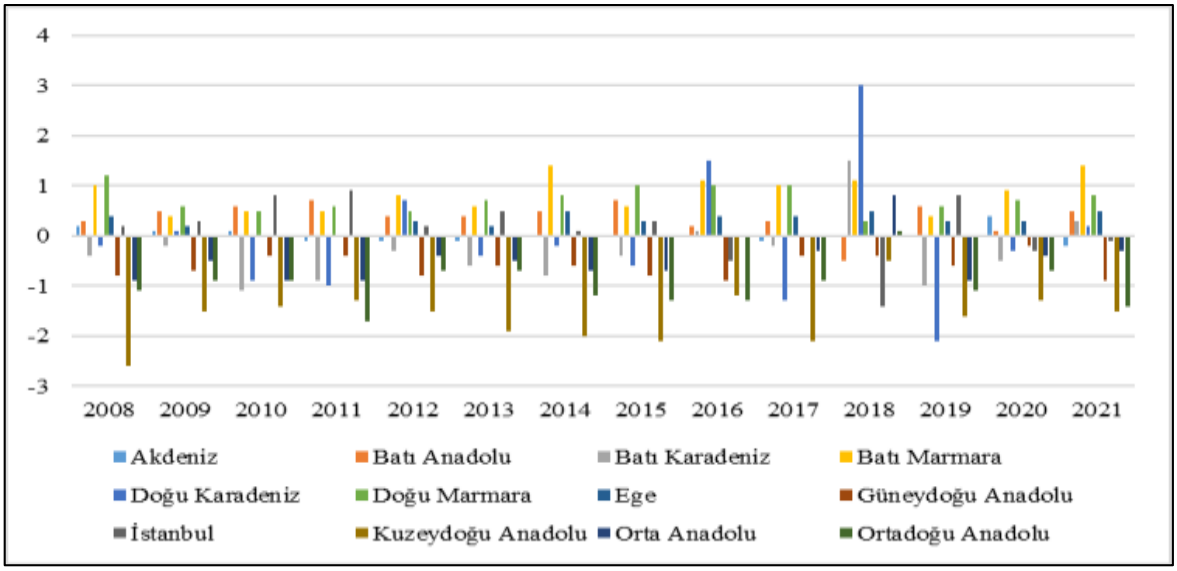

Şekil 3. Türkiye'de İç Göçün Düzey 1 Bölgelerine Göre Toplam Net Göç Oranı Değişimi (2008-2021).

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ülkeler ve bölgeler arasındaki doğum ve ölüm oranlarının giderek yakınlaşmasıyla birlikte, uluslararası göçle birlikte iç göç, artık ülkeler içindeki nüfusun mekânsal dağılışında önemli ölçüde başrol oynamaktadır. Bu çerçevede uluslararası ve iç göçlerin ölçülmesine yönelik farklı yaklaşımlar ve tekniklerin geliştirilerek uluslararası ve ulusal karşılaştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda bu çalışmada iç göçün nüfusun yeniden dağılımı üzerindeki etkisine ilişkin uluslararası literatürde kullanılan göç ölçme yöntemleri ile Türkiye iç göç hareketinin Düzey 1 bölgelere göre analizi ve karşılaştırılması yapılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada elde edilen bulgulardan ham göç yoğunluğu verileri uluslararası çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bell ve arkadaşları (2015), dünyadaki 96 ülke için göç yoğunluklarını karşılaştırdıkları çalışmada Türkiye'nin bir yıllık göç yoğunluğunu % 6 ile 8 arasında göstermişlerdir. Nitekim bu çalışmada 2008-2021 arasındaki yıllarda ham göç yoğunluğu % 5-7 arasında değişmekte, söz konusu yılların ortalama ham göç yoğunluğu ise % 6,05 olarak tespit edilmiş olup, bu yönüyle elde edilen sonuçlarla önceki çalışmaların verileri uyuşmaktadır.

Çalışma 2008-2021 arası yılları ve Düzey 1 bölgeleri ile sınırlandırılmış olması özellikle bölgeler arası karşılaştırmalarda sınırlılıklara neden olmuştur. Bu kapsamda mevcut çalışmada kullanılan göç ölçme tekniklerinin Türkiye özelinde ön uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede bundan sonraki süreçte alt bölge bazında yapılacak çalışmalar bu sorunun çözümü ve dolayısıyla daha ayrıntılı bir şekilde Türkiye'de iç göçün mekânsal ve zamansal dağılışının ortaya konulmasına imkân tanıyacaktır.

KAYNAKÇA

Bell, M., Blake, M., Boyle, P., Duke-Williams, O., Rees, P., Stillwell, J., & Hugo, G. (2002). Cross-national comparison of internal migration: issues and measures. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 165 (3), 435-464.

Bell, M., Charles-Edwards, E., Ueffing, P., Stillwell, J., Kupiszewski, M., & Kupiszewska, D. (2015). Internal migration and development: Comparing migration intensities around the World. *Population and Development Review*, 41(1), 33-58.

Birinci, S. (2017). Türkiye'de Göç Etkinliği, Nüfus Devinimi ve Nüfus Değişimi (2014-2015). *Türk Coğrafya Dergisi*, 69, 81-88.

Birinci, S., Kaymaz, Ç. K., & Zaman, M. (2017). Türkiye'de İller Arası Göç Hareketinde Cinsiyet Yapısının Analizi 2014-2015. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (18-19-20 Mayıs 2017, Alanya) Bildiriler Kitabı, 1659-1671.

Özgür, E. M. (2010). *Nüfusun Coğrafi Analizi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü Ders Notları.

Rees, P., Bell, M., Duke-Williams, O., & Blake, M. (2000). Problems and solutions in the measurement of migration intensities: Australia and Britain compared. *Population Studies*, 54 (2), 207-222.

Rees, P., Bell, M., Kupiszewski, M., Kupiszewska, D., Ueffing, P., Bernard, A., Charles-Edwards, E., & Stillwell, J. (2017). The impact of internal migration on population redistribution: An international comparison. Population, Space and Place, 23 (6), e2036.

Ünal, Ç. (2019). Türkiye'nin I. Düzey Bölgelerinde Göç İstatistiklerinin Değişim Analizi (2007-2017). *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 737-758.

Ünal, Ç. (2020). İzmir'in Göç Analizi (2008-2018). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), 195-208.

Yakar, M. (2012). Türkiye'de İç Göçlerin İlçelere Göre Mekânsal Analizi: 1995:2000 Dönemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9 (1), 741-768.

Yakar, M. (2013). 21.yy'ın Başında Türkiye'de İller Arası Göçlerin Mekânsal ve İstatiksel Analizi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5 (3), 239-263."

GÖÇ, KAPSAYICI BÜYÜME VE RYBCZYNSKI TEOREMİ

MIGRATION, INCLUSIVE GROWTH AND RYBCZYNSKI THEOREM

***Doç. Dr. Merter MERT*[1]**

[1] Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, Ankara, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5359-1041

ÖZET

Rybczynski teoremi Rybczynski'nin 1955 yılındaki çalışmasına dayanır. Söz kosunu teoreme göre, tam istihdam koşulları altında, dış ticaret haddi sabit iken, faktörlerden yalnızca birinin arzı arttığında arzı artan faktörü yoğun olarak kullanan sektördeki üretim mutlak olarak artarken, diğerindeki yani arzı sabit olan sektördeki üretim mutlak olarak azalır. Bu teorem kullanılarak göç olgusunun olası sonuçları kimi çalışmalarda açıklanmıştır. Söz konusu açıklamalara göre, yurt dışından yurt içine göç olması durumunda ortaya çıkacak sonuç, kaynakların sermaye yoğun kesimden emek yoğun kesimlere doğru aktarılmasıdır. Bir başka deyişle, ülkedeki kısmi uzmanlaşma, emek yoğun kesimlere doğru kayar. Bu çalışmanın amacı da Rybczynski teoreminden yola çıkarak göç olgusunun etkilerini açıklamaktır. Diğer taraftan, mevcut çalışmada, önceki çalışmalardan farklı olarak Rybczynski teoreminin sonuçlarının kapsayıcı büyüme çerçevesinde yorumlanması durumunda, yani normatif bir yorum yapılması durumunda insani gelişme kavramı kapsamında çıkarımlar yapılabileceği gösterilmiştir. Kapsayıcı büyüme, büyümenin istihdamı arttıracak şekilde ve dışlanmış, dezavantajlı ve yoksul kişileri de kapsayarak gerçekleşmesidir. İnsani gelişme kavramı da bu tanımla yakından ilişkilidir. İnsani gelişme yaklaşımının içeriği, 2016 yılında yayımlanan İnsani Gelişme Raporu'nda yer almıştır. Buna göre, insani gelişme yaklaşımı sonucunda kalkınmanın içeriği maddi gelişmeden ziyade insan esenliğini iyileştirmeye, geliri en çoklaştırmaktan ziyade insanın yetkinliklerini arttırmaya ve büyümeyi en iyileştirmekten ziyade özgürlükleri büyütmeye doğru kaymıştır. Çalışmada betimsel bir yöntem kullanılarak önce Rybczynski teoremi ile ilgili bilgi verilmiş, ardından kapsayıcı büyüme ve insani gelişme açıklanmıştır. Daha sonra Rybczynski teoreminin yorumlarından hareketle, bu teoremin bir çıkarımı olarak kapsayıcı büyüme kavramı ile bağlantı kurulmuştur. Çalışmada elde edilen sonuca göre, iktisadi bir kavramın yorumlanması pozitif veya normatif yorumlara göre değişir. Göç ile ilişkili açıklamalarda da aynı durum geçerlidir. Bir başka deyişle, eğer göç olgusu normatif bir içerikle kapsayıcı büyüme veya insani gelişme açısından ele alınırsa yapılacak yorumlar farklı, pozitif bir içerikle ele alınırsa yapılacak yorumlar farklı olacaktır. Bu yorumlardan hangisinin geçerli olacağı veya hangisinin kabul edileceği ise tartışmalı bir durumdur ve bu konu ek çalışmalar gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kapsayıcı büyüme, Rybczynski teoremi.

ABSTRACT

Rybczynski theorem is based on Rybczynski's article. According to the Rybczynski theorem, under full employment conditions, while the terms of trade are constant, when the supply of only one of the factors increases, the production in the sector that uses the increasing factor intensively rises, the production in the other sector decreases. Using this theorem the possible consequences of migration have been explained in some studies. According to the aforementioned explanations, in case of migration from abroad to the country, the result will be the transfer of resources from the capital-intensive sector to the labor-intensive sectors. In other words, specialization in the country shifts towards labor-intensive sectors. The aim of this study is to explain the effects of migration based on Rybczynski's theorem. On the other hand, in the present study, it has been shown that, unlike previous studies, inferences can be made within the scope of the concept of human development if the results of the Rybczynski theorem are interpreted within the framework of inclusive growth. Inclusive growth occurs when growth occurs in a way that increases employment and includes marginalized, disadvantaged and poor people. The

concept of human development is closely related to this definition. The content of the human development approach was defined in the 2016 Human Development Report. Accordingly, as a result of the human development approach, the content of development has shifted towards improving human well-being rather than material development, increasing human competencies rather than maximizing income, and enlarging freedoms rather than optimizing growth. In the current study, using a descriptive method, firstly, information about Rybczynski's theorem is given, and then inclusive growth and human development are explained. Then, based on the interpretations of Rybczynski's theorem, a connection was made with the concept of inclusive growth as an inference of this theorem. According to the result obtained in the study, the interpretation of an economic concept changes according to positive or normative approaches. The same is true for statements related to migration. In other words, if migration is handled with a normative content in terms of inclusive growth or human development, the comments to be made will be different, if it is handled with a positive content, the comments will be different. Which of these interpretations will be valid or which will be accepted is a controversial situation and this issue requires further studies.

Keywords: Migration, Inclusive growth, Rybczynski theorem.

1. GİRİŞ

Rybczynski teoremi Rybczynski'nin 1955 yılındaki çalışmasından yola çıkılarak açıklanır. Söz konusu teoreme göre, tam istihdam koşulları altında, dış ticaret haddi sabit iken, faktörlerden yalnızca birinin arzı arttığında arzı artan faktörü yoğun olarak kullanan sektördeki üretim mutlak olarak artarken, diğerindeki yani arzı sabit olan sektördeki üretim mutlak olarak azalır. Göç de bir ülkenin emek arzını arttıran bir unsur olarak ele alındığında Rybczynski teoremi göçün sonuçlarını incelemek için kullanılabilir (örneğin bkz. Meçik ve Karabacak (2016)). Diğer taraftan, bu inceleme pozitif bir yaklaşıma dayanacaktır. Normatif bir kavram olan kapsayıcı büyüme ise büyümenin istihdamı arttıracak şekilde ve dışlanmış, dezavantajlı ve yoksul kişileri de kapsayarak gerçekleşmesidir. Bir başka normatif içeriğe sahip olan insani gelişme kavramı da bu tanımla yakından ilişkilidir. İnsani gelişme yaklaşımının içeriği, 2016 yılında yayımlanan İnsani Gelişme Raporu'nda yer almıştır. Buna göre, insani gelişme yaklaşımı sonucunda kalkınmanın içeriği maddi gelişmeden ziyade insan esenliğini iyileştirmeye, geliri en çoklaştırmaktan ziyade insanın yetkinliklerini arttırmaya ve büyümeyi en iyileştirmekten ziyade özgürlükleri büyütmeye doğru kaymıştır. Bu çalışmada Rybczynski teoreminin pozitif iktisat perspektifinden yorumlanan sonuçlarının normatif iktisat penceresinden yorumlanması durumunda nasıl bir sonuç elde edileceği gösterilmiştir.

İzleyen bölümde önce Rybczynski teoremi ile ilgili bilgi verilmiş, ardından gelen bölümde insani gelişme ve kapsayıcı büyüme açıklanmıştır. Daha sonra Rybczynski teoreminin yorumlarından hareketle, bu teoremin bir çıkarımı olarak kapsayıcı büyüme kavramı ile ilişki kurulmuştur.

2. RYBCZYNSKI TEOREMİ

Rybczynski (1955)'te yer alan grafiksel çözümlemeden hareketle Rybczynski teoremi olarak bilinen teorem ortaya çıkmıştır. Söz konusu teoremin yaygın tanımına göre, tam istihdam koşulları altında, dış ticaret haddi sabit iken, faktörlerden yalnızca birinin arzı arttığında arzı artan faktörü yoğun olarak kullanan sektördeki üretim mutlak olarak artarken, diğerindeki yani arzı sabit olan sektördeki üretim mutlak olarak azalır. Şekil 1'de Rybczynski teoreminin grafiksel gösterimi yer almaktadır. Buna göre, yatay eksende emek yoğun mal miktarının yani pamuk miktarının dikey eksende ise sermaye yoğun mal miktarının yani çelik miktarının olduğu varsayıldığında; sermaye arzı sabitken emek arzı artarsa üretici dengesinin gösterildiği nokta şekildeki gibi değişecek ve böylece dengedeki pamuk üretimi artarken çelik üretimi azalacaktır. Bunun anlamı ekonomideki kısmi uzmanlaşmanın sermaye yoğun maldan emek yoğun mala doğru kaymasıdır.

Şekil 1. Rybczynski teoreminin Grafiksel Gösterimi

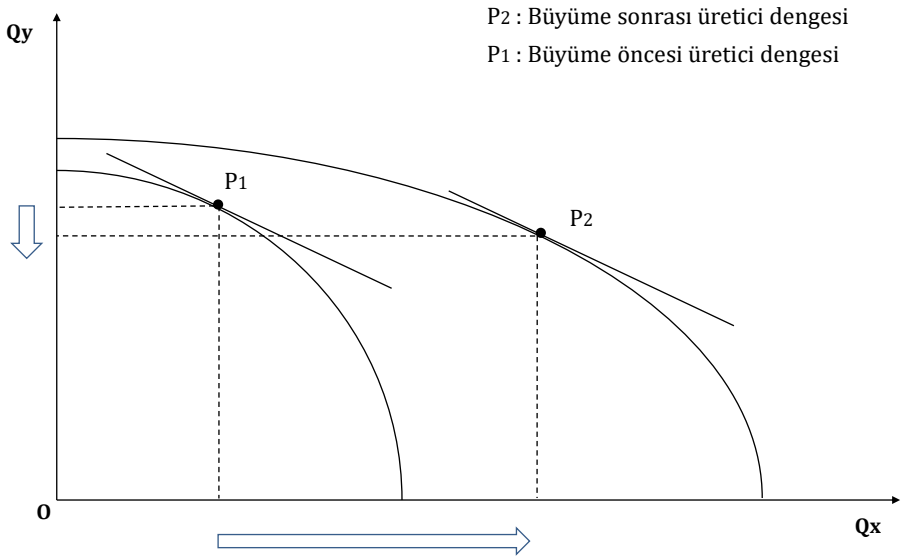

Kaynak: Rybczynski (1955)'ten hareketle oluşturulmuştur.

3. İNSANİ GELİŞME VE KAPSAYICI BÜYÜME[1]

Birleşmiş Milletler'e göre, kalkınmanın günümüzdeki anlamı insani gelişmedir. Bu kavramın içeriğini insani gelişme göstergelerinden yola çıkarak anlamak mümkündür. Bu göstergelerden biri İnsani Gelişme Endeksidir. İnsani Gelişme Endeksi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından hazırlanan İnsani Gelişme Raporları'nda ilan edilen ve bugün için genel kabul görmüş bir endekstir. İnsani Gelişme Endeksi (İGE), üç endeksin geometrik ortalamasıdır: i) Yaşam beklentisi endeksi, ii) Eğitim endeksi, iii) Gelir endeksi. İnsani gelişme endeksinin üç boyutu ve dört göstergesi vardır. Üç boyut; eğitim, sağlık ve yaşam standardıdır. Eğitim boyutunun göstergeleri yıl cinsinden beklenen ve ortalama okullaşma süresidir. Sağlık boyutunun göstergesi yıl cinsinden yaşam beklentisi süresidir. Yaşam standardı boyutunun göstergesi ise $ cinsinden 2011 fiyatlarıyla satınalma gücü paritesi ile hesaplanmış kişi başına gayrisafi milli gelirdir.

Birleşmiş Milletler 2016 İnsani Gelişme Raporu'nda "İnsani Gelişme Endeksi (İGE), insan gelişmesinin üç temel boyutunu birleştirir" dendikten sonra, insani gelişmeyi daha kapsamlı ölçmek için, "aynı zamanda dört ayrı kompozit gösterge" sunulduğu belirtilmiştir (UNDP, 2016: 3). Böylece, insani gelişme İnsani Gelişme Endeksi ile birlikte şu dört ayrı kompozit gösterge ile ölçülmektedir: Eşitsizlikle Uyarlanmış İnsani Gelişme Endeksi, Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi, Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi. O halde insani gelişme, eşitsizliği, kadının güçlenmesini, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve yoksulluğu da içeren bir kavramdır. Birleşmiş Milletler'e göre, insani gelişme yaklaşımı, kalkınma söylemini; "maddi zenginlik gütmekten insan esenliğini artırmaya", "geliri azami kılmaktan yetkinlikleri artırmaya", "büyümeyi optimize etmekten özgürlükleri genişletmeye doğru" kaydırmıştır (UNDP, 2016: 2). Birleşmiş Milletler 2016 İnsani Gelişme Raporu'nda, azgelişmiş ülkelerin sorunlarına, odak noktasına insani gelişmenin yerleştirildiği bir analitik çerçeve kullanılarak yaklaşılması gerektiğinin altı çizilmiştir. 2016 İnsani Gelişme Raporu'ndaki beş temel mesaj şunlardır (UNDP, 2016: 1): "Evrensellik insani gelişmenin anahtarıdır ve herkes için insani gelişme ulaşılabilir bir hedeftir. Çeşitli insan grupları hala temel yoksunluklar yaşıyor ve bunlar aşmada büyük engellerle

[1] Bu bölüm yazarın Kalkınma ve Büyüme İktisadı adlı eserinde yer alan bir kısmın yeniden düzenlenmiş halidir.

karşı karşıya kalıyor. Herkes için insani gelişme bazı analitik sorunların ve değerlendirme perspektiflerinin odağını değiştirmeyi gerektiriyor. Eğer mevcut politika seçenekleri uygulanırsa, herkes için insani gelişmenin başarılmasına katkı yapar. Daha adil çok taraflılık içerecek şekilde küresel yönetişimde reform yapılması, herkes için insani gelişmeye ulaşılmasına katkıda bulunur."

Böylece Birleşmiş Milletler aslında şu mesajı vermiştir: Dünya ölçeğindeki büyümeye, sanayileşmeye ve teknolojik atılımlara rağmen insani koşullarda yaşayamayan milyonlar vardır. Bu milyonlarca insanın sorunlarını çözmek için odak noktasına büyüme ve sanayileşmeden ziyade kapsayıcı bir büyüme ve sanayileşmeyi içerecek şekilde insani gelişme yerleştirilmelidir. Burada vurgulanan şey, söz konusu insanların sorunlarını doğrudan hedef alacak bir mekanizma oluşturmaktır. Böyle bir mekanizma da ancak sorunları çözebilecek faillerin gönüllü işbirliği ile mümkündür. Söz konusu işbirliği de yönetişim kavramı, yani devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği ile yakından ilişkilidir. Yönetişimden kasıt, devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğidir. O halde işleyen bir yönetişim ortamında, odak noktasına insani gelişmeyi yerleştirerek, insani sorunlar yaşayan kitlelerin sorunlarını doğrudan hedefleyen programlar ve projeler yoluyla kalkınmaya ilişkin sorunlar çözülebilir.

İnsani gelişmenin odak noktasına yerleştirildiği yaklaşımda, insani gelişmenin gerçekleşmesi için kişinin özgürlük alanının genişletilmesi gerekir. Bir başka deyişle, insani gelişme kişinin özgürlük alanının genişletilmesi ile mümkün olur. Birleşmiş Milletler'e göre, söz konusu özgürlükler esenlik özgürlüğü ve eylemlilik özgürlüğüdür. Esenlik özgürlüğü sonuçsal işlevler ve yetkinliklerdir. Sonuçsal işlevler, bir insanın sağlıklı olmak ve yeterli beslenmek gibi olmayı değerli bulduğu şeylerdir, yani bir potansiyeli gösterir. Yetkinlikler ise bu potansiyel içinde kişinin başarmasının mümkün olduğu çeşitli sonuçsal işlevlerden meydana gelir. O halde esenlik özgürlüğü, insanın olmayı değerli bulduğu tüm şeylerin ve bunların içinden başarabileceği şeylerin var olduğu bilgisini verir. Eylemlilik özgürlüğü ise söz hakkı ve özerkliktir. Eylemlilik bir insanın amacına yönelirken özgür olmasıdır. O halde eylemlilik özgürlüğü, insanın olmayı değerli bulduğu tüm şeyleri ve bunların içinden başarabileceği şeyleri kendi kendisine özgürce belirleyebilmesi gerektiği bilgisini verir.

Birleşmiş Milletler, esenlik özgürlüğü ve eylemlilik özgürlüğünün insani gelişme için mutlak birer zorunluluk olduğunu vurgular. Şekil 2'deki sonuçsal işlevler ve yetkinlikler esenlik özgürlüğü olarak ve söz hakkı ve özerklik de eylemlilik özgürlüğü olarak okunmalıdır.

Şekil 2. Birleşmiş Milletler'e Göre İnsani Gelişme Yaklaşımı

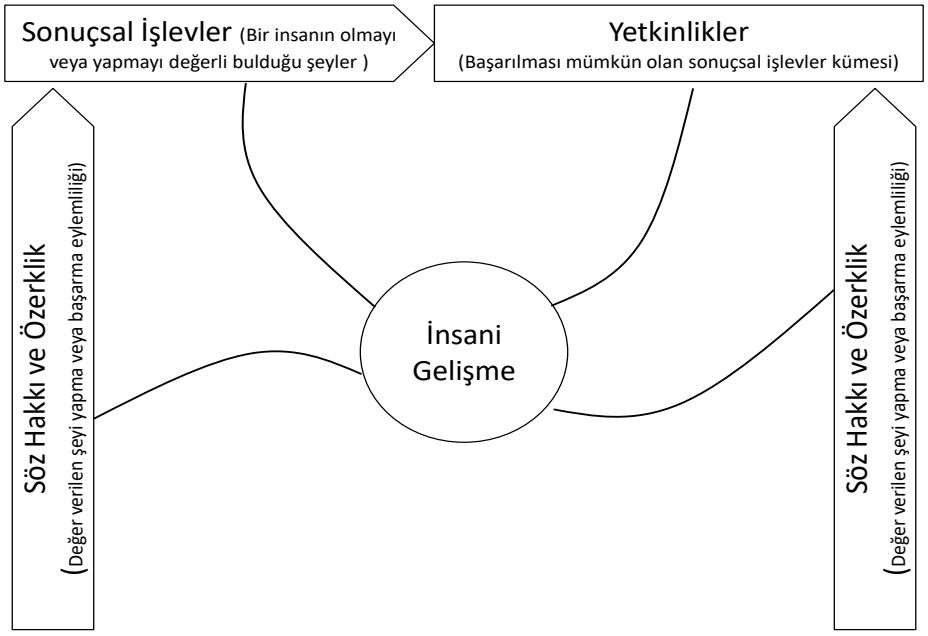

Kaynak: UNDP (2016: 2)'den hareketle oluşturulmuştur.

Birleşmiş Milletler'e göre, insani gelişme hem bir süreç içinde gerçekleşmektedir hem de bir sonuçtur (UNDP, 2016: 2). İnsani gelişme bir süreçtir; çünkü insanın seçeneklerini fırsatlarını artırarak gerçekleşmektedir. İnsani gelişme bir sonuçtur; çünkü kalkınmanın hedefi olarak belirlenmiştir. Böylece, insani gelişme hedefine ulaşmak için insanların "kendi yaşamlarını şekillendiren süreçleri etkilemeleri" gerekmektedir (UNDP, 2016: 2). O halde, büyümenin gerçekleşmesi, insani gelişme için sadece bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır; büyüme kalkınmanın tek hedefi değildir. Büyüme, günümüzdeki kalkınmanın yani insani gelişmenin gerçekleşmesi için bir araçtır. Böylece, kalkınmanın günümüzdeki anlamı olan insani gelişme kavramı Birleşmiş Milletler tarafından şöyle tanımlanmıştır (UNDP, 2016: 2): "İnsani gelişme; insan yaşamını iyileştirmek yoluyla insanlar için, kendi yaşamlarını şekillendiren süreçlere aktif biçimde katılarak insanlar tarafından, insan yeteneklerini artırmak suretiyle insanların geliştirilmesidir." İnsani gelişmenin bu tanımı, kapsayıcı büyüme kavramıyla da yakından ilişkilidir. İnsani gelişmenin gerçekleşmesi için büyümenin kapsayıcı bir şekilde benimsenmesi gerekir.

İnsani gelişmenin başarılabilmesi için kapsayıcı bir büyümenin varlığı gereklidir. Birleşmiş Milletler'e göre, kapsayıcı büyümenin unsurları şunlardır (UNDP, 2016: 11):

"i) İstihdamı öne alan büyüme stratejisi oluşturmak,

ii) finansal kapsayıcılığı artırmak,

iii) insani gelişme önceliklerine yatırım yapmak ve

iv) yüksek etkili çok boyutlu müdahaleler yapmak (kazan – kazan stratejileri)."

İstihdamı öne alan büyüme stratejisi, istihdamsız büyümenin önlenmesi büyümenin istihdam imkânlarını genişleterek gerçekleşmesidir. Bunun yanı sıra, kayıt dışı istihdam ile mücadele politikaları, büyük ölçekli üreticilerin küçük ölçekli üreticiler ile bağını kuvvetlendirmeyi, fakir kişiler hangi kesimde daha fazla ise o kesime yoğunlaşmayı, kamusal kaynakların tahsisinde yeni iş olanaklarını arttıracak değişiklikliler yapmayı içerir. Finansal kapsayıcılık, yoksul ve dezavantajlı kişilerin finansal kaynaklara ulaşabilmesini sağlamaktır. İnsani gelişme önceliklerine odaklanan yatırımlar, dezavantajlı ve ötekileştirilmiş kişilere, maliyeti düşük fakat ancak kalitesi yüksek hizmet ve altyapı temin etmek anlamına gelir. Yüksek etkili çok boyutlu müdahaleler, kazan-kazan sonucunu doğuracak şekilde, okullardaki yemek hizmeti programları gibi uygulamalardır.

4. KARŞILAŞTIRMA

Rybczynski teoremi kullanılarak göç olgusunun olası sonuçları kimi çalışmalarda açıklanmıştır. Söz konusu açıklamalara göre, yurt dışından yurt içine göç olması durumunda ortaya çıkacak sonuç, kaynakların sermaye yoğun kesimden emek yoğun kesimlere doğru aktarılmasıdır. Bir başka deyişle, ülkedeki kısmi uzmanlaşma, emek yoğun kesimlere doğru kayar. Gerçekten Şekil 1 incelendiğinde bu görülebilir. Buna göre, başlangıçta P_1 olan üretici dengesi ülkeye emek göçünün olması ile birlikte P_2'ye kayar. Bu da dikey eksendeki sermaye yoğun malın dengedeki üretim miktarının azalmasına, yatay eksendeki emek yoğun malın dengedeki üretim miktarının artmasına yol açar. Eğer kalkınma, sermaye birikimi ile birlikte sanayileşmenin sağlanması ve böylece katma değeri yüksek olan malların üretme yeteneğinin artması olarak tanımlanırsa göç ile ortaya çıkacak sonuç kalkınma sürecini ilerletecek bir sonuç olarak yorumlanmaz.

Diğer taraftan, Rybczynski teoreminin sonuçlarının kapsayıcı büyüme çerçevesinde yorumlanması durumunda, yani normatif bir yorum yapılması durumunda insani gelişme kavramı kapsamında çıkarımlar yapılabilecektir. Önceki başlıkta ifade edildiği gibi, kapsayıcı büyüme istihdamı öne alan bir büyüme stratejisi içerir. Aynı zamanda dezavantajlı kesimlerin gereksinimlerini gözeten ve insani gelişme öncelikli bir kaynak tahsisi mekanizmasını vurgular. Bu durumda, eğer kalkınma geleneksel tanımıyla değil de günümüzdeki normatif içeriği ağır basan tanımıyla ele alınırsa, Rybczynski teoremine göre göçün gerçekleşmesi sonucunda emek yoğun iş kollarının gelişmesi kapsayıcı büyümeye hizmet edecektir.

5. SONUÇ

Çalışmada elde edilen sonuca göre, iktisadi bir kavramın yorumlanması pozitif veya normatif yorumlara göre değişir. Göç ile ilişkili açıklamalarda da aynı durum geçerlidir. Bir başka deyişle, eğer göç olgusu normatif bir içerikle kapsayıcı büyüme veya insani gelişme açısından ele alınırsa yapılacak yorumlar farklı, pozitif bir içerikle ele alınırsa yapılacak yorumlar farklı olacaktır. Bu yorumlardan hangisinin geçerli olacağı veya hangisinin kabul edileceği ise tartışmalı bir durumdur. İki seçenek arasındaki seçim sorununun incelenmesi ek çalışmalar gerektirmektedir.

KAYNAKLAR

Meçik O. , Karabacak M. (2016). Türkiye Ekonomisinde Orta Gelir Tuzağı ve Göç Sorunsalına Rybczynski Teoremi Yaklaşımı. 2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi, Konya, Türkiye, 23 - 25 Eylül 2016, Bildiri Kitabı,142-148.

Rybczynski, T. M. (1955). Factor endowment and relative commodity prices. *Economica, 22*(88), 336-341.

UNDP (2016). *Özet 2016 İnsani Gelişme Raporu, Herkes İçin İnsani Gelişme*. Çeviren: Adnan Bıçaksız, UNDP.

GÖÇÜN ETKİLERİ: POZİTİF VE NORMATİF YAKLAŞIMLAR ARASINDAKİ SEÇİM

EFFECTS OF MIGRATION: CHOICE BETWEEN POSITIVE AND NORMATIVE APPROACHES

***Doç. Dr. Merter MERT*[1]**

[1] Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü, Ankara, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5359-1041

ÖZET

Göçün etkileri geniş bir çerçevede ele alınır. Göçün etkilerinden önemli bir tanesi iktisadi etkilerdir. Söz konusu iktisadi etkiler pozitif ve normatif olarak ayrıştırılabilir. Pozitif iktisadi etkilerden kasıt değer yargıları içermeyen etkilerdir. Böylece, göçün iktisadi etkileri pozitif bir yaklaşım kullanılarak ele alındığında değer yargılarından arınmış bir şekilde analiz yapılır. Dolayısıyla, bu analizden hareket edilerek "olan"ı anlatan çıkarımlar yapılır. Normatif iktisadi etkilerden kasıt ise değer yargıları içeren etkilerdir. Eğer göçün etkileri normatif olarak ele alınıp bir analiz yapılırsa, böyle bir durumda göç kavramı bir değer yargısı kümesi çerçevesinde ele alınmış olur. Bunun sonucunda da söz konusu değer yargıları çerçevesinde "olması gereken"e ilişkin çıkarımlar yapılır. Bu çalışmanın temel tezi şudur: Pozitif ve normatif yaklaşımları birlikte ve aynı anda uygulamak gerçekçi değildir; bu iki yaklaşımdan birine öncelik verilerek politika tasarlanırsa, diğer yaklaşım da uygulanabilir hale gelir. Mevcut çalışmanın amacı, yukarıda ifade edilen tezi, Albert Hirschman'ın analitik çerçevesini kullanarak açıklamaktır. Albert Hirschman dengesiz büyüme stratejisini 1958 yılındaki çalışmasında açıklamıştır. Dengesiz büyüme stratejisi dengeli büyüme stratejisine yapılan bir itirazdır. Dengeli büyüme stratejisinin bir yorumuna göre, tek başına yapıldığında karlı olmayan yatırımlar birbirini tamamlayacak şekilde ve eşanlı olarak gerçekleştirilirse karlı hale gelmektedir. Albert Hirschman'a göre ise, azgelişmiş ülkeler gerek kaynak açısından gerekse teknik bilgi ve beceri açısından yetersizlikleri nedeniyle dengeli büyümeyi başaramaz, dengesiz büyümek zorundadır. Dengesiz büyüme stratejisinin buradaki anlamı, azgelişmiş bir ülkenin iki yatırım seçeneği arasında seçim yapması ve birine öncelik vermesidir. Diğer taraftan, bir seçeneğe öncelik vermek diğer seçeneği dışlamak değildir; bir seçeneğe öncelik vermek diğer seçeneğin de gerçekleşmesini mümkün kılmak anlamına gelir. Mevcut çalışmanın yukarıda ifade edilen amacına ulaşmak üzere, çalışmada kullanılan yöntem betimsel bir incelemeye dayanmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre, eğer öncelikle normatif bir yaklaşımdan hareket edilirse, bunun sonucunda çoğalacak olan iktisadi kaynaklar ekonominin büyümesini sağlayarak pozitif yaklaşımın getirisini mümkün kılacaktır. Tersine, eğer öncelikle pozitif bir yaklaşımdan hareket edilirse, bunun sonucunda ortaya çıkacak olan gelir artışı normatif yaklaşımın finansmanını mümkün kılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Pozitif iktisat, Normatif iktisat, Dengesiz büyüme.

ABSTRACT

The effects of migration are discussed in a broad framework. One of the important effects of migration is the economic effects. The economic effects can be decomposed as positive and normative. What is meant by positive economic effects is effects that do not contain value judgments. Thus, when the economic effects of migration are handled using a positive approach, the analysis is made without value judgments. Therefore, inferences describing "to be" are made based on this analysis. What is meant by normative economic effects are those that involve value judgments. If the effects of migration are handled normatively and an analysis is made, then the concept of migration will be handled within the framework of a set of value judgments. As a result of this, inferences are made about what "ought to be" within the framework of the value judgments. The main thesis of this study is following: It is unrealistic to apply positive and normative approaches together and at the same time; if a policy is designed by giving priority to one of these two approaches, the other approach becomes feasible as well. The aim of the present study is to explain the thesis expressed above using the analytical framework of Albert

Hirschman. Albert Hirschman explained the unbalanced growth strategy in his work in 1958. The unbalanced growth strategy is an objection to the balanced growth strategy. According to one interpretation of the balanced growth strategy, investments that are not profitable when made alone become profitable if they are made in a complementary and simultaneous manner. According to Albert Hirschman, underdeveloped countries cannot achieve a balanced growth due to their inadequacy in terms of resources and technical knowledge and skills. Thus they have to grow unbalanced. An unbalanced growth strategy means that an underdeveloped country chooses between two investment options and gives priority to one. On the other hand, prioritizing one option is not excluding the other; to prioritize one option means to make the other option possible. In order to achieve the above-mentioned aim of the present study, the method used in the study is based on a descriptive analysis. According to the results of the study, if a normative approach is taken first, the economic resources that will increase as a result will enable the economy to grow, making the return of the positive approach possible. On the contrary, if a positive approach is taken first, the resulting increase in income will make it possible to finance the normative approach.

Keywords: Migration, Positive economics, Normative economics, Unbalanced growth.

1. GİRİŞ

Göçün geniş bir çerçevede ortaya çıkan etkilerinden biri iktisadi etkilerdir. Bu etkiler pozitif ve normatif olarak ayrıştırıldığında bunlardan hangisinin politika çıkarımı için kullanılacağı sorunu ortaya çıkar. Mevcut çalışmanın iddiasına göre, pozitif ve normatif yaklaşımları birlikte ve aynı anda uygulamak gerçekçi değildir; bu iki yaklaşımdan birine öncelik verilerek politika tasarlanırsa, diğer yaklaşım da uygulanabilir hale gelir. Örneğin, pozitif bir yaklaşımla yalnızca göç edenlerin ekonomiye katkısının ne olacağı araştırılıp göçmenleri kabul eden bir tutum ile göç edenlerin başlangıçtaki getirisine bakmaksızın insani güdülerle göç edenleri kabul eden bir tavrın birarada uzlaşı içinde uygulanabileceğini savunmak zordur. Bu iddia Albert Hirschman'ın analitik çerçevesi kullanılarak açıklanabilir. Çalışmada göçün pozitif ve normatif olarak ayrıştırılan etkilerinin Albert Hirschman'ın bakış açısı temelinde nasıl açıklanabileceği tartışılmıştır.

İzleyen bölümde pozitif ve normatif iktisada ilişkin açıklama yapılmış ve bu etkiler göç ile ilişkilendirilmiştir. Ardından gelen bölümde Albert Hirschman'ın çözümlemesine yer verilmiştir. Daha sonra ise göçün etkilerinin incelenmesi için Albert Hirschman'ın inceleme çerçevesi kullanılmıştır.

2. POZİTİF İKTİSAT, NORMATİF İKTİSAT VE GÖÇ[1]

Pozitif bir bakış açısı yalnızca olan ile ilgilenen, değer yargılarını ve idealize edilmiş amaçları konu edinmeyen bir bakış açısıdır. Düşünürler tarafından bu durum çokça tartışılmış ve iktisat açısından da eskiden beri ele alınagelmiştir. Örneğin Maynard Keynes'in babası Neville Keynes çalışmasında şu soruları sormuştur (Keynes, 1891: 31): "[Politik iktisat] fiili olanları mı yoksa idealleri mi konu edinir? [Politik iktisat] münhasıran tekdüzeliklerin araştırılması ile ilgilenen pozitif bir bilim midir yoksa eylemin tatbiki kurallarının belirlenmesini amaç edinen bir sanat mıdır?" Neville Keynes'e göre, pozitif bilim "olan ile ilgilenen sistematize bilgi kitlesi" (Keynes, 1891: 34) iken, normatif veya Neville Keynes'in ifadesiyle *düzenleyici* bilim "olması gerekenin kriterlerini tartışan sistematize bilgi kitlesi"dir (Keynes, 1891: 34). "O halde [normatif bilim] fiili olandan ayrı olarak ideal ile ilgilenir; [normatif bilim] verili bir amaca erişmek için [gerekli] kurallar sistemi hakkında bir sanattır." (Keynes, 1891: 34-35) Neville Keynes kendi amacını, "iktisadi tekdüzeliklerin iktisadi ideallerden bağımsız bir şekilde ve iktisadi kurallar formüle edilmeksizin tartışılmasının hem mümkün hem de arzu edilir olduğunu göstermek" (Keynes, 1891: 35-36) olarak vurgulamış ve iktisadı *olan* ile ilgilenen pozitif bir bilim olarak tanımlamıştır. Daha güncel çeşitli çalışmalarda da iktisadın değer yargılarından bağımsız pozitif bir disiplin olduğu vurgulanmıştır. Örneğin, Rothschild, "iktisadın bilimselleştirilmesinin etik köklerinden de ayrılmasına" yol açtığına ve "20. yüzyıl anaakım iktisadın tamamen bu ayrımı kabul

[1] Bu ve izleyen bölümdeki açıklamaların bir kısmı yazarın Kalkınma ve Büyüme İktisadı adlı eserinde yer alan bir kısmın yeniden düzenlenmiş halidir.

ettiğine" dikkat çekmiştir (Rothschild, 1993: 16). Rothschild (1993: 16)'ya göre, "iktisadi teori, iktisadi süreçlerin mekanizmasını açıklamak ve analiz etmek zorunda olan pozitif bir bilim"dir, ayrıca, -malıdır/-melidir gibi "etik değerlendirmeler iktisatçının araştırma programının bir bölümünü oluşturamaz".

Göçün iktisadi etkileri pozitif bir yaklaşım kullanılarak ele alındığında değer yargılarından arınmış bir şekilde "olan"ı anlatan çıkarımlar yapılır. Böyle bir analizde, göçün etkileri değer yargılarından bağımsız bir fayda-maliyet analizine dayanır. Örneğin göç edenlerin ülkeye getirecekleri parasal kaynaklar sayesinde finansman imkânlarının artması, göç edenlerin ucuz işçi olması durumunda üretim maliyetlerinin düşmesi, göç edenlerin vasıflı insanlar olması durumunda verimliliğin artması gibi faydalar getiri olarak hesaplanır. Diğer taraftan, göç edenlerin iaşesi için yapılacak harcamalar da bir maliyet kalemi olarak ele alnır.

İktisadın normatif bir disiplin olduğunu iddia eden çalışmalar da vardır. Örneğin Atkinson (2009)'a göre iktisat moral bir bilimdir. Atkinson (2009: 792) iktisadın moral bir bilim olmasını refah iktisadına dayandırmıştır. Ayrıca, Atkinson (2009: 793)'e göre, gerek Dünya Bankası gerekse Avrupa Birliği yayınlarında da normatif ifadelere rastlanmaktadır. Atkinson (2009: 793) buna örnek olarak Dünya Bankası'nın Binyılın Kalkınma Hedefleri'ni ve Avrupa Birliği'nin büyüme, istihdam, sosyal katılma ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarından oluşan yapısal göstergelerini vermiştir. Cochran (1974: 186) ise iktisadın, "esasında, her zaman için moral bir bilim" olduğunun altını çizmiştir. Cochran (1974: 186 ve 188), iktisadi sistemin "yalnızca, yatırımcı veya tüketicinin bireysel istek ve ihtiyaçlarını tatmin etmek için var olduğu" yönündeki kabulün; "sosyal refahın tek ölçütünün bireyin kendi öz çıkarı peşinden koşması" olduğunun varsayılmasının; özetle, "birey için iyi olanın toplum için de iyi olduğunun" ve "toplumun sadece bireylerin toplamında oluşan bir topluluk" olarak benimsenmesinin zaten "moral bir onaylama" veya "moral bir varsayım" olduğuna dikkat çekmiştir.

Göçün etkileri normatif olarak ele alınıp bir analiz yapılırsa, böyle bir durumda göç kavramı bir değer yargısı kümesi çerçevesinde ele alınmış olur. Bunun sonucunda da söz konusu değer yargıları çerçevesinde "olması gereken"e ilişkin çıkarımlar yapılır. Böyle bir analizde, göçün etkileri değer yargılarından başlanarak açıklanır. Örneğin göç edenlerin yaşadıkları zorluklar; aç kalmak, korkmak, korunmasız veya korunaksız kalmak, çocukların bakımsızlığı gibi olumsuzluklar nedeniyle göç eden insanları misafir etmek ve masraflara katlanmak gerekir. Dikkat edilirse böyle bir bakış açısında, göç eden kişinin ne getireceği ve neye mal olacağı en baştan sorgulanmamakta, tersine göç edenlerin yaşadıkları zorluklar normatif bir tavırla öncelikli olarak ela alınmaktadır. Bu tavrın manevi olarak getirisinin yanı sıra ülkeler arasındaki itibarın artması sayesinde potansiyel olarak üretken kaynaklar açısından bir çekim merkezi olması gibi önemli bir getirisi de olabilecektir.

3. HIRSCHMAN'IN ANALİZİ

Albert Hirschman dengesiz büyüme stratejisini 1958 yılındaki çalışmasında açıklamıştır. Dengesiz büyüme stratejisi dengeli büyüme stratejisine yapılan bir itirazdır. Dengeli büyüme stratejisinin bir yorumuna göre, tek başına yapıldığında karlı olmayan yatırımlar birbirini tamamlayacak şekilde ve eşanlı olarak gerçekleştirilirse karlı hale gelmektedir. Albert Hirschman'a göre ise, azgelişmiş ülkeler gerek kaynak açısından gerekse teknik bilgi ve beceri açısından yetersizlikleri nedeniyle dengeli büyümeyi başaramaz, dengesiz büyümek zorundadır.

Hirschman (1958)'de yer alan açıklama aynı kaynakta da yer verilen Şekil 1'de gösterilmiştir. Şekil 1'deki orijinden çıkan doğru hem doğrudan üretken faaliyetlerine hem de sosyal sabit sermaye yatırımlarına eşanlı bir şekilde kaynak ayrıldığı dengeli büyüme yoludur. Hirschman (1958)'e göre, bu ülkeler hem kaynak açısından hem de teknik bilgi ve beceri açısından yetersizlikleri nedeniyle dengeli büyüme yolundan ilerleyemez. Söz konusu ülkeler ya şekilde $AA_1BB_2C...$ olarak gösterilen sosyal sabit sermaye fazlalığıyla veya $AB_1BC_1C...$ olarak gösterilen sosyal sabit sermaye kıtlığıyla büyüyebilir. Dengesiz büyüme stratejisinin buradaki anlamı, azgelişmiş bir ülkenin iki yatırım seçeneği arasında seçim yapması ve birine öncelik vermesidir. Diğer taraftan, bir seçeneğe öncelik vermek diğer seçeneği dışlamak değildir; bir seçeneğe öncelik vermek diğer seçeneğin de gerçekleşmesini mümkün kılmak anlamına gelir. Hirschman (1958) azgelişmiş ülkelerin kaynak kıtlığı ve teknik bilgi ve beceri

yetersizliği nedeniyle dengeli büyümenin gerektirdiği ayrıntılı planlamayı yapamayacaklarını vurgulayarak, bu ülkelerin ya öncelikle altyapıya (sosyal sabit sermayeye) ya da öncelikle doğrudan üretken faaliyetlere kaynak ayırmaları gerektiğini açıklamıştır. Bir başka deyişle, bu ülkeler eşanlı bir yatırım hamlesi yerine bir sektöre öncelik vererek kaynak tahsisini gerçekleştirmelidir.

Şekil 1. Doğrudan Üretken Faaliyetler Sermayesinin ve Sosyal Sabit Sermayenin Dengeli ve Dengesiz Büyümesi

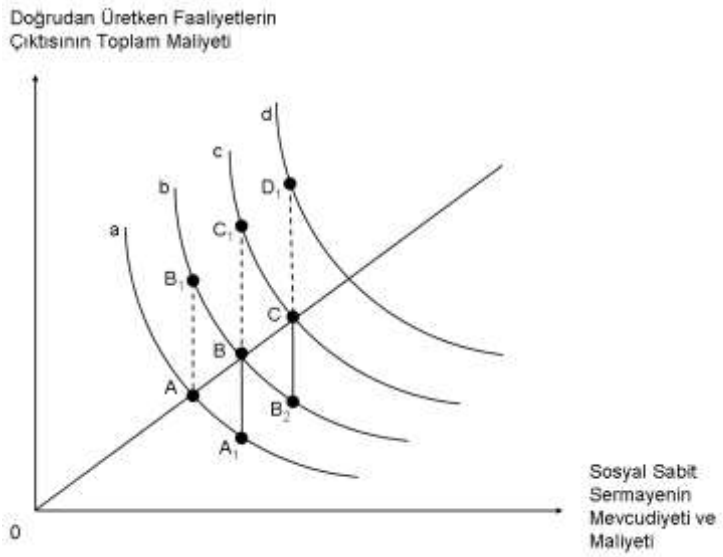

Kaynak: Hirschman (1958).

4. HIRSCHMAN'IN ANALİZİNİN UYARLANMASI

Göçün iktisadi etkileri pozitif ve normatif bir yaklaşım kullanılarak ele alındığında yapılacak çıkarımlar önceki başlıklarda ele alınmıştı. Göç kabul eden bir ülke iki bakış açısı arasında seçim yapar ve birine öncelik verir. Önceki başlıkta da ifade edildiği gibi, bir seçeneğe öncelik vermek diğer seçeneği gözden çıkarmak anlamına gelmez; bir seçeneğe öncelik vermek diğer seçeneğin de gerçekleşmesini mümkün kılmak anlamına gelir. Bunu açıklamak üzere Hirschman (1958)'de yer alan şekil yeinden düzenlenerek temel alınabilir.

Şekil 2. Pozitif ve Normatif Yaklaşımlar Arasındaki Seçim

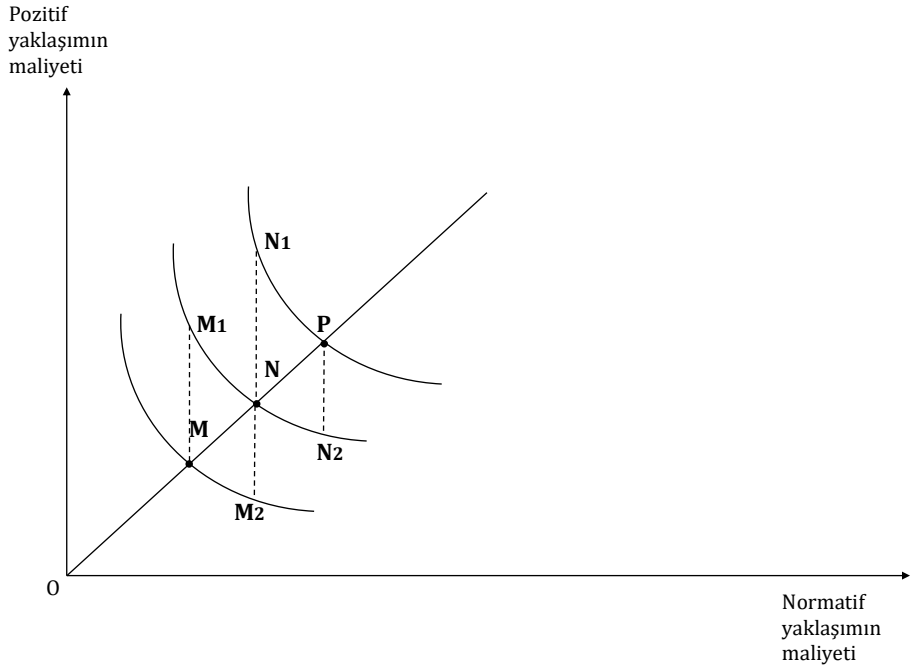

Şekil 2'de dikey eksende pozitif bakış açısının maliyeti yatay eksende ise normatif bakış açısının maliyeti yer almaktadır. Yatay eksendeki sağa doğru hareket göçün normatif bir yaklaşımla kabul edildiği anlamına gelir; kaynaklar göç edenlerin iaşesi için tereddüt edilmeksizin harcanmaktadır. Dikey eksendeki yukarı yönlü hareketi ise göçün pozitif bir yaklaşımla kabul edildiği anlamına gelir; göç edenlerin getirisine bakılarak karar verilmektedir. Konveks eğriler göçün sağladığı net gelir düzeyini temsil etmektedir. Konveks eğrinin yukarıya kayması gelir artışı olduğu anlamına gelmektedir Orijinden çıkan doğru ise pozitif ve normatif yaklaşımların birlikte uygulandığı MNP yolunu vermektedir.

Diğer taraftan, ülkelerin bu iki yaklaşımı birlikte uygulaması gerçekçi değildir. Bunun yerine, iki seçenek arasından birine öncelik vererek diğerinin mümkün kılınması amaçlanmaktadır. Örneğin, göç olgusuna pozitif yaklaşıldığında, göç edenlerin ülke ekonomisine katkısı dikkate alınarak göç edenler ülkeye kabul edilecektir. Böyle bir seçenek uygulandığında göç edenlerden göç sırasında bir getiri elde edildiği için konveks eğri yukarı kaymış ve M noktasından M1 noktasına gelinmiştir. Göç edenlerden getiri elde edildiği için ortaya çıkan gelir artışı sayesinde normatif yaklaşımın finansması mümkün hale gelmiştir. Böylece M1'den N'ye hareket edilmiştir. MM1N… ilk seçeneği açıklamaktadır. İkinci seçenekte ise öncelik normatif yaklaşıma verilmektedir. Göç olgusuna normatif yaklaşıldığında, göç edenlerin ülke ekonomisine katkısı önemsenmeden insani kaygılarla göç edenler ülkeye kabul edilecektir. Böyle bir seçenek uygulandığında göç edenlerden göç sırasında bir getiri elde edilmediği için konveks eğri üzerinde hareket edilmiş ve M noktasından M2 noktasına gelinmiştir. Göç edenlerden getiri beklenmeksizin göçmenler kabul edildiği için diğer ülkeler arasında insani açıdan ulaşılan konum sayesinde potansiyel olarak üretken kaynaklar o ülkeye akmış ve konveks eğri yukarı kaymıştır. Bir başka deyişle, pozitif yaklaşımın getirisi mümkün hale gelmiştir. MM2N… ikinci seçeneği açıklamaktadır.

5. SONUÇ

Göçün etkileri yalnızca getiriler üzerinden pozitif bir yaklaşımla incelendiğinde, günümüzün kalkınma iktisadının temel kavramları ile konuşulmamış olacaktır. Günümüzün kalkınma iktisadı sorunlara insani gelişme ve kapsayıcı büyüme perspektifinden bakmaktadır. Bu perspektif ise normatiftir. Böylece göçün etkileri pozitif ve aynı zamanda normatif olarak ele alınmalıdır.

Çalışmada göçün pozitif ve normatif olarak ayırt edilen etkilerinin Albert Hirschman'ın bakış açısı temelinde nasıl izah edilebileceği incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, eğer öncelikle normatif bir yaklaşımdan hareket edilirse, bunun sonucunda çoğalacak olan iktisadi kaynaklar ekonominin büyümesini sağlayarak pozitif yaklaşımın getirisini mümkün kılacaktır. Tersine, eğer öncelikle pozitif bir yaklaşımdan hareket edilirse, bunun sonucunda ortaya çıkacak olan gelir artışı normatif yaklaşımın finansmanını mümkün kılacaktır.

KAYNAKLAR

Atkinson, A. B. (2009). Economics as a Moral Science. *Economica*, 79, 791-804.

Cochran, K. (1974). Economics as a Moral Science. *Review of Social Economy*, 32(2), 186-195.

Hirschman, A. O. (1958). *The Strategy of Economic Development*. USA: Yale University Press.

Keynes, J. N. (1891). *The Scope and Method of Political Economy*. London: Macmillan and Co.

Rothschild, K. W. (1993). *Ethics and Economic Theory*. Aldershot: Edward Elgar.

CLIMATE MIGRANTS AND INTERNATIONAL MEASURES

Levent Ersin ORALLI

Hacı Bayram Veli University, International Relations Department, Ankara, Turkey.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7610-4514

ABSTRACT

The migration problem has arisen from compulsory reasons such as famine, war and climatic conditions in the historical process. Today, the problem of migration is blended with cultural, political, economic, religious motives or needs such as education, industrialization, differentiation in the labor market. Migration affects all societies in the world and is as old as human history. It is seen that it has increased its speed more than ever and has evolved to the point of being the most serious issue on the global agenda, depending on the developments in the world and in the regions recently. Even if there is no reason for people to leave their place of residence, the increase in economic differences between countries due to the demand of people to live in better conditions also increases the phenomenon of migration.

With globalization, the rapid circulation of capital and economic interaction accelerate the development of the concept of migration. Environmental degradation and disasters can cause migration, as well as affect people's lives on the surrounding ecosystems. Today, there are local environmental problems such as access to food, access to drinking water, healthy urbanization, having a sustainable environmental ecosystem, landslides and erosion. In addition, global environmental problems such as depletion of the ozone layer, energy security, global warming, north-south separation and deforestation are frequently mentioned. With the global dimensions of these problems, climate change and the risks it creates have now brought the concept of cross-border environmental problems to the agenda.

Within the framework of the opposition between development and underdevelopment, international inequalities and the borderless nature of environmental pollution make environmental problems global. In such a case, a solution should be sought at the international level. When the various causes of environmental problems and the economic, political, social and cultural dimensions of the problem are evaluated, disagreements about policies and practices make it difficult to cope with environmental problems. Political and economic development differences between countries negatively affect international environmental protection efforts. The deficiencies in the organization of international environmental organizations and the problem of international financing are decisive in the success or failure of international environmental policies.

In order to make the whole world livable, overcoming the aforementioned difficulties depends on the existence of international solidarity and the fulfillment of its own responsibilities by each country. It is evaluated that one of the determining factors of the "New World Order", which is argued to be shaped in the twenty-first century as the "Environmental Century" and which is discussed intensively, will be the environmental issue. In our study, the migration issue that arises depending on environmental problems will be discussed in the light of analyses and data, and a projection of the future will be tried to be put on how strong the correlation between migration and environmental problems has become.

Keywords: Immigration policies, climate migrants, environmental problems, sustainable development, environmental conferences.

ÖZET

Tarihsel süreç itibariyle açlık, savaş, kıtlık ve iklim koşulları gibi zorunlu nedenlerden kaynaklanan göç sorunsalı ve göçmen meseleleri günümüzde kültürel, siyasi, iktisadi, dini saiklerle ya da eğitim, sanayileşme, işgücü piyasalarındaki farklılaşma ve benzeri gereksinimlerle isteğe bağlı ya da irade dışı

nedenlerle harmanlanmış durumdadır. Göçün, dünyadaki tüm toplumları etkiler nitelikte ve insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen, son dönemlerde dünyada ve bölgelerde meydana gelen gelişmelere bağlı olarak hızını hiç olmadığı kadar artırdığı ve küresel gündemin en ciddi meselesi olma noktasına evrildiği görülmektedir. Kişilerin bulundukları yeri terk etme zorunluluğuna yol açan bir neden olmasa dahi insanların daha iyi koşullarda yaşama talebine bağlı olarak ülkeler arası ekonomik farklılıklarının artması da göç olgusunu artırmaktadır.

Küreselleşen dünya ile birlikte sermayenin hızlı dolaşımı ve ekonomik etkileşim göç kavramının gelişimini hızlandırmaktadır. Çevresel bozulma ve felaketler göçe neden olabildiği gibi, insanların hareketi de çevre ekosistemleri üzerinde önemli etkiler yaratabilir. Günümüzde gıdaya ulaşabilme, içme suyuna erişim, sağlıklı kentleşme, sürdürülebilir bir çevre eko sistemine sahip olabilme, heyelan ve erozyon gibi yerel ölçekli çevre sorunları; ozon tabakasının incelmesi, enerji güvenliği, küresel ısınma, kuzey-güney ayrımı ve ormansızlaşma gibi küresel boyutlu çevre sorunlarından sıkça bahsedilmektedir. Bu sorunların küresel boyutlarının yanında iklim değişikliği ve yarattığı riskler artık sınır ötesi çevre sorunları kavramını gündeme getirmiştir.

Gelişmişlik-azgelişmişlik karşıtlığı çerçevesinde uluslararası eşitsizlikler ve çevre kirliliğinin sınır tanımama özelliği, çevre sorunlarını küreselleştirmekte, böylece çözümün de uluslararası düzeyde aranmasını gerekli kılmaktadır. Ancak, çevre sorunlarına yol açan nedenlerin çok çeşitli olması, sorunun ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel boyutları da hesaba katıldığında, önlemler, politikalar ve uygulamalar konusundaki anlaşmazlıklar çevre sorunlarıyla başa çıkabilmeyi güçleştirmektedir. Ülkeler arasındaki siyasal ve ekonomik yapı ile gelişmişlik farkları uluslararası çevre koruma çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Uluslararası çevre kuruluşlarının örgütlenmedeki eksiklikleri ve uluslararası finansman sorunu, uluslararası çevre politikalarının başarı ya da başarısızlıklarında belirleyici olmaktadır.

Tüm dünyayı yaşanabilir kılmak ve gelecek kuşaklara da yaşama şansı tanımak için, sözü edilen güçlüklerin aşılması, bunun için de uluslararası düzeyde bir dayanışmanın varlığına ve her ülkenin kendi payına düşen sorumluluğun gereğini yerine getirmesine bağlıdır. “Çevre Yüzyılı” olarak 21. yüzyılda biçimleneceği savunulan ve şimdiden yoğun olarak tartışılan “Yeni Dünya Düzeni”nin belirleyici etmenlerinden birinin de çevre meselesi olacağı değerlendirilmektedir ki, çalışmamızda çevresel sorunlara bağlı olarak oraya çıkan göç meselesi, analizler ve veriler ışığında ele alınacak, ortaya göç ve çevre sorunlarına dair korelasyonun ne denli güçlendiğine ilişkin geleceğe dair bir projeksiyon konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç politikaları, iklim göçmenleri, çevre sorunları, sürdürülebilir kalkınma, çevre konferansları.

INTRODUCTION

The concept of migration can be defined as the process of mass or individual displacement of individuals from their geographies for various reasons. The approach to displacement can occur within a country itself, or it can appear as an international situation, at which point internal and external migration phenomena come to the fore. Depending on the factors that push people to migrate, the transboundary meaning of migration in the geographical area may change and the distance covered or the number of countries that have to be crossed may differ.

People need a new living space where they can gain more with the belief that the economic, political, social or cultural standards are not sufficient in the geographies they live in. The migration process can be temporary as well as a long-term or permanent displacement. In this context, migration studies, in which sociological and economic analyzes come to the fore, also find a field of expression in the field of international politics and in a way that can undoubtedly cause legal effects. The migration approach, which stands out with its interdisciplinary aspect, needs new definition areas where the walls of voluntarism or necessity are gradually falling down. So much so that there may be areas in which livelihood concerns come to the fore, such as the effort to realize socio-economic expectations. In time

periods when human life is under threat; A range of movements focused on liberation and resistance can also manifest itself.

It is a drastic and continuous change in the natural environment that directly affects economic concerns, cultural and even political spheres, limits the use of natural resources, and causes limitations in the production line. The prominent face of the migration focus, which gained momentum with the industrialization process in the twenty-first century, can be described in this way. Seasonal variations, unstable weather events, drought, desertification, destruction of forest areas, decrease in agricultural productivity, weakening of production capability, shrinkage of habitable areas are caused by global warming or climate change. This situation leads people to search for new living spaces on an individual and mass basis. Assumptions regarding climate-based migration to meet only one of the optional or forced migration approaches, as we mentioned above, would be far from rational. (Williams, 2008: 508).

Climate change, which has emerged as one of the most important issues of our age, directly affects both human societies and the planet. Changes due to human activities have begun to show their effects on soil and water. Changes are observed in temperature and precipitation regimes. The polar regions are warming and this is causing the water levels to rise. Residential areas and agricultural lands in coastal areas are under threat. Even the possibility of some island countries being submerged under water is on the agenda. Access to drinking water becomes difficult as a result of disasters such as floods, erosion and landslides. Sea and ocean life is under threat. Most of the world's oxygen production is carried out by living things in the oceans. Increasing drought and desertification will increase conflicts over scarce water resources. The severity and frequency of hot days will increase. Changes in precipitation and temperatures will cause animal species to change their habitats, disrupt ecosystem balances and lead to the extinction of some species.

Most people in the world live in coastal areas or low river basins. Increasing global temperatures will cause melting of mountain and polar ice caps and expansion of ocean waters. This will inevitably raise the waters. Those who live in areas where the waters rise can do nothing but leave these areas completely. People will lose their habitat. Residents of some small island countries have already begun to leave their country. Excessive rain, resulting from the melting of glaciers at higher elevations, will flow rapidly from the river basins to the seas. This will expose habitats in river basins to constant flooding, and the costs of reinstatement after disasters will become unaffordable. (Erlat, 2012, 7)

Problems to be experienced between states in terms of food, shelter and access to drinking water are likely to cause conflicts after a while. People who encounter such problems in their living areas will start to migrate because they lose their livelihoods and living spaces. In this context, the fight against climate change and the process of adaptation to the new order brought about by this change create expectations that can suppress the phenomenon of migration. (Stapleton, 2022)

Existing migration theories cannot provide a full analysis of the problem of international migration due to climate change. As new theories should be put forward, it is a necessity to seek solutions to the future climate migration problem and the legal gaps that this problem will cause, with both domestic and international legal regulations.

I. CLIMATE REFUGEES

The relationship between migration and climate change has gained importance in recent years. This can be considered as an inevitable state of migration together with other factors; however, it is one of the situations whose current importance is increasing day by day. Concerns about migration caused by climate change arise in the context of the global warming debate and the failure of states to make an intensive effort to reduce carbon emissions through regulation. In addition to including people displaced by climate change in the refugee definition, action is needed to prevent such migrations. Migration itself can be one of the most effective responses to change and better livelihoods. (Biermann, 2010: 70)

It is argued that the effects of global warming, particularly on sea levels and precipitation patterns, will directly lead to mass population displacements. In the long term, it is estimated that the first migration movements will occur in coastal areas that are geographically directly affected by climate change and

have high population growth. In terms of developed regions, it is thought that due to the increasing scarcity of important natural resources or the increase in the value of resources in geographical regions, violent conflicts to be experienced will create a high potential for migration. (Williams, 2008: 520).As a result of the climate change to be experienced due to increased greenhouse gas emissions, it is thought that the stability of food and water resources will gradually be lost in most of the developing countries.

Climate migration is a situation that occurs outside of people's will, with a reflex of protection. Climate migrants can migrate to safe areas in a planned manner if they anticipate impending climate hazards. However, some of the disasters that will be caused by climate changes can also be experienced unpredictably, such as floods, storms, landslides, earthquakes and volcanic eruptions. This situation may lead to a much more unplanned migration process, and such sudden movements may also cause security problems. Migration or displacement due to climate change is not only seen as a threat to the individual, but also a risk to international and regional security. (UNHCR, 2009)

70% of the world's population lives on 10% of the land. 90% of the world's national income is realized on 10% of the land. This situation shows that there are shelter and subsistence opportunities for humanity in a very small part of the world's lands. The reductions in these scarce world lands will have important social and economic effects. Coastal areas are the areas where most of the world's people provide their shelter and livelihood needs. Unless a decrease is observed in the factors causing climate change, it is estimated that sea levels will have risen by about 80 cm in a hundred years. This situation will endanger 40% of the world's population living in areas up to 100 km from the world's coasts, and people living in this area will most likely leave their places and turn into climate migrants. (Burleson, 2010: 20)

In the near future, tens of millions of people will be subject to climate migration in an unprecedented way. For example, it is expected that 20 million people will migrate from the Sub-Saharan Region, where there is heavy desertification and agricultural lands have disappeared in Africa. Sub-Saharan Africa is geographically the region located in the south of the Sahara Desert; politically, it refers to all non-Sudan countries in the same region. The region is the part of Africa outside of North Africa where the Arab States are located. (McLeman, 2011) Undoubtedly, this situation will be reflected in the northern countries with a strong economic level and there will be a mass flow of people in Europe. Especially people who want to immigrate from the African continent will come to Europe. For some regions in Africa, climate change plays a direct role in the security, development and stability of the region due to increased drought and conflict triggered.

While the impact of climate change on water resources, agricultural productivity and sea level rise gradually increases, this situation reduces the livability of some regions. (Godrej, 2003: 19) It is an easily detectable reality that climate change will hit poor and vulnerable areas hardest and threaten development gains. By 2040, it is estimated that nearly 60 million people will have migrated to North Africa and Europe due to desertification in the sub-Saharan region. By 2050, it is claimed that there will be approximately 200 million climate refugees worldwide.

It is calculated that 50 million people in East Asia and the Pacific region, 40 million people in South Asia, 20 million people in North Africa, 15 million people in Latin America and 5 million people in Eastern Europe and Central Asia may be forced to migrate due to climate change. It is predicted that water scarcity and sea level rise may affect the people living in these regions and the Nile Delta in the North African region, where the highest internal migration can be experienced compared to its population. Inland climate migration could be reduced by 80 percent by 2050 if countries urgently start reducing greenhouse gas emissions, improving vital ecosystems and helping people adapt. The projections for internal climate migration depend on the actions we will take against climate change in the next few years. The first and most urgent global step must be to reduce emissions. (Kibreab, 1997: 29)

II. CLIMATE MIGRATION AND ADAPTATION PROBLEMS

Since the industrial revolution, our activities to meet our economic and social needs are based on the consumption of fossil fuels such as coal and oil. Fossil fuels are widely used as an energy source during

the production of goods and services. As a result of the use of such energy sources, gases such as carbon are released and these gases are released into the atmosphere. As the amount of carbon in the atmosphere increases, the reflection of the sun rays coming to our world back to space is prevented and the sun rays are kept in the atmosphere more. This leads to the warming of the atmosphere and then to the emergence of global warming.

The United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCC) defines climate change as: "In addition to natural climate change observed over comparable time periods, changes in climate as a result of human activities that directly or indirectly degrade the composition of the global atmosphere." To make an inference from the definition, climate change is a concept that expresses that the climate changes rapidly in a very short period of time, as in recent years, as a result of global warming, with the effect of other climatic elements, unlike what happened in the long geological periods of the world. (Biermann, 2010: 78)

Migration due to climate change is on the way to become one of the forced migration types. Forced Migration is a migration movement that includes an element of coercion, including threats to life and livelihood, whether or not caused by natural or man-made causes. Examples include movements of refugees and internally displaced persons and persons displaced by natural/environmental disasters, migrations due to chemical or nuclear disasters, famine or development projects. (Burleson, 2010: 22)

Migration is not an inevitable consequence of climate change, but a possible adaptation strategy for most people. It is important to understand the factors that lead to different strategies, to diversify the degrees of vulnerability, and to make individuals and communities resilient. Moreover, migration should not be seen as a negative phenomenon in general. People have always migrated in search of better livelihoods. (Erlat, 2012, 24) This migration can bring benefits for both origin and host countries. The aim of public policies should be to prevent migration as well as to ensure that migration processes take place in appropriate ways, under appropriate security and legal conditions.

Depending on migrant characteristics, family status and wider context, in certain situations, migration may be explained as an investment strategy for the entire household, not just for an individual. Within the scope of the researches, most of the Syrian and Afghan asylum seekers interviewed in Turkey stated that they decided to migrate together with a family member. In this sense, if evaluated correctly, migration can be seen as an investment form of human capital.

People's migration due to climate change is related to their right to life. Because people migrate to survive in order to adapt to climate change. If they do not migrate, they cannot survive. Although migration has long been a natural strategy of human adaptation to environmental variability, legal and sometimes physical barriers imposed by governments severely limit many people's ability to access their migration options. (EASO, 2016)

Considering the effects of climate change, it is seen that there will be negative and irreversible consequences for some regions. It is expected that there will be instability and conflict among people living in areas that have become vulnerable due to migration and social change caused by human activities. Problems of adaptation to social life, difficulties in accessing education and health care services, sensitivity at the point of communication, cultural adaptation problems are the main problem areas that can be experienced in the first place. In addition, difficulties in political life, possible shrinkage in employment and social security problems will also constitute secondary sensitive issues. (McLeman, 2011) At this point, it is inevitable to create new integration models and to search for common models in safe countries.

It may be possible that the consequences of climate change make the political structure more authoritarian due to alienation and adaptation problems. In this case, political factors and pressure on people emerge more strongly as important determinants of migration. Conflict, violence, lack of security and political instability, when combined with climate change, can strengthen migration movements, deregulate and spread to large masses abruptly. Repressive governments that seize power under the conditions created by climate change can foster discrimination based on race, ethnicity, gender, religion and other social strata by eliminating personal freedoms such as thought and religion. As a result of this intense period of violence, they may cause people to migrate. (Williams, 2008: 518).

III. MANAGING THE CLIMATE REFUGEE CRISIS

Sudden or over time, destructive environmental events such as radical weather events, heat fluctuations, drought, famine, and sea level rise, which are caused by the effects of climate change, put millions of people in an insecure situation in every respect and force them to leave their current living places. Although it affects all people, the risks faced by people living in low-income countries and in poverty are significantly increased both by the direct and indirect devastating effects of climate change on their habitats and by the forced displacement that is part of the coping process. Moreover, for disadvantaged groups, these risk factors increase disproportionately. In addition to all this, the gravity of the problem shows that those least responsible for the emergence of such a devastating crisis have to suffer the most severe effects and do not have sufficient resources to cope with these challenges. (Myers, 2002: 610)

It would be correct to talk about two types of environmental refugees caused by climate change. The first is temporary displacement. Temporary displacement is the forced departure of people from their places of residence, especially as a result of natural disasters, with the aim of returning. The second is permanently displacement. (Kibreab, 1997: 32) In case of permanent displacement, as in the case of thermal or nuclear power plants, people leave their places of residence, never to return, as a result of mostly human-induced environmental movements or constructions.

In terms of climate refugees, another distinction is made according to the source of the migration. In this context, disasters caused by human factors and natural disasters are separated from each other. Another distinction arises depending on whether or not climate refugees leave their country of residence. If environmental disasters and climate changes cause to leave the country and go to another country, there is cross-border displacement, and if it causes migration from one place to another within the country, internal displacement occurs.

The number of climate refugees who are subject to forced migration is increasing day by day. Whether this increase will cause a security problem as well as socio-economic problems is one of the topics of discussion. It is not easy to distinguish situations in which refugees will directly cause conflict. Although not as many as refugees counted under the 1951 Geneva Convention, climate refugees have the potential to cause security problems. International society and international law norms ignore this factor consider it as a secondary issue. (Williams, 2008: 502).

It would not be wrong to state that one of the triggers of the tragic events and humanitarian crises in Nigeria, Niger and Lake Chad Region is climate change. Security problems started with the economic concerns arising from the shrinkage of the Lake Chad basin reaching a vital level, and ethnic and sectarian tensions emerged due to the contraction in the resource supply in the region. Floods, people displaced by drought trigger ethnic conflicts and tensions over water resources. Security problems in the region result in the migration of more people.

It is clear that a unique regime needs to be established in order to manage the climate refugee crisis and prevent security problems that may occur. In this context, an equation in which various measures to be implemented in the recognition, protection and resettlement process of climate refugees come to the fore should be emphasized. (Biermann, 2010: 75)

- Principle of international burden sharing: Climate change is a global problem and the main actors of the emergence of this problem are developed countries. For this reason, these countries should take an active role in policies towards individuals who have become refugees due to climate change. (Clement, 2021)

- Principle of permanent settlement at the place of temporary asylum: In the long run, most of the climate refugees will not return to their habitats. Therefore, policies for climate refugees should be resettlement-oriented, not temporary asylum-based. (Naik, 2009)

- Planned resettlement principle: Climate change basically affects individuals through unpredictable natural events. However, voluntary relocation and resettlement programs can be made by organizing statistical studies on the frequency and consequences of these events.

- Principle of international assistance to domestic measures: The fact that climate refugees are generally under domestic protection and that extreme weather events affect certain parts of the countries cause the

international regime to focus less on the refugee issue. At this point, as a precaution, the implementation of domestic resettlement programs and the establishment of a protection regime should be supported by the international regime. (Burleson, 2010: 27)

- Principle of collective rights on behalf of local communities: According to Article 1 of the 1951 Geneva Convention, the refugee regime is individual and state-based. The collective rights of communities do not matter in terms of refugees. Contrary to this situation, the climate refugees regime should be established to cover the whole nation, such as specific cities, regions or small island states.

CONCLUSION

In recent years, climate change in the global political equation has been accepted as one of the biggest crises the world has faced, along with forced mass migrations. The focus of these two intertwined crises is climate migrants, who had to leave their habitats due to the devastating environmental effects of climate change. Individuals who have to relocate due to long-term climate processes such as drought, sea level rise, loss of water resources and agricultural lands, and sudden climatic events such as hurricanes and floods are called climate refugees. However, the concept of climate refugees does not have an accepted definition within the framework of international law. The absence of a legal framework makes it difficult to determine the protection status of these people.

During displacement and resettlement due to climate change, inequalities and injustices on a global scale deepen. Climate change, whose source is connected with the production and consumption processes that developed after industrialization, has opened a new page to the migration movements, which is now in an undisputed place. In this context, the complex dimensions that displacements add to the relationship between migration and the environment also feed cultural, economic, social and security-based concerns.

Climate change has also changed the nature of migrations due to environmental changes caused by nature or human beings. The Special Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change on the Oceans and Cryosphere (IPCC) highlighted that climate change has the potential to drastically change the size and direction of migration. Within the framework of the report, future migration mobility resulting from the effects of climate change will largely depend on the mitigation and adaptation measures we take.

Today, discourses on climate refugees are strong, but the interests of states come to the fore in the implementation process. This makes it difficult to solve the problems. The first thing to do to manage the issue of climate refugees and prevent the emergence of security problems should be to focus on the global issue of climate change. At this point, it is important to mitigate the effects of climate change and to realize human activities within the limits drawn by nature. The first step to be taken for climate refugees is to determine the international legal status of refugees.

Another measure that needs to be taken in the short term is the planned evacuation of the island peoples in the Pacific Ocean. At this point, temporary protection programs are not enough for people who have completely lost their living spaces. In this framework, it is necessary to establish policies that ensure permanent settlement by taking into account factors such as family, language, and former settlement.

Another measure is the establishment of global-based aid funds to the countries most affected by climate change. Global climate change and climate refugees should be included among the factors that affect security policies at the international level. The creation of a special international regime for climate refugees requires the cooperation of different actors such as the United Nations, governments, non-governmental organizations, and transnational companies.

Identifying common but differentiated responsibilities in this process; Joint aid funds can be established for the countries most affected by climate change. The establishment of the climate refugee regime is the responsibility of all countries, especially developed ones. In this process, it is also necessary to reveal concrete evidence for the relationship between security and climate migration; it is necessary to make predictions for the future by analyzing case studies and to determine the risks of conflict.

REFERENCES

ATAPATTU Sumudu, Climate Change, Human Rights, and Forced Migration: Implications for International Law, Wisconsin International Law Journal, Vol 27, Issue 3, (2009) 607-636.

BIERMANN Frank, Preparing for a Warmer World: Towards a Global Governance System to Protect Climate Refugees, Global Environmental Politics, Vol 10, Issue 1, (2010) 60-88.

BURLESON Elizabeth, Climate Change Displacement to Refuge, J. Envtl. L. & Litig, Vol 25, Issue 19, (2010) 18 - 36.

CLEMENT Viviane and RIGAUD, Kanta Kumari, Groundswell Part 2: Acting on Internal Climate Migration. World Bank, Washington, DC, 2021.

https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/36248 (28.02.2022).

EASO, The Push and Pull Factors of Asylum- Related Migration, European Asylum Support Office, 2016,

https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/The%20Push%20and%20Pull%20Factors%20of%20Asylum%20-%20Related%20Migration.pdf , (23.02.2022).

ERLAT Ecmel, İklim Sistemi ve İklim Değişmeleri, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2012.

GODREJ Dinyar, Küresel İklim Değişimi, Metis Yayınları, İstanbul, 2003.

KIBREAB Gaim, "Environmental Causes and Impact of Refugee Movements: A Critique of the Current Debate", Disasters, Vol 21, Issue 1, (1997) 20-38.

McLEMAN Robert, "Climate Change", Migration and Critical International Security Considerations, IOM Migration Research Series No. 42, Geneva 2011.

MYERS Norman, "Environmental refugees: A growing phenomenon of the 21st century" Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences, Vol 357, Issue 1420, (2002) 609-613.

NAIK Asmita, "Migration and Natural Disasters", Migration Environment and Climate Change: Assessing the Evidence, Ed. Frank Laczko, International Organization for Migration, Geneva 2009.

STAPLETON Sarah Opitz and Rebecca Nadin, Climate Change, Migration and Displacement,

https://www.undp.org/content/dam/undp-/library/Climate%20and%20Disaster%20Resilience/MIgration_Report.pdf, (25.02.2022).

TURAN Feryal "İklim Değişikliğinin Toplumsal Etkileri", Küresel İklim Değişikliği ve Etkileri, Ed. Mehmet Somuncu, Önder Matbaa, Ankara, 2006.

UNHCR, Summary of Deliberations on Climate Change and Displacement, United Nations High Commissioner For Refugees, 2009, https://www.unhcr.org/4da2b5e19.pdf, (03.03.2022).

WILLIAMS Angela, "Turning the Tide: Recognizing Climate Change Refugees in International Law", Law&Policy, Vol 30, Issue 4, (2008) 502 - 529.

ZOLBERG Aristide "International Migrations in Political Perspective", Global Trends in Migration: Theory and Research on International Population Movements, Ed. Krtiz, M., Center for Migration Studies, New York, 1983.

MIGRATION AND REFUGEE PROBLEM WITHIN THE SCOPE OF HUMAN RIGHTS: EXAMPLES OF SYRIAN AND AFGHAN REFUGEES

Sümer Esin ŞENYURT

Wroclaw University, Faculty of Social Sciences, International Relations (Global Studies), Wroclaw, Polonya

https://orcid.org/0000-0002-0794-0869

Murat Özay TAŞKIN

Wroclaw University, Faculty of Social Sciences, International Relations (Global Studies), Wroclaw, Polonya

https://orcid.org/0000-0002-1319-839X

ABSTRACT

Migration is seen as a phenomenon that has occurred at various times, for various reasons and with the realization of various events since the beginning of human history. At this point, when the phenomenon of migration is analyzed, it is possible to talk about the existence of many conditions and reasons that caused people to migrate or be forced to migrate throughout history. However, when analyzed in general, it seems that the basis for the realization of the phenomenon of migration is the desire to have better conditions than the conditions in which people live, and there is a desire to continue their life elsewhere by increasing their own living standards. In the process from the past to the present, the phenomenon of migration has continued to manifest itself and is often seen as a very important issue in terms of becoming a problem for many countries. At this point, the issue of international migration has reached an important dimension today, and it is often possible to encounter the phenomenon of forced migration, usually caused by refugees. In this context, This article will first examine the phenomenon of migration, the historical development of migration and the interaction of migration and refugees, and will evaluate the migration and refugee problem, which is considered a major problem today, within the scope of human rights. At the same time, it will touch on the social and political background of this problem by analyzing the migration waves, which are often created by refugees, through the examples of Syrian and Afghan refugees.

Keywords: Forced Migration, Syrian - Afghan Refugees , History of Migration

INTRODICTION

The existence of the phenomenon of migration is not a new concept since it is based on old times. The phenomenon of migration has been encountered in many aspects in the historical process and continues to be seen as a major phenomenon encountered today. According to Güneş *" In almost every period of history, people have had to migrate in order to obtain better economic and social conditions or to escape from oppression and persecution. In addition, although migration is a phenomenon as old as the history of humanity, it has taken place for different reasons and appearances in every period it has been experienced." (Güneş, 2019, p. 1).* Moreover, Before analyzing the concept of migration, it is critical to define and explain the phenomenon of migration in the best way possible, in order to analyze the reasons, dimensions and historical process of migration. At this point, if it is necessary to define the phenomenon of migration most clearly, it can be defined as the settlement and movement of people or groups of people from one country or region to another country or region, mainly for economic, social, political reasons. Furthermore, according to Urk, *"Migration is also a contributing factor to social and economic changes. In this respect, migration is a result." (Urk, 2010, p. 109).* At this point, the causes and consequences of the migration phenomenon have affected many situations and events during the period and continue to affect today. It is possible to see the most obvious examples of this situation with today's

international irregular migration waves. On the otherhand, Today, although the phenomenon of migration is felt to a large extent, the migration waves caused by refugees are seen as a big problem for many countries, and the migration waves created by refugees have not been prevented yet. Unfortunetly, It is possible to see that human rights have been violated in the migration waves created by most refugees that have taken place today or in the recent past. At this point, the actions and moves of various countries or groups contradict the human rights of refugees and this problem evolves into a situation where human rights violations are experienced. It is seen that there are many factors in the formation of the migration wave and refugee problems caused by refugees, which are frequently encountered today. In this context, many reasons such as political, social, security and education in the formation of these refugee migrations form the basis of the realization of this situation. Moreover, before examining and analyzing the phenomenon of migration, which is frequently encountered today, and especially the human rights violations experienced by refugees during this migration, examining the general characteristics, reasons and historical process of migration is critical for a better understanding of migration and refugee phenomenon.

HISTORICAL PROCESS OF MIGRATION

The phenomenon of migration, with its characteristics, causes and consequences, is seen as a situation that humanity has lived or witnessed for centuries. Humanity is seen as a very effective actor in the formation of the phenomenon of migration, as it has frequently encountered and experienced the phenomenon of migration in the historical process. In addition, throughout the historical process, humanity has tried to establish various bonds with the lands they live in and have tended to get used to the regions they live in. At this point, the phenomenon of migration is considered to be very important in terms of being a phenomenon that largely eliminates and changes the ties that people have developed and established with the regions they live in. In this context, according to *Ekici and Tuncel, " When the phenomenon of migration is examined in terms of individuals and societies in the historical process, the phenomenon of migration does not only correspond to a spatial change, but also seen as a phenomenon that causes individuals and society to experience a change and transformation in the world of meaning and value. " (Ekici & Tuncel , 2015 ,p. 10).* Moreover, people have experienced or been exposed to this migration phenomenon many times throughout history. However, it is possible to say that there is a difference and change between the migrations experienced today and the migrations experienced in the historical process. In this context, the causes and conditions of the migration of people in the past and the migration phenomenon experienced today are separated from each other. At this point, according to Kara and Korkut, *" Unlike the migration phenomena that humanity has experienced in the past, the distinctive feature of migration today is not just that it has become more and more global. Migration that takes place today is not a choice but a necessity, and people are forced into this situation. " (Kara & Korkut , 2010, p. 154).* In this context, it is possible to see that the phenomenon of migration seen today has changed differently from the migrations experienced in the historical process, and that the phenomenon of migration experienced today has a tendency to displace people by force and oppression. Today, this situation plays a critical role in the formation of irregular refugee migrations, which are especially formed by refugees and can be encountered frequently in the international arena. However, the fact that refugees are forced to migrate and leave their regions or countries where they live, results in the violation of refugees' human rights and the prevention of their freedom of life. On the otherhand, when studying the interaction of migration and refugees in the context of human rights, it is possible to see that it is of great importance to analyze the causes and varieties of the phenomenon of migration.

MIGRATION WITH ITS CAUSES AND FORMS

When the reasons for the occurrence of the phenomenon of migration are analyzed, it is seen that migration is both a free choice of people or communities of their own accord and a result of causes experienced against their will. At this point, the reasons for migration and types of migration play a key role in the formation of the phenomenon of migration, which begins with the separation and departure of people from the region or country they live with, and in the evaluation of the phenomenon of

migration in a general conceptual framework. In this context, it is possible to say that there are many direct and indirect reasons behind the migration phenomenon, which is frequently encountered today. However, when evaluated in general, it is seen that there are four different main reasons for the migration phenomenon. In this context, while these reasons can basically be categorized as natural, political, economic and social reasons, there are many sub-factors in determining this category. Furthermore, over the years, people and societies have had to migrate to other regions or geographies due to many different reasons for the phenomenon of migration. However, the reasons for the migration of people have differentiated in the process and the reasons for migration have become more evident, especially today. At this point, according to Keleş, *" While natural events that developed outside of people's will have formed the most important reasons for migration in the historical process, economic, political and social reasons, whose main determinant is human, have become the most important reason for migration after the industrial revolution." (Keleş, 1996, p. 6).* On the other hand, At this point, it is seen that the reasons for the formation of the concept of migration have changed over time and process. In addition, especially when the phenomenon of migration is analyzed on the axis of today, it is seen that people and societies migrate from the borders of the country or region where they live together for a long time to other regions or countries, causing some social and economic consequences. It is possible to show Syrian and Afghan refugees as an example to this situation. On the other hand, in addition to the causes of migration, the types of migration are also critical. When the phenomenon of migration is analyzed in general, it is possible to see that there are two basic distinctions as internal migration and external migration. In this context, when the types of migration phenomenon are examined, according to Güneş**,** *" Like internal migrations, external migrations are made for reasons such as war, natural disaster, religious, cultural, economic, political, social and educational reasons. In addition, population exchanges that occur as a result of agreements between states are also considered as external migration." (Güneş, 2019, p.10).* However, today, unlike internal migration, external migration attracts attention as a type of migration that is frequently encountered and where refugees try to go to other regions or countries for better living standards. In the literature in this field, it is called forced migration when refugees renounce their rights and freedoms and face human rights violations among external migrations. In this context, The 'forced migration' of refugees occurs as a result of individuals and groups leaving their regions and countries against their own will, due to the problems experienced in the country or geography they live in or the inadequate living conditions. In this context, in the second part of the article, the phenomenon of migration and refugee within the scope of human rights will be examined through Syrian and Afghan examples, and the human rights violations of refugees as a result of external migration will be analyzed.

MIGRATION AND HUMAN RIGHTS VIOLATIONS

1- Syrian Refugees

Today, the majority of the migration movements in the world are the migration waves formed by the refugees. At this point, when the migration movements created by the refugees in the world are examined, it is possible to see that the migration phenomenon caused by these reasons, especially war, religious and ethnic conflicts, is realized by human rights violations. In this context, Syrian Refugees can be given as an example to this situation. Firstly, when the political infrastructure and starting point of this situation is examined, according to Özdemir, *" The harsh attitude of the Syrian regime against the popular uprisings that took place in Syria in 2011 and the civil war that started after it led to the migration of the civilian population." (Özdemir, 2017, p. 115).* At this point, when the main reasons for the migration of Syrian refugees are examined, first of all, the war and internal conflicts in Syria, in which tens of thousands of people died or were injured, are seen as the main reasons. Similarly, within the scope of human rights, it is seen that there are various human rights violations in Syria and that the Syrian people are faced with these violations. According to Güçtürk, *" With the onset of the war and civil unrest in Syria, it has been observed that government forces have committed widespread and systematic crimes of murder, torture, rape, forced displacement and other inhumane crimes against the civilian population, as well as crimes against human rights such as extrajudicial executions, arbitrary detention. " (Güçtürk, 2014, p. 34).* Moreover, due to the reasons caused by war and internal conflict, Syrian Refugees were forced to migrate to other countries or regions in order to continue their lives. In

this context, it is possible to see that the rights and freedoms of the Syrian Refugees are violated and that the refugees are forced to leave the country in the formation of the migration created by the Syrian Refugees. In addition, it can be analyzed that human rights are violated as this situation hinders the rights and freedoms of Syrian Refugees and forces them to migrate to other countries or regions. On the other hand, it has become very difficult for Syrian Refugees to stay and live in the country they live in after the Syrian Civil War, which started in 2011 and continues today. As a result of this situation, Syrian Refugees, especially Turkey, have created migration waves to migrate to many countries. However, This situation has caused Syrian Refugees to encounter human rights violations in the countries they migrated to. According to Akbulut**, "** *Considering Syrian Refugees in the country they migrated to as citizens or natural persons instead of looking at them because of their special place due to being human harms human dignity and value, hinders the development of human opportunities and drags people far from taking ethical actions. " (Akbulut, 2021 , p. 1).* Moreover, it is seen that with the usurpation of their human rights, Syrian Refugees are faced with new and different human rights violations in various ways in the countries they migrated forcibly. In this context, one of the most striking human rights violations that Syrian Refugees are exposed to in the countries they migrated to is the marginalization of Syrian Refugees from the citizens and society of the country they are going to. At this point, especially Syrian Refugees were seen as guests by the governments and people in the countries or regions to which they migrated, and they were forced to assume an excluded role in their integration into the society. According to Akbulut, *" Refugees have experienced the extent of the marginalization that the guest discourse has laid the groundwork for in every layer of society, and it is understood that the separation and discrimination experienced cause violations of the humanitarian values and human rights of refugees. " (Akbulut, 2021, p. 3).* In this context, it is possible to see that the marginalization and discrimination that Syrian refugees are exposed to in the country they go to conflict with human rights and the existence of these rights. In general, it is understood that in addition to human rights violations that caused Syrian Refugees to emigrate, the exclusion and discrimination that Syrian refugees face in the country they are going to is contrary to human rights and that refugees are restricted from having these rights.

2- Afghan Refugees

Afghan refugees also had to leave their country and region for various reasons. At this point, a forced migration phenomenon similar to the situation of Syrian Refugees is also seen in this example. Moreover, When the political background and causes of the migration wave created by Afghan refugees are examined, especially the recent changes in the administration and various terrorist attacks paved the way for refugee migration from Afghanistan to other countries. Similarly, according to Obayd and Karataş, *" In Afghanistan, the attitudes of national and international actors, the increasing violence, and the fact that Afghanistan is at the center of the global war against terrorism have brought the security situation of both Afghan citizens and the country back to the international agenda. " (Obayd & Karataş, 2021, p. 77).* On the other hand, human rights violations in Afghanistan play a critical role in the formation of this wave of refugee migration. It is possible to show the Taliban, who took over the government in Afghanistan in the recent time, as an example. After the Taliban administration took over the administration in Afghanistan, many Afghan citizens tried to migrate to different countries for fear of being killed, tortured or arrested. This situation contradicts human rights as it restricts the rights and freedoms of Afghan citizens and forces Afghan citizens to immigrate to another country. Similarly, another reason for Afghan refugees to leave their country is the increase in exile and pressure on the civilian population in Afghanistan by the governmental actors. Afghan refugees are forced to be exiled or voluntarily immigrated from their region to another city in the country or to other countries due to the pressure and exile they have experienced in Afghanistan. At this point, according to Obayd and Karataş, *" Afghan civilians are compelled to migrate by force or threat, and these threats are usually carried out by armed people. " (Obayd & Karataş, 2021, p. 80).* Moreover, when evaluated in general, the oppression, persecution and threats that Afghan refugees are exposed to in their countries are not suitable for Afghan citizens to make their lives sustainable and therefore cause their exclusion from their regions and forced migration. Similarly, these situations experienced by Afghan refugees do not comply with human rights in any way, and this situation experienced by Afghan refugees is seen as an example of a violation of human rights.

Preventing and Combating HR Violations

In the process extending from the past to the present, the migration waves created by the refugees have brought along various problems and human rights violations for both the refugees and the various countries and regions they migrated to. Especially when the violations of refugees' human rights are analyzed, it is seen that it is critical to combat this situation and end these violations. Nowadays, many states, non-state institutions and non-governmental organizations are trying to fight against these violations with various actions and moves against the forced migration of refugees, which are frequently encountered, and various human rights violations that refugees are exposed to. In this context, Today, there are many internationally influential non-governmental organizations, governmental institutions and non-state actors such as Amnesty International and European Council On Refugees and Exiles working to protect refugees and defend their rights. Both state and non-state actors take their responsibility and work on the situations that cause both refugees and forced migration of refugees. In this context, The European Council for Refugees and Exiles (ECRE) works in cooperation with hundreds of NGOs that play an active role in many European Countries. In addition, ECRE has aimed to protect the human rights and freedoms of refugees and people forced to migrate, especially in the foreign policies determined by European countries, and has determined it as its main mission. Similarly, Amnesty International has a critical importance in terms of defending the human rights of refugees in the international arena, as well as showing itself on the human rights that refugees and asylum seekers should have in the world due to its mission and characteristics. In addition, Amnesty International carries out various studies in this field by evaluating the situations of refugees and the situations they are exposed to from a human rights perspective. In this context, Amnesty International organizes various campaigns to protect the rights of refugees and asylum seekers, leading governments to fulfill their common responsibilities in this regard. On the other hand, today, although there are many non-state actors and non-governmental organizations in this field, the most effective and powerful actor in this field is the United Nations Refugee Agency (UNHCR) , which is affiliated to the United Nations. At this point, it is possible to see that the main and most important purpose of the United Nations Refugee Agency is to protect refugees and all people with refugee status, to organize and organize international studies and movements in this regard, and to defend the rights and freedoms of refugees. Also, the United Nations Refugee Agency has determined many missions due to its structure and characteristics. At this point, according to Uzun*, " In addition to its main missions, the United Nations Refugee Agency has various side missions such as promoting the ratification and conclusion of international agreements on refugee protection, facilitating coordination by communicating with private organizations concerned with the welfare of refugees, and interacting with governments for adapting refugees to new communities." (Uzun, 2016, p. 75).* Moreover, the United Nations Refugee Agency, which is affiliated to the United Nations, basically tries to help all people with refugee status in many ways and provides both supplies and financial aid to refugee families in this area. Similarly, in addition to protecting the human rights of refugees, the United Nations Refugee Agency supports states and other international actors to eliminate the situations and conditions that are effective in the occurrence of human rights violations, and aims to prevent forced migration waves created by refugees.

CONCLUSION

Eventually, this article examines the phenomenon of migration, which is caused by refugees, which is frequently encountered today, and analyzes the analysis of contemporary human rights violations through the examples of Syrian and Afghan refugees. At the same time, the article examines the reasons why Syrian and Afghan refugees face human rights violations, especially on the basis of political and social backgrounds, and analyzes the roles and actions of various international actors who are struggling with and working to prevent human rights violations. In this context, when evaluated in general, the migration waves created by refugees are often seen as a common situation today. However, especially since most of the migration waves caused by refugees occur for reasons such as pressure and threat, it contradicts the essence of human rights. At this point, various NGOs and international actors have taken many actions and moves and are working to protect these human rights and minimize violations.

However, although international actors and various state and non-state institutions try to be effective in this regard, human rights violations continue today and refugees are forced to continue to migrate.

REFERENCES

Güneş, V., 2019, *" İnsan Hakları Bağlamında Göç ve Mülteciler "* , İstanbul Maltepe University, p. 1-103.

Urk, M., 2010, *" Göç ve İnsan Hakları* " , Journal of Maltepe University, Vol: 2 , p. 108 – 119

Ekici, S., Tuncel, G., 2015, *" Göç ve İnsan "* , Journal of Birey ve Toplum , Vol: 5 No: 9, p. 9-22.

Kara, P., Korkut, R., 2010, *" Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler"* , Journal of Türk İdare , Vol:467 , p. 153-162

Keleş, R., 1996 , *" Kentleşme Politikaları "* , Ankara, İmge Yayınevi, p. 6 – 752

Özdemir, E., 2017, *" Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri "* , Journal of Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları, ANKASAM, p. 114- 140.

Akbulut, E., 2021, *" Misafirlikten Ötekiliğe Suriyeli Mülteciler ve İnsan Hakları : Sultanbeyli Örneği "* İstanbul Maltepe University, p. 1- 109.

Güçtürk, Y., 2014, *" Suriye'deki İç Savaşın İnsan Hakları Boyutu "* , Ankara, SETA, Journal of Foundation of Political, Economic and Social Research , p . 11-93

Obayd, A., Karataş, A., 2021, *" Causes and Consequences of Migration Mobility In Afghanistan"* , Journal of Karadeniz Uluslararası Bilimsel, p. 75-91.

Uzun, E., 2016 , *" Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BMMYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimdeki Yeri "* , The Journal of Migration Studies, Vol: 2 , No :2 , p. 60- 85.

WHAT IS THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON MIGRATION AND WOMEN?

Sümer Esin ŞENYURT

Wroclaw University, Faculty of Social Sciences, International Relations (Global Studies), Wroclaw, Polonya

https://orcid.org/0000-0002-0794-0869

Murat Özay TAŞKIN

Wroclaw University, Faculty of Social Sciences, International Relations (Global Studies), Wroclaw, Polonya

https://orcid.org/0000-0002-1319-839X

ABSTRACT

Migration is a combination of various economic, social, cultural, political and psychological consequences. When the causes of migration and its effect on women are examined, it can be said that migration is not always voluntary. Today, almost every country is affected by globalization and with it, it enters into closer relations with other countries. For this reason, people can more easily access the living standards of other countries. It can also be said that globalization is an international integration process that emerges through the sharing of ideas, cultures and worldviews. In addition, globalization has triggered migration, introduced individuals to new worlds and caused mobility in the world. Women are among the groups most affected by the migration process, as nearly half of those who participate in migration are women. Among the reasons for women to migrate are reasons such as security, marriage, work, education and family reasons. Women face difficulties in adapting to different cultures, in communication and working life due to language barriers. Most of the women may have many problems in finding a job after migration, even if they have a diploma, in finding a skilled job. Women are at an extreme disadvantage as they are discriminated against as both immigrants and women. Female immigrants may also face sexual harassment, rape and acts of violence. On the other hand, with globalization, many women can migrate abroad and work in good jobs through widespread companies and trainings in the world. Globalization has had an impact on migration, as it has affected everything else, and has brought about a worldwide change. So, globalization increased the rate of migration. With globalization, which brings about easier communication and transportation, individuals can access information about the world more easily, while at the same time they can reach their desired positions faster and more conveniently. These situations are also seen as facilitators of the spread of migration. The impact of globalization on many areas has brought many problems and advantages. This article, will examine the effects of globalization on migration and women.

Keywords: Migration, Globalization. Women

INTRODICTION

Globalization can be seen as an international integration process that results from the sharing of products, ideas, cultures and worldviews. Globalization has also affected migration in many areas and has caused its increase. Migrations from past to present have been carried out for various reasons and have affected countries and societies. On the other hand, migration is the geographical displacement movement of human communities to settle in another region from a residential area to spend all or part of their lives due to religious, economic, political and social reasons. Considering the reasons for migration, it is possible to see unemployment in the first place. Individuals may resort to immigration in order to increase their welfare level and live more comfortably. In this case, it establishes a link between globalization and migration. Since the business returns of globalizing countries can be high, people may prefer to migrate to these regions. The number of international immigrants continues to

increase day by day. Migration is an international problem today, and many countries in the world are seriously affected by migration movements and the presence of migration. Developing countries are both migrating and receiving migration. Main reasons for this are the development of globalization and the fact that countries are becoming more able to reach each other. Generally, the place of migration has a unique culture and this may lead to exclusion on the part of the migrant, but on the other hand, although the communities live in different places in the world, individuals can share the same culture and adapt more easily thanks to world citizenship and the unity brought by globalization. Although the effects of the migration phenomenon cover the entire migrating family, women and children are the most affected in general terms. In countries like Turkey, if the woman is not married, she immigrates with her family due to the immigration of her family, so she does not have the right to make her own decision. Many women are affected by this condition. If his family immigrates, he may be doomed to go with them. Or, when getting married, it moves to the place where the man lives under the name of marriage migration. Thus, women may have to keep up with the migration without their own decision. From the point of view of married women, when looking at the phenomenon of migration, considering that economic migration is usually not a permanent situation, it can be seen that men are more likely to migrate temporarily while women stay in the region where they live. As an example of this situation, I can cite the migration of male workers from Turkey to Germany in the 1960s. In line with these situations, women are affected by this situation whether they are involved in migration or not. Migrations made by women independently have started to take place today. With the more prominent participation of women in the education process, they migrate primarily to receive education. Then, women may immigrate to another country through the company they work for, as they are more involved in business life. Today, many global companies open their companies in many different countries and cities of the world. This creates an opportunity for people to migrate. All forced or voluntary migrations cause a change in the social, psychological and cultural conditions of the people. Difficulties are likely to be experienced while adapting to the new environment. The rapid changes taking place in the world also affect the phenomenon of migration and change it. Although people have chosen their destination, they may not be able to live the life they hoped for when they go, and this can lead to pessimism and self-isolation. In other words, immigration affects life regardless of the circumstances.

GLOBALIZATION AND MIGRATION

The phenomenon of migration concerns not only the countries receiving immigration, but also all geographies and societies where globalization is felt. Globalization and the migration movement have become intertwined concepts. From past to present, people have left their living spaces for better opportunities, inside or outside the country, for various reasons. According to Balan and Radu: ‘’ As economic globalization brings inequalities between countries to the fore, migration has become an economic necessity for many people’’ (Balan ve Radu, 2019). In addition, According to Erat: ‘’ Globalization has created a significant increase in migration, especially since the half of the 20th century, and it is seen that inequalities between countries and regions, political, economic and demographic problems, increasing political and ethnic conflicts are effective in the formation of mass migrations’’ (Erat, 2017). Globalization affects the whole migration formation, such as who the migrant is, the reason for migration, how and to which country he/she will immigrate. Voluntary immigrants participating in the migration movement believe that their opportunities in another country will increase. Segal supports that: ‘’ Voluntary immigrants have information about the countries they will go to and leave their countries by making plans, while refugees have to leave their country to avoid dangerous conditions, migrate to countries where they can take shelter quickly and compulsory, in short, where better living condition’’ (Segal, 2019).

It can be said that globalization is actually the process of spreading the cultures of Western countries around the world. First of all, since the economy is the first to affect the globalization process, economic migrations or migrations based on economy have started to be made to Western countries. Individuals and communities have started to seek economic welfare outside of their own lands after the globalization process. The reason for this is that since the machines started to meet a part of the need for labor with the industrialization that affected globalization, the production was taken over by the big powers, and

the small powers could not cope with the big powers. Subsequently, people began to migrate to places where great powers were concentrated or to be under the influence of those places in order to improve themselves and at the same time make a living. However, globalization has also had an impact on nationalism as a result of getting to know other countries and thus sharing a common market, starting to create common values and becoming a common nation. With the globalization, the nation culture in the world has started to be replaced by the idea that the world is a single nation, and migration events have also been affected by this situation. Previously, migrations were directed from small cities to large cities, but with the globalization process, it changed its direction towards more developed countries. Because the production, which was previously gathered in certain places within the country, has started to have centers around the world. While migrating to a better process, immigrants may encounter production centers that need cheap labor force and generally meet this need through immigrants.

WOMEN AND MIGRATION

In the world where patriarchy has become widespread, women do not have much of a say, and at the same time, it is not possible to say that they always make their own decisions. Women are often subject to others and may have to let others direct their lives. According to Yılmaz: ‘’ When we look at the reasons for women's migration, migrations made for the purpose of taking shelter in close places for the safety of life and property, migrations for individual reasons such as marriage, education, family-based migrations due to parent/spouse seeking a job or job change, seasonal migrations, a good standard of living and employment. Economically motivated migrations to find food, migrations as victims of human trafficking, migrations due to environmental disasters are encountered’’ (Yılmaz, 2019). Whatever the case may be, women can remain in the background. It took a long time for the woman to transition from a life in which she built her own life in a very small area to a completely free lifestyle, and in the next period, immigration started abroad. It has also taken time to achieve economic and decision-making independence and will take time for women who are still unable to do so. Today, we can speak for a world that is always in motion, with open borders and a mixture of different cultures, that is, in a sense, it is possible to speak in the name of globalization. Globalization has been a crucial factor in human rights and to better understand women's freedom and rights. Looking at the world, it can be seen that migration is generally made from underdeveloped or developing countries to developed countries. Yeoh, Graham, and Boyle states that: ‘’ Women tend to migrate to wealthier countries and have less say than men in immigration decisions’’ (Yeoh, Graham, and Boyle, 2002). The common market that emerged as a result of globalization brought along economic migration, and with this economic migration, women generally went with them to the places where men migrated. In this case, uneducated women usually deal with housework. Educated women have come to a situation where they can earn their own income. In addition, the language barrier can be a barrier to women working abroad. According to Diane: ‘’ Globalization has also brought opportunities for women. Once professionally skilled, globalization has opened up new possibilities for educated women’’ (Diane, 2000). Besides, as Radowicz stated; ‘’ However, as they perform simple, low-paid jobs below their qualifications in host countries, migrant women sometimes become second-class citizens, deprived of social security and stability’’ (Radowicz, 2021). When we look at the very recent past in countries like Turkey, we encounter a period when women did not receive adequate education. A woman who did not get education could not have a profession, and a woman who could not have a profession could not have a job where she could develop and support herself. However, in the next period, women, who were seen as more conscious and more involved in the education life, started to take place in the upper levels in business life, which was seen as an unqualified and reserve workforce until recently. One of the biggest reasons why women could not receive education was the fact that girls were not sent to school and men were more supported in education. The effect of globalization on women's education and being more active is also undeniable. First of all, with the strengthening of communication, women who could hear from each other more easily became more organized and could express their problems more easily by finding the masses behind them. This is how they started to enter the business life via education. So, globalization creates an opportunity for women around the world to be successful. Women in the world are very important in economic development and they make a great contribution. Women have gained both legal and social independence with globalization. According to Franck and Spehar: ‘’ Migration

experience helps to challenge gender inequalities, including gender roles and stereotypes, which leads to helpful and positive social change'' (Franck & Spehar, 2010). In summary, women are one of the groups most affected by migration and social pressure, and gender perception causes them to be more affected by the migration process than men. Women stated that they were afraid of the violence they would encounter during migration and that they faced the threat of rape and sexual assault by smugglers, security guards and other immigrants. Bastia and Piper states that: '' Xenophobic and racist attitudes further impinge on migrants' daily lives, their socio-economic and psychological well-being'' (Bastia&Piper, 2019). To support this, the studies conducted with Syrian women trying to immigrate to Europe revealed that they were exposed to violence and bad situations during their travels, that they lacked life jackets and food during their journey through human smugglers, and that they made unsafe journeys.

CONCLUSION

The impact of globalization on many areas has brought many problems and advantages. Globalization, which triggered migration, introduced individuals to new worlds and caused mobility in the world. Women constitute the most vulnerable group of the migration movement. Women can decide to migrate independently or depending on the men in the family. Most of the women may have many problems in finding a job after migration, even if they have a diploma, in finding a skilled job. On the other hand, with globalization, many women can migrate abroad and work in good jobs through widespread companies and trainings in the world. Globalization has had an impact on migration, as it has affected everything else, and has brought about a worldwide change. So, globalization increased the rate of migration. With globalization, which brings about easier communication and transportation, individuals can access information about the world more easily, while at the same time they can reach their desired positions faster and more conveniently. These situations are also seen as facilitators of the spread of migration.

REFERENCES

Balan, M. ve Radu, B. M. (2019). Migration during the period of globalization. Annals of the Constantin Brancusi University of Targu Jiu, Economy Series, 122-127.

Bastia, T., & Piper., (2019). Women migrants in the global economy: a global overview (and regional perspectives), Article in Gender and Development, 1-17.

Diane, E. (2000). The Progress of Women: Empowerment and Economics. New York: UNIFEM.

Erat, V. (2017). Immigration policy of states in the spiral of globalization and nation-state. Journal of the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Kafkas University, 8(15), 197-209.

Franck, A. K., & Spehar, A. (2010). Women's labour migration in the context of globalisation. Belgium : WIDE.

Radowicz, J. (2021). Searching for the Best Way of Integration. Migrant Women in Europe, Studia Europejskie – Studies in European Affairs, 3/2021.

Segal, U. A. (2019). Globalization, migration, and ethnicity. Public health, 172, 135-142.

Yeoh, B. S., Graham, E. ve Boyle, P. J. (2002). Migrations and family relations in the Asia Pacific region. Asian and Pacific Migration Journal, 11(1), 1-11

Yilmaz, A. (2019). Migration and women: feminization of migration and the situation of women immigrants. Celal Bayar University Journal of Social Sciences, 17(1), 383-400.

THE ENVIRONMENTAL IMPACT OF WAR AND MIGRATION: THE CASE OF SYRIA

Obada EZZALDEN

Faculty of Engineering, Environmental Engineering, Environmental Sciences, Erciyes University, Kayseri, Turkey.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-2125-2560

Oktay ÖZKAN

Faculty of Engineering, Environmental Engineering, Environmental Sciences, Erciyes University, Kayseri, Turkey.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3864-711X

ABSTRACT

This study aims to build new infrastructure, reduce environmental pollution, consider the spread of health centers to contain any infectious diseases, and study the impact of the large population influx in the country from all parts of the world. The effect of the war on environmental resources and neighboring countries will be investigated. In 2011, the war in Syria was not only a war against people, but rather it was one against all kinds of life and the environment, including water, plants, animals, and trees. Its impact on the Syrian environment has been devastating. International organizations are making efforts to limit the effects of weapon contamination, two elements that include weapon contamination in their accounts and accompany intended activities while planning all operations such as rescue operations, economic security, water and sanitation, health, and protection of civilians around the world helping victims of gun contamination, such as physical rehabilitation, surgeries, and economic security programs. Among the most critical impacts of the Syrian war on the environment is the burning of oil wells, the discharge of chemical and radioactive materials from factories, facilities and warehouses, water pollution resulting from the destruction of sewage treatment systems, and floods and droughts after the collapse of dams and irrigation systems. There are also physical or chemical influences on vegetation cover, and this category including erosion, regrowth, and desertification. The conflict in Syria leads to climate contribution to armed conflict to show that environmental terrorism is particularly effective on people living in drought regions. Therefore, the increasing climate pressure on resources will increase the use of ecological terrorism and contribute to migration and human insecurity between regions.

Keywords: Immigration, The migration of peoples in Syria, Syria and migration, The impact of war on the environment.

ÖZET

Bu çalışma ile yeni altyapıların oluşturulması, çevre kirliliğinin azaltılması, bulaşıcı hastalıkların yayılmasının engellenmesi başta olmak üzere sağlık merkezlerinin kurulması ve savaş halindeki ülkeden dünyanın her yerine yayılan büyük nüfus akışının etkisini incelemeyi amaçlamakla birlikte savaşın çevre kaynakları ve komşu ülkeler üzerindeki etkisi de araştırılacak.

2011'de Suriye'de yaşanan savaş, sadece insanlara karşı bir savaş değil, su, bitki, ve hayvan dâhil her türlü yaşama ve çevreye karşı bir savaştır. Savaşın Suriye çevresine etkisi yıkıcı olmuştur. Buna karşılık uluslararası kuruluşlar tarafından, silah dağılımını içeren ve savaşın uzamasında önemli unsur olan silah ticaretini sınırlamakla birlikte dünyanın her yerine dağılan savaş mağdurlarına fiziksel ve ruhsal rehabilitasyonlar, ameliyatlar ve ekonomik güvenlik programları gibi çeşitli alanlarda yardım etmektedir. Suriye savaşının çevre üzerindeki en önemli etkileri arasında petrol kuyularının yanması, fabrikalardan, tesislerden, depolardan kimyasal, radyoaktif maddelerin deşarjı, kanalizasyon arıtma sistemlerinin tahrip edilmesinden kaynaklanan su kirliliği, barajların ve sulama sistemlerinin çökmesi

göstermektedir. Bitki örtüsü üzerindeki fiziksel veya kimyasal etkilerden ortaya çıkan erozyon, yeniden büyüme ve çölleşme de savaşın olumsuz etkilerini içerir. Suriye'deki çatışma, çevre terörizminin özellikle kurak bölgelerde yaşayan insanlar üzerinde olumsuz etkili olduğunu görülmekte ve dolayısıyla silahlı çatışmalar iklim bozukluğuna yol açmaktadır. Bu nedenle kaynaklar üzerindeki artan iklim baskısı, çevre terörizminin kullanımını artıracak ve bölgeler arası göç ve insani güvensizliğe sebep olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göçmenlik, Suriye halklarının göçü, Suriye ve göç, Savaşın çevreye etkisi

1. INTRODUCTION

With the increase in the world population and global warming, it cannot be denied that it affects human health more effectively and in the long run than in the past, causes economic damage and causes political chaos. Accordingly, environmental terrorism is defined as the unlawful use of force against resources or ecosystems to harm individuals or deprive the population of environmental benefits for a political purpose [1]. The defining difference between environmental terrorism and other types of terrorism is the environment and resources. Additional environmental damage can occur during armed conflict, and thus determining whether resources are deliberately targeted or destroyed is complex. The increase in the world population, the incredible change of climate and on the other hand, every organized environmental terrorism causes significant changes in human insecurity and significant destruction of infrastructure. This research explains the contribution of climate to armed conflict and its impact on environmental terrorism and climate events by providing empirical evidence that environmental terrorism is effective in increasing climate pressure on resources and therefore this pressure contributes to migration and human insecurity between regions.

2. MATERIALS AND METHODS

In order to investigate the effects of war and migration in Syria, both the photographs, information and current situation that I obtained during my stay in Syria were presented, as well as source materials in Arabic, Turkish and English regarding this situation were compiled.

3. Impact of Migration on Environment

As a result of the civil war in Syria, counter-demonstrations started by the Syrian government [2]. Both the Free Syrian Army and non-state armed groups that have nothing to do with Islam but use Islamic terms have been established in the Levant and Iraq as extremist groups called ISIS. This group has many followers from neighboring countries, especially Iraq [3].

It is documented that an attack was made against the civilian population using chemicals. The most recent attack of this type occurred on April 4, 2017, against the opposition in Khan Shehon. Weapons containing chemical substances were frequently used against opponents, especially weapons containing the chemical chlorine, which were used repeatedly in the siege of East Aleppo in late 2016 [4].

According to Eurostat's immigration statistics and the Migrant Integration Project, in 2015 [5], more than 2.4 million Syrian refugees went to Europe. In 2014, this number was 1.6 million [6].

Eurostat reported the number of asylum seekers in 2015 [7] and 2016 [8] for the first time in these years, and in 2014 this number was less than half of the people who migrated as refugees compared to 2015 and 2016 (Table 1).

Table 1. Development of the number of asylum seekers arriving in the European Union for the first time, including requests from Syria, between 2014 and 2016 [9].

Year	Number of asylum seekers arriving in the European Union in the first years	Increases the number of first flights to refugees in the European Union	Syrian refugees arriving from their first missions to the European Union	Firsttime visitors from Syria	The first increase in the number of arrivals from Syria
2014	562,000	51%	122,000	22%	144%
2015	1.2 millions	113%	362,000	29%	197%
2016	1.2 millions	0%	334,000	28%	–8%

4. Environmental Impact of Refugees

Since the beginning of the war, the government of the Republic of Turkey has made a great sacrifice in accepting and welcoming Syrian refugees, emphasizing religious solidarity and brotherhood [24,25]. Initially, according to the Syrians who migrated to Turkey and the government of the Republic of Turkey, it was predicted that the war would end soon and that the Syrians would return to Syria after a temporary stay [10].

This causes violent struggle and thus migration. However, climate-induced migration is fueling conflict in migrant reception areas. Immigrants migrate due to the depletion of resources caused by climate change. Pressure is placed on infrastructure, the economy of the receiving region, and services, leading to competition for resources, especially when resources are scarce [11].

5. How Does Conflict Relate to Migration?

Environmental degradation and dwindling resources lead to population movements in response to ecological. The increase in the number of immigrants has contributed to the conflict within the regions. Immigrants are accepted in many different ways. This includ competition over natural and economic resources, ethnic, social and economic tensions, and the burden on all infrastructure and services. It highlights that climate-induced migration is often prone to trigger conflict in the target region the context of resource scarcity. Because large and rapid migration flows prevent recipient regions from integrating immigrants easily and smoothly [11].

6. Crossing the Borders of Infectious Diseases

Many diseases were detected in 2012 and 2016 after Syrian refugees entered Turkey and set up camps for them. More than 155,000 cases of diarrhea have been reported, including an estimated 1,300,000 cases of respiratory infections and 59 cases of diarrhea with blood. In addition, a total of 108 active TB cases, of which 1,354 were hepatitis A cases, were detected (given in Table 2 and subsequently treated).

Table 2. Diseases in Syrian temporary shelters

	2012	2013	2014	2015	2016
Number of camps	13	20	22	25	26
Tuberculosis	7	13	31	29	28
Hepatitis A	718	509	40	25	62
Diarrhea	5,376	12,769	28,910	54,107	56,896
Bloody diarrhea	9	31	12	0	7
Respiratory tract infections	47,665	239,776	252,169	332,720	426,879

Significant infections resulted from hepatitis A virus cases reported in temporary shelters in 2012 and 2013 (Table 2). The incidence of HIV infection in children and adults is very low. At the start of the war in 2012 and 2013, large numbers of Hepatitis A cases were reported in Syria due to the disruption of health services in the country [12]. In Syria, vaccination against the hepatitis C virus is not included in the national vaccination program. Following the arrival of Syrian refugees in Turkey, all children were vaccinated according to the national immunization schedule in Turkey, which includes vaccination against the hepatitis C virus at 18 and 24 months. It implemented clean water supply and health protection measures for temporary settlements in coordination with the Disaster and Emergency Management Department and the Provincial Directorate of Public Health. The water was chlorinated to contain 0.05 ppm chlorine, and the water quality was evaluated by collecting water samples from different points in temporary shelters three times a week. For people living in temporary shelters, skin and soft tissue infections, animal bites, and urinary tract infections have been among the most common reasons for admission to outpatient infectious diseases [13].

7. Water, Sanitation and Hygiene Infrastructure in Idlib and Aleppo

Wartime water crises, along with weapons of mass destruction, inability to mitigate climate change, and extreme weather events, have a significant impact on the environment and entire neighborhoods. This has led to water playing an important role in conflicts between countries in three ways [14]:

1. Water has become a cause of conflict.

2. Water resources have become primary targets of a deliberate attack.

These attacks on the primary, water source have blocked access to water for millions of people across the country.

Syria has faced major droughts, so it has invested in infrastructures such as dams, irrigation systems, and wastewater treatment plants to generate and control water movement towards communities and farmland. Before the conflict and crisis, Syria experienced a severe drought from 2006 to 2011, which led to population displacement and a reduction in the provision of water, sanitation, and hygiene, particularly in rural areas. The Syrian conflict has increased tensions between communities due to crop failure and economic failure caused by drought. The violent conflict in Syria has also significantly exacerbated existing water, sanitation, and hygiene problems. All terrorist groups have used the waters in Syria to harm the civilian population [15]. This resulted in more than 1 million cases being identified, in addition to other waterborne diseases, and one of the worst recent cholera outbreaks. After Syria, which lived in 6 regions at the beginning of the century, it has made infrastructure investments such as dams, irrigation systems, and sewage treatment plants to control water resources like many other countries in the geograph region. The fierce and protracted conflict in Syria against the Syrian government began raising water and sanitation challenges in 2011. Syria depends on seven main basins for its water supply from rivers and lakes provided by annual precipitation. During the conflict, many dams and water resources in Syria were seized by terrorist groups and multiple forces. In 2012, Syrian opposition forces and terrorist groups seized the Tishrin Dam from the government [16]. The last battle of Tabqa in 2017 saw the restoration of the strategic Tabqa dam held by ISIS, but heavily damaged, with US military support from the Syrian Democratic Forces and Kurdish militia. The point to be suspended In 2014, terrorist groups seized the Ayn al-Fijah spring and thus controlled the water entering Damascus. Tishreen Dam was built in 1999. This dam has been allocated to generate hydroelectric power near Manbij, Syria, on the Euphrates River, and supply electricity to Raqqa and Aleppo’s provinces.

The United Nations noted that Sudan-backe Russian airstrikes targeted civilian infrastructure as a potential violation of humanitarian and international law to water resources.It was a common occurrence throughout the war and deliberate attacks on water infrastructure were estimated to have occurred 2016. It has reduced the country's access to drinking water by 50% [18].

The massive assault on the water by armed groups in Syria has exacerbated the lack of water, sanitation, and hygiene for Syria’sentire population and citizens. The affected population has an increased risk of contracting diseases caused by water shortages. This study turned to the governorates of Aleppo and

Idlib, especially in northwestern Syria, as case studies to understand water armament strategy during armed conflicts, trends in waterborne diseases, and possible linkage to attacks on water and sanitation.

8. Massive Attacks on Infrastructure

The most violent attacks on water, sanitation, and hygiene infrastructure occurred in the Aleppo Governorate, where the Aleppo Governorate first entered the conflict in July 2012 in a clash between opposition forces overnment and its allies as Russia and Hezbollah. The battles continued until December 2016, after a long six-month siege. The war started in July 2016 when the Sudanese government closed the supply lines to the city of Aleppo. Then, the first attacks on the water infrastructure affecting the city of Aleppo took place in September 2012, and at that time, 3 million people were deprived of water as the pipeline to the city was damaged [15]. Russian warplanes carried out several raids in the eastern countryside of Aleppo, which is under the control of ISIS, resulting in the destruction and damage of treatment plants and water treatment station equipment. The main water facility at Ma'aret al-Nouma in the Idlib countryside was bombed on Friday, 7 July, and inspection of damage and maintenance work was expected.

Figure 1. Targeting pumping stations

In 2012, terrorist groups opposing the Syrian government took control of most of the eastern and southwestern parts of the city of Aleppo. Throughout 2015, there have been attacks on water quality and all resources by conflict parties, including the Government of Sudan, Jabhat al-Nusra, and Russia. In December 2015, Russia bombed the Khafsa water treatment plant in the eastern city of Aleppo due to the presence of terrorist cells and cut the water pipeline of 3.5 million people due to the presence of militants [19].

Mutual attacks by both sides on water infrastructure in September 2016 affected the running water of two million people [20]. The destruction of Bab al-Nairab station, where militants and terrorist gangs are hiding in the east of Aleppo, by the Syrian government and Russian forces, caused 250 thousand people to become thirsty due to terrorists. Thereupon, opposition forces and armed militias stopped the Süleyman Al-Halabi station, which is located in the east of the city of Aleppo but pumps water to the west of the city of Aleppo, affecting 1.5 million innocent citizens. For those without drinking water, water was supplied to the western parts of the city in November 2016 [15]. The Syrians no longer had a choice, so they started to transport unsuitable water from wells to homes in trucks, which was very expensive and in many cases had to wait in lines for long and arduous processes [15].

9. Camp Crisis Due to Refugee Influx

Due to the gradual migration of Syrian refugees to Turkey, Turkey has been left with the option to provide these refugees with temporary protection inside and outside the Syrian refugee camps on the

Turkish border. Due to the large influx of refugees, Turkey has suffered from opening additional refugee camps. In this case, Turkey enters the emergency phase and in such a situation, it is important to carry Turkey to the stable phase and to make the selection and design with scientific methods that are beneficial for the emergency.

There are three solutions and phases:

1. Establishing social and infrastructure standards for cities very close to the Syrian border

2. Application of these criteria in a geographic information system program to know the location of refugee camps.

3. Finally, the importance of using the hierarchy process and identifying potential refugee camp locations.

10. Working Area

Turkey's Disaster and Emergency Management Agency (AFAD) has been a relevant and successful institution in managing the government's efforts to respond to the refugee influx. It is now responsible for 26 camps in 10 cities, equivalent to 270,000 refugees at the beginning of March 2016. For a fair comparison, 10 cities close to the Syrian border were chosen as the study area (Figure 2).

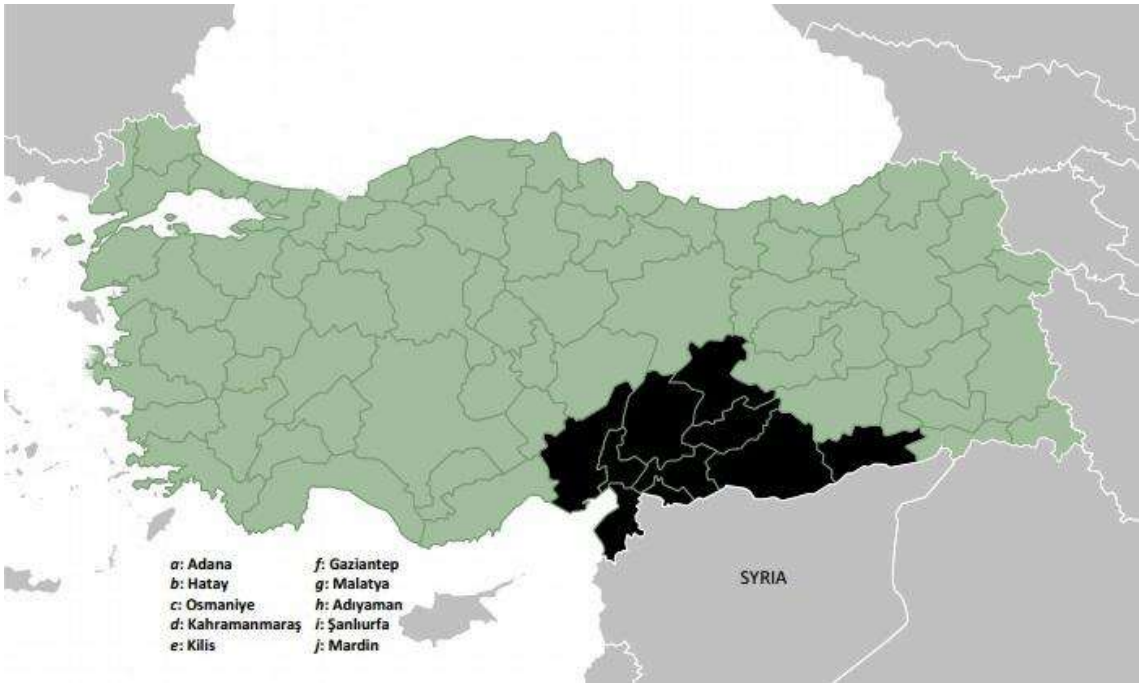

Figure 2. Entire workspace with 10 cities [21]

As mentioned earlier, there are about 26 refugee camps in 10 different cities in Turkey. The 26 existing camps are shown in Figure 3.

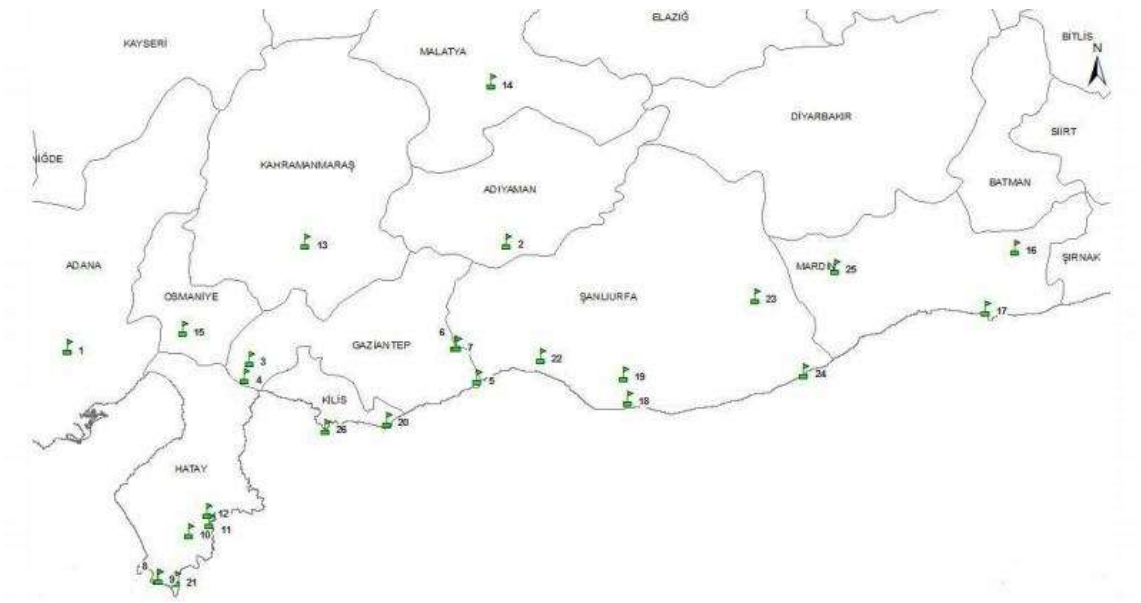

Figure 3. Existing refugee camps in Turkey [21]

11. RESULTS

Is it easy for refugees to return to their countries?

The negativities of the long-running war are significant when it comes to refugees returning to their country of origin or migrating to a second place. The higher the quality of services provided to refugees in the form of health and safety services in Turkey or in a second country, the higher the likelihood that refugees will want to stay in Turkey. In other words, the extent and duration of the violence in Syria and the time spent as a refugee in Turkey increase the likelihood of a refugee seeking permanent settlement in another country and reduce the possibility of returning to Syria.

12. DISCUSSION

In order to lay the foundation stone and rebuild Syria, efforts are being made to cut financial support from the United Nations to Syrians and send these funds to Syria to rebuild the infrastructure under the supervision of experts.

There are some recommendations for future research in refugee camps, including:

• Other criteria should be considered for the sixteen criteria considered

• In addition to the areas where the camps are located, eastern Turkey should be added to expand the region.

• Efforts are being made to develop a web-based decision support system that provides portability and dynamism in a beautiful and professional manner.

13. CONCLUSION

Sanitary landfill boundaries:

A 1.8 meter high fence is being built at the borders of the landfill. In areas of sanitary embankment based on damp areas or sloping areas with precipitation, the fence replaces a trench with a depth of not less than 2 meters.

In some areas, fences can be replaced with earthen mounds up to 3 meters high.

14. ACKNOWLEDGEMENTS

All congress scıence and advısory board and Prof. Dr. Oktay Ozkan.

15. REFERENCES

[1] P.H. 1993. GleickWater and conflict: Fresh water resources and international security, International Security, 18 (1) pp. 79-112

[2] AbuZayd K, Sullivan DJ, Akram SM, Roy S. 2015. The Syrian humanitarian crisis: what is to be done? Middle East Policy 22:1–29. http://dx.doi.org/10.1111/mepo.12125

[3] Gleditsch KS. 2017. Civil war from a transnational perspective. Oxford Research Encyclopedia of Politics; http://dx. doi.org/10.1093/acrefore-/97801902-28637.013.312

[4] BBC News. 2017. Syria chemical 'attack': what we know; Available from: http://www.bbc.com/news/ world-middle-east-39500947 [cited 12.08.17].

[5] Statistical Office of the European Communities. Migrant integration 2017 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union; 2017. http://dx.doi.org/10.2785/449311

[6] Statistical Office of the European Communities. Key figures on Europe 2016 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union; 2017. http://dx.doi.org/10.2785/81608.

[7] Statistical Office of the European Communities. Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex Annual aggregated data (rounded). Luxembourg: Publications Office of the European Union; 2017.

[8] Statistical Office of the European Communities. News release: 1. 2 million first time asylum seekers registered in 2016. Luxembourg: Publications Office of the European Union; 2017.

[9] C. Saraçoğlu, D. Belanger. 2019. Şehirde kayıp ve yabancı düşmanlığı: İzmir, Türkiye'de Suriye karşıtı duyguları bağlamsallaştırmak. Önyargı Kalıpları, 53 (4) s. 363-383, 10.1080 / 0031322X.2019.1615779 .

[10] M. Erdoğan. 2015. Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

[11] Reuveny, 2007. R. Reuveny Climate change-induced migration and violent conflict Polit. Geogr. Clim. Change Conflict, 26, pp. 656 673, 10.1016/j.polgeo.2007.05.001

[12] T. Turk, T. Al Saadi, B. Sawaf, M. Alkhatib, M.I. Zakaria, B. Daaboul 2017. Progressive liver failure post acute hepatitis A, over a three-month period, resulting in hepatorenal syndrome and death, Gastroenterol Rep (Oxf), 5 , pp. 161-164.

[13] N. Tulek, F.Ş. Erdinç, C. Bulut, Ç. Ataman Hatipoğlu. Ertem, M.C. Sonmezer, et al. 2016. Infectious health problems of migrants, 26th ECCMID, Amsterdam.

[14] UN-OCHA. World humanitarian data and trends 2018. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs.

[15] Syria damage assessment of selected cities Aleppo, Hama, Idlib. World Bank Group, 2017.

[16] Mroue B. Activists: Syrian rebels seize major dam in north. The Daily Star Lebanon, 2012.

[18] Vidal J. Water supplies in Syria deteriorating fast due to conflict, experts warn. The Guardian, 2016. http://www.theguardian.com/enviro-nment/2016/sep/07/water-suppliesin-syria-deteriorating-fast-due-to-conflict-experts-warn.

[19] Unıcef. Statement by Hanaa Singer, UNICEF Representative in Syria on air strikes against the al-Khafsa Water Treatment Facility in Aleppo. UNICEF, 2015. https://www.unicef.org/media/media_86402.html.

[20] Unıcef. Statement attributable to Hanaa Singer, UNICEF Representative in Syria, on attacks and deliberate water cuts in Aleppo. UNICEF, 2016. https://www.unicef.org/media/media_92802.html.

[21] Cetinkaya, C., Özceylan, E., Erbaş, M., & Kabak, M. 2016. GIS-based fuzzy MCDA approach for siting refugee camp: A case study for southeastern Turkey. International Journal of Disaster Risk Reduction, 18, 218-231.

GÖÇ HAREKETLERİNİN ÇEVRE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:ALMANYA ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF MIGRATION MOVEMENTS ON THE ENVIRONMENT: THE CASE OF GERMANY

Müge MANGA

Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

ORCID ID:0000-0003-2675-2182

ÖZET

Mevcut literatürde göç akımlarının ülke ekonomilerinde yarattığı etki üzerine birçok çalışma söz konusudur. Göç hareketlerine ev sahipliği yapan ülkelerin çevresel göstergeleri de bu durumdan etkilenmektedir. Göç sonucunda artan ülke nüfusu çevrenin doğal düzeni üzerinde baskı yaratarak çevresel kaynakların aşınmasına, hava ve su başta olmak üzere birçok kaynağın kirliliğine yol açmaktadır. Bu çerçevede mevcut çalışmada Avrupa Birliğinin en fazla göç alan ülkesi olan Almanya'nın 1990-2018 dönemindeki göç akımlarının çevre üzerindeki etkisinin test edilmesine odaklanılmaktadır. Ayrıca çalışmada Almanya için Çevresel Kuznets hipotezinin geçerliliği de test edilmektedir. Değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkinin tespit edilmesinde ARDL (*Autoregressive Distributed Lag)* modelinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Almanya'da bahsigeçen dönem için Çevresel Kuznets Hipotezi geçerli değil iken, göç eden nüfus çevresel kirliliğin temel göstergesi olan karbon emisyonunu arttırmıştır. Ayrıca kontrol değişkeni olarak modele dahil edilen beşeri sermaye endeksi kısa ve uzun dönemde çevre kirliliğini azaltan bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Hareketleri, Çevre Kirliliği, Almanya Örneği

ABSTRACT

In the current literature, there are many studies on the impact of migration flows on the national economy. The environmental indicators of the countries hosting the migration movements are also affected by this situation. The increasing population in the country as a result of migration creates pressure on the natural order of the environment, leading to the erosion of environmental resources and the pollution of many resources, especially air and water. In this context, the current study focuses on testing the environmental impact of the migration flows of Germany, the country with the highest number of immigrants in the European Union, in the period 1990-2018. In addition, the validity of the Environmental Kuznets hypothesis for Germany is tested in the study. ARDL (Autoregressive Distributed Lag) model was used to determine the short and long term relationship between the variables. According to the findings, while the Environmental Kuznets Hypothesis was not valid for the aforementioned period in Germany, the migrating population increased carbon emissions, which is the main indicator of environmental pollution. In addition, the human capital index included in the model as a control variable plays a role in reducing environmental pollution in the short and long run.

Keywords: Migration Movements, Environmental Pollution, Germany Countries

1. GİRİŞ

Son dönemlerde suç, istihdam ve diğer sosyal koşullar dahil olmak üzere, göçün toplum refahı üzerindeki sosyal sonuçlarıyla ilgili sorular, kamusal ve bilimsel topluluklarda tekrardan sorgulanmaya başlanmıştır. Mevcut literatürde göçün yerel ekosistemler üzerinde artan bir baskı oluşturup, yerel toplulukların çevresel taşıma kapasitesini zorlayarak çevresel zararı arttıracağını savunan çalışmalar söz konusudur. Buna göre, çevre sosyolojisi ve demografik araştırmalardan elde edilen nüfus baskısı argümanları, göçün yerel nüfusu artırarak çevre sorunlarına sebep olduğu ve bu durumun çevreye aşırı

yük bindirdiğini öne sürmektedir. Özellikle göç eden nüfus dolayısıyla karbon ve taşımacılık faaliyetlerinden kaynaklı olarak ortaya çıkan diğer emisyonlar bunların en önemlilerindendir (Price ve Feldmeyer, 2012). Küresel bağlamda çevresel bozulmanın hızlandığı ve dünya nüfusunun çok büyük bir kısmının göçü önemli bir seçenek olarak gördüğü son dönemlerde, göç ve çevresel kaygıların nasıl etkileşime girdiği,ekonomik kalkınma, sosyal değişim ve çatışmaların nasıl etkilediğinin araştırılmasına odaklı birçok çalışma yapılmaktadır (Hugo, 2008). Çevresel kısıtlayıcılar tarafından göç ve çevre arasındaki ilişki üzerine yapılan açıklamaların çoğu, yerel çevresel etkilere odaklanan, çoğunlukla yayılma, trafik ve kirlilik gibi kentsel sorunlara odaklanan kısmi analizlerden kaynaklanmaktadır (Muradian, 2006:211). Göç-çevre ve dolayısıyla kalkınma arasındaki ilişki grafik 'de yer almaktadır.

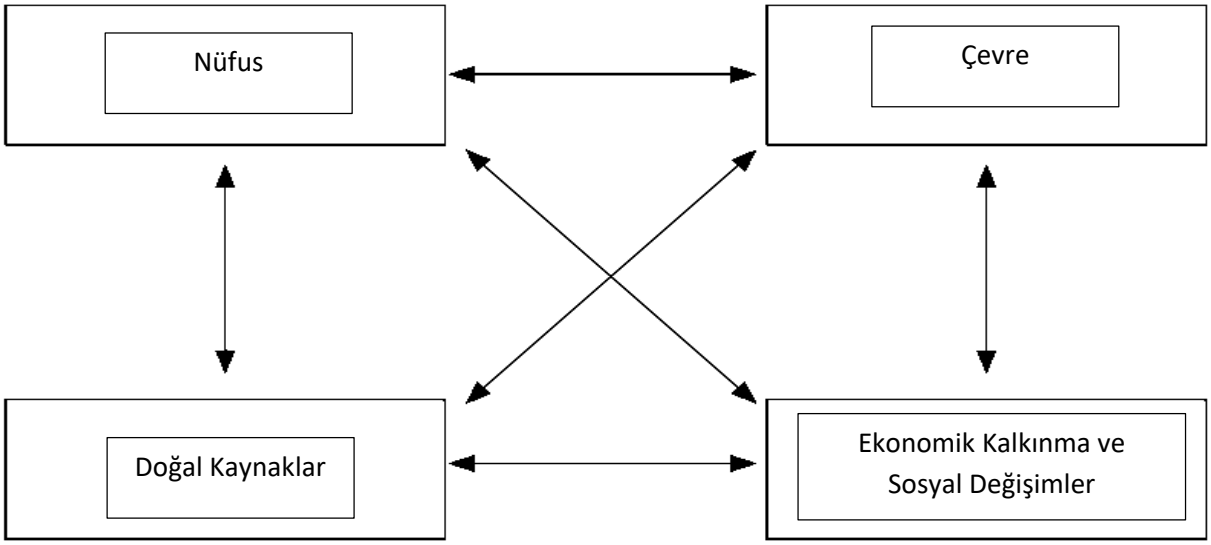

Grafik 1. Çevre- Göç ve Kalkınma Arasındaki İlişki (Hugo, 2008)

Grafik 1'e göre, göç ve çevre arasındaki ilişkinin temeli nüfus artışına ve çevre arasındaki ilişkiye bağlanmaktadır. Burada göç aslında nüfus artışı ile bir tutularak genel bir formülasyona dayandırılmaktadır. Erlich and Erlich (1990) tarafından geliştirilen bu denklem

$$= P.A.T \quad (I = PAT) \qquad (1)$$

şeklinde oluşturulmuştur. Modelde yer alan *I*; dışsal etkiler ile ortaya çıkan çevre kirliliğini temsilen kullanılan çevre kirliliğini, *P* nüfusu, *A* iktisadi gelişmişlik düzeyini, *T* ise mal ve hizmetlerin üretimi için kullanılan teknoloji ve teknolojinin nasıl harekete geçirileceğini belirleyen ekonomik faaliyetleri temsilen kullanılan parametrelerdir (Wang vd., 2016:1184). burada ifade edilen nüfus kavramı aslında göçün çevre üzerindeki etkisini temsilen kullanılabilen bir göstergedir.Çünkü iç veya küresel göç sonucu nüfus miktarı üzerinde değişim söz konusu olmaktadır. Göçün dolayısıyla nüfus artışının çevre üzerinde yarattığı etki ise taşıma kapasitesi ile ilişkilendirilebilir. Buna göre kaynakların aşırı kullanılması doğanın yenilenme kapasitelerini arttırarak taşıma kapasitesinde düşüşe yol açmaktadır. Bu durumda iklim değişikliğine yol açan değişimler beraberinde gelmektedir (Hugo, 2008).

Çalışmada ayrıca Almanya için Çevresel Kuznets Hipotezinin test edilmesi amaçlanmaktadır. Çevresel Kuznets Hipotezi, genel olarak ülkelerde belirli bir kişi başına gelir seviyesine ulaşana kadar çevre kirliliğinin artacağını, eşik değeri sonrasında ise azalmaya başlayacağını diğer bir ifadeyle seriler arasında ters-U şeklinde bir ilişki olduğunu savunan hipotezdir (Grossman ve Krueger, 1991:19).

Bu çerçevede mevcut çalışmada, 1990-2018 dönemindeki Avrupa Birliğinin en çok göç alan ülkelerinden Almanya için göç eden nüfus ve çevre kirlililiği arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde çevre ve göç arasındaki ilişki ele alınırken, ikinci bölümünde ilgili literatür özeti, üçüncü bölümünde iki değişken arasındaki ilişkinin ölçülmesi amacıyla kurulan model, yöntem ve veri setleri tanıtılarak analiz bulgularına yer verilmektedir. Ayrıca çalışmanın sonuç bölümünde elde edilen bulgular çerçevesinde politika önerilerinden bahsedilmektedir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Özellikle göç hareketlerinin çevre üzerinde yarattığı etki hakkında mevcut literatürde oldukça az sayıda çalışma söz konusudur. Bu hususta en önemlisi göçün çevre üzerindeki etkisinin ne yönde olduğu hakkında görüş ayrılıkları söz konusudur. (Price ve Feldmeyer, 2012). Göçün çevre üzerindeki etkisi üzerine yapılmış çalışmalardan Dedeoğlu vd. (2021)'de ABD'de 1975-2014 dönemi için göçün beşeri sermaye ve çevre üzerindeki etkisinin tespit edilmesine odaklanılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre göç eden nüfus çevre kirliliği üzerinde pozitif yönlü bir etki yaratmıştır. Komatsu vd. (2013) çalışmasına göre Vietnam'da kentten kente göçün enerji tüketimi üzerinde önemli bir etkisi yok iken, kırdan kente göç, konutların enerji tüketimini ve karbon emisyonunu arttırmaktadır. Price ve Feldmeyer (2012) çalışmasında göç hareketlerinin 2000-2006 dönemi için hava kirliliği üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, göç hareketlerinin hava kirliliği üzerinde etkisi söz konusu değildir. Alola vd. (2019) çalışmasında, 1990-2016 dönemi için en büyük Avrupa ülkelerinden olan Almanya, Fransa ve İngiltere için uzun dönemde göç ile karbon emisyonu arasında nedensellik ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu, vd. (2022) çalışmasında, 2000-2009 dönemindeki 30 Çin yerleşim bölgesi için göçün çevre ve enerji tüketimi üzerindeki yayılma etkisinin tespit edilmesine odaklanılmaktadır. Buna göre göçün çevre ve enerji tüketimi üzerinde yayılma etkisi söz konusudur. Liang vd. (2020) çalışmasında 1995-2015 dönemleri arasında ABD, Orta Doğu ve Okyanusya özelinde birçok bölge için göçün çevre üzerindeki etkisi test edilmektedir. Elde edilen bulgular, uluslararası göçmenlerin karbon ayak izinin 1995'te 1,8 gigatondan (Gt) 2015'te 2,9 Gt'ye çıktığını gösteriyor. 2015 yılında ABD, uluslararası göçmenlerin neden olduğu en büyük toplam ve kişi başına karbon emisyonuna sahip ülke idi. Okyanusya ve Orta Doğu, toplam karbon emisyonlarında (yaklaşık %20) göçmenlerin neden olduğu karbon emisyon oranı oldukça fazla bir oranla ifade edilmekteydi. Nüfus ve küresel göçün yapısındaki değişiklikler, 1995-2015 döneminde küresel CO2 emisyonlarını artırmaya devam etmiştir.

Kolankiewicz ve Camarota (2008)'de ABD'ye gelen göçmen nüfusun buradaki karbon emisyonunu önemli ölçüde arttırdığı ifade edilmiştir. Alola (2019) çalışmasında ABD'deki 1990:Q1–2018: Q2 periyodu için kısa ve uzun dönem de çevre ile göç arasında ilişki söz konusudur. Ma ve Hofmann (2019) çalışmasında 2000-2005 yılları arasında ABD için nüfus, göç ve hava kalitesi arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Elde edilen bulgulara göre, göçmen nüfus daha temiz, kaliteli bir hava yapısı yaratmaktadır. ABD için benzer yönde bir bulgu Squalli (2009) çalışmasında da elde edilmiştir. 2000 yılı verileri baz alarak yapılan hesaplamaya göre, yabancı uyrukların önemli bir paya sahip olduğu ABD'de göçmenlerin çevresel emisyonları azalttığı anlamına gelmese de göç düşük karbon emisyonları ile ilişkilidir. Rafiq vd. (2017) çalışmasında 2000-2013 dönemi için Çin için çevre kirliliği ile iç göç arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, Çin'de iller arası göç kirliliği artırmaktadır. Ortalama göç, atık su kirliliğinde %7–12.4'üne, %3,2-7 SO2 emisyonuna, toplam atığın ise %0.9-5.5'ine sebep olmaktadır. Alola ve Kirikkaleli (2019) çalışmasında 1999-2008 döneminde ABD'de göçün karbon emisyonunun nedeni olduğu hipotezi kabul edilmiştir.

Wang vd. (2020)'de Çin için 2000 ve 2015 dönemlerinde göç eden nüfusun çevre üzerindeki etkisini test etmektedir. Elde edilen bulgulara göre, spesifik olarak, göçmen nüfus hava Kalitesi İndeksini (AQI) azaltırken PM2.5 emisyonları ve NO2 ve CO2 emisyonları üzerinde pozitif yönlü etkileri vardır. Qin ve Liao (2016) çalışmasında 113 Çin yerleşim yerindeki 2004 ve 2010 dönemleri için yerleşim bölgeleri arasında gerçekleşen göç ve kirlilik arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre iç göç hava kirliliğine neden olmaktadır.

Ayrıca Çevresel Kuznets Hipotezini test eden çalışmalardaki ampirik bulguların da farklılık gösterdiği görülmektedir. Örneğin Egli (2004), Gormus ve Aydın (2020), çalışmalarında Almanya için Çevresel Kuznets hipotezinin geçerli olmadığı kabul edilirken, Zambrano- Monserrate vd. (2018) çalışmasında geçerli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Genel olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, göç eden nüfusun göçe hareketlerine ev sahipliği yapan ülkelerdeki çevre üzerinde yarattığı etki üzerine farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bu çerçevede mevcut çalışmada Avrupa Birliği ülkelerinden olup göç eden nüfusa en çok ev sahipliği yapan ülkelerden biri olan Almanya özelinde bulgular elde edilmesi amaçlanmaktadır. Yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak Çin ve ABD gibi yüksek nüfuslu ülkeler üzerine olup bu çalışmanın Almanya hakkında bulgular sunması özgün değerini ortaya koymaktadır.

3. VERİ, YÖNTEM VE BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında, Almanya için 1990-2018 dönemi için göç eden nüfusun çevreye olan etkisinin tespit edilmesine odaklanılmaktadır. Ayrıca Almanya için Çevresel Kuznets hipotezinin test edilmesine odaklanıldığı çalışmada göç verisi (MI), ülkeye toplam giriş yapan yabancı uyruklu kişi sayısını ifade etmektedir. Bu veri OECD veri tabanından elde edilmiştir. Ayrıca kişi başına düşen karbon emisyonunu (CO_2- metrik ton) ifade eden çevre kirliliği göstergesi ve ekonomik büyümeyi temsilen modele dahil edilen kişi başına düşen reel GSYİH GDP) değişkeni Dünya Bankası veri tabanından, Feenstra vd. (2015)'ten beşeri sermaye (HC) endeksi elde edilmiştir. Bununla birlikte kurulan modele Çevresel Kuznets Hipotezinin test edilmesi sebebiyle ekonomik büyümenin karesi olan GDP^2 eklenmiştir. Dedeoglu vd. (2021) çalışması takiben oluşturulan model;

$(CO_{2it}) = f(MI, GDP_{it}, GDP_{it}^2, HC_{it})$ şeklinde oluşturulmuştur.

Modelin logaritmik formu ise,

$$LnCO_{2it} = \beta_0 + \beta_1 lnMI_{it} + \beta_2 lnGDP_{it} + \beta_3\, lnGDP_{it}^2 + \beta_4 lnHC_{it} + u_{it} \qquad (1)$$

Değişkenler arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkinin tespit edilmesinde ARDL (*Autoregressive Distributed Lag)* modelinden faydalanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin test edilmesinde kullanılan bu yöntem dahilinde kurulan modelin ARDL verisyonu;

$$\mathrm{dlnCO2_t} = \mathrm{c_0} + \sum_{i=1}^{n} \beta_{0,i}\mathrm{dlnCO2_{t-i}} + \sum_{i=1}^{n} \beta_{1,i}\mathrm{dlnMI_{t-i}} + \sum_{i=1}^{n} \beta_{3,i}\mathrm{dlnGDP_{t-i}} + \sum_{i=1}^{n} \beta_{2,i}\mathrm{dlnGDP_{t-i}^2} + \sum_{i=1}^{n} \beta_{3,i}\mathrm{dlnHC_{t-i}} + \delta_0\mathrm{lnCO2_{t-1}} + \delta_1\mathrm{lnMI_{t-1}} + \delta_4 lnGDP_{t-1} + \delta_2 lnGDP_{t-1}^2 + \delta_3\mathrm{lnHC_{t-1}} + +\varepsilon_{1t}$$

Kurulan model doğrultusunda, değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olmadığı yönündeki boş hipotez $H_0: \delta_0 = \delta_1 = \delta_2 = \delta_3 = \delta_4 = \delta_5 = \delta_6 = \delta_7 = 0$, alternatif hipotez ise $H_0: \delta_0 \neq \delta_1 \neq \delta_2 \neq \delta_3 \neq \delta_4 \neq \delta_5 \neq \delta_6 \neq \delta_7 \neq 0$ şeklinde sınanmaktadır.

ARDL yönteminin uygulanması aşamasında ilk olarak uygun ARDL modelinin belirlenmesi gerekmektedir. ARDL modeli için hesaplanan F- istatistiği (12.599) sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır. Buna göre %1 anlamlılık düzeyinde değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin var olduğu söylenebilir. ARDL yöntemi uygulanmasında katsayı tahmini öncesinde elde edilen bulguların tutarlılığının teyit edilmesi amacıyla gerekli teşhis testlerinin yapılması gerekmektedir.

Tablo 1: ARDL Modeli Seçimi ve Teşhis Testleri

Model	**Gecikme Uzunlukları**	**F-istatistiği**
$(CO_{2it}) = f(MI, GDP_{it}, GDP_{it}^2, HC_{it})$	(3,3,0,3,1)	12.639***
Kritik Değerler	**%10**	**%1**
Alt Sınır	1.90	3.07
Üst Sınır	3.01	4.44
Varsayım Testleri	F-istatistiği	Olasılık
Breusch-Godfrey	0.456	0.804
ARCH	0.533	0.471
Ramsey-Reset	0.828	0.417
Jarque-Bera	1.653	0.437
CUSUM	İstikrarlı	İstikrarlı
CUSUMQ	İstikrarlı	İstikrarlı

Not: ***, %1 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir. Kritik değerler Pesaran vd. (2001), Tablo 3'den alınmıştır.Varsayım testlerinden Jarque-Berra testi, hata terimleri için normal dağılım, Breusch - Godfrey LM testi, modelde otokorelasyon sorunu, ARCH testi, hata terimlerinin sabit varyans

varsayımını sağlaması, Ramsey testi ile ise kurulan modelde doğru fonksiyonel formun kullanılması durumu sınanmaktadır.

Elde edilen teşhis testleri bulgularına göre, doğru fonksiyonel formda kurulup normal dağılıma sahip olan modelde otokorelasyon sorunu olmayıp, hata terimi sabit varyansa, sahiptir. Belirlenen bu model ile kurulan ARDL katsayı tahmincisi bulguları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: ARDL Katsayı Tahmincisi

	Katsayı	**Olasılık**
Kısa Dönem		
LnMI	2.222	0.1385
LnGDP	-4.110	0.0060
$LnGDP^2$	2.790	0.0010
LnHC	-6.805	0.0173
ECM(-1)	-1.572	0.0002
Uzun Dönem		
LnMI	2.420	0.070
LnGDP	-4.933	0.000
$LnGDP^2$	0.268	0.000
LnHC	-0.408	0.043

Not:*, **,*** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Elde edilen ARDL testi bulgularına göre, kısa dönemde çevre kirliliği üzerinde sadece göç parametresinin etkisi yoktur. Ayrıca kısa ve uzun dönemde ekonomik büyüme ile çevre kirliliği arasında U-şeklinde bir ilişki söz konusu olup, Çevresel Kuznets Eğrisi Hipotezi Almanya için geçerli değildir. Beşeri sermaye uzun ve kısa dönemde çevre kirliliğini azaltırken, göç parametresi uzun dönemde çevre kirliğini arttırmaktadır. hata düzeltme katsayısı (ECT(-1)), beklenildiği gibi negatif ve %1 seviyesinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu durum kurulan modelde ortaya çıkan bir şokun ortadan kalkacağını göstermektedir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yapılan çalışmada 1990-2018 dönemi için Almanya'daki göç hareketlerinin çevre kirliliği üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Kurulan modelde ayrıca Almanya için Çevresel Kuznets hipotezinin test edilmesine de odaklanılmaktadır. Kontrol değişkeni olarak beşeri sermaye endeksi eklenen modelde değişkenler arasındaki ilişki ARDL testi ile analiz edilmektedir. ARDL testi bulgularına göre kısa ve uzun dönem için Çevresel Kuznets Hipotezi geçerli değil iken, kısa dönemde sadece göç parametresinin çevre üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Ancak uzun dönemde göçün çevre kirliliği üzerinde pozitif yönlü bir etkisi vardır. Ayrıca beşeri sermaye endeksi kısa ve uzun dönemde çevre kirliliğini azaltmaktadır.

Buna göre göç hareketleri bağlamında çevre koşullarının göz ardı edilmemesi gerektiği söylenebilir. Yapılan göç ve mülteci anlaşmalarına çevre koşullarının dahil edilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca, çevre bilincinin sağlanması göç eden nüfus ile ilgili kurumların güçlendirilmesi, bu kesimin beşeri sermaye yapılarının arttırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Alola, A. A. (2019). Carbon emissions and the trilemma of trade policy, migration policy and health care in the US. Carbon Management, 10(2), 209-218.

Alola, A. A., & Kirikkaleli, D. (2019). The nexus of environmental quality with renewable consumption, immigration, and healthcare in the US: wavelet and gradual-shift causality approaches. Environmental Science and Pollution Research, 26(34), 35208-35217.

Alola, A. A., Yalçiner, K., Alola, U. V., & Saint Akadiri, S. (2019). The role of renewable energy, immigration and real income in environmental sustainability target. Evidence from Europe largest states. Science of The Total Environment, 674, 307-315.

Bu, Y., Wang, E., Qiu, Y., & Möst, D. (2022). Impact assessment of population migration on energy consumption and carbon emissions in China: A spatial econometric investigation. Environmental Impact Assessment Review, 93, 106744.

Dedeoğlu, M., Koçak, E., & Uucak, Z. Ş. (2021). The impact of immigration on human capital and carbon dioxide emissions in the USA: an empirical investigation. Air Quality, Atmosphere & Health, 14(5), 705-714.

Dünya Bankası, Dünya Kalkınma Göstergeleri,https://data.worldbank.org/

Egli, H. (2004). The environmental Kuznets curve-evidence from time series data for Germany (No. 03/28). Economics Working Paper Series.

Ehrlich, P.R. ve Ehrlich, A.H. (1990), *The Population Explosion*, Simon and Schuster, New York.

Feenstra, Robert C., Robert Inklaar and Marcel P. Timmer (2015), "The Next Generation of the Penn World Table" American Economic Review, 105(10), 3150-3182, available for download at www.ggdc.net/pwt

Gormus, S., & Aydin, M. (2020). Revisiting the environmental Kuznets curve hypothesis using innovation: new evidence from the top 10 innovative economies. Environmental science and pollution research, 27(22), 27904-27913.

Grossman, G. M., & Krueger, A. B. (1991). Environmental impacts of a North American free trade agreement.NBER Working Papers Series

Hugo, G. (2008). Migration, development and environment. Geneva: International Organization for Migration. Erişim Adresi:http://www.ciesin.columbia.edu/repository/pern/papers/hugo_statement.pdf

Kolankiewicz, L. J., & Camarota, S. A. (2008). Immigration to the United States and world-wide greenhouse gas emissions. Washington, DC: Center for Immigration Studies.

Komatsu, S., Ha, H. D., & Kaneko, S. (2013). The effects of internal migration on residential energy consumption and CO2 emissions: A case study in Hanoi. Energy for Sustainable Development, 17(6), 572-580.

Liang, S., Yang, X., Qi, J., Wang, Y., Xie, W., Muttarak, R., & Guan, D. (2020). CO2 emissions embodied in international migration from 1995 to 2015. Environmental Science & Technology, 54(19), 12530-12538.

Ma, G., & Hofmann, E. T. (2019). Population, immigration, and air quality in the USA: a spatial panel study. Population and Environment, 40(3), 283-302.

Muradian, R. (2006). Immigration and the environment: Underlying values and scope of analysis. Ecological Economics, 59(2), 208-213.

OECD Databases on Migration, https://www.oecd.org/migration/mig/oecdmigrationdatabases.htm

Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. Journal of applied econometrics, 16(3), 289-326.

Price, C. E., & Feldmeyer, B. (2012). The environmental impact of immigration: an analysis of the effects of immigrant concentration on air pollution levels. Population Research and Policy Review, 31(1), 119-140.

Qin, H., & Liao, T. F. (2016). The association between rural–urban migration flows and urban air quality in China. Regional Environmental Change, 16(5), 1375-1387.

Rafiq, S., Nielsen, I., & Smyth, R. (2017). Effect of internal migration on the environment in China. *Energy Economics*, *64*, 31-44.

Squalli, J. (2009). Immigration and environmental emissions: A US county-level analysis. Population and Environment, 30(6), 247-260.

Wang, G., Shi, X., Cui, H., & Jiao, J. (2020). Impacts of migration on urban environmental pollutant emissions in China: a comparative perspective. Chinese Geographical Science, 30(1), 45-58.

Wang, Y., Han, R., & Kubota, J. (2016). Is there an environmental Kuznets curve for SO2 emissions? A semi-parametric panel data analysis for China. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, *54*, 1182-1188.

Zambrano-Monserrate, M. A., Carvajal-Lara, C., Urgilés-Sanchez, R., & Ruano, M. A. (2018). Deforestation as an indicator of environmental degradation: Analysis of five European countries. Ecological Indicators, 90, 1-8.

GÖÇ KAVRAMININ GELİR EŞİTSİZLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: G-7 ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

THE IMPACT OF THE CONCEPT OF MIGRATION ON INCOME INEQUALITY: A REVIEW ON G-7 COUNTRIES

***Müge MANGA*[1]**

[1]Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Türkiye

[1]ORCID ID:0000-0003-2675-2182

***Neşe ALGAN*[2]**

[2]Çukurova Üniversite, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Türkiye

[2]ORCID ID: 0000-0001-7989-1114

ÖZET

Günümüz ekonomisinde ülkelerinin en temel sorunlarından biri hiç şüphesiz göç akımlarıdır. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülke göç hareketlerinden etkilenmektedir. Göç akımlarının makroekonomik etkileri üzerine yapılan araştırmalar, göç eden nüfusa ev sahipliği yapan ülkelerin çevre, gelir dağılımı, sağlık ve eğitim gibi birçok alanda olumlu ve olumsuz açıdan etkilendiğini göstermektedir. Göç akımlarından ülke genelindeki gelir dağılımı da etkilenmektedir. Bu çalışmada, gelişmiş ülkelerden oluşan G-7 (Almanya, ABD, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya ve Kanada) ülke grubunda göç eden nüfusun gelir dağılımı üzerindeki etkisinin 1995-2019 dönemi için test edilmesi amaçlanmaktadır. İki değişken arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amacıyla Panel ARDL (Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif Model) yönteminden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular, bahsigeçen ülkelere göç eden nüfus arttıkça gelir eşitsizliğinin de arttığını göstermektedir. Ayrıca kontrol değişkeni olarak modele eklenen ekonomik büyüme göstergesi arttıkça gelir eşitsizliği azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Hareketleri, Gelir Eşitsizliği, G-7 Ülkeleri

ABSTRACT

In today's economy, one of the most fundamental problems of the world countries is undoubtedly the problem of migration. Many countries, especially developed countries, are affected by migration movements. Studies on the macroeconomic effects of migration flows show that the countries hosting the migrating population are affected positively and negatively in many areas such as environment, income distribution, health and education. The element of inequality in income distribution is also affected by the migrating population. In this study, it is aimed to test the effect of the immigrant population on the income distribution in the G-7 country group (Germany, USA, England, France, Italy, Japan and Canada) consisting of developed countries for the period 1995-2019. In order to analyze the relationship between the two variables, the Panel ARDL (Autoregressive Distributed Lag) method was used. The findings show that as the population immigrating to the aforementioned countries increases, income inequality also increases. In addition, as the economic growth indicator added to the econometric model as a control variable increases, income inequality decreases.

Keywords: Migration Movements, Income Inequality, G-7 Countries

1. GİRİŞ

Göç, tüm dünya ülkeleri için makro-kritik bir unsur özelliği taşımaktadır. Artan göç olayları ile birlikte göç akımlarına ev sahipliği yapan ülkelerin nüfus miktarı ve yapısında önemli değişimler ortaya

çıkmaktadır (Jaumotte vd. 2016). Aralarında güçlü bir ilişki bulunan göç, işçi dövizleri ve gelir eşitsizliği ile ile ilgili faktörler farklı ekonomi ve finans araştırmacıları ve akademisyenler tarafından her zaman tartışılmıştır (Turan ve Podo, 2014). Gelir eşitsizliği son dönemlerde tüm dünya ülkelerini etkisi altına almış olan bir unsurdur. Göç akımları, göç eden nüfusa ev sahipliği yapan ülkedeki makroekonomik değişkenlerin birçoğunda değişiklik yaratmaktadır. Gelir eşitsizliği de bu değişkenlerden biridir. Uluslararası göç, ücretler, iş gücü piyasası fırsatları veya yaşam tarzları açısından küresel eşitsizliğin güçlü bir simgesidir. Birçok işçi ve ailesi, kendi konumları ile daha zengin yerlerdeki insanlar arasındaki farkı azaltmak için her yıl sınırlar ve kıtalar arasında hareket etmektedir. Ancak göç hareketlerinin önemli riskler ve maliyetler taşıyan bir faaliyet olduğu söylenebilir. Bu nedenle amacı gelir ve servet eşitsizliğinin azaltılması olan göç hareketlerinin her zaman amaçladığı şekilde eşitsizliği mutlaka azalttığı söylenemez (Black, vd. 2005). Cecchi (2019)'a göre, tüm dünya ülkelerini etkisi altına alan 2008 yılı krizi sonrasında özellikle gelişmiş birçok ülkede artan yoksulluk ve gelir eşitsizliği sebebiyle göçmenlik karşıtı ve milliyetçilik yönündeki politikaların baskın hale gelmiştir (Cecchi, 2019: 23). Villani vd. (2016) çalışmasına göre, birçok çalışmada göçün eşitsizliğin azaltılmasında önemli bir rolü olabileceği savunulsa da bu sadece arzu edilen durumdur. Göç kendi içinde gelir eşitsizliği sorununu çözmez. Çünkü göç yoluyla yeniden dağıtım, göçün yasal yönetim sistemlerinin değiştirilmesi, bunların yeniden dağıtımcı etkilerini düzeltmek için ülkeler arasında bir dizi temel kural ve kurumdan oluşan büyük bir işbirliği ağı söz konusu olmalıdır (Villani vd. 2016).

Uluslararası bir perspektiften bakıldığında, yoksul ülkelerden zengin ülkelere göç sonucunda dünya gelir dağılımı bakımından küresel eşitsizlik azalır (Orrenius ve Zavodny, 2018). Ancak bu çalışmada araştırılan husus, göç alan ülkelerin kendi bireyselinde söz konusu olan gelir eşitsizliğindeki değişimlerdir.Literatürde yer alan çalışmalarda gerçekleşen göç hareketlerinin göçe ev sahipliği yapan ülkelerdeki gelir eşitsizliğini arttırması durumu ev sahibi ülkelerin göçmenleri başarılı bir şekilde iş hayatına entegre edememeleri ve onların mevcut kaynaklarına adil erişim sağlayamaması dolayısıyla ortaya çıkmaktadır. Bu kişiler yaşanan ayrımcılık ile birlikte işgücü piyasasında çalışma konusunda esneklik sağlayamayıp, çeşitli zorluklar ile karşılaşıp, ekonomide katma değer yaratmayıp, ülkedeki gelir eşitsizliğinin artmasına neden olmaktadır (DiPasquale, 2021). Teorik ve ampirik çalışmalar, göçün doğrudan ve dolaylı etkiler yoluyla gelir eşitsizliğini artırabileceğini ifade etmektedir. Doğrudan etkiler, göçmenlerin kendi dağılımları içinde büyük bir pay sergilediklerinde ve/veya göçmenler ile yerliler arasında gelir uçurumları olduğunda ortaya çıkmaktadır. Dolaylı etkiler ise, göçün yerlilerin ücretleri ve istihdamı üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır (Lemos, 2015; Borjas, 1995;Akt,Grundsten, 2015).

Bu çalışmada, 1995-2019 dönemi için en çok göç alan gelişmiş ülkelerden olan G-7 ülkeleri için göç hareketlerinin göçe ev sahipliği yapan ülkelerin gelir eşitsizliğinde yarattığı etkinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde gelir eşitsizliği ve göç akımı arasındaki ilişki hakkında genel değerlendirmeler yapılırken, ikinci bölümünde ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik mevcut literatürde yer alan çalışmaların özetine yer verilmektedir. Üçüncü bölümde yapılan ampirik analizin veri, yöntem ve bulgular kısmı verilip, çalışmanın sonuç kısmında elde edilen bulgular çerçevesinde politik öneriler bulunulmaktadır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Göç eden nüfusa ev sahipliği yapan ülkelerdeki gelir eşitsizliğinin göç eden nüfustan etkilenme yönü ve derecesi üzerine farklı görüşler söz konusudur. Ha, vd. (2009) çalışmasında Çin'de yaklaşık olarak 100 kırsal bölge için 1997-2006'deki kırsaldan kente göçün gelir eşitsizliği ve cinsiyete dayalı ücret farkı üzerindeki etkisi analiz edilmektedir.Elde edilen bulgulara göre, göç gönderen ülkede göç ve gelir eşitsizliği arasında ters-U şeklinde bir ilişki söz konusu iken, göç alan ülkelerde gelir eşitsizliği artmaktadır. Benzer bir şekilde yine Çin'de Foltz vd. (2020) çalışmasında 1968-2008 dönemi için göç hareketlerinin kırsal kesimden kentsel alanlara gerçekleşmesi ile kırsal köylerdeki gelir eşitsizliğini azaltmada oynayabileceği rolü analiz edilmektedir. Elde edilen bulgulara göre, kırsal bölgeden kentsel alana doğru gerçekleşen göç, kırsal bölgedeki gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Beyene (2014)'de Etiyopya için 2004 yılına ait bir anket uygulaması ile gelir eşitsizliği ve göç arasında bir ilişki olmadığı tahmin edilmiştir. Zhan vd. (2021) çalışmasında Çin'deki 2007-2013 dönemindeki doğum, ölüm, doğal

yaşlanma ve net göç olmak üzere dört demografik faktörün nüfus yaşlanması ve gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi ele alınmaktadır. Yapılan ampirik analiz sonucunda, göçün kırsal alanlarda gelir eşitsizliğini arttırdığı, ketsel alanda gelir eşitsizliğini azalttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Sanderson (2013) çalışmasında, 1960-2005 dönemlerindeki 122 ülke için uluslararası eşitsizlik ile uluslararası göç arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Buna göre uluslararası göç hareketlerindeki artış, uluslararası eşitsizliği arttırmaktadır. Xu vd. (2021) çalışmasında 1996-2008 dönemindeki ABD için göç eden nüfus ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Çalışmada göç eden nüfus yüksek ve düşük beşeri sermaye düzeyinde olmak üzere ikiye ayrılarak analiz edilmektedir. Elde eden bulgulara göre, vasıflı iş gücünün söz konusu olduğu göç hareketleri gelir eşitsizliği azaltma yönünde etki yaratırken düşük vasıflı iş gücü gelir eşitsizliğini arttırmaktadır. Manthei (2020) çalışmasında Almanya için 2005-2016 dönemi için göç eden nüfus ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Elde edilen bulgulara göre, düşük vasıflı iş gücünün söz konusu olduğu göç hareketleri eşitsizliği arttırmaktadır. Grundsten (2015)'de İsveç'teki 1967-2005 dönemi için göçmenlere bağlı olarak gelir eşitsizliğinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Castoe ve Sanyal (2019), İsveç ve ABD için 1993-2017 dönemi için bu ülkelerde göç hareketlerine bağlı olarak gelir eşitsizliğinin arttığı ifade edilmektedir. Istiqomah vd. (2020) çalışmasında, Endonezya için 2000-2018 dönemindeki göç etmek amacıyla ülkeden çıkış yapan nüfusun gelir eşitsizliğini azaltma yönünde bir etkisinin söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Turan ve Podo (2014) çalışmasında 1992-2012 dönemindeki Arnavutluk için göç akımlarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi test edilmektedir. Elde edilen bulgulara göre, kısa dönemde göç, gelir eşitsizliği üzerinde etki yaratmaz iken uzun dönemde etkili olmaktadır. Adams vd. (2008)'de 2005/2006 dönemindeki Gana ekonomisini kapsayan dönem için gelir eşitsizliğinin göç hareketleri sonucuna arttığı sonucuna ulaşılırken, Acosta vd. (2008) 'de Latin Amerika'daki 59 gelişmekte olan ve sanayi ülkeleri için her iki değişken arasındaki ilişkinin analiz edilmesine odaklanılmaktadır. Elde edilen 1970-2000 dönemini için yapılan analizde gelir eşitsizliğinin göç hareketleri ile azaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Taylor ve Dyer (2009) çalışmasında, 2003 dönemini kapsayan anket çalışması ile Meksika'daki gelir eşitsizliği ile göç arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Villani vd. (2016) çalışmasında İtalya'daki 2003-2011 periyodunda göçün gelir eşitsizliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen çalışmaların detaylı incelenmesi ile her iki değişken arasındaki ilişki hususunda bir görüş birliğinin olmadığı daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu durum ülke özelinde göçün gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin yönü ve derecesinin değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada uluslararası gelir eşitsizliğinin artmasından en fazla etkilenen ülke gruplarından olan, gelişmiş ülkelerden oluşan G-7 ülke grubu üzerine analiz yapılmaktadır. Bu ülke grubundaki iki değişken arasındaki ilişkinin ampirik analizler yardımıyla öncesinde ortaya konmamış olması çalışmanın özgün değerini ortaya koymaktadır.

3. VERİ, MODEL, YÖNTEM VE BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında 1995-2019 dönemi için G-7 ülkelerine yönelik gerçekleşen göç hareketlerinin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin test edilmesine odaklanılmaktadır. Bu çerçevede kurulan modelde, bağımlı değişken olarak gelir eşitsizliği, bağımsız değişken olarak, göç eden nüfus ve ekonomik büyüme yer almaktadır. Gelir eşitsizliği verisi Gini endeksi tabanlı olarak hesaplanan bir endeks olarak The Standardized World Income Inequality Veritanından elde edilmiştir. Göç eden nüfusu temsilen OECD veri tabanından alınan veri seti, ülkeye yerleşme amacıyla giriş yapan yabancı nüfus miktarını ifade etmektedir. Ekonomik büyümeyi temsilen kullanılan değişken ise 2005 yılı $ cinsinden reelleştirilmiş kişi başına düşen GSYİH'yi ifade etmektedir. Bu veri Dünya Bankası veritabanından elde edilmiştir. Modelin kurulmasında

Fonksiyonel olarak kurulan model;

$(GINI_{it}) = f(MIG_{it}, GDP_{it},)$ şeklinde oluşturulmuştur.

Modelin logaritmik formu ise,

$$LnGINI_{it} = \beta_0 + \beta_1 lnMIG_{it} + \beta_2 lnGDP_{it} + u_{it} \quad (1)$$

ile ifade edilebilir. (1) nolu denklemde yer alan $LnGINI$, gelir eşitsizliğini temsilen kullanılan parametreyi, $lnMIG$, göç eden nüfusu, $lnGDP$, ekonomik büyümeyi temsilen kullanılan göstergeyi temsil etmektedir. Yapılan analizin ilk kısmında panel grubunu oluşturan kesitler arasında yatay kesit bağımlılığının sınanması gerekmektedir. Bu çerçevede, kurulan modelin yatay kesit bağımlılığında Pesaran (2004), Friedman (1937) ve Frees (1995) testlerden faydalanılmaktadır. Tablo 1'de uygulanan yatay kesit testi bulguları yer almaktadır.

Tablo 1: Yatay Kesit Testi Bulguları

	Pesaran (2004)	**Friedman (1937)**	**Frees (1995)**
Model	-2.235	7.727	1.040

Elde edilen yatay kesit testi bulguları, belirlenen modeli oluşturan kesitler arasında bağımlılık olmadığını ifade edilmektedir. Bu sebeple mevcut seriler için birinci nesil panel birim kök testlerinden IPS (Im Pesaran Shin) testinden faydalanılmaktadır. LLC testi bulguları tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Birim Kök Testi Bulguları

	LLC		
	Düzey	***Fark***	***Bulgu***
Değişkenler	***Trendli***	***Trendli***	
LnGINI	0.755	-2.676**	I(1)
LnMIG	-0.560	-7.655***	I(1)
LnGDP	0.265	-5.724***	I(1)

Not: ***, ** sırasıyla %1 ve %5 seviyesindeki anlamlılığı ifade etmektedir.

Yapılan IPS birim kök testi sonucunda, serilerin tamamı düzeyde birim kök içerirken farkı alınarak birinci seviyede durağan hale gelişmiştir. Diğer bir ifadeyle I(1) seviyesinde durağandır. Değişkenler arasındaki uzun ve kısa dönemli ilişki katsayısının tahmin edilmesinde Panel ARDL testi kullanılmıştır. Panel ARDL testi, Pesaran vd. (1999) tarafından geliştirilen, PMG (Pooled Mean Group) ve MG (Mean Group) tahmincileri olan bir yöntemdir. Bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağı ve seçileceğine ise Hausman testine bağlı olarak karar verilmektedir. Uygulanan Panel ARDL/PMG testi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Panel ARDL Testi Sonuçları

Değişkenler	**Katsayı**	**t-istatistiği**	**Olasılık**
Uzun Dönem			
LnMIG	0.325	1.922	0.057
LnGDP	-7.255	-3.729	0.003
ECM_{t-1}	-0.139	-1.935	0.055
Kısa Dönem			
ΔLnMIG	-0.009	-0.037	0.970
ΔLnGDP	2.274	2.093	0.038
Hausman Testi	2.420	**Hausman Olasılık**	0.298

Panel ARDL tahmincilerinden hangisinin kullanılacağını gösteren Hausman testinin olasılık değerinin %5'ten büyük olması dolayısıyla Panel ARDL/PMG testi bulguları dikkate alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, G-7 ülkelerinde göç eden nüfus gelir eşitsizliğini arttırmakta iken ekonomik büyümedeki bir birimlik artış gelir eşitsizliğini azaltmaktadır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan çalışmada, 1995-2019 dönemindeki G-7 ülkelerine göç eden nüfusun gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi test edilmektedir. Ayrıca kurulan modele kontrol değişken olarak gelir eşitsizliğinin önemli değişkenlerinden olan ekonomik büyüme dahil edilmiştir. Belirlenen değişkenler için yapılan yatay kesit bağımlılığı testleri sonucunda seriler arasında yatay kesit bağımlılığı olmadığı sonucuna varılmıştır. Çalışmanın ampirik analiz kısmında Panel ARDL/PMG yönteminden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, gelir eşitsizliği göç eden nüfus miktarından pozitif yönde etkilenirken, ekonomik büyüme sonucunda azalmaktadır.

Buna göre gelişmiş ülkelerden oluşan G-7 ülkelerine göç eden nüfusun ekonomik anlamda katma değer yaratma hususunda eksiklerinin giderilmesi, topluma kazandırılması gerektiği, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve işgücü yapılarının ekonomik yapılarına uygun hale getirilmesi gerektiği açıktır. Diğer bir ifadeyle yenilikçi hareketler ile göçten elde edilen kazanımlar arttırılmalıdır. Ayrıca ekonomik büyümenin gelir eşitsizliği ile mücadele etme anlamında aktif olarak kullanılması bu çerçevede önerilebilir.

KAYNAKÇA

Acosta, P., Calderon, C., Fajnzylber, P., & Lopez, H. (2008). What is the impact of international remittances on poverty and inequality in Latin America?. World Development, 36(1), 89-114.

Adams, R., Lopez-Feldman, A., Mora, J., Taylor, J. E., DeWind, J., & Holdaway, J. (2008). Remittances, inequality and poverty: Evidence from rural Mexico. Migration and development within and across borders: Research and policy perspectives on internal and international migration, 101-130.

Beyene, B. M. (2014). The effects of international remittances on poverty and inequality in Ethiopia. The Journal of Development Studies, 50(10), 1380-1396.

Black, Richard; Natali, Claudia; Skinner, Jessica. (2005). Migration and Inequality. World Bank. World Bank. https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/9172 License: CC BY 3.0 IGO.

Borjas, G. J. (1995). The economic benefits from immigration. Journal of economic perspectives, 9(2), 3-22.

Castoe, M., & Sanyal, A. (2019). The Impact of Immigration on Income Inequality: Evidence from Sweden and the United States.

Cecchi, S. (2019). 'It's all their Fault'. Immigrants as Scapegoats and a Mirror Revealing Social Contradictions. Italian Sociological Review, 9(1), 21–41. https://doi.org/10.13136/isr.v9i1.259.

DiPasquale, G. (2021). The Effects of International Immigration on Inequality in Host Countries: the Case of Italy. Journal of International Migration and Integration, 1-32.

Dünya Bankası (2022), Dünya Bankası Göstergeleri, https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators (erişim Tarihi, 24.01.2022).

Foltz, J., Guo, Y., & Yao, Y. (2020). Lineage networks, urban migration and income inequality: Evidence from rural China. Journal of Comparative Economics, 48(2), 465-482.

Frees, E. W. (1995). Assessing cross-sectional correlation in panel data. Journal of econometrics, 69(2), 393-414.

Friedman, M. (1937). The use of ranks to avoid the assumption of normality implicit in the analysis of variance. Journal of the american statistical association, 32(200), 675-701.

Grundsten, R (2015), Immigration and income inequality in Sweden, LIS Working Paper Series, No. 638, Luxembourg Income Study (LIS), Luxembourg

Ha, Wei and Yi, Junjian and Zhang, Junsen (2009): Internal Migration and Income Inequality in China: Evidence from Village Panel Data.

Istiqomah, I., Purnomo, S. D., Rahmawati, G. P., & Rahmawan, P. G. (2020). Does Migration Outflow Reduce Income Inequality in the Sending Province?. Economics Development Analysis Journal, 9(2), 159-168.

Jaumotte, M. F., Koloskova, K., & Saxena, M. S. C. (2016). Impact of migration on income levels in advanced economies. International Monetary Fund.

Lemos, S. (2015). The immigrant–native earnings gap across the earnings distribution. Applied Economics Letters, 22(5), 361-369.

Manthei, G. (2020). The effects of refugee immigration on income inequality in Germany: A case study (No. 72). Diskussionsbeiträge.

Orrenius, Pia M. and Zavodny, Madeline, "Does Migration Cause Income Inequality?" (2018). Mission Foods Texas-Mexico Center Research. 1. https://scholar.smu.edu/texasmexico-research/1

Pesaran, M.H. (2004) General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels , IZA discussion paper No. 1240

Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R. P. (1999). Pooled mean group estimation of dynamic heterogeneous panels. Journal of the American statistical Association, 94(446), 621-634

Sanderson, M. R. (2013). Does immigration have a Matthew Effect? A cross-national analysis of international migration and international income inequality, 1960–2005. Social science research, 42(3), 683-697.

Taylor, J. E., & Dyer, G. A. (2009). Migration and the sending economy: A disaggregated rural economy-wide analysis. The Journal of Development Studies, 45(6), 966-989.

Turan, G., & Podo, J. (2014). The Effect of Migration on Inequality: Case of Albania. Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 3(3), 314.

Villani, S., Ferrara, L., & Liotti, G. (2016). How internal immigration can affect income inequality: The italian case from an economic and juridical perspective. Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 25(4), 455-480.

Xu, P., Garand, J. C., & Zhu, L. (2016). Imported inequality? Immigration and income inequality in the American states. *State Politics & Policy Quarterly*, *16*(2), 147-171.

Zhan, P., Ma, X., & Li, S. (2021). Migration, population aging, and income inequality in China. Journal of Asian Economics, 76, 101351.

AVRUPADA AŞI İLE ÖNLENEBİLİR BAZI HASTALIKLARIN GÖÇMENLER ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF SOME VACCINE-PREVENTABLE DISEASES IN EUROPE SPECIFIC TO IMMIGRANTS

Gülcihan Aybike DİLEK KART[1]

[1]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3815-0138

Ali SERT[2]

[2]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1780-9458

Gülhan ŞEN[3]

[3]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9080-2546

Canan Demir BARUTÇU[4]

[4]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8430-5287

Mümin POLAT[5]

[5]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8082-0735

ÖZET

Geçmişten bu yana dünya genelinde toplam uluslararası göçmen sayısı, savaşlar, afetler, iklim değişikliği, eşitsizlikler, yoksulluk, eğitim gibi birçok sebeple artamaya devam etmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz çağı birçok çalışma "göçler çağı" olarak nitelendirmektedir. Sadece 2020 yılında uluslararası göçmen sayısı (280,6 milyon) dünya nüfusunun %3.6'sını oluşturmaktadır. Bu göç hareketleri doğru yönetilmediği takdirde devletlerin ulusal egemenliğini, güvenliğini ve sürdürülebilir kalkınmasını da olumsuz etkileyebilmektedir. Diğer taraftan küresel boyutlarda etkilerinin olması sebebiyle uluslararası göç, ulusal politikaların çok daha ötesinde ele alınması gereken çok boyutlu bir gerçek haline dönüşmüştür. Bu boyutlardan biri de, göç ve kalkınma arasındaki ilişkidir. Son yıllarda özellikle 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) ile birlikte, göçün etkin yönetilmesiyle kalkınma üzerinde olumlu çıkarımları olabileceği konusunda iyimser yaklaşımlar geliştirilmektedir. Binyıl Kalkınma Hedeflerinin devamı niteliğinde olan SKH, 2030 yılına kadar yoksulluğa ve açlığa son vermek, sağlıklı yaşamı sağlamak, iklim değişikliğini azaltmak ve uyum çalışmalarını desteklemek, afet riskini azaltmak ve dirençli toplumlar oluşturmak gibi başlıca amaçları içeren 17 hedeften oluşmaktadır. Bu eylem planı yoksulluğun ortadan kaldırılmasını kapsayıcı bir amaç olarak belirler ve özünde sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütünleştirme özelliğine sahiptir. Buna göre 2030 Gündemi ile göç ilk kez küresel bir kalkınma politikasına entegre edilmiştir. Böylece göçmenlerin sürdürülebilir kalkınmaya olan olumlu katkısını

kabul edilmiştir. Ayrıca afet dirençliliği kapsamında özellikle dezavantajlı grup olan göçmenlerin fiziksel, ekonomik ve sosyal olarak güçlendirilmesi için çağrıda bulunmuştur. Bunun için göç ile ilişkili olarak yoksulluğun giderilmesi, fırsat eşitsizliğinin kaldırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, her alanda güvenliğin sağlanması için yer alan hedefler önem arz etmektedir. Sonuç olarak, 2030 Gündemi göçü, sürdürülebilir kalkınmanın kıymetli bir itici güç olarak görmekte ve küresel bir ortaklık sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç; uluslararası göç; sürdürülebilir kalkınma; 2030 gündemi

ABSTRACT

Since the past, the total number of international immigrants around the world continues to increase due to many reasons such as wars, disasters, climate change, inequalities, poverty and education. In particular, many studies describe the age we live in as the "age of migrations". The number of international immigrants (280.6 million) in 2020 alone constitutes 3.6% of the world population. If these migration movements are not managed correctly, they can negatively affect the national sovereignty, security and sustainable development of states. On the other hand, international migration has become a multidimensional reality that needs to be addressed far beyond national policies, due to its effects on a global scale. One of these dimensions is the relationship between migration and development. In recent years, especially with the Sustainable Development Goals (SDGs) adopted in 2015, optimistic approaches have been developed that effective management of migration can have positive implications for development. This study aims to examine the relationship between the sustainable 2030 agenda and international migration. As a continuation of the Millennium Development Goals, the SDGs consist of 17 goals, including the main objectives of ending poverty and hunger, ensuring healthy living, reducing climate change and supporting adaptation efforts, reducing disaster risk, and building resilient societies by 2030. This action plan sets the eradication of poverty as an overarching goal. In essence, it has the feature of integrating the economic, social, and environmental dimensions of sustainable development. Accordingly, with the 2030 Agenda, migration has been integrated into a global development policy for the first time. Thus, it recognized the positive contribution of immigrants to sustainable development. It also called for the physical, economic, and social empowerment of migrants, who are disadvantaged groups, within the scope of disaster resilience. For this, the objectives in eliminating poverty about migration, eliminating inequality of opportunity, ensuring gender equality, and ensuring security in all areas are significant. As a result, the 2030 Agenda sees migration as a valuable driver of sustainable development and provides a global partnership.

Keywords: Migration; international migration; sustainable development; 2030 agenda

GİRİŞ

Aşı programları, aşı ile önlenebilir çok sayıda hastalığın kontrolünü ve bazı durumlarda ortadan kaldırılmasını sağlamıştır. Örneğin, 2002'de Avrupa bölgesi çocuk felcinden ari olarak ilan edildi ve ortadan kaldırılmasından bu yana bildirilen birkaç salgın sırasında hastalık bulaşmasını hızla kontrol etmek için etkili çocuk felci aşılama stratejileri uygulandı. Aşılama, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından Avrupa Birliği (AB), Avrupa Ekonomik Alanı (AÇA) ve diğer ülkeleri içerecek şekilde tanımlandığı üzere, Avrupa bölgesinin 53 üye devletinin sakinleri arasında morbidite ve mortaliteyi önemli ölçüde azaltmıştır. Bununla birlikte, aşı ile önlenebilir hastalıklar yeniden canlanması açık ve mevcut bir tehdit olmaya devam etmektedir. 2014 yılında 32 bölge üyesi, hedeflenen popülasyonlar arasında çok yüksek aşılama oranlarına rağmen endemik kızamık bulaştığını bildirdi. Bireyler ve AB anlaşmaları, geçirgen sınırlar oluşturmuş ve bölge genelinde hızlı harekete izin vermiştir. Hastalıkların kontrol altına alınmasını daha da karmaşık hale getiren, genişleyen göç krizi, muazzam bir risk altındaki insan akışına tanık olmuştur. Avrupa'daki birçok aşı ile önlenebilir hastalıklar, ithalattan değil, yerel satın alımdan kaynaklansa da, göçmenler genellikle yoksulluk, sağlık sorunları ve düşük aşılama oranlarından geldikleri için aşı ile önlenebilir hastalıklar karşı daha savunmasızdır(Pavlopoulou at el, 2013).

Göç, özellikle varlıklı ülkeleri etkiler ve hem yerleşiklerin hem de göçmenlerin sağlığını etkiler. Göç, marjinal fakat istikrarlı bir şekilde büyüyen bir olgudur: 2014 yılında toplam 3,8 milyon insan AB'ye göç etmiştir ve bunların arasında 1,6 milyon AB üyesi olmayan ülke vatandaşı da bulunmaktadır. 2015'ten bu yana, Avrupa göçmen krizi nedeniyle bu sayı önemli ölçüde arttı ve 2036'ya kadar yılda yaklaşık 1,5 milyonda kalması bekleniyor (McGuire, 2015). Büyük nüfuslar sınırları aşmakta ve şiddet, silahlı çatışma, baskı ve doğal afetler dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle ülke içinde yerinden edilmekte ve çoğu zaman kimlikleri olmadan kaçmaktadırlar. Bu göçler, aşı ile önlenebilir hastalıklar riskini ortaya çıkarır ve bu riskleri proaktif olarak ele almak için aşılama yönergeleri kullanılabilir. Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi sorunlarına rağmen kanıta dayalı rehberlik, bağlayıcı değildir ve kabulleri ve uygulama Avrupa ülkeleri arasında büyük farklılıklar göstermektedir demektedir. AB popülasyonlarının yüksek hareketliliğini göz önünde bulundurarak, ülkeler arasındaki koordinasyonun sağlanması, önleyici tedbirlerin etkinliğini sağlamak için idealdir. DSÖ, göçmenlere ve savunmasız göçmen nüfuslarla kültürel olarak uyarlanmış savunuculuk iletişimine özel önem veren bir 2015-2020 Avrupa Aşı Eylem Planı geliştirmiştir (Pavlopoulou at el, 2013, Ciprandi at el, 2016).

Örneğin, yeni ev sahibi ülkeye ilk giriş, aşı eksikliklerini gidermek için ideal bir fırsat olabilir. Göçmenler geldiklerinde yerel nüfustan nispeten daha sağlıklı olma eğilimindeyken, bu "sağlıklı göçmen etkisi" aşı ile önlenebilir hastalıkları kapsamayabilir ve bu özellikle aşılama programları olmayan ülkelerden gelen göçmenler için geçerli bir istisnadır. Göçmenler, ev sahibi sağlık sistemiyle karşılaştıklarında sayısız zorlukla karşılaşırlar. Sosyal izolasyon, kültürel ve dil engelleri, önceden sağlık bakım kayıtlarının olamaması ve ayrımcılık korkusu bunlardan birkaçıdır. Bu engellerin her biri, bakıma erişimi geciktirir ve göçmenin sağlık sistemiyle ilk temasının acil bir temelde olduğu noktaya kadar bakım aramayı potansiyel olarak engeller. Tıp, göçmenlerin uğraştığı tek toplumsal fayda değildir; ayrıca eğitim sistemine, işgücü piyasasına ve barınmaya erişimde zorluklarla karşılaşmkatdırlar. Belgesiz göçmenler genellikle korku içindedir ve durumlarını sağlık hizmeti sağlayıcıları da dahil olmak üzere başkalarına açıklamak konusunda isteksizdir. Göçmen grupları daha homojen olsa da, çeşitlilik özel bir yaklaşım gerektiren bir zorluk olmaya devam ediyor. İhtiyaçlarını karşılamadaki zorluklar ne olursa olsun, üye ülkelerin göçmenlerin sağlık hizmetlerine ayrım gözetmeksizin, eşit erişime sahip olmalarını sağlama yükümlülüğü vardır (Deal at el, 2021).

BULGULAR

Hepatit A

Hepatit A Virus (HAV) enfeksiyonu tüm dünyada yaygın görülmekte, son yıllarda gelişmiş ülkelerde sıklığı azalsa da gelişmekte olan ülkelerde halen önemli halk sağlığı sorunlarından birini oluşturmaktadır (Yoldaş at el,2012). Batı Avrupa, hepatit A enfeksiyonu için düşük endemik bölge olarak kabul edilir. Batı Avrupa'da yakın zamanda ortaya çıkan hepatit A enfeksiyonu salgınları, yüksek risk gruplarıyla sınırlıydı. Hepatit A enfeksiyonu genellikle hafif veya asemptomatiktir ve çocuklar yetişkinler için önemli bir enfeksiyon kaynağı olmaya devam etmektedir. Doğal enfeksiyon, kalıcı bağışıklığa yol açar ve rutin aşılama, hepatit A'nın ortadan kaldırılmasına yönelik önemli bir adımdır. 2010 yılında, Avrupa Birliği'nin sadece 2 ülkesinde aşılama zorunlu idi. Göçmenler için zorunlu aşı uygulanıp uygulanmama kararı, hepatit A virüsüne karşı önceden var olan bağışıklık düzeyleri ve kabul eden ülkelerin epidemiyolojisi tarafından yönlendirilmelidir (CDC,2006).

Hepatit B

Hepatit B virüsü, siroz ve hepatosellüler karsinoma yol açan hepatitin en yaygın nedenidir. En çok enfekte olmuş kişiler durumlarından habersizdirler ve bilmeden başkalarına bulaştırabilirler. 2015'te yapılan bir çalışmaya göre büyük çoğunluğu Asya ve Batı Pasifik kökenli olmak üzere dünya genelinde 400 milyon HBV taşıyıcısı vardır (Konstantinou, 2015). Hepatit B enfeksiyonu, Sahra Altı Afrika, Güney Doğu Asya ve Doğu Avrupa'dan gelen göçmenler arasında yaygındır. Hepatit B aşısı ile aşılama, enfekte olmayan bireyleri korumanın en güvenli ve en etkili yoludur (Greenaway at el, 2007).

İnvaziv meningokok hastalığı

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) her yıl 1400- 3000 invaziv meningokok hastalığı tanısı alan yeni vaka bildirilmektedir (Hançerli Törün, Salman 2013). Kalabalık ortam ve fiziki koşullar, invaziv meningokok hastalığının bulaşmasına neden olur. Bu şartlar asemptomatik taşıyıcılara maruz kalma nedeniyle çeşitli kamplarda özellikle sorundur. Tipik olarak, invaziv meningokok hastalığı çocuklarda ve ergenlerde ve genç erişkinlerde rapor edilmiştir (Frontex, 2015).

Çocuk felci

1995 yılından itibaren nisan ve mayıs aylarında birer hafta olmak üzere Ulusal Aşı Günleri UAG uygulamaya konulmuş ve 2001 yılına kadar düzenli olarak yapılmıştır. Çocuk felci 2002'de Avrupa'da tamamıyla yok edilmiştir. Küresel aşılama girişimi, 1988'den beri bildirilen çocuk felci vakalarının sayısını %99'un üzerinde azaltarak 2015'te 74 ve 2016'da sadece 31 vakaya indirmiştir. Yabani poliovirüs tip 2 1999'da eradike edildi ve vahşi poliovirüs tip 3 vaka sayıları şu anda şimdiye kadarki en düşük seviyelerde olup tek bir vakadan bu yana hiçbir vaka bildirilmemiştir. Kasım 2012'de Nijerya'da. Polio esas olarak 5 yaşın altındaki çocukları etkilemiştir. Bununla birlikte, 20'den fazla Avrupa, Afrika ve Güney Asya ülkesinde salgınların yakın zamanda yeniden canlandığı bildirilmiştir. Polioendemik ülkeler listesinde iki ülke kalmış olup bunlar; Afganistan ve Pakistandır. Nijerya, 2015 yılında bu listeden çıkarılmıştır. Diğer aşı ile önlenebilir hastalıklar gibi, Avrupa'da çocuk felci bulaşma riski yalnızca göçmenlere atfedilemez. Avrupa bölgesi ülkelerindeki koşullar, bölgesel çatışmalar nedeniyle gezici işçiler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler gibi patojenlerin hızlı bir şekilde bulaşmasını da sağlar. Örneğin, Ukrayna, Poliomyelit Eradikasyonu için Bölgesel Sertifikasyon Komisyonu tarafından vahşi poliovirüs ithalatı durumunda bulaşma açısından yüksek risk altında olarak birkaç kez tanımlanmıştır. Göçmenler arasında ek bir çocuk felci bağışıklama kampanyasının gerekli olmadığını gösteren iki faktör vardır: hem vatandaşlar hem de göçmenler arasında çocuk felcine karşı bağışıklığın yüksek olması ve Avrupa bölgesinde temel sağlık hizmetlerinin organizasyonu ve sağlanmasının etkinliğidir(www.euro.who.int).

Kızamık, kabakulak, kızamıkçık

Kızamık ve kızamıkçık Avrupa'da ortadan kaldırılması hedeflenmekte olup insidansı milyonda 1'in altına düşürmek için çalışılmaktadır. Mevcut kriz sırasında Almanya'ya gelen 678 mültecide kızamık, kabakulak ve kızamıkçık (MMR) için seroprevalans analizleri, toplam MMR bağışıklığının %90.9'unu kaydetmiş, ancak şaşırtıcı bir şekilde sadece %68.9'u çocuk ve ergenler tamamen bağışık olduğu saptanmıştır (Jablonka at el ,2016).

Difteri, tetanoz, boğmaca

Difteri, tetanoz ve boğmaca kaynaklı insidans ve mortalite aşılama nedeniyle önemli ölçüde azalmıştır ve ne yazık ki yetişkin göçmenlerin büyük bir kısmı tetanoza (%40-50) ve difteriye (yaklaşık %60) duyarlı olmaya devam etmektedir. Difterinin toksijenik suşlarının neden olduğu kutanöz difteri riski göçmenlerde nispeten yüksektir. AB/AEA ülkelerindeki sağlık hizmeti sağlayıcıları, aşılanmış bireylerin hala C. diphteriae ile enfekte olabileceği ve toksin üreten suşların asemptomatik taşıyıcıları haline gelebileceği unutulmamalıdır. Başarılı ulusal bağışıklama programlarının uygulanmasının ardından boğmaca insidansında dramatik bir düşüşün ardından, rapor edilen boğmaca insidansı son yıllarda küresel olarak ve neredeyse tüm Avrupa bölgesi eyaletlerinde belirgin şekilde artmıştır. Yine bu artış doğrudan göçmenlerle bağlantılı değildir (Tan at el,2015).

Suçiçeği

Varicella, göçmenlerin duyarlılık açısından daha yüksek riske sahip olduğu bir aşı ile önlenebilir hastalıktır. Bulaşmanın belirleyicileri arasında genç yaş, yakın zamanda varış ve tropik bir ülkede köken yer alır. Tropikal ülkelerden gelen göçmenler, batı ülkelerinde yaşayanlara kıyasla suçiçeğine 5-10 kat daha duyarlıdır. Riskin büyüklüğü, kaynak ülkedeki topluluğun büyüklüğü veya hane halkı yoğunluğu tarafından belirlenir. Mülteciler arasında suçiçeği enfeksiyonu geçmişi, bağışıklığı sağlamak için yetersizdir. Göçmenler, yeni topluluklara yerleşirken salgın riskini en aza indirmek için aşılanmalıdır(Greenaway at el, 2014).

Tüberküloz

Bir göçmenin sağlığına yönelik en büyük tehditlerden biri tüberkülozdur. DSÖ tarafından bildirilen en son tahmin 2014 yılında yaklaşık 9,6 milyon yeni vaka ve 1,5 milyon ölümdür. En yüksek insidans Afrika (280 yeni vaka/100.000 kişi) ve Asya'da (210 yeni vaka/100.000 kişi), en düşük insidans Avrupa'da (40 yeni vaka/100.000 kişi) ve Amerika'da (30 yeni vaka/100.000 kişi) [46]. Almanya'da 2015 yılında toplam 5865 tüberküloz (TB) vakası bildirilmiştir ve (100.000'de 7,3 vaka), bu bir önceki yıla göre %29'luk bir artış (2014: 4533 vaka; insidans: 5.6). Almanya'da ikamet eden yabancı uyruklular arasındaki tüberküloz insidansı, Alman vatandaşlarındaki insidanstan 20 kat daha yüksektir. Genel olarak, tüm tüberküloz vakalarının %34.1'i Alman ve %65.9'u yabancı uyruklu vakalardır. Tüberkülozdan etkilenen yabancı uyruklular Alman uyruklulardan daha genç yaşta olduğu saptanmıştır (WHO,2015).

Göçmen aşısının önemi

Çeşitli ülkelerden gelen göçmenler farklı bağışıklama statülerine ve kayıtlarına sahiptir. Bununla birlikte, Avrupa'ya yeni gelen göçmenler çoğunlukla aşıların yaygın olarak kabul edildiği ve kapsamın geleneksel olarak yüksek olduğu Orta Doğu ülkelerinden gelmektedir. Göçmenlerin çocukları, aşılama programları savaşlar nedeniyle kesintiye uğradığı için aşı ile önlenebilir hastalıklar için en yüksek risk altındadır. Matematiksel bir model, daha az aşılanmış bir göçmen grubunun bir salgını körükleyebileceğini açıkça göstermiştir. Ancak bulaşma hızını belirleyen sınırlayıcı faktör, ev sahibi ülkedeki aşılanma düzeyidir. Aşılama oranları yeterince yüksekse, salgınlar yayılmaz ve endemik hale gelir, bu da etkili aşılama programlarının sürdürülmesinin önemini gösterir. Beklentilerin aksine, bir araştırmada; göçmen annelerin çocukları için aşı programlarına uyma olasılığının yerli anne babalar kadar olası olduğunu gösterdi ve birleşik bir strateji uygulamanın önemini vurgulanmıştır. Göçmenler arasında aşı kapsamının yüksek kalmasını sağlamak için, göçmenlik durumuna göre çeşitli stratejiler kullanılabilir. İdeal bir durumda, aşılama menşe, transit ve varış ülkeleri arasında işbirliği içinde sağlanmalıdır, ancak gerçekler yükün büyük ölçüde varış ülkesine ait olduğunu dikte etmektedir. Göçmenlerin menşe ülkesinde aşı ile önlenebilir hastalıkların daha yüksek endemisitesine rağmen, yüksek oranda göçmen, bağışıklama programlarındaki boşluklar nedeniyle savunmasız olabilir(Özmert 2020).

SONUÇ

Göç küresel bir olgudur ve göçmenler artık Avrupa bölgesi nüfusunun büyüyen ve dikkate değer bir bölümünü oluşturmaktadır. Göçmenlerle ilgili aşı ile önlenebilir hastalıklar riskinin hafif veya orta düzeyde olduğu ancak ihmal edilebilir olmadığı düşünülmektedir. ABD ve Kanada, göçmen sağlığının tüm yönleri için nispeten kapsamlı sağlık kılavuzları geliştirmiştir, ancak bu önemli konu henüz Avrupa'da kapsamlı bir şekilde ele alınmamıştır. Göçmenlerin aşı ile önlenebilir hastalıkların bulaşmasını kontrol etmesi için evrensel bir Avrupa bölgesi bağışıklama programının geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Centers for Disease Control and Prevention(CDC) ‘Prevention of hepatitis A through active or passive immunization. Recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices’. MMWR Morbid Mortal Wkly Rep 2006;55 (RR-7): 1–23.

Ciprandi, G., Comite, P., Mori, I., Ferrero, F., Fontana, V., Bruzzone, M., & Mussap, M. (2016). Sensitization patterns in immigrants to Genoa: The relevance of origin. *European Journal of Internal Medicine*, *35*, e11-e13.

Deal, A., Halliday, R., Crawshaw, A. F., Hayward, S. E., Burnard, A., Rustage, K., ... & Hargreaves, S. (2021). Migration and outbreaks of vaccine-preventable disease in Europe: a systematic review. *The Lancet Infectious Diseases*, *21*(12), e387-e398.

European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders. (Frontex). Annual Risk Analysis 2015. 27 April 2015. S, 59.

Greenaway C, Boivin JF, Cnossen S, Rossi C, Tapiero B, Schwartzman K, et al. Risk factors for susceptibility to varicella in newly arrived adult migrants in Canada. Epidemiol Infect 2014 Aug;142(8):1695–707.

Greenaway C, Dongier P, Boivin JF, et al. Viral hepatitis in newly arrived immigrants and refugees. 56th Annual Meeting of American Society of Tropical Medicine and Hygiene; 2007 Nov. 4–8.

Hançerli Törün, S. & Salman, N. (2013). İnvaziv Meningokok Hastalığı ve Aşıları . Çocuk Dergisi , 13 (1) , 1-5 . DOI: 10.5222/j.child.2013.001

https://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and immunization/news/news/2015/11/who,-unicef-and-unhcr-call-for-equitable-access-to vaccines-for-refugees-and-migrants/who-unhcr-unicef-joint-technical-guidance-general-principles-of-vaccination-of-refugees,-asylum-seekers-and-migrants-in-the-who-european-region (E.T: 12.03.2022)

Jablonka A, Happle C, Grote U, Schllenvoigt BT, Hampel A, Dopfer C, et al. Measles, mumps, rubella, and varicella seroprevalence in refugees in Germany in 2015. Infection 2016;44(6):781–7.

Konstantinou D, Deutsch M. The spectrum of HBV/ HCV coinfection: epidemiology, clinical characteristics, viral interactions and management. Ann Gastroenterol 2015;28:221-8.

McGuire, S. (2015). Ethical considerations for undocumented immigrants and health. *Nursing Outlook*, *63*(1), 1-5.

Özmert, E. N. (2020). Göçmenlerde Aşılama . Osmangazi Tıp Dergisi , Sosyal Pediatri Özel Sayısı , 20-24 . DOI: 10.20515/otd.681568

Pavlopoulou, I. D., Michail, K. A., Samoli, E., Tsiftis, G., & Tsoumakas, K. (2013). Immunization coverage and predictive factors for complete and age-appropriate vaccination among preschoolers in Athens, Greece: a cross-sectional study. *BMC public health*, *13*(1), 1-10.

Tan T, Dalby T, Forsyth K, Halperin SA, Heininger U, Hozbor D, et al. Pertussis Across the Globe: Recent epidemiologic trends from 2000 to 2013. Pediatr Infect Dis J 2015;34(9):e222–32.

WHO, Global Tuberculosis Report 2015, World Health Organization, Geneva; 2015.

Yoldaş, Ö., Bulut, A., & Altındiş, M. (2012). Hepatit A enfeksiyonlarına güncel yaklaşım. *Viral Hepatit Dergisi*, *18*(3), 81-6.

COVID 19 SALGINI SIRASINDA SURİYEDE VE TÜRKİYEDEKİ GÖÇMENLERE VERİLEN SAĞLIK HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE HEALTH SERVICES PROVIDED TO IMMIGRANTS IN SYRIA AND TURKEY DURING THE COVID 19 EPIDEMIC

Ali SERT[2]

[2]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1780-9458

Gülcihan Aybike DİLEK KART[1]

[1]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3815-0138

Gülhan ŞEN[3]

[3]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9080-2546

Canan Demir BARUTÇU[4]

[4]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8430-5287

Mümin POLAT[5]

[5]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8082-0735

ÖZET

COVID-19 salgını sürekli yatırım ve vurgu görülen ortamlara, uluslararası düzeyde siyasi ve sağlık hizmetleri liderliğine meydan okumuştur. COVID-19 salgını, bu becerilerin ulusal veya uluslararası ölçekte ve daha yerel düzeyde bir topluluk veya sağlık tesisi düzeyinde esnek ve yetenekli liderlik gereksinimleriyle ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. COVID-19 Suriyede Kuzey Batı Suriye Görev Gücü tarafından teknik olarak desteklendi ve saha müdahalesi İdlib Sağlık Müdürlüğü tarafından koordine edilen bir yerel aktörler konsorsiyumu tarafından yönetildi. Bunlar; Halep Sağlık Müdürlüğü, Suriye Sivil Savunması ve diğer yerel insani yardım kuruluşlarıdır. Ekim 2020 itibariyle Türkiye'deki toplam göçmen sayısı yaklaşık 5 milyondur. Bu kişilerin yalnızca %1,8'i geçici barınaklardadır. Suriyeli mültecilerin çoğuna Türkiye tarafından Geçici Koruma Yönetmeliği aracılığıyla koruma sağlanmıştır. ASM'ler, Geçici Koruma Altındaki Suriye Nüfusunun Sağlık Durumunun İyileştirilmesi ve Türk Yetkilileri (SIHHAT) Tarafından Sağlanan ilgili Hizmetler, Avrupa Birliği (AB)-Türkiye projesinin bir parçasıdır. Amacı, Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimini iyileştirmektir. Ayrıca, Ekim 2019 itibariyle, dil engellerini aşmak ve kültürel açıdan hassas hizmetlerin sunumunu desteklemek için bu ASM'lerde çalışmak üzere Türkiye Sağlık Bakanlığı tarafından yaklaşık 1.300 Suriyeli sağlık çalışanı istihdam edilmiştir. Türk Kızılayı tarafından hazırlanan bir raporda, Suriyeli Mültecilerin yalnızca %22'sinin engellilik, kronik durumlar ve hamilelik gibi özel ihtiyaçları için sağlık hizmetlerine erişebildiğini göstermektedir. Türkiye, dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olarak Suriye

ihtilafının başlangıcından bu yana Suriyeli mülteciler için temel sosyal hizmetlere erişim sağlamıştır. COVID-19 test ve tedavisine erişim hakkı, çoğunlukla Suriyeli olmayan belgesiz göçmenlere ve sığınmacılara genişletilmiştir. Mülteciler için pandemi ile başa çıkmada en büyük zorluklardan biri olarak kabul edilmelidir. Mültecilerin yaşam koşullarını ve ekonomik durumlarını iyileştirerek temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik destek sağlanması, COVID-19'un bulaşmasını kontrol etmek için büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, pandemi, hizmet, mülteci

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has challenged environments of sustained investment and emphasisA, political and healthcare leadership at the international level. The COVID-19 pandemic has demonstrated how important these skills are with the requirements for flexible and talented leadership at a community or healthcare facility level, nationally or internationally, and more locally. COVID-19 in Syria was technically supported by the North West Syria Task Force and the field response was led by a consortium of local actors coordinated by the Idlib Health Directorate. These; Aleppo Health Directorate, Syrian Civil Defense and other local humanitarian organizations. As of October 2020, the total number of immigrants in Turkey is approximately 5 million. Only 1.8% of these people are in temporary shelters. Most of the Syrian refugees have been protected by Turkey through the Temporary Protection Regulation. FHCs, Improving the Health Status of the Syrian Population under Temporary Protection and related Services Provided by Turkish Authorities (SIHHAT) are part of the European Union (EU)-Turkey project. Its aim is to improve the access of Syrian refugees to health services. In addition, as of October 2019, approximately 1,300 Syrian health workers were employed by the Turkish Ministry of Health to work in these FHCs to overcome language barriers and support the delivery of culturally sensitive services. A report by the Turkish Red Crescent shows that only 22% of Syrian Refugees have access to health services for their special needs such as disability, chronic conditions and pregnancy. As the country hosting the largest number of refugees in the world, Turkey has provided access to basic social services for Syrian refugees since the beginning of the Syrian conflict. The right to access COVID-19 testing and treatment has been extended mostly to non-Syrian undocumented migrants and asylum seekers. It should be recognized as one of the biggest challenges for refugees in dealing with the pandemic. Providing support to meet the basic needs of refugees by improving their living conditions and economic situation is of great importance to control the transmission of COVID-19.

Keywords: Immigrant, pandemic, service, refugee

GİRİŞ

Uluslararası Göç Örgütü'ne göre göçmen; bir ülke içinde veya uluslararası bir sınırda, geçici veya kalıcı olarak, çeşitli nedenlerle her zamanki ikamet yerinden uzaklaşan kişi olarak tanımlanmaktadır ve uluslararası hukukta tanımı olmayan bir şemsiye terim olarak ifade edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2018 yılı raporuna göre gönüllü ve zorunlu göçlerin tümünü içerecek şekilde 272 milyona yakın birey uluslararası göçmen pozisyonundadır. Bu da her otuz bireyden birinin uluslararası göçmen konumunda olduğunu göstermektedir (IOM, 2020). 2020 yılında ise Dünya Göç Raporu'na göre 2019 yılında tahmini uluslararası göçmen sayısı yaklaşık 272 milyonu geçmiştir. Bu sayının dünya nüfusuna oranı yaklaşık %3,5'tir(www.iom.int, 2022). Suriye'nin kuzeybatısındaki sağlık sistemi, Suriye ihtilafının 9 yılı boyunca büyük zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Sağlık çalışanlarına ve tesislerine yönelik günlük saldırılar, merkezi yönetimin çöküşü, kaynak ve malzeme eksikliği ve hızla değişen insani, siyasi ve askeri ortam, yaklaşık 3,5 milyon nüfuslu bir bölgede sağlık sisteminin zayıf olmasına katkıda bulunmuştur. COVID-19 salgını, ulusal veya uluslararası ölçekte ve daha yerel düzeyde bir topluluk veya sağlık tesisi düzeyinde esnek ve yetenekli liderlik gereksinimleriyle ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. 2011'de barışçıl ayaklanmaların şiddetle bastırılmasının ardından çatışmaya sürüklenen Suriye'de binlerce sağlık çalışanları özellikle de doktorlar, sağlık hizmetlerine yönelik devam eden saldırıları önemli bir itici faktör olarak gösterdiler. Uluslararası Hukuka aykırı olmasına rağmen, sağlık

hizmetlerinin cezasız bir şekilde devam eden hedefli saldırılarla silah haline getirilmiştir. Sağlık hizmetlerine yaklaşık 600 saldırı yapılmış olup 900'den fazla sağlık çalışanı bu tür saldırıların kasıtlı olduğu suçlamasıyla öldürülmüştür. Sağlık çalışanları sağlık sistemlerinde ciddi ekipman, sarf malzemesi ve personel sıkıntısı ile çalışırken aşırı zorluklarla karşı karşıya kalırken bu zorluklara birde COVID-19 salgını eklenmiştir. Yaklaşık 10 yıllık bir çatışmanın ardından Suriye'nin sağlık sistemi ve liderliği parçalanmış, politize edilmiş ve ciddi şekilde yetersiz kaynaklara sahip olmuştur. Şu anda Suriye içindeki ana alanlar, fiili olarak Kürt liderliğindeki Öz-Yönetim kontrolü altındaki kuzey doğu; kuzey batı muhaliflerin kontrolü altında; kuzeyde Türk kontrolü altındaki alanlar; ve Suriye hükümetinin kontrolü altındaki yerlerde ülkenin geri kalan üçte ikisidir. Her sağlık sistemi kendi yapılarını, yönetişim ve liderlik stratejilerini geliştirmiştir. Şu anda 2,7 milyonu Suriye'nin diğer bölgelerinden yerinden edilmiş 4,17 milyon insanı içeren bir bölge olan kuzeybatı Suriye'ye yönelik sağlık insani yardım müdahalesi, DSÖ liderliğindeki sağlık kümesinin bulunduğu Türkiye'deki Gaziantep'ten yönetilmektedir. Gaziantep, Temmuz 2020 itibarıyla sağlık ve insani yardımın Türkiye'den girdiği tek bir sınır kapısı olan ve esas olarak kuşatma altında olan bölgeyi destekleyen onlarca uluslararası ve Suriyeli insani yardım kuruluşunun üssü konumundadır. Bu, sağlık kümesinin COVID-19 Kuzey Batı Suriye Görev Gücü tarafından teknik olarak desteklenen COVID-19 müdahalesini bilgilendirirken, saha müdahalesi İdlib Sağlık Müdürlüğü tarafından koordine edilen bir yerel aktörler konsorsiyumu tarafından yönetildi. Bunlar; Halep Sağlık Müdürlüğü, Suriye Sivil Savunması ve diğer yerel insani yardım kuruluşlarıdır(Abbara et al 2020, Ekzayez et al 2020).

BULGULAR

Türkiye, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'ni onaylamış ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'ne de katılmıştır (Ergüven ve Özturanlı, 2013). Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Anlaşmasını 1961 yılında imzalamış ve yalnızca "Avrupa'da 1951 yılından önce yaşanan olaylarda zarar görenleri" mülteci olarak kabul edeceğini belirtmiştir. 1967 yılında imzalanan Mültecilerin Statüsünü Belirleyen Protokolde ise Türkiye zaman kısıtlamasını kaldırmış fakat coğrafi kısıtlama halen uygulanmaktadır (İçduygu at el 2014). Avrupa Komisyonu tarafından da Türkiye'nin uluslararası göç konusunda gösterdiği çaba dile getirilmekte, 5 milyon civarında kayıtlı Suriyeli göçmen ile diğer uyruklardan yaklaşık 370.000 kayıtlı göçmeni barındıran ve dünyada en fazla mülteci nüfusuna ev sahipliği yapan Türkiye'nin çabalarının muazzam olduğu belirtilmektedir(Avrupa Komisyonu, 2020). Ekim 2020 itibariyle Türkiye'deki toplam göçmen sayısı yaklaşık 5 milyondur. Bu kişilerin yalnızca %1,8'i geçici barınaklardadır. Suriyeli mültecilerin çoğuna Türkiye tarafından Geçici Koruma Yönetmeliği aracılığıyla koruma sağlanmıştır. Suriyeli mültecilerin çoğunluğu kentsel şehirlerde yaşamakta olup, en yüksek sayılara ev sahipliği yapan iller İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay'dır. Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay Suriye'nin kuzeyine komşu illerdir. Sınır ülkelere ek olarak Afganistan da dahil olmak üzere diğer ülkelerden 400.000'e yakın sığınmacı ve mülteci vardır. Irak'ta yaklaşık bir milyon göçmenin eğitim, çalışma ve turizm amaçlı oturma izni bulunmaktadır. Ayrıca, yaklaşık 62.000 belgesiz göçmen olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'deki mültecileri desteklemek için uluslararası müdahale sınırlı olmuştur. Türkiye yerel makamların ve toplum kuruluşlarının desteğiyle müdahaleye öncülük etmektedir. BM teknik ve operasyonel destek sağlamaktadır. Ancak, Türkiye'deki operasyonları, 2019 operasyonel planlarının yalnızca %32'sinin finanse edildiği ciddi finansman sıkıntısıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'de COVID-19 durumunu değerlendiren Bilim Kurulu'nun ilk toplantısı, Dünya Sağlık Raporu'ndan kısa bir süre sonra 22 Ocak 2020'de Ankara'da yapılmıştır. Kuruluşun (WHO) koronavirüsün insandan insana bulaşmasına ilişkin ilk beyan 14 Ocak 2020 tarihindedir. Türkiye, başlangıçta 3 Şubat 2020'de Çin'den uçuşları iptal etmiş ve DSÖ'nün 30 Ocak 2020'de COVID-19'u Uluslararası Önemi Haiz Halk Sağlığı Acil Durumu olarak ilan etmesinden kısa bir süre sonra, yurt dışından gelen yolcuları havaalanlarında termal kameralarla izlemeye başlamıştır. Türkiye'de ilk COVID-19 vakası 10 Mart 2020'de bildirildi ve ilk ölüm bir hafta sonra 17 Mart 2020'de ilan edilmiştir. Devlet tarafından endeks vakasının açıklanmasından sadece bir hafta sonra, halka açık yerlerde toplanma, okulların kapatılması ve 19 ülkeden dış hat uçuşlarının iptali gibi kısıtlamalar uygulanmıştır. Sonraki hafta, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı acil olmayan hizmetleri iptal ederek, yalnızca COVID-19 hastalarına ve acil hastalara bakım sağlamak üzere pandemi hastanelerinin

kurulmasına izin vermiştir. Kayıtlı mültecilerin %98,8'i kentsel ortamlarda ikamet etmekte ve COVID-19 vakalarının büyük çoğunluğu kentsel ortamlarda meydana gelmektedir.

Şehirler Türkiye'deki göçmenlerin sağlık hizmetlerine nasıl eriştiğinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Hastalık salgını sırasında şehirlerin rolü değerlendirilirken, politikalar genellikle ulusal veya uluslararası hükümet seviyelerinde uygulanır, ancak şehirlerde salgın veya pandemi yönetiminden sorumlu olanlar yerel halk sağlığı ve siyasi yetkililerdir. Yönetim eksikliği, yetersiz planlama ve merkezi olmayan sağlık hizmetleri sistemleri, pandemi yanıtlarını zayıflatabilir ve genellikle kafa karışıklığı, korku ve daha yüksek maliyetler yaratabilir. Bu nedenle belediyeler, acil durumlarına müdahale etmek için yeterli araçlara ve kaynaklara ihtiyaç duyar. Şehirler mevcut düzenlemelere stratejik değer katabilir ve kentsel çıkarları küresel ölçekte temsil edebilecek çok şehirli koalisyonlar oluşturabilir. Aile Sağlığı Merkezleri ve Göçmen Sağlığı Merkezleri (ASM), göçmenlerin yasal statüsüne bakılmaksızın ücretsiz birinci basamak sağlık hizmeti sunmaktadır. Hizmetlerinin kapsamı, koruyucu ve tedavi edici hizmetler ile hamileler ve bebekler gibi belirli grupların rutin takibini içermektedir. ASM'ler, Geçici Koruma Altındaki Suriye Nüfusunun Sağlık Durumunun İyileştirilmesi ve Türk Yetkilileri (SIHHAT) Tarafından Sağlanan ilgili Hizmetler, Avrupa Birliği (AB)-Türkiye projesinin bir parçasıdır. Amacı, Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimini iyileştirmektir(Ocaklı,Avaner 2021). Ayrıca, Ekim 2019 itibariyle, dil engellerini aşmak ve kültürel açıdan hassas hizmetlerin sunumunu desteklemek için bu ASM'lerde çalışmak üzere Türkiye Sağlık Bakanlığı tarafından yaklaşık 1.300 Suriyeli sağlık çalışanı istihdam edilmiştir (https:// reliefweb. İnt, Bdaiwi et al 2020).

Sağlık Hizmeti Sunumu ve Tanı Testleri

Geçici koruma" altındaki Suriyeliler ve şartlı mülteciler Göç İdaresi Müdürlüğü'nün öngördüğü şehirde yaşadıkları sürece Genel Sağlık Sigortasından (GSS) yararlanabilmektedirler. Birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında bir kısmı Göçmen Sağlığı Merkezlerinde (GSM) sunulan hizmetlerden yararlanırken bir kısmı aile hekimliklerine başvurmaktadırlar. Buna karşın iş, sosyal ağlar ya da farklı nedenlerle Göç İdaresi tarafından belirtilen şehirlerde ikamet etmeyen "geçici koruma" altındaki kişiler ve şartlı mülteciler genel GSS'ndan yararlanamamaktadırlar. Sağlık hizmetleri ve tanı testleri: 9 Nisan'da yayımlanan mevzuat ile Sağlık Uygulama Tebliği 'nde (SUT) değişiklik yapılmış ve COVID-19 tanı testleri ve tedavisi "acil hal" kapsamında ele alınmaya başlanmıştır. Bu, hizmetlerin ücretsiz olarak sunulmasını sağlamaktadır. Ayrıca COVID-19 hastalığı ile mücadele kapsamında 13 Nisan 2020 Covid-19 Sürecinde Türkiye'de Göçmen ve Mültecilerin Durumu tarihinde yayımlanan 2399 sayılı Cumhurbaşkanı kararı ile herhangi bir sosyal güvencesi olup olmamasından bağımsız herkesin kişisel koruyucu malzemelere, tanı testlerine ve ilaç tedavisine ücretsiz erişebileceği güvence altına alınmıştır (Resmi Gazete 9 Nisan 2020, Resmi Gazete 13 Nisan 2020). Genel sağlık sigortasından yararlanamayan kayıt dışı veya belgesiz göçmenlerin nasıl kayıt altına alınacağına ilişkin yazılı düzenleme ve ayrıca hastaneye yatış kapsamında olup olmadığı ise resmi kayıtları belirli bir sistem dahilinde kayıt altına alınmaktadır (Mardin at el, 2020, Papatzani et al 2020). Birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında sunulan, bağışıklama, neonatal tarama programı, gebe/lohusa izlemleri, bebek/çocuk izlemleri, üreme sağlığı danışmanlığı gibi hizmetler ücretsiz olarak göçmenler dahil, herkese sunulmaktadır. Düzensiz göçmenler Halk Sağlığı Yönetim Sistemi (HSYS) ne girişlerinde vatansız olarak kayıt edilmektedir.

Tarama faaliyetleri

Türkiye giriş ve çıkışlar için kısıtlayıcı önlemler almıştır. Ülkeye girmeden önce herkes için vücut ısısını dahil olmak üzere öksürük ve kas ağrısı gibi semptomları olan kişilere COVID 19 pozitif kişilerle olası temas durumlar vb. tüm parametrelere bakılmış ve gerekli olanlara kamplarda izolasyon sağlanmıştır. Şüpheli COVID-19 vakaları ise en yakın hastaneye nakledilmiştir.

COVID-19 dışındaki sorunlar için sağlık hizmetlerine erişim

COVID-19 dışındaki sorunlar için sağlık hizmetlerine erişim Hastanelerin çoğu "pandemi hastanelerine" dönüştürülmüştür. Bu da diğer sağlık sorunları için hastaneye erişimi bir miktar sınırlamıştır. Doğum öncesi, doğum öncesi ve doğum sonrası bakımla ilgili bilgiler özellikle mülteci kadınlar için önemlidir çünkü takip eksikliği genellikle evde doğumların annelerin ve bebeklerin hayatlarını riske atmasına neden olabilmektedir. Rutin aşılama hizmetlerinin sürdürülmesi ve kronik durumlar için rutin takipler, birçok mültecinin net bilgiye ihtiyaç duyduğu diğer alanlardır. Türk Kızılayı

tarafından hazırlanan bir raporda ise, Suriyeli Mültecilerin yalnızca %22'sinin engellilik, kronik durumlar ve hamilelik gibi özel ihtiyaçları için sağlık hizmetlerine erişebildiğini göstermektedir.

SONUÇ

Türkiye, dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olarak Suriye ihtilafının başlangıcından bu yana Suriyeli mülteciler için temel sosyal hizmetlere erişim sağlamıştır. COVID-19 test ve tedavisine erişim hakkı, çoğunlukla Suriyeli olmayan belgesiz göçmenlere ve sığınmacılara genişletilmiştir. Toplumda COVID-19 bulaşmasının önlenmesi için; hastaların izolasyonunu, temaslıların karantinaya alınmasını ve maske takma, fiziksel mesafeyi koruma ve el yıkama dahil olmak üzere ilaç dışı müdahaleler yapılmıştır. Mülteciler için bu müdahalelerin başarılı bir şekilde uygulanması büyük ölçüde onların yaşam ve çalışma koşullarına bağlı olmuştur. Mülteciler kalabalık ortamlarda yaşadıkları için pandemi ile başa çıkmada en büyük zorluklardan biri olarak kabul edilmelidir. Mültecilerin yaşam koşullarını ve ekonomik durumlarını iyileştirerek temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik destek sağlanması, COVID-19 veya ileride çıkabilecek herhangi bir salgının bulaşmasını kontrol etmek için büyük önem taşımaktadır. Sınır dışı edilme korkusu ve özellikle Suriyeli olmayan mülteciler için dil engelleri, COVID-19 test ve tedavi hizmetlerine erişim sağlama çabalarını engellemektedir. Bu nedenle, mevcut dil desteğini Arapçadan diğer birkaç dile genişletmeye ihtiyaç vardır. Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı mülteci gruplarıyla güvene dayalı bir COVID-19 iletişim stratejisi geliştirmek için mevcut işbirliğini genişletmelidir.

KAYNAKLAR

Abbara A, Rayes D, Fahham O, *et al*. Coronavirus 2019 and health systems affected by protracted conflict: the case of Syria. *Int J Infect Dis* 2020;96:192–5.

Avrupa Komisyonu (2020), 2020 Türkiye Raporu. Avrupa Komisyonu, Brüksel.

Bdaiwi Y, Rayes D, Sabouni A, *et al*. Challenges of providing healthcare worker education and training in protracted conflict: a focus on non-government controlled areas in North West Syria. *Confl Health* 2020;14:42.

Ekzayez A, al-Khalil M, Jasiem M, *et al*. COVID-19 response in northwest Syria: innovation and community engagement in a complex conflict. *J. Public Health* 2020.

Ergüven, N.S., B. Özturanlı (2013), "Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye", AÜHFD, 62(4), 1007-1061.

https:// reliefweb. int/ report/ syrian- arab- republic/ syria- reports- firstcase- covid- 19- uossm- expects- parabolic- jump- cases (E.T: 13.03.2022)

International Organization for Migration, Glossary on migration, IML Series No. 34, 2019, https://www.iom.int/who-is-a-migrant Erişim Tarihi: 10.03.2022

IOM. (2020). Word Mıgration Raport 2020. Geneva: International Organization for Migration.

İçduygu, A., S. Erder, Ö. F. Gençkaya (2014), Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Devlet Ötesi Dönüşümlere, MireKoç Raporları, İstanbul: Koç Üniversitesi Koç Araştırmaları Merkezi.

Mardin, D., Özvarış, Ş. B., Sakarya, S., Kayı, İ., Gürsoy, G., Yukarıkır, N., & Başpınar, A. (2020). Covıd-19 sürecinde Türkiye'de göçmen ve mültecilerin durumu. *Sağlık ve Toplum Özel Sayı (Temmuz)*, 112-118.

Ocaklı, L. & Avaner, T. (2021). Suriye Krizinin Ardından Türkiye'de Meydana Gelen Düzensiz Göç ve Covid-19 Salgınının Düzensiz Göç Üzerindeki Etkisi. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1-13 . Doı: 10.17065/Huniibf.907481.

Papatzani, E., N. Leivaditi, A. Ilias, E. Petracou (2020). “Refugee Reception. Greece Country Report”, RESPOND Working Papers, Global Migration: Consequences and Responses (#770564, Horizon2020) Report Series, University of the Aegean

Resmi Gazete, 13 Nisan 2020 tarihli ve 2399 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki, https://www.resmigazete.gov.tr/ eskiler/2020/04/20200414-16.pdf , (Erişim Tarihi: 10.03.2022)

Resmi Gazete, 9 Nisan 2020 tarihli Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/04/20200409-7.htm ,(Erişim Tarihi: 10.03.2022).

GÖÇÜN SAĞLIK ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI

REFLECTIONS OF MIGRATION ON HEALTH

Canan DEMİR BARUTCU[1]

[1]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8430-5287

Gülhan ŞEN[2]

[2]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9080-2546

Gülcihan Aybike DİLEK KART[3]

[3]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3815-0138

Ali SERT[4]

[4]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1780-9458

Mümin POLAT[5]

[5]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8082-0735

ÖZET

Göç; insanların zorunlu veya gönüllü olarak, farklı nedenlerle ülke içinde veya ülke dışına gerçekleştirdikleri yer değiştirme olarak tanımlanmaktadır. Göçle birlikte; kültürlerin, yaşam tarzlarının, davranışların, alışkanlıklarında yer değiştirmesi de söz konusudur. Göç süreci sadece yer değiştirenleri değil, göç edilen bölgede yaşayan bireyleri de etkilemektedir. Bu etkileşim ekonomik, sosyal ve sağlık boyutlarında olabilir. Birleşmiş Milletler verilerine göre hızla artan göçler, birçok bilim açısından inceleme alanı olmakla birlikte sağlık bilimleri açısından ulusal ve uluslararası boyutta incelenmesi gereken bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Özellikle 2011 yılından itibaren de Suriye'de yaşanan siyasal krizler, insanların yaşam umuduyla başka ülkelere gitmelerine neden olmuştur. Bu göç hareketinden en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye bu süreçte gelen insanlara barınma, beslenme, korunma ve sağlık gibi en temel insan hakları sunmaya çalışmıştır. Ülkemizde "Geçici Koruma Altına" alınan Suriyelilere yönelik sağlık hizmetleri, 04.11.2015 tarihli ve 9648 sayılı "Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Yönergesi" doğrultusunda sunulmaktadır. Türkiye'de kayıt altına alınarak geçici kimlik numarası alan Suriyeliler, temel, acil ve koruyucu sağlık hizmetleri başta olmak üzere tüm sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabilmektedir. Geçici kimlik numarası almamış olanlara ise "Geçici Koruma Yönetmeliği" çerçevesinde, bulaşıcı hastalıklarla mücadele, aşılama ve acil sağlık hizmetleri sunulmaktadır. Şu ana kadar 65 milyondan fazla poliklinik hizmeti, 2 milyondan fazla ameliyat hizmeti, 515 binden fazla doğum, ulusal aşı takvimimize uygun olarak yapılan 5 milyon dozdan fazla aşı yapılmıştır. Sunulan sağlık hizmetinin kalitesinin artırılması için, sağlık hizmeti sunan personelin bilgi, farkındalık ve

tutumlarını geliştirebilmek için eğitimler planlanmaktadır. Buna ek olarak sağlık personelinin göçmenleri dezavantajlı grup olarak kabul etmesi, onların kültürleri ile birlikte sağlık davranışlarını bilmesi ve sağlık hizmetlerine erişiminde kolaylık sağlaması istenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç; göçmen; sağlık; sağlık personeli

ABSTRACT

Migration; It is defined as the forced or voluntary displacement of people within or outside the country for different reasons. With immigration; There is also a change in cultures, lifestyles, behaviors and habits. The migration process affects not only the displaced, but also the individuals living in the migrated region. This interaction can be in economic, social and health dimensions. According to the United Nations data, the rapidly increasing migration is considered as a phenomenon that should be examined in terms of health sciences at national and international level, although it is a field of study in terms of many sciences. Especially since 2011, the political crises in Syria have caused people to go to other countries with the hope of life. Turkey is one of the countries most affected by this migration movement. In this process, Turkey has tried to offer the most basic human rights such as shelter, nutrition, protection and health. Health services for Syrians under “Temporary Protection” in our country are provided in line with the “Principles of Health Services to be Provided to Persons under Temporary Protection Directive” dated 04.11.2015 and numbered 9648. Syrians who are registered in Turkey and have a temporary identity number can benefit from emergency health, preventive and basic health services and all curative health services free of charge. Those who have not obtained a temporary identification number, on the other hand, are provided with fight against infectious diseases, immunization and emergency health services within the framework of the "Temporary Protection Regulation". To date, more than 65 million outpatient services, more than 2 million surgical services, more than 515,000 births, and more than 5 million doses of vaccines have been administered in accordance with our national vaccination calendar. In order to increase the quality of the health service provided, trainings are planned in order to improve the knowledge, awareness and attitudes of the health care personnel. In addition, health personnel are required to accept immigrants as a priority group, to know their lifestyles and health behaviors, and to facilitate their access to health services.

Keywords: Migration; immigrant; health; health personnel

GİRİŞ

Göç insanlık tarihi boyunca insanların bazen zorunlu bazen de gönüllü olarak farklı nedenlerle ülke içinde veya ülke dışına gerçekleştirdikleri mekânsal bir yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Göç basitçe insanların başka bir yere gitmesi değildir, kültürler, alışkanlıklar, anlayışlar, yaşam tarzı, yeme içme örüntüleri, çözüm yolları, tutumlar gibi olguların da yer değiştirmesidir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017). Küreselleşme ile birlikte artan ulaşım ve iletişim ağlarının sağlamış olduğu kolaylıklar ile birlikte, yoksulluk, afetler, siyasi çatışmalar ve savaşlar, iklim değişikliği gibi itici güçlerin de artması göçmen sayılarında da artışa sebep olmaktadır (Şen, 2019). Özellikle, son yıllarda Orta Doğu’da yaşanan savaşlar ve çatışmalar sebebiyle Batı’ya göç ederek ciddi bir nüfus hareketliliğine neden olmuştur (Beşer ve Kerman, 2017). Birleşmiş Milletlerin verilerine göre 2000 yılında tahmini uluslararası göçmen sayısı dünya nüfusunun %2.8’ini (173 milyon) oluştururken günümüzde %3.6’sına ulaşmıştır. Buna göre 2020 yılında tüm dünyada 281 milyon uluslararası göçmen, 26,4 milyon mülteci, 4,1 milyon sığınmacı olduğu belirtilmiştir (IOM, 2022). Burada göçmen, mülteci ve sığınmacı tanımlarına açıklık getirmede fayda vardır. Buna göre göçmen, genellikle ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirmek amacıyla ulusal ya da uluslararası boyutta yer değiştiren ve yerleştiği yerde bir yıldan fazla ikamet eden kişilere denmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2022). Mülteci ve sığınmacı kavramlarında ise zorlayıcı dış faktörler sebebiyle bir korku iklimi sonucunda ülkesini terk etmek zorunluluğu durumu söz konusudur. Buna göre mülteci, savaşlar, çatışmalar, işkenceler gibi hayatları, güvenlikleri ve özgürlükleri tehlikeye altında olması sebebiyle kendi ülkelerini terk etmek zorunda kalan

ve gittiği ülkede iltica hakkını kazanana kişilerdir. Sığınmacı ise mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvuruyu bekleyen, yani henüz iltica hakkını kazanmamış kişilerdir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2022).

İster göçmen ister sığınmacı ya da mülteci olsun, göçlerle birlikte görülen bu nüfus artışı sadece yer değiştirenleri değil, göç edilen bölgede yaşayan bireyleri de etkilemektedir. Bu etkileşim ekonomik, sosyal ve sağlık boyutlarında olabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı göçün sağlık üzerine etkilerini değerlendirmektir.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Birçok farklı nedenden dolayı sınır içi ya da sınır ötesi artarak devam eden nüfusu hareketlerinin neden olduğu etkiler ile baş edilmesinde tek bir ulusun yeterli olmaması sebebiyle artık küresel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle göç alan toplumlarda göçmenlere yönelik olumsuz algılar giderek artmakta ve siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik ve sağlık başta olmak üzere birçok alanda sorunları da beraberinde getirmektedir (Şen, 2019). Özellikle göçlerle birlikte nüfusun artması ve göç alan ülkenin artan nüfus artışına yönelik yeterli alt yapıya sahip olmaması temel sağlık hizmetlerinin aksamasına, çevre sağlığı sorunlarının artmasına ve çeşitli halk sağlığı sorunlarına neden olabilmektedir (Aydoğan ve Metintaş, 2017, Güler, 1994; Gün, 2017). Bunların en başında göçmenlerin ekonomik düzeyinin düşük olması ve dil engelleri nedeniyle temel sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntılar yaşamalarıdır. Bu bağlamda Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması'na göre göç eden kişilerin %58'i göç ettikten sonra sağlık hizmetlerine ulaşmakta zorluk çektiğini belirtmiştir (Tuzcu ve Bademli, 2014; Arabacı vd., 2016). Diğer taraftan yine göçmenlerin sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz olması sebebiyle, tek bir hanede birden fazla aile yaşayabilmekte, temiz içme suyuna erişimde ve gerekli hijyen koşullarının sağlanmasında sorunlar yaşanabilmekte, yetersiz beslenme sebebiyle gelişen sağlık sorunları görülebilmektedir. Buna göre UNICEF, 2016 yılında 2.200'den fazla Suriyeli çocuğa beslenme taraması yapmıştır. Bu çocuklardan 45'inin orta düzeyde akut malnütrisyonu olduğu, 750'sinin de mikronütriyen yetersizliği olduğu tespit edilip tedavi edilmiştir (UNICEF, 2016: 4). Bunun dışında psikolojik sorunlar, cinsel sağlığın yetersizliği, tecavüz, şiddet gibi faktörler göçmenlerin sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Fakat bu etkileşim tek taraflı değildir. Tüm bu olumsuz faktörler göç alan toplumda bulaşıcı hastalıkların artmasına, hatta bazı hastalıkların yeniden ortaya çıkmasına, sebep olabilecektir (Şen, 2019; Gümüş, 2015; Erten, 2014).

Göç ile bulaşıcı hastalıkların taşınması arasındaki ilişki, sağlık otoriteleri tarafından tartışmalı konular arasında yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, toplumlarda göçmenlerin bulaşıcı hastalıkların taşınmasına etkili olduğuna yönelik bir algının olduğunu fakat bunun doğru olmadığını belirtmektedir. DSÖ, bulaşıcı hastalıkların artmasını yoksullukla ilişkilendirmektedir. Buna göre göçmenlerin düşük sosyo-ekonomik durumları, sağlıksız ve hijyenik olmayan çevre koşullarında yaşamaları, yetersiz beslenme gibi sebeplerle özellikle su ve besin kökenli bulaşıcı hastalıklara yakalanma riskleri artmaktadır (WHO, 2016). Diğer taraftan dezavantajlı grup olan kadın ve kız çocuklarına göçmenliğinde eklenmesi kırılganlıklarını daha da arttırmakta, onların tecavüze uğraması, fuhuşa itilmesi sonucunda cinsel yolla bulaşan hastalıkların artmasına sebep olabilmektedir (Cenkci ve Nazik, 2018). Bu bağlamda Avrupa ülkeleri, temiz suya erişim, aşılama, yeterli sanitasyon gibi göçmenlerin olumsuz sağlık koşullarını iyileştirmeye yönelik adımlar atmış ve sonucunda tüberküloz, HIV/AIDS, hepatit, kızamık ve su çiçeği gibi bulaşıcı hastalıkları ve vermiş olduğu zararları önemli derecede azaltmıştır (Beşer ve Kerman, 2017).

Görüldüğü üzere göç eden gruplar göç ettikleri bölgelere daha önceden orada olmayan yeni sağlık sorunları taşıyabilmektedirler. Bunların en başında barınma sorunları, beslenme sorunları, enfeksiyon hastalıkları, kronik hastalıklar, psikiyatrik bozukluklar gelmektedir. Ayrıca göç eden grubun sağlık güvencesinin olmaması da bu kişilerin sağlık hizmetlerinden yararlanamamasına yol açmaktadır. Dolayısıyla göç edilen ülkenin alt yapısının yetersiz olması ve etkin göç politikalarının olmaması durumunda kitlesel göç hareketlerinin beraberinde gelen sağlık sorunlarını çözmede yetersiz kalmaktadır. Bu durum sadece sağlık üzerinde değil, ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlarında artmasına sebep olabilmektedir. Buna yönelik olarak Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde göç, sağlık ve kalkınma ilişkisi yer almıştır. Çünkü toplum sağlığının artması kalkınmayı olumlu etkileyecektir.

Göç ise sağlığın belirleyicilerinden bir tanesidir. Dolayısıyla göçmen sağlığının arttırılması yönünde atılacak adımlar toplumların sağlığını arttıracak, sürdürülebilir kalkınmaya olumlu etkileri olacaktır (Tulloch vd., 2018).

SONUÇ

Sonuç olarak göçmen sağlığı konusunda küresel olarak etkin göç yönetimi politika ilkelerini benimsenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda göçmenlerin sağlık düzeylerinin iyileştirilmesi için özellikle temel sağlık hizmetlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve göçmenlerin sağlık hizmetlerine ulaşmadaki engellerin kaldırılması önem arz etmektedir. Ayrıca göçmen nüfusunun kayıtları düzenli olarak tutulmalı, risk altındaki nüfusun sorunları saptanmalı, aşılamaya, ana-çocuk sağlığına önem verilmelidir. Çevre sağlığı iyileştirilmeli, temiz gıda ve suya erişim sağlanmalı, sağlıklı ve yeterli barınma ortamları oluşturulmalıdır. Malnutrisyon, anemi, kronik hastalıklar ve bulaşıcı hastalıklar gibi toplum sağlığı açısından önemli verileri taranması, bunların tedavi edilmesine yönelik adımların atılması gerekmektedir. Bunların yanında bağışıklama ve üreme sağlığı hizmetlerinin ücretsiz ve ulaşılabilir olması da önemlidir. Sağlık profesyonellerinin de göçmenlere yönelik uygun yaklaşımı konusunda eğitim verilmesi, dil sorununun çözülmesine yönelik adımların atılması ve göçmen sağlığı konusunda sürekli izleme ve değerlendirmenin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Arabacı, Z, Hasgül, E, Serpen, AS 2016. Türkiye'de Kadın Göçmenlik ve Göçün Kadın Sağlığı Üzerine Etkisi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36), 129-144.

Aydoğan, S, Metintaş, S. 2017. Türkiye'ye gelen dış göç ve sağlığa etkileri. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 2(2), 37-45.

Beşer, A, Tekkaş Kerman, K 2017. Göç eden bireylerin öncelikli sağlık sorunları ve sağlık hizmetine ulaşımdaki engeller. *Turkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*, 3(3), 143-8.

Cenkci, Z, Nazik, E 2018. Sığınmacı ve Mülteci Kadınların Yaşadığı Sorunlar Ve Sunulan Sağlık Hizmetleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018;21(4):293-299.

Erten, ZK 2014. Göçle Gelen Ailelerin Sağlıkla İlgili Bazı Davranış ve Görüşlerinin Saptanması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 1(3), 35-46).

Göç Terimleri Sözlüğü 2019. *IOM Uluslararası Göç Örgütü*. http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf, (Erişim: 10/03/2022).

Güler, Ç, Çobanoğlu, Z 1994. *Nüfus, Nüfus Hareketleri ve Göçler*. Ankara: Aydoğdu Ofset.

Gümüş, Y 2015. Göçün Sağlık Üzerindeki Etkileri. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 18(1), 63-67;

Gün, İ 2017. Göçler ve Çevre Sağlığı. *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Özel Dergisi*, 3(1), 9-13.

IOM 2022. *World migration report 2022*. https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022.

IOM-International Organization for Migration. https://www.iom.int/data-and-research, 9.03.2022.

Şen, G. 2019. *Uluslararası göçün sağlık güvenliğine etkisi: Türkiye'deki Suriye göçü örneği*. 2nd International Health Sciences and Life Congress Full Text Book. 24-27 April 2019 Burdur/TURKEY

T.C. İçişleri Bakanlığı 2017. *2016 Türkiye Göç Raporu*. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 40.

Tulloch, O, Machingura, F, Melamed, C 2018. Health, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. *Federal Department of Foreign Affairs (FDFA). Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).*

Tuzcu, A, Bademli, K 2014. Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.

UNICEF (2016). *Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar.* http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Subat%202016.pdf.

WHO 2016. Migration and Health: Key Issues. Public Health Aspects of Migration in Europe: WHO Regional Office for Europe.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ 2030 GÜNDEMİ BAĞLAMINDA ULUSLARARASI GÖÇ

INTERNATIONAL MIGRATION IN THE CONTEXT OF THE 2030 AGENDA OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

***Gülhan ŞEN*[1]**

[1]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9080-2546

***Ali SERT*[2]**

[2]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8082-0735

***Gülcihan Aybike DİLEK KART*[3]**

[3]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3815-0138

***Canan Demir BARUTÇU*[4]**

[4]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8430-5287

***Mümin POLAT*[5]**

[5]Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8082-0735

ÖZET

Geçmişten bu yana dünya genelinde toplam uluslararası göçmen sayısı, savaşlar, afetler, iklim değişikliği, eşitsizlikler, yoksulluk, eğitim gibi birçok sebeple artamaya devam etmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz çağı birçok çalışma "göçler çağı" olarak nitelendirmektedir. Sadece 2020 yılında uluslararası göçmen sayısı (280,6 milyon) dünya nüfusunun %3.6'sını oluşturmaktadır. Bu göç hareketleri doğru yönetilmediği takdirde devletlerin ulusal egemenliğini, güvenliğini ve sürdürülebilir kalkınmasını da olumsuz etkileyebilmektedir. Diğer taraftan küresel boyutlarda etkilerinin olması sebebiyle uluslararası göç, ulusal politikaların çok daha ötesinde ele alınması gereken çok boyutlu bir gerçek haline dönüşmüştür. Bu boyutlardan biri de, göç ve kalkınma arasındaki ilişkidir. Son yıllarda özellikle 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) ile birlikte, göçün etkin yönetilmesiyle kalkınma üzerinde olumlu çıkarımları olabileceği konusunda iyimser yaklaşımlar geliştirilmektedir. Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir 2030 Gündemi ile uluslararası göç arasındaki ilişkiyi incelemektir. Binyıl Kalkınma Hedeflerinin devamı niteliğinde olan SKH, 2030 yılına kadar yoksulluğa ve açlığa son vermek, sağlıklı yaşamı sağlamak, iklim değişikliğini azaltmak ve uyum çalışmalarını desteklemek, afet riskini azaltmak ve dirençli toplumlar oluşturmak gibi başlıca amaçları içeren 17 hedeften oluşmaktadır. Bu eylem planı yoksulluğun ortadan kaldırılmasını kapsayıcı bir amaç olarak belirler ve özünde sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütünleştirme özelliğine sahiptir. Buna göre 2030 Gündemi ile göç ilk kez küresel bir kalkınma

politikasına entegre edilmiştir. Böylece göçmenlerin sürdürülebilir kalkınmaya olan olumlu katkısını kabul edilmiştir. Ayrıca afet dirençliliği kapsamında özellikle dezavantajlı grup olan göçmenlerin fiziksel, ekonomik ve sosyal olarak güçlendirilmesi için çağrıda bulunmuştur. Bunun için göç ile ilişkili olarak yoksulluğun giderilmesi, fırsat eşitsizliğinin kaldırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, her alanda güvenliğin sağlanması için yer alan hedefler önem arz etmektedir. Sonuç olarak, 2030 Gündemi göçü, sürdürülebilir kalkınmanın kıymetli bir itici güç olarak görmekte ve küresel bir ortaklık sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç; uluslararası göç; sürdürülebilir kalkınma; 2030 gündemi

ABSTRACT

Since the past, the total number of international immigrants around the world continues to increase due to many reasons such as wars, disasters, climate change, inequalities, poverty and education. In particular, many studies describe the age we live in as the "age of migrations". The number of international immigrants (280.6 million) in 2020 alone constitutes 3.6% of the world population. If these migration movements are not managed correctly, they can negatively affect the national sovereignty, security and sustainable development of states. On the other hand, international migration has become a multidimensional reality that needs to be addressed far beyond national policies, due to its effects on a global scale. One of these dimensions is the relationship between migration and development. In recent years, especially with the Sustainable Development Goals (SDGs) adopted in 2015, optimistic approaches have been developed that effective management of migration can have positive implications for development. This study aims to examine the relationship between the sustainable 2030 agenda and international migration. As a continuation of the Millennium Development Goals, the SDGs consist of 17 goals, including the main objectives of ending poverty and hunger, ensuring healthy living, reducing climate change and supporting adaptation efforts, reducing disaster risk, and building resilient societies by 2030. This action plan sets the eradication of poverty as an overarching goal. In essence, it has the feature of integrating the economic, social, and environmental dimensions of sustainable development. Accordingly, with the 2030 Agenda, migration has been integrated into a global development policy for the first time. Thus, it recognized the positive contribution of immigrants to sustainable development. It also called for the physical, economic, and social empowerment of migrants, who are disadvantaged groups, within the scope of disaster resilience. For this, the objectives in eliminating poverty about migration, eliminating inequality of opportunity, ensuring gender equality, and ensuring security in all areas are significant. As a result, the 2030 Agenda sees migration as a valuable driver of sustainable development and provides a global partnership.

Keywords: Migration; international migration; sustainable development; 2030 agenda

GİRİŞ

Geçmişten bu yana dünya genelinde toplam uluslararası göçmen sayısı, savaşlar, afetler, iklim değişikliği, eşitsizlikler, yoksulluk, eğitim gibi birçok sebeple artamaya devam etmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz çağ, artan uluslararası göçler sebebi ile “göçler çağı” olarak nitelendirilmektedir. Birleşmiş Milletlerin (BM) sunmuş olduğu verilere göre 2020 yılında uluslararası göçmen sayısı 280 milyonu aşmıştır ve bu sayı toplam dünya nüfusunun %3.6’sını oluşturmaktadır. Bu göçmenlerin %48.1’ini ise kadınlardan oluşmaktadır (UN DESA, 2021). Birçok ülke artan bir eğilimde göç hareketlerinden ciddi bir şekilde etkilenmektedir (Miller ve Castles, 2008: 12). Dolayısıyla göç küresel bir olgu olarak ele alınmaktadır. Nitekim büyük ölçekli mülteci ve göçmen hareketlerine yönelik olarak 2016 yılında BM zirvesinde üye devletler tarafından New York Bildirisi kabul edilmiştir. Böylece uluslararası göçe yönelik küresel yaklaşımlar ve ortak çözümlerin üretilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (UN, 2016). Bu bağlamada küresel boyutlarda etkilerinin olması sebebiyle uluslararası göç, ulusal politikaların çok daha ötesinde ele alınması gereken çok boyutlu bir gerçek haline dönüşmüştür. Bu boyutlardan biri de, göç ve kalkınma arasındaki ilişkidir.

Son yıllarda özellikle 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) ile, göçün etkin yönetilmesiyle kalkınma üzerinde olumlu çıkarımları olabileceği konusunda iyimser yaklaşımlar daha çok artmıştır. Buna göre uluslararası göçün yoksulluğu azaltma aracı olarak da görülebileceği ve SKH'nin gerçekleştirilmesinde katkıda bulanabileceği konusunda görüş birliği artmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Sürdürülebilir 2030 Gündemi ile uluslararası göç arasındaki ilişkiyi incelemektir. Böylece özellikle Türkiye gibi göç alan, göç veren ve transit ülke konumunda olan ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasına yönelik göç afetini fırsata çevirme konusunda önemli stratejiler sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde sürüdürlebilir kalkınma ile göç arasındaki ilişki açıklanmış, sonrasında ise SKH çerçevesinde yer alan hedeflerin göçe yönelik içerikleri analiz edilmiş ve bulgulara kısmında yer verilmiştir. Son olarak da çalışmanın sonuçları değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma ve Göç İlişkisi

Göç ve kalkınma ilişkisi üzerinde süregelen tartışmalar sadece günümüz yüzyılda ortaya çıkmamıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında batıya artan göçün, göç veren ve göç alan ülkelerin kalkınması üzerinde meydana getirdiği değişiklikler başlangıç noktası olmuştur. Bu ilişki göçün gelişimi, çeşitleri ve ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal politikalarına göre de farklılaşsa da ortak nokta göçün kalkınma üzerinde olumlu etkilerinin olmasıdır (Gökbayrak, 2008: 66). Uluslararası göçün göç veren ülkelerin kalkınmasına olumlu etkisi iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. İlki göç veren ülkelere yapılan göçmen havalelerinin kalkınmaya etkisidir. Buna göre sadece 2019 yılında dünya genelinde gerçekleştirilen göçmen havaleleri 717 milyar ABD dolarını bulmuştur. Ayrıca dünya genelinde 164 milyon göçmen işçi bulunmaktadır (IOM, 2022).

Bir diğer olumlu etkisi ise, geriye dönüş ve diaspora çerçevesinde göç veren ülkelere finansal düzeyde olmayan öğeler ile kalkınmaya etkisidir. Göçmen havalelerinin göç veren ülkelerin kalkınmasına olumlu etkisi olduğu yönündeki tartışmalara yol açan kuruluş ise Dünya Bankası (DB)'dır. DB, gelişmekte olan göç veren ülkelerin kalkınmasında göçmen havalelerinin dış kaynaklı finansmanda değerli bir kaynak olduğu vurgulanmıştır. Diğer taraftan, gelişmiş ülkelerde diaspora olarak yaşayanların veya geriye dönmeleri durumunda ülkelerine bilgi, teknoloji ve deneyim transferi yaparak kalkınmaya olumlu etkilerinin olacağı yönündedir (Gökbayrak, 2008: 68- 69).

Uluslararası göç hareketleri iyi yönetilmediği takdirde devletlerin ulusal egemenliğini, güvenliğini ve sürdürülebilir kalkınmasını olumsuz etkileyebilmektedir. Buna yönelik olarak ise iyi, doğru ya da etkin bir göç yönetimi politikalarının ulusal düzeyde nasıl olması gerektiği hakkında ise Uluslararası Göç Örgütü (IOM) 2015 yılında "Göç Yönetişim Çerçevesini" geliştirmiştir. Aynı zamanda bu çerçeve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden Hedef 10.7 bağlamında "iyi yönetilen göçün" nasıl olması gerektiği konusunda görüşmeleride ilerletmeyi amaçlamaktadır. Buna bağlı olarak; göçün herkese faydalı olması ve göçün iyi yönetilmesi için gerekli koşulları öneren 3 ilke belirlemiştir. Bu ilkeler (IOM, 2015);

- Uluslararası standartlara bağlılık ve göçmen haklarının yerine getirilmesi.
- Kanıt ve "bütün devlet" yaklaşımı kullanarak politika formüle etmek.
- Göç ve ilgili sorunları ele almak için ortaklarla etkileşim

Şeklindedir. Bu ilkeler bir devletin iyi göç yönetişimi için sistemik gerekliliklerin yerine getirilmesini sağlayacağı araçları temsil etmektedir. Bunun yanı sıra göçün bütünleşik bir şekilde yönetilmesini sağlayacak 3 hedef belirlenmiştir. Bu hedefler ise (IOM, 2015);

- Sosyoekonomik refahı geliştirmek,
- Krizlerin hareketlilik boyutlarını etkin bir şekilde ele almak,
- Göçün güvenli, düzenli ve onurlu bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak,

şeklindedir. Böylece göçmenlerin acil ihtiyaçlarının karşılanması, bireylerin ve toplulukların direncinin artırılması, devletlerin ekonomik ve sosyal sağlığı için fırsatlar sunmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla göç yönetişim ilkeleri; "Göçmen Hakları, Güveli ve Düzenli Geçiş, Krizlerin Hareketlilik Boyutları,

Göçmenlerin Refahı, Bütün hükümet Yaklaşımı ve son olarak Ortaklıklar" olmak üzere kategorilendirilmiştir. Görüldüğü üzere göç yönetişim ilkeleri devletlerin sürdürlebilir kalkınmasına katkı sağlayarak olumlu adımların atılması için yol göstericidir.

Göçün sürdürülebilir kalkınmaya olumlu etkisini arttırmak adına atılan önemli küresel bir diğer adım ise 2030 Gündemidir. Bu gündem ile birlikte ortaya konulan SKH, Binyıl Kalkınma Hedefleri' nin (BKH) devamı niteliğindedir. Bu bağlamda SKH, 2030 yılına kadar yoksulluğa ve açlığa son vermek, sağlıklı yaşamı sağlamak, iklim değişikliğini azaltmak ve uyum çalışmalarını desteklemek, afet riskini azaltmak ve dirençli toplumlar oluşturmak gibi başlıca amaçları içeren 17 hedeften oluşmaktadır. Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi tüm ülkelerin ve paydaşların uygulaması için dönüştürücü bir eylem planıdır. 2030 gündemi aynı zamanda ilk küresel anlaşma özelliğini de taşımaktadır. Bu eylem planı yoksulluğun ortadan kaldırılmasını kapsayıcı bir amaç olarak belirler ve özünde sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütünleştirme özelliğine sahiptir (UN, 2015).

Göç ve kalkınma üzerindeki ilişkiyi ortaya koymak için 2030 Gündemi 3 nedenden dolayı öneme sahiptir. İlk olarak 2030 gündemi göçü kalkınmanın bir boyutu olarak dahil eden ilk uluslararası kalkınma çerçevesi olma özelliliğine sahiptir. Buna göre göçün sürüdürülebilir kalkınmaya önemli etkisini ve göçmenlerin kırılganlıklarını kabul etmektedir ve hedeflerinde göçü dahil etmiştir. İkincisi göç, kalkınmanın tüm boyutlarıyla etkileşim halindedir ve politika çözümleri sunma konusunda fırsatlar sunmaktadır. Son olarak göçün etkilerinin tek bir kurum ya da ülkenin ele alamayacağı kadar çeşitlidir. Bu nedenle 2030 gündemi, göçün etkilerine yönelik çözüm yollarını aramada çok paydaşlı iş birliğini arttırması açısından önem arz etmektedir (Foresti vd., 2018: 2). Dolayısıyla doğrudan veya dolaylı olarak kilit unsurlardan biri olan uluslararası göçe ilişkin hedefleri de barındıran SKH'nin başarısı ve bu başarının gelecekteki göç biçimleri üzerindeki etkisini analiz etmek gerekmektedir.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir 2030 gündemi ile uluslararası göç arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bağlamda Binyıl Kalkınma Hedeflerinin devamı niteliğinde olan 17 hedefin, göçün kalkınma üzerindeki olumlu etkisine yönelik vurguları ve ilişkileri irdelenmiştir.

SKH'nin "Kimseyi Geride Bırakma" sloganı özellikle dezavantajlı grup olan göçmenler de dahil olmak üzere sürdürülebilir kalkınma için atılacak adımların kapsayıcı olması adına açık bir çağrıdır. Bu bağlamda doğrudan ve dolaylı olarak göç veya hareketlilik ile ilgili hedef ve göstergeler içermektedir. 2030 Gündemi 1., 4., 5., 8., 10., 16., ve 17. Hedefleri ile uluslararası göçe doğrudan atıfta bulunmaktadır. Özellikle 10.7 numaralı hedef olan "*Planlı ve iyi yönetilen göç politikalarının uygulanmasıyla insanların sistemli, güvenli, düzenli ve sorumlu göçlerinin ve yer değiştirmelerinin kolaylaştırılması"* hedefi ile uluslararsı göç politikalarının kalkınma politikalarına entegre edilmesi için temel oluşturmaktadır (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Bu bölümde uluslararsı göç ile doğrudan bağlantısı SKH hedefleri incelenmiştir.

2030 Gündemi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Ve Uluslararası Göç Arasındaki İlişki

Hedef 1: Yoksulluğa son

Bu hedef 2030 yılına kadar yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sonlandırmayı amaçlamaktadır. Çünkü günümüzde 700 milyonu aşkın insan sağlık, eğitim, temiz içme suyu gibi temel ihtiyaçlarını gideremeyecek kadar aşırı yoksulluk içinde yaşamaktadır (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Bu durum eşitsizliklerin, sosyal dışlanmanın, suç korkusunun artması gibi birtakım olumsuzlukları beraberinde getirebilmektedir. Böylece toplumsal uyum zedelenmekte, toplumun sosyal sermayesi düşmekte, sosyal ve siyasi gerginlik artmakta ve dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma zarar görebilmektedir (Şen, 2022: 254). İyi yönetilmiş göç politikaları ise yoksulluğun sonlandırılması hedefinde katkı sağlayabilmektedir. Özellikle uluslararası işçi göçü, göçmen havaleleri, diaspora finansmanı, bilgi transferi yoluyla hem göçmenlerin kendileri hem de ülkeleri adına ekonomik ve sosyal faydalar sağlayarak önemli bir yoksulluğu azaltma aracına dönüşebilmektedir. Bu nedenle devletler,

işgücü talebi doğrultusunda güvenli ve düzenli göç yollarını artırmalı, çeşitlendirmeli ve bunlara erişimi kolaylaştırmalıdır. (Hagen-Zanker vd., 2018).

Hedef 4: Nitelikli eğitim

Bu hedef ile kapsayıcı ve nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatını sunmak amaçlanmıştır. Çünkü eğitim sürdürülebilir kalkınma hedefleri için temel anahtarlardan biridir. Nitelikli eğitim ile yoksulluk ve eşitsizliklerin azaltılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, barışçıl ve gelişmiş toplumların inşası sağlanabilmektedir (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Özellikle göçmen çocukların eğitime erişiminin önündeki engellerin azaltılması ve kaliteli eğitim sunulması bu hedefin gerçekleşmesi için önem arz etmektedir. Özellikle hedef 4.b bağlamında öğrenci hareketliliğini destekleyecek bursların küresel olarak önemli ölçüde arttırılması hedeflenmiştir. Böylece öğrenci hareketliliği ile sağlanan göç, kaliteli iş istihdamı, cinsiyet eşitsizliklerinde azalma, daha iyi sağlık sonuçları ve siyasi katılımın artması gibi sürdürülebilir kalkınmada olumlu etkiler sağlayacaktır. Bunun yanı sıra göçmenlerin bilgi ve beceri transferiyle de ekonomik fayda sağlanacaktır (IOM, 2018; Nicolai vd., 2018; Foresti vd., 2018).

Hedef 5: Toplumsal cinsiyet eşitliği

Bu hedef toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayarak tüm kadın ve kız çocuklarını dirençli hale getirmeyi amaçlamaktadır. Burada cinsiyet eşitliğinin göç ve kalkınmadaki yerine değinilmiştir. Dolayısıyla SKH'nde 5.2 hedefi, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Buna göre kadınların ve çocukların daha fazla göç ettiği, insan ticareti dahil olmak üzere daha fazla sömürü ve istismar riski altında olduğu, daha düşük vasıflı işlerde çalıştığı belirtilmiştir. Kırılgan grup olan kadın ve kızlar göçün her aşamasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ve ayrımcılığa maruz kalabilmektedirler. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınları göçe de zorlayabilmektedir. Dolayısıyla kadın ve kız çocuk göçmenlerin eğitime ve ekonomik kaynaklara erişimin arttırılması gerekmektedir. Etkin göç yönetimiyle de kadınların eğitime ve ekonomik kaynaklara erişimi artırılabilmekte, özerklikleri ve statüleri iyileştirilebilmektedir (O'Neil vd., 2018; IOM, 2018). Çünkü bir toplumda kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması demek o toplumun daha güçlü sosyal sermayeye sahip olması, her türlü strese, afete ve ekonomik krizlere karşı daha dirençli hale gelmesi ve dolayısıyla daha güçlü ekonomiye sahip olması demektir (Şen, 2022).

Hedef 8: İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme

Uluslararası çalışma örgütü 2015 yılı itibari ile dünya genelinde 204 milyondan fazla işsiz olduğunu, gençlerin işsizlik oranlarının fazla olduğunu ve küresel işsizlik oranlarının her geçen gün arttığını bildirmektedir. SKH'lerin en temel hedefi olan yoksulluğun azaltılması için ise düzenli ve iyi ücret veren istihdamların artmasının gerekli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle Hedef 8, istikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemeyi amaçlamaktadır (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Özellikle Hedef 8.7 ve 8.8 doğrudan göçe atıfta bulunmaktadır (Bknz: https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Buna göre hedef 8.7, zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği ve insan ticaretini sona erdirmek, çocuk işçiliği yasaklamak adına acil ve etkili önlemler alınmasını amaçlamaktadır. Diğer taraftan hedef 8.8 ise kadınlar başta olmak üzere göçmenlerin güvenli çalışma ortamlarının geliştirilmesini amaçlamaktadır. Böylece hak temelli bir yaklaşım benimseyerek, çalışma koşulları, ücretler, sosyal koruma dahil birçok konu ele alınarak savunmasız durumda olan göçmen işçilerin ekonomik durumları iyileştirilebilecektir. Yüksek vasıflı işgücü göçü, ekonomik faydalarının kalkınmaya olumlu yansımalarıyla karşımıza çıkacaktır. Buna göre göç ile birlikte yeni bilgiler ve fikirlerin aktarılması ve göçmenlerin öncelikle kendi insan sermayelerine yatırım yapmalarından kaynaklı olarak menşe ülkenin kalkınmasında fayda sağlayacaktır. Böylece göç, yüksek gelir, harcamalar, göçmen havaleleri, yatırımlar, bilgi ve teknoloji transferi yoluyla özellikle menşe ülkede ekonomik büyümeyi sağlayacaktır (Mallett, 2018; Foresti vd., 2018).

Hedef 10: Eşitsizliklerin azaltılması

Ülke içinde ve arasında eşitsizliklerin azaltılmasını amaçlayan Hedef 10 ile uluslararası göç politikalarının sürdürülebilir kalkınma politikalarına entegre edilmesi için temel oluşturmaktadır. Bu hedef 2030 Gündeminin göçle ilgili en açık hedefidir. Buna göre her alanda gelişen eşitsizlikler toplumsal ve ekonomik kalkınmayı tehdit eder, yoksullukla mücadeleyi zorlaştırır, toplumum barış ve güven ortamının bozulmasına neden olur. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın başarılması imkansız hale gelmektedir. Özellikle Hedef 10.7 iyi yönetilen göç politikalarına vurgu yapmaktadır. Hedef 10.7.2'nin "İyi yönetilen göç politikalarını uygulayan ülkelerin sayısı" göstergeleri, IOM tarafından geliştirilen Göç Yönetişim Çerçevesinde tanımlanan üç ilke ve üç hedef doğrultusunda devletler tarafından hazırlanmaktadır (IOM, 2015). Böylece göçün entegre ve bütünsel bir şekilde yönetilmesini sağlayarak, devletlerin göç politikalarının durumunu ve zaman içinde nasıl değiştiğini görmesi için önemli bir rehberdir. Aynı zamanda bu hedef, tüm göçmenlerin haklarına saygı duyan düzenli ve güvenli göçün teşvik edilmesini ve tüm devletlerin göçün sürdürülebilir kalkınmaya olumlu etkisinden yararlanmasını sağlamaktadır (IOM, 2018). Dolayısıyla bu hedefin gerçekleştirilmesi göç ile ilgili olan diğer tüm hedeflerin geliştirilmesi için zemin oluşturmaktadır.

Göçün sürdürülebilir kalkınmaya olumlu etkisinde bir diğer hedef ise göçmen havalelerinin işlem maliyetlerinin azaltılmasına yönelik olan Hedef 10.c'dir. Göçmen havaleleri, gönüllü ve özel para transferleridir. Dolayısıyla havaleler hem göndericiler hem de alıcılar için birçok ekonomik ve sosyal fırsat sunmanın yanı sıra zorluklar da sunabilir. En büyük zorluk ise havale işlem maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Bu durum havalelerin etkisini azaltabilmekte, göçmenlere yük olabilmekte ve bu nedenle de resmi kanallardan havale gönderilmesini caydırabilmektedir (IOM, 2018). Hedef 10.c ile havale işlem maliyetlerin düşürülmesi, özellikle gelişmekte olan göç veren ülkelerin ekonomik kalkınmasında dış kaynaklı finansmanı olarak sürdürülebilir kalkınmada değerli bir kaynak olarak yer alacaktır.

Hedef 16: Barış, adalet ve güçlü kurumlar

Bu hedef ile sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar inşa etmeyi, adaletin erişilebilir olmasını ve hesap verebilir kurumların oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi için tüm dünyada nitelikli eğitimin, göçün sürdürülebilir kalkınmaya olumlu etkisinde doğrudan bağlantılı olan hedef ise Hedef 16. 2 *"Çocuk istismarının, sömürüsünün, ticaretinin ve çocuklara karşı şiddet ve işkencenin her türünün sona erdirilmesi"*dir (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Bu bağlamda çocuk işçiliğinin, sömürünün ve insan ticaretini ortadan kaldırılması amacıyla ailelere mali destek sağlanması, göçmen çocukların eğitimini artıracaktır. Dolayısıyla Hedef 4'te belirtildiği üzere nitelikli eğitimin sağlanması ile yoksulluk ve eşitsizliklerin olmadığı barışçıl, gelişmiş ve dirençli toplumlar inşa edilerek sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamak mümkündür.

Hedef 17: Amaçlar için ortaklıklar

Hedef 17 ile uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığı sağlamak amaçlanmaktadır (https://www.kureselamaclar.org/, 2022). Böylece diğer tüm SKH'in uygulanabilirliğini arttırarak nitelikli eğitim, erişilebilir sağlık hizmetleri, güçlü ekonomik politikalar, dirençli toplumların ve kentlerin oluşturulması için tüm devletler, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler bir araya gelmektedir.

Göç ile bağlantılı olan Hedef 17.18 ile gelire, cinsiyete, yaşa, etnik kökene, göçmenlik durumuna, engellilik durumuna göre ayrılmış güvenli ve kaliteli verilerin elde edilebilirliğini arttırmak adına az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere yönelik kapasite geliştirme desteğini arttırmayı amaçlanmaktadır (IOM, 2018). Bu bağlamda özelikle göç verilerinin kalitesi, doğruluğu, güncelliği ve erişilebilirliği, etkin göç politikalarının oluşturulması için karar vericilere yol gösterici olacaktır.

SONUÇ

Kalkınma politikaları ve programları, göçü daha iyi yönetmek ve ekonomik ve sosyal faydalarından en iyi şekilde yararlanmak için kapsamlı bir stratejinin parçası olabilmektedir. Dolayısıyla Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi, doğrudan uluslararası göç veya göçmenlerle ilgili çeşitli hedefler

içermektedir. Bunlar arasında en temel hedef ise ülkeleri planlı ve iyi yönetilen göç politikalarının uygulanması için çağrıda bulunan hedef 10.7'dir. 2030 Gündemindeki göçle ilgili diğer hedefler ise, yoksulluğun azaltılması (hedef 1), yurtdışında eğitim için burs sağlanması (hedef 4.b), göçmen işçilerin çalışma haklarına saygı gösterilmesi (hedef 8.8), havale transfer maliyetlerinin azaltılması (hedef 10.c), insan kaçakçılığının sona erdirilmesi (5.2, 8.7 ve 16.2 hedefleri) ve verilerin göçmenlik durumu da dahil olmak üzere çeşitli özelliklere göre ayrıştırılması (hedef 17.18) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu hedeflerin karşılanması, yoksulluk, sağlık, eğitim ve cinsiyet eşitliği de dahil olmak üzere 2030 Gündeminin diğer hedeflerine ulaşılmasına da olumlu katkıda bulunabilmektedir.

Ayrıca SKH'ler, çeşitli göç konularına değinerek, göçün çok boyutlu yapısını göstermekte ve farklı konularda ilerlemeyi mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda SKH'ler, göçün sürdürülebilir kalkınmaya olan olumlu katkıları konusunda evrensel bir farkındalık yaratma potansiyeline sahiptir. Elde edilen veriler ve ulaşılan hedefler ile birlikte göç ile kalkınma arasındaki bağlantılara ilişkin kanıtların güçlendirilmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

Foresti, M, Hagen-Zanker, J, Dempster, H 2018. Migration and development how human mobility can help achieve the Sustainable Development Goals. *Federal Department of Foreign Affairs (FDFA). Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).*

Gökbayrak, Ş. 2008. Uluslararası göç ve kalkınma tartışmaları: beyin göçü üzerine bir inceleme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergi*si, 63(03): 65-82.

Hagen-Zanker, J, Postel, H, Vidal, EM 2018. Poverty, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. *Federal Department of Foreign Affairs (FDFA). Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).*

https://www.kureselamaclar.org/, Erişim tarihi: 10.03.2022.

IOM-International Organization for Migration 2015. *Migration governance framework*. https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl486/files/about-iom/migof_brochure_a4_en.pdf. Erişim tarihi: 10.03.2022.

IOM-International Organization for Migration 2018. *Migration and the 2030 agenda a guide for practitioners*. https://www.iom.int/migration-sustainable-development-and-2030-agenda. Erişim tarihi: 10.03.2022.

IOM 2022. https://www.iom.int/data-and-research. Erişim tarihi: 10.03.2022.

Mallett, R 2018. Decent work, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. *Federal Department of Foreign Affairs (FDFA). Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC)*

Miller, MJ, Castles, S 2008. Göçler çağı: modern dünyada uluslararası göç hareketleri. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Nicolai, S., Wlaes, J., Aiazzi, E. (2018). Education, Migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. *Federal Department of Foreign Affairs (FDFA). Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).*

O'Neil, T., Fleury, A., Foresti, M. (2018). Gender equality, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. *Federal Department of Foreign Affairs (FDFA). Bern: Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).*

Şen, G. (2022). *Toplumda Suç Korkusu Ve Sosyal Sermaye Dinamikleri Açısından Afet Direnci: Burdur-Antalya Kent Merkezi Örneği* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

UN 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: UN. https://sdgs.un.org/2030agenda.

UN DESA 2021. https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock.

UN 2016. *New York Declaration for Refugees and Migrants* Resolution adopted by the General Assembly on 19 September 2016. https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/71/1

GÖÇMENLERİN RUH SAĞLIĞI SORUNLARINDA SOSYAL HİZMETİN ROLÜ

THE ROLE OF SOCIAL WORK IN IMMIGRANTS' MENTAL HEALTH PROBLEMS

Seda Hatice YILDIRIM

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, Burdur, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-9774-3537

Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3425-483X

ÖZET

Günümüzde ekonomik, siyasi, askeri, kültürel, ailevi olmak üzere pek çok sebeple yaşam yerini değiştiren kişilere göç amaçlarına bağlı olarak verilen isim değişse de ortak kullanılan terim göçmenlerdir (Tuzcu ve Ilgaz, 2015). Göçmenler göç ettikleri yerlerde iş bulma, eğitime devam etme, sağlık ve sosyal haklara erişimde kısıtlılıklar yaşamaktadırlar (Saleh, Aydın ve Koçak, 2018). Uluslararası ve ulusal mevzuatlar gereğince göçmenlerin sağlık güvenceleri sağlanmakta olup sağlık kavramını sadece bedensel değil ruhsal sağlık olarak da değerlendirmek gerekmektedir. Ülkemizde göçmenlerin ruhsal sağlıklarıyla ilgili başvurabilecekleri merkezlerin az olması bu alanda eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Bireylerin sosyal işlevselliklerini yerine getirebilmesi ve karşılaştıkları sorunlarla baş etme becerisi kazandırmasını sağlayan sosyal hizmet mesleği, psikososyal desteğe ihtiyaç duyan göçmenlerle çalışmalar sürdürmektedir. Ulusal literatürde göçmenlerin ruhsal sorunlarına ilişkin kaynaklara bakıldığında araştırmaya katılanların daha çok kadınlar olduğu görülmektedir (Güdül, 2018; Keleşmehmet, 2019). Araştırmalar genellikle sosyal destek mekanizmalarına erişebilen bireyler ile olduğu göz önüne alındığında sosyal destek mekanizmalarının içine erkek göçmenlerin daha az dahil olduğu söylenebilir bu durumda sosyal hizmet müdahalesi olarak erkek göçmenler ile çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Değinilmesi gereken başka bir konu ise kültürel konular ve dil bariyeridir. Göçmenlerde dil sorunları sağlık sisteminde doğru tanı ve sonrasında gereken tedavinin doğru olmamasına sebep olabilmektedir (Razum, Sahin-Hodoglugil ve Polit, 2005).

Sonuç olarak, göçmenler ruh sağlığı açısından bakıldığında risk gruplarından biridir ve ülkemizde göçmenlere yönelik uygulanan politikaların önemli oranda alt yapısını oluşturan Geçici Koruma Yönetmeliği ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda göçmenlere ait sağlık hizmetlerinden yararlanma ile ilgili genel bir tanım yapılmış; ruh sağlığına erişim ile ilgili maddelere rastlanmamıştır. Sosyal hizmet uygulamalarının mevzuat ve politikalar neticesinde uygulamalara dönüştüğü göz önünde bulundurulduğunda mevzuattaki eksiklik giderilerek göçmenlerin ruh sağlığı alanında desteklenmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler:Göç, göçmenlerin ruh sağlığı, sosyal hizmet

ABSTRACT

Although the name given to people who change their place of life for many reasons such as economic, political, military, cultural and familial today changes depending on the purpose of migration, the common term is used as immigrants.(Tuzcu and Ilgaz, 2015). Immigrants experience limitations in finding a job, continuing education, and accessing health and social rights in the places they migrated (Saleh, Aydın, & Koçak, 2018). In accordance with international and national legislation, immigrants

are provided with health insurance, and it is necessary to evaluate the concept of health not only as physical but also as mental health. The fact that there are few centers in our country where immigrants can apply for their mental health shows that there are deficiencies in this area.

The social work profession, which enables individuals to fulfill their social functionality and gain the ability to cope with the problems they encounter, works with immigrants who have need psychosocial support.When we look at the sources related to the mental problems of immigrants in the national literature, it is seen that the participants in some researches are mostly women (Güdül, 2018; Keleşmehmet, 2019). Considering that the studies are generally with individuals who have access to social support mechanisms, it can be said that male immigrants are less involved in social support mechanisms. In this case, there is a need to conduct studies with male immigrants as a social work intervention. Another issue that needs to be mentioned is cultural issues and the language barrier. Language problems in immigrants may cause the correct diagnosis and subsequent treatment to be incorrect in the health system (Razum, Sahin-Hodoglugil, & Polit, 2005).

As a result, immigrants are one of the risk groups in terms of mental health, and a general definition of benefiting from health services belonging to immigrants is made in the Temporary Protection Regulation and the Law on Foreigners and International Protection, which constitute a significant infrastructure of the policies implemented towards immigrants in our country; in the these legislation no items related to access to mental health were found.Considering that social work practices have turned into practices as a result of legislation and policies, the deficiencies in the legislation should be eliminated and immigrants should be supported in the field of mental health.

Keywords: Migration, mental health of immigrants, social work.

GİRİŞ

Göç bireylerin yaşamış oldukları çevreden zorunlu ya da kendi istekleriyle kalıcı veya geçici yer değiştirmeleridir (Aker, Ayata, Özeren, Buran ve Bay, 2002). Göç öncesi ve sonrasıyla bir bütün olarak değerlendirilen, göç öncesi ve sonrasının etkileşim içinde olduğu bir süreçtir. Göç etmenin bireylerde olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu bilinmekle birlikte bu yazıda göçmenlerin ruh sağlığı sorunları ve sosyal hizmetin rolü üzerinde durulacaktır.

Göçmenlerin ruh sağlığı ile ilgili sorunları literatürde üç boyutta ele alınmaktadır;

1-Göç öncesi: Göçten önce yaşanan travmatik olaylar genel sağlığı ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Bogic ve diğerleri, 2012). Bireylerin aile üyeleri veya çevrelerinde savaş ve çatışmaya bağlı sebeplerle kayıplar yaşaması ruhsal sorunlara neden olmaktadır(Bhui ve diğerleri, 2003).

2-Göç sırasında: Göç yolunun zor, stresli ve risk içinde geçmesi, göç yolunda birbirinden haber alamama, aile üyelerini geride bırakma gibi faktörler göç sırasında göçmenlerin ruh sağlığını etkilemektedir (Ben Farhat ve diğerleri, 2018).

3-Göç sonrasında:Yerleşilen ülkede işsiz kalmak, ekonomik zorluk yaşamak, dil bilmemek ve yeni bir dil öğrenmeye çalışmak, sosyal destek mekanizmalarının oluşturulamaması, sürekli geçici koruma altında kalmak, aileden ayrı kalmak, işsiz kalmak(Steel ve diğerleri, 2006), göç yetkilileriyle sorunlar yaşamak, yalnız kalmak, bıkkınlık, göç işlemlerinin uzaması, ayrımcılığa maruz kalmak, uzun süreli gözaltı, güvensiz ikamet durumu (Silove, Ventevogel ve Rees, 2017) gibi etkenler göç sonrasında yaşanan ve psikopatolojiyle ilişkisi olan faktörlerdir.

GÖÇMENLERDE RUH SAĞLIĞI PROBLEMLERİ

Ruhsal hastalık; bireylerde zihinsel, duygusal ve davranışsal bozukluklara sebep olan tutarsızlık, yetersizlik, aşırılık, uygunsuzluk gibi sonuçları olan hastalıktır (Abay ve Çölgeçen, 2018). Yaşanan travmatik olaylar, genetik faktörü, stresli yaşam sürme, sosyal destek mekanizmalarının olmaması veya yetersiz kalması gibi göç etmek de ruh sağlığını etkileyen etmenler arasındadır. Göçmenlerle ilgili yapılan araştırmalar göçmenlerin ruh sağlığı sorunları yaşadığını göstermektedir.

Avrupa ülkelerine göç eden mültecileri kapsayan bir sistematik gözden geçirme çalışmasında travma sonrası stres bozukluğu oranı %19 - %52,7 arasında, depresyon oranı %10,3 - %32,8 arasında, kaygı bozuklukları %8,7 - %31,6 arasında ve duygusal ve davranışsal sorunlar %19,8 - %35,0 arasında bildirilmiştir (Kien ve diğerleri, 2019).

Suriyeli göçmenlerin ruhsal bozukluklarına ilişkin yapılan bir çalışmada da göç sonrası yaşam deneyimlerinin ruhsal bozukluklarla ilişkisinde anlamlı bir fark bulunmuştur (Ünal, 2020).

Almanya'da 10 yıldan daha uzun süre bulunan Türk kadınlarla yapılan bir araştırmada kadınların depresif duygulanım ve psikosomatik kaynaklı bedensel sorunlar açısından risk taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır (Babaoğlu Akdeniz, 2013).Birinci basamakta ruh sağlığı sorunları olan hastaların çoğu, yaygın ruhsal bozuklukların yeterince tanınmamasına ve tedavisine yol açabilecek fiziksel şikayetlerle başlamaktadır. Depresyon veya anksiyetesi olan hastalar bazen fiziksel semptomlara odaklanır veya sıkıntıyı ifade etmek için kültüre özgü bedensel deyimler kullanmaktadır(Kirmayer, 2001). Bu noktada sağlık kuruluşlarının kültüre özgü deneyimlerinin bilincinde olup bedensel semptomların ruh sağlığı sorunları çerçevesinde de değerlendirmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bireylerin beslenme bozuklukları, kişisel hijyenlerine dikkat etmemesi, uyku problemi yaşaması gibi etmenlerin de ruh sağlığı sorunlarıyla ilgisi olabilmektedir.

Kanada'da yapılan bir başka çalışmada; şiddete ciddi şekilde maruz kalmış mülteciler, travma sonrası stres bozukluğu ve kronik ağrı veya diğer somatik sendromlar dahil olmak üzere genellikle daha yüksek travma ile ilgili rahatsızlık oranlarına sahiptir. Akıl sağlığı sorunları için risk değerlendirmesi, göç öncesi maruziyetlerin, göç sırasındaki streslerin ve belirsizliğin uyum ve sağlık sonuçlarını etkileyen göç sonrası yeniden yerleşim deneyimlerinin dikkate alınmasını içermektedir(Kirmayer ve diğerleri, 2011).

Yapılan araştırmaların ekseninde göçmenlerin ruh sağlığı hizmetine ihtiyaçlarının olduğu görülmektedir.

GÖÇMENLERDE RUH SAĞLIĞININ KORUNMASI ve SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

2014'te Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Çalışanları Federasyonu'nun (IFSW) Genel Kurulu tarafından onaylanan Sosyal Hizmet Mesleğinin Küresel Tanımı şu şekildedir; "Sosyal hizmet (social work), uygulamaya dayalı bir meslek ve sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal uyumu ve insanların güçlenmesini ve özgürleşmesini destekleyen bir akademik disiplindir. Sosyal adalet ilkeleri, insan hakları, toplu sorumluluk ve çeşitliliklere saygı, sosyal hizmetin merkezinde yer alır. Sosyal hizmet teorileri, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerli bilgilerle desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarını ele almak ve refahı artırmak için insanları ve yapıları birleştirir.

Yukarıdaki tanım, ulusal ve / veya bölgesel düzeylerde güçlendirilebilir".

Sheafer ve Horejsi (2014) sosyal hizmetin rol ve işlevlerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Aracı olarak sosyal hizmet uzmanı; müracaatçının ihtiyaçlarını tanımlama, mevcut uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmalı, kaynakların kullanılmasına aracılık etmelidir.

- Savunucu olarak sosyal hizmet uzmanı; müracaatçı ya da vaka savunuculuğu, sınıf savunuculuğu yapmalıdır.

- Eğitici olarak sosyal hizmet uzmanı; müracaatçılara sosyal ve günlük yaşam yeteneklerini öğretmeli, davranış değişimine yardımcı olmalı, toplumsal eğitici çalışmalar yapmalıdır.

-Danışman olarak sosyal hizmet uzmanı; psiko sosyal değerlendirme ve teşhis, dengeleme bakımı, sosyal tedavi çalışmaları yürütmelidir.

-Vaka yöneticisi olarak sosyal hizmet uzmanı; müracaatçının tanımlanması ve oryantasyonu, müracaatçının değerlendirilmesi, hizmet planlaması, bağlantı ve hizmet durumu, müracaatçı desteği, takip etme ve verilen hizmeti izleme süreçlerini yönetir.

- İş yükü yöneticisi olarak sosyal hizmet uzmanı, iş planlaması, zaman yönetimi, nitelikli güvence değerlendirmesi, bilgi sürecini yürütür.

- Süpervizör olarak sosyal hizmet uzmanı; çalışan oryantasyon ve eğitimi, personel yönetimi, süpervizyon, danışmanlık hizmetlerini yapar.

- Yönetici olarak sosyal hizmet uzmanı; yönetim, dışsal ve içsel koordinasyon, politika ve program geliştirme hedefleri bulunur.

- Sosyal değişim faili olarak sosyal hizmet uzmanı; toplumsal sorunlar ya da politika analizi, toplumsal endişelerin aktarılması, sosyal kaynak gelişimi faaliyetlerini yürütür.

- Araştırmacı olarak sosyal hizmet uzmanı; araştırma harcamaları, uygulama değerlendirmeleri, araştırma üretimi içindedir.

- Profesyonel olarak sosyal hizmet uzmanı; kendini değerlendirme kişisel mesleki gelişim, sosyal hizmet mesleğinin güçlendirilmesi için çalışmalar yürütmelidir (Sheafer, Horejsi 2014).

Göçmenlerle çalışan sosyal hizmet uzmanları mevcut durumun getirdiği rol ve becerilerle bütüncül bir bakış açısı sunmalıdır. Göçmenlerin kültür, inanç ve değerlerinin farkında olmalı müdahalelerini bu çerçevede gerçekleştirmeli çokkültürcü bir yaklaşım içinde olmalıdır (Özgür, 2010)

Ruh sağlığı hizmetleri; koruyucu ruh sağlığı alanı, tedavi edici ruh sağlığı alanı ve rehabilite edici ruh sağlığı alanı olmak üzere üç farklı şekilde gerçekleşmektedir(Abay ve Çölgeçen, 2018).

Koruyucu ruh sağlığı bireylerin uyum güçlerinin artırılması ve başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. İlk olarak risk altındaki kişilerin belirlenmesi ve bireylerin ruh sağlığını tanımaya ve korumaya yönelik eğitimlerin verilmesi önerilmektedir (Akdeniz ve Öz, 2009). Göçmenlere yönelik koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin başında göçmenlerin yaşamında bulunan riskli durumların tanımlanarak bireysel ve grup danışmanlıklarıyla birlikte sorunlara yönelik sosyal hizmet müdahalesi gelmektedir. Krizle başa çıkma yöntemleri üzerinde çalışmalar yürütülmeli bireylerin güçlü yanları desteklenmelidir. Göçmenlerin sosyal destek sistemlerine dahil edilmesi, eğitimsel veya mesleki bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak bireylerin potansiyellerini daha iyi kullanabilmesini sağladığı gibi ruh sağlığı alanında koruyucu bir yöntem olarak da işlev görmektedir (Akdeniz ve Öz, 2009).

Tedavi edici ruh sağlığı hizmeti hastaneye yatış ve taburculuk sonrası verilen hizmetleri kapsamaktadır. Sosyal hizmet uygulaması içinde bireylerin hastaneye yatışını hazırlamak, bireyin mevcut durumuna ilişkin toplumsal değerlendirme yapmak, bireyin hastaneye uyumunu sağlamak, bireyin taburculuk sonrası sosyal ortamını araştırmak ve sosyal yaşama uyumunu kolaylaştırma hizmetleri bulunmaktadır (Abay ve Çölgeçen, 2018). Göçmenlerin hastanelerde yaşadığı en önemli sorun tedavi eden ile göçmenin aynı dili konuşmuyor oluşudur. (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013).Ruhsal hastalıklarda tanı konulması konusunda ortak dil ve kültür son derece önemlidir. Kültür, semptomların yorumlanması ve semptomlara verilen tepkiler de dahil olmak üzere hastalık ve adaptasyonun her yönünü derinden etkileyebilir; hastalık açıklamaları, hastalıkla başa çıkma, yardım arama ve yanıt verme kalıpları, tedaviye uyum, duygusal ifade ve iletişim tarzları gibi etmenler kültürlere göre farklılık göstermektedir (Kirmayer ve diğerleri, 2011). Bu noktada sosyal hizmet uygulamaları göçmen kültürüne ilişkin çalışmalar yürüterek göçmenlerin getirmiş olduğu kültür ile gelmiş oldukları kültür arasındaki uyuma ilişkin çalışmalar yürütmelidir (Demir, 2018).

Rehabilite edici ruh sağlığı hizmetlerinde kurum temelli hizmetten toplum temelli hizmete geçiş bulunmaktadır.Toplum temelli hizmetlerin en başında Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri gelmektedir(Abay ve Çölgeçen, 2018). Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri'ndeki amaç bireylerin tıbbi tedavi hizmetleri aksamadan hastaneye yatışlarının azaltılması, bireylere sürekli ve düzenli tedavi ekibini sunmaktır. (Saruç ve Kaya Kılıç, 2015). Göçmenlerin Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri'nden faydalanabilmesi için yine dil bariyerinin ortadan kalkması gerekmektedir. Göçmenlerin hizmet verenler ile etkili iletişimini sağlamak, birey, aile ve grup düzeyinde danışmanlık hizmeti vermek, damgalamayı önleyici çalışmalar gerçekleştirmeksosyal hizmet uygulamaları arasındadır.

Göçmenlere yönelik sosyal hizmet müdahalesi mikro, mezzo ve makro düzeyde üç farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Mikro düzeyde sosyal hizmet müdahalesi,göçmenlerin katılımcı davranışlarının

artırılması, göçmenlerin beceri kazanmaları ve kendi kendilerine yeterli olma durumunun artırılmasını hedefler. Mezzo düzeyde, grup çalışmalarını yapılarak, kolektif sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi, duygusal tepkilerin normal hale getirilmesi, etkinlik ve denetim mekanizmalarının kazanılması ve örgütsel davranışların gösterilmesi gerçekleştirilir. Makro düzeyde ise, sosyal hizmet uygulamasıgöçmenlerin ekonomik, psiko-sosyal, eğitim ve sağlık gibi alanlarda karşılanamayan gereksinimlerinin belirlenmesi için araştırma yapmak, söz konusu müracaatçıları ilgilendiren politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmak ve bu kişilerin yararına toplum örgütlenmesi yapmak gibi faaliyetler gerçekleştirmektedir (Buz, 2014'ten aktaran Aykut ve Soner Aykut, 2021).

Sosyal sorunlar ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen bir çalışmada ruh sağlığını etkileyen faktörlerin; toplumsal damgalama, yoksulluk, ırkçılık, savaş, evsizlik, göç, ihmal ve istismar, şiddet olduğu vurgulanmaktadır (Tuncay ve Oral, 2012). Sosyal çevrenin ruh sağlığı üzerindeki etkisi göçmen gruplarda daha çok öne çıkmaktadır (Polat, 2007). Çevresi içinde birey ilkesini benimseyen sosyal hizmet mesleği bu çerçevede göçmenlerin içinde bulunduğu çevre ile ilişkisini önemsemekte uygulamalarını bu kapsamda planlamaktadır.Ev sahibi toplum ile göçmenlere yönelik yapılacak özellikle ayrımcılık vurgusuna yönelik çalışmalar göçmenlerin sosyal çevresindeki kabulüne ilişkin olumlu fırsatlar yaratabilecektir.

Literatürde göçmenlerin ruh sağlığı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında araştırmaya katılanların çoğunluğunu kadınların oluşturduğu görülmektedir (Eslam Parast, 2020; Güdül, 2018; İnanç, 2018; Keleşmehmet, 2019). Kadınların göç sürecinde erkeklerden daha olumsuz etkilendikleri düşünülmekte (Yıldıztugay, 2021), göçmen kadınlar göçmen erkeklere göre daha fazla ruhsal sorun yaşadıklarını belirtmektedir (Mirsky, 2009). Göçmenlere yönelik sosyal destek mekanizmalarının içine daha çok kadınların dahil olduğu ve araştırmaların genellikle sosyal destek mekanizmasına dahil olan kişilerden seçildiği göz önüne alındığında kadınlarla ilgili çalışmaların daha fazla olması doğru orantılıdır. Ancak bu konuya bir başka açıdan bakmaya ihtiyaç duyulmaktadır; erkek göçmenlerin ruh sağlığı ile ilgili yapılan çalışmalar yeterli midir?

2011 yılında yapılan Nüfus ve Konut Araştırması ile ulusal veri sistemine kayıtlı olan ruhsal hastalığı olan bireylerin sayıları ve cinsiyetleri karşılaştırıldığında Nüfus ve Konut Araştırması ile ulusal veri sistemindeki kadın erkek oranları tam tersi oranında olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda ruhsal hastalığı olan bireylerin bildirimde bulunması, orana dahil edilmesi ve sonrasında yapılacak çalışmaların belirlenmesi arasında önemli bir ilişki vardır. Bu ilişki erkek göçmenlerin ruhsal sorunlarını bildirmiyor olabilecekleri düşüncesini akla getirmektedir. Böylece erkek göçmenler ruhsal sorunlarına ilişkin gerçekleşecek sosyal hizmet uygulamasından ihtiyaçları çerçevesinde yararlanamamaktadır.

Türkiye'de en fazla göçmen barındıran 10 büyükşehir belediyelerinde yapılan bir araştırmada sunulan hizmetlerin genellikle sosyal yardım odaklı olduğu görülmektedir. Belediyelerin meslek edinme kursları bünyesinde açılan dil kurslarının yaygın olduğu ancak yapılan araştırmalarda dil bilmeyen göçmenlerin çoğunlukta olduğu, göçmenlerin dil bilme yeterliliğine ulaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Ustabaşı Gündüz ve Çiftçi, 2021). Bu duruma ek olarak göçmenlere hizmet veren merkezlerde tercüman kullanılmaması göçmenlerin hizmete ulaşmasında en önemli engel olarak tanımlanmaktadır (Feldman, 2006). Göçmenlerin doğru tanı ve tedaviye ulaşmasında tercümanların sağlık sisteminde ve ilgili hizmet birimlerinde bulunmaları gerekmektedir.

İntihar riskini artıran psikososyal etmenlerin araştırıldığı bir araştırmada göç olgusunun intihar eden bireylerde anlamlı düzeyde var olduğuna ulaşılmıştır(Ekici, Savaş ve Çıtak, 2001).Göçmenlerin ruh sağlığı sorunlarına ilişkin yapılan çalışmalarda intihar riski de değerlendirmelere dahil edilmeli uygulamalar yapılırken bu etmenden de düşünülmelidir.

SONUÇ

Sosyal hizmet mesleği göçmenlerle doğrudan çalışan bir meslek olup göçmenlere yönelik uygulamalar yürüten bir disiplindir. Göçmenlerin göç öncesi, göç sırasında veya göç sonrasında yaşamış olduğu olumsuz deneyimler, travmatik olaylar göçmenlerin ruh sağlığını etkilemektedir.

Göçmenlerin diğer alanlarda ve ruh sağlığında yaşamış oldukları en önemli sorun ortak dil sorunudur. Hastanelerde veya ilgili kuruluşlarda göçmenlerin dilini bilmeyen veya tercüman bulundurmayan birimler doğru tanı ve tedavi sürecini yeterli seviyede başlatamamaktadır. Göçmenler yanlarında tercüman bulunsa dahi ruhsal sorunlarına dair belirtilerini aktarmakta zorluk çekebilmektedirler. Üstelik ruhsal bozukluk tanısı koyup tedavici edici çalışmalarda bulunmak aynı kültüre ve dile sahip olan bireylerle bile zor bir süreçken göçmenler ile ruhsal hastalıklarıyla ilgili terapötik ilişki kurulması uzman ve göçmen açısından zorlayıcı olabilmektedir. Alanda çalışan uzmanların dil yeterliliğinin olması veya yanlarında tercüman bulundurma zorunluluğunun olması, çokkültürcü bir yaklaşım ile çalışması göçmenlerin ruhsal sorunlarına ilişkin dil problemlerinin çözümüne yönelik önemli bir adım olacaktır.

Ruh sağlığı sosyal destek mekanizmalarına oldukça ihtiyaç duyulan bir alandır. Sosyal hizmet mesleği sosyal uyum çerçevesinde göçmenlerin çevresi ile etkileşimlerine ilişkin çalışmalar yürütmektedir. Göç sonrası yaşam deneyimlerinin göçmen ruh sağlığını doğrudan etkilediği bilindiğinden göçmenlerin yaşam deneyimlerini iyileştirici toplumla sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirilmelidir. Göçmenlerin ruh sağlığı alanında yürütülen araştırmalar neticesinde kadın göçmenler ile ruh sağlığı alanında daha fazla çalışma yapıldığı, erkek göçmenlerin ruh sağlığı alanında kadınlara göre daha geri planda kaldığı anlaşılmaktadır. Sosyal hizmet uygulamaları çerçevesinde erkek göçmenlerle de çalışılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçmenlere yönelik var olan sosyal politika ve hizmetlerin mevzuatlar çerçevesinde genel geçer tanımlamalar yerine kapsamlı, göçmenlerin sorunlarının çözümüne yönelik aydınlatıcı içerikte olmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Böylece göçmenlerin ruh sağlığı sorunları veya diğer sorunlarının çözümünde yürütülen sosyal hizmet uygulamalarının göçmenler üzerinde daha olumlu bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak göçmenlerin ruh sağlığının korunması ve rehabilite edici çalışmalar ekseninde sosyal hizmet uygulamaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilebilir:

- Göçmenlerin göç ettikleri yerdeki sosyal çevreleri ile adaptasyonunu artıcı çalışmaların yapılması
- Göçmenler için ev sahibi ülkenin konuştuğu dilin öğretilmesine yönelik kursların açılması
- Sağlık kuruluşlarında tercüman bulundurulması
- Göçmenlere ruh sağlığı sorunları konusunda eğitim verilmesi, başvuru merkezlerinin aktarılması
- Göçmenlere bireysel, aile ve grup düzeyinde psikososyal destek sağlanması danışmanlık hizmeti verilmesi
- Göçmenlere yönelik ev sahibi halka verilecek toplum eğitimleri
- Göçmenlere yönelik birinci basamak sağlık kuruluşlarında sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi ruh sağlığı alanında uzmanlaşan meslek elemanlarının bulundurulması
- Göçmenlere yönelik meslek edindirme ve beceri geliştirme kurslarının açılması
- Göçmen erkeklere yönelik psikososyal destek hizmetlerin sağlanması
- Göçmenlerin gidebileceği Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri'nin sayısının ve niteliğinin artırılması
- Göçmenlerin istihdam olanaklarının genişletilmesi
- Göçmenlere yönelik ayrımcılığı önleyici toplumsal çalışmaların yapılması
- Ruh sağlığı politikalarının göçmenleri kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir.

Bu öneriler ruh sağlığı alanında göçmenlerin psikososyal problem ve ihtiyaçlarının ele alınabilmesinde ve daha nitelikli hizmet sunumunda etkili olabilecektir.

KAYNAKÇA

Abay, A. R. ve Çölgeçen, Y. (2018). Psikiyatrik Sosyal Hizmet- Koruyucu, Tedavi Edici ve Rehabilite Edici Ruh Sağlığı Alanında Sosyal Çalışmacıların Rolü. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *9*(16), 2147–2185. doi:10.26466/opus.484950

Akdeniz, E. B. ve Öz, F. (2009). Koruyucu ruh sağlığı açısından göç ve kadın. *Kriz Dergisi*, *17*(1), 27–36. doi:10.1501/kriz_0000000290

Aker, T., Ayata, B., Özeren, M., Buran, B. ve Bay, A. (2002). Zorunlu iç göç: Ruhsal ve toplumsal sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *3*, 97–103.

Aykut, S. ve Soner Aykut, S. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde göçmenler ve sosyal hizmet uygulamaları. F. Altun (Ed.), *Güncel Sosyal Politika Tartışmaları* içinde (Gazi Kitap., ss. 85–100). Ankara.

Babaoğlu Akdeniz E. Almanya'nın Bir Yerleşim Yerinde Yaşayan Göçmen Türk Kadınlarının Kalitatif Yöntem ile Belirlenen Sorun Alanları. International Journal of Human Sciences 2013; 10(2)503-520.

Ben Farhat, J., Blanchet, K., Juul Bjertrup, P., Veizis, A., Perrin, C., Coulborn, R. M., … Cohuet, S. (2018). Syrian refugees in Greece: Experience with violence, mental health status, and access to information during the journey and while in Greece. *BMC Medicine*, *16*(1), 1–12. doi:10.1186/s12916-018-1028-4

Bhui, K., Abdi, A., Abdi, M., Pereira, S., Dualeh, M., Robertson, D., … Ismail, H. (2003). Traumatic events, migration characteristics and psychiatric symptoms among Somali refugees - Preliminary communication. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *38*(1), 35–43. doi:10.1007/s00127-003-0596-5

Bogic, M., Ajdukovic, D., Bremner, S., Franciskovic, T., Galeazzi, G. M., Kucukalic, A., … Priebe, S. (2012). Factors associated with mental disorders in long-settled war refugees: Refugees from the former Yugoslavia in Germany, Italy and the UK. *British Journal of Psychiatry*, *200*(3), 216–223. doi:10.1192/bjp.bp.110.084764

Demir, B. (2018). *Sosyal hizmet uzmanı bakış açısı ile türkiye'de mültecilere ve sığınmacılara yönelik sosyal hizmet müdahalesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Manisa.

Demirbaş, H. ve Bekaroğlu, E. (2013). Evden uzakta olmak: Sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*, *21*(0), 11–24. doi:10.1501/kriz_0000000334

Ekici, G., Savaş, H. A. ve Çıtak, S. (2001). İntihar riskini artıran psikososyal etmenler (Sosyal güvence yokluğu, göç ve diğer stresörler). *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *2*(4), 204–212.

Eslam Parast, N. (2020). *Mülteci Kadınların Ruh Sağlığını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Afyonkarahisar Örneği*. (Yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Feldman, R. (2006). Primary health care for refugees and asylum seekers: A review of the literature and a framework for services. *Public Health*, *120*(9), 809–816. doi:10.1016/j.puhe.2006.05.014

Güdül, Ö. T. (2018). *Suriyeli kadın göçmenlerin travmatik yaşantıya bağlı ruh sağlığı sorunlarının ve sosyal destek süreçlerinin incelenmesi*. (Uzmanlık tezi). Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

İnanç, M. (2018). *Sığınmacı Kadınların Ruh Sağlığını Etkileyen Durumların Araştırılması(Ege Bölgesi Örneği*). (Yüksek lisans tezi). Hasn Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Gaziantep.

Keleşmehmet, H. (2019). *Suriyeli göçmenlerin göçmen sağliği merkezlerinde sunulan sağlik hizmetlerinden yararlanma durumu*. (Uzmanlık tezi). Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Kien, C., Sommer, I., Faustmann, A., Gibson, L., Schneider, M., Krczal, E., … Gartlehner, G. (2019). Prevalence of mental disorders in young refugees and asylum seekers in European Countries: a systematic review. *European Child and Adolescent Psychiatry*, *28*(10), 1295–1310. doi:10.1007/s00787-018-1215-z

Kirmayer, L. J. (2001). Cultural variations in the clinical presentation of depression and anxiety: Implications for diagnosis and treatment. *Journal of Clinical Psychiatry*, *62*(SUPPL. 13), 22–30.

Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. G., Guzder, J., … Pottie, K. (2011). Common mental health problems in immigrants and refugees: General approach in primary care. *Cmaj*, *183*(12), 959–967. doi:10.1503/cmaj.090292

Mirsky, J. (2009). Mental health implications of migration: A review of mental health community studies on Russian-speaking immigrants in Israel. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *44*(3), 179–187. doi:10.1007/s00127-008-0430-1

Özgür, Ö. (2010). Çokkültürcü Sosyal Hizmet: Eleştirel Bir Bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, *21*(2), 89–104.

Polat, G. (2007). İç göçün çocuk ruh sağlığına etkisi ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, *18*(1), 89–106.

Razum, O., Sahin-Hodoglugil, N. N. ve Polit, K. (2005). Health, wealth or family ties? Why Turkish work migrants return from Germany. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *31*(4), 719–739. doi:10.1080/13691830500109894

Saleh, A., Aydın, S. ve Koçak, O. (2018). Türkiye, Lübnan ve Ürdün'de Bulunan Suriyeli Göçmenlerin Sağlık Hizmetlerine Erişimleri ve Hizmetlerin Sağlanması ile İlgili Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *8*(14), 449–464. doi:10.26466/opus.376351

Saruç, S. ve Kaya Kılıç, A. (2015). Toplum ruh sağlığı merkezinden hizmet alan hastaların sosyal profili ve merkezde verilen hizmetler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, *26*(2), 53–72.

Sheafor, B.W. & Horejsi, C.J. (2014). Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler, Çiftçi, D.B. (E.d.), Nika Yayınevi.

Silove, D., Ventevogel, P. ve Rees, S. (2017). The contemporary refugee crisis: an overview of mental health challenges. World Psychiatry, 16(2), 130–139. doi:10.1002/wps.20438

Steel, Z., Silove, D., Brooks, R., Momartin, S., Alzuhairi, B. ve Susljik, I. (2006). Impact of immigration detention and temporary protection on the mental health of refugees. British Journal of Psychiatry, 188(JAN.), 58–64. doi:10.1192/bjp.bp.104.007864

Tuncay, T. ve Oral, M. (2012). Ruh sağlığı alanında sosyal hizmet uzmanlarının rol ve sorumlulukları. Toplum ve Sosyal Hizmet Der*gisi*, *23*(2), 93–114.

Tuzcu, A. ve Ilgaz, A. (2015). Göçün Kadın Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri. *Psikiyatride Guncel Yaklasimlar - Current Approaches in Psychiatry*, *7*(1), 56–67. doi:10.5455/cap.20140503020915

Ünal, Y. (2020). *Suriyeli mültecilerin ruhsal bozuklukla ilişkili faktörlerinin belirlenmesi ve psikolojik triyaj skalasının oluşturulması*. (Doktora tezi). Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Travma ve Afet Çalışmaları Uygulamalı Ruh Sağlığı Anabilim Dalı, Kocaeli.

Ustabaşı Gündüz, D. ve Çiftçi, H. K. (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye. *Göç Araştırmaları Dergisi*, *7*(1), 10–58.

Yıldıztugay, D. S. (2021). *Göç Sürecinde Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Göçmen Kadınların Deneyimleri*. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, İzmir.

GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE AFGAN MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN VATANSEVERLİK DEĞERLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF AFGAN REFUGEE STUDENTS' PATRIOTIC VALUES ACCORDING TO THEIR DEVELOPMENT PERIODS

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki GÖKSU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi, Erzincan, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-0875-2226

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Erzincan İl merkezinde ikamet eden ve halihazırda ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde öğrenim gören Afgan mülteci öğrencilerin tespit edilen vatanseverlik anlayışlarının mülteci olarak sığındıkları ülke olan Türkiye'ye karşı vatan algılarının karşılaştırılmasıdır. Meta-sentez yöntemi kullanılan araştırma yazarın bu konuda farklı dergilerde yayınlanmış 3 makalesi ile sınırlıdır. Araştırmaya konu olan makalelerin yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Evreni 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Erzincan ilinde çeşitli kademelerde okuyan Afgan mülteci öğrencilerdir. Amaçlı örneklem stratejisiyle tespit edilen çalışma grupları ise 1. Makalede İmam Hatip Lisesi ve Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan 12 öğrenci; 2. makalede Cahit Ziya Ulukök ve Cumhuriyet Ortaokullarında okuyan 16 öğrenci; 3. Makalede ise Cahit Ziya Ulukök ve Hayrettinpaşa İlkokullarında okuyan 16 öğrenci olarak toplamda 44 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmalarda veri toplama tekniği olarak odak grup görüşmeleri, veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Sonuçlar, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Öğrencilerin açıklamaları ve çizimleri; 1. Makalede Güzel Türkiye, Yardımsever Türkiye ve Müslüman Türkiye şeklinde üç alt temada toplanırken vatanseverlik tarifleri savaşmak/ölmek, hizmet etmek/güzelleştirmek, vatandaşlara sahip çıkmak, okumak şeklinde dört alt temada toplanmış; 2. Makalede Güzel Türkiye, Yardımsever Türkiye ve Özgür/Güçlü Türkiye şeklinde üç alt temada, vatanseverlik tarifleri ise Vatan uğruna şehit olmak, Vatan için birlik olmak ve dua etmek şeklinde üç alt temada toplanmış; 3. Makalede ise Güzel Okulum, Türk Bayrağı ve Özgür/Güçlü Türkiye olarak üç alt temada toplanırken, vatanseverlik tarifleri ise vatan için şehit olmak, vatan için görevini yapmak, Türkiye`yi sevmek şeklinde üç alt temada toplanmıştır. Afganlı öğrencilerin gelişim basamaklarına göre çizimleri ve görüşleri çeşitli benzerlikler barındırmakla birlikte aldıkları eğitim ve geçmişteki anılarının etkisiyle bazı farklılıklar gösterdiği de göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Değer, Vatanseverlik, Mülteci, Göç.

ABSTRACT

The aim of this research is to compare the patriotism perceptions of Afghan refugee students residing in the city center of Erzincan and studying at primary, secondary and high school levels, and their homeland perceptions towards Turkiye, where they took refuge as refugees. The research using the meta-synthesis method is limited to the author's 3 articles published in different journals on this subject. The method of the articles that are the subject of the research is case study, one of the qualitative research methods. Its population is Afghan refugee students studying at various levels in Erzincan in the 2018-2019 academic year. The study groups determined by the purposeful sampling strategy are 12 students studying at Imam Hatip High School and Fatih Vocational and Technical Anatolian High School in the first article. There are 16 students studying at Cahit Ziya Ulukok and Cumhuriyet Secondary Schools In the second article. There are 16 students studying at Cahit Ziya Ulukok and Hayrettinpasha Primary Schools In the third article. It consists of 44 students in total. Focus group interviews and semi-structured interview forms were used as data collection tool. The results were evaluated by descriptive analysis method. Students' explanations and drawings; The first article, three sub-themes as Beautiful Turkiye,

Benevolent Turkiye and Muslim Turkiye were gathered, while the definitions of patriotism were gathered under four sub-themes as fighting/dying, serving/beautifying, protecting citizens, and reading. The second article, there are three sub-themes: Beautiful Turkiye, Helpful Turkiye, and Free/Strong Turkiye, the definitions of patriotism are grouped under three sub-themes: martyrdom for the sake of the homeland, being unity and prayer for their homeland. The third article, My Beautiful School, My Turkish Flag, and My Free/Strong Turkiye were gathered under three sub-themes, while definitions of patriotism were grouped under three sub-themes: being a martyr to the homeland, doing one's duty for the homeland, and loving Turkiye. Although the drawings and views of Afghan students show various similarities according to their developmental stages, it is also remarkable that they show some differences due to the education they received and their memories.

Keywords: Education, Value, Patriotism, Refugee, Migration.

GİRİŞ

Vatan, sözlükte "yurt" kelimesiyle eş anlamlı olarak "bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası." şeklinde tanımlanmaktadır (*Bk.www.sozluk.gov.tr*). Toplumsal bir varlık olan insanın üzerinde yaşadığı toprak parçası ve kader birliği yaptığı beraberindeki eşi, dostu, akrabası, komşusu ile zamanla duygusal bir bağlılık kurması kaçınılmazdır. Bu duygusal bağın adı vatan sevgisidir. O halde vatanseverlik, milletine karşı derinden hissedilen duygusal bir bağlılık, sevgi ve gurur derecesi şeklinde ifade edilebilir.(Huddy & Khatib, 2010)

İnsanlık Hz. Âdem`den beri beslenme, barınma, güvende olma gibi ihtiyaçlar sebebiyle çeşitli yerleri kendilerine yurt edinmişler, ancak zamanla bu ihtiyaçların biri veya birkaçının karşılanamaması sebebiyle göç ederek kendilerine yeni yurt edinecek yerler aramaya başlamışladır. Tarihte bunun en büyük örneği kavimler göçü olarak söylenebilir. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren azgelişmiş toplumlarda sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların bağlı olarak ortaya çıkan açlık ve doğal afetler, önemli toplumsal sorunlara neden olmuştur (Bates, 2002; Black, 2018; Börü & Boyaci, 2016).Bu durum göstermektedir ki göçün en yaygın nedenlerinden biri de sosyo-ekonomik faktörlerdir (Hanson, 2018). İster gönüllü isterse zorunlu olsun göç, toplumlar için sadece fizikî ve coğrafi bir yer değiştirme şeklinde algılanmamalı, insan-mekân ilişkilerinin yeniden inşasını sağlayan ve hayatın tamamını kuşatan, bir olgu olarak değerlendirilmelidir (Adıgüzel, 2016).

YÖNTEM

Araştırmada meta-sentez yöntemi kullanılmıştır. Nitel meta analiz olarak da isimlendirilen bu yöntemi Rogers; "birincil araştırmaların sözlü sonuçlarını sentezleme" şeklinde tanımlar. Nicel Meta-analizden farklı olarak araştırmacı istatistiksel analiz kullanmak yerine, her çalışmadaki bulguları açıklamak ve değerlendirmek için verilen betimleyici anlatılara dayanır (DeWitt-Brinks, 1992). Belirli bir alanda yapılan araştırmaların nitel bulgularının yorumlanmasını, değerlendirilmesini, benzer ve farklı yönlerinin ortaya koyulmasını ve yeni bilgilerin geliştirilmesini amaçlayan çalışmalardır(Polat & Ay, 2016). Kısaca "değerlendirmenin değerlendirmesi" şeklinde de ifade edilebilir (Patton, 2014, s. 211). Araştırma yazarın Afgan mülteci öğrencilerin Vatanseverlik değerlerinin ortaya konulduğu farklı dergilerde yayınlanmış 3 makalesi ile sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmaya konu olan Makaleler aşağıda belirtilmiştir:

1. Ortaöğretimde Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrencilerin Gözüyle Vatanseverlik Değeri(Göksu & Kayalar, 2018).

2. Afganistan Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Gözüyle Vatanseverlik(Göksu, 2020).

3. Ortaokulda Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrencilere Göre Vatanseverlik: Türkiye Örneği(Göksu, 2020b).

Araştırmaya konu olan makalelerin yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Evreni 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Erzincan ilinde çeşitli kademelerde okuyan Afgan mülteci öğrencilerdir. Amaçlı örneklem stratejisiyle tespit edilen çalışma grupları ise; Birinci makalede, İmam Hatip Lisesinde okuyan 6 öğrenci ile Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan 6 öğrenci olmak üzere toplam 12 öğrenci oluşturmaktadır. İkinci makalede ise Cahit Ziya Ulukök ortaokulunda okuyan 8 öğrenci ile Cumhuriyet Ortaokulunda okuyan 8 öğrenci olmak üzere toplam 16 öğrenci oluşturmaktadır. Üçüncü makalede aynı şekilde Cahit Ziya Ulukök İlkokulunda okuyan 8 öğrenci ile Hayrettinpaşa İlkokulunda okuyan 8 öğrenci olmak üzere toplam 16 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmalara katılan öğrenci sayısı ise toplamda 44 öğrencidir. Araştırmalarda veri toplama tekniği olarak odak grup görüşmeleri, veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Sonuçlar NVİVO PLUS programı kullanılarak betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

1. Makalelerin Araştırma soruları Bağlamında Karşılaştırılması

Görüşme formlarındaki sorulan sorulara öğrencilerin verdiği cevaplar yukarıda belirtilen makale sırasına göre ele alınarak kıyaslanacaktır:

1.1. Öğrencilerin Türkiye`deki İkamet Süreleri

Afgan uyruklu öğrencilere "Kaç yıldır Türkiye`de yaşıyorsunuz?" diye sorulduğunda; Birinci makalede lise öğrencileri; 6 öğrenci 1 yıl, 1 öğrenci 2 yıl, 2 öğrenci 3 yıl, 1 öğrenci 4 yıl, 1 öğrenci 5 yıl, son olarak 1 öğrenci ise 7 yıl süreyle Türkiye`de yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Lise öğrencilerinin Türkiye`de ikamet süreleri ortalama 2,5 yıldır. İkinci makalede ortaokul öğrencileri; 2 öğrenci 3 yıl, 2 öğrenci 4 yıl, 1 öğrenci 5 yıl, 3 öğrenci 6 yıl, 6 öğrenci 7 yıl, son olarak 2 öğrenci ise 7,5 yıl süreyle Türkiye`de yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Ortaokul öğrencilerinin Türkiye`de ikamet süreleri ortalama 6 yıldır. Üçüncü makalede ilkokul öğrencileri ise; 3 öğrenci 1 yıl, 2 öğrenci 2 yıl, 2 öğrenci 3 yıl, 5 öğrenci 4 yıl, 3 öğrenci 5 yıl, son olarak 1 öğrenci ise 6 yıl süreyle Türkiye`de yaşadıklarını beyan etmişlerdir. İlkokul öğrencilerinin Türkiye`de ikamet süreleri ortalama 3,5 yıldır.

1.2.Öğrencilerin Türkiye`ye Göç Etme Nedenleri

Öğrencilere Türkiye`ye göç etme nedenleri sorulduğunda; Birinci makalede lise öğrencilerinin tamamı savaş sebebiyle göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca ikinci cevaplarında 2 öğrenci emniyet olmaması sebebiyle geldiklerini, birer öğrenci ise eğitimin zayıf olduğu ve kız öğrencilerin iyi eğitim alamadığı, birkaç öğrenci de işsizlik sebebiyle geldiklerini belirtmişlerdir. İkinci makalede ortaokul öğrencilerinin çoğunluğu savaş sebebiyle göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca ikinci cevaplarında 5 öğrenci eğitim için ve 2 öğrenci `de kız kardeşlerinin eğitimi için geldiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı cevap verememiş bunun sebebini ise Afganistan'ı görmedikleri, İran`da doğdukları için olduğunu ifade etmişlerdir. Üçüncü makalede ilkokul öğrencileri; öğrencilerin yarısı savaş sebebiyle göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca cevaplarının bir kısmında 9 öğrenci eğitim için Türkiye`ye göç ettiklerini, 1 öğrenci babasının hastalığı sebebiyle Türkiye'ye göç ettiklerini beyan etmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin göç serüveni sırasında İran`da bir süre ikamet ettiklerini, burada kendilerine okuma fırsatı verilmemesi ve İran devleti tarafından Afganistan`a geri gönderilmek istenmeleri sebebiyle Türkiye'ye geldiklerini beyan etmektedirler.

1.3. Öğrencilerin Türkiye`de Mutluluk Nedenleri

Öğrencilerin Türkiye`de yaşamaktan mutlu olup olmadıkları sorulduğunda; birinci makalede lise öğrencilerinin tamamı mutlu olduklarını beyan etmişlerdir. Mutlu olma nedenleri için ise savaş olmaması, emniyetli/huzurlu/güzel bir ülke olması evlerinin olması/işleri olması, okula gitmeleri, şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca araştırmacı tarafından "Türk vatandaşları ile aranız nasıl?" Seviyorlar mı sizi? Diye sorulunca bir öğrencinin "Evet seviyorlar, bizde onları seviyoruz." dediği, bir öğrencinin de "Evet" diyerek sözlü şekilde gruptaki diğer öğrencilerinde jest ve mimik hareketleriyle arkadaşlarını destekledikleri görülmüştür. İkinci makalede ortaokul öğrencilerinin de tamamı mutlu olduklarını beyan etmişlerdir. Mutlu olma nedenleri sorulduğunda; güzel bir ülke olması, iyi insanların olması/ayrım yapılmaması, eğitim almaları, emniyetli bir ülke olması, güçlü bir devlet olması, şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrenci cevaplarından örnekler incelendiğinde bir öğrenci; "Evet, aynı fikirdeyim, devlet

iyi, eğitim iyi, ben burada yabancı olduğumu düşünmüyorum, Türk öğrencilerle bizim aramızda ayrım yapılmıyor, onlar gibi eğitim veriliyor, sorularımız cevaplanıyor, yaşama hakkı da aynı şekilde, bu sebeple mutluyum." diyerek oluşan tüm temaları kapsayıcı şekilde cevap verdiği görülmüştür. Üçüncü makalede ilkokul öğrencileri de benzer şekilde öğrencilerin tamamı mutlu olduklarını beyan etmişlerdir. Mutlu olma nedenleri sorulduğunda; güzel bir ülke olması, iyi insanların olması/ayrım yapılmaması, eğitim almaları emniyetli bir ülke olması/savaş olmaması şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrenci cevaplarından örnekler incelendiğinde bir öğrenci; "Çok mutluyum, çünkü Türkiye çok güzel bir yer. İnsanları çok iyi. Okul müdürümüz, öğretmenimiz bize çok iyi davranıyor. O sebeple Türkiye'yi seviyorum." dediği, diğer öğrencilerin de kafa sallayarak arkadaşlarını tasdik ettikleri, diğer bir öğrencinin ise "Ben de mutluyum çünkü Afganistan'da dedem öldürüldü, eğer orada yaşasaydık başka akrabalarım da öldürülebilirdi, burada eğitim seviyesi yüksek, özgürce yaşayabiliyoruz, okula gidiyoruz o yüzden Türkiye'de yaşamaktan mutluyum." dediği görülmüştür. Bu bağlamda bu iki öğrencinin söylemlerinin oluşan tüm temaları kapsadığı söylenebilir.

1.4. Öğrencilerin Afganistan`a Geri Dönme Konusundaki Görüşleri

Afganistan`a geri dönme hususu öğrencilere sorulduğunda; Birinci makalede lise öğrencilerinin tamamına yakını Afganistan`ı sevdiklerini, savaşın bitmesi, huzurlu bir ülke olması kaydıyla ülkelerine geri dönmek istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Araştırmacı tarafından "Ülkenizi seviyorsunuz yani?" diye sorulunca öğrencilerin tamamı başlarıyla onaylamışlardır. Bir öğrenci ise Türkiye`yi çok sevdiğini burada yaşamak istediğini ve Türk vatandaşı olmak istediğini, ülkesine dönmeyi düşünmediğini beyan etmiştir. İkinci makalede ortaokul öğrencilerinin de çoğunun ülkelerini sevdiklerini, savaşın bitmesi, huzurlu bir ülke olması, güvenliğin sağlanması, Türkiye gibi bir ülke olması, eğitimin gelişmesi kaydıyla ülkelerine geri dönmek istediklerini belirtmişlerdir. Üçüncü makalede ilkokul öğrencileri Öğrencilerin büyük çoğunluğun geri dönmek istemedikleri, Afganistan`da kötü anıları olması sebebiyle Türkiye`de kalmak istedikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Örneğin bir öğrenci ifadesinde "Hayır dönmek istemiyorum Türkiye daha güzel. Afganistan Türkiye gibi olsa arada sırada ziyaret etmek isteriz." diyerek Türkiye`yi de vatan olarak benimsediğini ima etmekte, diğer öğrenciler de benzer görüşler ileri sümektedir.

1.5. Öğrenci Çizimlerinde Vatanseverlik

Araştırmada Türkiye Cumhuriyeti denilince öğrencilerin zihinlerinde oluşan ilk imajı tespit etmek amacıyla onlara boş kâğıtlar dağıtılarak, bu kâğıtlara Türkiye Cumhuriyeti devletinin onlar için ne anlam ifade ettiğini ifade eden bir resim/obje çizmeleri istenmiştir. Burada temel amaç, öğrencilerin ilk izlenimlerinin yansıdığı duyguyu tespit etmek olduğundan öğrencilerden sınırlı zaman içinde ve herhangi bir boya vb. malzeme kullanmadan çalışmaları istenmiştir. Daha sonra çizdikleri resimlerle ilgili kendilerine ne anlatmak istedikleri de sorulmuş ve öğrencilerin çizim ve açıklamaları aşağıdaki gibi temalar oluşturmuştur. Birinci makalede lise öğrencilerinin çizim ve açıklamalarında ortaya çıkan temalar; *Güzel Türkiye, Yardımsever Türkiye ve Müslüman Türkiye* şeklindedir. Güzel Türkiye temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir.

Resim 1: Güzel Türkiye Teması 1

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: "Savaştan huzura geçmeyi çizdim Afganistan`dan Türkiye`ye."

Resim 2: Güzel Türkiye Teması 1a

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: "Türkiye`nin güzelliğini çizdim."

Birinci makaledeki diğer bir tema olan Yardımsever Türkiye temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

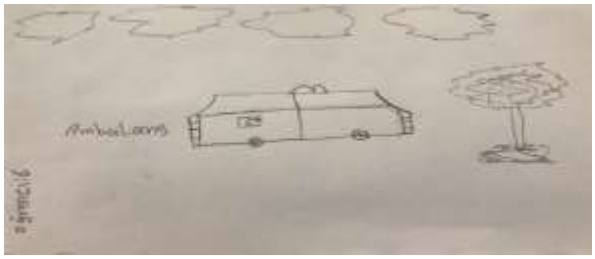

Resim 3: Yardımsever Türkiye 1

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: "Ambulans çizdim, ailelere yardım ediyor, Türkiye deyince o aklıma geldi."

Birinci makaledeki son tema olan Müslüman Türkiye temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekler, aşağıda verilmiştir:

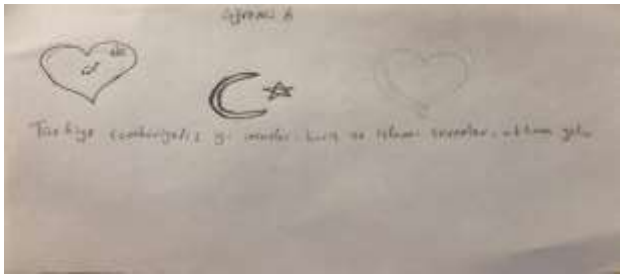

Resim 4: Müslüman Türkiye 1

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: Türk cumhuriyeti deyince iyi insanlar barış ve İslamiyet'i sevenler aklıma gelir, onun için bunu çizdim."

İkinci makalede ortaokul öğrencilerinin çizim ve açıklamalarında ortaya çıkan temalar; *Güzel Türkiye, Yardımsever Türkiye ve Özgür/Güçlü Türkiye* şeklindedir. Birinci tema olan *Güzel Türkiye* temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

Resim 5: Güzel Türkiye Teması 2

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: "Türkiye`nin ne kadar güzel olduğunu, adaletli, güvenli bir ülke olduğunu anlatmak istedim.

İkinci makaledeki diğer bir tema olan *Yardımsever Türkiye* temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

Resim 6 : Yardımsever Türkiye Teması 2

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: "Türk haklının yardımsever olduğunu anlatmak istedim. İyi ki varlar."

İkinci makaledeki son tema olan *Özgür/Güçlü Türkiye* temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

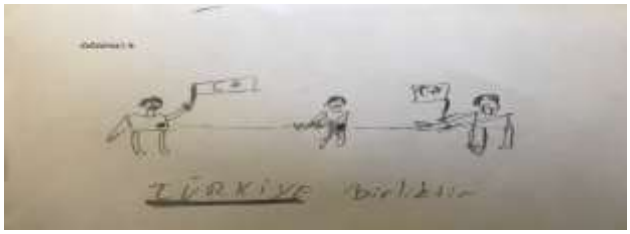

Resim 7: Özgür/Güçlü Türkiye Teması 2

Öğrencinin yaptığı çizime ait açıklaması: Türkiye`de kardeşliği, insanların devletlerine sahip çıktıklarını anlatmak istedim. (Türk askerinin vatandaşa ateş açan teröristi vurmasını çizmiş.)

Üçüncü Makalede İlkokul öğrencilerinin çizim ve açıklamalarında ortaya çıkan temalar; *Güzel Okulum, Türk Bayrağı ve Güçlü/Özgür Türkiye* şeklindedir. Birinci tema olan *Güzel Okulum* temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

Resim 8: Güzel Okulum 3

Öğrencinin çizimi ile ilgili yorumu: "Okul sevgisini anlatmak için çizdim okulumu seviyorum. Türkiye'de olmaktan, burada okumaktan memnun olduğumu anlatmak istedim."

Üçüncü makaledeki diğer bir tema olan Türk Bayrağı temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

Resim 09: Türk Bayrağı Teması 3

Öğrencinin çizimi ile ilgili yorumu: “Elinde Türk bayrağı olan ben ve arkadaşımı çizdim.”

Üçüncü makaledeki son tema olan Özgür/Güçlü Türkiye temasına ait öğrenci çizimi ve yorumu örnekleri aşağıda verilmiştir:

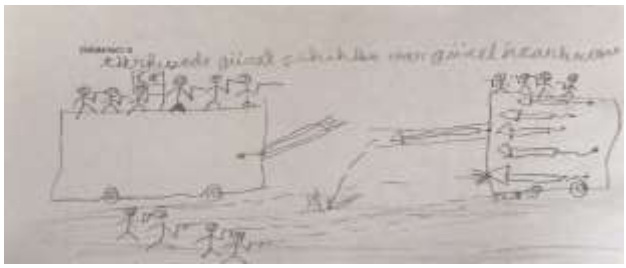

Resim 10: Özgür/Güçlü Türkiye Teması 3

Öğrencinin çizimi ile ilgili yorumu: “Türkiye'ye düşmanların saldırdığını anlatmak istedim.” Araştırmacı “Sen de savaşır mısın?” diye sorunca gülerek “Ben küçüğüm, büyüyünce savaşırım.”

1.6. Öğrencilerin Tariflerinde Vatanseverlik Değeri

Öğrencilerden ilk olarak vatanseverliği tarif etmeleri istenmiştir. Öğrencilerin yaptıkları tarifler incelendiğinde; Birinci makalede lise öğrencilerinin görüşleri *savaşmak/ölmek, hizmet etmek/güzelleştirmek, vatandaşlara sahip çıkmak, okumak şeklinde dört alt temada* toplanmıştır. Her bir öğrencinin yaptığı tarif, Şekil 1’de ayrıntılı olarak gösterilmektedir:

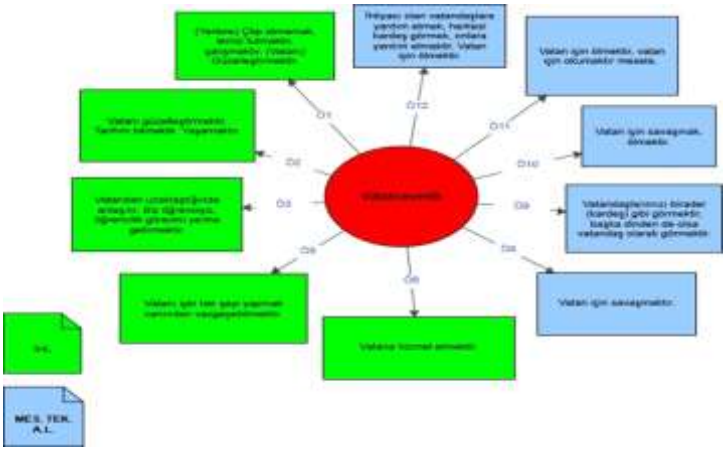

Şekil 1: Afgan Öğrencilerinin Vatanseverlik Tarifleri (Lise)

İkinci makalede Ortaokul öğrencilerinin görüşleri *Vatan uğruna şehit olmak, Vatan için birlik olmak/kollamak, dua etmek* şeklinde üç alt temada toplanmıştır. Öğrencilerin yaptığı tarifler, Şekil 2’de ayrıntılı olarak gösterilmektedir:

Şekil 2: Afgan Öğrencilerinin Vatanseverlik Tarifleri (Ortaokul)

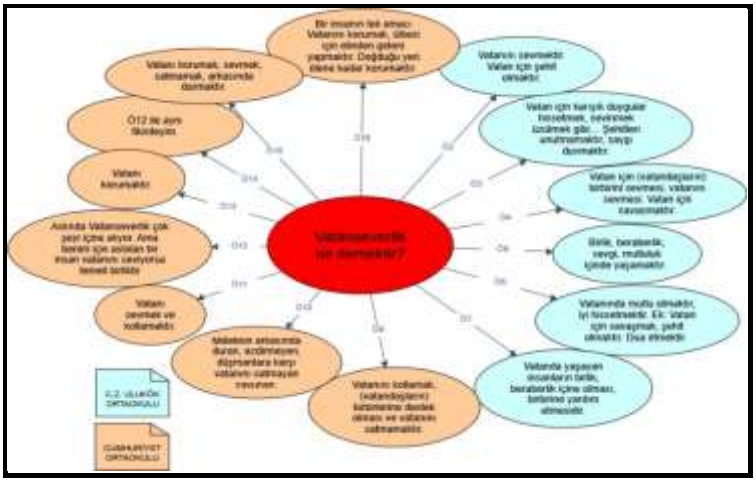

Üçüncü makalede İlkokul öğrencilerinin *Vatan için şehit olmak, Vatan için görevini yapmak, Türkiye`yi sevmek* şeklinde üç alt temada toplanmıştır. Öğrencilerin tanımları Şekil 3'te ayrıntılı olarak gösterilmektedir:

Şekil 3: Afgan Öğrencilerinin Vatanseverlik Tarifleri (İlkokul)

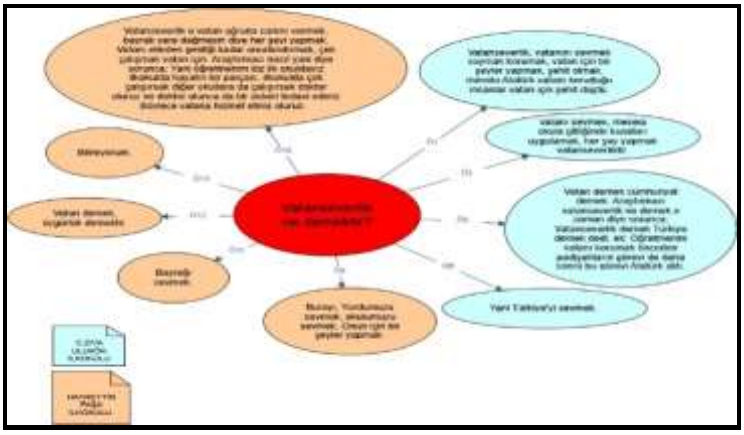

TARTIŞMA VE SONUÇ

Gelişim Basamaklarına göre Afganistan uyruklu öğrencilerin vatanseverlik değerlerinin karşılaştırıldığı bu araştırmada lise öğrencilerinin ortalama 2,5, ortaokul öğrencilerinin 6, ilkokul öğrencilerinin ise 3,5 yıldır Erzincan`da ikamet ettikleri görülmektedir. Buna göre en uzun süreyle Türkiye`de ikamet eden öğrenci grubu ortaokul öğrencileridir. Öğrencilerin Türkiye`ye göç etme sebepleri ise tüm öğrenci grupları için ülkelerinde iç savaş olması ve emniyetin olmamasıdır. Buna bağlı olarak eğitimin olmaması ve normal bir hayat düzeni kurulamamasıdır. Ancak ilkokul öğrencilerinin yarısı savaşı ilk sebep olarak görmüş, diğer yarısı ise diğer sebepleri öne çıkarmışlardır. Bu durum yaş itibariyle aile ve yakın çevresinin etkisiyle olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte lokal olarak savaşların sadece bulunduğu bölgeyi ilgilendirmediği, göç sebebiyle küresel boyutta etkileri olduğu genel bir çıkarım olarak söylenebilir. Öğrencilerin Türkiye`de mutlu olup olmadıkları sorusuna ise tüm öğrenci gruplarında mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Mutluluk nedenlerini ise savaş olmaması, güzel bir ülke olması, Türk insanının iyi ve yardımsever olması şeklinde beyan etmişlerdir. Öğrencilerin Afganistan`a geri dönmeleri hususunda ise gelişim düzeylerine göre farklılıklar görülmektedir. Buna göre Lise öğrencilerin tamamına yakını şartlar düzelirse ülkelerine geri dönmeyi istediklerini, ortaokul öğrencilerinin ise Afganistan'da savaşın bitmesi şartların düzelmesi kaydıyla çoğunluğunun dönmeyi düşündüğü fakat bir kısmının geri dönmeyi düşünmedikleri, ilkokul öğrencilerinin ise büyük

çoğunluğunun Türkiye`yi terk etmek istemedikleri, şartlar düzelse bile babalarının doğduğu ülke olan Afganistan`a dönmeyi düşünmedikleri görülmektedir. Burada gelişim basamaklarına göre ortaya çıkan bu farklılık yaşları itibariyle Afganistan'da yaşanmışlıkları ile ilgilidir. Çünkü öğrencilerin bir kısmı ya çok küçükken Afganistan'dan ayrılmış ya da Afganistan`da bile doğmamış, kısa süre ikamet ettikleri İran`da doğmuşlardır. Bu da haliyle Afganistan ile olan bağlarını zayıflatmıştır. Nitekim yurtdışına çalışmak için bir dönem giden Türk ailelerin orada doğan çocuklarında da benzer sorunlar yaşanmaması için Türk devlet kurumlarının çeşitli faaliyetleri sürdürdükleri görülmektedir(bkz. www.ytb.gov.tr). Öğrencilerin çizimlerinde tüm gruplar için Türkiye`nin güzelliği, güçlü olması ve yardımsever insanların bulunması temalarının öne çıkması, onların göç nedenleri ve Türkiye`de mutlu olma sebepleri ile örtüşmektedir. Ayrıca %99`u Müslüman olan bir ülke için Müslüman Türkiye teması da realite ile uyumludur. Yine ilkokul öğrencilerinin Türkiye`nin güzel bir ülke olmasını güzel okulum teması ile ifade etmeleri ve güçlü olmasını Türk Bayrağı ile ilişkilendirmeleri dikkat çekicidir. Bu durum gelişim düzeyleri itibariyle somut işlemler döneminde olmaları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin vatanseverlik tariflerinde tüm gruplar için vatan uğruna şehit olmak, vatanı korumak, görevini yapmak ortak temaların oluşması vatanseverlik değerlerinin benzer oluştuğunu göstermektedir. Bununa birlik lise öğrencileri için okumak temasıyla bireysel çalışma gerekliliğinin öne çıkarılması dikkat çekicidir. Ayrıca ilkokul öğrencileri için oluşan Türkiye'yi sevmek teması ile bu öğrencilerin Afganistan`a dönmeyi istemedikleri bulgusu uyumludur. Bununla birlikte diğer gelişim gruplarına nazaran ilkokul öğrencilerinde Türkiyelilik bilincinin daha fazla yerleştiğinin bir göstergesi olarak da görülebilir. Sonuç olarak Türkiye`de ikamet eden ve eğitim gören Afganistan uyruklu öğrencilerin vatanseverlik algısı birçok yönden benzerlikler gösterdiği gibi Afganistan`a geri dönme ve Türkiyelilik bilinci gibi hususlarda farklı görüşleri içinde barındırmaktadır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Y. (2016). *Bir Toplumsal Değişim Katalizörü Olarak Göç Olgusu*. 483-492.

Bates, D. C. (2002). Environmental Refugees? Classifying Human Migrations Caused by Environmental Change. *Population and Environment*, *23*(5), 465-477.

Black, R. (2018). *Refugees, Environment and Development*. Routledge.

Börü, N., & Boyaci, A. (2016). *Göçmen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Ortamlarında Karşılaştıkları Sorunlar: Eskişe*. *11*, 123-123. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9818

DeWitt-Brinks, D. (1992). *Listening Instruction: A Qualitative Meta-Analysis Of Twenty-Four Selected Studies* (Reports Research/Technical, Speeches /Conference Papers Sy ED351721; s. 29).

Göksu, M. (2020a). Afganistan Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Gözüyle Vatanseverlik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *18*(39), 33-63. https://doi.org/10.34234/ded.598196

Göksu, M. (2020b). Ortaokulda Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrencilere Göre Vatanseverlik: Türkiye Örneği. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *13*(2), 52-75. https://doi.org/10.46790/erzisosbil.724439

Göksu, M. Z., & Kayalar, F. (2018). Value Of Patriotism In The Perspective Of Afghan Students Attending To Secondary Schools (Ortaöğretimde Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrencilerin Gözüyle Vatanseverlik Değeri). *Journal of Social & Humanıtıes Scıences Research*, *29*, 3806-3817.

Hanson, M. (2018, Kasım 14). *The Origin Story of Migrant Rights*. Wall Street International. https://wsimag.com/economy-and-politics/45053-the-origin-story-of-migrant-rights

Huddy, L., & Khatib, N. (2010). American Patriotism, National Identity, and Political Involvement. *American Journal of Political Science*, *51*(1), 63-77.

Sozluk.gov.tr. (t.y.). [Sözlük]. Geliş tarihi 07 Mart 2022, gönderen https://sozluk.gov.tr/?kelime=yurt

Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Ed.). Pegem Akademi.

Polat, S., & Ay, O. (2016). Meta-Sentez: Kavramsal Bir Çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, *4*(2), 52-64.

www.ytb.gov.tr. (t.y.). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. Geliş tarihi 21 Mart 2022, gönderen https://www.ytb.gov.tr/haberler/yurt-disindaki-turkler-ve-gonul-cografyasiyla-kurulan-bag-ytb

AB ÜLKELERİNDE ULUSLARARASI GÖÇ VE REFAH DEVLETİ POLİTİKALARI

THE INTERNATIONAL MIGRATION AND WELFARE STATE POLICIES IN EU COUNTRIES

Öğr. Gör. Dr. Orhan CENGİZ[1]

[1]Çukurova Üniversitesi, Pozantı MYO, Muhasebe ve Vergi, Adana/TÜRKİYE

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1883-4754

ÖZET

Günümüzün en önemli küresel problemlerinin başında uluslararası göç gelmektedir. Hemen hemen bütün ülkeler göçten ciddi biçimde etkilenmektedir. Bu açıdan uluslararası göç ile ilgili kuramsal yaklaşımlar, çok geniş bir perspektif sunmaktadır. Son zamanlarda uluslararası göçün gerek yapısı gerekse de nedenlerinde birtakım dönüşümler meydana gelmiştir. Özellikle 21. yüzyılda yaşanan göçler incelendiğinde jeopolitik çatışmaların ve politik istikrarsızlıkların temel itici güç olduğu görülmektedir. 2008 krizi sonrasında dünyada yükselmeye başlayan göçmen karşıtlığı, yeni tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmaların yoğunlaştığı yerlerin başında Avrupa Birliği (AB) gelmektedir. AB, politik ve güvenlik ve ekonomik gerekçeler nedeniyle katı bir göçmen politikası benimsemiştir. Bu nedenle refah devleti politikalarının uluslararası göçe olan etkisi yakından incelenmeyi gerektirmektedir.

Bu çalışma, AB ülkelerinde sosyal refah politikalarının uluslararası göç üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Refah devletini temsilen sosyal harcamalar kullanılmıştır. 1995-2019 dönemi verileriyle AMG yöntemi kullanılarak yapılan analiz sonuçları, sosyal refah harcamalarının uluslararası göçü pozitif etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Refah Devleti, Sosyal Harcamalar, Ulus-Devlet, Uluslararası Göç

ABSTRACT

International migration is one of the most important global problems of today. Almost all countries are seriously affected by migration. In this context, theoretical approaches to international migration offer a comprehensive perspective. Recently, some transformations have occurred in both the structure and the causes of international migration. When the migrations are examined in the 21st century, it is seen that geopolitical conflicts and political instability are the main driving forces. Anti-immigration, which started to rise after the 2008 crisis, has led to new debates all over the world. The European Union (EU) is leading the places where these discussions are concentrated. The EU has adopted a strict immigration policy for political, security, and economic reasons. For this reason, the impact of welfare state policies on international migration requires to examine closely.

This study analyzes the impact of social welfare policies on international migration in EU countries. Social spendings are used as a proxy for the welfare state. The analysis results using the AMG method with data from 1995 to 2019 period show that social welfare expenditures positively affects international migration.

Keywords: Welfare State, Social Spendings, Nation-State, International Migration

GİRİŞ

Uluslararası göç olgusu, günümüzün en önemli gündem konularından birisini oluşturmaktadır. Ülkelerin ekonomik koşulları yanında birçok faktör, uluslararası göçü etkilemektedir. Uluslararası göçü tetikleyen son zamanlardaki faktörler incelendiğinde ise ağırlıklı olarak jeopolitik risklerin önemli olduğu görülmektedir. Göçün gidilen ülkeler üzerinde yarattığı etkiler, en az göçün nedenleri kadar önemlidir. Özellikle gidilen ülkelerin makroekonomik koşullar başta olmak üzere politik, kültürel, sosyolojik,

güvenlik açısından göz önüne alması gereken ve çeşitli politikalar geliştirmesi gereken alanları söz konusudur.

Uluslararası ekonomik rekabetin yanında jeopolitik çekişmeler, küresel iş birliğini zorlaştırmaktadır. Ekonomik, politik ve askeri güç dengelerinde yaşanan değişimlerle birlikte değerlendirildiğinde, jeopolitik risklerin ve belirsizliklerin göç üzerindeki etkisi daha belirgin hâle gelmektedir. 2000 yılında küresel göçmen sayısı dünya nüfusunun %2,8'ine tekabül eden 173 milyon iken, 2020 yılı itibarıyla 281 milyona (dünya nüfusunun %3,6'sı) yükselmiştir (McAuliffe ve Triandafyllidou, 2021). Bu açıdan uluslararası göç kapsamında dikkate alınması gereken bir diğer boyut, göçün refah devleti politikalarıyla olan ilişkisidir. Çünkü uluslararası göç, sadece mekânsal yer değiştirme faaliyeti olmayıp, özellikle gidilen ülkenin sosyal devlet anlayışı üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Dolayısıyla uluslararası göç, göçmenlerin gittiği ülkede sosyal koruma statülerine yönelik özel koşulların varlığını zorunlu kılmaktadır. Yeni göçmenlerin, resmi ağlara ve güvenlik sistemine erişimlerinin kısıtlı olması, savunmasız olmalarına yol açmaktadır. İşgücü piyasalarına entegrasyonunun zaman alması, eğitim, sağlık ve konut gibi sosyal koruma alanlarından mahrum kalınması göçe farklı bir boyut kazandırmaktadır (Sabates-Wheeler ve Koettl, 2010: 116-117).

Sosyo-politik açıdan göçmenlerin gidilen ülkede kurumsal kısıtlamalarla karşılaşmaları ve politik hayattan dışlanması yanında sosyo-kültürel açıdan ele alındığında, göçmenlerin kendi değerlerinin, geleneklerinin varlığı işgücü piyasalarına erişimi kısıtlayabilmektedir. Daha da önemlisi farklı kategoriler içerisinde ele alındığında göçmenlerin maruz kaldığı riskler farklılık göstermektedir. Bunlardan en önemlisi, mekânsal ayrışma nedeniyle sağlık sorunlarına karşı savunmasız olmalarıdır. Bunun yanında yer değiştirme nedeniyle ekonomik ve sosyal imkânlardan mahrum kalarak, yoksullaşma ve sömürülme riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Sabates-Wheeler ve Waite, 2003: 13-15).

Bir diğer boyuttan ele alındığında sosyal refah harcamalarının yüksek olduğu ülkeler, göçmenler için teşvik edici faktörlerden birisidir. Borjas (1999)'a göre, refah harcamalarının yüksek olduğu ülkeler, uluslararası göç hareketlerine daha fazla maruz kalmaktadır. İşgücü piyasasında oluşan risklerin azaltılması amacıyla sosyal refah harcamalarının politika aracı olarak yoğun biçimde kullanıldığı ülkeler, uluslararası göçmenler için göç edilecek destinasyonlardan birisi haline gelebilmektedir.

Bu çerçeveden ele alındığında refah devleti anlayışının en önemli unsuru olan sosyal refah harcamaları ile uluslararası göç arasındaki ilişkinin boyutu değişmektedir. Diğer ifadeyle, uluslararası göç ile sosyal koruma arasındaki ilişkinin ilk boyutunda göçün sosyal koruma politikalarına etkisi yer alırken, ikinci boyutta sosyal koruma politikalarının düzeyi uluslararası göçü teşvik etmedeki rolü yer almaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, refah devleti uygulamalarının özdeşleştiği AB ülkelerinde sosyal refah devleti anlayışının uluslararası göçe olan etkisi analiz edilmektedir. Diğer yandan AB ülkeleri 2008 krizinden sonraki süreçte Euro bölgesi borç kriziyle birlikte ele alındığında kamu bütçesi disiplini açısından çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Bu tür sorunların varlığını devam ettirdiği ortamda uluslararası göç konusu oldukça önem kazanmaktadır.

Tablo 1. Göçmenlere Yönelik Sosyal Koruma Araçları

Strateji	Resmi (devlet ve piyasa)	Gayri resmi (devlet dışı/piyasa dışı)
Teşvik edici	-İşgücü piyasası politikaları sosyal hizmetler -Konut ve seyahat yardımı -Yerel kalkınma planları	-Hediyeler -Dini kuruluşlar tarafından finanse edilen kalkınma planları
Dönüştürücü	-Göçmenlere yönelik mevzuat -Toplumu bilinçlendirme programları -Ortak eylem -Göçmenleri koruyan uluslararası sözleşmeler -Göç veren ve alan ülkeler arasında yapılan ikili anlaşmalar -Kaynak ülke hükümeti tarafından yurtdışındaki vatandaşları için oluşturulan istihdam düzenlemeleri -Göçmenlerin HIV/AIDS, insan ticareti ve yasadışı göç gibi tehlikelere karşı duyarlı hale getirilmesi	-Grup çalışması -Göçmen dernekleri tarafından yapılan kampanyalar
Önleyici	-Geri dönen göçmenler için kapasite geliştirilmesi -Hedef destinasyona yönelik göçler için devlet teşvikleri -Göç veren ülkeler tarafından göç alan ülkelerdeki göçmenler için sağlanan sigorta -Göç veren ülkelerde geri dönen göçmenler için sağlanan sigorta	-Sınırlı sayıda göçmenle hanehalkı stratejisinin çeşitlendirilmesi -Göçün, ağların geliştiği yerlere taşınması -Göçmenlere yardım eden toplum temelli kuruluşlar -Göçmenlerin aileleri ve yakınları tarafından göç edilen ülkedeki giderlerin finanse edilmesi -Göçmen işgücüne, işverenlerin sağlık ve gıda harcamaları için kaynak sağlaması
Koruyucu	-Sübvansiyonlar -Konut yardımları -Bağışlar -Yasal yardım -Hedef bölgelerdeki uluslararası göçmenler ve geri dönen göçmenler için danışmanlık hizmetleri -Savunmasız göçmenler için barınma imkânları	-Arkadaşlardan ve göçmen ağlarından yardım -Arkadaş ve yakın çevrelerinden göçmenlere ev ve iş bulunması -İşverenlerin göçmen işçilere barınma, yemek, iş güvenliği alanlarında koruma sağlaması -Arkadaş ve yakın çevrelerinden göçmenlere finansal destek sağlanması -Hedef bölgelerde toplum temelli kuruluşların ve göçmen derneklerinin desteği

Kaynak: Sabates-Wheeler ve Waite, 2003: 16-17.

Uluslararası göçün motive edici unsurlarının yer aldığı Tablo 1 incelendiğinde resmi ve gayri resmi kanalların çeşitli araçlarla etkili olduğu görülmektedir. Devlet ve piyasa çerçevesinde resmi mekanizmalar arasında en fazla öne çıkan boyut, göçmenlerin maruz kalabilecekleri risklerin

azaltılmasıdır. Bu noktada özellikle devletin sosyal politikalarının önemli bir yeri vardır. Az gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde (GOÜ'ler) düşük vasıflı işgücünü göç etmeye yönelten en önemli nedenlerden birisinin düşük yaşam standardı olduğu dikkate alındığında, sosyal refah politikalarının geliştiği ülkelere yönelmek önemli motivasyon kaynağı haline gelmektedir.

Bu çalışmada 1995-2019 dönemi verileri kullanılarak verilerin mevcudiyeti kapsamında seçilmiş Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde (Belçika, Danimarka, Almanya, Fransa, Avusturya, İspanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, Çekya, İsveç, İrlanda ve Finlandiya) sosyal refah harcamalarının uluslararası göçü nasıl etkilediği analiz edilmektedir. Çalışma genel hatlarıyla beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde sosyal refah politikaları ile uluslararası göç ilişkisi genel çerçevede ele alınmaktadır. Birinci bölümde sosyal refah harcamaları ile göç ilişkisini analiz eden çalışmaların özeti sunulmaktadır. İkinci bölümde çalışmada kullanılan veriler ve ekonometrik yöntem ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde ampirik analizin bulguları sunulmakta ve son bölümde tartışma ve önerilere yer verilmektedir.

1. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Gaston ve Rajaguru (2013), 25 OECD ülkesi için 1980-2008 dönemi verilerini kullanarak GMM (Generalised Methods of Moments) yöntemiyle uluslararası göçün sosyal refah harcamalarına olan etkisini ölçtüğü çalışmasında, göçün sosyal refah harcamaları üzerinde sınırlı etkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Küreselleşme sosyal refah harcamaları üzerinde aşağı yönlü baskı oluşturmasına rağmen, artan uluslararası göç karşısında devletlerin kamusal kaynaklara sınırlı da olsa karşılık verdiği ifade edilebilir. Soroka vd. (2016) gelişmiş 17 OECD ülkesinde 1970-2007 verileriyle yaptıkları analizde, benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Buna göre, uluslararası göç arttıkça sosyal refah harcamaları sınırlı düzeyde artış göstermektedir. Mau ve Burkhardt (2009), uluslararası göçün sosyal refah harcamalarına etkisini 17 Batı Avrupa ülkesi (Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İngiltere, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç ve İsviçre) için etnik çeşitlilik bağlamında incelemiştir. Avrupa Sosyal Araştırması'nın 2002-2003 verileriyle yapılan ampirik tahmine göre etnik çeşitlilik ile sosyal harcamalar arasında negatif zayıf bir ilişki söz konusudur.

Senik vd. (2009), Avrupa Sosyal Araştırması'nın aynı verileriyle (2002-2003) 22 Avrupa ülkesi için yaptığı analizde, Avrupa ülkeleri genelinde incelendiğinde göçmenlerin varlığının, yerli nüfusun sosyal refah programlarını destekleme isteği üzerindeki olumsuz etkisinin zayıf olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bunun yanında, yerli nüfusun göçmenlere yönelik sosyal refah programlarını destekleme mekanizması farklı bulgular sunmaktadır. Buna göre göçmen karşıtı olan ve göçün olumsuz ekonomik sonuçlar yarattığını düşünenlerin, göçmenlere yönelik sosyal refah programlarına olan karşıtlığı artmaktadır.

Eger (2010), 1986-2002 dönemi verilerini kullanarak, etnik çeşitlilik çerçevesinde uluslararası göçün refah devletine etkisini İsveç açısından incelemiştir. Çok düzeyli göç göstergeleri kullanılarak yapılan ampirik tahminde, göçün refah harcamalarını negatif etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre, etnik çeşitlilik ile sosyal refah harcamaları arasında negatif bir ilişki ortaya çıkmaktadır. Collado vd. (2004), İspanya'da 2000 yılını baz alarak simülasyon modeli yardımıyla yaptıkları projeksiyonda, uluslararası göçün refah harcamalarını pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Eger ve Breznau (2017)'nun 13 ülke (Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İrlanda, Hollanda, Norveç, İsveç, İsviçre, İspanya ve Büyük Britanya) 114 bölge ve 23,213 kişiden oluşan veri setiyle yaptıkları analize göre, bölgesel olarak göçmenlerin sayısının fazla olduğu bölgelerde sosyal refah desteği azalmaktadır. Schmidt-Catran ve Spies (2016), 1994-2010 dönemine ait bireysel ve bölgesel verilerle Almanya için uluslararası göç ile refah desteği programları arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Elde edilen sonuçlara göre, bölgesel düzeyde göçmen sayılarının artması karşısında yerli nüfusun sosyal refah programlarını destekleme arzusu düşüş göstermektedir. Göçün başlangıç aşamalarında bu etki daha güçlü iken, işsizlik oranının artmasıyla yerli nüfusun göçmenlere yönelik sosyal harcamalara yönelik tutumları olumsuz olmaktadır.

Warin ve Svaton (2008)'un 1995-2004 dönemi için çekim modeliyle 15 AB ülkesinde göçün sosyal refah politikalarından ve ekonomik koşullardan etkilenme derecesini araştırdıkları çalışmanın sonuçları,

işgücü piyasasının geliştiği ve yüksek refah harcamalarının olduğu ülkeler göçmenler için önemli destinasyonlar haline gelmektedir. Diğer ifadeyle sosyal refah harcamalarının artması, göçmen girişlerini olumlu etkilemektedir.

Jakubiak (2019), AB dışı bölgelerden AB'ye yönelik göçün gerçekleşmesinde refah politikalarının rolünü araştırdığı çalışmasında refah harcamalarının göçün çekici veya itici gücü olabileceğini; fakat bunun göçmenlerin bireysel özelliklerine bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, eğitim seviyesi yüksek göçmenler refah harcamalarının yüksekliğinden ziyade, ücretlerin yüksekliğine ve düşük işsizlik seviyesine daha fazla duyarlı iken, geniş hanehalkları ve kadın göçmenler refah harcamalarının yüksek olmasına önem vermektedir.

2. DATA VE EKONOMETRİK METODOLOJİ

Bu çalışmada, 1995-2019 dönemi verileriyle seçilmiş AB ülkelerinde (Belçika, Danimarka, Almanya, Fransa, Avusturya, İspanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, Çekya, İsveç, İrlanda ve Finlandiya) sosyal refah harcamalarının uluslararası göç üzerindeki etkisi incelenmiştir. Uluslararası göç göstergesi olarak OECD veri tabanından yabancı nüfus girişi kullanılmıştır. Analizin diğer boyutunu oluşturan sosyal refah harcamaları göstergesi olarak ise sosyal harcamaların GSYİH içerisindeki payı kullanılmıştır. Sosyal harcamalar, nakdi yardımlar, doğrudan ayni olarak mal ve hizmet arzı, sosyal amaçlı vergi indirimlerini kapsamaktadır. Düşük gelirli hanehalkları, yaşlılar, engelliler, hastalar, işsizler ve gençler açısından refahın azalmaması noktasında, sosyal refah harcamaları önemli bir politika aracıdır (OECD, 2022). Buna ilave olarak kontrol değişkenleri olarak 2015 yılı sabit fiyatlarıyla kişi başı GSYİH değeri ve 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı kullanılmıştır. Her iki kontrol değişkeni World Bank (2022) veri tabanından elde edilmiştir.

Sosyal refahın uluslararası göç üzerindeki etkisini ampirik olarak test etmek amacıyla ilk olarak seriler arasındaki yatay kesit bağımlılığının test edilmesi gerekmektedir. Yatay kesit bağımlılığı sınamasında Friedman (1937), Frees (1995) ve Pesaran (2004) CD testlerinden faydalanılmıştır. Ampirik tahminin devamında eğim homojenitesinin sınanması gerekmektedir. Bunun için Pesaran ve Yamagata (2008) tarafından geliştirilen delta ($\tilde{\Delta}$) testi kullanılmaktadır. Küçük örneklemler için delta ($\tilde{\Delta}$) testinin istatistiği şu şekilde hesaplanmaktadır (Inglesi-Lotz vd., 2015: 171):

$$\tilde{\Delta} = \sqrt{N}\left(\frac{N^{-1}\tilde{S}-k}{\sqrt{2k}}\right) \quad (1)$$

Küçük örneklemler için kullanılan delta ($\tilde{\Delta}$) test istatistiğinin sapması düzeltilmiş versiyonu büyük örneklemler için şu şekilde geliştirilebilir:

$$\tilde{\Delta}_{adj} = \sqrt{N}\left(\frac{N^{-1}\tilde{S}-E(\tilde{z}_{it})}{\sqrt{var(\tilde{z}_{it})}}\right) \quad (2)$$

Yukarıdaki (1) ve (2) nolu denklemlerde yer alan N gözlem sayısını, S Swamy test istatistiğini, k açıklayıcı değişken sayısını ($E(\tilde{z}_{it}) = k$), $var(\tilde{z}_{it})$ varyansı ifade etmektedir (Sağlam vd., 2017: 155).

Önsel testlerden sonra değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkisinin tespit edilmesinde Eberhardt ve Bond (2009) tarafından geliştirilen AMG (Augmented Mean Group) yöntemi kullanılmıştır. AMG tahmincisi iki aşamalı süreçten oluşmaktadır (Hussain vd., 2020):

1. Adım; $\Delta y_{it} = \alpha_i + \beta_i \Delta x_{it} + \gamma_i f_t + \sum_{t=2}^{T} d_i \Delta D_t + \varepsilon_{it}$ (3)

2. Adım; $\hat{\beta}_{AMG} = N^{-1} \sum_{i=1}^{N} \hat{\beta}_i$ (4)

Yukarıdaki (3) ve (4) nolu eşitliklerde yer alan Δ, fark operatörünü; y_{it} ve x_{it} değişkenleri; β_i, katsayıyı; f_t, gözlemlenmeyen ortak faktörü; d_i, standart dinamik süreci ve zaman kuklalarının katsayısını; $\hat{\beta}_{AMG}$, ortalama grup tahmincisini ifade etmektedir (Hussain vd., 2020).

Bu yöntemin önemli avantajlarından biri, durağan olmayan değişkenler için parametre tahminine izin vermesi, bunun yanında birim kök ve eşbütünleşme gibi önsel testlerin yapılmasına gerek duyulmadan uzun dönemli ilişkisinin tahmin edilebilmesine imkân tanımasıdır (Destek ve Sarkodie, 2019: 2486).

3. AMPİRİK BULGULAR

Ekonometrik analizlerde serileri oluşturan yatay kesitler (cross-section) arasında herhangi bir bağımlılığın olup olmadığının test edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede yatay kesit bağımlılığı için uygulanan test bulguları, Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Yatay Kesit Testi Bulguları

	Pesaran CD	**Friedman (1937)**	**Frees (1995)**
Model	3. 626 ***	2.768***	49. 862***

Not: *** , %1 düzeyinde istatistiki anlamlılığı göstermektedir.

Yatay kesit bağımlılığının yer aldığı Tablo 2'deki Friedman (1937), Frees (1995) ve Pesaran CD (2004) testi bulgularına göre seriyi oluşturan ülkeler arasında yatay kesit bağımlılığının olmadığı şeklindeki boş hipotezin %1 anlamlılık düzeyinde reddedildiği görülmektedir. Diğer ifadeyle ülkeler arasında yatay bağımlılığı söz konusudur. Bu sonuç, ülkelerin herhangi birinde ortaya çıkan bir gelişmenin, diğer ülkeleri de etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3. Eğim Homojenitesi Testi Bulguları

	LnMI	**LnSocial**	**LnGDP**	**LnPop65**
$\ddot{\Delta}$	14.439***	13.629***	11.369***	6.215***
$\ddot{\Delta}_{adj}$	15.392***	14.528***	12.119***	6.626***

Not: *** , %1 düzeyinde istatistiki anlamlılığı göstermektedir.

Yatay kesit bağımlığının test edilmesinden sonra eğim homojetesinin test edilmesi gerekmektedir. Tablo 3'te yer alan Pesaran ve Yamagata (2008) tarafından delta testi sonuçlarına göre eğim parametrelerinin homojen olduğu şeklindeki boş hipotezin %1 anlamlılık düzeyinde reddedildiği görülmektedir. Dolayısıyla yatay kesitler arasında eğim parametrelerinin heterojen olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yatay kesitler arasında bağımlılığının ve eğim parametrelerinin heterojen olduğu durumda, uzun dönemli ilişkinin tespit edilmesinde ikinci nesil testler/tahminci kullanılması gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmamızda sosyal refah harcamalarının uluslararası göç üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla Eberhardt ve Bond (2009) tarafından geliştirilen AMG (Augmented Mean Group) yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen AMG testi bulguları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. AMG Testi Bulguları

Bağımlı Değişken (LnMI)	**LnSocial**	**LnGDP**	**LnPop65**
	0.851**	3.239***	0.033*

Not: *, **, *** sırasıyla, %10, %5, %1 seviyesinde istatistiki anlamlılığı göstermektedir.

Panel AMG bulguları Tablo 4'te yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre sosyal refah harcamaları, uluslararası göçü pozitif etkilemektedir. Sosyal refah harcamalarında meydana gelen %1'lik artış, uluslararası göçte %0,851 artışa yol açmaktadır. Kontrol değişkenlerinin uluslararası göç üzerindeki etkisi de pozitif çıkmıştır. Kişi başı milli gelirde meydana gelen %1'lik artış uluslararası göçü%3,239 artırırken, 65 yaş üstü nüfusun %1 artması ise uluslararası göçü %0,033 artırmaktadır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uluslararası göç birçok disiplinin inceleme alanına giren geniş kapsamlı olgulardan birisidir. Göçün nedenlerine yönelik geliştirilen kuramsal ve ampirik yaklaşımlar, çok geniş bir perspektif sunmaktadır. Bunlardan birisini sosyal refah harcamaları ile uluslararası göç ilişkisi oluşturmaktadır. Söz konusu ilişki içerisinde birinci çerçeve, sosyal refah politikalarına ağırlık veren ülkelerin kendilerine yönelik göçü teşvik edip etmediğine yöneliktir. Özellikle az gelişmiş ülkelerde yaşam standardının düşük olması,

düşük vasıflı işgücünün ücretlerin daha yüksek, eğitim sisteminin daha iyi olduğu ve sağlık sisteminin daha gelişmiş olduğu ülkelere yönelme eğilimini artırmaktadır. Buna ilave olarak, dezavantajlı gruplara yönelik refah devleti uygulamalarının gelişmiş olduğu ülkeler, uluslararası göç açısından uygun destinasyonlar olabilmektedir.

Bu çalışma, 1995-2019 dönemi verileriyle seçilmiş AB ülkelerinde (Belçika, Danimarka, Almanya, Fransa, Avusturya, İspanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, Çekya, İsveç, İrlanda ve Finlandiya) sosyal refahın harcamalarının uluslararası göç üzerindeki etkisini analiz etmektedir. AMG yöntemiyle yapılan ampirik analizin bulgularına göre sosyal refah harcamaları arttıkça AB ülkelerinde göçmen sayısı artış göstermektedir. Dolayısıyla refah devletinin gelişimi AB'ye yönelik göçlerin artmasında önemli faktörlerden birisidir. Modeldeki diğer değişkenlerin etkisine bakıldığında ise ekonomik büyümenin ve 65 yaş üstü nüfusun artması da uluslararası göçü artıran unsurlardır. Yaşlı nüfusun artmasının göçü teşvik etmesi şu şekilde açıklanabilir: AB ülkelerinde nüfusun yaşlanmasıyla aktif işgücü açığının yeterli seviyede olmaması halinde yabancıların bu bölgelere yönelik göçleri için çeşitli teşvikler ortaya çıkabilmektedir. Bu da uluslararası göçün işgücü piyasasına katılma amacıyla artmasına yol açmaktadır.

Uluslararası göç açısından AB ülkeleri önemli yerlerden birisidir. 21. yüzyılda jeopolitik gelişmeler, savaşlar, küresel sağlık krizleri ve ekonomik krizler dezavantajları grupları önemli derecede olumsuz etkilemektedir. Gerek göç kararında gerekse de göç edildikten sonra kamusal politikalar oldukça önemli hâle gelmektedir. Piyasanın kendi işleyişi içerisinde gerek göçmenlerin sosyal koşullarının iyileştirilmesi gerekse de göçün yönetilmesi oldukça zordur. Göçün yapısının ve nedenlerinin giderek karmaşıklaştığı dönemde sosyal refah politikalarının önemi daha da artmaktadır.

KAYNAKÇA

Borjas, G. J. (1999). Immigration and Welfare Magnets. Journal of Labor Economics, 17(4), 607-637.

Collado, M. D., Iturbe-Ormaetxe, I. ve Valera, G. (2004). Quantifying the impact of immigration on the Spanish welfare state. International Tax and Public Finance, 11, 335-353.

Destek, M. A. ve Sarkodie, S. A. (2019). Investigation of environmental Kuznets curve for ecological footprint: the role of energy and financial development. Science of the Total Environment, 650, 2483-2489. https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2018.10.017

Eberhardt, M. ve Bond, S. (2009). Cross-section dependence in nonstationary panel models: a novel estimator. Munich Personal RePEc Archive, MPRA Paper No. 17692.

Eger, M. A. (2010). Even in Sweden: the effect of immigration on support for welfare state spending. European Sociological Review, 26(2), 203-217.

Eger, M. A. ve Breznau, N. (2017). Immigration and the welfare state: A cross-regional analysis of European welfare attitudes. International Journal of Comparative Sociology, 58(5), 440-463. DOI: 10.1177/0020715217690796

Frees, E. W. (1995). Assessing cross-sectional correlation in panel data. Journal of econometrics, 69(2), 393-414. https://doi.org/10.1016/0304-4076(94)01658-M

Friedman, M. (1937). The use of ranks to avoid the assumption of normality implicit in the analysis of variance. Journal of the American Statistical Association, 32(200), 675-701.

Gaston, N. ve Rajaguru, G. (2013). International migration and the welfare state revisited. European Journal of Political Economy, 29, 90-101. https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2012.08.004

Hussain, J., Khan, A. ve Zhou, K. (2020). The impact of natural resource depletion on energy use and CO2 emission in Belt & Road Initiative countries: a cross-country analysis. Energy, 199, 117409. https://doi.org/10.1016/j.energy.2020.117409

Inglesi-Lotz, R., Chang, T. ve Gupta, R. (2015). Causality between research output and economic growth in BRICS. Quality & Quantity, 49, 167-176. DOI 10.1007/s11135-013-9980-8

Jakubiak, I. J. (2019). Does welfare drive international migration?-a European experience. International Journal of Manpower, 40(2), 246-264. DOI 10.1108/IJM-10-2017-0274

Mau, S. ve Burkhardt, C. (2009). Migration and welfare state solidarity in Western Europe. Journal of European Social Policy, 19(3), 213-229. DOI: 10.1177/0958928709104737

McAuliffe, M. and A. Triandafyllidou (Eds.) (2021). World Migration Report 2022. International Organization for Migration (IOM), Geneva.

OECD (2022). OECD Data. https://data.oecd.org/socialexp/social-spending.htm

Pesaran, M. H. (2004). General diagnostic tests for cross section dependence in panels. CESifo Working Paper Series No. 1229; IZA Discussion Paper No. 1240

Pesaran, M. H. ve Yamagata, T. (2008). Testing slope homogeneity in large panels. Journal of Econometrics, 142(1), 50-93.

Sabates-Wheeler, R. ve Koettl, J. (2010). Social protection for migrants: The challenges of delivery in the context of changing migration flows. International Social Security Review, 63(3-4), 115-144.

Sabates-Wheeler, R. ve Waite, M. (2003). Migration and Social Protection: A Concept Paper. Development Research Centre on Migration, Globalisation and Poverty.

Sağlam, Y., Egeli, H. A. ve Egeli, P. (2017). Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Ar&Ge Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Panel Veri Analizi. Sosyoekonomi, 25(31), 149-165. DOI: 10.17233/sosyoekonomi.288873

Schmidt-Catran, A. W. ve Spies, D. C. (2016). Immigration and welfare support in Germany. American Sociological Review, 81(2), 242-261. DOI: 10.1177/0003122416633140

Senik, C., Stichnoth, H. ve Van der Straeten, K. (2009). Immigration and natives' attitudes towards the welfare state: evidence from the European Social Survey. Social indicators research, 91, 345-370. DOI 10.1007/s11205-008-9342-4

Soroka, S. N., Johnston, R., Kevins, A., Banting, K. ve Kymlicka, W. (2016). Migration and welfare state spending. European Political Science Review, 8(2), 173-194. doi:10.1017/S1755773915000041

Warin, T. ve Svaton, P. (2008). European migration: welfare migration or economic migration?. Global Economy Journal, 8(3), 1-30.

World Bank (2022). World Development Indicator, https://data.worldbank.org/

İLK İNSAN GÖÇLERİNE İLİŞKİN YENİ BULGULAR: PALEOLİTİK ÇAĞ

NEW FINDINGS ON FIRST HUMAN MIGRATIONS: PALEOLITHIC AGE

N. Damla YILMAZ USTA [1*]

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Isparta, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5672-3054

ÖZET

Göç, genel tanımıyla canlıların mevsim, iklim, besin miktarı ve benzeri çevresel etmenlerle ilişkili yer değiştirmeleridir. Göçlerin değişen çevresel örüntülere bir uyarlanma biçimi olduğu düşünüldüğünde, insanın ilk göç hareketleri, diğer bir ifadeyle insan göçlerinin kökeni, günümüzdeki coğrafik yayılımlarının yanı sıra biyolojik ve kültürel çeşitliliklerinin de anlaşılması açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada, modern insanın, yeryüzünde ilk ortaya çıktığı Paleolitik Çağ'daki ilk göç hareketlerinin gösterilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, fosil bulguları üzerinden insan göçlerini inceleyen antropolojik yazın ve tartışmalar ele alınarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Paleolitik Çağ, insan fosilleri, göç hareketleri.

ABSTRACT

Migration is generally defined as the displacement of living things related to the season, climate, amount of food and similar environmental factors. Considering that migrations are a form of adaptation to changing environmental patterns, the first migration movements of humans, in other words the origin of human migrations, are an issue that should be emphasized in terms of understanding their biological and cultural diversity as well as their geographical spreads today. In this study, it is aimed to show the first migration movements of people in the Paleolithic Age, when they first appeared on earth. For this purpose, a general evaluation has been made by considering the anthropological literature and discussions examining human migrations through fossil findings.

Keywords: Paleolithic Age, human fossils, migration movements.

GİRİŞ

Göç, genel kapsamda canlıların mevsim, iklim, besin miktarı ve benzeri çevresel etmenlerle ilişkili yer değiştirmeleri olarak tanımlanır. Fosil kayıtlar, özellikle memelilerin değişen çevresel streslere bağlı olarak her zaman sürekli göç ettiklerini gösterir. Diğer memeliler gibi insanların da göç hareketleri, ilk ortaya çıktıkları Paleolitik Çağ'dan (Eski Taş Çağı/ Yontma Taş Çağı) günümüze iki buçuk milyon yıldan fazla zamandır yeryüzüne dağılımlarını, farklı coğrafyalara uyarlanmalarını ve biyo-kültürel çeşitliliklerini belirleyen başlıca olgudur.

Göçlerin değişen çevresel örüntülere bir uyarlanma biçimi olduğu düşünüldüğünde, insanın ilk göç hareketleri, diğer bir ifadeyle insan göçlerinin kökeni, günümüzdeki coğrafik yayılımlarının yanı sıra biyolojik ve kültürel çeşitliliklerinin de anlaşılması açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada, insanların, yeryüzünde ilk ortaya çıktıkları Paleolitik Çağ'daki ilk göç hareketlerinin gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, fosil bulguları üzerinden insan göçlerini inceleyen antropolojik yazın ve tartışmalar ele alınarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

İLK İNSAN GÖÇLERİ

Günümüzde yaşayan insanların tamamı, *Homo sapiens* türüne dâhildir. Ancak *H. sapiens* ilk insan türü değildir. *Homo* cinsine ait ilk tür yaklaşık 2,5 milyon yıl önce Doğu Afrika'da evrilen *Homo habilis* ve bu türün nispeten kısa bir süre içinde Afrika'nın değişik bölgelerine yayılan üyeleridir. *Homo erectus* günümüzden 1,8 milyon yıldan biraz daha fazla bir zaman önce yine Afrika'da evrilerek yaklaşık 1,5 milyon yıl önce de Avrasya ve Afrika'yı içeren Eski Dünya'nın tüm bölgelerine yayılan ilk insan türüdür (Barash vd., 2022).

H.erectus'un Afrika'nın dışına çıkarak kuzeye göç ettiğini gösteren en eski bulgular Gürcistan'dan gelmektedir. Gürcistan'da Dmanisi arkeolojik sit alanında yürütülen kazılardan ele geçen ve 1,8 milyon yıl öncesine tarihlendirilen fosiller, Paleolitik Dönem insanlarının Afrika'dan Avrasya'ya göçünün tahmin edilenden çok daha önce gerçekleştiğini gösterir (Gabunia vd., 2000; Gabunia, Vekua, & Lordkipanidze 2000; Vekua vd., 2002; Lordkipanidze vd., 2006). Afrika'dan Avrasya'ya göç dalgalarının ilkinin yaklaşık 1,8 milyon yıl önce Gürcistan'a (Dmanisi arkeolojik sit alanı), ikincisinin ise 1,5 milyon yıl önce İsrail'e (Ubeidiya arkeolojik sit alanı) olduğu bilinmektedir (Barash vd., 2022). Yine Türkiye'de Denizli ilindeki bir maden ocağında keşfedilen (Kappelman vd., 2008; Vialet & Alçiçek, 2012; Vialet vd., 2013) ve 1,2 milyon yıl öncesine tarihlendirilen (Rausch vd., 2019) fosil ve diğer kıtalarda keşfedilen fosil kayıtlar, insanın ilk göç deneyimini gerçekleştiren *H. erectus*'un, çok çeşitli ekosistem, iklim ve ekolojiye sahip farklı ortamlara uyum sağlayarak hayatta kalmayı başardığını gösterir.

MODERN İNSANIN KÖKENİ VE YERYÜZÜNE YAYILIMI

Modern insanın kökeniyle ilgili iki ana yaklaşım vardır. Bunlardan ilki çok merkezli evrim modelinde fosillerin morfolojik özelliklerinin karşılaştırılmasına dayalı çalışmalara göre, modern *H.sapiens* bulunduğu bölgelerde birbirlerinden bağımsız olarak evrilmiştir. Milford H. Wolpoff tarafından 1988 yılında önerilen bu model (Wolpoff vd., 1988; Wolpoff, Hawks, & Caspari, 2000), insan evriminin günümüzden yaklaşık 2,5 milyon yıl öncesinde başlayarak, Pleistosen dönemden günümüze kadar kesintisiz olarak sadece tek bir insan türünde (*H.erectus*'tan modern *H.sapiens*'e) gerçekleştiği görüşüne dayanır.

Modern insanın kökeni ile ilgili ikinci yaklaşım ise, Chris Stringer ve Peter Andrews tarafından geliştirilen Afrika'dan çıkış modeli ve genetik araştırmalarla desteklenen tek merkezli evrim görüşüdür. Afrika'dan çıkış hipotezine göre modern insanın yani *H.sapiens*'in yaklaşık 200.000 yıl önce Afrika'da küçük ve izole bir grupta evrildiği ve 70 bin ila 50 bin yıl önce de buradan göç ederek yeryüzünde yaşayan diğer insan türlerinin yerini aldığı varsayılır (Stringer ve Andrews, 1988). Afrika'dan çıkış modeli, günümüz insanlarının DNA analizlerine dayanan tek merkezli evrim görüşüyle de desteklenmektedir. Tek merkezli evrim görüşüne göre genetik araştırmalar, günümüzde yaşayan insanların tamamının yaklaşık 200 bin yıl önce Afrika'da yaşamış ortak bir ataya sahip olduklarını gösterir. Bunun için farklı kıtalarda yaşayan birçok insan topluluğundan alınan gerek kadın mitokondriyal DNA (mtDNA) gerekse erkek Y kromozomunun kullanıldığı DNA örnekleri analiz edilerek günümüzde yaşayan tüm insanların kökeninin Afrika kıtası olduğu ortaya konulmuştur (Cann, Stoneking & Wilson, 1987).

MODERN İNSANIN İLK GÖÇLERİNE İLİŞKİN GÜNCEL FOSİL KAYITLAR

Modern insanın Afrika'dan çıkışının tek bir göçle mi (Klein, 1999) yoksa birden fazla göçle mi (Lahr, 1994) gerçekleştiği konusunda da farklı teoriler mevcuttur. Afrika'dan birden fazla göçle yayılma modeli son yıllarda genetik ve arkeolojik verilerle de desteklenmiş olan Güney yayılım kuramını içerir. Bu teoriye göre modern insan, yaklaşık 70 bin yıl önce Afrika'nın kuzeydoğusundaki bir yarımada olan Afrika Boynuzu'ndan başlayarak Asya kıtasının güney kıyıları boyunca yol alıp yayılmıştır. Söz konusu grup, ilk olarak Güneydoğu Asya ve Okyanusya bölgelerine göç etmiştir. İkinci bir göç dalgasının ise Sinai Yarımadası üzerinden Asya kıtasına olduğu düşünülmektedir (Lahr, 2004).

Yeni fosil bulguları ve güncel tarihlendirme analizlerine ilişkin son beş yıldaki çalışmalar incelendiğinde modern insanın kökeninin ve yeryüzüne yayılımının bilinenden daha önce ve çok yönlü olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan Afrika'nın kuzeyinde Fas'ın Jebel Irhoud kentinde bulunan *H.sapiens* fosilleri, yaklaşık olarak 300 bin yıl öncesine tarihlendirilmektedir. Bu keşif, *H.sapiens*'in, en eski fosil bulguları olarak bilinen Etiyopya'daki yaklaşık 200 bin yıl öncesine tarihlenen kayıtlarından çok daha önce yaşadıklarını göstermesiyle beraber, insanın daha önce ve belki de Afrika'nın başka yerlerinde evrimleştiği olasılığını arttırmıştır (Şekil 1) (Bae, Douka & Petraglia, 2017; Hublin vd., 2017). Etiyopya'da bulunan ve Omo 1 olarak kodlanan fosil üzerinde yürütülen güncel tarihlendirme çalışmalar ise, daha önce yaklaşık 200 bin yıl önceye tarihlendirilen *H.sapiens*'in burada en az 230 bin yıl önce yaşadığını ortaya koyarak, bu fosilin Doğu Afrika'daki en eski *H.sapiens* olduğunu göstermektedir (Vidal vd., 2022) (Şekil 2).

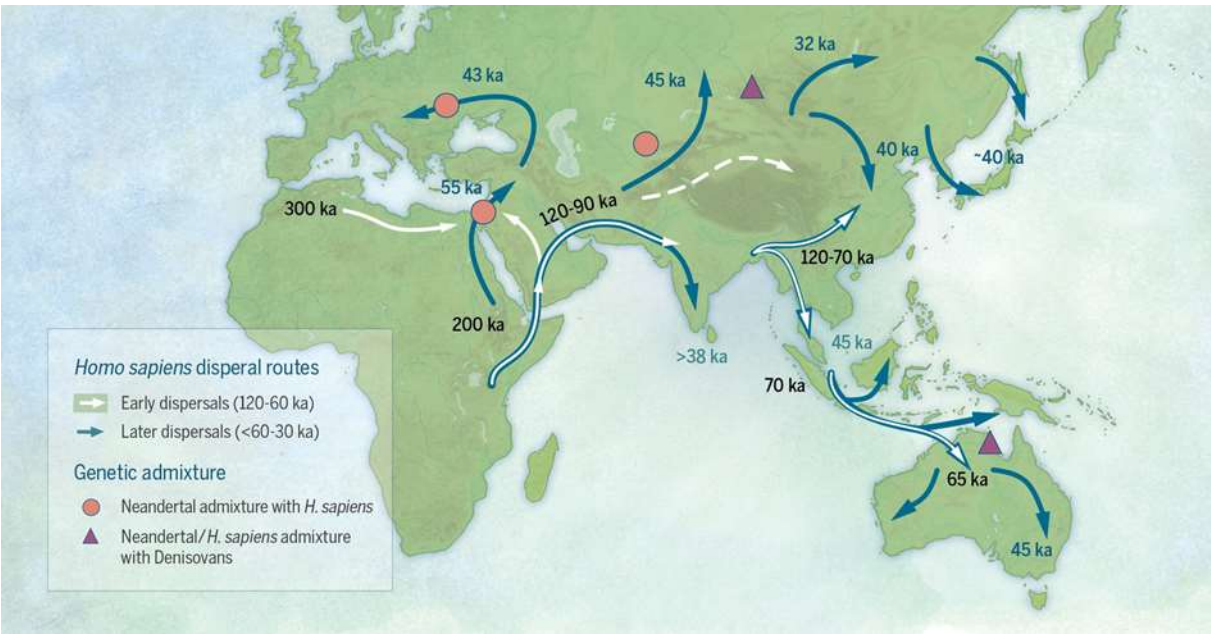

Şekil 1: Homo sapiens'in olası göç rotası (Bae, Douka & Petraglia, 2017).

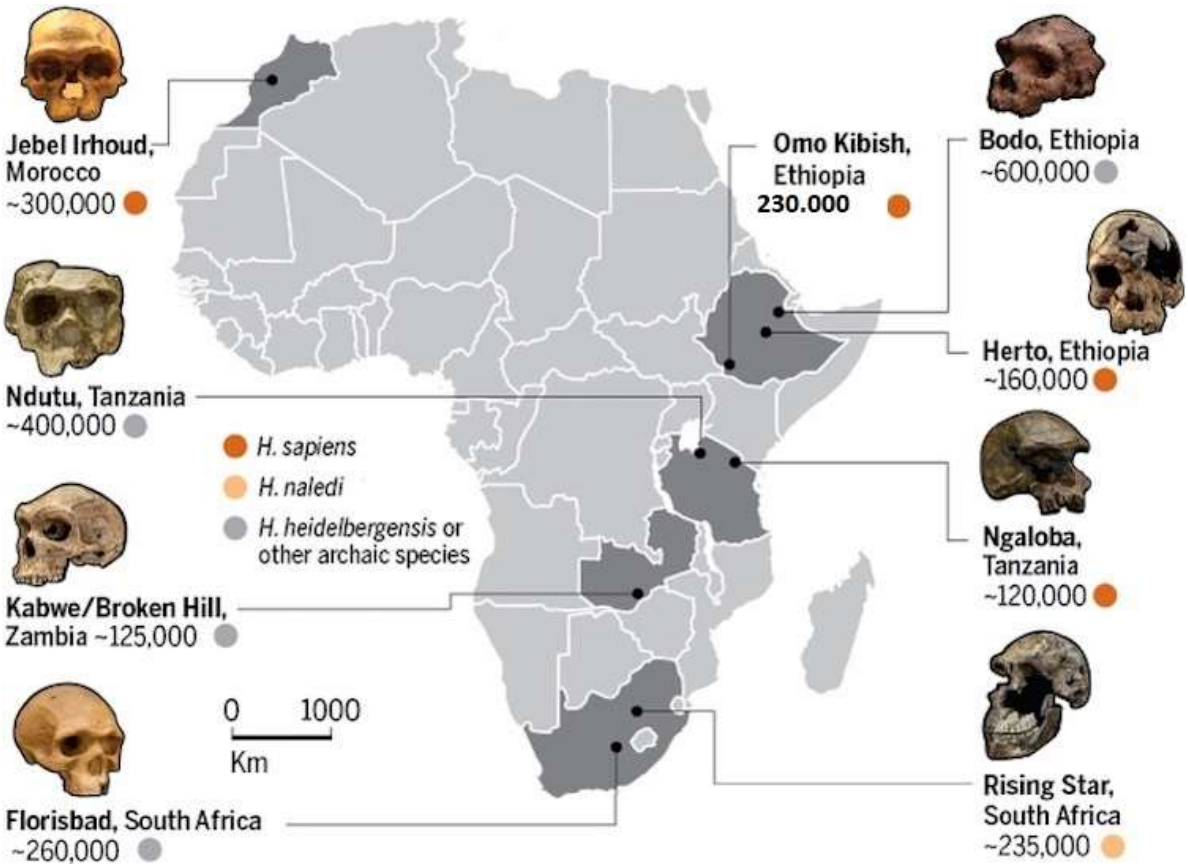

Şekil 2: Afrika'da Homo genusunun yayılımı (https://arkeofili.com/fasta-bulunan-300-000-yillik-homo-sapiensten-ogrendigimiz-7-bilgi/'den uyarlanmıştır).

Slimak ve meslektaşlarının (Slimak vd., 2022) yeni yayımlanan çalışmalarında, *H.sapiens*'lerin, Avrupa'ya bilinenden 10 bin yıl daha önce geldiklerine ilişkin veriler ortaya koyulmaktadır. Fransa'da bir kaya altı sığınağında keşfedilen ve 56,8 bin yıl öncesine tarihlendirilen *H.sapiens* fosilleri, Avrupa'daki en eski örneklerden yaklaşık 10 bin yıl daha eskidir. Grotte Mandrin arkeolojik sit alanında gerçekleştirilen kazılardan elde edilen bulgular, *Neandertal*lerin, *H.sapiens*'in Avrupa'ya gelişinden birkaç bin yıl sonra yok olduklarına dair klasik görüşü de çürütmektedir. Kazılarda çok sayıda taş alet ve hayvan fosilleri yanı sıra ele geçirilen insan dişleri üzerinde yürütülen DNA analizleri ve bulundukları katmanların tarihlendirilmesi, *H.sapiens*'in Güney Avrupa'ya *Neandertal*lerin yok oluşundan çok uzun zaman önce periyodik olarak girdiğini işaret etmektedir. Araştırma sonuçları, Grotte Mandrin'deki ilk *H.sapiens* yerleşiminin 56,8 bin ila 51,7 bin yıl öncesinde gerçekleştiğini; *H.sapiens*'in ayrılmasından sonra burada *Neandertal*lerin gelip kaldığını; daha sonra alanın 44,1 bin ila 41,5 bin yıl önce aralığında bir dönemde *H.sapiens* tarafından tekrar kullanıldığını göstermektedir (Slimak vd., 2022).

Bulgaristan'da Bacho Kiro Mağarasında yeni keşfedilen fosillerin analizi ise, *H.sapiens*'in burada 46 bin yıl önce varlığını gösterip, modern insanın Avrupa'ya bilinenden birkaç bin yıl daha erken geldiğini ortaya koymaktadır. Daha önce İtalya ve İngiltere'de bulunan fosiller, Avrupa'daki en eski modern insan kayıtları olarak bilinmekteydi (Hublin vd., 2020). *Homo sapiens*'lerin Avrupa'da daha erken varlığına işaret eden veriler de mevcuttur. Yunanistan'daki Apidima Mağarası'nda bulunan kafatası parçası üzerinde yürütülen güncel çalışmalar, *Homo sapiens*'in burada 210 bin yıl önce yaşadığını göstermekte ve erken modern insanların Afrika dışına birden fazla gerçekleştirdikleri göçlerle yayıldığı görüşünü desteklemektedir (Harvati vd., 2019).

İsrail'de Karmel Dağı'ndaki Misliya Mağarası'nda bulunan fosil ise, modern insanın Afrika'yı düşünülenden en az 50 bin yıl daha önce terk ettiğini göstermektedir. Bulgular, aynı zamanda, modern insanların diğer arkaik insan gruplarıyla daha uzun bir zaman döneminde buluşup etkileşime girdiği, dolayısıyla biyolojik ve kültürel alışveriş için daha fazla olanakları olduğu şeklinde de yorumlanmaktadır. Bir çene kemiği parçasıyla temsil edilen fosil 200 bin ila 175 bin yıl öncesine

tarihlendirilmektedir. Bu da, modern insanların Afrika'dan göç ettikleri tarihin en az 50 bin yıl daha önce olduğunu gösterir. Misliya fosili, Ortadoğu'nun, Pleistosen sırasında hominin göçlerinin önemli bir koridor olduğunu ve hem modern insanlar hem de *Neandertal*ler tarafından farklı zamanlarda iskân edildiğini ortaya koyması açısından önemlidir (Callaway, 2018).

DEĞERLENDİRME

Son yıllarda yapılan çalışmalar, insanın ilk göç hareketlerine ilişkin bulguların ve verilerin değiştiğini gösterir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, modern insanın, Paleolitik Çağ'daki göç hareketlerinin bilinenden daha önce gerçekleştiği ve aynı zamanda daha geniş ölçekte ve çok yönlü olduğu anlaşılmaktadır. *Homo sapiens*'in, tek ve/veya düz bir göç hareketi gerçekleştirmediği, aksine beslenme amacıyla rastgele yaptığı yer değiştirme davranışının birikimsel bir sonucu olarak hem Afrika kıtası içerisinde hem de diğer kıtalara göç ederek yeryüzüne yayıldığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

Bae, C.J., Douka, K. & Petraglia, M.D. (2017). On the origin of modern humans: Asian perspectives. *Science* 358 (6368), doi: 10.1126/science.aai9067

Barash, A., Belmaker, M., Bastir, M., Soudack, M., O'Brien, H.D., Woodward, H., Prendergast, A., Barzilai, O. & Been, E. (2022). The earliest Pleistocene record of a large-bodied hominin from the Levant supports two out-of-Africa dispersal events. *Sci Rep.* 2;12(1):1721. doi: 10.1038/s41598-022-05712-y.

Callaway, E. (2018). Israeli fossils are the oldest modern humans ever found outside of Africa. Nature 554 (7690), 15-16. Doi: 10.1038/d41586-018-01261-5.

Cann, R., Stoneking, M. & Wilson, A. (1987). Mitochondrial DNA and human evolution. *Nature* 325, 31–36. https://doi.org/10.1038/325031a0.

Gabunia, L., Vekua, A., Lordkipanidze, D., Swisher, C.C., Ferring, R., Justus, A., Nioradze, M., Tvalchrelidze, M., Anton, S. C., Bosinski, G., Joris, O, de Lumley, MA., Majsuradze, G., & Mouskhelishvili, A. (2000). Earliest Pleistocene cranial remains from Dmanisi, Republic of Georgia: taxonomy, geological setting, and age, *Science* 288, 10191025.

Gabunia, L., Vekua, A. & Lordkipanidze, D. (2000). The environmental contexts of early human occupation og Georgia (Transcaucasia). *Journal of Human Evolution* 38, 785802.

Harvati, K., Röding, C., Bosman, A.M., Karakostis, F.A., Grün, R., Stringer, C., Karkanas, P., Thompson, N.C., Koutoulidis, V., Moulopoulos, L.A., Gorgoulis, V.G. & Kouloukoussa, M. (2019). Apidima Cave fossils provide earliest evidence of Homo sapiens in Eurasia. *Nature* 571, 500–504. https://doi.org/10.1038/s41586-019-1376-z

Hublin, J.J., Ben-Ncer, A., Bailey, S.E., Freidline, S.E., Neubauer, S., Skinner, M.M., Bergmann, I., Le Cabec, A., Benazzi, S., Harvati, K. & Gunz, P. (2017). New fossils from Jebel Irhoud, Morocco and the pan-African origin of Homo sapiens. *Nature* 546, 289–292. https://doi.org/10.1038/nature22336

Hublin, J.J., Sirakov, N., Aldeias, V., Bailey, S., Bard, E., Delvigne, V., Endarova, E., Fagault, Y., Fewlass, H., Hajdinjak, M., Kromer, B., Krumov, I., Marreiros, J., Martisius, N.L., Paskulin, L., Sinet-Mathiot, V., Meyer, M., Pääbo, S., Popov, V., Rezek, Z., Sirakova, S., Skinner, M.M., Smith, G.M., Spasov, R., Talamo, S., Tuna, T., Wacker, L., Welker, F., Wilcke, A., Zahariev, N., McPherron, S.P. & Tsanova, T. (2020). Initial Upper Palaeolithic Homo sapiens from Bacho Kiro Cave, Bulgaria. *Nature* 581, 299–302. https://doi.org/10.1038/s41586-020-2259-z

Kappelman, J., Alçiçek, M.C., Kazancı, N., Schultz, M., Özkul, M. & Şen, Ş. (2008). Brief communication: First Homo erectus from Turkey and Implications for Migrations into Temperate Eurasia, *American Journal of Physical Anthropology* 135, 110116.

Klein, R. (1999). *The human career. Human biological and cultural origins*, 2nd edn. University of Chicago Press, Chicago.

Lahr, M.M. (1994). The multiregional model of modern human origins: a reassessment of its morphological basis. *J Hum Evol* 26:23–56

Lahr, M.M. (2004). https://web.archive.org/web/20120510133600/http://www.human-evol.cam.ac.uk/Projects/sdispersal/sdispersal.htm Erişim Tarihi 08.03.2022

Lordkipanidze, D., Vekua, A., Ferring, R., Rightmire, G.P., Zollikofer, C.P.E., Ponce De Léon, M.S., Agusti, J., Kiladze, G., Mouskhelishvili, A., Nioradze M. & Tappen, M. (2006). A Fourth Hominin Skull From Dmanisi, Georgia. *The Anatomical Record Part A* 288A, 11461157.

Rausch, L., Alçiçek, H., Vialet, A., Boulbes, N., Mayda, S., Titov, V.V., Stoica, M., Charbonnier, S., Abels, H.A., Tesakov, A.S., Moigne, A.-M., Andrieu-Ponel, V., Franceschi, D.D., Neubauer, T. A., Wesselingh, F.P. & Alçiçek, M.C. (2019). An integrated reconstruction of the early Pleistocene palaeoenvironment of Homo erectus in the Denizli Basin (SW Turkey). *Geobios, Elsevier*, 57, 77-95. 10.1016/j.geobios.2019.10.003. hal-02415801

Slimak, L., Zanolli, C., Higham, T., Frouin, M., Schwenninger, J.L., Arnold, L.J., Demuro, M., Douka, K., Mercier, N., Guérin, G., Valladas, H., Yvorra, P., Giraud, Y., Seguin-Orlando, A., Orlando, L., Lewis, J.E., Muth, X., Camus, H., Vandevelde, S., Buckley, M., Mallol, C., Stringer, C. & Metz, L. (2022). Modern human incursion into Neanderthal territories 54,000 years ago at Mandrin, France. *Sci Adv.* 11;8(6):eabj9496. doi: 10.1126/sciadv.abj9496.

Stringer, C. & Andrews, P. (1988). Genetic and fossil evidence for the origin of modern humans. *Science*, 239 (4845), 1263-1268.

Vekua, A., Lordkipanidze, D., Rightmire, G.P., Agusti, J., Ferring, R., Maisuradze, G., Mouskhelishvili, A., Niorada, M., Ponce de Leon, M., Tappen, M., Tvalchrelidze, M. & Zoolikofer, C. (2002). A new skull of early Homo from Dmanisi, Georgia. *Science* 297, 8589.

Vialet, A. & Alçiçek, M.C. (2012). A Lower Pleistocene human fossil from Kocaba (Denizli, Turkey) pushing Homo erectus far to the west of Asia. *2. Annual Meeting of the European Society for the study of Human Evolution*, September 2012, Fransa.

Vialet, A., Lebatard, AE, Alçiçek, M.C., Rochette, P., Khatib, S., Boulbes, N., Bourles, D., Guipert, G. & Mayda, S. (2013). The Homo erectus from Turkey. New results from the anthropological study of the Kocaba reconstructed skull and the chronological framework on the Denizli Basin, *3. Annual Meeting of the European Society for the study of Human Evolution*, September 2013, Avusturya.

Vidal, C.M., Lane, C.S., Asrat, A., Barfod, D.N., Mark, D.F., Tomlinson, E.L., Tadesse, A.Z., Yirgu, G., Deino, A., Hutchison, W., Mounier, A. & Oppenheimer, C. (2022). Age of the oldest known Homo sapiens from eastern Africa. *Nature* 601, 579–583. https://doi.org/10.1038/s41586-021-04275-8

Wolpoff, M.H., Spuhler, J.N., Smith, F.H., Radovcic, J., Pope, G., Frayer, D.W., Eckhardt, R. & Clark, G. (1988). Modern Human Origins, *Science*, 241 (4867), 772-774. DOI: 10.1126/science.3136545

Wolpoff, M.H., Hawks, J. & Caspari, R. (2000). Multiregional, Not Multiple Origins, *Am. J. Phys. Anthropol.*, 112 (1), 129-136. DOI: 10.1002/(sici)1096-8644(200005)112:1<129::aid-ajpa11>3.0.co;2-k

İNTERNET KAYNAKLARI

https://arkeofili.com/fasta-bulunan-300-000-yillik-homo-sapiensten-ogrendigimiz-7-bilgi/ Erişim Tarihi 18.03.2022.

TÜRKİYE'DE KIRSALDAN KENTE GÖÇ VE TARIM İŞLETMELERİNİN İŞGÜCÜ YAPISINA ETKİSİ

RURAL-URBAN MIGRATION IN TURKEY AND ITS EFFECT ON THE LABOR FORCE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

***Hüseyin Tayyar GÜLDAL*[1]**

[1]Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Ankara, Türkiye

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-4477-3980

***Ahmet ÖZÇELİK*[2]**

[2]Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Ankara, Türkiye

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-4562-7723

ÖZET

Kırsal bölgelerde yaşayan insanların çeşitli nedenlerle bireysel veya gruplar halinde yer değiştirmeleri kırsal göç olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de kırsal nüfus oranı 1927 yılında %75,8 iken yıllar içerisinde azalmış ve 2021 yılında %6,8 olarak belirlenmiştir. Sanayi ve hizmet sektöründeki gelişmeler, kente ulaşım olanaklarının artması, teknolojinin gelişmesi, ekonomi, eğitim, sağlık, kültür olanakları gibi kişilerin yaşam standartlarını yükseltmesine yardım edecek kriterlerin yanısıra kırsal kesimin çoğunluğunun uğraşı olarak kabul edilen tarım sektöründe yaşanan sıkıntılar, kırdan kente göç hareketlerini hızlandırmıştır. Kırsal nüfusun nisbi azalmasına rağmen, Türkiye'de toplam istihdam içerisinde tarımsal istihdam oranı gelişmiş ülkelere kıyasla halen yüksek seviyelerdedir. Türkiye tarımında emek yoğun üretim faaliyetlerinin yaygın olmasına rağmen atıl işgücü oranlarının ve kayıt dışı istihdam oranlarının yüksek olması tarımsal işgücü etkinliğini azaltan etmenler olarak söylenebilir. Türkiye tarımında mevsimlik eksik istihdam sorunu bulunmaktadır. Atıl işgücünün daha fazla ücret kazanmak amacıyla kırdan kente göç isteklerinin artması, özellikle genç nüfusun kırsalı terk etmesine yol açacağı gibi kent istihdamında da genç işsiz oranını artırabilecek sonuçlar doğurabilecektir. Son yıllarda Suriye ve Afganistan'da yaşanan sıkıntılardan dolayı Türkiye'ye göç hareketlerinin hızlanması ve göç edenlerin tarım sektörüne dahil olmasıyla birlikte tarımsal işgücü yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. Daha az ücret ve imkan karşılığında çalışan yabancı göçmen işçilerin, kırsal kesimde çalışan yerli işçiler yerine tercih edilmesi kırdan kente göç hareketlerini hızlandırmasına yol açabilir. Bu çalışmada, Türkiye'de kırdan kente göç hareketleri değerlendirilmiş olup göç hareketlerinin tarım işletmelerindeki işgücü yapısına olası etkileri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal göç, atıl işgücü, işgücü

ABSTRACT

Relocation of people living in rural areas individually or in groups for various reasons is defined as rural migration. While the rate of rural population in Turkey was 75.8% in 1927, it decreased over the years and was determined as 6.8% in 2021. The developments in the industry and service sector, the increase in transportation opportunities to the city, the development of technology, the economy, education, cultural possibilities and health, as well as the criteria that will help people to increase their living standards, as well as the problems experienced in the agricultural sector, which is known as the work of the rural people, accelerated the migration movements from the rural to urban. Despite the relative decrease in the rural population, the rate of agricultural employment in total employment is still at high levels in Turkey compared to developed countries. Although labor-intensive production is common in Turkey's agriculture, the high rates of idle labor and informal employment are the factors that reduce the efficiency of agricultural labor force. Seasonal underemployment problem exists in Turkish agriculture. The increase in demand of the idle workforce to migrate from the rural to urban in order to

earn more wages will cause the young population to leave the rural, and it will also have consequences that may increase the youth unemployment rate in urban employment. With the acceleration of migration movements to Turkey due to the problems in Syria and Afghanistan in recent years and the entry of immigrants in the agricultural sector, changes have occurred in the agricultural labor force. The preference of foreign migrant labor working for less wages and opportunities over local labor working in rural areas may lead to an acceleration of migration from rural to urban areas.

Keywords: Rural migration, idle labor, labor

GİRİŞ

İnsanlığın varlığı kadar eski bir olgu olan göç, en genel anlamıyla insan topluluklarının, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı bir yerden başka bir yere gitmesidir (Dücan 2016). Kearney (1986) ise göç kavramını bir yer değiştirme olarak kabul ederken, nüfusun belirli bir coğrafya üzerinde yer değiştirmesi olarak ele almaktadır.

Kırsal göç, kırsal bölgelerde yaşayanların yaşadıkları yerleri bireysel veya gruplar halinde terk ederek kendilerine yeni yaşam alanları seçmeleri olarak tanımlanabilmektedir (Doğanay 1994). Gounder (2005) kırsal göç kavramını, insanların tarımsal faaliyetlerden vazgeçip, kırsal bölgeleri terk etmeleri seklinde ifade etmekte, kırsal göçün tarımsal dönüşüm (ilkel tarımdan modern tarıma) ve ekonomik gelişmenin en genel sonuçlarından biri olduğunu belirtmektedir. Sanayi ve hizmetler sektörünün işgücü gereksinimi önemli ölçüde kırsaldan göç edenlerce karşılanmaktadır.

Türkiye'de kırdan kente göç hareketleri, ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılından günümüze kadar hızla devam etmektedir. 1980 yılından itibaren Türkiye'de kırsal nüfus mutlak olarakta azalmaya başlamıştır. Kırsal göç hareketlerinin çeşitli nedenleri bulunmakla birlikte ortaya çıkardığı ekonomik ve toplumsal sonuçları tartışma konusudur. Tarımsal istihdamın kaynağı olarak gösterilen kırsal nüfusun göç etmesinin tarım sektörüne etkileri de kaçınılmazdır. Araştırmacılar tarafından bu konuda yapılan çalışmaların sayısı da oldukça fazladır. Cengiz ve Baydur (2010) tarafından yapılan çalışmada, tarımdaki reel ücret düzeyinin düşüklüğü ve ücretsiz aile işçileri dikkate alındığında, kırsaldaki reel ücretlerin artması ya da azalmasının istihdamı etkileme derecesinin, ücretlerin esneklik katsayısı 1'den küçük olduğu için sınırlı olduğunu, bunun nedeninin göreceli olarak kırsal kesimdeki ücretler artsa bile, kent ücretleri göreceli olarak avantajlı olduğundan göçün devam ettiği iddia edilmektedir. Güreşçi ve Yurttaş (2008) tarafından, Erzurum ili İspir İlçesinde yapılan çalışmada ise kırdan kente göçün tarıma etkileri; büyükbaş hayvan sayısında azalma, yabancı işgücü sayısında artış, üretim deseninde değişiklik şeklinde belirtilmiştir. Mutlu (1990), Türkiye'de 1973-86 dönemi tarımsal ürünler fiyat endeksi, sanayi ve hizmet ürünleri fiyat endeksi ile hesapladığı bölgesel iç ticaret hadlerinin, kırsal refah ile iç göç üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmada, kırsal refahın iç ticaret hadlerine paralel bir gelişme gösterdiği ve kırsal alanda refah düzeyinde meydana gelen düşüşün, kırdan göçü artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Kızılaslan vd. (2014) tarafından kırdan kente göç olgusunun aile çiftçiliği üzerine etkilerinin incelendiği çalışmada ise kırdan kente göçün devam etmesinin kır nüfusunun yaşlanmasına, devlet yatırımlarının etkisinin azalacağına, tarımsal üretimde düşüş yaşanacağına ve aile çiftçiliğinin yok olacağına sebebiyet vereceği belirtilmiştir.

Göç olgusunun bireyleri etkileyen en önemli sonucu, şüphesiz istihdam ve işgücü yapısındaki değişim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada da Türkiye'de kırdan kente göç hareketleri ile göç hareketlerinin tarım işletmelerindeki işgücü yapısına etkileri tartışılmıştır.

KIRDAN KENTE GÖÇ HAREKETLERİ

İlk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında toplam nüfusun %75,8'i kırsal alan olarak tanımlanan belde ve köylerde yaşarken, 1950'lilerle birlikte hızlanan ekonomik ve toplumsal dönüşüm süreci kırdan kente göçü teşvik etmiştir.1950 yılına kadar il içi göç ve mevsimlik işgücü göçünün olduğu Türkiye'de, bu yıllarda başlayan ekonomik canlanma ile bölge içi ve bölgeler arası göçler meydana gelmiştir. Özellikle II. Dünya savaşından sonra Marshall Yardımları kapsamında ABD tarım makinelerinin yoğun olarak Türkiye'ye gelmesiyle birlikte tarımda makineleşmenin artması ve modernleşmesi, geleneksel toprak

sahipliği rejiminin değişmesi, topraksızlaşma ya da toprakların belli ellerde toplanması, ulaşım koşullarındaki gelişmeler göç hareketlerini hızlandırmıştır (İçduygu ve Sirkeci 1999).

Devletin iç göçü önleme konusunda izlediği politikalarında 1950-1980 döneminde değişikliğe gidilmiş, bu politika değişimine bağlı olarak kırsal ve kentsel alanların nüfus yapısında gözle görülür bir değişim yaşanmıştır (Dücan 2016). Kırsal nüfus oranı 1950 yılında %75,0 iken, 1980 yılında %56,1'e, 2000 yılında %35,1'e ve 2012 yılında %22,7'ye düşmüştür. Daha net bir ifade ile 1927 yılında Türkiye'de 4 kişiden 3'ü köyde yaşarken 2012[1] yılında dört kişiden 1'i köyde yaşamaktadır (Şekil 1).

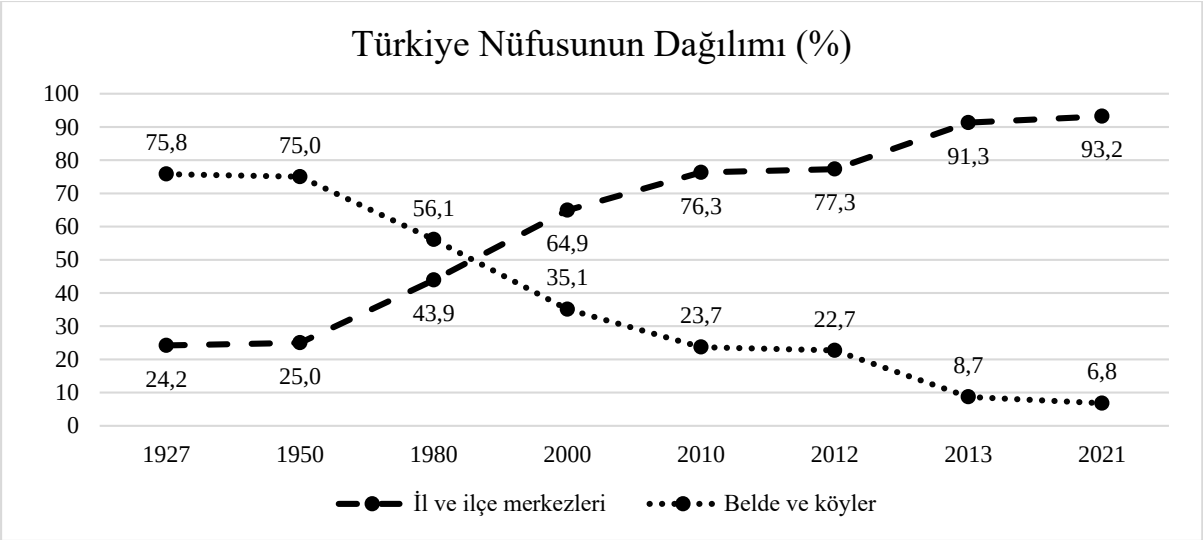

Şekil 1. Türkiye nüfusunun dağılımı (1927-2021) (TUİK 2022a)

Türkiye' de kırsal nüfus oranının 2013 yılında keskin düşüş göstermesi dikkat çekmektedir. Toplam nüfus içerisinde kırsal nüfus oranı 2012 yılında %22,7 iken 2013 yılında %8,7'ye gerilemiştir (Şekil 1). Bunun sebebi 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile birlikte 16.561 köyün tüzel kişiliği kaldırılarak belediyelere bağlı mahalle haline gelmesidir (Resmi Gazete 2012). Bu yasa ile her ne kadar kırsal nüfus oranı düşse de mahalle statüsü alan köylerin, sosyo-ekonomik ve mekânsal anlamda herhangi bir değişikliğe uğramadığı iddia edilmiştir. 6360 sayılı yasa ile belediyelerin, mahalle statüsü kazanan köylere götüreceği hizmetlerin nitelikleri, köylerdeki tüzel kişiliğe ait mera, yaylak, otlak vb. arazilerin durumları, büyükşehir ve ilçe belediyelerinin geçiminin büyük çoğunluğunu tarımdan sağlayan köylere ilişkin tarımsal hizmetlere yönelik altyapılarının yeterli olmaması tartışma konusudur.

Dünya Bankası verilerine göre kır-kent nüfus dağılımları farklılık göstermektedir. Bu farklılığın temel nedeni olarak Dünya Bankası tarafından kırsal alan tanımının daha farklı yapılması söylenebilir[2]. Dünya Bankası verilerine göre 1980 yılında Türkiye'nin kırsal nüfus oranı %56,2 iken bu oran 2000 yılında %35,3, 2013 yılında %27,47 ve 2020 yılında %23,90 olarak tespit edilmiştir (Worldbank 2022a). TUİK tarafından ise Türkiye'de ADNKS'ne göre 2021 yılında kırsal nüfus oranı %6,8 olarak açıklanmıştır.

Türkiye'de kırdan kente göçün nedenleri "itici ve çekici güçler" yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilebilir. İtici nedenler olarak; tarıma yeni teknolojilerin girişi, toprak yetersizliği ve toprakların miras yoluyla parçalanması, nüfusun artışı, coğrafi ve doğal koşulların yetersizliği, kırsalda alt yapı yetersizliği, terör, kan davaları, mezhepsel çatışmalar ve geniş aile yapısı sıralanabilir. Kentlerin çekici nedenleri olarak, istihdam imkanlarının çeşitliliği, kamusal hizmetlere yakınlık (eğitim, sağlık, sosyal hizmetler vb.), kent yaşamının sosyal ve kültürel anlamda hareketliliği, kentlerin geleneksellikten

[1] Türkiye İstatistik kurumu tarafından (TUİK) 2007 yılında kişilerin yerleşim yerlerinde göre nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulduğu sistem olan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) geçilmiştir.
[2] Geniş bilgi için bkz. https://blogs.worldbank.org/sustainablecities/how-do-we-define-cities-towns-and-rural-areas

uzak oluşu ve sosyal yaşam imkanları gösterilebilir (Özçelik 1988). Kır ve kent arasında göçü kolaylaştıran çekici nedenler ise haberleşme ve ulaşım olanaklarının gelişmesi, daha önce göç eden yakınların ekonomik refahları ve teknolojik gelişmelerdir. Yılmaz (2015) çalışmasında Türkiye'deki kırdan kente göç hareketinin ve buna bağlı olarak meydana gelen hızlı kentleşmenin, batı Avrupa'dan farklı olarak sadece sanayileşmeden kaynaklandığını ifade etmiştir. Buna göre tarımda makineleşme, tarım arazilerinin miras yoluyla sürekli olarak bölünerek küçük üniteler haline gelmesi, şehirlerin iş, eğitim ve sağlık olanakları başta olmak üzere çok sayıda etken kırdan kente yönelik göçlerin başlıca nedenleri arasında olduğunu belirtmiştir.

KIRDAN KENTE GÖÇÜN TARIM İŞLETMELERİNDE İŞGÜCÜ YAPISINA ETKİSİ

Son yıllarda, tarımda sanayileşme ve makineleşme ile birlikte tarımsal istihdamda yaşanan azalma eğilimi, gecikmeli de olsa Türkiye'de de yaşanmaktadır. Tarımda teknoloji kullanımının artmasının yanı sıra işlenen tarımsal alanların giderek daralması (Tan vd. 2015), miras yoluyla arazilerin parçalanması, tarımı olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte kırsal kesimlerde eğitime olan ilginin artması, meslek olarak çiftçiliğin tercih edilmemesi, tarımsal girdi maliyetlerinin yükselmesi, ulaşım imkanlarının artması, kentin çekiciliği ile gençler tarımı terk etmekte, daha düşük ücretlerle veya işsiz kalma riskiyle kırsalı terk etme eğilimi göstermektedirler. Böylece Türkiye'de tarım sektörü artık işgücünü çeken değil, iten bir sektör haline gelmektedir.

Zengin toprak kaynakları, biyolojik çeşitlilik, elverişli iklim ve jeolojik şartlardan dolayı Türkiye için önde gelen sektörlerden olan tarım sektörünün toplam istihdam içerisindeki payının son yıllarda azalması dikkat çekmektedir. İktisadi faaliyet kollarına göre istihdamın dağılımı incelendiğinde, tarımsal istihdamın toplam istihdam içerisindeki payı 2005 yılında 25,54 iken 2020 yılında %17,59'a gerilemiştir. Aynı dönemde hizmet sektörünün toplam istihdamdan aldığı payın %47,27'den %56,17'ye yükseldiği düşünüldüğünde işgücünün hizmet sektörü lehine geliştiği söylenebilir (Şekil 2.)

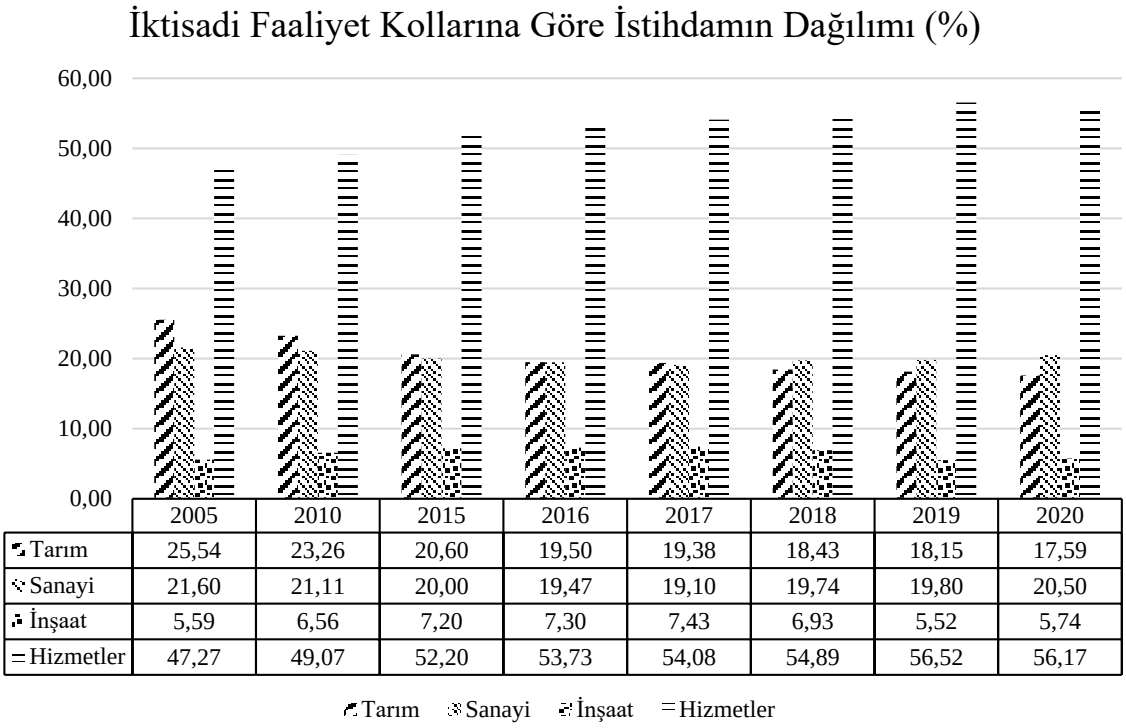

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tarım	25,54	23,26	20,60	19,50	19,38	18,43	18,15	17,59
Sanayi	21,60	21,11	20,00	19,47	19,10	19,74	19,80	20,50
İnşaat	5,59	6,56	7,20	7,30	7,43	6,93	5,52	5,74
Hizmetler	47,27	49,07	52,20	53,73	54,08	54,89	56,52	56,17

Şekil 2. İktisadi faaliyet kollarına göre istihdamın dağılımı (2005-2020) (TUİK 2022b)

Kırdan kente göçün son yıllarda arttığı Türkiye'de tarımsal istihdam oranı gelişmiş ülkelere kıyasla hala yüksek seviyelerdedir. Gelişmiş ülkelerde tarımsal istihdam, toplam istihdamın küçük bir bölümünü oluşturmasına rağmen önemli ölçüde desteklendiğinden, tarım sektörünün gelişmiş ülke ekonomilerinde

hala önemli bir yeri vardır. Almanya'da tarımsal istihdamın toplam istihdam içerisindeki payı 2019 yılı itibariyle %1,21 iken bu oran Fransa'da %2,53, Birleşik Krallık'ta %1,05, Hollanda'da %2,08, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) %1,36, Avrupa Birliği ülkelerinde ortalama %4,35'tir (Worldbank 2022b). Aynı zamanda, bu ülkelerde işgücünün bu kadar küçük bir bölümünün ülkenin gıda ihtiyacının çoğunluğunu karşılama yeteneği, tarım sektörünün kabiliyet ve verimliliğini kanıtlamaktadır. Türkiye'de tarımsal istihdamın diğer ülkelere kıyasla çok yüksek olmasına rağmen tarımsal ihracat rakamlarının düşük seviyelerde kalması tarım sektörünün verimliliğinin sorgulanmasına yol açmaktadır. Türkiye'de 2020 yılında tarım ürünleri ihracatı yaklaşık 19,6 milyar dolar iken gelişmiş ülkelerde bu rakam sırasıyla; Almanya'da 79,5 milyar dolar, Fransa'da 65,9 milyar dolar ve ABD'de 147,9 milyar dolardır (FAO 2022).

Türkiye'de tarımın yapısal özellikleri gereği çiftçi ailesi ve işletme arasında çok yakın ilişki bulunmaktadır. Aile işletmesi şeklinde olan tarım işletmelerinde nüfus, aile işgücünün kaynağını oluşturmaktadır (Ersöz ve Çakır 1990).

Tarımsal istihdamın büyük bir bölümünü oluşturan aile işletmelerinde kayıt dışı istihdamda önemli bir sorundur. Ilgın'a (1999) göre ise kayıtdışı istihdam, çalışanların yeterli çalışma standartlarına sahip olmadan, asgari yaş haddi, asgari ücret hakkı, fazla mesai ücreti ve işyeri çalışma standartları gibi konularda düzenlemelere uyulmadan, sosyal güvenlik ve vergi gibi unsurların eksik ödendiği veya hiç ödenmediği istihdam türüdür. Kayıt dışı istihdam oranının en yüksek olduğu sektör tarım sektörüdür. 2020 yılı itibariyle tarım sektöründeki kayıt dışı istihdam oranı %83,46'dır (TUİK 2022b). Türkiye'de kayıt dışı istihdam oranlarının genel olarak kış aylarında azalmakla birlikte bahar ve yaz aylarında arttığı görülmektedir. Mevsimsel dalgalanmanın sebebi bahar ve yaz ayları döneminde tarım sektöründeki işgücü ihtiyacının artması olarak söylenebilir.

Tarım sektöründe kayıtlı ve kayıt dışı istihdam oranlarının yüksek olmasının yanısıra tarım işletmelerinde atıl işgücü oranlarının da yüksek olması dikkat çekmektedir. Atıl işgücü, işletmede kullanılabilir işgücü ile kullanılan işgücü arasındaki fark olarak hesaplanmaktadır. Birinci ve Okan (2008) tarafından Erzurum ilinde tarım işletmelerinin incelendiği çalışmada atıl işgücü oranı %54,53 olarak tespit edilmişken, Şahin ve Miran (2008) tarafından yapılan çalışmada atıl işgücü oranı %88,60, Başaran ve Engindeniz (2015) tarafından yapılan çalışmada ise %48,08 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte TUİK tarafından 2016 yılında yapılan "Tarımsal İşletme Yapı Araştırması" sonuçlarına göre hanehalkı fertlerinin %20,2'si 56 günden daha az, %16,0'ı 56-112 gün, %13,6'sı 113-168 gün ve %11,5'inin 169-224 gün tarım işinde çalıştığı belirlenirken 225 gün ve daha fazla çalışanların oranı %37,4 olarak hesaplanmıştır (TUİK 2022c). Tarımsal işgücünün etkin kullanılamaması, atıl işgücü oranlarının yükselmesine neden olmaktadır. Atıl kalan vasıfsız, kalifiye olmayan işgücü, zamanla daha gelişmiş bölgelere göç ederek ve işgücü piyasasına en alttan katılarak, büyük kentlerin işgücü arzını oluşturmuşlardır. Kentlere daha iyi iş bulabilme ve düzenli gelir elde edebilme amacı ile kırdan kente göç eden işgücü, modern sanayinin ihtiyaç duyduğu donanımlı kalifiye işgücü talebini karşılayamamaktadır. Bu noktada tarım sektörü dışında çalışma deneyimi olmayan ve eğitim düzeyi düşük kesim, bilgi ve teknolojideki hızlı gelişmelere ayak uyduramamakta ya marjinal sektörde iş bulmakta ya da kentsel işsizlik oranlarını arttırmaktadır (Bahar ve Bingöl 2010).

Kırdan kente göç hızını artıran bir diğer unsur ise son yıllarda sayıları artan yabancı göçmen tarım işçileridir. Türkiye'de işgücü piyasasında göçmen emeğin durumu son yıllarda artan bir ilgi ile incelenmektedir. Göçmenlerin geldikleri yerler, cinsiyetleri, göç kalıpları ve çalıştıkları sektörler hızla değişim gösterse bile, Türkiye işgücü piyasasında göçmen emeğinin durumu iki farklı biçim almaktadır. İlki, ev içi hizmetler gibi yerli emeğin arz sıkıntısı yaşadığı işlerde bir yoğunlaşma olduğu görülürken, ikincisi ise göçmen emeğin yerli emek ile bir nevi rekabete girdiği ve ücret seviyesini düşürdüğü inşaat, tekstil ve tarım gibi sektörlerdir. Diğer bir değişle göçmenler ya vasıflı işgücü arz sıkıntısının olduğu işlere yönelmekte ya da daha çok vasıfsız işgücünün yaptığı kayıtdışı, güvencesiz ve geçici işlere yönelmektedirler. Tarım sektörü de göçmen emeğinin yerel emek ile ücret rekabetine girdiği ve emek yoğun sektörlerin başında gelmektedir (Dedeoğlu 2018).

Çizelge 1. Vatandaşlık ülkesine göre Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu göç rakamları (TUİK 2022d)

Ülkeler	**2016**		**2019**		**Değişim**
	Kişi	%	Kişi	%	%
Irak	70.865	25,88	83.829	14,49	18,29
Türkmenistan	8.394	3,06	80.003	13,83	853,10
Afganistan	27.850	10,17	47.228	8,16	69,58
Suriye	25.689	9,38	43.190	7,47	68,13
İran	15.539	5,67	42.351	7,32	172,55
Diğer	125.532	45,84	281.887	48,73	124,55
Toplam	**273.869**	**100,00**	**578.488**	**100,00**	**111,23**

Türkiye'de mevsimlik tarım işinde çalışan yabancı göçmenlere dair çok sınırlı bilgi bulunmakla birlikte bunların büyük bir bölümü Suriyeli ve Afgan mültecilerden oluşmaktadır. Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu göçmenlerin vatandaşlıkları incelendiğinde Irak, Türkmenistan, Afganistan, Suriye ve İran'dan gelen göçmenlerin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Özellikle Türkmen göçmenlerin sayısının 2016-2019 yılları arasında %853,10 artması dikkat çekmektedir. Türkmen uyruklu göçmenlerin, tarım sektörünün yanısıra eviçi hizmetlerde bulunmak için göç ettiği iddia edilmektedir. Afgan ve Suriyeli göçmen sayılarındaki artış ise aynı dönemde sırasıyla %69,58 ve %68,13 olarak belirlenmiştir (Çizelge 1.). Yabancı göçmenlerin tarım sektörüne entegresi ile sınıf içi çatışmalar yeni bir boyut olarak ele alınmaktadır. Yabancı göçmen işçilerin daha ucuza çalışmalarından dolayı çiftçiler, yerli işçiler yerine yabancı göçmen işçileri istihdam etmekte, emek arzının artması ile birlikte de aile işgücünün çalışılan gün sayısında da düşüşe yol açmasına neden olmaktadır. Yabancı göçmen işçilerin sayısının artması ile tarım sektöründe çalışan yerli tarım işçilerinin iş bulma umuduyla kırdan kente göç eğilimlerinin artması beklenebilir.

SONUÇ

Türkiye tarımında, tarımsal istihdamın önemli bir bölümünü aile bireylerinin oluşturduğu bilinmektedir. Bu durum, tarım sektörünü geçimlik tarımdan piyasa tarımına geçişin halen tamamlanamadığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Tarımsal istihdamın küçük ölçekli işletmelerde yoğunlaşması, ücretsiz aile işgücünün yaygın olması ve mevsimlik tarım işçisi sayısının giderek artması tarımda kayıt dışı çalışmayı artıran temel faktörlerdendir. Ayrıca, tarım işletmelerindeki işgücünün yeterince kullanılamaması sonucu ortaya çıkan atıl işgücünün, kırdan kente göç hareketlerini artıracağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, küçük ve parçalı araziye sahip tarım işletmelerinin yapısal sorunlarının çözümünde gerekli adımların atılması, kırdan kente göç hareketlerinin kontrol altına alınmasında önemli olacağı söylenebilir. Ayrıca, konvansiyonel tarım uygulamalarının yaygın olduğu Türkiye tarımında modernizasyonun sağlanması, kırsal alana olan yatırım ve teşviklerin artırılması, özellikle kırsalda yaşayan genç nüfusun kente göç etmesini engelleyecek politikaların hayata geçirilmesi önemlidir. Türkiye tarımında teknolojik uygulamaların kullanım sahalarının genişletilerek daha az işgücü ile daha yüksek verimin elde edilebilmesi için özellikle kırsal alanlara yapılacak olan tarımsal yatırımların bu doğrultuda ve gençleri yeni nesil tarım uygulamalarına entegre edebilecek şekilde olması gerekmektedir. Stratejik bir sektör olan tarımda üretim sürekliliğini sağlamak, doğal kaynaklardan daha etkin faydalanabilmek için geliştirilecek politikalarda, tarım kesimindeki nüfusun miktarı, nitelikleri (yaş, eğitim gibi) dikkate alınmalıdır.

Mevsimlik yabancı tarım işçilerinin sayısının artması, tarım sektöründeki işgücü yapısının değişmesine etki edebileceği gibi kırsaldaki eğitimsiz yerli tarım işçilerinin iş bulma umuduyla plansız olarak kentlere göç etmesine sebebiyet verebileceği unutulmamalıdır. Bunun sonucunda kendi kabiliyetine göre iş imkanı bulamayan kişilerin kentlerdeki işsizliği artıracağı beklenebilir bir sonuçtur.

KAYNAKLAR

Bahar O, Bingöl FK. 2010. Türkiye'de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 15:43-61.

Başaran C, Engindeniz S. 2015. Sivri Biber Üretiminde Girdi Kullanım Etkinliğinin Analizi: İzmir Örneği. Turkish Journal of Agricultural Economics 21:77-84.

Birinci A, Okan A. 2008. Erzurum İli Tarım İşletmelerinde Kooperatifleşme ve Sosyal Güvenlik Durumunun Tespiti Üzerine Bir Çalışma. Tarım Ekonomisi Dergisi 14:31-36.

Cengiz S, Baydur CM. 2010. Kırdan Kente Göç ve Tarımsal Verimlilik: Türkiye Örneği. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 19:85-98.

Dedeoğlu S. 2018. Tarımsal Üretimde Göçmen İşçiler: Yoksulluk Nöbetinden Yoksulların Rekabetine. Çalışma ve Toplum 56.

Doğanay H. 1994. Türkiye Beşeri Coğrafyası: Gazi Büro Kitabevi.

Dücan E. 2016. Türkiye'de Iç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 12:167-183.

Ersöz Ş, Çakır C. 1990. Ege Bölgesinde Seçilmiş Bir Yörede Besi Sığırcılığının Ekonomik Analizi ve Faaliyet Sonuçları. EÜ Zir. Fak. Dergisi 27:119-130.

FAO, 2022. Food and Agriculture Organization, Trade Indices, url:https://www.fao.org/faostat/en/#data/TI, Erişim tarihi: 21.02.2022.

Resmi Gazete, 2012. On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Kanun no: 6360, sayı: 28489. Kabul tarihi:12/11/2012 url: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm, Erişim Tarihi: 25.02.2022.

Gounder N. 2005. Rural urban migration in Fiji: Causes and Consequences: Department of Economics, University of the South Pacific.

Güreşçi E, Yurttaş, Z. 2008. Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği. Turkish Journal of Agricultural Economics 14.

Ilgın Y. 1999. Kayıtdışı Ekonomi ve Türkiye'deki Boyutları: Devlet Planlama Teşkilatı.

İçduygu A, Sirkeci, İ. 1999. Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. 75 Yılda Köylerden Şehirlere s:249-260.

Kearney M. 1986. From The Invisible Hand to Visible Feet: Anthropological Studies of Migration And Development. Annual Review Of Anthropology 15:331-361.

Kızılaslan H, Hanedar C, Ünal T, Kızılaslan, N, Kızıloğlu R. 2014. Türkiye'de Kırdan Kente Göç Olgusunın Aile Çiftçiliği Üzerine Etkileri. Paper presented at Ulusal Aile Çiftçiliği Sempozyumu, 30-31 Ekim, Ankara.

Mutlu S. 1990. Bölgesel İç Ticaret Hadleri, Kırsal Refah ve İç Göçler. Ekonomi ve İdari Bilimler Dergisi 4:69-87.

Özçelik A. 1988. İşsizlik, Şehirleşme ve Tarım. Karınca Dergisi Sayı:617, Ankara.

Şahin A, Miran B. 2008. Tarim İşletmelerinde Üretim Dallarina Göre İşgücü Kullanımının Çok Boyutlu Analizi: Bayındır İlçesi Örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 45:37-47.

Tan S, Atak Ş, Şengül Ü, Tan SS. 2015. The Evaluation of The Changes In The Agricultural Sector With Common Economic Indicators In Turkey During The Last Decade. Mediterranean Journal of Social Sciences 6:588-588.

TUİK, 2022a. Türkiye İstatistik Kurumu, Yıllara Göre İl/İlçe Merkezleri ve Belde/Köyler Nüfusu url: https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1, Erişim Tarihi: 28.02.2022.

TUİK, 2022b. Türkiye İstatistik Kurumu. İşgücü İstatistikleri, url: https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Istihdam,-Issizlik-ve-Ucret-108, Erişim tarihi: 23.02.2022.

TUİK, 2022c. Türkiye İstatistik Kurumu, Tarımsal İşletme Yapı Araştırması, url: https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Tarim-111, Erişim tarihi: 23.02.2022.

TUİK, 2022d. Türkiye İstatistik Kurumu, Göç İstatistikleri, url: https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109, Erişim Tarihi: 20.02.2022.

Worldbank, 2022a. Rural Population (%of total population). url: https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS, Erişim tarihi: 20.02.2022.

Worldbank, 2022b. Employment in Agriculture, url: https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS, Erişim tarihi: 18.02.2022.

Yılmaz M. 2015. Türkiye'de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İlere Göre Dağılımı (1980-2012). Doğu Coğrafya Dergisi 20:161-188.

DÜZENSİZ GÖÇ HAREKETLLİĞİ VE ÇEVİRİ

IRREGULAR MIGRATION MOBILITY AND TRANSLATION

***Coşkun DOĞAN*[1]**

[1]Trakya Üniversitesi, Eğitim fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Edirne/ Türkiye

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6072-2721

ÖZET

Bugün dünyada uluslararası göç hareketliliği çeşitli nedenlere dayalı olarak oldukça artmıştır. Özellikle çeşitli Asya ve Afrika ülkelerinden gelişmiş batı ülkelerine yönelik yapılan uluslararası göçler, ülkelerarası karşılıklı antlaşmalar ve prosedürler çerçevesinde izinlerin dışında gerçekleşmeye başlamıştır. Yasal olmayan yollardan kendi ülkeleri dışında başka ülkelerin topraklarına girerek burada izinsiz kalan insanlar ve insan gruplarının yaptığı göçler, uluslararası büyük bir sorun olarak çıkmıştır.

Türkiye bulunduğu coğrafik konumu nedeniyle, Asya ve Afrika'dan yapılan uluslararası düzenli ve düzensiz göçler nedeniyle göç alan ülke haline gelmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin uluslararası göç trafiğinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Göç hareketliliklerinin denetlenmesi ve göç eylemlerinin sınıflandırılması ve bunun yanında ayrıca kendi başına bir güvenlik sorunu oluşturan göçmenlerin kontrolü, Türkiye devletine büyük maddi ve manevi sorumluluklar yüklemektedir.

Farklı ülkelerden gelen insanlar ve insan toplulukları, geldikleri ülkelere beraberinde kültürlerini de taşımaktadır. İki veya daha fazla farklı kültürün karşılaşması, uyumcul bir ortak yaşam beraberinde kültürler ve dillerarası iletişimi de gerektirmektedir. Göçmenlerin kültürel anlamda birbirini tanıma ve kabulü için ortak iletişim dili gerekmektedir. Farklılıkların anlaşma dili olan çevirinin kültürlerarası iletişimin anahtarı olabilecek bir görevi vardır.

Bu çalışmada düzensiz göç ve göçmenlerin, hangi nedenlerden ötürü tercih ettiği Türkiye'yi tercih ettiği irdelenerek, Türkiye'nin ve çeşitli uluslararası sivil toplum örgütlerinin göçmen politikaları, kültürlerarası iletişim dili çeviri bağlamında nitel araştırma şeklinde kaynak taranarak betimleme yoluyla araştırılacaktır.

Kaynak Sözcükler: Uluslararası Göç, Düzensiz Göç ve Göçmen, Toplum Çevirmenliği

ABSTRACT

Today, international migration mobility in the world has increased considerably due to various reasons. In particular, international migrations from various Asian and African countries to developed western countries have begun to take place outside the permissions within the framework of mutual agreements and procedures. Immigration of people and groups of people illegally entering the territory of other countries other than their own country and staying here without permission has emerged as a major international problem.

Due to its geographical location, Turkey has become a country of immigration due to regular and irregular international migrations from Asia and Africa. In this context, Turkey has an important place in international migration traffic. The control of migration movements and the classification of migration activities, as well as the control of immigrants, which is a security problem in itself, imposes great material and moral responsibilities on the Turkish state.

People and human communities from different countries carry their cultures with them to the countries they come from. The encounter of two or more different cultures requires a harmonious common life as well as intercultural and interlingual communication. A common communication language is required for immigrants to know and accept each other in a cultural sense. Community Interpreting, which is a

sub-genre of translation, which is the language of agreement of differences, has a task that can be the key to intercultural communication.

In this study, by examining the reasons why irregular migration and immigrants prefer Turkey, the immigration policies of Turkey and various international non-governmental organizations will be researched through a qualitative research in the context of intercultural communication language translation, by scanning sources and describing them.

Keywords: International Migration, Irregular Migration and Migrants, Community Translation

1. GİRİŞ

Sürekli yaşam merkezi olarak seçilmiş ve uzun yıllar yaşanılmış bir coğrafyayı terk etmek, zor verilmiş bir karardır. Bu karar doğrultusunda gerçekleşen göç hareketliliği ister gönüllü isterse zorunlu olsun hem terk edilen yerdeki hem de göç edilen yerdeki sosyal yapıyı değiştirmektedir. Bu bağlamda göçe yönelik gerek ulusal gerekse uluslararası yapılacak veya yapılmış düzenlemelerin önemi oldukça büyüktür. Bugün gerçekleşen ulus ötesi göçlerin, yapılış şekilleri göç yollarında bulunan ülkelerin düzenlemeleri çerçevesinde oluşmaktadır.

Son dönemlerde uluslararası göçler, başka ülkelerin sınırlarının yasal olarak mı yoksa yasal olmayan yollardan mı geçildiğine bağlantılı olarak "düzenli" veya "düzensiz" olarak nitelendirilmektedir. Uluslararası göç eylemlerinin yasal statüleri ülkeler tarafından belirlenmiş ve her bir ülke kendi sınırları dâhilinde ülkeye yasal yollardan giriş noktaları koymuştur. Ancak bugün göç eyleyenler, çeşitli nedenlere dayalı olarak yasal olmayan yollardan, farklı ülkelere bireysel veya toplu giriş yapmaktadırlar. Bu nedenle bu tür göçmenler düzensiz göçmen olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye topraklarının bulunduğu coğrafya tarih sahnesinde sürekli olarak göçler sahne olmuştur. Bugün de küreselleşmenin beraberinde getirdiği birçok nedenlerden ötürü, Türkiye yasal olmayan düzensiz göçlerden oldukça etkilenmektedir. Düzensiz göçmenler, Türkiye sınırlarını gelişmiş batı ülkelerine transit geçiş için ihlal etmekte veya Türkiye'de sürekli kalmak için yasal olmayan şekillerde kalmanın yollarını aramaktadır. Düzensiz yapılan göçler, beraberinde hem terk edilen hem de göçe hedef olan ülkede sosyo- kültürel yapıları değiştirmektedir. Özellikle düzensiz göçmenlerin hedef seçtiği ülkeler ve ulaşmak için tercih ettiği ülkelerde kültürlerarası iletişimin sağlanması için çeviri olgusuna ihtiyaç vardır.

Çeviri eylemi sadece diller ve kültürlerarası iletişim aracı değildir. Çeviri farklı kültürlerin buluştuğu ortak bir noktadır. Bu buluşma farklı kültürlerin birbiri ile etkileşimini ve birbirlerini anlamasını sağlamaktadır. Çevirinin düzensiz göç eylemlerinde, onların insan hakları çerçevesinde duyacakları ihtiyaçlara cevap verecek bir anahtar niteliğindedir. Bu bağlamda çeviri aracılığı ile düzensiz göçmenlerle sağlıklı ilişki kurulurken, yaşamsal sorunlarının yanında gelecek planları hakkında da bilgi sahibi olunabilinecektir. Çevirinin sihirli gücü, düzensiz göçmenlerin yaşam tercihlerini ortaya çıkarırken, gelecekte birlikte yaşayacakları hedef toplumla uyum içerisinde olmaları yönünde de çözümler üretilmesine katkı sağlayacaktır.

2. GÖÇ VE DÜZENSİZ GÖÇ TANIMI

Göç, insanlık tarihinin en eski ve bilindik eylemidir. İnsanoğlu ilk çağlardan bugüne kadar her dönem de çeşitli nedenlerle bir yerden bir başka yere sürekli olarak göç eylemini gerçekleştirmiştir. İl dönemlerde temel yaşamsal ihtiyaçlardan kaynaklanan göç hareketlikleri, insanoğlunun çağdaş yaşam düzeyine ulaşmasıyla çeşitli hale gelmiştir. Bu nedenle göç eylemleri, hemen hemen tüm bilim dallarının araştırma konularını oluşturmuştur. Ayrıca göç eylemlerinin çeşitlenmesiyle göç kavramının kapsam alanı da genişlemiştir. Göç kavramı en genel anlamıyla Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde şöyle tanımlanmaktadır.

Göç, ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret (tdk.gov.tr, 2015).

Göç eyleminin yapılış şekline göre göç çeşitlilikleri arttıkça, buna paralel olarak göçle ilgili alt kavramların sayısı da artmıştır. Göç çeşitlilikleri, bir ülkenin aynı sınırları içerisinde yapılırsa **iç göç,** ülke dışına yapılarsa **dış göç** olarak ayrılmaktadır. Göçlerin **zorlayıcı** veya **gönüllü** yapılan çeşitlerinin yanında, yasal olan **düzenli** ve ya yasal olmayan **düzensiz** göç eylemleri söz konusudur. Göç eyleminin son zamanlarda uluslararası alanda oldukça sık meydana gelen bir türü kitlesel düzensiz göç hareketliliğidir.

Düzensiz göç, sınır ötesi göç hareketlerinde, göçmenlerin yol güzergâhı olarak belirledikleri ülke veya ülkelere, ya da ulaşmak istedikleri hedef ülkelere, her bir ülke tarafından belirlenmiş ülkeye giriş yasal prosedürlerini yerine getirmeden giriş yapılması eylemidir. Düzensiz göçmen ise düzensiz göçün öznesidir. Bu anlamda Adıgüzel düzensiz göç eylemini şu şekilde tanımlamaktadır.

Düzensiz göçmen, bir ülkeye yasa dışı giriş, giriş koşullarının ihlali veya vizenin geçerlilik tarihinin sona ermesi yüzünden transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun kişidir (Adıgüzel, 2020: 5).

Toplumsal ve bireysel yer değiştirmeler her zaman uluslararası antlaşmalarda düzenlendiği gibi gerçekleşmemektedir. Özellikle siyasi, etnik çatışmalar, savaş gibi nedenlerden ötürü, ülkelerini terk etmek zorunda kalan göçmenler, yabancı ülkeler kitlesel halinde yasal olmayan yollardan giriş yapmaktadır. Bu tür düzensiz göçmenler, kendi ülkelerinde ki çatışmaların bitimine kadar belli merkezlerde toplanarak kayıt altına alınmaktadır. Kendilerine geçici kimlik verilmekte ve ülkenin kamu hizmetlerinden faydalanması sağlanmaktadır. Anacak bazı düzensiz göçmenler, yabancı bir ülkeye yasal yollardan geldikleri halde burada sürelerinin bitimimden sonra ülkelerine dönmeyip yabancı ülkede düzensiz göçmen durumuna düşmektedirler. Ya da yasal işçi statüsünde gelip iş sona erdikten sonra keyfi olarak geri dönmek istemeyenler ve yabancı ülkede kalan kimselerde düzensiz göçmen sınıfından sayılmaktadır. Bu bağlamda Af Örgütünün düzensiz göç tanımı şöyledir.

Düzensiz göçmen, geldiği ülkede kalmak için yasal hakkı bulunmayan kişiler için kullanılır. Ancak bu tüm düzensiz göçmenlerin bulundukları ülkede resmi olmayan bir şekilde veya belgeleri olmadan kaldıkları anlamına gelmemektedir. Örneğin, bir ülkeye çalışmak amacıyla insan tacirleri tarafından getirilen kişilere genellikle kaçakçılar tarafından sahte belgeler sağlanmaktadır. Bir göçmenin statüsü birkaç şekilde düzensiz hale gelebilir. Bazen dikkatsizlik nedeniyle yaşanabilinirken, bazen keyfi ve adil olmayan nedenlerden de kişi düzensiz göçmen durumuna düşebilir (www.amnesty.com.org.tr).

Göç eylemleri yapılış şekillerine göre adlandırılmaktadır. Dünyada çok çeşitli nedenlerden ötürü (yoksulluk, doğal felaketler, salgınlar, savaşlar, çatışmalar, siyasi baskılar) bireyle ve ya topluluklar vatanlarını terk etmek zorunda kalmaktadır. Kendinin ait olduğu toplumu ve toprakları sürekli olarak bırakarak yaşamı için daha güvenli yerlere gitmek zorunda kalan kimseler, o günkü koşullara göre bir göç hareketliliği belirlemektedir. Göçmenler, kendilerini bir an önce güvenli yerlere atmak istedikleri için, yasal olmayan düzensiz göç türünü tercih etmektedir.

3. DÜZENSİZ GÖÇÜN NEDENLERİ VE TÜRKİYE'YE ETKİSİ

Her göç hareketliliğinin bir nedeni vardır. Ancak her bir göç eyleminin kapsam alanı halen yaşanan düzensiz eylemi kadar büyük ve etkili değildir. Bugün yaşanan uluslararası boyutta kitlesel yasal olmayan göç eylemleri, tüm dünya ülkelerinin en büyük sorunlarından birini haline gelmiştir. Bu anlamda devletlerin sınır güvenliği ile ilgili aldıkları önlemler çok önemlidir. Her bir devletin sınırları dışından ülke içerisine girmeye çalışan göçmenlerin göç eylem tutumları, ilgili devletin sınır yönetimi ile de alakalı bir durumdur. Böyle bir durumda devletlerin göç yönetimi ile uygulamaları da olumlu ya da olumsuz yönleriyle ortaya çıkmaktadır.

Yasal olmayan yollardan bir daha geri dönmemek üzere yabancı ülke sınırlarını geçerek göç eylemini gerçekleştiren düzensiz göçmenlerin, göç eylem nedenleri oldukça farklıdır. Özellikle Asya ve Afrika ülkelerinden batılı gelişmiş ülkelere yönelik gerçekleştirilen düzensiz göç hareketlerinin temelinde yoksulluk yatmaktadır. Tabi savaş, etnik çatışma, hastalıklar, siyasi baskılarda söz konusudur. Ancak, düzensiz göç yapılmasının nedenleri arasında, yasal olarak herhangi bir ülkeye ait olmadığı için, ülkesine geri gönderilme gibi bir riski ötelenmesi vardır (Türkiye'de ki Suriyeli düzensiz göçmenler gibi). Adıgüzel düzensiz göç nedenlerini şu şekilde ifade etmektedir.

Dünya üzerinde yoksulluk, doğal afetler, salgın hastalıklar, ekonomik sıkıntılar, savaşlar, iç çatışmalar, siyasi baskılar, şiddet ve baskıya maruz kalmalar gibi istenmeyen durumlar, insanları ait oldukları topraklardan, vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları ülkelerden ayrılmak zorunda bırakabilmektedir. Can güvenliği başta olmak üzere, ekonomik ve siyasi olarak kendisini güvende hissetmeyen kimseler, siyasi sınırları aşarak daha güvenli ve huzurlu olabileceklerini düşündükleri başka ülkelere sığınmaktadırlar (Adıgüzel,2020:113).

Düzensiz göçmenler, geldikleri ülkede hiçbir resmi belgesi olmadan kalmaları anlamına gelmektedir. Bu nedenle de kaldıkları ülke de birçok yasa dışı olaya açıktırlar. Düzensiz göçmenlerin kaldıkları ülke yönetimleri, düzensiz göçmenlerin bu zayıflıklarını istismar eden kimselere yönelik önlemler alması gerekmektedir.

Düzensiz göç hareketliliğinden tüm dünya ülkeleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Ancak özellikle Türkiye bulunduğu coğrafya nedeniyle düzensiz göç hareketlerinin daha çok hedefi olmaktadır. Türkiye, Ortadoğu'da yaşanan Körfez Krizi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra toplu olarak adı o zamanlar henüz konmamış düzensiz göç hareketlerine maruz kalmıştır. Son dönemde 2011 yılında Suriye'de başlayan iç çatışmalar nedeniyle, Türkiye'ye yönelik daha yoğun bir şekilde düzensiz göç hareketleri görülmüştür. Bunun nedeni, düzensiz göçmenlerin, Türkiye'yi istikrarlı bir huzurun olduğu ve bölgeye göre de gelişmişlik düzeyi yüksek olan bir ülke olarak görmeleridir. Ayrıca düzensiz göç hareketleri, kalkınmışlık düzeyi daha yüksek batı ülkelerine yönelik olduğu için Türkiye'yi bir transit geçiş ülkesi olarak kullanmaktadırlar. Bu anlamda Adıgüzel şöyle demektedir.

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesişim noktasında bulunan Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla göç yollarının tam üzerinde bulunmaktadır. Türkiye'nin yakın çevresinde ve ulaşım güzergâhı üzerindeki ülkelerde siyasi gelişmeler, istikrasızlık, savaşlar ve iç çatışmalar nedeniyle büyük bir göç hareketliliği yaşanmaktadır. Özellikle Suriye'deki iç savaş nedeniyle, Türkiye dünyada en fazla mülteci ve benzeri statüde insan barındıran ülke durumuna gelirken, gerek transit gerek hedef ülke olarak uluslararası göç politikalarındaki önemi her geçen gün artmaktadır (Adıgüzel,2020: 86).

Türkiye, son dönemlerde meydana sıkça gelen düzensiz göçlere karşı insan hakları çerçevesinde politikalarını uygulamaya sokmuş ve bu anlamda göçle ilgili yeniden kurumsallaşmaya gitmiştir (GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü), 2013, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile kurulmuştur). Her ile İl Göç Müdürlükleri kurulmuş ve bu kurum çalışanları göç sahalarında kolluk güçleri ile etkin olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Düzensiz göçmenler için farklı illerde çadır kentler oluşturulmuş ve toplumsal uyum çerçevesinde çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle düzensiz göçmenlerin dil ve kültürünü tanıyan çevirmenler bu alanda görev almaktadır. Düzensiz göçmenler, çeviri aracılığı ile insani boyuttaki sorunlarını çözmektedirler.

4. ÇEVİRİ VE DÜZENSİZ GÖÇ İLİŞKİ

Çeviri eylemi gerçekleştiği dil ortamından hareketle, toplumlara özgün kültürel olgulara yönelmesi, çevirinin işlevinin değişmesine neden olmuştur. Bu anlamda çeviri hem dillerarası hem de kültürlerarası bir aktarım aracı görevi üstlenmiştir. Dilin ait olduğu kültürel boyutlarıyla yansıtılması çevirinin farklılıklar arasında bir uzlaşma aracı olarak önemini arttırmıştır. Farklı kültürlerin birbiri ile iletişim kurmasında çeviri eylemi büyük rol oynamaktadır. Bu konuda Ammann şöyle düşünmektedir.

Çeviriyi iletişimin özel bir şekli olarak tanımlayabiliriz. Buna göre çeviri daima bir iletişim durumu içerisinde yer almakta ve bu durum içerisinde gerçekleşmektedir. Farklı kültürler arasındaki iletişimde ortaya çıkan zorlukları aşmak gerektiğinde çeviriden yararlanılır (Ammann,2008:35).

Çeşitli nedenlere dayalı olarak bir araya gelmiş farklı kültürler arsında bir uzlaşama aracı olan çeviri, aynı zamanda kültürlerarasında bir köprü görevini yerine getirmektedir. Çok eski çağlardan beri insanlığa her dönemde hizmet etmiş çeviri eylemi oldukça karmaşık bir uğraştır. Bunun nedeni çevirinin salt dil aktarımı yerine farklı kültürleri ve toplum yapılarını da tanınmasını sağlamasıdır. Bu anlamda çeviri aracılığı ile farklı dil ve kültüre sahip toplumların da dünya görüşlerinin ve düşüncelerinin yansıtılması gerekmektedir. Bu anlamda Vardar çeviriyi şu şekilde tanımlamaktadır.

Bütün çağlarda karşımıza çıkan bir etkinlik, çeşitli uygarlıklar arasında köprü kuran, değişik toplumlardan bireyleri birbirine yaklaştıran, her türden ekinsel değeri, içinde oluşturduğu tarihsel - toplumsal çevrenin dışına taşıyan, o çevreden olmayan kişilerin yararlanmasına sunan uygarlıklar, ekinler arası bir iletişim, bildirişim aracıdır (Vardar, 1981:172).

Göç eylemleri, gerek farklı kültürleri karşılaştırma gerekse kültürel değişim aracı olarak büyük bir aracı rolü oynamaktadır. Göçler, her ne kadar zor alınan kararlar da olsa gerçekleşmektedir. Bugün göçün uluslararası boyutlarda gerçekleştiği ve bu bağlamda göç eyleyen kişi ve ya toplumlar dilsel desteğe ihtiyaç duymaktadır. Yasal olan ve önceden belirlenmiş yerlere göç hareketliliği yaşayanların, bu tür ihtiyaçları karşılanmaktadır. Ancak yasal olmayan yollardan göç hareketliliği gerçekleştirenlerin, yani düzensiz göçmenlerin böyle bir sansı yoktur. Özellikle göç sahasında karşılaştıkları bir sorunu dil iletişimi olmadığı için çözememektedirler. Bu anlamda, çeviri düzensiz göçmenler için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.

Göç esnasında ve sonrasında farklı kültürlerle karşılaşan düzensiz göçmenler, bulundukları hedef ülkenin kültürel dokusunu tanımak zorundadır. Göç yollarında karşılaşacakları sorunların çözümünde ve daha sonraki farklı kültürlerle birlikte uyum içerisinde yaşayabilmeleri için bu gereklidir. Özellikle çeviri eyleminin bir alt dalı olan sözlü olarak gerçekleştirilen Toplum çevirmenliği tam olarak düzensiz göçmenlerin kültürel ve dilsel sorunlarının çözümünde yardımcı olacak bir alandır.

5. SONUÇ

Göç hareketliliği, toplumsal bir eylemdir. Her aşamasında yaşanan psikolojik, biyolojik ve sosyolojik travmalar söz konusu olmaktadır. Göç hareketliliğini tetikleyen mutlaka neden veya nedenler bulunmaktadır. Göç, toplum yapılarını değiştirmektedir. Özellikle bugün yapılan uluslararası göç hareketlilikleri, bu açıdan bakıldığında çok önemli sorunları da berberinde getirmektedir. Farklı soyo-kültüre yapıya sahip grupların bir araya gelmesi ve birlikte yaşama olayı, ülkeleri çok titiz göçmen politikaları oluşturmasını gerektirmektedir.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafya, tarih boyunca göç almış, vermiş ve hatta göç hareketliliklerine geçiş noktası olmuştur. Bugün de uluslararası göç hareketliliklerinden gerek hedef ülke gerekse transit geçiş noktası olarak oldukça eklenmektedir. Özellikle Ortadoğu ülkelerinden gelen yasal olmayan düzensiz göçmenler, Türkiye'ye büyük bir ekonomik yüktür. Uluslararası bir sorun olan düzensiz göçmen hareketleri, düzensiz göçmenlerin hedefi olan gelişmiş batılı ülkeler tarafından göz ardı edilmekte ve Türkiye'de misafir olarak kalan düzensiz göçmenler gittikçe her anlamda sorun olmaktadırlar.

Göç hareketliliklerinin toplumsal dönüşüm rolü, düzensiz göç ve göçmenlerin çok iyi irdelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda öncelikle, farklı kültürlere sahip düzensiz göçmenlerin anlaşılmaya çalışılması ve iletişimin düzgün yapılması önemlidir. Bu bağlamda dilsel ve kültürel iletişim aracı çeviri ön plana çıkarılmalıdır. Çeviri eylemi, farklı kültrlerarası bir köprü olabildiği gibi, farklı diller arasında da bir buluşma noktasıdır. Bu anlamda özellikle yasal olmayan yollardan uluslararası arenada göç hareketliliğinin gerek düzensiz göçmeler gerekse hedef ülke vatandaşları için beraberinde getirdiği sorunlar, çeviri yoluyla çözüme kavuşacaktır.

6. KAYNAKÇA

Adıgüzel, Yusuf (2020). "Göç Sosyolojisi", 4. Basım, Nobel Yayınevi, Ankara

Ammann, Magret (2008). "Akademik Çeviri Eğitimine Giriş", Çev. E. Deniz Ekeman, Multilingual, İstanbul

Buz, Sema **& Çevik** Hacı (2020). Göç ve Entegrasyon", Nika Yayınevi, Ankara

Doğan, İsmail (2018). "Göç ve Kültür", Bilge Kültür- Sanat Yayınevi, İstanbul

Doğan, Coşkun (2020). "Toplum Çevirmenliği", Sakarya Yayıncılık, Sakarya

Doğan, Coşkun (2017). " Edirne Özelinde Düzensiz Göçmenlerin Tercümanlık Boyutunda Sorunları ve Çözümünde Toplum Tercümanlığının Rolü, Sakarya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi

Vardar, Berke (1981). "Çeviri Konuşmalar, Yazko Çeviri, Sayı: 2, sayfa 172-183, İstanbul

İNTERNET KAYNAKLARI

www. tdk.gov.tr, 2015, Erişim Tarihi: 20.11.2019

www.amnesty.com.org.tr, Erişim Tarihi: 20.11.2019

www.goc.gov.tr, Erişim Tarihi: 09.03.2022

GÖÇ VE UYUM İÇİN TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNİN GEREKLİLİĞİ

THE REQUIREMENT OF SOCIAL TRANSLATIONFOR MIGRATION AND ADAPTATION

***Coşkun DOĞAN*[1]**

[1]Trakya Üniversitesi, Eğitim fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Edirne/ Türkiye

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6072-2721

ÖZET

Göç hareketliliği, insanlık tarihi kadar eski toplumsal bir olgudur. İlkel toplumlarda göç hareketliliğinin oluşmasında yaşamsal ve mekânsal zorluklar varken, bugün oldukça çok nedene dayalı göç eylemleri ortaya çıkmıştır. Özellikle küreselleşmenin beraberinde getirdiği hızlı iletişim ve ulaşım olanakları, göç hareketliliklerini daha arttırmış ve kolay hale getirmiştir. Bu anlamda göç, tanım olarak sadece mekânsal bir yer değiştirme olmaktan çok, göçün öncesi ve sonrası ile birlikte birçok bilimsel disiplinin en önemli konularından biri olmuştur.

Göç hareketliliği, bugün dünyada uluslararası alanda gerçekleşmektedir. Bu bağlamda hangi nedene dayalı ve nasıl gelişirse gelişsin, birey ve ya grupların kültürel yapılarını yakından etkilemektedir. Farklı dil ve kültür yapısına sahip toplumun içerisinde yaşamak, birçok zorluklarla karşı karşıya kalmak anlamına gelmektir. Özellikle, temel olan insani ihtiyaçların giderilmesi açısından, hedef ülkenin kamusal hizmetlerinden faydalanmak için dil engellini aşmak çok önemli bir sorundur. Bunun için diller arası iletişim hizmeti sağlayan çeviri eylemi gereklidir.

Bağımsız bir bilim dalı olan, çeviri etkinliğinin, her alanda yaşanan gelişmelere paralel, çalışma alanı gittikçe genişlemektedir. Özellikle göç hareketliliği sürecinde yaşanan kültürlerarası iletişim de çeviri eylemi bir köprü görevi üstlenmektedir. Sözlü çeviri alanının bir türü olan Toplum çevirmenliği, farklı kültürlerin çeşitli nedenlerle bir araya geldiği yerlerde, diller ve kültürlerarası iletişim hizmeti sunmanın yanında, farklılıkların uyum içerisinde yaşamlarına da yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmada, göç hareketliliğinin, nedenleri, çeşitleri ile Toplum Çevirmenliği kavramının ilişkisi etkileşim, saygı ve uyum açısından irdelenecektir. Kültürlerarası farklılıklar ve benzerliklerin tanınmasını sağlayan Toplum Çevirmenliğinin, farklı kültürlerin birbirini keşfetmesine sunduğu katkı, nitel araştırma şeklinde kaynak taranarak betimleme yoluyla araştırılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Göç, Toplum Çevirmenliği, İletişim

ABSTRACT

Migration mobility is a social phenomenon as old as human history. While there were vital and spatial difficulties in the formation of migration mobility in primitive societies, today many reasons-based migration actions have emerged. Particularly, rapid communication and transportation opportunities brought by globalization have increased and facilitated migration movements. In this sense, migration has become one of the most important issues of many scientific disciplines, together with the before and after migration, rather than being just a spatial displacement by definition.

Migration mobility takes place in the international arena in the world today. In this context, regardless of the reason and how it develops, it closely affects the cultural structures of individuals or groups. Living in a society with a different language and culture means facing many difficulties. It is a very important problem to overcome the language barrier in order to benefit from the public services of the target country, especially in terms of meeting the basic human needs. This requires translation action, which provides interlingual communication service.

The field of study of translation activity, which is an independent discipline, is gradually expanding in parallel with the developments in every field. Translation acts as a bridge in intercultural

communication, especially in the migration mobility process. Community interpreting, which is a type of interpreting, not only provides language and intercultural communication services, but also helps differences to live in harmony in places where different cultures come together for various reasons.

In this study, the reasons and types of migration mobility and the relationship of the concept of Community Interpreting will be examined in terms of interaction, respect and harmony. The contribution of Community Translation, which enables the recognition of intercultural differences and similarities, to the discovery of different cultures, will be researched through description by scanning the source in the form of qualitative research.

Keywords: Migration, Community Interpretation, Communication

1. GİRİŞ

Göç hareketliliği, insanoğlunun varlığı ile başlamış ve halen de varlığını sürdürmekte olan bir olgudur. İnsanlar yaşadıkları coğrafyayı çeşitli nedenlere dayalı olarak terk ederek sürekli olarak yeni yerlere yerleşmeleri göç olgusunun gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Özelikle bugünün dünyasında göç hareketliliklerinin nedenleri ve yapılış şekilleri oldukça farklılaşmış ve bu bağlamda kapsam alanı da genişlemiştir. Bu nedenle göç hareketliliği öncesinde, anında ve sonrasında yaşanan olaylarla (sosyolojik, psikolojik, ekonomik gibi), göç olgusu çeşitli bilim alanlarının araştırma konusu haline getirmiştir.

Göç eylemi sadece yaşanılan alanın terk edilmesi değildir. Terk eylemi ile birlikte hem o bölgenin hem de göçe hedef olan bölgenin hemen hemen tüm sosyal yapılarını etkileyen bir olgudur. Göçle birlikte kültürde yer değiştirmekte ve farklı olan kültür veya kültürlerle buluşmaktadır. Farklı kültürel yapıya sahip toplulukların bir arada yaşaması göçe hedef ülkenin uyumcul politikalarına bağlıdır. Farklı kültürlerin birbiri ile etkileşimi, birbirlerini tanımaları ve anlamaları onların bir arada uyum içerisinde yaşamaları için çok önemlidir. Bu bağlamda farklı dil ve kültürlere köprü olacak kendi aralarında iletişimi sağlayacak ortak dilin olması gerekmektedir.

Farklı dil ve kültürler arasında ortak bir dil olan çeviri, dilbilimin bir alt disiplini olarak kalmıştır. 1980'li yıllarda dünyada her alanda yaşanan büyük değişimlerle birlikte, çeviri alanında da paradigma değişimi ile olmuş ve çeviri özgün bir bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. Çeviri salt dillerarası iletişim aracı olmaktan çıkarak, kültürlerarası bir uzlaşma aracılığı üstlenmiştir. Özellikle farklı kültürlerin göç yoluyla bir araya geldiği ortamlarda çeviri, farklı kültürlerin birbirlerini tanımalarını sağlayan bir uyum aracılığı yapan rol oynamaktadır.

Sosyolojinin temel konularından biri olan göç hareketliliği esnasında ve sonrasında yaşanacak sorunların ortadan kaldırılması için, çevirinin sosyolojik bakış açısı ile uygulanması önemli hale gelmiştir. Her yeni gelişmeye paralel kapsam alanı genişleyen çeviri eyleminin, kültürlerarası uzlaştırıcı yönü ön plana çıkmıştır. Özellikle kültürlerarası iletişim hizmeti sunan Toplum Çevirmenliği alanı bu anlamda öncüdür. Toplum çevirmenliği görevini üstlenen kimseler, bir taraftan farklı kültürlerin bir arada bulunduğu ortamlarda, onların birbirlerini tanımasını ve anlamasını sağlarken, diğer taraftan da göçmenlere hedef ülkenin kamu hizmetlerinden insan hakları çerçevesinde faydalanmaları konusunda yardımcı olmaktadır.

2. GÖÇÜN TANIMI VE ÇEŞİTLERİ

Göç eyleminin yapılış şekilleri ve nedenleri farklı olsa da temelde, daha önceden yurt tutulan ve düzenli olarak ikamet edilen yerin sürekli olarak terk edilmesi anlamına gelmektedir. Göç eylemleri, yaşamsal alanların terk edilmesi olarak görünürken, aslında göç eyleyenler, tüm yaşamsal deneyimlerini, dillerini, dinleri, kültürlerini bir insan olarak tüm zihinsel donanımlarını beraberlerinde göçe hedef olan taşımaktadır. Belli bir coğrafyadan belli olan ya da olamayan yerler insanların hareketlenmeleri göç eyleminin hareketi oluşturmaktadır. Göç bu anlamda TDK (2019) sözlüğünde, "Ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muharceret" şeklinde tanımlanmaktadır.

Göç eyleminin oldukça çok tanımı yapılmıştır. Bunun nedeni, göç hareketliliğinin tek bir eylemle sonlandırılmamasıdır. Göçün öncesi, gelişim süreci ve sonrası ile yer değiştirme temelli göç eylemini farklı boyutlarıyla incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkmaktadır. Göç eylemi, çok boyutlu bir insan topluluğu ya da bireysel hareketliliktir. Özellikle küreselleşmenin yaşandığı bugünün dünyasında göçün yapıldığı yer ve kimin yaptığından çok nasıl yapıldığının önemi büyüktür. Göç eylemini gerçekleştirenlerin insan hakları bağlamında haklarının güvence altına alınması konusunda politika üretmek için kurulan Uluslararası Göç Örgütü göç kavramını şu şekilde tanımlamaktadır.

Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dâhildir (IOM, 2011:34-35).

Tarihsel süreç içerisinde yeryüzünde yaşayan milyonlarca insan veya insan toplulukları, yaşadıkları toprakları çeşitli nedenlere dayalı olarak terk ederek başka yerlere gitmekte ve farklı yerlere yerleşmeye çalışmaktadırlar. İnsanların yer değiştirmelerinin nedeni ne olursa olsun (savaş, ekonomik kaygı vs) hem göç edilen ülkenin toplumunun hem de göç eden toplumun nüfus yapısını değiştirmekte ve toplumların yapısı bu göç olgusundan etkilenmektedir. Toplumların yapılarını her alanda etkileyen "Göçün Tanımı" Birleşmiş Milletler Topluluğu'nun literatüründe de aşağıdaki gibi yapılmaktadır.

Göç, "bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde bir yerden başka bir yere gitmesi" olarak tanımlanmakta ve süresi, yapısı ve nedenine bakılmaksızın insanların yer değiştirmesi sonucunu doğuran nüfus hareketleri bu kapsama dâhil edilmektedir. Söz konusu yer değiştirme hareketleri gönüllü ya da zorunlu sebeplerle gerçekleşebilmektedir. Silahlı çatışmalar, doğal afetler, siyasal veya ekonomik sebeplerle milyonlarca insan doğup büyüdüğü toprakları terk etmektedir (BM

Küresel Göç İstatistikleri,http://esa.un.org/unmigration/wallchart2013.htm, Erişim tarihi 17.02.2015).

Göç hareketliliği dünyanın en büyük sorunlarından biri durumundadır. Mekân ile insan arasındaki bağlantının kopması, göç eylemlerinin yapılış şekillerini oldukça arttırmış durumdadır. Bugün göç eylemlerinin nedenleri ve şekilleri çok çeşitlenmiştir. Göç hareketlilikleri, nedenlerine dayalı olarak önceden planlanmış veya plansız da gerçekleşebilmektedir. Hatta göç eyleyenlerin tutum ve davranışları da, günün koşullarına göre değişebilmektedir. Göç hareketleri, **bireysel ya da kitlesel göç** diye sınıflandırılmaktadır. Çıkış noktası ve hedefi belli olan yasal yollardan gerçekleştirilen göç eylemlerine **düzenli göç,** yasal olmayan yollardan gerçekleştirilen hedefsiz göç eylemlerin de **düzensiz göç** denmektedir. Çevre koşullarının bozulması, savaşlar, siyasi sorunlar, ekonomik sorunlar gibi nedenlerden ötürü yapılan mekân değişikliğine **zorunlu göç,** insanların yaşam düzeylerini düzeltmeleri için almış oldukları karar göre yaptıkları göç eylemi ise **gönüllü göç** olarak ifade edilmektedir. Ayrıca bu göçlerin ülke içi ya da uluslararası yapılma durumuna göre, **iç ve dış göç** eylemleri adı verilmektedir. Göçün adı ve nedeni ne olursa olsun göç eylemlerinin gerçekleşmesinden sonra yaşanacak sorunlar, özellikle hedef yerdeki halklarla birlikte yaşam sorunları büyük emek ve süreç gerektirmektedir.

3. GÖÇ SONRASI UYUM

Göç eylemleri sonrasında, kendi yerlerinden kopmuş veya koparılmış birey ya da grupların yeni yerleşim yerlerinde yaşamlarını sürdürmeleri oldukça zor aşamaların aşılması anlamına gelmektedir. Göç eyleyenlerin geldikleri yere sadece bedenlerini ve eşyalarını getirmemektedir. Kendi yaşamsal değerlerini, yani kültürlerini de beraberlerinde getirmektedir. Ünlü İsviçreli yazar Marx Frisch'in Avrupa'ya işçi alımında dediği gibi, "biz işgücü istedik, ama insanlar geldi". Göçmenler hemen, kendi kültürel kimliklerini bir tarafa atarak yeni bir kimlik oluşturmaları imkânsızdır. Göçmenlerin, farklı bir yaşam tarzı içerisinde bulunmaları ve yaşamlarını sürdürmeye çalışmaları, onlar için kültürel şok anlamına gelmektedir. Bu bağlamda hedef ülke yönetiminin uyum konusunda birçok politikalar belirlemesi ve bunu her iki taraf için de yürürlüğe sokması, farklı kültürlerarasında olası çatışmaları önleyecektir. Ayrıca farklılıkların birbirlerini kabul etmeleri konusunda sabırlı davranmaları

gerekliliğine özellikle vurgu yapılmalıdır. Bu anlamda Taştan & İrdem & Özkaya uyum konusunu II. Uluslararası Göç ve Güvenlik Konferans kitabında şöyle ifade etmişlerdir.

Uyum konusu yalnızca ekonomik bir mesele olarak ele alınmamalıdır. Göçmenlerin ve ev sahibi toplumun birbirini karşılıklı olarak kabul etmesi ve birbirine asgari insanî değerler atfetmesi önemlidir. Bu nedenle konferansta, göçmenlerin bir tür arayış içerisinde olduklarının unutulmaması gerektiği belirtilerek; bu arayışın psikososyal düzlemdeki karşılığının ise travmalar olduğunun altı çizilmiştir. Göçmenlerin uyumunun yalnızca sosyolojik bir arayış olmadığının, bunun varoluşsal bir arayış olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu nedenle ev sahibi toplumun konuyu güvenlik sorununa dönüştürmeden, göçmenlerin dini ibadetler, eğitim, dil gibi konularda kolaylaştırıcı ve sabırlı olmasının önemi vurgulanmıştır (Taştan; İrdem; Özkaya, 2018:9).

Hedef ülkeye ulaşan göçmen, o kültürün içerisinde yaşamaya başladığı an, uyum süreci de başlamıştır. Yabancı bir kültürel dokuya sahip yerde farklı bir kimlikle yaşamak, göçmenlerin çok çabuk kabullenilenemeyeceği olayları anlamaya zorlanması uyum sürecini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenle ortak kültürel olgulardan hareket edilerek gerek ev sahibi toplum üyelerinin gerekse göçmenlerin birbirlerini tanımalarını sağlamak uyum açısından önemli olacaktır. Ayrıca kültürel farklılıklardan doğan ve göçmenlerin kendilerine özgün ihtiyaçlarının giderilmesi de uyum için atılacak önemli adımlardan biridir. Uyum konusunda olması gerekenlerle ilgili Koçak& Gündüz şöyle söylemektedir.

Göçmenlerin entegrasyonu, göçmenin yeni bir toplum içerisine ulaştığı gün başlamaktadır. Hükümetlerin seçtiği yaklaşım, göçmen entegrasyonun ve hizmetlerinin çıktılarını belirlemektedir. Bu süreç beraberinde bireysel olarak göçmenin entegrasyonunu etkileyecektir. O nedenle göçmen entegrasyonu, hem dahil olunan toplumları hem de göçmen birey ve toplumların taleplerini dikkate almalıdır (Ecre, 2016). Ancak, göçmenlerin düzenli toplumlardan farklı olarak kendilerine has olan belirli ihtiyaçlarının olmasıdır. İlave olarak daha kırılgan olmaları da göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla, ana akım politikalar içerisinde olacak entegrasyon politikalarında göçmenlerin özel ihtiyaçları kabul edilmiş olmalıdır (Koçak ve Gündüz, 2016: 72).

Göçmenlerin hedef ülkede kendi özgün kültürel değerlerini kaybetmeden uyum içerisinde olmaları ve barış içerisinde yaşamaları her iki taraf içinde önemlidir. Ortak değerler etrafın da bileşmek uyum konusunda atılacak en önemli adımdır. Ayrıca, uyum sadece göçmenlerin çaba sarf edeceği bir olgu değildir. Göç edilen ülkede yaşayan bireylerinde karşılıklı uyumun sağlıklı gerçekleşebilmesi için çaba göstermeleri gerekmektedir. Karşılıklı olarak kültürel olguların tanınması ve anlamaya çalışılması uyum açısından gereken bir durumdur. Bu bağlamda her iki toplumun kültürel değerlerini bilen kişilere ihtiyaç vardır. Bunlar iki dil ve kültürlü, uyum uzmanı Toplum çevirmenleridir. Toplum çevirmenliği, farklı kültürlerin uyumu konusunda en büyük sorumluluğu alabilecek bir kültür aracısıdır.

4. GÖÇ VE TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ

Teknolojik gelişmelerin hızla arttığı bugün, her alanda inanılmaz değişimler olmaktadır. İnsanoğlunun yaşamsal ihtiyaçlarını alabildiğince kolay hale getiren hızlı gelişmeler, gerek ekonomik alanda gerek siyasal alanda, gerek toplumsal alanda etkili olmaktadır. Kültürel değişim araçları hem toplumsal hem de özgün kültürel yapıların birlikteliğine ve etkileşimine neden olmuştur. Özellikle göç, farklı kültürel yapıya ve sosyal dokuya sahip toplulukları bir araya gelmesine olanak sağlamıştır. Farklılıkların birbirini anlaması için, ortak bir dil olan çeviriye ihtiyaç duyulmuştur. Bu anlamda göç ve çeviri eylemi bir sarmal haline gelmiştir. Böylece çeviri eylemine hem toplumsal hem de kültürel görevler yüklenmiştir. Özellikle sözlü çevirinin alt türlerinden biri olan Toplum çevirmenliğinin kapsam alanı genişlemiş ve yükümlülükleri artmıştır. Dünyada artan göç hareketlilikleri, farklı dil ve kültürlere sahip insanları ya da grupları bir araya getirmiş ve bu bağlamda kültürlerarası köprü görevi olan Toplum çevirmenliğini gerekli hale getirmiştir. Toplum çevirmenliği özgün bir bilim dalı olarak bir nitelik kazanan çevirinin oldukça yeni bir alanıdır. Pöchhacker bu konuda şöyle demektedir.

İnsanbilim ve toplumbilim arasında yeni bir paradigma olan toplum çevirmenliği, 2004 yılından itibaren farklı bilim alanlarında araştırma yapan bilim insanlarının ilgisini çekmeye başlamıştır. 2004

yılında toplum çevirmenliği çalışmaları literatürdeki önemli yerini almıştır. Aynı yıl içerisinde toplum çevirmenliği ile ilgili bilimsel alanda yazılmış kitaplar yayınlanmıştır (Akt.Doğan, 2020: 75).

Çeviribilim alanında çok yeni olan Toplum çevirmenliği kavramı, özellikle göç sonrasında yaşanan süreçte, göçmenlere hem kültürel uyum hem de dilsel bağlamda yardımcı olmaktadır. Toplum çevirmenliğinin temel görevi, bulundukları hedef ülkede insan hakları çerçevesinde kamu hizmetlerinin göçmenlere azami ölçüde ulaştırılmasını sağlamaktadır. Böylece Toplum çevirmenleri, hem her iki toplumun birbirini her alanda tanımasını sağlamak, hem de uyumcul bir şekilde yaşamalarına katkıda bulunmaktır. Toplum çevirmenliği, farklı dillerde farklı anlam içeren sözcüklerle de kullanılmaktadır. Örneğin İngilizcede "community interpreting, puclic service interpreting", Fransızcada "interpretariat communautaire", Almancada "Sprach-und Kulturmittler, Sprach- Intergrationmittler, ve resmi dili almanca olan Avusturya'da "Kommunaldolmetscher", İsviçre'de "interkulltureller Übersetzer" ifade edilmektedir. Her ne kadar farklı ifade edilsede her birinin görevi ve yaptığı iş Toplum Çevirmenliğinin kendisidir. Rets (1998) Toplum çevirmenliğini şöyle tanımlamaktadır.

Toplum çevirmenliği en temel anlamda, toplum hizmeti alanında, plis merkezlerinde, göçmen bürolarında, sosyal hizmet merkezlerinde, sağlık ve psikiyatrik tedavi merkezlerinde, okullarda ve benzeri kurumlarda, yetkililerle halk arasındaki iletişimi kolaylaştırmak amacıyla verilen sözlü çeviri hizmeti…(Akt: Kurultay&Bulut, 2012: 79).

Toplum çevirmenliği düzenli ve belli bir yerde yapılan bir etkinlik değildir. Toplum çevirmenliğine gereksinim duyulacak her yerde bu hizmet verilmektedir. Önceleri çok basit hizmet alımı gibi görülen toplum çevirmenliği işi, bugün çokkültürlü siyasi yapılanmaları olan ülkelerde ve göç alan batılı ülkelerde uzmanlık gerektiren bir meslek haline gelmiştir. Bu anlamada hizmet alanı gittikçe genişleyen Toplum çevirmenliğinin hizmet faaliyet alanları da artmıştır. Her iki tarafın dilini ve kültürünü çok iyi tanıma yükümlülüğü olan Toplum çevirmenleri (Doğan, 2015), mahkemede, karakolda, evlendirme dairelerinde, tapu dairelerinde, sağlık alanında, uluslararası sportif karşılamalarının yapıldığı yerlerde, afette, çatışma alanlarında, özellikle düzensiz göç ortamlarında çok gerekli iletişim hizmetlerini profesyonel anlamda yürütmektedir.

5. SONUÇ

Göç hareketliliği nasıl ve hangi nedene dayalı olarak yapılmış olursa olsun travmatik olaylara sahne olmuştur. Göç eylemini, sadece bir mekân değiştirme olayı olarak nitelemek doğru değildir. Göçle birlikte insanlar, aynı zamanda tüm yaşamsal deneyimlerini ve kimliklerini de birlikte gittikleri yerlere götürmektedir. Böylece, hem insanlık tarihi kadar eski hem de son yüzyılda dünyada yaşanan özellikle küreselleşme ile hareketlenen göç eylemleri, farklı sosyo- kültürel yapıya sahip toplumların bir araya gelmesini sağlamaktadır.

Bu çağda yaşanan uluslararası göçler, yüzyılın kavimler göçü olarak tanımlanmaktadır. Yasal veya yasal olmayan yollardan gerçekleşen göç eylemleri, göçmenlerin hedef yerlerdeki birlikteliği ile sona ermektedir. Ancak en büyük sorun bundan sonra başlamaktadır. Farklı kültürel kimlikleri olan göçmelerin uyum içerisinde yaşam sürdürmeleri, hem göçmenler hem de hedef ülkenin insanları için önemlidir. Bu bağlamda farklı dil ve kültürlerin buluştuğu ortak bir dil olarak nitelenen çeviri eylemine ihtiyaç duyulmaktadır. Sözlü çevirinin bir türü olan Toplum çevirmenliği, uyum sorunlarının giderilmesinde yardımcı olacak önemli bir kurumdur.

Özellikle göç ile sarmal bir çalışma içerisinde olan Toplum çevirmenliği, hem dilsel hem de kültürel iletişim kurma çabasında olan göçmenlere her alanda yardımcı olan bir kurumdur. Birçok batı ülkesinde (Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda gibi), çeşitli kamu kurumlarında çalışan Toplum çevirmenleri söz konusudur. Göçmenlerin yaşadıkları ülkede sorunlarının tez elden belirlenip çözülmesi, uyum içerisinde yaşamak için çok gerekli bir ihtiyaçtır. Bu anlamda hedef ülke vatandaşlarının da göçmenleri anlamaya çalışmaları ve onların kültürel kimliklerine hoşgörü ile bakabilmeleri, Toplum çevirmenlerinin göçmenlerle ilgili yapıcı çalışmalar üretmesine bağlıdır.

6. KAYNAKÇA

Adıgüzel, Yusuf (2020). "Göç Sosyolojisi", 4. Basım, Nobel Yayınevi,

Buz, Sema & Çevik Hacı (2020). Göç ve Entegrasyon", Nika Yayınevi, Ankara

Doğan, Aymil (2015). "Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları" Siyasal Kitabevi, Ankara

Doğan, İsmail (2018). "Göç ve Kültür", Bilge Kültür- Sanat Yayınevi, İstanbul

Doğan, Coşkun (2020). "Toplum Çevirmenliği", Sakarya Yayıncılık, Sakarya

Doğan, Coşkun (2017). " Edirne Özelinde Düzensiz Göçmenlerin Tercümanlık Boyutunda Sorunları ve Çözümünde Toplum Tercümanlığının Rolü, Sakarya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi

Keskinel, Beyza; Doğan, Coşkun (2020). "Göç, Çokkültürlülük ve Toplumsal Uyum", Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:6/2, ss. 51-58

Kurultay, Turgay & Bulut, Alev (2012). "Toplum Çevirmeliğine Yeniden Bakışta Afette Rehber Çevirmenlik", İstanbul üniversitesi Çeviribilim Dergisi, S.6,s. 75-102

Koçak, Orhan; Gündüz, R.Demet (2016). "Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi", Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:7 Sayı:12, s.66-91

Taştan, Coşkun; İrdem, İbrahim; Özkaya, Ömer (2018). "Politika ve Uygulama Boyutlarıyla Göç ve Uyum", II. Uluslararası Göç ve Güvenlik Konferansı, Polis Akademisi Yayınları: 58, Birinci Baskı: Ekim 2018, Rapor No: 18,

Uluslararası Göç Örgütü (2011). "Göç Terimleri Sözlüğü", Editörler Perruchoud, Richard & Redpath – Cross, Jillyanne, 2. Baskı, No:31

İNTERNET KAYNAKLARI

-BM Küresel Göç İstatistikleri, http://esa.un.org/unmigration/wallchart2013.htm,(Erişim tarihi 17.02.2015).

- TDK (2019). www. tdk.gov.tr, 2015, Erişim Tarihi: 20.11.2019

ÇİZGİ FİLMLERDE GÖÇ OLGUSU "MAYSA VE BULUT ÖRNEĞİ"

THE MIGRATION PHENOMENON IN CARTOONS; THE CASE OF "MAYSA AND BULUT"

Dr. Öğr. Gör. Raziye PEKŞEN AKÇA

Kayseri Üniversitesi, Çocuk Bak. Genç. Hiz. Böl., Çocuk Gel. Prog., Kayseri, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1989-8212

ÖZET

Bu çalışma TRT Çocuk'da 2013-2014 yılından bu yana yayınlanan, konar göçer bir hayatı konu alan Maysa ve Bulut adlı çizgi filminde yer verilen göç olgusu ve göç unsurlarının işleniş şekli örneklendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada Maysa ve Bulut çizgi filminin 2021-2022 yılında yayınlanan 70 bölümü incelenip, bu bölümler içerisinden göç olgusunun bire bir işlendiği; "Göç, Yaz Göçü, Yaylak Göçü ve Yerleşme" bölümleri seçilerek, çözümlenmiştir. Sonuç olarak, bölümler ortalama olarak 10 dk. sürdüğü, göç olgusuna doğrudan yer verilen bu dört bölümde Yaman Dede'nin obanın en büyük ve bilge kişisi olduğu için göçün gerçekleştirilme anında göçün herkese uğur getirmesi dileklerinin yer aldığı ritüellerle göçü başlattığı, göç öncesi, sırası ve sonrasında çizgi film karakterlerinin çeşitli zorluklar yaşadığı (yeni bir ortama uyum sağlama, mevsimsel ve bölgesel sorunlar, hayvan saldırısı, ve insanların yaşadıkları çeşitli sorunlar) görülmektedir. Özellikle Maysa karakterinin göçün yol açtığı etkilerden duygusal olarak daha fazla etkilendiği görülmektedir. Arkadaşı olan ağaca bir atkısını vererek "Vedalaşmak demek bir daha görüşme umudu olmamak demek" diye göç olgusunun duygusal açıdan kişi üzerinde yarattığı olumsuz etkilere de vurgu yaptığı (*Bölüm: Göç)* söylenebilir. Başka bir bölümde ayrıldığı obasına geri döneceği zaman da ise "Yaylaya göçmek için heyecandan uyuyamadım" *(Bölüm: Yaylak Göçü),* yaylaya vardıklarında arkadaşı olan ağaca koşarak "Arkadaşlık en kuvvetli ipten bile kuvvetlidir *(Bölüm: Yaylak Göçü)* diyerek özlemini dile getirerek ister uzun süreli-ister kısa süreli göç olgusunda karşımıza çıkan özlem ve hasret duygusuna vurgu yaptığı söylenebilir. Taraksız saç olmaz, manisiz göç olmaz", "Yolumun çileleri, atımın yeleleri burnumda tüter oldu yaylamın dereleri" *(Bölüm: Yaylak Göçü)* göç ait unsurların ve sürecin maniler yolu ile kültürel aktarımlarının yapıldığı görülmüştür

Anahtar Kelimeler: Maysa ve Bulut, Çizgi Film, Göç

ABSTRACT

This study attempts to exemplify the migration phenomenon and how migration elements are depicted in the cartoon named Maysa and Bulut, which is related to a nomadic life and has been broadcast in TRT Çocuk since 2013-2014. In the study, 70 episodes of the Maysa and Bulut cartoon that has been broadcast during 2021-2022 were examined and the episodes "the Migration, the Summer Migration, the Highland Migration, and the Settlement", which discussed the migration phenomenon directly among them, were selected and analyzed. Consequently, it was observed that the episodes lasted for 10 minutes on average, and in these four chapters, mentioning directly about the migration phenomenon, Yaman Dede, as the eldest and wisest member of the tribe, started the migration with rites that included wishes for migration to bring good luck to everyone at the time of migration and that the cartoon characters had several challenges (adapting to a new environment, seasonal and regional problems, animal attacks, and various problems that people experience) before, during and after migration. The character of Maysa, in particular, is shown to be more emotionally affected by migration's impacts. One may argue that by giving a scarf to a tree, a friend of hers, she also emphasizes the negative emotional impacts caused by the migration phenomenon on the person, expressing, "saying goodbye means having no hope of meeting again" (*Episode: The Migration*). It can be said that she laid stress on the feelings of longing and yearning that we face in the long and short migration phenomenon in another episode when she was going to return to the tribe she had left, she expressed, "I couldn't sleep because of

excitement to migrate to the highland" (*Episode: The Highland Migration*), and when they arrived at the highland, she ran to her friend tree and articulated her longing by telling, "Friendship is stronger than the strongest rope" (*Episode: The Highland Migration*). It was observed that cultural transmission of migrating elements and the process were made through the rhymes, like “where there is no hair without a comb, there is no migration without a rhyme” and “the ordeals of my course, the mane of my horse, longing for the streams of my plateaus.” (*Episode: The Highland Migration*).

Keywords: Maysa and Bulut, Cartoon, Migration

GİRİŞ

Çizgi filmler geçmişten gelen anlatıları günümüze taşıyan önemli görsel unsur olmasının yanı sıra, farklı durum ve olaylara ilişkin farkındalık kazanmamız adına oldukça önemlidir. Uzun süre ekran karşısında vakit geçiren çocuklar için bu görsel unsurlar doğru kullanıldığında çocuk için eğitici ve öğretici olabilir. Dahası kültürel bir aktarım aracı olarak da karşımıza çıkar. Başka bir ifade ile gerek farklı kültürlerin özelliklerini bünyesinde taşıması gerek kültürler arası aktarım sağlaması açısından bir köprü görevi üstlenen çizgi filmleri izleyen çocuğun o millette ait kültürü tanımasına ve bir ölçüde almasıyla etki alanını genişletmesine neden olmaktadır. Bu nedenle kendi ülkesine ait kültürel değerleri içerisinde barındıran yapıtların bir ülkede var olması gerek o ülke çocukları için gerekse farklı dünya ülkelerindeki çocuklar için oldukça önemlidir (Pekşen Akça ve Baran, 2018). Çünkü çocukların gelişiminde model almak son derece önemlidir ve bu sürece çizgi filmlerde yer alan karakterlerde etki etmektedir. Çocuğun davranışı, hayal dünyasında bir takım değişimler yaratabildiği gibi aynı zamanda çocuğun gelişim alanları üzerinde olumlu-olumsuz yönde bir etkide sağlayabilir (Yorulmaz, 2013). Bu çerçeveden bakıldığında çizgi filmlerin çocuğun yaşamındaki biçimlendirici etkisi dikkat çekicidir. Uzun süre ekran karşısında olan çocuklar eğlenirken bir taraftan da doğru içerikler taşıyan yayınlar sayesinde eğitilmektedir. Çoğu çizgi film yapımcısının çizgi filmlerin sözü edilen işlevine kayıtsız kalmadığı görülmekte çizgi filmler hedef kitle yaş aralığı, yayının türü ve içerik özelliklerine göre de sınıflanarak günden güne çocuklar için cazibesini artırmaktadır (Kamacıoğlu, 2017; Pekşen Akça ve Baran, 2021). Dahası çizgi filmler değindikleri konular ile toplumların, kültürel, sosyal, ekonomik ve politik farklı konularına vurgu yapabilir. Bu konuların yer aldığı alanlara ilişkin farkındalık geliştirebilir. Bu gerekçeler ışığında gerek ülkemizde gerekse dünyada önemli bir toplumsal sorun olan son yıllarda birçok çocukla buluşan Maysa ve Bulut çizgi filminin göç olgusunun incelenmesi amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

Bu kapsamda; çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemi kullanılarak çocukların yaşamında önemli bir yere sahip olan Maysa ve Bulut çizgi filmi göç olgusu açısından incelenmiştir. Çizgi filmin her bir bölümü ortalama 10 dakikalık, toplam 70 bölüm halindedir.

Çizgi Filmin İçeriği

Maysa ve Bulut, 2013-2014 yıllarında TRT Çocuk da yayınlanmaya başlamış bir animasyon çizgi dizisidir. Yönetmenliğini Osman Çubukçu ‘nun, yapımcılığını Mustafa Yavuz Gül'ün üstlendiği çizgi film Resimli Filim Animasyon Stüdyosu tarafından yapılmıştır. Bir Yörük ailesinin yaşamını konu alan dizide obada Maysa ve Bulutun ekseninde yaşanılan olaylar ve bu olaylardan yola çıkarak ana karakterlerin mevcut durumlar da yaşadıkları duygular, problemlerle karşı karşı kaldıklarında buldukları çözüm yollarını konu almaktadır. Çizgi filmde Maysa sevgi dolu, öğrenme meraklı, arkadaşlarına çok değer veren, hayal dünyası oldukça güçlü ve farklı hikâyeler hayal etmekten çok hoşlanan bir çocukken, Bulut ise arkadaş canlısı öğrenmeye açık bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Çizgi filmde Maysa ve onun hayatından önemli bir yere sahip olan arkadaşı Bulut’un gün içinde başından geçen farklı olaylar konar göçer Yörük obasın da farklı değerlere vurgu yapılarak aktarılmaya çalışılmıştır. Her bir bölümde farklı konulara yer verilen çizgi filmde, Yörük kültürüne ait unutulmaya yüz tutmuş bazı değerlerde sözel ve görsel ögelerle de desteklenmektedir. Obanın ileri gelen en bilge kişisi olan Yaman dede, Perçem, Çınar, Devran Emmi, Kınalı, Nene ve Ana çizgi filmde yer alan başlıca karakterlerden biridir.

Görsel 1: Maysa ve Bulut

Çizgi Film Analizinde Kullanılan Metot

Bu çizgi film analizinde, göçe ait çeşitli unsur (göç kavramına yer verme, göç anı-sırası ve sonrasın da yaşanılan durumlara yer verme, olumlu-olumsuz durumlarla karşılaşma, müziklerin uygunluğu, resim kompozisyonu vb.) göz önüne alınarak inceleme yapılabilmektir. Nitel araştırma yönteminden doküman yapılarak elde Maysa ve Bulut çizgi filminde göç olgusuna yer verme, bu durumun çocuğun gelişimine uygunluğu ve işleyişi açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çizgi filminin aşağıdaki tabloda yer alan bölümleri incelenmiştir.

Tablo 1: Maysa ve Bulut Çizgi Filminde İzlenen Bölümler

1.	Göç	Çan	Emanet
2.	Yaz Göçü	Hatıralar	Yapıcı Eleştiri
3.	Yaylak Göçü	Hüt Hüt	Cura
4.	Yerleşme	Hayvanların Önemi	Köprü
5.	Sarkıt	Özgür Ruh	Panayır
6.	Anne Hakkı	Beyaz Altın İsmi	Müzik
7.	Ramazan	Kırmızı Heybe	Kış Uykusu
8.	İlk Adım	Yangın	Çöp
9.	Islık	Benim Bir Hayalim Var	Simetri Çiçeği
10.	Kış Uykusu	Tımar	Kavalın Sesi
11.	Umay Ana	Boncuklu Eyer	Işık Deneyi
12.	Arı	Rüzgarla Yarışan Yörük Kızı	Hafta Sonu Tatili
13.	Tohum	Toros Şakayığı	Korku
14.	Şenlik	Bilgi Aktarmanın Önemi	Değirmen
15.	Uçurtma	Püf Noktası	Koza
16.	Hoş Geldin Zıpır	Kukla	Bilmece
17.	Mektup	Peşin Hükümlü Olmama	Erteleme
18.	Dostum Şira	Doğa Sevgisi	Bakanlar ve Görenler
19.	Ağaç Ev	Vefa Borcu	Keşif
20.	Davetsiz Misafir	Çivi Çıkar İzi Kalır	Ressam
21.	Kayıp Kolye	Ufak Şeyler	Çiy Toplama
22.	Tahta Araba	Kültür Mirası	Tavus Kuşu
23.	Şeker Bayramı	Nasreddin Hoca	Alaca Efsanesi
24.	Okul Zamanı		

Çalışmada 2021-2022 yılında yayınlanan 70 bölüm parçalar şeklinde izlenirken, göçe ait unsurların doğrudan ele alındığı ve konuyla ilgili olabileceği düşünülen dört bölüm toplam bölümler içinde

seçilerek, bu bölümlerde göç konusunun nasıl işlendiği "Göç İçerik Formu" ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Göç ve göç olgusuna ait unsurlar belirlendikten sonra hangi dakika yer verildiği ya da nasıl değinildiği şeklinde kısa açıklamalar yazılarak, çalışmanın amacı ve konusu çerçevesinde yorumlanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizine uygun olarak çözümlenmiştir. Bu aşamalar ardından bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır. Bu çerçevede dört bölümde oluşan ilişkin çözümlemeler yapılarak

Tablo 1: Maysa ve Bulut Çizgi Filminde Göçü Konu Alan Bölümler ve Genel Duygu Durumu

Bölüm Adı	**Süre**	**Göç olgusuna ilişkin genel duygu durumu**
Göç	10.20dk	Hüzünlü ve üzgün
Yaz Göçü	11.16 dk	Mutlu ve heyecanlı
Yaylak Göçü	9.55 dk	Hüzünlü ve üzgün
Yerleşme	13.19dk	Hüzünlü ve üzgün

Yaman dede göç olgusunun yaşandığı bütün bölümlerde göçün herkese uğurlu olmasını temenni ederek göçü başlatır. Göç bölümünde ana karakter Maysa ve obadaki herkes oldukça üzgün ve hüzünlüdür. Maysa arkadaşı çınar ağacına "Kırlangıç benimle vedalaşmadan gitti, Vedalaşmak demek bir daha görüşme umudu olmamak demek, ama biz yine geleceğiniz, yapraklar açar açmaz burada olacağız" diyerek göçün sosyal-duygusal gelişim üzerine etkisine vurgu yapmaktadır. Yine göç anında yağmur yağması, kışın çetin geçmesi ve bu durumun Maysa tarafından "Soğuğu hiç sevmiyorum" şeklindeki ifadesi ile göç öncesi- göç sırası ve göç sonrasında göçün etkilerine de vurgu yapıldığı düşünülmektedir. Ancak başka bir bölümde (Yaz Göçü) arkadaşı çınar ağacına kavuşacağı için "Yaylaya göçmek için heyecandan uyuyamadım", "Ak keçi, kara keçi geldi yine yaz göçü" diyerek ne kadar mutlu ve heyecan dolu olduğu belirtilmektedir. Yine aynı bölümde oba halkı göç sırasında bazı manilere yer vererek süreci eğlenceli kılmaya çalıştıkları görülmektedir. "Taraksız saç olmaz, manisiz göç olmaz", "Pınarlar doldu taştı, ağaçlar çiçek açtı, kış geldi geçti Yörükler yollar aldı", "Yolumun çiçekleri, atımın yeleleri burnumda tüter oldu yaylamın dereleri" şeklinde ifadelere yer vererek göç ve göçün etkileri (hasret, özlem) aktarılmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Ayrıca bölümlerde farklı tabiat olaylarının yaşandığı (yağmur, fırtına, heyelan, sis vb.) bu durumunda göçün seyrini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Benzer şekilde Yerleşme bölümünde akşam kurt saldırısının olması ile Bulut'un çadırdakileri korumaya çalışması, bölümde aynı zamanda uzak memleketlere gidemeyecekleri, gidilecek yerlerin sıcak ve sulak olması gibi bazı kriterlerin göç için belirleyici bir etmen olduğuna vurgu yapılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma TRT Çocuk 'da 2013-2014 yılından bu yana yayınlanan, konar göçer bir hayatı konu alan Maysa ve Bulut adlı çizgi filminde yer verilen göç olgusu ve göç unsurlarının işleniş şekli örneklendirilmeye çalışılmıştır.

Göç derinlemesine incelendiğinde toplum üzerinde büyük ölçekli etkilere sahiptir ve göçün yaşandığı toplulukla değişiklikler meydana getirir (James, Romenie ve Zwanzig, 1998; Haas, 2006). Bu toplum içinde yer alan aile ve o ailenin bir ferdi olan çocuklar bu süreçten gelişimsel ve ruhsal açılardan etkilendiği gibi (Gün, 2002; Kaştan, 2015; Aydoğdu, 2019; Pekşen Akça ve Aydoğdu, 2021) aynı zamanda göçün içeriğindeki zorluklar nedeniyle örseleyici bir yönü de söz konusudur. Yetersiz ve sağlıksız beslenme, yaşam hakkının tehlikeye girmesi, ihmal ve istismara maruz kalma, depresyon ve post travmatik stres, eğitim hayatının sekteye uğraması, psikolojik ve fizyolojik sağlık problemleri, sosyal uyumsuzluk, temel ihtiyaçlara erişimde zorluk, sağlığa aykırı koşullarda barınma, ekonomik yoksunluk, ihtiyaç halinde kaynağa erişememe gibi pek çok sorun göç sürecinde çocukların karşı karşıya kaldıkları problemlerden sadece bir kaçıdır (Pekşen Akça ve Arslan, 2021). Bu kapsamda Maysa ve Bulut çizgi filminde yer alan göç olduğu, alan yazından yer verilen göçün olumsuz etkilerini somutlaştırmak adına oldukça güzel bir çalışma olduğu ifade edilebilir.

Çizgi film de yer alan ana kahraman Maysa ve Bulut genel olarak mutlu sevgi dolu bir çocuk olduğu, soru sormaktan hoşlandığı, bir karakter oldukları, göç süresine ilişkin duygularını kolaylıkla izleyiciye aktarabildikleri görülmektedir.

Çizgi filmde Yörük kültürüne ait farklı özelliklerin çocuklara aktarılması noktasında önemli bir yapıt olduğu, konar- göçer yaşama ilişkin zorlukların ve kolaylıkların aktarımı sürecinde etkileyici bir yön taşıdığı ve bu yönü ile yapılan sistemli ilk örneklerden biri olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

Aydoğdu, F. (2019). *Göçmen aile çocuklarının uyum düzeylerine sosyal uyum eğitim programının etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gün, Z. (2002). Çocuk ve Göç. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

James, F. J., Jeff A. R., Peter E. Z. (1998). The Effects of Immigration on Urban Communities. *A Journal of Policy Development and Research,* 3(3): 171-192.

Haas, H. (2006). The Social And Cultural İmpacts of International Migration on Moroccan Sending Communities: A Review, Morocco and the Netherlands. Amsterdam: Society, Economy, Culture.

Kalkım, A. (2009). Göç Eden ve Göç Etmeyen Ergenlerin Riskli Sağlık Davranışlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kamacıoğlu, B. (2017). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Hayao Miyazaki Çizgi Filmleri. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 7(13), 1-18.

Kaştan, Y.(2015). Türkiye'de Göç Yaşamiş Çocuklarin Eğitim Sürecinde Karşilaşilan Problemler. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2 (4):216-229.

Pekşen Akça, R. ve Arslan, R (2021). Göç ve Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği. Insac Academıc Developments on Socıal and Educatıonal Scıence. Duvar Kitap Evi. 97-112

Pekşen Akça,R.ve Aydoğdu,F. (2021). Mülteci Çocukların Resimlerinde Oyun Algısı, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(1),58-69.

Pekşen Akça,R. ve Baran, G.(2018). Çizgi Filmlerin Türk Kültürüne Ait Özellikler Açısından İncelenmesi "Pepee Örneği". Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17:215-224.

MÜLTECİ ÇOCUKLARIN RESİMLERİNDE SAVAŞ KAVRAMI

THE CONCEPT OF WAR THE DRAWING OFF REFUGE CHILDREN

Dr. Öğr. Gör. Raziye PEKŞEN AKÇA

Kayseri Üniversitesi, Çocuk Bak. Genç. Hiz. Böl., Çocuk Gel. Prog., Kayseri, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1989-8212

ÖZET

Son dönemlerde göç hareketliliği içinde yerini alan çocuklar, dünya gündeminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Suriye'de devam eden iç savaş nedeniyle iki milyondan fazla çocuk ülkesini terk etmek zorunda kalmış, ne yazık ki binlerce çocuk silahlı çatışmalar sırasında yaralanmış, hatta hayatını kaybetmiştir. Bu süreçte yaşanan tüm olumsuzluklar çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal yapısını derinden etkileyerek, gelişimleri üzerinde kalıcı izler bırakıp, onları olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle göç olgusunda yer alan çocuklar, sayısal üstünlükleri ve korunmaya muhtaç durumlarından dolayı özel olarak ele alınmalıdır. Çocukların resimlerinde yer alan çizgisel ifadeler onları psiko-pedagojik açıdan tanıtmaya yarayan bir araç olduğu gibi çocuğun zekâ, kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir araç özelliği taşır. Çocuğun duygularının anlaşılmasında kullanılan bu eğlenceli yöntem çocuğun kendisiyle dış dünya arasında iletişim kurmasını da sağlamaktadır. Araştırmada mülteci çocukların savaşı konu alan çizimlerine yansıyan simgelerini belirlemek ve bu simgeleri değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ilkokul üçüncü sınıfa devam eden Kayseri iline savaş nedeniyle göç etmiş olan 10 (E=5; K=5) mülteci çocuğun savaş algılarının projektif bir yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır. Veriler nitel veri analizine uygun QSR NVivo 10 bilgisayar programıyla çözümlenmiş ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak çocukların savaşa ilişkin unsurları resmettikleri, resimlerinde renkleri kullandıkları, savaşa ilişkin kavramları resmettikleri ve bunlara ilişkin detayları büyük çizdikleri görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Savaş, Resim, Nitel Araştırma, Çocuk, Mülteci

ABSTRACT

In recent immigration movements in the world, children confront us as a new and important group and have constituted an important part of the agenda. More than two million children left their country during civil war still continuing in Syria, thousands of them got wounded, or lost their lives during armed conflicts. All the adversities experienced by children during this process may deteriorate their physical, mental and social constitution deeply, and sometimes may permanently deteriorate their health. For this reason children are in a special position in immigration, because of they constitute the majority in the immigration population and also need protection. Drawing picture is an expression tool that enables us to meet a child in terms of psycho-pedagogical assessment and it reveals clues about child's intelligence level, personality characteristics, internal world which is related with intimate environmental characteristics. Additionally, this enjoyable method allows child to maintain a communication between him/her and external world. The current research aimed to identify the symbols reflected in the happiness themed drawings by refugee children, and to evaluate these symbols from perspective. The research was designed based on the qualitative research model with phenomenological pattern. In this context, 10 immigrant children (M=5; F=5) from the third grade of primary school whose family had been living in Kayseri for one year were evaluated by the way of drawing picture which is known as a projective method. Quantitative data obtained was analyzed by using QSR NVİVO 10 software and descriptive analysis technique. In conclusion, it was found that children used war symbols such as, painted facts related with war, used almost all of the colors, and drew war materials as bigger.

Key words: War, Draw, Qualitative Research, Child, Refugee

GİRİŞ

Göç olgusu toplumların sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapısı ile birebir ilişkilidir ve insanların var olduğu günden bu yana pek çok bilimsel çalışmaya konu olmuştur. Göç terimi ekonomik hayattan kültüre kadar insanın her yönünü etkileyen, temel bir değişim aracı olan, çeşitli nedenler ışığında ortaya çıkan geçici ya da kalıcı süreli gerçekleştirilen bölgesel hareketlilik olarak tanımlanır (Gün, 2002; Nyberg, Nicholas ve Paul, 2002; Mutluer, 2003; Özer, 2004; Kalkım, 2009; Baran ve Pekşen Akça, 2016). Toplum üzerinde geniş çaplı değişiklikler meydana getirmesinin yanında (James, Romenie ve Zwanzig, 1998; Haas, 2006), aileleri ve bu aile içinde yer alan çocukları da gelişimsel ve ruhsal açılardan etkilemesi nedeni ile de oldukça önemli bir hal almaktadır (Gün, 2002; Kaştan, 2015; Aydoğdu, 2019; Pekşen Akça ve Aydoğdu, 2021). Nitekim göç hareketi ilk bakışta sadece bir yer değiştirme hareketi olarak değerlendirilse de derinlemesine incelendiğinde toplum üzerinde geniş çaplı değişiklikler meydana getirdiği görülmektedir (James ve diğerleri, 1998; Haas, 2006). Özellikle göç sürecini, süreç öncesindeki kargaşa anını yaşamış çocukların kimliğinde belirgin ve kalıcı izler bırakabilmektedir. Bu izler çocukların yaşamında önemli bir yer tutan oyun ve resimlerine yansıyabilmektedir. Projektif bir yöntem olan resimler, çocukların duygularını ifade etmesini kolaylaşırken, böylece savaşla iç içe yaşamış çocukların duygularını ve düşüncelerini net bir şekilde ortaya koymaları açısından oldukça bir önem taşımaktadır. Diğer yandan benlik algısı gibi çocuğun kendisi ile ilgili bazı ipuçlarını ortaya koymasına da olanak vermektedir (Abdi vd., 2004; Dizman vd., 2005). Çocuklar, duygularını, düşüncelerini, tutumlarını, hayallerini, isteklerini ve çevresini, ailesini ve kendisinin resimlerini çizerek ilişkilerinin niteliğini yansıtmaya çalışmaktadır (Clarke vd., 2002). Çünkü resim, çocuğun kendisini anlamlaştırmaya çalıştığı, dünyasını anlatım biçimi ve zihinsel gelişiminin göstergesidir. Çocukların kendiliğinden yaptıkları resimler, iyi analiz edildikleri takdirde gelişimleri hakkında ayrıntılı ipuçları verirler (Tanay, 2011).

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada savaş nedeniyle Suriye'den göç etmek zorunda kalan mülteci çocukların savaş algılarını projektif bir yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırmanın deseni, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama yöntemi ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Deseni: Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında "güncel bir olgu, olay, durum, birey ve gruplar üzerine odaklanılıp, derinlemesine" incelenmeye çalışılmaktadır (Ekiz, 2003). Araştırma yapmak için özel bir durumun varlığından bahsedilmesi gerekmektedir. Bir duruma ait etmenler bütüncül bir çerçevede birbiriyle ilişkili bir şekilde araştırılır. Birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak verilerin birbirini sınaması ve desteklemesi beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma 2021–2022 eğitim-öğretim yılında; Kayseri il merkezinde bulunan bir ilköğretim gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu nitel araştırma yaklaşımı kapsamında amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılarak belirlenmiş, tipik durum örnekleme ile çalışma yapılacak okul, ölçüt örnekleme ile de çalışma grubu belirlenmiştir. Çalışma grubunun seçiminde önceden belirlenmiş bir dizi ölçüt kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmada *"Suriye'den savaş nedeniyle gelmiş olma", "Kayseri ilinde ikamet etme" ve "çalışmaya katılmaya gönüllü olma"* ölçütleri dikkate alınarak çalışma grubu şekillendirilmiştir. Bu doğrultuda Kayseri iline göç etmiş olan toplam 10 (E=5; K=5) mülteci çocuk çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan çocuklara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: *Araştırmaya Dâhil Edilen Çocuklara İlişkin Genel Özellikler.*

Demografik Bilgiler	Kız	Erkek	Toplam
	f	f	f
Cinsiyet	5	5	10
Doğum yılı	5	5	10
• 2013	3	5	8
• 2014	2	-	2
Anne Öğrenim Düzeyi			
• Okur –yazar değil	5	4	9
• İlkokul mezunu	-	1	1
• Ortaokul mezunu	-	-	-
• Lise mezunu	-	-	-
• Üniversite mezunu	-	-	-
Baba Öğrenim Düzeyi			
• Okur –yazar değil	5	4	9
• İlkokul mezunu	-	1	1
• Ortaokul mezunu	-	-	-
• Lise mezunu	-	-	-
• Üniversite mezunu	-	-	-
Kardeş Sayısı			
• Bir	-	-	-
• İki	-	1	1
• Üç	4	-	4
• Dört ve üzeri	1	4	5

Tablo 1'de genel bilgi formu sayesinde edinilen veriler ışığında; çocuklardan 2013 yılı doğumlu olanların sayısı (8), 2014 yılı doğumlu olanlardan (2) daha fazladır. Dağılımda kız ve erkek çocukların sayılarının birbirleriyle aynı olduğu (10) anne ve babaların okur-yazar olmayanlarının (9) dağılımların eşit olduğu görülmektedir. Çocukların hiçbirinin ailede tek kardeş olmadığı, 4 ve üzeri kardeşe sahip olanların sayısının en yüksek olduğu (5) götürmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Yöntemi: Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen Genel Bilgi Formu kullanılmıştır. Genel Bilgi Formunda çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, anne-baba öğrenim düzeyi, anne-babanın hayatta olma durumu, kardeş sayısı, ailenin yaşam biçimi, gibi bilgileri içeren toplam 8 soru bulunmaktadır. Çocukların savaşa ilişkin algılarını belirlemek için çocuklara "Seni yada aileni Türkiye'ye gelmeden önce yaşadığın ülkede seni en çok üzen bir olayın resmini çizer misin" yönergesi verilmiş, ortaya çıkan resimler, çocuğun resmi çizdiği yer, resimde yanında olan kişi/kişiler, çizdiği resmin boyanma durumu, çizdiği resimde yer verilen şiddet unsurları içerikli olup olmama durumuna ait bilgileri içeren toplam 4 kriter doğrultusunda incelenmiştir. Çocukların verilen yönerge doğrultusunda resim yapacağı sınıf ortamı çocukların rahatlıkla oturabileceği ve birbirlerinden etkilenmeyecekleri şekilde düzenlenmiş, çocuklara pastel boya malzemesi ve beyaz renk A4 kâğıdı verilerek "Seni yada aileni Türkiye'ye gelmeden önce yaşadığın ülkede seni en çok üzen bir olayın resmini çizer misin" yönergesi doğrultusunda resim yapmaları istenmiştir. Resim çalışmasını tamamlayan çocukların yaptıkları resimlerle ilgili hikâyeler "resmin hikâyesi" şeklinde bire bir kaydedilmiş ve çocuklara kod verilerek (E1, E2, K1 vs.) yazıya dökülmüştür. Elde edilen veriler QSR N-VIVO 10 programı kullanılarak içerik analizine uygun olarak çözümlenmiştir. Bu aşamalar kapsamında veriler kodlanarak sınıflamalar yapılmış ve temalar düzenlenmiştir. Bu işlemlerin ardından bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır. Çözümlemelerde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çocukların resimlerindeki (Resim1) kodlamalara ilişkin referans cümleleri şunlardır:

K-1: "Savaş her zaman çocukların oyunlarını bozar ama el ele olursa insanlar her zaman mutlu olunabilir"

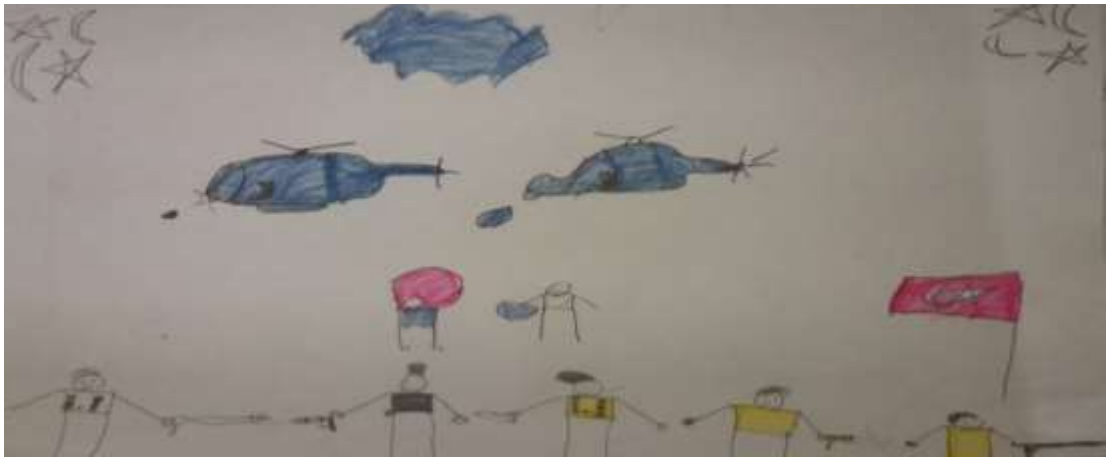

Resim 1: K-1 ait çizgisel çalışma

E-5: "Çocuklar hep bombalardan kaçarken ağlar, her yerleri kanar, ateşten kimse kaçamaz"

Resim 2: E-5 ait çizgisel çalışma

E-3: "Her zaman güçlü olmak gerekir, yoksa canın yanabilir. Çünkü kavgalar hep güçlü olmak için olur".

Resim 2: E-3 ait çizgisel çalışma

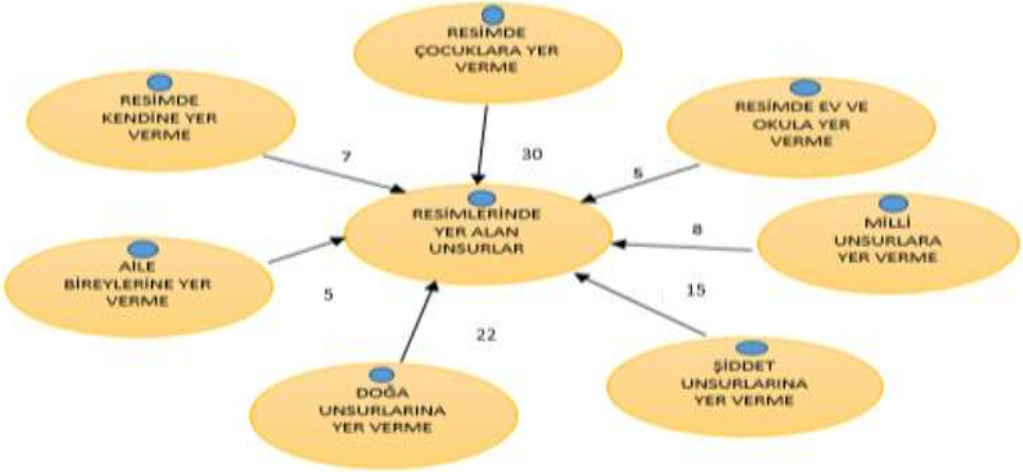

Şekil 1: Mülteci Çocukların Çizdikleri Resimlerde Yer Alan Unsurlar.

Çocukların çizdikleri resimde yer alan unsurlara ilişkin oluşturulan model incelendiğinde; çocukların doğa unsurlarına resimlerinde sıklıkla yer verdiği (22), resimlerinde diğer çocukları da resmettikleri (30), aile bireyleri (5) ve şiddet unsurlarına yönelik (15) varlıkları resmettikleri saptanmıştır. Savaş, kolektif şiddet türüdür ve zorlayıcı yaşam koşullarını bünyesinde barındırır. Siyasi ve politik baskılar, insanların yaşadıkları yerleri bırakarak, kimi zaman aile üyelerinde ayrı kalmaya, kimi zaman bu duruma ek olarak farklı bir kültüre uyum sağlama, yeni hayat düzeni içindeki belirsizliklere adapte olmaya, hatta bireyleri kimliksiz ve belgesiz yabancılar haline de getirebilmektedir (Dybdahl, 2001; Dyregrov, Gjestad ve Raundale, 2002; Baran ve Pekşen-Akça, 2016; Pekşen Akça ve Baran, 2016; Pekşen Akça ve Baran, 2017). Bu sürecin doğrudan ya da dolaylı olarak bir parçası olan çocuk bu durumdan olumsuz yönde etkilenmektedir. Özellikle yakınları bombardımandan etkilenen, bu sürece şahitlik etmiş çocuklarda bu etkiler sosyo-duygusal olarak da kendisini göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Savaş nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalan Suriyeli aileler, savaş ve göç dair aktarımları çocukların savaşa ilişkin algılarını etkileyerek, projektif bir yöntem olan resimler yoluyla bu durumun incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada;

- Çalışmaya katılan çocukların neredeyse tamamına yakınının resimlerinde savaş ve şiddete yönelik unsurlara yer verdikleri görülmüştür.
- Çocukların resimlerinde insan figürü, doğa figürleri ve ev figürlerini kullandıkları, çizgilerin genel olarak küçük ve silik bir şekilde çizildiği görülmektedir.
- Çocukların resimlerinde çoğunluklu olarak kendilerine ve diğer bireylere yer verdikleri, oyun arkadaşı olarak arkadaşları ve abla vb. fertleri çizdikleri, bu çizimleri genel olarak açık alanda tasvir ettikleri görülmüştür.
- Çocukların resimlerinde renkleri kullandıkları, özellikle savaş ve şiddete ilişkin unsurların yer aldığı resim çalışmalarında özellikle siyah ve kırmızı rengin baskın, belirgin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.
- Çocukların çizdikleri resimlerde cinsiyetine özgü özellikler taşıdığı, kendini çizdiği resimlerde cinsiyetiyle özdeşim kurduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak şu öneriler de bulunulabilir;

Savaşın izlerini korkutucu bir şekilde dile getiren çocuğun resimleri dikkatlice incelenerek; bu konuyla ilgili uzman kişilerden destek alınıp, çocukla ilgili diğer bilgiler ve bazı testler gibi ek yöntemlere başvurulmalı ve farklı çözüm yolları aranmalıdır. Savaş gibi travmatik yaşantıların ardından yürütülen kısa süreli grup çalışmalarının dışında, ileri düzeyde yardıma gereksinim duyan çocukların zihinsel sağlıklarının mümkün olduğunca iyileştirilmesi için uzun süreli bireysel programlarına da önem vermek gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Abdi, S., Jalili, B., Tavakoli, H. and Naderpour, M. (2004). Emotional Changes in Children Undergoing Cochlear Implantation Though Evaluation of Their Drawings. *Iran Journal Medical Sciences*, 29(2): 62-66.

Aydoğdu, F. (2019). *Göçmen aile çocuklarının uyum düzeylerine sosyal uyum eğitim programının etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Baran, G.ve Pekşen-Akça, R. (2016). Göç ve Aile. Aile Yaşam Dinamiği içinde s.241-263), Ed., G. Baran, Pelikan Tıp Teknik Kitapçılık, Ankara.

Clarke, L., Ungerer, J., Chahoud, K., Johnson, S., and Steifel, I. (2002). Attention deficit disorder is associated with attachment ınsecurity. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7: 179–198.

Dizman, H., Gültekin, G. ve Akyol, A. (2005). Çocukları Tanımada Resimlerin Önemi. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 23-30.

Dybdahl, R. (2001). Children and Mothers in War: An Outcome Study of a Psychosocial Intervention Program. Child Development, 72(4): 1214-1230.

Dyregrov, A, Gjestad, R. and Raundalen, M. (2002). Children Exposed to Warfare: A Longitudinal Study. Journal of Traumatic Stress, 15(1): 59-68.

Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel Ve Eleştirel Kuram Metodolojileri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Gün, Z. (2002). Çocuk ve Göç. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

James, F. J., Jeff A. R., Peter E. Z. (1998). The Effects of Immigration on Urban Communities. *A Journal of Policy Development and Research*, 3(3): 171-192.

Haas, H. (2006). The Social And Cultural İmpacts of International Migration on Moroccan Sending Communities: A Review, Morocco and the Netherlands. Amsterdam: Society, Economy, Culture.

Kalkım, A. (2009). Göç Eden ve Göç Etmeyen Ergenlerin Riskli Sağlık Davranışlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kaştan, Y.(2015). Türkiye'de Göç Yaşamiş Çocuklarin Eğitim Sürecinde Karşilaşilan Problemler. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2 (4):216-229.

Mutluer, M. (2003). *Göç Sorunsalı Üzerine Kuramsal Çerçeve*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Pekşen Akça,R.ve Aydoğdu,F. (2021). Mülteci Çocukların Resimlerinde Oyun Algısı, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(1),58-69.

Pekşen Akça, R. ve Baran, G. (2016). Investigation of game perception of Syrian refugee children attending to first grade of primary school by using picture drawing method. International Journal of Humanities and Social Science Inventıon, 5, 16-23.

Plunkett, M.C. and Southall, D. P. (1998). War and children. *Archives Of Disease in Childhood,* 78: 72-77

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

IMMIGRANT WOMEN FACE DOUBLE DISCRIMINATION AS WOMEN AND IMMIGRANTS

GÖÇMEN KADINLAR KADIN VE GÖÇMEN OLARAK ÇİFTE AYRIMCILIĞA MARUZ KALIYORLAR

***Olaa ALASWAD*[1]**

[1]Gaziantep University, Faculty of Economics and Business Administration

Gaziantep University Migration Institute Graduate Student,

Gaziantep, Turkey

ORCID ID:0000-0001-7946-813X

***Assist. Prof. Dr. Mesut ŞÖHRET*[2]**

[2]Gaziantep University, Faculty of Economics and Business Administration,

International Relations, Gaziantep, Turkey

ORCID ID: 0000-0003-4052-9286

ABSTRACT

Gender-based discrimination, sexual harassment, pregnancy discrimination, unequal pay for women doing the same job as men, nationality, and citizenship of women and girls, health, education, marriage, rights, employment rights, parental rights, and inheritance and property rights. These forms of discrimination against women are incompatible with the empowerment of women. Today, people all over the world are on the move. They migrate to escape poverty, improve their livelihoods and opportunities, or escape conflict and destruction in their home country. The increase in the number of international migrants reached 281 million people living outside their country of origin in 2020; Women represent about half of all international migrants worldwide.

During the migration journey, women still face all kinds of double discrimination as both women and immigrants. More importantly, women act as independent or single immigrants rather than as wives, mothers, or daughters of male immigrants. These cross-border movements are increasingly determined by economic factors, with women becoming part of the flow of workers and in them the main wage earners for their families. Yet they continue to flee conflict, famine, persecution, epidemics, land degradation, natural disasters, and other situations that affect their habitats, livelihoods, and security. Among the non-economic factors explaining female migration, gender discrimination has recently proven to be of particular importance. Despite efforts to reduce gender inequalities around the world, overall, Women continue to lag in basic freedoms and opportunities, which can affect their migration behavior. However, the expected direction of the effect is uncertain. Although international human rights law prohibits discrimination based on gender, it ensures that men and women enjoy their civil, cultural, economic, political, and social rights equally.

Many migrants, asylum seekers, and asylum-seeking women and girls are subjected to various forms of gender-based violence in their country of origin, during their journey to or on arrival in Europe. This study aims to draw attention to the injustice caused by this situation by focusing on the causes and consequences of the discrimination that immigrant women are exposed to, both during their migration journey and in the destination countries they migrate to because they are both women and immigrants.

Keywords: Immigrant Women, Discrimination against Women, Double Discrimination, Gender Discrimination, Woman Rights, Double Discrimination against Immigrant Women

ÖZET

Cinsiyete dayalı ayrımcılık, cinsel taciz, hamilelik ayrımcılığı, erkeklerle aynı işi yapan kadınlara eşit olmayan ücret, kadın ve kız çocuklarının uyruğu ve vatandaşlığı, sağlık, eğitim, evlilik, haklar, istihdam hakları, ebeveyn hakları ve miras ve mülkiyet hakları. Kadınlara yönelik bu ayrımcılık biçimleri, kadınların güçlendirilmesiyle bağdaşmaz. Bugün dünyanın her yerinden insanlar hareket halinde. Yoksulluktan kaçmak, geçim kaynaklarını ve fırsatlarını iyileştirmek veya kendi ülkelerindeki çatışma ve yıkımdan kaçmak için göç ederler. Uluslararası göçmen sayısındaki artış, 2020 yılında menşe ülkeleri dışında yaşayan 281 milyon kişiye ulaşmıştır; Kadınlar, dünyadaki tüm uluslararası göçmenlerin yaklaşık yarısını temsil ediyor.

Göç yolculuğu sırasında kadınlar, hem kadın hem de göçmen olarak hala her türlü çifte ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Daha da önemlisi, kadınlar erkek göçmenlerin eşleri, anneleri veya kızları olmaktan ziyade bağımsız veya bekar göçmenler olarak hareket etmektedir. Bu sınır ötesi hareketler, giderek artan bir şekilde ekonomik faktörler tarafından belirlenmekte, kadınlar işçi akışının bir parçası haline gelmekte ve içlerinde aileleri için ana ücretliler haline gelmektedir. Yine de çatışma, kıtlık, zulüm, salgın hastalıklar, arazi bozulması, doğal afetler ve yaşam alanlarını, geçim kaynaklarını ve güvenliklerini etkileyen diğer durumlardan kaçmaya devam ediyorlar. Kadın göçünü açıklayan ekonomik olmayan faktörler arasında cinsiyet ayrımcılığının özel bir önemi olduğu son zamanlarda kanıtlanmıştır. Dünya genelinde cinsiyet eşitsizliklerini azaltmaya yönelik çabalara rağmen, genel olarak Kadınlar, göç davranışlarını etkileyebilecek temel özgürlükler ve fırsatlarda geri kalmaya devam ediyor. Uluslararası insan hakları hukuku cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasaklasa da, erkeklerin ve kadınların medeni, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal haklarından eşit şekilde yararlanmasını sağlar.

Birçok göçmen, sığınmacı ve sığınmacı kadın ve kız çocuğu, Avrupa'ya yolculukları sırasında veya Avrupa'ya vardıklarında menşe ülkelerinde cinsiyete dayalı çeşitli şiddet biçimlerine maruz kalmaktadır. Bu çalışma, göçmen kadınların hem göç yolculukları sırasında hem de göç ettikleri ülkelerde hem kadın hem de göçmen olmaları nedeniyle maruz kaldıkları ayrımcılığın neden ve sonuçlarına odaklanarak bu durumun neden olduğu adaletsizliğe dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen Kadınlar, Kadınlara Karşı Ayrımcılık, Çifte Ayrımcılık, Cinsiyet Ayrımcılığı, Kadın Hakları, Göçmen Kadınlara Çifte Ayrımcılık

INTRODUCTION

Humans have all equal rights and protection and everyone is entitled in full equality The law preserves for everyone the right to equality and the enjoyment of full human rights, whether civil, social, cultural, economic, or political, on an equal footing between all, regardless of color, religion, race, or gender. International law also prohibits discrimination based on sex. In light of the waves of global migration that countries witnessed, women were the first responders in crises, whether in their country of origin or the diaspora.

Often women migrate independently to get better work or to obtain an education or as housewives, and in some cases, many women migrate to escape the racial discrimination they face in their countries or for fear of forced marriage customs.

Women still face double discrimination as women and as migrants, as well as persecution and ill-treatment, whether on the way to immigration or detention centers in illegal immigration or the country of destination. The vulnerability of immigrant women increases when it comes to their integration into the labor market, as they suffer from long working hours in addition to lower wages compared to the original population and compared to men, and they work in informal jobs, which makes them more vulnerable.

Many migrant women experience double violations of their rights as women and migrants during their journey. Women at particular risk include pregnant women, new or breastfeeding mothers, older women, and persons with disabilities.

Many migrant women also suffer from a lack of medical care and a lack of medical care for pregnant and postpartum women, and it is estimated that 1 out of every female refugee and the displaced person has been subjected to physical violence, and they suffer from more difficulties than male migrants suffer.

The International Organization for Migration (IOM) has recorded in December 2021 the deaths of 541 migrant women As a result of being subjected to violence or lack of basic needs and shelter. Many migrant women lost their lives as a result of violence or because they lacked adequate food or water.“The pervasiveness of discrimination around the world continues to restrict migrant women’s movement, with limited or no access to safe, regular migration channels. Also, Those who do make it to their destination can face anti-migrant backlash, racism, and xenophobia which are on the rise everywhere, exacerbated by the socio-economic” (Ferrant. G, el st, 2014).

The United Nations at its 2015 session recognizes that migrants, in general, suffer from exploitation, hatred, abuse, and racism from residents of host countries, and this is even more acute for female migrants, who in addition suffer social and physical violence. and exploitation, discrimination, and abuse during the migration journey and after arrival in host countries. Although OHCHR asserts, “Under international human rights law, all women, including migrant women, have the right to be free from discrimination based on sex and gender” (OHCHR, 2015: 15)Many migrant women lost their lives as a result of violence or because they lacked adequate food or water. Migrant women face additional violence such as physical violence and sexual harassment. The discrimination faced by migrant women creates great challenges for them in the host countries, which hinders their success in the countries of destination. These challenges are reflected in all aspects of their lives and are increasing and taking a worse position in the labor market.

This study aims to draw attention to the injustice caused by this situation by focusing on the causes and consequences of the discrimination that immigrant women are exposed to, both during their migration journey and in the destination countries they migrate to because they are both women and immigrants, we focus on the discrimination in the labor market and profit with some statistic.

1. IMMIGRANT WOMEN FACE DOUBLE DISCRIMINATION AS WOMEN AND IMMIGRANTS, LABOR MARKET AS EXAMPLE

1.1 Labor market

One of the most important challenges faced by women is violence which they faced during the migration routes.

The participation of migrant women in the labor market is less than migrant men, due to many reasons as racial discrimination by employers, in addition to their maternal duties, and the culture in their country of origin plays a role in this. Considering that women participate in the labor market is less visible and less regulated than men, makes migrant women are more vulnerable to the risk of being exploited. The rate of participation of migrant women in the labor market is 47%, compared to 74% of migrant men, and this gender gap in the labor market is constant since 1995.

Graphic 1: Migrants in the Labor Market in 2020. (ILOGlobal Estimates on International Migrant, 2020)

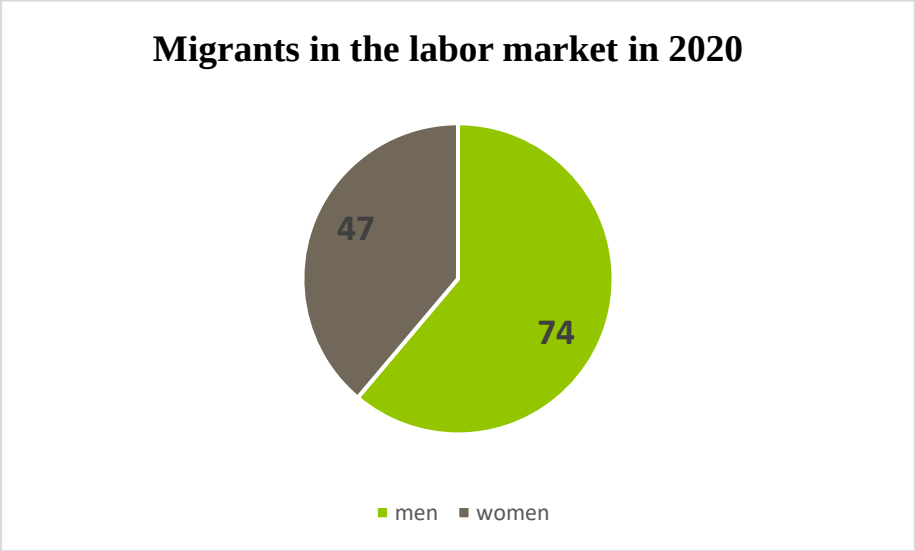

The rate of participation of migrant women in work is less than the native women, where the percentage of female migrant workers in 2017 was 48.1%, while the percentage of native women is 63.5% (ILO REPORT, 2018:12).

Graphic 2: Women Participation in Labor Market in 2017. (ILO REPORT, 2018:12).

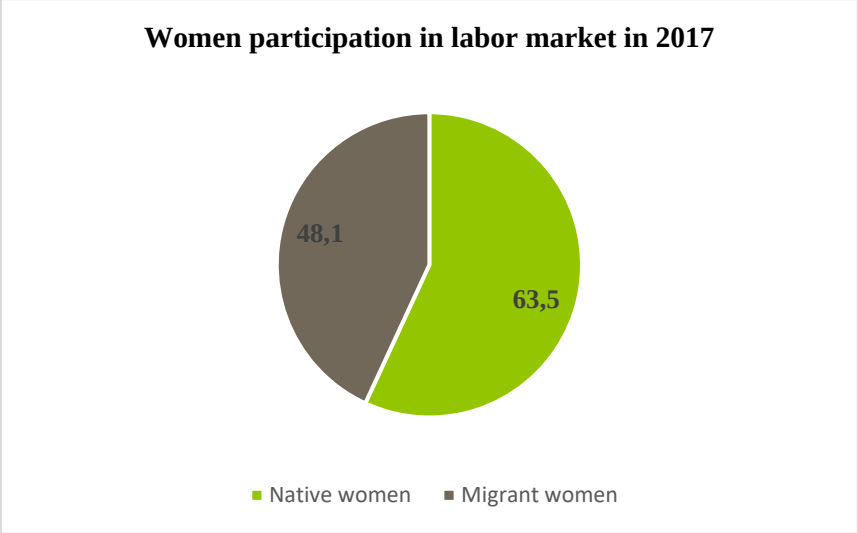

According to OECD the gap experienced by migrant women in Europe is not only compared to the participation of migrant men in the labor market but also compared to European women or immigrant women born in Europe, where the participation rate in the labor market has reached57 percent for refugee women, who rank at the bottom for 61 percent to non-EU-born migrant women; 66 percent for native-born women; and 77 percent for refugee men. (Duran, 2018: 57- 62)

Graphic 3: Rates of Refugee Women Employed in EU (Duran, 2018: 57- 62)

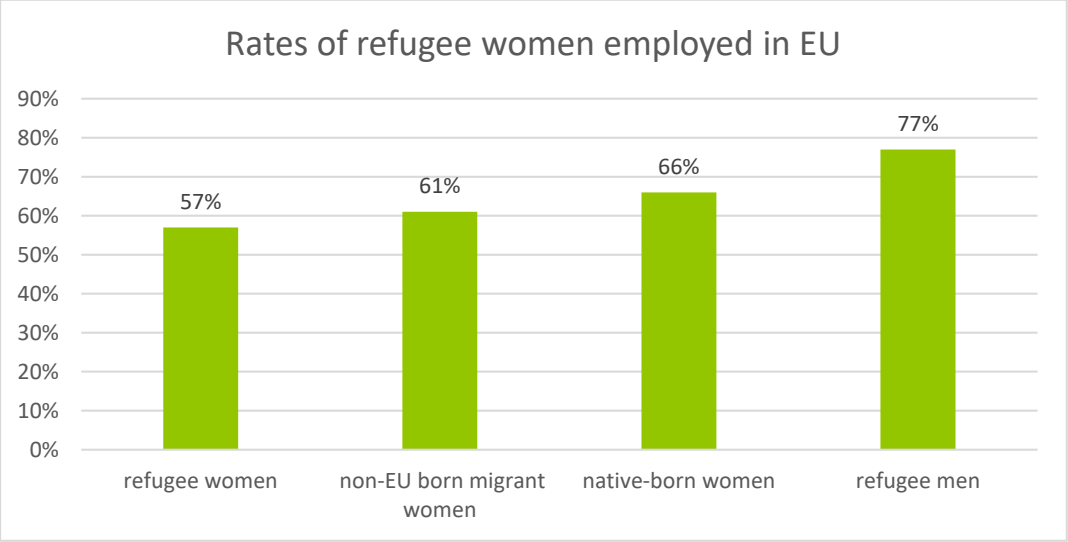

Compared to Turkey, the gap between migrant women and migrant men is still large in participation in the labor market, that 87 percent of Syrian refugee women were not in employment, whereas the ratio was 18 percent among Syrian men. (Duran, 2018: 57)

and the unemployment rate was 97 percent for non-camp Syrian refugee women in Turkey(UNHCR 2017: 8)

Graphic 4: Rates of Non-Employed Refugee in Turkey in 2014 and 2017 (Duran, 2018: 57; UNHCR 2017: 8)

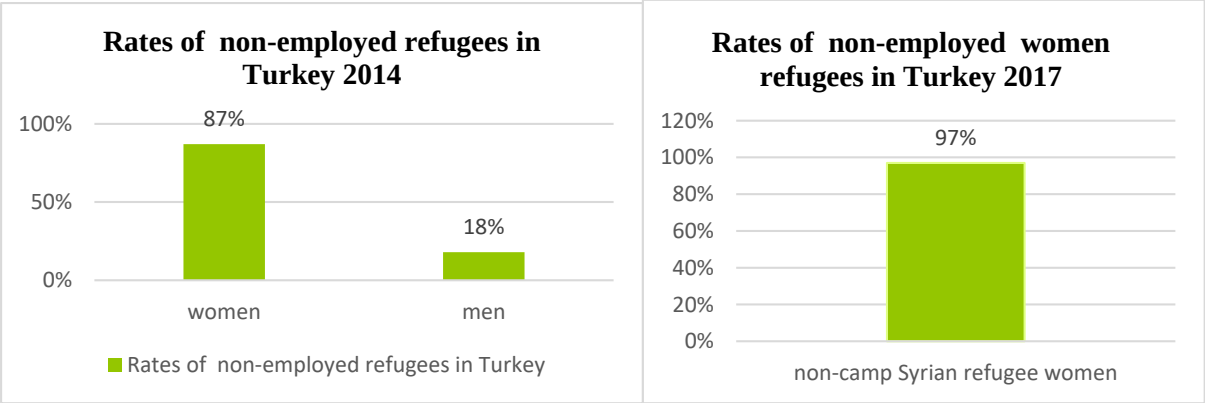

Comparing employment rates for migrant women and men between Turkey and Europe shows that there is a gender gap and inequality, which is an issue that still exists for women. (Duran, 2018: 47).

1.2 The wages and working hours gender inequality

According to an International Labor Organization " Syrian men earned on average TRY1,337 – 5% below the minimum wage applicable – while Syrian women earned TRY1,083, Also, Syrian women earned almost 20% less than their male counterparts and nearly 25% below the minimum wage".

Moreover, 75% of Syrian women workers put in more than 45 hours per week, and nearly 9.8% work more than 70 hours weekly in hard conditions. (ILO support to refugees,2020). Also, in addition to lower-income and increased working hours, they receive 13% less compensation compared to nationals.

Graphic 5: Migrant Women Average Wage in Turkey in 2017 (ILO support to refugees, 2020)

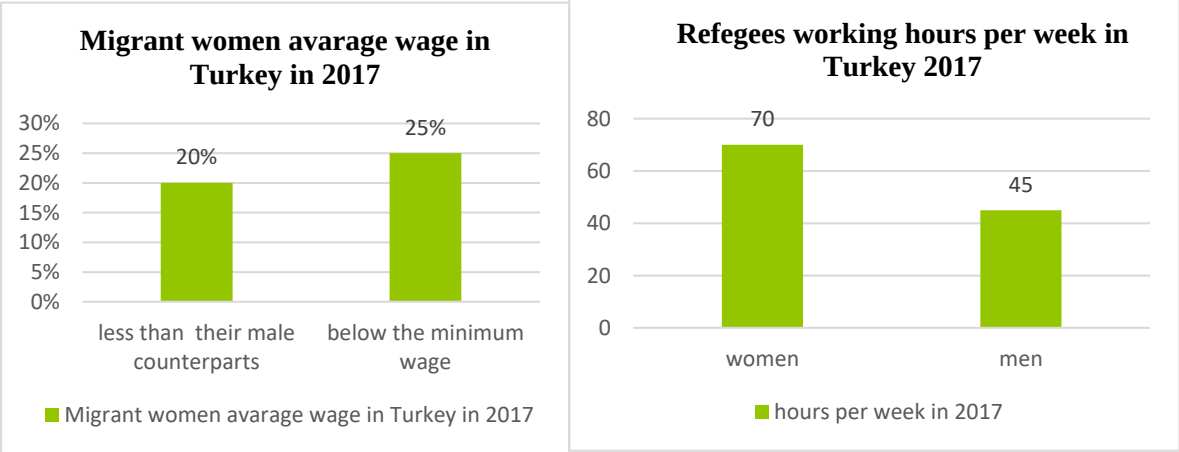

Graphic 6: Minumum Wage in Turkey in 2017 (ILO support to refugees,2020)

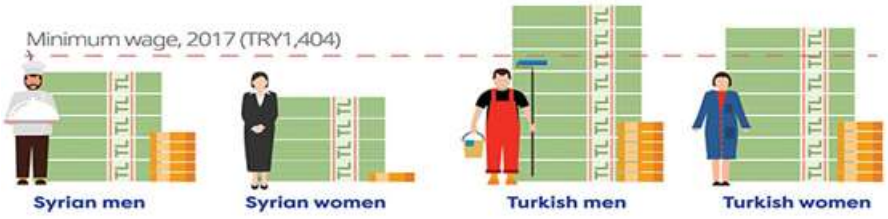

Although working immigrant women typically have lower wages, women often send a higher percentage of their income to support health, education, and the family in their home countries. Thus, according to estimates by the World Bank, female migrants are responsible for half of theremittances estimated at $601 billion. For example, working women in Nepal, most of whom work in domestic care, contribute to about 50% of migrant worker remittances; also, in Sri Lanka in 1999, 62 percent of total remittances were from migrant women, accounting for more than 50 percent of the trade balance, and in the Philippines in 2001, migrant women's remittances contributed $6.2 billion. (Kawar. M, 2005: 70 -87).

With the advent of the Corona pandemic, discrimination against immigrants increased and had a greater impact on immigrant women, and the economic downturn led to disproportionate effects on employment rates and wages, which led to more exploitation and denial of social protection and medical care, especially about domestic labor. Migrant women are pushed to work long hours for little financial compensation, and domestic and care workers remain unprotected. They are also more exposed to the virus because of their direct contact, and they are at risk of losing their jobs due to family fears of virus transmission. (Elo, et al,2020; UN women migrant workers, 2017: 2; OCHA, Women, and migration, 2019).

1.3 The gender differences within working sectors.

Major gender differences exist within the working sectors, where the working rate shows that 66.2 percent of migrant men e in services, 26.7 percent are in the industry and 7.1 percent are in agriculture, while for migrant women, 79.9 percent are in services, 14.2 percent are in the industry, and 5.9 percent are in agriculture. (ILO Global Estimates on International Migrant Workers, 2019: 24)

Graphic 7: International Migrant Workers in Working Sectors (ILO Global Estimates on International Migrant Workers, 2019: 24)

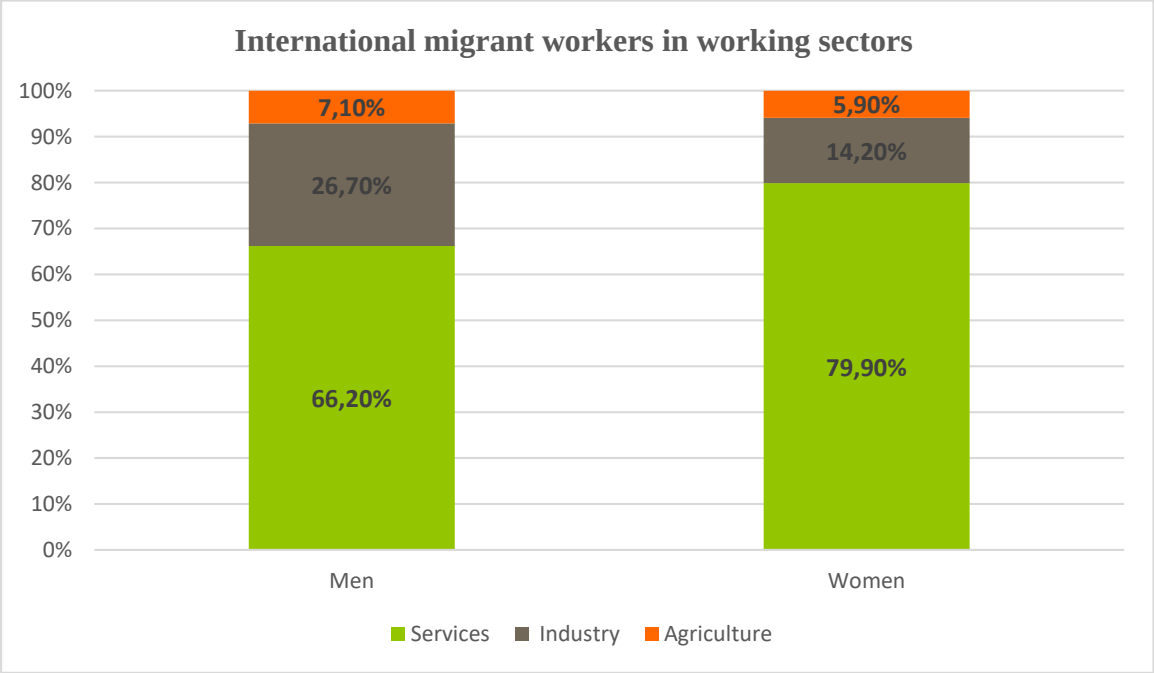

1.4 Migrant women in the domestic and care sector

Migrant women are highly represented in the domestic and care sector, due to the increasing demand for domestic labor, care, and health, According to UN women, women make up 73.4 percent of international migrant domestic workers. However, many of them are considered irregular employees or subject to the illegal residence and are therefore excluded from the statistics.

They also suffer from unequal working conditions and long working hours of up to 24 hours and six or six days and a half work per week.

The domestic labor sector in the United States of America alone, for example, is expected to grow by 70% as the preoccupation of national women, in addition to the lack of affordable public care, has led to an increase in immigrant women's work in domestic.(Bastia.T el st, 2019:5); (UN women migrant worker, 2017:1)Over the past ten years, migrant workers accounted for 47 percent of the increase in the labor force in the United States and 70 percent in Europe. (UN women migrant worker, 2017:1)

Graphic 8: Rate Of Migrant Women Domestic Workers (UN women migrant worker, 2017:1)

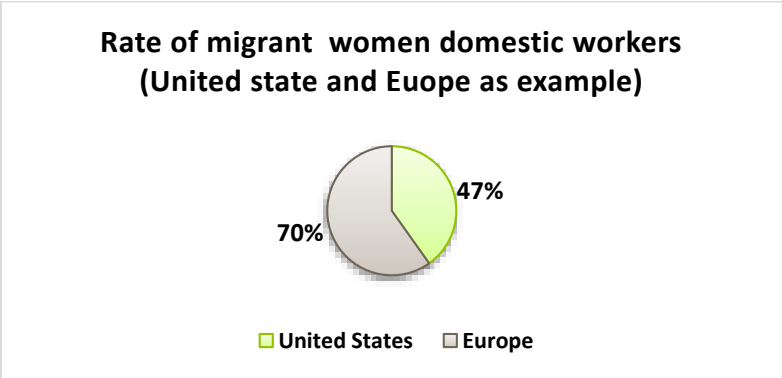

2 . EDUCATION AND EFFECT ON THE LABOR MARKET

The relatively low educational level of refugee women is primarily a challenge. Almost 50 percent of refugee women in Europe have a low level of education, compared to 40 percent of refugee men. Likewise, in Turkey, the overall educational level of Syrian refugee women is recorded to be considerably low in comparison to refugee men ”(IOM, 2002:4).“To explicate, the total percentage of “illiterate, literate, and primary school graduates” of refugee women correspond to 64 percent. When higher levels of education such as middle school, high school, and university are considered all together, they constitute the remaining 36 percent, whereas the rate is 45 percent among refugee men (OECD, 2016: 19).

Graphic 9:Low Education Levels of Refugees in Europe and Turkey 2017 (IOM, 2002:4; OECD, 2016: 19).

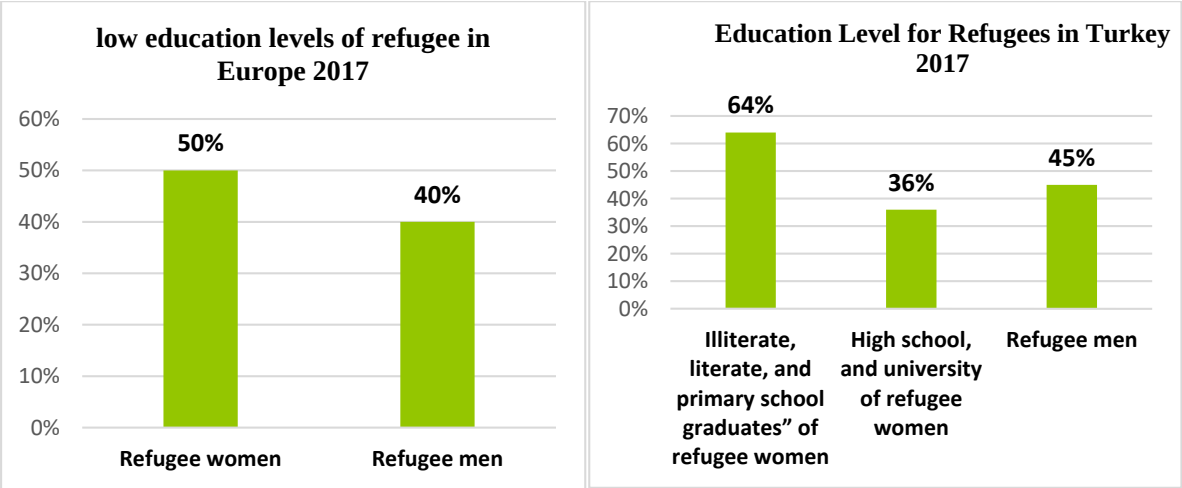

When examining the impact of educational attainment on the situation of immigrant women in the labor market, it was noted that the employment rate of refugee women with high educational attainment is 70%, while the employment rate of illiterate immigrant women is 15% (Duran, 2018:58-60).

Graphic 10:Educational Attainment and its Impact on the Participation of Immigrant Women in The Labor Market (Duran, 2018:58-60).

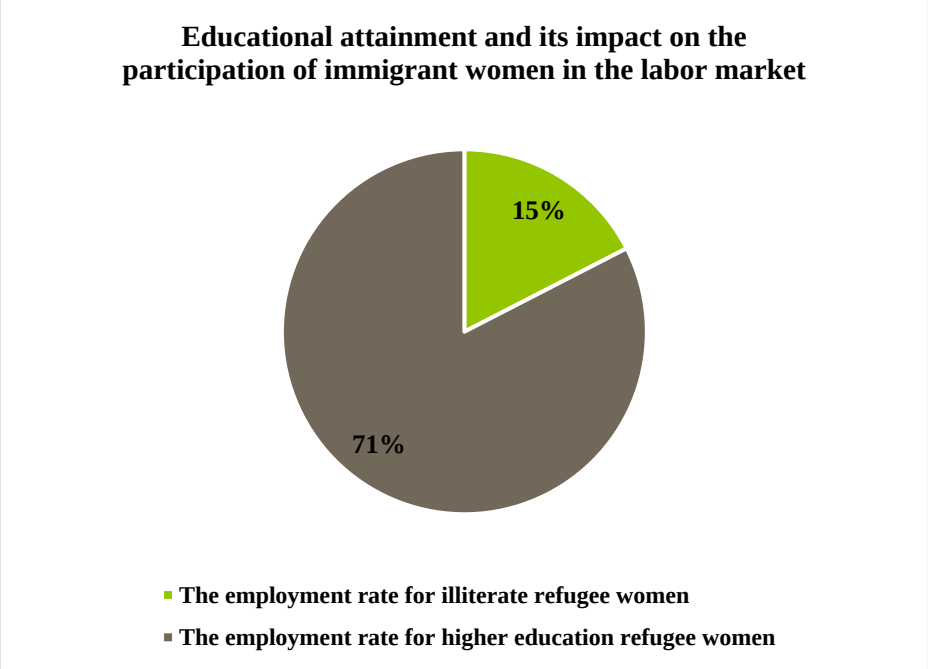

However, women's access to employment opportunities does not mean that they are treated on an equal basis with male immigrants or with citizens, as they suffer racial and gender discrimination, especially in wages and working hours, in addition to the fact that the duties of immigrant women as mothers hinder their access to the training necessary for development in the labor market. Similarly, within the Turkish experience, observe that "women tend to feel more exposed to discrimination, [especially] while carrying out household chores and caring for family members" (Duran, 2018: 58-60).

It must also be noted that "cultural patterns" play a role in the low activity of migrant women in the labor market in the host country, in addition, that women are also classified as part of the family migration and not as individual talents, Finally lead the migrant women with higher education Working in fields unrelated to their education. (Elo, et al, 2020: 6)

3. MIGRANT WOMEN'S LEGAL RIGHTS

Most migrant women tend to work in informal sectors that are not covered by legislation or legal protection, in addition to migrant women's lack of awareness of their legal rights and worker culture, in addition to the fear of dismissal from work which leads to an increase in cases of exploitation and abuse, in addition to the fact that The process of migrant integration is the most issue of women's problems (eg social and psychological impacts, family relationships, financial difficulties, employment-related problems). (Kawar. M, 2005: 70 -87)

4. DANGERS TO PHYSICAL AND MENTAL HEALTH

Migrants are exposed during the migration journey and after their arrival due to poor accommodation to a higher risk of death and are also exposed to infectious diseases, and immigrant women are more vulnerable to this and are exposed to reproductive complications.

Migrant women and young migrant women in illegal immigration are also subjected to violence, rape, abuse, and human trafficking. An estimated two million individuals, mainly women, and girls have been trafficked annually (approximately 2.3% of all female migrants).

Also, health behaviors and the environment affect the reproductive health of immigrant women and the incidence of some types of cancer and cardiovascular diseases (Llácer. A, el st, 2005).

Graphic 11:Postpartum Depression(Rana. M, 2019: 6)

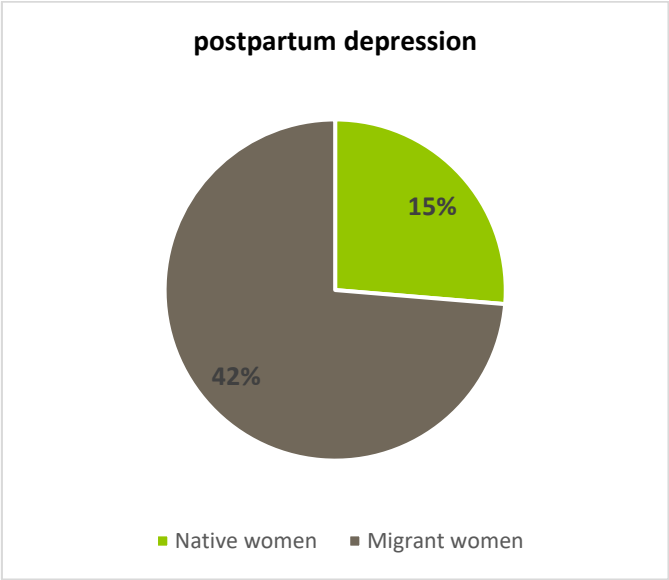

Due to the living conditions and several factors, of painful and stressful events they experience during the process of fleeing and in host countries in the immigration countries, migrant women suffer from

rates almost triple that of the general population, "while native-born women experience postpartum depression at rates of 10-15%, migrant women experience it at varying rates of around 42%" (Rana. M, 2019: 6).

CONCLUSION

Despite the challenges faced by migrant women during the migration journey and in the host countries, migration provides new opportunities for women and financial independence in addition to contributing financial support in their countries of origin. It also adds some social and cultural changes in the host countries in addition to the transfer of knowledge and skills. (Kawar M, 2005: 70-87)

Therefore, measures must be taken for immigrant, refugee, and asylum-seeking women to obtain their human and social rights, as well as their rights to employment, education, health, social protection, and individual freedom. and social care when necessary, and make them aware of their legal and health rights and the services available to them and provide the necessary information about that.

Moreover, developing policies that ignore gender in immigration and integration issues, especially those targeting double discrimination in the labor market.

REFERENCES

1. Bastia.T el st (2019) Women migrants in the global economy: a global overview and regional perspectives, Published online (13 Mar 2019) DOI: 10.1080/13552074.2019.1570734.
2. Duran. N (2018) Dual Discrimination of Syrian Refugee Women in the Labour Markets In Europe and Turkey: Identifying the Challenges, Istanbul university press, DOI: 10.26650/jspc.2018.75.0008.
3. Elo. M, el st(2020)Female Migrants, and Brain Waste – A Conceptual Challenge with Societal Implications, published by International Migration©2020 IOM, DOI: 10.1111/imig.12783.
4. Ferrant. G, el st(2014) The role of discriminatory social institutions in female South-South migration, OECD Development Centre, (April 2014).
5. Kawar. M (2005)Gender and Migration: Why are Women more Vulnerable?, Graduate Institute Publications, (20 July 2016) DOI: 10.4000
6. ILO (2019) Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology – Third edition. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_808935.pdf (14.03.2022)
7. ILO (2018)Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology-second edition, ISBN: 978-92-2-132671-7 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_652001.pdf (15.03.2022)
8. ILO (2020) Global Estimates on International Migrant Workers Results and Methodology Third edition, ISBN: 9789220346570 (Web PDF). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_808935.pdf (16.03.2022)
9. ILO's support to refugees and host communities in Turkey (2020), project code: TUR/19/02/USA https://www.ilo.org/ankara/projects/WCMS_379375/lang--en/index.htm (15.03.2022)

10. Llácer. A, el st (2005) The contribution of a gender perspective to the understanding of migrants' health, DOI: 10.1136/jech.2007.061770

OHCHR declaration (2015), source: United Nations Department of Public Information, NY,https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/english?LangID=eng (17.03.2022)

11. OCHA, (8 Mar 2019) Women and migration: vulnerability in the face of abuse and discrimination. https://reliefweb.int/report/world/women-and-migration-vulnerability-face-abuse-and-discrimination (18.03.2022)

12. Rana. M(2019)Syrian Refugee Mothers in Jor Syrian Refugee Mothers in Jordan: Perceived Social Suppor ed Social Support and Postpartum Depression.

13. UN Women, 2017, women migrant workers' contributions to the development, UN Women office publishing https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2017/Policy-brief-Women-migrant-workers-contributions-to-development-en.pdf (19.03.2022)

14. Sf UN Report (2021), https://www.un.org/annualreport/files/2021/09/2109745-E-ARWO21-WEB.pdf (19.03.2022)

15. UN WOMEN (2021) Statement for International Migrants Day (15 December 2021)https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2021/12/un-women-statement-for-international-migrants-day-18-december-2021 (19.03.2022)

16. UN women refugees and migrants.https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/women-refugees-and-migrants (20.03.2022)

GÖÇMENLERE YÖNELİK TUTUMLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER: NİCEL BİR ANALİZ

FACTORS AFFECTING ATTITUDES TOWARD IMMIGRANTS: A QUANTITATIVE ANALYSIS

Ahmet FİDAN[1]

[1] Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji, Adıyaman, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8992-6875

ÖZET

Tarih boyunca önemli sosyal bir sorun olan göç ve göçmen olguları 21. yüzyılda çok daha önemli bir konu olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle son yıllarda artan savaş ve diğer etkenlerden dolayı milyonlarca insan yurtlarından göç etmek sorunda kalmıştır. Kendi yerlerinden göç etmekle beraber göç edilen ülkelerde de göçmenler birçok sorunla yüz yüze kalmaktadır. Göçmen nüfusun çok olduğu ülkelerde göçmenlere yönelik tutumları etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak ve incelemek son on yıllarda araştırmacılar için önemli bir çalışma alanı olmuştur. Bundan dolayı bu çalışmanın amacı literatürde ulusalcılık ve vatanseverlik olarak bilinen negatif faktörlerin göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki etkisini incelemektedir. Literatürde daha önce yapılmış çalışmalar ve ulusal kimlik ve vatanseverlik yaklaşımlarına dayandırılarak birkaç hipotez oluşturulmuştur. Çalışmanın verileri, Dünya Değerler Araştırması'nın 2018 yılında Türkiye'de 2415 kişiden topladığı verilerden oluşturulmuştur. Regresyon analizi kullanılarak faktörler arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ulusal ve vatanseverlik faktörleri ile göçmenlere yönelik pozitif tutumlar arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Daha da ayrıntılı açıklamak gerekirse, ulusalcılığı temsil eden toplum için çalışma ve toplum için üretkenliği destekleme arttıkça göçmenlere yönelik negatif tutumlar artmaktadır. Bunun yanı sıra vatan uğruna savaşmaya olumlu yaklaşanlar, vatan uğruna savaşa olumlu yaklaşmayanlara göre göçmenlere yönelik daha negatif tutumlara sahip olmuştur. Çalışmanın bu sonuçları dünyada son yıllarda en çok göçmene ev sahipliği yapan Türkiye'de literatüre önemli katkıda bulunmuştur. Bu sonuçlar ülkenin sosyokültürel ve politik bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ulusalcılık, vatanseverlik, tutumlar, göçmenler, Türkiye.

ABSTRACT

Migration and immigrant phenomena, which have been an important social problem throughout history, have emerged as a much more important issue in the 21st century. Especially in recent years, due to the increasing war and other factors, millions of people have had to migrate from their countries. Along with immigrating from their own places, immigrants also face many problems in countries where they migrate. Revealing and examining the factors affecting attitudes towards immigrants in countries with a large immigrant population has been an important field of study for researchers in recent decades. Therefore, the purpose of the present study is to examine the effects of negative factors known as nationalism and patriotism in the literature on attitudes towards immigrants. Based on previous studies in the literature and national identity and patriotism perspectives, several hypotheses were developed and tested. The data of the study was derived from the data collected by the World Values Survey from 2415 people in Turkey in 2018. The relationship between the factors was analyzed by using regression analysis. According to the results of the analysis, a negative relationship was found between national factors, patriotism and attitudes towards immigrants. More specifically, work for the society and support for productivity as factors of nationalism increases the unfavorable attitudes toward immigrants. Moreover, people who state they fight for county had more negative attitudes toward immigrants compared to people who are unwilling to fight for country. The results of the study have contributed

significantly to the literature in Turkey, which has hosted the most immigrants in the world in recent years. These results are discussed in the sociocultural and political context of the country.

Keywords: Nationalism, patriotism, attitudes, immigrants, Turkey.

GİRİŞ

Dünyadaki belli başlı ve özellikle batılı toplumlarda göç ve göçmenlik sorunu kalıcı bir özelliğe bürünmüştür. Başka bir deyişle, kitlesel göç ve göçmenler çoğu ülkeyi etkileyen küresel bir olgudur ve yeni gelen göçmenler de dahil olmak üzere toplumlar, topluluklar ve bireyler için birçok sorunu ortaya çıkarmaktadır. Son yıllardaki sosyal, kültürel be politik sonuçlarına dayandırılarak, siyasi partilere bağlılık ve görüşlerinden bağımsız olarak mevcut göç politikalarına toplumlar içerisinde güçlü bir destek yoktur. Göçmenlere yönelik halkın olumsuz yönde tutum ve davranış sergilemesi büyük sosyal ve politik yıkımlara yol açabilir. Buna ek olarak, bu tutumların şiddetlenmesiyle, göçmenler gündelik yaşamlarında ayrımcılık ve dışlanmaya aruz kalmaktadır (Ponce, 2017; Zick, Pettigrew, & Wagner, 2008). Bireyleri göçmenlere karşı olumsuz olmaya iten şeyin ne olduğunu göçün kötü sonuçlarından kaçınmaya çalışmak ve yeni gelenlerin başarılı uyumunu artırmak için çok önemlidir. Bundan dolayı, göçmenlere karşı olumsuz görüşler ve göçmenlik problemi devam ederken, sosyal bilimlerde de göçmenlik tartışmalı bir konu olarak kalmaya ve ele alınmaya devam etmektedir (Ponce, 2017; Wagner, Christ, ve Heitmeyer, 2010).

Göçmenlere yönelik toplumsal ve kişisel tutumlar önemli bir sosyal konu haline gelmiştir. Çünkü bu tutumlar bu konudaki siyasi karar vericilerin kararlarına büyük bir ölçüde etki edebilir. Bununla birlikte bu tutumlar göçmenlere yönelik destekleyici kararları etkileyebildiği gibi göçmenler için olumsuz sonuçlara sebep olabilecek bir ortam oluşmasına da sebep olabilir. Örneğin göçmenlerin göç ettiği yerdeki uyumunun daha fazla zaman alması ve düşmanca tavırlara maruz kalmak bu tarz olumsuz sonuçlar içerisinde yer alabilir (Verkuyten, 2021). Göçmenlere yönelik tutumlarla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların büyük bir çoğunluğu batılı ve gelişmiş ülkelerde yapılmıştır. Fakat göçmenlere yönelik tutumlar evrensel olarak aynı yönde veya benzer değildir. Bu yüzden bu çalışmanın amacı Doğu ve batı arasında yer alan bir ülke olan ve son yıllarda çok büyük göçlere maruz kalan Türkiye'de göçmenlere yönelik tutumları etkileyen faktörleri incelemektir.

Göçmenlere yönelik tutumları yönlendiren bir dizi faktör bulunmaktadır. Batılı toplumlarda yapılan birçok çalışma vatanseverlik ya da ülkeye bağlılık faktörü üzerinde durmuştur. Bu çalışmalara göre, göçmenlerin oranının arttığı, ekonomik durumun zayıfladığı ve toplumdaki ideolojik iklimin hiyerarşiyi güçlendiren ve statükoyu koruyan norm ve değerlerin hâkim olduğu durumlarda, bireysel farklılıklar göçmen karşıtı tutumlar için daha önemli olmaya başlar (Fasel, Green, ve Sarrasin, 2013). Ülke ve kültüre olan güçlü ulusal bağlılık veya vatanseverlik göçmenlere karşı olumsuz tutumları daha da arttıran bir faktör olarak ortaya konulmuştur (Verkuyten, 2021). Buna ek olarak, ülkesine bağlılık gösteren bireyler, kültürel olarak farklı göçmenlere karşı artan olumsuzlukla tepki vermeye özellikle eğilimlidir (Hellwig ve Sinno, 2017). Aşırı vatanseverlik, insanların ulusu veya grubuyla yoğun bir uyum içinde olmaları ve bu politikaların ve uygulamalarının eleştirel olmayan bir şekilde kabul edilmesi ve desteklenmesi, sonuçlarının ahlaki bir şekilde değerlendirilmemesi veya grubun dışında olan veya insanların refahı üzerindeki etkilerinin göz ardı edilmesi olarak tanımlanmıştır (Staub, 1999). Bu yaklaşıma dayanarak, bu çalışma özellikle Türkiye'de ülkeye olan bağlılık veya vatanseverlik faktörünün göçmenlere yönelik tutum üzerindeki etkisinin incelemektedir

Hipotezler

H1: Kendi toplumuna karşı sosyal sorumluluğun bilincinde olma göçmenlere yönelik olumsuz tutumları arttıran önemli bir faktör olacaktır.

H2: Aşırı derecede vatanseverlik özelliği gösteren kişiler göstermeyenlere göre göçmenlere yönelik daha olumsuz tutum göstereceklerdir.

YÖNTEM

Veri ve Örneklem

Bu çalışmanın verileri 2018 Dünya Değerler Araştırması (World Value Survey – WVS) ve Avrupa Değerler Araştırmasının (European Value Survey – EVS) Türkiye'de ortaklaşa olarak topladığı verilerden elde edilmiştir. Bu veriler Mart 2018 ten Mayıs 2018'e kadar olan bir süreçte toplanmıştır. İki araştırma da büyük ölçekli ve boylamsal anketler yapmakla beraber anketlerde yer alan katılımcıların tutumları, davranışları, dini bağlantıları, tercihleri, değerleri ve dünya görüşleri hakkında birçok soru içerir. Bu araştırmanın Türkiye'de topladığı toplam veri sayısı 2415'tir ama bazı değişkenlerdeki kayıp değerlerin varlığından dolayı çalışmanın modellerindeki değer sayısı daha düşük olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma Değişkenleri

Bağımlı Değişken

Çalışmanın tek bağımlı değişkeni göçmen ve yabancı çalışanlara yönelik tutumdur. Verilerde katılımcılara kendilerine komşu olarak birçok özellik sıralanarak bunları isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu sorulardan bu çalışmayı ilgilendiren olarak komşu olarak göçmen ve yabancı çalışmacı isteyip istemedikleri sorusunun verileri ele alınmıştır. Komşu olarak istememek = 1 ve bu soruya negatif cevap vermemek = 0 olarak kodlanmıştır. Böylece komşu olarak istememek çalışmanın negatif tutumu olarak belirlenmiştir.

Bağımsız Değişkenler

Çalışmada veri analizinde göçmenlere yönelik negatif tutum ile ilişkilendirilebilecek iki adet bağımsız değişken yer almaktadır. Bunlardan birincisi ulusal sorumluluk olarak katılımcılara şu soru sorulmuştur: "Çalışmak topluma karşı bir sorumluluktur" ifadesi için ne hissediyorsunuz? Bu ifadeye katılıyor musunuz yoksa katılmıyor musunuz? Bu değişken *1 = hiç katılmıyorum, 2 = katılmıyorum, 3 = ne katılıyorum nede katılmıyorum, 4 = katılıyorum ile 5 = kesinlikle katılıyorum* olarak kodlanmıştır.

Bu çalışmanın ikinci bağımsız değişkeni ise vatanseverlik olarak ortaya konulmuştur. Bu değişkeni elde etmek için araştırma anketinde şu soru sorulmuştur: *Elbette hepimiz başka bir savaş olmayacağını umuyoruz, ama o noktaya gelseydi, ülkeniz için savaşmaya istekli olur muydunuz?* Katılımcılar soruyu 0 = hayır ve 1 = evet olarak cevaplamıştır.

Kontrol Değişkenleri

Bu çalışmanın kontrol değişkenleri olarak birden çok sosyoekonomik ve demografik özellikleri içermektedir. İlk olarak yaş değişkeni sürekli bir değişken olarak belirlenmiş ve katılımcıların 18 ile 82 yaş aralığında olduğu ortaya konmuştur. İkinci olarak, cinsiyet faktörü ikili bir değişken olarak kodlanmıştır (0 = kadın ve 1 = erkek). Üçüncü olarak, medeni durum faktörü kategorik bir değişken olarak kodlanmıştır (0 = bekâr, 1 = evli ve 2 = diğer). Dördüncü olarak, çocuğa sahip olup olmama faktörü de ikili bir değişken olarak kodlanmıştır (0 = çocuk yok ve 1 = çocuk var). Beşinci olarak, eğitim durumu 1'den (ilkokuldan düşük) 8'e (doktora veya denkliği) kadar olarak araştırma şirketi tarafından kodlanmıştır. Altıncı olarak ise, gelir durumu araştırma tarafından 1'den 10'a kadar en düşükten en yüksek gelire kadar olacak şekilde kodlanmıştır. En son olarak, çalışma durumu da kategorik bir değişken olarak kodlanmıştır (0 = çalışmıyor, 1 = çalışıyor ve 2 = emekli).

BULGULAR

Örneklem Özellikleri

Tablo 1 çalışmaya katılanların demografik ve sosyoekonomik özelliklerini göstermektedir. Çalışmaya katılanların yaş ortalaması 38.83 olarak belirlenmiştir (SS = 12.65). Katılımcıların oran olarak yarı yarıya erkek (%50) ve kadın olduğu (%50) olduğu görülmüştür. Medeni durum bağlamında bakıldığında, evli olan kişi sayısı en yüksek oran olarak göze çarparken (%62.3) bekâr oranı %32 den biraz fazla olmuştur. Katılımcıların beşte üçü çocuk sahibi olduklarını belirtirken (%59.7), çocuk sahibi olmayanlar %40 dolayında olmuştur. Dokuz puanlık bir ölçekte, eğitim seviyesi faktörünün ortalaması 4.02 olarak göze çarpmıştır (SS = 2.55). On puanlık bir ölçekte, gelir seviyesinin ortalaması ise 5.34

olarak ortaya konmuştur (SS = 1.72). Katılımcıların yarıdan fazlası herhangi bir işte çalıştıklarını belirtirken (%56.2), çalışmayanların oranı %37.8 olarak belirlenmiştir. Bağımsız değişkenler bağlamında baktığımızda ise, ilk olarak, beş puanlık bir ölçekte, toplumsal sorumluluk ortalaması 3.76 (SS = 0.91) olarak ortaya konmuştur. Vatanseverlik açısından baktığımızda ise çalışmaya katılanların neredeyse %80'i vatan için savaşırım demiştir. Son olarak, bağımlı değişken açısından baktığımızda, göçmenlere yönelik olumsuz tutum olumlu tutum ile neredeyse aynıdır. Çalışma katılımcılarının %49.6'sı komşu olarak herhangi bir göçmen istemediğini belirtmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların özet istatistikleri

Değişkenler	***Frekans***	***%***	***Ortalama***	***S.Sapma***
Yaş (18-82)			38.83	12.65
Kadın Erkek	1208 1207	50.0 50.0		
Bekâr Evli Diğer	783 1503 126	32.5 62.3 5.2		
Çocuk yok Çocuk var	974 1441	40.3 59.7		
Eğitim (0-8)			4.02	2.55
Gelir (1-10)			5.34	1.72
Çalışmıyor Çalışıyor Emekli	907 1349 145	37.8 56.2 6.0		
Toplumsal sorumluluk (1-5)			3.76	.91
Vatanseverlik: Vatan için savaşmaz Vatan için savaşır	 463 1844	 20.1 79.9		
Göçmene y. tutum: Negatif tutum yok Negatif tutum var	 1189 1161	 50.6 49.4		

Çok Değişkenli Analiz

Araştırma hipotezlerini test etmek için bir dizi iç içe ikili lojistik regresyon modelleri oluşturuldu. Model 1 sadece kontrol değişkenlerini içeren ve bu değişkenlerin göçmenlere yönelik tutum üzerinde etkilerini göstermektedir. Model 2 topluma yönelik sorumluluğun göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki etkisini sergilemektedir. Model 3 vatanseverlik faktörü yani vatan savunması için savaşmanın göçmenlere yönelik tutum üzerindeki etkisinin olup olmadığını incelemektedir. Model 4 (tam model) ise bütün değişkenleri içeren ve modellerdeki diğer değişkenlerin etkilerinden bağımsız olarak her bir bağımsız değişkenin göçmenlere yönelik tutum üzerindeki tek etkisini değerlendirmek için kullanılmıştır. Tüm regresyon analizleri SPPS isimli istatistik programı kullanılarak yapıldı ve ağırlıklı veri kullanıldı.

Tablo 2 göçmenlere yönelik tutum için ikili lojistik regresyon sonuçlarını bütün modelleri içererek olasılık katsayılarını göstermektedir. İlk olarak, Model 1'in sonuçlarına göre yaş ve eğitim faktörleri bu tutumlar üzerinde anlamlı ve olumsuz tutumları azaltan bir etkiye sahiptir. Daha da açıkça belirtmek gerekirse, katılımcılar arasında yaş 1 yıl arttıkça göçmenlere karşı olumsuz tutum olasılığı %1 oranında azalmaktadır (OO = .99, $p < .05$). Anlamlı etkisi bulunan bir diğer faktör olan eğitim seviyesi açısından bakıldığında ise, eğitim seviyesi 1 seviye arttıkça göçmenlere karşı olumsuz tutum olasılığı %5 oranında azalmaktadır (OO = .95, $p < .05$). Bunlara ilave olarak çalışma durumunun da çok az sayılabilecek bir anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür. Bunu da yorumlamak gerekirse, çalışan insanlar çalışmayan insanlara göre göçmenlere yönelik daha az olumsuz tutum olasılığına sahip olmuştur.

Model 2 çalışmanın toplumsal bir sorumluluk olarak görülmesinin göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki etkisinin kontrol değişkenleri vasıtasıyla kontrol edilerek incelemektedir. Analiz sonuçları kendi ülkeleri için toplumsal sorumluluğunun bilincinde olanların göçmenler üzerinde negatif tutumları

anlamlı olarak arttırdığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle, diğer tüm değişkenleri sabit tutarak, toplumsal sorumluluk bilinci 1 seviye arttıkça göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar %38 oranında artmaktadır (OO = 1.38, p < .001).

Model 3 vatanseverliğin önemli bir göstergesi olan vatan için savaşmanın göçmenlere yönelik tutumlar üzerinde etkisini incelemektedir. Çalışmanın bulgularına göre vatanseverlik ve göçmenlere yönelik negatif tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bütün değişkenler sabit olarak tutulduğunda, vatan için savaşırım diyenlerin vatan için savaşmam diyenlere oranla göçmenlere yönelik tutum oranı %47 olarak daha fazla bulunmuştur (OO = 1.47, p < .001).

Model 4 (tam model) bütün değişkenleri içererek analiz edilen lojistik regresyon sonuçlarını göstermektedir. Bağımsız değişkenler açısından bakıldığında, iki bağımsız değişkeninde göçmenlere yönelik negatif tutumlar üzerindeki anlamlı ilişkilerini korudukları gözlemlenmiştir. İlk olarak, toplumsal sorumluluk bilinci 1 seviye arttıkça göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar %38 oranında artmaktadır (OO = 1.38, p < .001). Son olarak ta, vatanseverlik faktörünün göçmenlere yönelik negatif etkisi azalmakla beraber, vatan için savaşırım diyenlerin vatan için savaşmam diyenlere oranla göçmenlere yönelik tutum oranı %30 olarak daha fazla bulunmuştur (OO = 1.30, p < .05). Burada görülen sonuç toplumsal sorumluluk bilincinin aşırı vatanseverlik üzerinde ılımlılaştıran bir etkisinin olduğundan söz edilebilir.

Tablo 2. Göçmenlere yönelik tutumları tahmin etmek için lojistik regresyon katsayıları.

Değişkenler	Model 1 OO	Model 2 OO	Model 3 OO	Model 4 OO
Yaş	0.991*	0.991*	0.993	0.992†
Erkek	1.109	1.102	1.092	1.103
Evli Diğer	1.326 1.101	1.394† 1.199	1.293 1.043	1.349 1.132
Çocuk	1.209	1.132	1.197	1.139
Eğitim	0.953*	0.952*	0.957*	0.960*
Gelir	0.995	1.001	0.991	0.995
Çalışıyor Emekli	0.828† 0.959	0.821† 0.918	0.823† 0.887	0.809* 0.861
T. Sorumluluk		1.386***		1.383***
Vatanseverlik			1.479***	1.302*
N -2 Log likelihood	2,256 3093.640	2,233 3013.270	2,165 2956.904	2,147 2888.870

Notlar: OO = Oran Olasılığı; †p < .10. *p < .05. **p < .01. ***p < .001.

SONUÇ

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye'de göçmenlere yönelik toplumsal tutumları etkileyen faktörleri incelemektir. Göçmenlere yönelik toplumsal tutumların incelenmesi göçmenlerle ilgili siyasi karar vericilerin tutum ve düşüncelerini de etkileyebilme etkisine sahip olduğu için sosyal bilimler alanında gözden kaçmaması gereken bir konu olarak değerlendirilmiştir. Bu yüzden bu çalışmada literatürde göçmenlere yönelik olumsuz tutumların öngörücüleri olarak gösterilen iki önemli faktör olan toplumsal sorumluluk bilinci ve vatanseverliğin son yıllarda dünyada en çok göçmene ev sahipliği yapan Türkiye'de bu tutumlar üzerinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

İlk olarak daha esnek sayılabilecek vatanseverlik örneği olan kendi toplumuna yönelik sosyal sorumluluk bilincinin göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bunun için daha önce yapılmış çalışmaların perspektifine dayandırılarak şu hipotez ortaya atılmıştır; kendi toplumuna yönelik sosyal sorumluluk bilinci arttıkça göçmenlere yönelik olumsuz tutum da artacaktır. Çalışmanın analiz sonuçları bu hipotezi desteklemiştir ve çalışmanın bulgularına göre, kendi toplumları için iş yapmanın sosyal bir sorumluluk olduğuna olan inanç arttıkça göçmenlere yönelik olumsuz

tutumlar da artmıştır. Çalışmanın bu sonuçları daha önce yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla uyumluluk göstermiştir (Grigoryan ve Ponizovskiy, 2018).

İkinci olarak literatürde aşırı veya kör vatanseverlik olarak adlandırılan vatan için savaşmanın göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bunun için çalışmanın hipotezi olarak şu varsayım ortaya atılmıştır; vatanseverlik olarak ülkeye aşırı bağlı olanlar olmayanlara göre göçmenlere yönelik daha çok olumsuz tutumlara sahip olacaktır. Çalışmanın bulguları bu hipotezi desteklemiştir ve bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermiştir (Spry ve Hornsey, 2007). Bütün bu sonuçlara dayanarak şunu belirtmekte fayda var ki, Türkiye'de toplumsal ve daha ötesi olarak vatana aşırı bağlılık göçmenler üzerinde negatif tutumları artıran faktörlerdir. Son yıllarda artan göçmen sayısı Türkiye'yi göçmenlere ev sahipliği yapan ülkeler arasında sayı olarak ilk sıraya koymuştur. Bunun neticesinde sosyo-ekonomik ve kültürel olarak toplum içerisinde birçok sorun baş göstermeye başlamıştır. Bunun neticesinde de vatanlarına aşırı bağlılık gösteren kişilerde göçmenlere yönelik negatif tutum sergileme davranışının göstermesi de artmıştır diyebiliriz.

Bu iki faktöre ek olarak, demografik özellikler ile göçmenlere yönelik tutumlar arasındaki ilişkiden bahsetmekte de fayda vardır. Çalışmada yaş, eğitim seviyesi ve çalışma durumu ile göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlara göre genç yaştaki bireyler özellikle ekonomik ve iş kaygıları sebebiyle kendilerine rakip olabilecek başka bir topluluğa karşı tutum sergilemektedirler. Eğitim seviyesi açısından bakıldığında ise birçok farklı önyargı konusunu çalışan çalışmalarda olduğu gibi göçmenlere yönelik sosyal problemde de eğitimli insanlar daha çok ılımlı tavır göstermektedirler. Son olarak halihazırda elinde bir işi olan bireyler de göçmenleri kendilerine karşı bir tehdit olarak algılamıyor diyebiliriz.

KAYNAKÇA

Fasel, N., Green, E. & Sarrasin. O. (2013). Facing cultural diversity. Anti-immigrant attitudes in Europe. *European Psychologist, 18*(4), 253-261.

Grigoryan, L. K., & Ponizovskiy, V. (2018). The three facets of national identity: Identity dynamics and attitudes toward immigrants in Russia. *International Journal of Comparative Sociology, 59*(5-6), 403-427.

Hellwig, T. & Sinno, A. (2017). Different groups, different threats: public attitudes towards immigrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 43*(3), 339-358.

Ponce, A. (2017). Gender and Anti-immigrant Attitudes in Europe. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World, 3*, 1-17.

Spry, C., & Hornsey, M. (2007). The influence of blind and constructive patriotism on attitudes toward multiculturalism and immigration. *Australian Journal of Psychology, 59*(3), 151–158.

Staub, E. (1997). Blind versus constructive patriotism: Moving from embeddedness in the group to critical loyalty and action. In D. Bar-Tal & E. Staub (Eds.), *Patriotism: In the lives of individuals and nations* (pp. 213–228). Nelson-Hall Publishers.

Verkuyten M. (2021). Public attitudes towards migrants: understanding cross-national and individual differences. *World psychiatry: official journal of the World Psychiatric Association (WPA), 20*(1), 132–133.

Wagner, U., Christ, O., & Heitmeyer, W. (2010). Anti-immigration bias. In J. F. Dovidio, M. Hewstone, P. Glick, & V. M. Esses (Eds.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 361–376). Los Angeles, CA: Sage.

Zick, A., Pettigrew, T. F., & Wagner, U. (2008). Ethnic prejudice and discrimination in Europe. *Journal of Social Issues, 64*, 233–251.

İLK İNSAN GÖÇLERİ

EARLY HUMAN MIGRATIONS

Fatih Mehmet BERK

Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBBF, Tarih Bölümü, Konya, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-4176-1786

ÖZET

Yürümek, insanı insan yapan temel eylemlerden birisidir. Yürümekle oluşan devinim insanoğlunun hayatı içinde tüm safhayı kuşatmış ve pek çok devinimi tetikleyici bir unsur olmuştur. Yürümek, keşfetmek, düşünmek ve anlamlandırmaktır. İlk insanımsı varlıklar bipedalizm adı verilen iki ayak üzerinde dik duruş ve yürüyüş hareketini edindikten sonra keşfetmeye, üretmeye ve göç etmeye başlamışlardır. İnsan, yürümekle dış dünyaya açılır, doğanın gücünün farkına varır ve dünyayı keşfetme imkânı yakalar. Yürüme özelliğini kazanan insan keşfedeceği alanlar için yollar yapmaya başlamıştır. İnsanoğlu yol inşa ederek medeniyete adım atmıştır. Tarihte kültürün oluşmasına neden olan ticaret, din ve bilim gibi temel olguların yayılımı yollar sayesinde gerçekleşmiştir.

Yürüme becerisi ile yollara düşen insanoğlu keşfetme arzusu ile coğrafi, tarihi, ekonomik ve doğal nedenlerden dolayı göç etmeye tarihin ilk anlarından itibaren başlamıştır. İnsanoğlu, bu anlamda göçmenlerin torunlarıdır. Göç fenomeni, insanlık tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlık tarihi büyük göçlerle şekillenmiştir. Bu bağlamda Afrika'dan göç ile dünyaya yayılan insanların ataları göz önüne alınarak "tarih göç ile başladı" ifadesi çok rahat kullanılabilir. Göç ile başlayan tarih; teknolojik ve ekonomik gelişmeler ile birlikte göç ile olan birlikteliğini sürdürmeye arttırarak devam etmiştir.

Uygarlığın gelişim sürecinde göç hareketleri evrensel bir süreçtir. Tarihsel süreç içinde yerleşik hayata geçmeden önce Paleolitik Dönem insanlarının göçebe olması insanoğlunun göç ile ne kadar iç içe olduğunun en somut göstergesidir. Yerleşik hayata geçtikten sonra da göç insanoğlunu hayatından çıkmamış, ekonomik, politik ve kültürel nedenlerden dolayı göç etmeye devam etmiştir. Tarih boyunca atılan her kültürel adım yeni bir göçün başlangıcı vasıtasıyla olmuştur. İlkel tarımın başlangıcı göçebe toplumlardır. Ticaretin ilk safhası göçmenlerin başlattığı ilişkiler sayesinde gerçekleşmiştir. Dinlerin kurucuları, ilk şairler, ilk felsefeciler ve müzisyenler ve dönemlerin büyük aktörleri hepsi gezginlerden oluşmuştur. Çalışmamızda göç olgusunun tarihteki ilk örneklerine bakarak göç fenomeninin tarihteki önemine değinmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Yürümek, Yol, Tarih, Göç, İlk Göçler

ABSTRACT

Walking is one of the primary actions that distinguishes persons as human beings. The movement created by walking has embraced all phases of human life and has become a catalyst for other movements. An identification of walking covers exploring, thinking, and giving meaning to the things you have explored. The first hominids developed acquired the ability known as bipedalism, which allowed them to walk upright on two legs and walking. After achieving this ability, they began to explore, produce, and migrate. Mankind faces the world, realizes the power of nature, and grabs a chance to explore the world. They began to build roads after obtaining the ability to walk. The early steps of civilization began with road building. The spread of culture and its contents such as trade, religion, and science, was carried out by means of roads.

After gaining walking ability, humans found themselves on the roads to explore. Humans began to migrate in the early years of history owing to historical, geographical, economic, and natural consequences. In this context, human beings are the descendants of immigrants, and the migration phenomenon is an inseparable part of human history. Human history is shaped by the great migrations.

In this regard, considering the ancestors of the people who spread the world through the migration from Africa, we can easily say that "history began with migration". The history that began with migration has continued its association with migration, increasingly following economic and technological developments.

Migratory movements are a universal process in the development of civilizing periods. Before settled life in history, Paleolithic humans were nomads, and this reality shows how humans are integrated with migration. Following the emergence of settled life, migration didn't get out of human life and human beings have been carrying out their migration activities on account of economic, political and cultural events. Each cultural period in history was triggered by a new migration activity. The first agricultural societies were established by societies that migrated from different places. The first commercial relations were based on migration movements. The founders of religions, the first poets, the first philosophers and musicians, and the great actors of the time were all travelers. In our study, we are examining the early samples of the migration phenomenon in history and trying to analyze the role of migration in history.

Keywords: Walking, Road, History, Migration, Early Migrations.

GİRİŞ: YÜRÜMEK, HAREKET ETMEK VE GÖÇ OLGUSU

Amerikalı antropolog Marvin Harris "ilkin ayak vardı" der (Amato, 2004). İnsanın zihin ve konuşma becerisi gelişmeden önce yürüme becerisi ortaya çıktı. İnsan hareketinin temel modu yürümektir. İnsanoğlunun tarihteki rolünü, kaderini ayakları tayin etmiştir. Ayakları aracılığıyla yürümüş, yeni yerler keşfetmiş ve hareket kabiliyetini geliştirmiştir. Yürümekle oluşan devinim insanoğlunun hayatı içinde tüm safhayı kuşatmış ve pek çok devinimi tetikleyici bir unsur olmuştur. Yürüyerek yeryüzünü baştan sona dolaşmış, , hayatı tecrübe edinmiş ve çevreyi tanımıştır. Yürüyerek çocuklarını taşımış, yaşlılara yardım etmiş, eşyalarını taşımış, hayvanları otlatmıştır. Benzer şekilde kaçmış, kovalamış, öldürmüş, avlamış, toplamış, yiyecek ve su aramış ve seyahat etmiştir (Amato, 2004).

Yürümek, insanı insan yapan temel eylemlerden birisidir. Bipedalizm, adı verilen iki ayak üzerinde dik duruş ve yürüyüş hareketini edinen ilk insanımsı varlıklar artık kendilerine fazla yük olmadan taş çekiçlerini, asalarını ve diğer araçlarını taşımaya başlamıştır. Devamında ise keşfetmeye, üretmeye, göç etmeye ve tehlikeden kaçmaya başlamıştır. Bipedalizm insanı piramatlardan ayıran bir anatomi ortaya koymuştur. Dik yürüyerek daha az enerji harcamış ve artan kalori aracılığıyla beynin gelişimi hızlanmıştır. Bipedalizm sayesinde nefesini ve ses tellerini daha iyi kullanmış ve daha kompleks ve farklı sesler çıkarmasına neden olmuştur (Harris, 1995: 27; Wilford, 1995: 20-21).

Dik yürümek en erken hominidlerden olan ve 4-5 milyon yıl öncesine tarihlenen Australopithecus dönemine kadar uzanır. Dik yürümek insan evrimini tetikleyen önemli bir olaydır (Lovejoy, 1988: 118). Dik yürüme sayesinde insanoğlunun ellerini kullanma yeteneği gelişmiş, gelişen yetenekli eller aracılığıyla insan üreten bir varlığa dönüşmüştür. Yürüme özelliği sayesinde hareket kabiliyeti gelişen insanın hareket etme özelliği dünyayı fethetmesinin ön koşulu olarak karşımıza çıkar (Pfeiffer vd., 2007).

Yürümek, ayak ile toprak, insan ve dünya arasında sürekli ve değişen bir diyalog kurar. Milyonlarca yıl öncesinde dik ayak üzerinde yürmekten Roma yolları ve lejyonlarına, Orta Çağ köylüleri, tüccarları, bilim insanları ve hacılarından günümüz insanına kadar insanların kaderi ayakları ile bağlantılıdır (Amato, 2004, 16). İnsan, başını, omuzunu, boynunu, sırtını ve belini kullanmayı öğrendikten sonra yürüyerek sayısız eşya taşımıştır. Eli ve ayağı ile vurma fırlatma ve kırma becerilerini geliştirmiştir. Australopithecus türünden sonra dik durma özelliği ile bilinen Homo Erectus'un oluşumuna neden olmuştur. Bir Türkçe atasözü "Sabit olan, nabit olur" der. İnsanoğlu sabit olma, bir ağaç gibi bir yerde daimi kalma durumundan sıyrılarak bir yeryüzü mukimine dönüşmüştür. Yürüyerek çevreyi keşfetmiş, dağları, tepeleri aşmış, ırmakları aşmıştır. Yeterli miktarda yiyecek, su ve ürün teminatını yürüyerek gidebileceği yerlerden temin etmiştir. (Wilford, 1995: 22).

Fransız yazar Honoré de Balzac "İnsanoğlunun yeryüzünde ilk adımlarını attığı andan itibaren kimsenin neden yürüdüğünü, nasıl yürüdüğünü, yürümekle ne elde ettiği gibi soruların sorulmadığını ve bu

durumun şaşırtıcı bir durum olduğunu beyan ettikten sonra bu soruların dünyayı meşgul eden tüm felsefi, psikolojik ve politik sistemler ile bağlantılı olduğunu ifade eder (Amato, 2004).

Yürümek, düşünmek, keşfetmek ve anlamlandırmaktır. "Anlam arayışında bir varlık" olan insanoğlu (Armstong, 2004) dünyayı ancak yürüyerek, hareket ederek keşfedebilir ve anlamdırabilir. İnsanoğlunun yürüyüşü anlamlıdır, çünkü anlaması, anlamlandırması ve hayal etmesi, bedeninin ileri, geri, aşağı, yukarı, geleceğe ve geçmişe doğru hareket etmesine borçludur. Yürümekle, dış dünyaya açılırız ve bu açılımı James Hilman bir düşünme süreci olarak yorumlar ve yürümeyi doğanın gücünün farkına varıp, "anima mundi" yani "dünyanın ruhunu" iyi ve kötü yönleriyle kavramak olarak yorumlar. Dünyayı keşfederken görme, ölçme, okuma ve yaşadığın çevre ile hemhal olma (sighting, measuring, reading, and merging) eylemlerimiz yürüme aracılığıyla gerçekleşmektedir. Yürüme eylemi aracılığıyla gerçekleştirdiğimiz görme, ölçme, okuma ve yaşadığın çevre ile hemhal olma (sighting, measuring, reading, and merging) eylemleri medeniyet inşa sürecinde kazanım sağlayan süreçlerdir (Ben, 2014: 6)

YOL VE MEDENİYET

Dünyaya ilk ayak basma, ilk göçlerden ve M.Ö. 10.000'lerde meydana gelen tarım devrimi ve yerleşik hayat sürecine kadar pek çok aşama tarih öncesi dönemde gerçekleşmiştir. Indus, Dicle, Fırat ve Nil Nehri kenarlarında kurulan medeniyetler ve bu medeniyetlerin kendine özgü karakteristikleri (örneğin avcı toplayıcılıktan tarıma geçiş, yük hayvanlarının evcilleştirilmesi, göçebelikten yerleşik hayata geçiş, yıllık ürün, araç gereç yapımı, tekerin kullanımı, nehir yolu kullanımı, yolların tespiti) insan yürüyüşünde derin değişimlere neden olmuştur. Yaşanan bu değişim tarihte ilk sınıf ayrımını doğurmuştur: Bir tarafta oturan, emreden ve ürünleri teslim alan yönetici sınıf, diğer tarafta ise yürüyen, taşıyan, çalışan, savaşan ve yürüyerek hizmet eden bir sınıf.

Yürüme eylemi doğal olarak yol gereksinimi ortaya çıkardı ve insanoğlu yürümek için yollar inşa etmek zorunda kaldı. Yol, insanın inşa medeni bir oluşumdur. Yol, bu anlamda medeni toplumların göstergesi olup, yol demek, medeniyet demektir. Yol, hareketin sembolüdür. Bir toplumda hareket ve büyüme varsa, o toplumda karşılıklı temas ve iletişim ve seyahat var demektir. Bu oluşumlar da yolu gerekli kılar. Düşüncede, sanayide dinde vb. tüm yaratıcı oluşumlarda yol vardır (Bushnell, 1846:3-4). Medeniyetin atar damarı olan yollardan insanı insan yapan her şey akmaktadır: Ticaret, bilgi ve din yol sayesinde gelişim gösteren temel dinamiklerden sadece bir kaçıdır. İnsan kazanımlarının en eski, en mütevazi ve en yaygın olanıdır. İnsanın tecrübe ettiği pek çok şeye şahitlik etmiştir (Jacobson, 1940: 4).

Yol, medeniyetin en somut göstergesidir. Farklı medeniyetlere açılan kapıdır. Yol, medeniyetin doğu, batı, kuzey ve güney yönlerinde gelişmesine vasıta olan bir ulaşım hizmetidir. Tekerleğin keşfi ve atın evcilleştirilip insan tarafından vasıta olarak kullanılması yol ve medeniyet ilişkisinde önemli dönemlerdir. Tarihin ilk dönemlerinde İpek Yolu, Baharat Yolu, Kral Yolu gibi yollar medeniyetlerin gelişimine damga vurmuştur. Bu kadim ticari yolların Müslümanların eline geçmesiyle birlikte Avrupa toplumu yeni arayışlara girmiştir. Pusula ve matbaanın bulunması, okyanusları geçmek için güçlü gemilerin yapılması sonucu yeni yerler keşfedilmiş ve tarihte "Coğrafi Keşifler" olarak yerini almıştır. Bu bağlamda Coğrafi Keşifler sonucu oluşan yeni dünya düzeni de varlığını başta deniz rotaları olmak üzere yollara borçludur. Yola egemen olan ticarete egemen olmuştur. Ticaret dünyasında söz sahibi olan uygarlıklar da medeniyet alanında elde ettiği kazanımlarla dünyaya hâkim olmuştur.

İLK İNSAN GÖÇLERİ

Göç, bir insan davranışıdır. Bireylerin ya da grupların geçici ya da sürekli kalmak amacıyla bir yerden başka bir yere yapmış oldukları mekânsal hareketlerdir (Klemenčič, 2007: 28) İnsan; coğrafya ve ekoloji izin verdiği müddetçe göçebe bir varlıktır (De Knijff, 2010: 39.).

İnsanoğlu, göçmenlerin torunlarıdır. Göç fenomeni, insanlık tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlık tarihi büyük göçlerle şekillenmiştir. Bu bağlamda Afrika'dan göç ile dünyaya yayılan insanların ataları göz önüne alınarak tarih göç ile başladı ifadesi çok rahat kullanılabilir. Göç ile başlayan tarih; teknolojik ve ekonomik gelişmeler ile birlikte göç ile olan birlikteliğini sürdürmeye arttırarak devam etmiştir.

İnsanlık tarihi, aynı zamanda bir göç tarihidir. Günümüze kadar var olan genel göçler sekiz ana başlık halinde şu şekilde sıralayabiliriz (Harzig, vd.,2009: 6.)

-M.Ö. 70.000'lerde Homo Saphiens'in Afrika'dan dünyaya yayılımı.

-M.Ö. 15.000-5000 arası meydana gelen erken yerleşik tarım toplumu dönemi göçleri.

-Şehirleşme döneminde meydana gelen Mezopotamya, Mısır, Doğu Asya, Fenike, Helen ve Roma Dünyası göçleri.

-M.Ö.500-M.S.1500 yılları arası göçler.

-Dünyanın makro bölgelerinde 1400-1600 yılları arasında kültürel ve ticari göçler.

-1600-1800 yılları arası sömürgeci ülkeler ve sömürülen ülkeler arası göçler.

-19.yy. küresel göç hareketleri.

-20.yy. göçleri

Göçebelik evrensel bir olgudur. Tarihsel süreç içinde insanoğlunun yerleşik hayatın başladığı dönem olan Neolitik Dönem öncesine tarihlenen Paleolitik Dönem içinde göçebe olması ve göçebe ve avcı toplayıcı dönem içinde sürekli olarak mobilize olması insanoğlunun göç ile ne kadar iç içe olduğunun en açık göstergesidir. Yerleşik hayata geçtikten sonra da göç insanoğlunu hayatından çıkmamış, ekonomik, politik, kültürel vb. pek çok nedenden dolayı göç etmeye devam etmiştir. Diğer türlerin başaramadığı bir başarıyı yakalayan avcı toplayıcı insan grupları kısa sürede tüm kıtalara yayılmışlardır. İnsanoğlu, hayvanlara göre korumasız olan vücudunu elbise ve evi icat ederek çözerek coğrafi ve iklimsel bariyerleri kırmış ve göçün önündeki engelleri aşmıştır (McNeill, 1984:1). Göçebe bir karakteri olan avcı toplayıcılıktan yerleşik hayata geçiş kural olmaktan çok bir istisnadır ve yerleşik hayat dominant bir unsur olsa da göç etme özelliği itici ve çekici özellikler aracılığıyla devam etmektedir (De Knijff, 2010: 39.).

İnsan evrimi konusunda iki farklı model vardır. Çok bölgeli evrim modeli (multiregional model) ve Afrika kökenli (Out of Africa) model. Çok bölgeli evrim modeli günümüz insanı ve arkaik insan modeli arasında farklı bölgelerden bağlantı kurarken, Afrika kökenli model insanın kökenini Afrika'ya bağlar (Stringer, 1992: 217).

Afrika Göçü, tarihin en büyük insan seyahatidir. İlk insanların tabiatın önüne koyduğu nehir, çöl, dağ, orman, buz ve kar gibi engelleri kontrolü altına aldığı küresel bir girişimdir. Bu büyük göç, binlerce yıllık süreç içinde insanın zorlukları yenme ve becerikliliğinin bir kanıtıdır. Stringer, vd.,1997: 147). Hominid türleri, Afrika dışına göç edebilmeleri için bazı fiziksel ve kültürel becerileri elde etmişlerdir. Göç edebilmek için yanlarında taşıyabilecekleri aletleri icat etmeleri, nasıl yolculuk yapılacağını, ateşe hükmetmeyi öğrenmeleri edindiği birkaç edinimden bazılarıdır. Göç sayesinde insanı kültürel anlamda modern kılan, diğer varlıklardan ayıran pek çok özellik örneğin dil yani konuşma becerisi, sosyal organizasyonlar ve teknolojik yenilikler ortaya çıkmıştır. Fisher, 2014: 2-3).

Afrika, pek çok araştırmacı tarafından günümüz insanının anatomik olarak kökeninin olduğu yerdir. Yaklaşık olarak 5 ile 3 milyon yıl öncesine tarihlenen ilk insansı varlıklar olan Hominidlerin kökeni olarak Afrika kıtası gösterilir. Bipedalizm yani iki ayak üzerinde yürüme becerisini kazanan hominidler Afrika'dan Avrasya'ya doğru daha ılıman ve tropikal bölgelere yaklaşık 2 ile 1.5 milyon yıl önce göç etmeye başlamışlardır. Benzer göçün daha ileri safhasını ise 100.000 yıl önce Homo sapiens daha da ileri taşıyarak soğuk bölgelere kadar gerçekleştirmiştir. 10.000 yıl önce ise bu avcı toplayıcılar tarafından mesken edinilen bu tropikal ve ılıman bölgeler tarım toplumları göçü ile karşı karşıya kalmıştır (Bellwood, 2013: 59) Homo sapiensin bu göçü ile Neanderthal ırkı da tarihe karışacaktır (Crawford, vd., 2012: 66).

1.5 milyon yıl önce ateşi kontrollü kullanmayı bilen Homo erectus ortaya çıkmıştır. Homo erectus'a ait fosiller 1.5 milyon ile yarım milyon yıl öncesi arasında Afrika, Avrupa ve Asya'da bulunmuştur (Braidwood, 2008: 20-32.) Homo erectus, Afrika'yı terk ederek dünyanın diğer geri kalan bölgelerine yerleşen ilk grup olarak bilinir (Şekil 1). Homo erectusun yolculuğu 1.600.000 yıl önce Endonezya'daki Java Adasına ve Çin'in kuzeyine ve sonraki yıllarda Avrupa'ya kadar uzanmıştır. Geç Pliyosen Çağ'da

kuzey yarım kürede başlayan buzullaşma sonucu ortaya çıkan iklimsel değişiklikler ve otlakların ortaya çıkışı Hominid türlerin göçüne etki etmiştir (Dennel, 2010: 8-9.). Çin'deki en eski hominid kalıntıları Shaanxi eyaletindeki Lantian bölgesinde Gongwangling ve Chenjiawo'da bulunanlardır (Hertler, vd., 2013: 70-72.)

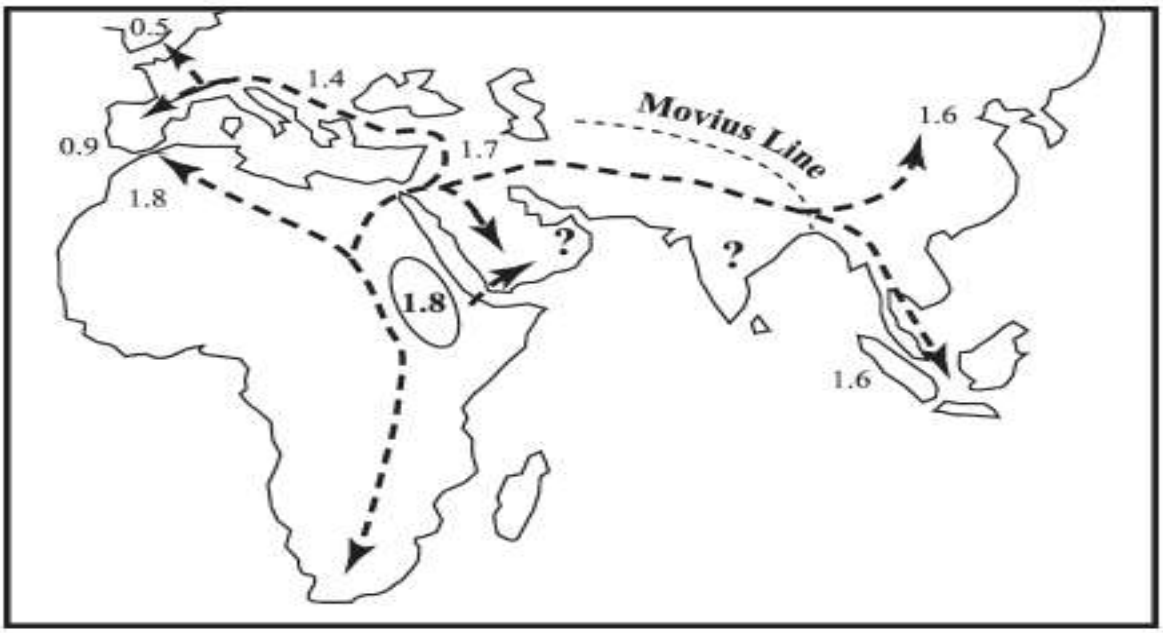

Şekil 1. Homo Erectus'ın 1.800.000 yıl önce Güney ve Doğu Afrika'dan dünyaya yayılımı. (Dennel, 2010: 8).

M.Ö.250.000-130.000 ortaya çıkan Homo sapiens'in de (Şekil 2) Homo erectus gibi Afrika'dan göç ettiğini iddia eden bilim insanları vardır. Modern insanın atası olarak kabul gören Homo sapiens, Doğu ve Güney Afrika'da yaklaşık 200.000 yıl önce ortaya çıkar ve son 100.000 yılda da dünya geneline dağılır. "Out of Africa I" adı ile tanımlanan göç, 2 ile 1.5 milyon yıl önce arkaik insan göçlerini tanımlarken; "Out of Africa II" Homo Sapiens'in 100.000 yıl önceki göçlerini tanımlar. Bu göçün çıkış yollarından birisi Sinai Yarımadası üzerinden Orta Doğu ve Bab'ül Mendep Boğazı üzerinden Arap Yarımadasına doğru uzanır. Bu bölgeden ise Çanakkale Boğazı ve Tuna Nehri üzerinden ya da Akdeniz'in düz bölgelerinden Avrupa'ya; kuzey ve kuzeydoğu Asya'ya ise Karadeniz steplerinden ulaşılır (Hiscock, ,2013:136). Afrika'dan çıkan arkaik insan türünün dünyaya yayılım alanı için Şekil 3 görseli açıklayıcı mahiyettedir.

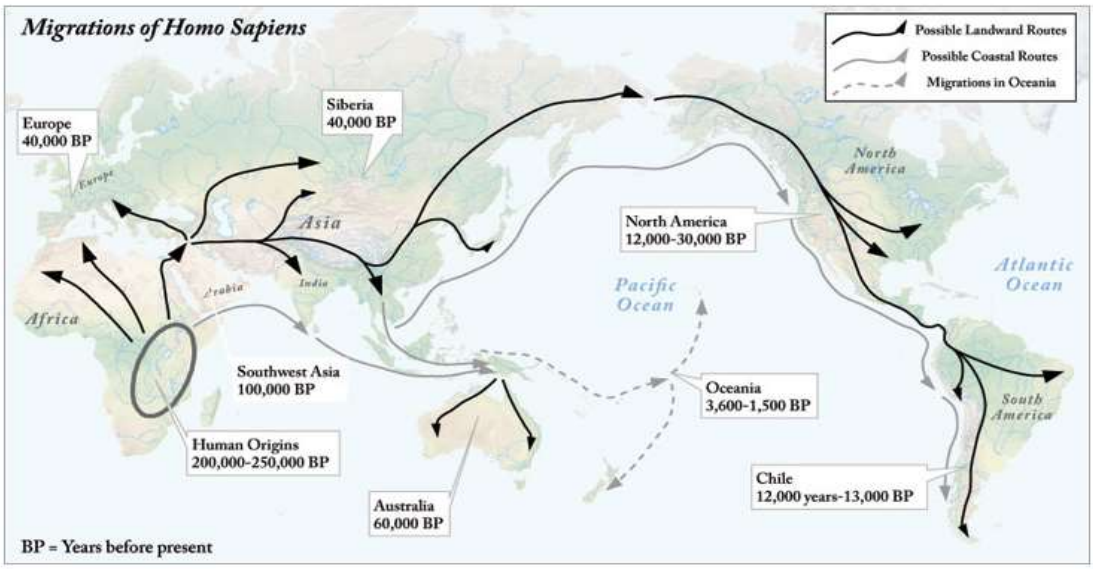

Şekil 2. Homo Sapiens'in olası kara, kıyı ve okyanus göç rotaları (whfua.history.ucla.edu /eras/era2.php).

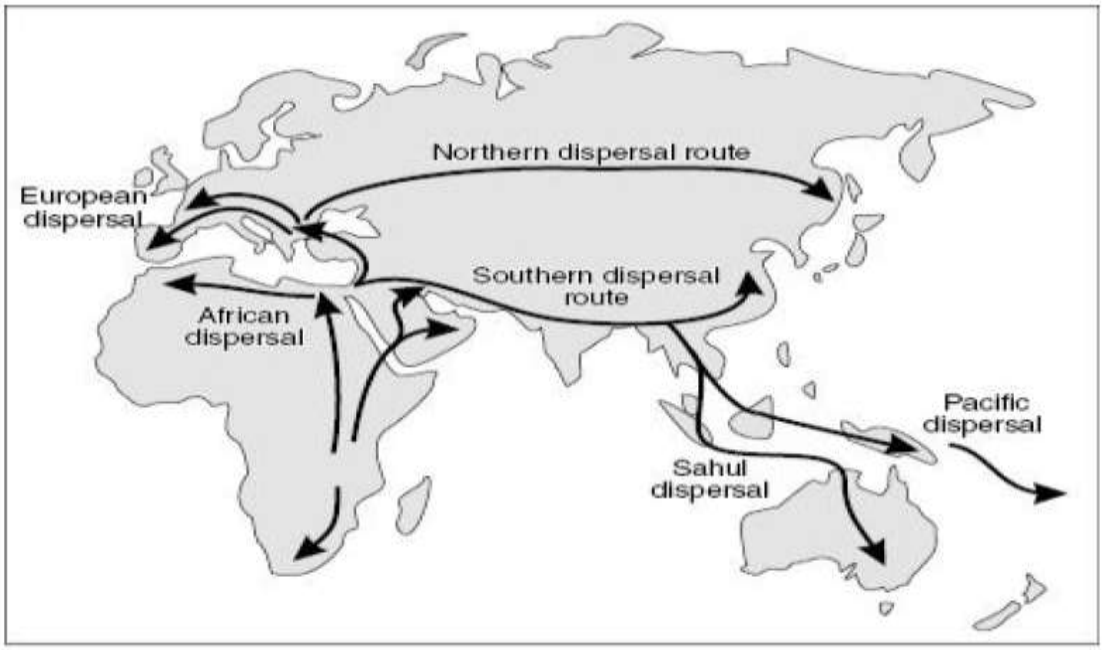

Şekil 3. Homo Sapiens'in Afrika'dan çıktıktan sonraki dağılım rotaları (Hissock, 2013; s. 138).

Bir diğer grup bilim insanı ise Homo sapiens'in ilk göçle Asya ve Avrupa'ya yayılan Homo erectus'tan dolayı dünyanın pek çok yerinde ortaya çıktığını iddia eder. Yani Homo sapiens ya Afrika kökenlidir ya da Afrika'dan göç eden Homo erectus'un devamı olarak Asya ve Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Bu modelde farklı türlerin birleşmesi sonucu melez bir oluşum süreci vardır. "Çok bölgeli evrim" adı verilen modele göre Homo sapiens pek çok bölgeye yayılmış olan Homo erectus türlerinden evrimleşmiştir (Stringer, 1992: 217). Bu modele göre Homo erectus Afrika'dan başlayan göç yolculuğu sonrası Avrupa ve Asya'ya ulaşmış ve Homo sapiensin oluşumu bu coğrafyalarda gerçekleşmiştir

SONUÇ

Göç, "conditio humana-insanlık halidir" ve insan toplumlarının kültür temelinde yer alır. Göç, her ne kadar düzensiz ve sıradışı bir fenomen olarak algılansa bile tarihin pek çok evresinde yer alan çok da sıradışı olmayan bir olgudur. Göç, tarihin ilk evrelerinden günümüze kadar devam eden bir insan hareketidir. Anlam arayışında bir varlık olarak idrak becerisi gelişen insanoğlu bidepalizm özelliği kazandıktan sonra hızlı bir şekilde bir göç olgusu ile karşılaşmış ve alet yapımı becerisi geliştikten sonra daha uzak yerlere göç etmiş ve göç ettiği yerlerde yeni medeniyetler inşa etmiştir. Göç edebilmek için yolu inşa etmiştir. Homo habilis (yetenekli insan), Homo sapiens (akıllı insan) olmasında devinim hareketi sayesinde göç hareketleri boyunca edindiği beceriler katkı sağlamıştır.

1.5 milyon yıl önce ateşi kontrollü kullanmayı bilen Homo erectus ortaya çıkmıştır. Homo erectus'a ait fosiller 1.5 milyon ile yarım milyon yıl öncesi arasında Afrika, Avrupa ve Asya'da bulunmuştur. Homo erectus, Afrika'yı terk ederek dünyanın diğer geri kalan bölgelerine yerleşen ilk grup olarak bilinir.

M.Ö.250.000-130.000 ortaya çıkan Homo sapiens'in de Homo erectus gibi Afrika'dan göç ettiğini iddia eden bilim insanları vardır. Modern insanın atası olarak kabul gören Homo sapiens, Doğu ve Güney Afrika'da yaklaşık 200.000 yıl önce ortaya çıkar ve son 100.000 yılda da dünya geneline dağılır."Out of Africa I" adı ile tanımlanan göç, 2 ile 1.5 milyon yıl önce arkaik insan göçlerini tanımlarken; "Out of Africa II" Homo Sapiens'in 100.000 yıl önceki göçlerini tanımlar.

KAYNAKÇA

Amato, J. A., 2004. *On foot: A History of Walking*, NYU Press, New York.

Armstrong, K., 2014. *Mitlerin Kısa Tarihi*, Çev.: D.Şendil, Alfa Yayınevi, İstanbul.

Ben, J. (2004). Reimagining Walking: Four Practices, *Journal of Architectural Education* (1984-), Vol. 57, No. 3., pp.5-9.

Bellwood, P., 2013. "Prehistoric Migration and the Rise of Humanity", *The Global Prehistory of Human Migration*, Ed.: P.Bellwood, Wiley-Blackwell, Oxford United Kingdom.

Braidwood, R. J., 2008. *Tarihöncesi İnsanları*, Çev.:B. Altınok, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Bushnell, H. 1846. *The Day of Roads: A Discourse Delivered on the Annual Thanksgiving, 1846,*

Hartford, Printed and published by Elihu Geer.

Crawford, M. H., West, D., 2012. "Evolutionary Consequences of Human Migration: Genetic, Historic, and Archaeological Perspectives in the Caribbean and Aleutian Islands",*Causes and Consequences of Human Migration:An Evolutionary Perspective,* Ed.;M. H.Crawford.,B. J.Campbell, Cambridge University Press, Cambridge.

De Knijff, P., 2010, "Population Genetics and the Migration of Modern Humans (Homo Sapiens)", *Migration History in World History: Multidisciplinary Approaches*, Ed.: J. Lucassen, L. Lucassen and P. Manning, Leiden, Boston, Brill Publication.

Dennel, R. W., 2010. "The Colonization of "Savannahstan": Issues of Timing(s) and Patterns of Dispersal Across Asia in the Late Pliocene and Early Pleistocene", *Asian Paleoanthropology : from Africa to China and beyond,* Ed.; C. J. Norton, D. R. Braun, Dordrecht ; New York : Springer.

Harris, M. 1995. *Cultural Anthropology*, Harper Collins College Publishers, New York.

Harzig, C., Hoerder, D.,2009. *What is Migration History?,* Polity Press, Cambridge.

Hertler, C., Bruch, A. , Marker, M., 2013. "The Earliest Stages of Hominin Dispersal in Africa and Eurasia", *The Global Prehistory of Human Migration*, Ed.: P.Bellwood, , Blackwell Publishing.

Jacobson, H. R. 1940. *A History Of Roads From Ancient Times To The Motor Age*, A Thesis for the Degree of Master of Science in Civil Engineering,Georgia School of Technology, Atlanta, Georgia.

Klemenčič, M., 2007. "Migration in History", *Immigration and Emigration in Historical Perspective*, Ed.: Ann K. Isaacs, Plus Pisa University Press.

McNeill William 1984. "Human Migration in Historical Perspective", *Population and Development Review*, Vol. 10, No. 1, pp. 1-18.

Lovejoy, C. O. 1988. "Evolution of Human Walking", *Scientific American* , Vol. 259, No. 5 pp. 118-125.

Pfeiffer, F. Inoue, H. 2007. "Walking, Technology and Biology", *Philosophical Transactions: Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, Vol. 365, No. 1850, Walking Machines, pp.3-9.

Stringer, C. B., 1992. "Reconstructing Recent Human Evolution", *Philosophical Transactions: Biological Sciences*, Vol. 337, No. 1280, pp. 217-224, published by Royal Society.

Stringer, C., McKie, R. 1997. *African Exodus: The Origins of Modern Humanity*, New York : Henry Holt.

Wilford, J.N. 1995. The Transforming Leap, from Four Legs to Two, *New York Times*, September 5, 1995, B 5.

E-Kaynaklar

whfua.history.ucla.edu /eras/era2.php.

of combating social and psychological and spiritual problems experienced by Iraqi immigrants and creating solutions.

Keywords: Immigrants, political, war, consultancy, policy.

1. GİRİŞ

Yaşam birçok bileşenlerden meydana gelen bir olgudur. İnsan, doğumundan ölümüne kadar yaşadığı süreçte sayısız şeye maruz kalır veya maruz bırakılır. İnsanlık tarihinden bu yana bu durum böyle olagelmiştir. Devletler, savaşlar, katliamlar, keşifler, buluşlar, teknoloji, doğal afetler, sosyal ilişkiler, kültür ve sayamayacağımız daha birçok kavram ve olgu insan yaşamının içinde olan şeylerdir.

İnsan yaşamına ilişkin olan kavramlar ve olgular bazen doğrudan bazen ise dolaylı olarak insanların yaşamını, devletleri, doğayı ve dolaylı olarak dünyamızı etkiler. Dünyanın bir noktasında gerçekleşen bir olay veya olgu, dünyanın diğer köşesindeki insanları ve toplumları etkileyebilir. Bu sebepledir ki uluslararası kuruluşlar ve örgütler kurulmuştur.

İnsanları ve toplumları etkileyen olgulardan birisi de göçmenlik olgusudur. Travmaya veya herhangi bir afete maruz kalan insanlar, bir yerden başka bir yere göç ederek göçmen olurlar. Çok sayıda insanın bir devletten başka bir devlete göç etmesi uluslararası boyutlarda yankı uyandırır.

Bu çalışmada, önce Iraklı göçmenlerin sorunlarına değinilmektedir. Sonrasında ise Iraklı vatandaşları göçe iten sebepler incelenmektedir. Aynı zamanda siyasi ve sosyolojik sebeplerle Iraklı göçmenlerin sorunları karşılaştırılmaktadır ve analiz edilmektedir. Tespit ettiğimiz sorunları temel alarak göçmenlere yönelik dini danışmanlık süreçleri tanımlanmaktadır. Özellikle bu çerçevede ruh sağlığı, toplumsal cinsiyet, sosyoekonomik ve kültürel problemler gibi konuları dikkate alarak, 'ne yapılması gerektiği ile ilgili' çözüm odaklı bir yaklaşım tanımlanmaktadır. Tanımlayacağımız dini ve manevi danışmanlık çerçevesinin ulusal ve uluslararası düzeyde geçerliliğinin olması öncelik arz etmektedir. Böylece birçok ülkenin maruz kaldığı farklı göç olgularına dini ve manevi danışmanlık konularında destek sağlanmış olmaktadır. Bu sorunlara kalıcı çözümler bulunması bu sorunlara maruz kalanlar için hayati derecede önem arz etmektedir.

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

2.1. Iraklı Göçmenlerin Sorunları

Iraklı göçmenlerin yaşadıkları yerlerinden ve ülkelerinden başka ülkelere göç etmesinin birçok sebebi vardır. Bu sebeplerin başında savaşlar, çatışmalar, siyasi krizler, ekonomik istikrarsızlıklar gelmektedir. Sebepler arasında savaş ve çatışmalar özellikle öne çıkmaktadır.

1990 yılında Irak güçleri Kuveyt'e askeri hareket düzenlemiştir. Bu hareket pek çok gelişmenin de başlangıcı olmuştur. Dönemin Irak Başkanı Saddam Hüseyin'in gerek politikaları gerek uluslararası alanda izlediği siyaset bu askeri hareketin önemli nedenlerindendir. Bu hareketin sonucu olarak ABD ve öncülüğündeki koalisyon güçleri Irak ordusuna askeri hareket ve operasyon düzenlemiştir.

Birinci Körfez Savaşı sonrası özellikle Iraklı Kürt vatandaşlar kitlesel olarak Türkiye'ye ve Irak'a komşu olan diğer ülkelere kaçmış, oradan Avrupa'nın ve dünyanın çeşitli bölgelerine dağılmışlardır.

Irak 20 Mart 2003'te ABD ve İngiltere öncülüğündeki koalisyon güçleri tarafından, adına özgürleştirme operasyonu denilerek resmen işgal edilmiştir. Dünya basınında oldukça dikkat ve protesto çekmiş bu olayın her anlamda birçok olumsuz sonucu olmuştur. Zaten birçok açıdan karmaşa içerisinde bulunan ülkenin durumu koalisyon güçlerinin işgali ile daha vahim bir durum almaya başlamıştır. Savaşın binlerce mağduru olmuş ve binlerce insan Irak'ı terk etmek zorunda kalmıştır.

İşgal sonrası Irak'ın bütün altyapısı çökmüş, onlarca şehir içinde yaşanılamayacak hale gelmiş, binlerce sivil insan ve çocuk ölmüş, ülke ekonomik olarak batmıştır. Tüm bu sorunların neticesinde ırk, mezhep, din farkı gözetilmeksizin Avrupa'da ve dünyada yeni bir göç dalgası oluşmuştur.

> "Uluslararası yardımların 11 Nisan 1991 gününde başlanması üzerinde durulması gereken önemli bir hususu oluşturmaktadır. Bu süreçte yaklaşık 260.000 nüfusa sahip Şırnak ili birkaç gün içerisinde toplam nüfusa eşit sığınmacıya; 175.000 nüfusa sahip Hakkâri ili de 200.000'den fazla sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır. 3 Nisan 1991'de Şırnak ve Hakkâri valilikleri battaniye, ekmek, tıbbi malzemeler gibi acil ihtiyaçları karşılamış ve ilk yardımları ulaştırmaya başlamıştır." (Kavak, 2013: 437).

Göç dalgası ile Irak hiçbir zaman eskisi gibi olmamıştır. Sürekli yaşanan iç savaşlar, çatışmalar, intihar eylemleri Irak'ın birçok noktasını yaşanmaz hale getirmiştir. Son yıllarda ise Irak'ın en büyük sorunlarından birisi İŞİD adlı terör örgütünün eylemleri olmuştur. Irak ordusu ve birçok gücün etkisiz kaldığı bu terör örgütü çok sayıda kenti yağmalayıp işgal etmiş, birçok insanlık suçuna imza atmış ve Iraklı vatandaşların yaşadıkları yerlerden göç etmesine sebep olmuştur.

> "Ülke içinde yerinden edilen kişi; hukuki olarak aynı devletin sınırları içinde olmakla birlikte kendi sürekli yaşadığı yerden, evinden sıklıkla savaş, çatışma, insan hakları ihlalleri gibi politik nedenlerle ya da doğal afetler, insan kaynaklı felaketlerden sonra zorla ya da mecbur kalarak başka bir yere yerleştirilen ya da yerleşen kişiler ve gruplar olarak tanımlanmaktadır." (Başterzi, 2017: 379-387).

Iraklı göçmenlerin yaşadıkları yerlerinden ve ülkelerinden başka ülkelere göç etmesinin birçok sebebi vardır. Bunlar politik nedenler, savaş, insan hakları ihlalleri olup Iraklı göçmenlerin temel sorunlarını teşkil etmektedir.

Irak-İran Savaşı, Körfez Savaşı, mezhep çatışmaları, Amerikan işgali, İŞİD gibi birçok badireler ve felaketler atlatan ve halen bu süreci yaşamakta olan Iraklı vatandaşlar ilk olaylardan şu ana kadar aşamalı olarak ülkelerini terk etmektedirler. Kimileri göçmen olarak kimileri ise başka ülkelere iltica talebinde bulunup ülkesini terk etmektedir.

Birçok ülkeye yerleşmiş, göçmen ve mülteci Iraklılar çok sayıda sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu bağlamda kendi ülkesini, ailesini, yaşadığı yeri bırakmanın verdiği yıkımı yaşamaktadırlar. Bununla birlikte içinde oldukları ülkede farklı dil, din ve kültürel ögelerle karşılaşmakta ve uyum sorunu yaşamaktadırlar. Hayati ihtiyaçlarını karşılamak için fazlaca enerji ortaya koyan bu insanlar, fazlaca psikolojik acı yaşamaktadırlar. Farklı savunma mekanizmaları ile acılarını azaltma girişimleri olsa da yalnızlık ve boşluk duygusu yaşamaktadırlar. Bazıları psikopatolojik bozukluklara maruz kalmaktadır.

Göçmenlere destek programlarının çekirdeğini, barınma ve yaşam sorunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte psiko-sosyal destek önem arz etmektedir. Bu çerçevede dini ve manevi danışmanlık başta Iraklı göçmenler olmak üzere diğer göçmenlerin psikolojik acılarını azaltma, psikolojik bozuklukları önleme, ufuklarını açma, gelecek inşasına katkıda bulunma gibi işleve sahiptir.

2.1.1. Iraklı göçmenlerin sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve manevi sorunları

Büyük çaplı bir göç dalgası içerisinde bulunan göçmenler bakımından barınma ve yaşam sorunu, en önemli sorundur. Göç dalgası ile gelen göçmenler genellikle barınma merkezlerine ya da kamplara yönlendirilir. Kamplarda ne olacağını bilmeden belirsizlik içinde ağır koşullarda yaşamak çok zordur. Sağlık, beslenme, uzun bekleme süreleri, psikolojik tedirginlik ve ekonomik olarak kampta yaşamak zordur ve bu sebeple birçok göçmen kamptan çıkarak şehirlere yayılmaktadır.

Birçok Iraklı göçmen ve mülteci göç sırasında hayatını kaybetmekte ve büyük bedeller ödemektedir. Akdeniz'de bot batma faciası yüzünden onlarca insan hayatını kaybetmiştir. İşi ticarete dönüştüren simsarlar, bu işi gayri resmi yaparak insanların umutlarını da sömürmektedir. Çok büyük paralar alan simsarlar, çoğu zaman göçmenleri dolandırmaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı Göç Terminolojisi'ne göre göçmen kaçakçılığı; "Doğrudan veya dolaylı olarak, mali ya da diğer maddi çıkar elde etmek amacıyla, bir kişinin vatandaşı olmadığı ya da daimi olarak ikamet etmediği bir devlete yasadışı girişinin sağlanması" şeklinde tanımlanmaktadır (T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018). İnsan ticaretinden farklı olarak göçmen (insan) kaçakçılığında sömürü, zorlama ya da insan hakları ihlali yoktur.

Uluslararası ve kapsamlı araştırma verilerine göre birçok Iraklı göçmen ve mülteci işkence mağdurudur. Baskı altında ülkesini terk eden insanlar, hem göç sırasında hem göç sonrasında psikolojik baskı,

işkence, tecavüz, ruhsal işkence veya tehdit gibi birçok olumsuz ve travmatik sonuçlarla karşılaşabilir. Eğer resmi olmayan bir durumla karşı karşıya kalınırsa genellikle kaçış, illegal yollardan sınırı geçme, izinler olmadan kayıt dışı çalışma gibi durumlarda, bu sonuçlar kaçınılmaz olmaktadır.

2017 yılında, bir haber sitesinden alınan verilere göre bir mülteci muhabire şunları söylemiştir:

> "Türkiye sınırından Yunanistan'a geçtim, orada Yunan polisine yakalandım. Beni dövdüler, zorla bota bindirerek nehirden Türkiye'ye geri getirdiler. Bize 'terörist' diye bir kaç arkadaşımla beraber dövdüler. Boynuma elektroşok cihazı ile elektrik verdiler." (ENSONHABER, 2018).

Yunanistan sadece Iraklı göçmenler için değil birçok ülkeden gelen göçmenlerin geçiş devleti konumundadır ve göçmenlerin gidecekleri ülkeler ile köprü konumundadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı Göç Terminolojisi'ne göre geçiş devleti; "İstihdam Devletine giderken ya da istihdam Devletinden menşei Devlete ya da mutad ikamet Devletine gelirken herhangi bir yolculukta ilgili kişinin içinden geçtiği Devlet" olarak tanımlanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018).

Iraklı göçmenlerin sorunlarından birisi de çocuk işçilerdir. Göçmenlerin durumundan dolayı çocukları ucuz işgücü olarak kullanan bazı kimseler göçmen çocukları birçok iş kolunda sigortasız ve güvencesiz olarak çalıştırmaktadır. Bir haber sitesinin Avrupa'daki göçmen çocuk işçilerle yaptığı habere göre İngiltere, Avrupa'daki sömürünün başkenti olmuş, suç şebekeleri para kazanmak amacıyla sistem kurmuş ve göç dalgasıyla gelen insanları tuzağa düşürerek sivil toplum örgütlerini bile çaresiz durumda bırakmıştır.

Iraklı göçmenlerin özellikle Avrupa'da yaşadığı en büyük sorunlardan birisi ırkçılıktır. Her anlamda yoğun baskı altında olan göçmenler ırkçılığa maruz kaldığında bu durum ağır psikolojik buhranlara sebep olmaktadır. Zaten bir insanlık suçu olan ırkçılık, göçmenlere yöneltilirse bu daha ağır bir suç olacaktır.

2.2. Iraklı Göçmenlerin Psikolojik ve İnançsal Sorunlarında Dini ve Manevi Danışmanlık

> "Pastoral psikoloji, mânevî rehberlik ve klinik psikoloji arasındaki sınır bölgede etkinlik gösteren din psikolojisine ait alanlardan biridir. Bu açıdan pastoral psikoloji, din psikolojisi yaklaşımları ile teolojik yaklaşımları birbirine bağlamaktadır." (Söylev, 2015: 298).

Sivil toplum kuruluşları tarafından ve uluslararası arenada birçok sosyal sorumluluk projeleri kapsamında göçmenler ile ilgili birçok çalışma yapılmaktadır. Devlet ve özel kurumlar göçmen ve mülteciler için özel danışmanlık hizmetleri kurmaya başlamıştır.

Devlet ve özel kurumlardaki dini danışmanlar, ağır ruhsal hastalıklarla ilgilenmezler. Genellikle, görevleri kapsamında maneviyat, ahlaksal değerler, aile ve toplumsal destek gibi konularla ilgilenirler. Yabancılar Dairesi, Sosyal Yardım Dairesi, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı kurumlar, göçmen dernekleri, danışma hizmetleri gibi kurumlar dini danışmanlık için oluşturulan projeler, danışmanlık ve yardım hizmetleri için birbiriyle organize olarak çalışan kurumlardır.

Göçmenlik, şartları zor ve çoğu zaman zorlu süreçleri içeren bir olgudur. Kurulan ve faaliyet gösteren danışmanlık birimleri göçmenler için hayati derecede önem arz etmektedir.

> "Yaşanan psikolojik problemler bazen ruhî bir hastalık şeklinde olabildiği gibi çoğu zaman da mânevî bir boşluk olarak kendini göstermektedir. Nitekim yeni ortaya çıkan olay ve durumlar karşısında insanlar, dinin bakış açısını ve tutumunu öğrenmeye, zaman zaman yaşadıkları acı ve krizler karşısında ruhsal çıkış yolları ararken mânevî yardım ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar." (Söylev, 2015: 305).

Birçok sorunla baş etmek zorunda olan göçmenler birimlerde alanlarında uzman kadro ve profesyonel kişilerle birçok sıkıntıyı aşabilir ve süreci olumlu şekilde tamamlayabilir. En çok ortaya çıkan ruhsal problemlerden birisi şizofreni ve ruhsal durumlarla alakalı kronik ruhsal bozukluklardır.

2007 yılında 7000 mülteci ile yapılan ve klinik görüşmeyle değerlendirmesi gerçekleştirilen seçkin araştırmalardan elde edilen bir meta analizde; mülteci çocuklarda %11, erişkinlerde %9 oranında TSSB,

%5 oranında major depresyon, %4 oranında yaygın anksiyete bozukluğu saptanmıştır. TSSB oranları normal popülasyondan 10 kat daha yüksek bulunmuştur (Başterzi, 2017: 385)

> "Manevi danışmanlık ve rehberlik alanında Türkiye'de uluslararası bir akademik etkinlik yapma düşüncesi ve alt yapı çalışmaları, ilk olarak Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden sosyolog Nuri Tınaz tarafından 2015 yılında ortaya atılmıştır." (Koç, 2016: 44).

Aynı zamanda Değerler Eğitim Merkezi'nin akademik koordinatörü olan Tınaz, Değerler Eğitimi Merkezi'nin ev sahipliğinde konuyu 2015 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi ABD öğretim üyesi Ali Ayten ve Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi ABD öğretim üyesi ve Manevi Psikolojik Danışmanlık Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürü Mustafa Koç ile paylaştıktan sonra alınan kararlar sonucunda Değerler Eğitimi Merkezi'nde bir düzenleme kurulu oluşturulmuştur.

Dini ve manevi danışmanlık için en önemli husus, çalışmaların psiko-sosyal yaklaşımlarla gerçekleşmesi ve birçok bakımdan göçmenlerin sorunları ile ilgili önleyici unsurlar taşıması gerektiğidir. Kimlik, ideolojik duruş, psikolojik sorunlar ve kişilik çatışmaları gibi konulara dini bakış açısı ile oluşturulan yaklaşımlar göçmenler üzerinde her zaman olumlu etkiye sahiptir.

3. SONUÇ

Bu çalışmada, Iraklı göçmenlerin sorunlarına ve bu sorunlarda dini danışmanlığın önemi üzerinde durulmuştur. Iraklı göçmenlerin sorunların çok başlıklı ve çok yönlü olarak analiz edilerek dini ve manevi danışmanlık hizmetinin göçmenlerin psikolojik sorunları başta olmak üzere sosyal, kültürel ve manevi sorunlarının çözümündeki önemi ortaya konulmuştur. Göçmenlerin sorunlarının çözümü için uluslararası platformlarda göçmenlere destek ve yardım sağlayan dini ve manevi danışmanlık birimlerinin incelenmesi ile birlikte bu tür danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının önemi açıktır.

Türkiye'de 2003 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde il ve ilçelerde faaliyet yürütmeye başlayan aile ve dini danışmanlık ve rehberlik bürolarının geçen zamanda başarılı çalışmaları da göz önüne alınarak ve uluslararası platformlardaki diğer örneklerle karşılaştırılarak benzer büroların ortaya çıkarılması göçmenlerin sorunlarının çözümünde önemli bir adım olacaktır. Türkiye'deki ve dünyanın farklı yerlerindeki deneyimlerden de faydalanılacak böyle bir çalışmada uluslararası örgüt ve kuruluşların, sivil toplum kuruluşlarının ve devletlerin iş birliği içerisindeki çalışmalarından olumlu sonuçlar çıkacağı düşünülmektedir.

Iraklı göçmenlerin psikolojik ve manevi sorunlarının çözümünde etkin olacak bu tarz girişimlerin onların sosyal ve kültürel sorunlarının çözümünü de kolaylaştırılacağı açıktır. Çözüm odaklı politikaların ve girişimlerin göçmenlerin, göç sürecinden dolayı maruz kaldıkları ötekileştirme, ayrımcılık, ırkçılık gibi olumsuzlukların etkilerini azaltması mümkündür. Olumsuzlukları ortadan kaldıracak olan bu tarz politikalar ve uygulamalar göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki toplumlarla olası uyum sorunlarının ortadan kaldırılmasına yardımcı olarak sosyal bir işlevi de göreceği için uluslararası örgütler ve devletler tarafından desteklenecek girişimlerin başarı şansının oldukça yüksek olduğu öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Başterzi, A. (2017). Mülteci, sığınmacı ve göçmen kadınların ruh sağlığı. *Psikolojide Güncel Yaklaşımlar*, *9*(4), 379-387.

ENSONHABER. (2017). Yunanistan'da mültecilere işkence. Erişim adresi: http://www.ensonhaber.com/multecilerden-yunanistanda-iskence-gorduk-iddiasi.html

Gülcan, Y. (2017). *Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir konu: Mülteci sorunu ve Türkiye-AB işbirliği*. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.

Kavak, G. (2011). *Birinci Körfez Savaşı sonrası Irak'tan Türkiye'ye göçler ve sonuçları* (Yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü.

Koç, M. (2016). Türkiye'deki manevi danışmanlık ve rehberlik çalışmaları bağlamında 'I. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi' (2016) üzerine bibliyometrik analizler. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *4*(2), 37-94.

Nurladin, A. W. (2015). *ABD'nin Irak Savaşı ve BM'nin rolü* (Yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Söylev, Ö. F. (2015). Psikolojik yardım hizmetleri bağlamında Türkiye'de dini danışma ve rehberlik. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, *1*(2), 287-308.

Taş, H. Y. ve Abbasigil, S. Ö. (2017). Dünya'da çocuk işçiliği sorunu: Türkiye-Almanya-Pakistan karşılaştırması. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, *6*(14), 25-46.

Tosun, F. (2009). Uluslararası hukukta 'kuvvet kullanma ve karışma' kavramlarının değişen analizi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *5*(9), 89-118.

Turan, İ. (2013). Din görevlilerinin mesleki yeterlilikleri. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, *13*(1), 47-73.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2018). Göç terimleri sözlüğü. Erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/gocterimlerisozlugu.pdf

GÖÇ VE TERİTORYAL SINIRLAR: SINIRIN MEKÂNSAL ESNEKLEŞMESİ

MIGRATION AND TERRITORIAL BORDERS: SPATIAL FLEXIBILISATION OF THE BORDER

Rezzan ALAGÖZ

Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Adıyaman/TÜRKİYE

ORCID ID: 0000-0002-7643-648X

ÖZET

Sınırlar yerel, ulusal ve uluslararası grupların üyelik ve kontrol ilişkilerinin müzakere edildiği alanlardır. Aynı zamanda ilk savunma hatları, toplumsal baskı kurumları ve çeşitli devlet güçlerinin simgeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzun yıllar boyunca çizgisel bölünmenin kaynağı olarak ele alınmışlardır. Ancak son yıllarda sahip oldukları ağsal ve ilişkisel yapıdan dolayı sınırlar esnek ve hareketli hale gelmiştir. Bu sınırların sıkı önlemlerle korunması, ülke içi güvenliğin – vatandaş güvenliğinin- sağlanmasında temel unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir şeyin "vatandaş" a karşı tehdit edici bir unsur olarak etiketlenmesi sınırların kontrol edilmesi ve denetlenmesi için olağanüstü önlemler alınmasına yol açmaktadır.

Göç kontrollerinin her geçen gün dönüşmesi aynı zamanda bölgesel sınırların konumlarının içe ve dışa doğru esnekleştirilmesi ile sonuçlanmaktadır. Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında sınır kontrollerinin ve "dışarıdan" olana karşı baskının artması nedeni ile göç ve sınır kavramları güvenlik sorunun temelinde yer almaktadır. Yaşanan bu dönüşüm aynı zamanda sosyal içerme ve dışlama ile yakından ilişkilidir. Sınır kontrollerinin fiziksel sınırın dışına doğru genişlemesi (üçüncü ülkelerin yardımıyla) ve içe doğru genişlemesi (gözaltı merkezleri/kamplar) göçmenler için sınırın, artık ulusal bir bölgenin dış çevresi olmaktan çıkarmaktadır. Bu da içlenme ve dışlanma sınırlarında dönüşüm yaşanmasına neden olmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda bu bildiride sınır kontrollerinin dışsallaştırılması ve içselleştirilmesi süreçlerinin göçle ilişkisinin nasıl olduğu ve sınırı nasıl dönüştürdüğü ele alınıp tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, sınır, güvenlik, kontrol, içerme, dışlama

ABSTRACT

Borders are areas where membership and control relations of local, national and international groups are negotiated. At the same time, they appear as the first lines of defense, institutions of social repression, and symbols of various state powers. For many years they have been considered as the source of linear division. However, due to their network and relational structure, borders have become more flexible and mobile in recent years. One of the most important aspects of ensuring national and citizen security is the strict protection of these borders. When something is labeled as a threat to the "citizen," extraordinary measures are taken to control and monitor borders.

The regular transformation of immigration controls leads to greater flexibility in the location of regional borders, both inward and outward. Because of increased border controls and pressure against the "outsider," the concepts of immigration and border are at the heart of the security problem, particularly in the aftermath of the September 11 attacks. This shift is also inextricably linked to issues of social inclusion and exclusion. Border controls are being expanded beyond the physical border (with the assistance of foreign countries) and inside (detention centers/camps), so that the border for immigration is no longer the outer perimeter of the sovereign territory. As a result, the boundaries of inclusion and exclusion are altered.

In light of this knowledge, this article will explore and debate how the externalization and internalization of border controls affect migration and how they transform the border.

Keywords: Migration, border, security, control, inclusion, exclusion

GİRİŞ

Modern devletlerin ortaya çıkması ile birlikte sınır anlam değişikliğine uğramıştır. Daha önceki dönemlerde geçirgen yapıya sahip olan sınırlar, ulus devletlerin ortaya çıkması ile katılaşmaya, devletlerin egemenlik alanlarının sınırları olmaya başlamıştır. Özellikle Vestfalya anlaşması ile ortaya çıkan ulusların kendi kaderlerini tayin etme ve teritoryanın bölünmez bütünlüğü ilkesi, sınırlarla çevrilmiş bir alan içerisinde devletlerin egemenliğini garanti altına almaktadır. Bu bağlamda ulus devletlerin vazgeçilmez unsurlarından biri olan sınırlar fiziki sınırlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat son yıllarda araştırmaların sınırlara yoğunlaşması ile birlikte, sınırların sabit bölgesel sınır çizgileri olarak görülmemesi gerektiğini öne sürülmektedir (Brunet-Jailly 2011; van Houtum ve van Naerssen 2002). Bu çalışmalar sınırın bu istikrarlı yapısını ve devletin sınırları sarsılmaz net çizgiler olarak ele alınmasını eleştirmektedir. Bunun yerine çalışmalar, sınırların ve sınırlanmış bölgelerin güç ilişkileri tarafından nasıl üretildiğine, düzenlendiğine, yönetildiğine, şekillendirildiğine ve böylece belirli içerme ve dışlama biçimlerinin nasıl üretildiğine bakmaktadır (Kolossov, 2005; Walter, 2006). Bu alandaki çalışmalar daha çok sınırların bölgesel ve siyasi boyutlarını inceleyerek göç kontrol mekanizmalarına odaklanmaktadır (De Genova, 2013; Walters, 2006).

Modern devlet ve vatandaşlığın ayrılmaz parçası olan sınırlar birçok teorik yaklaşımda içerme ve dışlamanın temel alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. İçerinin birbirine bağlı bireylerde oluşması ve sınırlar içerisinde yaşayanların özgürce yaşaması, sınırın dışındakilerin denetlenmesi koşuluna bağlanmaktadır. Sınırlarda güvenlik güçlerinin ve ekipmanlarının arttırılması, göçmenlerin her zamankinden fazla bir biçimde rahatsız edici unsurlar olarak görünür olmasına neden olmaktadır. Göç bu noktada ulus devletin varlığına yönelik dış tehdit olarak görülmektedir (Bauder, 2016, s39). Göç ve hareketlilik bu nedenle giderek artan bir şekilde güvenlik sorunları olarak yorumlanmaktadır (Pickering ve Weber, 2006). Bu bağlamda göçmenler (özellikle sığınmacılar) devletin iç güvenliğine tehdit olarak algılanmaktadır. Bu da sığınmacıların şeytanlaştırılmasına ve suçlu haline getirilmesine, süresiz gözaltı ve zorla sınır dışı edilmesine neden olmaktadır (Wilson, 2006).

Bu bağlamda suç ve kontrole odaklanan süreç, dışlama ve güçlendirme mantığına yol açmaktadır. Devletlerin güvenlik sorunu olarak göç ve devletler arasındaki hareketliliğe vurguda bulunması göçmenlerin sınır öncesinde ve sınırı geçtikten sonra tekrar sınırlarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda Avrupa ve Amerika-Meksika sınırlarından geçmek isteyen göçmenler ve mültecilerin görünür hale gelmesi, sınırlar ile göçmenler ve güvenlik önlemleri arasındaki ilişkinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Sınırların içe ve dışa esnekleşmesi sınırların -fiziki sınırlar öncesinde- içlenme ve dışlanmanın, vatandaşlığa uygun olup olmamanın, “biz”lik ve “öteki”liğin temsil alanlarının içselleşmesine ve dışsallaşmasına neden olmaktadır.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

SINIRLARIN ESNEKLEŞMESİ

Geleneksel olarak sınır kontrolü, devletin içi ve dışı arasındaki açık sınırları, yani sınırlanmış bir toplumun sürdürülmesini sağlamaya çalışmaktadır (Aas ve Bosworth, 2013, 23). Sınırlar geleneksel olarak vatandaşların ve territoryanın "bekçileri/koruyucuları" olan sosyal içerme ve dışlama terimlerini tanımlayan alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınırlar bir topluluğa kimlerin ait olduğu ve bu alanda yaşayanların ne tür haklara sahip olduğunu ve aynı zamanda kimlerin bu alandan sınır dışı edilebileceğinin ve kimlerin bu alanlara dahil olacağının belirlendiği alanlardır.

Özellikle devletlerin 1980’lerden itibaren vatandaşların ihtiyaçlarına odaklanmayı bırakarak güvenlik önlemlerine yoğunlaşması ve 11 Eylül saldırıları sonrasında güvenlik önlemlerinin çeşitlerinde ve şeklinde dönüşümler yaşanması sınırın mekânsal olarak esnekleşmesine neden olmuştur. Bölgesel

aktörler sınırlarını statik olarak (Çitler, duvarlar ve gözetleme kuleleri gibi maddi (fiziksel) yolların yanı sıra elektronik ve biyometrik kontrol sistemleri gibi yeni maddi olmayan yollarla) güçlendirmeye devam ederken, göç hareketlerini daha iyi yönetmek için alternatif stratejiler de geliştirmektedir. (Cuttitta, 2015,243). Bu bağlamda devletler, sınır kontrollerini yeniden konumlandırarak, insanların özellikle sığınma amacı ile yola çıkanların farklı alanlarda müdahaleye uğramasına neden olmaktadır. Yeniden konumlandırılan önlemlerin çoğu yalnızca belirli insan gruplarını hedefleyerek istenmeyenlerin dışarıda bırakılmasına neden olmaktadır (Mau vd., 2012, s89). Mekânsal esnekleşme aynı zamanda sınır rejimlerinin seçiciliğini arttırmaktadır. Kontrolün uzamsal olarak esnekleştirilmesi, göçmenlerle farklı şekilde başa çıkmak için yeni yollar ortaya koymaktadır. Sınırların dışsallaşması daha güçlü alıcı devletin talebi üzerine gönderen ve transit ülkelerdeki bir dizi bölge dışı faaliyetler sonucunda ortaya çıkarken, içselleşmesi ise göçmenlerin tespiti, alıkonulması, kontrol altında tutulması ve sınır dışı edilmesi gibi iç bölge içindeki uygulamaları da içermektedir. Örneğin AB'deki insanların hareketini kontrol etmek, büyük ölçüde sınırdan uzakta, 'istenmeyen' muhtemel göçmenler AB Üye Devletlerine ulaşmadan önce ('uzaktan kumanda') veya ulaştıktan sonra ('iç kontroller') gerçekleşir. Sınırların esnekleşmesinde memurlarla (göçmenlik memurları, sınır devriyeleri, irtibat memurları ve konsolosluk personeli), gönderen ve transit geçen ülkeler, taşıyıcılar, güvenlik kurumları, seyahat acenteleri ve otel personeli, işverenleri içeren geniş bir ağ bulunmaktadır (Torpey, 1998, aktrn. Mau vd., 2012, s95).

Sınırların Dışsallaşması

Günümüzde birçok devlet iç kontrolü tam anlamıyla sağlayabilmek adına göç kontrolleri aracılığı ile iç kontrol mekanizmalarını dışsallaştırmaktadır (Weber ve Pickering, 2011). Sınırların dışsallaştırılması, normalde giriş limanlarındaki göçmenlik denetmenlerinin veya ön saflardaki sınır kapısı görevlilerinin yetkisi olan kabul kararlarının artık bu alanlarla veya fiziksel sınırla sınırlı olmadığı bir durum yaratmaktadır. (Menjivar, 2014, s357). Böylece sınırlar hava alanları, konsolosluklar, büyük elçilikler, taşıyıcı şirketler ve güvenli üçüncü ülkeler aracılığı ile dışsallaşmaktadır. Sınırların dışa doğru esnekleşmesi territoryal sabit sınırların dönüşmesinde önemli bir role sahiptir. Bu aynı zamanda devletin istenmeyen göçmenlere karşı uyguladığı yaptırımların gün geçtikçe farklılaştığını ve bu yaptırımların cezalandırıcı yönünün gün geçtikçe arttığını göstermektedir.

Bunlardan ilki vize- pasaport uygulamalarıdır. Vize uygulamaları/kısıtlamaları yabancı uyrukluların sınır ötesi hareketini kontrol etmede önemli bir rol oynamaktadır. Vize, “pasaportlara veya seyahat belgelerine iliştirilmiş ve ilk bakışta, hamilinin veren ülkenin sınırına gelmesine ve daha fazla kontrole tabi olarak, belirli bir süre için bu sınırı geçmesine izin veren bir belgedir” (Guild, 2001,31). Vize kurumu, devletlerin kendi topraklarına kimlere erişim izni vereceklerine önceden karar vermelerine izin verir (Guild, 2001,31,). Kalkıştan çok önce, birçok yolcunun elçilikler ve konsolosluklar aracılığıyla (vize almak amacı ile) hedef ülkeye giriş izni almak için başvurması gerekir. Bu, konsoloslukların ve büyükelçiliklerin istenmeyen hareketliliği kısıtlamalarını sağlar.

Vize kısıtlamaları hem ön seçim yapılmasına hem de sınırdan geçmek isteyenlerin vazgeçmesine neden olmaktadır. Elbette, vize gerekmese veya vize alınmış olsa bile, kişinin yabancı bir alana girip giremeyeceğine ilişkin nihai karar sınırın kendisinde verilir ve geçerli bir vizeye sahip olmasına rağmen reddedilme riski her zaman vardır. Bununla birlikte, bu risk gerçekte oldukça küçüktür, bu nedenle vize kısıtlamaları sisteminin ön seçim rolü çok önemlidir. (Neumayer, 2006, s76). Vize kısıtlamalarının kendisi göçmenler için engelleyici bir süreçtir. Bu süreç atlatılsa bile vizeyi veren konsolosluk veya büyükelçilik herhangi bir gerekçe göstermeden başvuruyu reddedebilmektedir. Bu maliyetli süreç devletlerin ülkelerine girecek olan göçmenleri caydırmak amacı ile kullanılmaktadır. Bu bağlamda vize ve pasaportlar istenmeyen kişilerin girişine karşı ilk savunma hattı olarak kullanılmaktadır (Neumayer, 2006, s74). Vize kısıtlamaları sistemini anlamak için, ülkelerin neden belirli ülkelerden insanların gelmesini teşvik etmekteyken diğer ülkelerden gelenlerin önüne engeller koymakta olduğunu anlamak gerekmektedir. Vize kısıtlamaları, ulus devletlerin kendi topraklarına girişi kontrol etme ayrıcalığını kullandıkları en önemli mekanizmalardan biridir (Salter, 2008). Böylece, vize kurumu, devletlerin kendi topraklarına kimlere erişim izni vereceklerine önceden karar vermelerine izin vermektedir (Guild 2001; Guiraudon, 2002; Mau vd., 2012; Neumayer, 2006).

Göç kontrollerinin ikinci ana aracı taşıyıcılardır. Yabancı topraklarda taşıyıcılar- yani çıkış noktasından varış ülkesine seyahat sağlayan şirketler – seyahat belgelerini kontrol eder. Bu mekanizma, giriş izninin

kontrol edildiği yeri sınır geçiş noktasından hareket limanlarına veya havalimanlarına kaydırır (Mau vd., 2012, s95). Taşıyıcılar uygun olmayan şekilde belgelenmiş mültecileri hedef ülkelere taşırsa çeşitli yaptırımlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Taşıyıcı yaptırımları, kontrollerin mekânsal olarak daha esnek hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Bunlar aynı zamanda sınır kontrol önlemlerinin özelleştirilmesinin en belirgin örneğidir. Taşıyıcılara uygulanan yaptırımlar temelde sığınmacıları hedef almaktadır. Taşıyıcıların eksik evrakla gelen insanları taşıması (vizesiz/pasaportsuz gelen insanları) ülkelerin vize vermeye uygun görmedikleri insanların ülke sınırına getirilmesi anlamını taşımaktadır. Bu da bir anlamda ülkelerin istenmeyenin yani "ötekileri"nin sınırlarından içine girmesi anlamına gelmektedir. Taşıyıcı yaptırımları ilk 1838 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulamaya konmuştur. Bu dönemde istenmeyen kategorisinde aptalları, delileri, tedavi edilemez şekilde hasta olanları veya rezil bir suçtan suçlu bulunmuş kişileri gemiye alan taşıyıcılara yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır (Zolberg, 2003, 205 aktrn. Maud, 2012). Avrupa ülkelerinde taşıyıcılara yaptırımların uygulanması 1980'lere dayanmaktadır. Schengen anlaşmalarına taraf devletler 1990 sözleşmesine göre taşıyıcı yaptırımlarını kendi ulusal yasalarına dahil etmişlerdir (Cuttitta, 2015,244).

Sınırların dışsallaşmasında ve kimlerin sınırların dışında kalacağını fiziki sınırlara varmadan önce denetleyen mekanizmalardan bir diğeri ise hava alanlarıdır. Havaalanları, devletin dahil etme ve dışlama gücünün yasalaştırıldığı anlamlandırma pratiklerinin gösterilmesi için önemli platformlar haline gelmiştir. Sınır kontrollerinin yoğunlaştırılması, havalimanlarının artan güvenlikleştirilmesinde de kendini göstermektedir. 9/11 saldırıları ve 1996'daki TWA uçuş kazası gibi daha önceki örnekler, havaalanlarında artırılmış güvenlik önlemlerinin alınmasında ve havalimanlarının risk filtreleri olarak kamu bilincine yerleştirilmesinde etkili olmuştur (Adey, 2009). Sınır karakolları olarak havaalanları bu nedenle önemli bir sembolik sermayeye sahiptir. Göçmenler sınır çizgisine ulaşmadan önce havaalanları ve transit merkezlerinde kontrol edilmektedir. Bu bağlamada sınırdan geçmesi istenilmeyen insanların, (bu genellikle istenmeyen ülkelerden gelen vatandaşları ve görece yoksul göçmenleri kapsamaktadır) hava alanlarında elemeye tabi tutulması anlamına gelmektedir (Bauder, 2016). Böylece hava alanları, istenmeyen yolcuların yolculuklarına devam etmelerini ve hatta başlamalarını engellemektedir.

Dışsallaşmanın diğer bir türü ise Transit ülkelerde kurulan merkezlerdir. Sığınmanın başka bir yerelleştirme türü, "güvenli üçüncü ülke" kavramına dayanmaktadır. Bu durumda, hedef ülkeler sığınabilecekleri ülkelerden transit geçen mültecilere koruma sağlamaktan sorumlu olmadıklarını iddia eder. AB ve üye devletleri, komşu ülkeleri 'güvenli ülkelere' dönüştürmek için kendi ulusal sığınma sistemlerini oluşturmalarına ve sonuç olarak istenmeyen mültecileri uluslararası hukuku ihlal etmeden bu ülkelere geri göndermelerine yardımcı olur. (Cuttitta, 2015,245). Böylece kendi vatandaşlık tanımının içerisinde yer bulamayan göçmenlerin üçüncü ülkeler aracılığı ile sınırın dışında tutulması hedeflenmektedir. Örneğin, "güvenli üçüncü ülke" kuralı veya uluslararası havalimanlarının transit bölgelerindeki hızlandırılmış sığınma prosedürleri gibi bazı araçlar özellikle sığınmacıları hedef alır. Devletler, girmelerine izin verecekleri mobil grup türleri konusunda olduğu kadar menşe ve transit ülkeler açısından da seçicidir (Mau vd., 2012, s89).

Sınırların İçselleşmesi

Sınırların içe ve dışa doğru esnekleşmesinin fiziki sınırların içinde yaşayan vatandaşların kontrolü ve güvenliği için gerçekleştirildiği devletler tarafından ileri sürülmektedir. Sınırların içe doğru esnekleşmesi hem fiziki sınırların içe doğru esnemesine hem de yeni sosyal sınırların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sınırlar özellikle yasadışı yollardan gelen göçmenler ve sığınmacılar için görünür hale gelmektedir. Sınırların içe doğru esnekleşmesi iç kontrol mekanizmaları ile yakından bağlantılıdır. Sınırların içselleşmesinde birçok faktör rol oynamaktadır. Genel olarak, iç kontroller yabancıların iç hareketliliğini ve statüsünü denetler. Sınır kontrol elemanları, sınırı izinsiz olarak başarıyla geçen kişileri tespit ettiğinde, tutukladığında ve sınır dışı ettiğinde, bu kontroller sınır rejiminin bir parçası olarak hareket etmektedir. Ayrıca, yasal ikamet statüsünü aşan yabancılar da iç kontrol tedbirlerine tabi tutulmaktadırlar. Bu iç kontrol araçları, sınırdaki sınır dışı kontrol araçları ve kontrolleri için bir yedek önlem sunmaktadır (Mau vd., 2012, s110-111). Eğer bir ülkede yasadışı olarak ikamet eden kişiler tespit edilirse, devlet onları tutuklayarak ülkelerine sınır dışı edebilmektedir. Bu şekilde, devlet topraklarından

fiziksel olarak dışlamayı sağlamaktadır. Sınır dışı edilebilir yabancılar sınır dışı edilmeden önce genellikle gözaltına alınmaktadır (Mau vd., 2012, s113).

Bu kontrol mekanizmalarının yanı sıra gözaltı merkezleri de sınırların içe doğru esnemesine örnek olarak gösterilebilir. Yetkililerin belgesiz göçmenlerin kimliklerini tespit edip sınır dışı edilmelerini organize ederken (hem taşıyıcı hem de hedef ülkenin yetkilileriyle anlaşmalar yaparak) onları gözaltına almaktadır. Gözaltı merkezlerinin resmi amacı, doğrusal sınırın geçirgenliğini telafi etmek ve yetkililerin sınır dışı etme işlemlerini gerçekleştirmesini sağlamaktır. Bu nedenle, gözaltı merkezleri, sınırların sabit nokta biçimli tezahürleri olarak işlev gören, sınırın içe doğru esnekleştirilmesini temsil etmektedir. (Cuttitta, 2015,246).

Sınırları içe doğru esnetmenin diğer bir yolu sınır bölgesini ulusal topraklara kadar genişletmektir. Burada yine devlet kurumları, yasa dışı sınır geçişlerini engellemeye çalışmaktadır. Örneğin, 1995'te yürürlüğe giren 1990 Schengen Sözleşmesi'nin ardından, Schengen ülkeleri kontrollerini iç sınırlarından "hinterland" olarak bilinen sınırın arkasındaki 30 kilometrelik bir alana kaydırması iç kontollerin alanını genişletmektedir. Burada, sınır muhafızlarının bir şüphe varsa insanları muayene ettiği mobil sınır kontrolleri gerçekleştirilir (Mau vd., 2012, s111).

İç esnekleşmenin diğer bir örneği ise göçmenlere ilişkin kişisel verilerin toplanmasıdır. Sığınmacılar, vize başvuru sahipleri ve oturma iznine sahip yabancı vatandaşlarla ilgili veriler toplanmakta, saklanmakta ve değiş tokuş edilmektedir. Yolcuların hareketleri ve kalışları böylece izlenebilir hale gelmektedir.

Sonuç olarak kontroller giderek artan bir şekilde farklı şekillerde ve ulusal topraklarda farklı yerlerde gerçekleştirilmektedir. Irk ve etnik güdümlü kimlik kontrolleri ve belgesiz göçmenlerin çalışmalarını, barınmalarını, sosyal refahını ve hatta finansal hizmetlere erişimini engellemeyi amaçlayan önlemler, bankaları, okulları, hastaneleri ve diğer kamu ve özel yerleri sınır noktalarına dönüştürmektedir, böylece sınırı potansiyel olarak her yerde bulunmaktadır (Balibar, 2009, aktrn. Cuttitta, 2015,246)

SONUÇ

Son dönemlerde fiziksel sınırların mekânsal olarak esnekleşmesinde bölgesel uzamsal sınır kontrollerinin etkili olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. (Cuttitta, 2015; Mau ve diğerleri, 2012; Walters, 2002). Mau'nun da belirttiği gibi sınırların mekânsal olarak esnekleşmesinin üç nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki devletlerin sınır kontrollerini yeniden konumlandırarak giriş üzerindeki kontrolü sürdürmeye çalışması; ikincisi kamu güvenliğini artırmak istemeleri (Mau vd., 2012, s90); ve son olarak fiziksel sınıra varmadan önce taşıyıcılar ve irtibat görevlileri tarafından yapılan kontroller aracılığı ile devletlerin uluslararası koruma açısından sorumlu olduğu kişilerin topraklarına erişimini önlemeleridir (Mau vd., 2012, s91). Fiziksel sınırların esnek ve hareketli olduğu imajları inşa edilirken, bu görünen esneklik genellikle bir "kontrol kaybı" hissi vermektedir (Collyer & de Haas 2012). Fakat fiziki sınırlar yeniden yorumlanır, parçalanır ve manipüle edilirken, hükümetler ayrıca sınırların aşılmaz engeller olarak sembolik ve söylemsel önemini pekiştirmeye çalışarak nihai siyasi amaç olan sınır kontrollerini artırmaktadır (Pickering ve Weber, 2006, s. 10).

Sınırların dışa ve içe doğru genişlemesi, devletin kalıcı gücünü ve onun uzamsallığını vurgulamaktadır. Göçmenlerin sınırların dışında tutulması, toplumlardan dışlanması artık yalnızca ülkenin toprak sınırlarıyla sınırlı değildir; göçmenlerin fiziksel sınıra varmadan önce, transit alanlarda ve hatta bazı durumlarda hareket noktasında başlayan bir süreçtir. Dahası, sınır dışı etme ve alıkoyma gibi görünür stratejiler dahil olmak üzere çeşitli iç ve dış kontrol teknikleri, aşırı gözetim, sebepsiz alıkoyma ve bir dizi sorunlu olaya dayanmaktadır. Sınırların içselleşmesi ve dışsallaşması ile birlikte, dışlanmanın alanlarında da dönüşüm yaşanmaktadır. Bu bağlamda yeni sınırlar sığınmacıların/göçmenlerin, insan kaçakçıları, teröristler gibi toplumun düzenini bozacak insanlar olarak elit ve kamusal söylemler aracılığı ile damgalanmaları, onların dışlanması ile sonuçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Aas, K. F., & Bosworth, M. (Eds.). (2013). *The borders of punishment: Migration, citizenship, and social exclusion*. Oxford University Press.

Adey, P. (2009). Facing airport security: Affect, biopolitics, and the preemptive securitisation of the mobile body. *Environment and Planning D: Society and Space*, *27*(2), 274-295.

Agnew, J. (2010). Still trapped in territory?. *Geopolitics*, *15*(4), 779-784.

Balibar, É. (2012). *Politics and the other scene*. Verso Trade.

Bauder, H. (2016). *Migration borders freedom*. CRC Press.

Brunet-Jailly, E. (2011). Special Section: Borders, Borderlands and Theory: An Introduction. *Geopolitics*, *16*, 1-6.

Collyer, M., & De Haas, H. (2012). Developing dynamic categorisations of transit migration. *Population, Space and Place*, *18*(4), 468-481.

Cuttitta, P. (2014). Migration Control in the Mediterranean Grenzsaum: Reading Ratzel in the Strait of Sicily. *Journal of Borderlands Studies*, *29*(2), 117-131.

Cuttitta, P. (2015). Territorial and non-territorial: The mobile borders of migration controls. In *Borderities and the politics of contemporary mobile borders* (pp. 241-255). Palgrave Macmillan, London.

De Genova, N. (2013). Spectacles of migrant 'illegality': the scene of exclusion, the obscene of inclusion. *Ethnic and racial studies*, *36*(7), 1180-1198.

Fauser, M., Friedrichs, A., & Harders, L. (2019). Migrations and Borders: Practices and Politics of Inclusion and Exclusion in Europe from the Nineteenth to the Twenty-first Century. *Journal of borderlands studies*, *34*(4), 483-488.

Guild, E. (2001). *Moving the borders of Europe*. Lovaina: Katholieke University.

Guiraudon, V. (2002). Before the EU border: remote control of the "huddled masses". In *In search of Europe's Borders* (pp. 191-214). Brill Nijhoff.

Kolossov, V. (2005). Border studies: Changing perspectives and theoretical approaches. *Geopolitics*, *10*(4), 606-632.

Mau, S., Brabandt, H., Laube, L., & Roos, C. (2012). *Liberal states and the freedom of movement: Selective borders, unequal mobility*. Springer.

Menjívar, C. (2014). Immigration law beyond borders: Externalizing and internalizing border controls in an era of securitization. *Annual Review of Law and Social Science*, *10*, 353-369.

Neumayer, E. (2006). Unequal access to foreign spaces: how states use visa restrictions to regulate mobility in a globalized world. *Transactions of the Institute of British Geographers*, *31*(1), 72-84.

Pickering, S., & Weber, L. (2006). Borders, mobility and technologies of control. In *Borders, mobility and technologies of control* (pp. 1-19). Springer, Dordrecht.

Rumford, C. (2016). Towards a Multiperspectival Study of Borders. In *Critical Border Studies* (pp. 169-184). Routledge.

Salter, M. B. (2008). When the exception becomes the rule: borders, sovereignty, and citizenship. *Citizenship studies*, *12*(4), 365-380.

Van Houtum, H., & Van Naerssen, T. (2002). Bordering, ordering and othering. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, *93*(2), 125-136.

Walker, R. B. (1991). State sovereignty and the articulation of political space/time. *Millennium*, *20*(3), 445-461.

Walters, W. (2002). Mapping Schengenland: denaturalizing the borde

Wilson, D. (2006). Biometrics, borders and the ideal suspect. In *Borders, mobility and technologies of control* (pp. 87-109). Springer, Dordrecht.

GÖÇÜN GETİRDİĞİ METALAŞMIŞ YAŞAMIN ÖYKÜSÜ: KUMRU İLE KUMRU

THE STORY OF COMMODIFIED LIFE BROUGHT BY MIGRATION: KUMRU ILE KUMRU

Prof. Dr. Hanife Nâlân GENÇ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Samsun, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7618-4825-6823

ÖZET

Birey kendi yaşamını ona verdiği değerlerle oluşturur. Her yeni gün değişen ve dönüşen değerler bireyi kendini var etmeye iter. Birey ya toplum düzeninin dayattığı değerlere bağlı ya da ona karşı bir duruş sergileyerek kimliğini biçimlendirir. Ancak kimi zaman iç içe geçmiş bu iki durum bireyin yaşamında farklı bir anlam boyutu kazanır. Birey hem parçası olduğu düzene tabi olmak hem de ona karşı varlığını korumak için çeşitli savunma mekanizmaları geliştirir. Karşıt güçlerin doğurduğu modernizm beraberinde metalaşmış bir yaşamı getirir. Böylesi bir yaşamı konu alan Tahsin Yücel'in *Kumru ile Kumru* isimli romanı gerek modern bireyin gerekse onun yaşamının bir eleştirisi olarak değerlendirilebilir. Romanda kadın başkişi Kumru'nun göçle birlikte değişen yaşamı mercek altına alınır. Her şey Kumru'nun göçle değişen yaşamını yeni ve modern düzene göre yeniden inşa etmesiyle başlar. Köyün değerlerine göre yetiştirilmiş olan Kumru'nun Yarma Haydar ya da Pehlivan olarak tanınan adamla evlenip şehre ve onun hiç tanımadığı dünyasına girmesi yaşamında derin ve anlaşılmaz bir etki yaratır. Romanda Kumru'nun göçle değişen ve/veya biçimlenen yaşamı üç boyutlu bir anlam taşır. Bu üç boyut Kumru'nun metalaşan yaşamla karşılaşması, onunla çatışması ve modern tabular yaratması olarak özetlenebilir. İstanbul'da köydekinden çok başka bir yaşama adım atan Kumru, köylü kimliğinden kurtulup kentli olma yolunda hızla ilerleye başlar. Önceleri bu yaşamla çatışan Kumru kısa süre sonra ona iye olur ve eşyayı metalaştırarak tabular yaratır. Huzur, güven, içtenlik gibi kendi öz değerlerinden hızla uzaklaşan Kumru ötekileşme, yalnızlık, öfke, hırs, kıskançlık gibi yalıtık değerlerin kıskacına girer ve nihayetinde onların kurbanı olur. Romandaki dramatik eylem Kumru'nun ülküdeğer ve karşıt değerler arasındaki çatışma ekseni üzerine kurulur. Bir bakıma, göçle birlikte kendini kentte var etmeye çalışan Kumru, tüm değerlerine yabancılaşır, kendi benliğini yitirerek yalnızlaşır ve kendini yok eder.

Anahtar Sözcükler: Kumru ile Kumru, göç, çatışma, meta, eşya.

ABSTRACT

The individual creates his or her own life with the values that she gives to her life. Every new day, changing and transforming values push the individual to self-exist. The individual shapes her identity by exhibiting a stance depending on or against the values imposed by social order. However, sometimes these two intertwined situations gain a different meaning in the individual's life. The individual develops various defense mechanisms both to be subject to order she is part of and to protect his presence against it. Modernism created by opposites brings a commodified life. Tahsin Yücel's novel *Kumru with Kumru*, a subject of such a life, can be considered as a criticism of both the modern individual and his life. In the novel, the changing life of Kumru, the female protagonist, is examined. Everything starts with the rebuilding of Kumru's changing life with migration in new and modern order. Kumru, who was brought up according to the values of the village, married Pehlivan and entered the city and the world he did not know had a deep and inexplicable effect on his life. In the novel, Kumru's life, which changes and / or is shaped by migration, has a three-dimensional meaning. These three dimensions can be summarized as the encounter of Kumru with commoditizing life, its conflict with it and its creation of modern taboos. In Istanbul, Kumru, who steps to a life other than the village, starts to get rid of her peasant identity and progress rapidly on the way to becoming a citizen. Kumru, who was first conflicted with this life, soon became proprietor to it and created taboos by commodifying the goods. Kumru, who quickly moves

away from her own values such as peace, security, sincerity enters into the grip of isolated values such as alienation, loneliness, anger, greed, jealousy and eventually becomes their victim. The dramatic action in the novel is based on the axis of conflict between the ideal and opposing values of Kumru. In a sense, Kumru, who tries to create herself in the city with the migration, becomes alienated to all her values, loses her own self and becomes lonely and destroys herself.

Key Words: Kumru ile Kumru, migration, conflict, commodity, goods.

GİRİŞ

Roman, öykü, masal, deneme-eleştiri, araştırma, inceleme, derleme, çeviri gibi pek çok alanda üretimleriyle isminden söz ettiren Tahsin Yücel aynı zamanda dil ve yazan alanındaki çalışmalarıyla dikkat geçen bir yazın insanıdır. Türkiye'de göstergebilim çalışmalarının öncülüğünü yapmış olan yazar aynı zamanda çevirmen ve bilim insanı kimliğiyle de tanınmaktadır. Yapıtlarında özyaşamöyküsel izler, ironik alaysama ile karşıt söylence ya da eylem çelişki boyutuna taşınır.

Yazarın 2005 yılında kaleme aldığı romanı *Kumru ile Kumru* birey ve onun iç dünyasını tüm açmazlarıyla sergiler. Odağına bireyi yerleştirdiği romanda yazar toplumsal eleştiri ve iletilerini siyasal ve toplumsal düzlemde yansıtır. "Kapitalizmin, modernizmin, konformizmin, etkisi altında kendisine yabancılaşan Kumru'nun trajik hikâyesini anlatır" (Apaydın ve Koçar, 2019: 151). Modern insanın yabancılaşma, yalnızlaşma ve ötekileşme sorunsalının gözler önüne serildiği yapıtta anlatı zamanı süredizimsel bir sıra izler ve çoklukla geriye dönüşlerle kurgulanır. "Yazarın Kumru ile Kumru romanı da tüketim odaklı yaşamın beraberinde getirdiği yabancılaşmaya ciddi bir eleştiride bulunduğu metindir" (Özen, 2021: 188). Ülküdeğer ve karşıtdeğer çatışma özellikle kurgusal zaman üzerinden gösterilir. "Aşırı tüketime yönelerek değerlerini yitiren insanlar için geleneksel toplum yapısı ve yaşam biçimi zamansal bir çizgide görünür biçimde değişerek yozlaşma boyutuna dönüşür" (Genç, 2021: 508). Romanda özellikle kadın başkişi Kumru'nun geçmişinin anlatılması olay örgüsünün biçimlendirilmesinde işlevsel bir role sahiptir. Zira yarım asra yaklaşan olay zamanıyla Kumru'nun değişim ve dönüşümü somutlanır. Romanın uzamı olan İstanbul, Kumru'nun bu değişim ve dönüşümünün somut göstergesidir. Romanda köyden gelen Kumru'nun kent yaşamına uyum sağlama süreci gerek evler ve iş yerleri gerekse market, caddeler ve yollarla gösterilir. İç ve dış uzamlar çerçevesinde Kumru'nun değişim aşamaları tüm boyutlarıyla ele alınır. Yapıtlarında daha çok kapalı uzamlara yer veren yazar bu yolla izleği ön plana çıkartır. Romanda açık uzamlar doğayı değil insan ve uzam ilişkisini yansıtma görevi üstlenir. "İnsanın kendisiyle ve evrenle kurduğu ilişkilerde geliştirmeye çalıştığı anlam dizgeleri, evrenin yüzüne sinen yitik cennetin yeniden keşfedilmesi, yeniden fethedilmesi hatta yeniden yaratılma süreçlerinden oluşur" (Korkmaz, 2004: 54). Yücel romanlarında sıklıkla çoğulcu bakış açılarına yer verse de *Kumru ile Kumru'da* egemen bakış açısını benimsemiştir.

Romanda gerek Kumru'nun gerekse eşi Haydar'ın kişilik özellikleri yanında yaşadıkları yer ve olaylar geriye dönüş tekniğiyle romanın gerçekliğini artırırken onlar hakkında bilgi verir, gelecekte olacak olayların altyapısını biçimlendirirler. Romanda sıklıkla yer verilen iç **çözümleme yöntemiyle** Kumru'nun zihninden geçenler okunur adeta. Bir anlamda olaylar ve onların etkileri Kumru'nun düşüncelerini açımlamaktan çok onu edilginleştirir. Anlatıda iç çözümlemeler yanında Kumru'nun duygu ve düşüncelerindeki değişimler de bilinç akışı tekniğiyle aktarılır. Kumru'nun düşleri, aklından geçenler tüm karmaşıklığıyla anlatılır ve yolla da iç dünyası ve onun olaylar arasındaki neden ve bağlantıları nasıl ilişkilendirdiği sergilenir. Bilinç akışı tekniği Kumru'nun gerek kendisi gerekse eşi ve çocukları için düşünü kurduğu yaşamı somutlama işlevi üstlenir. Romanda kullanılan dil karşılıklı konuşma örgüsüyle oluşturulduğu için yalın ve durudur. Kumru ve Haydar bağlı bulundukları sosyal gruba özgü bir dil kullanımıyla bu gerçeklik duygusunu artırırlar. Romanda erkekler sayıca fazla olsa da Kumru zamanla gerek eşi gerekse çocukları üzerinde baskın hale gelerek kadın kimliğinin temsilcisi olur.

Yazarın altıncı romanı olan *Kumru ile Kumru*'da bireyin önce duygu ve düşüncelerine sonra da kişiliğine egemen olan ve onu ele geçiren eşyanın metalaşması etkileyici aynı zamanda inandırıcı bir biçemle anlatılır. Göçle birlikte yaşamı tümüyle değişen Kumru kendini birdenbire bulduğu tüketim toplumunda var etmeye çabalar. Bu süreç onu değiştirmekle kalmaz, dönüştürür de. Yalnız İstanbul değil onun

değerleri ve kendine özgü yaşam biçimi ve standartları da Kumru'nun yaşadığı, bildiği çevrenin ve dünyanınkinden çok farklıdır. Önceleri büyük bir merak ve tutkuyla bağlandığı eşyalar yaşamını tekdüze bir forma dönüştürürken önce kendine sonra da çevresine karşı yabancılaşır. Kumru kendini sahip olduklarıyla anlamlandıran başka bir deyişle tanımlayan modern insanın temsilcisidir. Metalaşan yaşamda kendi yok oluşunu hazırlayan Kumru zamanla eşyanın esiri haline gelir.

METALAŞAN YAŞAM

Anadolu'nun bağrından kopup gelen Kumru için İstanbul kapıcı dairesinden ibarettir. Kumru Günay Apartmanı'nın kapıcı dairesinden 14 numaralı daireye geçtiklerinde ancak İstanbul'un denize yakın mahallelerinden birinde yaşadığının ayırdına varır. "Allahım, büyük Allahım, kaç yıl oldu biz buraya geleli, denize bu kadar yakın olduğumuzu da bu sokaktan deniz göründüğünü de bilmezdim" (Yücel, 2018: 183) diyerek şaşkınlığını dile getirir.

Kumru'nun göçle değişmeye başlayan dünyası yavaş yavaş biçimlenir. Bu değişimin ilk aşaması Kumru'nun metalaşan yaşamla karşılaşmasıdır. Toplumsal cinsiyet normlarına göre yaşamını düzenleyen Kumru kendisine dayatılan sosyal kuralların dışına çık(a)maz. Onun için evlenmek de büyük kentte yaşamak da eş değerdedir. Göçle birlikte yaşamında yeni bir pencere açılır. Tuhaf ve kendine özgü kuralları olan bu yeni yaşam tümüyle bilinmezliklerle doludur onun için. Bilmediği bu kentte yapayalnız olan Kumru, eşi Pehlivan'ı da tanımıyordur. Tanımadığı bu yeni dünyada kendine bir yer edinme arayışına girer ve kısa sürede bu kenti anlamaya, bilmediği yollarını, çevrelerini, yaşam alışkanlıklarını öğrenmeye başlar. Bu öğrenme sürecinde gayreti, isteği ve tutkusuyla hızlı yol alır. Kapıcı dairesinden dışarıya açılım Kumru'nun gündeliğe gitmesiyle başlar. Bu yolla önce kendini sonra çocukları ve eşini değiştirmeye başlar. Temizliğe gittiği evlerin birinde gördüğü buzdolabı onu öylesine büyüler ki çalışmasının yegâne amacı onun aynısından almak olur. "Tüketim toplumunda nesne ulaşılana kadar değerlidir; elde edildiğinde bütün önemini yitirir. Nesnenin bu saymaca değeri Kumru'yu mutsuzluklara sürüklerken yeni arayışlara iter" (Tomat Yılmaz, 2018: 985). Geceleri düşlerine giren bu eşya daha doğrusu ona sahip olma isteği neredeyse histeriye dönüşür. Taksitle de olsa alınıp eve getirilen buzdolabı Kumru'nun düşünü kurduğu gibi çıkmaz. Zira Tuna Hanım'ın evinde görüp hayran olduğu buzdolabının içi doludur. İçinden çıkılmaz bir sorunla karşı karşıya kalan Kumru derdini Tuna Hanım'a açtığında farkında olmadan yavaş yavaş kendini saracak olan belaya da bulaşmış olur. Çünkü buzdolabının içi yiyecek ve içeceklerle doldurulmalıdır. İşte Kumru'nun alışveriş merkezleriyle tanışması da bu yolla olur. Tuna Hanım'ı yakın takibe alan Kumru ona öykünür. Model aldığı Tuna Hanım'ın sahip olduklarına o da sahip olma yarışına girer. Onun gerisinde başladığı bu yarışı kazanma yaşamının tek amacına dönüşür. Bu uğurda ne gerekiyorsa yapmaya hazırdır. Kumru'nun dış dünyaya açılmasıyla birlikte ev içinde anne ve eş olarak hakimiyeti hissedilir derece artar ve yönlendiriciliği ön plana çıkar. Yaşadığı kasabanın geleneklerini hızla geride bırakmaya kararlı olan Kumru, İstanbul'da yaşadığı çevreyi değişiminin önünde bir engel olarak görür. Çünkü bu kişiler onun hayran olduğu dünyanın insanları olmaktan çok uzaktır. Ancak yine de onlara gereksinimi vardır. Onların arasından gelip, onlardan sıyrılmak ve belli mesafeyi korumak hoşuna gider. Düşüncel evrende bu durumu uygulamaya sokmak için önce evini sonra ailesini değiştirmekle işe başlar. Pehlivan'ın kapıcı olduğu binanın üst katına taşınır ve hayranlıkla izlediği o dünyaya iye olma yolunda ilk adımını atar. Ancak işler umduğu gibi gelişmez. İçinden çıktığı insanlar onu ve yeni yaşam biçimini kıskanır. Bu kıskançlıkta Kumru'nun da payı yok değildir. Çünkü "giyimi giyimlerinden, dili dillerinden iyice uzaklaşmıştır" (Yücel, 2018: 221). Çevresine sıkı bir çember çizen Kumru hem onlara üstten bakmak hem de sahip olduklarıyla deyim yerindeyse 'hava atmak' ister. Bu durum geri teper ve sınıf atlayarak kendilerine tepeden baktığı insanlar sahip olduğu maddi değerlere zarar vermeye başlarlar. Hatta sevdiklerine zarar verme boyutuna kadar ulaşır.

Kent yaşamına alışmaya çalışan Kumru yeni okuma yazma öğrenen çocuk gibidir. Cehaletini içinde daima canlı tuttuğu merak ve öğrenme isteğiyle hızla aşmaya çalışsa da kentin kendine özgü kuralarını tam olarak içselleştiremez. Bu durum üzerine bir türlü sinmez. Kentli gibi olmayı sadece maddi değerlerle var etmeye çalışan Kumru bir süre sonra iç dünyasında yaşadıklarıyla kendi doyumsuzluğunu önce ailesine sonra da diğer insanlara yansıtmaya başlar. Kumru'nun bu durumunu başta geçici bir heves ya da doyurulabilir bir tutku sanan Pehlivan işin ciddiyetini ya da boyutunu kavradığında iş işten geçmiş

olur. Onun beklentilerini ve alışveriş tutkusunun karşılayabilmek için borca girer, daha önce ret ettiği kirli işlere bulaşmak zorunda kalır.

İsmi bile kendisinden önce doğup ölen ablasına ait olan Kumru hep başkalarından kalanlarla ya da eskilerle idare etmek zorunda kalır. Tüketmeye o kadar açtır ki evlenirken "on yedi don" (Yücel, 2018: 16) ister. Romanda Kumru'nun bu istediği tuhaf gelse de onun metaya yatkınlığının sebeplerini sergilemesi bakımından önemlidir. Kumru tüm ev gereçleri içinde ayrı bir yere koyduğu buzdolabına sahip olmayı öylesine çok arzular ki kendince buna gerekçeler bulur. Buzdolabı ne çamaşır ne de bulaşık makinesine benzer! Her ikisinin yaptığını Kumru zaten yapabiliyordur oysa buzdolabı öyle midir? Tıpkı Tuna Hanımınki gibi bir dolaba ulaştığında mutlu olacaktır. Eşyaya sahip olma isteği arttıkça evdeki hakimiyeti de o oranda artar. Artık Kumru değişmeye başlamıştır. Köyden gelen o ürkek ve şaşkın kız gitmiş yerine ne istediğini bilen, tutkulu ve kararlı Kumru gelmiştir. Kumru metaya bağlandıkça ona sahip olma dürtüsüyle kendini geliştirme yolunda da büyük çaba harcamaya başlar. Bu bir anlamda meta fetişizmidir. "Kumru'nun etrafındaki nesne ve değerleri kökensel olarak sığlaştırması ve bu nesne ve değerleri metaya dönüştürerek tabulaştırmasıdır" (Şahin, 2007: 387). Romanda Kumru'nun kent yaşamına ait yaşantı tarzına olan yaklaşımı yer yer karikatürize edilerek gösterilir. Herkesin bildiği birçok şeyi ağzı açık dinleyen Kumru bilgisizliğini kapatmak için çevresindeki kimselerden destek alır. Oğlu Hakan ona okuma yazma öğretir, kapıcılık yapan ve çevrede belli bir saygınlığı olan Bilal dayı da ise ev gereçleri hakkında bilgisiyle yol gösterir. Örneğin ondan da televizyon ve reklamlar hakkında bilgi alır. Yeni bir şeyi keşfetmişçesine reklamları büyük bir merakla izlemeye başlar. Yıldırım ile buzdolabını doldurması gerektiği Migros'a gitmeye başlar. Bu şekilde kent yaşamının içine girmeye başladıkça kendini de dönüştürmeye başlar. Başta kendisine yardım eden Tuna Hanım da ondan yavaş yavaş uzaklaşmaya başlar. Çünkü bu yeni yaşam biçimi onun üzerinde eğreti durur. Çevresindekileri ötekileştiren Kumru kendini ötekileşmiş bulur. Tuna Hanım'ın sahip olduğu buzdolabının aynısından alan Kumru ona sahip olduğunda mutlu olamaz. Çünkü yeni eşyalar ona bilmediği ve aşmak zorunda olduğu yeni sıkıntılar getirir. Eşya ile birlikte evde bir despotizm de başlar. Buzdolabında tüketilen yiyecek ve içeceklerin çetelesi tutularak hızla eksilenlerin yerine yenilerinin alınması sağlanır. Bu da Kumru'nun alışveriş tutkusunu perçinler. Kendisine toplumsal cinsiyet normları dikte edilen Kumru'nun Pehlivan ile evlendikten sonra kadın olarak ailede varlığını hissettirmesi romanda geriye dönüşlerle yapılır. Erkek kardeşlerinden daha zeki bir kız olmasına karşın Kumru yok sayılır. Babası bir kez bile kendisine sevgi göstermez. Kekliği bile kızından önde gelen bu adam için ailedeki tüm kadınlar aynı oranda değersizdir. Kumru çocukluk ve genç kızlık yıllarındaki bu açlığı evlendikten sonra Pehlivan'la gidermeye çalışır. Ancak ondan önce çocukluk ve genç kızlık yıllarında yaşadığı duygusal açlığı buzdolabı, televizyon gibi gereçlerle gidermeye çalışır. Onlarla soyut bir bağ kuran Kumru bir yandan da onları arzu nesnesine dönüştürür. Evlendiğinde tanımadığı Pehlivan'ı sevmeye şartlandırır kendini. Karısına kısa sürede bağlanan Pehlivan ise onun isteklerini yerine getirmek için elinden geleni yapar. Kumru eşyaya sahip oldukça daha tutkulu bir kadın olur. Kocasının cinsel isteklerini belli koşullar koyarak da olsa karşıladığından Pehlivan da bu durumdan çok memnundur aslında. Ailenin gözünde belli bir saygınlığı ve otoritesi olan İsmail Abi Kumru'nun dönüşümü noktasında kilit isim olur. Romanın başında okura İsmail Abinin kanunsuz işler yaptığı hatta mafyayla bağlantısının olduğu örtük biçimde sezdirilir. Bu ise romanın sonuna doğru Kumru'nun nasıl ve niçin değiştiğini göstermek adına yapılır. Çocuklarının adını verme kararını bile ona bırakan Kumru ile Pehlivan için İsmail Abi hem bir kurtarıcı hem de bir tehlike olur. Karısına olan hayranlığı her geçen gün artan Pehlivan, onun isteklerini karşılayabilmek için İsmail Abinin yanında çalışmaya başlar. Bu süreçte Kumru evde de yalnızlaşır. Kocasının yeni işinin mesaisi çok farklıdır. Artık eve pek uğrayamıyor, geldiğinde ise yorgun oluyordur. Kumru sonunda sınıf atlamayı başarır. Sahip olduğu her şeyi ve herkesi önce garipseyen sonra alışan Kumru kısa sürede tüketim toplumunun bir üyesi olur. Çevrelerindeki diğer kapıcı ailelerini kendilerinden uzaklaştırmak isteyen Kumru geri dönüşü olmayan yollara girer. Diğer kapıcıların dostluğunu yitiren Kumru'nun mutsuzluğu her geçen gün derinleşir. Buzdolabı ile başlayan ve başka eşyalarla devam eden eşya tutsaklığının kurbanı olur. Önceleri birer gereksinim olarak ortaya çıkan eşyalar zamanla zorunluluk haline gelir.

BİREY TOPLUM ÇATIŞMASI

Göçle birlikte değişmeye başlayan Kumru başlangıçta kent yaşamıyla çatışır. Bu çatışma en çok gündeliğe gittiği evlerde gördükleriyle somutlanır. Evlerine gittiği kadınlar Kumru'nun köyündekilerden de kendisinden de farklıdırlar. O, giyim kuşamı, ev düzeniyle bu kenterlerden çok farklıdır. Bu farklılık bir çatışmadır. İstanbul'daki yaşam köydekinden çok başkadır. Ne kadınları ne de erkekleri onlar gibidir. Ona çok garip gelen her şey kentliler için olağandır, sırdandır. Kendi dünyasından çok farklı olan bu evrenin kapılarını aralayan Kumru bu dünyanın içinde olmayı düşler. Bu renkli dünya onu kendine çeker adeta. Kumru'nun bu noktada yapacağı şey bellidir. Kent yaşamında kendini var edebilmesi için köylü kimliğinden hızla kurtulması gerekir. Önce baş örtüsünü atar, kıyafetlerini değiştirir, sonra da yeni kimliğine uygun kendi değerlerini oluşturmaya başlar. Kentli olma yoluna hızlı bir giriş yapan Kumru aynı hızla değişimini sürdürür. Önceleri çatıştığı bu yeni yaşam tarzı onu büyüler ve eşyayı metalaştırır, tabular yaratır. Kumru kişiliğini, benliğini saran bu tüketim olgusuyla nesnenin büyüsüne kaptırır kendini. Köyle özdeşleşen doğal ve saflık kentle başka bir anlam kazanır. İstanbul örneğinde kent "yavaş yavaş kapitalizm ve dolayısıyla tüketim toplumu ideologlarının arzuladığı vahşi bir tüketiciye dönüştürür" (Akpınar, 2021: 395).

Kente geldiğinde kendisine köyü anımsatan nar ağacı saf ve temiz kalan yaşamdan geriye kalanların simgesidir. Kapıcı dairesinin küçük bahçesinde gördüğü bu nar ağacı ona yaşama coşkusu veren yeganı şeydir. Romanın sonunda kızı Sultan'la ölüme giderken Kumru'nun nar ağacına "Bağışla, unutup gitmişim seni" (Yücel, 2018: 215) demesi derin anlamlar içerir. Kumru'ya köyünü ve ailesini anımsatan bu nar ağacı gibi onları da unutmuştur Kumru. Onu değişim sürecine iten tüm yaşadıkları bu nar ağacını yani köklerini, geride bıraktığı ailesini de unuttuğunda başlamıştır. Başta onları unutmak hatta yok saymak bile onu mutlu etmiştir. Ancak unutmanın en büyük acıların başlangıcı olduğunu gördüğünde geçmişinden af dilercesine ölüme gider. Göçün yarattığı yozlaşmış kültürün eleştirisi Kumru'nun aşırı tüketime yönelmesiyle somut kılınır. Kumru mutluluk ve haz duygusunu nesne aracılığıyla gerçekleştirir. Satın aldığı buzdolabı, televizyon, araba gibi gereçlerle kendisini kişiselleştirebileceğine ve bu yolla saygınlık kazanabileceğine yürekten inanan Kumru fiziksel ve/veya içsel değişiminin çevresince algılanmasını düşler. Ancak bu tüketim olgusu Kumru'nun düşlediğinin aksine ona bir kişilik kazandırmaz, bir kişilik biçer. Sanayi devriminin oluşturduğu tüketim toplumu bireyi tüketmeye yöneltir ve edilgin kılar. İnsanlar "metanın devinimi karşısında günden güne öz değerlerinden uzaklaşırlarken nesnelere körü körüne bağlanmaya ve onlara tapınmaya başlarlar" (Tomat Yılmaz, 2018: 979). Kumru için tanıdığı bildiği yerlerden çok farklı olan bu yeni dünyada eşyalar aynı zamanda sosyal sınıf ve varsıllığın da göstergesidir. Bu yüzden Tuna Hanım Kumru için bir idol olur adeta. Ona benzemek için her şeyi yapan Kumru için yaşamının bu aşamasının anlamı Tuna Hanıma benzeme çabasıyla eştir. Ancak Kumru'nun değişimi ya da dönüşümü kendini aşar ve hızla onu tüketim öznesine dönüştürür. Tüketimi varsıllığın göstergesi olarak gören Kumru için artık Tuna Hanım'ı da aşma isteği bir rekabet duygusuna dönüşür. Onun için tek önemli olan şey Tuna Hanım'ın sahip olduklarıyla yaşamını doldurmaktır. Aslında Kumru'nun gözünde Tuna Hanım kendisinden daha fazla tükettiği için üstündür. Ona benzeme çabası metalaşma olgusuyla anlam kazanır. Hatta öylesine ki Bilal Dayı'dan bulmasını istediği buzdolabı markası bile Westhinghouse yani Kumru'nun deyimiyle 'Vestigos' olmalıdır. Temizliğe gittiği evlerde daha başka marka buzdolapları görmesine karşın Kumru'nun ısrarla Tuna Hanım'ınkinden istemesi markayı tabulaştırdığının açık göstergesidir.

MODERN TABULAR

Bozkırdan başlık parası karşılığında gerek yaşı gerekse fiziksel yapısıyla kendisiyle orantısız olan Haydar ile evlenerek büyük kente gelen Kumru için içinden geldiği toplumla yaşadığı toplum arasında kimi karşıtlıklar vardır. Bu çatışma iki boyutta gösterir kendini. Kumru çevresinde olanlara duyarlı, zeki ve meraklı bir genç kızdır. Yaşadığı küçük kasabada daima olay ve kişileri sorgulayan Kumru hiçbir şeyi olduğu gibi kabullenmediğini gözler önüne serer. Bu çatışma kasabada ilkel toplum güdüsü ekseninde gelişirken kentte nesneleşmeye boyutuna dönüşür. Babasının hem keklikleri çok sevmesi hem de onları avlamasına bir anlam vermez. Tıpkı geceleri annesini severken gündüz onu ikincil bir cins olarak gördüğünü anlayamadığı gibi. İki uzamda resmedilen bu çatışma yaşadığı kasabada Kumru özelinde babası ve ebesi Meryem ile mercek altına alınarak yansıtılırken, İstanbul'da Tuna Hanım, eşi

Nesim Bey ve bilge bir kişiliğe büründürülen kapıcı Bilal Dayı ve ailesiyle gösterilir. Yaşadığı küçük kasabada soru soran, sorgulayan bu genç kızın sorularının yanıtı ebesi Meryem'dedir. Bir anlamda ebesi onun tamlayıcısıdır. Bu yüzden onu bu kadar sever ve bağlanır. Hiyerarşik yapının tüm bireyler üzerinde baskın olduğu kente alışması ise epey zaman alacaktır. Bu yabanıl yerde ilk altı ay sığınağı yıldızlar ve nar ağacı olacaktır. Ona geride bırakıp geldiği kasabayı çağrıştıran, köklerini unutturmayan bu iki imge bu kente alışmasında da tek dayanağıdır. İstanbul'da yaşadığı dar alandan çıkmayı başardığında denizin evden göründüğüne şaşırması da bu yüzdendir. Bunca zaman İstanbul'da olup ona yabancıdır hala. Bu yabancılık duygusu çevresine karşı nötr bir duygu durumuyla anlatılır. Çünkü onları "(…) eleştiri, öfke ya da imrenme konusu olamayacak ölçüde kendinden uzak" (Yücel, 2018: 44) bulur. Gündeliğe gittiği evlerde gördüğü insanlar da yaşamları da kendisininkine hiç benzemiyordur. Kendisine konuk gibi davranan Tuna Hanım diğer ev sahibelerinden bu yönüyle ayrılır ve Kumru artık Tuna hanımdan başkasına gitmez. Diğer kadınları da kimi zaman sert kimi zamansa kaba bir üslupla ret eder. Tuna Hanımın evine gitmek istemesinin en önemli sebebi de tabi ki acelece temizliği yaptıktan sonra büyük bir hayranlıkla eşyaları izleyecek olmasıdır. Bu evde ilk gördüğü gereç olan buzdolabı onu büyüler ve aynısından o da edinmek ister. Tek amacı ona sahip olmak olan Kumru bunda kararlıdır. Zaten buzdolabı eve gelmeden Kumru bedenen ve ruhen değişmeye başlamıştır. Kılık kıyafetle başlayan bu değişimi evi, yaşantısı, ruhu ve edimleri ile devam edecektir. Hatta bira içmeye bile başlayacaktır (Yücel, 2018: 95). Önce kendini değiştiren Kumru ardından kendi değerlerini sorgulamaya başlar. Bu uzamda danışacağı, sorularına yanıt bulacağı tek kişi de köydeki Meryem'le özdeşleştirilebilecek Bilal dayı olacaktır. Bilal dayı ona her şeyin eve buzdolabı almakla bitmediğini içinin doldurulması için reklamların izlenmesi gerektiği yönünde telkinde bulunur. Bu söylemin alt anlamı ise tüketici toplum eleştirisidir. Çünkü eve giren her yeni gereç yeni bir tüketim alışkanlığını da beraberinde getirir. Buzdolabının içini doldurmak için reklamları izlemek, reklamları izlemek içinse bir televizyona sahip olmak gerekir. Bu da yeterli olmaz eve gerekli olan şeyleri satın almak için marketle tanışması gerekir, alış veriş içinse kredi kartı….Eve alınan her gereç başka bir amaca hizmet etmek içindir. Böylece Kumru hızla nesneleşen dünyasını inşa eder. Bu yolla da kasadan kopup gelen Kumru ile kenter Kumru arasında somut bir karşıtlık sergilenir. Ancak bu karşıtlık içinde de Kumru'nun her iki uzamda da değişmeyen sorgulayıcı kimliği, arayışı, beklentileri, tutkuları benzer olan noktalar olarak korunur. Eşyayla kurulan bu bağla kenterlere benzeşim isteği bir süre sonra yerini özdeşime bırakır.

Tahsin Yücel'in toplumsal eleştirisini içeren romanda köyünden kopup İstanbul'a gelen Kumru içten, güven veren, doğal biri olarak betimlenir. Büyük kentle birlikte yalnızlığı derinleşen Kumru kısa zamanda diğer kapıcı ailelerin ötekileştirdiği biri durumuna düşer. Bunun tek sebebi de onlara duyduğu öfke ve sınıf atlama hırsıdır. Romanın dramatik eylemi Kumru'nun içinde bulunduğu ve sahip olduğu değerlerle çatışmasından doğar. Göçle değişen dünyası tepetaklak olan Kumru'nun tek çabası bu dünyada kendini var etme istencidir. Ancak zamanla sahip olduğu ve kıymet verdiği tüm değerlere yabancılaştığı gibi kendi benliğini de yitirir. Nihayetinde de kendini yok eder. "Kumru'nun her şeyden önce salt kendisinden daha fazla tükettiği için üstün gördüğü Tuna Hanım'a benzeme çabasına tanık oluruz ki bu durum "metalaşma" olgusu ile ilintilidir" (Akpınar,2021:395). Kumru kendine modern tabular yaratırken her fırsatta kullanılan imgelerle köklerinden koptuğunu duyumsatır okura. Bu durumu Bilal dayının sözleri de doğrular niteliktedir. "Ben buranın en eskisiyim, çok gördüm böylelerini: bir kat yukarıdaki kiracıya her uşaklığı yaparlar ama içlerinden birinin biletine amorti çıkacak olsa, herifi boğmadıkları kalır," (Yücel, 2018: 266-267) dedi. Sonra iyice yaklaştı, önemli bir giz verircesine, "Köklerinden kopmuşlar bir kez" (Yücel, 2018: 267) diye ekledi.

Romanda başlangıçta yalnızca yaşam biçimini kente göre şekillendirmek isteyen Kumru önüne geçilemez tüketim alışkanlığının önce duygularını daha sonra da düşünce ve alışkanlıklarını değiştirdiği gözler önüne serilir. Doğaldan hızla uzaklaşarak maddeye yönelen Kumru maneviyatını yitirerek maddi doyuma yönelir. Tuna Hanım'ın sahip olduklarına gıpta ile bakan Kumru onlara sahip olmak ister. Bu istek onu düş kurmaya iter. Kumru bu düşleri kurarken öylesine mutludur ki gerçeğe dönüştüğünde düş kırıklıkları ve mutsuzluğu yeniden ve daha da artarak başlar. Sahip olduğu her şey anında değersizleşir. Çünkü sahip olmayı istediği tüm nesneler düşlerde ulaşılmazdırlar. "Bir gereksinim nedeniyle tüketilmek üzere var edilen ürünün, kendisini farklı kılan ayırt edici özellikleriyle yeniden üretilerek endüstriyel bir üründen kültürel bir nesneye dönüştürülmesiyle anlamlandırılabilmesi ve tüketilebilme eşiğine gelebilmesi ise ironiktir" (Tomak ve ark, 2015: 69). Tüketim çılgınlığına tutulan Kumru için

Tuna Hanım'ın evine gitmek farklı bir anlam taşıyordur. Temizlik işi biter bitmez eşyaların büyüleyiciliğine kendini bırakan Kumru içtiği kolanın, buzdolabında gördüğü şişelerin, yiyeceklerin bedenine ve ruhuna verdiği zevki yaşamak ister.

SONUÇ

Köyden kente göç eden Kumru'nun yeni yaşamı eşya tutkusuyla anlam kazanır. Buzdolabı, televizyon, çamaşır makinesi, ev ve arabaya kadar varan eşya tutkusu onlara sahip olma düşünden kaynaklanır. Düşünü kurduğu metalara ulaşan Kumru her yeni eşya ile kendi değerlerini bir bir yitirmeye başlar. Sahip olduğu metalar arttıkça yalnızlığı, doyumsuzluğu büyür. İçinde doldurulamayan bu boşluk duygusu onu yeni arayışlara iter. Sahip olmayı düşlediği her nesne ile bir adım sonrasında yitirdiği değerleri yeniden bulma umudu yeşerir içinde. Ancak sahip olduğu tüm maddi değerler ailesini, geçmişini, köyünü hatta eski yaşamını geri getir(e)mez. Yalnızlığı daha da derinleşir. Köyünden kopup geldiği bu kent kendi yaşamını tükettiği yere dönüşür. Romanın başında tüm doğallığı ve saflığıyla köy yaşamının simgesi gibi gösterilen Kumru kendi doğal ortamına döner. Ancak bu göç ederek geride bıraktığı köyü değil kentte yaratılan köyüdür. Bir başka deyişle, kendi hemşerilerinin İstanbul'da yarattıkları ve yaşadığı mahalledir.

Köy ve kent karşılığı içinde kalan Kumru köyüne aidiyet duygusuyla bağlı duyumsar kendini. O topluluktan biri olduğu için mutludur. Göçle değişen yaşamı ona farklı bir evrenin kapılarını aralar. Geleneksel kurallara göre evlenen ve kente gelen Kumru'nun metayla tanışması da bu yolla olur. Başta tüm yaşamını alt üst edecek olan bu duruma tutkuyla bağlanan Kumru sonrasında istese de onun girdabından kendini kurtaramaz ve onun kendisini fethetmesine karşı koyamaz ve bir süre sonra bilinçaltında nevrotik bir hal alır.

Kumru'yu büyüsüne kapıldığı kent yaşamı ona değerlerini de içselleştirmeye iter. İlk kez Tuna Hanım'ın evinde karşılaştığı gereçlerle modern yaşamın karşı konulmaz büyüsüne kapılan Kumru bu yolla da onun metalaşan yüzüyle karşılaşır. Metayı elde etme arzusu onu daha fazla tüketmeye ve çalışmaya iter. Metalaşan nesnelere ilgisi, tutkuya ve tutkudan da çatışmaya kadar varır. Bu durum Kumru'nun önce bedenini değiştirmeye başlar. Kasabaya özgü giysilerinden kolayca vaz geçen Kumru için sırada ruhunu değiştirmesi vardır. Kumru ruhunun yavaş yavaş değiştirdiğinin ayırdına vardığında kendi benliğini de değiştirmiştir çoktan. Bu çatışmanın boyutu büyüyüp tüm benliğini kapladığında ise Kumru çaresiz, mutsuz ve savunmasızdır. Önce eşini, ardından düşlerini yitiren Kumru için artık tutunacak bir dal kalmamıştır. Mutlu olmak onun için uzak ülkelerin düşüdür artık.

KAYNAKÇA

AKPINAR, Soner. (2021). "Bir Tüketim Toplumu Eleştirisi Olarak Tahsin Yücel'in "Kumru ile Kumru" Romanı". Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (44), 393-403.

APAYDIN Ferhat, KOÇAR Fatih Şükrü (2019). "Kumru ile Kumru Romanının Aylak Sınıfın Teorisi Bağlamında İncelenmesi". International Journal of Languages Education, Volume 7, Issue 4, December, 149-167.

GENÇ, Hanife Nalan. (2005). "Tahsin Yücel'in "Bebekler" İsimli Öyküsünde Yabancılaşma Sorunsalı Üzerine Bir Çözümleme Denemesi", Hece Öykü**,** Yıl:2, Sayı: 10, Ağustos-Eylül, s.83-92.

GENÇ, Hanife Nalan. (2021). Romanda Zaman (Romanda Zaman Poetiği Üzerine … Tahsin Yücel'in Kumru ile Kumru Romanında Zamansal Kurgu Editör: Doç. Dr. Veysel ŞAHİN Ankara: Akçağ Yayınları. Yeni Türk Edebiyatı: 1. Baskı. 505-526.

KORKMAZ, Ramazan. (2004). Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri, Ankara: Türksoy Yay.

ŞAHİN, Veysel. (2007). "Tahsin Yücel'in "Kumru ile Kumru" Romanında Metanın Tabulaşması". e-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences, 2, (4), C0025, 386-397.

TOMAK, Ali, SEYLAN Ali, YAZAR Tarık ve TÜRKAYA Abdulkerim. (2015). "Tüketim Çağında Özne Nesne Diyalektiği ve Değişen Anlam". İMÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi, 1 (2), 65-74.

TOMAT YILMAZ, Ayşe. (2018). "Tüketim Toplumunda Yaşamlarını Tüketen Bireyler: Bayram ve Kumru Örnekleri". Turkish Studies. 13. 975-986.

ÖZEN, İbrahim. (2021). "Büyükşehrin Tükettikleri: Kumru ile Kumru Romanında Köyden Kente Göç". Ulusal Toplum ve Değişme Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı, Atatürk Üniversitesi Yayınları. 186-195.

YÜCEL, Tahsin. (2018). Kumru ile Kumru. (19. Baskı). İstanbul: Can Yay.

KAFAMDA BİR TUHAFLIK VE *KUMRU İLE KUMRU* ROMANLARININ KADIN BAŞKİŞİLERİ GÖZÜNDEN GÖÇ VE KENTLİLEŞME SORUNU

PROBLEM OF MIGRATION AND URBANIZATION FROM THE VIEW OF THE FEMALE PROTAGONIST IN NOVELS *KAFAMDA BIR TUHAFLIK* AND *KUMRU ILE KUMRU*

Prof. Dr. Hanife Nâlân GENÇ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Samsun, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-7618-4825-6823

ÖZET

Göç, başta ekonomik olmak üzere sosyal, siyasal ve kültürel sebep ve sonuçları olan bir nüfus hareketidir. Farklı sebeplerle gerçekleşen bu hareketlilik zaman içinde devingen yapısıyla değişim ve dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Göç hareketi göç alan, göç veren yerler ve göç edenler bakımından çeşitli etkilere sahiptir. Kentlerde yaşayan nüfusu ve kent sayısını imleyen kentleşme kavramı insan ilişkileri, bireysel davranışları ve yaşam tarzını doğrudan ilgilendiren bir anlam taşır. Kentleşme sonucunda ortaya çıkan kentlileşme olgusu ise toplumsal değişimin insan ilişkileri, davranışları ve değer yargıları açısından en somut göstergesidir. Orhan Pamuk'un *Kafamda Bir Tuhaflık* ve Tahsin Yücel'in *Kumru ile Kumru* isimli romanları ise göçün göç alan ve göç edenler bakımından izlerini yansıtmaları bakımından benzerlikler taşır. Göç eden bireylerin istihdam ve iş gücü yapısı değerlendirildiğinde çocuk ve kadınların çalışma hayatına katılımı her iki romanda da kadın kahramanlar aracılığıyla ortaya konulur. Özellikle romanların kadın başkişileri Samiha ve Kumru ekonomik ve sosyal bakımdan kentlileşme sorununu göç edenler açısından yansıtma işlevi üstlenirler. İstanbul'a yerleşme, orada tutunma ve var olma savaşı veren iki kadın kır insanı, geçiş insanı ve kent insanına dönüşümlerini sosyal yapı, konut sorunu, gecekondulaşma, iş gücü, istihdam ve çevre açısından görünür kılarlar. Göç ve kentleşme sorunu göç edenler bakımından kentlileşme sorununa evrilir. Özellikle ekonomik ve sosyal yönden değişimin onları ve çevrelerini etkileyen yönleri göçün birey yaşamındaki anlamını göstermesi bakımından önemlidir. Aile yapısı ve ilişkileri, kadın hak ve özgürlükleri, sosyal ve tinsel değerler, tutum ve alışkanlıklar, sosyal yapı ve çevre, barınma gibi göçün doğurduğu kentlileşme sorunu her iki romanda da kadın başkişilerce sergilenir.

Anahtar Sözcükler: Kafamda Bir Tuhaflık, Kumru ile Kumru, Samiha, Kumru, kadın, göç, kentlileşme.

ABSTRACT

Migration is a population movement that has economic, social, political and cultural causes and consequences. This mobility, which takes place for different reasons, brings with it change and transformation with its dynamic structure over time. Migration movement has various effects in terms of receiving, sending and migrating places. The concept of urbanization, which signifies the population living in cities and the number of cities, has a meaning that directly concerns human relations, individual behaviors and lifestyles. The phenomenon of urbanization, which emerged as a result of urbanization, is the most concrete indicator of social change in terms of human relations, behaviors and value judgments. Orhan Pamuk's *Kafamda Bir Tuhaflık* and Tahsin Yücel's novels named *Kumru ile Kumru* bear similarities in terms of reflecting the traces of migration in terms of immigrants. When the employment and workforce structure of immigrants is evaluated, the participation of children and women in working life is revealed through heroines in both novels. Especially the female protagonists of the novels, Samiha and Kumru, undertake the function of reflecting the problem of urbanization in terms of economic and social aspects for the immigrants. Two women, who are fighting to settle in Istanbul, to hold on and to exist there, make their transformations into people of transition and city people visible in terms of social structure, housing problem, squatting, workforce, employment and

environment. The problem of migration and urbanization evolves into the problem of urbanization in terms of immigrants. Especially the aspects of economic and social change that affect them and their environment are important in terms of showing the meaning of migration in the life of the individual. The problem of urbanization caused by migration, such as family structure and relations, women's rights and freedoms, social and spiritual values, attitudes and habits, social structure and environment, and housing are exhibited by female protagonists in both novels.

Keywords: Kafamda Bir Tuhaflık, Kumru ile Kumru, Samiha, Kumru, woman, migration, urbanization.

GİRİŞ

Bireyin gerek daimî gerekse yaşamının bir bölümünü geçirmek üzere bulunduğu ya da yaşadığı yerden ayrılması, coğrafi bakımdan yer değiştirmesi olarak tanımlanabilecek göç nedenleri ve sonuçları bakımından birey ve yaşamını derinden etkiler. İnsan ve uzam üzerinde doğrudan etkileri olan göç kitlesel veya bireysel düzlemde gerçekleşebilir. Göç hareketi sebepleri bakımından farklılıklar taşısa da temelinde dini, siyasal, sosyal, ekonomik, doğal ya da kültürel etmenler yatar. Kişiyi göç etmeye koşullayan sebepler yaptırımları bakımından gönüllü ya da zorunlu olabilir. Bireyin daha konforlu bir yaşam isteği, eğitim, kariyer, iş gibi sebeplerle yaptığı göç genellikle gönüllü olarak yapılan göçlere örnek verilebilir. Gönüllü göçün aksine itici faktörlerin etkisiyle gerçekleşen zorunlu göçler adının da imlediği gibi kişinin kendi isteği ya da iradesi dışında gerçekleşir. Doğal afetler, savaş, sürgün, işsizlik ve güvenlik gibi etmenler zorunlu göçün en temel sebepleri arasındadır. Sosyal hizmetlerdeki eksiklik yanında dini ya da siyasi baskılar da zorunlu göçün sebepleri arasında sayılabilir. “Anlamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen yer değiştirme” (Erder, 1986: 9) olarak tanımlanabilecek olan göç gerek maddi ve/veya manevi sebeplere dayalı olması bakımından gerekse neden ve amaçları yönünden sınıflandırılabilir.

Başta tarih, coğrafya gibi bilimler olmak üzere sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler gibi disiplinler göçe farklı bakış açılarıyla yaklaşırlar. Bunların yanı sıra güzel sanatlar ve yazın da göç olgusunu ele alan bilimler arasındadırlar.

Bu çalışmada Orhan Pamuk’un *Kafamda Bir Tuhaflık* ve Tahsin Yücel’in *Kumru ile Kumru* isimli romanları göç olgusu bağlamında ele alınmıştır. Romanlar özellikle göç alan yer ve göç edenler açısından taşıdıkları benzerlikler yönünden incelenmiştir. Her iki romanda da göç eden bireylerin istihdam ve iş gücü sorunu özellikle kadının çalışma hayatına katılımı açısından oldukça benzerdir. Anlatıda kadın kahramanlar üzerinden toplumsal cinsiyet bakış açısı, aile içi ilişkiler, kadın hakları, özgürlükler, değerler, tutum ve alışkanlıklar eleştirel bakış açısıyla değerlendirilir. Kentlileşme olgusu ekonomik ve sosyal yönden ön plana çıkartılırken, Samiha ve Kumru’nun göç öncesi ve sonrası yaşamları kurgusal zamanda geriye dönüşlerle İstanbul üzerinden ve kentin zaman içinde değişimine koşut olarak anlatılır. Kırdan kente göç ederek gelen her iki kadın da İstanbul’a yerleşme, uyum sağlama ve var olma mücadeleleri yönünden oldukça benzerdir. Göç, birey ve uzamları farklı biçimlerde etkiler. Göç alan kadar göç veren yerler de ekonomik, sosyal, kültürel ve hatta siyasal bakımdan kendilerine özgü davranış ve kurallarıyla bireyi belli normlara göre yaşamaya iter. Göçün başat sebeplerinden olan ekonomik sebep iş gücü ve istihdam ile kentleşme olgusuysa toplumsal yapı ve gecekondulaşmaysa görünür kılınır. “Yeni kentlilerin en önemli tutunum mekanizması, yerleştikleri gecekondu alanlarıdır” (Torlak ve Polat, 2006: 173).

Göç alan ve veren yerler bakımından olduğu kadar göç edenler açısından da sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel bağlamda göç öncesi ve sonrasında yansımasını bulur. Göç ederek gidilen yerin gerek özel yapısı gerekse sosyal bileşenleri göçerleri ve yaşamlarını doğrudan etkiler. Göç alan yerler bakımından ortaya çıkan kentleşme ve çevre sorunları yerleşim yerleri ve nüfusun niteliğine göre biçimlenmektedir. Göç edenler bakımındansa en başat sorun olarak kentlileşme ve buna bağlı olarak sosyal yapı, gecekondulaşma, istihdam gibi olgular akla gelebilir. Öte yandan, aynı olgu göç veren yerler bakımından insan gücü kaybı, iş gücü ve sermaye transferi gibi olumsuzlukları getirmektedir beraberinde. Göçün, göç alan ve veren yerler, göçerler açısından söz ettiğimiz romanlarda ne şekilde ve nasıl yansıtıldığını birey ve toplum üzerinden bulgulamaya çalışacağız. Bu açıdan da kavramı temel olarak üç yönden değerlendireceğiz.

1.GÖÇ ALAN YER BAKIMINDAN İSTANBUL

Kafamda Bir Tuhaflık ve *Kumru ile Kumru* romanlarının her ikisi de göç olgusu ve onun beraberinde getirdiği ekonomik, sosyal ve toplumsal yansımaları bir kent üzerinden yansıtır. Zaten romanın alt başlığında "Boza satıcısı Mevlut Karataş'ın hayatı, maceraları, hayalleri ve arkadaşlarının hikâyesi ve 1969 ile 2012 yılları arasında İstanbul hayatının pek çok kişinin gözünden anlatılmış bir resmidir" ifadesi bu yargıyı kanıtlamaktadır. Bilindiği gibi İstanbul Anadolu'dan en fazla göç alan kenti olması bakımından romanlarda gerçekçi bir bakış açısıyla betimlenir. İç göçün birincil adresi olan bu kent her ikisinde de dolantıda işlevsel bir anlam taşır. Hatta Orhan Pamuk için İstanbul pek çok yapıtında anlatı yerlemlerinden biri gibidir. Çok dilli, çok kültürlü ve çok etnili yapısıyla İstanbul'un onun anlatı evreninde salt bir uzam olmaktan daha fazla anlam taşıdığı söylenebilir.

Orhan Pamuk'un anlatılarında İstanbul özellikle de yazarın çocukluk ve gençlik yıllarının geçtiği Nişantaşı, biyografik nitelikle donatılmış olup, ana kurgu öğesi olarak daima varlığını duyumsatır. *Kafamda Bir Tuhaflık, İstanbul: Hatıralar ve Şehir, Cevdet Bey ve Oğulları, Beyaz Kale, Kara Kitap, Sessiz Ev, Benim Adım Kırmızı* bunlardan bazılarıdır. Yazın dünyasında bir 'İstanbul Yazarı' olarak anılan yazar pek çok röportajında belirttiği gibi "kendini, İstanbul'un dokusuyla, yazdığı kitaplarla ilintili bir atmosfere ait hisseder" (Pamuk, 1999). 2006'da Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık bulunan Pamuk için anlatılarında İstanbul yarı belgesel yarı anı niteliği taşır. Yazarın 2014 yılında yayımladığı *Kafamda Bir Tuhaflık* isimli romanı başkişi Mevlut Karataş'ın memleketi Beyşehir'den henüz 12 yaşındayken göç ederek geldiği İstanbul'daki yaşamını aşk izleği üzerinden anlatır. Çoğulcu ve çoksesli yapının üstkurmaca ve metinlerarasılıkla bütünleşik olarak ele alındığı romanın anlatı zamanı Mevlut'un 1969 yılında Konya'nın Beyşehir ilçesinin Cennetpınar Köyü'nden İstanbul'da geldiği tarihten 2012 yılına kadarki kırk üç yıllık süreci kapsar. "Bu göç aynı zamanda onun yazgısı olur ve bundan sonra yaşamında hiçbir şey eskisi gibi olmaz" (Genç, 2019: 71). Bu zaman dilimi Mevlut'un kafasındaki tuhaflıkla yüzleştiği İstanbul sokaklarını, yaşantısını, kentin şaşırtıcı biçimde ve hızda değişen ve dönüşen yüzünü resmeder. Mevlut bu kente geldiğinde babasının yaptığı yoğurtçuluk işine yönelse de asıl olarak yaptığı bozacılık vazgeçilmezidir. Bu işten başka dondurmacılık, pilavcılık, otopark bekçiliği ve büfe işletmeciliği de yapar. Olayların geçtiği yer olan İstanbul sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan olduğu kadar yaşam koşulları, toplumsal gerekliliklerle bireylerin yaşamında yönlendirici bir işleve sahiptir. "Orhan Pamuk geleneksel toplumlarda yaşamış insanların soluduğu atmosferi betimlerken onların zihniyetini ve olayların karşısındaki tepkilerini de verir" (Sürgit, 2012: 376). Mevlut henüz küçük bir çocukken geldiği İstanbul'da babası Mustafa ile birlikte kendileri gibi Anadolu'nun çeşitli köy ve kasabalarından gelenlerin yoğunlukla yaşadıkları Kültepe'de bir gecekonduda yaşamaya başlarlar. Bu gecekonduların yoğun olduğu bölge İstanbul'un başka yüzüdür. Burası yoksul ancak varsıl olma hevesiyle bir araya gelmiş insan topluluğunun buluşma noktasıdır. "Önceki romanlarında daha çok Nişantaşı, Teşvikiye, Taksim, Harbiye, Beyoğlu gibi İstanbul'un orta ve üst sınıf insanlarının yaşadığı mekânlarında geçen olay ve durumları ele alan yazar, bu romanında Gazi Mahallesi, Tarlabaşı, Kasımpaşa, Şişhane, Taşlıtarla gibi daha çok "ötekileştirilmiş" insanların ikamet ettiği mekânlarda, yani "Öteki İstanbul'da geçen olay ve durumları ele alır" (Güngör, 2015: 125). Yazar romanda taşra insanlarının yaşantılarını kent yaşamında da sürdürdükleri yalıtılmış bir uzamı betimler. Bu uzam modernizme karşıtlığıyla iki dünya insanını kesin çizgilerle ayırır. "Taşra mutlak bir uzaklığı ve geri kalmışlığı çağrıştıran bir kavram değildir. Kentin yoğun ve sıkışık modernizmine, maddi temele dayalı gelişmişliğine karşı iç dünyayı, manevi değerleri, bir topluma özgü geleneksel yaşamı temsil eder" (Saygılı, 2012: 10). Mevlut amcasının oğlu Süleyman'ın tuzağına düşerek Korkut'un nikâhında bir kere göz göze geldiği güzel Samiha'yı kaçırarak İstanbul'a getirmek ister. Ancak kaçırdığı kızın o değil, güzel olmayan ablası Rayiha olduğunu (Pamuk, 2014: 177) anladığında herhangi bir tepki vermediği gibi durumu kabullenir ve onu sevmeye çalışır. Bunu başarır da. Rayiha ilk kez geldiği İstanbul'a şaşkın bakışlarla yaklaşır. "Galata Köprüsü'nün üzerindeki harekete, beyaz vapur dumanlarına dikkat etmesi" (Pamuk, 2014: 177) bunu açıkça gösterir. Roman kahramanı Mevlut'un kafasındaki tuhaflığı sorguladığı İstanbul, evleri, cadde ve sokaklarıyla ülke tarihi ve siyasetinin değişiminin gözler önüne serer. Anlatı zamanı siyasi, ekonomik ve toplumsal açılımlarıyla olay ve durumlar üzerinden anlatılır. "Romandaki olaylar doğrudan veya dolaylı olarak kentle bağlantılı bir şekilde ele alınır. Romanda İstanbul çok devingen ve etkindir" (Genç, 2021b: 193). Çevresini ve özellikle de İstanbul'u birbirinden farklı iki

dünyasıyla gözlemleyen Mevlut yaşadıklarını da sonuçlarını da tek sırdaşı bu kentin sokaklarında kafasındaki aşk, mutluluk, niyet ve seçimler üzerine yoğunlaşan tuhaflıkla sorgular.

Roman, öykü, çeviri, dil ve göstergebilim çalışmalarıyla tanınan Tahsin Yücel'in 2005 yılında yazdığı *Kumru ile Kumru* isimli romanında metalaşmış bir dünyanın esareti altındaki tüketim toplum eleştirilir. Romanda eşyanın gündelik yaşama nasıl egemen olduğu kentlileşme yanında kente göç edenlerin sorunları üzerinden anlatılır. Bu bağlamda kimlik arayışı da yan motifler arasında yer alır. "Roman, günümüz Türkiye'sinin anamalcı tüketim toplumuna eleştirel gerçekçi bir bakış sergiler" (Tilbe, 2018: 811). Pehlivan'la evlenerek doğduğu, gelenekleri ve yaşantı biçimini kanıksadığı kasabadan kopan Kumru'nun başkalaşan yaşamı ve İstanbul'da varoluş savaşı vermesi mercek altına alınır. Modern yaşamın metalaşmış yanı onu adeta büyüler. Tanrısal bakış açısıyla öykülenen romanda eleştirel ve gerçekçi bir bakış açısı hâkimdir. Sanayileşme devrimini takiben batıda ortaya çıkan 'tüketim toplumu' ifadesi ekonomik zenginliğin artmasına koşut olarak popüler kültürün değişmesi ve sosyal sınıflar arasındaki farklılıkların ortadan kalkması olarak değerlendirilebilir. İhtiyaç fazlası ürün satın alma olarak düşünülebilen tüketim toplumu eşyaya, metaya tutkuyla bağlanmayı imler. Köyünden, alıştığı çevreden ve onun insanlarından kopup gelen Kumru İstanbul'da kendini yabancı duyumsar. Kumru ve Pehlivan lakaplı Haydar Yarma arasında baştan var olan uyumsuzluk öncelikle fiziksel görünüşleri itibariyle kesinlenir. Kumru ince, narin, eşiyse güçlü ve yapılı bir adamdır. Bu yabancılık duygusu yalnızca geldiği bu kentten kaynaklanmaz. Yaşam biçimini, kurallarını dahası kendi dünyasındakilere benzemeyen bu insanları tanımakta zorlanır. Bu yabancılık duygusu o kadar üst düzeydedir ki romanın kadın başkişisi Kumru onlara bir camın ardından bakıyor gibidir. "Anlatılanları anlamadan bile çalışmadan, sağır gibi oturur" (Yücel, 2018: 40). Romanda Kumru'nun evlilikle kırdan kente göçü toplumsal cinsiyet normlarına göre yetişmiş bir genç kız için oldukça kabul edilebilir bir anlam taşır. Başlık parası karşılığında kızının Haydar Yarma ile evlenmesine rıza gösteren avcı Kadir kızına ilk kez sevgi gösterir. Karısına ve kızlarına karşı ataerkil aile düzeni kurallarını uygulayan bir baba modelidir.

Göçle yaşamı tümüyle değişen Kumru İstanbul'a geldiği ilk birkaç ay yalnızca bu kentin birkaç sokağını bilir. İstanbul Kumru için endişe, korku ve çaresizlik anlatır. Bu yüzden bu "uçsuz bucaksız kent" (Yücel, 2018: 17) onu ürkütür. Burada ona köyünü ve geride bıraktığı ailesini, Meryem ebeyi hatırlatan nar ağacı dışında teselli olacağı bir şey yoktur. Çünkü koca kentteki tek dostu odur. İstanbul'a geldiği ilk altı ay yalnızlığını paylaştığı tek şey yıldızlar ve bahçedeki nar ağacıdır. "Ona dert yanmaktan başka bir şey gelmez elinden (Yücel, 2018: 23). Ne insanlarını ne de adetlerini bildiği bu kent soğuk yüzünü gösterir. "(…) Birbiri içinde erimiş gürültüler, renk renk ışıklar, birbirine bağlıymış gibi geçen sayısız arabalar, neredeyse tek sözcüğünü bile anlayamadığı konuşmalar karşısında, gerçekten kocaman, gerçekten ürkütücü bir ortamda bulunduğunu sezinleyerek ürperdi" (Yücel, 2018: 17) denilerek duyguları betimlenir. Kumru için İstanbul'un her yeri tehlikelerle doludur.

Rayiha da Kumru da eşlerinin evlerini çabucak benimserler. Kumru için ev küçük olmasına küçüktür ancak düşlerini aşmaktadır (Yücel, 2018: 18). Rayiha da Mevlut'un onu getirdiği evi güzel bulur. Sadece havalandırılmaya ve temizliğe ihtiyacı vardır (Pamuk, 2014: 177). Her iki roman kahramanı da kentle ilk karşılaştıkları anda benzer duygulanım içindedirler. Kırdan gelen bu iki kadın da kökleşik aile yapısının dışına çıkmazlar. Evlenmeden önce babalarının evlendikten sonra ise eşlerinin istediği ya da yönlendirdiği bir yaşam tarzına itirazsız boyun eğerler.

1.1.Kentleşme Sorunu

Romanlarda kentleşme fiziki, sosyal ve ekonomik yansımalarıyla gösterilir. Sanayi kimliği geçiş kavramıyla ilişkilendirilerek gösterilir. *Kafamda Bir Tuhaflık'*ta bu durum küçük işletme ve sokak satıcılarının iş alanlarının kaybolarak yerlerini market ve alışveriş merkezlerine bırakmasıyla somutlanır. Mevlut'un babası gibi bir yandan yoğurt satarak bir yandan da okumak için geldiği İstanbul yıllar içinde çok değişmiştir. Yoğurt cam kaselerde marketlerde satılan bir ürün olmuştur. Bozanın da aynı şekilde satılabileceğini duyan Mevlut zamanında sokaklarda yoğurt satarak geçimini sağlayan babasının durumunu düşünür. Çünkü otuz yıl önce babası "Kimse bakkaldan yoğurt almaz" (Pamuk, 2014: 416) diyerek gülmüş ancak kısa süre sonra işini kaybetmiştir.

Kumru ile Kumru'da kentleşme sorunu tüketim ilişkilerinin devingenliği ve değişmesiyle somutlanır. Kumru ilk kez Tuna Hanım'ın evinde görüp büyülendiği buzdolabına sahip olduğunda tüketim

toplumunun bir üyesi olduğunun ayırdında değildir. Eve alınan ilk gereç olan buzdolabını, televizyon, çamaşır makinesi hatta ev ve araba izler. Kumru'nun daha önce sahip olmayı istedikleri ev yaşantısı ve alanıyla sınırlıdır. Bu yönüyle de aile bireylerini etkileyen bir anlam taşır. Oysa sonraları bu durum boyut değiştirir. Tüm bu gereçleri işlevsel kılmak için de alışveriş yapılmalıdır. Bu alışverişlerin tek amacı de ihtiyacı karşılamak değil tüketimi canlı tutmaktır. Tüketilen her yiyecek ve içeceğin yerine yenisi gelmelidir. Bu da daha fazla tüketimi, daha fazla tüketim de daha fazla çalışmayı gerektirir.

Kentleşme bireyler arası ilişki ve etkileşimlerde de değer yargıları ve yaşam tarzının değişimini de koşullayabilir. *Kafamda Bir Tuhaflık'*ta Rayiha bu değişimi kız kardeşi Samiha kadar somut olarak gösteremese de köyde giyindiği gibi giyinmemesi gerektiğini düşünerek kente uygun bir tarz seçer. Rayiha evlendiğinin üzerinden çok uzun zaman geçmeden hayatını kaybettiği için bu değişiğimin kendisi öldükten sonra eşiyle evlenen kız kardeşi Samiha'da olduğu gibi dikkat çekici olmaması doğaldır. Nitekim Kumru da bu değişime ayak uydurmak için giyim tarzını değiştirir, baş örtüsünü atar hatta bira içmeye başlar. *Kafamda Bir Tuhaflık*'ta kentleşme olgusuyla değişen yaşamlar kökleşik aile yaşantısı ve geleneklerinin yavaş yavaş yitirildiğini gösterir. Bayramlarda bile bir araya gelinip konuşulmaz, yenilip içilmez olur. Hatta kendisi de rakıya artık öğle yemeğinde başlayan Mevlut'un seksenlik kayınpederi boynueğri Abdurrahman Efendi Samiha'dan sonra yavaş yavaş Vediha'yı da rakıya alıştırmıştır (Pamuk, 2014: 453).

Kent kültürüne ayak uyduran kadın kahramanlar kültürel yozlaşmanın da göstergesi olurlar. Kentleşmeyle ekonomik ve kültürel farkların derinleşmesi sonucu göçmenler kentsel alanların varoşlarında farklı bir yaşam alanı oluştururlar. Bu yaşam alanlarıyla kent içinde ancak ondan ayrı bir dünya kurarlar. Çoğunlukla da gecekondularda yaşam savaşı veren bu insanlar kente göçen diğer hemşerilerine yardımcı olurlar. Bu da kentte belli yerleşim bölgeleri ve mahallelerin oluşmasını sağlar. Her iki romanda da benzer yaşam örnekleri vardır. Haydar ve Kumru İstanbul'da başka bir İstanbul'da yaşarlar. Çoğunluğunu kapıcı ailelerinin oluşturduğu ve kadınların gündeliğe gittiği Günay Apartmanının çevresi gibi Mevlut ve Rayiha da benzer çevrelerde yaşam mücadelesi verirler. Kumru ve Haydar'ın sınıf atmaları kapıcılık yaptıkları apartmanın 14 numaralı dairesine taşınmaları ile Mevlut ve Samiha'nınsa yüksek katlı binalara taşınmalarıyla somutlanır. "En yükseğe ulaşma tutkusu içindeki insanlar benzer yapılar içinde birbirlerinden kopuk, yabancılaşmış, soyutlanmış ve uzak yaşarlar. Yüzlerce katlı gökdelenler anamalcı toplumu kentleştirirken, insanları da birer birer tüketim nesnesine dönüştürür" (Genç, 2015: 151-152). Bu yeni yaşam alanları hayal meyal düşlerde kalan gecekondulardan eser bırakmamıştır. "Mevlut sandalyesini alıp balkona çıkıp oturdu. Bir an yükseklikten de manzaranın genişliğinden de başı döndü. Korkut'un bahsettiği kule, Hacı Hamit Vural'ın hayatının son beş yılında, tıpkı Duttepe Camii gibi sabah akşam ilgilendiği, daha da yüksek olsun diye masraflara girdiği otuz katlı binaydı" (Pamuk, 2014: 460-461). Romandan alıntılanan bu betimlemeyle Mevlut'un geçmiş yaşamının bir nostaljiye dönüştüğü anlaşılır.

Romanlarda kentleşme olgusu pek çok açıdan görünür kılınır. Nüfus artışına bağlı olarak artan araç sayısı beraberinde trafik sıkışıklığı, gürültü, ulaşım sorunu ve hava kirliliğini getirir. Sağlıksız, plansız ve kontrolsüz kent yapılanmasını, alt yapı eksikliğini, arsa fiyatlarının artması nedeniyle gecekondulaşan bölgelerde yeşil alanlarının yok olmasını doğurur. *Kumru ile Kumru*'da kentleşme kişilerin istihdam alanlarının kentte olması nedeniyle kapıcı aileler üzerinden anlatılırken, *Kafamda Bir Tuhaflık*'ta kentleşmeden kaynaklı tüm sorunlar okura tüm ayrıntılarıyla anlatılır.

2.GÖÇ EDENLER BAKIMINDAN

Göç, göç edenleri toplumsal çevrelerini değiştirmeleri nedeniyle de etkiler. Göç ederek geride bıraktıkları yalnızca uzamlar değildir. Değişen yaşam biçimlerinin gereği iş ve ev ortamları da bundan nasibini alır. Kumru kapıcı dairesinden üst kata taşındığında çocuklarına ve eşine evlerine gündeliğe gittiği evlerde gördüğü gibi ayrı tabaklarda yemek yenmesi gerektiği yönünde telkinlerde bulunur (Yücel, 2018: 184). Kentleşmeye bağlı olarak insan ilişkileri ve değer yargılarında oluşan değişim edimsel boyutta olduğu kadar yaşam biçimlerinde kendini gösterir. Toplumsal değişimin göstergesi olan kentleşme özellikle kentteki nüfus artışının niceliğiyle ilgilidir. Bu karşın kentlileşme kavramı apayrı bir anlama gönderme yapar. "Kentlileşme, temelde insanların kentle bütünleşmesini ifade eder" (Es ve

Ateş, 2004: 214). Kent kimliği ve aidiyetle sıkı ilişkisi bulunan kentlileşme kavramı kentle uyum ve bütünleşme sürecini imler. "Kentlileşme ise, kentleşme sonucunda, toplumsal değişmenin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir" (Keleş, 1983: 71). Kültürel ve sosyo-ekonomik sonuçları olan kentlileşme esas olarak kente ve kent yaşamına dahil olmayı ifade eder. Bu bütünleşme daha çok "kentli bir birey olarak davranmayı" (Parlak, 2008: 66) anlatır.

Romanlarda kentlileşme sorunu ekonomik ve sosyal bakımdan ele alınır. Kentsel iş talebini karşılamaktan uzak olan göçerler için iş olanakları kapıcılık ya da seyyar satıcılık gibi marjinal işlerdir. Romanlarda erkeklere özgü düşünülen meslekler sigortasız ve/veya düşük ücretli işler, kadınlar içinse gündelikçilik gibi süreksiz ya da güvencesiz işlerdir. Samiha da Kumru da aynı işi yaparlar. Samiha'nın da Kumru'nun da temizliğe gittiği evlerde karşılaştıkları davranış biçimleri benzerdir. Evdeki kişiler onlarla aralarına mesafe koyar hatta küçümser tavır sergilerler. Samiha'nın gündeliğe gittiği Nalan Hanım onunla aynı yemek masasına oturmaz, o yemek yerken Samiha yiyemez hatta ona adını söylemeden Hanımefendi diye seslenir (Pamuk, 2014: 237). Kumru için de durum farksızdır. Evine temizliğe gittiği Behiye Hanım onu dışladığı için bir daha ona gitmeyeceğini kaba bir dille ifade etmekten çekince duymaz (Yücel, 2018: 106). Öte yandan Tuna Hanım evlerine temizliğe gittiği diğer kadınlardan farklıdır. Kumru'ya arkadaşı gibi davranan "kendi türünden bir insanmış gibi elini sıkan" (Yücel, 2018: 54) Tuna Hanım değişiminin de mimarı olur. Zira Kumru'nun ona öykünmeye başlamasının sebebi Tuna Hanım'ın kendine göstermiş olduğu bu yakınlık ve yönlendiriciliktir. Modern yaşamın aydın bir kadın tipi olan Tuna Hanım yardımseverliği ve sevecenliği ile Kumru'yu da uygar bir kadın yapmaya çalışır. Kumru'nun başındaki örtüyü çıkarttıran, saçlarının örgüsünü açtıran bu Yahudi kadın belli belirsiz hayatının yönlendirici olur. Romanda Bilal Dayı ve Tuna Hanım yazarın kendileri üzerinden eleştirilerini yaptığı diri karakterlerdir. Ancak Tuna Hanım Kumru'nun değişim süreci sonunda yarattığı yeni Kumru'yu kabullenemez ve onun yeni halini hazmedemez.

Her iki kadın da aslında temizlik yapmaya gittikleri evlerdeki kadınlar gibi olmayı düşlerler. Bu konuyla ilgili Kula şu ifadeler yer vermektedir: "Romanın kadın kahramanları Rayiha ve Samiha arasında dillendirilmeyen bir sürtüşme giderek uç verir. Özellikle Rayiha Samiha'nın güzelliğini, bu nedenle erkeklerin ona ilgi duymasını kıskanmaya başlar. Samiha'nın buyurgan tavrını, romandaki anlatımla, "hizmetçilik" yaptığı evlerdeki "zengin kadınlara" öykünme olarak yorumlar" (2016: 39).

Kentlileşmenin bir diğer kolu da sosyal bakımdandır. Önce kökleşik tutum ve davranışları terk eden birey daha sonra kente özgü davranış kalıplarını benimser. Bu değişimi Samiha değişen söylemleri, yaşam biçimi, düşünce yapısı ve edimleriyle gösterirken Mevlut kökleşik olandan kop(a)maz. Dahası kentlileşme yolunda ne ikinci eşi Samiha ne de amca oğulları Korkut ve Süleyman gibi olabilir. Kendisini bu konuda eleştiren hatta daha da ileri giderek alay eden yakınlarının bu davranışları onu üzse de o doğru bildiği yoldan gitmeye kararlı olduğu gösterir. Ancak Mevlut'un kızları İstanbul'da doğup büyüdükleri için bu şehrin yaşam biçimini benimsemiş ve ona göre yaşamasını bilmişlerdir. Mevlut kırsalla bağlarını tam olarak kopartmasa da düşünce ve davranışlarındaki değişikliklerle o artık bir kentlidir. Köyüne dönebilme olanağına sahip olmasına karşın yine de orada değil de İstanbul'da kalmaya ve yaşamaya devam etmek ister. "İstanbul'da çok zorlu ve çetin bir yaşam savaşı vermesine rağmen doğup büyüdüğü topraklara dön(e)mez. Ancak romanın sonunda kendisinin de duyumsadığı gibi İstanbul onun gençlik yıllarından beri tanıdığı, bildiği bir kent değildir artık. O kadar başkalaşmış ve değişmiştir ki Mevlut bile bu kentle bağ kurmakta zorlanır" (Genç, 2019: 71). Öte yandan kentlileşmeyi yalnızca dışsal olarak yaşayan Kumru hiçbir zaman kentle bütünleşememiş, kendisini oraya ait duyumsayamamıştır. Romanın başında kendisine evlenmeden önceki yaşamını ve köyünü hatırlatan nar ağacını unutması da onun hiçbir zaman kentlileşemediğini göstermesi bakımından önemlidir.

Kumru için kentleşme olgusu gündeliğe gittiği evlerde keşfettiği modern bir başka deyişle kente özgü yaşam kodlarını kendine uyarlamasıyla başlar ve kendine yabancılaştığı gerçeğiyle yüzleşmesiyle son noktaya ulaşır. Bu da içinde bulunduğu toplumla çatışmasına neden olur. "Hem sosyolojik hem de psikolojik olarak bu çatışmayla mücadele etmek durumunda kalan Kumru için yaşam adeta kendi ve ötekileşen diğerleri arasında geçer" (Genç, 2021a: 511). Nesneyle çok güçlü bağ kuran Kumru tüketen insanın gerçekte tüketilen yaşamının imgesi olur. Kızından sahip olmak istediği eşyalara kavuşma

uğruna onu ihmal ettiği için özür dileyen Kumru ne geldiği ne de özendiği burjuva yaşamına tutunamayacağını anlar. Masalsı ve ironik bezemlerle güçlendirilmiş anlatıda Kumru'nun tüm sevdiklerini yitirmesine sebep olan anakent yaşamı ve eşyanın metalaşması yüzünden kendini tüketir. Kumru'yu aşırı tüketime yönelten istekleri beraberinde nesnelere tapma derecesinde bir saplantıya dönüşür. Romanın sonunda şehirdeki köyüne dönüşü da bunu açık biçimde ortaya koyar. Kendi köyünden insanların gettolaştığı bir mahalleye giden Kumru için İstanbul da aslında kendi gibi olan insanların uzamından ibarettir. Bunu romanda Kumru'nun karşılaştığı mahalle muhtarının "gompile bizim oralı" (Yücel, 2018: 282) söylemi de açıkça ortaya koyar. Kentin diğerleri olan insanlar kendilerine kent içinde bir alan yaratmakla kalmamış, orayı bağlarını kuvvetlendirdikleri yerlere dönüştürmüşlerdir. Kumru'ya "yolumuzun polisi bile bizim oralı" (Yücel, 2018: 282) demesi de bunu doğrulayan bir başka ifadedir. Mevlut'un "İstanbul'u" aslında beş on sene evvel kendi gibilerle taşındığı köyünden başka bir yer değildir. Buna koşut olarak Kumru'nun İstanbul'u da muhtarın İstanbul'undan farksızdır. Salt tüketim alışkanlıklarını benzeştirerek ulaştığını zannettiği sınıf ile zihniyetinin ait olduğu toplumsal sınıfın aynı olmaması, Kumru'da bir varoluşsal sıkıntıya sebep olur. Köy ve kent arasında kadının toplumsal cinsiyetçi bakış açısı birbirinden oldukça farklı anlamlar taşır. Köyde başlık parası karşılığında evlendirilip şehre gönderilen Kumru ile kent yaşamında tanıdığı ve tanıdıktan sonra da kendine rol model seçtiği Tuna Hanım'ın dünyası kendisininken oldukça farklıdır.

3. GÖÇ VEREN YERLER BAKIMINDAN

Göç veren yerler açısından göçün en olumsuz yanı dinamik üretim etmenlerinin yok olmasıdır. Kalkınmaya ve üretime önemli bir darbe vurun bu durum insan gücü kaybına neden olur. Nitelikli iş gücünün yitirilmesi yanında âtıl kalan iş alanları üretime sekte vurur. Ekonomik olarak ortaya çıkan bu etki üretimi doğrudan etkilerken etkin ve genç nüfusun bölgeden gitmesiyle nüfusun niteliğini de değiştirir. Her iki romanda da göç olgusu göç veren yerler bakımından ön plana çıkartılmamıştır. Kumru'nun göç ederek geldiği yerlere olan özlemi özellikle Meryem ebe aracılığıyla somutlanır. Ailelerinden bir ya da birkaç üyesini göçe zorlayan sebepler aynıdır: Yoksulluk ve işsizlik. Mevlut ailenin tek erkek evladı olarak babasının peşinden İstanbul'a gelirken annesi ve ablaları Beyşehir'de kalırlar. Ne onlardan ne de yaşantılarından çok fazla söz edilmeyen bu kişiler göçün göç veren yerler bakımından ortak sebebini somutlama işlevi üstlenirler. Kumru da evlenerek koptuğu memleketine bir daha hiç gidemez. Onun da doğduğu kasabadan evlenerek ayrılmasından sonra geride bıraktığı ailesiyle ilgili bilgi verilmez. Sadece temizliğe gittiği yerlerde nereli olduğu sorulduğunda içini hasret duygusuyla karışık garip bir gurur duygusu sarar.

SONUÇ

Kent yaşamına aidiyet duygusuyla olduğu kadar duygusal anlamda da sözleri ve edimleriyle bütünleşemediklerini gösteren roman kişileri kentlileşme yolunda başarısız olmuşlardır. Zira modern yaşam yabancılaşma ve başkalaşmayı getirmiştir. Kente sadece fiziken bağlanan bireyler onun değerlerini benimseyemedikleri gibi ona özgü davranış modellerini de sergileyememişlerdir. Bunun sebebi her iki romanda da kişilerin kentle bütünleşememeleridir. Çünkü kırdan kente göçerek geldiklerinde kendileri gibi olanlarla birlikte bir yaşam sürmüşlerdir. Bu yakınlaşma aralarında gruplaşmalara sebep olmuş bunun sonucunda da kentlilik ruhuna sahip olamamışlardır. Bunda yerleşik kentlilerin göçerlere karşı tutumları da etkili olmuştur. Her iki romanda da kentte istenmeyen kişi olduklarının hissettirilmesi büyük etken olmuştur. Gündeliğe gittiği evlerde Kumru'ya sergilenen davranış biçimleri bunu açık biçimde gösterir. Kente göçenlerin sosyal ve kültürel yapılarının kent yaşamının gerekleri ve normlarıyla bütünleşememesi sosyal çatışma başta olmak üzere yabancılaşma ve yalnızlığı doğurur. Kente aynı yörelerden gelenlerin oluşturduğu ve dışarıya kapalı alanlar görünürde kente iye ancak kendi içinde homojen bir yaşam alanına dönüşür. Bunun yanı sıra eğitim ve gelir düzeyinin düşüklüğü de kentle bütünleşmenin önünde yer alan bir başka engeldir. Her iki romanda bu iki durum kentlileşmeye engel olmuştur. Kentli davranış sergileyebilmek bunları içselleştirmeye bağlı olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla kentlileşme kent kurallarını ve yaşam biçimini benimsemek ve onu uygulamaya dökmek demektir. Başta insan ilişkileri ve etkileşiminde ortaya çıkan kentlileşme

davranışsal, tinsel ve özdeksel bakımdan da bu bütünleşmeye ayak uydurabilmeyi imler. Kent yaşamı içinde kültür birikimi anlamı da taşıyan kentlileşme bireysel bir değişimin uzun ya da kısa bir sürece yayılmış halidir.

Kumru'nun yaşamının merkezine oturttuğu eşyalar onu metalaşan yaşamın kölesi haline getirir. Başlangıçta bu nesnelere olan tutkusu aidiyete dayalı bir benzeşim duygusundan kaynaklı olarak gelişse de zamanla Tuna Hanım'la özdeşim kurma isteği onun yerine geçme tutkusuna dönüşür ve geriye eşyaya teslim olan Kumru kalır. Her iki roman da şehrin bilinmeyen yüzünü gerçekçi bir bakışla ve çok katmanlı anlatı yapısıyla anlatır. Samiha da Kumru da temizliğe gittikleri evlerdeki kentliler gibi bir role bürünürler, o yaşama öykünürler ve bu yolla da mutlu olmayı düşlerler. Ancak ikisi de mutluluğu ıskalarlar.

KAYNAKÇA

ERDER, Sema. (1986). Refah Toplumunda "Getto" ve Türkler, İstanbul: Teknografik Matbaacılık.

ES, Muharrem ve ATEŞ, Hamza. (2004). Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Sosyal Siyaset Konferansları, 48. Kitap, İstanbul, 205-248.

GENÇ, Hanife Nalan ve TİLBE, Ali. (2015). "Tahsin Yücel'in *Gökdelen*'i: Yapısal ve İzleksel Öğeler" *Söylem, Söylen, Yazın Tahsin Yücel'e Armağan,* (Yayına Hazırlayan Nedret Tanyolaç Öztokat) İstanbul: Can Yayınevi, 137-167.

GENÇ, Hanife Nalan. (2019). Göç, Kültür ve Yazın (Editör: Ali TİLBE, Tuncay BİLECEN, Efnan DERVİŞOĞLU) "Kafamda Bir Tuhaflık Adlı Romanda Göçle Değişen Kadın ve Kadın İmgesi" Transnational Press London, 70-85.

GENÇ, Hanife Nalan. (2021 a). Romanda Zaman (Romanda Zaman Poetiği Üzerine … (1. Baskı). Tahsin Yücel'in *Kumru ile Kumru* Romanında Zamansal Kurgu Editör: Doç. Dr. Veysel ŞAHİN Ankara: Akçağ Yayınları. 505-526.

GENÇ, Hanife Nalan. (2021 b). Şehir Tarihi Yazarları Çok Dilli Çok Kültürlü Şehirler, "Bir Kentin Öyküsü: Kafamda Bir Tuhaflık" Editörler Ömer Bozkurt Mehmet Tuğrul Yahya Aydın, Birinci Baskı 2021 Mardin, Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, ISBN 978-605-4202-70-6, 189-204.

GÜNGÖR, Bilgin. (2015). "Öteki İstanbul'un Anlatısı: Kafamda Bir Tuhaflık Romanının Yapısalcı Metodoloji Işığında Çözümlenmesi" Türkiyat Mecmuası, C. 25/Bahar, 119-141.

KELEŞ, Ruşen. (1983). Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu. Ankara: Gerçek Yayınları.

KULA, Onur Bilge. (2016). "Kafamda Bir Tuhaflık" Romanında Kültürel Bir Öge Olarak Bozanın Anlatılaştırımı" Folklor/Edebiyat, cilt:22, sayı:87. 3. 31-42.

PAMUK, Orhan. (1999). Öteki Renkler. (1.Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

PAMUK, Orhan. (2014). Kafamda Bir Tuhaflık. İstanbul: Yapı Kredi.

PARLAK, B. (2008). "Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Geliştirme Projesi: Bursa Büyükşehir Örneği". Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler. Ankara: Gazi Kitabevi. 61-85.

SAYGILI, Erman. (2012). "Orhan Pamuk'un Romanlarında Taşra" Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

SÜRGİT Büşra. (2012). Tersten Yansıyan Aynalar: Orhan Pamuk'un Romanlarında Geleneğin Yansıtılış Biçimleri. II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi TUDOK 2010 Bildiri Kitabı, İstanbul, Türkiye, 20- 22 Eylül 2010, Cilt.1, Volume: 1. 371-382.

TİLBE, Ali. (2018). "Türk Yazınında Bir Dev: Tahsin Yücel", 2. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, 805-812.

TORLAK, Sülün Evinç ve POLAT, Ferihan. (2006). Kentlileşme Sürecinde Kimlik Farklılaşması Acısından Denizli'de İki Mahallenin Karşılaştırmalı Analizi. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8 (2), 167-186.

YÜCEL, Tahsin. (2018). Kumru ile Kumru. (19. Baskı), İstanbul: Can Yayınları.

GÖÇÜN PSİKO-SOSYAL ETKİLERİ, EŞYANIN TOPLUMSAL KİMLİĞİ VE SANAT

PSYCHO-SOCIAL EFFECTS OF MIGRATION, SOCIAL IDENTITY OF THINGS AND ART

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi TOKDİL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölüm

ORCID ID: 0000-0003-2701-0842

ÖZET

Araştırmada öncelikle göç olgusunun anlamı, nedenleri ve sonuçları, mülteci, sığınmacı, göçmen gibi -yasal ve yasadışı- göç ile ilişkili diğer durumların açıklamaları, ekonomik ve politik etkilerinin yanında sosyo-kültürel alanda yansımaları, değişimi tetikleyen etkenler, sorunlar (ulusal ve uluslararası yasalar, devletlerin politik ilişkileri, ekonomik kaygılar vd.) ve çözümüne ilişkin yaklaşımlar ile bu gerçekliğin bireyler üzerindeki psiko-sosyal yansımaları (kimlik ve aidiyet sorunları, yabancılaşma, ötekileşme, dışlanma vb.) ele alınıp genel bir değerlendirme yapılmaktadır. Ardından sosyal psikolojinin temel kavram ve yaklaşımları incelenerek göç olgusunun toplumsal ve bireysel boyutta sosyolojik ve psikolojik etkileri analiz edilmektedir. Çalışmanın son aşamasında eşyanın toplumsal kültürel, psikolojik kimliği ve cinsiyeti analiz edilip, düşüncenin ya da olgunun anlatımında nesnenin metaforik anlatımı, kullanım amacı ve yansıtılan düşünceyi canlandırmada işlevi sorgulanmaktadır. Bu kapsamda valiz nesnesinin sanat bağlamında kullanımı, işlevleri ve anlamı üzerinden çağdaş sanatın göç olgusuna yaklaşım biçimi analiz edilerek sınırlı bir alan içerisindeki sınırsızlık metaforu üzerinden göç olgusu sosyal yaşamın psikolojik izdüşümü bağlamında ele alınıp incelenmektedir. Araştırmada amaçlı örnekleme kullanılmış olup, sanatın göç olgusunu ele aldığı tematik anlatılar arasından göç anı ve göç sonrasını temsil eden eşya kullanımı olarak valiz/bavul nesnesi örneklem olarak seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç olgusu, Psiko-sosyal yaklaşım, Gösterge, Çağdaş sanat, Metafor, Toplumsal kimlik, Valiz nesnesi

ABSTRACT

In the research, first of all, the meaning, causes and consequences of the phenomenon of migration, explanations of other situations related to legal and illegal migration such as refugees, asylum seekers, immigrants, their economic and political effects as well as their reflections in the socio-cultural field, factors that trigger change, problems (national and international laws, political relations of states, economic concerns, etc.) and approaches to its solution and the psycho-social reflections of this reality on individuals (identity and belonging problems, alienation, othering, exclusion, etc.) are discussed and a general evaluation is made. Then, by examining the basic concepts and approaches of social psychology, the sociological and psychological effects of the phenomenon of migration on social and individual dimensions are analyzed. At the last stage of the study, the social, cultural, psychological identity and gender of the goods are analyzed with examples selected from the fields of visual arts, and the metaphorical expression of the object in the expression of the thought or phenomenon, its purpose of use and its function in enlivening the reflected thought are questioned. In this context, the approach of contemporary art to the phenomenon of migration is analyzed through the use, functions and meaning of the suitcase object in the context of art, and the phenomenon of migration is discussed and examined in the context of the psychological projection of social life through the metaphor of infinity in a limited space. Purposeful sampling was used in the research, and among the thematic narratives in which art deals with the phenomenon of migration, the object of luggage/suitcase was chosen as the use of items representing the moment of migration and post-migration.

Keywords: Migration phenomenon, Psycho-social approach, Sign, Contemporary art, Metaphor, Social identity, Suitcase object

GİRİŞ

Araştırmada öncelikle tüm dünyada küresel bir sorun olarak kabul edilebilecek olan göçün farklı boyutları sosyo-kültürel, sosyo-politik, psiko-sosyal, ekonomik, siyasi ve toplumsal açıdan incelenerek göçmen, mülteci, sığınmacı gibi bu durumu deneyimleyen bireylerin fiziksel ve psikolojik durumları ile sosyal psikoloji kapsamında göçün psiko-sosyal etkileri incelenmektedir. Ardından çağdaş sanatın gösterge kullanımı, anlam üretimi, gündelik herhangi bir nesnenin estetik üretim kapsamına dahil edildiğinde değişen anlamı, işlevi ve gösterge kullanımının amacı analiz edilerek göçün çağdaş sanat kapsamına dahil edilirken kullanılan bavul nesnesinin toplumsal kimliği, gönderme yaptığı olgular, kullanım özellikleri, nitelikleri ve işlevi üzerine bir çözümleme yapılmaktadır. Bu kapsamda ele alınan nesnenin biçimsel yapısının doğrudan kullanım amacını vurgulamasına karşın, içerik bağlamında bakıldığında göç sırasında ya da sonrasında yaşanan deneyime gönderme yaptığı, göç eden bireylerin psiko-sosyal durumlarıyla doğrudan ilişkili olduğu, aynı zamanda kişinin geçmişi ile gelecek yaşantısı arasında bağlayıcı bir işlev üstlendiği görülmektedir.

Bavul nesnesinin kullanıldığı ve amaçlı örnekleme ile çalışma kapsamına dahil edilen eserler ve sanatçıların yaşamöyküleri incelendiğinde, göçmenlik ya da göçebelik gibi durumları doğrudan deneyimleyen sanatçıların eserlerinde nesnenin doğrudan göçle ilişkili kullanıldığı, diğerlerinde ise kavramsal bağlamda ele alındığı görülmektedir. Bu kavramsal bağlam kimi çalışmalarda izleyici tarafından göç ile ilişkilendirilebilecek biçimsel düzenlemeye sahipken, diğerlerinde göç durumunda yaşanan deneyimle örtüşen anlam üretimleri şeklinde görünürlük kazanmaktadır. Ancak hemen hepsinde bavul nesnesinin gösterge olarak kullanımının yaşanmışlığa, kopuşa, kayıplara, terk ediş ve yeniden başlayışa, yeni bir gerçeklik içindeki yabancılığa, yabancılığın psikolojik yansımalarına, öteki olma durumlarına, ortak toplumsal ve kültürel kimliğe, deneyim sonrasındaki ortak dil ve paylaşıma, kapanan kapılara, sınır alanlarına, kimliğin geride bırakılışına gönderme yaptığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle göçe ilişkin vurgu ister doğrudan ister dolaylı olarak olsun bavulun ortak anlam ve amaca hizmet ettiği görülmektedir.

1. SOSYAL PSİKOLOJİ VE GÖÇÜN PSİKO-SOSYAL ETKİLERİ

Sosyal psikolojinin üzerinde uzlaşıya varılmış tam bir tanımı yoktur, farklı psikologlar ve teorisyenler tarafından farklı şekillerde tanımlamalar yapılmıştır. Bunlardan bazıları; "insanların diğer insanlar hakkında nasıl düşündüklerinin, onları nasıl etkilediklerinin ve onlarla nasıl ilişki kurduklarının bilimsel bir biçimde çalışılması" (Taylor, Peplau ve Sears, 2000: 3) şeklinde tanımlarken, bazıları "sosyal ve kültürel ortamdaki birey davranışlarının özelliklerinin ve nedenlerinin bilimsel bir biçimde incelenmesi" olarak ifade etmiştir (Kağıtçıbaşı, 1999: 19). Bilgin'e göre ise sosyal psikoloji (2000: 2); "insan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin psikolojik temellerini sistematik olarak inceleyen bir disiplindir". Görüldüğü gibi sosyal psikoloji üzerinde pek çok tanım vardır ve bunlardan bazıları insan merkezli yaklaşımlara sahipken bazılarında insan etkileşimlerinin ön planda yer aldığı anlaşılmaktadır. Brewer ve Crano'nun da tanımladığı gibi (1994); "sosyal psikoloji bireyin davranışını incelemekle birlikte, temel olarak bireyin diğer bir bireyle ya da grupla etkileşiminde sergilediği davranışlara odaklanmaktadır" (Kayaoğlu, 2004: 3). Psikoloji ile sosyal psikoloji arasındaki ayrım ise psikolojinin yalnızca kişinin ruhsal sağlığı ya da fiziksel hastalığının yol açtığı ruhsal rahatsızlıklarla ilgilenirken, sosyal psikolojinin araştırma alanının aynı zamanda kişiler arasındaki iletişim, uyum ve davranışlar olmasıdır. Araştırma kapsamında sosyal psikolojinin göç ile ilişkisi onun insan etkileşimleri sonucundaki davranış biçimlerini incelemesi bakımından önemlidir. Göçe ilişkin de literatürde farklı tanımlar yer almasına karşın genel olarak birey ya da insan topluluklarının belirli bir süre ya da gelecekteki yaşamları için zorunlu-isteğe bağlı nedenlerle yaşadıkları bölgeyi bırakıp yeni yaşam alanlarına yönelmeleri (coğrafi değişim) şeklinde tanımlanabilecek sosyal bir olgudur. Göç olgusu ekonomik, toplumsal, kültürel, psikolojik yansımaları olan çok boyutlu bir etkileşim/değişim süreci olarak tanımlanabilir. Sosyal psikoloji ile göçün psiko-sosyal etkileri arasındaki ilişkinin kurulması için sosyal psikolojinin konusu kapsamına giren araştırma alanlarının tanımlanması önemlidir. Kayaoğlu'na göre bu konular (2004: 4); "gruba uyma davranışı, ikna, güç, sosyal etki, itaat, önyargı, önyargının azaltılması, ayrımcılık, kalıp yargılar, sosyal biliş ve sosyal algı, sosyal kategoriler, saldırganlık, özgeci davranış, kişiler arası çekicilik, tutumlar ve tutum değişimi, iletişim, izlenim oluşturma, küçük gruplar,

liderlik, kitle davranışı, gruplar arası ilişkiler" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda sosyal psikoloji kapsamında birey ya da insan toplulukları arasındaki iletişim, ilişki ve özne olarak bireyin davranış özellikleri göç kapsamında değerlendirilecek olan öznenin psiko-sosyal durumunu tanımlayan unsurlar olarak kabul edilebilir.

Farklı niteliklerine göre zorunlu/isteğe bağlı, iç göç/dış göç, yasal/yasadışı göç gibi farklı kategorilere ayrıştırılabilecek olan göç olgusu özünde bir yer değişimini ve bu değişim sonucunda yaşanan psikolojik, ekonomik, toplumsal ve siyasi durumları tanımlamaktadır. Tümtaş ve Ergün'e göre göç kavramı; "ilk insanlardan günümüze kadar en genel anlamıyla, iki mekân arasında yani coğrafi alanlar arasında nüfusun yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır" (2016: 1348). Baş (2016); göç durumunu devletlerin sorumluluklarını yerine getirmemesi ile ilişkilendirirken, Göktürk ve Kaygalak (1999); göç sonucunda yaşanılan durumlar ile göçe neden olan koşullar arasında ilişki kurarak her ikisinin de benzer bir etki sürecine sahip olduğunu dile getirmiştir. Bu neden ve sonuçlar incelendiğinde (sosyo-kültürel, sosyo-politik, ekonomik, sosyo-psikolojik, toplumsal, tarihsel koşullar vd.) her birinin diğerleri ile ilişkili geniş kapsamlı olgular olduğu görülmektedir. Bu kapsamda öncelikle göç sonrasında yaşanan sosyo-kültürel değişim genel olarak değerlendirildiğinde; yaşadıkları bölgeyi belirli nedenlerle terk eden, yeni bir yaşam bölgesinde, yeni yaşam şekilleri, dil ve kültür içinde yaşamak zorunda kalan göç ile ilişkili göçmen, mülteci, sığınmacı gibi kimlikler taşıyan bireylerin göç ettikleri bölgelere kendi yerel değerlerini taşıdıkları, gittikleri bölgelerde var olan mevcut kültürel kimliğe -zorunlu olarak- uyum sağlamaları ile ilişkili sentez kültürlerin yaratıldığı görülür. Geleneksel yaşam şekilleri ve estetik üretim biçimleri göç edilen mekânın kültür öğeleriyle bir araya geldiğinde karma kültürler yaratılır ve -tıpkı göçün neden ve sonuçlarında olduğu gibi- bu da olumlu ve olumsuz durumları bir arada yansıtır. Olumlu yanı kültürün zenginleşmesi olarak kısaca tanımlanabilirken, olumsuz olarak nitelendirilebilecek yanı alt kültür, karma kültür, arabesk kültür, kitsch sanat gibi farklı türlerin ortaya çıkmasıdır ki bu aynı zamanda kültürün çeşitlenmesi anlamında olumlu bir yaklaşım olarak da kabul edilebilir, kültürel dil çeşitlendiği gibi sosyal yaşam da gelişir ve zenginleşir. Tümtaş ve Ergün'ün de tanımladığı gibi (2016: 1352); "kültürel etkileşimlerin en temel nedenlerinden biri göçtür". Elbette bu değişim süreci ya da göçün kültür alanına girdi ve çıktıları salt göç deneyiminin sonucunda birdenbire ortaya çıkan ve doğrudan gözlenebilen durumlar değildir. Belirli bir tarihsel sürekliliğin yaşanması, birikimin olması ve deneyimin üst üste binmesi ile gözlenebilen bir süreçtir. Yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi -ve elbette bu alanların da etkisiyle- göç durumunun kültür üzerindeki etkisi de belirli paradigmalar dahilinde tanımlanabilecek ve anlaşılabilecek bir olgudur.

Göçün toplumsal yapı ile ilişkisi incelendiğinde de neden ve sonuçlarının bir arada değerlendirilmesi gerektiği bir yapının varlığı görülmektedir. Göç durumunun toplumsal boyutları genel bir yaklaşımla -sınır ötesi göç her ne kadar tarihsel olgularla ilişkili savaşlar, soykırımlar gibi daha kapsamlı etkenlere bağlı olsa da- yaşanılan bölgenin işgücü, yaşam düzeyi, eğitim kalitesi vb. gibi etkenler bakımından yetersizliği ile oluşur ve bunun sonucunda yaşanan coğrafi hareketlilik, göçmenlere yönelik toplumsal mesafe nedeniyle soyutlanma, yalnızlaşma, ötekileşme gibi psikolojik sonuçlara, nüfus artışına bağlı olarak iş bulamama ve temel ihtiyaçlarının giderilememesi gibi nedenlerden dolayı yoksullaşmaya, ekonomik sorunlarla birlikte gelen konut sorunları ve gecekondulaşma gibi çevresel yapı üzerindeki etkilere, geleneksel yaşam biçimleri ve kültürel kimliği devam ettirme isteği nedeniyle mevcut kültür içerisinde alt kültürlerin ortaya çıkmasına ve tüm bu olumsuz koşulların etkisiyle göçmenlerin davranış kalıplarındaki olumsuz değişim ile bu değişimin toplumun diğer üyeleri üzerindeki baskısına neden olur. Gerçekleşme nedeni her ne olursa olsun ve ister iç göç ister dış göç olsun Tümtaş ve Ergün'ün de tanımladığı gibi (2016: 1349); "göç olgusu, özellikle göç alan yerleşim biriminin hemen her alanında büyük dönüşümlere yol açmaktadır. Gerek göç olgusunun yaşandığı süreçte gerekse göç sonucunda bir yandan bireylerin kendisi değişirken bir yandan da geldikleri yerlerde önemli değişimlere neden olmaktadırlar". Bu nedenle göçün sosyo-ekonomik yapı üzerindeki etkileri yalnızca bireysel ya da yalnızca toplumsal gerçeklikle sınırlı değildir, ilişkisel olgular olarak kabul edilmelidir. Öte yandan göçün ekonomik nedenleri yukarıda değinildiği gibi yetersiz yaşam koşullarından kaynaklanırken, ekonomik yapı/düzen bakımından sonuçları da çoğu zaman olumsuz koşullar yaratır. Bu durumun gerek uluslararası düzeyde gerek ülkemiz kapsamında pek çok örneği vardır ve tarım toplumlarından sanayi toplumlarına geçişte yaşanan kitlesel göçlerde dahi gözlemlenebilen göçmen ya da sığınmacıların düşük ücret, ağır çalışma koşulları, sosyal hak ihlalleri gibi etkenlere maruz kalmalarına neden olur. Bununla

birlikte özellikle kırsaldan büyük kent merkezlerine yaşanan iç göçlerde nüfus artışına bağlı olarak işsizlik ve bununla ilişkili ortaya çıkan psiko-sosyal durumlar göçün ekonomik anlamda en büyük çıkmazlarından biridir.

Göç olgusunun siyasi ve sosyo-politik açıdan neden ve sonuçlarına bakıldığında da diğer yaşam alanlarında olduğu gibi yaşanan sürecin ilişkili olduğu görülür. Ancak öncelikle uluslararası yasalar çerçevesinde tanımlanmış olan göçmen, mülteci, sığınmacı gibi göç ile ilişkili durumların birbirinden ayırt edilmesi gerekir. Göçmenlik diğer tüm tanımları da kapsamına alırken literatürde kısaca; ekonomik, sosyal, politik nedenlerden dolayı daha iyi yaşam koşulları beklentisi içinde başka bir ülkenin koruması altına giren ancak vatandaşı olduğu ülkenin mevcut haklarından da yararlanabilen kişiler olarak tanımlanabilir. Göçmen konumunda olan kişilerin bir kısmı söz konusu yer değişimini yasal yollarla yaparken, büyük bir kısmı -bugün tüm dünyada en büyük çözümsüzlüklerden biri olarak- yasadışı yollarla göç etmektedir. Bu ikinci durum mülteci olma durumuyla ilişkilidir ve kısaca göç eden insan ya da insan topluluklarının kendi ülkelerine dönmek istemeyen ya da dönemeyen grubunu tanımlar. Sığınmacılar ise mülteci durumunda oldukları ülkenin yasal olarak onları tanımasını bekleyen insan gruplarıdır (Buz ve Dikmen, 2020: 230). Bu grupların hemen hepsi uluslararası yasalar tarafından belirli haklarla korunma altına alınmıştır ancak göç durumu ve göçmenler ülkelerin ve devletlerin siyasi ilişkilerinde kimi çıkmazlara da neden olurken, bu koşullar göçmenler üzerinde de sosyo-politik sonuçlar doğurur. Harvey'in tanımladığı gibi (2013: 68); "devletler her ne kadar göçmenlerin kültürel, sosyal ve ekonomik entegrasyonu için çalışmalarda bulunsalar da bu girişimler daha çok göçmenleri kontrol altına alma, yönetme denemeleri olarak kalmaktadır" (Çeber, 2018: 98). Öte yandan tarihte yaşanan büyük göçlerde ya da halen devam eden göç durumlarında insan topluluklarının yaşam alanlarını -vatandaşı olduğu ülkeyi- terk etmesinde önemli bir etkenin yine ülkeler arası yaşanan ekonomik, politik ve yönetimsel ilişkilerin sonucunda ortaya çıkan olumsuz koşullar olduğu görülür. Bunlar savaşlar, iç savaş/ karışıklıklar, soykırımlar, siyasi iktidarın kötü yönetim politikaları vb. gibi durumlar olarak tanımlanabilir.

Psikolojik etkileri açısından göç analiz edildiğinde, fiziksel sağlık durumunun yanında psikolojik iyilik hali durumunun da incelenmesi gerekmektedir. Göçmenlere ilişkin küresel iyileştirme politikalarının yalnızca mekânsal yapıyla değil bireylerin bu süreçte deneyimledikleri olumsuz psikolojik koşullara yönelik de olması önemlidir. Bu koşullar yabancılaşma, yalnızlaşma, kimliksizleşme, toplumun diğer üyeleri tarafından ötekileştirilme gibi gidilen bölgedeki mevcudiyetleri ile ilişkili nedenlerin yanında göç eden bireylerin tüm geçmiş yaşantılarını, evlerini, işlerini, aile üyelerini geride bırakmak zorunda kaldıkları koşullarda bireysel olarak deneyimledikleri acının da sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte Karpat'ın da tanımladığı gibi (2013: 9); "göçler toplumsal değişmelerin en güçlü öğesi olarak, farklı fiziksel yapıya, dine, kültüre ve dile sahip toplulukları karşı karşıya getirmekte, bu toplulukların bir arada yaşamalarına ve böylelikle etkileşim içinde olmalarına da ortam hazırlamaktadır (Tümtaş ve Ergün, 2016: 1352). Çelebi Erol'un da ifade ettiği gibi (2020: 401); "milyonlarca insandan oluşan bir kitlenin vatansız, kimliksiz, yersiz-yurtsuz ve bir mekâna ait olmadan yaşaması"/yaşamak zorunda kalması sonucunda bu kitlesel yer değiştirmenin yukarıda incelenen diğer alanlarda olduğu gibi psikolojik yansımalarının olması da kaçınılmazdır. Dolayısıyla yaşamakta olan ile yaşamak zorunda kalan arasında bir etkileşimin söz konusu olduğu, bu etkileşimin zayıf ve sorunlu olması durumunda göçmenlerin toplumsal dışlanma ve ötekileştirmeye maruz kaldığı, güçlü ilişkilerin kurulabildiği toplumlarda ise kültürel çeşitlenme ve zenginleşmenin yaşandığı görülmektedir (Tümtaş ve Ergün, 2016). Elbette burada değişimi tetikleyen ve değişimden etkilenen konumunda ön planda birey yer almaktadır. Bireyin kendisi ve çevresi ile iletişimi onun psiko-sosyal durumunu da belirleyen en önemli faktördür. Psiko-sosyal açıdan ele alındığında göç durumunu deneyimleyen birey ya da insan topluluklarının toplum içerisinde uyumu, diğerleri ile etkileşimi, sağlıklı iletişim kurabilmesi, kendisine ve çevresine karşı tutum ve davranışlar ile önyargılar gibi konular ön plana çıkmaktadır. Tuzcu ve Bademli'nin de aktardığı gibi (2014: 61); "göç eden ailelerde ve bireylerde birçok psikiyatrik sorunun ortaya çıktığı, özellikle; depresif bozukluklar, anksiyete bozuklukları, samotoform bozukluklar ve uyum bozukluklarının sık görüldüğü" tanımlanmaktadır (Warfa ve diğerleri, 2005; Steel ve diğerleri, 2004). Göç durumunun ve göç ile ilişkili diğer koşulların bireyde yarattığı psikolojik etmenlere bakıldığında aitlik duygusunun en önemli duygu-durum olduğu ve bununla ilişkili olarak "yalnızlık duygusu, sosyal rollerdeki değişim, kültürel norm ve değerlerdeki belirsizlik ve bunun yol açtığı kültürel şok" gibi

değişkenlerin ruhsal sorunların ve stresin temelini oluşturduğu anlaşılmaktadır (Balcıoğlu ve Samuk, 2002: 40). Bununla birlikte psiko-sosyal yaklaşım kapsamında göçün travmatik etkilerinin azaltılmasına yönelik uygulamalar yalnızca bireyin psikolojisi ile sınırlı değil sosyal ve çevresel iyileştirmeyi de kapsamaktadır. Işık ve Ertuğrul'a göre (2022: 182); "bu yaklaşıma göre psikolojik ve sosyal süreçler birlikte insanların iyilik haline etki etmektedir". İyilik hali literatürde "kişisel mutluluk, yaşam doyumu ve kalitesi gibi bireysel boyutların ötesinde sosyal yapıların içerisinde belirlenen" ve maddi refah, sosyo-ekonomik düzey ve eşitlik gibi toplumsal konuları da içinde barındıran bir süreç olarak tanımlanır (Searle, 2008; Attepe vd., 2017; Buz ve Dikmen, 2020: 229). Dolayısıyla göç eden bireylerin göç öncesi, göç sırası ve sonrasındaki iyilik hali durumunun düzeltilmesine yönelik psiko-sosyal yaklaşım kapsamında atılması gereken önemli adımlar vardır ve göçün söz konusu mikro ya da makro ölçekteki travmatik etkileri -yalnızca ruh sağlığı açısından değil- tüm alanlarda uzun vadeli çözüm önerilerine ihtiyaç duymaktadır denilebilir.

Bununla birlikte göç olgusu sanat perspektifinden ele alındığında ortak bir gösterge üzerinden eserler üreten sanatçıların bazılarının göç durumunu kişisel olarak deneyimlediği bazılarının ise toplumsal bir sorun olarak konuyu ele aldıkları görülür. Burada üzerinde durulması gereken nokta kişisel deneyim yoluyla konuyu eserlerine taşıyan sanatçıların geçmiş yaşantıları ve travmatik deneyimlerini sanatın sağaltıcı işlevinden yararlanarak estetik duyuya taşımalarıdır ki bu yolla yukarıda tanımlanan iyilik hali, ruhsal rahatlama, sosyal refah ve toplumsal iletişim bu sanatçılar ile toplumun diğer üyeleri arasında sağlanmış olur. Yine bu yolla sanatçıların geçmiş yaşantıları ile şimdiki durumları arasında köprü kurularak yaşadıkları deneyimi kabul edip onunla barışmaları sağlanır.

Tablo 1: Örnekleme alınan sanatçıların göç temasına yaklaşımına ilişkin kullandıkları kişisel deneyim, gösterge ve göstergenin göç ile ilişkisi

Sanatçı	**Kişisel deneyim**	**Göç Türü**	**Göç ile ilişki**	**Gösterge**
Mohamad Hafez	Var	Zorunlu	Doğrudan	Bavul
Mona Hatoum	Var	Zorunlu	Doğrudan	Bavul
Yoan Capote	Var	İsteğe bağlı	Doğrudan	Bavul
Joel Ross	Yok	-	Dolaylı	Bavul
Bruce Conner	Yok	-	Dolaylı	Bavul
Walead Beshty	Yok	-	Dolaylı	Bavul
Zoe Leonard	Var	Zorunlu	Doğrudan	Bavul
Yin Xiuzhen	Yok	-	Dolaylı	Bavul
Chiharu Shiota	Yok	-	Doğrudan	Bavul

Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde görüldüğü gibi örnekleme alınan 9 sanatçıdan 4'ünün göç olgusunu kişisel olarak deneyimlemiş olmakla birlikte kişisel biyografileri incelendiğinde bu deneyimin %75 oranında (3 sanatçı tarafından) zorunlu olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Zorunlu göç/sürgün durumunu deneyimleyen Mohamad Hafez, Mona Hatoum ve Zoe Leonard gibi sanatçıların eserlerinde bavul imgesinin kullanımı da doğrudan göç ile ilişkili olarak kullanılmıştır. Yine isteğe bağlı göç/yer değiştirmeyi deneyimlemiş olsa da Yoan Capote'nin çalışmasında da bavul nesnesi doğrudan göçe ilişkin bir gösterge olarak kullanılmıştır. Göç olgusunu kişisel olarak deneyimlememiş sanatçılar ise göçe dolaylı gönderme yapan ya da göç ile ilişkili durumlarla izleyicinin yorumu ile ilişkilendirilebilecek kurguya sahip kavramsal çalışmalar üretmiş ve bavul nesnesi anlam üretiminde gösterge olarak kullanılmıştır. Bu sanatçılar arasında yalnızca Chiharu Shiota'nın göçe ilişkin kişisel deneyimi olmamasına karşın örnekleme alınan eserlerinde göçe doğrudan gönderme yapan göstergelere yer verildiği görülmektedir.

Tablo 2: Bavul nesnesinin göçe ilişkin doğrudan ve dolaylı kullanımı

Göç ile ilişki	**(f)**	**%**
Doğrudan	5	55,55
Dolaylı	4	44,44
Toplam	**9**	**100**

Tablo 2'de görüldüğü gibi örnekleme alınan sanatçıların %55,55'inin bavul nesnesini doğrudan göç ile ilişkili kullanırken %44,44'ünün dolaylı olarak çalışmalarında yer verdiği analiz edilmiştir. Bu kapsamda göstergenin dolaylı kullanıldığı çalışmalarda göçmen konumundaki bireyin geçmiş yaşantısı ve mevcut gerçekliği ile ilişki kurulduğu, göçün toplumsal, ekonomik, politik etkilerinin yerine çoğunlukla bireysel yansımalarının öne çıkarıldığı, doğrudan kullanıldığı çalışmalarda ise kişinin psiko-sosyal durumunun, toplum içerisindeki yalnızlığının, yabancı olarak ötekileştirilmesinin ve geçmiş yaşantıya duyulan özlem ile terk edilen mekana ait fiziksel gerçekliğin betimlendiği görülmektedir.

2. EŞYANIN TOPLUMSAL KİMLİĞİ, ÇAĞDAŞ SANATIN GÖSTERGE KULLANIMI VE GÖÇÜN ESTETİK ÜRETİM KAPSAMINDA ELE ALINIŞI

Göçün bavul nesnesi üzerinden çağdaş sanatın kapsamına dahil edildiği örnekler ve bu örnekler üzerinden psikososyal duruma gönderme yapan değişkenler incelenmeden önce çağdaş sanatın gösterge kullanımının tanımlanması, gündelik herhangi bir nesnenin nasıl sanat nesnesi konumuna taşındığı ve bavul nesnesinin bu anlamda hangi işlevlere sahip olduğu, düşüncenin aktarılmasında hangi amacı yerine getirdiği ile genel olarak eşyanın toplumsal kimliğinin açıklanması önemlidir. Çağdaş sanat kapsamında nesne kullanımı incelendiğinde geleneksel anlatılar ve modern sanatın aksine gündelik kullanım nesnelerinin sanatın kapsamına dahil edildiği, mevcut gerçekliklerindeki işlevlerinden uzaklaştırılarak yeniden anlamlandırıldığı, böylelikle eylemsel süreç ya da kurgusal gerçekliğin aktarılmasında bir araç ya da doğrudan sanat pratiğinin kendisi olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bu nesneler gerçek işlevleri ve kullanım özelliklerinin dışına çıkartıldıklarında birer göstergeye dönüşür ve düşüncenin, duygunun ya da olgunun yerini alırlar. Göstergebilimsel yaklaşıma göre; "tüm nesneler kendilerinden başka bir şeye atıfta bulunan göstergelere dönüşme potansiyeline sahiptirler. Bir nesne başka bir şeyi işaret eden gösterge yani başka bir toplumsal anlamın taşıyıcısı olabilir" (Woodward, 2016; Sankır, 2018: 528). Yine Ojalvo'ya göre (2011); "20. yüzyıl başında içinde bulunulan dünya, temsil kodlarının ve normatif kuralların çözüldüğü bir dünya" haline gelmiştir; "artık üretimin simgesel yapısı ve "şeylerin düzeni" mutlak değerler tarafından yönetilmemektedir. Şeyleri bir arada tutan, onlara anlamlarını kazandıran düşünme biçimlerinin mutlak olduğu devir sona ermiştir".

Bu doğrultuda araştırma kapsamında göç ve göç ile ilişkili diğer durum ve kalıpların estetik üretim kapsamına dahil edilmesinde kullanılan bir gösterge olarak bavul nesnesinin gerçek işlevinin kültürel, politik ve sosyolojik bir anlama gönderme yapacak şekilde yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır. Bu sanatçıların eserlerinde/yerleştirmelerinde de bavul nesnesinin mutlak gerçekliğinden bağımsızlaşarak yeni bir örüntüye dönüştüğü ve ilk anlamından doğan işlevselliğin toplumsal bir olgunun aktarılmasında aracı konumuna indirildiği görülmektedir. Benzer şekilde edebiyat, plastik sanatlar ve sinema alanında bunun sayısız örneğine rastlanmaktadır. Eduardo Galeano'nun içine bir dünya sığdırdığı "Kaybedenlerin Bavulu" hikayesinde, Harrison Bruhn'un göçmenlerden kalan kişisel eşyaları belgelediği "An Unnatural Union" (2016) adlı sergisinde, Orhan Kemal'in Masumiyet Müzesi'nde, George Orwell'ın 1984 romanında, Duchamp'ın Pisuar'ında, Robert Raushenberg'in montajlarında, Dali'nin sürrealizminde, Judith Scott'un iplerinde ya da Dziga Vertov'un filmlerinde araştırma kapsamında örnekleme alınan sanatçıların eserlerinde olduğu gibi nesne bireysel hafızanın dışına çıkmıştır ve yeni anlamlar yüklenmiştir.

Bavul nesnesinin göç ile ilişki konulara gönderme yapan eserlerde kullanımı onun tarihsel anlamının yanında geçmiş ve gelecek arasında bir köprü, iki yaşam arasında taşınabilir bir nesne, eşyanın değil ancak umudun sığdırılabildiği bir kutu, kayıpların ve acıların saklanabildiği özel bir alan, ortak bir deneyime gönderme yapan bir simge olması bakımından önemlidir. Bavul nesnesini kullanan bu

sanatçılar ister doğrudan deneyimlemiş ister dışarıdan bir bakışla toplumsal bir sorunun acısını duyumsamış olsunlar hemen hepsinin eserlerinde sınırlı bir alan içerisindeki sınırsızlık metaforu bavula göstergesel bir işlev yüklemiş ve toplumsal bir kimliğe dönüştürmüştür.

Göç durumunu kişisel olarak deneyimlemiş sanatçılardan biri olan Suriye doğumlu yerleştirme sanatçısı ve mimar Mohamad Hafez'in *Unpacked: Refugee Baggage* isimli sergisi (Görsel 1) göçmenlere ilişkin geride bırakılmış yaşamlar ve göç sırasında yanında taşınabilen geçmişin anıları metaforundan yola çıkılarak oluşturulmuş etkili bir çalışmadır. Aynı zamanda bavul göstergesi ile göçmen ya da mülteci konumunda olan insanların tehdit olarak algılanışı, toplumun diğer üyeleri tarafından dışlanışı, ait olmadıkları bir ülkede, bölgede, coğrafyada yaşamak zorunda kalan insanların aitliğinin yalnızca bir kutu ile sınırlı oluşu gibi durum ve olaylara da gönderme yapılmaktadır. Hafez'e göre mülteciler (2018); "çatışma bölgelerinden uzakta, insana yakışır bir yaşamı yeniden kurmaya çalışan çaresiz insanlardır. Yine de dünya onlara bir tehdit, politik bir meta ya da insani statülerinden vazgeçen bir güvenlik riski olarak muamele ediyor gibi görünüyor ve böylece sadece kargo haline geliyorlar… insan değil". Çalışma Amerika'da yaşayan göçmen ailelerin hikayelerinden ortaya çıkmış ve yazar Ahmet Badr ile Hafez bu insanların geride bıraktıkları/bırakmak zorunda kaldıkları yaşamlarını, yıkılan evleri, terk edilen mekanları, yaşanan acıları, tozlu koridorları, delinmiş duvarları, savrulan perdeleri ile tüm geçmiş yaşantıyı sınırlı bir alan olarak tanımlanabilecek bavul içerisinde yeniden canlandırmıştır. Dolayısıyla toplumsal, politik, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla hala küresel bir sorun olmaya devam eden göç olgusunun sınırları tanımlanamayan geniş bir kavram oluşu ile psiko-sosyal ve psiko-kültürel farklı boyutlarının yanında vatanın, yaşanılan mekânın, ayrı kalınan insanların, eşyaların ve bütün olarak bir yaşantının geride bırakılması bakımından sonu olmayan bir mecburiyetin sınırlı bir alan olarak tek bir eşyaya sığdırılması eşyanın toplumsal kimliğine de vurgu yapmaktadır. Yale Hukuk Okulu'nda izleyiciye sunulan sergide yer alan eserler aynı zamanda Afganistan, Irak, İran, Suriye, Kongo ve Sudan gibi ülkelerden Amerika'ya göç eden ya da zorunlu göçe maruz kalan mülteci ailelerle yapılan görüşmelerin ses kayıtları ile de desteklenerek "küresel mülteci krizinde mültecileri insanlaştırmaya odaklanan bir multimedya sergisi" olarak sunulmuştur (Yale Law School, 2019). Hafez'in çalışmasındaki psiko-sosyal duruma ilişkin değişkenler incelendiğinde, bavul nesnesinin içine sığdırılmış terk edilmiş yaşam metaforu ile yaşanan kayıplara ve yer değişiminin ardından yaşanan yalnızlık duygusuna, geçmişe duyulan özleme, korku duygusuna ve geçmiş yaşantının zorunlu olarak terk edilmesi ile ortaya çıkan sosyal rollerdeki değişime vurgu yapıldığı görülmektedir.

Görsel 1. Mohamad Hafez, Unpacked: Refugee Baggage (Mülteci Bagajı), 2019

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Mohamad Hafez	Bavul	Yalnızlık, Sosyal rollerde değişim, Geçmişe duyulan özlem, Korku

Görsel 2. Mona Hatoum, (Çıkış II) Exodus II, 2002 / Görsel 3. Yoan Capote, Nostalgia, 2004-13

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Mona Hatoum	Bavul	Yalnızlık, Geçmişe duyulan özlem, Ait olamama duygusu, Kültürel değerlerde belirsizlik
Yoan Capote	Bavul	Yalnızlık, Kültürel şok, Geçmişe duyulan özlem, Sosyal rollerde değişim, Ait olamama

Mona Hatoum da benzer şekilde geçmişin sınırın içindeki sınırsızlık metaforunu bavul imgesi üzerinden yorumlayan sanatçılar arasındadır. *Exodus II* isimli yerleştirmesi (Görsel 2) karşılıklı olarak yerleştirilmiş iki bavul ve bunları birbirine bağlayan uzantılardan oluşmaktadır. Bu uzantılar aynı zamanda göçe isteyerek ya da zorunlu olarak maruz kalmış göçmen ya da mültecilerin geçmiş yaşantıları ile gelecekleri arasındaki sınırı, kırılgan geçiş, bu geçiş sırasında yitirilenleri de vurgular. Reynolds'a göre; "bavullar hareket ve seyahati çağrıştırırken, saçlar ise bavulların içindeki insan yaşamının kalıntılarına gönderme yapar" (2019: 1). Filistin doğumlu olan ve İngiltere'de yaşayan Hatoum da göçü kendi yaşamında doğrudan deneyimlemiş bir sanatçıdır ve bunun izleri eserlerine geçmiş-şimdi-gelecek ilişkisinde yansımaktadır. Bu ilişki içerisinde kimlik, aidiyet, ötekilik gibi kavramlara yönelik güçlü yansımalar vardır. Yerleştirme Birleşmiş Milletler kayıtlarına göre yaklaşık olarak 70 milyonu bulan göçmen nüfusunun tüm yaşamlarının tek bir sınırlı mekâna sığmasını temsil etmesinin yanında, göçmen, mülteci, sığınmacı gibi bu durumu deneyimlemek zorunda kalan insanlar ve insan toplulukları arasındaki iletişimi ve ilişkiyi de sanatın eleştirel diline taşıması bakımından önemlidir. Aynı zamanda çalışma yerleştirmeyi oluşturan bavulların farklı renklerde oluşu bakımından göçmen konumundaki insanların ortak kaderlerinden gelen bağın yanında, göç eden kişiler ile göç edilen yerdeki toplum arasında da bir bağ kurarak söz konusu farklı gruplar arasındaki psiko-sosyal etkileşim ve kültürel birlikteliği de izleyiciye aktarmaktadır. Farklı bir bakış açısıyla bavul imgesinin bir hareketliliğe gönderme yapmasına karşın çalışmada yer alan nesneler terk edilmiş mekanları kaplayan ağaç dalları ve yapraklar gibi birbirine uzanan insan saçları ile hareketsizliği temsil etmektedir. Bu anlatım mülteci kamplarının bekleme sürelerine, yasadışı yollarla sınırı geçmek isteyen mültecilerin yoldaki kayıplarına, kaybolmuş ve yitip gitmiş sahiplerinin geride bıraktıkları yaşam parçalarına kıyıya vuran can yelekleri gibi bir gerçeklik kazandırmıştır. Bununla birlikte psiko-sosyal duruma ilişkin değişkenler incelendiğinde, bavul nesnesinin farklı renklerle betimlenmesi yoluyla yalnızlık duygusuna, aitlik

duygusunun kaybına, bavulların insan saçı ile birbirine bağlanması yoluyla geçmiş ile göç edilen coğrafyanın kültürel değerleri ile ilişki kurma çabasına olduğu kadar geçmişe duyulan özleme de gönderme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Göç sonrası ya da sırasında yaşanan travmatik gerçekliğin bireyin ruhsal durumu üzerindeki etkilerinin, yalnızlık duygusunun, yabancı olmanın ötesinde yabancı hissedişin ve yeni bir yaşam umuduyla yola çıkılan ancak kapanan kapıların ve sınırın yine bavul imgesi üzerinden temsil edildiği bir diğer çalışma Yoan Capote'nin *Nostalgie* isimli yerleştirmesidir (Görsel 3). Capote'nin bavulu Hatoum'un aksine açık şekilde sergilenmiştir ve açık da olsa kapalı olmasına yol açan tuğlalarla içi dolu şekilde kurgulanmıştır. Burada tuğlalar savaş, terör, daha iyi yaşam umudu, iş imkanları gibi farklı nedenlerle sınırı geçip yeni bir yaşama, yeni bir coğrafya ve yeni bir gerçekliğe adım atan milyonlarca insanın karşısına dikilen ötekileştirilme olgusunu da temsil etmektedir. Göçmenlerin toplumsal yapı, ekonomik düzen, sosyal çevre bakımından ayrıştırılması gibi konular açısından sosyo-mekansan bir dışlanma da çalışmanın kurgusu yoluyla aktarılmak istenen olgulardandır. Tümtaş ve Ergün'ün de ifade ettiği gibi (2016: 1356); *"*göçmenler kentlerde dışlanma dinamiklerinin ve/veya bir arada olma güdüsünün verdiği güven hissinin etkisi ile birlikte yaşama eğilimi göstermiş ve kentsel mekânlarda etno-kültürel ve sosyo-ekonomik birliktelikler ile bölünmüş yapılar oluşmuştur". Bununla birlikte kendi yaşamında kişisel olarak göç ve sürgün durumunu deneyimlemiş bir sanatçı olarak Capote'nin çalışmasında yer alan tuğlalar, sanatçının Küba'dan ayrılırken yanında taşıdığı ve Manhattan'daki evinin yakınında sakladığı tuğla dolu gerçek bir bavulun yeniden düzenlenmesinden oluşmuştur. Bavulun nesne olarak yumuşaklığı ile tuğlanın sert yapısının yan yana gelmesi sanatçı için çok sayıda Küba göçmeninin geçmişlerini geride bırakmak zorunda kaldıkları siyasi engelleri temsil ederken Capote yerleştirmenin "geri dönüşün imkansızlığına ve aynı zamanda hayatta taşıdığımız engellere" atıfta bulunduğunu tanımlamaktadır (Anonim, 2019). Bununla birlikte psiko-sosyal durum değişkenleri açısından incelendiğinde kişisel deneyiminden yola çıkarak bavul nesnesini kullanan sanatçının yerleştirmesinde yalnızlık duygusunun, geçmiş ve şimdiki yaşam bakımından sosyal rollerdeki değişimin, ait olamama, yabancılaşma duygusunun ve sanatçının bireysel geçmişine ait tuğlaların yerleştirmenin konusunu oluşturması bakımından geçmişe duyulan özlem duygusunun vurgulandığı görülmektedir.

Joel Ross ise 1997 yılında gerçekleştirdiği *Room 28* isimli performans/yerleştirmesinde (Görsel 4), yine bavul, bagaj nesnesinin kişiselliği temsil etme gücünden yararlanarak yer değiştirme, ayrılma sırasında beraberinde götürülen bir simge olarak yeniden yorumlamıştır. İncelenen diğer çalışmalardan farklı olarak Ross'un yerleştirmesinde bavul göç durumunu değil ancak diğer sanatçıların kullandıkları metaforik anlamında fiziksel gerçekliğin sınırlı bir mekâna sığdırılması şeklinde ele alınmıştır. Yerleştirme Teksas'ta yer alan bir motel odasında yaşadığı kötü bir ayrılığın ardından sanatçının tekrar buraya dönerek odanın tüm içeriğini sökmesi, mobilyaları kırması, duvarları yıkması ve tüm bu nesnelerle oradaki varlığına işaret eden yıkıntıların kırk eski bavula yerleştirilerek paketlenmesinden oluşmaktadır. Bununla birlikte kayıtlara göre sanatçının gerçekleştirdiği performans hakkında motel sahipleri bilgilendirilmemiş ancak hasarı karşılayacak miktarda nakit para ile bir not bırakılmıştır. Göç ve göçmenlikle ilişkili konuları bavul metaforu üzerinden yorumlayan diğer çalışmalarda olduğu gibi Ross'un yerleştirmesinde de -yaşanılan, terk edilen, vazgeçilen- bir mekânın daraltılarak saklanma çabası; "fiziksel bir alanla ilişkilendirilebilecek yoğun önemi ifade ederken aynı zamanda bir anı tam olarak yakalamanın yararsızlığını da göstermektedir" (Anonim, 2019). Ross'un çalışması psiko-sosyal duruma ilişkin tanımlanan değişkenler bakımından incelendiğinde de doğrudan yabancılaşmanın inkarının, geçmişe duyulan özlem duygusunun, ait olamama/ait hissetme çabasının yansımalarına ulaşılmaktadır.

Görsel 4. Joel Ross, Room 28, 1997

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Joel Ross	Bavul	Yalnızlık, Yabancılaşma duygusu, Geçmişe duyulan özlem, Ait olamama duygusu

Görsel 5. Bruce Conner, Suitcase, 1961-63

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Bruce Conner	Bavul	Yabancılaşma duygusu, Geçmişe duyulan özlem, Kültürel değerlerde belirsizlik

Joel Ross gibi göçü doğrudan deneyimlememiş olsa da bu deneyimi yaşayan sanatçıların çalışmalarına aktardığı "sınırsızlığın sınırlı bir mekâna sığdırılması" düşüncesini temsil etmek adına bavul metaforunu kullanan bir diğer sanatçı Bruce Conner'dır. Conner'ın 1961-63 tarihi *Suitcase* isimli çalışması (Görsel 5) onun hareketi, sürekliliği ve dinamizmi betimlemek için kullandığı farklı malzemelerin değiştirilip dönüştürülmesinden oluşan bir simge olarak sunulmuştur. Yerleştirmede eski bir bavulun kâğıt parçaları, paçavralar, püsküller ve resimlerle kaplandığı görülür; tepesinde duran mumlar erimiştir ve sap kısmı ile bavulun ağzı görünmez hale gelmiştir. Böylelikle nesnenin tanımlayıcı özelliklerinin reddedilmesiyle işlevselliği ortadan kaldırılarak dekoratif bir nesneye dönüştürülmüştür (Mendelsohn, 2016). Mendelsohn'a göre "ruhsal bir göçebeye ait bir adanmışlık nesnesi" olarak tanımlanan nesne aynı zamanda yaşamın tüm alanlarında gözlemlenen şiddet, savaşın yıkımı, dinsel önyargılar,

yabancılaşma, dışlanma, ait olmama gibi durumları da temsil etmektedir (2016). Bu yönüyle her ne kadar göç olgusuna doğrudan gönderme yapmamış olsa da göç sonucunda yaşanan travmatik sürece, psikolojik ruh durumuna, yalnızlaşma, yabancılaşma ve kimliksizleşmeye vurgu yaparken, bavul nesnesi kültürel kimliğin bir nesnesine dönüşmüş olsa da başlangıçtaki varoluş gerçekliğinden uzaklaşması, anlam ve amacını yitirmesi bakımından doğup büyüdükleri coğrafyayı terk ederek başka bir kültür içerisinde hayatta kalmaya çalışan göçmenlerin deneyimledikleri değişim süreci ve hayatta kalma mücadeleleri ile ilişkilendirilebilir.

Görsel 6. Walead Beshty, Fedex 25 kg Box, 2006

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Walead Beshty	Bavul	Kültürel değerlerde belirsizlik, Sosyal rollerde değişim, Ait olamama, Yabancılaşma

2006 yılında FedEx nakliye konteynırları büyüklüğünde yaptığı cam kutuları paketleyip dünyanın farklı yerlerine kargolayan ve bu cam heykellerin yolda geçirdikleri yıpranma, kırılma, etiketlenme ve diğer süreçleri sanat nesnesi olarak sunan Walead Beshty, Londra'da doğmuş ve Amerika'da yaşıyor olsa da göç durumunu doğrudan deneyimlememiştir. Ancak yine de onun çalışmasının göçmen ya da mültecilerin bu yer değişimi sürecinde gerek fiziksel gerek ruhsal açıdan yaşadıklarını yansıttığı söylenebilir. Kavramsal bir yaklaşımla ve doğrudan bavul imgesi yerine nakliye kutuları kullanarak, nesnenin yolculuk sırasında yaşadığı fiziksel değişimi -kırılmış ya da kırılmamış- camın kendisi, kutusu ve üzerine yapıştırılan bant, etiket ya da çıkartmalarla birlikte sergileyerek yer değişiminin nesne ya da insan üzerindeki etkisini doğrudan izleyiciye aktarmaktadır (Anonim, 2019). Burada bir aracı ve taşıyıcı firma olarak FedEx, yasadışı göç eden mültecilerin botlarına benzer bir rol üstlenerek yolculuk sonrasında oluşan ruhsal durum kadar, yasal hakları göç edilen ülke tarafından kabul edilse dahi göçmenlerin yaşadıkları uyum sorunlarının, geri döndürülemez acıların ve belki yaşamları boyunca devam edecek yabancılık hissinin simgesine dönüşmüştür. Woodward'ın da tanımladığı gibi; "sistemli kültürel normlar ve anlam kodları nesnelerin anlamını genişletip şekillendirmekte ve onları bir bağlama oturtmaktadırlar. Nesnelerin anlamları bu bağlamlar içerisinde oluşturmaktadır (2016: 92). Bu kapsamda Conner'ın çalışmasında da nesnenin özgün anlamının kültürel ve toplumsal belirli kodlarla bir araya getirildiği, yeni ve özgün bir anlam üretiminin sağlandığı görülmektedir. Yine çalışmanın göç ile ilişkili anlam bakımından psiko-sosyal durum değişkenleri incelendiğinde; tanımlanmış olduğu gibi sergilenen nesnenin yaşadığı biçim değişiminin kültürel değerlerde belirsizlik ile sosyal rollerde değişime gönderme yaptığı, nesnenin sanat nesnesi olarak sunulmadan önceki yer değişimlerinden kalan izlerin göçmenlerin deneyimledikleri aitlik duygusu ile yabancılaşma durumlarını vurguladığı tanımlanabilir.

Görsel 7. Yin Xiuzhen, Portable City, 2005

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Yin Xiuzhen	Bavul	Yalnızlık, Sosyal rollerde değişim, Ait olamama duygusu, Geçmişe duyulan özlem

Bavul nesnesine kavramsal olarak yaklaşan sanatçılardan bir diğeri Yin Xiuzhen'dir. Sanatçının *Portable City* (Görsel 7) isimli sergisinde yer alan yerleştirmeler dünyanın farklı şehirlerinin kumaş ve farklı materyallerden oluşturulmuş minyatürlerinin açık bir bavul içerisinde sunulduğu bir düzenlemeye sahiptir. Kurze'ye göre Yin Xiuzhen'in çalışmaları (2012); "birçok insanın düzenli olarak seyahat ettiği, her yerde evde olduğu ve hiçbir yerde olmadığı zamanlarda, proje "bavuldan çıkma" düşüncesine ve yerel kimliğimizin ve kültürümüzün gerçek kaybına yönelik ilginç bir girişim" olarak tanımlanmaktadır. Burada bavul nesnesi doğrudan göçmenlik, mültecilik ya da onunla ilişkili diğer sorunlara yönelik bir anlam yüklenmese de çalışmanın kurgusal gerçekliği yoluyla göçebeliğe ve göç edenlerin vatandaşı olduğu ülkeye dair duygu, deneyim ya da anılarını sığdırdıkları bir nesne olarak okunabilmektedir. Aynı zamanda bir şehrin bir bavula sığdırılması, göç edenler ya da göç etmek zorunda kalanların geçmiş yaşantılarından yanlarına yalnızca birer bavul alarak tüm geçmişlerini sınırlı bir alana sığdırmaları ile de ilişkilendirilebilir. Xiuzhen'in çalışmasında bavul nesnesi tanımlanmış olduğu gibi doğrudan göç ile ilişkili bir duruma gönderme yapmasa da yalnızlık, ait olamama, sosyal rollerde değişim ve geçmişe duyulan özlem gibi psiko-sosyal durum değişkenlerini estetik üretim kapsamında yorumladığı tanımlanabilir.

Zoe Leonard ise Guggenheim Müzesi koleksiyonunda yer alan çalışmasında eski mavi bavullar kullanarak değişim ve zamana dair her yıl yeni bir parça eklediği kavramsal bir çalışma yaratmıştır (Görsel 8). Çalışma göç durumuna doğrudan gönderme yapmıyor ve sanatçının her yıl bir yenisini eklediği kurgu bir sürekliliğin yansıması olarak devam eden bir sürecin parçası olarak sunuluyor olsa da, sanatçının kişisel yaşamöyküsü değerlendirildiğinde yerleştirmede yer alan her bir parçanın sürgün ve yerinden edilme, yabancılaşma ve kimliksizleşme, aidiyet sorgusu ve benzer olana yaklaşma gibi göçün farklı sosyo-kültürel ve psiko-sosyal boyutlarını temsil ettiği tanımlanabilir. Sanatçı tarafından çalışma ilk kez sergilendiğinde bavulların etrafında yer alan duvarlarda, İkinci Dünya Savaşı sırasında Polonya'da mahsur kalan, ardından Sovyetlerin yönetimi devralmasıyla İtalya'ya gitmeye zorlanan ve en sonunda Amerika'da göç eden annesinin ailesinin fotoğrafları yer almıştır (Mendelsohn, 2016). Aynı zamanda bavulların yan yana yerleştirilmesi ile ortaya çıkan bloğun sınıra ve sınırı geçen insanların geride bıraktıkları yaşamlara da gönderme yaptığı yorumlanabilir. Bir eşyanın tarih içinde ağır anlamlar taşıması gibi tarihin başlangıcından bu yana devam eden göç ile ilişkili sanatçılar da pek çok eşyaya simgesel anlamlar yüklemiştir. Bunlar can yeleği, mülteci botu, sınır kapısı gibi somut nesneler olabildiği gibi bavul gibi geçmiş yaşantının içerisine sığdırılmak zorunda kalındığı yaşanmışlık ve

değişim gibi süreçler de sanatın konusuna sıklıkla dahil edilmiştir. Leonard'ın çalışması bu anlamda hem sınır metaforu ile arada kalma duygusunu hem de bavul nesnesi ile yaşanılan deneyimi, kaybedilen geçmişi, terk edilen coğrafyayı temsil etmektedir.

Görsel 8. Zoe Leonard, 1961, 2002

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Zoe Leonard	Bavul	Geçmişe duyulan özlem, Ait olamama duygusu, Yabancılaşma, Yalnızlık duygusu

Performans ve yerleştirme sanatçısı olan, Rebecca Horn ve Marina Abramovich ile birlikte çalışan Japonyalı Chiharu Shiota'nın 400 bavulun kırmızı iplerle mekân içerisinde asılı konumda sergilendiği *Dialogues* isimli çalışması (Görsel 9) kişisel deneyimin estetik üretime dönüştürüldüğü eserlerden biridir. Ancak söz konusu kişisel deneyim araştırma kapsamında incelenen göçe ilişkin deneyim değil, sanatçının ailesinin günde bin ahşap kutu üreten bir işletmenin sahibi olmasından gelen yaşam öyküsel verilerden kaynaklanmaktadır. Bu deneyim ve geçmiş yaşantının izleri eserlerinde aynı imgenin tekrarından oluşan büyük boyutlu yerleştirmelerinde görünürlük kazanmaktadır; bu imgeler kimi zaman bavul nesnesi olarak kimi zaman mekânı saran ağlar, anahtarlar, ayakkabılara dönüşerek sunulmaktadır. Bu çalışmalarında gündelik nesneleri saran siyah ipler ve ağlar izleyicinin görüşünü engelleyerek mekân içerisindeki hareketini yönlendirir, aynı zamanda "bellekten kaybolabilecek nesnelerin izini sürmeye" yönlendirir.

Görsel 9. Chiharu Shiota, Dialogues, Searching for the Destination, 400 Bavul, 2014/2019

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Chiharu Shiota	Bavul	Yalnızlık, Ait olamama duygusu, Yabancılaşma, Kültürel değerlerde belirsizlik

Dialogues isimli yerleştirmesinde (Görsel 9) sunulan düzenleme kısmen bununla ilişkili bir görünüme sahipken yine de göçe ilişkin psiko-sosyal durumlar ile fiziksel harekete de gönderme yaptığı anlaşılmaktadır. Yerleştirmede mekân içerisinde farklı yüksekliklerde asılı olan bavullar, galerinin bir ucundan diğerine doğru yatay bir platform oluşturmakta ve mekandaki zemin yönelimi ile gerçeklik algısını ortadan kaldırmaktadır. İzleyicinin yıpranmış bavullar arasında hareket edebildiği yerleştirmede, bu hareket insanın yaşamı boyunca yaptığı yolculuklara da işaret etmektedir. Dağtekin'e göre; "seyahat ederken, genel bir amaç olur ve bu amaç için bir yol takip edilir ve kırmızı ipler bireyi kişisel yolculuğunun başlangıç noktasına bağlar. (…) Shiota'nın bu enstalasyonu hatıraların hayat boyunca taşındığını ve bireysel yolculuklarımızda bizlere bir ağırlık yüklediğini anlatmaktadır" (2017: 67). Bununla birlikte yerleştirmeyi oluşturan her bir bavul onu taşımak zorunda kalan birer bireyi de simgelemektedir. Bu bireyler göç, sürgün, sığınma gibi durumları deneyimleyen, geçmiş ve gelecek arasında asılı kalan, yüklendikleri bir bavulla yeni bir ülkeye, bölgeye, coğrafyaya yeni bir yaşam umuduyla seyahat eden insanları temsil etmektedir. Ancak göç durumunu deneyimleyen bireylerin ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel anlamda öteki konumunda olmaları ya da ne geçmiş yaşantılarına ne mevcut gerçekliklerine ait olamamaları gibi göç eden bireyleri sembolize eden bu bavullar da mekânın ne zemininde ne tavanındadır, boşluk içerisinde asılı kalmıştır. Göç edenleri sembolize eden bavulların aynı zamanda birbirleri ile ilişkisi de mesafeli ve sınırlıdır; ancak bütün olarak bakıldığında bir örüntü oluşturmaktadır. Gerçek yaşamda göç edenlerin toplumsal dışlanma nedeniyle kendileri gibi göçmen ailelerle yakınlık kurmaları gibi bir gerçekliğe de gönderme yapan çalışmada bu doğrultuda eşyanın toplumsal ve kültürel kimliği ile çağdaş sanatın gösterge kullanımının bir arada kurgulandığı görülmektedir.

Shiota'nın yine bavul nesnesini bu kez göç ve sınır metaforuna doğrudan gönderme yapacak şekilde kullandığı bir diğer çalışması *From Where We Come and What We Are* isimli mekân yerleştirmesi (Görsel 10), -eski bir ev arketipine gönderme yapan bir sığınak olarak- galerinin bir köşesine üst üste ve yan yana yerleştirilmiş eski bavullardan oluşmaktadır.

Görsel 10. Chiharu Shiota, From Where We Come and What We Are, 2011

Sanatçı	Gösterge	Psikososyal duruma ilişkin tanımlanan değişken
Chiharu Shiota	Bavul	Yalnızlık, Yabancılaşma, Korku duygusu, Kültürel şok, Kültürel değerlerde belirsizlik

Sanatçının "geçmişimize dair hangi fiziksel ve zihinsel anılarımız var? Anılar bizim geleceği inşa etmemize mi yardımcı oluyor yoksa devam etmemizi engelliyor mu?" sorularının üzerinde şekillendirdiği yerleştirme mekânın sorunlarına ilişkin doğrudan göndermelerinin yanında göçmenlerin konut problemi, yaşam hakları, mülteci kampları, sınır bölgeleri, belirsizlik, bekleyiş gibi konuları da izleyiciye aktarmaktadır (Anonim, 2011). Dağtekin'in de tanımladığı gibi yerleştirme; "akıcılık ve biçimsizlik metaforunun varoluşunu şimdiki zaman formunda gündeme getirmektedir. Çalışma parçalı bir şekilde birbirleriyle çakışan katmanları, bireyin memleket hatıraları ve göç aracılığıyla oluşan batı kültürü deneyimiyle buluşma sürecini" metafor olarak kullanmakta ve görsel algıya taşımaktadır (2017: 68). Fiziksel gerçekliği ile yerleştirme ülkeler arasındaki sınırlara gönderme yaparken; hareketi, yer değişimini ya da seyahati sembolize eden bavul nesnesinin bir depoda kaderini bekleyen herhangi bir eşyaya dönüştürülmesi gibi, göç edenlerin yanlarında götürdükleri geçmiş yaşamlarına ait tüm anı parçalarının sahiplerinden alınarak kimliksizleştirilmesinin, bu insanların göç ettikleri ülkelerin onları yasal olarak kabul etmelerini bekledikleri kamplarda yaşadıkları insanlık dışı durumların yansımasına dönüşmüştür. Shiota'nın yerleştirmeleri psiko-sosyal duruma ilişkin değişkenler bakımından genel olarak değerlendirildiğinde de, yalnızlık ve yabancılaşma duygusu ait olamama hissinin, kültürel şok, kültürel değerlerde belirsizlik ile geleceğe ilişkin korku duygusunun bavul nesnesinin anlam örüntüleri kullanılarak temsil edildiği analiz edilmektedir.

Örnekleme alınan çalışmalarda yer alan psiko-sosyal duruma ilişkin değişkenlerin kullanımı incelendiğinde Tablo 3'te görüldüğü gibi en yüksek kullanım sıklığına sahip değişkenlerin %17,5 oranında yalnızlık duygusu, ait olamama duygusu ve geçmişe duyulan özlem olduğu, ikinci sırada %15 oranında yabancılaşma duygusunun yer aldığı, ardından %12,5 oranında kültürel değerlerde belirsizlik durumunun geldiği analiz edilmektedir. Sosyal rollerde değişim durumunu 4 çalışmanın (%10 oranında) gösterge kullanımı yoluyla kapsamına dahil ettiği anlaşılırken korku ve kültürel şok değişkenlerinin estetik üretimin psiko-sosyal duruma ilişkin gösterge üretiminde %5 oranında en düşük orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Psiko-sosyal duruma ilişkin değişkenlerin kullanım sıklığı

Değişken	**(f)**	**%**
Yalnızlık	7	17,5
Yabancılaşma duygusu	6	15
Sosyal rollerde değişim	4	10
Kültürel değerlerde	5	12,5
Kültürel şok	2	5
Ait olamama duygusu	7	17,5
Geçmişe duyulan özlem	7	17,5
Korku	2	5
Toplam	**40**	**100**

Bu doğrultuda örnekleme alınan çalışmalar kapsamında değişkenlerin kullanım sıklıkları değerlendirildiğinde en yüksek orana sahip değişkenlerin göç durumu ile ilişkili durum ya da göçmen konumundaki bireylerin doğrudan bireysel psikolojilerinden kaynaklanan sorunlar olmadığı, toplumsal etkileşimin zayıflığı sonucu diğer topluluk üyeleri ile etkili iletişim kuramamalarından kaynaklanan duygu-durumlar oldukları anlaşılmaktadır. Elde edilen bu veri göçmen konumundaki bireylere karşı gerçekleştirilen iyileştirme politikalarının yalnızca yaşam koşulları, sosyal haklar ya da ekonomik durumla ilgili olmasının yetersizliğini ve psiko-sosyal durumların iyileştirilmesine yönelik atılması gereken adımların önemini destekler niteliktedir. Yine en yüksek psiko-sosyal durum değişkenlerini kullanan sanatçıların çoğunlukla göç durumunu bireysel olarak yaşamış kişiler olmaları da araştırma kapsamında elde edilen veriyi destekleyici önemli bir unsurdur.

SONUÇ

Son olarak Dağtekin'in de tanımladığı gibi; "(…) göç, sürgün, yer değiştirme gibi durumlarda "bavul" bir araç olmaktan çok, kişiye ait olan, kimliğini, hayatına dair izleri taşıdığı bir nesnedir. (…) İnsanlar bavullara sadece kıyafetlerini, özel eşyalarını değil; kültürlerinin bir parçası, hayatlarından bir kesit, yaşanmışlıkları ve anılarını da yüklemişlerdir" (2017: 63). Bavul ve bagaja ilişkin sanatın konusuna dahil edilen göstergeler bireysel hareket ve değişimin yanında göçmen ve mülteciler açısından bakıldığında göçe neden olan siyasi ve ekonomik güçlere karşı da bir tavrı temsil ederler. Bavulun sanatsal üretim kapsamına dahil edilmesi izleyiciye, kendi yaşamlarındaki yer değişimlerini, yapılan - ister bir şehri ziyaret etmek ister başka bir ülkeye göç etmek olsun- yolculukları hatırlatırken, yaşanan küresel sorunlar ve göçmenlik durumu ile bu insanların yaşantılarına ilişkin farkındalık sunması bakımından önemlidir. "Fiziksel bir nesne ve psikolojik bir kavram olarak bagaj" ya da bavul nesnesi, insan yaşamında sayısız kez yanında taşıdığı bir şeydir ancak aynı zamanda toplumun büyük bir kesiminin tüm geçmiş yaşantısını sığdırmak zorunda kaldıkları bir dünyadır. Bavulun incelenen sanatçıların eserlerine konu olması aynı zamanda yapılan yolculuğun bizi değiştirdiğini de izleyiciye hatırlatır niteliktedir (Anonim, 2019).

Bununla birlikte elde edilen veriler analiz edildiğinde de örnekleme alınan sanatçılar göç durumunu ister kişisel olarak deneyimlemiş ister toplumsal bir sorun olarak yaklaşmış olsunlar ve bavul nesnesi eserlerinde ister göç ile ilişkili ister kavramsal sanatın bir nesnesi olarak yerleştirmelerine konu olsun hemen hepsinin çalışmalarındaki psiko-sosyal durum değişkenlerinin benzer deneyimlere gönderme yaptığı görülmektedir. Tümünde geçmişe duyulan özlem, ait olamama duygusu, yalnızlık ve yabancılaşma hissi, kültürel şok ve bununla ilişkili olarak kültürel değerlerde yaşanan belirsizlik ile sosyal rollerde yaşanan değişimin yarattığı korku duygusunun bir metafor olarak bavul nesnesi üzerinden anlamlandırıldığı analiz edilmektedir. Bununla birlikte bu değişkenlerin çalışmalarda kullanım sıklıkları çoğunlukla kişisel psikoloji değil, kişinin topluluk karşısındaki ötekileştirilmiş durumu ile ilişkili olduğu görülürken, göçe ilişkin kişisel yaşanmışlığa sahip sanatçıların daha yüksek oranda bu durumu konu aldıkları anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Attepe, Ö. S., Pak, M. D. ve İçağasıoğlu, Ç. A. (2017). "Sosyal Hizmette İyilik Hali Kavramı". Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1(2): 87-104.

Anonim (2019). "Baggage Claims: February 2-May 12, 2019". https://wam.umn.edu/2019/01/18/baggage-claims-february-2-may-12-2019/ (erişim: 18.03.2022).

Anonim (2011). "Chiharu Shiota: Home of Memory". https://archives.lamaisonrouge.org/en/exhibitions-past-detail/activities/chiharu-shiota-home-of-memory/ (erişim: 19.03.2022).

Balcıoğlu, İ. ve Samuk, F. (2002). Göç ve Ruh Sağlığımız, Medikal ve Psikososyal Açıdan Göç Olgusu (Ed. İ. Balcıoğlu). İstanbul: Alfabe Basım Yayın.

Baş, E. (2016). "1990 Sonrası Göçle Gelen Kültürel Etkileşimin Disiplinlerarası Sanata Yansıması, Dokuz Eylül Üniversitesi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Brewer, M. B. &Crano, W. D. (1994). Social Psychology. London: West Publishing Company.

Buz, S. ve Dikmen, A. (2020). "Zorunlu Göçe Maruz Kalan Bireylerin Psikososyal İyilik Hali". Journal of Society & Social Work, 32(1), 227-250.

Çeber, T. (2018). "Plastik Sanatlardaki Üretimlerde Ele Alınış Biçimiyle Göç Olgusu". STD Dergisi, 2018 Aralık, 97-109.

Çelebi Erol, C. (2020). "Göçün Öteki Yüzü: Türkiye Çağdaş Sanatında Göç Olgusu". Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 47, s. 400-407.

Dağtekin, E. (2017). "Hazır Nesnenin Tarihsel Süreci ve Plastik Sanatlarda Bir Hazır Nesne: Bavul". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Göktürk, A. ve Kaygalak, S. (1999). "Göç ve Kentleşme", Sosyal Hizmet Sempozyumu, 111-147, Ankara.

Hafez, M. (2018). "Desperate Cargo". http://www.mohamadhafez.com/Desperate-Cargo (erişim: 04.03.2022).

Harvey, D. (2013). Asi Şehirler. İstanbul: Metis Yayınları.

Işık, E. ve Ertuğrul, F. (2022). "Mülteci Ruh Sağılığında Güncel Yaklaşımlar". Sağlık Bilimlerinde Değer, 12(1): 180-187.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni İnsan ve İnsanlar. Sosyal Psikoloji Dizisi: 1. İstanbul: Evrim Yayınları.

Kayaoğlu, A. (2004). Sosyal Psikoloji Nedir? (Bölüm 1) Sosyal Psikoloji içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kurze, C. (2012). "Portable Cities by Yin Xiuzhen". https://www.ignant.com/2014/05/07/ portable-cities-by-yin-xiuzhen/ (erişim: 18.03.2022).

Mendelsohn, M. (2016). "9 Artist Who Turned Suitcases into Works of Art". https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-9-artists-who-turned-suitcases-into-works-of-art (erişim: 18.03.2022).

Ojalvo, R. (2011). "Sürrealizm ve Mimarlık: Mimarlığın Öteki Yüzünü Aramak". https://www.e-skop.com/skopbulten/surrealizm-yasiyor-surrealizm-ve-mimarlik-mimarligin-oteki-yuzunu-aramak/433 (erişim: 19.03.2022).

Reynolds, P. (2019). "At the ICA, when home won't let you stay explores the migration experience". https://www.wbur.org/news/2019/10/17/ica-when-home-wont-let-you-stay-migration-experience (erişim: 04.03.2022).

Sankır, H. (2018). "Gündelik Nesnenin Sanatsal Dönüşümü: Sıradan Nesnelerin Sanat Eserine Dönüşüm Süreci Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme". Journal of History Culture and Art Research, 7(5): 524-543.

Steel, Z., Silove, D., Chey, T., Bauman, A., Phan, T. (2004). "Mental disorders, disability and health service use amongst Vietnamese refugees and the host Australian population". Acta Psychiatr Scand, (111): 300-309.

Taylor, S. E., Peplau, L. A. & Sears, D. O. (2000). Social Psychology. New Jersey: Prentice Hall.

Tümtaş, M. S. ve Ergün, C. (2016). "Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri". Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(4): 1347-1359.

Warfa, N., Bhui, T., Craig, T., Curtis, S., Mohamud, S., Stansfeld, S. vd. (2005). "Post-migration geographical mobility, mental health and health service utilisation among Somali refugees in the UK: a qualitative study". Health Place, (12): 503-515.

Woodward, I. (2016). Maddi Kültürü Anlamak. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yale Law School (2019). "Unpacking: Unpacked with Mohamed Hafez". https://law.yale.edu/yls-today/news/unpacking-unpacked-mohamed-hafez (erişim: 04.03.2022).

SOSYAL ALGININ OLUŞMASINDA MEDYANIN ROLÜ: TÜRK MEDYASINDA SURİYELİ SIĞINMACILARA YÖNELİK YAPILAN HABERLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

THE ROLE OF THE MEDIA IN THE FORMATION OF SOCIAL PERCEPTION: A REVIEW ON THE NEWS REGARDING SYRIAN REFUGEES IN TURKISH MEDIA

Hüsna YILMAZ
İstanbul Üniversitesi

ÖZET

Yapılan bu çalışmanın sonucunda; medya da haberlerin ele alınışında dikkatleri çeken ilk noktanın haberlerin siyasi ve ideolojik değerler doğrultusunda tarafsız olmadığı ve nesnel bir bakış açısı sergileyemediği görülmüştür. Ayrımcı, yanlı ve taraflı yapılan haberler göz önüne alındığında gerek Suriyelilerin gerekse de Türklerin toplumsal hayat içinde birbirlerine karşı farklı sosyal algılarının oluştuğu ve medyanın buna ön ayak olduğu sonucu elde edilmiştir. Genel anlamda A Haber ve TRT Haber kanallarının Suriyeli sığınmacılara yönelik olumlu haber içeriklerinin daha fazla olduğu görülmüş olup Haber Türk kanalının ise haber içeriklerinin olumlu ve olumsuz haber bağlamında dengeli bir içerik tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. CNN TÜRK Haber kanalında ise olumsuz haberlerin çok daha fazla olduğu elde edilen diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimler: algı, algı yönetimi, sosyal algı, medya

ABSTRACT

As a result of this study; It has been seen that the first point that draws attention in the handling of news in the media is that the news cannot be impartial in line with political and ideological values and cannot display an objective point of view. Considering the discriminatory, biased and biased news, it has been concluded that both Syrians and Turks have different social perceptions of each other in social life and that the media has taken the lead in this. In general, it has been seen that A Haber and TRT Haber channels have more positive news content for Syrian refugees, and it has been concluded that Haber Türk channel prefers a balanced content in the context of positive and negative news. Another result is that negative news is much more in CNN TÜRK News channel.

Keywords: perception, perception management, social perception, media

GİRİŞ

Birey çevresinde olup bitenleri duyu organları sayesinde algılamaktadır. Çevreyle kurulan temas sayesinde veriler alınmakta sonrasında beyne iletilmekte ve bu sayede bir algılama süreci başlamış olmaktadır. Duyu organlarımız aracılığıyla alınan ve duyusal anlamda gerçekliği bulunan verilerin bir araya getirilip yorumlanmasına algılama denilmektedir. Algılama eylemi, bireyden bireye, kültürden kültüre hatta aynı kültürün farklı bölgelerinde dahi değişiklik gösterebilmektedir. Ayrıca bireylerin ihtiyaç ve beklentileri de algılama sürecine etki eden faktörlerdendir. Bireyin yaşadığı toplum ve sosyal çevrenin etkisiyle nesne, olay ve durumları algılayarak tutum ve davranışlarını sosyal hayata göre şekillendirmesine sosyal algı denmektedir. Sosyal bir varlık olan bireyin içinde yaşadığı toplumdan bağımsız bir algılama süreci yaşaması mümkün olmamaktadır. Birey algılama sürecinde toplumsal değerler doğrultusunda hareket etmektedir. Sosyal algılama sürecinde, bireyin kişisel özellikleri önemli olmakla beraber değer yargıları, yetişme tarzı, dahil olduğu grupların normları ve içinde bulunulan toplumun kültürü oldukça önemli konumda bulunmaktadır. Aynı zamanda bireyin kendisine dair anlayışı, kabullenişi ve kendisini tanıması diğerlerini algılaması noktasında önemlilik arz etmektedir. Bunun yanı sıra algılanan bireyin ya da grupların özellikleri de algılama sürecini etkilemektedir. Algılanacak kişi veya grupların bireysel ve toplumsal özellikleri, toplum içindeki statüleri ve rolleri ile

görünür nitelikleri, bireyin algılanışını önemli ölçüde etkilemektedir. Kişisel özelliklerden etkilenen algılama süreci, diğerlerine dair bilginin zihinde gruplandırılması, değerlendirilmesi ve karşılaşılan bilginin elde bulunan bilgilerle güncellenmesiyle sosyal algılama şeklinde gerçekleşmektedir. Bu süreçte algılanan kişinin elde edilebilen her türlü bilgisi, algılayanın zihninde bir değer veya değersizlik oluşturarak bir algılama ve yorumlama süreci başlatmaktadır.

Algılama süreci bireysel, toplumsal ve devletlerin yönetim stratejileri noktasında önemsenmektedir. Devletler, büyük kuruluşlar ve egemen güçler hedef kitlesine yönelik çeşitli algı yönetimi faaliyetleri yapmaktadır. Algı yönetimi; fayda sağlamak amacıyla dış dünyada ki verilerin belli amaçlar çerçevesinde kontrol edilmesi veya algı ile başlayan, algılama ile devam eden ve imajla tamamlanan bir süreç şeklinde tanımlanmaktadır. Algı yönetimi ilk başta askeri amaçlı kullanılmıştır. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler ve iletişim alanlarında sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Algıları yönetilmek istenen hedef kitlenin ilk başta kültürel kodları analiz edilmekte, zayıflıkları ve hassas noktaları tespit edilmektedir. Algılama esasında bir yorumlama sürecidir. Bireyin dikkatini çeken *durum* yorumlanarak yeniden üretilmektedir. Günümüzde algı yönetiminin en yoğun yapıldığı mecranın medya olduğu görülmektedir. Medyanın algı yönetimini oluşturan ortam olmasının yanında bunu kolaylaştıran veya şekillendiren bir konumda olduğu da görülmektedir. Bunun için medya başta olmak üzere bütün kitle iletişim araçları kullanılarak dedikodu, söylenti ve karşı tarafı önemsiz gösteren haberlerle hedef önemsiz veya öteki şekilde konumlandırılmaktadır. Algıları yönetmek noktasında medyanın güçlü rolünün bulunduğu bilinmektedir. Çünkü birey ve topluluklar medya aracılığıyla bilgi edinmektedir. Medyanın toplumsal etkisinin farkında olan egemen yapılar bu gücü kullanmaktadır. Geleneksel iletişim şekilleri bireysel bir algı oluştururken günümüzde medyanın toplumsal ve eş zamanlı bir algı yarattığı görülmektedir. Özellikle Arap baharı ve akabinde yaşanan büyük Suriyeli göçü gibi birçok toplumsal olayda medyanın algıları yönetmek noktasında ki gücünü görmek mümkündür.

Buradan hareketle yapılan bu çalışmanın amacı; Türkiye medyasında Suriyeli sığınmacıların ele alınış şekillerini incelemektir. Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan temsiller ve ele alınış şekillerinin sosyal algıyı ne şekilde etkilediğinin görülmesi çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde ilk başta sosyal algı kavramı ele alınmış sonrasında medyanın sosyal anlamdaki gücü irdelenmiş ve bu kavramların ele alınmasından sonra *"A Haber, TRT Haber, Haber Türk ve CNN Türk"* haber kanallarında Ocak 2021 ve Mayıs 2021 tarihleri arasında yayınlanan haberler "içerik analizi" yöntemi ile incelenmiştir.

1. SOSYAL ALGI KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Sosyal algı kavramına geçmeden önce algı kavramının tanımının yapılmasında fayda bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında, algı kavramı; duyu organlarımız aracılığıyla alınan ve duyusal anlamda gerçekliği bulunan verilerin bir araya getirilip yorumlanması şeklinde tanımlanmaktadır (Pustu, 2014: 310). Bireyin duyuları aracılığıyla dış dünyadan aldığı her türlü durum şeklinde tanımlanan algı Türk Dil Kurumu tarafından "bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak" şeklinde tanımlanmaktadır (https://sozluk.gov.tr/2021). Birey çevresinde olup bitenleri duyu organları sayesinde algılamaktadır. Çevreyle kurulan temas sayesinde veriler alınmakta sonrasında beyne iletilmekte ve bu sayede bir algılama süreci başlamış olmaktadır (Uğurlu, 2008: 148). Algılama eylemi, bireyden bireye, kültürden kültüre hatta aynı kültürün farklı bölgelerinde dahi değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin bir devletin tehdit algısı bir diğer devletin tehdit algısından farklı olabilmektedir. Algılama, bir nevi dış dünyayı anlamlandırma sürecidir denilebilmektedir. Bu anlamlandırma sürecini bireyin değerleri, inançları, kültürü, dahil olduğu grubun normları ve içinde bulunduğu kültürün gelenek ve göreneklerinin etkilediği bilinmektedir. Bunun yanı sıra algılar önceki yaşantılardan, ihtiyaç ve beklentilerden de etkilenmektedir. Buradan hareketle birey, çoğu zaman görmek istediğini, dikkatini çekeni algılamaktadır denilebilmektedir (Karabulut, 2014: 117-118).

Algılama süreci bireysel, toplumsal ve devletlerin yönetim stratejileri noktasında önemsenmektedir. Devletler savaş veya normal zamanlarda halkına yönelik çeşitli algı yönetimi faaliyetleri yapmaktadır. Algı yönetimi; fayda sağlamak amacıyla dış dünyada ki verilerin belli amaçlar çerçevesinde kontrol

edilmesi veya algı ile başlayan, algılama ile devam eden ve imajla tamamlanan bir süreç şeklinde tanımlanmaktadır. Algı yönetimi kavramının tarihi çok eskilere dayanmaktadır (Özer, 2014: 186). Ayrıca propaganda, psikolojik savaş ve toplum mühendisliği faaliyetlerinin algı yönetimi dahilinde yapıldığı bilinmektedir. Algı yönetimi ilk başta askeri amaçlı kullanılmıştır. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler ve iletişim alanlarında sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Algı yönetiminin, devletler, hükümetler, şirketler ve askeri kurumlar için önemli olduğu görülmektedir. Bu yapılar, kitlelere yönelik algı oluşturma ve algı yönlendirme faaliyetleri ile amaçlarına varmayı hedeflemektedirler (Bakan ve Kefe, 2012: 19).

Algıları yönetilmek istenen hedef kitleye, çeşitli stratejilerle medya üzerinden ulaşılmaktadır. Hedef kitleye yönelik kurgulanan bilgiler medya üzerinden sürekli tekrarlanmakta, kitlelerin algıları yönlendirilmekte ve düşünceleri istenen yönde yeniden yapılandırılmaktadır. Bu noktada tekrarlanan bilgiler özelinde farklı fikirlere sahip bireyler kendilerini yalnız ve dışlanmış görmekte ve çoğunluğa katılma gereksinimi hissetmektedirler. Sosyal psikolojide bireylerin psikolojilerinin temelinde yatan bir gruba aidiyet ve dâhil olma hissiyatı bu aşamada devreye girmektedir. Hatta savundukları fikirlerden dolayı çoğunluktan farklı olan bireyler bir müddet sonra fikirlerinden şüphe duymaya başlamaktadır. Çünkü toplumsal hayatın gerekliliklerinden biri olan toplumsal kabul ve gruba dâhil olma duygusu başat hale gelmektedir (Öksüz, 2013: 14). Algıları yönetilmek istenen hedef kitlenin ilk başta kültürel kodları analiz edilmekte, zayıflıkları ve hassas noktaları tespit edilmektedir. Toplumsal yapı ve kültür, algı yönetimi noktasında belirleyici konumda bulunmaktadır. Algı yönetimi kapsamında yapılacak olan propagandalar kültürel ve toplumsal kodlara uygun bir şekilde yapılmaktadır (Özer, 2012: 163). Tutar (2008:103) algılama durumunu, tutum ve davranışları etkileyen bilişsel bir süreç şeklinde tanımlamaktadır. Bundan dolayı bireyleri veya toplumları yönetmeye ilk başta algıları yönetmekle başlamak gerekmektedir. Çünkü birey algılama sonucu dış çevresini ve olayları anlamlandırmaktadır.

Bireyin yaşadığı toplum ve sosyal çevrenin etkisiyle nesne, olay ve durumları algılayarak tutum ve davranışlarını sosyal hayata göre şekillendirmesine sosyal algı denmektedir. Sosyal bir varlık olan bireyin içinde yaşadığı toplumdan bağımsız bir algılama süreci yaşaması mümkün olmamaktadır. Birey algılama sürecinde az ya da çok toplumsal değerler doğrultusunda hareket etmektedir. Birey toplumsal anlamda uyumu yakalayabilmek adına sosyal meseleleri basit şekilde algılamakta ve organize etmektedir. Bireylerin dış dünyadan gelen her türlü veriyi alması, yorumlaması ve algılaması toplumsal yaşam noktasındaki öneminin yanı sıra diğerlerine benzerlik, farklılık ve yakınlıklarına göre oluşmaktadır (Özarslan, 2014: 17). Sosyal algılama sürecinde, bireyin kişisel değerleri zaman zaman algılama sürecinin önyargılı ve yanıltıcı bir şekilde gerçekleşmesine sebebiyet verebilmektedir. Sosyal algılama sürecinde, bireyin kişisel özellikleri önemli olmakla beraber değer yargıları, yetişme tarzı, dahil olduğu grupların normları ve içinde bulunulan toplumun kültürü oldukça önemli konumda bulunmaktadır. Bireyin kendisine dair anlayışı, kabullenişi ve kendisini tanıması diğerlerini algılaması noktasında önemlilik arz etmektedir. Bunun yanı sıra algılanan bireyin ya da grupların özellikleri de algılama sürecini etkilemektedir. Algılanacak kişi veya grupların bireysel ve toplumsal özellikleri, toplum içindeki statüleri ve rolleri ile görünür nitelikleri, bireyin algılanışını önemli ölçüde etkilemektedir. Kişisel özelliklerden etkilenen algılama süreci, diğerlerine dair bilginin zihinde gruplandırılması, değerlendirilmesi ve karşılaşılan bilginin elde bulunan bilgilerle güncellenmesiyle sosyal algılama şeklinde gerçekleşmektedir. Bu süreçte algılanan kişinin elde edilebilen her türlü bilgisi, algılayanın zihninde bir değer veya değersizlik oluşturarak bir algılama ve yorumlama süreci başlatmaktadır (Özarslan, 2014: 19-22).

Birey her daim çevresiyle etkileşim ve iletişim halindedir bu durumda algının, seçici ve aktif olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal algı süreklidir çünkü ilk defa karşılan bir durumla ilgili oluşan algı o durumla ilgili daha detaylı ve yakından bilgi edinme durumunda değişiklik gösterebilmektedir. Sosyal algının oluşmasında bazen genel geçer durumlar da etkili olabilmektedir. Birey diğerlerine dair fikirlerini çok az bilgi ile genelleme yoluyla oluşturabilmekte ve algılanan birey tek başına değil daha çok ait olduğu grup dahilinde ele alınmakta ve o grubun özellikleri bireye atfedilerek algılanabilmektedir (Özdemir, 2017: 5-10). Sosyal algıların meydana gelmesinde, algılayan ve algılanan bireylerin statü, rol, amaç ve duyguları, fiziksel görünümleri, görsel çarpıcılık, davranışlardan hareketle kişilik özellikleri, algılananın ait olduğu grup ve sınıfın özellikleri, algılananın olumsuz özellikleri, algılayanın olumluluk yanlılığı ve şüpheci yaklaşması etkili olan faktörlerdendir. Çoğu zaman ilk izlenimlerin

sosyal algının oluşmasında etkili olduğu görülmektedir. Fakat bu durum yanıltıcı olabilmektedir. Algılama sürecinde ki bu yanılmadan kaçınmak için çoğuz zaman algılanan bireyin dahil olduğu gruplar üzerinden bireye dair bilginin alınması söz konusu olabilmektedir (Özdemir, 2017: 15).

Sosyal algılama, bireyin dış çevresini algılaması, anlamlandırması, değerlendirmesi, diğer kişilere anlam atfetmesi anlamına gelmektedir. Sosyal algılamayı etkileyen faktörler, algısal seçiciliği de belirlemektedir. Bu faktörleri iç ve dış faktörler şeklinde ayırmak mümkündür. Algılama süreci yalnızca fizyolojik etmenlerin etkisi altında gelişmemekte aynı zamanda sosyal etmenlerden de fazlasıyla etkilenmektedir. Kişilerin sosyal çevresinde ki etkileşimleri algının yön ve yoğunluk derecesinin oluşmasında belirleyici konumda bulunmaktadır. Sosyal algı, kabul etme ve uyum şeklinde gerçekleşebilirken aynı zamanda ötekileştirme ve önyargı boyutunda oluşabilmektedir. Sosyal algılamaları, algılanan bireyin özellikleri ve algılayan bireyin etkilendiği ortamlar belirlemektedir. Bunun yanı sıra yansıtma ve beklentiler de sosyal algılanmayı ortadan kaldırabilmektedir (Özbaydar, 1998:134). Sosyal algılama esasında bir yorumlama sürecidir. Bireyin dikkatini çeken *durum* yorumlanarak yeniden üretilmektedir. Günümüzde algı yönetiminin en yoğun yapıldığı mecranın medya olduğu görülmektedir. Medyanın algı yönetimini oluşturan ortam olmasının yanında bunu kolaylaştıran veya şekillendiren bir konumda olduğu da görülmektedir. Bunun için medya başta olmak üzere bütün kitle iletişim araçları kullanılarak dedikodu, söylenti ve karşı tarafı önemsiz gösteren haberlerle hedef önemsiz veya öteki şekilde konumlandırılmaktadır (İnceoğlu, 2011: 72-73).

2. MEDYANIN SOSYAL GÜCÜ

İletişim kurmak her bireyin doğasında olan temel bir ihtiyaçtır. Bireyin olduğu her yerde iletişimin varlığı bulunmaktadır. Bireyler kendini anlatmak ve karşı tarafı anlayabilmek için her daim bir iletişim ve etkileşim eylemi içerisindedir. Merak etmek, öğrenmek, bilgi değiş tokuşu kısaca iletişim insanın özünde bulunan temel bir güdüdür. Türk Dil Kurumu iletişimi; "duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon veya telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, haberleşme, muhabere, komünikasyon" şeklinde tanımlamaktadır (https://sozluk.gov.tr/2021). Değişen ve gelişen teknolojik gelişmeler sayesinde iletişimin, haberleşmenin doğası ve yapısının değiştiği bilinmektedir. Artık iletişim kurmak için birey ve kitlelerle yüz yüze gelmeye veya aynı ortamda bulunmaya ihtiyaç bulunmamaktadır (Güneş, 2018:4).

Günümüzde kitlelere ulaşmak ve belli mesajlar vermek için medyanın sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. "Yığınlarla iletişimi sağlayan radyo, televizyon, gazete ve dergiler gibi basın yayın organlarının tümünü kapsayan ortak ad, kitle iletişim araçları, basın yayın" şeklinde ifade edilebilen medyanın, toplumsal anlamda ki gücü yadsınamaz boyutlardadır. McQuail, medyanın görev ve sorumluluklarını beş temel üzerinden ifade etmektedir. Bu temeller; toplumu bilgilendirmek, toplumsallaşma sürecine katkı sağlamak, ortak değerler etrafında toplumsal sürekliliği sağlama, eğlendirme(dinlendirme) ve toplumu harekete geçirme şeklinde ifade edilebilmektedir. Burada önemli olan husus medya aracılığı ile kitlelere ulaşan bilgilerin doğruluğudur. Zira gerçek dışı olan bilgi ve haberler bireysel ve toplumsal anlamda olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bilhassa günümüzde görsel medyanın gelişimi ve olanakları ile birey ve kitlelerin adeta medyanın peşinden sürüklendiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bireylerin giyinme tarzlarından tutunda, eğlenme alışkanlıklarına, dünya görüşlerinden bir kitleyi sevme veya nefret etme haline kadar medyanın başat güç olduğu görülmektedir (Utma, 2018: 8). Medya bireyleri veya toplulukları büyülü bir dünyanın içine almaktadır. Özellikle gençler ve çocuklar üzerinde daha fazla etkili olduğu söylenebilmektedir. Genç bireylerin ve çocukların yanlış ve doğru bilgiyi ayırt etme yetilerinin çok fazla gelişmemiş olması onları daha fazla etkiye maruz bırakmaktadır (Güneş, 2018: 15).

Geleneksel iletişim şekilleri bireysel bir algı oluştururken günümüzde medyanın toplumsal ve eş zamanlı bir algı yarattığı görülmektedir. Böylece kitlesel bir algılama peşinden hakikat ve gerçeğin kitlelere göre oluşması durumunu medyana getirmektedir. Medyanın toplumsal etkisinin farkında olan egemen yapılar da bu gücü kullanmaktadır. Buradan hareketle medyanın daha en başında kitlelerin algılarını hedef alarak içerik oluşturduğu söylenebilmektedir (Charalabidis, 2014, 274). Çoğu durumda

medya belli ideolojiler doğrultusunda içerikler oluşturmakta ve muhatap kitleye düşünme ve eleştirme olanağı vermemektedir. Medya kitleleri sürekli hakimiyet altında tutarak yorumlama yetisini adeta körleştirmektedir. Medyanın birey ve toplum üzerindeki en büyük etkisi, algıları yönetme, kamuoyu oluşturma, istediği yöne yönlendirme veya şartlandırma şeklinde olabilmektedir. Başka bir deyişle medya, toplumsal gerçekliği değil kendi ürettiği ve kurguladığı imajları ve dünyaları gerçek gibi sunmaktadır. Birey ve topluluklar maruz kaldığı bu etkinin ilk zamanlar farkına varmayabilir ve kendine sunulan içerikleri gerçekmiş gibi algılayabilmektedir. Bu bağlamda McQuail'in "medya bir taraftan bazı açıkları kapatırken, öte yandan var olan gediklere birçok yenilerini ekler" ifadesi, bu durumu güzel bir şekilde ifade etmektedir (Charalabidis, 2014, 280).

Toplumlar günümüzde "kitle toplumundan, medya/iletişim toplumuna" evrilmiştir. Yaşanan değişim ve dönüşümler medya ve çeşitli araçlarını, egemen güçlerin alanı haline getirmektedir. Medya adeta bir ideolojik silah olarak kullanılmaktadır. Medya organlarına gelen bilgiler belli siyasal ideoloji süzgeçlerinden geçtikten sonra kitlelere ulaşmaktadır. Medya, günümüzde önemli bir güç haline gelmekte ve giderek karmaşıklaşan yeni toplumsal yapı içinde özerk bir rol oynamakta ve bir süzgeç işlevi görmektedir. Medyanın süzme işlevi iki yönde gerçekleşmektedir. Bir taraftan kamusal anlamda etkiler yaratmakta ve zihinleri şekillendirmekte bir taraftan da siyaset sahnesine toplumsalı sunmaktadır. Her iki durumda da medya geçici resimler oluşturmaktadır. Özellikle yeni medya olarak adlandırılan medya ortamların bireysel ve toplumsal anlamda hem yatay hem dikey bütün iletişim yapılarının değişikliğe uğradığı görülmektedir (Charalabidis, 2014, 284).

Algıları yönetmek noktasında medyanın güçlü rolünün bulunduğu bilinmektedir. Çünkü birey ve topluluklar medya aracılığıyla bilgi edinmektedir. Medyanın çeşitli araçlarından sunulan bilgi ve mesajlar göndericinin isteği ve yönlendirmesi doğrultusunda algılar oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile medya, her haberi veya olayı eşit derece de önemsememektedir. Medya bazı haberleri diğerlerine oranla daha fazla ön planda tutmakta kimi haberleri ise gündeme dahi getirmek istememektedir. Bu yöntemle önemsenip sunulan ya da sunulmayan haberler hedef kitlenin algılarının oluşması noktasında oldukça etkili olmaktadır (Yaylagül, 2006: 68). Medya gerçek dünyadan ziyade dış dünyayı çoğu kez kurgulayıp sunmaktadır. Medya gündem belirlemekte, tutum ve davranış değişikliği yaratmakta aynı zamanda algıları yönetmekte ve oluşan algıları pekiştirmektedir (Picard, 1991: 55). Medya, bireyin toplumdaki sosyal ve siyasal meseleleri öğrenmesini ve bu noktada aktif rol almasını sağlamaktır. Başka bir ifade ile kamuoyu oluşturmaktır. Peki medya bu görevini nasıl yerine getirmektedir? Bu sorunun cevabını bulmak için uzmanlar uzun yıllar araştırmalar yapmıştır. Genel olarak bu kapsamda yapılan araştırmaların sonuçlarını şu şekilde vermek mümkündür; medyanın gündem oluşturma özelliği bulunmaktadır. Herhangi bir konu hakkında farkındalık yaratıp bilinmeyen olayları bireyin aklına getirerek onun hakkında düşünmesini sağlamaktadır. Bernard Cohen "*basın insanlara ne düşüneceğini söylemede başarısızdır buna mukabil okuyucusuna ne hakkında düşüneceğini söylemede oldukça başarılıdır*'' ifadesi ile medyanın algıları oluşturmadaki etkisinden bahsetmektedir (Dearing ve Rogers, 1996: 12).

Medyanın yerel ve küresel anlamda birçok toplumsal harekete öncülük ettiği bilinmektedir. Arap baharı ve akabinde yaşanan büyük Suriyeli göçü gibi birçok toplumsal olayda medyanın gücünü görmek mümkündür. Arap baharı ile başlayan olaylar Suriye'ye sıçramış ve büyük bir savaşa sebep olmuştur. Milyonlarca Suriyeli yaşadığı yeri terk etmek durumunda kalmıştır. Fakat savaşın uzun sürmesi Suriyelileri başta Türkiye olmak üzere birçok ülkeye göç etmeye zorlamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra dünyanın gördüğü en büyük kitlesel göç hareketi Suriye topraklarında gerçekleşti ve en fazla etkisini Türkiye görmüştür. Türkiye şu an dünya üzerinde en çok Suriyeliyi barındıran ülke konumundadır (Aslan, 2020: 4). Yaşanan bu göç olayının Türkiye'yi fazlasıyla etkilemesi doğal olarak medyanın dikkat ve ilgisini çekmiştir. Yapılan araştırmalarda medyanın bu konuyu yayın aracının sahip olduğu ideoloji doğrultusunda ele aldığı ve bu yönde sosyal algı oluşturmaya çalıştığını göstermektedir (Paksoy ve Şentöregil, 2018: 6).

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Yapılan bu çalışma da Türkiye'de yayın yapan *"A Haber, TRT Haber, Habertürk ve CNN Türk"* haber kanallarında Suriyeli sığınmacıları konu olan haberler ele alınmıştır. Arap Baharının etkisiyle 2011 yılında başlayan ve halende devam etmekte olan şavaş birçok Suriyeliyi ülkesi dışında mülteci, göçmen veya sığınmacı olmak durumunda bırakmıştır. Türkiye sınırının yakın olması, açık kapı poltikasının uygulanması, iki devletin müslüman olması, çoğu Suriyelinin Türkiye'de akrabasının olması gibi sebeplerden dolayı Türkiye'ye büyük bir göç dalgası yaşanmış ve halende devam etmektedir (Aslan, 2020: 9). İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 05.05.2021 tarihli verilerine göre resmi olarak "3.671.761" yani yaklaşık "4 milyon" kayıtlı Suriyeli bulunmaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeliler ilk başta kamplarda ikamet etmiş fakat yaşanan savaşın uzun sürmesi göç dalgasının devam etmesine sebebiyet vermiştir. Bu sebeple kamplar gelen Suriyelileri barındırma noktasında yetersiz kalmış haliyle Suriyeli bireyler, İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin her kentine dağılmış ve yerli hakla iç içe yaşamaya başlamıştır. Türkiye'de doğan çocuklar, kayıt dışı bulunan Suriyeli sayısı ve devam eden göç hareketleri hesap edildiğinde, Suriyeli sığınmacı sayısının esasında "6 milyon" civarında olduğu tahmin edilmekte ve bu rakam Türkiye'nin genel nüfus miktarında %7 gibi bir orana denk gelmektedir. Yaşanan savaşın uzun sürmesi nedeniyle Türkiye'ye yapılan göç artarak devam etmiştir. Türkiye şuan en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke olarak bilinmektedir. Bu durum ülkeyi her bakımdan etkilemiş ve medyada farklı şekillerde sıklıkla yer bulmuştur (İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, https://www.goc.gov.tr/raporlar:2021).

Çalışmanın amacı, Türkiye medyasında Suriyeli sığınmacıların ele alınış şekillerini incelemektir. Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan temsiller ve ele alınış şekillerinin sosyal algıyı ne şekilde etkilediğinin görülmesi çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

Çalışmanın evreni, Türkiye medyasının tamamıdır fakat hepsinde yer alan haberleri incelemenin zorluğundan dolayı örneklem tercih edilmiştir. Çalışmanın örneklemi *"A Haber, TRT Haber, Habertürk ve CNN Türk"* haber kanalları olarak belirlenmiştir. Bu haber kanallarının izlenme oranlarının fazla olması örneklem olarak seçilmelerinde etkili olmuştur. Ocak 2021 ve Mayıs 2021 tarihleri arasında yayınlanan haberler ele alınmıştır. Araştırma amacına uygun haberler ele alınmış ve bu haberler üzerinden yaratılmaya çalışılan sosyal algı incelenmiştir. Ele alınan haberlerle oluşturulmaya çalışılan söylemin çözümlenmesi için *"içerik analizi"* yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizi yöntemi, kayıtlı verilerin analizine dayanan bir araştırma tekniğidir. İçerik analizi, insan etkileşimlerinin, gazete içeriklerinin, televizyon programlarının, roman ve filmlerdeki karakterlerin çözümlenmesi, politik konuşmalarda ve haberlerde tercih edilen kelimelerin araştırılmasına ve daha birçok konuda kayıtlı metinler üzerinden araştırma yapılmasına olanak tanıyan bir yöntemdir. İçerik analizi yöntemi, iletişim araştırmalarında en çok tercih edilen araştırma yöntemidir bu sebeple yapılan bu çalışmaya da uygun görülmüştür (Yıldırım, 2015: 7).

Çalışmada yalnızca 4 haber kanalının ve bu kanalların konuya dair yalnızca beş aylık haber yayınlarının ele alınması çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışmanın medyanın, sosyal algı oluşturma noktasında ki gücünün ortaya konması ve son zamanlarda ülkemizi etkileyen büyük Suriye göçünün medyada ne şekilde yer aldığının görülmesi bağlamında önemlilik arz ettiği düşünülmektedir.

4. BULGULARIN YORUMLANMASI

Tablo 1. A Haber kanalında Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan haberler

Tarih	Haber Başlığı	Haber İçeriği
17.02.2021	New York Times: Milyonlarca Suriyeli için imkân sunan tek ülke Türkiye.	Afrin'deki gözlemlerini aktaran ABD'li New York Times gazetesi, Esad rejiminin saldırılarından kaçarak Türkiye sınırına sığınan mültecilerin uluslararası insani yardım beklediğini "Ancak milyonlarcası için imkân sunan tek ülkenin Türkiye" olduğunu ifade etti.

22.02.2021.	Başkan Recep Tayyip Erdoğan'dan AB'ye mülteci eleştirisi! Avrupa'ya sığınan 10 binlerce çocuğun nerede olduğu bilinmiyor.	Başkan Recep Tayyip Erdoğan Uluslararası Göç Konferansında önemli açıklamalarda bulundu. Başkan Erdoğan Avrupa ülkelerine mülteciler konusunda yüklenirken Avrupa'ya sığınan 10 binlerce çocuğun nerede olduğunu bilinmediğini ifade etti. Başkan Erdoğan ayrıca AB'nin Türkiye'ye yönelik yapması gereken mülteci yardımı hakkında "AB Yunanistan'a 100 bin sığınmacı için 3 milyar euro destek veriyor. Türkiye'ye hiçbir şey verilmedi." ifadelerini kullandı. Suriye konusunda da önemli mesajlar veren Başkan Erdoğan "Suriye'de saldırılar devam ederse gerekli adımları atarız" ifadelerini kullandı..
27.02.2021 .	Suriyeli anneler tekstil atölyesinde buluştu!.	Suriye'de yaklaşık 10 yıldır süren iç savaşta, yüz binlerce sivil hayatını kaybetti. Pek çok çocuk da yetim ve öksüz kaldı. Eşlerini savaşta kaybeden Suriyeli kadınlar, evlatlarına bakıp evlerinin geçimini sağlayabilmek için durdurak bilmeden çalışıyor. Hem Türkiye'de hem de Suriye'de açılan el işi atölyeleri de onlara umut oluyor. Suriyeli anneler, el emeği ürünleri sayesinde evlerini geçindiriyor..
05.03.2021.	Suriye'deki iç savaşın maliyeti 1,2 trilyon dolardan fazla.	Yardım kuruluşu World Vision ve danışmanlık şirketi Frontier Economics'ın ortak araştırması, Suriye'de devam eden ve yüz binlerce kişinin hayatını değiştiren iç savaşın 10 yıllık maliyetinin 1,2 trilyon doların üzerinde olduğunu ortaya koydu..
31.03.2021	BM ve AB'den Türkiye'ye Suriyeli mülteci övgüsü.	Suriyeli mülteci konusunda dünya çapında övgü alan Türkiye bir kez daha gündem oldu. BM ve AB tarafından düzenlenen konferansta, "Türkiye'nin sığınmacıların kendi kendilerine yetmesini ve sosyal uyumunu desteklemek için gösterdiği çaba takdirlik" ifadelerine yer verildi..

Kaynakça: https://www.ahaber.com.tr/

Medya da haberlerin ele alınışında dikkatleri çeken ilk nokta haberlerin siyasi ve ideolojik değerler doğrultusunda tarafsız olamadığı ve nesnel bir bakış açısı sergileyemediği olarak görülmektedir. Ayrımcı, yanlı ve taraflı yapılan haberler göz önüne alındığında gerek Suriyelilerin gerekse de Türklerin toplumsal hayat içinde birbirlerine karşı farklı toplumsal algılarının oluştuğu ve medyanın buna ön ayak olduğu görülmektedir (Doğanay & Keneş, 2016).

A Haber özelinde yapılan haberlerin içeriğine bakıldığında genel anlamda Suriyeli sığınmacılara karşı olumlu bir bakış açısının olduğu görülmektedir. Haberlerin çoğunda Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yaptığı fedakarlıklar ve yardımlar dile getirilmektedir. Türkiye şuan dünya da en fazla Suriyeli sığınmacı barındıran ülke konumundadır. Türkiyenin Suriyeli sığınmacılara yönelik yardımlarının uluslararası alanda takdir ve övgü aldığı gösterilmektedir. Ayrıca uluslararası anlamda Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılması gereken yardımların ve desteğin Türkiye'ye yapılmadığı ve buna rağmen Türkiyenin Suriyeli sığınmacılara sahip çıktığı dile getirilmektedir. Ayrıca savaşın geride bıraktığı maddi ve manevi hasarlara da yer verildiği görülmektedir.

A Haber televizyon kanalında Ocak 2021 ve Mayıs 2021 tarihleri arasında Suriyeli sığınmacıları konu alan haberlerin çoğunun olumlu olduğu görülmektedir. Olumsuz haber saysının az olması dikkat çekmektedir. Daha çok ideolojik ve siyasi menfaatler doğrultusunda bir algı yaratılmaya çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca haber içeriklerinin toplumsal algı yaratma noktasında oldukça önemli bir konumda olduğu görülmektedir. Toplumsal anlamda Suriyeli ve Türklerin bir uyum yakaladığı, toplumsal bir kabulün olduğu ve genel anlamda iki tarafın birbirine karşı pozitif yaklaştığı imajının yaratılmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 2. TRT Haber kanalında Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yapılan haberler

Tarih	Haber Başlığı	Haber İçeriği
15.01. 2021	Suriyeli anne, 2 yıldır göremediği çocuklarına Türkiye'de gözyaşları içinde kavuştu	Suriye'de Beşşar Esed rejiminin bombalı saldırısı sonucu görme yetisini kaybeden, yüzü ve vücudunda yanıklar oluşan Fatima Nahas, Adana'da 20'den fazla operasyonla sağlığına kavuştuktan sonra ülkesinden getirilen 2 çocuğuna kavuşmanın mutluluğunu yaşadı.
29.01.2021	Türkiye'de toplanan bağışlar, Suriyeli sığınmacılara 'dört duvar' oluyor	Esad rejiminin saldırılarından kaçarak çadır hayatına mahkûm edilen Suriyelilere kayıtsız kalmayan Türkiye, İdlib'de briket evler inşa ettirerek onların daha sıcak ortamda hayat sürmelerine imkân sağlıyor.
31.03.2021	Suriyeli öğrenciler savaşın acısını resim yaparak unutuyor	Gaziantep'in İslâhiye ilçesindeki Suriyeli öğrenciler, okul koridorlarına yaptıkları resimlerle savaşın acısını unutmaya çalışıyor.
29.04. 2021	Suriyeli sığınmacılar için "Dostluk sofrası" kuruldu	İlk Suriyelilerin Türkiye'ye sığınmasının üzerinden 10 yıl geçti. Yıldönümü nedeniyle Türk ve Suriyeli aileler mutfağa girdi. Dostluk sofrası için yemekler hazırlandı ve aileler iftar için birbirlerine yöresel yemeklerini ikram etti.
10. 05.2021	Savaşın ayırdığı Suriyeli aileler 10 yıl sonra kavuştu	Suriye iç savaşının başlamasıyla zorunlu olarak göç edip Türkiye'ye yerleşen 7 aile, 10 yıl sonra akrabaları ile Azez'de buluştu. Kimi kardeşi, kimi torununa yıllar sonra sarılan ailelerin buluşmasında duygusal anlar yaşandı.

Kaynakça: https://www.trthaber.com/

Suriye'de başlayan olaylar ve devamında patlak veren savaş sonucunda Türkiye'ye yapılan büyük göç dalgası başladığı andan itibaren ulusal medya da her zaman haber değeri görmüş ve sıklıkla farklı yönleriyle ele alınmıştır. Toplumsal anlamda bilgi almanın en önemli kaynağı olan medya ve medyanın çeşitli kanalları ele aldığı konular itibariyle toplumsal algı oluşturma noktasında önemli rol üstlenmektedir (Öksüz, 2013: 16).

Türkiye'nin en çok izlenen haber kanalı, TRT Haber'de belirlenen tarihler arasında Suriyeli sığınmacıları ele aldığı haber içeriklerine bakıldığında; genel alamda sığınmacıların olumlu bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir. Savaşın özellikle Suriyeli sığınmacılar üzerinde bıraktığı yıkıcı etkisinin ele alındığı ve bu noktada Türkiye'nin fedakâr, cömert, sığınmacıları sahiplenen, koruyup kollayan duruşunun sıklıkla konu edildiği görülmektedir. Devlet olarak savaş mağdurlarının yaralarının sarıldığı ve toplumsal anlamda iki millet arasında bir dostluğun oluştuğu imajının verildiği görülmektedir. Belirlenen tarihler arasında yayınlanan haberlerde olumlu, olumsuz ve dengeli tutulan haber başlıklarında olumlu haber sayısının fazla, olumsuz haber sayısının az olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Habertürk kanalında suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan haberler

Tarih	Haber Başlığı	Haber İçeriği
22.01.2021	Bayrampaşa'da Suriyeli iki grup arasında bıçaklı kavga: 7 yaralı	İstanbul Suriyeli iki grup arasında bıçaklı kavga çıktı. Kavgada her iki taraftan 2'si ağır 7 kişi yaralandı. Yaralılar ambulanslarla çevre hastanelere kaldırılarak tedavi altına alındı. Polis ekipleri olay sonrası kaçan şüphelileri yakalamak için çalışma başlattı.
24.02.2021	Suriyeli çiftin 'korona düğünü', polis baskınıyla sonlandı	Ankara'da koronavirüs tedbirleri kapsamında kapalı olması gereken düğün salonundaki Suriyeli çiftin düğünü polis baskınıyla sonlandı. Çevre sakinlerinin şikâyetiyle harekete geçen polis, salonda yaklaşık 150 kişinin bulunduğunu tespit etti. Gelin ve damat ile işletme sahibine toplam 10 bin 406 TL para cezası uygulandı. Polis baskınıyla yarıda kalan düğünden çıkanlar, cep telefonu ile görüntülendi
20.05.2021	Suriye seçime gidiyor seçmenleri ise Türkiye'de yaşıyor!	2011'de başlayan iç savaşın ardından Suriye ikinci kez, 26 Mayıs'ta devlet başkanlığı seçimleri yapmaya hazırlanıyor. Seçmenler ise Türkiye'de yaşıyor!
29.12.2020	'Sakıncalı' Suriyeli, ağabeyinin kimliği ile yakalandı	Osmaniye'de polisin yol kontrol noktasında 'şüphe' üzerine durdurduğu otomobilde, İçişleri Bakanlığı'nın 'Uluslararası güvenlik açısından sakıncalı' gördüğü Suriyeli İ.E.A., yakalandı. Ağabeyinin kimliğini kullandığı saptanan İ.E.A. ile yanında bulunan Suriyeli N.C., sınır dışı edilecek
27.12.2020	Lübnan'da Suriyeli mültecilerin yaşadığı kamp yakıldı: Onlarca aile sokakta kaldı	Lübnan'ın kuzeyindeki Trablusşam kentinde dün akşam bir grup Lübnanlı ile Suriyeli mülteci arasında çıkan tartışma sonrası bir çadır kampının ateşe verilmesi üzerine yaklaşık 80 Suriyeli aile sokakta kaldı.

Kaynakça: https://www.haberturk.com/

İnsanların bireysel ya da kitlesel bir şekilde yer değiştirme eylemi göç olgusunu ifade etmektedir. Dünya tarihinin başlangıcından bu yana insanlar farklı sebeplerden ötürü yaşadıkları yerleri terk etmek başka yerlere gitmek durumunda kalabilmektedirler. Bu sebepler daha iyi sosyo-ekonomik yaşam şartlarına kavuşmak olabilirken bir taraftan savaş, sürgün gibi olaylar neticesinde dini ve devlet otoritelerinin almış olduğu kararlar doğrultusunda zorunlu bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Hangi sebebe bağlı olursa olsun göç, göç veren yer, göç alan yer ve göç eden bireyler açısından farklı sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle uluslararası yaşanan göçler sonucunda farklı kültür ve ırklardan bireyler bir arada yaşamak durumunda kalabilmektedir. Bu durum toplumsal anlamda farklı sosyal algıların oluşmasına sebep olmaktadır (Sayın vd., 2016: 3-13). Bu algının oluşmasında medyanın oldukça önemli bir araç konumunda olduğu bilinmektedir.

Haber Türk kanalının Suriyeli sığınmacılara yönelik yayınladığı haber içeriklerine bakıldığında olumlu, olumsuz ve dengeli haber mantığı çerçevesinde hem olumlu hem olumsuz haber içerikleri görülmekle beraber dengeli haber içeriklerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Haberlerin başlık ve içeriklerinde

"Suriyeli" kullanımı olumsuzluk çağrıştıran bir kullanım şeklinde kodlanmıştır. Haber içerikleri incelendiğinde, Türkiye'de bulunan Suriyelilerin varlığına eleştirel yaklaşıldığı görülmekte aynı zamanda başka ülkelerdeki Suriyelilerin yaşadığı mağduriyetler de dile getirilmektedir. Haber içeriklerinde genel olarak Türkler ve Suriyeliler arasında henüz uyumun oluşmadığına dair bir vurgu yapılmaktadır.

Tablo 4. CNN TÜRK kanalında suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan haberler

Tarih	Haber Başlığı	Haber İçeriği
04.05.2021	Çocuklarına şiddet uygulayan kadına gözaltı	Adana'da Suriye uyruklu Suzan H., 3 çocuğuna şiddet uyguladığı gerekçesiyle polis ekiplerince gözaltına alındı. Çocuklar ise devlet korumasına alındı. Komşuları, Suzan H.'nin, daha önce de çocuğunu balkondan sarkıttığını öne sürdü.
09.05.2021	CHP'den Suriye raporu	CHP Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin rapor hazırladı. Raporda 150 bin Suriyeliye Türk vatandaşlığı verildiği ifade edilirken Türkiye'deki Suriyeli sayısının 10 milyona yakın olduğu tespiti yer aldı.
09.05.2021	Pazarda taşlı sopalı kavga	Bağcılar'da pazarcılar ile Suriye uyruklu kişiler arasında henüz belirlenemeyen bir nedenle taşlı sopalı kavga çıktı. Çıkan kavgada 3 kişi yaralanırken, kavga anı cep telefonu kamerasına yansıdı.
13.05.2021	Küçük Amal'ın büyük yolculuğu... 8 ülkeden geçerek 8 bin kilometre yol kat edecek	The Walk - Yürüyüş projesiyle göçmen sorununa dikkat çekmek amacıyla, Suriyeli bir kızı temsil eden 3.5 metre boyundaki kukla, dünyayı gezecek. 9 yaşındaki Amal, Gaziantep'ten yola çıkıp Birleşik Krallık'a kadar 8 bin kilometre yol yürüyecek.
19.05.2021	Adana'da 12 kişilik minibüste 27 tarım işçisi	Adana'da trafik polislerinin denetiminde durdurulan 12 kişilik minibüsten 27 tarım işçisi indi. Taşımacılık izin belgesi olmadığı belirlenen Suriye uyruklu sürücü Mahir Omar'a 3 bin 249 TL ceza kesildi.

Kaynakça: https://www.cnnturk.com/

Göç olgusu ile ilgili haberleri topluma iletecek yegâne aracın medya olduğu bilinmektedir. Medya ve basın organlarının göçle ilgili yapacağı haberler bu durumun sürekli gündemde olması ve doğru bilgiye erişme anlamında önemli bir rolü bulunmaktadır. Sosyal algının oluşması noktasında konunun ele alınış şekline bağlı olarak medyanın olumlu ve olumsuz yanları da bulunmaktadır. Kullanılan dil, söylem ve haberlerin doğası pozitif ve negatif toplumsal algılar oluşturabilmektedir (Öksüz, 2013: 17).

CNN TÜRK Haber kanalının belirlenen tarihler arasında Suriyeli sığınmacılara yönelik ele aldığı haberlerin içeriğine bakılacak olursa; olumlu, olumsuz ve dengeli haber mantığı çerçevesinde yapılan haberler içerisinde dengeli haberlere de yer verildiği fakat olumsuz haberlerin çok daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılan haberlere bakıldığında, Suriyeli sığınmacıların suça ve şiddete meyilli,

toplumsal anlamda sorunlar yaratabilme potansiyelinde oldukları ve genel olarak bu şekilde yansıtıldıkları görülmektedir. Suriyeli sığınmacılara verilen vatandaşlığın muhalefet tarafından eleştirildiği ve Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısının belirtilenden çok daha fazla olduğu belirtilmektedir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bulundukları süre boyunca adli vakalar olarak ifade edilen şiddet, hırsızlık, fiziksel saldırı suçları gibi toplumsal anlamda huzursuzluk yaratan olayların sayısının arttığına yönelik bir çerçeve sunulmaktadır.

Bunun yanı sıra haberlerin içeriğine bakıldığında Suriyeli sığınmacıların şiddete ve suça meyilli oldukları ve Türkiye toplumuna uyum sağlayamadıklarına dair genel bir görüntü çizilmektedir. Medya da yayınlanan haber içeriklerinin toplumu bilgilendirmek ve aydınlatmak maksadının güdüldüğü yayıncılık esasları düşünüldüğünde, yayınlanan bu haber içeriklerinin toplumsal anlamda Suriyeli sığınmacılara yönelik önyargılı bir algının oluşmasına sebebiyet verdiği görülmektedir. Haber sunumlarında ve içeriklerinde kullanılan "Suriye uyruklu veya Suriyeli" ifadeleri toplum nezdinde belli konularda olumsuz yargıları çağrıştıran bir kod durumuna getirilmiştir. Suriyeli sığınmacılar toplum için potansiyel tehlike olarak sunulmakta ve bu durum olumsuz toplumsal algının artarak devam etmesine neden olmaktadır. Bu olumsuz toplumsal yargı durumu, iki taraf arasında damgalama, ayrımcılık, önyargı hatta belli durumlarda fiziksel olarak görülebilen saldırılara dahi yol açabilmektedir.

SONUÇ

Birey çevresinde olup bitenleri duyu organları sayesinde algılamaktadır. Çevreyle kurulan temas sayesinde veriler alınmakta sonrasında beyne iletilmekte ve bu sayede bir algılama süreci başlamış olmaktadır. Algılama, bir nevi dış dünyayı anlamlandırma sürecidir denilebilmektedir. Bu anlamlandırma sürecini bireyin değerleri, inançları, kültürü, dahil olduğu grubun normları ve içinde bulunduğu kültürün gelenek ve göreneklerinin etkilediği bilinmektedir. Bunun yanı sıra algılar önceki yaşantılardan, ihtiyaç ve beklentilerden de etkilenmektedir. Buradan hareketle birey, çoğu zaman görmek istediğini, dikkatini çekeni algılamaktadır denilebilir. Fayda sağlamak amacıyla dış dünyada ki verilerin belli amaçlar çerçevesinde kontrol edilmesi veya algı ile başlayan, algılama ile devam eden ve imajla tamamlanan bir süreç şeklinde tanımlanan algı yönetimi, devletler, hükümetler, şirketler ve askeri kurumlar için önemli olduğu görülmektedir. Bu yapılar, kitlelere yönelik algı oluşturma ve algı yönlendirme faaliyetleri ile amaçlarına varmayı hedeflemektedirler. Algı yönetimi ilk başta askeri amaçlı kullanılmıştır. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler ve iletişim alanlarında sıkça kullanılmaya başlanmıştır.

Bireyin yaşadığı toplum ve sosyal çevrenin etkisiyle nesne, olay ve durumları algılayarak tutum ve davranışlarını sosyal hayata göre şekillendirmesine sosyal algı denmektedir. Sosyal bir varlık olan bireyin içinde yaşadığı toplumdan bağımsız bir algılama süreci yaşaması mümkün olmamaktadır. Birey algılama sürecinde az ya da çok toplumsal değerler doğrultusunda hareket etmektedir. Sosyal algıların meydana gelmesinde, algılayan ve algılanan bireylerin statü, rol, amaç ve duyguları, fiziksel görünümleri, görsel çarpıcılık, davranışlardan hareketle kişilik özellikleri, algılananın ait olduğu grup ve sınıfın özellikleri, algılananın olumsuz özellikleri, algılayanın olumluluk yanlılığı ve şüpheci yaklaşması birebir etkili olan faktörlerdendir. Sosyal algılama, bireyin dış çevresini algılaması, anlamlandırması, değerlendirmesi, diğer kişilere anlam atfetmesi anlamına gelmektedir. Sosyal algılamayı etkileyen faktörler, algısal seçiciliği de belirlemektedir. Sosyal algıda, uyaran etkisi önemli olmakla beraber algılayanın kişisel özellikleri, motivasyonu ihtiyaç ve beklentileri gibi faktörler oluşacak algıyı etkilemektedir.

Günümüzde kitlelere ulaşmak ve belli mesajlar vermek için medyanın sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. Geleneksel iletişim şekilleri bireysel bir algı oluştururken günümüzde medyanın sosyal ve eş zamanlı bir algı yarattığı görülmektedir. Böylece kitlesel bir algılama peşinden hakikat ve gerçeğin kitlelere göre oluşması durumunu medyana getirmektedir. Medyanın toplumsal etkisinin farkında olan egemen yapılar da bu gücü kullanmaktadır. Buradan hareketle medyanın daha en başında kitlelerin algılarını hedef alarak içerik oluşturduğu söylenebilir. Günümüzde algı yönetiminin en yoğun yapıldığı mecranın medya olduğu görülmektedir. Medyanın algı yönetimini oluşturan ortam olmasının yanısıra bunu kolaylaştıran veya şekillendiren bir konumda olduğu görülmektedir. Bunun için medya başta

olmak üzere bütün kitle iletişim araçları kullanılarak dedikodu, söylenti ve karşı tarafı önemsiz gösteren haberlerle hedef önemsiz veya öteki şekilde konumlandırılmaktadır.

Türkiye medyasında Suriyeli sığınmacıların ele alınış şekillerini ve Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan temsillerin ve ele alınış biçimlerinin sosyal algıyı ne şekilde etkilediğinin görülmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir; medya da haberlerin ele alınışında dikkatleri çeken ilk nokta haberlerin siyasi ve ideolojik değerler doğrultusunda tarafsız olamadığı ve nesnel bir bakış açısı sergileyemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrımcı, yanlı ve taraflı yapılan haberler göz önüne alındığında gerek Suriyelilerin gerekse de Türklerin toplumsal hayat içinde birbirlerine karşı farklı sosyal algılarının oluştuğu ve medyanın buna ön ayak olduğu görülmüştür.

A Haber ve TRT Haber kanallarının belirlenen tarihler arasında Suriyeli sığınmacıları ele aldığı haber içeriklerine bakıldığında; genel alamda sığınmacıların olumlu bir bakış açısıyla ele alındığı görülmüş olup savaşın özellikle Suriyeli sığınmacılar üzerinde bıraktığı yıkıcı etkinin ele alındığı ve bu noktada Türkiye'nin fedakâr, cömert, sığınmacıları sahiplenen, koruyup kollayan bir duruşun sıklıkla konu edildiği tespit edilmiştir. Devlet olarak savaş mağdurlarının yaralarının sarıldığı ve toplumsal anlamda iki millet arasında bir dostluğun ve olumlu bir sosyal algının oluştuğu imajının verildiği ve belirlenen tarihler arasında yayınlanan haberlerde olumlu, olumsuz ve dengeli tutulan haber başlıklarında, olumlu haber sayısının fazla olumsuz haber sayısının az olduğu görülmüştür. Ayrıca Türkiyenin Suriyeli sığınmacılara yönelik yardımlarının uluslararası alanda takdir ve övgü aldığının sıkça konu edildiği ve uluslararası anlamda Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılması gereken yardımların ve desteğin Türkiye'ye yapılmadığı ve buna rağmen Türkiyenin Suriyeli sığınmacılara sahip çıktığı dile getirilmiştir. Ayrıca savaşın Suriyeliler üzerinde geride bıraktığı maddi ve manevi hasarlara da yer verildiği görülmüştür. Haber içeriklerinin daha çok ideolojik ve siyasi menfaatler doğrultusunda olumlu bir sosyal algı yaratma çabasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Haber Türk kanalının Suriyeli sığınmacılara yönelik yayınladığı haber içeriklerine bakıldığında olumlu, olumsuz ve dengeli haber mantığı çerçevesinde hem olumlu hem olumsuz haber içerikleri görülmekle beraber dengeli haber içeriklerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Haberlerin başlık ve içeriklerinde "Suriyeli" kullanımı olumsuzluk çağrıştıran bir kullanım şeklinde kodlanmıştır. Haber içerikleri incelendiğinde, Türkiye'de bulunan Suriyelilerin varlığına eleştirel yaklaşıldığı görülmüş ve başka ülkelerdeki Suriyelilerin yaşadığı mağduriyetler de dile getirildiği görülmüştür. Haber içeriklerinde genel olarak Türkler ve Suriyeliler arasında henüz sosyal bir uyumun ve olumlu anlamda sosyal algının oluşmadığına dair bir vurgu yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

CNN TÜRK Haber kanalının belirlenen tarihler arasında Suriyeli sığınmacılara yönelik ele aldığı haberlerin içeriğine bakılacak olursa; olumlu, olumsuz ve dengeli haber mantığı çerçevesinde yapılan haberler içerisinde dengeli haberlere de yer verildiği fakat olumsuz haberlerin çok daha fazla olduğu dikkat çekmiştir. Yapılan haberlere bakıldığında, Suriyeli sığınmacıların suça ve şiddete meyilli, toplumsal anlamda sorunlar yarabilme potansiyelinde oldukları ve genel olarak bu şekilde yansıtıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli sığınmacılara verilen vatandaşlığın muhalefet tarafından eleştirildiği ve Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısının belirtilenden çok daha fazla olduğu ve Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bulundukları süre boyunca adli vakalar olarak ifade edilen şiddet, hırsızlık, fiziksel saldırı suçları gibi toplumsal anlamda huzursuzluk yaratan olayların sayısının arttığına yönelik genel bir çerçeve sunulduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra haberlerin içeriğine bakıldığında Suriyeli sığınmacıların şiddete ve suça meyilli oldukları ve Türkiye toplumuna uyum sağlayamadıklarına dair genel bir görüntü çizildiği görülmüştür. Medya da yayınlanan haber içeriklerinin toplumu bilgilendirmek ve aydınlatmak maksadının güdüldüğü yayıncılık esasları düşünüldüğünde, yayınlanan bu haber içeriklerinin toplumsal anlamda Suriyeli sığınmacılara yönelik önyargılı bir sosyal algının oluşmasına sebebiyet verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Haber sunumlarında ve içeriklerinde kullanılan "Suriye uyruklu veya Suriyeli" ifadeleri toplum nezdinde belli konularda olumsuz yargıları çağrıştıran bir kod durumuna getirilmiştir. Suriyeli sığınmacılar toplum için potansiyel tehlike olarak sunuluyor olmasının olumsuz sosyal algının artarak devam etmesine neden olduğu görülmüştür. Bu olumsuz toplumsal yargı durumu, iki taraf arasında damgalama, ayrımcılık, önyargı hatta belli durumlarda fiziksel olarak görülebilen saldırılara dahi yol açabilme ihtimalini doğurduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Suriyeli sığınmacılarla ilgili medyada yer alan haberlerin ve haber dilinin Türkiye'nin iç siyasi gündemindeki gelişmelerden bağımsız bir şekilde ele almak mümkün değildir. Siyasi iktidarı destekleyen medya kuruluşlarının Suriyeli sığınmacılara ilişkin olumlu bir tavır takındığı görülürken siyasi iktidara muhalif konumdaki medya kuruluşları için Suriyeli sığınmacılarla ilgili konular iktidarı eleştirme aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

Arslan, A. (2020) Sosyal Medyada "Suriyeli Yurttaş" Tartışmaları.

Bakan, İ. ve Kefe, İ. (2012). "Kurumsal Açıdan Algı ve Algı Yönetimi", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(1).

Charalabidis, Yannis, Loukıs N. Euripidis, (2014), "Passive Crowdsourcing in Government Using Social Media", Transforming Government: People, Process and Policy, Vol.8, No 2, p.283-308.

Dearing, J.W. ve Rogers, E.M. (1996). Communication Concepts 6. Sage: Agenda-Setting. Thousand Oaks

İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, https://www.goc.gov.tr/raporlar: 2021.

İnceoğlu, M. (2011). Algı Tutum İletişim, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Karabulut, B. (2014). Algı Yönetimi ve Güvenliğin Siyasal Bir Araç Haline Dönüştürülmesi: Güvenlikleştirme Teorisi, Bilal Karabulut(der.), Algı Yönetimi, İstanbul, Alfa.

Öksüz, H. (2013). Algı Yönetimi ve Sosyal Medya, İdarecinin Sesi.

Özarslan, M. Z. (2014). Kitleleri harekete geçirme aracı olarak sosyal algı yönetimi (Master's thesis, İstanbul Ticaret Üniversitesi).

Özbaydar, Sabri. (1998) Psikoloji, 16.Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Özdemir, E. (2017). Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki algıları. Savunma Bilimleri Dergisi, 16(1), 116-136.

Özer, M. A. (2014). Siyasal İletişimin Etkinliğinde Algılama Yönetiminin Rolü, HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 3(7).

Paksoy, A. F., & Şentöregil, M. (2018). Türk basınında Suriyeli sığınmacılar: İlk beş yılın analizi (2011-2015). Selçuk İletişim, 11(1), 237-256.

Picard, G.R. (1991). The Journalist's Role in Coverage of Terrorist Events. Eds. Odasuo Alali ve Kenoye Eke. Media Coverage Of Terrorism. California: Sage Publications.

Pustu, P. (2014). Algı Yönetimi: Kavramsal ve Teorik Bir Bakış Açısı, Bilal Karabulut(der.), Algı Yönetimi, İstanbul, Alfa.

Sayın, Y., Usanmaz, A., & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *18*(31), 1-13.

TDK, https://sozluk.gov.tr/2021.

Tutar, H. (2013). Davranış Bilimleri Kavramlar ve Kuramlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Uğurlu, Ö. (2008). Halkla İlişkilere "Algı" Çerçevesinden Bakış, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (32).

Utma. S. (2018). Dijital Çağda Medyanın Psikolojik Gücü: Algı Yönetimi Perspektifinden Kuramsal Bir Değerlendirme. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(Özel Sayı 3), 2903-2913.

Yaylagül, L. (2006). Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar. 1.baskı. Ankara: Dipnot Yayınları.

Yıldırım, B. (2015). İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları. İletişim araştırmalarında yöntemler uygulama ve örneklerle, 105-154.

https://www.trt.net.tr/kurumsal/Tarihce.aspx#:~:text=T%C3%BCrkiye%20Radyo%20Televizyon%20Kurumu%20(TRT,kamu%20iktisadi%20kurulu%C5%9F%20olarak%20tan%C4%B1mland%C4%B1.

https://www.ahaber.com.tr/ erişim tarihi: 2021.

https://www.trthaber.com/ erişim tarihi: 2021.

https://www.haberturk.com/ erişim tarihi: 2021.

https://www.cnnturk.com/ erişim tarihi:2021.

ULUSLARARASI GÖÇ HAREKETLERİNDE UKRAYNA-RUSYA SAVAŞININ ETKİLERİ: UKRAYNALI SIĞINMACILAR İLE IRAK, SURİYE ve AFGANİSTANLI SIĞINMACILARIN KARŞILAŞTIRILMASI

THE EFFECTS OF UKRAINIAN-RUSSIA WAR ON INTERNATIONAL MIGRATION: A COMPARISON OF UKRAINIAN ASYLUM REFUGEES WITH IRAQ, SYRIA AND AFGHANISTAN REFUGEES

Fatih ÇELİK[1]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İ.İ.B.F, İktisat/Kırşehir/Türkiye

[1]ORCID ID:0000-0002-2514-0929

Ertuğrul GÜREŞÇİ[2]

[2]Doç.Dr. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İ.İ.B.F, İşletme/Kırşehir/Türkiye

[2] ORCID ID: 0000-0002-0977-7233

ÖZET

Uluslararası göç olgusu, her ne sebeple olursa olsun, bir ülkeden başka bir ülkeye hareket anlamına gelmektedir. Bu olgu yakın ve uzak tarihte örneklerle doludur. Bulgaristan'da Türklere uygulanan soy kırım, Bosna'da yaşanan insani dram, Irak'ın işgalinde yaşanan mülteci akınları, Suriye'deki gelişmeler ve Arap Baharının etkisi, Afganistan'dan yapılan göçler, bugün ise Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile başlayan sığınmacı akınlarıdır.

Savaş mağdurları sivil halk, çocukların masumiyeti ve insan hakları ihlalleri bu göçlerin kabulünde etkili olmaktadır. Ukrayna'dan savaş nedeniyle ilk on günde yaklaşık 1.750.000 kişi komşu ülkelere sığınmacı olarak geçmiştir. Bu kadar kısa süre içerisinde sadece Polonya'da 1.000.000 kişi sığınmacı olarak kayıtlara geçmiştir. Savaşın uzun süre devam etmesi durumunda 5.000.000 kişinin ülkelerini terk ederek Avrupa'daki ülkelere ve dünyadaki pek çok ülkeye sığınmacı olarak geçeceği tahminleri Uluslararası Göç Merkezi ve Birleşmiş Milletler tarafından açıklanmaktadır. Bu rakamlar Avrupa'ya 2. Dünya savaşından sonra bugüne kadarki en büyük göç hareketi olarak değerlendirilmektedir. Ukraynalı göçmenlere Avrupa Birliği geçici sığınmacı statüsü vermiştir. Bunun anlamı, okuma, barınma ve çalışma izninin verilmesi anlamına gelmektedir.

Çalışmada özellikle Ukrayna'dan diğer ülkelere yapılan sığınmacı hareketleri ile Irak, Afganistan ve Suriye'den yapılan göçlerin karşılaştırılması yapılmaktadır. Bu karşılaştırmalar ile Irak, Suriye ve Afganistan'dan yapılan dış göç edenlerin sosyal statüleri ile Ukrayna'dan göç eden sığınmacıların sosyal statüleri belirlenerek Ukrayna'dan yapılan göçlerin etkileri tespit edilmektedir. Irak, Suriye ve Afganistan'dan göç edenlerin büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin düşük, kalifiye olmayan emekten oluştuğu ve genellikle Türkiye ve komşu ülkelere yapıldığı, Ukrayna'dan yapılan göçlerde sığınmacıların ise daha çok Avrupa Ülkelerine yapıldığı, yüksek kaliteli göç olarak göze çarpmakta ve bazı Avrupa ülkeleri bunu fırsat olarak değerlendirmektedir. Bu düşüncede Ukraynalı sığınmacıların batılı ve ülkelerin iç piyasasını bozmayacağı ve güvenlik sorunu oluşturmayacağı görüşü hakım olmuştur.

Yaşanan küresel Covit-19 pandemisi ile tüm dünyada yüksek enflasyon sorunu yaşanmaya başlamıştır. Rusya-Ukrayna savaşı nedeni ile dünya enerji ve tarım ürünleri fiyatlarındaki hızlı artış, ürün tedarik zincirindeki aksamalar, Rusya'ya uygulanan ekonomik yaptırımlar, Rusya'nın ekonomik yaptırımlara karşı yaptırım kararları, başta Rusya ve Ukrayna ile ticari ilişkisi olan ülkelerin ticaret dengelerinin bozulması vb. nedenlerle tüm dünyada enflasyonun daha da yükselmesine, iç ekonomik istikrarın bozulmasına ve küresel ekonomiye ağır yükler getirmesine neden olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Sığınmacı, Enflasyon, Enerji, İstihdam

ABSTRACT

International migration is defined as movement from one country to another for any reason. This concept is have numerous examples in recent and distant history: Genocide against Turks in Bulgaria, humanitarian tragedy in Bosnia, refugee influx in the occupation of Iraq, conflicts in Syria due to the effect of the Arab Spring, migrations from Afghanistan, and today the asylum seeker who started with the occupation of Ukraine by Russia are some of them.

The reasons for the acceptance of these migrations by host countries can be given as the fact t hat they are victims of war, the innocence of children and human rights violations. In the first ten days due to the war, approximately 1,750,000 people migrated from Ukraine to neighboring countries as refugees. In such a short time, 1,000,000 people were registered as refugees only in Poland. If the war continues for a long time, it is estimated by the International Migration Center and the United Nations that 5,000,000 people will leave their countries and migrate to various countries both in Europe and in the world as refugees. It is widely acknowledged as the largest migration movement to Europe after the Second World War. The European Union has granted temporary asylum status to Ukrainian immigrants, which means they are allowed to study, live and work.

In the study, recent refugee movements from Ukraine will be compared with the migrations from Iraq, Afghanistan and Syria. With these comparisons, the social status of the immigrants from Iraq, Syria and Afghanistan and the social status of the refugees from Ukraine will be taken into consideration, and consequently the effects of the immigrations from Ukraine will be analyzed. It is found out that the majority of immigrants from Iraq, Syria and Afghanistan are low-educated, unskilled labor and mainly fled to Turkey and other neighboring countries, while refugees from Ukraine are mostly fled to European countries, and it is perceived as an opportunity by some European countries. In this study, it is claimed that the Ukrainian asylum seekers will not neither disrupt the internal markets of the western countries and nor create a security problem.

With the global Covit-19 pandemic, high inflation problem has broken out in all over the world. Due to the Russia-Ukraine war, the rapid increase in global energy prices as well as agricultural products, disruptions in the supply chain, the economic sanctions against Russia, the response of Russia to these sanctions, the deterioration of the trade balances of the countries that have commercial relations with Russia and Ukraine can be given as the main reasons that lead to an increase in inflation all over the world, the deterioration of domestic economic stability and a heavy burden on the global economy.

Keywords: International Migration, Asylum Seeker, Inflation, Energy, Employment

GİRİŞ

Küreselleşme, iletişim teknolojisindeki baş döndürücü gelişmeler, yönetim bozuklukları, anti demokratik yapılar, demokrasilerin gelişmemesi, insan hakları ihlalleri, terör, savaş, yayılmacı ve işgalci politikalar, yoksulluk ve kültürel vb. nedenlerden dolayı bugün dünyamızda pek çok insan bulundukları ülkelerden başka ülkelere göçe zorlanmaktadır. Doyumsuzluk, tatminsizlik ve çıkar çatışmaları dünyayı yaşanmaz hale getirmiştir. Gelişmiş ülkelerin çıkar hesapları, enerji ve doğal kaynaklarının paylaşılamaması, bugün insanlığın sürüklendiği felaketlerin temel nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.ULUSLARARASI GÖÇ

Uluslararası göç her ne sebeple olursa olsun, bir bölgeden bir başka bölgeye hareket anlamına gelmektedir. Uluslararası göç bir ülke değiştirme eylemi olarak karşımıza çıkan sosyolojik bir olgudur. Uluslararası göçte, göç gibi bir eylemdir. Dünya nüfusunun yaklaşık %3'ü uluslararası sığınmacı ya da göçmen olarak kabul edilmektedir (Zimmerman,2016,4)

Dünyada bugün yaklaşık 250 milyon insan ülkelerinden ayrılarak başka ülkelere göç etmektedir. Küreselleşme, iletişim teknolojisindeki hızlı gelişme, gelişmiş ülkelerdeki refahın yüksekliği ve son dönemlerde işgalci hareketlerin hızlanması ile bu sayı her geçen yıl daha da artmaya devam etmektedir.

Göç: Hicret, muhaceret olarak tanımlanan göç, bireyler ve/veya topluluklar halinde bir yerden bir yere veya bir bölgeden bir başka bölgeye toplu hareket olarak adlandırılmaktadır. Eğer bu hareketlilik ülkeler arasında oluyorsa uluslararası göç adını almaktadır (tdk.gov.tr,2015).

Göç; süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir (Perruchoud, Redpath, 2009,22). Bu tanımlamalardan çıkarılabilecek en önemli sonuç, ister iç göç isterse dış göç olsun, göçte temel öznenin insan olduğu görülmektedir (Akıncı ve Diğerleri, 2015,61-67).

Mülteci: Farklı nedenlerle tabi olduğu ülkenin sınırlarını geçerek, gittiği ülkeden koruma talep eden kişiler mülteci olarak kabul edilmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009, 43)

Sığınmacı: İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler sığınmacılardır (Perruchoud, Redpath, 2009,74).

1.2. Uluslararası Göçün Nedenleri

Gönüllü ya da zorunlu göçlerde temel amaç, daha güvenli ortamlarda yaşayarak refah seviyesinin yükseltilmesidir. Göçlerin yapılma nedenleri çok çeşitli olmakla birlikte dört temel neden dikkatleri çekmektedir:(Tamer,2020,2812).

- Ekonomik Nedenler
- Siyasal Nedenler
- Sosyo-Kültürel Nedenler
- Doğal Nedenler

1.2.1 Ekonomik Nedenler

Yaşadığı ülkede iş bulamayan ya da fırsat eşitliği olmayan kişiler, daha iyi ücret, daha iyi yaşam şartlarına kavuşmak ve refah seviyelerini artırmak amacıyla ekonomik nedenlerle ülkelerinden ayrılarak uluslararası göç etmektedirler (Yılmaz,2014,1684).

Göçün oluşmasını sağlayan ekonomik nedenler oldukça fazladır. Ülkelerdeki yüksek enflasyon, büyüme hızındaki düşüklük, yüksek orandaki işsizlik, kişi başı Milli Gelirdeki düşüklük, tarımda makineleşmenin hızlanması, teknolojinin işsizlik yaratması vb. sebepler iletişim teknolojilerindeki gelişmelerinde etkisi ile göç hareketlerine neden olmaktadır (Tamer,2020,2812). Bu nedenlerle insanlar gelişmiş ülkelerdeki yaşam şartlarına bakarak göçe karar vermektedirler.

1.2.2. Siyasal Nedenler

Özellikle son dönemlerde artan siyasal bunalımlar, savaşlar, iç karışıklıklar, baskıcı yönetimler, yayılmacı-işgalci hareketler ve terör gibi nedenler göçün temel nedenleri olarak görülmektedir. Özellikle son çeyrek yüz yılda bu tür nedenlerle, Irak, Afganistan, Suriye başta olmak üzere birçok ülkeden insanlar yaşam endişesi ile yaşadıkları ülkeleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Bugünlerde Ukrayna-Rusya savaşı ile birlikte savaşın ilk 20 gününde 3 milyon insan ülkelerini terk ederek diğer ülkelere akın etmişlerdir.

1.2.3. Sosyo-Kültürel Nedenler

Uluslararası göçün önemli bir nedeni de sosyo-kültürel nedenlerdir. Bu tür göçte eğitim, din, dil, ırk ön plana çıkmaktadır. Eğitim amacıyla geçicide olsa ülkeler arasında hareketlilik yaşanmaktadır. Din ve mezhep göçte bir başka itici güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Suriye, Irak, Afganistan, Bulgaristan ve Bosna'dan Türkiye'ye göçler hep bu nedenlerle yapılmıştır. Dindaş, soydaş ilişkisi nedeni ile insanlar Türkiye'ye sığınmışlardır. Bugün ise Ukrayna'dan savaş nedeni ile insanlar soydaş ve dindaş olarak gördüğü Avrupa ülkelerine ve Ukrayna'nın sınır komşusu ülkelere sığınmaktadırlar.

1.2.4. Doğal Nedenler

Deprem, sel, su baskınları, erozyon, mevsimsel değişmeler, küresel iklim değişiklikleri göçlerin doğal nedenlerini oluşturmaktadır. Özellikle iklim değişikliği, su, gıda ve tarımsal arazilerin yapılarını değiştirerek işlevlerini kısırlaştırmakta buna bağlı olarak göçü tetiklemektedir (Özerdem, Barlas,2021,283)

1.3 Afganistan- Irak ve Suriye'deki Gelişmeler Bağlamında Uluslararası Göç Hareketleri

Afganistan- Irak ve Suriye'deki yaşanan siyasi gelişmeler, savaş, terör, iç karışıklık, vb. olgular ile insanlar ülkelerinden ayrılarak komşu ve diğer ülkelere sığınmak zorunda kalmışlardır.

1.3.1 Afganistan ve Göç

Afganistan tarihi içerisinde sürekli savaş, darbeler, terör saldırıları, ekonomik bunalımlar, dış ülkelerin müdahaleleri, iç çekişmeler, farklı etnik guruplar arasındaki güç savaşları vb. nedenler ülkeyi ekonomik ve sosyal yıkımlara sürüklemiştir. Afgan halkı başlangıçta Pakistan ve İran'a göçe başlamışlardır. Zamanla ekonomik kötüleşme, terör olayları ve en son Taliban'ın ülkede yönetimi ele geçirmesine paralel ABD'nin ülkeden çıkması ile göç hareketleri daha da hızlanmıştır (Cankara-Çerez,2020,s.451-452). Afganistan tarih içerisinde sürekli işgallere maruz kalmıştır. Ülke içinde farklı etnik unsurların güç savaşları, uyuşturucu baronlarının, aşiretlerin ülkeyi idare hesapları güvenlik sorunlarını ortaya çıkartmıştır. Can güvenliği tehlikeye giren insanlar adeta ülkeden kaçmaya zorlanmışlardır (Obayat, Karataş,2021,s.77).

Afganlılar, dünyadaki en büyük sığınmacı nüfuslarından birini oluşturmaktadır. Bugün dünyada 2,2 milyon kayıtlı Afgan sığınmacı bulunmaktadır. Bunlar İran ve Pakistan'da kayıtlı gözükmektedir. 3,5 milyon Afganlı ise diğer ülkelere sığınmak için ülkelerini terk etmişlerdir (unhcr.org.afganistan).

SSCB Afganistan'ı 1979-1989 yılları arasında 10 yıllık süre ile işgal etmiştir. 10 yıllık işgalin ülkeye maliyeti bir felaket ve yıkım olurken işgal süresince Pakistan, İran, Türkiye ve Özbekistan gibi ülkelere 4 milyon Afganistanlı göç etmek zorunda kalmıştır (Dashti, 2021, s.390).

ABD'nin ve dış güçlerin Afganistan'a müdahale süreci SSCB'nin dağılması ile birlikte 1992 yılında başlamıştır. Özellikle 11 Eylül olayları ile birlikte ABD'nin olayların failini El Kaide örgütü olarak görmesi ve buna dayalı olarak Afganistan'a müdahalesi yaklaşık 13 yıl sürmüş ve Afgan halkının dış göçü kalıcı hale gelmeye başlamıştır. Özellikle Taliban'ın ülke yönetimini ele geçirmesi ile milyonlarca insan Afganistan'dan diğer ülkelere göçe başlamıştır. Önemli bir sayıda Türkiye'ye olmuştur ve alınan tüm önlemlere rağmen halen devam etmektedir.

1.3.2 Irak ve Göç

Irak tarihi süreç içinde iç çatışmaların yaşandığı bir ülke konumundadır. Bu süreç Irak politikalarını etkilemiştir. Gelişim sürecini tamamlayamayan ve zengin petrol yatakları nedeniyle hiç rahat bırakılmayan ülke, sürekli iç karışıklık, İran-Irak savaşı, 1. ve 2. Körfez savaşları nedeniyle milyonlarca insan başta Türkiye ve İran olmak üzere göçe zorlanmıştır. İran-Irak savaşı esnasında Kürtlere karşı yapılan Anfal Operasyonunda halkın büyük çoğunluğu Suriye ve Türkiye'ye göç etmiştir. Irak'ın sadece Halepçe şehrinde yaşanan katliam sonrası yaklaşık 1,5 milyon insan Türkiye ve İran'a sığınmıştır (Tunçol,2017,61-63).

1991 yılında mevcut Rejime karşı çıkan Kürt ve Şii isyanlarının çatışmaya dönmesi ile 500.000 Iraklı yer değiştirmek zorunda bırakılmıştır. 2002 yılında müdahale öncesine kadar geçen zaman diliminde yerinden edilen kişi sayısı 1 milyon civarındadır (Tunçol,2017,61-63).

Irak'ta en son yer değiştirme dalgası Şiiler için büyük öneme sahip El Askeri Camisinin bombalanması ile 730 binden fazla kişi yer değiştirmek zorunda kalmıştır.

2021 yılı itibariyle 9,2 milyon Iraklı ülke içinde yerinden edilmiş ve yabancı ülkelerde sığınmacı konumuna gelmiştir (Watson.brovn.edu.2021). Iraktan sığınmacı olanların yapısına bakıldığında ülkeden ilk ayrılanların eğitimli kişiler olduğu göze çarpmaktadır. Bunlar arasında doktorlar, mühendisler, eğitmenler gibi yüksek eğitimli kişiler olduğu tespit edilmektedir. Daha sonradan ülkedeki savaş ortamında kitleler halinde her statüde insani göçler yaşanmıştır.

1.3.3 Suriye ve Göç

Suriye nüfusu dünya nüfusunun %1'inden daha az olmasına rağmen dünya çapındaki mültecilerin 1/3'ünü Suriyeliler oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ülkeden 6,7 milyon insanı mülteci olarak kayıtlara geçmiştir (pbs.org,2021). 2011 yılında başlayan Arap Baharının Suriye'ye sıçramasıyla Suriye'de iç savaş başlamıştır. İç savaşla birlikte 13 milyon Suriyeli ülke içinde farklı bölgeye ve ülke dışına göç etmiştir. Dünya'da mülteci ya da sığınmacı konumunda olan Suriyelilerin sayısı her geçen gün artmaya devam etmektedir. Sadece Türkiye'de Suriyeli sığınmacı sayısı 28 Şubat 2022 tarihi itibari ile 3.746.674 kişi olarak kayıtlara geçmiş durumdadır. Ülkelerine geri dönen Suriyeli sayısı ise 500 bini aşmıştır. (Mülteciler Derneği, Web sayfası,2022)

Türkiye'deki geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilerin sayısı tablo:1.1'de görülmektedir[1].

Tablo:1.1 Yıllara Göre Türkiye'de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sayıları

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
14.232	224.625	1.519.286	2.503.549	2.834.441	3.426.786	3.623.192	3.576.370	3.641.370	3.692.837

Kaynak: Taş Pelin, (2021), T**ürkiye'de Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Uyuma Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi**, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış YL Tezi, s.78

Yukarıdaki tablo 1.1 incelendiğinde 3.692.837 Suriyeli sadece Türkiye'den geçici koruma statüsü almış olarak gözükmektedir. Dünyanın diğer yerlerine ve özellikle Suriye sınırındaki diğer ülkelere geçenlerin sayısının bir bu kadar daha olduğu tahmin edilmektedir.

1.4 Ukrayna- Rusya Savaşının Uluslararası Göç Hareketliliğine Etkileri

Rusya'nın çeşitli bahanelerle 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya başlattığı işgal hareketi ile ülkeden kitlesel göç hareketi başlamıştır. Bu bağlamda, BM, Ukrayna'dan savaş nedeniyle ilk 20 gününde yaklaşık 3 milyonun üzerinde kişinin komşu ülkelere sığınmacı olarak geçtiğini beyan etmektedir (cnbc.com/2022/03/16). Ukrayna'dan 20 günlük sürede 1.8 milyon insan Polonya'ya, 453.000 kişi Romanya'ya, 337.000 kişi Moldova'ya 263.000 kişi Macaristan'a 213.000 kişi Slovakya'ya, yaklaşık 143.000 sığınmacıda Rusya'ya geçmiştir (aa.com.tr/en/russia-ukraine-war).

Savaşın uzun süre devam etmesi durumunda 5.000.000 kişinin ülkelerini terk ederek Avrupa'daki ülkelere ve dünyadaki pek çok ülkeye sığınmacı olarak geçeceği tahminleri Uluslararası Göç Merkezi ve Birleşmiş Milletler tarafından açıklanmaktadır (unhcr.org/news/press). Bu rakamlar Avrupa'ya 2. Dünya savaşından sonra bugüne kadarki en büyük göç hareketi olarak değerlendirilmektedir. Ukrayna'dan göç edenler çocuk ve kadınlar ile 65 yaş üstü erkelerden oluşmaktadır. Ülke savunması amacıyla 18-65 yaş arası erkeklerin ülkeden çıkışı yasaklanmıştır. Ukraynalı göçmenlere Avrupa Birliği geçici sığınmacı statüsü vermiştir. Buna göre Ukraynalı sığınmacıların geçici süreyle oturma, eğitim, sağlık, çalışma izni ve barınma yardımı gibi imkanlardan faydalanmalarının önünün açılması anlamı taşımaktadır.

2.1. Ukraynalı Sığınmacılar ile Afganistan, Suriye ve Iraklı Sığınmacıların Karşılaştırılması

Ukraynalı sığınmacılar ile Afganistan, Irak ve Suriyeli sığınmacıların yapılarına bakıldığında, önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Ayrışmalara baktığımızda Ukraynalı sığınmacıların kadın ve çocuk nüfustan oluştuğu, karşılaştırma yapılan diğer üç ülke Afganistan, Irak ve Suriyelilere incelendiğinde gençler, kadınlar, çocuklar ve yaşlılardan oluşan karma guruptan oluştuğu göze çarpmaktadır.

[1] **Geçici Koruma Statüsü**: Ülkesinden ayrılamaya zorlanmış, geldiği ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırları geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü yapılamayan yabancılara sağlanan korumadır.

Ukraynalı sığınmacıların okuma yazma oranı %100 iken, Afganistanlı sığınmacıların okuma yazma oranının %40'larda kaldığı, Irak ve Suriyeli göçmenlerde ise %80'ler civarında olduğu tablo 2.1'de görülmektedir. Ukrayna'nın nüfus yapısı incelendiğinde nüfusun %60'dan fazlasının üniversite mezunu olduğu dikkatleri çekmektedir (Dural, Emiraliyev, a.g.e.111). Bu açıdan Ukraynalı sığınmacıların kaliteli göç, eğitim seviyeleri yüksek, kalifiye emek statüsünde oldukları, diğer üç ülkede ise okuma yazma oranlarının düşüklüğü nedeniyle kalifiye olmayan emekten oluştuğu tespit edilmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmalarda Afganistan, Irak ve Suriyeli sığınmacılar, gittikleri ülkelerde vasıfsız, emeğe dayalı ağır işlerde kayıtsız iş gücü olarak çalışmaktadırlar. Özellikle Türkiye'deki Afganistanlı sığınmacıların daha çok tarım sektöründe, hayvancılık ve inşaat alanında beden gücüne dayalı olarak çalışmaktadırlar. Iraklı sığınmacılar ise küçük sanayi sitelerinde ara elaman olarak tamir bakım vb. işlerde istihdam edilmektedirler. Suriyelilerde Türkiye'de Afgan ve Iraklılar gibi çalışma izinleri olmadığından benzer işlerde kayıt dışı olarak istihdam edilmektedirler. Çalışma bakanlığının verilerine göre Türkiye'de bu üç ülkeden (Afganistan, Irak ve Suriye) gelen yaklaşık 1.500.000 kişi kayıt dışı olarak beden gücüne dayalı işlerde çalıştırılmaktadır (İstihdam ve Çalışma Hayatı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2014, 117).

Ukraynalı sığınmacıların kaliteli göç olarak görülmesi bazı Avrupa ülkelerinde fırsat olarak görülmekte, bu durumdan faydalanılması gerektiğini Fransız milletvekili açıkça ifade etmiştir. Ukraynalıların yüksek kalitede göç kabul edilmesinde okuma yazma oranının yüksekliği, batılı oluşları, batılı ülkelerin iç yapısını bozmayacakları, uyum sorunu olmayacağı ve güvenlik zafiyeti oluşturmayacakları, insani gelişmiş endeksinin yüksekliği düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Ukrayna'nın insani gelişmişlik endeksinin 0,734 ile Afganistan, Irak ve Suriye'nin insani gelişmişlik endeksinden oldukça yüksek olduğu tablo:2.1'de açıkça görülmektedir. Bu açıdan Ukraynalıların daha batılı ve daha kalifiye, sosyal sorunlara ve güvenlik sorunlarına yol açmayacağı, gittikleri ülkelerde uyum sorunu yaşamayacakları sonucuna ulaşılmaktadır.

Bir diğer önemli fark Ukraynalı sığınmacıların daha çok AB ülkeleri ile sınır komşularına geçtikleri, Afganistan, Irak ve Suriyeli sığınmacıların çok büyük çoğunluğunun gittiği ülkeler Türkiye, İran, Pakistan, Ürdün vb. ülkeler olduğu göze çarpmaktadır.

Ukrayna, Afganistan, Irak ve Suriye'nin nüfusu incelendiğinde Tablo 2.1'de görüldüğü gibi nüfus yapılarının oldukça genç oluşudur. 15-64 yaş aralığının dört ülkede de %50'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Bu açıdan göç edenlerin çalışma yaş aralığında oldukları ve istihdama katkı sağlayacakları anlamı taşımaktadır.

Karşılaştırma yapılan dört ülkenin demografik yapılarına bakıldığında, nüfuslarının kalabalık, yüksek işsizlik, yüksek enflasyon, düşük büyüme hızı, kişi başı gelir düşüklüğü, geniş coğrafi alan ve değersiz para birimlerine sahip olduğu ancak zengin doğal kaynaklar ve enerji kaynaklarına sahip oldukları tespit edilmektedir. Ayrıca bu ülkelerdeki nüfus yapısının farklı etnik yapılardan oluştuğu, Ukrayna hariç diğer üç ülkede kaos, terör ve iç çekişmelerin yaşandığı, demokrasinin gelişmediği, baskıcı rejimlerin yönetimlerde olduğu, etnik farklılık, mezhep çekişmelerinin yaşandığı ve terörist grupların toplanma alanlarına dönüştüğü görülmektedir.

Ukrayna ülkesi incelendiğinde bu ülkede suç işleme oranlarının düşük seviyelerde olduğu, Afganistan, Irak ve Suriye'de ise suç işleme oranlarının yüksekliği dikkatleri çekmektedir. Bu açıdan Afganistan, Irak ve Suriyeli sığınmacıların gittikleri ülkelerde iç güvenliği tehdit edeceği, uyum sorunu yaşayacakları ancak Ukraynalıların suç işleme oranlarının düşük olması uyum sorununun çok yaşanmayacağı, iç güvenliği tehdit etmeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır. Ukraynalı sığınmacıların genç, bayan, yüksek eğitimli olmaları, hizmetler sektörü ile turizm alanında istihdama önemli katkılar sağlayacağı anlaşılmaktadır.

Ukrayna, Afganistan, Irak ve Suriyeli sığınmacı akınlarında temel farklılıklardan birisi de Ukraynalıların sığınmacı olması karşısında Avrupa ve batılı ülkeler adeta ayağa kalmış Avrupalılar kendi evlerini dahi sığınmacılara açmışlardır. Iraklı, Suriyeli, Afganlılar sürgün olurken Avrupa'nın ve dünyanın kılı kıpırdamamıştır. Batının çifte standardına ve iki yüzlülüğüne bütün insanlık şahitlik etmektedir. Elbette hiç kimse ülkesinden göçe zorlanmamalı, evsiz, işsiz, yurtsuz kalmamalıdır. Ancak

bütün göçe zorlanan insanlara eşit davranılmalı, aynı tepki tüm sığınmacılar için verilmelidir. Adaletli olmak bunu gerektirmektedir.

En önemli ortak yön bu ülkelerde can güvenliğinin olmamasıdır. Masumların, çocukların, kadınların ve yaşlıların istem dışı ülkelerini terk etme zorunluluğunda olmaları sığınmacı hareketlerindeki bir diğer ortak noktayı oluşturmaktadır. Sığınmacı hareketlerinin bir diğer ortak noktası da ülkenin sınır komşuları ilk geçiş yapılan ülke pozisyonundadır. Buradan hareketle din, mezhep, ırk, dil ve bölge göç edilen ülke tercihinde ön plana çıkmaktadır.

Uluslararası göçmenlerin dünya nüfusu ile karşılaştırılmalı olarak demografik özellikleri incelendiğinde yaklaşık göçmenlerin %74'ünün 20-64 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Bunun anlamı uluslararası sığınmacıların çalışabilir genç nüfustan oluştuğu ve bununda yaşlı nüfusa sahip ülkelerde yaş ortalamasını düşüreceği, uzun vadede bu tür ülkelerde yaşlanmaya olumlu katkılar sağlayacağı öngörülmektedir (Onuncu Kalkınma Planı, Dış Göç Politikası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2018, s.5). Bu bağlamda ele alınan dört ülkeden sığınmacı olarak diğer ülkelere geçen nüfus yapısına bakıldığında gittikleri ülkede istihdamı doğrudan etkileyeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu açıdan sığınmacıların çalışma hayatına etkileri genel olarak risk ve fırsatları birlikte barındırmaktadır. Sığınmacıların %60'a yakını 15-65 yaş aralığındaki insanlardan oluşmaktadır. Bu durum faal işgücü grubundaki insanların sayısını ifade etmesinden dolayı istihdama katkı sağlama potansiyelinin yüksekliği ve sığınmacıların güçlü yönünü oluşturmaktadır. Diğer açıdan Afganistan, Irak ve Suriyeli sığınmacıların eğitim seviyelerinin düşüklüğü bu sığınmacıların zayıf yönlerini oluşturmaktadır (Tunç, 2015, ss.50-53).

Tablo:2.1. Ukrayna-Afganistan-Irak-Suriye Ülkelerine Ait Çeşitli Göstergeler[2]

GENEL BİLGİLER	UKRAYNA	AFGANİSTAN	IRAK	SURİYE
NÜFUS	41.320.000	38.930.000	40.222.523	18.400.000
YÜZÖLÇÜMÜ	603.548 KM^2	647.500	441.839 KM^2	185.180 KM
DİLİ	Ukraynaca ve Rusça	Dari, Peşti, Türki Diller	Arapça,Kürtçe, Türkmence	Arapça, yaygın olmamakla beraberFransızca ve İngilizce
PARA BİRİMİ	Ukrayna Grivnası 1$=29.4 Grivna savaş öncesinde 27 idi.	Afgani, 1$=75.7 Afgani	Irak Dinarı 1$=1.4ID	Suriye Lirası 1$=2512 Suriye Lirası
ENFLASYON	%7,9	%2,3	%6.4	%15,4
İŞSİZLİK	%8.6	%11.1	%14	%40
OKUMA YAZMA ORANI	%100	%40	%85	%86
NÜFUS YAPISI	%14 0-14 yaş %57 25-64 yaş %12 15-24 yaş %15 65 yaş üzeri	%40 0-14 yaş %56,48 15-64 yaş %2,61 65 yaş üstü	%38 0-14 yaş %59 15-64 Yaş	%36 0-14 yaş 60% 15-64 yaş
GSYİH BÜYÜME	%4	%2,9	%3,6	%8.8
KİŞİ BAŞI MİLLİ GELİR	3.984 $	502,1$	4893 $	4.500$
GSYİH	165 Milyar $	19,1 Milyar $	201 Milyar $	28.2 Milyar$
EKONOMİK YAPI	Enerji-Sanayi-Tarım ve madencilik	Tarım ve Hayvancılık	Petrol Gelirine dayalı (MG'in 2/3)	Petrol, Tarım

[2] **Veriler 2020 yılına aittir**. İGE: İnsani Gelişme Endeksi BM Gelişme Programı(UNDP) İnsani Gelişme Rapor Ofisinden alınmıştır. 0.80 e kadar yüksek insani gelişme, 0,79-0.50 arası Orta İnsani Gelişme, 0.50 altı düşük insani gelişme olarak kabul edilmektedir.

DOĞAL KAYNAKLAR	Petrol, doğalgaz, kömür, demir madenleri	Petrol, doğalgaz, kömür, Bakır, demir ve altın yatakları vardır.	Petrol Doğal Gaz	Petrol, doğal gaz, fosfat ve zeytin yağı
YÖNETİM ŞEKLİ	Cumhuriyet, Yarı Başkanlık	Başkanlık Tipi Cumhuriyet	Federal Parlamenter Demokrasi	Sosyalist Demokratik Halk Cumhuriyeti
İNSANİ GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ	0,734	0,510	0,674	0,560
SUÇ ORANLARI	Düşük	Yüksek	Yüksek	Yüksek
ETNİK YAPI	%78.8 Ukraynalılar %0,3 Ruslar, Geri kalan kısmı Moldova, Polonya, Kırım Tatarları, Bulgarlar, Yahudiler vb.	%42 Peştun, %27 Tacik, %9 Hazara, %9 Özbek, %4 Türkmen	%75 Arap, %15 Kürt, %13 Türkmen vd.	%50 Arap, %15 Nusayri, %10 Kürt, %10 Levanten %15 Dürzi, Türkmen vd. oluşmaktadır.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, Ticaret Odaları Ülke Profilleri, Dünya Bankası Ülke Profillerinden alınarak tablo kendimiz tarafından Oluşturulmuştur.

3. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Uluslararası göç her ne sebeple olursa olsun insan hareketliliğini ifade etmektedir. Bugün dünya genelinde birçok nedenle milyonlarca insan ülkelerinden ayrılarak dünyanın değişik bölgelerine gitmek zorunda kalmışlardır. Her geçen yıl dünyada yaşanan sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik olgular nedeniyle bu sayı artmaya devam etmektedir. Dünya genelinde yaşanan bu göç olgusu belirli bazı alanlarda yoğunlaşmıştır. Özellikle enerji kaynaklarının bol olduğu bölgelerde iç karışıklıklar, huzursuzluklar, işgaller, savaşlar hiç bitmemektedir. Bu olaylar sonucu insanlar ülkelerinden, yurtlarından, ailelerinden koparak ayrılmak zorunda kalmaktadırlar.

Ele aldığımız ülkeleri incelediğimizde hep ortak sorunlar nedeniyle insanlar sığınmacı, mülteci konumuna düşmüşlerdir. Afganistan, Irak, Suriye hep aynı kaderi yaşamış, işgal hareketleri, despot yönetimler, terör örgütlerinin sığınma merkezleri, enerji kaynaklarının paylaşılamaması, dinsel, mezhepsel, aşiret kavgalarının merkezi haline gelmişlerdir. Ülkeler kaos ortamına sürüklendikçe, can güvenliği, yoksulluk, hastalık vb. nedenlerle bulundukları ülkeleri bırakıp başka ülkelere güvenli ortamda insanca yaşayabilmek için göç etmek zorunda kalmışlardır. Ukrayna, Rusya'nın işgal girişimi ile benzer kaderi yaşamaya başlamış ve milyonlarca insan yerlerinden, yurtlarından ayrılarak komşu ülkelere sığınmacı olmuştur. Bu sayı savaşın seyrine ve süresine göre katlanarak artacak gibi gözükmektedir.

Ele alınan ülkeleri değerlendirdiğimizde ortak sonucun bu ülkelerde yaşayan milyonlarca masum insanın istemleri dışında ümitlerini, hayallerini, birikimlerini, varlıklarını, ailelerini bir anda kaybederek, başka ülkelere sığınmacı olmalarıdır. Ülkelerinden ayrılmak zorunda olan masum insanlar kendilerini bekleyen yeni yaşam ve kaderlerine doğru kanat açmaktadırlar. Göç ettikleri ülkelerdeki fırsatlar ve tehditlerden habersiz bir şekilde umut yolculuğuna çıkmaktadırlar.

Araştırmaya dahil ettiğimiz ülkelerin demografik özelliklerine baktığımızda Afganistan, Irak, Suriyeli sığınmacıların daha düşük kalitedeki göçmenlerden, sığınmacılardan oluştuğu bu nedenle gittikleri ülkelerde emeğe dayalı ağır işlerde istihdama olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Ukraynalı sığınmacıların ise eğitim seviyelerinin yüksek ve kadın sığınmacılardan oluşması nedeni ile yüksek kalitede göç olarak değerlendirilmektedir. Ukraynalı sığınmacıların gittikleri ülkede daha çok kalifiye eleman statüsündeki iş sahalarında istihdama olumlu katkılar sağlaması beklenmektedir. Avrupalılar Ukraynalı sığınmacıları fırsat olarak görmektedirler. Bu sığınmacıların batılı ülkelerde hizmetler sektöründe, turizm alanında istihdam edilmeleri beklenmektedir.

Ukrayna'daki gelişmeler nedeni ile sığınmacılara kapılarını açan Avrupa ve tüm batı aynı kaderi paylaşan Afgan, Irak ve Suriyelilere aynı tavrı göstermemiştir. Özellikle Suriye ve Afganlı sığınmacılar Avrupa'ya kabul edilmemektedirler. Düşük sayıdaki kabullerde de ya zengin sığınmacılar ya da yüksek eğitimliler tercih edilmiştir.

KAYNAKÇA

Adana Ticaret Odası, Ukrayna Ülke Raporu, Adana,2020,

Ankara Ticaret Odası, Afganistan Ülke Raporu, Ankara, 2020

AKINCI Buket ve Diğerleri, "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul" Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Temmuz-Aralık 2015.

Cankara Yavuz, Çerez Okan, (2020), "Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan'ın Göç Sorunu ve Türkiye'ye Yansımaları, Türk Dünyası Araştırmaları, Cilt 124,Sayı:245,Mart-Nisan 2020

Çalışma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı 2014-2018,(2014), İsthdam ve Çalışma Hayatı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara,

Dashti Zabihullah,(2021) "Afganistan'da Taliban'ın İktidara Gelmesi İle Yaşanan İç ve Dış Göç Krizi", Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi(ESAD), Cild:8 sayı:4, S.390

Dural Betül Yüce, Emiraliyev Ekrem, "Ukraynanın Çeşitli Göstergelerinin Avrupa Birliği Ülkeleri ile Karşılaştırılması ve Olası Birlik Üyeliğinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi", Electronic Journal Social Siciences, Bahar 2015, Cilt:14, Sayı:53,s.104-126

Kalkınma Bakanlığı, (2018) 11. Kalkınma Planı(2019-2023): Dış Göç Politikası Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2018, Ankara

Obayat Ahmet Javit, Karataş Abdullah,(2021) "Afganistan'da Göç Hareketliliğinin Neden ve Sonuçları", Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi,Volume50, Summer 2021, Nisan 2021, s.77

Özerdem Füsun,Barlas Burhan,(2021), "Kopenhag Okulu Çerçevesinde 2020 ve Sonrası Dünya Politikasının Yeni Sorunu. İklim Değişikliği ve İklim Göçmenleri", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 2021, 2021/3 Sayı:41,

Richard Perruchoud, Jillyanne Redpath, (2009), Göç Terimleri Sözlüğü, İkinci Baskı,

Tamer Mehmet, (2020), "Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz", Journal OfSocial and Humanities Sciences Research(JSHSR), Vol:7, Issue:60, s.2812,

Taş Pelin, (2021), Türkiye'de Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Uyuma Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış YLS Tezi

Ticaret Bakanlığı,Suriye Ülke Profili, Ankara, 2020,

Ticaret Bakanlığı,Irak Ülke Profili, Ankara, 2020, Kocaeli Ticaret Odası,Ukrayna Ülke Raporu, Kocaeli, Temmuz 2021,

TUNÇ Ayşe Şebnem, "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme",TESAM Akademi Dergisi, Temmuz 2015.

Tunçol İrem, (2017), Irak ve Suriye'deki Çatışmaların Göçe Etkisi, Osman Gazi Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış YLS Tezi (tdk.gov.tr,14.03.2022). Göç Terimleri Sözlüğü, 2009, 43

Yılmaz Abdurrahman, (2014) "Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri",Turkısh Studies, International For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 9/2, Winter 2014, p. Ankara,s.1684

ZİMMERMAN Klaus F., (2016) "Refugeeand Migrant Labor Market Integration: Europe in Need of a New Policy Agenda",2016.

https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ 13.03.2022

https://www.unhcr.org/news/press/2022/3/62206a824/news-comment-1-million-refugees- fled-ukraine-week.html.03.03.2022

https://www.cnbc.com.impact.html#:~:text=In%20less%20than%20three%20weeks,crisis%20since%20World%20War%20II.18.03.2022 /2022/03/16/russia-ukraine-war-refugees-flee-to-poland-with-economic-political-18.03.2022

https://www.aa.com.tr/en/russia-ukraine-war/3m-people-have-fled-ukraine-since-start-of-war-saysun/2535819#:~:text=The%20UN%20said%20on%20Tuesday,a%20news%20briefing%20in%20Geneva 18.03.2022

https://watson.brown.edu/costsofwar/costs/human/refugees/iraqi 18.03.2022

https://www.unhcr.org/afghanistan.html#:~:text=Afghans%20make%20up%20one%20of,in%20Iran%20and%20Pakistan%20alone.15.03.2022

https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/numbers-syrian-refugees-around-world/18.03.2022

THE IMPACT OF ILLEGAL IMMIGRATION ON THE NATIONAL ANNUAL FINANCIAL BUDGET OF THE DEPARTMENT OF HEALTH IN SOUTH AFRICA

Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka

University of Zululand – KwaDlangezwa Campus; Faculty of Arts, Department of Creative Arts, South Africa.

ORCID NO: 0000-0002-4652-9490

ABSTRACT

Some years back, the former minister of Health in South Africa has indicated that administering the National Annual Financial Budget of the Department of Health in South Africa is a huge challenge because of illegal immigration, as these illegal immigrants are not registered at the Department of Home Affairs. He cited an example of a scenario of a car accident whereby both a South African and an illegal immigrant are involved. His concern is that, you cannot take a South African for survival and abandon or leave an illegal immigrant because he is not registered at Home Affairs. According to him, this is unethical and unacceptable, and is not in line with the concept of *'Ubuntu'* in African culture, but has a negative impact on the National annual financial budget in the Department of Health in South Africa. Literature review, informal interviews, video and audio recordings were used to collect data. The following research question therefore guided this study: What are the negative impacts of illegal immigration on the National budget of the Department of Health in South Africa? The investigation has revealed that as long as illegal immigration is there, insufficient supply of appropriate medication in local and national clinics and hospitals will be experienced, because illegal immigrants are not documented in the Department of Home Affairs. The results of this study have further shown that illegal immigrants benefit at the expense of South Africans, and South Africans will continue to suffer.

Keywords: Illegal immigration, national annual financial budget, Department of Health, South Africa, negative impact.

INTRODUCTION

Taking into consideration that illegal immigration[1] might be caused by high unemployment rate, despair, frustration, poverty, chaos generated by unstable economy and wars, in South Africa this is a perennial problem; and has a negative impact on the nation's health system financial budget. The above observation is supported by Miyagiwa and Sato (2019:118), who observe that illegal immigration is a perennial problem facing many advanced economies today. According to Miyagiwa and Sato, destination country governments have two instruments (external and internal enforcement policy, respectively) at their disposal to control illegal immigration. First, they can stop illegal immigrants at the borders before they gain entry. In addition, they can apprehend and deport illegal immigrants living within their borders, but in some countries, and very often this is not happening and has been completely ignored and neglected (2019:119). Miyagiwa and Sato note that in contrast to external enforcement policy, internal enforcement has no spillover effects (2019:120). In their view, intuitively, if one country strengthens its internal enforcement policy, some immigrants may flee to other destination countries, but the resultant increases in immigrant populations make other destination countries less desirable for future immigrants. As a result, in steady state the number of illegal immigrants remain unaffected in other destination countries (2019:120). Literary evidence and interviews have revealed that consequences of illegal immigration fluctuate from beneficial to disadvantageous aspects depending

[1] According to Rezouni (2010:1), illegal immigration is defined according to the United States' immigration Services as "immigration across national borders in a way that violates the immigration law of the destination country. An illegal immigrant is a foreigner who either has illegally crossed an international political border, or a foreigner who has entered a country legally but then overstays his/her visa".

upon the situation in both source and destination. The good news about illegal immigration is that, economically it may have a positive impact in the reception countries via low salaries. Nevertheless, it is also true that illegal immigration may also financially inconvenience the national health system of the host country with special reference to appropriation of funds or budget. Considering the concept *'Ubuntu'* in African culture and the 2nd Commandment in the Bible 'Love your neighbour as you love yourself' (Matthew 22:39), it is highly impossible that for survival, in case of a car accident or any disaster, an illegal immigrant can be abandoned because he/she is not registered at the Department of Home Affairs. Corroborating the above observations, Von Werthem et al. (2018:1) write that the number of people forcibly displaced worldwide as a result of persecution, conflict, generalized violence or human rights violations has increased dramatically in the last five years.

THEORETICAL FRAMEWORK

This study is underpinned by the theory of Equilibrium unemployed as advocated by Christopher A. Pissarides (2000). This theory focusses on the modelling of transitions in and out of unemployment, given the stochastic processes that break up jobs and lead to the formation of new jobs, and on the implications of this approach for macro-economic equilibrium and for the efficiency of the labour market. The theory also reflects on endogenous job destruction and on search on the job and job-to-job quitting. This theory is applicable to this study because taking into consideration that illegal immigrants break-up the jobs in their own countries due to their status of their economy and dissatisfaction of remuneration; and hence travel to foreign countries for survival leading to the formation of new jobs. In the context of this study, the implications of this approach has a negative impact on the South African National financial health system budget. For these undocumented and illegal immigrants, endogenous job destruction in their own countries and searching on the job and job-to-job quitting has spill-over effects. As a result, economically, illegal immigration may have a positive impact in the reception countries via low salaries, but a negative impact on the social and economic problems, as well as on the national health system budget.

The theory is adopted for this study, because the results of this study have revealed that illegal immigrants benefit at the expense of South Africans, and South Africans will continue to suffer. Closer investigation has also shown that as long as illegal immigration is there, insufficient supply of appropriate medication in local, provincial and national clinics and hospitals will be experienced, because illegal immigrants are not documented at the Department of Home Affairs. The investigation has also revealed that a permanent undocumented population can only bring a host of social and economic problems, and hence worsen or interrupt the longer and appropriate government policies, rules, laws, regulations and procedures; and this is precisely what is currently happening in South Africa. The phenomenon 'illegal immigration' reached an alarming level after 1994. Literary evidence has also shown that most of the initiatives for the illegal immigrants abandon their countries, immediate and extended families due to high employment rate, despair, frustration, poverty, chaos generated by unstable economy and wars.

RESEARCH STRATEGY

This work remains chiefly a product of research literature review, and complemented by interviews. The idea was to find out what other scholars have discovered about the consequences of illegal immigration in relation to the national financial budget of the Department of Health in South Africa. In a nutshell, then this paper subsumes recent analyses by different scholars in a unified framework and addresses the questions; 1) Is it really necessary for illegal immigrants to abandon their countries, immediate and extended families because they are going through difficult times? and 2) What are the negative impacts of illegal immigration on the National budget of the Department of Health in South Africa? The review was conducted to provide a fuller and more up-to-date synthesis of the evidence of illegal immigration in South Africa. Its specific aims were to document the negative impacts of illegal immigration on the National financial budget of the Department of Health in South Africa. I looked particularly for evidence about how South African government is lenient in enforcing the immigration rules, laws, regulations

and procedures. The purpose of this study was to investigate the negative impacts of illegal immigration on the National budget of the Department of Health in South Africa.

FINDINGS AND DISCUSSION

The phenomenon 'illegal immigration' has been rehearsed by different scholars and commentators such as Bandyopadhyay & Pinto (2017); Bond & Chen (1987); Card (2005); Casarico et al. (2015); Mangin & Zenou (2016); Mayr Minter & Krieger (2012); Ottaviano & Peri (2012); Pissarides (2000); Rezouni (2010) and von Werthen et al. (20918).In particular, Von Werthen et al. (2018: 3) assert that there is robust and consistent evidence that refugees are more vulnerable to mental illness, particularly depression (2018:2). These scholars confirm that since 2009, a number of new studies have been published in the context of rising levels of forced migration globally and the frequent use of immigration detention to manage the increasing numbers of asylum seekers (2018:2). In the same vein, Rezouni (2010:1) states that illegal immigration in the last ten years, has known an incredible expansion, particularly with the emergence of globalization which emphasized the regional disparities. Rezouni confirms that consequences of illegal immigration fluctuate from beneficial to disadvantageous (2010:3). Rezouni believes that illegal immigration is a dynamic process which measures the welfare gap, stability and prosperity between developed states. He is convinced that immigration is a logic process of human nature looking for stability and welfare (2010:25). He therefore suggests that solutions should integrate all tools which could help source countries to improve their economy and competitiveness, as well as emphasizing democracy and human rights (2010:25). He further remarks that taking in account the causes and consequences of illegal immigration, the international community should act to improve worldwide stability (2010:24). According to him, this requires cooperative action in two main domains: promoting democracy and stability, and reducing poverty and exclusion (2010:24).

The investigation has revealed that illegal immigration is not a new phenomenon, and both legal and illegal immigration are both becoming an ever more important element in international relations. Furthermore, the response to high unemployment rate, despair, frustration, poverty, chaos generated by unstable economy and wars seems to be instrumental and influential to high rate of illegal immigration in South Africa, and hence negative impact on the national financial budget of the Department of Health. With regard to illegal mobility to the developed countries, the enquiry has revealed that struggling to survive and living a hand to mouth existence might compel one to disrespect the legal immigration laws, regulations and procedures of the host country. The negative image of the whole scenario is reinforced by unforeseen circumstances that might result in the need for the intervention of the local or national health system, and the implication of the financial part of the whole process. Endorsing the above observations, Roberts (2017:556) write that most people believe that illegal immigration has increased and according to him, this is true regardless of party or political affiliations as well as socio-demographic characteristics. Roberts further observes that it is not surprising that border security has remained an intense focal point of concern and controversy (2017:556). Roberts is of the opinion that people who know there is a very high chance or risk of being caught, will be less likely to make an initial illegal entry attempt (2017:558). With regard to the challenges that will likely continue to impede progress, Roberts (2017:570 & 571) suggests that to develop a clear and comprehensible set of outcome metrics for measuring border security, apprehension rates, and inflow rates, the government needs to take charge of this story, tell it honestly and properly, and start establishing greater credibility. In the same vein, Massey and Pren (2012:3) opine that the number of apprehensions recorded in any year is a joint function of the number of migrants attempting unauthorized entry and the effort made to apprehend them. Massey and Pren maintain that raw apprehension counts in themselves are seriously flawed as indicators of the volume of illegal migration (2012:3). These scholars contend that once the enforcement effort is accounted for, here by dividing the number of migrants arrested by the number of Border Patrol agents looking for them, the adjusted apprehension counts offer serviceable indicators of *trends* in illegal migration (2012:3). To support their argument, they claim that admittedly, self-identification as conservative does not necessarily predict anti-immigrant sentiment; but annual data on attitudes toward immigration are not available (2012:5). These scholars share more insight by indicating that it is evident

that the massive increase in border enforcement and the exponential increase in deportations were not successful in preventing entry of millions of unauthorized illegal immigrants in almost all developed countries (2912:9). They fully agree with the observations in this study that a permanent undocumented population can only bring a host of social and economic problems, and hence worsen the longer an appropriate policies of the host government (2012:16).

The impression created during interviews was that even though illegal immigration is not new in South Africa, the phenomenon reached an alarming level after 1994. It was established that most of the initiatives for the illegal immigrants abandon their countries, immediate and extended families due to high unemployment rate, despair, frustration, poverty, chaos generated by unstable economy and wars, and they are sometimes supported and sponsored by their parents. Literary evidence has shown that parents do not hesitate to sell their belongings, cattle, jewellery, or other resources to cover the amount required for the perilous adventure. It is important to keep in mind that illegal immigration is a perennial problem facing many advanced economies today, but not only South Africa. With multiple countries, we face new issues since immigrants can choose where to immigrate. The historical-level values suggest that there has been rebound in illegal migration from South Africa before 1994 (during apartheid era). The downturn that began in 1994 was initially driven almost entirely by democracy and/or democratic government.

Closer investigation has also revealed that as long as illegal immigration is there, insufficient supply of appropriate medication in local clinics and hospitals will be experienced, because illegal immigrants are not documented in the Department of Home Affairs. The results of this study have further shown that illegal immigrants benefit at the expense of South Africans, and South Africans will continue to suffer. The impression created during interviews was that it is not easy to determine and fix illegal immigration's causes in simply one or two aspects; rather a combination of factors in many domains which influences and gives rise to this phenomenon.

CONCLUDING REMARKS

The results of this study have shown that illegal immigration is not a new phenomenon, and both legal and illegal immigration are both becoming an ever more important element in international relations. The investigation has also revealed that with regard to illegal mobility to the developed countries; high unemployment rate, despair, frustration, poverty, chaos generated by unstable economy and wars, struggling to survive and living a hand to mouth existence might compel one to disrespect the legal immigration laws, regulations and procedures of the host country. The results yielded thus far suggest that as long as illegal immigration is there in South Africa, illegal immigrants will benefit at the expense of South Africans, and insufficient supply of appropriate medication in local, provincial, and national clinics and hospitals will be experienced in South Africa, because illegal immigrants are not documented in the Department of Home Affair, and South Africans will continue to suffer. Taken as a whole, the body of research reviewed in this paper consistently illustrates the causes and consequences of illegal immigration, as well as the solution to the challenges.

REFERENCES

Bandyopadhyay, S. & Pinto, S. 2017. Illegal immigration and fiscal competition. *European Economic Review*, 92, 283-305.

Bond, E. W. & Chen, T. J. 1987. The welfare effect of illegal immigration. *Journal of International Economies*, 23, 315-328.

Card, D. 2005. Is the new immigration really so bad? *Economic Journal*, 115, F300-F323.

Casarico, A., Facchini, G., & Frattini, T. 2015. Illegal immigration: Policy perspectives and challenges. *Cesifo Economic Studies*, 61, 673-700.

Mangin, S. & Zenou, Y. 2016. Illegal migration and policy enforcement. *Economics Letters*, 148, 83-86.

Mayr, K., Minter, S., & Krieger, T. 2012. Policies on illegal immigration in a federation. *Regional Science and Control*, 34, 2547-2567.

Massey, D. S. and Pren, K. A. 2012. Unintended Consequences of U.S. Immigration Policy: Explaining the Post-1965 Surge from Latin America. *Popul Dev. Rev.* 2012, 38(1), pp. 1-29.

Miyagiwa, K. and Sato, Y. 2019. Illegal immigration, unemployment and multiple destinations. *Journal of Regional Science*, Vol. 59, pp. 118-144.

Ottaviano, G. I. P. & Peri, G. 2012. Rethinking the effect of immigration on wages. *Journal of the European Economic Association*, 10, 152-197.

Pissarides, C. A. 2000. *Equilibrium unemployment theory.* Cambridge: The MIT Press.

Rezouni, S. 2010. Illegal Immigration: Causes, Consequences and National Security Implications. *ASAWC STRATEGY RESEARCH PROJECT*, pp. 1-30. Royal Armed Forces, Morocco.

Roberts, B. W. 2017. Illegal immigration outcomes on the U.S. Southern Border. *Cato Journal*, Vol. 37, No. 3 (Fall 2017), pp. 555-572.

Von Werthem, M. et al. 2018. The impact of immigration detention on mental health: a systematic review. *BMC Psychiatry* Vol. 18:382, pp. 1-19.

FORMS OF DEMOGRAPHIC CHANGE IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS

Sama Rzayeva

Public Administration Academy (DIA) under the President of the Republic of Azerbaijan, Faculty of Political Management, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

By the denouement of the Cold War and the collapse of the Soviet Union, new constructive global security threats have emerged. These newly emerging and characteristic threats include the uncontrollable growth of population after World War II, the disparities in the growth of population between developed and developing countries, the movement of human resources by international borders, and the within the country. Demographic indicators such as an increase or decrease in population growth rate, mortality, migration, or growth rate are considered as main factors affecting conflicts, political instability, imperial expansion, ethnic conflicts, radicalism, terrorism, religious fundamentalism, environmental degradation, economic development.

Keywords: Demographic change, National security, population growth rate, political conflicts.

According to statistics, the total number of human resources on Earth in the 1990s after the Cold War exceeded 5.2 billion (5). This means between 1976 and 1990 (for 15 years), an increase of 1.5 billion human resources was recorded. Nowadays, the world's population growth rate is slow compared to previous years (Currently, the growth rate of human resources is estimated at 1.1% per year (6)). According to the World Population Prospects of the United Nations Department of Economic and Social Affairs for 2019, the number of human resources in the world in 2019 was estimated at 7.7 billion (11[1]), and it is estimated that the world's population will reach 2030. 8.5 billion in 2010, 9.7 billion in 2050 and 10.9 billion in 2100 (8). These facts prove that in the upcoming perspective demographic transformations and increasing migration rates will be a main factor in the contribution to the development of the world community. If growth rate will continue with this tendency, the planet will face soon "overpopulation." Some observers believe that overpopulation and rapid human resource growth will lead to the collapse of existing regimes in the near future or, alternatively, the introduction of military expansionist policies in search of new territories. According to others, although international migration ultimately stimulates international development, this transformation can undermine national identity, sovereignty, and domestic stability.

This article focuses on how demographic factors, alone or in combination, will affect the security and stability of society and the state. Founded in 1971 by Myron Weiner and spent nearly five decades in various debates and analyzes, modern researchers are trying to respond more clearly the complex questions of how human resource transformations affect security. Thus, the first major issue in this issue involves the processes of how demographic factors - population size, growth rate, classification and diversity of the population - affect the threats to political stability or security of the country. It is clear that due to lack of financial and natural recourses in developing countries, these kind of complication stands out in a more drastic way. In these countries the constant demographic crisis has been exacerbated, often by a further decline in the formal working share of the workable population due to a weak economy, higher unemployment rate, a large increase in pensioners due to fewer healthy years of active working life (because of lack of health care and harsh working conditions), which, coupled with the active emigration of young, economically active and the most able-bodied population to the developed countries, leads to a slowdown in the economic growth of countries, and as a result, to a slowdown in the growth of wages and living standards. According to research, as a result of these

[1] For March 17th , 2022, this figure is 7,934,014,796.

problems, we can say that the growth of human resources in developing countries results in illegal migration or human capital flight. According to UN IOM 2020 reports on Migration, vast violations of legal or illegal borders are most common in developing countries (7). The facts stem from the disproportionate territorial and food resources with the growing population. Rising unemployment and low demand for labor in economically underdeveloped countries, as well as the steady growth of the country's population, lead to disagreements within the country, which directly leads to the movement of human resources, which in turn leads to conflict. As another example of conflict, the failure of the growing population to meet its needs for food, education, health, water, territory, and transport due to the weak political, financial, and administrative capacity of the state leads to instability. Two centuries ago, the English researcher Thomas Malthus came up with the theory that the world's population was growing faster than they could afford to feed themselves. He saw serious political consequences in this matter and suggested taking measures. (9., Powers, Mary G. and Macisco, John J.Jr,1994)

Another issue is the strategy of the state's approach to national security in the context of ongoing demographic transformations. A number of states consider demographic transformations and its manifestations, such as immigration, as a threat to their national security, and illegal migrants as potential criminal individuals and perpetrators of terrorism. This approach has been widespread since the September 11, 2001 terrorist attacks, which led to a review of immigration policies in many countries and the formation of a national security doctrine. According to the most countries' security policies, the main method of combating illegal migrants is the strengthening of borders, the tightening of the regime for crossing and the migration procedures within the country for various categories of immigrants. Some states strengthen its national security base by deploying its human resources within the country's borders or within international borders. Such situations become a source of threat to political, economic or cultural expansion of states, while naturally stimulating their efforts to ensure national security.

As Jack Goldstone noted, today's concept of national security includes the elimination of threats to society and the people of the state through diplomatic and military means. The post-Cold War national security concept of a number of states includes non-military issues, mainly arising from internal instability or external international influences (10., Myron Weiner, 1971). When identifying demographic threats to national security, it is advisable to take into account the conditions under which negative factors affect the security of the state. Demographic resources directly affect the strengthening of the country's geopolitical status, the preservation of territorial integrity and etc. Currently, there are two trends in the development of the demographic situation: a decrease in the birth rate in developed countries and an increase in a large group of developing regions. States must identify the sources of demographic threats to ensure national security. To do this, it is necessary to clarify the existence and relationship of real and potential adverse factors.

Thus, for the state, demographic security is a process of population reproduction that provides the optimum number of citizens without significant influence of external factors and human resources from abroad in terms of its indicators. Based on this, we can distinguish two negative trends in the field of reproduction that affect national security - population decline and overpopulation. The main feature of these threats is the population dynamics. For the decline, if the value of the total mortality rate exceeds the value of the total birth rate, depopulation, ie population decline, is observed. This is one of the forms of demographic crisis and can be caused by wars, epidemics, natural disasters, intensive migration processes. The diametrically opposite trend is overpopulation. In order to eliminate these negative situations, all states are developing measures within the framework of political governance covering various types of impact on demographic processes and neutralizing their negative impacts.

As mentioned earlier, demographic transformations can lead to the instability within borders of the states and ethno-political conflicts, arising from demographic problems, have become one of the most important events in modern political processes in all regions of the world. A number of factors influence the emergence and development of ethnic conflicts. Among these many factors influencing the emergence and course of ethno-political conflicts, the demographic factor takes an important role, and in some cases, the demographic factor has a significant impact on the emergence of the conflict, although not decisive. It is demographic processes that create tension, which, in the presence of other factors - economic, social and political, can turn into an ethnic conflict and even an ethno-political conflict if

there is a serious background. Simultaneously, the demographic factor should be understood as a set of natural and mechanical movements of the population that create the potential for conflict in the field of interethnic relations or cause open interethnic conflict in a particular country, region or territory. The type of ethnic conflict is also determined by demographic processes. Thus, the following types of ethnic conflicts are distinguished in the classification of the American scientist D. Horowitz: 1. Separatism of a backward ethnic group in a backward region of the country; 2. Separatism of a backward ethnic group in a developed region of the country; 3. Separatism of the developed ethnic group in the backward region; 4. Separatism of the developed ethnic group in the developed region of the country (12., Садохин А.П., 2001).

Alex de Sherbinen notes that when considering the relationship between conflict and demographic change in a complex way, it would be naive to assume that population change alone could lead to conflict in the context of overall population growth (1., Alex de Sherbinen, 1995). It is also important to consider the nature of the population growth. Thus, Christian Mesquid and Neil Weiner note that the severity of conflicts (an amount of casualties in armed conflicts) is more dramatic, especially in demographically growing and rejuvenating societies (2., Christian G. Mesquida and Neil I. Weiner , 1999). Henrik Urdal notes that especially in transitional states (neither fully democratic nor fully autocratic), young people exacerbate conflicts (3., Henrik Urdal, 2001).

A number of researchers note that population size has a direct impact on both the scope of the conflict and the state's reputation. Their argument is that a state with the capacity of the population must have a strong program of action to suppress opposition forces, attract supporters, and offer more opportunities. Because population growth can lead to an increase in various parties within the state and, as a result, lead to political instability. There are also grounds for clashes between different regional and ethnic groups within a state with extensive human resources. Some researchers claim that population growth leads to an increase in the national power of the state, and simultaneously, its share of the world's population is the basis of its security base. Becker claims that human potential is a key element of national wealth, the basis of economic and political security, the driving force of economic development (4).

Finally, it should not be overlooked that the relationship between population transposition and conflict is not one-sided. Conflicts can often have irreversible and long-term effects on demographics. Conflicts often lead to a decline in marriage and a sharp decline in birth rates (depending on whether the post-conflict period is optimistic or pessimistic), a decline in education rate, and so on. Although the effects of conflict do not appear in many cases, they do manifest themselves in future generations. For example, with the forced resettlement of Arabs in Palestinian refugee camps as a result of the 1967 Israeli-Arab war, twenty years later, it had a large human resource base with limited economic resources. Later, these young groups played a decisive role in the Intifada in Gaza and the West Bank. As a result of internal conflicts in Central Africa, Rwanda, and Burundi, border movements by Tutsi and Hutu groups have transformed existing but inactive conflicts in Congo-Zaire into intense conflict.

CONCLUSION

Thus, over the past decade, the impact of demographic trends on international security and peaceful inter and trans relations between the states has come to the fore. The relevance of the research of demographic processes is not only positive or neutral tendencies, but also necessary for the effective political management of the national security system. Here, the demographic aspect is presented as a system of measures to protect the interests of the state in the field of population development, as well as rational settlement, to achieve the optimal number of citizens. Very few researchers can deny that population growth and the demographic crisis and other demographic factors are dynamic processes that affect international politics. It is another matter to specify exactly how they will affect national policy (negatively or positively) and to lay the groundwork for conflict. However, it is also a reality that by focusing on recent demographic transformations, we can anticipate any problems that could threaten national security in the future.

REFERENCES

1. Alex de Sherbinen, "World Population Growth and US National Security,"Environmental Change and Security Project Report of the Woodrow Wilson Center 1 (1995) pp. 24–29[1]
2. Christian G. Mesquida and Neil I. Weiner, "Male Age Composition and Severity of Conflicts," *Politics and the Life Sciences* 18 (1999) pp. 113–117.
3. Henrik Urdal, "Population Pressure and Domestic Conflict: Assessing the Role of 'Youth Bulges' in the Onset of Conflict 1950–2000"; paper presented at the Fourth Pan-European International Relations Conference, University of Kent (Canterbury, Sept. 2001)
4. Human Capital, University of Chicago Press, 1994, p. 412 [1]
5. http://www.nationmaster.com/graph/peo_pop-people-population&date=1990
6. UN, World Population Prospects 2019, https://www.un.org/en/development/desa/population/publications /index.asp)
7. IOM UN Migration, REPORT ON MIGRATION IN THE WORLD 2020, https://publications.iom.int/system/files/pdf/final -wmr_2020-ru.pdf
8. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). World Population Prospects 2019: Highlights ST / ESA / SER.A / 423. Https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf
9. Powers, Mary G. and Macisco, John J.Jr.," The Immigration Experience in the United States:Policy Implications" 1994 / pp 116
10. Myron Weiner ''Demography and National Security' (1971: pp 567)
11. www.worldometers.info/world-population/
12. Садохин А.П. Этнология: учебник. М.: Гардарики, 2001., pp 236

KÜRESEL BİR GÖÇ TARTIŞMASI OLARAK İKLİM GÖÇÜ

THE CLIMATE MIGRATION AS A CURRENT and GLOBAL MIGRATION DISCUSSION

***Doç. Dr. Ertuğrul GÜREŞCİ*[1]**

[1]Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0977-7233

***Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÇELİK*[2]**

[2]Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-2514-0929

***Dr. Öğr. Üyesi Oktay AKTÜRK*[3]**

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü.

[3]ORCID ID:: https://orcid.org/0000-0002-1871-4007

ÖZET

Göç olgusunun gelişim süreci, insanlığın ekonomik ve sosyal yaşamdaki yeri ve değişimini ortaya koyan önemli bulgular arasında yer almaktadır. İnsanoğlu, tarihin her döneminde çeşitli nedenlerden dolayı yaşadığı yeri terketmiş ve göç etmiştir. Bu durum, yaşamın bir parçası olmakla birlikte değişim ve dönüşümünde bir parçası olarak kabul edilmektedir. Dünyada özellikle Sanayi Devrimi sonrası yaşanan gelişmeler, toplumların yeniden şekillenmesine ve sosyo-ekonomik farklılılların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler, dünyanın farklı bölgelerinde kendisini farklı boyutlarla göstermiş ve ortaya çıkan dengesizlikler kitlesel göç hareketlerini başlatmıştır. Artan nüfus yoğunluğu ve artan sanayileşme ve kentleşme, beraberinde çevre kirliliği ve küresel ısınma gibi iklimsel değişimleri de getirmiştir. İklim değişikliği sonucu kuraklık, sel, gıda ve su yetersizliği, dünyada milyonlarca insanı yerinden etmiş ve yeni göç dalgalarının oluşmasına neden olmuştur. Dünya Bankası verilerie göre iklim değişikliği sonucu 2050'ye kadar 200 milyondan fazla insanın göçe zorlanabileceği öngörülmektedir. Birleşmiş Milletlerin (BM) raporlarına göre, 2020 yılında 94 farklı ülkeden yaklaşık 25 milyon insanın iklim değişikliği nedeniyle göç etmek zorunda kaldığı tespit edilmiştir. Özellikle, gelişmemiş ve kırılgan ülkelerde, yani Güney ve Afrika ülkelerinde iklim göçünün daha fazla yaşanabilecği bir gerçektir. İklim göçünün ekolojik, biyolojik ve sağlık boyutununda ciddi bir sonuç doğurabileceği hatta yeni salgın hastalıkların pandemi süreçlerini hızlandırabileceği de öngörülen bir gerçektir. Ancak bu denli büyük bir göç dalgasının sadece göç veren değil göç alan ülkeleri hatta bölgeleri de uzun ve kalıcı bir şekilde olumsuz etkileyebileceği beklenmektedir. İklim göçünün ekolojik çevresel koşulları ile birlikte sosyo-ekonomik boyutlarının da olması oldukça önemli ve derin araştırmalara neden olabilecek bir durum olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada, iklim göçünün kavramsal altyapısının oluşturulurak nedenleri ve sonuçlarının genel olarak değerlendirmesi amaçlanmıştır. Bu sonuçlardan hareket edilerek, iklim göçü ile ilgili beklenti ve oluşabilecek olumsuz sonuçlara karşı alınabilecek tedbirler de çeşitli yönleri ile ele alınarak somut önerilerin geliştirlmesiçalışma için bir başka amaç olarak ortaya konulmuştur. Çalışmada ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan bilimsel çalışmalar ve kurumsal raporların da mukayese edilerek çalışma için bilimsel bir alt yapının oluşturulması sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, iklim değişikliği, iklim göçü, küresel ısınma,

ABSTRACT

The development process of the phenomenon of migration is among the important findings that reveal the place and change of humanity in economic and social life. Human beings have left their place of residence and migrated for various reasons in every period of history. Although this is a part of life, it

is accepted as a part of change and transformation. The developments in the world, especially after the Industrial Revolution, have led to the reshaping of societies and the emergence of socio-economic differences. These developments have shown themselves in different dimensions in different parts of the world and the resulting imbalances have started mass migration movements. Increasing population density and increasing industrialization and urbanization have brought with them climatic changes such as environmental pollution and global warming. Drought, flood, food and water shortages as a result of climate change have displaced millions of people in the world and caused new migration waves. According to World Bank data, it is predicted that more than 200 million people will be forced to migrate until 2050 as a result of climate change. According to the United Nations (UN) reports, it has been determined that approximately 25 million people from 94 different countries had to migrate due to climate change in 202o. It is a fact that climate migration is more likely to occur especially in underdeveloped and fragile countries, namely in Southern and African countries. It is a predicted fact that climate migration may have serious consequences in terms of ecological, biological and health aspects and even accelerate the pandemic processes of new epidemics. However, it is expected that such a large migration wave may adversely affect not only the emigrants but also the countries that receive immigration, even the regions, in a long and permanent way. The fact that climate migration has socio-economic dimensions together with ecological environmental conditions is expressed as a situation that can lead to very important and deep researches. In this study, it is aimed to create the conceptual infrastructure of climate migration and to evaluate its causes and results in general. Based on these results, the expectation about climate migration and the measures that can be taken against the negative consequences that may occur are also discussed from various aspects and the development of concrete proposals has been put forward as another purpose for the study. In the study, scientific studies and institutional reports made at the national and international level will be compared and a scientific infrastructure will be established for the study.

Keywords: Migration, climate change, climate migration, global warming

GİRİŞ

Göç ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar, çokyönlü ve disiplinlerarası yaklaşımlar olarak ele alınmaktadır. Çünkü göç konusu, nedenleri ve sonuçları ile birlikte ekonomik ve sosyal içerikli olan bir çalışma sahasıdır. Merkezinde insan ve toplum davranışlarını inceleyen sosyal bilimler göç konusunu farklı bakış açısı içerinde ele almaktadır. Bu konuda Coğrafya, Tarih, Sosyoloji, Psikoloji, İktisadi ve İdari Bilimler, Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Tarım Ekonomisi gibi bilimlerin konu ile ilgili olarak ileri sürüdkleri görüşer ve düşünceler mevcuttur (Güreşci, 2018). Goç konusun merkezinde insan ve toplum olduğu için insana ve topluma dair herşey göçü etkilemekte benzer şekilde göç de bunları etkileyebilmektedir. Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanoğlunun yaşamını idame ettirmesi, var olması toplumların değişimi ve gelişimi göç ile birlikte olmuştur. Bireysel göçlerin dışında tarih boyunca Kavimler Göçü gibi birçok kitlesel göçler de olmuştur. Özellikle Sanayi Devrimi sonrası bireyler ve toplumlar arasında ki farklılıllar, eşitslikler ve ekonomik varnaşlar göçün üzerine derin etkileri olmuştur. Uluslararası göç hareketleri, uluslararası hukuknda doğmasına neden olmuş mültecilik, göçmen ve sığınmacı gibi kavramlarında gelilmesine neden olmuştur.

Göç, bilimel çalışmalarda çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Yaygın olarak iç göç, dış göç gibi uluslararsı bir konu ile sınırlandırılrken aynı zamanda sosyo-ekonomik temelli olarak kırsal göçler, tersine göçler veya işgücü göçleri vs. şeklinde de birçok sınıflandırma da mevcuttur. Ancak dünyada son yüzyıl içinde o denli hzlı ve köklü değişimler yaşandı ki bunlar insan ve toplum davranışarının da değişmesine neden olmuştur. Bu değişimler göç hareketlerinin de farklı isimlendirilmesini sağlamıştır. Özellikle son üç yılda yaşanan Covid 19 Pandesisi ve küresel iklim değişimleri gibi derin etkiler yaratan sağlık ve gıda temelli olaylar göçlerin nedenlerini ve doğal olarak isimlendirilmesini de farklı kılmıştır. Bunlardan pandemi Göçü ve iklim göçü en fazla gündemde olan ve kürsel ölçekli tartışmaların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Çünkü bu tür göçler, tüm dünyayı doğrudan veya dolaylı etkileyen ve kaçınılmaz etkilerinin oluşabileceği ön görülen göçlerdir (Guadagno, 2020; Kraler et al, 2020).

Milyarlarca yıl önce oluştuğu düşünülen uzay, güneş sistemi ve dünyamız bu uzun süreç içerinde çeşitli iklimsel ve bunun etkillediği doğal olaylara sahne olmuştur. Bu değişimler geçmişte olduğu gibi günümüzde de devam etmekte ve gelecekte de kaçınılmaz olacağı öngörülmektedir. Tarım Devrimini açıklayan teoriler, Nuh Tufanı gibi büyük doğa olaylarını açıklayan birçok görüş, düşünce ve bilimsel çalışmalar ortaya konulmuş ve yaşanan bu olayların nedenleri ve sonuçları açıklanmaya çalışılmıştır. Bütün bu iklimsel olayların yaşanması, çeşitli nedlenlere bağlanmakla birlikte sonuçlarının ve etkilerin de çok yönlü araştırılmasına nde olmuştur. Sonuç olarak iklim değişiklerinin kaçınılmaz olduğu gerçeği herkes tarafından artık kabul edilemketdir (The Economist, 2020; Potzick, 2018).

Küresel iklim değişikliği ve genel kanaat olarak küresel ısınma veya global ısınmanın nedenleri artık sadece iklim bilimcileri tarafından değil aynı zamanda bütün sosyal bilimciler tarafından da anlaşılmaya çalışılmaktadır. Çünkü küresel iklim değişikliği insanların ekonomik ve sosyal yaşamnını derinden etkilemkte ve hatta uyarı niteliğinde olumsuz sonuçları doğabilmektedir. Küre4sel ısınmanın yarattığı derin etkilerin gelecekte milyonlarca insanın yaşamını derinden etkileyebileceği ve bu durumun küresel göç hareketlerini doğurabilecği ön görülmektedir. Bu yönü ile küresel ısınma beraberinde insan hareketliliğini ve doğal olarak İklim Göçünü de oluşturabileceği öngörülmektedir. Küresel iklim değişikliği insanlığın ortak geleceği için en büyük tehditlerden birisini oluşturmaktadır. İklim göçünün temelinde iklim değişikliği bulunmaktadır. Bu durum bitkisel ve hayvansal yaşamı olumsuz etkiklemekte ve doğal olarak buna bağlı olarak başta tarımsal faaliyetler ve gıda üretim, tedarik zinciri ve tüğketimi de aynı şekilde etkileyebilmektedir. 2020 yılında 94 farklı ülkeden 25 milyon kişi iklim değişikliği nedeniyle göç ettiği şeklinde kamuoyuna yansıyan bilgilerin yanı sıra bu bu nedeble göç edenlerin daha fazla sayıda olacağı ve artabileceği öngörülmektedir. Bu noktadan hareket edilerek bu çalışmada, küresel iklim değişikliği ve küresel ısınma nedenleri ile birlikte ele alınmış olup bu değişimin göç üzerine etkisinin mevcut durumu, nedenleri ve sonuçları ile birlikte ele alınarak İklim Göçü kavramının içi doldurulmuştur (Grager, 1996; İklimim, 2022; TRT Haber, 2022;).

1. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KÜRESEL ISINMA

Dünyanın yaşı konusunda çeşitli görüşler olsada jeologların edindiği kapsamlı ve geniş bilimsel kanıtlara dayanarak, dünya'nın yaşının yaklaşık 4,54 milyar yıl olduğu tahmin edilmektedir. Bu süreç içerinde, dünyanın ve güneş sisteminin çeşitli değişiklilere uğradığı ve yaşamın başlamasayıla bu değişikliklerde insanın da belirleyici rol aldığı söylenebilir. İnsandan önce ilk canlılar ve daha sonra insanın yaşama katılması ile birlikte dünyada farklı coğrafik, iklimsel ve biyolojik değişimler yaşanmıştır. İklim değişiklileri ile dünya jeolojik olarak yeniden şekillenmiş ve bu değişimler de beraberinde yeni iklimsel olayları getirmiştir. İklim değişiklikleri geçmişte iklimin aşırı soğuması ile birlikte buzul çağını yaşamış ve doğa bilimcilerine göre bu çağda birçok canlı türü yok olmuş ve yeni yaşam biçimleri şekillenmiştir. Ancak bu değişimlerin yüzyıllar içinde tersi yönde iklimin ısınmasına ve doğal olarak küresel ısınma denilen olguların da oluşmasına neden olmuştur. Küresel ısınma çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır (McCarty et al, 2010; Demeritt, 2001). Bunlardan birisi de; başlıca atmosfere salınan gazların neden olduğu düşünülen sera etkisinin sonucunda, dünya üzerinde yıl boyunca kara, deniz ve havada ölçülen ortalama sıcaklıklarda görülen artışa verilen isim şeklinde olanıdır. Küresel iklim değişikliğinin nedenleri genel olarak; nüfus artışı ve buna bağlı enerji tüketimi, toprak kullanımı, uluslararası ticaret ve ulaşım gibi diğer insan aktivitelerindeki artış ile sanayinin gelişmesi olarak sıralanabilmektedir. Atmosferdeki sera gazlarının artması küresel ısınma olgusunun temel nedeni olarak ifade edilemketedir. Dünya'da başlıca sera etkisine neden olan gazlar %36-70 Su buharı, %9-26 Karbon dioksit, %4-9 Metan ve %3-7 ile Ozon olarak sıralanabilir. Şekil 1'de verilen grafikde dünyadaki sıcaklık artışının sürekli olduğyu ve bunun yüz yıl içinde giderek arttığı görülmektedir.

Şekil 1. 1850'den beri yaşanan sıcaklık artışı

Kaynak: Ekoloji Birliği, 2022

Küresel ısınmanın çeşitli nedenleri olduğu söylenebilir ancak bu nedenler arasında insan nüfusunun artması, sanayileşme, doğal olarak enerjiye olan ihtiyacın artması ve bu enerji tüketiminde fosil yakıtlarının kullanılması bunun başlıca nedenleri olarak sıralanabilmektedir. İnsanların çeşitli faaliyetlerinin küresel ısınmaya etkisi; enerji kullanımı %49, endüstrileşme %24, ormansızlaşma %14 ve tarım %13'tür. Fosil yakıt veya mineral yakıt, hidrokarbon ve yüksek oranlarda karbon içeren doğal enerji kaynalarından olan kömür, petrol ve doğalgaz bu türden yakıtlara verilebilecek örnektir. Genel olarak küresel ısınmanın en önemli nedeni olarak fosil yakıtlarının kullanımı yani yakılması sonucu atmosfere salınan sera gazlarından oluştuğu bir gerçektir (Güner ve Turan, 2017; Yenibir dünyaiçin kimya, 2022; Dünyada fosil yakıtlarının kullanımı ve küresel ısınma arasında ki ilşiki şekil 2'de görülmektedir.

Şekil 2. Fosil yakıtlarının kullanımı ve küresel ısınma arasında ki ilişki

Kaynak: https://yenibirdunyaicinkimya.wordpress.com/kuresel-isinma/ (15.03.2022).

Şekil 2'de görüleceği üzere dünya genelinde fosil yakıtlarının kullanımı ile küresel ısınma arasında aynı yönde bir ilişki bulunmaktadır. Atmosferdeki sera gazlarının oranı, 1750'li yıllarda başlayan Sanayi Devrimi sonrasında artmaya başlamış, karbondioksit oranı %40'lık bir artış göstererek 280 ppm'den 394 ppm'e ulaşmıştır. Fosil yakıtları olarak tanımlanan yakıtlar arasında kömür ilk sırada yer almaktadır. Küresel ölçekte birincil enerji talebinin %27'si kömürden sağlanırken, enerji kaynaklı sera gazı emisyonlarının %43'ü kömür kaynaklı olduğu bilinmektedir. Benzer şekilde kömürü %36 ile petrol, %20 ile doğalgaz takip etmektedir. Paris Anlaşması olarak anılan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, küresel ortalama sıcaklık artışını yüzyıl sonuna kadar sanayi öncesi döneme kıyasla

en fazla 2 santigrat derece fazla tutmayı, ideal olarak da 1,5 derecede sınırlamayı amaçlıyor. Böylece küresel ısınmadan en az zarar görülebileceği öngörülmektedir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2022; Türkeşi 2000).

2. İKLİM GÖÇÜ VE KÜRESEL ISINMA İLİŞKİSİ

Göç, genel olarak coğrafi bir yer değiştirme olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu yer değiştirmenin mesafesi ve zamanın tanımlanması aynı şekilde sebeplerinin ortaya konması, göçün tanımlanmasında ve sınıflandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Süre olarak; geçici ve kalıcı göçler, coğrafi olarak; iç ve dış göçler, neden olarak zorunlu ve zorunlu olmayan göçler, ekonomik temelli olarak kırsal göçler vs. şeklinde göçlerin sınıflandırılması oldukça yaygındır. Son yıllarda özellikle Covid 19 nedeniyle yaşanan göçler, birer zorunlu göçler veya karrantina uygulamaları çerçevesinde yaşanan kısıtlamalarda yeni bir göç tanımlanmasına neden olmuş ve pandemi göçü olarak tanımlanmıştır. Benzer şekilde küresel ölçekli yaşanan iklim değişikliği ve beraberinde yaşanan küresel ısınmada bir tür zorunlu göç olup bu tür göçlerde ikli göçü olarak tanımlanmaktadır.

Özellikle sosyo-ekonomik temelli ve ekonomik gelilşmenin bir sonucu ve süreci olarak nitelenen kırsal göçler, birçok sosyo-ekonomik olayın açıklanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür göçlerin nedenleri daha çok kırsaldaki artan nüfusu yoğunluğu ve yoksullaşmanın oluşturuduğu itici faktörler ile kentleşmenin yarattığı yeni iş olanakları ve ekonomik beklentilerin oluştruduğu çekici faktörler ararsında değişen nedenlerle oluşmaktadır. Ancak sosyo-ekonomik temelli olmasada özellikle iklimsel nedenlerin yarattığı kuraklık, sel, deprem, heyelan gibi doğal olaylarla birlikte savaş, iç kargaşa, terör, şidet vs. nedenlerden yaşanan ve uluslararı boyutlara taşınan göçlerde tanımlanmaktadır. Bunlar, uluslaları boyutlu olup göçmen, mülteci, sığınmacı gibi kavramların oluşpmasına neden olan ve uluslararı hukuk çerçevesinde ele alınan göçler artık dünya gündeminde ilk sıralarda yer almaktadır. 2011'de yaşanan Suriye krizi nedeniyle başta Türkiye olmak üzere birçok ülke göçmen akımına uğramış ve ülkelerin ekonomik ve sosyal yapılarını derinden etkilemiştir. Son olarak Rusya-Ukrayna krizde şimdieen milyonlarca insanın göç etmesine ve sığınmacı-göçmen durumuna düşmesine neden olmuştıur. Yine ülkeler arasında yasal bir zeminde oluşan iş gücü antlaşmaları çerçevesinde yaşanan iş gücü göçlerininde göç alanında kendisine ayrı bir yer oluşturuduğu gerçektir. Göç kavramı içerinde özellikle Sanayi Devrimi sonrası artan iklim değişimlerinin olumsuz etkisi ile yeni ve gelecekte de en çok tertışılması muhtemel olan iklim göçleri de girmiştir (IOM, 2022; Kelin, 1998; Lazko and Aghazarm, 2009).

İklim göçü, tanım olarak olumsuz iklim koşullarının yarattığı zorluklar karşısında insanların zorunlu olarak yaşam yerlerini terketmesi veya göç etmesidir. Coğrafi açıdan iklim göçü, ülkeler arasrsında olabileceği gibi bir ülkenin kendi içerinde de yaşanması nedeniyle hem uluslararsı hemde iç göç boyutu bulunan göçlerdir. Ancak iklim değişikliğinin yansıması olarak yaşanan küresel ısnmanın küresel ölçekli olması bu tür göçlerin daha çok uluslarası boyu üzerine yoğunlaşılmasına neden olmaktadır. Ancak küresel ısınmanın birincil ve en çok etkilendiği veya etkileneceği bölgelerde bu tür göççlerin öncelikli olarak yaşandığı bilinmektedir. Böylece iklim göçünün öncelikli olarak yaşandığı veya yaşanacağı bölgeler ve sonrasında yaşanacak diğer bölgelerin de iklim bilimcileri tarafından tespiti ile bu tür göçlerin aşamalı olarak ve katlanarak artacığı bir gerçektir (McLeman and Smit, 2004).

İklim göçünün nedeni olan küresel ısınmanın öncelikli olarak can kaybına ve insan sağlığına etkili olacağı benzer şekilde başta tarımsal üretim olmak üzere ekonomik kayıplara da neden olacağı düşünüldüğünde bu tür göçlerin zorunlu bir göç olduğu anlaşılmaktadır. Hatta iklim göçü, zorunlu-acil ve kademeli bir göç olarak tanımlanması da oldukça doğru bir tanımlama olacaktır.

2.1. İklim Göünün Nedenleri ve Sonuçları

İklim göçünün temel nedeni, küresel ısınmadır. Küresel ısınmanın oluşturudğu veya oluşabileceği zararlar bu tür göçlerin ana nedenleri arasında yer almaktadır. Herşeyden önce iklim göçü küresel ölçekli bir tür göç hareketi olduğu için nedenleri de küresel ölçeklidir. Ancak küresel ısınmanın ilk ve daha fazla etkileyeceği bölgeler bu tür göçlerin ilk yaşandığı ve daha sonra yaşanak göçlerinde temel belirleyicisidir. Yapılan araştırmalarda küresel ısınma en çok sıcak ülkeleri ve geri kalmış ülkeleri

etkilemektedir. Ancak bu etkilerin ne ölçüde hangi ülkeler tarafından tolere edilebileceği de o ülkenin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre değişmektedir. Araştırmacılar, iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ilk on ülke listesini çıkardılar. İklim değişikliği riskini dengelemek için çalışmalar yapması gerekenler arasında Singapur, Ruanda ve Çin'in yanı sıra Hindistan, Solomon Adaları, Butan, Botsvana, Gürcistan, Kore Cumhuriyeti ve Tayland da yer almaktadır. Güney Amerika, Afrika ve Pasifik adaları gibi iklim krizinden en çok etkilenen bölgeleri bu tür etkilenmenin derin yaşandığı bölgeleri oluşturmkatdaır (Beine and Parsons, 2014; Bettini, 2014; Waldinger and Fankhauser, 2015).

İklim göçünün temel enedeni olarak gösterilen küresel ısınma başta can kaybı olmak üzere ekonomik ve sosyal kayıplara neden olmakta ve olası kayıplardan bir tür kaçış olarak iklim göçünün temel nedenleri oluşmaktadır. Şekil 3'de 1900-2020 yılları arasında dünyanın çeşitli bölgelerinde küresel ısınmaya bağlı olarak, ölü sayısı, etkilenen kişiler ve ekonomik kayıpları göstermektedir. Bu tür doğal olaylardan dolayı meydana gelen kayıpların %99'undan fazlasının depremlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu tür afetlerden dolayı 2,4 milyondan fazla insan hayatını kaybetmiş, 206 milyondan fazla insan da yaralanmış veya evsiz/işsiz kalmıştır. Belirtilen dönemde bu olayların ekonomik etkisinin 1,3 trilyon dolarından fazla olduğu da tahmin edilmektedir. Özellikle Asya-Pasifik bölgesinin bu afetlerden önemli ölçüde etkilendiği de ayrıca dikkat çekici bir durumdur (Millock and Withagen, 2021)

Şekil 3. 1900-2020 yılları arasında dünyanın çeşitli bölgelerinde küresel ısınmaya bağlı can kayıpları, etkilenenler ve ekonomik kayıplar.

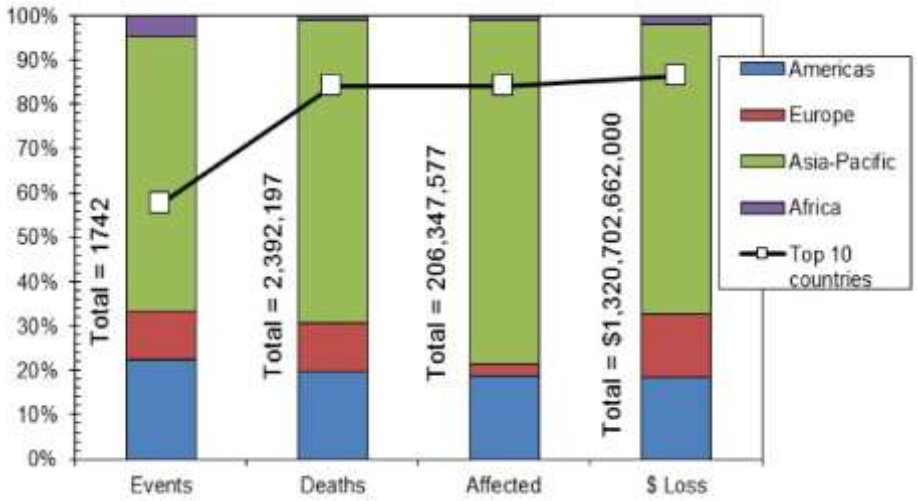

Kaynak: Chaudhary and Piracha, 2021.

Duke Üniversitesi araştırmacıları öncülüğünde gerçekleştirilen yeni araştırma, iklim değişikliği nedeniyle ısı ve nem seviyelerinin yükselmesi sonucunda, açık havada gerçekleştirilen işlerin, günün daha serin saatlerine taşıma olasılığının önemli ölçüde azaldığını göstermektedir. Bu urum, dünya çapında önemli işgücü kayıplarına yol açtığı ve işgücü üretkenliğindeki düşüş nedeniyle oluşacak ekonomik kaybın 1,6 trilyon dolara ulaşacağı tahmin edildiği ortaya konulmuştur. Küresel ısınmanın en çok etkilendiği ve etkileyeceği sektör tarım sektörüdür. Çünkü tarım sektörü açıkta yapılan ve doğrudan iklim değerlerine bağlı olarak yapılan bir üretimdir. Tarım sektörünün temellini oluşturan bitkisel ve hayavancılık faaliyetleri bu değişimlerden doğrudan etkilenebilmektedir. Bitkilerin ve hayvanların adaptasdyon kabiliyetleri bulundukları ekolojik çevre ve iklim koşullanın doğrudan etkisindedir. Tarımsal varlıkların yaşanan en ufak iklim değişikliğien doğrudan etkileneceği kaçınılmazdır. Bu etkiler aynı zamanda gıda üretimi, tedariğini, gıda fiyatlarını ve dolayısıyla gıda kriziide etkilemektedir. Günümüzde yaşanan gıda krizinin altında küresel ekonomik krizler yatsada aslında bu krizler küresel ısınmayla birlikte katytlanarak artmaktadır. Kısaca iklim değişikliği küresel ısınmayı ve küresel ısınmada iklim göçünün temel nedidir. Bu etki aşağıdaki şekllerde kendisini göstermektedir (İklim Haber, 2022).

1. Can kayıpları, yaralanma, sakatlık, salgın hastalıklar vs. sağlık temelli etkiler,
2. Başta tarımsal üretim olmak üzere ekonomik etkiler,

Yukarıda sıralanan iklim göçünün etkileri, insanların göç etmesine neden olabilmekte ve milyonlarca insanın yerini terketmek zorunda kalmasına neden olmaktadır. İklim göçü ile ilgili sayısal veriler günümüze ve geleceğe ait tahmin edilen verilerden oluşmaktadır. 2020 yılında 94 farklı ülkeden yaklaşık 25 milyonun insanın göç etttiği bilinmektedir. İklim değişikliği yüzünden yeni göç dalgaları da beklenmekteir. Dünya Bankası tahminlerine göre 2050'ye kadar 140 milyon kişinin yaşadığı toprakları terk etmek zorunda kalacağı ve en büyük göçü ise Sahra Altı Afrika, Güney Asya ve Latin Amerika vereceği öngörülmektedir. Şekil 4'de iklim göçü ile ilgili bazı veriler sunulmuştur.

Şekil 4. İklim göçü ve tahminleri

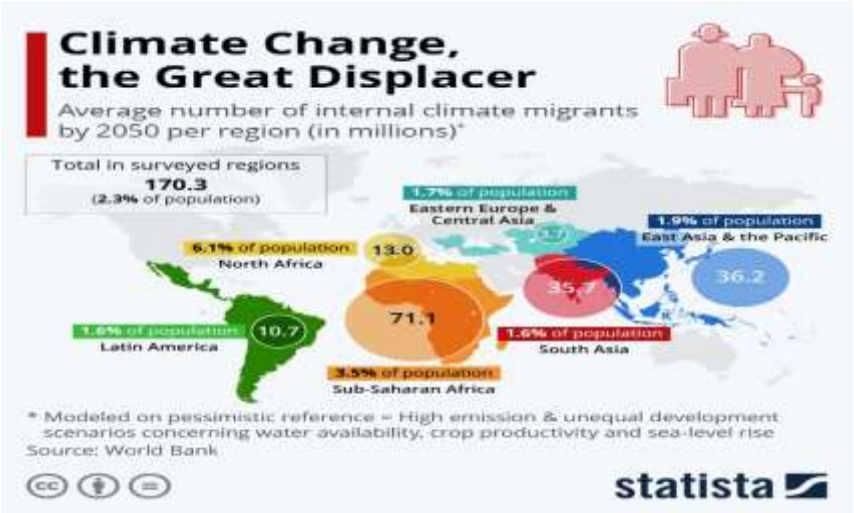

Kaynak: https://www.statista.com/chart/26117/average-number (21.03.2022)

Şekil 3'de iklim göçünün 2050'ye kadar dünya nüfusunun yaklaşık %2,3'ünü etkleyeceği ve özellikle Sahra Altı bölgesinde nüfusun yaklaşık %71,1'inin bu tür göçe maruz kalacağı öngörülmektedir.

İklim göçünün en fazla tarıma dayalı ekonomisi olan kırsal bölgeleri etkileyebileceği bir gerçektir. Çünkü iklimde ki değişmeler doğrudan tarımsal üretimin belirleyicisi olması nedeniyle bu etki tarımsal üretimin olduğu bölgelerde kendisini gösterecektir. Tarımda üretim ve verimliliği doğrudan etkileyebileceğig için dolaylı oarak yetersiz beslenme, kıtlık, susızluk ve derin ekonomik etkileri olacaktır. İkklim göçü nedenyile göç edenlerin dalga dalga diğer bölgeleri de etkileyeceği ve nüfsun bazı bölgelerde yoğunlaşabileceği ve orlarda da yaşanacak aşırı kalabalıklaşma ve yetersis beslenme gibi sorunların da ölçümlere ve sağlık harcamlaraının da artmasına neden olacaktır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Göç gibi toplumsal olayları doğrudan etkiyenen sosyo-ekonomik olgular, insanlığı derinden etkilemektedir. Özellikle kırsal göç gibi sosyo-ekonomik temelli göçlerin, başta kırsal yaşam olmak üzere şehirleşmeyi ve ekonomik gelişmeyi doğrudan etkilediği bilinmektedir. Ancak iklim göçü gibi küresel etkilere sahip olan bir olay, tüm dünyayı etkikemekte ve bunun küresel bir sorun haline gelmesine neden olmaktadır. Küresel iklim değişikliği ve beraberinde gelen küresel ısınmanın, düyanın farklı bölgelerinde farklı etkilere sahip olabileceği bilinmesine rağmen orta ve uzun vadede bu etkinin tüm dünyayı derinden etkileyeceği gerçeği oldukça önemlidir. Milyonlarca insanın küresel çapta yer değiştirmesi, sadece göç edilen bölgeleri değil aynı zamanda göçün olduğu bölgeleri de etkilemektedir. Özellikle iklim göçünün oluşturduğu can kayıpları, kıtlık ve beraberinde getirebileceği salgın hastalıkların bu etkiler içinde en can yakıcı olanlarıdır. Ancak iklim göçünün etkilerinin en aza indirlmesinde iki tür önlemlerin alınabileceği söylenebilir. Bunlardan ilki, iklim göçüne neden oluşturan küresel iklim değişikliği ile ilgili olanıdır. Bunlar, özellikle fosil yakıtlarının tüketimi ile ilgili

sınırlamalar, karbon salınımın azaltılması ve yenilenebilir enerji kullanımının ön plana çıkarılması ile alakalıdır. Özellikle Paris Anlaşması hükümlerinin küresel ölçekli olarak yerine getirilmesi bu etkileri en aza indirebilecektir. İklim göçü ile ilgili alınabilecek ikinci önlem tarımsal üretim, üretim deseni, tarım sal giridi kullanımı ile ilgili alınacak tedbirler olacaktır. Doğru üretim desenin seçilmesi, vahşi sulamanın önüne geçilmesi ve su kaynaklarının bilinçli bir şekilde kullanılması bunlardan abzılarıdır. Kuraklığa dayalı veya bölgesel iklim değerlerine uygun bitki örtüsünün ve üretim desenin oluşturulması da oldukça öbemlidir. Yine iklim göçü ile ilgili olarak tarımsal kayığpların en aza indirilmesinde doğrudan gelir desteği veya diğer tarımsal desteklemelerde bunlardan bazıladır. İklim göçünün insani boyu ise küresel ölçeklidir. Yani bu tür göç küresel etkilere sahip olduğu içi oluşturulabilecek küresel fonlar ulusları fonların oluşturulması ve bu tür göçten birinci dereceden etkilenen insanlara doğrudan sağlanacak sağlık ve mali desrtkeleri de oldukça önemlidir. Yine bu tür göçlerle ilgili uluslararsı hukukun yeniden yapılandıroması bu kişilerin mülteci veya sığınmacı statüsünde hukuksal temnat altına aluınmasıda bir başta tedbir olarak düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Beine, M and Parsons, C 2014. Climatic factors as determinants of International Migration. The Scandinavian Journal of Economics. 117 (2): 723–767.

Bettini, G 2014. Climate migration as an adaption strategy: de-securitizing climate-induced migration or making the unruly governable? Critical Studies on Security, 2 (2): 185-190.

Chaudhary, M and Piracha, A 2021. Entry Natural Disasters—Origins, Impacts, Management, https://www.mdpi.com/journal/encyclopedia. (22.03.2022). countries: evidence and implications for PRISE countries, ESRC Centre for Climate Change Economics and Policy Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment. The Centre for Climate Change Economics and Policy (CCCEP).

Demeritt, D 2001. The Construction of Global Warming and the Politics of Science, Annals of the Association of American Geographers, 91 (2) : 307–337.

Güner, ED ve Turan, ES 2017. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Küresel İklim Değişikliği Üzerine Etkisi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Doğal Afetler Uygulama ve Araştırma Merkezi, 1 (1): 48-55.

Güreşci, E 2018. *Çeşitli Yönleriyle Kırsal Göç,* Savaş Yayınevi, 112s, Ankara.

https://ekolojibirligi.org/dunya-meteoroloji-orgutu-son-10-yil-dunya-tarihinin-en-sicak-10-yili/.(22.03.2022).

https://www.iklimhaber.org/kuresel-isinma-16-trilyon-dolarlik-is-gucu-kaybina-neden-olabilir/. [21.03.2022].

https://www.statista.com/chart/26117/average-number [21.03.2022]

IOM, (2022). https://publications. IOM. int/system/files/pdf/climate_change_and_mig. [22.03.2022].

Lazko, F and Aghazarm, C 2009. Migration, Environment and Climate Change: Assessıng the evidence, International Organization for Migration (IOM).

McCarty, MP and Best, MJ 2010. Climate change in cities due to global warming and urban effects, Geophysical Research Letters, 37: 1-5.

McLeman, R and Smit, B 2004. Climate change, migration and security", Canadian Security Intelligence Service, Commentary No. 86, Ottawa, p. 8.

Millock, K and Withagen, C 2021. World Scientific Series on Environmental, Energy and Climate Economics Climate and Development, pp. 309-341 Chapter 10: Climate and Migration. Politics of Science, Annals of the Association of American Geographers, 91 (2) : 307–337.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2022). https://iklim.csb.gov.tr/birlesmis-milletler-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-4362.[21.03.2022].

Türkeş M 2000. *Hava, İklim, Şiddetli Hava Olayları ve Küresel Isınma,* TC Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, 187-205.

Waldinger, M and Fankhauser, S 2015. Climate change and migration in developing countries: evidence and implications for PRISE countries. ESRC Centre for Climate Change Economics and Policy Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment. ESRC Resarch.

GÖÇ OLGUSU VE TÜRK RESİM SANATINA YANSIMALARI

MIGRATION PHENOMENON AND THEIR REFLECTIONS TO TURKISH PAINTING ART

Deniz KARTAL KARA

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0269-9954

Fevzi Nuri KARA

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0813-1550

ÖZET

Göçün tarihi insanlık tarihiyle neredeyse özdeştir. Göçlerle insanlar yalnızca coğrafi olarak yer değiştirmezler. Beraberlerinde kimliklerini, inançlarını, kültürlerini de taşırlar. Taşınan değerler gittiği kültürde etkiler yarattığı gibi, kendisi de o kültürden etkilenerek değişime uğramaktadır. Bu bağlamda göç olgusu sadece sosyo-ekonomik boyutlarıyla değil, kültür ve sanata etkileriyle de değerlendirilmesi gereken bir olgudur. Türk kültür tarihinde göç, Orta Asya'dan Anadolu ve Avrupa içlerine kadar büyük göçler ile karşımıza çıkmaktadır. Fakat bizim burada inceleyeceğimiz göç kavramı, sanayileşme hamleleri sonrası sosyo-ekonomik politikaların etkisi ile Türkiye'de yaşanan iç göç, dış göç-işçi göçü ve Türkiye'nin çevresinde yaşanan bölgesel savaşlar, terör olayları ve totaliter yönetimlerden kaynaklı zorunlu-kitlesel göçler ve resim sanatına yansımalarıdır. 1950'li yıllar Türkiye'de iç göç hareketinin başlangıç yıllarıdır. Çok partili sürece geçildiği ve sanayileşme hamlelerinin arttığı bu dönemde kırdan-kente olarak gerçekleşen göç hareketi, 80'lerde artarak kentten-kente gerçekleşmiştir. Yaşanan iç-dış göç olgularının sanatçılarımızın eserlerine toplumsal içerikler olarak yansıdığı ve Türk resim sanatında (yabancılaşma, kimlik sorunları, kültürel çatışma, vb. sorunlarıyla ilişkili) toplumsal gerçekçi bir dilin doğduğu gözlenmektedir. Öte yandan bulunduğumuz coğrafyada süren savaşlar-iç savaşlar başta Irak, Suriye ve Afganistan'dan olmak üzere kitlesel göç hareketlerini hızlandırmıştır. Tarihte olduğu gibi toplumların mitoslarına, öykülerine, türkülerine, görsel sanatlarına bir tema olarak geçen göç hareketleri, günümüzde çağdaş sanatında konusu olmaktadır. Sanatçıların toplumsal duyarlılıklarından veya yaşamsal deneyimlerinden kaynak alan göç olgusu; ötekileştirme, kimlik, sınırlar, özgürlük, yersizleşme - yurtsuzlaşma gibi kavramlarla konuya dikkat çekerek toplumsal bir bilinç ve duyarlılık oluşturma bağlamında yapıtlarda irdelenmektedir. Bu bağlamda Türk resim sanatında göç olgusu toplumsal, politik, sosyolojik boyutlarıyla olduğu kadar duygusal boyutlarıyla da yer bulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İç göç, dış göç, resim sanatı, çağdaş sanat.

ABSTRACT

The history of migration is almost identical to the history of humanity. With migrations, people are not just geographically displaced. They carry their identities, beliefs and cultures with them. As the values carried create effects on the culture to which they go, they are also affected by that culture and undergo changes. In this context, the phenomenon of migration is a phenomenon that should be evaluated not only with its socio-economic dimensions, but also with its effects on culture and art. In the history of Turkish culture, migration appears with great migrations from Central Asia to Anatolia and Europe. However, the concept of migration, which we will examine here, refers to internal migration in Turkey, external migration-worker migration and forced-mass migrations caused by the regional wars around Turkey, terrorist incidents and totalitarian administrations, with the effect of socio-economic policies after the industrialization moves and the art of painting. are reflections. The 1950s are the beginning

years of the internal migration movement in Turkey. In this period, when the multi-party process was started and the industrialization moves increased, the migration movement from rural to urban increased in the 80s and took place from city to city. It is observed that the internal-external migration phenomena are reflected in the works of our artists as social contents and a social realist language has emerged in Turkish painting (related to problems of alienation, identity problems, cultural conflict, etc.). On the other hand, the ongoing wars and civil wars in our geography accelerated mass migration movements, especially from Iraq, Syria and Afghanistan. Migration movements, which are a theme in the myths, stories, folk songs and visual arts of societies, as in history, are the subject of contemporary art today. The phenomenon of migration, which originates from the social sensitivities or life experiences of the artists; It is examined in the works in the context of creating a social consciousness and sensitivity by drawing attention to the subject with concepts such as othering, identity, borders, freedom, dislocation - deterritorialization. In this context, the phenomenon of migration in Turkish painting has found a place with its social, political and sociological dimensions as well as emotional dimensions.

Keywords: Internal migration, external migration, painting art, contemporary art.

GİRİŞ

Türk resim sanatında tema olarak göçün yeri ve etkilerini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma, veri toplama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Bu araştırma, yaşadığımız coğrafyanın getirdiği gerçeklik bağlamında yaşanılan göç hareketlerinin toplumsal, kültürel etkilerini, sanat alanına yansımalarını incelemekte, sanat üretiminin yaşam ve toplumla sürekli etkileşim içinde olduğunu ifade etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamını, 1960 sonrası Türkiye'de yaşanan göç hareketlerinin sanat alanına yansıması oluşturmaktadır.

Resim sanatı tarihi, Nicos Hadjinikolau'nun tespitiyle görsel ideolojiler tarihi olup yönetici ideolojiyi yansıtmaktadır. Sanat eseri dönemin toplumsal oluşlarıyla ve toplumsal psikolojiyle doğrudan bağıntılıdır. Toplumsal oluşlar, toplumsal bilinci belirlediği için sanat her çağda ait bulunduğu çevrenin ve çağın gerçekleri ile sanatçı kişiliğini içine alan bir yapıya sahip olmuştur. Türk sanatında göç temalı resimlerde, toplumsal bilinç ve toplumsal psikolojinin yansımaları gözlenmektedir. Öte yandan bu makalede, göçün birey kimliği üzerindeki olumsuz etkileri karşısında sanatın birey ve toplum üzerindeki iyileştirici gücü vurgulanmak istenmiştir. Çünkü sanat kültürel diyaloğu artırıcı etkisiyle sosyal uyumu kolaylaştıran bir katalizör görevi gördüğü gibi kültürel kimliği besleyerek bireyin yaşanılan zorlukların üstesinden gelmesinde zihinsel ve ruhsal yönlerden destek olmaktadır. Günümüzde göç teması, göç eden sanatçıların ve göç edilen toplumların yerli sanatçılarının eserlerine yansıdığı ve göç teması üzerine sanat eylemlerinin ivmesinin arttığı gözlenmektedir. Sanatçılar konuyu farklı bakış açılarıyla tinsel, duygusal boyutlarından kavrayıp yapıtlarında yansıtarak toplumsal farkındalıkları artırdıkları gibi zihinsel algıların genişlemesine de katkı sağlamaktadırlar.

GÖÇ KAVRAMI TANIMI VE TÜRLERİ

Göç kavramı, doğal afetler, ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerle ve yaşam koşullarını iyileştirmek için insanların bireysel ve kitlesel olarak yaşadıkları yerleri yer değiştirme eylemi (Güler & Demircan, 2022); "Belirli bir hedef doğrultusunda ya da belirli bir hedef olmaksızın herhangi bir yere yönelen coğrafi insan hareketleri" (Çağlayan, 2011:85); "Coğrafi mekan değiştirme sürecinin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketlerinin tümü" (İçduygu, Sirkeci, Aydıngün, 1998:215) olarak tanımlanmaktadır.

Göç hareketi, etkenleri ve sonuçları bakımından; dışa göç, içe göç, iç göç, gönüllü göç, zorunlu göç, zorla göç, geçici veya sürekli göç... vb. başlıklar altında incelenmesi gereken geniş bir olguya işaret etmektedir. Göç hareketi, aynı toplumsal sistem içinde "iç göç" biçiminde gerçekleşebildiği gibi, bir ülkedeki kimi bireylerin ya da toplumsal kümelerin başka bir ülkeye göç etmeleri "dışa göç" biçiminde ortaya çıkar (Tekeli ve Erder, 1978: akt. Şahin, 2001; 59). Dış göç hareketinde yasal olmayan yollarla farklı bir ülkeye girilmesi veya yasal sürenin sonunda ülkeden çıkılmaması durumuna düzensiz göç adı

verilmektedir (İşcan Erdoğan, 2019:20-21). İçe göç ise bir ülkeye başka ülkelerden bireylerin ya da toplumsal kümelerin gelip yerleşmesi olarak tanımlanmaktadır.

Fichter göçleri zorunlu ve zorla göç olmak üzere ikiye ayırmaktadır (Güneş, 2012). Göç hareketi bireylerin kendi istek ve iradesiyle gerçekleşiyorsa "gönüllü göç"; bireylerin kendi istek ve iradeleri dışında gerçekleşiyorsa "zorunlu göç" olarak tanımlanmaktadır (Tümtaş, 2021). Bu bağlamda zorunlu göç, yaşama ve zorlama unsurlarının var olduğu, doğal ya da insan kaynaklı sebeplerle (siyasi baskılar, savaş, kültürel ve psikolojik koşulların olumsuzlukları, doğal afetler) oluşan göç hareketi için kullanılan genel bir terimdir (IOM, 2004: 25). William Petersen (1958:261) ise gönüllü göç ve zorunlu göç ayrımında zorlayıcı göç kavramını açıklamıştır. Buna göre zorlayıcı göç, zorunlu göçün aksine bireyin az da olsa kararına dayanmaktadır.

GÖÇ VE ETKİLERİ

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) raporlarına göre 2020 yılında 2019'a göre çeşitli nedenlerle (şiddet, güvensizlik, iklim değişikliği) göç eden insan sayısı yaklaşık üç milyon artmış ve 82 milyon 400 bin kişiye ulaşmıştır. Haziran 2021 itibariyle ise yerinden edilen insanların sayısı 84 milyonu aşmıştır. Castles ve Miller (Tümtaş, 2021) göçün sürekli bir artış eğiliminde olduğu çağımızı "göçler çağı" olarak tanımlamaktadırlar. Göç ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel değişimlere eşlik eden ve nüfusun mekânsal dağılımını yeniden şekillendiren bir dinamik (Sirkeci & Yüceşahin, 2014) olarak birçok açıdan toplumları etkilemektedir.

Özellikle kitlesel göçler, sosyo-ekonomik, kültürel ve toplumsal sorunlar beraberinde travmatik etkileri de taşımaktadır (Sirkeci & Yüceşahin, 2014). Göç bireyin ölüm-kalım mücadelesine dönüşmekle beraber toplumsal kabul görme, ötekileştirme, kimlik sorunu ve dışlanma gibi olumsuz sosyo-psişik sonuçlara neden olmaktadır. Zor ve tehlikeli bir şekilde gerçekleşen yolculuklarda birçok insan hayatını kaybetmekte, fiziksel ve cinsel şiddete, bulaşıcı hastalıklara, insan kaçakçılığına maruz kalmakta, yeni yaşam yerlerinde ise etnik, ekonomik ve dini ayrımcılık gibi zorlu yaşam koşullarıyla karşılaşmaktadır (Güler & Demircan, 2022).

Öte yandan düzensiz göçmenler, enformel istihdam piyasasında muadillerine göre çok daha düşük ücret ve kötü çalışma koşullarında çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Tümtaş, 2021). Bugün kendi ülkelerini terk ederek farklı ülkelere sığınan, zor maddi koşullar altında eserler üretmeye devam eden sanatçılarda var olma savaşı vermektedirler.

TÜRKİYE GÖÇ HAREKETLERİ VE RESİM SANATINA ETKİLERİ

Türk kültür tarihinde göç, konargöçerlik ve Orta Asya'dan Anadolu ve Avrupa içlerine kadar büyük göçler ile karşımıza çıkmaktadır. Türkiye göç hareketlerinin başlangıcı ise 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak kayıpları ile Türk, Arnavut, Çerkez, Boşnak vb. toplulukların Anadolu'ya sığınmalarına kadar uzanmaktadır. Bu süreci Cumhuriyetin ilanını takiben dönemin önemli kitlesel göçlerinden olan azınlıkların mübadelesi (Türkiye, Yunanistan Nüfus Mübadelesi 1923) izlemiştir. Boyraz'a (2016) göre; "Nüfus Mübadelesi"nin etkisi "gelenler ve gidenler" ölçeğinde çift uçludur. Gelen mübadiller Cumhuriyetin bilim, kültür ve sanat reformlarının yanında yer alarak destek olmuşlar, zanaat açısından da nitelikli olan bu göçmenler Türkiye'ye pozitif katkı sağlamışlardır. İçduygu vd. (1998: 233) ise mübadillerin Türkiye'de işçi hareketi içinde önder rol üstlenmiş olduklarını aktarmaktadır. Giden mübadillerin etkisi ise Osmanlı Devletinde ayrıcalıklı yere sahip olan ve birçok mesleki ve zanaat alanında ustalaşmış insanlarla entelektüel bir göçün gerçekleşmiş olmasıdır. Mübadele, Dido Sotiriu'n "Benden Selam Söyle Anadolu'ya", Saba Altınsay'ın "Kritimu/Girit'im Benim" ve Yaşar Kemal'in "Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana" eserlerinde örnekleneceği gibi her iki ülkenin sanat ve edebiyatında yer almıştır.

1950 sonrasında ise sanayileşme atılımlarına bağlı olarak kırsaldan kente doğru gerçekleşen yoğun iç-göç hareketleriyle ve ülkeler arası yapılan karşılıklı işçi değişimi anlaşmaları sonrası gerçekleşen işçi göçleriyle karşılaşılır. Türkiye'de 1950'ler ve sonrasında gerçekleşen iç göçün etkileyenleri temelde iki başlıkta incelenmektedir. Bunlardan ilki şehirlerin sosyal ve diğer imkânlarından kaynaklı "çekici

etmenler", diğeri ise kırsal kesimdeki olumsuzluklardan kaynaklı "itici etmenler"dir (Aksoy, 2012). Öte yandan, 1980'lerde uygulanan liberal ekonomi politikalarıyla sanayi ve hizmet sektörlerindeki artış iç göç akışını hızlandırmıştır. Türkan Saylan'a göre; Türkiye'de göç olgusu, 1967'lerde Almanya'ya gidişle başlayan, sonra orası kapanınca büyük kentlere göçle süren; toprakların verimsizleşmesi, arkasından terörün gelmesiyle artan bir süreçtir. Özellikle 1980 sonrası bölgesel göçün (az gelişmiş Doğu ve Güneydoğu bölgesinden, az çok sanayileşmiş Marmara ve Batı Anadolu kentlerine) yoğunlaştığı yıllardır.

Göç hareketi köy ve kentlerin sosyal, ekonomik değişimini hızlandırmıştır. Güreşçi'ye (2010) göre bu değişimin köydeki ve kentteki yansımaları olmak üzere iki yansıması bulunmaktadır. Her iki yansımanın genel sonucu ise kentlerin süratle devleşen köylere, köylerin ise ıssız ve terk edilmiş viranelere dönüşmesidir. Kırdan kente göç aynı zamanda köylü alt kültüründe değişimler doğurmuş, kentte kimlik bunalımı gibi sorunlara, köyde ise terk edilmişlik, yalnızlık psikolojisine neden olmuştur. Türkiye'de arabesk kültürün yaygınlaşması da köyden kente göç olgusuyla doğrudan ilintilidir.

1970'li yıllarda değişen sosyo-ekonomik ve politik unsurlar sonucunda köyden kente göçe bağlı olarak gelişen, çarpık kentleşme, sınıfsal farklılaşmalar, tüketim kültürü, arabesk ve kitsch olguları da dönemin eserlerinde sorunsallaştırılan konular arasındadır.

Örneğin, köyden kente göçün yarattığı toplumsal travma, Gülsün Karamustafa gibi sanatçıların eserlerine arabesk kültürü içine alan söylemlerle yansır. Sanatçının eserlerinde, Yeşilçam filmlerinde sıkça işlenen arabesk temalar (fakir genç, taşralı delikanlı, köyden kaçan genç kız... vb.) yer aldığı gibi, arabesk şarkı sözleri ("Yarabbi Sen Bilirsin", "Dertler Benim Olsun") eserlerinin ismini oluşturmaktadır (Görsel 1). Karamustafa, 'Beni Ağlatmaya Kimin Hakkı Var' adlı çalışmasında göçle şekillenen yeni kentsel yaşamın ve toplumsal sıkışmışlıkların sancılarını kadın kimliği üzerinden incelemektedir. Toplumun kadına bakışı Karamustafa'nın çalışmalarında kadın imgesi üzerinden sorgulanır (Sağdıç May, 2015). Sanatçının 'Örtülü Medeniyet' adlı çalışmasında ise toplumsal cinsiyet rollerinin arasına sıkışan kadın, ironik bir anlatımla, dantel örtülerin arasında bize bakarken resmedilmiştir (Sağlık, 2014: 82).

Kentlerin konuk ihtiyacını karşılayabilecek alt yapıdan yoksunluğu, köyle kent arasında kalan gecekondu yapılaşmasını ve kültürünü, bu durum ise çarpık kentleşme sorunu kadar kent yaşamına yabancılaşma sorunlarını doğurmuştur. Çarpık kentleşme sonucu doğan varoşlar, kimlik bunalımı ve kültürel çatışmalara da zemin yaratmıştır (Güreşçi, 2010). Bu yıllarda bu toplumsal olgulara yönelen sanatçılar ile Türk resminde toplumsal gerçekçi bir dil doğar. Sosyal ve politik ortamın yansıması olan yeni toplumcu figüratif dil, Anadolu insanını güncel yaşam koşullarına yönelerek kavrar. Nuri İyem, Nedim Günsür, Neşet Günal ve Ramiz Aydın gibi sanatçıların eserlerinde toplumsal yaşamın değişimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan göç ve gecekondulaşma olgusu politik, sosyolojik boyutlarıyla olduğu kadar duygusal boyutlarıyla da yer bulmuştur.

İyem, 1950'lerden sonra daha çok köyden kente göç, gecekondulaşma gibi toplumsal konulara yönelmiş ve toplumcu gerçekçi tarzda yapıtlar ortaya koymuştur (Görsel 2). 2007 tarihli Evin Sanat Galerisinin bastırdığı "Çağının Tanığı Bir Ressam: Göç Resimleri" adlı sergi kataloğundan da anlaşılacağı gibi göç teması İyem'in eserlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Nuri İyem'in "Gecekondu Yıkımı ve Göçerler" gibi eserlerinde kente göç etmiş olan insanların karşılaştıkları yaşam güçlükleri ve mücadeleleri anıtsal kadın imgelerinde somutlaşmaktadır. Çiçek'e (2016: 130) göre bu çalışmalarda insanların gözlerindeki umutsuzluk ve üst üste yığılmış küçük görünümlü göç evleriyle ortaya çıkan dev görünümlü bir gece kondu sarmalı içinde zor yaşam koşulları imlenir.

Nedim Günsür "Gurbetçiler" ve "Göç" temalı resimlerinde kırsalın fakirliğini, coğrafyanın zorluğunu, göçerlerin geçmişini, değerlerini, geleceğe yönelik bilinmezlik endişesini yamalı giysiler, bohça ve belirsiz espaslarla imgeleyerek vermektedir (Görsel 3). Sanatçının eserlerine dış göç (işçi göçü) ise garda eşlerini, babalarını, sevdiklerini yolcu eden sessiz insan imgeleriyle yansır. Girgin'e (2017:59) göre; çaresizliğin yoğunlaştığı, toplum gerçeğini yansıtan bu resimlerde, umut ve bıkkınlık; çaresizlik ve çaresizliğe gösterilen direnç aynı kadrajda yer almaktadır. "Göç hem toplumsal bir sorun hem de umuttur. Göç edenlerin çaresizliği üzüyor beni. Sanatçı olarak da ilgisiz kalamıyorum" diyen Ramiz

Aydın'ın eserlerinde ise göç teması çoğunlukla toplumsal sorun ve çatışmaların yansımalarını içinde taşır.

1960'lı yıllarda Mehmet Güleryüz, Alaettin Aksoy, Komet (Gürkan Coşkun), Utku Varlık, Neş'e Erdok'un yer aldığı yeni figüratifçi eğilim (1968 Kuşağı) gerçekçi diliyle kentsel olanın, daha çok kent insanının temsilinin yer aldığı toplumsal eleştirel bir tavır ortaya koymuşlardır. Toplumsal/dışsal gözlemleriyle içsel görülerini harmanlayan bu sanatçıların yapıtlarında yerleşik değerlere hicivle başkaldırı, özeleştiri, ölüm gibi temalarla ilgi içinde göç olgusuna dolaylı bir anlatımla rastlanmaktadır (Germaner,1968). Kent, kent insanı, kent yaşamı ve yoksulluk gibi sorunsallara odaklanan sanatçıların kompozisyonlarında göç bir neden ya da sonuç olarak dolaylı yollardan resme girmiştir. Örneğin Erdok'un kent yaşamından insan manzaralarını toplumsal gerçekçi anlayışla betimlediği yapıtlarında, günlük yaşamla beraber yaşamın insanın iç dünyasında ki izleri de yansır (Görsel 4). Aydın Ayan'ın güncel gerçekliği sembolik imgelerle betimlediği eserlerinde ise temel konu kent içerisinde insan ve onun var olma mücadelesidir. Ayan'ın çıkış noktasının günlük yaşam olmasına karşın, resimlerinde gerçeğin yeniden üretimi değil, insan kent ilişkisi kapsamında kurulu düzenin eleştirisi öne çıkmaktadır. Yine, Cihat Aral "Göç Resimleri", "Çöp İnsanları" adlı yapıtlarında insanların kentsel yaşamda yaşam mücadelesini ve dramını yansıtırken, İbrahim Balaban yapıtlarında insana ait yaşanmışlıklarıyla konuyu kavrar. Örneğin sanatçının "Mavili Göç" adlı yapıtı göç kavramıyla Anadolu insanının yaşadığı sosyal sıkıntılara vurgu yapmaktadır.

1960'lı yıllar Türkiye'de yurt dışına işçi göçünün yaşandığı yıllardır. İşçi göçü hem yurt içinde hem de yurt dışında sanat ve edebiyatın konusu olmuş, özellikle Alman göçmen edebiyatında, işçilerin (yabancılaşma, kimlik sorunları, kültürel çatışma, yabancı düşmanlığı... vb.) sorunlarıyla ilişkili bir dil yaratmıştır. Örneğin Almanya'da yaşayan Emine Sevgi Özdamar, "Haliç Köprüsü" romanında köprü metaforuyla bir ayağı Türkiye'de bir ayağı Almanya'da olan çift kimlikliliği, Alev Tekinay ise "Ağlayan Nar" romanında ikili yaşamın getirdiklerini işlerken (Asar, 2015), Almanya'da doğan ve sinema alanında üstün başarılar göstererek kendini kabul ettiren Fatih Akın'ın sinemasında ise öteki, çok-kültürlülük, aradalık gibi kavramlar, sosyolojik temellerle incelenmektedir.

Almanya'da yetişen Türk sanatçılardan Nevin Aladağ, Nezaket Ekici, Anny Öztürk, Sibel Öztürk ve Nasan Tur'un yapıtlarında toplumsal durum ve kimlik değişimleri kavram olarak yansımakta, diasporik kimliğe ait öğeler sanat yapıtlarında işlenmektedir. Örneğin, Türkiye'yi sıklıkla yapıtlarına konu alan Anny ve Sibel Öztürk'ün 2002 tarihli "Yolculuk Hazırlıkları" (Preparations for A Journey) adlı yerleştirmeleri (Görsel 5), 1960'lı ve 70'li yıllarda binlerce Türk işçisini Almanya'ya taşıyan, Alman Demiryolları'na -Deutsche Bahn- ait bir vagonu göstermektedir. Vagonun penceresinde, babalarının 1972 yılında Almanya'ya gidişinden itibaren çektiği sekiz amatör film gösterilir. Diğer yandan sanatçılar gösterilen filmde "belirli bir yer"e gönderme yapmayan, iki ülkeyi de çağrıştıran ancak birbiri içine geçen görüntüler ile bir anlamda sınırları belirsizleştirmekte, "ulusaşırı toplumsal alanlar"a bağlantı kurmaktadır (Erkayhan ve Ödekan, 2008).

Kavramsal anlatıların öne çıktığı 1970'ler ve sonrasında Nil Yalter'in, Niğde'deki göçmenlerden yola çıkarak gerçekleştirdiği Topak Ev (1973) yerleştirmesi; Rahime, Femme Kurde de Turquie (1979) adlı video filmi ve 1974-1992 arası Avrupa'daki göçmen işçilerle ilgili diğer video çalışmaları; Gülsün Karamustafa'nın göçün etkilerini farklı katmanlarda araştırdığı video ve yerleştirmeleri; İpek Duben'in Şerife (1982) dizisi ve1990'lı ve 2000'li yıllarda küreselleşmenin getirdikleriyle beraber göçü konu edinen Esra Ersen ve Şükran Moral gibi kadın sanatçıların çalışmaları konu kapsamında anılabilir.

1980 sonrasında, yurt dışından geri dönüş, kentten köye geri dönüş, bulunduğumuz coğrafyada süren savaş-iç savaşlar ve totaliter yönetimlerden kaynaklı zorunlu göçler, mülteci akınları ve transit göçlerle göç hareketlerinin kapsamı genişlemiştir. Bugün Türkiye jeopolitik konumu itibariyle göç hareketleri konusunda kaynak ülke olmasının yanında önemli bir hedef ülke ve transit geçiş bölgesi konumundadır (Öztürk ve Boyacı, 2022). 1990'lı yıllar körfez savaşı ile Irak'tan, 2011'de başlayan Suriye İç Savaşıyla Suriye'den ve 2021 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'dan çekilmesi ve Taliban'ın yeniden yönetimi ele geçirmesiyle Afganistan topraklarından kitlesel göç dalgası devam etmektedir. Bugün yüzbinlerce Suriyeli ve Afgan, düzensiz göçmen olarak, Türkiye'de yaşamakta ve çalışmaktadır (Tümtaş, 2021). Aynı şekilde bugün Türkiye'de Suriyeli, Kongolu, Kübalı, İranlı, Moldovalı birçok sanatçı yaşamakta ve üretimlerine devam etmektedir.

Göç süreci farklı kültürlerin karşılaşması olup, bireylerin kültürel kimliklerinin birbirlerini etkilemelerine neden olmaktadır. Bu noktada, kimliğin yeniden inşa süreci hem bireyin hali hazırdaki kimlik formunu, hem göç edilen ülkedeki kültür değerlerini yansıtmakta hem de göç edilen ülkenin kültürel değerlerinde kendini gösterebilmektedir. Bu yüzden zamana ve mekâna göre değişebilme özelliğine sahip olan kimlik, göç edilen toplumun kültürel değerlerini tanıyıp onu içselleştirerek kendini toplum içerisinde tekrardan inşa eder (Öztürk, 2019). Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'de yaşamaya başlayan Halep şehrinin en ünlü vokalistlerinden Ahmed Shukri, Al-Quds Al-Arabi'ye yaptığı bir açıklamasında; Sanatçının Türkiye'deki yaşamında en büyük engelin dil olduğunu belirterek, fakat Suriyeli sanatçıların Türk toplumunu taklit etmeyi, yüreklerine ulaşmayı, onlara ve kültürlerine yakın bir şeyler yapmayı başardıklarını ifade etmektedir. Enjazaat (03.30.2016). 2020 yılında Türk Arap Medya Derneği ile Göç Sanatçıları Derneğinin düzenlediği "Yeni Hayat Yeni Sanat" teması ile Türkiye'ye yerleşen yaklaşık 200 sanatçı Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi'nde "Göç Sanatı" programında bir araya gelmiştir. Programın açılış konuşmalarında Türk Arap Medya Derneği Başkanı Turan Kışlakçı "Farklı kültürlerin karşılaşmasından yeni bir simyanın doğacağına inanıyoruz" diyerek özellikle bu karşılaşmalarda sanatın kültürel değişimlerde ve uyum sürecinde önemine, toplumlar arasındaki köprü görevine işaret etmektedir (Timeturk, 01.28.2020).

Öte yandan, göç ve mülteci kavramına olumlu bir katkı sunmak ve Türkiye'de yaşayarak üreten sanatçıları sanat dünyasına kazandırmaya yönelik "Göç Sanatçıları" gibi birçok sanat içerikli etkinlikler organize edildiği gibi mülteci sanatçıların bir araya gelerek üretimlerini gerçekleştirdiği **Arthere İstanbul ve Depo gibi sanat merkezleri faaliyet göstermektedir.**

SONUÇ

20. yüzyılın sonlarında birçok nedenden şehirlerarası, ülkeler arası hatta kıtalar arası göç hareketleri hızlanmıştır. Tarihte olduğu gibi göç hareketi toplumların mitoslarına, öykülerine, türkülerine bir tema olarak geçtiği gibi, günümüzde de edebiyattan sinemaya, fonetik sanatlardan çağdaş sanata kadar sanatın konusu olmaktadır. Sanatçıların toplumsal duyarlılıklardan veya yaşamsal deneyimlerinden kaynak alan göç olgusu; ötekileştirme, kimlik, sınırlar, özgürlük, yersizleşme - yurtsuzlaşma gibi kavramlarla konuya dikkat çekerek toplumsal bir bilinç ve duyarlılık oluşturma bağlamında yapıtlarda irdelenmektedir.

Öte yandan sanat bir iletişim aracı olarak bireylerin birbirleriyle kültürel alışverişini sağlar. Bu iletişim sürecinde, sanatçı gördüğünü ve yaşadığını göç edilen topluma yansıtır. Yani göç dönemlerinde sanat, kültürel karşılaşma sürecinde aracı görevi görerek bireylerin toplumsal uyumunu kolaylaştırır (Öztürk, 2019).

Göç sonrası sanatçının, farklı kültürlerle ilişki içerisinde olması ve farklı toplumlarda yaşamaya başlaması, sanatçının sanata bakış açısının ve dolayısıyla kimliğinin yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan göç, göç edilen toplumun sanatçılarının ve göçle gelen sanatçıların yapıtlarına tema olarak yansımaktadır. Sanatçılar yapıtlarıyla kültürel değerleri taşıyarak, kültürel uyumu desteklemeye ve iki kültür arasındaki farklılıkları ve bu farklılıklardan ortaya çıkan sorunları çözmede farkındalıklar yaratmaktadır.

Göç, sosyal ve ekonomik dönüşümlerin sonucunda ortaya çıktığı için bir sonuç, sosyal ve ekonomik dönüşümlere yol açtığı için de neden olarak çift kutuplu bir karaktere sahiptir (İçduygu vd. 1998: 38). Göç olgusu coğrafi yer değiştirmenin beraberinde sosyo-kültürel değişimlere neden olmaktadır. Sanatçılar konuyu farklı bakış açılarıyla ve tinsel, duygusal boyutlarından kavrayıp yapıtlarında yansıtarak toplumsal bilinci artırdıkları gibi zihinsel algıların genişlemesine ve toplumsal uyum süreçlerine olumlu yönde etki etmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Journal of International Social Research*, *5*(20).

Asar, M. (2015). 25.05.2015 tarihinde, 15. Uluslararası Ankara Öykü Günleri Kapsamında Yaptığı Konuşma Metni, https://www.academia.edu (03.03.2022)

Boyraz, B. (2016). 1923 Yunanistan - Türkiye Nüfus Mübadelesi, Millileştirme Politikaları ve Güncellenen Türk Resim Sanatı, *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt. 5, Sayı. 8,* 2707-2741

Boyraz, B. (2016). 1923 Yunanistan-Türkiye Nüfus Mübadelesi, Millileştirme Politikaları ve Güncellenen Türk Resim Sanatı. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 5*(8).

Çiçek, A. (2022). "Şeytan Tüyü": Düzensiz Bir Göçmenin Almanya'da Hayatta Kalma Stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (71), 59-74.

Çiçek, V. (2016). *19. Yüzyıl Sonrası Resim Sanatında Ve Türk Resminde Toplumsal Gerçekçi Eğilimler* (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey))

Demirci, M. H., & Cüneyt, K. U. R. T. Gülsün Karamustafa'nın Sanatında Gündelik Nesneye Odaklı Anlatılar. *Art-Sanat Dergisi*, (17), 83-101.

Doğanoğlu, M. (2022). Kimlik-içi Ötekileştirme: Türkiye'deki Suriyeli Göçmenler Örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences, 21*(1), 316-325.

Enjazaat (03.30.2016). https://enjazaat.org/tr/sanat-ve-kultur/1807 (03.01.2022)

Erkayhan, Ş., & Ödekan, A. (2009). Almanya'da Yeni Nesil Türk Sanatçılar ve Hayali Vatan: Türkiye. *İTÜDERGİSİ/b, 5*(1).

Germaner, S. (1968). Kuşağı Sanatçıları, Cumhuriyetin Yetmişbeş Yılında Kültür ve Sanat-Sempozyum Bildirileri 1999.

Girgin, F. (2017). Sanatta Göç Teması, IJSHS, 1 (1), 54-75.

Güler, M., & Demircan, D. (2022). Zorunlu Göç: Bağımlılık Açısından Riskli Bir Süreç. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(1), 1-14.

Güneş, F. (2012). Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika. *İktisadi Araştırmalar Vakfı*, 183-199.

Güreşci, E. (2010). Köyden Kente Göçün Köydeki ve Kentteki Yansımaları: Akpınar Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2*(2).

Güreşçi, E. (2010). Türkiye'de Kentten-Köye Göç Olgusu. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 11*(1), 77-86.

İçduygu, A., Sirkeci, İ., ve Aydıngün, I. (1998). Turkiye'de İc Goc ve İcgöçün İşçi Hareketine Etkisi. *Türkiye'de İç Göç, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfi*, 206-244.

İşcan Erdoğan, Y. (2019). *Düzensiz Göç ve AB Kapsamında Geri Kabul Anlaşmaları* (Doctoral dissertation).

Öztürk, A.K, (2019). Türkiye'deki Suriyeli Sanatçılar: Sanat Yoluyla Kimliğin Yeniden İnşası ve Uyum, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Öztürk, T., & Boyacı, E. (2022). Suriyeli Mülteci Krizinin Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkisine Yansıması: Dünya Sistemleri Analizi Üzerinden Bir Değerlendirme. *Alanya Akademik Bakış, 6*(1), 1809-1823.

Sağdıç May, D. (2015). *1980 Sonrası, Kadın İmgesinin Yazılı Medyada Kullanım Yöntemlerinin Türk Plastik Sanatına Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Doğuş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sirkeci, İ., & Yüceşahin, M. M. (2014). Editörden: Türkiye'de Göç Çalışmaları. *Göç Dergisi, 1*(1), 1-10.

Şahin, C. (2001). Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(2).

Timeturk (01.28.2020). https://www.timeturk.com/sanat-ve-edebiyat-dunyasi-goc-sanati-programinda-bulustu/haber-1343501 (03.01.2022)

Tümtaş, M. S. (2022). Türkiye'ye Düzensiz Afgan Göçü: Zorunlu Göç mü "İstila" mı?. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, *21*(1), 338-353.

EKLER

Görsel 1. Gülsün Karamustafa, "Yarabbi Sen Bilirsin", 1981.

Erişim Adresi: http://www.gazetemsi.com/arabesk-muzik-ve-resim-anlayisinin-turkiyedek-14737, 11.11.2017

Erişim Tarihi: 16.01.2022

Görsel 2. Nuri İyem, Göç, Tuval Üzerine Yağlıboya, 200x100 cm. 1970

Erişim Adresi: http://www.nuriiyem.com/eser/s1137-011/#

Erişim Tarihi: 16.01.2022

Görsel 3. Nedim Günsür, Gece Konducular ve İşçi Ailesi, Tuval Üzerine Yağlıboya, 50x107 cm. 1963

Erişim Adresi: http://www.beyazart.com/sanatci/Nedim-Günsür

Erişim Tarihi: 16.01.2022

Görsel 4. Neş'e Erdok, Otobüste, 200x160 cm, 1986 , Tuval Üzerine Yağlıboya

Erişim Adresi: http://www.neseerdok.com.tr/resimler.asp?g_id=20&s=1&r=121&l=

Erişim Tarihi: 16.01.2022

Görsel 5. Anny Öztürk ve Sibel Öztürk, "Yolculık Hazırlıkları"**, 2002, Yerleştirme, Almanya**

Erişim Adresi: https://annyundsibeloeztuerk.com/category/preparations-for-a-journey/

Erişim Tarihi: 16.01.2022

GÖÇ SONUCU ORTAYA ÇIKAN KÜLTÜREL ADAPTASYON SORUNU

THE CULTURAL ADAPTATION PROBLEM ARISING OUT OF MIGRATION

Dr. Öğr. Üyesi Yunus EKİCİ

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadirli Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Osmaniye, Türkiye

ORCID ID: 0000-0000-1630-06555

Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Rafet CAN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadirli Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Osmaniye, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2280-9268

ÖZET

Göç, kavram olarak toplumların bulundukları bir yerden siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel sebeplerden dolayı bir başka yere hareket etmelerine verilen genel bir isim ya da uluslararası bir olay olarak tanımlanır. Dünyada nüfus hareketleri her zaman olduğu gibi günümüzde de devam etmektedir. Tarihin belirli dönemlerinde insanların göç etmesinin başlıca nedenleri arasında; savaşlar ve toprak işgalleri, yeni verimli topraklar ve ekilebilir araziler geliştirme ihtiyacı, doğal afetler, dini, siyasi, sosyolojik ve kültürel nedenler gösterilebilir. Göç, insanlığın en eski dönemlerinden bu yana devam eden ve gelecekte de sürdürülebilecek olan ve aynı zamanda dünyanın her yerinde yaşanabilecek bir olgudur. Dünyanın farklı bölgeleri ekonomik olarak geliştikçe o bölgeler de insanları kendine çekmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, kaynak kıtlığını ortadan kaldırarak mevcut kaynaklar pahasına kalkınmalarına ek ivme katar. Göç süreçleri dünyanın kültürel, ekonomik ve medeni zeminde bütünleşmesine ve birleşmesine yol açmaktadır. İnsanlar kendi ülkelerinde ve diğer ülkelerde yaşamayı temel özgürlüklerinin ve doğal yaşam hakkının ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler. Gerçekleşen göç sayesinde kültürlerin karıştırılması, dünya ile birlikte kaynaklarının, maddi ve manevi kültürel mirasın ortak kullanımı ile birlikte kriterler oluşturulur. Göç süreçleri devletleri birbirine yaklaştırmakla birlikte aynı zamanda bölgesel siyasi ve kültürel entegrasyon sağlar. Çünkü göçmenler kültür ve siyasetin taşıyıcısı olarak rol oynamaktadır. Dolayısıyla devletlerarası siyasi ilişkilerin inşasında nesnel bir rol oynadıkları için politika yapıcılar haline gelirler. Bildiri göç edenler arasında özellikle kültürel ve gelenek farklılıklarından dolayı ciddi bir adaptasyon sorununun yaşandığını ve bu sorunun toplum içindeki olumsuzlukların yansımalarını analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Kültür, Sorunlar, Uyum.

ABSTRACT

Migration, as a concept, is defined as a general name given to the movement of societies from one place to another for political, social, economic and cultural reasons or an international event. Population movements in the world continue today as always. Among the main reasons for the migration of people in certain periods of history; wars and land occupations, the need to develop new fertile lands and arable land, natural disasters, religious, political, sociological and cultural reasons. Migration is a phenomenon that has been going on since the earliest times of humanity and can be sustained in the future and can also be experienced all over the world. As different parts of the world develop economically, those regions also attract people. Developed and developing countries eliminate resource scarcity, adding additional impetus to their development at the expense of available resources. Migration processes lead to the integration and unification of the world on cultural, economic and civilized grounds. People see living in their own country and in other countries as an integral part of their fundamental freedoms and the right to natural life. Criteria are created with the mixing of cultures, the common use of the world

and its resources, material and spiritual cultural heritage, thanks to the migration that has taken place. Migration processes bring states closer together, but also provide regional political and cultural integration. Because immigrants play a role as carriers of culture and politics. Hence, they become policy makers as they play an objective role in the construction of interstate political relations. The paper analyzes that there is a serious adaptation problem among the immigrants, especially due to cultural and tradition differences, and the reflections of this problem in the society.

Keywords: Immigration, Immigrant, Culture, Problems, Rapport.

GİRİŞ

Göç, insanların yaşamlarını devam ettirmek için sürekli veya geçici olarak bir başka yerleşim alanlarına yaptıkları bir değişim durumudur. Mekân değiştirme süreci olan göç, geniş ve kalıcı bir yapıya sahiptir. İnsanlık tarihinin tüm dönemleri süresince var olan göç, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel olarak toplumları etkileyen bir olaydır. Göç ile din, dil, gelenek, görenek, kültür gibi birçok açıdan birbirinden farklı geçmişlere sahip insanlar aynı mekânda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Ulusal sınır ölçütleri esas alındığında, ulusal sınırlar dahilinde meydana gelen göçler iç göçler olarak, ulusal sınırların dışında meydana gelen göçler ise dış göç ya da uluslararası göç olarak adlandırılmaktadır. Bir başka ifadeyle, uluslararası göç, yakın devletlere veya daha uzak coğrafyalara yapılan coğrafi yer değiştirme hareketini tanımlamak için ifade edilmektedir (Baş vd., 2017, 1681). Geniş anlam da siyasetin iç ve dış önemi ile de ilgilidir. Böylece göç hem yerel hem de eyaletler arası yasal düzenlemenin konusu haline gelebilmektedir (Nəsibov, 2014, 34).

Belli bir süreç içerisinde kente göç eden kesimler zaman içerisinde şehirleşmekte ve kendine has davranış ve yapıları benimseyebilmektedirler. Şehirleşmenin iki farklı boyutu mevcuttur; ekonomik yönden şehirlileşme ve sosyal yönden şehirlileşmedir. Ekonomik açıdan şehirlileşme; toplumun geçim kaynaklarını tamamıyla kente has işlerle temin etmesidir. Sosyal açıdan şehirleşme ise; kırlarda yaşayan insanların farklı konularda kentlere has tavır ve davranış şekillerini, sosyal ve manevi değer yargılarını benimsemeleridir (Şen, 2014, 249-250). Toplumsal yönden ele aldığımızda insan ve grubun farklı faktörler sebebiyle zaman ve mekânda yer değiştirmesi ile eyleme dönüşen, eylemin sona ermesinden sonra da etkileri devam eden bir süreçler bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Çakır, 2011, 131).

Göç, toplumu ekonomik, sosyal, kültürel, sağlık, politik gibi tüm bileşenleriyle etkileyen, kişileri yeni bir topluluğa götüren, dolayısıyla yeniden adaptasyon sorunlarıyla karşı karşıya bırakan bir mekân değiştirme hareketidir. İnsanların göç ettikleri ülkede kabul görmeleri, yeni yerleşim yerlerine adapte olmaları oldukça zor bir süreçtir. Kaybolma duygusu yaşamanın yanın sıra aileden, memleketinden, statü ve servetlerinden yoksunluk; bir tarafa atılmış olma hissi, kimliğe, değerlere, rollere bakışta karmaşa, göçmenlerin ruh sağlığını etkileyen önemli etmenlerdir. Bununla birlikte yeni yerleşim yerine uyum sağlayanlar, memleketlerine dönüşte de bir takım toplumsal uyumsuzluk ve kültürel farklılaşma sorunu yaşamaktadırlar. Birbirinden iki farklı toplumun karışımı yeni kültürler meydana getirmekte ve özellikle de ikinci ve üçüncü kuşaklar kimlik bunalımı ile karşılaşmaktadırlar (Bayraklı, 2007, 44).

Toplumların yaşamlarını sürdükleri yerleri terk etmelerinin sebebi sadece ekonomik nedenlerden ötürü değildir. Bunun yanında kültürel, siyasi, ülke içindeki iç savaş, baskı, iç çatışma vb. nedenlerde en az ekonomik sebepler kadar etkilemiş ve bu durum göç hareketlerine sebebiyet vermiştir. Ülke de meydana gelen savaş ve siyasi baskılardan ötürü memleketlerini terk eden insanlar yalnızca yoksul oldukları için değil aynı zamanda eğitim görmüş, işi olan ve hali hazırda çalışmakta olan insanlarda yurtlarını terk etmişlerdir. Siyasal ve sosyal bakımdan yurtlarından göç eden bireyler yerleştikleri yerlere kendi kültür, eğitim, din, yaşam tarzı, etnik yapıları vb. unsurları da beraberinde götürmektedirler (Günay vd., 2017, 40).

Göç, toplumsal bir süreç olarak yerleşme sisteminin değişen şartlara uyumunu temin etmektedir. Bir toplumun siyasal ve ekonomik dış münasebetlerinde meydana gelen değişmeler, toplumun ekonomik gelişmesi esnasında eşitsiz büyümeye bağlı olarak oluşan eşitsizlikler gibi sebeplerle yerleşme yapısı yeni şartlara uyum sağlamak zorundadır. İşte bu anlamda göç, bu uyumun toplumsal işleyişini meydana getiren unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Tümtaş-Ergun, 2016,1350).

GÖÇÜN YOL AÇTIĞI KÜLTÜREL ADAPTASYON SORUNU

Uyum sağlama ya da adaptasyon, canlıların içinde yaşamış olduğu ve etkileşim içinde kaldığı çevreye alışmasını ifade etmektedir. Her canlı gibi insanlar da kendilerini zaman içerisinde değişen doğal ve toplumsal çevreye adapte olmak zorunda hissetmektedirler. Bireyler için yeni bir uyum sürecini başlatan en önemli toplumsal olgulardan birisini göçler teşekkül etmektedir. Çoğu göçmen yeni yerleşim alanında, daha önceden hiç karşılaşmadığı birçok sıkıntı ve farklılıklarla karşılaşabilmektedir. Bilhassa derin kültürel farklılıkların yer aldığı ülkeler ya da bölgeler arasında yapılan uzun süreçli göçlerde, adapte olabilme sorunu daha belirgin hale gelebilmektedir. Göçle beraber yeni çevreye uyum, aile örgütlenmesi, ekonomik zorluklar, barınma şartları, giyim kuşam tarzı, gündelik yaşam ve kültür farklılıkları bu süreçte aşılması gereken önemli sorunlardır. Söz konusu sıkıntılar, zannedildiği gibi kolay ve kısa zaman içerisinde çözülememektedir. Bazı durumlarda bu süreçler yıllarca hatta bir kuşak süresince devam edebilmiştir. Bu süreç zarfının kısa veya uzun olmasını, büyük oranda göçmenler ile yerliler arasındaki münasebetler belirleyebilmektedir ki bu da büyük ölçüde tarafların kültür ve ekonomik seviyeleri ile yakından alakalıdır. Ayrıca toplumsal yapıdaki benzerlik ve farklılıklarının az ya da çok olması da bu süreçte önemli ölçüde etkili olabilmektedir. Aynı dili telaffuz eden, aynı inanca sahip, aynı kültür ve gelenek içinde yer alan ve benzer çevrelerden kopup gelen ve yine yakın çevrelerde yaşayan insanlar, yeni yerleşim alanlarına uyum sağlamak için fazla sıkıntı yaşamazken, büyük oranda birbirinden farklı kültür ve değerlere sahip olan insanlar, yeni mekânlarında ciddi sorunlarla karşılaşabilmektedirler (Deniz ve Etlan, 2009,482).

Uluslararası göçün devletler açısından büyük bir sorun şekline gelmesinin farklı nedenlerinden bir tanesi ‘farklı kültürlerden bireylerin göç ederek karşılaşmasından doğan uyum sağlama sorunu ve çatışma ortamını’ ortaya çıkarmasıdır. İşte bu çatışma ortamı ve uyum sağlama sorunu göç edilen devlette güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmektedir (Doğan, 2016, 41). Kültürel uyum ayrıca da gerçekleşen göçün türü ve koşullarından da birçok yönden etkilenmektedir (Heckman, 2015, 21). Özellikle İkinci Dünya Savaş’ından 1970’li yılların ortalarına kadar olan dönemlerde asimilasyon kavramından “entegrasyon” kavramına geçilmiştir. Yine bu dönemde önemli olan farklı kimliklerin asimilasyonun sıkıntılarının kavranması, farlılıkların öneminin bir düzeyde kabullenilmesi ve göçmen kimliklerinin bazı özelliklerinin yitirilmeden de adaptasyonun gerçekleşebileceği anlayışının kavranabiliyor olmasıdır (İçduygu vd., 2014, 66).

Bir devletin gelişim göstermesi ve geleceği için göç hareketleri şüphesiz ehemmiyetlidir. Yapılan göçlerden ötürü devletler devamlı değişim ve gelişim içerisinde dinamik ve karmaşık olgularla karşı karşıya kalmaktadırlar. Devletler bundan ötürü bilhassa savaş ve barış, sosyal ve kültürel, ekonomik, kentleşme gibi birçok unsurlar sebebiyle insanlar, kitleler ve benzeri gruplar için göç hareketleri bir kurtuluş olarak algılanmaktadır. Bu vaziyet ise göçün yönetilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmış ve ülkelerin bu kapsamda politika üretmesi, yasal, kurumsal düzenlemeler yaparak, sosyal hayat, kültürel boyut, istihdam ve konut üzerindeki etkisini daha aza indirme gereğini ortaya çıkarmaktadır. Göç dalgalarının farklı sebepler ve amaçlar ile günümüz dönemlerinde giderek artan bir vaziyet haline gelmesi de gündeme oturmuştur. Bu durum devletler için göç dalgasının sosyal, politik, ekonomik ve kültürel yönden ele alınması gerektiğini ortaya konulduğunu göstermektedir (Günay vd., 2017, 50).

Göç hareketleri her ne sebeple yapılmış olursa olsun göç edilen devletin yaşam tarzına mümkün olduğunca uyum sağlamak kaçınılmaz olmaktadır. Ancak uyum sağlamadaki kasıt kendi kültürüne gereken önemi vermemek olarak algılanmamalıdır (Aksoy, 2012, 299-300). Çünkü yeni bir kültürel ortamla karşılaşan göçmen ve mültecilerin göç esnasında uyum sorunlarını kavramak ve çözümlemek için kuramlar, modeller ve çeşitli çözüm önerileri ortaya çıkabilmektedir (Göregenli, 2014, 102).

Sosyal düzenin bozulan dengelerini tekrar sağlamak için meydana gelen bir işleyiş olarak ifade edilen göç, toplumların evrimi sırasında geçirdiği dönüşümlere paralel olarak meydana gelen tek taraflı bir uyum hareketi olarak kabul edilmektedir. Göç, nüfusu mekânda tekrardan dağıtarak ve iş gücünün, üretimi daha aktif kılacak biçimde dağılımını sağlayarak mekân organizasyonunun yeni koşullara uyumunda en önemli mekanizmalardan birisidir. Göç olayının yüzyıllardan beri devam eden mevcudiyeti içinde “yer değiştirme” eylemlerini görmek muhtemeldir. Fakat yer değiştirme olayını kabullenmekle birlikte göç olayı zaman içinde gelişip çeşitli manalar ve nitelikler kazanarak çeşitli kavramlar üretmiştir. Ekonomik, sosyal ve kültürel bazı faktörlerin tesiriyle meydana gelen göç olgusu,

yol açtığı sonuçlar neticesinde göç veren ve göç alan devletleri tesiri altına almaktadır. Bu etkileşim sonucunda göç, kavramsal olarak varlığını devam ettirmiş ve sonuçta her ülkede var olan bir olgu haline dönüşmüştür (Sayın vd., 2016, 2).

Göçe ait kuramların meydana gelmesindeki hâkim bakış açısı, göç vakasını genellikle, muhtemel yer değişiklikleri üzerine düşünen toplumların verdikleri kararlar açısından değerlendirilmektir. Bu manada oluşturulan göç kuramlarının sergiledikleri temel fikirlerin de çoğunlukla insanların göç kararlarını etkileyen fırsat ve sınırlılıklara dayanarak oluşturulduğu düşünülebilir. Fakat göç hareketinin esasında birçok farklı ekonomik, sosyal, kültürel, ailevi ve siyasi neden bulunabileceğinden günümüzde genel geçerliliğe sahip bir göç teorisinin mevcut olduğunu belirtmek, bu konuda genel, evrensel bir kavrayışa sahip olmak mümkün görünmemektedir. Göç kanunları, fizik kuralları gibi katı ve değişmez değildir. Bununla birlikte farklı disiplinlerin göç hareketine ait kavramsallaştırmalarının kuramsal altyapısı da birbirinden farklıdır. Göç teorilerinin genellikle; göç edilen yerin mesafesi, göç edilen yerde kalınan süre, göç edilen yerin ekonomik şartları, göç edilen yerin idari durumu, göç edilen yerdeki akrabalık ilişkileri ve sosyal ağlar, göç edenlerin kişisel özellikleri, göç edenlerin etnik kimlikleri, göç edenlerin cinsiyetleri vb. gibi öğelerden yola çıkarak varsayım oluşturdukları, makro, orta ya da mikro bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir (Özcan, 2017, 187).

Göçe maruz kalanlar ya da göç eden bireyler yerleşme, iş bulma ve kentte var olmayla ilgili sorunlarını kendi imkanlarıyla çözmek durumunda kalmaktadırlar. Bu sebeple bilhassa düşük gelir gruplarında akrabalık, hemşerilik, komşuluk münasebetleri gibi birincil ilişkiler devam etmektedir. Kırdan kente göç edenlerin kente uyum sağlayabilecek donanımlar (eğitim, uzmanlaşma, iş bölümü, barınma imkânı) olmadığı gibi göç ettikleri yaşam alanlarını tanımamakla birlikte aynı zamanda bir uyum sorunu da yaşamaktadırlar. Bu sebeple göç edenler kendi uyum stratejilerini de oluşturmak zorunda kalmışlardır (Başel, 2010, 298). Göçler bilhassa yoğun ve kontrolsüz şekilde yaşandığı dönemlerde kentin toplumsal, ekonomik, kültürel ve politik yaşamına damgasını vuran bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Göçler, sanayileşme ile beraber yoğun ve kontrolsüz bir şekilde yaşanmıştır. Göç alan kentlerde göçün ortaya çıkardığı tesirler genel anlamda kentlerin fiziki dokusuna, kent yönetimine, kentin kültürel yapısına yönelik olmaktadır (Koçak-Terzi, 2012, 178).

Yapılan araştırmalara göre doğanın ortasında, stres ve gürültüden uzak, kalabalığın olmadığı, toplumsal münasebetlerin yoğun olarak geçtiği, herkesin bir birine karşı samimi ve sıcak davrandığı, kimsenin birbirinin sorununa kayıtsız kalmadığı, günlük tarımsal işlerin yoğunluk kazandığı ve azda olsa üretici konumunda olduğu bir çevreden ayrılıp, gürültü ve kalabalığın arttığı, ikili ilişkilerin azaldığı, komşuluk ilişkilerinin hemen hemen yok denecek seviyede sınırlandığı yeni bir ortama gelmeleri ve en mühim olanı insanların üretici hüviyetlerini yitirip tüketici durumuna geçmeleri, özellikle göçün ilk yaşandığı yıllarda göçmenleri büyük bir çıkmaza sürükleyip götürmüştür. Yüzyıllarca süre içerisinde kazanılan ve gelenek hale gelen yaşam tarzlarından ve alışkanlıklarından kopmaları kendileri için oldukça zor olduğu görülmektedir. Göç ettikleri yerde yeni insanlar, yeni toplumsal yapılanmalar, yeni kültür ve anlayış, yeni yeme-içme ve giyinme alışkanlıkları ile yeni gündelik yaşam göç eden bireyleri değişime zorlayan büyük etmenler olmuştur (Deniz ve Etlan, 2009, 483). Aslında sosyal ve kültürel farklılıklar, bir göçmenin kendi tercihiyle benimsediği bir durum olmamakla birlikte zaruri bir etkendir (Cohen-Sirkeci, 2011, 31).

Genel itibariyle dilsel, kültürel, sosyal ve siyasal uyuşmazlıklara bir de ülke içerisindeki ekonomik sıkıntılar eklenince ayrıca da bir bütünleşememe meselesini beraberinde ortaya çıkarmıştır. Göçün sebep olduğu problemlerle mücadelede devlete ve kurumlara düşen rol sosyal ve ekonomik siyasetlerinde daha akılcı, esnek ve pragmatik bir sistem ortaya çıkarmaktır (Sayın vd., 2016, 4-5).

SONUÇ

Göçün temel belirleyici faktörleri içerisinde birey ve toplumsal yapı mevcuttur. Dolayısıyla göç hem göçü veren hem de göçü alan yerleşim yerindeki tüm sosyal yapıyı derinden etkileyebilmektedir. Göç, hem göç eden insan ve gruplar hem de göç alan milletler bakımından yeni bir sosyal münasebet şeklini zaruri hale getirmektedir.

İnsanlar göç edilen yere ya da yerleşilen yerde uyum sağlayamadıkları sürece göç eylemlerini tamamlanmış sayılmazlar. Çünkü gittikleri yerlere adapte olamamış kişi, aile veya kitleler her zaman için mevcut bir göçmen statüsündedirler. Dolayısıyla bu kişi veya kitleler ilk fırsatta tekrardan yer değiştirme eğiliminde olacaklardır. Hal böyle olunca aslında tüm dikkatlerin bilhassa sürecin başlangıç noktasına mekân olarak henüz harekete geçmeden önceki davranış biçimine odaklanması gerekmektedir. Bu tür süreçler gerçekleşmediği halde göç hareketi esasen gerçekleşemeyecektir. Esasen bütün göç süreçlerinin ve hareketlerinin temelinde kişinin veya ailenin davranışı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 5 (20), ss.292-303.

Baş, Melike, Molu, Birsel, Tuna, Halil İbrahim, Baş, İbrahim (2017). Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın ve Çocuk Yaşamına Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* 6 (3), ss:1680-1693.

Başel, H. (2010). İç Göçün Sonuçları ve İşgücüne Etkileri. *Journal of Social Policy Conferences*, Cilt 0, Sayı 51, ss.287-321. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9190, (Erişim Tarihi:11.03.2022).

Bayraklı, C. (2007). Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

Cohen, Jeffrey H. and Sirkeci, İbrahim (2011). Cultures of Migration: The Global Nature of Contemporary Movement, University of Texas Press Austin, Texas, USA.

Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:24, ss.129-142.

Deniz, O. ve Etlan, E. (2009). Kırdan kente göç ve göçmenlerin uyum süreci üzerine bir çalışma: Van örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), ss.472-498.

Doğan, M. (2016). Göç Olgusunun Ulusal Güvenlik Üzerine Etkileri. II. Uluslararası Ortadoğu Konferansları: Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu, (Editörler: H. Mustafa Paksoy, Kazım Sarıçoban, Elif Yildirimci, Özcan Özkan), Kilis.

Heckman, F. (2015). Integration und Migration. Wiesbaden. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-06980-3_2, (Erişim Tarihi: 12.03.2022).

Göregenli, M., Karakuş, P. (2014). Göç Araştırmalarında Mekan Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 (34), ss.101-115.

Günay, E., Atılgan, D., Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 7 (2), ss.37-60. http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/33603/372918, (Erişim Tarihi:11.03.2022).

Koçak Y., Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (3), ss.163-184.

İçduygu, A., Erder, S., Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere, Koç Üniversitesi Göç Araştırmalar Merkezi, İstanbul.

Nəsibov E. (2014). Miqrasiyanın Əsasları, Elm və Təhsil Nəşriyyatı, Bakü.

Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat Dergisi*, 2 (4), ss.183-21.

Sayın, Y., Usanmaz, A., Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,*18 (31), ss.1-13.

Şen M. (2014). Türkiye'de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi. *Çalışma ve Toplum Dergisi,* 1 (40), ss.231-256.

Tümtaş, M. S., Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (4), ss.1347-1359.

ANASINIFINDA YABANCI UYRUKLU AKRANLARIYLA EĞİTİM ALAN VE ALMAYAN ÇOCUKLARIN YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF CREATIVE THINKING SKILLS OF CHILDREN WHO EDUCATED WITH OR WITHOUT EDUCATED THEIR FOREIGN PEERS IN KINDERGARTEN

Bilim Uzm. Fatma Nur GEDİK

Gazi, Eğitim, Okulöncesi Eğitimi, Ankara, Türkiye

ORCID ID : https://orcid.org/0000-0003-4477-4780

Prof. Dr. Hatice BEKİR

Gazi, Eğitim, Okulöncesi Eğitimi, Ankara, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-9591-7660

Prof. Dr. Ayşe Sanem ŞAHLI

Hacettepe, SMYO, İşitme ve Konuşma Eğitim Ünitesi, Ankara, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5050-8994

ÖZET

Araştırmanın amacı, anasınıfında yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerilerini incelemektir. Araştırma tarama modelinde planlanmıştır. Çalışma grubunu Gaziantep ili Şehitkâmil merkez ilçede yer alan bir ilkokul bünyesinde anasınıfına devam eden 101 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu", "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT)"kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların TYDT alt boyut değerlerinin biribirine yakın olduğu görülmüştür. Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alma ve almama durumu açısından TYDT alt boyutlarında ve toplam şekilsel puanlarında anlamlı farklılık oluşmamıştır. Cinsiyet değişkeni açısından yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların TYDT alt boyutlarında fark ortaya çıkmamıştır. Yaşın, yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların TYDT; başlıkların soyutluğu alt boyutları ve toplam şekilsel puanlarında, yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların ise akıcılık ve orijinallik alt boyutlarında etkili olduğu görülmüştür. Anne öğrenim durumu açısından yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların TYDT; alt boyut puanlarında ve toplam şekilsel puanlarında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

Anahtar sözcükler: Yaratıcı düşünme, anasınıfı, yabancı uyruklu

ABSTRACT

The study aims to examine the creative thınkıng skılls of chıldren who received educated wıth or wıthout theır foreıgn peers ın kındergarten. The research is planned in the screening model. The study group consists of 101 children attending kindergarten in an elementary school located in the central district of Şehitkamil, Gaziantep province. "General Information Form" and "Torrance Creative Thinking Test (TYDT)" were used as data collection tools in the research. As a result, it was found that the TYDT sub-dimension values of children who received an education with their foreign national peers and did not receive it were not very high. In terms of the status of receiving and not receiving education with foreign-born peers, there were no significant differences in the sub-dimensions of the TYDT and its total shapical scores. In terms of the gender variable, there was no difference in the TYDT sub-dimensions of children who received an education with their foreign-born peers and did not receive it. It has been observed that age is effective in the sub-dimensions of the abstractness of titles and their total shapical scores of the children who study with their foreign national peers, and the sub-dimensions of fluency

and originality of the children who do not study with their foreign national peers. In terms of maternal education status, there was no significant difference in the TYDT; sub-dimension scores and total shapical scores of children who received an education with foreign national peers and did not receive it.

Keywords: Creative thinking, kindergarten, foreign national

*Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tamamlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Okul öncesi dönem düşünme becerilerinin gelişiminin temelinin atıldığı bir gelişim dönemidir. Yaşamın bu dönemi (0-66 ay) birçok kritik evreyi içerdiği gibi yaratıcı düşünme becerisinin gelişimi açısından da önemlidir. Eğitim ortamının yaratıcı düşünmeye imkân sağlaması çocuğun öğrenmeye karşı daha istekli ve olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktadır (Tok ve Sevinç, 2012).Yaratıcı düşünme becerisinin gelişiminde; sosyal ve fiziksel çevre koşulları, aile, eğitim programları, okul, öğretmen, akran ve arkadaş grupları gibi birçok faktör etkendir(Yeşilyurt, 2020).Bu faktörlerin değişimine bağlı olarak yaratıcı düşünme becerisi olumlu veya olumsuz etkilenecektir. Bu bağlamda, Arap Baharı sonrası Türkiye'ye göç eden, başlarda "geçici misafirlik" olgusuyla hareket eden, fakat zamanla statüleri kalıcılığa doğru evrilen Suriyeliler eğitim ortamlarının da değişmesine neden olmuştur. Her birey gibi yabancı uyruklu bireylerinde eğitimlerinde fırsat eşitliğinden yararlanma payı bulunmaktadır. Yabancı uyruklu bireylerin sosyal hayata uyum sağlamalarında eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Durum böyle olunca Türkiye'nin temel eğitim düzeyindeki öğrenci sayısında artış gerçekleşmiştir (Göç İdaresi, 2016). Artışa bağlı olarak okul öncesi eğitim sınıflarında da artan yabancı uyruklu çocuk sayısı ve bu çocukların sosyal hayata uyumlarının sağlanması okul ve sınıf ikliminde değişikliklerin meydana gelmesine neden olmuştur (Duman, 2019). Sonuç olarak yaşanan bu değişimler yerli çocukların yabancı uyruklu çocuklarla aynı eğitim ortamlarını paylaşmasına fırsat vermektedir. Bu eğitim şeklinin hem yabancı uyruklu hem de yabancı uyruklu olmayan gruplar üzerinde olumlu ya da olumsuz çeşitli etkileri bulunabilmekte özellikle Türkiye'de yabancı uyruklu akranlarıyla aynı sınıfta eğitim alma Türk çocuklarının ailelerinin tepkisine neden olabilmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada "Anasınıflarında yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Anasınıflarında yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerilerini betimlemeyi amaçlayan tarama modeli niteliğinde bir çalışmadır. Tarama çalışması, olayları, var olduğu şekliyle betimleme amacıyla gerçekleştirilir (Karasar, 2012).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu uygulama izni alınan ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili Şehitkâmil merkez ilçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı bir ilkokul bünyesinde bulunan 3 anasınıfında Suriye ve Mısırlı yabancı uyruklu akranlarıyla aynı sınıfta eğitim alan 59 çocuk ve 2 anasınıfında yabancı uyruklu akranı olmayan 42 çocuk olmak üzere beş-altı yaş toplam 101 çocuk oluşturmuştur.

Çalışma grubunu oluşturan çocukların demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır

Tablo1. Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları

	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocuklar		Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocuklar	
	n	%	n	%
Kadın	30	50,80	22	52,40
Erkek	29	49,20	20	47,60
Toplam	59	100,0	42	100,00
60-64 Ay	29	49,20	24	57,10
65-69 Ay	23	39,00	13	31,00
70-73 Ay	7	11,90	5	11,90
Toplam	59	100,00	42	100,00
Anne Öğrenim Durumu				
İlkokul-Ortaokul mezunu	12	20,30	11	26,20
Lise mezunu	33	55,90	13	31,00
Üniversite mezunu	14	23,70	18	42,90
Toplam	59	100,00	42	100,00
Baba Öğrenim Durumu				
İlkokul-Ortaokul mezunu	10	16,90	5	11,90
Lise mezunu	22	37,30	17	40,50
Üniversite mezunu	27	45,80	20	47,60
Toplam	59	100,00	42	100,00

Tablo 1 incelendiğinde yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların %50.80'inin kız , %49.20'sinin erkek olduğu, yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların ise %52,40'ının kız, %47,60'ının ise erkek olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların %49,20'si 60-64 aylık, %39'u 60-65 aylık, % 11,9'u 70-73 aylıktır. Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların ise %57,10'u 60-64 aylık, %31'i 60-65 aylık, % 11,9'u 70-73 aylık çocuklardan oluşmaktadır.

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların % 20,30'unun annesinin ilkokul-ortaokul mezunu, % 55,90'unun lise mezunu, % 23,70'inin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların ise % 26,20'sinin annesi ilkokul-ortaokul mezunu, % 31,00'ının lise mezunu, % 42,90'ının üniversite mezunudur. Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların % 16,90'ının babası ilkokul-ortaokul mezunu, % 37,30'ının lise mezunu, % 45,80'inin ise üniversite mezunudur. Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların ise % 11,90'ının ilkokul-ortaokul mezunu, % 40,50'sinin lise mezunu,% 47,60'ının üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu", "Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT)" kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu; araştırmaya katılan çocukların yaş, cinsiyet, anne öğrenim durumu gibi demografik bilgilerini ortaya koymaya yönelik araştırmacı tarafından hazırlanmış formdur.

Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (TYDT), E.P.Torrance tarafından 1966 yılında geliştirilmiştir. Testin Türkçeye çevrilmesi ve uyarlaması Aslan (1999, 2001, 2004; Aslan ve Puccio, 2006) tarafından yapılmıştır. TYDT, anaokulundan itibaren yetişkinlik dönemine kadar uygulanabilen bir testtir. Bu bakımdan test, bu araştırmada yer alacak olan öğrencilerin yaşları için uygundur. Test A ve B olmak üzere iki ayrı paralel formdadır, her bir form sözel ve şekilsel alt testlerden meydana gelmiştir. Aslan (2004), testin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirliklerini incelediği çalışmada okul öncesi grubu okuma yazma bilmediğinden okul öncesi dönem yaş grubu için sözel test uygulamadığını ve şekilsel yaratıcılık güvenirlik katsayılarının ise Cronbach Alfa değeri .72 şekilsel toplam yaratıcılık ve yaratıcı kuvvetler listesi puan türü için .74 olarak belirlenmiştir. Yapı geçerliği analizlerinde elde tüm puan türleri için anlamlı istatistiki korelasyon katsayıları elde edilmiştir.

Bu çalışmada kullanılan Şekilsel Form A üç faaliyetten oluşmaktadır. Birinci faaliyet amorf bir şekil içermektedir, çocuktan bu şekli kullanarak bir resim yapması, bir hikâye oluşturarak ona bir başlık vermesi istenir. İkinci faaliyet, yarım bırakılmış 10 adet şekil içermektedir. Çocuktan bu şekilleri

tamamlaması ve isimlendirmesi istenir. Üçüncü faaliyet ise 30 adet birbirine paralel ikişerli çizgilerden oluşmaktadır ve çocuktan elinden geldiği kadar bu çizgilerden değişik nesneler, şekiller oluşturacak biçimde resimler yapması ve bunlara başlık bulması istenir.

Verileri Analizi

Verilerin analizinde ilk olarak TYDT çözümlenerek akıcı puanlama kâğıdına geçirilmiştir. Testte yer alan her bir faaliyet için puanlama rehberinde yer alan ilgili kriterlere göre puan verilip akıcı puanlama kâğıdına kaydedilmiştir.

Daha sonra TYDT ölçeğine ait veriler bir istatistik programına işlenmiştir. Verilerin analizi öncesi ölçeğe ilişkin z puanları hesaplanmış bir çocuğun puanı 2, 5'ten büyük olduğu için uç değer kabul edildiğinden verilerden silinmiş, analizler 101 çocuk üzerinden yapılmıştır.

"Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme düzeyleri nasıldır?" alt amaca yönelik her iki grupta bulunan çocukların yaratıcı düşünme düzeylerini belirlemeye yönelik tanımlayıcı analizler için ham puan ortalamalarının, standart sapma ve minumum-maksimum değerleri hesaplanmıştır.

"Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alma durumu ile çocukların yaratıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" alt amaç için önce Kolmogorov- Smirnov (K-S) normallik analizi uygulanmıştır. Analiz sonucu veriler normal dağılım göstermediğinden veriler parametrik olmayan test tekniklerinden Mann Whitney U testi kullanılarak incelenmiştir

"Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların cinsiyet, yaş, anne öğrenim durumu değişkenleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" Alt amaca yönelik olarak iki faktörlü varyans analizi (Two Way Anova) kullanılması planlanmış ve yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alma değişkeni ile cinsiyet, yaş ve anne eğitim değişkenlerinin oluşturduğu alt boyut ve ölçek toplam puanının normalliği anasınıflarında yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alanların (n=59) Kolmogrov-Smirnov, eğitim almayanların (n=42) ise Shapiro-Wilks ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucu veriler normal dağılım göstermediğinden ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyet, yaş ve anne öğrenim değişkenlerine göre farklılık gösterme durumu iki faktörlü varyans analizi (Two Way Anova) ile incelenememiştir. Bu nedenle farklılık analizlerinde anasınıflarında yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan (n=59) ve almayan (n=42) çocuklar iki ayrı grup halinde parametrik olmayan test tekniklerinden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Kruskal Wallis testi sonucu anlamlı çıkan farklılıklarda grup farklılıklarını inceleyebilmek amacıyla Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

ARAŞTIRMA ve BULGULAR

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme testi alt boyutları ve toplam şekilsel puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2 'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Yaratıcı Düşünme Testi Alt Boyutları ve Toplam Şekilsel Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

		Akıcılık	Orijinallik	Başlıkların soyutluğu	Zenginleştirme	Erken kapanmaya direnç	Yaratıcı kuvvetler listesi	Yaratıcı düşünme becerileri
Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	X̄	-0,13	-0,14	0,01	0,03	0,03	-0,13	-0,17
	SS	1,05	0,98	0,99	1,11	0,96	0,98	1,36
	Min.	-2,34	-1,69	-0,75	-2,80	-0,33	-1,40	-2,54
	Max.	1,64	1,93	3,15	2,28	5,96	2,66	3,69
Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	X̄	0,19	0,20	0,00	-0,01	-0,03	0,20	0,27
	SS	0,91	1,02	1,03	0,82	1,07	1,01	1,35
	Min.	-1,54	-1,52	-0,75	-2,80	-0,33	-1,40	-1,95
	Max.	1,48	2,63	2,18	1,52	5,96	2,50	4,26

Tablo 2'ye göre yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi alt boyutları açısından aldığı puan değerleri akıcılık (0-25) arasında değer alırken ham puan ortalaması

$\bar{X}$= 13,86; orijinallik alt boyutunda (0-21) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 8,98; başlıkların soyutluğu (0-4) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 0,77; zenginleştirme (1-21) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 12,11; erken kapamaya direnç (0-5) ham puan ortalaması $\bar{X}$= 0,28; yaratıcı kuvvetler listesi alt boyutunda (1-27) arasında değer alırken ham puan aritmetik ortalaması $\bar{X}$= 9,16 ve toplam şekilsel puan z değerinin -0,17 olduğu görülmektedir.

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi alt boyutları açısından aldığı puan değerleri akıcılık (5-24) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 15,92; orijinallik alt boyutunda (1-25) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 5,91; başlıkların soyutluğu (0-3) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 0,76; zenginleştirme (1-18) arasında değer alırken ham puan ortalaması $\bar{X}$= 11,97; erken kapamaya direnç (0-5) ham puan ortalaması $\bar{X}$= 0,23; yaratıcı kuvvetler listesi alt boyutunda (1-26) arasında değer alırken ham puan aritmetik ortalaması $\bar{X}$= 11,28 ve toplam şekilsel puan z değerinin 0,27 olduğu görülmektedir.

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme testi alt boyutları ve toplam şekilsel puanlarının fark analizleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Yaratıcı Düşünme Testi Alt Boyutları ve Toplam Şekilsel Puanlarının Fark Analizleri

		n	Sıra Ortalaması	X^2	p
Akıcılık	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	47,27	1019,000	0,129
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	56,24		
	Toplam	101			
Orijinallik	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	47,38	1025,500	0,140
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	56,08		
	Toplam	101			
Başlıkların Soyutluğu	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	51,68	1199,000	0,760
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	50,05		
	Toplam	101			
Zenginleştirme	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	51,64	1201,500	0,795
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	50,11		
	Toplam	101			
Erken Kapanmaya Direnç	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	52,65	1141,500	0,301
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	48,68		
	Toplam	101			
Yaratıcı kuvvetler listesi	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	46,43	969,500	0,063
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	57,42		
	Toplam	101			
Toplam Şekilsel Puan	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan	59	46,69	984,500	0,079
	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan	42	57,06		
	Toplam	101			

*p<,05

Tablo 3'e göre Torrance Yaratıcı Düşünme Testi; akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi ve toplam şekilsel puan alt boyut puanları yabancı uyruklu akranlarla eğitim alma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>,05).

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme testi ve alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre fark analizleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Yaratıcı Düşünme Testi ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Fark Analizleri

		Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan				Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan			
	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	U	p	n	Sıra Ortalaması	U	p
Akıcılık	Kız	30	29,88	431,500	0,958	22	22,98	187,500	0,410
	Erkek	29	30,12			20	19,88		
	Toplam	59				42			
Orijinallik	Kız	30	26,50	330,000	0,111	22	22,80	191,500	0,471
	Erkek	29	33,62			20	20,08		
	Toplam	59				42			
Başlıkların soyutluğu	Kız	30	28,47	389,000	0,445	22	19,45	175,000	0,200
	Erkek	29	31,59			20	23,75		
	Toplam	59				42			
Zenginleştirme	Kız	30	30,22	428,500	0,921	22	23,91	167,000	0,177
	Erkek	29	29,78			20	18,85		
	Toplam	59				42			
Erken kapanmaya direnç	Kız	30	27,98	374,500	0,190	22	19,91	185,000	0,117
	Erkek	29	32,09			20	23,25		
	Toplam	59				42			
Yaratıcı kuvvetler listesi	Kız	30	27,23	352,000	0,207	22	21,77	214,000	0,880
	Erkek	29	32,86			20	21,20		
	Toplam	59				42			
Toplam şekilsel puan	Kız	30	27,10	348,000	0,187	22	22,52	197,500	0,571
	Erkek	29	33,00			20	20,38		
	Toplam	59				42			

*p<,05

Tablo 4'e göre yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerileri ölçeği akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi alt boyut ve toplam şekilsel puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>,05).

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme testi ve alt boyutlarının yaş değişkenine göre fark analizleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Yaratıcı Düşünme Testi ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Fark Analizleri

		Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan					Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan				
	Yaş	n	Sıra Ortalaması	X^2	p	Anlamlı Farklılık	n	Sıra Ortalaması	X^2	p	Anlamlı Farklılık
Akıcılık	60-64 Ay	29	27,28	2,303	0,316		24	16,31	11,711	**0,003**	70-73 Ay>65-69 Ay ve
	65-69 Ay	23	34,24				13	26,19			
	70-73 Ay	7	27,36				5	34,20			
	Toplam	59					42				
Orijinallik	60-64 Ay	29	26,45	3,208	0,201		24	16,02	11,258	**0,004**	70-73 Ay> 60-64 Ay ve 60-64 Ay
	65-69 Ay	23	34,93				13	28,73			
	70-73 Ay	7	28,50				5	29,00			
	Toplam	59					42				
Başlıkların soyutluğu	60-64 Ay	29	24,12	8,163	**0,017**	70-73 Ay> 60-64 Ay	24	23,46	2,326	0,313	
	65-69 Ay	23	35,09				13	17,77			
	70-73 Ay	7	37,64				5	21,80			
	Toplam	59					42				
Zenginleştirme	60-64 Ay	29	27,07	2,129	0,345		24	18,52	3,701	0,157	
	65-69 Ay	23	34,00				13	24,46			
	70-73 Ay	7	29,00				5	28,10			
	Toplam	59					42				
Erken kapanmaya direnç	60-64 Ay	29	31,07	2,010	0,366		24	20,67	0,908	0,635	
	65-69 Ay	23	30,48				13	22,31			
	70-73 Ay	7	24,00				5	23,40			
	Toplam	59					42				
Yaratıcı kuvvetler listesi	60-64 Ay	29	25,22	5,128	0,077		24	21,69	1,649	0,438	
	65-69 Ay	23	36,04				13	18,96			
	70-73 Ay	7	29,93				5	27,20			
	Toplam	59					42				

	60-64 Ay	29	24,83					24	19,83		
Toplam şekilsel puan	65-69 Ay	23	36,83	6,287	**0,043**	65-69 Ay	Ay>60-64	13	20,85	3,608	0,165
	70-73 Ay	7	29,00					5	31,20		
	Toplam	59						42			

*p<,05

Tablo 5 incelendiğinde yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi; akıcılık, orijinallik, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir (p>,05).Sınıfında yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi; başlıkların soyutluğu alt boyutları ve toplam şekilsel puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık yarattığı bulunmuştur (p<,05). Bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan "Mann Whitney-U" testi sonucunda başlıkların soyutluğu alt boyutunda 70-73 aylık çocuklar ile 60-64 aylık çocuklar arasında 70-73 aylık çocuklar lehine, toplam şekilsel puanında ise 65-69 aylık 60-64 aylık çocuklar arasında 65-69 aylık çocuklar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur(p<,05).

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi; başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi alt boyut puanları ve toplam şekilsel puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir (p>,05).

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların testin; akıcılık ve orijinallik alt boyut puanlarının ise yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<,05). Bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan "Mann Whitney-U" testi sonucunda ölçeğin akıcılık alt boyutunda 70-73 aylık çocuklar ile 65-69 aylık çocuklar arasında 70-73 aylık çocuklar lehine, orijinallik alt boyut puanında ise 60-64 Aylık, 65-69 Aylık ve 70-73 aylık çocuklar arasında 70-73 aylık çocuklar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<,05).

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme testi ve alt boyutlarının anne öğrenim durumuna göre fark analizleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Yaratıcı Düşünme Testi ve Alt Boyutlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre Fark Analizleri

	Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan					Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan			
	Anne Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	X^2	p	n	Sıra Ortalaması	X^2	P
Akıcılık	İlk-Ortaokul	12	23,46	1,686	0,430	11	17,50	2,373	0,305
	Lise	33	32,36			13	22,19		
	Üniversite	14	30,04			18	23,44		
	Toplam	59				42			
Orijinallik	İlk-Ortaokul	12	27,08	2,195	0,334	11	23,77	0,509	0,775
	Lise	33	31,18			13	17,35		
	Üniversite	14	29,71			18	23,11		
	Toplam	59				42			
Başlıkların soyutluğu	İlk-Ortaokul	12	30,75	2,185	0,335	11	19,73	1,747	0,418
	Lise	33	31,76			13	25,19		
	Üniversite	14	25,21			18	19,92		

	Toplam	59				42			
Zenginleştirme	İlk-Ortaokul	12	33,42	7,949	0,219	11	12,68	1,661	0,436
	Lise	33	30,80			13	23,92		
	Üniversite	14	25,18			18	25,14		
	Toplam	59				42			
Erken kapanmaya direnç	İlk-Ortaokul	12	35,88	6,632	0,236	11	19,00	6,394	0,061
	Lise	33	26,59			13	25,54		
	Üniversite	14	33,00			18	20,11		
	Toplam	59				42			
Yaratıcı kuvvetler listesi	İlk-Ortaokul	12	34,13	1,792	0,408	11	17,50	0,951	0,622
	Lise	33	29,39			13	24,08		
	Üniversite	14	27,89			18	22,08		
	Toplam	59				42			
Toplam şekilsel puan	İlk-Ortaokul	12	33,04	2,640	0,267	11	16,41	0,580	0,748
	Lise	33	29,76			13	24,00		
	Üniversite	14	27,96			18	22,81		
	Toplam	59				42			

Tablo 6 incelendiğinde yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi; akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapamaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi ve toplam şekilsel puanı alt boyutlarında anne eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>,05).

SONUÇ

Araştırmanın sonucunda yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların TYDT alt boyutları; akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapamaya direnç ve yaratıcı kuvvetler listesi puan değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür.

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alma durumu açısından TYDT; akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme, erken kapanmaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi ve toplam şekilsel puan alt boyut puanları anlamlı farklılık çıkmamıştır. Buna göre sınıfında yabancı uyruklu akranlarının bulunup bulunmamasının çocukların yaratıcı düşünme becerileri üzerinde farklılığa neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşın, yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan çocukların TYDT; başlıkların soyutluğu alt boyutları ve toplam şekilsel puanlarında, yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim almayan çocukların ise akıcılık ve orijinallik alt boyutlarında etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, anne öğrenim durumu gibi değişkenlerin yaratıcı düşünme becerisini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA

Yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alan ve almayan çocukların TYDT alt boyutlarının minimum, maksimum ve ortalama puan değerleri incelendiğinde her iki grubunda yaratıcılığının çok yüksek olmadığı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde, okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeylerinin vasat düzeyde orta sayılabilecek seviyede olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar bulunmaktadır (Ceylan,2008; Çeliköz, 2017; Özkan, 2016; Yuvacı, 2017). Alan yazın incelendiğinde Cheng ve Leung (2013), farklı kültürlerden insanları bir araya getirerek yaptıkları araştırmalarında kültürel mesafenin artışı birbirlerine yakın olan kültürlere göre yaratıcılıkta daha fazla artışa neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca iki dilli yabancı uyruklu çocukların yaratıcı düşünme becerileri üzerine yapılan çalışmalarda (Cho ve Kim, 1999; Okoh, 1980) iki dilli yabancı uyruklu çocukların her iki kültürü de taşımasından dolayı diğer çocuklara göre daha yaratıcı oldukları ve yaratıcılık açısından avantajlı bir

durum sağladıkları belirtilmektedir. Bu çalışmada yabancı uyruklu akranlarıyla eğitim alma ve almama durumunun yaratıcı düşünmede fark oluşturmamasının bir nedeni olarak iki kültür arasındaki benzerliklerin fazla olması gösterilebilir.

TYDT' nin başlıkların soyutluğu alt boyutları ve toplam şekilsel puanlarının alt boyutlarında yaşa göre anlamlı farklılık görülmüştür. Torrance (1961) yaratıcılığın bazı yaşlarda arttığı bazı dönemlerde düşüşe geçtiğini ifade etmektedir. Yaş arttıkça yaratıcı düşünmenin akıcılık becerilerinin geliştiği ve yaşın olumlu yaratıcılığı etkilediği belirtilmektedir (Aydın, 2019; Kontaş, 2015; Kuçlu, 2018).

Anne öğrenim durumunun yaratıcı düşünme becerisine etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde anne öğrenim durumunun yaratıcı düşünme becerisinin gelişiminde etkili olmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar bulunmaktadır (Gökmen, 2017; Saygın, 2004).Çocuğun yaratıcılığının gelişebilmesi için ebeveynlerin çocuk üzerindeki kontrollerini minimum seviyeye indirmesi gerektiği, kısıtlayıcı bir tutum sergilememeleri gerektiği ifade edilmektedir (Eroğlu,2017; Erbay ve Çağdaş, 2007). Çeliköz (2017) eğitimli ebeveynlerin sosyoekonomik imkânlarının da iyi olması kaydıyla çocuklarına yönelik yaratıcılık becerilerini destekleyici bilgi, tutum ve tavır sergilemelerinin yaratıcı düşünme becerisine olumlu katkı sağlayacağını belirtmiştir.

ÖNERİLER

Bu çalışma yaratıcı düşünme becerisini ölçmektedir. Yaratıcı performansa dayalı müzikal yaklaşımların (Orff Schulewerke Yaklaşımı vb.) çocuğun yaratıcı performansını ortaya koyduğu yabancı uyruklu öğrencileri de içeren çalışmalar yapılabilir.Ayrica yabancı uyruklu ve Türk çocuklardan oluşan küçük gruplar yapılarak yaratıcı ürün ortaya koyma ve değerlendirme çalışması yapılabilir.Böylelikle farklı kültürlerin yaratıcı ürün oluşturmadaki etkisi incelenebilir.Anne -babalar ve öğretmenlere çok kültürlü eğitimin önemi ve göçmen ve mültecilere karşı oluşan önyargı konulu seminerler düzenlenebilir. Bu çalışmada ölçme aracının analizinin uzun sürmesi çalışma grubunu belli sayıda çocukla sınırlandırılmasına neden olmuştur. Yabancı uyruklu öğrenci sayısının daha fazla olduğu gruplarla çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aslan, A. E & Puccio, G.J.(2006). Developing and testing a Turkish version of Torrance tests of creative thinking: a study of adults. *Journal of Creative Behavior, Massachusetts, 40* (3), 163-178.

Aslan, A. E. (2004). *Torrance tests of creative thinking (Form A) nursery age level Turkish version.* Istanbul: Yapa Kültür

Aslan, A.E. (1999). *Adaptation of Torrance test of creative thinking,* International Conference on Test Adaptation Proceedings, George Town University.Washington D.C.

Aslan, E. (2001). Torrance yaratıcı düşünce testi'nin Türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 14*(14), 19-40

Aydın, A.R. (2019). *Çocuk evlerinde yaşayan çocukların dil gelişim düzeyleri ile yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir

Ceylan, E. (2008). Okulöncesi eğitime devam eden 5–6 yas çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Cheng, C. Y., & Leung, A. K. Y. (2013). Revisiting the multicultural experience–Creativity link: The effects of perceived cultural distance and comparison mindset

. *Social Psychological and Personality Science, 4(4),* 475-482.

Cho, B. & Kim, J. (1999). The Improvement of children's creativity through Korean Picture Books. *Child Education, 75*(6), 337-341.

Duman, D. (2019). Türkiye'de Göçmenlere Yönelik Entegrasyon Politikalarinin Eksikliğinin Değerlendirilmesi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, *8*(2), 44-67.

Çeliköz, N. (2017). Okulöncesi dönem 5-6 yaş çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1- 25

Erbay, F. & Çağdaş, A. (2007). Annelere ilişkin bazı değişkenlerin 5-6 yaş çocuklarının yaratıcı düşüncelerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *9*(1), 58-79.

Eroğlu, Ö. (2017). *Çocuk ve yaratıcılık*. İstanbul: Tekhne

Göç idaresi (2016). https://www.goc.gov.tr/raporlar3 sitesinden erişilmiştir

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* . Ankara: Nobel.

Kontaş, T. (2015). *5-11 yaş arası çocukların zihin teorisi ve yaratıcılık yetenekleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Kuçlu, E. (2018). *Altı-on yaş arasındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılması.* (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Okoh, N. (1980). Bilingualism and divergent thinking among Nigerian and Welsh school children. *The Journal of Social Psychology*, *110*(2), 163-170.

Özkan, H. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları.* (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Tok, E., & Sevinç, M. (2012). Düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, *37*(164).

Torrance, E. P. (1961). Factors affecting creative thinking in children: An interim research report. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, *7*(3), 171-180.

Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *15*(25), 3874-3915.

Yuvacı, Z. (2017). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi. (*Doktora tezi) https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

GÖRSEL MEDYADA BULGAR GÖÇÜNÜN YANSIMALARI YENİDEN DOĞMAK DİZİSİ VE CEP HERKÜLÜ: NAİM SÜLEYMANOĞLU FİLMİ

REFLECTIONS OF BULGARIAN EMIGRATION IN VISUAL MEDIA THE REBORN SERIES AND POCKET HERCULES: A FILM BY NAIM SULEYMANOGLU

***Hüseyin MERTOL*[1]**

[1]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Tokat, Türkiye

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8048-0814

***Yunus ERGÜN*[2]**

[2]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Coğrafya ABD, Tokat, Türkiye

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-2989-6073

***Buğra KAŞ*[3]**

[3]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Meslek Yüksekokulu, Yabancı Diller ve Kültürler Bölümü, Tokat, Türkiye

[3]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8529-6298

ÖZET

Göç her ne kadar mekânsal yer değiştirme olarak ifade edilse de göç sürecinin getirdiği sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlar yadsınamaz derecededir. Bireylerin veya toplulukların göç sürecinde karşılaştıkları zorluklar uluslararası boyutta çözüm bekleyen önemli konulardan birisidir. Dolayısıyla medyanın toplumsal hayatın her alanında yer alması göç sürecinin işlenmesine imkan sağlamıştır. Bu bağlamda görsel medya yaşanılan göç süreçlerini konu edinmiştir.

Tarihsel süreç içerisinde birçok kitlesel göç hareketi, medyada yer almıştır. Bu göçlerden birisi de Bulgar göçüdür. Bulgar göçü, 1989 yılında Bulgar hükümetinin asimilasyon politikalarıyla bölgede yaşayan etnik gruplara yaptıkları baskı ve zulümlerle başlamıştır. Bulgaristan'da yaşayan Türk nüfusunun Bulgarlaştırılmaya çalışılması, bu çalışmaya karşın ülkede yaşayan Türklerin bu duruma karşı direnmeleri kitlesel göçlerin yaşanmasında etkili olmuştur.

Bu çalışmada görsel medya yer alan 1987 yapımı Yeniden Doğmak dizisi ve Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu filminde konu edilen Bulgar göçünün medyaya yansıması ve yansımanın ortaya çıkarttığı sonuçlar araştırmıştır. Belirlenen filmler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analiz yöntemi ile yorumlanmış, kod ve temalar çıkartılmıştır.

Yeniden Doğmak dizisi 1987 yılında TRT'de yayınlanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte dizi Sevinç Çokum'un 1987 yılında yazdığı Yeniden Doğmak senaryo medyaya yansıtılmıştır. Dizi Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan zulümden kaçan bir ailenin Türkiye'ye sığınmaları üzerine Bulgar Hükümetin tarafından rehin tutulan küçük bir kız çocuğunun yaşadıklarını anlatmaktadır. Bu dizi belirli bir süre sonra Bulgar hükümetinin baskıları sonucunda yayından kaldırılmıştır. Sonraki süreçte ise Bulgaristan'daki 89 göçlerinin başlanmasında oldukça etkili olmuştur. Benzer olarak 2019 yılında sinemalarda gösterime giren Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu filmi, Ünlü halter şampiyonu Naim Süleymanoğlu'nun Bulgar Hükümetinin Türklere yönelik yaptıkları baskı ve zulmü konu edinmiş ve dönemin göç ve uyum sürecindeki etkileri görsel medyaya taşımıştır. Sonuç itibariyle göç, medyayı etkilediği gibi medyadan da etkilenmiştir. Bu iki görsel medya ürün film ve dizi, göçün farklı kesimlerde ne şekilde algılandığını ve ne şekilde ortaya çıktığını göstermeye çalışması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Yeniden Doğmak, Naim Süleymanoğlu, Göç, Bulgar Göçü

ABSTRACT

Although migration is expressed as spatial displacement, the social, economic and psychological problems caused by the migration process are undeniable. The difficulties faced by individuals or communities in the migration process are one of the important issues awaiting solutions on an international scale. Therefore, the involvement of the media in all aspects of social life has allowed the migration process to be processed. In this context, visual media has become the subject of migration processes.

In the historical process, many mass migrations have been carried to the media. One of these migrations is the Bulgarian migration. Bulgarian migration began in 1989 with the assimilation policies of the Bulgarian government and the oppression and persecution of ethnic groups living in the region. The attempt to Bulgarize the Turkish population living in the region, but the resistance of the Turks living in the region to this has been effective in experiencing mass migrations in the region.

In this study, it is aimed to reflect and analyze the Bulgarian migration to the media, which was discussed in the series Reborn and the film Pocket Hercules: Naim Suleymanoglu. In accordance with this purpose, the films determined were tried to be interpreted by content analysis method from qualitative research methods.

The Rebirthing series was started to be broadcast on TRT in 1987. The series tells about the life of a young girl who was held hostage by the Bulgarian Government after a family fleeing persecution of Turks living in Bulgaria took refuge in Turkey. However, similarly, the film Pocket Hercules: Naim Suleymanoglu, which was released in theaters in 2019, is about the oppression and persecution of the Bulgarian Government of the famous weightlifting champion Naim Suleymanoglu against the Turks.

Keywords: Media, Rebirth, Naim Suleymanoglu, Migration, Bulgarian Migration

1. GİRİŞ

Göç, insanlığın ortaya çıkışıyla meydana gelen bir olgudur. İlk insanların yeni yerler edinmek istemeleri, güvenlik ve temel ihtiyaçlarını karşılayacaklarını alanlar yerleşim kurmaları göç kavramının geçmişinin eskilere dayandığını göstermektedir (Toparlak, 2019).

Göç, tarihçilerden sosyologlara, ekonomistlerden coğrafyacılara kadar birçok bilim alanına girmektedir. Bu anlamda göç üzerine birçok tanımlama yapılmıştır. Göç, bireylerin yaşadıkları mekandaki farklılaşan koşullar sebebiyle ya da ihtiyaçlarını karşılarken yaşadıkları zorluk nedeniyle gerçekleşen yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır (Çiçekli, 2009). Yapılan bir diğer tanımlamada ise göç, insanların yaşamlarını devam ettirmek amacıyla bir yerden başka bir yere coğrafi olarak yer değiştirme olayı olmakla birlikte, süreçleri itibariyle aynı zamanda ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yönleriyle bireyin veya toplumun yapısında değişiklik gösteren nüfus hareketi olarak da tanımlanmaktadır (Özer, 2004). Doğanay (1997) ise göçü, insanların hayatlarını bir kısmını veya tamamı geçirmek üzere yaşadıkları yerlerden başka yere yerleşimi olarak tanımlamaktadır. Özkalp (1995) ise göçü grup içi göç, bireysel ya da aile göçü olarak ikiye ayırarak tanılamıştır.

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere göç en geniş tanımıyla siyasi sınırlar içerisinde ya da uluslararası sınırlar arası yapılan gerek bireysel gerekse kitlesel yer değiştirme, nüfus hareketliliğidir. Günümüzde göç kavramı, göç sürecinin tamamını kapsayan niteliktedir. Göç, bireysellerin veya toplulukların mekânsal yer değiştirmeleri ile başlayan ve göç edilen mekan ile uyumla tamamlanan bir süreç bütünü olarak değerlendirilmektedir (Battır, 2021). Bu anlamda göç olgusunun en önemli aktörü, göçü zihinsel olarak benimseyen, göç sürecine katılan, süreç içerisinde yaşanan olumlu-olumsuz her türlü etkiyi yaşayan ve göçü tüm yönleriyle deneyimleyen kişilerdir (Tanoğlu, 1952-53). Bu bağlamda göç kavramıyla birlikte göçmen, sığınmacı ve mülteci gibi kavramlarda ön plana çıkmaktadır.

Göçmen basit tabiri ile nüfus hareketleri ile insanların yer değiştirmesi sonucu ortaya çıkan bir kavramdır. Bu anlamda yerleşim yerini bırakıp, yeni bir bölgeye geçici veya sürekli olarak yerleşmek amacıyla gelenlere göçmen denilmektedir (Özgür, 2008). Mülteci ise 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesine göre "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal

gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan yada söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs mülteci olarak belirlenmiştir" (www.unhcr.org.tr). Yaşadığı ülkede gerek sosyal gerekse ekonomik anlamda yetersiz göre, ülke içerisindeki güvensizliklerden, can ve mal güvenliğinin tehlikeden gören kişilerin kendilerini güvende hissedebildikleri ülkelere sığınma talebinde bulunması ve başvurusu kabul gören kişilere mülteci tanımı yapılmaktadır. Bu anlamda mülteci gittiği ülkenin yasalarına ve sosyal kurallarına uyması gerekmektedir. Mülteci kabul eden ülkeler, başvuruda bulunan kişilerin hangi amaçla geldiklerini, gelmesine neden olan sebeplerin neler olduğunu araştırarak nüfusu dengede tutacak düzeyde mülteci kabul etmektedirler. Bu anlamda mülteci olarak kabul edilen kişiler kendi istek ve arzuları dışında zorla ülkeden çıkarılamaz ve geldikleri yerlere geri dönmelerine zorlanamazlar (Küçükoğlu, 2006).

Bir diğer önemli kavram ise sığınma ve sığınmacıdır. Sığınma "bir devletin geri göndermeme ilkesi ve uluslararası veya ulusal düzeyde tanıdığı mülteci haklarına dayalı olarak topraklarında verdiği bir koruma türüdür" (Perruchoud ve Redpath, 2013). Can ve mal güvenliğinin tehlikede olduğunu düşünen ve göç etmek amacıyla ulusal veya uluslararası anlaşmalar çerçevesinde mültecilik statüsü kazanmak için başvuran kişilere sığınmacı ifadesi kullanılmaktadır. Sığınma talebinde bulunan birey olumsuz bir yanıt olması durumunda bulunduğu ülkeyi terk etmek zorundadır. Sığınma talebi olumlu sonuçlanan birey, kabul edilen devletin belirlemiş olduğu yasalar çerçevesinde mülteci olarak nitelendirilmektedir. Bununla birlikte mülteci, Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliğinin tüzüğünde belirtilen sosyal hukuka uygun 19521 sözleşmesi ya da 1967 protokolüne göre taraf olan ülkeden bulunup bulunmaması ya da ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması fark etmeksizin Yüksek Komiserlik tarafında Birleşmiş Milletler tarafından korunmayı hak kazanan kişiler olarak tanımlanmaktadır (Çiçekli, 2009).

Göç geçmişten günümüze her zaman etkililiğini koruyan bir kavramdır. Bu anlamda tarihsel süreç içerisinde birçok kitlesel göçler gerçekleşmiştir. Kitlesel göçler, yaşanılan bölgede meydana gelen iç çatışma, savaş, kıtlık gibi yıkıcı etkileri olan olaylar neticesinde gerçekleşe bildiği gibi birtakım uluslararası antlaşmalara bağlı olarak da gerçekleşmektedir (Korkmaz ve Öztürk, 2017). Yunanistan arasında imzalanan Nüfus Mübadelesi antlaşması çerçevesinde ülkemizde kitlesel göçler yaşanmıştır. Bir diğer kitlesel göç Yugoslavya'dan ülkemize gerçekleşen göçlerdir. Bu anlamda 115.427 muhacir ülkemize göç etmişlerdir. Yine bir diğer kitlesel göç hareket Sovyet rejiminin baskılarından kaçan Kırım Tatarlarıdır. Buradan hareketle Türkiye bulunduğu konum itibariyle birçok kitlesel göçlere maruz kalmıştır (Şimşir, 1985). Çalışmanın konusunu oluşturan Bulgaristan'dan ülkemize gerçekleşen göçler, temelde Türk soydaşlarımızın gelmesi nedeniyle muhacir olarak nitelemek daha doğru olacaktır.

Bulgaristan Türkleri buldukları her fırsatta Anadolu'ya göç etmeye çalışmışlardır. Bu anlamda Bulgaristan göçü 1878'li yıllara kadar götürmek mümkündür. 93 Harbi olarak anılan 1877-1878 yıllar arasında meydana gelen Osmanlı-Rus savaşları sonucunda Osmanlı topraklarına rakamları milyonları bulun göçler gerçekleşmiştir. Bu dönem göçlerinin bir diğer nedeni ise Bulgar Prensliğinin kurulmasıdır (Kamil, 1989). Bulgaristan'da bir prensliğin kurulması, temelde ulusal devlet kurma yolunda demografik yapısının değiştirilmesine yönelik yapılan bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. 1877-1878 savaşı sonucunda kurulan Bulgar Prensliği'nin içinde Bulgar nüfusundan çok Türk nüfusu yaşadığı bilinmektedir. Bu nedenle Bulgaristan Türklerinin Anadolu'ya göç ettirilmeli, Bulgar hükümetlerinin vazgeçilmez devlet siyaseti hale dönüşmüştü (Güvenç, 1997). Komşu bölgelerde yaşayan Türklerinde Bulgar Prensliğinde yaşayan Türklerin yanlarına göç etmeleri, Bulgarların Türklere yönelik baskı ve şiddetlerini vazgeçilmez kılmıştır. Bu anlamda 1885 sonrası Bulgar Prensliğinde 1.120.000 Türk yaşarken buna karşın, 1.300.000 Bulgar yaşamaktadır (Çolak, 2013). Görüldüğü üzere Türk nüfusu, Bulgar nüfusu neredeyse geçmek üzeredir. Bu anlamda 1912-1913 Balkan Savaşlarına kadar geçen ki süre boyunca Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçler sürekli yaşanmaya devam etmiştir. 1944 yılında Bulgaristan'a yerleşen Kızıl Ordunun hakimiyet kurduğu komünist rejim, bölgede yaşayan Türklerin milli ve dini değerlerini ortadan kaldırmak amacıyla planlı ve sert politikalar uygulamıştır. 1947-1948 yıllarında Türk okullarını devlet kontrolüne alınmış, 1959-1960 yıllarında Türk okulları, Bulgar okulları ile birleştirilmek amacıyla kapatılmıştır (Çetin, 2008). Bu durum Türklerin eğitim hakkı dolaylı olarak

ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Bu kapatılmaları takip eden süreçte, dini ibadethanelerinin kapatılması, ibadet özgürlüğünün kısıtlanması takip etmiştir. Bu baskı dini günler olan Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramı namazlarının yasaklanmasına kadar gitmiştir (Kemaloğlu, 2012). Bu dönemlerde Türklere uygulanan baskı sadece dini ve eğitim alanın kısıtlı kalmamıştır. Türk kıyafetlerinin giyilmesinin yasaklanması, bölgede bulunan Türk köylerinin isimlerinin yasaklanmış, Türk isimlerinin yasaklanarak Bulgar isimleri verilmiştir. Baskıların iyice arttığı, bu dönemlerde resmi yerlerde Türkçe konuşma yasağı getirilmiştir (Kolukırık, 2006). Oysa ki Bulgaristan kurulduğundan beri Türk azınlıkları hak ve özgürlüklerini vermesi ve korumasına ilişkin birçok uluslararası antlaşmalara imza atmıştır. İstanbul Protokolü, Berlin Antlaşması, Neuilly Barış Antlaşması, Türkiye-Bulgaristan Barış Antlaşması, Bulgar Barış Antlaşması, Türkiye Bulgaristan Göç Antlaşması gibi birçok antlaşmaya imza atarak Türklerin hak ve özgürlüklerini teminat altına almıştır. Ancak yapılan Bulgar hükümetleri yapılan bu antlaşmalara bağlı kalmamış, Türklere baskı ve şiddetlerini her gecen daha da arttırmıştır (Gündüz, 2013).

Bulgar Hükümetlerinin, Türk soydaşlarımıza yaptıkları bu baskılara Türkiye hükümeti sessiz kalmamış gerekli siyasi adımları atmışlardır. Özellikle yapılan baskılara toplum nezlinde kabul görmemiş, çeşitli destekleyici gösteriler düzenlemişlerdir. Yapılan baskılara gösterilen bir diğer tepki ise çeşitli görsel medya aracılığı ile yapılan baskı ve zulümleri tüm dünyaya yaymaktır.

2. AMAÇ VE YÖNTEM

Yapılan bu araştırmada Yeniden Doğmak dizisi ile Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu filminde geçen Bulgar göçünün görsel medya bağlamında yansımasını ele almayı amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Bu çalışmada görsel medya yer alan 1987 yapımı Yeniden Doğmak dizisi ve Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu filminde konu edilen Bulgar göçünün medyaya yansıması ve yansımanın ortaya çıkarttığı sonuçlar araştırılmıştır. Belirlenen filmler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analiz yöntemi ile yorumlanmış, kod ve temalar çıkartılmıştır.

3. BULGULAR

Yeniden Doğmak dizisi 1987 yılında TRT'de yayınlanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte dizi Sevinç Çokum'un 1987 yılında yazdığı Yeniden Doğmak senaryo medyaya yansıtılmıştır. Dizi Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan zulümden kaçan bir ailenin Türkiye'ye sığınmaları üzerine Bulgar Hükümetin tarafından rehin tutulan küçük bir kız çocuğunun yaşadıklarını anlatmaktadır. Bu dizi belirli bir süre sonra Bulgar hükümetinin baskıları sonucunda yayından kaldırılmıştır. Sonraki süreçte ise Bulgaristan'daki 89 göçlerinin başlanmasında oldukça etkili olmuştur. Benzer olarak 2019 yılında sinemalarda gösterime giren Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu filmi, Ünlü halter şampiyonu Naim Süleymanoğlu'nun Bulgar Hükümetinin Türklere yönelik yaptıkları baskı ve zulmü konu edinmiş ve dönemin göç ve uyum sürecindeki etkileri görsel medyaya taşımıştır. Sonuç itibariyle göç, medyayı etkilediği gibi medyadan da etkilenmiştir. Bu iki görsel medya ürün film ve dizi, göçün farklı kesimlerde ne şekilde algılandığını ve ne şekilde ortaya çıktığını göstermeye çalışması açısından önem arz etmektedir.

3.1. YENİDEN DOĞMAK DİZİ

Yeniden Doğmak dizisi 1978 yılı TRT yapımı bir dizidir. Dizinin yönetmenliğini Osman Fahir Seden üstlenmiştir. Döneminde çok fazla ilgi gören bir dizi olarak televizyonlarda yeri almıştır.

Osmanlı döneminden beri Bulgaristan'da yaşayan Türk soydaşlarımıza yönelik sert ve insani boyutları aşan asimilasyon politikaları uygulanmaya devam etmiştir. Dönemin komünist partisinin başlatmış olduğu Soya Dönüş politikaları doğrultusunda Bulgar nüfusunu arttırmak ve bölgedeki etkililiğini arttırmak amacıyla, bölgede yaşayan Türklere yönelik planlı asimilasyon faaliyetlerini hayata geçirmişlerdir. Bulgar hükümetinin asimilasyon faaliyetlerini sonucu bölgede yaşayan Türk soydaşlarımız Türkiye'ye göç etmeye zorlanmış, parça parça Türkiye'ye göçler başlamıştır. Bu göç sürecinde birçok unutulmaya, acı dolu olaylar yaşanmıştır. Bu olaylardan birisi de Yeniden Doğmak Dizisinin konusu oluşturan Aysel Özgür'ün göç hikayesidir.

Aysel Özgür'ün göç sürecini konu edilen dizi hikayesi şu şekildedir. Türk hükümeti ile Bulgar hükümeti arasında yapılan bir antlaşma sonucu Bulgaristan yaşayan 103 Türk çocuğu Türkiye'ye getirilecektir. Antlaşma gereği Bulgaristan'da bulunan 103 çocuk küçük gruplar halinde Türkiye'ye gelmeye başlamıştır. Ancak gelemeyen çocuklarda olmuştur. Bunlardan biriside Aysel Özgür'dür. Aysel her ne kadar Türkiye'ye gelmek için mücadele etse de bunu başaramamıştır. Kızlarından haber alamayan aile Bulgar konsolosluğunun önüne gelerek ölüm orucu tutmaya başlamışlardır. Bir şekilde seslerini duyurmak isteyen aile bunu başarmışlardır. Kamuoyu Aysel'in ailesinin başlatmış oldukları bu isyana destek vermişlerdir. Bunun üzerine dönemin Türk hükümetinin çabaları sonucu Aysel Özgür Türkiye'ye getirilmiştir.

Yeniden Doğmak dizisinde geçen olay örgüsüne bakıldığında her ne kadar Aysel Özgür'ün göç sürecinden bahsedilmiş olsa da Bulgar hükümetini, Türklere uyguladığı baskı ve asimilasyon politikalarının yansımaları da görülmektedir.

	Kodlar		
Tema: Türklere Uygulanan Baskılar	Türk İsimlerinin Yasaklanması	İbadethanelerin Kapatılması	Türk Okullarının Kapatılması
	Türkçe Konuşmanın Yasaklanması	Bölgelere Arası Geçiş Yasağı	Din Değiştirmelere Yönelik Baskı
	Türk Müziği Yasağı	Türk Kıyafetlerinin Yasaklanması	Tarım Üretim Kısıtlamaları

Tablo 1: Bulgar Hükümetinin Türklere Yönelik Baskı ve Şiddetlerine İlişkin Tema ve Kodlar

Bulgar hükümeti, Türk nüfusunu azaltmak, Türklerin bölgedeki etkililiğini kırmak amacıyla birçok sert politikalar izlemiştir. Yeniden Doğmak dizisinde bu sert politikalar genel hatlarıyla Türk isimlerinin yasaklanması, ibadethanelerin kapatılması, Türk okullarının kapatılması, Türkçe konuşmanın yasaklanması, bölgeler arası geçişlerin yasaklanması, Türk müziğinin yasaklanması, Türk kıyafetlerin yasaklanması, tarımsal üretimlerin kısıtlanması şeklinde sıralamak mümkündür.

Yeniden Doğmak dizisinde ibadethanelerin kapatılması, dini ve bayram günleri namazlarının yasaklanmasına ilişkin sahnelerin yer aldığı görülmektedir. Dizinin ilk bölümünde ezan okumanın yasaklandığı, camilerin kapatıldığı ve farklı amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Bir sahnede geçen *"Ne güzel köy mevlütleri yapardık, yemekli mevlütler, millet o sayede et yüzü görürdü, hep de yasak şimdi bu adetler*" sözü Bulgar hükümetinin Türk gelenek görenek ve dini değerlerini asimile etmeye çalıştığını göstermektedir. Sahnenin devamın ise "*Razkıraat'taki Çarşı Camisini şarap deposu yapmışlar, Şumlu'daki Tombul Hoca Caminide yıkarlarmış, günden güne kötüye gideriz*" sözüyle ibadethanelere yönelik yapılan yasaklamalar dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Yeniden doğmak dizisinde Türk okullarının kapatıldığına, Türk öğretmenlerin Bulgar okullarında çalıştırıldığını anlatan sahnelere de yer verilmiştir. Dizide iki Türk öğretmen arasında geçen "*+Hayırola dalgın gene, -Şu çocukları gördükçe içim burkuluyor Remziye Abla, + Alışamadın mı daha?, -Büyüklerin günahını onlar çekiyor*" diyalog baskıların eğitim alanında da yapıldığını göstermektedir.

Resim 1: Yeniden Doğmak Dizisinden Bir Görünüm

Bununla birlikte bölgede yaşayan Türklerin elinde bulunan tarım arazileri devlet tarafından el konulmuştur. Kimi tarım arazilerini ise devlet kontrolünde ekimler yapılmıştır. Bu anlamda film de geçen bir sahnede, bahçesine gül ekmek isteyen bir kişiye annesi "*Kafayı mı yedim oğlum, devlet tütün ekmemize izin verdi*" şeklideki sözleri bölgedeki tarımsal faaliyetlere ilişkin baskıları ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Türklerin bölgede Türk gazetesi okumamalarına, Türk radyolarını dinlememelerine ilişkin yasakların

alındığına ilişkin sahnelerin bulunduğu da görülmektedir. Bulgar hükümetinin kararlarını uygulamaya ilişkin bir sahnede şu sözler söylenmiştir. "*Son günlerde Türk radyolarını dinleyenlerin sayısı arttı, hepinizden kesin tedbir almanızı istiyorum. Bulgar gazete okumuyorlar, zorla okutacaksınız. Partinin kesin iki emri var, hiçbir yerde hiçbir şekilde Türkçe konuşulmayacak, ikincisi her türlü ibadetlerine mani olacaksınız*." Dizide geçen bu sözler Türklere yönelik yapılan asimilasyon politikalarının sert olduğu görülmektedir.

Yeniden Doğmak dizisinin ilk bölümünde Türklere yönelik baskı ve asimilasyon politikaları konu edinildiği görülmektedir. Dizinin ikinci bölümünde Türk Doktorun kızı olan Aysel'i konu almaktadır. Ailenin kızının Bulgar hükümeti tarafından rehin alınmıştır. Ailenin Aysel'i kurtarmak üzere yaptıkları mücadeleler dizinin üçüncü bölümden de anlatılmaktadır. Ancak dizi ilk üç bölüm yayınlandıktan sonra yayından kaldırılmıştır.

Sonuç itibariyle Bulgar hükümetinin Türklere yönelik yaptıkları baskı, yıldırma ve asimilasyon politikaları, bölgede yaşayan Türkler göçe zorlamıştır. Ancak Bulgar hükümetinin sınır dışı yasakları nedeniyle kısıtlı gerçekleştirilen göç hareketliliği, Aysel'in göç hikayesi ile birlikte hız kazanmıştır.

3.2. CEP HERKÜLÜ: NAİM SÜLEYMANOĞLU FİLMİ

Bulgar Hükümetinin Türklere yönelik uyguladığı asimilasyon politikalarını yansıtan bir diğer film ise Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu filmidir. Filmde Naim Süleymanoğlu'nun göç hikayesi şu şekilde aktarılmıştır. Dünya Halter Şampiyonasına gelen Naim Süleymanoğlu, Avustralya'nın Melbourne kentinde biran ortadan kaybolmuştur. Bulgar Hükümetinin baskısından kaçan Süleymanoğlu Türk konsolosluğuna giderek iltica talebinde bulunmuş. İltica talebinin kabul edilmiş. Avustralya Federal Polisi huzurunda Bulgaristan'daki Müslüman Türklere yapılan baskılar nedeniyle iltica ettiğini açıklamıştır. Böylece Türklerin yaşadığı baskı ve şiddet tüm dünyaya duyurmuştur. Türkiye'ye ilticası kabul edilen Süleymanoğlu, 1988 olimpiyatlarına katılarak kendi rekorunu kırmış ve toplamda 6 dünya rekoru kırarak Türkiye'ye şampiyonluk madalyası kazandırmıştır. Filmde geçen bu olay sonrasında Süleymanoğlu, Bulgaristan'da yaşatan Türklere yapılan baskıları anlatmak, dünyaya duyurmak için mücadele etmiştir. Gösterdiği azimli başarısı neticesinde Bulgaristan'da yaşayan Türklere sınır kapıları çalışmış ve böylelikle Türkiye'ye kitlesel Türk soydaş göçü gerçekleşmiştir.

Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu Filminde, yine Yeniden Doğmak dizisinde olduğu gibi benzer baskı ve şiddetleri içeren sahnelere yer verilmiştir. Türk isimlerinin yasaklanması bunlardan birisidir. Süleymanoğlu'nun ailesinin ve bölgeye yaşayanların isimleri Bulgar isimleri ile değiştirilmiştir. Hatta bir sahnede Türk mezarlarının üzerindeki Türk isimler silinerek, Bulgar isimleri yazıldığı dikkatleri çekmektedir.

Resim 2: Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu Filminden Bir Görünüm

Bu durum Türkleri asimile etmekte ne kadar da ileri boyutlarına taşındığını gün yüzüne çıkarmaktadır. Ayrıca film verilen bir sahneden Türkleri Belene kampına götürülerek, şiddet uygulayarak zor şartlarda

çalıştırıldıkları anlatılmıştır. Yaşanan olayların gerçekler ile örtüşmesi görsel medya ile göçün tartışılmaz bir yansımasını ortaya çıkarmaktadır. Film sahnesinin en sonunda ise Naim Süleymanoğlu, Birleşmiş Milletler oturumunda konuşma yapmış ve şu sözleri söylemiştir.

Resim 3: Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu Filminden Bir Görünüm

"Eviniz, işiniz, hatta sevdiklerinizi kaybedebilirsiniz ama bir insanın hayatında kaybedebileceği en son şey kimliğidir. Bulgaristan'da yaşayan iki milyon Türk'ün isimleri değiştirildi. İşkence, zulüm gördüler. Bizim tek isteğimiz, evrensel insan haklarından, her bir dünya vatandaşı gibi faydalanalım. Doğduğumuz topraklarda, sahip olduğumuz kimliğimizle özgürce yaşamaktır. Bulgaristan Komünist Partisi bunu sağlayamıyorsa, o yerlerde yaşayan halkımızın, Anavatan'a Türkiye topraklarına dönmesine izin versin. Ben Naim Süleymanoğlu, bugün ve bundan sonra kırdığım her rekorun ardından, kazandığım her madalyanın peşinden, özgürlük, özgürlük diye haykıracağım. Bunu sadece zulme uğramış Türk halkı için değil, insan hakları elinden alınmış her insan için..." Bu sözler üzerinde dünyanın birçok ülkesinde Bulgar hükümetine baskı yapılmış ve bölgede yaşayan Türklere sınır kapıları açılmıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Göç, insanlığın ortaya çıkışıyla meydana gelen bir olgudur. İlk insanların yeni yerler edinmek istemeleri, güvenlik ve temel ihtiyaçlarını karşılayacaklarını alanlar yerleşim kurmaları göç kavramının geçmişinin eskilere dayandığını göstermektedir. Göç geçmişten günümüze her zaman etkililiğini koruyan bir kavramdır. Bu anlamda tarihsel süreç içerisinde birçok kitlesel göçler gerçekleşmiştir. Kitlesel göçler, yaşanılan bölgede meydana gelen iç çatışma, savaş, kıtlık gibi yıkıcı etkileri olan olaylar neticesinde gerçekleşe bildiği gibi birtakım uluslararası antlaşmalara bağlı olarak da gerçekleşmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan Bulgaristan'dan ülkemize gerçekleşen göçler, temelde Türk soydaşlarımızın gelmesi nedeniyle muhacir olarak nitelemek daha doğru olacaktır.

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen verilere göre Yeniden Doğmak dizisi ve Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu Filmi Bulgar hükümetinin Türk soydaşlara yönelik yaptıkları asimilasyon politikalarına bir tepki ve unutulmamasına yönelik yapılmıştır. Film ve dizide sahnelenen her olayın dönemin gerçeklerini yansıtmaktadır. Bununla birlikte görsel medyanın, kitlesel göçlerin topluma aktarılmasında etkili olduğu sonucuna varmak mümkündür.

KAYNAKÇA

Battır, O. (2021). Dünden Bugüne Uluslararası Göç Kuram, Algı ve Siyasa. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler

Çiçekli, B. (2009). Göç Terimleri Sözlüğü (Cilt 18). Cenevre, İsviçre: Uluslararası

Çolak, F. (2013). Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye göç hareketi (1950-1951). Tarih Okulu Dergisi , 2013 (XIV).

Çetin, T. (2008). Bulgaristan'daki Soydaşlarımızın Türkiye'ye Göç Etme Süreçlerini Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 8 (1), 55-75.

Doğanay, H. (1997). Türkiye'nin Beşeri Coğrafyası. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No: 2982, Bilim ve Kültür Etkinlikleri Dizisi:877.

Göç Örgütü (IOM) Perruchoud, R., Redpath-Cross, J. (Ed.), (2013), Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü. Erişim Tarihi: 08.03.2022 Https://Publications.İom.İnt/ System/Files/Pdf/İml31_Turkish_2ndedition.Pdf .

Güvenç, B. (1997), "Göç Olgusu ve Türk Toplumu", II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Göç ve Toplum, Sosyoloji Derneği, Ankara.

Gündüz, A. O., (2013). Bulgaristan'dan Türkiye'ye Türk Göçü (1989 Örneği). Kırklareli Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 1-9.

Küçükoğlu, E. (2006), Tanıkların Gözünden Bulgaristan'daki Türklerin Asimilasyonu (1984–1989), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kamil, İ. (1989). Bulgaristan'daki Türklerin statüsü. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Kemaloğlu, A.İ. (2012). Bulgaristan'dan Türk göçü (1985-1989). Tarih İncelemeleri Dergisi, 28 (2), 621-624.

Korkmaz, N., ve Öztürk, A. (2017). Bulgaristan Türklerinin Göç Süreci ve Göçmenlerin Türkiye'deki İskan Ve İş Gücüne Dayalı Entegrasyonu. Bölgesel Araştırmalar Dergisi , 1 (3), 268-289.

Kolukırık, S. (2006). Türkiye'den göç edenlerin yoğun ve gözlem bölgesi: İzmir örneği. CÜ Sosyal Bilimler Dergisi , 30 (1), 1-13.

Özer, G. (2004): Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişim, Ekin Kitabevi, Bursa

Özgür, G. (2008). Balkan Savaşları ve sonrasında Bulgaristan ve Osmanlı Devleti arasında nüfus göçü. (Doktora Tezi) DEÜ, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Özkalp, E. (1995), Sosyolojiye Giriş, Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, Eskişehir.

Şimşir, B. (1985), "Bulgaristan Türkleri ve Göç Sorunu", Bulgaristan'da Türk Varlığı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Tanoğlu A., (1952-1953). "Bulgaristan Türklerinin Son Göç Hareketi (1950-1951)" İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi 14(1-4), 1952-1953.

Toparlak, B. (2019). Bulgaristan Türklerinin 1950-1951 göçü ve Trakya'da iskanları. (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/01/Multecilerin-Hukuki-Durumuna-Iliskin-Sozlesme.pdf adresinden 15.03.2022 tarihinde elde edilmiştir.

ÇERKEZLERİN KAFKASLARDAN ANADOLUYA GÖÇ YOLCUĞU: TOKAT İLİ ÖRNEĞİ

THE MIGRATION JOURNEY OF CIRCASSIANS FROM THE CAUCASUS TO ANATOLIA: THE CASE OF TOKAT PROVINCE

Yunus ERGÜN [1]

[1]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Coğrafya ABD, Tokat, Türkiye

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-2989-6073

Hüseyin MERTOL [2]

[2]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Tokat, Türkiye

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8048-0814

Buğra KAŞ [3]

[3]Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Meslek Yüksekokulu, Yabancı Diller ve Kültürler Bölümü, Tokat, Türkiye

[3]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8529-6298

ÖZET

Göç; nüfusun bir coğrafi bölgeden başka bir coğrafi bölgeye doğru yer değiştirmesi yanında sosyal, siyasal, inançsal, kültürel, coğrafi ve ekonomik bir olgudur. Çerkezlerin coğrafi olarak yer değiştirmeleri savaş etkisiyle olmuştur ve siyasal boyutu ağır basmaktadır. Çerkezlerin kendi ana yurtlarından göçü tarihte yaşanan önemli toplu yer değiştirmelerden biridir.

Çerkezler 1880'li yıllardan itibaren dalgalar halinde Anadolu'ya göç etmiş Kafkas göçmenleridir. Özellikle 1864 yılında çarlık Rusya'sının baskıları ile bulundukları toprakları terk eden Kafkas göçmenlerinin bir kısmı Osmanlı'ya bir kısmı ise Balkanlara sığınmışlardır. 93 harbinden sonra Balkanlarda yaşayan bir grup Çerkez Osmanlı topraklarına göç etmiştir. Günümüzde ise Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşadıkları görülmektedir. Bu illerden birisi de Tokat ilidir.

Bu çalışma Tokat il merkezinde yaşayan Çerkezlerin Anadolu'ya oradan da Tokat iline gerçekleştirdikleri göç süreci ele alınmıştır. Bu göç sonrası uyum süreçleri ve kültürel aktarımları ortaya koymaya çalışılmıştır. Bu anlamda Tokat il merkezinde bulunan Çerkezler ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Derinlemesine görüşmede göç hikayeleri derlenmiş bu derlenme sonucunda aktarılan geleneksel ve kültürel ögeler bulgulanmıştır. Elde edilen veriler betimsel içerik analizi ile yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tokat ilinde bulunan Çerkezler yerel halk ile uyum içerisinde yaşadıkları görülmüştür. Öyle ki Tokat ilinde toplamda 70 Çerkez köyü bulunmaktadır. Bu bölgede Çerkezler Kabartay ve Abzah ağırlıklı oldukları görülmektedir. Bununla birlikte Tokat ilinde bulunan Çerkezler merkez olmak üzere Erbaa, Artova ve Turhal ilçelerinde yoğunluk göstermektedir. Ayrıca Çerkezler birlik ve beraberliklerini sağlamak adına dernekler kurmuşlardır. Bu derneklerde kültürel aktarımların devam ettirdikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Çerkez, Tokat

ABSTRACT

Migration is a social, political, religious, cultural, geographical and economic phenomenon, as well as the displacement of the population from one geographical region to another geographical region. The geographical displacement of Circassians has been caused by the influence of war and its political dimension outweighs it. The migration of Circassians from their native land is one of the important mass

displacements in history. Because only “exile” can explain this situation, which arose after years of occupation, war and genocide against its territory, as a concept.

Circassians are Caucasian immigrants who have migrated to Anatolia in various waves since the 1880s. In particular, some of the Caucasian immigrants who left the lands they were in in 1864 with the pressures of tsarist Russia took refuge in the Ottoman Empire and some took refuge in the Balkans. 93 after the war, a group of Circassians living in the Balkans emigrated to the Ottoman lands. Nowadays, it is seen that they live in different parts of Turkey. One of these provinces is Tokat province.

This study deals with the migration process of Circassians living in Tokat city center to Anatolia and then to Tokat province. In this sense, in-depth interviews were conducted with the circassians located in the city center of Tokat. In the in-depth interview, questions were asked about when they arrived in Anatolia, when they arrived in Tokat province, what problems they had from the emigrated region, whether they were satisfied with living in Tokat province, and the general difficulties they experienced. Using the obtained data, themes and codes were created and tried to be interpreted by descriptive content analysis.

It has been observed that the Circassians in Tokat province live in harmony with the local population. So much so that there are a total of 70 Circassian villages in Tokat province. It is seen that the Circassians in this region are mainly from Kabardino-Balkaria and Abzah. However, the circassians located in Tokat province are concentrated in Erbaa, Artova and Turhal districts, including the center. In addition, the Circassians have established associations to ensure their unity and togetherness.

Keywords: Migration, Circassian, Tokat

1. GİRİŞ

Timur’un saldırıları sonucunda Altınordu Devleti yıkılması Kafkasyalılar için bir dönem noktası olmuştur. Altınordu Devletinin yıkılmasıyla birlikte Ruslar, bu devletin boyunduruğunda kurtularak yayılmacı faaliyetlere girişmeye başlamıştır. Rusların buradaki temel hedefi Karadeniz limanlarını ele geçirerek, sıcak denizlere inmektir. Bununla birlikte Hindistan’a ulaşarak ulaşmaktır. Bu emelini gerçekleştirmek için Kafkasya’yı kontrol altına alması gerekmekteydi. Rusların bu emmeline ulaşmak için bölgede yaşayan Müslümanlara ve etnik gruplara baskı uygulayarak göçe zorlaması gerekmekteydi (Aslan, 2006). Bununla birlikte 16. ve 17. Yüzyıllarda bölgede bulunan Moskova devleti, Ruslara askeri ve siyasi açıdan sorun teşkil etmiştir. Ancak 1739 Belgrad ve 1774 Küçük Kaynarca bunu takiben 1829 yılında imzalanan Edirne Antlaşması Kafkasların yönetimini Ruslara bırakılmasına olanak sağlamıştır. Bu duruma bağlı olarak Ruslar yayılması politikalarına hız kazandırmışlardır (Berzeg, 1996). Edirne antlaşmasının imzalandığı tarih aynı zamanda Kafkasya’nın özgürlük mücadele açısından bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu tarih bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi olarak adlandırılan “gazavat” savaşlarının başladığı tarih olduğu bilinmektedir (Aslan, 2006). 1817-1864 yılları arasında gerçekleşen Kafkasya savaşı sonucunda, Kuzey Kafkasya Ruslar tarafından ele geçirilmiştir. Buna bağlı olarak büyük çoğunluğunu Kafkasya topluluklarını içeren, kapsamlı, trajik göç hareketliliği başlamıştır.

Kafkasyalardan Osmanlıya yönelik gerçekleştirilen göçler temelde Rus işgali, baskı, zulüm ve asimile politikaları sonucunda gerçekleştirilmiştir. Göçler sonucunda boşalan yerleri Ruslaştırmak amacıyla Rus ve Hıristiyanlar yerleştirilmiştir. Çerkezler, Rusya’nın insani boyutları aşan asimilasyon politikalarından en çok etkilenen topluluklardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Çerkezler göç edebilmek için birçok zorlu süreci aşmak zorunda kalmışlardır. Göç sürecinde açlıkla mücadele etmiş, salgın hastalıklara yakalanarak hayatlarını kaybetmiş ve denizde boğularak hayatlarını kaybetmişlerdir (Şahin, 2016). Bunun yanında Osmanlı devletine ulaşan Çerkezlere yurt tahsis edilmiş ve geçimlerini sürdürmek için bölge insanı onlara kucak açmıştır. Osmanlı devlerinin ılımlı politikaları doğrultusunda Kafkaslardan Anadolu’ya yoğun göçler gerçekleşmiştir. Bu anlamda Kafkaslardan Osmanlı devletine 1 ile 2 milyon arasında değişen Çerkez göçü gerçekleşmiştir. Ancak burada unutulmaması gerek husus, göç sürecinde hayatlarını kaybedenlerin sayısının fazla olması ve kayıt altına alınamayan kayıpları yaşanmasıdır (Erdem, 2010).

Kafkasya'dan Anadolu'ya gerçekleşen Çerkez Göçü, Osmanlı topraklarında geniş alanlara yayılmıştır. 1850'li yıllardan başlayıp 1865'li yıllarda yoğunluk kazanan Çerkez göç her ne kadar bitmiş gibi gözükse de 20. Yüzyılın yarısına kadar devam etmiştir. Kafkaslardan gelen yoğun Çerkez göçünü kontrol altına almak amacıyla Osmanlı Devleti 1860 yılında Trabzon Valisi Hafız Paşa yönetiminde Umumiyye-i Muhacirun Komisyonu'nu kurulmuştur. Rusların kaynaklarına göre 1858'den 1863 yılına kadar toplamda 80.000 Çerkez Anadolu'ya göç etmiştir. 1964 yılının ilkbahar dönemlerinde ise bu sayının 400.000'lere çıktığı ifade edilmektedir. Ancak elde edilen resmi rakamlar sadece deniz yoluyla gelenleri içermektedir (Karpat, 2001). Bununla birlikte Osmanlı Devleti iskan politikalarıyla gelen Kafkasları Marmara ve Karadeniz'den bağlayarak güneye doğru bir hat şeklinde yerleştirdikleri dikkatleri çekmektedir (Şekil 1)

Şekil 1: Osmanlı İskan Politikasına Göre Kafkas Göçmenlerin Yerleştirildikleri Yerler (Demir ve Bolat, 2017).

Sonuç itibariyle 1829 yılı, Kuzeydoğu Kafkasya'da başlayan ve Kafkasya'nın özgürlük savaşlarında önemli dönüm noktalarından da biri olan "gazavat" mücadelelerinin de başladığı tarihtir. Çarlık Rusya'sına karşı olan direniş, artık birkaç kabilenin mücadelesi olmaktan çıkmış tüm Kuzey Kafkasya'nın hürriyet savaşına dönüşecek duruma gelmiştir. Bu dönemde imamların - özellikle de Şeyh Şamil'in- halka öncü olması, halkın cesaretini arttırmıştır. 1829'la yılında Dağıstan'da Şeyh Şamil'in Çerkezlere ve diğer topluluklara yardımcı olan hareketi başlamıştır. Artık bu yıldan itibaren Çeçenistan'da, Dağıstan'da, Osetya'da, Karaçay ve Kabardey'de, Batı Çerkesya'da ortaya çıkan kurtuluş mücadeleleri ulusal bir karakter kazanmıştır (Çakmak, 2017). Birçok tarihçi bu sürece, din adamlarının öncülük etmelerinden dolayı "Kafkas Tarikatı'nın özgürlük savaşı ismini de vermektedir. Aslında Kafkas-Rus savaşları, toplumların çok zıt bir ortamda bulundukları bir yerde meydana gelmiştir. Bu mücadele birçok farklı taraftan değerlendirilebilmekle birlikte Doğu ve Batı, Müslümanlık ve Hıristiyanlık gibi çatışmaların gerçekleştiği bir mücadele olarak da düşünülebilir. Bu tarihlerde Batılı devletler ve Osmanlı da olayları yakından takip etmişler ve ilgilenmişlerdir. 1841 yılında ise Boğazlar Anlaşması ile Rusların Akdeniz'e olan yolları kapanınca, Ruslar Asya'ya yani Hindistan tarafına doğru yönelmeye çabalamışlardır. Ancak burada önlerinde bir engel olarak gördükleri ve geçilmesi gereken bir yer olan Kafkasya vardır (Yerli, 2017). Çerkezlere baskı ve zulümün yapılmasının en büyük sebeplerinden bir tanesi de budur. Ayrıca Kırım Savaşından sonra bir çatışma olayı çıkmamasına rağmen 200.000'e yakın askerini bölgede bulundurmak zorunda olmasından dolayı Rus Çarı II. Aleksandr Kafkasya'nın kesin olarak ele geçirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu düşüncesiyle birlikte aynı tarihlerde Kafkasya tümden kuşatılacak, ele geçirilmeye çalışılacaktır (Altın, 2017). Rusya'nın Karadeniz'e inme isteği gereği Kuzey Kafkasya'yı ele geçirme sebebiyle Kafkasya-Rus Çarlığı Savaşı 308 yıl devam etmiştir (1556-1864). İlk olarak Çerkesya'da Kabar dey, daha sonra Dağıstan, Çeçenistan ve en sonunda Batı Çerkesya'da Karadeniz'e doğru askeri harekatlar yapan Çarlık Rusya'sı, Kafkas Dağları'nın iç kesimlerine Çerkezleri yok ederek ilerlemiş, teslim olan Çerkez

topluluklarını da ya Çarlık ordusuna katılmaya ya da göç etmeye zorlamışlardır (Bağ, 2001). Çarlık Rusya'sı, daha önceleri de uygulamış olduğu Türk topluluklarının ev ve tarlalarını yakma yöntemini bu sefer de Kafkas halkı üzerinde uygulamış, bunları göç ve açlığa maruz bırakmıştır. 21 Mayıs 1864 yılında kanlı Kafkas-Rus Savaşı'nın son noktası olan Soçi'de Ruslar törenlerle ve kutlamalarla birlikte zaferlerini ilan etmişler ve buna karşılık Çerkezler için tarihin en karanlık sayfalarından birisi açılmıştır. Çerkez toplulukları, başta Osmanlı Devleti olmak üzere dünyanın birçok yerine sürgün edilmiştir. 1.5 milyona yakın Çerkez bir ay içinde sürgüne tabii tutulmuş, salgın hastalıklar, yoldaki zor şartlar ve açlık gibi sebeplerle yaklaşık 500 bin Çerkez bu sürgünde hayatını kaybetmiştir (Habiçoğlu, 2001). Sürgüne gidecek olan Çerkezler, Novorossiysk, Anapa, Soçi, Adler, Gelincik gibi Karadeniz limanlarından gemilere bindirilerek Osmanlı Devleti'ne gönderilmiş, geriye kalanların bir kısmı Anadolu'da Tokat, Amasya, Sinop, Yozgat, Ordu, Adapazarı, Düzce gibi yerlere yerleştirilmiş, diğer kısmı da Suriye ve Filistin başta olmak üzere Orta Doğu'da yaşamaya mecbur bırakılmıştır. Günümüzde Çerkezler ülkenin farklı bölgelerine yerleşim kurmuşlardır. Özellikle köy yerleşmeleri şeklinde Çerkez yerleşmelerini görmek mümkündür (Ekşi, 2016).

2. YÖNTEM

Bu araştırma Tokat il merkezinde yaşayan Çerkezlerin Anadolu'ya oradan da Tokat iline gerçekleştirdikleri göç süreci ele alınmıştır. Bu göç sonrası uyum süreçleri ve kültürel aktarımları ortaya koymaya çalışılmıştır. Bu anlamda Tokat il merkezinde bulunan Çerkezler ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Derinlemesine görüşmede göç hikayeleri derlenmiş bu derlenme sonucunda aktarılan geleneksel ve kültürel ögeler bulgulanmıştır. Elde edilen verilerle betimsel içerik analizi ile yorumlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Tokat ilinde bulunan Çerkezlerin bir kısmı Kafkaslardan göç ederek geldikleri bir kısmının ise farklı illerde Tokat'a göç ettikleri bilinmektedir. Tokat ili bu anlamda Çerkezlerin yoğun yaşadıkları iller arasında yer almaktadır. Bu anlamda Tokat il ve ilçelerin neredeyse büyük çoğunluğunda Çerkez köyleri bulunmaktadır (Tablo 2).

Şekil 2: Tokat ilinde Bulunan Çerkez Köyleri

Kaynak: Çerkez Derneği Tokat

Çerkezler kendilerine özgü bir takım gelenek ve göreneklere sahiplerdir. Çerkezlerin kendilerine özgü törenlerinden misafir ağırlamaya kadar birçok konuda kendi kültürlerini yaşamaya ve yaşatmaya çalışmaktadır. Bu anlamda Çerkezlerin kültürlerine sıkı sıkıya bağlı oldukları görülmektedir. Hatta Çerkez mi yoksa Çerkes mi gibi ikilemlerin önüne geçmek ve bir nevi tepki olarak kimi aileler isimlerinin başlarının daima "S" harfi başlamasına dikkat etmektedir. Bu anlamda Katılımcı 2 "*Bizde ailede isimler genellikle 'S' harfi ile başlar*" şeklinde ifade etmiştir. Bununla birlikte yeni doğan çocuklar için törenler düzenlendiğini Katılımcı 5 "*Evet, vardır. Doğum sonrası törenlerimiz şenlikli olur. Tüm komşular ve akrabalar toplanır"* şeklinde ifade etmiştir. Yeni doğan çocuklara verilecek isim konusunda Çerkezler çok hassas davrandıkları görülmektedir. İsim belirlenirken, dini anlam içeren, Çerkez isimleri olması ve ölen bir yakınının ismini koymaya çalıştıkları görülmüştür. Katılımcı 8 "Çocuğa konulan isim ömrü boyunca karakterini etkileyeceği düşünüldüğü için çok dikkatle seçilir. Bazen İslami çerçevede isim bulunurken bazen de Çerkez isimleri tercih edilir" şeklinde ifade etmiştir. Buna ek olarak katılımcı 12 "*Çerkez isimlerini sıklıkla görürüz. Ancak saygı duyulan yakın aile büyüğü vefat ettiyse onun ismi önceliktir*" şeklinde ifade etmiştir. Bu anlamda Türk gelenek ve göreneklerine benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Çerkezler kültürlerini yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak için çocuklara büyük önem verilmiş ve küçük yaşlarda eğitimine özen göstermişlerdir. Katılımcı 14 "*Çerkezler için saygı her şeyden önemlidir. Küçük yaştan itibaren saygı kuralları öğretilir. Her türlü ortamda nasıl davranılması gerektiği çocuk yaşta verilen eğitimin en önemlisidir. Aynı zamanda Çerkez toplumlarında sıklıkla duyduğumuz "ayıp" çocuk yaştan itibaren öğretilerin esas temel noktasıdır*" şeklindeki sözler bu durumu destekler niteliktedir.

Çerkezler evlenme, eş seçme konusunda da hassas davrandıkları görülmüştür. Çerkezlerde genellikle tek eşlilik görülmektedir. Eski dönemlerde çok eşliliğin olduğu görülse de Çerkezlerin eşlerine sadık olmalarıyla bilinmektedir. Bu anlamda Katılımcı 8 "*Çerkezler sadık bireylerdir ve bu özellikleri dikkat çeken özelliklerinin de başında gelir. Bundan ötürü de Çerkezlerde tek eşliliğin hakim olduğunu söyleyebilir*" şeklinde ifade ederken, buna ek olarak katılımcı 18 *"Çerkezlerde sadık olma ön plandadır.*

Eşlerinden biri vefat etse dahi tekrara evlilik bile nadir görülür" şeklinde ifade etmiştir. Bununla birlikte Çerkezlerde akraba evlilikleri hoş karşılanmayan bir durum olduğu görülmüştür. Katılımcı 1 "*Çerkezlerde akraba evliliği çok ayıplanan bir durumdur. Şimdi günümüzde bu durum az da olsa görülür fakat eskiden böyle bi durumdan söz edilemezdi. Ailelerin istememesi durumunda kaçırma durumu da oluyordu ve bu insanlar da çok hoş görülmez, bunlara soğuk bakılırdı. Kına gecesi de bizde zor görülen bir adettir. Akraba evliliğini bir tarafa bırak aynı köyden kız almak bile hoş karşılanan bir durum değildir. Ama şimdilerde mecbur kalınıyor, başka köyden kız alınamayacağı zaman aynı köyden kişilerin evlendiği görülebiliyor, komşudan komşuya kız alınıp verildiği durumlarıyla karşılaşılabiliyor. Bir de Çerkezlerde kız kaçırma durumu da önemlidir. Kız ve erkek istiyor fakat ailelerden bazı büyükler bu birliktelik durumuna karşı çıkıyorsa, kız kaçırma dediğimiz olay yaşanır. Erkek kaçırdığı kızı kendi ailesinin yanına götürmez, başka bir köyde, bir arkadaşının yanına veya bir akrabasının yanına götürür ve oraya teslim eder. Erkek de başka bir evde kalır. Yani kaçırılan kızın ve kaçıran erkeğin aynı evde kalma durumlarından söz edilemez. İki taraf da anlaşıp, nikahlarını kıydırıp her şey halloldukten sonra, düğünle veya bir törenle hazırlarlar" şeklinde ifade etmiştir. Çerkezlerde kız isteme törenleri her toplulukta olduğu kendilerine özgü gelenek ve görenekleri olduğu görülmüştür. Kız istemede kız tarafının nazlı davranmaları buna karşın erkek tarafının aceleci davrandıkları görülmüştür. Kız isteme süreci katılımcı 17 "Evlenme isteği olan bir genç bu durumu anne ve babasına söyleyemez. Akrabalar vasıtasıyla bildirir. Aile büyükleri toplanarak kız istemeye gider. Damat ve damadın babası kız istemeye gitmez. Kız tarafında da aile büyükleri hazır bulunur. Kızın babası da kız isteme töreninde bulunmaz. Kız da görünmez. İlk istemede olumlu cevap verilmez. Aile büyükleriyle görüşelim biz size haber veririz denir. Tarih belirlendikten sonra eskiden köylerde düğünler yapılırdı. Günümüzde ise bu düğünler salonlarda yapılıyor. Damat düğün sürecinde bir arkadaşında kalır ve görünmez. Gençler damadın yanına gider orada oturulur ve oyunlar oynanırdı. Damat ve sağdıcın kıyafetleri düzenli şekilde gelecek konukları bekler. Gelin alma seremonisinde ise gelin evine yaklaşıldığında "geliyoruz" diye haberci gönderilir. Daha sonra gelin alıcılar hareket ederler. Gelin evine gelindiğinde kız tarafından iki genç gelin alıcılara "hoş geldiniz" demek için bütün araçları tek tek gezerler. Damat gece arkadaşları tarafından "ya sattaru" söylenerek kendi evine getirilir. İçeri girmeden geri kaçarak sağdıcın evine gider. Geç vakitte ise kimseye görünmeden kendi evine gider"* şeklinde ifade etmiştir. Düğünler gelenek olarak damadın kaçırıldığı ve sağdıç kaçırılan damadı geri almak için kaçıranların isteklerini yerine getirmek zorundadır. Bu anlamda katılımcı 9 "*Çerkez düğünlerinde sıklıkla rastlayabileceğimiz bir durum olan "damat kaçırma" düğün esnasında kız tarafından kimi akrabaların damadı kaçırmasıdır. Esasında bu bir oyundur. Sağdıç kaçırılan damadı geri almak zorundadır. Geri almak için ise kaçıran kişinin isteklerini yerine getirmelidir*" şeklinde ifade etmiştir. Çerkez düğünlerinde bir kültürel özellik ise bekar kız ve erkeklerin birbiriyle oyunlar oynamasıdır. Bunun anlamı ise bekarların birbirlerini beğenip evlenmelerine öncülük etmektir. Bu oyuna ise zekes adı verilmektedir. Katılımcı 18 "*Çerkez düğünlerinde bekâr gençlerin (kız-erkek beraber) yaptıkları eğlencelerdir. Evli ve Çerkez olmayanlar bu ortama alınmazlar. Çerkez olmayanların alınmama sebebi adetleri bilmedikleri için ortamın düzenini bozma endişesidir*"

Çerkezlerin cenaze törenleri diğer toplulukların cenaze törenleriyle benzerlik gösterirken birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Cenaze sahibine başsağlığı için gidildiğinde selam dahi verilmeden otururlar, acılarını paylaşırlar çıkarken ise cenaze sahibinin uğurlaması beklenmemektedir. Buna ek olarak cenazelerin gelen misafirlere ikram verilmemesidir bunun temeldeki nedeni ayıp sayılmasıdır. Katılımcı 1 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: "*Cenaze sahibi, tabii üzüntülü ve sıkıntılıdır. Ama cenaze sahiplerinin yakınında olan herkes, cenaze sahibinin yanında olur, acısını hafiftletmeye çalışır. Mezar kazma işinde cenaze sahiplerinin işleri yoktur. Bu işi köyün gençleri üstlenir. Bundan çok eski zamanlarda -elli yıl öncesine kadar-, eğer bir köyde cenaze varsa, atlarla komşu köylere bir cenazenin olduğu söylemeye gidilirdi. Çerkezler ata daima sol taraftan biner, sol taraftan iner, gemi sol elde ve kamçıyı sağ elde tutar. Giden atlı, eğer bir cenaze haberiyle gidecek veya başka bir acılı haber götürecekse ata sağ taraftan biner, gemi sağ elinde ve kamçıyı sol elinde tutardı. Yani acılı bir haber götürecek olan atlı, bu uygulamaların tam tersini uygulamak zorundaydı. Bu bizde bir incelik olarak düşünülürdü. Cenaze töreni esnasında, meftaanın yakınları cenazeyi taşımazlar, cenazenin arkasından giderler. Yani tabutu taşımak, cenaze sahiplerine düşecek bir iş değildir. Defin esnasında ise, mezarlığa meftaanın yakınları olan, çocukları, kardeşleri veya amcasının oğulları gelir. Cenazeyi bu kişiler defneder. Definden sonra, toprak atma işini meftaanın akrabaları yapmaz. Bu durum hiçbir şekilde*

gerçekleşmez. Hatta meftaanın akrabalarından birisi toprak atarsa, bu ayıp sayılır. Cenaze defin işlemleri tamamlandıktan sonra, köye herkesten önce cenaze sahipleri döner. Diğerleri ise köye geldiklerinde, cenaze sahibinin evi önünde sıraya dizilirler. O topluluktan bir thamade iki üç adım ileri gider ve başsağlığı diler. Komşu köylerden gelenler ise cenaze evine girdiklerinde hiç selamlaşmaz, merhaba bile demezler. Cenaze sahipleri, misafirlere ne hoş geldin der, ne de uğurlarlardı. Bu esnada, çay, börek gibi şeylerin ikram edilmesi durumu söz konusu değildir ve ikram edildiğinde ayıp sayılır. Başsağlığı ziyareti beş-on dakika gibi bir sürede gerçekleşmek zorundadır. Yani bu ziyaret kısa olmalıdır. Bu ziyaretler yaklaşık bir on gün kadar devam eder. Bu süre zarfında komşular cenaze sahibine yemekler getirir, cenaze sahipleri ise hiç yemek yapmazlar. Uzaktan gelen ziyaretçileri ise komşular kendi evlerinde misafir eder." Çerkezler kendi kültürlerini yaşarken komşularını da gözetmiş ve komşularına değer vermişlerdir. Bu anlamda katılımcı 4 "*Çerkezlerde komşuluk ilişkileri çok önemlidir. Özellikle evi çok yakın olan komşular tıpkı bir aile gibidirler. Hatta bu yüzden de Çerkezlerde komşular arasında kız alıp verme de çok sık rastladığımız bir durum değildir. Düğün zamanında da komşuluğun önemini görürüz"* şeklinde ifade etmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kafkasyalardan Osmanlıya yönelik gerçekleştirilen göçler temelde Rus işgali, baskı, zulüm ve asimile politikaları sonucunda gerçekleştirilmiştir. Göçler sonucunda boşalan yerleri Ruslaştırmak amacıyla Rus ve Hıristiyanlar yerleştirilmiştir. Çerkezler, Rusya'nın insani boyutları aşan asimilasyon politikalarından en çok etkilenen topluluklardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Çerkezler göç edebilmek için birçok zorlu süreci aşmak zorunda kalmışlardır. Göç sürecinde açlıkla mücadele etmiş, salgın hastalıklara yakalanarak hayatlarını kaybetmiş ve denizde boğularak hayatlarını kaybetmişlerdir. Bunun yanında Osmanlı devletine ulaşan Çerkezlere yurt tahsis edilmiş ve geçimlerini sürdürmek için bölge insanı onlara kucak açmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda Çerkezlerin Tokat ilindeki mevcudiyetleri ve dağılışlarına bakıldığında, Tokat il ve ilçelerde yoğun olarak yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca tokat il merkezinde Çerkezlere ait derneğin bulunduğu ve kültürel varlıklarını sürdürmeye çalıştıkları görülmüştür. Çerkezlerin kimlik, aidiyet ve kültürlerine bağlı toplulukları olduğu görülmüştür. Bununla birlikte Kafkaslardan Anadolu'ya geliş süreçlerinde yaşadıkları acı dolu hikayeleri yaşadıkları görülmüştür. Bu anlamda Göç sürecinde birçok Çerkez'in Karadeniz sularında hayatını kaybetmesi nedeniyle Karadeniz'den çıkan herhangi bir balığı yemedikleri dikkatleri çekmektedir. Sonuç itibariyle Tokat ilinde bulunan Çerkezler kültürlerine bağlı, yerel halk ile uyumlu, hoşgörü saygı ve sevgi ekseninde hayatlarına devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Altın, H., (2017). "XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'ne Yapılan Çerkes Göçleri (Çerkes Sürgünü)", Belgi Dergisi, Cilt:2, Sayı:14.

Aslan, C., (2006) "Bir Soykırımın Adı: 1864 Büyük Çerkes Sürgünü", Uluslararası Suçlar ve Tarih, 1, (Ed: Ömer E. Lütem), Ankara: Asam Yayıncılık

Bağ, Y., (2001). "Çerkeslerin Dramı: İşgal, Soykırım, Sürgün ve Göç", Çerkeslerin Sürgünü 21 Mayıs 1864, Ankara: Kafkas Derneği Yayınları

Berzeg, N., (1996). Çerkez Sürgünü: Gerçek, Tarihi ve Politik Nedenleri, Ankara:

Takav Matbaacılık.

Çakmak, G., (2017). 1864 Büyük Çerkez Göçü, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Yozgat.

Demir, G. ve Bolat, S. (2017). Çerkezler'de kimlik ve aidiyet. Sosyoloji Konferansları, 55(1), 1-42.

Erdem, T. (2010). "1864 Kafkas Göçü Öncesinde ve Göç Sırasında Yaşanan Salgınlar",

'146. Yılında 1864 Kafkas Göçü: Savaş ve Sürgün' Uluslararası Sempozyumu, İstanbul,

6-7 Aralık.

Eşki, İ., (2016). 1856-1900 Yılları Arasında Kafkasya'dan Gelip Tokat Merkez İlçesi Köylerine Yerleşen Çerkezler, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.

Habiçoğlu, B., (2001). "Göçün (Veya Sürgünün) Nedenleri". Çerkeslerin Sürgünü. Ankara: Kafkas Derneği Yayınları.

Karpat, K. H., (2001). "Avrupa Egemenliğinde Müslümanların Konumu, Çerkeslerin Sürgünü ve Suriye'de İskânı", Çerkeslerin Sürgünü 21 Mayıs 1864, Ankara: Kafkas Derneği Yayınları, Ankara

Namitok, A. (2003), Çerkeslerin Kökeni (Çev. A. Çeviker), Ankara, Kaf-Dav Yayınları.

Şahin, C., (2016). "Çerkes Göçleri ve Çerkeslerin Anadolu'da Yurt Edinme Arayışları: Sakarya - Maksudiye Köyü Örneği", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmalar Dergisi, Cilt:5, Sayı:8.

Yerli, H., (2017). 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi Sonrası Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler ve Göçlerin Yol Açtığı Sorunlar (1877-1900), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

CAUSES OF MIGRATION AND ITS EFFECTS

Cüneyt TELSAÇ [1]

[1]Doctorant, Yüzüncü Yıl University, FEAS, Public Administration, Van, Turkey.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4133-4846

Özlem YÜKSEK TELSAÇ [2]

[2]Teacher, Milli Eğitim Müdürlüğü, Vakıfbank Primary School, Van, Turkey.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1063-8919

ABSTRACT

The phenomenon of migration has a background as old as the history of humanity and a powerful dynamic that has a great place in the social memory of people. The migration journey of mankind which started from the first ages, witnessed the individual and mass migration actions of people who moved to survive in better conditions compared to their current life in their geography. In ancient times, when the concept of property was not yet known in terms of social acceptance, migrations emerged mostly due to shelter, disaster, security and not being able to reach enough food. The constantly changing and adapting structure of human beings to new conditions has also caused the reasons for migration to change over time. With the adoption of settled life, the concepts of city and state emerged, and in line with this development, the boundaries determined by the sovereign power and the rules determined by the power holding the authority to live within those boundaries came to the fore. This set of rules has led to the emergence of political and social factors related to the causes of migration.

In today's world, where transportation and communication opportunities are increasing day by day, there is an international migration movement that has a constantly increasing trend throughout the world with its processes involving multidimensional variables such as political, economic, social and environmental. Many thinkers considering the age we live in as the "age of migrations". Migration mobility; it not only threatens the political, social and economic structures of the receiving, sending and transiting countries, but also closely concerns their national sovereignty and national security.

In this study, using extensive literature review and observation methods; identifications regarding the causes of migration were made and the effects of migration were discussed in the light of the findings.

Keywords: Causes of Migration, Economic, Political, Demographic, Social, Climatic.

INTRODUCTION

The phenomenon of migration is increasingly maintaining its place on the agenda day by day. Experienced economic, political, demographic, social and environmental developments keep international migration alive. Due to the fact that global warming cannot be stopped and the average world temperature increases and melts the glaciers in the polar region, a stronger disaster and natural causes title has been added to these factors. In addition, endless political instability and wars are the biggest reasons for forced migration in the last ten years. Although there are many reasons why people want to go from where they are to another place, they are mostly carried out with the hope of a better life. While internal migrations have a relatively voluntary nature, international migrations usually occur under compulsory or undesirable conditions.

Migration is an area of great interest to interdisciplinary researchers due to its multifaceted dimensions. Due to the dynamic structure of migration, its factors and effects differ. Migration is not just an area of interest for researchers. States also tend not to be unprepared for migration and to produce policies for a sustainable migration management. In this respect, a large number of international cooperations are made. Migration is not only the problem of the destination country, but also causes great changes in

terms of origin and transit countries. States may be less or more exposed to immigration due to their location. For example; it is inevitable that countries with low social and economic development, underdeveloped human rights and countries with internal conflicts or on a migration route will encounter the reality of migration.

In order for migration to take place, there are often factors that push people to migrate and attract them to the place they try to go. In this study, using literature review and observation methods; evaluations make about the reasons that push people to migrate and the effects it creates.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

To make a general definition for migration: It can be expressed as the movement of people in order to live in a place other than where they are. Although migration is as old as human history in origin, it is a development whose effects have been increasing continuously since the first dates. The migration journey of humankind continues to the present day with individual and mass migration actions that change places in order to find the conditions that they think are better than their current life in their geography or that they hope for.

It is seen that different disciplines regarding migration make different definitions. According to this; while geographers prioritize the "time" and "space" factors related to migration, sociologists consider the social outcomes of the migration movement; on the other hand, we see that economists develop their own definitions by considering the effects of migration on the market (Yılmaz, et al., 2020:287).

The concept of migration, which we can express as an act of displacement, is when we look at the current dictionary of the Turkish Language Association: "*The act of moving individuals or communities from one country to another, from one settlement to another settlement, relocation, emigration for economic, social and political reasons*" (TDK, 2022). Another widely used definition is "*the movement of a person or group of across an international border or within a state. It is the population movements in which people move regardless of their duration, structure and reason. This includes the migration of refugees, displaced persons, economic migrants, people moving for different purposes such as family reunification*" (IOM, 2013).

Migration can take place within or outside the borders of the country, singularly or in mass, voluntary or compulsory. Migration; It is also divided into concepts such as origin, destination and place of transit. In addition, when migration is evaluated geographically, it is defined differently as internal migration within the borders of the country (national) and immigration from abroad to that country or from that country to another country (international). Moving people from rural areas to other cities with better facilities and opportunities in urban areas within the same country or region, like moving from cities to rural areas for a more comfortable lifestyle and less pollution is also considered as migration. Settling permanently or leaving the country of origin for a certain period of time and going to another country is defined as international migration, while moving to another region or city within the country for the purpose of residence is accepted as internal migration (Yılmaz and Telsaç, 2021: 33).

Another definition difference that is frequently made regarding migration is made for the concepts of regular and irregular migration. According to this, regular migration is defined as the short-term or long-term stay of individuals in any country or in different regions of their own country, within the framework of legal permissions, while passing through the territory of the country they transit through. The clear indication of this definition is whether it is done legally or not. For example, academics, university students, people who want to live a more comfortable life in other countries after retirement fit this definition. However, another of the definitions, which is not realized on a legal basis and is frequently mentioned together with the concept of migration, is the concept of irregular migration. Accordingly, it can be considered as illegally entering a country, staying in a country illegally, or not leaving the country despite entering legally, in the following period despite the expiry of the legal period. Another definition of migration is the assessment made in terms of deciding to migrate. According to this; there are classes such as forced migration, voluntary migration, labor migration and brain drain depending on the quality of the immigrants (Yılmaz and Telsaç, 2021:37; Arslan, 2021:5).

CAUSES OF MIGRATION AND ITS IMPACT

In order to understand the reasons for migration, looking at history often gives an idea. Migration is a phenomenon that dates back to the first periods of history in terms of its roots. The desire of people to live in better conditions and their endless curiosity have led to the geographical displacement of human beings (Schmeidl, 1997). Throughout history, individual or mass human movements have various reasons and still maintains about its dynamic structure even today. Migration movements have been effective enough to trigger the displacement of existing labor and capital depending on the developments in borders, industrial revolutions, geographical structure and technology. Migration mobility has accelerated in our globalizing world due to the increasing number of transportation and communication opportunities.

Elements related to the emergence of migration may show similar (economic, climatic, demographic), as well as completely different and specific to that region (political, social) reasons (Black et al., 2011:4; Ağır and Sezik, 2015: 97). For example, factors such as the environment we live in, the availability of an ecosystem, or the possibility of exposure to danger can be decisive. In general, individual migration decisions are affected by many reasons, and these reasons can mostly depend on climate, economic, political, social, and demographic factors (Raleigh, 2011: 82-93, Black et al., 2011 :3-11; Atmaca, 2020:65- 66).

Economic Factors

Poverty is the main trigger of numerous social problems. People can make illegal attempts to shelter and feed. Basically, such initiatives create huge income inequalities and deepen the problem. Unfortunately, there is a linear relationship between income status and health. It becomes almost impossible for people who cannot earn enough income to receive the health services they deserve.

Its economic reasons (Arsenault, 2011: 6-7; Haas, 2011: 62; Hear, et al.,2012: 19; Praussello, 2011: 3-4; Raleigh, 2011: 82-87; Black et al., 2011:3):

- Inability to reach enough food,
- Lack of clean water skis,
- Unemployment,
- Lack of job security,
- Provision of health services,
- Deep poverty,

We can express it as.

If it is necessary to make an assessment based on economic reasons; it should be noted that issues such as lack of access to food, inaccessibility to health services, inaccessibility to clean water, insufficient wages, lack of job security, and unfair distribution of income trigger international migration movements. Migration due to economic reasons also creates strong effects. These effects directly affect the economy of both the origin country and the destination country. For example, the employee supply for the target country increases, and wages decrease due to this reason. A similar effect is experienced in rental houses and offices of the target country. Because, in line with the rising demand, rents increase at the same rate. It is also possible to talk about the existence of a placebo effect caused by immigration in the rise of rents. It also creates negative effects for the country of origin. For example, areas that have lost population are difficult to develop and sometimes ghost villages and towns appear.

Political Reasons

It constitutes a large part of the migration movements occurring on a global scale. Factors such as human rights violations due to political reasons, persecution, restriction of personal freedoms, inequalities, lack of judicial independence and military coups constitute the main reasons for migration movements. But unfortunately, the most dominant actor of political reasons is wars. Wars that cause great migration movements are also one of the main reasons for forced migration.

Political reasons (Black et al., 2011: 3; More and Shallman, 2014: 723; Praussello, 2011: 4-5; Raleigh, 2011: 85):

- Wars,
- Freedom of expression,
- Individual freedoms,
- Military coups,
- Inequalities,
- Persecution,

It is possible to specify as.

Wars are the leading cause of large-scale migration movements that affect the world the most. Migration due to war is mostly in the form of forced migration and most of the immigrants are hosted as temporary asylum seekers or conditional refugees. This situation causes great economic and social damage to both the target country and the transit countries. In line with the human rights convention and the decisions of the United Nations High Commissioner for Refugees, these immigrants are provided with shelter, food, health and security services. However, mostly developed countries are reluctant to share the current refugee burden. Political migration is a serious problem, especially for countries in troubled geographies. For example, Turkey hosts millions of refugees in this sense. People who migrate for political reasons start to form a diaspora where they go. This formation has consequences that can be effective in taking many political decisions over time.

Demographic Factors

The average age of the population in terms of demographic factors; can negatively affect job and workforce opportunities. High fertility rates and the incidence of infectious diseases can also cause migration. In terms of both international and internal migration, the role of the human factor, especially the role of family and household relations, in migration decisions is clearly is seen. Migration may be a choice for people with a high population living together in relatively small houses, sharing limited space with many siblings and family members.

Demographic factors (Arsenault, 2011: 6-7; Praussello, 2011: 4-5; Raleigh, 2011: 85):

- Population,
- The average age,
- Birthrate,
- Mortality rates,
- Marriage,
- Family,

We can express it as.

Demographic structure creates significant differences in impact. For example, while losing the young population is a big problem for the country of origin, it can provide an advantage in terms of supplying the workforce needed for the target country.

Social Factors

There is a wide range of social factors that cause migration. Many reasons such as people's desire to be with their families or relatives who have migrated before, the fact that the target country speaks the same language, the geographies they feel close to them culturally and socially, the desire to get a better education, and freedom of belief can be examined under this heading.

Social factors (More and Shallman, 2014: 723; Haas, 2011; Raleigh, 2011: 82-92):

- Belief,
- Education,
- Kinship,
- Marriage,
- Common culture,
- Gender,
- Heritage,

It is possible to specify as.

Although social factors related to the causes of migration may have similar effects to political factors, their strong common point is that they form a diaspora in the destination country. In addition, it should be noted that under this heading, brain drain indicates a positive situation for the destination country, but a detrimental situation for the country of origin.

Natural Factors

Changing climatic conditions caused by global warming have a great impact on natural factors. We have seen floods, fires, droughts, earthquakes and similar disasters of a type and extent that mankind has not encountered before. Natural factors have created reasons for migration throughout history, but a significant increase has been observed in the last 20 years. In particular, this increase has an impact on internal migration.

Natural factors (Praussello, 2011; Raleigh, 2011: 83-86; Schmeidl 1997):

- Drought,
- Volcanic eruptions,
- Sudden climate changes,
- Flood,
- Landslide,
- Earthquake,
- Tsunami,

It is possible to specify as.

Migration due to natural causes occurs especially as internal migration and creates regional effects. These effects are often return as unemployment and poverty. The low soil fertility of the place where they live, the difficulty of living geographically, the difficulty of accessing resources such as food, energy and water are also other issues that can be evaluated under this heading.

CONCLUSION

In many parts of the world, there is no possibility of accessing clean fresh water resources due to global warming. This situation creates a very serious public health problem in underdeveloped countries. Clean water networks cannot be established due to the lack of opportunities and budgets of central or local governments. In addition, this problem has become chronic due to mismanagement (corruption, degeneration). Difficult access to water resources is also a major problem in terms of agriculture and restricts people's adequate access to agricultural food. Lack of access or difficult access to clean water forces the local residents of the region to migrate after a while.

Unemployment is one of the biggest problems of our age. The fact that in the near future many lines of work carried out by humans will be made by machines; is exacerbates this problem. Unemployment is

the main trigger of many problems. Accordingly, poverty that develops due to unemployment makes life very difficult. One of the repercussion effects of unemployment is the emergence of a low job supply against a large workforce. In such cases, wages of workers fall to a very low level and workers are forced to work without insurance without job security. Such situations and people's hopes for a better standard of living can makes the factors of migration.

Some societies can be closed to different beliefs and thoughts. In such societies, the tendency to marginalize and exclude unwanted people is often seen. From a social point of view, restrictions on freedom of expression, freedom of belief, and personal rights and freedoms of individuals constitute reasons for migration. The recent history of our world is unfortunately full of wars. War is a great demolition that affects people of all ages materially and spiritually. When we look at the last decade, most of the people who migrated have had to leave their places of residence either for this reason or because of the internal turmoil and violence that took place in their countries.

Humankind's report on nature conservation is full of minuses. it seems the concept of sustainable development only happens in books and journals. The natural heritage that should be passed on to future generations is almost destroyed. Global warming is causing unprecedented climatic events. We are seeing great floods, earthquakes, tsunamis, landslides, and sudden climate changes that we have never seen before. Desertification of the world brings with it a great shortage of fresh water and drought. All these natural disasters are major a migration triggers.

Migration continues to create human movements of unavoidable magnitude. International cooperation on migration is of great importance. There is a need for dynamic policies in terms of receiving and sending migration country. Migration should not be a problem only for the receiving country. Collective efforts should be made for a solution. Today, a large part of migration takes place in the form of forced migration and these people are need serious financial and moral support. A good understanding of the reasons that trigger migration is very important in terms of solving the problem at its source. The best solution to a problem is possible by eliminating its causes before it has occurred.

REFERENCES

Ağır, O. and Sezik, M. (2015). Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik sorunları, *Birey ve Toplum Dergisi*, 5 (9), 95-123.

Arsenault, N. (2011). *Understanding Migration: Curriculum Resources for the Classroom*. Revised Edition, Austin. The University of Texas.

Arslan, E. (2021). Uluslararası Göçe Teorik Bakış ve 21. Yüzyıl Göçleri: Göç Karşıtlığının Yükselişi ve Zorunlu Göçlerin Artması Üzerine Bir Değerlendirme, *Uluslar Arası Göç Üzerine Akademik Çalışmalar-Süreçler Olgular Uygulamalar*, (Ed. E. Arslan), Eğitim Yayınevi, 1-33.

Atmaca, Y. (2020). Esenyurt ve Göç Yönetimi Politikaları Üzerine Bir İnceleme, (Ed. V. Yılmaz ve Y. Atmaca), *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi*, Ekin Yayınevi.

Black, R., Adger W. N., Arnell, N. W., Dercon, S., Geddes A. ve Thomas, D. (2011). The effect of environmental change on human migration. *Global Environmental Change*, (Eds. Richard Black, Nigel Arnell, Stefan Dercon), 21(1), 3-11. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.10.001

Haas, H. De. (2011). Mediterranean Migration Futures: Patterns, Drivers and Scenarios. *Global Environmental Change*, (Eds. Richard Black, Nigel Arnell, Stefan Dercon), 21(1), 59-69. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.09.003.

Hear, N. V., Bakewell, O. and Long, K. (2012). *Drivers of Migration*. Brington: Migrating out of Poverty, Research Programme, Cosortium Working Paper 1. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a7fed915d622c000787/WP1_Drivers_of_Migration.pdf (Date of access: 18.12.2021).

IOM- International Organization For Migration (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*.(2.Baskı).

More H. W., Shellman M. S. (2004). Fear of Persecution: Forced Migration, 1952-1995. *Sage Journals*, 48(5), 723-745. https://doi.org/10.1177/0022002704267767

Praussello, F. (2011). The European Neighbourhood Policy and Migration Flows. *European Economic Studies*, http://www.jeanmonnet.unige.it/materialedidattico/ENP%2B Migration.pdf (Date of Access: 21.12.2021).

Raleigh, C. (2011). The Search For Safety: The Effects Of Conflict, Poverty And Ecological Influences on 93 Migration in The Developing World. *Global Environmental Change*, (Eds. Richard Black, Nigel Arnell, Stefan Dercon), 21(1), 82-93. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.08.008 (Date of Access: 21.12.2021).

Schmeidl, S.(1997). Exploring The Causes of Forced Migration: A Pooled Time-Series Analysis, 1971-1990. *Social Science Quarterly*, Published By: University of Texas Press, 78 (2), 84-308.

TDK. (2021). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu, Ankara, TDK Yayınları.

Yılmaz, V., Efşan, N. and Mecek, M. (2020). Suriyeli Göçmenlerin Kentlere Etkilerinin Torbalı Özelinde Değerlendirilmesi, (Ed. V. Yılmaz ve Y. Atmaca), *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi*, Ekin Yayınevi.

Yılmaz, V., Telsaç, C. (2021). Göç Olgusu Ve Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Kentlerdeki Sayısal Durumu, (Ed. E. Arslan), *Bölgesel Gelişmeler Işığında Uluslararası Göç ve Türkiye*, Nobel Yayınevi.

MAIN EDUCATIONAL PROBLEMS REGARDING THE CHILDREN OF MIGRANT FAMILIES

***Özlem YÜKSEK TELSAÇ*[1]**

[1]Teacher, Milli Eğitim Müdürlüğü, Vakıfbank Primary School, Van, Turkey.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1063-8919

***Cüneyt TELSAÇ*[2]**

[2]Doctorant, Yüzüncü Yıl University, FEAS, Public Administration, Van, Turkey.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4133-4846

ABSTRACT

Migration emerges as a result of many factors. It can occur due to many reasons such as sociological, economic, political and environmental. It is possible to evaluate the effects of migration as a result, but considering that migration itself is a major factor that can cause sociological, demographic, economic and political changes, it would not be wrong to state that it represents a real cause with this role. Migration elements can developed in different geographies may show similarity, or they may arise from completely different and region-specific reasons. Migration can take place within the borders of the country or outside the borders of the country depending on many reasons, as well as it can develop singly or massively, voluntarily or compulsory.

Migration has a structure that deeply affects human life in every sense and causes great changes. Even if people migrate voluntarily of their own free will, they may have to face some adaptation problems and social differences. This situation; it can cause extremely distressing results for asylum seekers and refugees who migrate forcibly. The difficulties that arise can be even more dramatic, especially for migrant children. In order to cope with these new challenges they face; it is of great importance that especially children from other countries learn the spoken language and culture of the place they go as soon as possible in order to overcome the problems. At this stage, the inclusion of immigrant children in the education system and the guidance services to be implemented play a decisive role.

In this study, using observation and literature review methods; the difficulties faced by immigrant families regarding education and especially the problems that arise in terms of foreign children are discussed and some suggestions are made for solutions.

Keywords: Migration, Education, Child, Language.

INTRODUCTION

Immigrant families' lack of continuous and effective access to education for their school-age children opens the door to major problems. The lack of effective access to education not only poses a social threat, but also creates a negative picture in terms of children's personal development and the possibility of adaptation to their place (EASO Asylum Report 2021: 29). In this study, the main backbone of the study was formed in order to create social benefit, and awareness by considering the measures that can be taken in line with the current problems.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

Migration, which is a method that mankind has resorted to in the face of the difficulties it has faced since the first ages; for many reasons, it has had such great consequences as to affect the fate of societies. Although there are various opinions on the definition of migration, migration: Is considered as leaving the geography where people live and moving/settled to another place. Although there are many reasons

why people want to go from where they are to another place, the main reasons are can be economic, social, political or environmental (Raleigh, 2011: 82; Black et al., 2011: 4). Migration not only creates physical mobility; it is a multifaceted structuring and differentiation process that takes economic, social and psychological changes wherever they go (Atmaca, 2020: 65).

The concept of migration is subject to some definitions in itself. The most basic distinction regarding this is seen as internal migration and external migration. Accordingly, internal migration; external migration within the borders of the country; occurs by crossing national borders. At the same time, this type of migration is called international migration. It occurs in the form of people crossing the political borders of one country to another country in order to live permanently or for a certain period of time. In addition to these definitions, another conceptual distinction that makes a significant difference is made as regular and irregular migration. Regular immigration; It is defined as a short-term or long-term stay of people in any country other than their country of origin, within the framework of the legal practices of their own country, the country they transit through their territory and the destination country. Irregular migration; it is defined as entering a country illegally, staying in a country illegally, or not leaving the country, despite the expiry of the legal period (Yılmaz and Telsaç, 2021: 37-38).

MAIN PROBLEMS

Education is multifaceted and it has a structure that produces vital results. Education is one of the main actors of the problems that immigrant families face in many issues. If we need to evaluate the main educational problems that arise regarding the school-age children of immigrant families, these are following: Language problems, Integration problems, Lack of appropriate learning environment, Lack of guidance and counseling education, Lack of family support, Economic problems, Exclusion by their peers, Lack of resources/materials, Non-specialist people attend classes, cultural problems and lack of motivation (Aydeniz and Sarikaya, 2021: 395-397; Bozan and Kastan, 2018: 246; Bourgonje, 2010: 42-44,58-60,63-64; Börü and Boyacı, 2016:127-128; Cerna, 2019:17,28-33; Dryden-Peterson, 2017:50-51; Matthews, 2008:35-38; Kovinthan, 2016:144-147; Obiakor, 2007:150-151; Öngören et al., 2017: 151-154; Sural and Arı, 2017: 1001-1005).

Language Issues

One of the main deficiencies that prevent immigrant children from transitioning to school life is that they cannot speak the local language of the target country. They experience great problems until they learn the language of the country they live in. The absence or insufficient knowledge of a common language causes misunderstanding of idioms and proverbs that have a decisive effect in terms of communication. In addition, this situation causes the gestures and mimics that enable healthy communication to be established in the classroom environment not to be noticed. Problems arising from the lack of a common language: lack of motivation due to lack of communication, insufficient cultural perception, not being able to receive the needed guidance and counseling services due to language, loss of self-confidence caused by lack of expression, exclusion, peer bullying, preparation of course materials and resources in a language they do not know and inadequate communication with the teacher, who is the cornerstone of education (Chuang et al., 2011:155). The fact that language skill, which is the basic principle of readiness level, which is one of the indispensable criteria in terms of education, has not yet been acquired creates a big problem.

Compatibility Issues

It is a common situation for immigrant students to be alone in the classroom due to language, culture, environmental changes and socio-economic reasons. Problems such as lagging behind as a unit and subject because they do not understand the lesson enough, not being able to participate in the lesson at the required rate, not being able to communicate well with other students in the class, not evaluating the breaks adequately, increasing exclusion and hopelessness, and not providing adequate family support cause great difficulties in terms of adaptation. In addition to this negative picture, which can develop in the process; Being ridiculed by his friends also creates a state of weariness. It is inevitable that these children will be negatively affected psychologically. Serious adjustment problems may arise as a result

of being rejected by his friends and being ostracized, and sometimes quarreling with students around him, and conflicts up to swearing (Qin & Han, 2011:83).

Lack of Appropriate Learning Environment

One of the main problems is teacher and student incompatibility. Inadequate readiness of students due to language and cultural differences causes teachers to be helpless. It is also a deficiency that foreign children try to express themselves with words that can be considered extremely limited while forming sentences. These children are insufficient in understanding and expressing themselves. In addition to this, while students need to be supported outside of the school environment, the situation is even worse when it is considered that immigrant families mostly reside in small and unhealthy houses. Inadequate working areas and crowded house population create difficulties in the home environment (Karakuş, 2006: 50-52).

Lack of Guidance and Counseling Education

It points out the problems related to the insufficient level of guidance activities that should be provided for immigrant students both inside and outside the school. Except for a very few developed countries, it is one of the problems experienced by almost all migrant children worldwide. It is a problem due to the fact that the guidance teachers who speak foreign languages in schools are not at a sufficient level and that immigrant families do not provide the necessary guidance service to their children. Increasing the participation of immigrant students in social activities at school is also a requirement of this guidance issue.

Lack of Family Support

Education is not just a concept limited to school. In order for education to be successful, families should strive for the future of their children as much as school and teachers. Unfortunately, education is not among the priority problems of immigrant families. Especially financial and political problems cause education to be put in the background. Some families cannot even imagine their children going to school. In many families, it is desired that their son's additional income by earning money. Although it is not legal, children in the education age can be employed to contribute to the home economy. Some immigrant families may also have prejudices against girls' education. Instead of sending the girls to school, they are asked to stay at home to babysit their younger siblings and help their mother with the housework.

In some families, the frequent fights of parents due to the stress caused by immigration cause students to be negatively affected. It is also a problem that immigrant families cannot provide the necessary support for their homework due to the language and insufficient education of the immigrant families. In some cases, not all members of migrant families can migrate together, and especially in the case of forced migration, there may be situations where an important family member such as a mother or father stays in the country of origin. This situation can cause great problems for students.

Economic Problems

Students can be very sensitive to economic problems in the family environment. If families put education on the back burner, students may spend the time they need to devote to education to earn money or to find their way. This situation can also manifest itself in the classroom at the time of feeding or at the point of shoes/clothing. Mostly, immigrant students have little or no pocket money. The resulting economic class differences can affect students negatively. It is also a problem that families have to move frequently and live on rent. For this reason, students frequently change schools and experience adjustment problems. In addition to this, the fact that the father comes home a lot in the evenings due to his job affects the students negatively. Economic difficulties force migrant families to live together. Solidarity and cooperation activities, which had a great role in the formation of the slum culture for a period, constitute strong reasons for these families to be close to each other and together. On the one hand, this way of living together, which makes them feel safer and happier, on the other hand, isolates them from the society and causes great adaptation problems. Because they tend to carry the culture of the country of origin to the geography they go to, they strive to maintain their old traditions for a world of their own.

Exclusion by Peers

The fact that immigrant students have a different dress or appearance can open the door to some prejudices (Nar, 2008:48). Immigrant students try to find someone from their own culture because they have difficulties in expressing themselves. If they find a peer like themselves in their classroom or school, they tend to communicate and spend time with them constantly. In some cases, it may not be welcomed by other students to communicate with each other in their local language. As a result of similar situations, there may be situations where he/she is ostracized by his peers or minimal communication is provided. However, it should be noted that important issues such as the following homework and studying together in the home environment can be possible with peer harmony.

Resource/Material Shortage

In addition to economic difficulties, foreign students working with resources and materials that are not in their own language experience great difficulties.

Entry of Non-Specialists to Classes

The education of immigrant students may be more difficult than normal students. In particular, there is a need for expert trainers in terms of the education of children who have not learned the official school language.

Cultural Troubles

It is extremely difficult for immigrant students to adapt to an environment where a different language is spoken and there are different traditions and habits. These students are negatively affected because they miss their old relatives, friends and teachers. The fact that they are introverted and unable to communicate adequately, especially within the school, causes the problem to grow. These students, who are alone in the school environment, form a tight alliance with other immigrant students, delaying social adaptation or making it completely difficult.

Lack of Motivation

Especially foreign students who cannot get the support they need from family and school may experience a great loss of self-confidence and lack of motivation. A different culture and environment has wearing effects on the sense of belonging. When these children feel that they do not belong, they suffer a great loss of motivation.

CONCLUSION

The biggest problem of meeting a new geography is that the language of communication is different. Communication is essential for human beings to meet basic needs and ensure the continuation of life. In terms of the problems faced by immigrant children, the dominant role is the language of communication. The main shortcoming that prevents them from entering school life is that they cannot speak the local language of the target country. Of course, although there are many other problems accompanying this problem, it would not be wrong to state that the first barrier to education is language. The main problems arising from the lack of communication due to language; lack of motivation, cultural perception problems, the need for guidance and counseling services to not achieve the desired success, loss of self-confidence caused by lack of expression, exclusion and peer bullying, the course materials and resources being prepared in a other language , insufficient communication with the teacher who is the cornerstone in terms of education and most importantly, that the language skill, which is the basic principle of readiness level, which is one of the indispensable criteria in terms of education, has not yet been acquired..

The need for a guide so that people can live and adapt in an unfamiliar society is just as necessary and important as trees need water. It is important to make guidance and counseling services more effective in terms of social adaptation of immigrants. The solution of migration-related education problems requires a multifaceted perspective and cooperation. Collaboration should be made with researchers who are experts in the field and scientific data on the problem should be created and compared. The problem

should be analyzed from an ethical and emic perspective. It should be noted that accurate sampling is of great importance. It should not be forgotten that different children may have different problems and needs. Necessary activities and studies should be carried out without interruption in order to ensure social cohesion and integration successfully. Families should be included in the education life of immigrant children and in this direction; by raising awareness about family education and parenting through seminars and meetings, children's should be brought to a level that can provide the guidance they needs.

Concerns about poverty, especially in immigrant families, may cause different solutions to be sought. In this respect, it is a big problem for families to force their children to work illegally due to economic concerns, to put pressure on them, or to beg. Despite being at school age, it is inevitable that children who roam the streets or are forced to work under the stairs, encounter crime. In fact, it is a major social problem for these children to appear in mafia-like formations or to be involved in illegal formations in the following processes. Therefore situations such as illegal labor methods and forced child labor need to be seriously tackled.

The economic difficulties experienced by immigrant families lead them to live together nested. At this point; solidarity and assistance activities constitute strong reasons for these families to be close to each other and together. On the one hand, this way of living together, which makes them feel safer and happier, on the other hand, isolates them from the society and causes the necessary integration process to prolong. Immigrant families concentrating on a particular neighborhood or district tend to carry the culture of the country of origin to the geography they migrated to, and try to preserve their old traditions in order to create a new world of their own. Unfortunately, this situation is adopted by the students and causes them to communicate only among themselves at school.

The common point of developed societies is clearly revealed in terms of the value and with importance, they attach to education. Education services mostly take the lion's share when preparing annual budgets. Education is one of the main driving forces behind the development of many developed countries. If we liken education, which has such an important position, to transmission, we immediately realize that all gears must work together and in harmony. If there is a missing or malfunctioning part of the transmission; we may have to face the fact that the whole system will be adversely affected by this situation. It should not be forgotten that, for whatever reason, bringing immigrant children into education life will be an extremely important investment for the future.

REFERENCES

Atmaca, Y. (2020). Esenyurt ve Göç Yönetimi Politikaları Üzerine Bir İnceleme, (Ed. V. Yılmaz ve Y. Atmaca), *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi*, Ekin Yayınevi.

Aydeniz, S., & Sarıkaya, B. (2021). Göçmen Çocukların Eğitiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 385-404.

Black, R., Adger W. N., Arnell, N. W., Dercon, S., Geddes A. ve Thomas, D. (2011). The effect of environmental change on human migration. *Global Environmental Change*, (Ed. Richard Black, Nigel Arnell, Stefan Dercon) 21(1), 3-11. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.10.001

Bourgonje, P. (2010). Education For Refugee And Asylum Seeking Children in OECD Countries. *Education International*, 50, 1-12.

Bozan, İ., Kaştan, Y . (2018). Göç Yaşamış Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri: Bir Durum Çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (10), 225-248. DOI: 10.20860/ijoses.447898

Börü, N., & Boyacı, A. (2016). Göçmen Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Ortamlarında Karşılaştıkları Sorunlar: Eskişehir İli Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 11(14).

Castles, S. (2003). Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation, *Published in Sociology*, 77(1), 13-34.

Cerna, L. (2019). Refugee education: Integration Models and Practices in OECD Countries. *OECD Education Working Paper* No. 203

Chuang, S. S., Rasmi, S., & Friesen, C. (2011). Service Providers' Perspectives On The Pathways Of Adjustment For Newcomer Children And Youth İn Canada. *Immigrant Children: Change, Adaptation, And Cultural Transformation*, 149-170.

Dryden-Peterson, S. (2017). Refugee Education: Education For an Unknowable Future. *Curriculum Inquiry*, 47(1), 14-24.

EASO Sığınma Raporu (2021). *Avrupa Birliğinde Sığınma Durumuna İlişkin Yıllık Rapor* https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Asylum-Report-2021-Executive-Summary_TR.pdf

Karakuş, E. (2006). Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.

Kovinthan, T. (2016). Learning and Teaching With Loss: Meeting the Needs Of Refugee Children Through Narrative Inquiry. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 10(3), 141-155.

Matthews, J. (2008). Schooling and Settlement: Refugee Education in Australia. *International Studies in Sociology of Education*, 18(1), 31-45.

Nar, B. (2008). Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri (Dilovası Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.

Obiakor, F. E. (2007). Multicultural Special Education: Effective Intervention For Today's Schools. *Intervention in School and Clinic*, 42(3), 148-155.

Öngören, S., Özkan, A., Yüksel, B., & Sever, D. (2017). Göçmen Çocukların Yaşadıkları Uyum Problemlerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(59), 147-159.

Qin, D. B., & Han, E. J. (2011). The Achievement/Adjustment Paradox. *Immigrant Children Immigrant Children: Change, Adaptation, And Cultural Transformation*, pp. 75-97.

Raleigh, C. (2011). The search for safety: The effects of conflict, poverty and ecological influences on 93 migration in the developing world. *Global Environmental Change*, (Ed.Richard Black, Nigel Arnell, Stefan Dercon), 21(1), 82-93. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.08.008

Sural, Ü. Ç., & Arı, T. G. (2017). The Evaluation Of in-Service Training Of The Instructors Teaching Turkish For Immigrant Children. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 996-1009.

Yılmaz, V., Telsaç, C. (2020). Göç Olgusu Ve Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Kentlerdeki Sayısal Durumu, (Ed. E. Arslan), *Bölgesel Gelişmeler Işığında Uluslararası Göç ve Türkiye*, Nobel Yayınevi.

GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN TOPLUMSAL UYUM SÜREÇLERİNİN SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTEN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE SOCIAL COHESION OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS UNDER TEMPORARY PROTECTION FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE

Dr. Öğr. Üyesi Behçet KALDIK

Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bingöl, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8671-2575

ÖZET

Küresel çapta göçmen hareketliliği, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra öne çıkmaya başlamış olup Türkiye, bu sürece daha çok göç veren bir ülke olarak dâhil olmuştur. Yirmi birinci yüzyılda da bazı ülkelerdeki savaşlar, iç çatışmalar, ekonomik sorunlar ve politik istikrarsızlıklar, göçlerin küresel bağlamda artmasına neden olmuştur. Farklı bir söylemle, söz konusu uluslararası göçler, çeşitli ekonomik, siyasal ve toplumsal nedenlerden dolaya artış göstermeye başlamıştır. Bu süreçte, uzun yıllar transit ülke konumunda bulunan Türkiye, artık göçmenler açısından hedef ülke haline gelmiştir. Özellikle Ortadoğu ülkelerinde 2010 yılında başlayan ve Arap Baharı olarak nitelendirilen sürecin 2011 yılında Suriye'ye de sıçraması üzerine, Suriye'den Türkiye'ye kitlesel biçimde göçler yapılmaya başlamıştır. Bu noktada Türkiye, açık kapı politikasını güderek, sınırlarını sığınmacılara kapatmamış olup sığınmacıları, geçici koruma statüsü altında kabul etmiştir. Ancak sığınmacıların bu fiziksel ve sosyal mekân değişimleri birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Evrensel olarak göç hareketliliği, sadece göç eden bireyleri etkilememekte, aynı zamanda göç edilen ülkenin yerli halkını da farklı boyutlarda ve derecelerde etkilemektedir. Bu bağlamda, başta uyum sorunu olmak üzere yaşanan çeşitli sorunların elemine edilmesinde ülkelerin göçmenlik politikaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyumları ele alınmış olmakla birlikte, Türkiye'nin bu kapsamda geliştirdiği politika ve bu politikaların uygulamaya yansıma biçimi de sosyolojik bir perspektiften değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Küresel Göç, Sığınmacı, Suriyeli Sığınmacı, Toplumsal Uyum

ABSTRACT

Global migrant mobility began to come to the fore after the Second World War, and Turkey became more involved in this process as a sending country. The wars, internal conflicts, economic problems, and political instability in some countries have led to an increase in migrations in a global context in the twenty-first century. In other words, these international migrations have started to increase due to various economic, political, and social reasons. In this process, Turkey, which has been a transit country for many years, has now become a target country for migrants. In particular, mass migrations from Syria to Turkey began after the Arab Spring, which started in 2010 and spread to Syria in 2011. At this point, Turkey has not closed its borders to asylum seekers by following the open border policy and has accepted asylum seekers under temporary protection status. However, physical and social space changes of asylum-seekers have brought about a number of problems. In a global sense, migration mobility affects not only migrating individuals, but also the indigenous people of the emigrated country in different dimensions and degrees. In this context, the immigration policies of the countries are of importance in addressing various problems, especially the cohesion problem. Thus, while the social cohesion of Syrian refugees under temporary protection in Turkey was discussed in this study, the policy developed by Turkey in this context and the way these policies are reflected in practice were evaluated from a sociological perspective.

Keywords: Migration, Global Migration, Asylum Seeker, Syrian Asylum Seeker, Social Cohesion

GİRİŞ

Göçlerin gerçekleşmesine birtakım ekonomik, siyasal ve toplumsal olaylar sebep olabilmektedir. Özellikle son yıllarda artan küresel göçlerin, kimi zaman gönüllü bir şekilde yapıldığı kimi zaman da zorunlu nedenlerle yapıldığı görülmektedir. Ancak dünyanın farklı ülkelerindeki savaşlar, iç çatışmalar ve çeşitli istikrarsızlıklar, göçmen ve sığınmacıların kitlesel halde göç etmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, Türkiye'nin komşusu olan ülkelerde yaşanan bahse konu sorunlar, Türkiye'ye milyonlarca sığınmacının göç etmesine neden olmuştur. Bu süreçte açık kapı politikası uygulayan Türkiye'ye süreç içerisinde yaklaşık dört milyon sığınmacı Suriye'den kitlesel şekilde göç ederek birçok alanda dönüşüme neden olmuştur.

Toplumsal bir olgu olarak göç, son derece karmaşık bir dönüşüm barındırmaktadır (Chambers, 2014: 47). Bu dönüşüm, çeşitli nedenlerle göç eden bireyler için söz konusu olduğu kadar yerel halk için de söz konusu olmaktadır. Farklı bir söylemle, Suriye'den yapılan düzensiz göçler, hem Suriyeli sığınmacıların yaşamlarını değiştirmiş hem de yerel halkın yaşantısını etkilemiştir. Bu noktada, sığınmacıların toplumsal uyum sorunları öne çıkmaktadır. Sığınmacılar ile yerel halkın barışçıl bir biçimde çatışmadan bir arada yaşamalarının sağlanması için çeşitli politikaların geliştirilmesi ve uygulanması önem kazanmaktadır.

Yirmi birinci yüzyılda öne çıkan küresel göçlerle birlikte ulus devletler açısından, farklı kültürlere sahip bireylerin bir arada yaşamalarının sağlanması önemli bir sorundur. Birbirinden farklı değerlere ve aidiyetlere sahip olan göçmen ve sığınmacıların yerel halkla birlikte çatışmadan uyum içinde bir arada yaşamaları için ortak bir kültürün inşa edilmesi nasıl mümkün olabilmektedir? Bu kapsamda geçmiş yıllarda birçok Batı ülkesi asimilasyon uygulamalarını çözümleyici bir seçenek olarak görürken, bazı ülkeler de farklılıkların barış ve uzlaşı içinde bir arada yaşaması için çeşitli uyum politikalarını geliştirmiştir (Anık, 2021: 2794). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyum sorunlarının çözülmesi önem arz etmektedir. Farklı ortamlarda yetişen ve farklı kültürlere sahip iki toplumun sorunsuz bir şekilde uyum içinde yaşamalarının sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyum süreçlerine odaklanılmıştır. Bu konuda, Türkiye'nin politikaları ve yaklaşım biçimi sosyolojik bağlamda ele alınmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın, göç alanındaki bilimsel literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

TÜRKİYE'YE YAPILAN KİTLESEL GÖÇLER VE SURİYELİ SIĞINMACILAR

Anadolu toprakları, yüzyıllarca çeşitli göçlerin yapıldığı coğrafi konum olmakla birlikte özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak kaybetmesiyle Kafkaslardan, Balkanlardan ve diğer yerlerden kitlesel halde bu topraklara göçler yapılmaya devam etmiştir (Özipek & Tanrıkulu, 2021: 10-11). Daha sonra Cumhuriyetin kurulmasıyla da Türkiye, üç kıtanın kesiştiği bir konumda olmasından mütevellit göç merkezi haline gelmeye devam etmiş olup kimi zaman transit ülke olarak kullanılmış kimi zaman da hedef ülke olarak seçilmiştir. Bölgedeki farklı ülkelerde yaşanan iç gerilimler, savaşlar, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar gibi nedenlerle yapılan göçlerden en çok etkilenen ülkelerden biri olan Türkiye, yıllarca Avrupa'ya ulaşmak isteyen Asyalı ve Afrikalı düzensiz göçmen ve sığınmacılar tarafından transit ülke olarak kullanılmıştır. Ayrıca SSCB'nin dağılması ve Doğu Avrupa'daki sosyalist sistemin çökmesinden sonra bu bölgelerden Türkiye'ye farklı boyutlarda çeşitli göçler yapılmaya başlanmıştır (Adıgüzel, 2016: 84).

Yirmi birinci yüzyılda ise bir yandan küreselleşmenin artması bir yandan da iletişim ve haberleşme teknolojisindeki gelişmeler, evrensel çapta birtakım dönüşümlere neden olmuştur. Özellikle demokrasi ve insan hakları gibi alanlarda gerçekleşen ilerlemeler, uluslararası bağlamda bütün toplumları etkilemeye başlamıştır. Bu doğrultuda 2010 yılında Ortadoğu ülkelerinde başlayan ve Arap Baharı olarak isimlendirilen sürecin 2011 yılında Suriye'ye de sıçraması üzerine, bu ülkedeki milyonlarca insan sığınmacı hale gelmiştir. Türkiye'nin Suriye'ye komşu olması ve insani nedenlerle açık kapı politikası izlemesi neticesinde milyonlarca Suriyeli sığınmacı Türkiye'ye göç etmiştir. Göç İdaresi Başkanlığı (2022)'nın verilerine göre 10.03.2022 tarihi itibariyle toplam 3.750.462 Suriyeli sığınmacı geçici koruma altında Türkiye'de yaşamaktadır. Ancak trajik biçimde gerçekleşen bu göçler karşısında Avrupa toplumları sınırlarını Suriyeli sığınmacılara kapatmış, bu konuda güvenlikçi politikalar ekseninde

hareket ederek yaşanan insani dram karşısında sessizliğe bürünmüştür. Nitekim küresel çapta zorunlu nedenlerle gerçekleşen göçlerin neticesinde ortaya çıkan sığınma, uluslararası çerçevede bir insan hakkı olarak değerlendirildiğinde devletleri de bu konuda yükümlülük altına sokarak çeşitli hak ihlallerini ve trajik manzaraları önleyecektir. Bu bağlamda sığınmacıların kabul edilmemesi, insan hakları ihlali olarak görüleceğinden yaşanan bazı sorunlar da ortadan kalkacaktır (Şimşek & Anık, 2018: 316).

1951 yılında Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'ni imzalayan Türkiye, belirlediği coğrafi sınırlama ile sadece Avrupa'dan gelenler mülteci olarak kabul edilmektedir. Ancak 2011 yılında Suriye'den düzensiz bir şekilde yapılan kitlesel göçün yönetilmesi için 2013 yılında önemli bir yasal düzenleme yapılarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kabul edilmiştir. Daha sonra 2014 yılında Geçici Koruma Yönetmeliği çıkartılarak, Suriyelilere geçici koruma statüsü altında işlemler yapılmaya başlanmıştır. Söz konusu 6458 sayılı kanunla T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuş olup bu genel müdürlüğün statüsü daha sonra değiştirilerek, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ismini almıştır. Söz konusu başkanlığın çatısı altında göçmen ve sığınmacıların uyum faaliyetlerini düzenlemek için Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Dolayısıyla düzensiz göçlerle ortaya çıkan sorunlar, bu düzenlemelerle çözülmeye çalışılmıştır.

Genel olarak göç olgusu, farklı toplumsal yapıları ve kültürleri bir araya getirdiğinden çeşitli sorunların tetikleyici unsuru olmaktadır. Ev sahibi halk tarafından göçmen ve sığınmacılar, güvensizliğin ve ekonomik sorunların kaynağı olarak görüldüğünden toplumsal ilişkilerde de bazı iletişim sorunları yaşanmaktadır. Bu bakımdan sığınmacılar, farklı boyutlarda birtakım ekonomik kültürel ve sosyal sorunların yanı sıra yerli halkın olumsuz tutumlarıyla da karşılaşabilmektedir (Erkan, 2016: 74). Başka bir deyişle, savaşın travmatik yapısından kaçan sığınmacı bireyler, genellikle birtakım sosyal, ekonomik ve duygusal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Sığınmacıların büyük çoğunlu enformel alanlarda çalıştıklarından çeşitli endişeler ve hak ihlalleri söz konusu olabilmektedir (Coşkun & Yılmaz, 2018: 302). Dolayısıyla göçmen ve sığınmacılar, düşük ücretli ve herhangi bir vasıf gerektirmeyen işlerde çalıştıklarından farklı sorunlar yaşamaktadırlar (Hickman vd., 2008: 65).

Sığınmacılar genellikle güvencesiz bir biçimde ağır işlerde düşük ücretlerle çalışmalarının yanı sıra sosyal yaşamda da birtakım dışlanma ve ayrımcılıklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu kapsamda sığınmacı bireyler, çeşitli suçların ve işsizliklerin müsebbibi olarak görüldüklerinden, toplumda farklı derecelerde olumsuz tutum ve davranışlarla karşılaşmaktadırlar. Dolayısıyla sığınmacılar, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda toplumsal kabul görmede sorun yaşadıklarından uyum süreçleri de beklenen biçimde gerçekleşmemektedir (Yıldırımalp vd., 2017: 123). Diğer bir deyişle, sığınmacılara karşı toplumda gelişen olumsuz tutum ve davranışlar, bir taraftan yerel halkta nefret, güvensizlik ve belirsizlik gibi durumlara neden olurken bir taraftan da sığınmacıların uyum sorunu yaşamalarına ve dışlanmalarına neden olmaktadır (Kaldık, 2021: 89).

Göçmen ve sığınmacıların niceliksel artışları neticesinde ortaya çıkan bahse konu sorunların çözülmesi hususu, ilgili ülkeler ve uluslararası platformlar tarafından önemsenmektedir. Yirmi birinci yüzyılda kültürel bakımdan ortaya çıkan farklılaşmalarla birlikte uluslararası düzlemde bu farklı kimliklerin olduğu gibi kabul edilmesi tartışılmaktadır. Zira artık evrensel çapta toplumsal ilişkilerde ve kurumsal düzenlemelerde dönüşüm gerçekleşmiş, farklı kimlik ve kültüre sahip olan birey veya gruplar, uluslararası hukukun da gelişmesiyle özgünlükleri içinde yaşamak istemektedirler (Anık, 2012: 84). Özellikle son yıllarda vatandaşlık, kitlesel akışkanlığa sahip küresel göçlerin olduğu bir dünyada, toplumun çok yönlü ve farklı yaşam biçimlerine sahip olduğunun kabul edilmesini gerektirmektedir (Crowley & Hickman, 2008: 1240).

TOPLUMSAL UYUM VE UYUM POLİTİKALARI

Toplumsal uyum, belirsizlikler barındıran bir kavram olup tanımlanması ve ölçülmesi güçtür (Saggar vd., 2012: 27). Bu nedenle toplumsal uyum kavramının evrensel düzlemde kabul edilen ortak bir tanımı olmamakla birlikte genellikle toplumsal dayanışma ve birliktelik anlamında kullanılmaktadır. Başka bir söylemle, toplumsal düzensizliğin karşıt anlamlısı olarak görülmekte, daha çok toplumsal anlamdaki ortak değerlere vurguda bulunarak grupların barış içinde ve eşit fırsatlar ekseninde yaşamasına işaret etmektedir (Demireva, 2019: 3). Uyum süreci, sorunların olmadığı ve olmaması gerektiği anlamından

ziyade var olan sorunların sığınmacılar ile yerel halk arasında karşılıklı diyalog ve anlayış ekseninde çözülmesine tekabül etmektedir (Karasu, 2017: 643).

Göçmen ve sığınmacıların toplumsal uyum süreçlerini dil, din, kimlik, eğitim durumu, ülkede kalınan süre ve sosyal mesafe gibi etkenler etkilemektedir (Canbey-Özgüler, 2018: 8). Ancak toplumsal uyumun ne derecede gerçekleştiğini ortaya koymak ve açıklamak kolay olmadığı gibi bahse konu olgunun farklı boyutları olduğundan, bunları dikkate almak önem taşımaktadır (Albarosa & Elsner, 2022: 2). Dolayısıyla toplumsal uyum ve entegrasyonla ilgili birçok gösterge ve ölçü biçimi kullanılmakla birlikte bunlar üç başlık altında toplanabilir. Birincisi, ulusal kimliği esas alan göstergeler; ikincisi, göçmen ve sığınmacıların ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel alanlara katılım durumlarını eksene alan göstergeler; üçüncüsü ise ev sahibi ülke halkının sığınmacılara yönelik saygı göstermesi, birlikte yaşama isteği ve nasıl geçindikleri ile ilgili göstergelerdir (Saggar vd., 2012: 25).

Küresel göç olgusunun sosyal ve ekonomik sonuçları, hem göçmen ve sığınmacıları hem de ev sahibi ülkedeki yerel halkı etkilediğinden toplumsal uyum süreci de bu bağlamda her iki grup açısından değerlendirilmelidir (Sezgin & Yolcu, 2016: 419). Dolayısıyla toplumsal uyum politika ve uygulamalarının, her iki tarafı da dikkate alarak yapılması ve yerli kültürün baskınlığından kurtularak eşit düzlemde gerçekleşmesi önem arz etmektedir (Yaman, 2017: 107). Zira toplumsal uyum süreci, her iki tarafı da etkileyen bir süreç olduğundan sığınmacıların da bu sürecin bir parçası olması ve kültürel aidiyetlerini kaybetmeden katılım sağlamaları gerekmektedir. Bu anlayış ekseninde istihdam, eğitim, dil kursları, rehberlik hizmetleri ve kültürel tanıtım gibi alanlarda birtakım düzenleme ve çalışmaların yapılması gerekmektedir (Yıldırımalp vd., 2017: 108).

Bu çerçevede sığınmacılar ile ev sahibi ülke halkının etkileşimde bulunması, toplumsal uyumu kolaylaştırmaktadır. Ancak çoğunlukla ev sahibi ülke halkının sığınmacılara yönelik endişesi ve korkusu, bu etkileşimi engelleyici bir bariyer olarak işlev görmektedir. Bu durum, ise iki grup arasındaki iletişimi olumsuz etkilediğinden toplumsal uyum da güçleşmektedir (Gülerce & Çorlu, 2021: 85). Ayrıca bazı ülkelerde sığınmacılara karşı sert bir duruş sergilenerek ulusal çerçevede toplumsal ilişkilerin iyi tutulduğu savunulmaktadır (Goodman, 2008: 120). Oysaki bu duruş biçimi, toplumsal ilişkileri olumsuz etkilemekte olup sadece çıkara dayalı birtakım politik kararların tezahürü olarak görünmektedir. Dolayısıyla ortaya çıkan sorun ve uyumsuzlukların, hem sığınmacıların hem de yerel halkın faydasına olacak şekilde ele alınarak çözülmesi, toplumsal uyumun sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların deneyimledikleri toplumsal uyum sorunlarının da aynı anlayış ekseninde değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Türkiye ile Suriye, her ne kadar coğrafi bakımdan komşu olsalar da ekonomik kalkınma, sanayileşme, demokrasi ve insan haklarının gelişimi noktasında birbirinden keskin çizgilerle ayrılmaktadır (Karasu, 2017: 640). Söz konusu bu farklılık, ülkelerde yaşayan insanların bakış açısını etkilemekte ve bireylerin kültür düzeylerine de sirayet etmektedir. Dolayısıyla birçok noktada farklı nitelikler taşıyan Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyum süreçleri önem kazanmaktadır. Fakat Türkiye'de kitlesel halde gerçekleşen zorunlu göçle birlikte öne çıkan toplumsal uyum, muğlâk bir içerik barındırmaktadır. Bu kavramsallaştırma sürecinde araştırmacılar, politikacılar ve halk arasında bir konsensüsten bahsetmek güç olduğu gibi zaman zaman farklı ülkelerdeki kavram ve politikalarla olaya yaklaşıldığından farklı sorunlar da ortaya çıkabilmektedir (Özçürümez vd., 2020: 14).

Bununla birlikte günümüzde Türkiye'nin toplumsal uyum politikası, göçmen ve sığınmacıların etnisitelerine, sosyal statülerine ve ekonomik yapılarına göre değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla uluslararası düzlemde uygulanan asimilasyon, çok kültürlülük ve kültürlerarasıcılık gibi uyum perspektiflerinin kullanılmadığı görülmektedir (Ark Yıldırım & Özer Yürür, 2019: 38). Genel olarak Türkiye'nin üç farklı göç politikası ekseninde hareket ettiği söylenebilir. Bunlardan birincisi, Türk soyundan ve kültüründen gelen göçmenlerle ilgili olup daha ortak bir kültür etrafında bu bireylere yaklaşılmaktadır. İkincisi, sosyal ve ekonomik açıdan yüksek konuma sahip olan ve risk düzeyi düşük olan bireylerle ilgili uyum politikalarıdır. Son olarak ise düzensiz göçlerle gelen düşük sosyoekonomik yapıya sahip bireylerin geçici olarak ülkede kayıt altında kalmalarını sağlayarak, etkileşimi sınırlı tutmaya yönelik politikalardan bahsedilebilir (Ark Yıldırım & Özer Yürür, 2019: 39). Bu kapsamda geçici koruma statüsü olan kitlesel haldeki Suriyeli sığınmacıların, ülkelerindeki sorunların bitmesinden sonra geri dönecekleri düşünüldüğünden genellikle acil durum politikaları kapsamında

değerlendirilmiştir. Sığınmacıların da büyük çoğunluğu geçici oldukları yönündeki bir düşünceye sahiptir (Canbey-Özgüler, 2018: 12).

Yerel halkla iletişimi genelde sınırlı olan ve daha çok kendi aralarında vakit geçiren sığınmacıların sosyal uyumlarını destekleyen temel mekanizmalardan biri de yerel yönetimlerdir. Bu çerçevede yerel yönetimler, çeşitli dil kursları ve sığınmacılar ile yerel halkı bir araya getiren aktiviteler yoluyla uyum sürecine katkı sunmaya çalışmaktadır (Duğan & Gürbüz, 2018: 542). Ancak Suriyeli sığınmacıların uyum süreçlerinde yerel yönetimlerin, gereken biçimde aktif bir rol almadıkları, daha çok sosyal yardımlar ve çeşitli kurslar düzenlemekle sınırlı kaldıkları görülmektedir (Karasu, 2017: 642).

Stratejik bir yaklaşım biçimi olarak toplumsal bütünleşmenin ve içermenin sağlanması için hem yerel halka hem de sığınmacılara yönelik çeşitli önlemlerin alınması bir vizyon haline gelmelidir. Söz konusu uyumun sağlanması, bazı maliyetleri de beraberinde getirmekte birlikte uyumun ihmal edilmesi ise daha büyük risklere neden olabilmektedir (Fanning, 2009: 281). Bu kapsamda, toplumsal uyumun sağlanmasında, toplumdaki mevcut ön yargı ve ayrımcılık gibi olumsuz tutumların ortaya konularak birtakım tedbirlerin alınması etkili olmaktadır (Bolgün & Uçan, 2020: 266). Bu eksende, göçmen ve sığınmacıların toplumsal uyumlarını destekleme ve yerel halkın yabancılara yönelik olumsuz tutum ve davranışlarını azaltma stratejisi doğrultusunda, yerel paydaşların da görüşlerini baz alarak çeşitli politikaların oluşturulması gerekmektedir (Albarosa & Elsner, 2022: 28).

Sığınmacılara yönelik bazı yerlerde ve gruplarda ortaya çıkan milliyetçilik ve sosyal dışlama gibi olumsuz uygulamalar, sadece sığınmacıların ortak aidiyetlerini olumsuz etkilememekte, çoğunluk durumundaki yerel halkı da olumsuz etkileyerek istikrarı bozmaktadır. Dolayısıyla toplumsal uyum, deneyimlenen söz konusu sosyal dışlanma ve milliyetçilikten dolayı giderek zayıflamaya başlamaktadır (Vasta, 2013: 211). Bu yüzden toplulukların bir arada yaşamayı öğrenmelerine ihtiyaç olmakla beraber konsensüsten ve çoğulcu bir anlayıştan daha fazlasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir (Witcomb, 2009: 65).

Birlikte yaşama kültürünün inşa edilmesinde çeşitli politikalar ve faktörler etkili olmakla birlikte özgül bir kurum olarak eğitim, ayrıca önem taşımaktadır. Ancak sığınmacı çocukların ve gençlerin, toplumsal uyumlarında etkili olan eğitim hizmetlerine erişimde, başta ekonomik ve kültürel etkenler olmak üzere çeşitli nedenlerden dolayı birtakım sorunlar yaşanmaktadır (Duman, 2019: 361). Eğitim, toplumsal uyumun sağlanmasında her ne kadar önemli bir fonksiyon üstlense de bunu tek başına gerçekleştirme gücüne sahip değildir (Hickman vd., 2008: 61). Toplumsal uyum, komplike ve bütüncül bir alan olduğundan birçok etken devreye girmektedir. Bu bağlamda göç alan ülkelerde yaşanan istihdam ve dil sorunları, toplumsal uyumu olumsuz etkilemekte, ancak her iki toplumun bazı ortak değerlere ve kültüre sahip olmaları ise toplumsal uyumu olumlu yönde etkilemektedir (Erkan, 2016: 87). Özellikle istihdam, sığınmacıların toplumsal uyumlarını olumlu etkileyen önemli unsurlardan biri olduğundan, devletin bu alanda yaptığı düzenlemelerin iş gücü piyasasına katılımı desteklemesi önem arz etmektedir (Aygül, 2018: 181). Dolayısıyla toplumsal uyumu kolaylaştırmak için sığınmacılarla ilgili yasal mevzuatın ve çeşitli politikaların oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye'de bulunan göçmen ve sığınmacıların toplumsal uyumları için Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 96. maddesi, Göç İdaresi Başkanlığı'na bazı yükümlülükler getirmiştir. Bu bağlamda, sığınmacıların yerel toplumla uyumlarının sağlanması ve üçüncü kişiler olmaksızın bağımsız şekilde toplumsal yaşamda hareket etmeleri için çeşitli bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir. Bahse konu amaç ekseninde, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, STK'lar, üniversiteler ve ilgili uluslararası kuruluşlarla koordinasyon içerisinde çalışılması planlanmıştır. Ayrıca ilgili kanun maddesine göre, *"Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir." "Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır."*

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde Göç İdaresi Başkanlığı, mevcut ihtiyaçları karşılamak ve yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile

koordineli bir şekilde 2018-2023 yıllarını kapsayan beş yıllık Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nı hazırlamıştır. Buna göre, toplumsal uyumun sağlanması için sığınmacıların ekonomik, sosyal ve kültürel alanlara katılım sağlaması, aidiyet geliştirmesi, yerel toplumla etkileşimde bulunarak farklılıkların tanınması ve birlikte yaşama kültürünün oluşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca sığınmacıların, hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmesi, çalışma yaşamına, eğitim hizmetlerine, sağlık hizmetlerine, sosyal hizmetlere ve sosyal yardımlara erişimlerinin kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tarihsel bağlamda göçler, birtakım ekonomik, sosyal ve siyasal nedenler gibi birbirinden farklı faktörlere bağlı olarak gerçekleşmiştir. Kimi zaman bireyler daha iyi ve rahat bir yaşam koşullarına kavuşmak için kimi zaman da ülkelerindeki çatışmalardan, savaşlardan ve istikrarsızlıklardan kaçmak için göç etmişlerdir. Anadolu toprakları, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecine girmesinden sonra birçok bölgeden göç almaya başlamıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla bu göçler, çeşitli boyutlarda devam etmekle birlikte, Türkiye 1960'lı yıllardan itibaren daha çok Avrupa ülkelerine göç veren bir ülke konumunda olmuştur. Ayrıca Türkiye uzun yıllar Avrupa'ya geçiş için transit ülke olarak kullanılmıştır. Ancak 2010 yılında çeşitli Ortadoğu ülkelerinde başlayan sürecin 2011 yılında Suriye'ye de sıçraması üzerine Türkiye'nin sınır komşusu olan Suriye'den yaklaşık dört milyon sığınmacı ülke topraklarına göç etmiştir. Komşu ülke halkına kapılarını açık tutan Türkiye, artık göç alan bir ülke konumuna gelmiştir.

Düzensiz bir biçimde gerçekleşen bu kitlesel göçler, hem Suriyeli sığınmacılar hem de Türkiye'deki yerel halk açısından bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Birbirinden farklı kültürel yapıları olan bireylerin, uyum ve barış içinde yaşamaları arzu edilse de bu konuda birtakım sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Dolayısıyla toplumsal uyumun sağlanması, her iki toplumun da yararına olduğundan, devletin bu noktada çeşitli politikalar geliştirmesi ve uygulaması önem arz etmektedir. Bu bağlamda Türkiye, 2013 yılında kabul ettiği Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile ilk kez uyum sorununa değinmiştir. Bu konuda gerekli çalışmaların, düzenlemelerin ve uygulamaların yapılması görevi Göç İdaresi Başkanlığı'na vermiştir. Ancak toplumsal uyum sürecinin duygusal, hukuksal, ekonomik, sosyal ve siyasal boyutu bulunmaktadır. Bu yüzden farklı biçimlerde değerlendirilen toplumsal uyumun sorunsuz bir biçimde gerçekleştirildiğini söylemek güçtür. Genelde yerel halk ile sığınmacıların karşılıklı anlayış, kabul ve saygı ekseninde hareket etmesini ve birliktelik sergilemesini ifade eden uyum sürecinin gerçekleşme pratiği kolay olmamaktadır. Başlangıçta geçici oldukları ve bir süre sonra Suriye'deki sorunların çözülmesiyle sığınmacıların gidecekleri düşünüldüğünden daha çok acil yardımlar kapsamında yaklaşılmış ve toplumsal uyum sürecine uzun vadeli yaklaşılmamıştır. Fakat sürecin uzaması üzerine toplumsal uyumun sağlanması için çeşitli uzun vadeli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığı, çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon içerisinde 2018 ile 2023 yılları arasını kapsayan Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nı hazırlayarak sığınmacıların eğitim, sağlık ve sosyal hizmet alanlarına erişimleri ile iş gücüne katılımlarının önündeki engelleri ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. Ayrıca çeşitli sorunları çözülen sığınmacıların, yerel halk tarafından toplumsal kabul görmesi ve uyumun sağlanması daha kolay gerçekleşmektedir. Türkiye, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan sığınmacılara, birtakım avantajlar sağlayan politikalarla yaklaşırken, kitlesel halde geçici koruma altında bulunan düşük sosyoekonomik düzeye sahip sığınmacılara ise daha farklı politikalarla yaklaşmaktadır. Özellikle bu sığınmacıların, kayıt altında tutulması sağlanarak çeşitli uyum programlarına tabi tutması önemsenmektedir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Albarosa, E. & Elsner, B. (2022). *Forced Migration, Social Cohesion and Conflict.* Policy Research Working Paper, World Bank Social Sustainability and Inclusion Global Practice.

Anık, M. (2012). *Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi*. İstanbul: Açılımkitap.

Anık, M. (2021). Çokkültürcülüğe Karşı Kültürlerarasıcılık Tartışmaları Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme: Çokkültürcülük İflas mı Etti?. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(4), 2793-2807. doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.11.1728

Ark Yıldırım, C. ve Özer Yürür, Y. Y. (2019). Uluslararası Göçmenlerin Türkiye'ye Uyumu Yasal Düzenlemeler Ne Derece Uyumu/Entegrasyonu Hedefliyor?. *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi,* 7(1), 19-41. DOI: 10.14782/ipsus.539183

Aygül, H.H. (2018). Mültecilerin İş Gücüne Katılımı ve Piyasaya Dair Deneyimleri. H.H. Aygül ve E. Eke (Ed.), *21. Yüzyılda Uluslararası Göç ve Mülteciler: Bir Türkiye Perspektifi* içinde (179-210). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Bolgün, C. ve Uçan, G. (2020). Birlikte Yaşamak Mümkün Mü?: Okur Yorumlarında "Suriyeli Sığınmacı" Söyleminin İnşası. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Celal Bayar,* 18(1), 250-269. Doi: 10.18026/cbayarsos.647227

Canbey-Özgüler, V. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics,* 1(1), 1-14.

Chambers, I. (2014). *Göç, Kimlik, Kültür*. (Çev. İ. Türkmen ve M. Beşikçi), 2. Basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Coşkun, E. ve Yılmaz, Ç. (2018). Sığınmacıların toplumsal uyum sorunları ve sosyal hizmetlere erişimi: Düzce uydu kent örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 75, 269-305. http://dx.doi.org/10.26650/jspc.2018.75.0016

Crowley, H. & Hickman, M. J. (2008.) Migration, Postindustrialism and The Globalized Nation State: Social Capital and Social Cohesion Re-Examined. *Ethnic and Racial Studies,* 31(7), 1222-1244. DOI: 10.1080/01419870701725904

Demireva, N. (2019). *Immigration, Diversity and Social Cohesion.* Migration Observatory briefing, COMPAS, Univesrity of Oxford, UK.

Duğan, Ö. ve Gürbüz, S. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Entegrasyonuna Yönelik Bir Araştırma. *Turkish Studies,* 13/26, 529-546. DOI: 10.7827/TurkishStudies.14625

Duman, T. (2019). Toplumsal Uyum İçin Eğitimin Önemi: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği. *SEFAD,* 41, 343-368. DOI Number: https://doi.org/10.21497/sefad.586638

Erkan, E. (2016). Suriyeli Göçmenler ve Dini Hayat: Uyum, Karşılaşma, Benzeşme Gaziantep Örneği. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* 16(2), 51-92.

Fanning, B. (2009). Immigration and Social Cohesion. *Studies: An Irish Quarterly Review,* 98(391), 273-283. https://www.jstor.org/stable/25660678

Goodman, S. (2008). Justifying Harsh Treatment of Asylum Seekers Through The Support of Social Cohesion. *Annual Review of Critical Psychology*, 6, 110-124.

Gülerce, H. ve Çorlu, R. (2021). Yükseköğretimdeki Suriyeli Sığınmacı Öğrenciler: Uyum ve Çatışma Alanları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 12, 71-106. http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.7.12.85

Hickman, M., Crowley, H.& Mai, N. (2008). *Immigration and Social Cohesion in the UK*. London, UK: The Joseph Rowntree Foundation.

Kaldık, B. (2021). Uluslararası Göç Bağlamında Sığınmacılara Yönelik Yabancı Düşmanlığının İncelenmesi: Türkiye'de Zenofobi Üzerine Bir Uygulama. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5, Özel Sayı, 69-96. DOI: 10.33399/biibfad.1029321

Karasu, M. A. (2017). Göç ve Uyum Sorunu. *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu*, (ss. 631-649), 28-30 Eylül 2017, Elazığ

Özçürümez, S., Hoxha, J. & İçduygu, A. (2020). Does Social Cohesion Solve Forced Migration riddles? Troubled Concepts and Constrained Practices in Turkey. *Migration Studies*, 9(3), 597-616. https://doi.org/10.1093/migration/mnaa011

Özipek, B.B. & Tanrıkulu, F. (2021). *Geçmişten Günümüze Türkiye'de Göç ve Suriyeli Sığınmacılar*. 2. Basım, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Saggar, S., Sommerville, W., Ford, R., & Sobolewska, M. (2012). *The Impact of Migration on Social Cohesion and Integration*. UK Border Agency.

Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci. *Humanitas*, 4(7), 417-436. DOI: http://dx.doi.org/10.20304/husbd.14985

Şimşek, R. & Anık, M. (2018). Asylum Seeker and Refugee Crisis as a Humanitarian Tragedy in the Contemporary World. *Afro Eurasian Studies*, 7(2), 279-317.

Vasta, E. (2013). Do We Need Social Cohesion in the 21st Century? Multiple Languages of Belonging in the Metropolis. *Journal of Intercultural Studies*, 34(2), 196-213. DOI: 10.1080/07256868.2013.781983

Witcomb, A. (2009). Migration, Social Cohesion and Cultural Diversity. *Humanities Research*, XV(2), 49-66. DOI: 10.22459/HR.XV.02.2009.05

Yaman, F. (2017). Uyum ve Ötekileşme Ayrımında Suriyeli Sığınmacılar. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 91-109.

Yıldırımalp, S., İslamoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 107-126.

Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Erişim tarihi: 14.03.2022. https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638

Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). *Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı.* Erişim tarihi: 15.03.2022. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/UYUM-STRATEJI/Uyum-Strateji-Belgesi-ve-Ulusal-Eylem-Plani.pdf

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013). *T. C. Resmi Gazete*, 28615, 11 Nisan 2013.

GÖÇ, KENT, SİNEMA: UMBERTO ECO İLE KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİĞİ OKUMAK

MIGRATION, CITY, CINEMA: READING CULTURAL DIVERSITY WITH UMBERTO ECO

Dr. Öğr. Üyesi Başak Kalkan

Eskişehir Teknik Üniversitesi Porsuk Meslek Yüksekokulu

Görsel- İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü

ORCID ID: 0000-0001-5310-2412

ÖZET

Tarihi, insanlık tarihi kadar eski olan göç olgusunu açıklamanın ve dinamiklerini anlamanın en önemli adımı böylesine geniş bir olgunun, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlar ile sürekli etkileşim halinde olduğunu kavramak ve disiplinlerarası bir perspektiften göç olgusunu incelemektir. Bu çerçevede iletişim araçları göçün ilk yansımalarının görüldüğü alan olarak dikkat çekmektedir. Bireysel ve kitlesel göçün ilk yansımaları ise ulusal sinemada gerçekleşmektedir. Sinema temsil ve gerçeklik bağlamında önemli bir işlev görür. Sinemada yapım öğeleri (mekan, ses vb.) eyleme bir platform oluşturmakla kalmaz, etkin bir biçimde anlatıya dâhil olur. Yapım/ anlatım öğeleri karşılıklı etkileşim içinde ekonomik, politik, kültürel, toplumsal mücadele ilişkilerinin bir alanı ve aracıdır. Bu bağlamda sinema ve göç olgusu birbirinden ayrı düşünülemeyen olgulardır. Birbirini besleyen ve birbirinden etkilenen aralarında güçlü ilişki zincirleri bulunan kavramlardır. Göç sineması, göç konusunu toplumsal gerçekçi bir perspektiften yorumlama eğilimindedir. Görev sinemasından, kültürel hibrid sinemaya geçişi yaşayan Göç Sineması yabancılaşma ve iki kültür arasında kalma fikrini aşarak kültürel çeşitliliği ön plana çıkarmaktadır. Bu çerçevede araştırma kapsamında senarist ve yönetmenliğini Andaç Haznedaroğlu'nun yaptığı 2017 yapımı Misafir filmi tasarım biçimi üzerinden Umberto Eco'nun göstergebilimsel anlayışı ile çözümleme yapılmış ve ortaya koyduğu anlam değerlendirilmiştir. Çalışmada iletişim göstergebilimi ile anlam göstergebilimi arasında bir kültür göstergebiliminin varlığının yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık kavramsal kategorileri çerçevesinde kurgulandığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Göç, göç sineması, kültürel hibrid sinema, kültürel çeşitlilik

ABSTRACT

The most important step to explain the phenomenon of migration, whose history is as old as human history, and to understand its dynamics, is to understand that such a wide phenomenon is in constant interaction with social, cultural and economic fields and to examine the phenomenon of migration from an interdisciplinary perspective. In this context, communication tools draw attention as the area where the first reflections of migration are seen. The first reflections of individual and mass migration take place in the national cinema. Cinema plays an important role in the context of representation and reality. Building units (spaca, sound, etc.) in cinema do not only create a platform for the action, they are effectively included in the narrative. Building and narrative elements are a field and tool of economic, political, cultural and social struggle relations in mutual interaction. In this context, cinema and immigration are phenomena that cannot be considered separately from each other. They are concepts that feed and influence each other, and have strong chains of relationships between them. Migration cinema tends to interpret the issue of migration from a socio- realism perspective. The Migration Cinema, which is experiencing a transition from mission cinema to cultural hybrid cinema, deconstructs the idea of alienation and staying between two cultures and brings cultural diversity to the forefront. In this study The film The Guest (2017) whose screenwriter and director Andaç Haznedaroğlu was produced, was analyzed with the semiotic understanding of Umberto Eco, and the meaning it revealed was evaluated. In the study, it has been determined that the existence of a cultural semiotics between

communication semiotics and semantic semiology is constructed within the framework of the conceptual categories of alienation, xenophobia, loneliness.

Keywords: Migration, Migration Cinema, Cultural Hybrid Cinema, Cultural Diversity

1. GİRİŞ

Sinema ve göç birbiriyle derinden ilişkili iki kavramdır. Sinema ve göç kapsamında araştırmalar incelendiğinde, yirminci yüzyılın son yarısında göçün her zamankinden daha karmaşık coğrafi yollar izlediği, bu haliyle, göçlerin film poetikasını geniş ve radikal bir şekilde etkilediği dikkat çekmektedir.

Sinema, hareketsiz imajları harekete geçirebildiğimiz ilk andan itibaren hayatımızda olmuştur. Anadolu kültüründe gölge oyunlarından, ilk sinema ögesi olarak kabul edebileceğimiz phenakistikop prototipleri ve 1830'lardaki Muybridge sekansına kadar uzanan günümüzde ise VR ve hyper-gerçekliklerden bahsedebileceğimiz noktaya evrilmiştir. Sinema artık Orson Welles'in de ifade ettiği gibi "Sinemanın hiçbir sınırı yoktur, rüyaların bir şerididir." Sinema ilgili dönemin toplumsal yapısını göstergeler sistemi ile yansıtır ve derinden ilişkili olduğu göçün göstergelerini önemli bir temsil nesnesi olarak kullanır. Kullanılan bu temsiller doğrudan anlatımın yanı sıra dolaylı ve üstü örtük, sinemasal karakteristik anlatım tarzına bürünmektedir (Çinay& Sezerel, 2020). Bu çerçeveden değerlendirildiğinde göç, sinemanın her zaman ilgilendiği konulardan biri olagelmiş ve dünyanın içinden geçtiği tüm toplumsal meselelerde olduğu gibi, yaşanan göçlerin yol açtığı toplumsal değişimler de bireysel hikâyelerle birlikte sinemaya yansımaya devam etmiştir. Sanayi Devrimi sonrasındaki kentleşme hareketleriyle birlikte artık anlatının ayrılmaz bir parçası haline gelen göç olgusu, bu toplumsal değişimlerin yanı sıra savaşlar, politik veya etnik çatışmalar, iş-geçim kaynağı, yeni yaşam arayışları, iklim değişiklikleri-kuraklık-kıtlık gibi doğa kaynaklı yoksunluklar, eğitim ya da günümüzde küreselleşme ile birlikte önemli sayılara ulaşan nitelikli göçmenlik sinemanın ilgilendiği alanlardır (Torun, 2021).

Bireysel ve kitlesel göçün sinemaya ilk yansımaları genellikle ulusal sinema kapsamında gerçekleşmektedir. Bu filmlerin ortak noktası yönetmenlerin göç konusunu toplumsal gerçekçi bir perspektiften yorumlama eğilimleridir. Birinci kuşak göçmen ve mültecilerin yaşadığı sıkıntıları ve sorunları ele alan bu sinema, yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık ve iki kültür arasında sıkışmışlık konularını işlerken, Görev Sineması olarak adlandırılan bu birinci dönem göç sineması, ikinci ve üçüncü kuşak kamera arkasına geçince değişir. Kültürel Hibrid Sinema olarak da adlandırılan bu ikinci dönemde filmler ikili bir kültür anlayışından uzaklaşır, göç olgusunu ve kültürel kimliği farklı bir perspektiften yansıtır. Göçmenlerin ve diaspora toplulukların hayatları artık karamsar öğelerle yansımaz ekrana, aksine hibrid bir film estetiğine sahip olan bu filmler yabancılaşma ve iki kültür arasında kalma fikrini aşarak kültürel çeşitliliği ön plana çıkarmaktadır (https://gocarastirmalaridernegi.org/tr/garakademi/2020-guz-donemi/189-goc-ve-diaspora-sinemasi). Göç sineması çerçevesinde kapsamında senarist ve yönetmenliğini Andaç Haznedaroğlu'nun yaptığı 2017 yapımı Misafir filmi tasarım biçimi üzerinden Umberto Eco'nun göstergebilimsel anlayışı ile çözümleme yapılmış ve ortaya koyduğu anlam değerlendirilmiştir. Çalışmada iletişim göstergebilimi ile anlam göstergebilimi arasında bir kültür göstergebiliminin varlığının yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık ve iki kültür arasında sıkışmışlık ve kültürel çeşitlilik kavramsal kategorileri çerçevesinde incelenmiştir.

2. UMBERTO ECO'NUN GÖSTERGELER SİSTEMİNDE GÖÇ VE KENTİ OKUMAK

İletişim göstergebilimiyle, anlam göstergebilimi arasında Eco'nun temsil ettiği bir kültür göstergebiliminden söz edilebilmektedir. Eco'ya göre, göstergebilim, bir iletişim süreci olarak düşünülen kültürel olguların incelenmesidir. Bu durumda, 'Bir gösterge başka bir şeyin yerine anlamlı olarak geçebilecek herhangi birşeydir' diyen yazar, gösterge kavramına daha geniş bir tanım getirmiştir. İtalyan Göstergebilimci Umberto Eco'nun düşünce yapısına göre; kültür betimlemelerinin iletişim süreci olarak araştırılması olarak tanımlanmasıdır. Göstergenin herhangi bir şeyin yerini alabilecek başka bir şeyin olabileceği doğrultusunda kuramının arkasında duran Eco, anlamın kendisi ve anlam türetebilen gösterge dizgelerinin bütünüyle çalışmaktadır (Kıran & Kıran, 2006). Göstergelerin kendi

içinde bir biçim ve içerik oluşturduğunu, oluşan biçim ve içeriklerin belirli dil ve sınırlılıklar içerisinde oluşum gösterdiğini, dilin ise sözün kapsam yönünden genişliğini kurallarla belirleyerek her dilin bir şifre içinde bulunduğunu söylemektedir. Şifrenin görevi ise belirli çerçevedeki kuralların ve anlatılmaya çalışan göstergelerin anlatmaya çalıştıklarıyla bağlantılıdır. Umberto Eco, şifreler ve dizgelerin ayrışıklıkları hakkında çalışmalar yapmakta bu ayrımlarım üzerine yoğunlaşmaktadır. Dil, toplumdaki insanlar çerçevesince ortak kullanılan bir araç olarak düşünülmektedir. Toplumlar birbirinden ayıran taraf ise her toplumun kendine özgü dili olması ve kendi dizgelerini yaratmalarıdır (Erkman, 1987). Eco tüm anlatı yapılarını metin olarak okumaktadır. Bu nedenle görsel- işitsel bir sistem olan bir filmde bir metindir ve metinlerin de aynı kumaşlar gibi bir işlenmişliği, bir dokusu vardır. Kurmaca bir metinle karşı karşıya kalan sinema izleyicisi, karşısında gerçeğin ve algının sınırlarında dolaşan bir doku olduğunun bilincinde olacaktır ve bu okumasını buna göre yönlendirmesini sağlayabilecektir. Göstergebilim kuramlarının geliştirilmesinde referans metinlerden biri sayılabilen eseri Açık Yapıt'ta Umberto Eco sanatta çokluk, çoğulluk, çok anlamlılık öğelerinin önemini anlatır ve edebi yorumlamalarda okurun rolünü ve metne verilen tepkilerin okurla metin arasında etkileşimci bir süreç olması gerektiğini vurgulamaktadır. Göstergebilime göre iletişimde sürekli bir etkileşim esastır, amaç anlamın yaratılmasında yer alan öğeler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Okurun kendi 'ansiklopedik kapasitesiyle' metnin anlamlandırılmasına katkıda bulunduğuna inanılır. Her kişinin beyninde çeşitli kaynaklardan elde ettiği, deneyim, tutum ve duygularından oluşan, edebi ve edebiyat dışı bilgilerini kapsayan kendi ansiklopedisi olduğu ve metni anlamlandırırken bu ansiklopediden faydalandığı kabul edilir. Eco'nun yapıları inşa eden yaklaşımına karşın, iktidarın ilişkileri sisteminin kurulu olduğu yapının özne- temsil ilişkilerini ötekinin olumlanmayan- sözde ertelenen zamanına karşı söylem içinde yer almadan anlam kazanmayan kelimelerin bağlam içinde yerlerinden edilmesi, güç ilişkilerinin nasıl kodlandığının açığa çıkarılması gerekmektedir (Eco, 1994).

Göç ve sinema ilişkisi çerçevesinde incelenen yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık ve iki kültür arasında sıkışmışlık ve kültürel çeşitlilik kavramlarını kent/ mekan çerçevesinde analiz edildiği araştırmada kent, ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi bir olgu olarak ele alınmıştır. Modern yaşama yön veren bir konumda olan kent/ mekân, yeniden üretilebilirliği sayesinde tarihsel bir süreci de anlatmaktadır (Fürgen, 1996). Kentsel yaşam pratiklerinde göçmen ve göçmen karşıtı arasındaki sınır, belirli bir karşılaşmanın – iş için bir araya gelme, ara sıra sokakta buluşma, vb.— üzerine kuruludur. Sınır, öteki'nin anlam inşasının olağan akışında eylemde olmak zorunda değildir, ancak anlam sisteminin yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğu koşullar altında etkinleştirilebilir. Dinamiktir ve kendi dönüşümüne açık bir sistemdir, bu yapı Göçmen Karşıtı'nı, Göçmenle ilgili eylemlerini doğası gereği ikircikli ve olumlu ilişkilerden olumsuz ilişkilere ve geriye doğru hızla hareket eder hale getirir. Bu kararsızlığı tetikleyen göçmenlerin bilinmeyen ötekiliğidir. Bu noktada göçü göstergebilimsel dinamiklerin kültürel psikolojisi perspektifinden bakan çalışmalar göstermektedir ki, ister iç, ister dış göç olsun ikisini birleştiren şey, yaşam akışının kişisel inşasıdır. Özel koşullar her zaman kişiye özgüdür, ancak anlam inşasının genel şeması aynıdır. Şimdiki zamandaki göstergenin genelleştirilmiş bir katalizör olarak gelecekteki rolüne hakim olduğu düzenli semiyotik dolayımın aksine, göçte şimdiki anlamlara tat veren, geleceğin hayali anlamıdır. Bu imge çift yönlüdür - "orada olmanın" aşırı genelleştirilmiş duygu alanı ve kişinin içinde olmayı beklediği yerin somut hayal gücünde gerçekleşir. Göç eden bir kişinin, genelleştirilmiş geleceğe yönelik duygu alanı tarafından ortaya çıkarılan, geleceğe dair gerçekçi olmayan görüntüler üretme ihtiyacını göstermektedir. Burada önemli nokta gelecekteki hayali duygudan, şimdiki zamana, gelecekteki yerin gerçekleşmesine yönelik çaba gösteren ileri beslemeli döngüdür (Valsiner, 2022). Bu nedenle 2017 yapımı Andaç Haznedaroğlu filmi Misafir mekan / kent- göçmen ilişkisinde göç olgusu incelenmiştir.

3. YÖNTEM

Andaç Haznedaroğlu filmi 2017 yapımı Misafir mekan / kent- göçmen ilişkisinde göç olgusu

yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık ve iki kültür arasında sıkışmışlık ve kültürel çeşitlilik kavramsal kategorileri çerçevesinde sinemasal mekan analizleri ortaya koyan bu çalışmada, disiplinlerarası bir yaklaşım benimsenmiş, mekan, imgelem, anlatı ve anlamlar arasında değerlendirmeler ortaya konulmaktadır. Göstergebilimsel yöntem kullanılarak, mekanın anlamsal

değerleri tartışmaya açılmıştır. Göç olgusunun mekansal okumalarının yapıldığı çalışmada iki aşamalı bir analiz ve değerlendirme modeli uygulanmıştır. Öncelikle, filmde mekânlar ve sosyo kültürel tasarım elemanları belirlenmiştir. Belirlenen tasarım parametreleri, mekansal ifade araçları olarak kabul edilerek bu araçlar vasıtasıyla analiz gerçekleştirilmiştir.

3.1. Misafir (Andaç Haznedaroğlu, 2017)

Göçün ve göçmen filmlerinin 2000'li yılların ikinci yarısında değişen yüzü kaçak göçmenlerle ilgili filmlerin sayısının giderek artmasıdır. Bu sığınmacı filmleri, yolculuk, sınır geçişi, gümrük, denetim, bürokrasi ve prosedür, göçmen toplama merkezleri gibi aşamalardan geçen, yerleşip topluluk haline gelememiş, henüz hareket halindeki güçsüz göçmen bireylerin hikâyelerine odaklanmaktadır. (Yaren, 2015) 2017 yapımı Misafir Suriye'deki savaştan kaçan sekiz yaşındaki Lina (Rawan Skef), komşusu Meryem (Saba Mubarak) ile birlikte Türkiye'ye kaçar ve İstanbul'a gelir. Lina hala ülkesine geri dönebilmenin hayali kursa da içindeki bulundukları zor şartlar, onları hayal kurmaktan ziyade hayatta kalma mücadelesine itecektir. Lina ailesi ile birlikte Halep'te yaşamaktadır. Bir akşam evlerini dahi boşaltmaya fırsat bulamadan başlarına bombalar yağar ve evden yalnızca Lina, ablası ve daha bebek olan kardeşi kurtulur. Komşuları olan Meryem de ailesindeki herkesi kaybetmiştir. Türkiye'ye uzanan zorlu yolculukta Meryem bu iki küçük çocuğu himayesi altına alır. Meryem ve Lina'nın Halep'ten İstanbul'a uzanan hikayelerinde hedef ülke Lina'nın amcasının yaşadığı Almanya'dır. Göç sinemasının 200'li yılların ikinci yarısından itibaren dönüştüğü sığınmacı sinemasının örneklerinden olan film, kültürel çeşitliliği anlatan ikinci, üçüncü kuşak göçmen sinemasının odaklandığı kültürel çeşitlilikten uzak bir yapı sergilemektedir. Aradakalmışlık, melezlik, eşiksellik gibi akışkanlık bildiren kavramlar yerine statik pozisyonları çağrıştıran ev sahibi ve misafir kavramları ön plana çıktığı sığınmacı sinemasının kavramı filmin adı olarak verilmiştir. Bu noktada Derrida'nın Hostipitility (Konuksev[er/mez]lik) makalesine dönmek filmin mekan okumalarında önemli görülmektedir. Derrida'dan konukseverliğin gelen kişinin, öncelikle adının sorulmasıyla başlayan bir sorgulamadan mı ibaret olduğu yoksa sorgusuz sualsiz buyur etmekten mi başladığı sorusuna ayrıntılı yanıt vermesi talep edilmiştir. Eşikteki yabancı, eşiği geçebiliyor, aynı şekilde bir sınır olarak eşik geçilebiliyor olmalıdır, aksi halde içerisi içeri olamaz. Derrida, "İçinde yaşanılabilir bir bina veya ev ortamı inşa etmek için bir 'açılır'a, kapı ve pencereye de ihtiyaç duyarsınız, dış dünyaya bir geçiş bırakmak zorundasınız. Bir kapı veya penceresi olmayan hiçbir ev veya bir iç yoktur." (Derrida & Dufourmantelle, 2000, s. 61) diye yazar. Açılır-kapanır bir geçiş, örneğin kapı ya da gümrük, evin efendisi için, evde olmak ve evde kendi kendisiyle dolayımı bağlamında, evde oturabilir olmak için zorunludur. "İçe erişim veya girme olanağı", bir ortamın birine ev olabilmesinin de koşuludur. Ortama kimin izinsiz erişimi varsa, kim ortamın kapı bekçiliğini yapıyorsa, o ortam ona aittir (Işıklı, 2005). Andaş Haznedaroğlu'nun senarist ve yönetmenliği yaptığı Misafir bu çerçevede sığınmacı sinemasının örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Filmin yönetmeni ile Sezer Ahmet Kına tarafından yapılan röportajda da Haznedaroğlu'nun verdiği yanıtlar Misafir filminin sığınmacılar ekseninde sosyo kültürel göstergelerini vermektedir.

"Misafir'in izleyiciyle buluşması için geçen dört yıl nasıldı? Çalışma nesneniz olan çatışmalara, çatışmaların sebep olduğu mültecilere, mültecilerin en fazla göç ettiği ülke olan Türkiye'de yaşadıklarına nasıl bir perspektifle yaklaştınız? Nasıl "malzeme" topladınız?

Filmi öncelikle kamplardan başlayarak, yüzlerce neredeyse binlerce insanın hayatından derleyerek oluşturmaya çalıştım. Bunun için bir gazeteci gibi öncelikle yola çıkıp bu savaşın olduğu dönemde (hâlâ devam ediyor da...) sınırdan geçen insanlarla çok yakın temas kurdum. Yüzlerce insanın, özellikle toplumsal sınıf olarak farklı farklı yerlerden insanın, geliş hikâyesini dinledim. Aslında filmin neredeyse büyük bir kısmı, gerçekten onların hikâyelerinden çıktı. Geri kalan kısım benim yaşadıklarıma ayna tutup bir (düşünüyor...) Türk kadınına Suriyeli kadının kıyasına kadar gitti açıkçası. Ben Türkiye'de yaşadıklarıma çok böyle işin acı dolu bir yerinden yaklaşmak istemedim. Savaşlar oluyor ve devamında yeni bir hayat kuruluyor... İşte yeni kurdukları hayata bakmak istedim. Çünkü burada büyük kayıplara rağmen insanların yaşadığı başarılardan bahsetmek istedim ve onların acı dolu hikâyesi yerine, umut dolu hikâyesini yapmak istedim. Bu anlamda da onların günlük yaşamına, yaşadıkları evlere, gittikleri düğünlere dahil oldum. Onları her yerde gözlemlemek istedim açıkçası..." (Kına, 2019).

3.2. Filmin Mekansal Analizi

Sinemada yapım/ anlatım öğeleri karşılıklı etkileşim içinde ekonomik, politik, kültürel, toplumsal mücadele ilişkilerinin bir alanı ve aracıdır. Bu bağlamda, görsel ve dokunsal olarak tanımlanmış sinemasal mekanlar, toplumsal ve kültürel yapılanmaya referans verirken, aynı zamanda olay örgüsünü de pekiştirmektedir. Bu noktada film genelinde vurgulanan görsel algı etkinliğini gerçekleştiren aynalar, dünya, bavul, gelinlik, kapı ve eşik göçün mekansal göstergeleri olarak ele alınmıştır. Film 3 ana mekansal yapıda incelenmektedir: Halep, İstanbul ve Bodrum. Halep ve İstanbul arasındaki bağlantı sınır ve tel örgüler ile verilmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan mekanların sosyo-kültürel parametre olarak ise, yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık ve iki kültür arasında sıkışmışlık, aile ve toplum yapısıdır.

Fotoğraf 1. Lina ve arkadaşları savaştan kaçan bir ailenin evinde

Fotoğraf 2. Lina'nın ablası oyuncak silahlarla oynayan erkek çocukları odadan dışarı çıkarırken

Fotoğraf 3. Lina'nın ablası gelinlikle kapı eşiğinde

Fotoğraf 4. Lina'nın bombalanan evi

Fotoğraf 5. Meryem iş yerinin kapısında eşikte

Filmin Halpe'te geçen sahneleri incelendiğinde kapı ve eşik göçün mekansal göstergeleri olarak kullanılmaktadır. Ev sahibi, kapıyı açandır. Ve Meryem'in işyerinin kapısında çerçeveye girmesi, Lina'nın bombalanan evinde kapının patlamayla çerçeveye girmesi, Lina'nın ablasının oyuncak silahlarla oynayan çocukları yatak odası kapısından dışarı çıkarması anlam pekiştireçleri olarak kullanılmaktadır. Terkedilmiş evden ayrılan çocukların ardından son karede görülen yere düşen dünya ise savaş karşısında dünyanın politik duruşunu tanımlamaktadır.

Filmin Halep ve İstanbul arasındaki geçiş bölümü sığınmacıları merkeze alan göç sinemasının mekansal göstergeleri olarak sınır ve dikenli tellerdir. Yol ve yolculuk sürecinin de tanımlandığı geçiş bölümünde yolun çetinliği ve zorluklar engebeli ve dağlık coğrafyası, ıssızlığı ve çetin koşullarıyla gündeme gelerek, izleyiciyi zorlu bir sürece hazırlamaktadır.

Fotoğraf 6. Lina ve Meryem göç yolunda

Fotoğraf 7. Göç yolu

Fotoğraf 8. Lina ve Meryem sınırda rehin alındığında

Fotoğraf 9. Lina ve Meryem Türkiye sınırında

Fotoğraf 8'de görüldüğü üzere kapı ev sahipliğinden misafirliğe geçiş öğesi olarak tanımlanmıştır. Kapının dışına çıkan Meryem ve Lina için yeni dönemi işaret etmektedir. İstanbul Meryem ve Lina'nın göç yolculuğunda ikinci mekansal göstergesidir. İstanbul gökdelenleri, aynalı camlı yapıları, modernden tarihi yapılara geçişi ile gücü, Meryem ve Lina için yabancılaşmayı, büyüklüğün içinde yalnızlığı hazırlamaktadır. Filmin İstanbul sahneleri incelendiğinde Meryem ve Lina üst geçitlerde görülmektedir. Kentsel iç mekanların nitelikleri insan hareketini şekillendirmektedir. Bu nedenle büyük bir kitle için tasarlanmış alanların önceliği insan hareketlerini öngörmek olmalıdır. Örneğin kamusal alandaki dar bir merdiven arkasında biri olmasa bile insanı hızlı hareket hissine teşfik etmekte, huzursuzluğu tanımlamaktadır. İstanbul sahnelerinde dikkat çeken bir diğer mekansal gösterge ise kapı bileşeninin sıklıkla kullanılmasıdır. Burada dikakt çeken nokta ise kendilerinden önce gelen Suriyeli göçmenlerin yanında misafirlikleridir. İstanbul'a ilk geldiklerinde kaldıkları bodrum dairesinin kapısı, Lina'nın arkadaşı Said'in evinde misafirliği, Said'in evinde eşikte görülen Lina, kapının eşiğinde penreden dışarı bakan Lina'yı izleyen ve Lina'ya yardımcı olan İstanbullu zengin kadın iletişimsizlik, yalnızlık ve yabancılaşmayı kapı mekansal göstergesi ile vermektedir.

Fotoğraf 10. İstanbul

Fotoğraf 11. Lina'nın arkadaşı Said'in evinde misafirliği

Fotoğraf 12. İstanbul'a ilk geldiklerinde kaldıkları ev

Fotoğraf 13. İstanbul'a ilk geldiklerinde kaldıkları ev ve Suriyeli ev sahipleri

Fotoğraf 14. Evinde kaldıkları zengin kadın- dünya/ kapı

Fotoğraf 15. İstanbul üst geçit; koridor, merdiven etkisi

Göçün mekansal göstergeleri çerçevesinde değerlendirildiği analizde bir diğer dikkat çeken mekansal gösterge parklardır. Metropol kentlerin parkları kapalılık hissi uyandırmaktadır. Filmde kullanılan ağaçlar arasında asılan çamaşırlar ile de koridor ve sınır algısı yaratılmaktadır. Çamaşırlar ve kartondan yapılan barınaklar herhangi bir kapalı mekan olmasa dahi sınırlandırıcı etkisinin var olduğunu gösterebilecek niteliktedir.

Fotoğraf 16. İstanbul'da kaldıkları park

Fotoğraf 17. İstanbul'da kaldıkları park

Fotoğraf 18. Meryem iş ararken

Meryem'in İstanbul'da iş arama sürecinde kapının dışında tanımlanan sahnesi de misafir kavramını destekler niteliktedir. Meryem'in Halep'te kendi işyerinin kapısında içeride olma anlatımı, bu sahnede misafiri ve dışarıdalığı, ötekini tanımlamaktadır. Bir diğer mekansal gösterge ise kaybolmuşluk, yalnızlık ile birlikte tanımlanan Lina'nın kapalı sokaklarda kardeşi ile birlikte karanlıkta dolaşmasıdır, algısal olarak bizi korkuya, tehlikeye götüren bu kareler, az gelişmişlik düşüncesini de pekiştirmektedir.

Film boyunca kapı ve eşik ile birlikte kullanılan pencerelerin, görme ve görünürlülük ile, ilişkilendirildiği gözlenir. Halep'ten Türkiye'ye gelirken otobüsün camından dışarı izleyen Meryem, iş yerinin camından dışarıya bakan Meryem ve zengin kadının evinde camdan bakan Lina aynı yağmurlu ve dışarıyı netlemeyen görüntüler ile iletişimsizlik ve yalnızlık göstergesi olarak tanımlanırken, filmin sonunda iletişimin, aydınlığın aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fotoğraf 19. Bodrum'a giderken

Fotoğraf 20. Lina'nın Almanya'ya gidişi

Fotoğraf 21. Lina'nın ardından Bodrum'da kalan Meryem

Film boyunca kapı, eşik ve pencere bir mekândan bir mekâna geçişi sağladığı gibi, yan anlamıyla da duygusal geçişlerin, mutlak yalnızlığın ve yabancılaşmanın da simgesel temsilcisi olmaktadır.

4. SONUÇ

Tarihi, insanlık tarihi kadar eski olan göç olgusunu açıklamanın ve dinamiklerini anlamanın en önemli adımı disiplinlerarası bir perspektiften göç olgusunu incelemektir. Bu çerçevede iletişim araçları göçün ilk yansımalarının görüldüğü alan olarak dikkat çekmektedir. Bireysel ve kitlesel göçün ilk yansımaları ise ulusal sinemada gerçekleşmektedir. Bu bağlamda sinema ve göç olgusu birbirinden ayrı düşünülemeyen olgulardır. Birbirini besleyen ve birbirinden etkilenen aralarında güçlü ilişki zincirleri bulunan kavramlardır. Göç sineması, göç konusunu toplumsal gerçekçi bir perspektiften yorumlama eğilimindedir. Görev sinemasından, kültürel hibrid sinemaya geçişi yaşayan Göç Sineması yabancılaşma ve iki kültür arasında kalma fikrini aşarak kültürel çeşitliliği ön plana çıkarmaktadır. Bu çerçevede araştırma kapsamında senarist ve yönetmenliğini Andaç Haznedaroğlu'nun yaptığı 2017 yapımı Misafir filmi tasarım biçimi üzerinden Umberto Eco'nun göstergebilimsel anlayışı ile çözümleme yapılmış ve ortaya koyduğu anlam değerlendirilmiştir. Çalışmada iletişim göstergebilimi ile anlam göstergebilimi arasında bir kültür göstergebiliminin varlığının yabancılaşma, yabancı düşmanlığı, yalnızlık kavramsal kategorileri çerçevesinde kurgulandığı saptanmıştır. Göç sinemasının 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren sığınmacılar üzerine odaklanan yapısı Misafir filminde de dikkat çekmektedir. Sinemasal mekânların, göstergelerle kodlanması üzerinden, yersizlik, iletişim(sizlik) ki göç sinemasının en önemli bileşenlerinden olan göçmenin dilinin filmin dili olması Misafir filminde de dikkat çekmektedir, yabancılaşma, yalnızlık, arada kalma, çaresizlik, uzaklaşma gösterilenlerine ulaşılmıştır. Öte yandan sosyo kültürel bağlamda aile yapısı incelendiğinde hiyerarşi ve iktidar kavramlarını da tartışmanın içine katarak değerlendirmeye devam ettiğimizde, Lina'nın kız kardeşinin para karşılığı evlendirilmesi, erkeklerin çalışmadan evde oturması, çocukların ve kadınların çalışması bir tür iktidar temsili olarak ortaya konulmaktadır. Göçün göstergebilimsel dinamiklerin kültürel psikolojisi perspektifinden bakan çalışmalar göstermektedir ki, ister iç, ister dış göç olsun ikisini birleştiren şey, yaşam akışının kişisel inşasıdır. Özel koşullar her zaman kişiye özgüdür, ancak anlam inşasının genel şeması aynıdır. Şimdiki zamandaki göstergenin genelleştirilmiş bir katalizör olarak gelecekteki rolüne hakim olduğu düzenli semiyotik dolayımın aksine, göçte şimdiki anlamlara tat veren, geleceğin hayali anlamıdır. Bu imge çift yönlüdür - "orada olmanın" aşırı genelleştirilmiş duygu alanı ve kişinin içinde olmayı beklediği yerin somut hayal gücünde gerçekleşir. Lina ve kız kardeşinin kurmuş olduğu hayaller ile Meryem ve Lina'nın veda sahnesinde birlikte birgün Suriye'ye dönme hayali de bu durumu tanımlamaktadır. Son sahnede Lina ve kız kardeşinin ardında Bodrum'da kalan Meryem için artık orada olmanın aşırı genelleştirilmiş duygu alanı deniz, sahil mekansal göstergeleri ile tanımlanırken, filmin ona kadar ileşimsizlik, yalnızlık, yabancılaşma üzerine kurulu mekansal göstergeleri ışık ve renk ile de anlamsal düzeyde desteklenmiştir. Film, son sahnede artık, deniz ve sahil mekansal göstergeleri ile tanımlanan, renk ve ışık ile yaratılan sonsuzluk etkisi, derinlik etkisiyle birleşerek, Meryem için göç sürecini yeniden başlatan bir açık yapıttır.

KAYNAKÇA

Cınay, H.H. & Sezerel (2020). Ferzan Özpetek Filmlerinde Gösterge Olarak Yemek: Mine Vaganti/Serseri Mayınlar Üzerine Bir İnceleme, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2020, 8 (1), ss.111-136.

Derrida, J., & Dufourmantelle, A. (2000). Of hospitality: Anne Dufourmantelle invites Jacques Derrida to respond. R. Bowlby (Çev.). USA: Stanford University Press.

Eco, U. (1994). Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti, İstanbul: Can Yayınları

Erkman, F. (1987). Göstergebilime Giriş. İstanbul, Alan Yayıncılık.

Fürgen, Hans (1996) "Kentlileşmiş İnsan", Cogito, Çev: Zeynep Aygen, Sayı: 8 Yaz, ss. 72.

Işıklı, Ş. (2015). İlticanın Yapısökümcü Felsefesi: Konuksevermezlik Sorunu, Marmara İletişim Dergisi / Marmara Journal of Communication • Yıl / Year: 2015 • Sayı / Issue: 24 ss/pp. 55-75 • ISSN: 1300-4050 • DOI: 10.17829/midr.20152419997

Kına, S. A. (2019). Mülteciler ve Sinema: Andaç Haznedaroğlu ile Misafir Üzerine Bir Görüşme. ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi, 1, 77-84.

Kıran, Z. Kıran, A. (2006). Dilbilime Giriş. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Torun, A. (2021). Sunuş: Göç ve Sinema . Göç Dergisi, 8(3), 377-381. https://doi.org/10.33182/gd.v8i3.804

Valsiner, J. We are all migrants. CMS 10, 2 (2022). https://doi.org/10.1186/s40878-021-00276-8

Yaren, Ö. (2015). Göçmen Sinemasını Yeniden Düşünmek, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, 2015, 2(1): 207-223, DOI: https://doi.org/10.17572/mj2015.1.207223.

https://gocarastirmalaridernegi.org/tr/garakademi/2020-guz-donemi/189-goc-ve-diaspora-sinemasi

http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=398&RecID=3710

ANKARA YEREL BASININDA GÖÇMENLERE YÖNELİK HABERLER ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

A FIELD RESEARCH ON NEWS REGARDING IMMIGRANTS IN ANKARA LOCAL PRESS

İkram ALPSOY [1]

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Ağrı, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-6798-5180

Emre SEYREK [2]

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Ağrı, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6561-8739.

Harun SELÇUK [3]

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Ağrı, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-6798-5180

ÖZET

Göç ve göçmenlik olgularının var oluş tarihlerine bakıldığında insanlığın varlık tarihiyle eş değer olduğu görülecektir. İnsanlar ister gönüllü isterse zorunlu sebeplerden ötürü olsun göç, bir yerden başka bir yere gitmeyi yani mekan değiştirmeyi ifade etmektedir. Göç sadece mekan değiştirmek değil, aynı zamanda kültürel çeşitlilik ve kültürleşmenin kökenlerinden biri olarak açıklanmaktadır. Göç aynı zamanda biz ve öteki olgularının ortaya çıktığı zaman aralıklarında benzerlik ve farklılıkları tanımlama ve temsil alanı olarak işlev görmektedir. Göç olgusu bünyesinde olumlu özellikleri taşıdığı gibi olumsuz özelliklerinde taşımaktadır. Göç toplumların varlıksal alanlarına saldırıdan kültürel çatışmalara şiddet eylemlerinden kötülüğün kaynağı olarak görülmeye kadar birçok alanda negatif yüklemelere maruz kalmaktadır. Göç kavramı tarihin farklı zaman dilimlerinde göç etme veya ettirme iktidar ya da muğduriyet olgusu ekseninde tanımlanmıştır. İstekli veya gönülü olarak yapılan göçlerde ise göç edilen bölgenin dini ve kültürel zenginlikleri, sosyo-ekonomik ve politik durumu ön plana çıkmıştır. Göç eden kişi, grup veya toplumların kimliksel özellikleri hemde getirdikleri hemde başkaları tarafından onlara yüklenen unsurlarla yeniden inşa edilmektedir. Bu nedenle göç ve göçmenlik kavramları ile ilgili tartışmalar öteki tanımlaması ve öteki karşısında kendini nasıl konumlandığı bağlamında kalmıştır. Bu sebepten ötürü ülkelerin politik ve kamusal gündemlerinin başat belirleyicisi olan medyanın konuya bakış açısı önem arz etmektedir. Gerek yerel gerek yaygın medyada haberlerin üretim aşamasında belli bir bakış açısı hakimdir ve bu bakış açısı üzerinden haberler servis edilmektedir. Bu önermelerden yola çıkılarak bu çalışmada Ankara yerel ve yaygın basın kuruluşlarında göçmenlere yönelik söylemin irdelenerek medya aracılığıyla oluşan göçmen imajının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, ilk olarak göç kavramı, tarihçesi ve türleri üzerinde durulacak, ikinci olarak yerel medya konusu ele alınacak, son bölümde ise Ankara'da yerel medya organlarında yayımlanan göç ve göçmenlere yönelik haberler irdelenerek tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçmen, Ankara, medya, haber.

ABSTRACT

Considering the existence history of immigration and immigration phenomena, it will be seen that they are equivalent to the existence history of humanity. Whether people are for voluntary or compulsory

reasons, migration means going from one place to another, that is, changing places. Migration is explained not only as a change of place, but also as one of the origins of cultural diversity and acculturation. Migration also functions as a field of identification and representation of similarities and differences in the time periods in which we and the other emerge. The phenomenon of migration has both positive and negative features. Migration is exposed to negative attributions in many areas, from attacking the wealthy areas of societies, to cultural conflicts, from acts of violence to being seen as a source of evil. The concept of migration has been defined in the axis of power or disability to immigrate or make people immigrate in different time periods of history. In the voluntary or voluntary migrations, the religious and cultural richness, socio-economic and political situation of the migrated region came to the fore. Identity characteristics of immigrants, groups or societies are reconstructed with both the elements they bring and the elements imposed on them by others. For this reason, the debates on the concepts of immigration and immigration remained in the context of the definition of the other and how it positions itself against the other. For this reason, the point of view of the media, which is the dominant determinant of the political and public agendas of the countries, is important. A certain point of view is dominant in the production phase of news, both in the local and mainstream media, and news is served from this point of view. Based on these propositions, in this study, it is aimed to examine the discourse of immigrants in Ankara local and widespread press organizations and to examine the image of immigrants formed through the media. In this context, firstly, the concept of migration, its history and types will be emphasized, secondly, local media will be discussed, and in the last section, news about migration and immigrants published in local media in Ankara will be discussed.

Keywords: Migration, immigrant, Ankara, media, news.

GİRİŞ

İnsanoğlunun tarihi kadar eski olan göç olgusu, insanların doğup büyüdükleri memleketlerini terk ederek başka bir ülkeye gönüllü veya mecburi olarak gitme eylemini içermektedir. Göç, inanç, kültür, iktisadi, iç karışıklık ve savaş gibi insan kaynaklı nedenlerin yanı sıra deprem, sel, kuraklık vb. doğa olayları sonucu meydana gelen nüfus hareketliliğinin yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsanların yanı sıra toplumlarda sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal dönüşümlere etki edebilme gücüne sahip olan göç, göç eden bireyler kadar göçün hedefi ülkede yaşayan insanları da derinden etkileyebilmektedir. Yeni bir yaşam için yola çıkan insanlar, hayatlarında farklı bir döneme kapı aralayan göçle birlikte hedef ülkede kabul edilme/benimsenme kadar ötekileştirilmenin ve kültürel çatışmanın hedefi olabilmektedir. Göçlerde farklı kültürlere sahip toplumların çatışması, kültürel uyuşmazlık, iktisadi hayattaki problemler ve göçe maruz kalan ülkedeki kültür ikliminin karşılaştığı olumsuz etkiler görülebilmektedir. Öte yandan göç eden birey veya toplulukların kendileri ile birlikte taşıdıkları ve onları anlatan unsurlar, yeni coğrafyada yeniden şekillendirilmektedir.

Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesinden çekilmesi sürecinde göçlere maruz kalan Anadolu coğrafyası, Cumhuriyet döneminde de bu konumunu sürdürmüştür. Milyonlarca insanın hayatını kaybettiği İkinci Dünya Savaşı sonrası tüm dünyada yaşanan göç dalgasından etkilenen Türkiye de , özellikle son yıllarda sayısı hergeçen gün artan mülteci ve sığınmacılara maruz kalmaktadır. Son yıllarda çeşitli nedenlerle göç hareketliliğinde yaşanan artış hem göçe kaynaklık eden hem de hedef ülkelere etki etmekte, bu etkinin vatandaşlarca pozitif veya negatif bir biçimde algılanmasında medya araçlarının göç haberlerini ele alış şekli önemli bir rol oynamaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsanlar, ilk çağlardan itibaren yaşadıkları topraklardan değişik nedenlerle ayrılmak zorunda kalmıştır. Kişilerin yaşama gözlerini açtıkları, kültürel, sosyal vb. aidiyetlerinin bulunduğu ülkeleri terk ederek farklı bir ülkede yaşamlarını devam ettirmeleri göç olarak ifade edilmektedir.

Göç, "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret" şeklinde betimlenmiştir (TDK Sözlükleri, 2022).

Niteliği, sebebi ve kapsadığı zaman diliminden bağımsız olarak kişilerin hayatlarını farklı bir yerde sürdürmeye yönelik nüfus transferlerini kapsayan göç (Çiçekli, 2009: 22), "Bir süreç olarak tanımlanabilir ve bu sürecin karakteristik özelliği kendi dinamiğini geliştirmesi ve toplumun her parçasını etkilemesidir" (Castless ve Miller, 2008: 3).

Bireyleri veya toplulukları yaşadıkları yerleri terk etmek durumunda bırakan göç olgusu; iç ve dış (uluslararası) göç, zorunlu ve gönüllü göç, düzenli ve düzensiz göç şeklinde gerçekleşmektedir (Kurt, 2006: 149). İç karışıklıklardan kurtulmak, savaş tehdidinden uzak olmak, inancının gereğini yerine getirmek, daha iyi bir yaşam sürdürmek, doğal afetlerin yıkıcı etkilerini azaltmak vb. amaçlarla gerçekleşen göçler (Şenol Sert, 2012: 30), insanlara beklentilerini karşılama imkanı verebildiği gibi olumsuz durumlarla karşılaşabilecekleri ortamları da sunabilmektedir. Göçün oluşturduğu kültür iklimi, insanları dönüştürürken toplumları da farklı bir kültür atmosferine sevk etmektedir. Göç eden insanlar, yeni medeniyetlerle bir araya gelen, bunun yanı sıra kültürel gruplarla etkileşimde değişik medeniyetlerin temsilciliğini yürüten kişiler olarak ön plana çıkmaktadır. Öte yandan insanların yanı sıra diğer canlıların hayatlarında da değişikliğe sebep olan göçler, bu yönüyle insanoğlunun tarihine de yön verebilmektedir.

Bireylerin muhataplarıyla diyalog kurmasına zemin hazırlayan iletişimle alakalı aygıtlar, zaman içerisinde çeşitli aşamalardan geçmiş, iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler beraberinde çeşitliliğe neden olmuştur. Geleneksel kitle iletişim araçlarında ilk olarak gazeteyle başlayan yolculuğa zaman içerisinde radyo, sinema, televizyon, dergi vb. medya organları da dahil olmuştur (Alemdar ve Uzun, 2013: Kayaalp, 2017: Arık, 2013: Aziz, 2010). İletişim teknolojilerinde bilgisayar ve ağ teknolojisinin kullanımıyla başlayan dijital çağ döneminde (Erdoğan, 2005: 304) geleneksel medya araçlarının yanı sıra yeni medya aygıtları da insanların yaşamında yer almaya başlamıştır.

İnternetin yaygınlaşması ile beraber bilginin kolay, hızlı ve ucuz bir biçimde elde edilebilir olması medyayı da şekillendirmiştir. Kablosuz ağ ve cep telefonlarındaki gelişmeler zaman içerisinde Facebook, Instagram, Youtube, Twitter, Pinterest, WeChat, TikTok, Periscope vb. uygulamalar ve internet gazeteciliği gibi medya platformlarında meydana gelen gelişmeler, ortaya çıkan yeni medyanın yaygınlığının artmasını sağlamıştır. Yazı, fotoğraf, ses, görüntü, animasyon ve çizimlerin yer aldığı dijital dünyadan oluşan yeni medya ile birlikte insanlar pasif konumdan kurtulma imkanı bulmuş, üreten, haberleri yorumlayan ve kitleleri harekete geçiren bir konuma ulaşmıştır. Böylelikle iletişim tekrardan yorumlanmıştır (Çağlar, 2019: 49-63). Yeni medya ile insanlar kolaylıkla ulaştıkları bilgiyi fazla bir zaman harcamadan başkalarına aktarma ve kendini daha iyi anlatma imkanı bulabilmektedir (Aydoğan, 2013: 180).

YEREL BASINDA GÖÇMENLERE YÖNELİK HABERLER ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI: ANKARA ÖRNEĞİ

Ortadoğu'da birçok ülkeyi etkileyen Arap Baharı ile birlikte Mısır, Tunus, Libya, Cezayir, Yemen ve Suriye'de başlayan iç çatışmalar, ülkeleri olduğu kadar bu ülkelerin vatandaşlarını da derinden etkilemiştir. Özellikle Suriye'de yaşanan olaylar sonrası yerlerinden olan insanlar başka ülkelere sığınmış, Türkiye de Suriyeliler'in yoğun bir şekilde göç ettiği ülkeler arasında yer almıştır.

Suriyeliler'in yoğun bir şekilde geldiği Türkiye'de göç ve medya ilişkisinin irdelendiği çalışmalarda ciddi bir artış yaşanmıştır. Türk medyasında göçmenlerle alakalı haberlerin veriliş biçimi, haber söylemlerinin çerçevesi, haberlerin dilinin içeriği, kamuoyuna göçmenlerin hangi yönleriyle aktarıldığı gibi durumları tespit etmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada; Ankara'daki yerel medya organlarında Suriyeli mültecilerle ilgili haberlerin veriliş biçimi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada Ankara'da günlük olarak yayımlanan gazetelerin yanı sıra çeşitli internet haber sitelerinde 2021 yılının başlangıcından bu güne kadar yayımlanan haberler incelenmiştir.

Haber yayını yapan internet siteleri ve gazetelerdeki haberlerin irdelenmesinde ideolojik unsurlar ve ekonomik hususlar ön plana çıkarılmadığından kaynaklarla ilgili ideolojik değerlendirmelerin yapılması amaçlanmamıştır. Buna karşın genelde haberlerin değerlendirilmesinde, özelde ise Suriyeli

sığınmacılarla alakalı haberlerin topluma sunulmasında haber siteleri ve gazetelerin ideolojik ve iktisadi yapılarındaki başkalıkların önemli bir etken olduğu anlaşılmıştır.

Çalışmada ele alınan, Mart 2022 verilerine göre 100.826 Suriyeli'nin yaşadığı Ankara'da (Geçici Koruma Kapsamındaki..., 2022: 3. Paragraf) AnkaraHavadis internet sitesinde 10.02.2021 tarihli "Suriyeli büyücü çetesi Ankara'da çökertildi" başlıklı haberde olaya karışanların uyrukları ön plana çıkarılmıştır. Büyücülük yapan çetenin dua okuyup muska yazarak büyü yaptığı bilgisinin yer verildiği haberde Suriyeli ifadesi sıklıkla kullanılarak Suriyeliler ile dolandırıcılık davranışı özdeşleştirilerek olumsuz bir bakış açısı ortaya konulmuştur (Suriyeli büyücü çetesi…, 2021: 1-2. Paragraf).

HaberAnkara sitesinde 14.03.2021'de yayınlanan "Savaş mağduru Suriyeli genç kızın ilham veren başarısı" haberinde ülkesinden ayrıldıktan sonra Türkiye'ye sığınan Jin Dawod isimli genç kızın, yaptığı telefon uygulaması ile elde ettiği başarı "ilham verici" ifadesi ile olumlu bir şekilde aktarılmıştır. Psikolojik sorunlar yaşayan sığınmacılar ile psikologları buluşturan uygulamayı yapan Dawod'un yaşadıklarının ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı haberde savaş mağduru Suriyeliler'in ruh halleri okuyucuya ayrıntılı bir şekilde aktarılmakta, böylelikle bu insanların yaşadıklarının anlaşılmasına çalışılmaktadır (Savaş mağduru Suriyeli…, 2021).

HaberlerAnkara internet sitesinde 15.06.2021 tarihli "MEB Suriyelileri Eğitmeye Devam Ediyor" başlıklı haberde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın sığınmacılara yönelik aldığı mesleki eğitim kararı negatif bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Haberde yer verilen "MEB şimdide mesleki eğitim için Suriyeliler'in önünü açıyor. Anlaşılan Suriyeliler artık bizim kalıcı nüfusumuz olacak" ifadesi ile savaş nedeniyle ülkesinden ayrılmak durumunda kalan Suriyeliler ötekileştirilmekte ve onlarla bir arada yaşamak olumsuz bir durum olarak yansıtılmaktadır (MEB Suriyelileri eğitmeye…, 2021: 1. Paragraf).

HaberAnkara internet sitesinde 13.07.2021 tarihinde yayınlanan "Suriyeliler Suriyeli'yi soydu! Suriyeli ailenin evine girip, gasbettiler" haberinde, habere konu olan iki tarafın da Suriyeli olması ön plana çıkarılmaktadır. Haberde hırsızlık gibi adi bir suçta hırsızların uyruğuna sıkça yer verilerek Suriyeliler ve suç kavramı pekiştirilmeye çalışılmıştır (Suriyeliler Suriyeli'yi soydu…, 2021: 1-2. Paragraf).

MedyaAnkara sitesinde 04.09.2021'de yayınlanan "Ankara'da izinsiz çalışan Suriyelilere yaptırım geliyor" başlıklı haberde, normal şartlarda vergi levhası olmayan işyerleri ile çalışma izni olmayan kişilere yönelik cezai işlem uygulanması durumu sadece Suriyeliler'e özelmiş gibi yansıtılmıştır. Haberde Suriyeli, sığınmacı, mülteci, göçmen gibi kavramlar ve olumsuz durumlar sıkça bir arada kullanılarak, okuyucuya Suriyeliler ile ilgili olumsuz bir bakış açısı verildiği gözlemlenmektedir (Ankara'da izinsiz çalışan, 2021: 1.4.5. paragraf).

Anadolu Gazetesi'nde 12.12.2021 tarihli "Türk ve Suriyeli kadınlardan kız kardeşlik battaniyesi" haberinde ülkelerinden ayrılarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli kadınlar ile Türk kadınlar arasındaki dostluk ilişkisi ön plana çıkarılmıştır. Haberlere olumsuz olaylarla anılan Suriyelilerin aksine bu haberde kadınların ördüğü battaniyeler için verilen emek 'kardeşlik' kelimesi ile aktarılarak olumlu bir mesaj verilmiş, dışlayıcı değil sahiplenici bir uslup kullanılmıştır (Türk ve Suriyeli kadınlar…, 2021: 2. Paragraf).

SONUÇ

İnsanların siyasi, dini, iktisadi, iç karışıklık, savaş, doğa olayları gibi farklı nedenlerden dolayı ülkelerini terk ederek başka bir ülkeye yaptıkları yolculuğu tanımlayan göç, günümüzün en önemli sorunları arasında yer almaktadır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı ile birlikte yoğunluk kazanan göç hareketliliği günümüzde artarak devam etmekte, bu da sorunu daha da büyütmektedir.

Kaynak ülke ile hedef ülke arasında sınır etkileşimine neden olan göçler, sadece devletleri değil aynı zamanda, bu ülkelerin vatandaşlarını da derinden etkilemektedir. Göçlere ev sahipliği yapan ülkelerde bulunan sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik ortam, göç eden insanların karşılaştığı problemler ve hedef ülkede bulunan hukuksal durumlar ülkesinden ayrılan kişilere karşı vatandaşların tavrının oluşmasına katkı sağlamakta, bu durum da göçe maruz kalanların yeni bir yaşama başlamayı amaçladıkları ülkelerden faydalanma hususunda belirleyici olabilmektedir.

Kamuoyunun göç eden insanlarla ilgili algısının oluşmasında kitle iletişim aygıtları ile yeni medya mecraları etkili olabilmektedir. İnsanların günlük gelişmelerden haberdar olmasını sağlayan medya, hangi olayların haber olacağı, hazırlık süreci ve hedef kitleye haberlerin aktarımında kullanılan dil tercihiyle, Suriye'de yaşanan iç savaşla beraber Türkiye'ye yönelik artan göçlere yönelik tavrı etkilemekte, medya organlarının servis ettiği haberler göç eden kişilerin yaşamlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Çalışma kapsamında 2021 yılının başlangıcından bu güne kadar Ankara'da yerel medyada Suriyeliler ile ilgili yayınlanan haberler incelenmiştir. Günlük gazeteler ile internet üzerinden yayın gerçekleştiren haber sitelerinde yer alan Suriyeli sığınmacı, göç, mülteci ve göçmen kaçakçılığı ile ilgili haberler söylem yöntem yardımıyla analiz edilmiştir. Haberlerde Suriyeli, sığınmacı, göçmen, mülteci kavramları sıkça kullanılmış, yaşanan iç savaş sonrası ülkelerini terk eden insanlarla yerli halk ayrımına vurgu yapılmıştır. Haberlere konu olan olaylarda herhangi bir suça karışan Suriyeliler ile suça konu hususlar arasında özdeşleştirme yapılmış, Türkiye'de yaşayan insanları ilgilendiren hususlarla ilgili haberlerde bu hususlar sadece Suriyeliler'i ilgilendiriyormuş gibi bir yaklaşım sergilenmiştir. Genel olarak görülen olumsuz dilin yanı sıra bazı haberlerde Türk ve Suriyeliler arasındaki etkileşimle ilgili olumlu ve sahiplenici bir dil de kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

Alemdar, K. ve Uzun, R. (2013). *Herkes İçin Gazetecilik*. Ankara: Tanyeri Kitap.

Ankara'da izinsiz çalışan Suriyelilere yaptırım geliyor, (2021). https://medyaankara.com/haber/8824863/ankarada-izinsiz-calisan-suriyelilere-yaptirim-geliyor (Erişim Tarihi: 17.03.2022).

Arık, E. (2013). "Sosyal Medyada Mahremiyet Görünümleri", A. Büyükaslan ve A.M. Kırık (ed.), *Sosyal Medya Araştırmaları* I (103-132) içinde. Konya: Çizgi.

Aydoğan, F. (2013). *Medyadan Yansıyanlar.* İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Aziz, A. (2010). "İletişime Giriş". Ankara: Hiperlink Yayınları.

Castles, S. & Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı*. (Çev.: Bülent Uğur Bal, İbrahim Akbulut). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çağlar, B. (2019). "Yeni Medya İletişimi Nasıl Dönüştürdü: Pasif Mesaj Alıcısından Aktif, Üreten, Değiştiren, Yorumlayan ve Eyleme Geçen Aktif Mesaj Üreticisine". İletişim Bilimleri Çalışmaları 1. Editörler Melda Cinman, Ezgi Dinçerden. Ankara: Akademisyen Kitapevi.

Erdoğan, İ. (2005). *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk.

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı, (2022). https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638 (Erişim Tarihi: 18.03.2022).

Kayaalp, İ. (2017). *Reklamcılık Kitabı*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Kurt, H. (2006). "Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri". *Yönetim Bilimleri Dergisi*. Cilt:4 Sayı:1, (148-178).

MEB Suriyelileri Eğitmeye Devam Ediyor, (2021). https://haberlerankara.com/foto/7297980/meb-suriyelileri-egitmeye-devam-ediyor-simdide-mesleki-egitim-geliyor-geri-donmeleri-artik-mucize (Erişim Tarihi: 12.03.2021).

Savaş mağduru Suriyeli genç kızın ilham veren başarısı, (2021).

https://www.haberankara.com/haberde-insan/savas-magduru-suriyeli-genc-kizin-ilham-veren-basarisi-h146039.html

Suriyeli büyücü çetesi Ankara'da çökertildi, (2021). https://www.ankarahavadis.com.tr/ankara/suriyeli-buyucu-cetesi-ankara-da-cokertildi-h17965.html (Erişim Tarihi: 14.03.2022).

Suriyeliler Suriyeli'yi soydu, (2021). https://www.haberankara.com/asayis/suriyeliler-suriyeli-yi-soydu-suriyeli-ailenin-evine-girip-gasbettiler-h167621.html (Erişim Tarihi: 19.03.2022).

Şenol Sert, D. (2012). "Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru". S. G. Ihlamur-Öner, ve N.A. Şirin-Öner (der.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*, (29-47) içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (2022). Göç, http://www.tdk.gov.tr. (Erişim Tarihi: 02.03.2022).

Türk ve Suriyeli kadınlardan kız kardeşlik battaniyesi, (2021) https://www.anadolugazete.com.tr/ankara/turk-ve-suriyeli-kadinlardan-kiz-kardeslik-battaniyesi-100663h.htm

İSLAM ÖNCESİ TÜRK GÖÇLERİNİN KÜLTÜREL YANSIMASI

CULTURAL REFLECTION OF PRE-ISLAMIC TURKISH MIGRATIONS

Prof. Dr. Orhan DOĞAN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-9404-7752

Öğr. Gör. Murat ERKOÇ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Gaziantep, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-0640-6493

ÖZET

İnsanlar, yaşadıkları coğrafyanın olumsuz şartlarından dolayı başka bir yerleşim yerine göç etmek zorunda kalmışlardır. Gönüllü/zorunlu, geçici/sürekli, iç/dış, bireysel/kitlesel hareketler, göç tanımının içerisinde yer almaktadır. İnsanların iktisadi sebepler ve yaşadıkları coğrafyaya karşı güvenlik kaygısı içerisinde olmaları, bulundukları bölgeyi terk etmelerine ve farklı coğrafyaları mesken tutmalarına sebep olmuştur. Farklı topluluklarda olduğu gibi Türkler de çevre şartlarına ayak uydurarak hayatlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Türklerin nüfus olarak dağılımları diğer toplumların sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır. Türklerin göç hareketlerinden önce yaşadıkları topraklar tartışma konusu olmuştur. Başlangıç meselesi noktasında Sibirya, Mısır'daki Nil bölgesi, Mezopotamya, Çin'deki Sarı Irmak bölgesi, Hindistan'daki Ganj Nehri ve Akdeniz havalisi büyük öneme sahiptir. Türklerin M.Ö. 1700'lerden itibaren Andronovo kültürü ile birlikte ana yurttan çıkarak Orta Asya'ya doğru yaptıkları göçler, dünya tarihinde önemli yer tutmuştur. Tanrı Dağları'ndan Ural Nehri'ne kadar uzanan bozkırda Andronova, Karasuk, Tagar ve Taştık kültürleri ile Türklerin göç hareketlerini tespit edebilmekteyiz. Zaman içerisinde nüfus artışından kaynaklı olarak toprağın yetersiz kalmasından dolayı temel kaynağı hayvancılık olan göçebe toplumların verimli arazileri aramaları, göçlerin temel sebeplerinden kabul edilmektedir. Orta Asya ile Avrupa sahasına yayılan Türkler, Hazar Denizi'nin doğusu ve Türkiye'de büyük topluluklar meydana getirmişlerdir. Proto-Türklerin yaptıkları göçler neticesinde yayıldıkları sahalardaki kültür ve medeniyet seviyesinin anlaşılmasında Orta Asya tarih öncesine ait bulguların ortaya çıkması büyük önem taşımaktadır. Proto-Türklerine ait Orta Asya'nın kültürlerinden olan Anav, Kelteminar, Afanesyovo, Andronovo, Karasuk, Taştık ve Pazırık kültürlerinde bakırın yanı sıra tunç ve altından yapılmış olan süs eşyaları ve hayvan motiflerinin her türlü eşyada kullanıldığı görülmektedir. Nitekim M.S. Karadeniz'in kuzeyine yapılan göçler neticesinde Türklerin büyük ustalıkla işlediği bu sanat, Avrupa sahasına yayılarak kültürel zenginliğin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yapılan bu göçler neticesinde Türkler, değişik coğrafyalarda çok sayıda devlet kurmayı başararak, Türk ve Dünya siyaset ve kültürel yapısında köklü değişikliklerin yaşanmasına sebep olmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Türkler, Göç, Göçebelik, Ana Yurt, Kültür

ABSTRACT

People had to migrate to another settlement due to the negative conditions of the geography they lived in. Voluntary/compulsory, temporary/permanent, internal/external, individual/mass movements are included in the definition of migration. The fact that people are concerned about the economic reasons and the geography they live in caused them to leave the region they are in and to occupy different geographies. As in many communities, Turks have tried to survive by keeping up with environmental conditions. The distribution of Turks as a population has provided us with insights about the social and

cultural life of other societies. The lands where the Turks lived before the migration movements have been the subject of debate. In the starting point, the Nile region in Siberia, Egypt, Mesopotamia, the Yellow River region in China, the Ganges River in India and the Mediterranean region are of great importance. Since the 1700s BC, the migration of Turks from their homeland to Central Asia together with the Andronovo culture has had an important place in the history of the world. In the steppe extending from the God Mountains to the Ural River, we can determine the migration movements of Turks with Andronova, Karasuk, Tagar and Taştuk cultures. Due to the inadequacy of the soil because of the increase in population over time, the search of fertile lands by nomadic societies, whose main source is animal husbandry, is accepted as one of the main reasons for migration. The Turks, who spread to Central Asia and Europe, formed large communities in the east of the Caspian Sea and in Turkey. The emergence of prehistoric findings of Central Asia is of great importance in understanding the level of culture and civilization in the areas where Proto-Turks spread as a result of their migrations. In Anav, Kelteminar, Afanesyovo, Andronovo, Karasuk, Taştuk and Pazırık cultures, which are the cultures of Central Asia belonging to Proto-Turks, it is seen that ornaments and animal motifs made of bronze, gold and copper are used in all kinds of goods. In fact, as a result of the migrations made to the north of the Black Sea in AD, this art, which was handled by the Turks with great skill, spread to the European field and enabled the emergence of cultural wealth. As a result of these migrations, Turks managed to establish many states in different geographies and caused radical changes in the Turkish and world political and cultural structure.

Keywords: Turks, Immigration, Nomadic, Homeland, Culture

1. GİRİŞ

Genel olarak insanların siyasi, sosyal, iktisadi ve doğal afetlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmeleri zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır (Yüceşahin, vd., 2006: 16). Zorunlu göç, sebepleri ve özellikleri bakımından nitel ve nicel olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. İnsanların iktisadi sebepler ve yaşadıkları coğrafyaya karşı güvenlik kaygısı içerisinde olmaları bulundukları bölgeyi terk etmelerine ve farklı coğrafyaları mesken tutmalarına sebep olmuştur (Ekici vd., 2015: 10). Göçebelik hayat tarzını Febvre, *"Göçebe çobanlığın, yerleşenlerden daha aşağı hayat seviyesinde oldukları yolundaki eski ve büyük taassupla kökleşen inancı tamamen değiştirmek gerekir"* olarak değerlendirirken Ratzel ise *"Medeniyetin yüksek derecesi, göçebe yaşayışla telif edilebilir. Yerleşik kavimler arasında da çok iptidaî olanlar gösterilebilir"* şeklinde tanımlamıştır. Göçebelerin plansız bir şekilde göç ettiklerini söylememiz mümkün değildir. Nitekim Kırgızlarda olduğu geçim kaynağı hayvancılığa dayanan toplumlar, hayvanları için en uygun yerleri seçmişlerdir. Bu sebepten bozkırda yaşayan göçebeler için yazlık ve kışlak olan bölgeler önemli idi (Rasonyi, 1998: 48-49).

İlerleyen süreçte zirai kültürün başlaması ile birlikte hayvancılık kültürü edinilmiştir. Şüphesiz iktisadi açıdan meydana gelen bu gelişme insanlık tarihinde bir dönüm noktası olmuştur (Eröz, 1991: 67-68). Orta Asya sahasında yapılan arkeolojik araştırmaları incelediğimiz zaman kazılarda elde edilen bulgulardaki taşların üzerindeki geyik avları, yabani ördekler ve balık motifleri bulunması göçebelik ile çobanlığın bir arada yapıldığını göstermektedir. Nitekim Tonyukuk Türklerin geyik ve tavşan avladıklarından bahsetmektedir (Ögel, 1984: 205-206). Türklerin göçebe hayatına baktığımız zaman akla hayvancılık geldiği için at, koyun ve deve iktisadi hayatın şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Orta Asya'daki hayvancılık kültürü çok eskilere dayanmaktadır. Batı Türkistan'da Eneolitik kültürü temsil eden Namazgâh tepesinde ortaya çıkan buluntularda keçi, koyun, köpek, deve ve sığırlara ait kemiklere rastlanılmıştır. Ayrıca alçı kalıntıları, arpa, buğday, yem ve üzüm tanelerinin görülmesi hayvancılığın yanı sıra tarım faaliyetlerinin de yapıldığını göstermektedir. Namazgâh tepesinde bulunan bu bulguların M.Ö. 2250'lere ait olduğu ileri sürülmüştür (Ögel, 1984: 20; Eröz, 1991:125).

Türklerde diğer toplumlarda olduğu gibi çevre şartlarına ayak uydurarak hayatlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Bozkır iklimi Türklerin yaşam tarzına doğrudan etki etmiştir. Sibirya/Tayga bölgesinde yaşayan Türk boyları kendilerine imkânlar arayarak hayatlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Çöl ve vaha bölgesindekiler ormanlarda yaşayanlara göre yiyecek imkânına sahip olduklarından dolayı nüfusları

daha çok artmıştır (Taşağıl, 2020a: 13). Türkler, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarına göçler yaparak yeni kültürlerin oluşmasını sağlamışlardır.

Bu çalışmada Türklerin ana yurdu üzerinde durulduktan sonra göç hareketlerinin kültürel yansıması hakkında bilgiler verilmiştir. Makaledeki iç başlıklar şu şekildedir: Giriş, Türklerin ana yurdu ve Orta Asya-Avrupa sahasına doğru yapılan göçler, Türk göçlerinin kültürel yansıması, sonuç ve kaynakça.

2. TÜRKLERİN ANA YURDU VE ORTA ASYA-AVRUPA SAHASINA DOĞRU YAPILAN GÖÇLER

Türklerin nüfus olarak dağılımları diğer toplumların sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır. Gerek Çin yıllıkları gerekse arkeolojik araştırmalar neticesinde elde edilen bulgular, insanlık tarihinin M.Ö. III binlerden itibaren aydınlanmaya başlamasını sağlamıştır. Atın evcilleştirilmesi ve demirin işlenmesi Sibirya ve Orta Asya bozkırlarında yaşayanların geniş bir alana yayılarak Avrasya'nın bozkırlarında devletler ve beylikler kurmalarına yol açmıştır (Taşağıl, 2020a: 13). Türk tarihini incelediğimiz zaman Türklerin bulundukları bölgelerde fazla oturmadıklarından dolayı muhtelif coğrafyaları mesken tuttuklarını görmekteyiz. Bu sebepten Türk göçlerini incelediğimiz zaman açlık ve kuraklığın yanı sıra kendi aralarında ve komşu kavimlerle yaptıkları mücadeleler onları göç etmeye mecbur bırakmıştır (Gömeç, 2020: 9-10). Türklerin göç hareketlerinden önce yaşadıkları topraklar tartışma konusu olmuştur. Sibirya, Mısır'daki Nil bölgesi, Mezopotamya, Çin'deki Sarı Irmak bölgesi, Hindistan'daki Ganj Nehri ve Akdeniz havalisi büyük öneme sahiptir (Taşağıl, 2020b: 15).

Türklerin ana yurt meselesinde tarihçiler ihtilaf halindedirler. Klapproth, Vambery ve bazı tarihçiler Türklerin ana yurdu olarak Altay Dağlarını, Radloff doğusunu, Rasmtedt, Doğu Asya'yı, Parker ise Moğollar ile birlikte Baykal'dan Gobi Çölü'ne kadar uzanan sahayı göstermişlerdir. Poppe'ye göre ise ana yurt Orta Asya'dır (Rasonyi, 1998: 2-3). İdil-Ural Nehirleri arasını ana yurt olarak kabul eden tarihçilere göre ise Türklerin Altay, Güney Sibirya ve Baykal sahasını buralardan Avrupa'ya ve Batı Asya'ya doğru yaptıkları göçler neticesinde yurt edindiklerini ileri sürmüşlerdir. Türklerin yaşadıkları sahanın Doğu Asya olduğunu söyleyen Gy. Nemeth, Kumıklar, Tatarlar, Karaçaylar ve Macarların dil ve tarihlerini araştırdıktan sonra ana yurdun Batı Asya olduğunu söylemiştir (Layponav, vd, 2014: 30; Turan, 2009: 39). Dil bilimcilerine göre ise ana yurt, Altay-Ural Dağları arası ile Hazar Denizi'nin kuzey ve kuzeydoğu bozkırlarıdır (Ceylan, 2015: 10; Üngör, 2016: 358).

Orta Asya sahasında yapılan arkeolojik kazılar M.Ö. II. binden önceki dönemde Türklerin ana yurdunun tespit edilmesi noktasına ışık tutmaktadır. Türk tarihinin başlangıcında M.Ö. 3000'lerde Orta Asya uygarlığının temelini oluşturan ve Türklerin en eski kültürü olarak kabul edilen Afanesyovo kültürünün merkezi Hakasya topraklarıdır. Bu kültürün devamı olan Tanrı Dağları'ndan Ural Nehri'ne kadar uzanan bozkırda kendisini gösteren Andronova, Karasuk, Tagar ve Taştık kültürleri ile Türklerin göç hareketlerini tespit edebilmekteyiz. Bu kültürlerin temsilcileri olan dolikosefal mongolidler ve brakisefal Türk soyunun proto tipi olup Taş devrinden itibaren Altay-Sayan Dağlarının güneybatı bölgesinde yaşamakta idi (Kafesoğlu, 1998: 49; Taşağıl, 2020b: 15). Bahaeddin Ögel'de Taş devrinin ilk çağlarından itibaren Altay-Savan Dağlarının güneybatı kısımlarını iskân eden beyaz ırkın Tanrı Dağlarına ve Kazakistan'ın içlerine buradan göç ettiklerini aktarmıştır (1984: 5).

Bunlardan daha ziyade erken dönemlerde Kuzey Çin, Moğolistan, Kazak Bozkırları, Doğu ve Batı Türkistan, Hindistan ve Karadeniz'in kuzeyine yapılan göçlerin sosyo-kültürel hayata olan etkilerini de görebilmekteyiz. Adı geçen bu bölgeleri ele aldığımız zaman tarih boyunca çok göç vermelerine rağmen Sibirya'da çok sayıda Türk kökenli boy vardır. (Taşağıl, 2020b: 15). Türklerin göçebe bir toplum oldukları aşikârdır. Radloff'a göre Türklerin sosyal ve devlet yapısı *"Geniş aile, ortak mülkiyet, seçimsiz iş başına gelen bey zorba iktidar, imtiyazlı sınıf idaresi, hukuki ilkelerden yoksun yönetim"* şeklinde idi. Göçebelik konusu ile ilgili ilk fikirleri ileri süren Eflatun'a göre göçebelerin ilkel toplum olduklarını medeniyete tarımla geçtiklerini ifade etmiştir. İslam tarihçisi İbn Haldûn'da insanların göçebe ve şehirli olmak üzere iki şekilde yaşadıklarını bozkırda yaşayan Türklerin medeni olmadığını söylemiştir. XX. asrın İngiliz tarihçisi A. Toynbee'de kanun ve düzenden yoksun, tarihleri olmayan bozkır toplumlarının yaşayış tarzlarının Çöl bedevileri ile aynı olduğunu söylemiştir (Çandarlıoğlu, 2003: 11-12).

Türklerin M.Ö. 1700'lerden itibaren Andronovo kültürü ile birlikte ana yurttan çıkarak Orta Asya'nın dışına yaptıkları göç hareketleri dünya tarihinde önemli yer tutmuştur. Asya Hunları olarak bilinen göçebe ve savaşçı olan bu topluluk M.Ö. 1700'lerden sonra muhtelif yerleri mesken tutmuşlardır (Kafesoğlu, 1998: 51). Amuderya ve Sirderya sahasına baktığımız zaman brakisefal ırkın akrabaları olarak kabul edilen halk bulunmaktaydı. Diğer taraftan Pamir, İran, Afganistan, Güney Rusya ve Hazar Denizi'nin kuzeyinde dolikosefal, Altayların doğusu ve Güney Sibirya'da ise Mongoloid bir ırk hâkim durumda idi (Cöhçe, 1995: 17). Dolikosefal ırkına mensup olanlar Kazakistan üzerinden Mâverâünnehr sahasına gelerek Akdeniz ırkları ile batıya göç edenler ise Fin-Ugor kavimleri ile temas kurmuşlardır. Tarihler M.Ö. 1100'leri gösterdiği zaman Türkler kalabalık bir şekilde Çin'in kuzeyindeki Kansu ve Ordos bozkırlarına doğru yayılmaya başlamışlardı (Çandarlıoğlu, 2003:12).

Çin'in kuzeyine yapılan göçler neticesinde tarıma dayalı Lung-Shan kültürü yerini Çin kültürünü teşkil eden ve siyasi olarak Chao Devleti'nin temsilcisi olduğu Yang-Shao kültürüne bırakmıştır (Kafesoğlu, 1977: 51). Bu topluluk Çin kayıtlarında Hsiung-nu olarak geçen Hunların ilk tabakasını oluşturmuşlardır. İlerleyen süreçlerde Çin kaynakları Hsiung-nu olarak değil Hu-chu, Hsien-yün, Yen-yün, Jung-ti gibi çeşitli isimlerle kaydetmişlerdir. Tarihi belgeler Hun adının M.Ö. 318 yılında geçtiğine işaret etmektedir (Taşağıl, 2020a: 27-28). Shih-Chih'e göre proto-Türklerinden olduğu ileri sürülen Ti ve Jung kavimleri M.Ö. VIII. asırda Çin'in kuzeyinde yaşadıkları ifade edilmiştir (Ekrem, 1997: 1013). Bu Türklerin M.Ö. 588-433 yılları arasında Çin'in kuzeybatı bölgesinden Cungarya ve Moğolistan'a doğru göç ettikleri ileri sürülmüştür (Togan, 1981: 13). M.Ö. I. binde İndus Pencap bölgesine ilk Türk hareketinin gerçekleştiğini görmekteyiz (Akçora, 1996: 243). M.Ö. 700'lerde Sibirya, Baykal, Moğolistan ve Yedisu bölgelerinde Mongoloid ırkın üstün olmaya başladığı dönemde Karasuk kültürü ile birlikte Türkistan ve Hârizm'e İran'dan toplulukların geldiği ileri sürülmüştür (Akçora, 1996: 243). M.Ö. 700'lere kadar Altaylara yerleşen ve ana yurdu tamamen boşaltan Türkler, üç kola ayrılarak Ordos, Volga ve Kuzey Batı Asya'ya yayılmışlardır. Yakutlar bu dönemde Sibirya'ya, Çuvaşlar ise Ural Dağlarının güneyine doğru göç etmişlerdir (Çandarlıoğlu, 2003:13). Bu coğrafi ayrılık Türkçedeki bazı lehçelerin değişmesine yol açmıştır. Nitekim Nemeth, iki Türk lehçesini keşfetmiştir. Bunlardan birisi y'li Doğu Türkleri, diğeri ise s'li Yakut ve Çuvaş Türkleri lehçeleridir (Kafesoğlu, 1977: 52). Ligeti, Türklerin bu göç hareketlerinin iki yol üzerinden gerçekleştiğine dikkat çekmiştir. Buna göre:

a) Altay ve Ural Dağlarını birbirine bağlayarak Akmolinsk yaylasının güney sırtlarından itibaren hat olarak çizilmeyip Cungarya yolu üzerinden Balkaş Gölü'nün aşağısına götüren yoldur. Ana yurttan gelen bu göçebeler, buradan etrafa yayılarak İranlı kavimlerin tesiri altında kalarak dini ve kültürel olarak değişime uğramışlardır. Cungarya'dan Hazar Gölü'ne kadar olan saha göçebelerin ikinci ana yurdu haline gelmiştir.

b) İki yönden gerçekleşen ikinci ana yurttan çıkış ise ya İran'a doğru ya da Ural Dağlarının güney kolları ve Hazar Gölü'nün kuzey kıyısı arasında Ural ve Volga Nehirleri üzerinden yapılmıştır. Bu geçişlerden Ural ve Volga yolu coğrafi olarak daha elverişli olmasından dolayı göçebeler, daha çok bu bölgeye yoğunlaşmışlardır (1986: 16-17).

M.Ö. IV.-III. asırda iki büyük Türk kitlesinin biri İrtiş Nehri'nden batıda Hazar-Volga çevresine kadar olan sahada muhtemelen Krali İskitler ile yaşarken, diğeri ise İç Asya'nın kuzeybatı bölgesi ile Kuzey Çin sahasına yayılmışlardı (Kafesoğlu, 1998: 53; Çandarlıoğlu, 2003:13). M.S. batı ve güney olmak üzere iki şekilde gerçekleşen Türk göçlerini incelediğimizde M. 48'te kağanlar arasında yaşanan siyasi mücadeleler neticesinde Çje-Çje idaresindeki Hunların bir kısmı İli havzasına doğru yönelmeye başlamışlardır. Ancak Çje-Çje'nin Çinliler tarafından öldürülmesinden sonra bu bölgedeki Hunlar, batı istikametine doğru göç etmek durumunda kalmışlardır. M. I. asırda Batı Türkistan'a göç eden bu Hunların daha önceleri batıya göç eden Hunlar ile birleştiğini görmekteyiz. Tarihler M. 93'ü gösterdiği zaman Hsien-pi ve Çinlilerin ağır saldırılarına maruz kalan bu Hunlar, Cim (Emba) ve Yayık Nehirlerine doğru göçe mecbur bırakılmışlardır (Kurat, 1972: 12). Özellikle Tan-shih-huai liderliğinde hızla ilerleyen Hsien-pilerin Batıda Wu-sunlara saldırmalarından sonra Hunların bütün topraklarını işgal etmeleri üzerine Kuzey Hunları 107-123 yılları arasında Dış Moğolistan ve Tarım havzasından ayrılmışlardır. Böylece Hun toplumunu meydana getiren Türk kökenli toplumların yeni merkezi Orta ve Batı Kazakistan sahası olmuştur (Taşağıl, 2020a: 55).

Asyalı göçebe kavimler, Cungarya'dan ikinci ana yurda, oradan Ural ve Volga Nehirlerinin aşağı mecrası üzerinden Avrupa'ya geçmişlerdir. Diğer taraftan Güney Sibirya bölgesinde yaşayan Türk kütlesi ise Altay-Sayan Dağlarından bugün Başkırt topraklarının bulunduğu yerden Avrupa'ya açılmışlardır (Ligeti, 1986: 17-18). M. II. asırda Don ve Dnepr Nehirleri arasında Hunların bulunduğu ifade edilmesine rağmen Hunlar bu dönemde İdil Nehri'ni henüz geçmemişlerdi. Bu Hun kütlesini M. IV. asrın ortalarında İdil Nehri'nin doğusunda bulunduklarını görmekteyiz. Tarihler 370-375 yıllarını gösterdiği zaman İdil Nehri üzerinden batıya doğru hareket eden Hunlar, Karadeniz'in kuzey istikametinde hareket etmeye başlamışlardır. Kavimler Göçü olarak bilinen bu hareket, Kafkasların ve Karadeniz'in kuzeyinden başlayarak Batı Avrupa'daki kavimlerin yer değiştirmesine yol açmıştır (Kurat, 1972: 12-13). Bu durum karşısında Got kütleleri, sığınak bulabilmek için kendilerini Roma topraklarına atmalarına rağmen Kavimler Göçü sona ermemiştir. Nitekim bunlar, Trakya'dan başlayarak İspanya, Britanya, Fransa ve Kuzey Afrika sahasına kadar olan sahada siyasi krizlerin yaşanmasına sebep olmuşlardır (Kurat, 1972: 18; Koca, 2002: 1004). Hunlar tarafından başlatılan bu göçler, hem Türk hem de Avrupa'nın tarihi açısından önemli sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu göçten sonra yaşanan gelişmeleri incelediğimiz zaman Hunların göç esnasında açtıkları Kuzey yolu sayesinde Avarlar, Peçenekler, Uzlar, Kumanlar/Kıpçaklar ve Bulgarlar, Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara kadar uzanan geniş sahaya hâkim olmuşlardır. Diğer taraftan bu göç, Roma İmparatorluğunu sarstığı gibi 395 yılında ikiye ayrılmasına da sebep olmuştur (Koca, 2002: 1004-1005).

Avrupa'nın siyasi, iktisadi ve sosyo-kültürel hayatında önemli değişimlerin ortaya çıkmasına sebep olan bu göçte üç gruba bölünmüş olan Hunlar, bölgede yaşayanları bir araya getirmişlerdir (Roux, 2015: 71). M. 461-465 yıllarında Bulgarların eski atası olan Ogurlar, güneybatı Sibirya'dan Güney Rusya'ya göç ederken (Akçora, 1996: 243) İli Irmağı ile Tanrı Dağları arasında yaşayan Sabarlar, Tobol ve İşim Irmaklarına geldikten sonra M. 506 yılını takiben Avrupa'ya doğru hareketlenmişlerdir. Bu durum neticesinde 558 yılında Kafkasya çevresini ele geçirmişlerdir. Ayrıca Bizans ve Sâsânîler ile ilişkiler kuran Sabarlar, Kuban Irmağı civarında yoğunlaşmışlardır (Taşağıl, 2020c: 29). Diğer taraftan 550 yıllarında ise Afganistan'ın Tohoristan bölgesine inen Ak-Hun veya Eftalit olarak bilinen Hun kütlesi Orta Avrupa'ya geçmiştir (Akçora, 1996: 243). Türk kavimlerinden güney ve güneydoğuya göç edenler Çin'de devletler kurmalarına rağmen, batıya göç edenler ise iki kola ayrılmışlardır. Hazar Denizi ve Karadeniz'in üzerinden kuzeye doğru yönelenler rahat bir şekilde hareket ederken, güney ve güneybatı istikametinden ilerleyenler İran'da kurulmuş muhtelif devletler ile mücadele etmek durumunda kalmışlardır (Köymen, 1979: 21).

3. TÜRK GÖÇLERİNİN KÜLTÜREL YANSIMASI

Türklerin M.Ö. 1700'lerden itibaren ana yurtlarından çıkarak dünyanın muhtelif yerlerine göç etmeleri büyük bir tarihi oluşum olarak kabul edilmektedir. Özellikle Hun ve Oğuz göçleri önemli derecede tarihi sonuçlar vermiştir (Çandarlıoğlu, 2003:13). Zaman içerisinde nüfus artışından kaynaklı olarak toprağın yetersiz kalmasından dolayı temel kaynağı hayvancılık olan göçebe toplumların verimli arazileri aramaları göçlerin temel sebeplerinden kabul edilmektedir. Orta Asya ile Avrupa sahasına yayılan Türkler, Hazar Denizi'nin doğusu ve Türkiye sahasında büyük topluluklar meydana getirmişlerdir (Gömeç, 2020: 10).

Türkler, gerçekleştirdikleri göçler sayesinde hem dünya hem İslam tarihi hem de milli tarih bakımından önemli rol oynamışlardır. Özellikle M.S. yapılan göçleri incelediğimiz zaman Batı Avrupa tarihinde "Kavimler Büyük Göçleri" olarak bilinen göç neticesinde Germen zümreleri başta olmak üzere kavimlerin Batı Avrupa'nın muhtelif yerlerine yerleşmeleri yeni milletlerin ve devletlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Nitekim Batı Avrupa'da yaşanan bu gelişmeler yeni bir devrin başlamasına sebep olmuştur (Kurat, 1972: 18-19). Tarih boyunca Türkler, farklı coğrafyalarda muhtelif milletler ile bir arada yaşamalarına rağmen milli kültürlerini koruyabilmişlerdir. Ancak bunun istisnai durumları da vardır. Mesela Hun İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Moğol asıllı Juan-juanların Orta Asya'nın doğusunda siyasi güç olarak ortaya çıktığı dönemde Çin'de M.Ö. 206 yılında kurulan ve Çin tarihinin en büyük hanedanı olan Han'ın yıkılması ile birlikte birçok devlet ortaya çıkmış, Çin'e göç eden Hun kütleleri tarafından ise Türk asıllı Tabgaç Devleti kurulmuştur. Ancak kültürel açıdan yozlaşma içerisine

giren ve V. Asrın sonlarına doğru Budizm dininin etkisi altında kalan bu hanedan, Türk karakteristik özelliğini kaybederek Çinlileşmiştir (Taşağıl, 2020c: 57).

Ziya Gökalp'e göre Türk milletinin kültürel temellerini din, dil, ahlak, felsefe, hukuk, akıl ve iktisat, oluşturmaktadır (2015: 32-37). Proto-Türklerinin yaptıkları göçler neticesinde yayıldıkları sahalardaki kültür ve medeniyet seviyesinin anlaşılmasında yapılan arkeolojik araştırmalarda Orta Asya tarih öncesine ait bulguların ortaya çıkması büyük önem taşımaktadır (Yılar, 2020: 33). Bu kapsamda Orta Asya kültürleri şu şekildedir:

a) Anav Kültürü (M.Ö.4000-1000): Aşkabat yakınlarındaki Anav bölgesindeki Namazgâh tepesinde yapılan arkeolojik araştırmalar neticesinde ortaya çıkmıştır. At, koyun ve sığırın evcilleştirildiği bu kültürdeki insanlar, geçimlerini çiftçilik ve hayvancılık ile sağlamışlardır. Bu kültürü yaşayan toplumlar netlik kazanmamasına rağmen Türklere ait olduğu ihtimali kuvvetlidir. Anav kültürü, Hazar Denizi, Mezopotamya ve Hindistan sahasında yayılmıştır.

b) Kelteminar Kültürü (M.Ö. 3000): Hârizm Gölü ve civarında yerleşik bir kültür olarak çıkartılmıştır. Bu kültürün en önemli özelliği desenli çömleklerin bulunmasıdır. Hârizm bölgesindeki uygarlığın başladığı Kelteminar kültürü, bölgede yaşanan büyük iklim değişikliklerinden dolayı hemen hemen yok olmuştur.

c) Afanesyovo Kültürü (M.Ö. 3000-1700): Türklerin ana yurdu Abakan bölgesinde ortaya çıkan Altay Dağları'ndan İdil Nehri'ne kadar yayılan bu kültürdeki insanlar avcılık ve hayvancılığın yanı sıra ziraat ile uğraşmışlardır. Orta Asya'nın uygarlık temelini oluşturan bu kültürde at, sığır ve deve evcilleştirilmiştir.

ç) Andronovo Kültürü (M.Ö. 1700-1200): Doğuda Baykal Gölü ve Selenga kıyılarına, güneyde Tanrı Dağları'na, güneybatıda Kazakistan'a ve Hârizm'in güneyine, batıda Sibirya üzerinden Don Nehri'ne kadar geniş bir sahada yayılan bu kültürün proto-Türklerin oluşturduğu ileri sürülmüştür. Madenciliğin geliştiği bu kültürde tunç ve altından yapılmış süs eşyalarına ilk defa burada rastlanılmıştır. Nitekim Çinliler, tunç yapmayı proto-Türklerinden öğrenmişlerdir. Bu kültüre mensup insanlar at, koyun, deve ve sığır yetiştirmişlerdir.

d) Karasuk Kültürü (M.Ö. 1200-700): Andronovo kültürünün devamı olan ve Karasuk Irmağı civarında bulunan bu kültürde demir işlenmiştir. Güney Sibirya, Baykal bölgesi, Moğolistan ve Yedisu havzasına kadar yayılan Karasuk kültüründe ilk defa dört tekerlekli arabalar ve keçeden yapılmış çadırlara rastlanılmıştır. Bu kültürdeki insanlar, koyunların yapağısını dokuyarak elbise yapmasını öğrenmişlerdir.

e) Tagar ve Taştık Kültürü (M.Ö. 700-100): Abakan ve Minusinsk bölgesinde ortaya çıkan bu kültürde tunçtan yapılmış hançer, bıçak ve ok bulunmuştur. Tunçtan yapılmış küçük hayvan heykelleri ile at, kurt, boğa, kaplan, geyik ve dağ keçisinin tasvir edildiği kaya resimleri, Türk kültürünün özelliklerini yansıtmaktadır (Kafesoğlu, 1998: 51-53; Koca, 2017: 6-8; Eycil ve Us, 2019: 82-83; Ögel, 1984: 20-28.).

Proto-Türklerine ait Orta Asya'nın kültürlerinden olan Anav, Kelteminar, Afanesyovo, Andronovo, Karasuk, Taştık ve Pazırık kültürlerinde bakırın yanı sıra tunç ve altından yapılmış olan süs eşyaları ve hayvan motiflerinin her türlü eşyada kullanıldığı görülmektedir. Öyle ki M.S. Karadeniz'in kuzeyine yapılan göçler neticesinde Türklerin büyük ustalıkla işlediği bu sanat, Avrupa sahasına yayılarak kültürel zenginliğin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Yılar, 2020: 32). Nitekim proto Türkler, M.Ö. dönemlerden itibaren Eski Ön Asya kültürünün hem Uzakdoğu'ya hem de Doğu Avrupa'daki medeni kavimlerin karşılıklı tesirleri neticesinde Avrupa sahasında yayılmasını sağlamışlardır. Türkler ve diğer Ural Altaylıların dünyanın muhtelif yerleri ile münasebet kurdukları yer Orta Asya'nın şimdiki Tivanşan-Pamir sahasıdır. Türk, Çin, İran ve Yahudi rivayetlerinde Türk ana yurdunun Tiyanşan-Aral bölgesi olduğu, Türklerin muhtelif kavimler ile temaslarını ve fütuhatlarını buradan yaptıkları yönünde bilgiler bulunmaktadır (Togan, 1981: 17).

Türkler, atlı göçebe veya konargöçer bir hayat sürdüklerinden dolayı kendilerine ait bozkır kültürünü oluşturmuşlardır. Türk tarihinin ilk evresine baktığımız zaman ilk Türk Bozkır kültürü, Altay-Sayan ve Tanrı Dağları ile birazda Kazakistan sahasında atılmıştır. Bozkır iklimi, eski Türk yaşayışına, düşünce

ve inancı tarzına, örf ve geleneklerine oldukça uygun bir ortamdır. Nitekim Andronovo kültür sahasının rakımı 500-1000 m değişkenlik gösterdiği gibi otlakları bol olduğu gibi ziraat açısından ise oldukça verimlidir (Kafesoğlu, 1998: 213). Ancak bozkır, yağışlı bir bölge olmasına rağmen kışın soğuk, yazın ise sıcak ve kurak bir iklime sahip olduğundan dolayı bu bölgedeki kavimleri etkilemiştir (Rasonyi, 1988: 2). Bu sebepten göçebe topluluklarda toprak bağlılığı yerine soy bağlılığının ön planda olması proto-Türklerde sosyal kimlik aile, oymak ve kabile anlayışı gibi hukuk anlayışı da gelişmiştir (İlgen, 1999: 4).

Ancak ilkel toplumlardaki göçebelik Türklerden farklılık göstermektedir. İlkel topluluklardaki ekonomi toplayıcılık şeklinde olurken, Türklerde hayvancılık üzerine dayalıdır. Ayrıca ilkel topluluklarda devlet kurma fikri olmadığından dolayı millet ve vatan bilinci söz konusu değildir (Koca, 2017: 12). Bozkır kültürünün temelinde at ve demir vardır. Demir, yerleşik hayatın başlangıç noktasında mühim rol oynamıştır (Kafesoğlu, 1998: 214-215). Kaynaklar, demiri bol miktarda Ural-Altay kavimlerin kullandığını söylemektedir (İlgen, 1999: 100). Bu sebepten Bozkır kültürü ile göçebe kültürün karıştırılmaması gerekmektedir. Nitekim Batılı tarihçiler, Bozkır kültürünün ilk olarak Türkler tarafından ortaya konulduğu hususunda mutabıktırlar. Bozkır sayesinde hayvancılık ile uğraşan ve atı evcilleştiren ve Türkler, ata binen ilk kavim olmuşlardır (Çandarlıoğlu, 2003: 92). Türkler göç ettikleri yerlerde kültürel olarak daha üstün bir durumda olmuşlardır. Türklerin Moğollar ile karıştırılmasının sebeplerinden biriside Moğolların bir kısmının Türkçe konuşmaya başlayarak Türkleştiklerinin sanılmasıdır (Togan, 1981: 8; Yılar, 2020: 32). Türkler daha çok Moğol tipinden tasvir edilmesine rağmen Türkler ile Moğollar arasında dil birliği açısından herhangi bir bağlantı bulunmadığı gibi etnonoloji olarak da bir durum söz konusu değildir (Kafesoğlu, 1998: 46).

Oldukça sık yer değiştiren Türklerde dikkat çeken diğer bir husus ise muhtelif dinleri benimsemiş olmalarıdır. Türkler göç ettikleri bölgenin dinleri ile iç içe olmuşlardır. Türk boyları içerisinde Hristiyanlık, Yahudilik, Budizm, Maniheizm ve İslamiyet dinleri yayılmıştır (Gömeç, 2020: 11). Türklerin birden fazla dini benimsemelerinde hüküm sürdükleri coğrafyanın yaşam biçimi, sosyal ve siyasi hayatı doğrudan etki etmiştir. Yaptıkları bu göçler neticesinde yabancılar ile karışmaya başlayan Türkler, kendilerine has özellikleri ile milli karakter yapısını çoğunlukla korumalarına rağmen bazen de çok büyük kitleler halinde asimile olmuşlardır (Yılar, 2020: 34).

SONUÇ

M.Ö. 1700'den itibaren proto-Türklerden bir bölümü Mâverâünnehr'e kadar yayılırken geriye kalanlar ise batıya doğru göç etmişlerdir. Orta Asya ile Avrupa sahasına yayılan Türkler, Hazar Denizi'nin doğusu ve Türkiye'de büyük topluluklar meydana getirmişlerdir. Proto-Türklerinin yaptıkları göçler neticesinde yayıldıkları sahalardaki kültür ve medeniyet seviyesinin anlaşılmasında Orta Asya tarih öncesine ait bulguların ortaya çıkması büyük önem taşımaktadır. Proto-Türklerine ait Orta Asya'nın kültürlerinden olan Anav, Kelteminar, Afanesyovo, Andronovo, Karasuk, Taştık ve Pazırık kültürlerinde bakırın yanı sıra tunç ve altından yapılmış olan süs eşyaları ve hayvan motifleri, her türlü eşyada kullanılmıştır. Nitekim M.S. Karadeniz'in kuzeyine yapılan göçler neticesinde Türklerin büyük ustalıkla işlediği bu sanat, Avrupa sahasına yayılarak kültürel zenginliğin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Türkler, göç ettikleri yerlerde atlı göçebe veya konargöçer bir hayat sürdüklerinden dolayı kendilerine ait bozkır kültürünü oluşturmuşlardır. Yaptıkları bu göçler neticesinde yabancılar ile karışmaya başlayan Türkler, kendilerine has özellikleri ile milli karakter yapısını çoğunlukla korumalarına rağmen bazen de çok büyük kitleler halinde asimile olmuşlardır. Yapılan bu göçler neticesinde Türkler, değişik coğrafyalarda muhtelif devletler kurmayı başararak Türk ve Dünya siyasetinde ve kültürel yapısında köklü değişikliklerin yaşanmasına sebep olmuşlardır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Yusuf (2016). "Göç Sosyolojisi", Ankara, Nobel Yayınları.

Akçora, Ergünöz (1996). Türk Tarihinde Göçler ve Önemli Sonuçları, "Bilig", III, Ankara, s. 241-246.

Ceylan, Alpaslan (2015). Taştaki Türkleri Okumak, "Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset Ve Kültür Dergisi", Ankara, VI/XXXIV, ss. 9-53.

Cöhçe, Salim (1995). "Türk Tarihine Giriş", Elazığ.

Çandarlıoğlu, Gülçin (2003). "İslamiyet Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü", İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Ekici, Süleyman, Tuncel, Gökhan (2015). "Göç ve İnsan", Birey ve Toplum Dergisi, V/IX, Malatya, ss. 9-22.

Eröz, Mehmet (1991). "Yörükler", İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Eycil, Ahmet, Us, Unzile (2019). İslamiyet Öncesi Türk Tarihinde Sanatı Etkileyen Unsurlar, "Asia Minor Studies Journal", 7(1), Kilis, ss. 81-94.

Gökalp, Ziya (2015). "Türkçülüğün Esasları", Haz. Salim Çonoğlu, İstanbul, Ötüken Yayınları.

Gömeç, Saadettin Yağmur, (2020). "Şamanizm ve Eski Türk Dini", Ankara, Berikan Yayınevi Yayınları.

H. Ekrem, Nurhaniye (1997). Çin Kaynaklarına Gore Milattan Önceki Türklerin Yurdu, "Erdem", IX/XXVII, Ankara, s. 1013-1032.

İlgen, Abdulkadir (1999). İslamlık Öncesi Türk Toplumlarında İktisadi ve İçtimai Yapı, "Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi", Kütahya, II, s. 97-110.

Kafesoğlu, İbrahim (1998). "Türk Milli Kültürü", İstanbul, Ötüken Yayınları.

Koca, Salim (2002). "Türklerin Göçleri Ve Yayılmaları", Türkler, I, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s. 992-1014.

_____ (2017). Eski Orta Asya'da Tabiat, İklim ve İnsan Unsuru, "Asya Araştırmaları Dergisi", Ankara, I/I, ss. 1-18.

Köymen, Mehmet Altay (1979). "Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi", I, Ankara, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları.

Kurat, Akdes Nimet (1972). "IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri", Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Laypanov, Kazi T. vd (2014). "Türk Halklarının Kökeni", İstanbul.

Ligeti, Louis (1986). "Bilinmeyen İç Asya", çev. Sadrettin Karatay, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ögel, Bahaeddin (1984). "İslamiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi", Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Rasonyi, Laszlo (1988). "Tarihte Türklük", Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Roux, Jean-Poul (2015). "Türklerin Tarihi", Pasifikten Akdeniz'e 2000 Yıl, İstanbul, Kabalcı Yayınevi.

Taşağıl, Ahmet (2020). "Bozkırın Kağanlıkları (Hunlar, Tabgaçlar, Göktürkler, Uygurlar)", İstanbul, Kronik Yayınları.

_____ (2020). "Gökbörü'nün İzinde Kadim Türklerin Topraklarında", İstanbul, Kronik Yayınları.

_____ (2020). "Eski Türk Boyları Çin Kaynaklarına Göre (MÖ III. – MS. X. Asır)", İstanbul, Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Togan, Zeki V. (1981). "Umumi Türk Tarihine Giriş", İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Turan, Osman (2009). "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi", İstanbul, Ötüken Yayınları.

Üngör, İbrahim (2016). Orta Asya'dan Anadolu'ya Kayalara Yazılan Türk Kültürü (Dereiçi Kaya Resimleri), "Sutad", Konya, XXXIX, s. 357-370.

Yılar, Murat Bayram (2020). "Türk Kültürü ve Türk Uygarlığı Menşei ve Gelişmesi", Ankara, Pegem Yayınları.

Yüceşahin, Murat, vd (2006). Türkiye'nin Güneydoğusunda Nüfusun Zorunlu Yerinden Oluşu: Süreçler ve Mekânsal Örüntü, "Coğrafi Bilimler Dergisi", IV/II, Ankara, s. 15-35.

THE LABOR MARKET IMPACTS OF MIGRATION: A COMPARATIVE EVIDENCE FROM TURKEY AND THE EUROPEAN UNION[1]

Mohammed ADEM

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat, Samsun, Türkiye.

ABSTRACT

Over the last few decades, the structure of labor markets has been affected by migration. The civil war in Syria has resulted in a massive wave of migration to different parts of the world. This study examines the impact of the migration wave, which started with the Syrian civil war, on the labor markets in Turkey and the European Union. The literature suggests that the effect of migration on the host nations' labor market varies depending on several factors such as the skills of migrants, the skills of native workers, and the characteristics of the host country's economic characteristics. In order to understand the effect of migration on the employment of men and women of the host country, employment, migration, and growth data covering the 10-year period starting from 2010 were collected for the data analysis. The descriptive and graphical analysis provide important evidence concerning the behaviour of employment indicators in relation to migration. The figures assert that the inflow of migrants to Turkey and to the European Union has gone hand in hand with an overall increase in the employment of host nations' workers, with unequal effects on the male and female employment. As a further research, the results will be corroborated by means of panel data estimation techniques, which will provide increased understanding on the correlation between the given indicators.

Keywords: Migration, Employment, Labor market.

JEL Codes: F22, R23, J21

1. INTRODUCTION

Migration is one of the factors causing population changes and it is affected by social relations, cultural norms, economic situations, and political factors (IOM.INT, 2003). Migration can be classified in different categories depending on its nature and the reason for the movement. Migration is divided into internal migration and international migration. It is also divided into two basic categories based on permanence, which are permanent and temporary migration. Depending on the causes and inspirations that have created it, migration can also be grouped into voluntary and forced migration. Forced migration is a category that refers to migrants leaving their place of living without any other choice. Voluntary migration is when the relocation has resulted from the free will of the migrant (Wijitapure Wimalaratana, 2016).

According to UN's migration report, the number of international migrants has reached 272 million globally. And that makes 3.5% of the worldwide population. 7 migrants out of 10 international migrants are between the ages of 20–64, and that has an impact in the labor market of the country that receives them (International Organization for Migration (IOM), 2020). This phenomenon gives rise to discussions on political, economic, cultural, and many other fronts. Right-wing populist movements have gained power due to their reactionary stance against migrants all over the developed world, yet hundreds of thousands continue to migrate, usually fleeing from poor living conditions and civil wars.

When Syria was first hit by the civil war in 2011, the country had a population which was around 21.08 million. In the nine years since the beginning of the conflict, approximately half of its population has been displaced internally and mostly internationally, and created the largest refugee population in the world. While the greater part of Syrian refugees remains in the Middle East, millions have also taken hazardous journeys across the Mediterranean and further. In the year 2018 alone, members of the

[1] This research is part of the M.Sc. thesis of the author.

European Union took in excess of 96,000 migrants from Syria, approximately a third of the asylum seekers tracked in 2018 by the EU statistical office, Eurostat, went to Germany. As the number of people who had to forcibly migrate across the world due to wars, violence, and persecution hit top levels of all time, Turkey continues facilitating the biggest number of refugees worldwide, Turkey currently hosts some 3.6 million documented Syrian refugees along with close to 370,000 persons of concern from other nationalities.

In this study, the effect of migration on the labor markets of Turkey and Europe is analyzed. The analysis specifically explains the employment effect of migration. Although most of the literature on the study of the labor market impact of migration mainly focus on the wage effects, there are several studies that have applied different methods to analyze how migration impacts employment of natives. Bonin (2005), Angrist and Kugler (2003) and Dustmann et al. (2005) are some examples to be discussed in the literature review. In the literature, the results are varying from one study to another. The effects of migration on the labor market of the host country critically depend on the skills of migrants, the skills of native workers, and the characteristics of the host country's economıc characteristics. As pointed out in the previous studies, they are also prone to vary between the short and long-run when the economy and labor demand can adjust to the increase in labor supply. Immigration influences the labor supply, as it increases the pool of laborers in specific sectors of the economy. Simultaneously, immigration probably causes an increase in the demand for labor, as migrants expand consumer demand for certain goods and services. That is, immigration may increase competition for existing jobs in certain occupational positions but it also creates new jobs.

This paper estimates the relationship between labor market and migration in Turkey, compared to Europe. To this end, the annual figures of employment rate of women, men and the total population, and net migration to population ratio for the between the years 2010 and 2019 are collected for 30 countries. The paper is organized as follows. The second section presents the literature on migration and its effects on the host country’s employment. The third section discusses the data and the methods in describing the underlying relations. The final section summarizes and concludes.

2. LITERATURE REVIEW

The effect of immigrants on the host country’s labor market is a long-term matter of interest for economists and a crucial issue of public debate in countries that receive enormous quantities of immigrants. The Syrian refugee wave has been one of the biggest that Turkey and the European Union has faced. This wave is expected to have long term effects on the host countries’ economies. Therefore, there is a large literature focusing on understanding and interpreting these effects.

Del-Carpio and Wagner (2015) have evaluated the labor market effects of Syrian refugees in Turkey during 2011-2014 using the ordinary least-squares. According to TurkStat data on labor statistics, they state that the Syrian refugees in Turkey are massively employed informally because they were not issued permission for employment, and so their arrival created a visible supply shock to informal labor. They replaced the unqualified Turkish workers as a source of cheap labor. On the other hand, the educated Turkish male workers started to work in more qualified formal jobs, thus causing a positive change in registered employment. The study also found that the same positive development is not valid for low-skilled domestic female workers.

Ceritoglu et al. (2017) employed a difference-in-differences methodology to evaluate the impact of the Syrian refugee wave. The TURKSTAT Labor Force Surveys (LFS) of 2010-2013 period is used in the study. The first of January 2012 is taken as the treatment date and the data is divided into two parts as pre-treatment (2010-2011) and post-treatment (2012-2013) periods. A “treatment area” from cities which are located in the Southeastern part of the country is constructed. The refugee population ratio in these cities is above two percent and the four regions that are neighbors to the treated ones are taken as the control regions. Their sample is confined to individuals between ages 15 and 65. The authors find a significant decrease in the informal employment to population ratio for both men and women. Formal employment for men increases slightly. But the wage outcomes have mostly remained unaffected, for both formal and informal sectors. The authors presume that the constrained inflow of Syrian refugees

from the Southeastern line of Turkey, have adversely influenced the employment outcomes of the locals in the treatment region compared to the control zone.

Angrist and Kugler (2003) examined the relationship between immigration and employment in EU countries between 1983-1999 focusing on the extent to which displacement effects of immigration are mitigated or amplified by cross-country differences in institutions, using the panel data analysis and specifically fixed-effects model. In their study, the authors state that migration caused a decrease of 0.7-1.6% on the employment of domestic male workers, but it did not have a significant effect on the employment of female workers.

Dustmann et al. (2005) investigate how migration might have an impact on the labor market structure of domestic workers in England, by providing theoretical discussions on the economics of migration. The researchers argue that the theoretical background of migration cannot precisely explain the effects of migrants on the labor market of the host country. In the study, it is stated that taking into account the possible differences in migration types significantly affects the results obtained, and it is stated that unlike the USA and some continental European countries, immigration to England is not only composed of workers with low skills. Results for the UK economy covering the period 1988-2000 reveal that migration negatively affects local employment with secondary education and lower-wage jobs; however, this impact diminishes over the long run. In addition, the study states that as migrants acquire skills specific to the host country, access to employment networks becomes easier and the negative impact on average wages will decrease.

Bonin (2005) analyzes the effect of immigration on wages and employment in his study on Germany covering the period 1975-1997. In the migration model, where he works with panel data, he finds that the increase in the number of immigrant labor decreases wages but does not increase unemployment.

Steinhardt (2011) discusses the determination of the appropriate approach to be used in examining the effects of immigration in Germany on the domestic labor market. For this purpose, the data obtained from the Employment Research Institute (IAB) covering the period 1975-2001 is used. Firstly, the wage effects of migration are analyzed at the level of skill groups based on educational attainment and labor market experience determined by Borjas (2001) and Bonin (2005). The results confirm past findings that propose that immigration in Germany has no negative impact on domestic labor wages. Analysis for women shows that migration has a negative impact on relative local wages. Later in the study, based on the observation that immigrants with similar education and experience and the local workforce can work in different professions, the analysis is expanded at professions level. The findings show that there are adverse wage effects for the domestic workforce, especially in basic service occupations. For this reason, Steinhardt emphasizes the necessity of modeling the institutional and socioeconomic differences between immigrants and indigenous labor in future studies.

Shan et al. (1999) analyze the relationship between immigration and unemployment in Australia and New Zealand with the help of vector autoregression (VAR) analysis, using three-month time series data for the period 1983-1995. The results reveal no causality between migration and unemployment. Instead, it is concluded that there is causality from other economic variables to unemployment. Furthermore, the paper indicates that there is a two-way causality running between capacity utilization and immigration. This suggests that economic growth in these two nations, in any event during the post-1980 period, was helped by immigration.

Cohen-Goldner and Paserman (2004) investigate the dynamic effect of immigration in the labor market by using the hourly wage and migration rate in Israel. In their regression analysis covering the period 1989-1999, they find that an increase in the share of immigrants reduced wages in the short run. On the other hand, migration has no effect on employment, there is no impact in the short term and also in the long term.

In their study examining the causal relationships between migration, unemployment, and GDP, Boubtane et al. (2013) use panel data method for 22 OECD countries. The Kónya causality test was preferred in the investigation to reveal the causality relationships specific to each country subject to the analysis. According to the results of the Kónya causality test, a negative causality relationship was found between unemployment and immigration only in Portugal. On the other hand, a positive causality

relationship from growth to migration was detected only in France, Iceland, Norway, and the United Kingdom among the 22 OECD countries whose analysis results were subject to the analysis. The researchers state that the results obtained from the study reveal that migration flows do not harm the employment prospects of local people. Based on this outcome, the researchers state that numerous OECD countries see migration as a potential solution to close the labor gap to tackle the aging population issue and that the results of the study support this.

Carrasco et al. (2005) study the impacts of migration on the labor market of Spain. In spite of the fact that Spain is a country with a moderately low extent of foreign population, an increase by approximately 70% in the number of foreign workers with work licenses has been registered between the years 1993 and 1999. The authors use four different data sources to evaluate this issue. They also use an alternative sample of immigrants who entered the country illegally and examine the correlation between migration and the rates of employment among groups of laborers characterized by education levels, gender, and past work experience. They reach to the result that migrants with work permits have some negative effects on the employment rates of native- laborers, and employment rates are characterized by sectors of activity. They also find that legal immigration has a rather lower effect on the employment of domestic laborers. Conversely, they find negative but statistically insignificant impacts of migration on the employment rate of native workers when considering total migration.

Sevinç et al. (2016) examine the relationship between migration and economic growth throughout the years 1962-2012, using panel data analysis for 18 developing countries. In the study, it is mentioned that there is a cross-sectional dependency among country groups, and that sudden changes in any of these countries affect other countries as well. In the study, the existence of a significant relationship between migration and economic growth is determined for 13 out of a sample of 18 country groups. In addition, while evaluating the relationship between variables, it is stated that migration affects economic growth positively in 7 out of 13 countries and negatively in 6 countries. This situation can be interpreted as a relatively unqualified labor force may have migrated in countries where the coefficients are positive, while in countries where the coefficients are negative, the relatively qualified labor force may be migrating.

What we can see from the literature review is that migration's impact on the labor market hosting nation is dependent on mainly two factors. The first being skills of both migrants and natives and the second, the economic structure and characteristics of the hosting nation. It has been pointed out in the studies above that the impact of migration is prone to vary between the long term and short term because the market can adjust to the increase in the supply of labour.

By increasing the number of labourers in certain sectors of the economy, immigration influences the supply of labour. Simultaneously, migrants have to consume certain goods and services, which causes an increase in the demand for those goods and services eventually leading to an increase in the demand for labour. Even though migration may result in increased competition in already existing occupations and positions, it also creates new jobs and expands existing ones.

3. DATA AND DESCRIPTIVE ANALYSIS

In the research, the relationship between labor market and migration in Turkey, compared to Europe, is investigated using annual data for the period 2010-2019. Employment rate of women, men and the total population representing employment in the panel data collected. Net migration to population ratio is used to represent migration indicators. The data mentioned above were obtained from the Eurostat, the statistical office of the European Union and Organization for Economic Co-operation and Development OECD databases respectively.

3.1. Migration and Labor Market in Turkey

According to a study by OECD (2018) Turkey is among the best performers among OECD countries in terms of employment resilience and has the second-highest labour productivity growth among OECD countries after Ireland, over 2010-16. However, Turkey has the lowest employment rate and one of the highest broad labor underutilization rates among OECD countries, mainly due to the low participation

of women. Turkey has also an unemployment rate that is significantly higher than the OECD average. The female employment rate is one of the lowest in Europe and the lowest among OECD countries. As shown in Figure 2 female employment has been steadily growing reaching its all-time high in 2018. Even though the economy was affected by the currency crises which began in summer of 2018, unlike male employment which is shown in Figure 1, the female employment rate declined slightly.

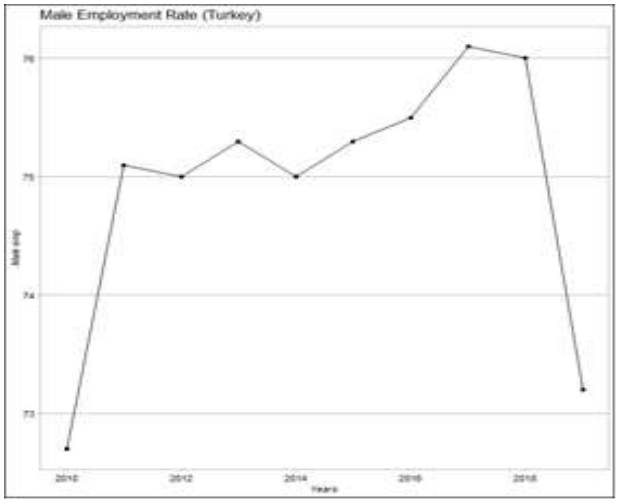

Fig 1: Male employment rate for Turkey

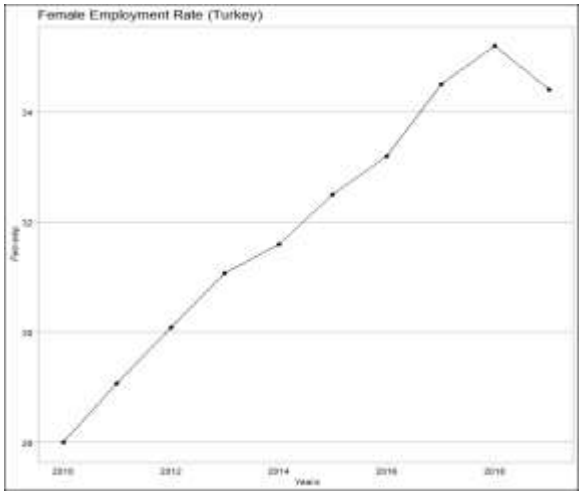

Fig 2: Female employment rate for Turkey

The net migration rate (NMR) of a population, which is obtained from Macrotrends LLC (which is based on United Nations, World Population Prospects data) is defined as the difference between the number of immigrants arriving at a destination per 1,000 population at that destination in a given year and the share of the native population of a specific country residing abroad at a given time. Although the net migration rate shown in Figure 3 is in a parallel trend with male employment rate, it doees not seem to have a similar effect on the female employment rate. The statistical significance of this relation must be analysed in further research. The down trend starting from the year 2018 is also to be studied in order to find out if it can be explained by the fall in the rate of migration or the currency shock that the Turkish economy went through.

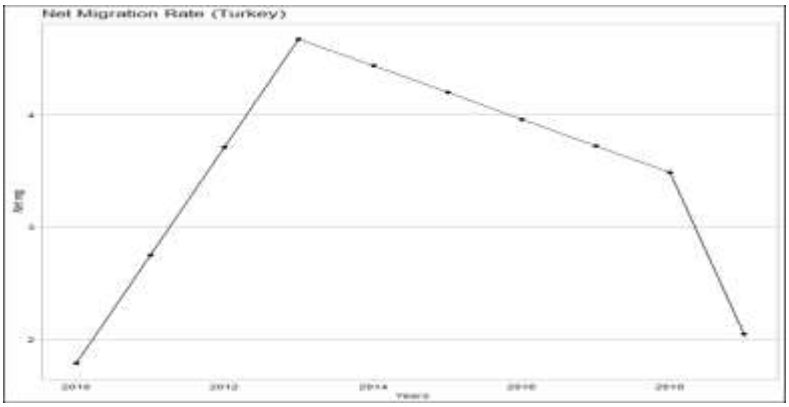

Figure 3: Net migration rate for Turkey

3.2. Migration and Labor Market in the European Union

As shown in Figure 4 and Figure 5 unlike employment rates in Turkey, both female employment and male employment has been on the same trend through the ten years studied in this paper. And employment has been steadily growing since 2013 after three years of stable path.

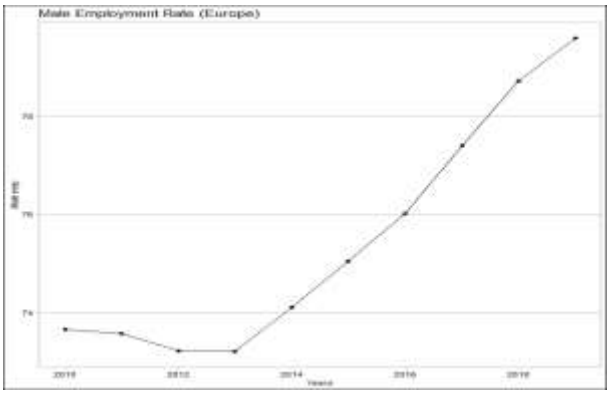

Fig 4: Male employment rate for Europe

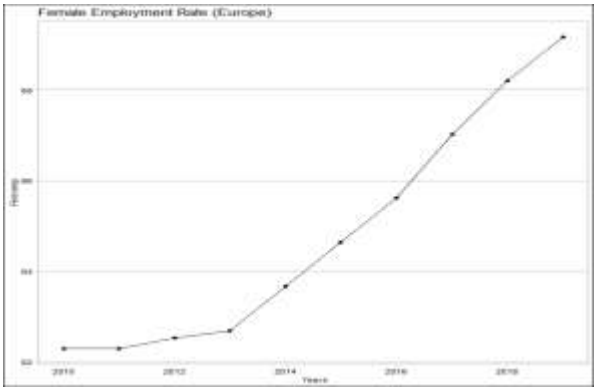

Fig 5: Female employment rate for Europe

The net migration rate shown in Figure 6 is in a parallel trend with the male and female employment rates between the years 2013 and 2018. The rate of migration in Europe started increasing after the year 2013, three years behind Turkey. This can be explained by the geographical advantage Europe has over Turkey in delaying the migration wave by three years.

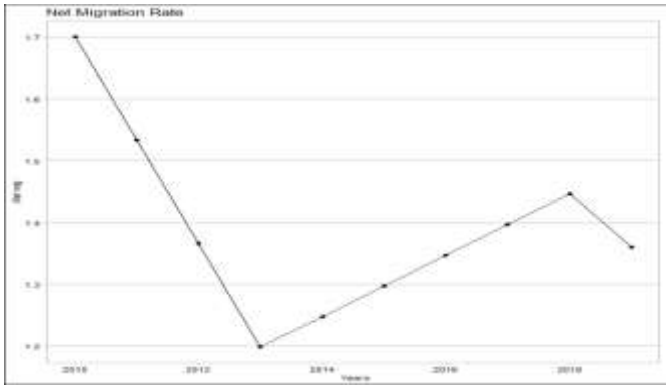

Figure 6: Net migration rate for Europe

4. CONCLUSION

To comprehend the possible association between the migrating population and the laborers in the host country is essential before constructing a formal empirical model. The impact of immigration on the labor market depends fundamentally on the labor quality and skills of migrants, the qualifications of existing workers and the characteristics of the host nation's economy. These impacts are also likely to show variation in the short run and the long run when the economy and labor demand are able to adapt to the increase in labor supply. Immigration has an effect on the labor supply because it increases the labor force in certain sectors of the economy. While at the same time, immigration is imminent to elevate the demand for labor as immigration increases consumer demand for certain services and goods. This means that immigration can increase the level of competition for the already existing jobs in certain occupational sectors, but it is also most likely to create new jobs. The downright short-term impacts of immigration on the wages or employment of existing workers depend on the degree to which migrants have skills that replace or complement those of existing workers. (Borjas, 1995).

The effect of migration on the labor markets of Turkey and Europe shows similarity between the years 2013 and 2018. The dissimilarty in the years before 2013 and after 2018 can be explained with Turkey being easier to reach for Syrian migrants and internal economic issues respectively. The data collected and figures above assert that the inflow of migrants to Turkey and to the European Union has gone hand

in hand with an overall increase in the employment of host nations' workers but showed unequal effects on the male and female employment. The innings in this research has similarity with Sevinç et al. (2016) and some other in the literature. As a further research, the results will be corroborated by means of panel data estimation techniques, which will provide increased understanding on the correlation between the given indicators.

REFERENCES

Bonin, H. (2005). Wage and Employment Effects of Immigration to Germany: Evidence from. *IZA DP No. 1875*.

Borjas, G. J. (1995). The Economic Benefits from Immigration . *Journal of Economic Perspectiv*, 3-22 .

BORJAS, G. J. (2001). Does Immigration Grease the Wheels of the Labor Market? *Brookings Papers on Economic Activity 63(2001-1)*.

Ceritoglu, E. Y. (2017). The impact of Syrian refugees on natives' labor market outcomes in Turkey: evidence from a quasi-experimental design. *IZA Journal of Labor Policy*.

Cevat Giray Aksoy, S. T. (2020). Local governance quality and the Environmental Cost of Forced Migration. *Journal of Development Economics*.

Christian Dustmann, F. F. (2005). THE IMPACT OF IMMIGRATION ON THE BRITISH LABOUR MARKET. *Economic Journal*.

Ekrame Boubtane, D. C. (2013). Immigration, unemployment and GDP in the host country: Bootstrap panel Granger causality analysis on OECD countries. *Economic Modelling 33:261–269*.

Haktan Sevinç, E. B. (2016). Ekonomik Büyüme ve Göç İlişkisi: Gelişmekte Olan Ülkelere Dayalı Bir Analiz. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON EURASIAN ECONOMIES*.

International Organization for Migration (IOM). (2020). *WORLD MIGRATION REPORT*. Geneva: International Organization for Migration.

IOM.INT. (2003). *AN OVERVIEW OF INTERNATIONAL MIGRATION*. International Organization for Migration.

JORDAN SHAN, A. M. (1999). Immigration and Unemployment: New evidence from Australia and New Zealand. *International Review of Applied Economics, 13:2, 253-260*.

Kugler, J. A. (2003). Protective or Counter-Productive? European Labor Market Institutions and the Effect of Immigrants on EU Natives. *Economic Journal*.

OECD. (2018). *How does TURKEY compare?* The new OECD Jobs Strategy.

Raquel Carrasco, J. F. (2005). The Effect of Immigration on the Labor Market Performance of Native-Born Workers: Some Evidence for Spain. *Journal of Population Economics 21(3):627-648*.

Sarit Cohen-Goldner, D. P. (2004). MASS MIGRATION TO ISRAEL AND NATIVES' TRANSITIONS FROM EMPLOYMENT. *Industrial and Labor Relations Review*.

Steinhardt, M. F. (2011). The Wage Impact of Immigration in Germany – New Evidence for Skill Groups and Occupations. *The B E Journal of Economic Analysis & Policy 11(1)*.

Wijitapure Wimalaratana, A. W. (2016). INTERNATIONAL MIGRATION AND MIGRATION THEORIES. *Social Affairs: A Journal for the Social Sciences*.

Ximena V. Del-Carpio, M. C. (2015). The Impact of Syrian Refugees on the Turkish Labor Market. *World Bank Policy Research Working Paper No. 7402*.

Kugler, J. A. (2003). Protective or Counter-Productive? European Labor Market Institutions and the Effect of Immigrants on EU Natives. *Economic Journal*.

OECD. (2018). *How does TURKEY compare?* The new OECD Jobs Strategy.

Raquel Carrasco, J. F. (2005). The Effect of Immigration on the Labor Market Performance of Native-Born Workers: Some Evidence for Spain. *Journal of Population Economics 21(3):627-648*.

Sarit Cohen-Goldner, D. P. (2004). MASS MIGRATION TO ISRAEL AND NATIVES' TRANSITIONS FROM EMPLOYMENT. *Industrial and Labor Relations Review*.

Steinhardt, M. F. (2011). The Wage Impact of Immigration in Germany – New Evidence for Skill Groups and Occupations. *The B E Journal of Economic Analysis & Policy 11(1)*.

Wijitapure Wimalaratana, A. W. (2016). INTERNATIONAL MIGRATION AND MIGRATION THEORIES. *Social Affairs: A Journal for the Social Sciences*.

Ximena V. Del-Carpio, M. C. (2015). The Impact of Syrian Refugees on the Turkish Labor Market. *World Bank Policy Research Working Paper No. 7402*.

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN 3D ANİMASYONLARLA FEN EĞİTİMİNDEKİ KAVRAMSAL ANLAMA DÜZEYLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA TASARIMI

A RESEARCH DESIGN TO IMPROVE MIGRANT STUDENTS' LEVELS OF CONCEPTUAL UNDERSTANDING IN SCIENCE EDUCATION VIA 3D ANIMATIONS

***Akın YILDIRIM*[1]**

[1]Giresun Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, Giresun, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1915-3800

***Begüm Sultan ÜNSAL*[2]**

[2]Trabzon Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Trabzon, Türkiye.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2883-8326

***Şenem ALKAN*[3]**

[3]Trabzon Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Trabzon, Türkiye.

[3]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6490-4338

***Tuğba BARAN KAYA*[4]**

[4]Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Kırıkkale, Türkiye.

[4]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-9924-4352

ÖZET

Bu çalışma göçmen öğrencilere etkili fen öğretimi gerçekleştirmek için bir tasarım sunmaktadır. Araştırma tasarımında göçmen ortaokul 5. öğrencilerinin fen derslerinde kavramsal anlamalarını arttırmaya yönelik 3D animasyonların tasarlanması ve etkililiğinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. 3D animasyonların 5.sınıf göçmen öğrencilerin fen konularına yönelik kavramsal anlamaları üzerindeki etkisini değerlendirmek amaçlandığından, ön test son test tabanlı basit deneysel desen çerçevesinde yürütülmesi düşünülmektedir. Araştırmanın pilot ve asıl uygulama olmak üzere iki uygulamadan oluşması tasarlanmaktadır.

Çalışmanın Adana ilinde yürütülmesi düşünülmektedir. Adana nüfusunun toplam Türkiye nüfusu içerisindeki yeri 2013 yılından 2021 yılına kadar artarak devam etmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022). Bu artışın önemli bir nedeni ise göçmen nüfusunun ilde artış göstermiş olmasıdır. Ayrıca çalışmada 5.sınıf göçmen ortaokul öğrencilerinin seçilmiş olmasının ilk nedeni Türkçeyi ana dil dersi şeklinde alıp diğer temel dersleri Türkçeyle öğrenmeleridir. İkinci nedeni ise bu düzeyde yer alan öğrencilerin kavramları mantıksal yollarla oturtup göreli ve karşılaştırmalı bir şekilde düşünmeye başlamalarıdır (Anlıak, Dinçer: 2005: 126).

Araştırmanın pilot uygulamasının tasarımı sırayla fen bilgisi öğretmenleriyle gerçekleştirilen mülakatlar sonucunda belirlenen konuya yönelik ön test ve son testlerin hazırlanması ve uygulanması, Blender programıyla araştırmacılar tarafından hazırlanacak olan 3D animasyonlar çerçevesinde uygulamaların gerçekleştirilmesi, pilot uygulama sonucunda elde edilen verilerin analizi ve 3D animasyonların ve kavramsal anlama testlerinin asıl uygulama için hazır hale getirilmesi şeklinde olacaktır. Asıl uygulamada ise pilot uygulama neticesinde revize edilen 3D animasyonların uygulanması, kavramsal anlama testlerinin ön test ve son test uygulamalarının yapılması, asıl uygulama çerçevesinde elde edilen verilerin analizi ve sürecin raporlaştırılması aşamaları sırasıyla gerçekleştirilecektir. Araştırmanın verileri fen bilgisi öğretmenleriyle gerçekleştirilecek mülakatlar sonucunda hazırlanacak 3D

animasyonlar ve belirlenen konu ve kavramlara yönelik geliştirilecek kavram testleriyle elde edilecektir. Kavramsal anlama testlerinden elde edilen verilerin ise Karataş, Köse ve Coştu (2003) tarafından geliştirilmiş olan değerlendirme ölçütü kullanılarak analiz edilmesi düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: göçmen öğrenci, fen öğretimi, 3D animasyon.

ABSTRACT

This study presents a design for effective science teaching to immigrant students. In the research design, it is aimed to design and evaluate the effectiveness of 3D animations to increase the conceptual understanding of immigrant secondary school 5th students in science lessons. Since it is aimed to evaluate the effect of 3D animations on the conceptual understanding of 5th grade immigrant students about science subjects, it is thought to be carried out within the framework of a simple experimental design based on pre-test and post-test.

It is thought that the study will be carried out in Adana. The city of Adana population in the total population of Turkey has continued to increase from 2013 to 2021 (Turkish Statistical Institute, 2022). In addition, an important reason for this increase is the increase in the immigrant population in the province. The first reason why 5th grade immigrant secondary school students were chosen in the study is that they take Turkish as a mother tongue lesson and learn other basic lessons in Turkish. The second reason is that the students at this level put the concepts in logical ways and start to think in a relative and comparative way (Anlıak, Dinçer: 2005: 126).

The design of the pilot application of the research will be as follows: preparation and implementation of pre-test and post-tests for the subject determined as a result of interviews with science teachers; Implementation of applications within the framework of 3D animations to be prepared by the researchers with the Blender program; analysis of the data obtained as a result of the pilot implementation; and finally getting 3D animations and conceptual understanding tests ready for actual implementation. In the actual application, the application of the revised 3D animations as a result of the pilot application; pre-test and post-test applications of conceptual understanding tests; analysis of the data obtained within the framework of the original application; and reporting of the process will be carried out respectively. The data of the research will be obtained through 3D animations to be prepared as a result of interviews with science teachers and concept tests to be developed for the determined subjects and concepts. It is thought that the data obtained from the conceptual understanding tests will be analyzed using the evaluation criterion developed by Karataş, Köse and Coştu (2003).

Keywords: immigrant student, science teaching, 3D animation.

GİRİŞ

2010 yılında Suriye'deki iç savaştan sonra Gaziantep ve Hatay sınır kapılarından ülkemize birçok göçmen insan gelmiştir. Bunların yarısı geçici koruma kamplarında yarısı da şehir içlerinde kurulmuş olan STK'lara bağlı konaklama yerlerine yerleştirilmiştir. Türkiye'deki göçmen sayısı 3,6 milyondur ve bunların 1,6 milyonunu çocuklar oluşturmaktadır (UNICEF, 2018). Okullardaki öğrenci sayısı ise 604.183'tür (MEB, 2018). MEB, göçmen çocukların eğitimleri için iki önemli eğitim modeli sunmuştur (Emin, 2016). Birincisi, kamp içinde ve kamp dışında göçmen çocuklara ve gençlere göçmen müfredatına bağlı kalınarak Arapça eğitim veren okul öncesi ve ortaöğretimi kapsayan Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)'dir (Kağnıcı, 2017; MEB, 2014). İkinci durumda ise MEB, göçmen çocukların Türkiye toplumuna ve eğitim sistemine uyum sağlamaları için devlet okullarında uygulanan öğretim programlarına göre Türkçe eğitim vermektedir (Emin, 2016). Ancak göçmenlerin eğitimiyle ilgili olarak dil engeli, erken çocukluk eğitimine katılmama, sınıf tekrarı, öğretmenlerin çok kültürlü eğitim için hazırlıklı olmamaları ve göçmenlerin problem çözmeye açık olmamaları bu öğrencilerin mevcut eğitim sistemine entegrasyonları açısından sorun olarak görülmektedir (OECD, 2015; Özer, Komsuoğlu, ve Atesok, 2017). Bu tür sorunlar düşünüldüğünde göçmen çocukların genelde tüm dersler, özelde ise soyut kavramlar açısından zengin olan Fen Bilimleri dersi öğretiminde yaşayabileceği sıkıntıların boyutu ortaya çıkmaktadır (Şahin & Doğan, 2018).

Göçmenlerin kültürel entegrasyonuna katkıda bulunmak ve göçmen çocukların eğitim-öğretime entegrasyonunu kolaylaştırmak için bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) etkili olduğu bilinmektedir (Diminescu ve diğerleri, 2010; Redecker, Haché & Centeno, 2010). Ayrıca Areepattamannil & Kaur'a göre (2013) fen eğitiminde hem göçmen hem de göçmen olmayan öğrencilerin akademik başarılarının arttırılmasında tutum, katılım ve motivasyonun yanında BİT'in kullanımı da büyük önem arz etmektedir.

Resim, canlandırma ve ses birlikte kullanılarak oluşturulmuş BİT'lerin öğrenme düzeyini arttırdığı bilinmektedir (Clark ve Craik, 1992). Resim, canlandırma ve sesin birlikte kullanılarak geliştirilen bilgisayar yazılımlardan biri de animasyonlardır (Aslan Efe, 2015). Tversky, Morrison ve Betrancourt (2002), animasyonun işlevselliği ile ilgili hazırladıkları makalelerinin analizinde, animasyonların özellikle soyut, çözümü zor ve karmaşık zamanlama ilişkilerine sahip ayrıntılı sistemlerin anlaşılması açısından oldukça faydalı bir araç olarak kullanılabileceğini vurgulamaktadırlar. Kaldı ki fen eğitiminde animasyonların kullanılmasının soyut kavramların öğretilmesine katkıda bulunduğunu ortaya koyan birçok çalışma mevcuttur (Akdoğan, 2019; Çamloğlu, 2014; Çevik, Keleş ve Keleş, 2017; Daşdemir, Doymuş ve Şimek, 2008; Göktürk, 2015; Kanellidou ve Zacharia, 2019; Küçüközer, 2008; Uzun, 2015; Uzun ve Karaman, 2015). Ancak göçmen öğrencilere fen öğretimi gerçekleştirilirken animasyonların etkisini ele alan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır. Ülkemizdeki göçmen öğrencilere yönelik yalnız Şahin (2019) görsel ve işitsel materyallerle yapılan fen öğretiminin etkisini ele almıştır. Bunun dışında göçmen öğrencilere fen öğretimi ile ilgili çalışmalar göçmen öğrencilerin fen bilimleri öğretiminde yaşanan sorunlar (Şahin ve Doğan, 2018) ve fen bilimleri dersine yönelik motivasyonların incelenmesiyle (Acemioğlu, Doğan ve Şahin, 2021) sınırlıdır. Oysa göçmen çocuklara yönelik bir eğitim entegrasyon programı yardımıyla bilgiyi üreten, günlük yaşamda kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel bakış açısıyla bakabilen bireyler yetiştirilebilir (MEB, 2018). Bu çalışmada da fen eğitiminde soyut ve öğrenilmesi zor olan kavram ve konuların öğretilmesi için 3D teknolojileri ile geliştirilen animasyonlarla desteklenen bir program tasarımı sunmak amaçlanmaktadır. Araştırma tasarımında göçmen ortaokul 5. öğrencilerinin fen derslerinde kavramsal anlamalarını arttırmaya yönelik 3D animasyonların tasarlanması ve etkililiğinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Çalışma tasarımında 3D animasyonların 5.sınıf göçmen öğrencilerin fen konularına yönelik kavramsal anlamaları üzerindeki etkisini değerlendirmek amaçlandığından ön test son test tabanlı basit deneysel desen çerçevesinde yürütülmesi düşünülmektedir.

Araştırmanın Modeli

Fraenkel ve Wallen (2006) deneysel yöntemin önemli bir yere sahip olduğunu ve iki özelliğinden dolayı diğer yöntemlerden ayrıldığını ifade etmektedir. Bu özelliklerden biri olaydaki değişkenin sonuca olan etkisinin tespit edilebileceği tek yöntem olması, diğeri ise koşullar eğer iyi oluşturulmuşsa neden-sonuç ilişkisini test eden en güvenilir ve geçerli yöntem olmasıdır. Araştırma tasarımında bu yöntemin seçilmesinin nedeni ise 3D animasyonlar kullanılarak tasarlanan sürecin göçmen öğrencilere fayda düzeyinin belirlenmek istenmesidir. Ön test son test basit deneysel desenin sürecin hemen sonucunda uygulanıyor olması her ne kadar dezavantaj gibi görünse de bu araştırma tasarımında bu olumsuzluğun önüne geçmek adına son test uygulamasından sonra kalıcılık testinin uygulanması düşünülmektedir. Bununla birlikte deneysel süreçteki bağımsız değişkenin etkililik ve kalıcılık düzeyi kalıcılık testiyle ortaya konulacaktır.

Araştırmanın Tasarlanması

Araştırmanın pilot ve asıl uygulama olmak üzere iki uygulamadan oluşması düşünülmektedir.
Araştırmanın tasarımına ilişkin aşamalar Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Tasarımı

Uygulama	Gerçekleştirilen Faaliyetler
Pilot Uygulama	Fen bilgisi öğretmenleriyle mülakatların gerçekleştirilmesi
	Mülakatlar sonucunda belirlenen konuya yönelik ön test ve son testlerin uygulanması
	3D animasyonların tasarlanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi
	Pilot uygulama sonucunda elde edilen verilerin analizi
	3D animasyonların ve kavramsal anlama testlerinin asıl uygulama için hazır hale getirilmesi
Asıl Uygulama	Kavramsal anlama testlerinin ön test uygulamalarının yapılması
	3D animasyonlar çerçevesinde uygulamaların gerçekleştirilmesi
	Kavramsal anlama testlerinin son test ve kalıcılık testi uygulamalarının yapılması
	Asıl uygulama çerçevesinde elde edilen verilerin analizi
	Sürecin raporlaştırılması

Araştırmanın tasarımında yer alacak olan mülakatlar ve 3D animasyonlara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Mülakatlar: Fen bilgisi öğretmenleriyle 5.sınıf göçmen öğrencilerin hangi konuları öğrenmede zorluk çektiklerini tespit etmek ve 3D animasyonlara ilişkin önerilerini dikkate almak amacıyla yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilecektir.

3D Animasyonlar: 5.Sınıf göçmen öğrencilerin fen eğitiminde kavramsal anlamalarına olan etkisini ortaya koymak amacıyla tasarlanan 3D animasyonlar 4 aşamada tasarlanacaktır. Aynı zamanda öğrencilerin kültürel etkileşimlerini artırmak amacıyla %20 oranında kendi öz kültürlerine ait ögelere de yer verilecektir. Ayrıca animasyonlar Türkçe seslendirilmesine rağmen, her iki dilde de alt yazılı olacak şekilde düzenlenecektir. 3D animasyonların geliştirilme süreci için aşağıdaki adımlar izlenecektir:

- Mülakatlar sonucunda konulara karar vermek, hedefleri belirlemek
- 3D animasyonların senaryolarının ve Story Board'ların araştırma ekibince oluşturulması
- Blender programıyla 3D animasyonları tasarlamak
- Animasyonların fen eğitimi uzmanları ve bilişim uzmanları tarafından değerlendirilmesi ve geliştirilmesi
- Genel tasarımı ve geliştirme sürecini kontrol etme
- Son olarak 3D animasyonlara son halinin verilmesi.

Araştırma sonrasında Blender 3D animasyon programı ile hazırlanacak olan içerikler hedeflenenden daha çok kitleye ulaşması amacıyla YouTube ağına yüklenmesi planlanmaktadır.

Çalışma Grubu

Türkiye İstatistik Kurumu nüfus verilerine göre Adana ili ülkemizin altıncı büyük şehridir. Adana nüfusu 2013 yılında 2.149.260 iken 2022 yılında 2.277.017 milyona ulaşmıştır. Adana nüfusunun toplam Türkiye nüfusu içerisindeki yeri 2013 yılında yüzde 2.29 iken 2022 yılında yüzde 2.40'a yükselmiştir. (TÜİK, 2021). TÜİK'in verilerine göre yüzdenin bu kadar artış göstermiş olmasının önemli bir nedeni göçmen nüfusunun artış göstermiş olmasıdır. Bu nedenle çalışma grubunun Adana ilinden seçilmesi uygun görülmüştür.

5.sınıf göçmen ortaokul öğrencilerinin seçilmiş olmasının nedenlerinden biri Türkçeyi ana dil dersi şeklinde alıp diğer temel dersleri Türkçeyle öğrenmeleridir. İkinci nedeni ise bu düzeyde yer alan öğrencilerin soyut işlemler dönemine geçiş yapmış olmaları, yani kavramları mantıksal yollarla oturtup göreli ve karşılaştırmalı bir şekilde düşünmeye başlamalarıdır (Anlıak, Dinçer, 2005). İlkokul düzeyinde yer alan göçmen öğrencilerinin seçilmemiş olmasının nedeni ise bu düzeyde yer alanların tüm dersleri Türkçe-Arapça iki dilli bir şekilde hem Suriyeli hem Türk hocalardan alıp kavramsal anlama yönünde istenen çıktıların alınamayacak olmasıdır.

Çalışma kapsamında göçmen öğrencilerin yoğunlukta olduğu okullarda görev yapan 3 fen bilgisi öğretmenine ve öğrencilerine ulaşılması planlanmaktadır. Herhangi bir olumsuz durumda uygulamanın yapılacağı ile yakın olan diğer illerden öğretmenlere ulaşılacaktır. Belirlenen öğrencilerden veya öğretmenlerden biri veya birkaçının uygulamaya devamla ilgili sorunlarının olması göz önünde bulundurularak yedek öğretmen ve öğrencilerin araştırmaya katılması planlanmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri fen bilgisi öğretmenleriyle yapılacak mülakatlar sonucunda belirlenen konu ve kavramlara yönelik geliştirilecek kavram testleriyle elde edilecektir.

Kavramsal Anlama Testi

Öğrencilerin kavramsal anlamalarını belirlemek amacıyla iki aşamalı sorulardan oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen kavramsal anlama testleri kullanılacaktır. Testlerde her bir soru çoktan seçmeli olacak ancak cevabın gerekçesinin istendiği kısım da her bir sorunun altında yer alacaktır. Kavramsal anlama testleri öğrencilere ön test son test olarak uygulanacak ve son testin uygulanmasından 6 hafta sonra aynı sorulardan oluşan kalıcılık testi de uygulanacaktır. Örnek teşkil etmesi açısından iki aşamalı kavramsal anlama testinden bir örnek sunulmuştur (Şekil 1).

I. Canlı varlıklar olmamalarına rağmen canlılar gibi doğar, büyür ve ölür.

II. Çevrelerine ısı ve ışık yayarlar.

III. Yüzey sıcaklıkları çok düşüktür.

IV. Konumları değişir.

V. Işıkları yanıp söner ve titreşir.

Yukarıdaki özellikleri yıldızlara ve gezegenlere ait olanlar şeklinde gruplandırırsak aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

	Yıldız	Gezegen
A)	I ve III	II, IV ve V
B)	I, II ve V	III ve IV
C)	III ve IV	I, II ve V
D)	IV ve V	I, II ve III

Nedeni;……
……
……
……
……
……

Şekil 1. Kavramsal Anlama Testinden Örnek Bir Soru

Verilerin Analizi

Kavramsal anlama testlerinden elde edilen verilerin analizi ve puanlanması için Karataş, Köse ve Coştu (2003) tarafından geliştirilmiş olan değerlendirme ölçütü kullanılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. İki Aşamalı Sorular İçin Değerlendirme Kriterleri

Anlama Düzeyleri	Açıklama		Puan
Doğru Gerekçe	Geçerliliği olan gerekçenin bütün yönlerini içeren yanıtlar	Doğru yanıt - doğru gerekçe	3
Kısmen Doğru	Geçerli gerekçenin bütün yönlerini içermeyen yanıtlar	Doğru yanıt - kısmen doğru gerekçe	2
Yanlış Gerekçe	Doğru olmayan bilgiler içeren yanıtlar	Yanlış yanıt-doğru gerekçe	2
Boş	İlgisiz, açık olmayan cevap verme ya da boş bırakma	Doğru yanıt - yanlış gerekçe	1
		Yanlış yanıt - yanlış gerekçe	0

Öneriler

Ülkemizde yaşayan ve her gün artan göçmen sayısını düşündüğümüzde, ülkemizin geleceği açısından çocukların eğitime entegrasyonu büyük önem taşımaktadır. Bunun için de öğretimi göçmenler için kolaylaştıracak bir takım uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma tasarımı bu hedefe yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu tasarımın hayata geçirilerek sonuçların paylaşılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca fen alanı dışında başka alanlarda da benzer tasarım ve uygulamalı araştırmalar gerçekleştirilerek göçmen öğrencilerin öğretim açısından desteklenmesi gerekmektedir.

Gelecekte mesleğe başlayacak öğretmen adaylarına ileride karşılaşabilecekleri durumlar ve bu durumlara yönelik neler yapabilecekleri konusunda lisans eğitimleri süresince bilgilendirilmeleri önerilebilir. Tüm öğretmenlik lisans programlarında seçmeli olarak "Göç ve Çocuk" başlığı adı altında dersler konulabilir. Günümüzde eğitimin disiplinler arası yapıldığını da düşünecek olursak eğitimin her alanında eğitimcilerin iş birliği ile çalışmalar ve araştırmalar yapılabilir. Göçmen öğrencilerin yaşadıkları şehri benimsemesi için müze, tarihi yer gibi tanıtıcı etkinlikler yapılabilir. Her sosyal faaliyet öğrenci için kaynaşıp iletişim kurmasına yön verecektir.

Öğretmenler göçmen öğrencilerin derse adapte olabilmeleri için videolu ders örnekleri ile arada öğrencilerin ana dilleri ve Türkçe ile bir iki tane kelime örneği verebilirler. Çünkü öğrenci hem kendinden hem de entegre olacağı toplumdan örnekler göreceği için ilgi ve alakası daha canlı olacaktır.

KAYNAKLAR

Acemioğlu,R. Doğan,Y. ve Şahin,M.(2021). Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Motivasyonlarının İncelenmesi. Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 121-134.

Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005). *"Farklı Eğitim Yaklaşımları Uygulayan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Kişiler Arası Problem Çözme Becerilerinin Değerlendirilmesi*", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38(1), 125-166.

Aslan, E.(2015). Animasyon Destekli Çevre Eğitiminin Başarı, Ekolojinin Kalıcılığı ve Çevresel Tutum Üzerine Etkileri. Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi 3(5)

Boey, K. L., Areepattamannil, S., & Kaur, B. (2015). A multidimensional approach to understanding in mathematics among Grade 8 students in Singapore. In B. Sriraman, J. Cai, K. Lee, F. Lianghuo,

Y. Shimuzu, L. C. Sam, & K. Subramanium (Eds.), The first sourcebook on Asian research in mathematics education: Korea, Singapore, China, Japan, India, and Malaysia (pp. 1045-1058). Charlotte, NC: Information Age.

Clark, R. E., Craik, T. G., (1992), Intreactive Multimedia Learning Environments,NATO ASI Series F: Computer and System Sciences, Springer, Berlin.

Çamloğlu, N. (2014). Yavaş Geçişli Animasyon Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Motivasyonlarına ve Akademik Öz Yeterliliklerine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya

Çevik, İ.ve Keleş, A. (2017). Fen Eğitiminde 3d Animayonlar İle Soyut Konu Ve Kavramların Öğretilmesi, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/6, p. 197-214

Diminescu, D. (2008). The connected migrant: An epistemological manifesto. Social Science Information, 47(4), 565–579.

İpek, Coşkun ve Müberra Nur Emin, Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar, SETA Yayınları 69, Baskı:1, 2016.

Kanellidou, M., & Zacharia, Z. (2019). Vısualızatıons ın prımary educatıon. Effects on the conceptual understandıng of basıc astronomy concepts for chıldren up to ten years old. In EDULEARN 19 Proceedings, (3080-3084).

Karataş, Ö. Köse, S. Coştu, B. (2003). *"Öğrenci Yanılgılarını Ve Anlama Düzeylerini Belirlemede Kullanılan İki Aşamalı Testler*" Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl:2003 (1) Sayı:13.

Milli Eğitim Bakanlığı (2014). Yabancılara yönelik eğitim-öğretim hizmetleri. http://mevzuat.meb.gov.tr/ html/ yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html adresinden ulaşılmıştır.

Şahin, M., & Doğan, Y. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Nitel bir çalışma. Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi, 1(1), 13-33.

Tversky,B.Morrion,J. Ve Betrancourt m.(2002). Animation: can it facilitate?. International Journal of Human-Computer Studies, Volume 57, Issue 4, October 2002, Pages 247-262.

Özer, Y. Y., Komşuoğlu, A., & Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(37), 76-110.

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500, Erişim Tarihi: 03.03.2022.

https://www.unicef.org/turkey/raporlar/unicef-t%C3%BCrkiye-yillik-raporu-2018. Erişim Tarihi: 18.02.2022.

https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109. Erişim Tarihi: 20.02.2022

https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=361. Erişim Tarihi: 08.02.2022.

TÜRKİYE'DE KORONAVİRÜS SÜRECİNDE GÖÇ VE GÖÇMENLERİN DURUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN ASSESSMENT ON THE SITUATION OF MIGRATION AND IMMIGRANTS DURING THE CORONAVIRUS PROCESS IN TURKEY

Doç. Dr. Vedat YILMAZ

Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Malatya, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-4624-9824

Dokt. Ozan GERÇEKER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Van, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-5083-9259

ÖZET

Göç kavramı dünyada tüm canlı varlıkların çeşitli sebeplerle hareketliliğine yol açan bir olgudur. Özellikle savaş, iç çatışma, kıtlık, doğal afetler ve ekonomik krizler gibi göçü zorunlu kılan etmenler çoğu kez göçü açıklarken karşılaşılan durumlardır. Ayrıca küreselleşmeyle beraber göç olgusu giderek daha çok kitlesel bir boyut almıştır. Bununla birlikte bazı zamanlarda yoğunluğu oldukça artan göç akınları dünyada başka olay ve olguları hem etkilemekte hem de bunlardan etkilenmektedir. Sağlıkla ilgili dünyada yaşanan gelişmelerin de böylesi bir karşılıklı etkilenmenin sonuçları arasında düşünülmesi mümkün görülmektedir. Buradan hareketle ekonomik-finansal, sosyal ve siyasal kriz süreçlerini beraberinde getiren ve 2019 yılının sonu itibariyle gündeme gelen Covid-19-Koronavirüs hastalığı bir salgın halini almış ve göçmenler üzerinde de etkili olmuştur. Benzer bir şekilde toplumda yer alan genel bir kanı ile bağlantılı olarak kayıt dışı göçmenlerin varlığı da ülkelerde salgın ile yeteri kadar mücadele etme hususunda tartışmalar doğurmuştur. Bu tartışmalara binaen yapılan girişimlerin seyrini ortaya koymak adına genel bir gözlem ortaya konulmuştur. Öte yandan literatür taraması kapsamında bilgi alma amacıyla doküman incelemesi usulü ile yapılan veri aktarımı yöntemi uygulanmıştır. Buna göre gerek düzenli gerekse düzensiz göçmenlere yönelik yapılan çalışmalar ve yaşanılan sorunların aktarılması söz konusu olmuştur. Genel olarak bu çalışmada dünyada göçe karşı alınan tedbirlerin yoğunluğu ne kadar artarsa artsın göçün bütünüyle engellenemeyeceği ve göçmenlere yönelik sunulan hizmetlerin gelişimi, Türkiye'deki izlenim üzerinden ele alınarak hareket edilmektedir. Ulaşılan bulgulara ve bütüncül bir değerlendirmeye göre kayıtlı göçmenlerin salgın koşullarıyla mücadele etme sürecinde bir engel teşkil etmediği görülmüştür. Fakat toplumda oluşan genel kanı ile beraber ülkede kayıt dışı bulunan göçmenlerin yaşam koşulları da göz önüne alınarak koronavirüs adına risk teşkil ettiği ortadadır. Bu yüzden dijital ortamda kayıt altına alınmaları ve aşılanmaları adına geçici süre ile kontrol altında tutulmaları için daha kapsamlı bir yasal düzenlemeye dikkat çekilmektedir. Bu durum göçmenlerin potansiyel hastalık taşıyan insanlar olduğu algısı nedeniyle ötekileştirilmelerinin önüne geçilmesi bakımından da önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Göç, Bütüncül Kamu Hizmeti

ABSTRACT

The concept of migration is a phenomenon that causes mobility of all living beings in the world for various reasons. In particular, the factors that necessitate migration, such as war, internal conflict, famine, natural disasters and economic crises, are often encountered when explaining migration. In addition, with the globalization, the phenomenon of migration has taken on a mass dimension. However, the migration flows, the intensity of which increases at times, both affect and are affected by other events

and phenomena in the world. It seems possible to consider the developments in the world related to health among the results of such mutual influence. From this point of view, the Covid-19-Coronavirus disease, which brought economic-financial, social and political crisis processes with it and came to the agenda as of the end of 2019, has become an epidemic and has had an impact on immigrants as well. Similarly, the existence of undocumented immigrants in connection with a general opinion in the society has led to debates about adequately fighting the epidemic in countries. A general observation has been put forward in order to reveal the course of the attempts made based on these discussions. On the other hand, within the scope of literature review, data transfer method with document analysis method was applied for the purpose of obtaining information. Accordingly, the studies carried out for both regular and irregular migrants and the problems experienced were conveyed. In general, in this study, it is acted on by considering the impression in Turkey that migration cannot be completely prevented no matter how intense the measures taken against immigration in the world increase and the development of services offered to immigrants. According to the findings and a holistic evaluation, it has been seen that registered immigrants do not constitute an obstacle in the process of combating the epidemic conditions. However, considering the general opinion of the society and the living conditions of unregistered immigrants in the country, it is clear that it poses a risk for the coronavirus. For this reason, attention is drawn to a more comprehensive legal regulation in order for them to be recorded in the digital environment and kept under control for a temporary period in order to be vaccinated. This situation is also important in terms of preventing the marginalization of immigrants due to the perception that they are potentially disease-carrying people.

Keywords: Covid-19, Migration, Holistic Public Service

GİRİŞ

Covid-19, insanlığın bir salgınla mücadelesine yol açan ve 2019 yılından itibaren Çin'in Wuhan kentinden tüm dünyaya yayılmış bir hastalıktır(T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu). İnsanlığın bir diğer tecrübesi ise göç kavramı üzerinedir. Göç çeşitli sebeplerle ve yöntemlerle, süresine ve yapısına bakılmaksızın insanların mekân değişikliğine başvurduğu veya başvurmak zorunda kaldığı gurbet yolculuğu veya erişime dayalı sanal "kuantum-süperpozisyonu"[1] şeklinde tahayyül edilebilir bir olgudur.

21. Yüzyıl, salgın ve dünya nüfusuna oranla en yoğun göç akınlarının buluştuğu bir dönem olmuştur. Bu iki süreci bir arada düşünmeye yönelten en önemli nedenlerinden biri hastalıkların da bir şekilde göç ile ilişkili olmasıdır. Yani söz konusu Koronavirüs hastalığı insandan insana göç eden ve bir yerden başka bir yere giden insanların vesilesiyle yayılan bir hastalıktır. Hâlâ devam eden salgın koşullarında esas olarak üzerinde durulması gereken husus aşılamada dezavantajlı konumda bulunan bu göçmenlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü finansal, ekonomik, siyasal ve sosyal anlamda en savunmasız kesim olma ifadesi bu insanlara atfedilmektedir(Vatansever, 2016: 20). Bununla birlikte bugün dünyada Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK) "2021 Küresel Eğilimler Raporu", "82 milyon zorla yerinden edilmiş insanın varlığını göstermektedir"(UNHCR-Türkiye, 2021a). 2020 Uluslararası Göçmen Raporuna göre ise "272 milyon uluslararası göçmen" söz konusudur. Bu dünya nüfusunun %3,5'ine yaklaşmaktadır. Ayrıca iç göç rakamları da eklendiğinde 1 milyardan fazla insan göç etmiş olarak kabul edilmektedir(IOM, 2020: Chapter 2). Türkiye'de ise kaçak yollarla ülkeye giren düzensiz göçmen sayısının Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bilgilerine göre 2019'da 454.662, 2020'de 122.302 ve 2021-03.03.2022 itibarıyla 195.402 olmuştur(Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM),

[1] Albert Einstein'ın "Kuantum Teorisi" ve Schrödinger'in "Dalga Denklemi" ile ilişkilendirilen ve 2010 yılında bilim insanları tarafından test edilen parçacık-dalga analizine dayalı bir yöntemin sanal olarak başka bir yerde bulunma durumuyla birlikte düşünülmesidir. Sistem teorisinde ve fizik alanında yer alan süperpozisyon kavramı Kuantum mekaniğinde belirli dalgaların temel görevleri olarak nasıl bir seyir izleyeceğini hesaplayan ve dalganın davranışını yöneten bir yaklaşımdır. Bu durum sanal gerçeklik olarak dünyanın başka bir yerinde hem bulunma hem de bulunmama algısıyla ele alınan ve aynı zamanda böylece göç edildiği algısı kapsamında düşünülmüştür. Gerçek olana internet bağlantısının kesilmesiyle ulaşıldığında ayrıca Berkeley'in "varlık idealizmi" çerçevesinde bağlantı sürdükçe zihnen ve ruhen bağlantı sağlanan yerde bulunma algısı da eklenebilir.

2021a). Ülkede toplam kayıtlı göçmen sayı ise 4 milyon civarında gösterilmektedir(IOM Turkey). Bu sayı Türkiye nüfusunun yaklaşık %4,5'ini oluşturmaktadır.

Türkiye'de bugün her kayıtlı göçmene sırası geldikçe Koronavirüs aşısı yaptırma hakkı tanınmıştır. Bu hakkın kazanımı ise statüsüne bakılmaksızın bir insan hakkı olması hasebiyle göçmenlerin ilgili ülkenin vatandaşlarıyla eşit sağlık hizmetinden yararlanabilmesinden kaynaklanmaktadır(WHO, 2019: 2). Türkiye'de Geçici Koruma Yönetmeliğinin (GKY) 27. Maddesinde Geçici Koruma Merkezleri'nde bu sorumluluk Sağlık Bakanlığına verilmiştir. Ayrıca koordinasyonu sağlamak adına 2018 yılına kadar Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı(AFAD), 2018 yılından sonra ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM) sorumluluk üstlenmiştir(Geçici Koruma Yönetmeliği[GKY], 2014). Yine de ülkede bulunan göçmenlerin aşılanmasında karşılarına çıkan kötü yaşam koşulları, aşı hakkına sahip oldukları bilgisinin yaygın olmaması, konuşulan dili anlamamak gibi negatif etkenlerin bulunduğu görülmektedir. Bunun yanında göçmenler gidecekleri hedef ülkede aşı yaptırma isteği, randevu sisteminin kendi dillerini barındırmaması, Göçmen Sağlığı Merkezlerinde(GSM) aşılama yapılmaması gerekçeleriyle aşı yaptırmadıklarını ileri sürmüşlerdir. Kayıtsız göçmenler adına aşılama sürecine dair ise neredeyse hiç veri bulunmamakta ve kayıt dışı göçmenlerin ihbar edilme korkusundan dolayı aşılanmadığı düşünülmektedir(Yasin, 2016: 95,96; Genç, 2016: 46,47; Deutsche Welle Türkçe, 2021). Göçmenlerin insan kaçakçılığı yapılarak kaçak olarak ülkelere sokulması onlara ulaşımı zorlaştıran bazı etkenleri doğurmuştur. Örneğin, bulundukları ülkelerde kötü şartlarda ucuz ve güvencesiz olarak çalıştırılmaları, kentlerin yoksul banliyölerindeki metruk binalarında yaşamaları bunlardan bazılarıdır. Keza ülkedeki istihdamı etkilemeleri, suç oranlarını arttırdıkları yönündeki izlenimler sebebiyle ötekileştirilmeleri de onlara ulaşmakta engel olmaktadır(Zencirkıran, 2020: 315; Guadagno, 2020; McAuliffe and Bauloz, 2020). Üstelik salgının etkilerinden dolayı yaşanan ekonomik daralmalar ve kapanmalar kayıt dışı çalışan göçmenleri bile işsiz bırakmış ve yaşam koşullarını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu bağlamda bütüncül bir kamu politikası uygulamak adına tüm göçmenleri kapsayacak şekilde önleyici ve koruyucu hizmet sunmanın yolları aranmalıdır.

Son olarak sağlık okur-yazarlığı(SOY) da göçmenlere ulaşılmasında ve onların aşılanmasında bir başka önemli hususu ortaya koymaktadır. Sağlıkla ilgili doğru bilgiye ulaşmak ve halk sağlığını korumak maksadıyla sağlık okur-yazarlığı önem arz etmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne(DSÖ), sağlık okur-yazarlığını "toplumda kişilerin sağlıkla ilgili bilgilere erişimi, bu bilgileri kavraması ve eyleme koyması meselesinde bilişsel ve sosyal yetenek kazanımı ve bunun uygulanmasındaki güdülenme" şeklinde ifade etmiştir(WHO, 2013). Türkiye'de de Sağlık Bakanlığınca "TSOY-32" adında sağlık okur-yazarlığı üzerine ölçümler gerçekleştirilmiş, "T.C. Sağlık Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Eylem Planında" girişimlerde bulunulmuştur(TSOY-32).

Literatürde ise bu konuya dair olarak farklı bakış açıları söz konusu olmuştur. Örneğin, Sirkeci ve Yüceşahin, Kaba Yayılma Hızı(KYH) metodunu kümeleme (Cluster) analizini kullanarak bir yerleşim yerindeki nüfus miktarına oranla salgının yayılmasını incelemişlerdir. Bunu yaparken de yerleşik göçmenlerin salgın koşullarındaki payını da hesaba katmışlardır. Ancak çalışmanın yapıldığı dönemde sağlıklı veri akışının olduğu şüphe içermektedir(2020). Öte yandan Avaner ve Ocaklı Suriye krizi dolayısıyla yaşanan düzensiz göçün, salgından etkilediğini ve oransal olarak bir düşüş yaşandığını literatüre dayalı bir analizle ortaya koymuştur(2021). Bir başka çalışma ise Covid-19 ile göç konusunu, göç yönetişimini ön plana alarak merkezi ve yerel yönetim birimlerine dair söylem analizi çerçevesinde incelemiştir. Böylece kamu politikalarının göç üzerinde etkili olması vurgulamıştır(Özcan, 2021). Benzer alanda bir başka literatürel çalışma ise koronavirüsün Merkezi ve Doğu Avrupa'da göçmenlerin entegrasyonundan kriz yönetimine, politika üretiminden göç yönetimine değin geniş bir alanda incelemesini içermektedir. Bu çalışmada var olan ekonomik ve siyasal sistemler üzerinden incelenen göç olgusunun özellikle eğitim ve işçi göçleri başta olmak üzere devam edeceği ve salgından çok fazla etkilenmeyeceği vurgulanmıştır(Paul, 2020).

Netice itibariyle bu çalışmada ise bütüncül bir bakış açısıyla göçmenlerle ilgili olaylar hakkında salgında sosyal müdahaleyi kapsayan prosedürler ve geleceğe dair planlanan stratejiler değerlendirilmiş ve bunun Türkiye genelinde değerlendirmesi ele alınmıştır. Bu çalışma aynı zamanda küresel bir mesele olan göç ve salgın hastalık kavramlarının gelecekte yine yollarının kesişmesi varsayımı ile dünya genelinde yapılacak çalışmalara başka bir pencere açma mahiyetine sahiptir. Ayrıca salgın sonrasında göçmenlerin

aşılanmadığı algısının bu insanlara yönelik ötekileştirme söylemlerini de etkileyeceği düşünülmektedir. Aşılamayı önceleyen bu çalışma ayrıca aşı karşıtı göçmenlerin hukuki durumlarını inceleyen ve alternatif yol arayan çalışmalara dayanak sağlama mahiyetindedir. Çünkü bu çalışma kayıt dışı göçmenlerin de aşılamasının kaçınılmaz olarak yapılmasını esas almaktadır. Bu çalışmada literatür taraması kapsamında bilgi alma amacıyla doküman incelemesi usulü ile yapılan veri aktarımı yöntemi uygulanmıştır. Nihayet bu çalışmada elde edilen bazı bulgulara göre, göçmenlerin varlığının aşılama süreci için bir engel olarak kabul edilmemesi ve yapılan çalışmaların daha kapsamlı ve planlı bir şekilde ve diğer kurum ve kuruluşlarla daha çok koordine olarak yürütülmesi gerekliliğidir. Bunun yanında kayıt dışı göçmenlerin aşılama sürecine dair acil bir düzenleme yapılması lüzumlu görülmektedir.

1 DÜNYANIN SALGIN HAFIZASI

İnsanlık geçmiş dönemlerde çok miktarda ölümlere sebep olan salgınlarla karşı karşıya gelmiştir. Bu salgınlar günün şartlarına göre geçmişte daha uzun süreli devam ederken önlemler daha yavaş ilerlemiş; ulaşımın ve etkileşimin arttığı ve dolayısıyla göç hızının arttığı dönemlerde ise daha hızlı yayılırken önlem alma süresi ve tedavi süreçleri kısalmıştır. Yine de bugün bile salgınlardan ötürü azımsanamayacak can kayıpları söz konusudur. Bunlardan en son karşılaşılanı Covid-19 dünyada birçok etkiye yol açmıştır. Yeni Koronavirüs(COVID-19) olarak adlandırılan bu hastalık "SAR-CoV-2" virüsünden kaynaklanmaktadır(T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu). Bu hastalık ilk olarak 21. yüzyılın "ilk uluslararası sağlık acil durumu şeklinde 2003 yılında ortaya çıkmıştır ve yüzlerce hayata mal olmuş" ve ardından bir başka türü 2012 yılında tespit edilmiştir. 31 Aralık 2019 yılında ise Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde deniz ürünleri satılan bir pazarda vaka kümesi bildirimi alındığı duyurulmuştur. 30 Ocak 2020'de ise DSÖ, "uluslararası boyutta halk sağlığı acil durumu" ilan etmiştir. 11 Mart tarihine gelindiğinde Örgüt, insanlığın "küresel salgın" sürecinde bulunduğunu bildirmiştir ve aynı tarihte Türkiye'de ilk vaka açıklanmıştır(T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020:5).

Salgın ifadesi "birçok ülkede veya küresel düzeyde yaygın olarak görülen ve beklenenden daha fazla vaka görülen" durumları açıklarken kullanılmaktadır(T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu- Covid-19 Sözlüğü). "Pandemi(salgın), Eski Yunancada *tüm, birleşik* anlamına gelen *παν* (pan) ile *insanlar, halk* anlamına gelen *δῆμος* (demos)" sözcüklerinin bir araya getirilip "pándēmos" "tüm halkla ilgili, umumi" şeklinde yeni bir anlamda kullanılmaktadır. Bununla birlikte yeni bir virüs adına "bulaşıcılık" salgın tanımı için en önemli kavramdır. Böylece "kanser hastalığı gibi sadece çok yaygın olması ve çok fazla insanın ölmesi" yeterli değildir(Amerika'nın Sesi, 2020; Nişanyan Sözlük-Pandemi).

Bugün dünyada 5 milyon 900 binden fazla, Türkiye'de ise yaklaşık 95 binin üstünde can alan Covid-19 salgını(TÜBİTAK-Covid-19 Data Portal Turkey) diğer salgınlara da merak uyandırmıştır. Geçmişten günümüze salgınlar çeşitli hastalıklar vesilesiyle genelde "bakteri ve virüs kökenli" olmuştur. Örneğin, Veba hastalığı, bilinen en ölümcül salgınlardan biridir. Bir başka salgın Uzak Doğu'da başlayan Kolera Hastalığı olmuştur. Ayrıca İspanyol Gribi de bilinen tarihin en ölümcül salgınlarından biridir(Bezmialem Üniversitesi, 2021). Bugün devam eden bir diğer salgın HIV/AIDS yani "Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu" hastalığıdır. "Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre ilk defa 1976 yılında görülen bu hastalığın 35 milyon taşıyıcısı olduğu ve 31 milyon kişinin ölümüne sebep olduğu bilinmektedir"(NTV, 2020).

Covid-19 salgınının, günümüzün devam eden iki salgınından biri olarak, en önemli yayılma aracı göç olgusu olmuştur. Bu yüzden salgın, göçmen sağlığı konusunu da gündeme getirmiştir. Öyle ki 2009'da göç olgusu sosyal bir belirleyici olarak sağlıkla ilişkilendirilmiştir(IOM, 2018). Böylece, göçmen sağlığı sosyal, siyasal ve ekonomik açıdan göç biçimine, yasal olarak nasıl tanımlandıklarına, göç edilen ülkede uygulanan sağlık politikalarına göre ele alınmaktadır(Keleşmehmet, 2018: 120).

2 GÖÇ AKINLARI VE TÜRKİYE'DE GÖÇ

Dünyada yaygın bir hal alan göç olgusu ve göçmenler her millete veya etnik kökene dokunan evrensel bir kavramdır. Bu sebeple göç, toplumsal yaşamda var olan kabilelerden aşiretlere ve hatta milletlere kadar toplulukları şekillendiren siyasi veya kültürel benliğin belirleyici kavramıdır(Karpat, 2015: 23). Nitekim göç özellikle başka ülkeden gelen göçmenlere yöneltilen bir ötekileştirmeye yol açmaktadır(Gerçeker, 2019: 174-176, 199-225). Çünkü bu grupları toplumla eşgüdümlü yönlendirmek, onlara ulaşmak ve yaşam koşullarını standart hale getirmek zordur. Ayrıca göç, "göç eden kişinin ve göç edilen yerleşim yerinin etkin ve edilgen" olmasına yol açan değiştirici güce sahiptir(Yılmaz ve Taner: 2020: 85). Bu yüzden göç alan mekânların, olumlu ve olumsuz etkilerle karşılaşması olağandır(İzci ve Yılmaz, 2019: 214; Yılmaz ve Telsaç, 2021: 33). Örneğin kentleşme ve kentlileşme, göç olayının ardından yaşanan olumlu ve olumsuz yansımaları aktarmak üzere kullanılan alanlardan biridir(Belli, 2020: 169-174). Dolayısıyla göçmenlerin covid-19 aşılama sürecinde de öne çıkmaları tesadüf görülmemektedir. Bununla birlikte bu sosyal ve ekonomik krizin etkilerini de giderek arttıracağı yönünde endişeler bulunmaktadır(United Nations, 2020). Bunun yanında göç kısa süreli veya ömürlük olarak süresine, alternatif barındırması gereği zorunlu veya isteğe bağlı olmasına, siyasal ekonomik, dini veya sosyal sebeplerden ötürü itici veya çekici nedenlerine göre gerçekleşen bir olgudur. Göç kuramları da bu bağlamda şekillenmektedir. Bu doğrultuda ilk olarak, "zaman ve mekân bakımından göçü inceleyen: göç ağları, kurumlar ve kümülatif nedensellik kuramı" başlıklarından meydana gelmiştir. İkinci olarak "göçün nedenlerini açıklayan kuramlar" ise "göç kararının alınmasında etkili olan: neo-klasik göç, göçün yeni ekonomisi, ikili işgücü piyasası ile dünya sistemi ve küreselleşme kuramı" olarak ifade edilmektedir(Tunçer, 2020: 3,4; Aktaran Yılmaz, 2019: 1712).

Anadolu toprakları ise asırlardır bilindiği üzere coğrafi konum ve stratejik özelliğiyle göçmenlerin sürekli bulunduğu bir yerdir. Bu yüzden Türkiye göç sebebiyle en çok etkilenen ülkelerden biri olarak kabul edilmektedir(Karpat, 2015: 24). Bugün de Türkiye gerek hedef ülke gerek transit geçiş ülkesi ve gerekse kaynak ülke olması bakımından bir göç ülkesidir ve dünyanın en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkesidir(UNHCR, 2021b: 1). Anadolu'ya Türklerin göç edişi Moğolların etkisiyle Orta Asya'dan gerçekleşmiştir(Akşin, 2005: 24). Yıldırım Beyazıd'ın Osmanlı Devleti padişahlığı zamanında ise 1402'de Timur'un Anadolu istilası söz konusu olmuştur(Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2012a). Keza İstanbul'un Fethi'nden sonra Hristiyan ve Yahudilerin Osmanlıya sığındıkları ve böylece göç ettikleri de bilinmektedir(Karpat, 2015: 29). Rusların Kırım'ı 1783'te ilhak etmesiyle birlikte Anadolu topraklarına ilk büyük çaplı Müslüman göçü gerçekleşmiştir. Bu göç akımında birçok Kırım Tatarı Anadolu'ya göç etmiştir. Rusların 1859'da Şeyh Şamil'i esir etmesi ve daha sonraki 1878 Berlin Antlaşması ayrıca Çerkezlerin de Anadolu'ya kitlesel göçünü tetiklemiştir(GİGM, Kitlesel Akınlar). Bu topraklarda yaşanılan göçleri Cumhuriyet'in ilanından sonra incelediğimizde ise üç dönemde uygulanan politikalar belirleyici olmuştur. Bu dönemler ulus devlet olma yönündeki göçleri içeren ve soydaş göçleri ağırlıklı olmak üzere 1923-1950 arası ilk dönem, Türkiye'de çok partili döneme ve dünyada ise İkinci Dünya Savaşı ardından gelen modernleşme dönemi olan, 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi uluslararası sözleşmeler etkisiyle başlayan 1950-1980 arası ikinci dönem ve 1980 sonrasını kapsayan, Avrupa Birliği etkisiyle Türkiye'nin ulus devlet olarak dünyayla entegre olmaya başladığı üçüncü dönemdir(İçduygu vd., 2014: 46-48; Polat, 2021). Bu bağlamda ilk olarak Türk-Yunan Mübadelesi ardından Yugoslavya'dan gelen kitlesel göç meydana gelmiştir. 1979 İran İslam Devrimi sonrasında da büyük bir göç akını yaşanmıştır. 1989 yılında Bulgaristan'dan gelen kitlesel göç bir başka örnek olarak verilebilir. 1991 yılında Körfez Savaşı etkisiyle Irak'tan da Türkiye'ye bir kitlesel göç söz konusu olmuştur. Diğer kitlesel göç akınlarından biri 2011 yılı itibariyle Suriye'den gelmiştir ve hala devam etmektedir(Polat, 2021: 146; Yılmaz, 2020: 35). Son olarak 2021 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'dan çekilmesi üzerine daha önceki Afgan göçleriyle birlikte kitlesel boyuta ulaşan Afgan göçü devam etmiştir. Türkiye'de iç göç hareketi de sosyo-ekonomik ve kültürel yansımaları ile kırsaldan kente ve doğudan batıya doğru oldukça yoğun gerçekleşmiştir. Bu minvalde Cumhuriyet döneminde yapılan 1927 sayımlarında kırsal nüfus %75,8 olarak ölçülmüştür. Daha sonrasında giderek daha çok genel ve detaylı amaçlarla yapılan sayımlara bakıldığında 1950 yılının bir kırılma tarihi olduğu görülmüştür. Söz konusu artışın müsebbibi ise "kapitalistleşme süreci ile birlikte sanayileşme ve artan makineleşmenin kırsal alandaki toprak ile nüfus arasındaki dengeyi bozması, toprak mülkiyetinde kutuplaşma benzerindeki nedenler ve üretim dışında kalan iş gücüne yeni

geçim kaynağı sağlamak" olarak gösterilmektedir(Yılmaz, 2019: 1714). İkinci Dünya Savaşı sonrasına denk gelen bu süreçten günümüze değin bir analiz yapıldığında 84 milyon 680 bin nüfusu bulunan Türkiye'nin 2021 yılı sonu itibariyle kent nüfus oranı %93,2 iken kırsal nüfus oranı %6,8 olmuştur(TÜİK-ADNKS,2021). Bu süreçte il sayısı ise 63'ten 81'e yükselmiştir.

Türkiye'de en fazla göçmen bulunduran ülke ise Suriye'dir. Bugün Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin toplam nüfusu 3.656.525 olarak açıklanmıştır(GİGM, 2021b). Bunlara ek olarak 170 bin Afgan ve 142 bin Irak uyruklu kayıtlı göçmen söz konusudur(UNHCR, 2019). 2021 yılının verilerine göre yakalanan düzensiz göçmenlerin sayısına bakıldığında ise ilk sırayı 70,252 ile Afganlar, ikinci sırayı 23.469 ile Suriyeliler ve üçüncü sırayı 16.133 kişi ile Pakistanlılar oluşturmuştur. Ayrıca listede "Diğer" olarak belirtilen kayıt dışı göç sayısı ise 40,494 olarak verilmiştir(GİGM, 2021a).

3 GÖÇE VE SALGINA YÖNELİK ALINAN BAZI TEDBİRLERİN DEĞERLENDİRMESİ

Ülkesinden zorunlu ya da isteğe bağlı sebeplerle ayrılan ve literatürde "göçmen, mülteci, sığınmacı" gibi sıfatlarla tanımlanan insanlar genel itibariyle dış göç akımlarının aktörleri olarak kabul edilmektedirler(Atmaca, 2019: 1056). Bununla birlikte dünyada düzensiz göçle mücadele için alınan bazı önlemler söz konusudur. Bu bağlamda geliştirilen politikalar birçok etmenden etkilenmekte ve "ulusalcı söylemler, popülist politikalar ve devletlerarası rekabet" çerçevesinde yeniden yorumlanmaktadır(Gerçeker, 2021: 154,155). Ayrıca tam tersi yönde çoğulculuğun kurumsallaştırılması adına zaman zaman açık kapı politikalarına da yönelmelerin olduğu görülmektedir.

30 Kasım 2004 yılında Uluslararası Göç Örgütü'ne(IOM) üye olarak katılan Türkiye'de ilki 2015-2018 ikincisi 2021-2025 yıllarını kapsayan "Düzensiz Göçle Mücadele Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı" kapsamında bir çerçeve hazırlanmıştır(https://www.goc.gov.tr Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi). Göç politikalarını geliştirmek adına ayrıca "6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" çıkarılmış ve bu kanuna dayanarak İçişleri Bakanlığınca 2014 yılında "Göç İdaresi Genel Müdürlüğü" teşkil edilmiştir. Keza 2019 tarihinde bu kanunun ek düzenlemesi ile getirilen "Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizması", düzensiz göçmenlerin ülkemize tekrar girme çabasının önlenmesi adına "düzensiz göçmenlerin menşe ülkelerindeki durumlarının iyileştirilmesinin sağlanması, insan onuruna yakışır, uluslararası standartlara uygun ve gönüllülük temelinde ülkemizden çıkışlarının sağlanması amaçlamıştır." Uluslararası işbirliği kapsamında ise "Türkiye, 57 ülke ve 13 Uluslararası Kuruluşun katıldığı, düzensiz göçü önlemeyi, düzensiz göçle mücadelede kalıcı çözümler bulmayı ve göç yönetimi alanında sürdürülebilir politikalar geliştirmeyi amaçlayan Budapeşte Süreci'nin 2006 yılında dönem başkanlığı görevini yerine getirmiştir." Bu süreçte düzensiz göçle mücadele adına "İpek Yolu Bölgesi Çalışma Grubunun kurulmasını sağlamış ve göç yolu üzerindeki kaynak, transit ve hedef ülkeleri bir araya getirilmiştir". Türkiye ayrıca "Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD)" tarafından yürütülen "Akdeniz Bölgesinde Transit Göç Diyaloğu" girişiminde ve 2012 yılı itibarıyla "FRONTEX (AB Sınır Güvenliği Birimi)" ile düzensiz göçle mücadele etmek için "Mutabakat Zaptı" ile işbirliğine girişmiştir. Keza küresel Göç ve Kalkınma Forumu'nun (GFMD) "2014-2015 Dönem Başkanlığı" görevini de Türkiye yürütmüştür. Bu bağlamda gerçekleştirilen zirvede "göçmenlerin toplumdaki algısının iyileştirilmesine yönelik girişimlerin arttırılması, göçmen gönderen ve kabul eden ülkeler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, zorunlu göç, sürdürülebilir kalkınma için hareketliliğin teşvik edilmesi, göç konusunun BM 2015 sonrası Kalkınma Gündemi'ne dâhil edilmesi ve özel sektörün uluslararası göçe katkısı" ele alınmıştır. Öte yandan 2001 yılından beri Türkiye birçok ülke ve Avrupa Birliği ile Geri Kabul Anlaşması imzalamıştır. Böylece "Geri Kabul Anlaşmaları" dâhilinde düzensiz göçe karşı önlemler alınmış ve kaçak göçmenlerin "uluslararası teamüllere uygun olarak ülkelerine veya en son transit geçtikleri ülkeye güvenli bir şekilde geri gönderilmeleri" planlanmıştır. Bunun yanında 5237 sayılı TCK'nın 79. maddesinde göçmen kaçakçılığı suçu yer almaktadır. 20.07.2010 tarih ve 6008 sayılı kanunla bu suçun, "girişim safhasında yarıda kesilse bile tamamlanmış olarak kabul edileceği ve 3-8 yıl hapis cezası veya on bin günlük adli para cezası gereklerinin uygulanacağı" belirtilmiştir. Kurumlar arası koordinasyonu sağlayan yasal dayanak ise "Düzensiz Göçmenlerin İş ve İşlemlerinin Yerine Getirilmesinde Çalışma ve İşbirliği Esaslarını Düzenleyen Uygulama Talimatı" (Bakanlık Genelge No:2019/5) ile düzenlenmiştir. 2015 yılında "Akdeniz'de güven Harekatı(Operation Safe Med)" ve "Ege'de Umut

Harekatı(Operation Aegean Hope)" ile tedbirler genişletilmiştir(https://www.goc.gov.tr Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi; https://www.mfa.gov.tr/turkiye_de-duzensiz-goc.tr.mfa Dışişleri Bakanlığı- Türkiye'de Düzensiz Göç).

Covid-19 salgın sürecinde görüldüğü üzere gerek salgının yayılmasını engellemek gerek tedavi sürecini yürütmek ve gerekse salgını sona erdirmek için aşılama gibi tıbbi önlemlerin uygulanmasını dünya genelinde sağlık kurumları ve çalışanları üstlenmiştir. Türkiye'de de bu görevin asıl üstlenicisi Sağlık Bakanlığı ve birimleri olmuştur. Dünyada kayıt dışı göçmenlerin yasal güvenceye dayalı sağlık hizmetleri alma imkânları ise oldukça azdır. Bununla birlikte göçmenlerin aşılanma hakkı bazı uluslararası ve ulusal kaynaklarda yer almaktadır. Örneğin, "statüsüne bakılmaksızın bir insan hakkı olarak göçmenlerin ilgili ülkenin vatandaşlarıyla eşit sağlık hizmetinden yararlanabilmesi" Dünya Sağlık Örgütü tarafından duyurulmuştur(WHO, 2019: 2). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 25. maddesinde de "her insanın beslenmeden barınmaya, giyinmeden temel sağlık hizmetlerine ulaşmaya kadar ihtiyaçlarının karşılandığı bir hayat yaşama hakkına sahip olduğu" belirtilmiştir(İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948). Keza Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi de 2006 yılında "Düzensiz Göçmenlerin İnsan Hakları Kararnamesi'nde, kayıt dışı göçmenlerin acil ve bütüncül sağlık hizmetlerinin görülmesinde devletlerin sorumlu oldukları" yönünde karar almıştır(Parliamentary Assembly, Basic Rights of Irregular Migrants 2006). "Türkiye'de de Geçici Koruma Yönetmeliğinin (GKY) 27. maddesine göre bu sorumluluk Sağlık Bakanlığına verilmiştir". Koordinasyon görevi ise "2018 yılına kadar Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı(AFAD), 2018 yılından sonra ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM)" tarafından yürütülmektedir(Geçici Koruma Yönetmeliği(GKY), 2014). Ayrıca göçmenlerin nispeten genç bireylerden oluşması hastalıkları ayakta atlatıp salgın hastalıkları kolaylıkla bir yerden başka yere taşımaları nedeniyle aşılama süreci önem arz etmektedir. Bu bağlamda Koronavirüs aşısının düzenli ve düzensiz göçmenlere uygulanması meselesinin üzerinde durulması gerekmektedir. Çünkü Koronavirüs dünya çapında sosyal, ekonomik, siyasal ve idari krizleri doğurmuş salgınla başa çıkma yolları ülkeleri oldukça etkilemiştir. Buradan hareketle Türkiye'de Covid-19 ile mücadele kapsamında "mültecilere hizmet sunan 29 ilde toplam 180 Göçmen Sağlığı Merkezi (GSM) ve diğer illerde Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) bünyesinde Yabancı Uyruklular Poliklinikleri (YUP)" yapılmıştır. YUP kapsamında öncelikli olarak uluslararası göçmenlere yönelik koruyucu sağlık hizmetleri sunmak ve bulaşıcı hastalıkları engellemek hedeflenmiştir(Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı). Bununla birlikte yasal bir mevzuat dayanağı olmadığı için uygulanmasında da belli bir standardı olmayan "Kayıtsız/belgesiz göçmenlerin kayıt ve testlerinin yapılması için Halk Sağlığı Yönetim Sistemi'ne (HSYS) "vatansız" olarak girişleri" söz konusu olmuştur(Tunçer, 2020: 18). Öte yandan Türkiye'de bulunan Suriyeliler için "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" kapsamında 22.10.2014 tarihli, 29153 sayılı "Geçici Koruma Yönetmeliği" çerçevesinde "geçici koruma kimlik belgesi olan göçmenlere temel ve acil sağlık hizmetleri, ikinci-üçüncü basamak sağlık hizmetleri T.C. Sağlık Bakanlığı kontrolünde, T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından sigortası olanlar için belirlenen bedeli geçmeyecek şekilde T.C. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından karşılanacağı belirtilmiştir"(Keleşmehmet, 2018: 123). Ülkeye kayıt dışı olarak giren göçmenlere de "acil durumlar için sağlık hizmetleri ile bulaşıcı ve salgın hastalıklardan korunmaya yönelik sağlık hizmeti sunmak adına 03.09.2015 tarihli 'Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimlerine Dair Yönerge' kapsamında birinci basamak sağlık hizmeti sağlanmıştır". Bu kapsamda "göçmen sayısının fazla olduğu yerlerde göçmen sağlığı birimleri/merkezleri, diğer yerlerde ise aile sağlığı merkezleri bu görevi yürütmektedir"(Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimleri, 2015). 133 adet Göçmen Sağlığı Merkezi (GSM) ve 45 adet Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi (GGSM), T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak 2015 yılından beri Suriyeliler dışındaki göçmenlere ve hatta kayıt dışı göçmenlere de her ilde hizmet vermektedir(Keleşmehmet, 2018: 124; AB, 2019: 12). Öte yandan uluslararası koruma başvurusu veya statüsü olan ve vatansız olarak tasnif edilen göçmenler Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (GSS) 60. Madde kapsamında genel sağlık sigortası hükümlerinden faydalanmaktadırlar(Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (GSS), 31.5.2006). Üniversiteler, acil ve gönüllü sağlık hizmeti sunan merkezler, il sağlık müdürlükleri sorumluluğunda geçici koruma altındaki göçmenlere sağlık hizmeti sunumunun denetim ve değerlendirmesini yürütmektedir. Bunun yanında "Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü birinci basamak sağlık hizmetinden ve Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü kamu hastaneleri ve eğitim ve araştırma hastanelerinde tedavi görenlerden sorumlu tutulmuştur"(Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslarda Değişiklik Yapılması, 2015).

Gündelik yaşamda ise göçmenlerin Koronavirüs aşılanmasının gerekliliği aşılama sürecinin başarıyla yürütülmesi ve halk sağlığı konusunda kritik öneme sahiptir. Çünkü göçmenler aşı sayesinde önlem alınabilen salgın hastalıkları kapmakta daha elverişli kişilerdir(Çaman ve Özvarış, 2010: 6). Bununla birlikte kendi ülkelerindeki kötü koşullardan güvenli ülkeye kaçan göçmenler için en iyi aşılama süreci ülkeye adım attıkları anda gerçekleşmelidir. Göçmenlerin aşılama gerekliliğinin diğer sebepleri ise sosyal izolasyonun uygulanmasının zorluğu, kültürel farklılıklardan ve dilden kaynaklı engeller, özellikle kaçak giriş yapanların kayıt altına alınmasında yaşanılan problemlerden dolayı aşılanmamaları ve geldikleri grup içerisinde aşı karşıtı olanlar tarafından dışlanma durumu olarak sayılabilir(Bakınız Taşbakan, 2019). Ayrıca kendi ülkelerinde sahip oldukları vatandaşlık ve sosyal güvenlik haklarından gittikleri ülkelerde mahrum kalmaları göçmenlerin savunmasız bir şekilde hissetmelerine ve aşılama haklarının bulunduğuna dair bilgileri araştırmamalarına da yol açmaktadır. Bununla birlikte sağlık okur-yazarlığı bakımından yeterli bilgiye sahip olmayan insanların arasında en büyük kısmı göçmenler oluşturmaktadır. Bu sorunlar özellikle dijital veri kaynağı sağlamanın önemini de doğurmuştur(Akbal ve Gökler, 2020: 151). Böylece aşılamada önemli bir yol kat edilebilir görülmektedir. Çünkü alınan tüm tedbirlere rağmen aşılama sayısının ülke genelinde az olduğu ve göçmenlere uygulanan covid-19 aşı verilerinin sağlıklı bir şekilde işlenmediği gözlemlenmektedir.

4 SONUÇ

Sağlık konusunu göç olgusuyla birlikte düşündüğümüzde aslında olduğundan daha geniş bir yelpazeyi dâhil etmek gerekmektedir. Her şeyden önce her iki konu da beraberinde ötekileştirmeyi getirecek unsurlar barındırmaktadır. Öyle ki kaynağından uzaklaştıktan sonra bu olgular artık bir ülkeye veya bir ulusa bağlanamayacak kadar yaygın bir hal alabilmektedir. Bu yüzden kırılgan bir zemindeymiş gibi her iki olguyla da yüzleşmek, ötekileştirmeden uzak bir şekilde doğru kararlar almayı beraberinde getirecektir. Bu yelpazede ekonomik, finansal, yasal, kültürel, siyasal ve psikolojik etmenlerle yapılanma ya da farklılaşmayla karşılaşmak kaçınılmazdır(Atmaca, 2020: 65). Bütüncül bir sağlık politikası inşa etmenin en temel yolu ise tüm göçmenleri kapsayacak şekilde sağlık hizmeti sunmaktır. Bunun yanında farklı sektörleri bir araya getirmek, küresel işbirliğine varmak da bu bütüncül sağlık hizmetinin diğer gerekli bileşenleridir(United Nation). Özelikle Covid-19 salgını ile mücadelede her ne kadar kayıt dışı göçmenlere ulaşmak zor olsa da bu bütüncül sağlık hizmetini başarabilmek elzemdir. Yine bu bağlamda yapılan çalışmalar umut verici olsa da bilhassa göçmenlerin bağlı oldukları yasal düzenlemeler geldikleri ülkelere ve onlar için hazırlanmış ayrı ayrı düzenlemelere göre tutarsızlıklar barındırmaktadır. Böylece bütüncül bir sağlık hizmeti ve koruyucu önlem alma konularında zorluklar yaşanmaktadır. Bir çözüm yolu olarak kaçak göçmenlerin de yakalandığı andan itibaren diğer göçmenler gibi aşılanmaları ile dijital ve taşınabilir araçlar vesilesiyle kayıt altına alınmaları gerçekleştirilmelidir. Ne var ki alınan tüm tedbirlerin eksiksiz bir şekilde uygulanma koşullarının bulunmadığı aşikârdır.

KAYNAKÇA

Akbal E. ve Gökler M., E.(2020). COVID-19 Salgını Sürecinde Eksikliği Ortaya Çıkan Bir Gerçek: Sağlık Okuryazarlığı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*. 5(COVID-19 Özel Sayısı):148-155.

Akşin, S. (2005), *Doğuştan Yükselişe Osmanlı Tarihi -1, 1300-1600*, İstanbul: Milliyet Kitaplığı.

Amerika'nın Sesi(1.12.2020). *Sözlük Yayıncıları Seçti Yılın Kelimesi "Pandemi"*, https://www.amerikaninsesi.com/a/sozluk-yayincilari-secti-yilin-kelimesi-pandemi-/5683124.html. Erişim: 5.10.2021

Atmaca, Y.(2019). Türkiye'deki Göç Yönetimi Politikalarının Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Sürecinde Değerlendirilmesi, *Route Education And Social Science,* Journal 6(7): 1054-1066.

Atmaca, Y.(2020). Esenyurt ve Göç Yönetimi Politikaları Üzerine Bir İnceleme, Yılmaz, V. ve Atmaca, Y.(Ed.), *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi*, Ekin Yayınevi.

Avaner, T., L. Ocaklı(2021). Suriye Krizinin Ardından Türkiye'de Meydana Gelen Düzensiz Göç ve Covid-19 Salgınının Düzensiz Göç Üzerindeki Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2021, 39(Covid 19 Özel Sayısı), 1-13

Avrupa Birliği. (2019). *Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Parlamentosu'na ve AB Konseyi'ne Tebliği: Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programının Üçüncü Yıllık Raporu.* Brüksel. https://www.avrupa.info.tr/tr/turkiyedeki-multeci-krizine-avrupa-birliginin-mudahalesi-710 Erişim: 7.10.2021

Belli, A.(2020). Suriyeli Göçünün Kentlileşme Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Kilis Belediyesi Stratejik Planının İçerik Analizi. Yılmaz, V. ve Atmaca, Y. (eds). 169-186, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde, Bursa: Ekin Yayınevi.

Bezmialem Vakıf Üniversitesi (8.03.2021). *İnsanlığı Etkileyen Bulaşıcı Hastalıklar ve Pandemiler*.https://bezmialem.edu.tr/sks/tr/Sayfalar/HaberDetay.aspx?newsId=2441&newsdetail=insanligi-etkileyen-bulasici-hastaliklar-ve-pandemiler. Erişim: 4.10.2021

Çaman, Ö. K. ve Özvarış, Ş. B. (2010). *Uluslararası Göç ve Kadın Sağlığı. Sağlık ve Toplum*, 20(4), 3–14. https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2019/08/Uluslararas%C4%B1-Goc-ve-Kad%C4%B1n-Sagl%C4%B1g%C4%B1. Pdf. Erişim: 7.10.2021

Deutsche Welle Türkçe(20.06.2021). *Türkiye'de Göçmenler ve Mülteciler Aşıya Erişebiliyor mu?* https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-g%C3%B6%C3%A7menler-ve-m%C3%BClteciler-a%C5%9F%C4%B1ya-eri%C5%9Febiliyor-mu/a-57971434. Erişim: 30.9.2021

Dışişleri Bakanlığı, *Türkiye'de Düzensiz Göç*, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_de-duzensiz-goc.tr.mfa, Erişim: 10.10.2021

Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslarda Değişiklik Yapılması (4 Aralık 2015). *Sağlık Bakanlığı 9648 Sayılı Yönergesi*. https://khgmfinansalanalizdb.saglik.gov.tr/TR-40556/gecici-koruma-altina-alinan-suriye-uyruklu-yabancilar.html. Erşim: 8.10.2021

Geçici Koruma Yönetmeliği-GKY(2014). *Resmî Gazete* 22 Ekim 2014, Sayı: 29153. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146883. Pdf. Erişim: 4.10.2021

Genç, D., H. (2016). Göçmenlik, Dil Engeli ve Sağlık Hizmetleri. *SD Platform, Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, (40), 44-47. https://www.medipol.edu.tr/medium/magazine-file-695.vsf Erişim: 6.10.2021

Gerçeker, O.(2019). *Avrupa Birliği Kimlik İnşasının 2011 Sonrası Göçmen Politikalarına Etkisi*, T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van

Gerçeker, O.(Aralık-2021). "Ulusüstü Vatandaşlık İnşasında Avrupa Birliğinin Girişimi Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 4(2), ss. 145-157, 2021

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM)(-). *Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi*, https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi, Erişim: 10.10.2021

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM)(-). *Kitlesel Akınlar*, https://www.goc.gov.tr/kitlesel-akinlar. Erişim: 29.9.2021

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM)(2021a). *İstatistikler - Düzensiz Göç*, https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler. Erişim: 29.9.2021

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2021b). *İstatistikler - Geçici Koruma*. https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638 Erişim: 29.9.2021

Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı.(-) *Göçmen Sağlığı Merkezi*. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/göçmen-sağlığı-merkezleri.html. Erişim: 8.10.2021

Göçmen Sağlığı Merkezleri/Birimleri (2015, 3 Eylül). *Sağlık Bakanlığı 906 Sayılı Yönergesi*. https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/131281, Erişim: 7.10.2021

Guadagno, L. (2020). Migrants and The COVID-19 Pandemic: An Initial Analysis, *Mıgratıon Research Serıes*, No.60. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/mrs-60. Pdf.

IOM(2018). *Social Determinants of Migrant Health*. https://www.iom.int/social-determinants-migrant-health. Erişim: 4.10.2021

IOM(28 Ekim 2020). *World Migration Report 2020 (Turkish): Chapter 2 -2020 Dünya Göç Raporu: 2. Bölüm Göç ve Göçmenler: Küresel Bakış*. https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020-turkish-chapter-2. Erişim: 29.9.2021

IOM-TURKEY, *Türkiye'de Göç*, https://turkey.iom.int/tr/t%C3%BCrkiyede-g%C3%B6%C3%A7. Erişim: 30.9.2021

İçduygu, A.; Erder, S.; Gençkaya, Ö., F. (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikası 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumlarından Ulus Ötesi Dönüşümlere Araştırma Raporu. *Koç Üniversitesi Göç Araştırmalar Merkezi*. http://mirekoc.ku.edu.tr, Erişim: 6.10.2021.

İzci, F. ve Yılmaz, V.(2019). Kentlerin Kalkınması Sürecinde Göçün Etkileri: Van İli Örneği, İsmet Yılmaz, Ekrem Karabulut ve Faruk Serin (Eds.). 209-220, *Malatya Turgut Özal Üniversitesi 5. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*.

Karpat, K. (2015) "Önsöz", *Türkiye'nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler*, (Der. M.Murat Erdoğan, Ayhan Kaya) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 507, 23-40.

Keleşmehmet, H.(2018). Dünyada ve Türkiye'de Göçmen Sağlığı. *The Journal of Turkish Family Physician*, 9(4), 119–126. http://turkishfamilyphysician.com/wp-content/uploads/2019/05/JTFP-2018-4-mektup-turkiye-ve-dunyada-multeci-sagligi. Pdf.

McAuliffe, M., and Bauloz, C. (2020). The coronavirus pandemic could be devastating for the world's migrants. https://www.weforum.org/agenda/2020/04/the-coronavirus-pandemic-could-be-devastating-for-the-worlds-refugees/ erişim: 4.10.2021

NTV(12.03.2020). *İnsanlık Tarihini Etkileyen 10 Pandemi*, https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/insanlik-tarihini-etkileyen-10-pandemi,IUMSBOR3OUeCevZRr3lJeQ/pg9MwdyFuEe_Xxzt_zc61A. Erişim: 4.10.2021

Nişanyan Sözlük. *Pandemi*, https://www.nisanyansozluk.com/kelime/pandemi, Erişim: 4.10.2021

Özcan, Z., K.(2021). Covıd-19 Salgını Ve Türkiye: Göç Yönetişimi Üzerindeki Etkileri, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi OPUS*, 17(Pandemi Özel Sayısı): 3808-3831. DOI: 10.26466/opus.883997

Parliamentary Assembly. *Basic Rights of Irregular Migrants 2006*. http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17456&lang=FR. Erişim: 6.10.2021

Paul, R.(2020). Europe's essential workers: Migration and pandemic politics in Central and Eastern Europe during COVID-19, *Wiley Policy Studies Organization*, Eur. Policy Anal. 2020, 6: 238–263. DOI: 10.1002/epa2.1105, www.wileyonlinelibrary.com/journal/epa2

Polat, Y. (2021). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikasına Tarihsel Bir Bakış. *Journal of Awareness*. 6(2), 145-160, DOI: https://doi.org/10.26809/joa.6.2.05

Sirkeci, İ., Yüceşahin, M., M.(2020). Göç ve Koronavirüs: Nüfus Hareketliliği Verileri Üzerinden KOVİD-19 Salgınının Analizi Çeviri, *Göç Dergisi*, 7(1): 9-34. www.gocdergisi.com.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu(GSS) (31.5.2006). *Resmi Gazete* Kanun No: 5510, Madde 60. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060616-1htm Erişim:7.10.2021

Sözcü Gazetesi(14.08.2021). *Yabancılar Üç Buçuk Yılda Türkiye'de 128 Bin Konut Satın Aldı*, Emre Deveci, https://www.sozcu.com.tr/2021/ekonomi/yabancilar-uc-bucuk-yilda-turkiyede-128-bin-konut-satin-aldi-6592929/amp/, Erişim: 10.10.2021.

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü(2020). *Covıd-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Genel Bilgiler, Epidemiyoloji ve Tanı*, Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı

T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu(20 Temmuz 2020). *COVID-19 Nedir?*, https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html. Erişim: 29.9.2021

T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu(20 Temmuz 2020). *Covid-19 Sözlüğü*, https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66507/s.html. Erişim: 1.10.2021

Taşbakan, Işıkgöz, M.(2019). Göç, Mülteciler ve Aşılama, *EKMUD*, https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.ekmud.org.tr/sunum/indir/1315-gocmenlerde-bagisiklama&ved=2ahUKEwiu3tGizsPzAhWRIYsKHWUIAmlQFnoECAQQAQ&usg=AOvVaw0eQ6v4rnjm4EkMFoygT_Ol sunum, Erişim: 4.10.2021

Tunçer, A., S.(2020). Göç Hareketlerinin Kentsel Mekânda İzlenmesi: Kırşehir Örneği. Yılmaz, V. ve Atmaca, Y. (eds). 1-34, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde, Bursa: Ekin Yayınevi.

TÜİK, *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*, https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109, Erişim: 01.03.2022

Türk Diyanet Vakfı (TDV) (2012a). *İslam Ansiklopedisi-Timur*, müellif: İsmail Aka, 41, 173-177, İstanbul, https://islamansiklopedisi.org.tr/timur Erişim: 6.10.2021

TÜBİTAK, *Covid-19 Data Portal Turkey*, https://covid19.tubitak.gov.tr/, Erişim: 28.02.2022

TSOY-32, *Türkiye Okuryazarlığı Ölçeği*, www.saglikokuryazarligi.org/turkiye-saglik-okuryazarligi-olcegi-32-tsoy-32/ Erişim: 10.10.2021

UNHCR Turkey(2019). Turkey: Key Facts and Figures (Issue: November). *UNHCR*. https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/01/73154.pdf

UNHCR(2021a). *Global Trends 2020 - Media Page*, https://www.unhcr.org/unhcr-global-trends-2020-media-page-60be2dd14. Erişim: 29.9.2021

UNHCR(2021b). *Operational Update January 2021: Turkey*. UNHCR. https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/02/UNHCR-Turkey-Operational-Update-January-2021.pdf Erişim: 5.10.2021

UNICEF. *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 1948*. https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html. Erişim: 6.10.2021

United Nations. (-). *Principles and Guidelines, Supported by Practical Guidance, on The Human Rights Protection of Migrants in Vulnerable Situations*. Geneva: Office of The United Nations High Commissioner for Human Rights. https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/PrinciplesAndGuidelines. Pdf. Erişim: 7.10.2021

United Nations(UN) (2020). *Everyone Included: Social Impact of COVID-19*. https://www.un.org/development/desa/dspd/everyone-included-covid-19.html Erişim: 5.10.2021

Vatansever, K.(2016). Sığınmacıların Kamplardaki Sorunları, Ergin, I. (ed.), Savaş, Göç ve Sağlık, 20-31 içinde. Ankara: *Türk Tabipleri Birliği Yayınları*, https://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacilar_rpr. Pdf.

WHO(2013). *Health literacy: The solid facts*. https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/healty-literacy.-the-solid-facts. Pdf. Erişim: 6.10.2021

WHO.(2019). *Promoting The Health of Refugees and Migrants: Draft Global Action Plan, 2019-2023*. [A72/25 Rev.1 (23.5.2019)]. World Health Organization 72nd World Health Assembly, https://www.who.int/publications/i/item/promoting-the-health-of-refugees-and-migrants-draft-global-action-plan-2019-2023 4.10.2021

Yasin, Y. (2016). Sağlık Hizmeti Veren Sivil Toplum Kuruluşları ve Sığınmacılar. Ergin, I. (ed.), Savaş, Göç ve Sağlık. ss 95-102 içinde. Ankara: *Türk Tabipleri Birliği Yayınları*. https://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacilar_rpr. Pdf

Yılmaz, V.(2019). "İç Göçün Nedenleri ve Değerlendirilmesi: Bitlis İli Örneği", *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), ss.1709-1735.

Yılmaz, V.(2020). Suriyeli Göçmenlerin Yaşam Memnuniyetlerinin Malatya İli Özelinde Araştırılması, Yılmaz, V. ve Atmaca, Y. (eds). 35-64, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde, Bursa: Ekin Yayınevi.

Yılmaz, V., Taner, M.(2020). Türkiye'de Göç ve Kentleşme Üzerine Bir Değerlendirme, Şahin, T., G.(ed.). *2. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu(USVES) Tam Metin Kitabı*, 83-92 içinde, Elazığ: Asos Yayınevi www.usves.com.tr, Erişim: 01.03.2022

Yılmaz, V., Telsaç, C.(2021). "Göç Olgusu ve Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Kentlerdeki Sayısal Durumu", Arslan, E.(Ed.). *Bölgesel Gelişmeler Işığında Uluslararası Göç ve Türkiye*, 31-55 içinde, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler

Zencirkıran, M.(2020). *Sosyoloji*, Bursa: Dora

TÜRKİYE EKSENİNDE GÖÇMENLERE YÖNELİK ALINAN TEDBİRLERDE DOĞU BATI MUKAYESESİ

THE EAST-WEST COMPARISON IN THE MEASURES TAKEN AGAINST MIGRANTS IN THE CONTEXT OF TURKEY

Doç. Dr. Vedat YILMAZ

Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Malatya, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-4624-9824

Dokt. Ozan GERÇEKER

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Van, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-5083-9259

ÖZET

Göç olgusu bugün çeşitli şekillerde ve farklı mekânlar arasında gerçekleşen bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreç literatürde iç ve dış veya düzenli ve düzensiz göç olarak farklı şekilde ifade edilmesine rağmen genellikle Doğu'dan Batı'ya doğru gerçekleşen akımların yönelimi olarak yer edinmektedir. Bu durum ekonomik gelişme başta olmak üzere daha iyi yaşam koşullarının Batı'da olduğu algısıyla ilgilidir. Dolayısıyla burada aynı zamanda bir mücadele söz konusudur. Diğer bir ifadeyle çatışan medeniyetler konumlarını, birbirlerine üstünlük kurma iddiasıyla rekabete giren kültürlerin ilişkisi üzerinden açıklama ihtiyacı duymuştur. Öte yandan genel bir izlenime göre göçmenlere karşı alınan tedbirler de genellikle Doğu'dan gelen tehdit algısına yönelik bir tavır almakla ilişkilidir. Çünkü üstünlük kurulduğu üzerinde genel bir kanı oluştuğu andan itibaren bir kültür alanı diğerinden geleni hor görmeye başlamaktadır. Dün bunu Avrupa'dan gelenlere Doğu yaparken bugün Batı aynı tutumlar içerisindedir. Burada Doğu sınırı, sorun yaşayan insanların bu sorunlarından kaçmak için ilk vardığı yerde bitmektedir. Böylece Batı sınırı kimisi için kendi ülkesinde başlar kimisi için komşu ülkede başlar ve kimisi için de okyanus ötesindedir. Bununla birlikte sınırlara hendek kazmak, duvar örmek, mayın döşemek, dikenli tel çekmek, teknolojik önlemler almak ve askeri yığınaklar yapmak gibi önlemler uluslararası alanda ülkeler için onları Doğu veya Batı'da konumlandırma girişimi olarak görülmektedir. Bu çalışmada ise farklı kıtaların, kültürlerin ve medeniyetlerin eşiğinde bulunan ve bir sınır konumunu yansıtan Türkiye'nin göç akınlarına karşı aldığı tedbirler değerlendirilmiştir. Genel olarak ise Asya ve Orta Doğu ülkelerinden gelenler ile Akdeniz ve Ege sınırındaki alınan önlemler bağlamında Türkiye'nin Doğu-Batı konumu üzerinden bir analizi yapılmaya çalışılmıştır. Bu noktada nitel bir çalışma kapsamında literatür taramasının yapıldığı bir yöntem uygulanmıştır. Ayrıca bu çalışmada eleştirel bir yaklaşım ile literatürel bir değerlendirme ve analiz yöntemiyle bir yaklaşım sergilenmiştir. Elde edilen bulgular kapsamında sınırlarda alınan önlemlerin kayıt dışı göçü tam olarak engelleyemediği görülmüştür. Bunun yanında Doğu ve Batı arasında bir köprü vazifesi gören Türkiye'nin hangisine ait olduğu sınırlarda alınan tedbirlere göre siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal ve psikolojik açıdan farklı yorumlar ile değerlendirilebileceği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğu-Batı Kavramları, Göç, Göçe Karşı Tedbirler

ABSTRACT

Today, the phenomenon of migration emerges as a action that takes place in various ways and between different places. Although this process is expressed differently in the literature as internal and external or regular and irregular migration, it generally takes place as the direction of flows from the East to the West. This is related to the perception that better living conditions, especially economic development,

are in the West. Therefore, there is also a struggle here. In other words, the conflicting civilizations felt the need to explain their position through the relationship of cultures competing with each other with the claim of superiority to each other. On the other hand, according to a general impression, the measures taken against immigrants are generally related to taking an attitude towards the threat perception coming from the East. Because as soon as a general opinion is formed on the establishment of superiority, one cultural area begins to despise those who come from the other. Yesterday, the East did this to those who came from Europe, but today the West has the same attitudes. Here, the Eastern border ends where people who have problems first arrive to escape from their problems. Thus, the western border begins for some in their own country, for some in the neighboring country, and for some it is beyond the ocean. However, measures such as digging trenches, building walls, laying mines, pulling barbed wire, taking technological measures and making military build-ups on the borders are seen as an attempt to position them in the East or West for countries in the international arena. In this study, the measures taken by Turkey, which is on the verge of different continents, cultures and civilizations and reflecting a border position, are evaluated. In general, an analysis has been made on the East-West position of Turkey in the context of the measures taken on the Mediterranean and Aegean borders, as well as those coming from Asian and Middle Eastern countries. At this point, a method of literature review was applied within the scope of a qualitative study. In addition, in this study, an approach with a critical approach and a literary evaluation and analysis method was exhibited. Within the scope of the findings, it was seen that the measures taken at the borders could not completely prevent unregistered migration. In addition, it is seen that Turkey, which acts as a bridge between the East and the West, can be evaluated with different interpretations in terms of political, economic, cultural, social and psychological, depending on the measures taken at the borders.

Keywords: East-West Concepts, Migration, Measures Against Migration

GİRİŞ

Göç toplumsal hayattaki tüm paydaşlar üzerinde kültürel etkileri bulunan bir olgudur. Yani göç eden gruplar hem etkilenen hem de etkileyen bir unsur olarak kültürel bir taşıyıcıdır. Bu taşınan kültür doğal olarak karşılaştığı kültürden de etkilenmektedir. Bu doğrultuda Kemal Karpat göç için "Farklı fiziksel yapıya, dine, kültüre ve dile sahip toplulukları karşı karşıya getiren ve bunun yanında bu toplulukların bir arada yaşayıp etkileşime girmelerine neden olan en güçlü unsur" tanımında bulunmuştur(Karpat, 2010: 9). Buna karşın çoğu kez beklentinin dışında sonuçlarla karşılaşılsa da göç sonucunda göçmenlerden uyum ve uzlaşı hususunda tamamen gönüllü olması istenmektedir. Bunun yanında göçün yoğun olduğu muhitlerde kültürel etkiler aksi yönde bir etkiye yol açarak oradaki yerleşik halkın yabancılaşması sonucunu da doğuran postmodern yönelimli bir hal alabilmektedir(Tunçer, 2020: 12). Dolayısıyla yönetimler böylesi bir süreçten en az zararla ve en fazla faydayla çıkmak adına yerelde ve uluslararası düzende göçe karşı işbirliğine dayalı politikalar belirlemekte ve önlemler almaktadır(Uzun, 2020: 261). Geliştirilen bu politikalar ve ülkelerin uluslararası sistemde gösterdikleri tavırlar Doğu ve Batı perspektifinden değerlendirilmeye uygun bir konu olarak kabul edilebilirdir. Nihayetinde genel olarak "duvar politikaları" olarak anılan önlemler öteki kimliğe karşı alınan önlemler olarak kültürel bir sınır belirleme amacı da taşımaktadır. Örneğin, Türkiye bir ara "açık kapı politikası" izlerken göçmenleri öteki kimlik olarak tanımlamayı reddetmiş ve din, soy bağı gibi etmenler başta olmak üzere birçok ortak hususu ön plana çıkarmıştır. Ancak kültürün ekonomi, ırk aidiyeti, dil, beraber yaşama alışkanlığı gibi etmenlere de bağlı olduğu görülmüş ve terör tehdidiyle beraber bu politikadan vazgeçmesi söz konusu olmuştur. Göç politikalarına dair ayrıca Avrupa'dan sınır güvenliğinin arttırılması yönünde ve göçmenlerin Avrupa'ya gönderilmemesi karşılığında Geri Kabul Anlaşmaları ve maddi teşvik paketleri gibi talepler gelmiştir. Bu minvalde Avrupa Birliği güvenliğe bağlı siyaset üretmek adına güvenlik nosyonunu ön plana çıkarırken, ulusüstü vatandaşlık girişimlerini de kozmopolit politika üretimine dayandırarak farklı bir izlenim sunmuştur(Gerçeker, 2021: 149; https://multeciler.org.tr; BBC(1)). Böylece ülkelerin sınır çizgilerinin ve gümrük önlemlerinin yanı sıra duvar politikaları yeni bir bölünme doğurmuştur. Bu bölünme sınırlarının nereden başladığı kesin olarak belirlenemeyen Doğu ile Batı arasındaki sınırı belirlemek adına somut birer adım olarak

düşünülmektedir. Ancak bu durumun ne kadar geçerli olduğunu Türkiye'yi esas alarak uygulanan tedbirler aracılığıyla incelemek mümkün görülmektedir.

2011 ve sonrası dönemde meydana gelen göç akınları son zamanlarda alınan tedbirlerde belirleyici etkide olmuştur. Orta Doğu'daki adına Arap Baharı verilen iç savaş süreçleri ise bu göç sürecinde en büyük role sahiptir. Dolayısıyla bu göç akınlarına Türkiye'nin uyguladığı politikalar çerçevesinde çeşitli tedbirler alınmıştır. Öte yandan Avrupa Birliği'nin(AB) komşusu olan Türkiye de kendisine yönelik sınır önlemleriyle karşılaşmaktadır. Bu tedbirler ışığında Türkiye adına Doğu Batı arasındaki soyut sınırın somut verilerinin irdelenme fırsatı doğmuştur. Tüm bu çerçevede nitel veriler bir araya getirilerek literatüre dayalı kaynaklar üzerinden bir çalışma yürütülmüştür. Çalışmada böylece eleştirel bir yaklaşım ile literatürel bir değerlendirme ve analiz yöntemiyle tarihi-yapısal bir değerlendirme yapılmıştır.

Literatür incelendiğinde Doğu-Batı kavramları üzerine farklı çalışma alanları gözlemlenmiştir. Bunlardan bazıları çalışmalarda göçün gerçekleşme sebeplerini ortaya koyduktan sonra Batı'nın tercih edilme sebepleri ön plana almıştır(Abadan-Unat,2002; Yılmaz, A., 2014; Parlak, 2017). Yine oryantalist bakış açısının öne çıkarıldığı bazı çalışmalar da olmuştur(Said, 1982; Keyman, 2002; Akkaya, 2019). Kimi diğer çalışmalar ise ulusal sınırlar bağlamında meseleyi ele alanlardan oluşmuştur(Karpat, 2010; İçduygu ve Aksel, 2012; İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014; Yılmaz, 2019; Avaner ve Ocaklı, 2021). Bu çalışmada ise herhangi bir işbirliğine dayalı olup olmadığına bakılmaksızın Türkiye'de alınan tedbirlerin coğrafi açıdan batıda bulunan emsallerinin benzerliklerine ve farklılıklarına göre Doğu-Batı analizi çerçevesinde duvar politikalarını yeniden ele alınması söz konusudur. Böylece Doğu-Batı arasındaki soyut ve öznel sınır göçmenler üzerinden okunmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak bulgular duvar politikalarının tümüyle kayıt dışı göçü engelleyemeyeceğini göstermektedir. Ayrıca Doğu ve Batı ülkeleri arasında yer alan Türkiye, sınırlarda alınan tedbirlere bakılarak siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal ve psikolojik açıdan farklı zamanlarda Doğulu veya Batılı olarak yorumlanabilmektedir. Keza insani değerleri önceleyen tedbirleri alma konusunda Batı'ya ait görülen ülkelerin sorunlarını para ile çözebileceğini düşünmesi çağdaş bir medeniyet düşüncesine ters bir yaklaşım olarak görülmektedir. Öyle ki öteki kimlikle kendi kimliğinin benzerlikleri ile onun sayesinde kendi kimliğinin değerini anlamayan her topluluk uygarlığın bir bütün olarak yansıdığını göz ardı etmiş bulunmaktadır.

1 DOĞU NEREDE BİTİYOR BATI NEREDE BAŞLIYOR?

Güneşin doğduğu yöne atfen coğrafi bir adlandırma olarak Doğu (Şark) kavramı Batının ötekisi olarak Yakın, Orta ve Uzak ön adlarıyla da kullanılmaktadır. Politik anlamda ise "Doğu Dünyası" veya "Doğu Medeniyeti", Avrupa'ya göre doğuda konumlanan ve kapsadığı çeşitli kültürel, sosyal ve felsefi değerler sisteminin yeniden tanımlama girişimidir. Batı (Garp) ise günbatımından hareketle batmak fiil kökünden türetilmiş bir ifadedir. Güneşin battığı yöndeki ülkeler bölgesi olarak anılmaktadır. Genelde ise siyasi anlamda kullanılan Avrupa ve Amerika uygarlıkları bu çerçevede kullanılmaktadır. Batı kavramı aynı zamanda "Soğuk Savaş dönemindeki Batı Bloku olan Avrupa'daki ve Kuzey Amerika'daki komünist olmayan ülkelerin" izahında da kullanılmıştır. Kökenleri ise çoğu zaman "göç veya sömürgecilik yoluyla ihraç edilen kültürel ve felsefi Avrupa mirasına" dayanmaktadır. Bu miras "Yahudi-Hristiyan dinini, modern çağda ise liberalizm tarafından şekillenen klasik Yunan ve Roma öğretilerini" kapsamaktadır. Soğuk Savaş sonrası Batılı devletler olarak anılan güçlerin siyasi ve diğer alanlardaki ayrılıkları bu coğrafi kısıtlamayı sorgulanır hale getirmiştir(Heywood, 2013a: 56). Doğu kimi zaman Şark, kimi zaman Maşrık olarak; Batı kimi zaman Garp, kimi zaman Mağrip olarak adlandırılmıştır. Örneğin, Oğuz boyunun sultanı Selçuk Bey'in torunu Tuğrul Bey, Abbasî halifesini Fatımilerden 1060'da Bağdat'a yaptığı sefer ile kurtardıktan sonra halife tarafından "Malikul-Meşrik ve Mağrip (Doğu'nun *ve* Batı'nın Sultanı)" olarak şereflendirilmiştir(Özdemir, 2008: 326, 330). Burada dikkat çeken husus ise Doğu'nun sultanının her halükarda Batı'nın da sultanı olmasıdır. Bunun için Batı'dan icazet almaya gerek görülmemiştir. Çünkü karanlığın içinde kifayetsiz bir Batı, İslam dünyası için bu unvanları teslim edecek kapasitede görülmemektedir.

Coğrafyanın nereden başlayıp nerede bittiği "zihniyete" dayalı bir algıdan beslenmektedir. Bu yüzden kimlik algısı veya çatışması Batılı ve Doğulu zihniyetlerin müsebbibidir. Öyle ki "dünyanın en doğusunda yer alan Avustralya, İspanya'dan daha Batılı kabul edilmektedir". Yine İsrail Orta Doğu'da bulunan ancak Avrupa'daki futbol organizasyonlarına kabul gören bir ülkedir. Bu noktada Doğulu veya Batılı olmanın bir başka etkeni tarihsel süreçtir. Bu tarihsel süreç içerisinde ayrıca sahiplenme algısı vardır. Bu sebeple "Endülüs'ten olmalarına karşın İbn Rüşd Batılı, İbn Arabi Doğulu olarak" kabul edilmektedir(Poyraz, 2006).

Birer medeniyet tasviri olarak bu yön kavramsallaşması iki genel başlık altında yer almaktadır: Oksidentalizm ve Oryantalizm. Bu kavramlar kültürel çatı altında tarihsel, sosyo-ekonomik, coğrafi, siyasi ve dini bakış açılarıyla ötekine dair medeniyet ölçütleri içeren ve aynı zamanda öteki kimliğine göre kendini tanımlayan yorumlar barındırmaktadır. Ayrıca bu medeniyetlerden etkililik ve etkinlik bakımından üstün olan tarafın diğerini de tanımlama girişimi daha fazla olmaktadır. Öyle ki vaktiyle Batı'yı da kendi tanımlayan Doğu, bugün kendini yeri geldiğinde Batının bakış açısıyla tanımlamaktadır. Öte yandan bir başka dönem Doğu'da modernleşme kavramı Batılılaşma ile anılan bir unsur olmuştur(Lewis, 2007: 125-127). Öte yandan Japonya, Rusya, İsrail gibi yeri gelince Batılı addedilen ülkelerin Doğu kültüründen beslendiği yönünde genel bir kanı da söz konusudur. Ayrıca uygarlığı canlı tutan ve tanımlanması, tanınması ve taşınması sürecinde etkili olan kolektif kimlik unsurlarından aile, kamu kurumları ve diğer sosyal iletişim ağları da önem arz etmektedir. Bu durum göçmen karşıtlığı başta olmak üzere birçok konuda bireysel tavırlardan devletlerin aldığı politikalara kadar yönlendirici etkiye sahiptir.

Oksidentalizm ya da diğer adıyla Garbiyatçılık, Batı'nın özellikle "Reform" ve "Aydınlanma" ile harmanlanan kültürel ve siyasal mirasını kabul etmeyerek Batı karşıtı bir tutum sergilemektedir. Batı toplumunun "bireycilikle, sekülerlikle ve göreceliliğiyle etkilenen açgözlü ve materyalist örgütlü medeniyetine" tepki gösteren Oksidentalist bakış açısı kendisini organik bir "birlik, ahlaki kesinlik, siyasal ve ruhani bir yenilik fırsatı" olarak addetmektedir. İlk kez 1800'lü yılların başında Almanya'daki karşı-Aydınlanma düşünürleri tarafından ortaya atılmıştır. İki savaş arasındaki dönemde Avrupa'da faşizmin ve Japonya'nın emperyalist yayılımın artmasında etkili görülen bir yaklaşım olmuştur. Günümüzdeki "İslam veya Müslüman sorunu" olarak işlenen politika süreci de Batı adına oksidentalist yaklaşımın ürünü kabul edilmektedir(Heywood, 2013a: 248-250). Oksidentalizm genellikle Avrupa'yı, Amerika'yı ve Avustralya'yı kapsayan Batı eleştirisinde kullanılan ifadelerin adresidir ve küreselleşme türevi bir olgu olarak görülmektedir.

Oryantalizm nam-ı diğer Şarkiyatçılık ise bir post-kolonyalist yaklaşımın ürünü olan ve Edward Said(1982) ile özdeşleşmiş bir yaklaşımdır. Batı'nın bilhassa Orient(Doğu) üzerindeki kültürel ve siyasal hegemonyasının, Batı-dışı halk ve kültürler üzerindeki küçük düşürücü tavır ve tutumlarıyla ön plana çıktığı bu yaklaşımda önemli bir karşı duruş sergilenmektedir. Oryantalizm, söylemler üzerinden kendini merkeze alan Batı medeniyetinin kendi içindeki farklı kültürlere de sömürü girişimi olarak düşünülmektedir(Heywood, 2013a: 109,110). Netice itibariyle oryantalizm, "ötekileştirmenin unsurları olan biz-onlar ayrımının inşasında siyasi-kültürel alanda bulunduğunu iddia eden Batı'nın belirli bir coğrafyaya sıkıştırılamayan Doğu" üzerinde başvurduğu yöntemlerdendir(Akkaya, 2019: 365). Oryantalizm, Orta Doğu, Asya ve Kuzey Afrika toplumlarına atfen kullanılan bir terimdir ve Batı'dan geri kalan Doğunun himaye edilmesi gerekliliğinden yakınmaktadır.

2 DOĞULU GÖÇMEN BATILI EV SAHİBİ

Olgulara kimliğini kazandıran olaylardır. Göç ise öteki kimliğe karşı tavır ve tutumların sergilendiği davranışları gözlemlemeye yarayan en somut olgulardan biridir. Türk Dil Kurumuna (TDK) göre günümüzde dünya çapında bir insani kriz halini almış olan göç kavramı "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak tanımlanmıştır(Türk Dil Kurumu, "Göç"). Ayrıca "göç, fiziksel hareketlilik ile birlikte pisiko-sosyal ve sosyo-ekonomik değişimleri de beraberinde getiren bir yapılanma ya da farklılaşma süreci olarak ifade edilebilir. Bu süreçte, göç eden kişi ve göç edilen yerleşim yeri etkin ve edilgen duruma düşebilmektedir"(Yılmaz ve Taner, 2020: 85).

Göç, kentleşmeden uygarlığın yeniden inşasına değin belirleyici en güçlü olgulardan biridir. Ayrıca aynı uygarlıklar döneminde göç veren yerlerin geri kalmışlığıyla karşılaşmak da mümkün olabilmektedir(Yılmaz, 2019: 1711; Belli, 2020: 169-174). Türkiye ise geçmişten beri çeşitli nedenlerle hem alarak hem vererek bu göç akınlarının belirleyici etkilerine haiz topraklara sahip bir ülkedir. Doğal olarak kültürel, siyasal, ekonomik, sosyal, dini, psikolojik, hukuki ve birçok etkisi bulunan göçlere karşı diğer ülkeler gibi Türkiye de politika üretmek ve yasal zeminde tedbirler almak durumunda kalmıştır. Bunu yaparken de Avrupa Birliği ve diğer gelişmiş Batı ülkeleriyle uluslararası tedbirlerde ortaklıklar kurmaktadır. Bu doğrultuda ortaya konulan göç mevzuatları ve müktesebat tedbirleri bazen ulusal bazen de uluslararası nitelikte olmaktadır. Örneğin, Türkiye "1951 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nin" kapsamını genişleten "1967 New York Protokolü'ne" 1968 yılında katılırken coğrafi sınırlama şerhi bırakmıştır. Buna göre Avrupa Konseyi ülkelerinin dışından gelip Türkiye'ye sığınanlar mülteci statüsü alamamaktadır. Bunun yerine "şartlı mülteci" yasal tanımını getirilmiştir. Bugün Suriyeliler ise "geçici koruma statüsü" ile tanımlanmış ve ne mülteci ne de şartlı mülteci statüsüne girememiştir(Uluslararası Af Örgütü, 2016; İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014). Avrupa Birliği de "Geri Kabul Anlaşmaları" başta olmak üzere benzer tedbirleri almaktadır. Türkiye 1 Ekim 2014'te yürürlüğe giren "Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma" kapsamında bu işbirliğine dâhil olmuştur(Resmi Gazete, 2 Ağustos 2014, karar sayısı: 2014/6652, sayı: 29076). Bu bağlamda uygulanan yasal ve teknolojik önlemler bugünkü duvar politikalarının isimlendirilmesinin temelini işaret etmektedir. Nitekim ülkelerin uyguladığı göçmen politikaları, tarihleri, kültürel kodları, konjonktürel konumları, sosyo-ekonomik ve politik koşullarıyla belirleniyor olsa da esasen "engellemek, uyum beklemek, yararlanmak" gibi öncelikleri barındırmaktadır. Ayrıca göçmenlere yönelik yürütülen tedbirlerin tamamı öncelikle bir "ret" psikolojisinden türemektedir(Tunçer, 2020: 9). Bu durum popülist politikalar tarafından körüklenen bir süreçle birleştirilince tehlikeli bir boyut da alabilmektedir. Türkiye'nin son dönemlerde göç politikalarını etkileyen olaylara bakıldığında ise "1989 Bulgaristan Türklerinin göç süreci ve açık kapı politikası", "1991'de Irak'ın kuzeyinden Türkiye'ye olan göç akını ve sıkı tedbirlerin uygulandığı göç politikası" ve "2011 tarihinde Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göç akını ve bu süreçte önce 'açık kapı' sonra ise 'geçici koruma' politikalarının yer aldığı düzenleme dönemleri" öne çıkmaktadır(Aktaran Kaypak, Bimay ve Yılmaz, 2017: 1183).

2011 yılı Arap Baharı adı verilen Orta Doğu'daki toplumsal hareketin iç savaşlar, mezhep çatışmaları ve ardından gelen yoğun göçlere yol açmıştır. Bu göç akınları sadece Suriye ile sınırlı kalmamış ve uygulanan göç politikalarına rağmen Afganistan, İran, Irak ve birçok coğrafyadan da çeşitli sebeplerle devam etmiştir. Bu bağlamda 2011 ve sonrası dikkat çeken düzenlemeler "İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı" çerçevesinde geliştirilmiştir. Ayrıca 2013 yılı itibarıyla "6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" çıkarılmış bu kapsamda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurularak yasal ve kurumsal tedbirler düzene sokulmuştur. 2018 yılında ise "Göç Politikaları Kurulu", 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Göç Kurulu" adıyla yeniden tertip edilmiştir(Avaner ve Ocaklı; 2021: 2,3).

En son 2019 yılında yayımlanan Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) "Uluslararası Göç İstatistikleri" verilerine bakıldığında ise yurt dışından Türkiye'ye 677 binin üzerinde göç gerçekleşmiş ve bunun 578 bin 488'i yabancı uyruklulardan meydana gelmiştir. Türkiye'den yurt dışına giden 330 bin 289 kişi arasından ise 245 bin 426'sı yabancı kökenli insanlardan oluşmuştur. Gelen göçün sırasıyla ilk beşinde Irak, Türkmenistan, Afganistan, Suriye ve İran vatandaşları; giden göçün sırasıyla ilk beşinde ise Irak, İran, Afganistan, Azerbaycan ve Türkmenistan uyruklular yer almıştır(TÜİK, 2019). Düzensiz göçmenlere bakıldığında ise 2021 ve 2022'nin 10 Mart tarihine kadar toplam 199,482 kaçak göçmen ülkeye girerken yakalanmıştır. Burada da ilk beşte sırasıyla Afganistan, Suriye, Pakistan, Filistin ve Türkmenistan uyruklu insanlar yer almıştır(Göç İdaresi Başkanlığı[GİB], 2022a). Son olarak 2014'ten 2021 sonuna kadar Suriyelilerin "üçüncü ülkelere yeniden yerleştirilmesi" kapsamında Avrupa'ya 18,463 Suriyeli gönderilmiştir. "Birebir Formülü" kapsamında ise 2022 Mart ayı itibariyle Avrupa sınırlarında yakalanıp Türkiye'ye gönderilen her kayıt dışı Suriyeli göçmen karşılığında Avrupa'ya 32,472 Suriye vatandaşı gönderilmiştir(Göç İdaresi Başkanlığı[GİB], 2022b). Bu durum göç akınlarının doğudan batıya olacak şekilde yoğunlaştığının göstergelerinden biridir. Elbette burada Batı'nın rolü de oldukça fazladır.

3 DUVARLAR ÜZERİNDEN DOĞU BATI ANALİZİ

Alınan önlemler aracılığıyla bir Doğu-Batı analizi ortaya konulduğunda aynı zamanda uluslararası antlaşmaların da hangi kültürel değerlerden beslendiği ve diğer tüm ülkeleri ne ölçüde kendi bakış açısına maruz bıraktığı anlaşılabilmektedir. Bu doğrultuda Avrupa sınırlarımızın düzensiz göç akınlarına yönelik tedbirleri önem arz etmektedir.

Avrupa Birliği'nde 2010-2014 ve 2015-2020 arasında uygulanan "Stockholm Programı" kapsamında "AB içerisinde göç ve sığınma konuları bir tanım sürecine alınarak bir çeşit AB dış politikası" belirlenmiştir. Programda "Geri Kabul Antlaşmaları ve Bölgesel Koruma Programları, yasadışı göçe karşı insani tavırlarla ve daha yüksek başarı oranıyla mücadele etmek gibi hedefler" ortaya konuşmuştur. Aynı zamanda "güvenlik politikaları ile yasadışı göçü engelleyecek ortak politika belirleme amacı" güdülmüştür. Bu bağlamda "yasadışı göçe karşı teknolojik araçlarla sınır güvenliği almanın" yolları aranmıştır. Hukuki anlamda ise AB göç politikası adına "ilki 2006 yılında çıkarılan 2013 ve 2016'da revize edilen Schengen Sınır Tüzüğü(SST) kapsamında Birliğin dış sınırlarında bulunan gözlem noktalarının düzenlemesi" planlanmıştır. Bu bağlamda "sınır hattında izlemeye alınacak insanlar, buralardan geçişlerde dikkat edilecek hususlar, üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik kabul veya ret kıstasları, sınırdaki görevlilerin yetki alanları ve yeterlilik seviyelerini, üye devletlerin arasındaki iletişim ve işbirliğini" düzenleyen uygulamalar geliştirilmiştir. STT kapsamında 2013 yılı itibariyle uygulanan "Schengen Bilgi Sistemi II (SIS II)" ile "kimlik verilerinin kayıt altına alınarak dışarıdan gelen bireylerin Birlik sınırlarından geçişleri daha tedbirli ve güvenli hale getirilmeye"çalışılmıştır. 2013 yılındaki "Dış Sınırlar Fonu'nun (EBF)" kurulmasıyla "sınır güvenliğinin ekonomik zemini" teşkil edilmiştir. Kurumsal işbirliği bağlamında "FRONTEX"in de 2016 yılından beri "Avrupa Ajansı" olan adı "Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı" olarak güncellenmiştir. Bu kapsamda istatistiki veriler tutarak ve analizler yaparak göç, insan kaçakçılığı gibi meselelerde işbirliği içindeki devletlerle ortak tatbikat ve operasyonlar yerine getirilmektedir. Türkiye de bu bağlamda 2020-2022 döneminde FORONTEX ile işbirliği içindedir(İller İdaresi Genel Müdürlüğü). Öte yandan "iltica ve mülteci yönetiminde daha etkili işlevler üstlenmek amacıyla ayrıca Dublin III Yönetmeliği, Eurodac Yönetmeliği, Kabul Koşulları Direktifi, Sığınma Talepleri Prosedürleri ve Nitelik Kazandırma Direktifi gibi yasal politika araçları belirlenmiştir". Bunlardan Dublin III yönetmeliği "üye ülkelerden hiçbiri göçmenin kayıt altına alınmasında sorumluluk almadığında, diğer ülkelere de gönderilmesinin önüne geçmeyi" getirmektedir. Böylece "göçmeni ilk karşılayan ülke o kişiyi kayıt altına almalı, ihtiyaçlarını karşılamalı ve eğer mülteciliği kabul edilirse Birlik içindeki pay edilişe göre diğer ülkelere göndermelidir". Ancak bu sınır ülkesine ciddi bir maddi yük getirmektedir. Keza 2011 yılında belirlenen, "Nitelik Kazandırma Direktifi" kapsamında vatansız kişilerin de tüm AB ülkelerinde geçerli bir tanımını gerekli kılınmıştır. Mavi Kart temini de bu bağlamda sağlanmaktadır. Bu durumun yansıması bugün AB sınırında bulunan ülkelerin kayıt dışı göç gelenlere yönelik gösterdiği tepkilerde net bir şekilde görülebilmektedir. Son olarak "Mare Nostrum", "Triton operasyonları", "EUNAVFOR MED(EU Naval Force Meditteranean- AB Akdeniz Deniz Gücü)" kapsamındaki "Sophia Operasyonu" gibi deniz operasyonları ise "Akdeniz ve Ege'de hayatını kaybeden kaçak göçmenlerden sonra bu göçlerden caydırmak eğer göç gerçekleşmiş durumda ise durdurmak ve gerekli tedbirleri almak" üzere uygulamaya konulmuştur(Gerçeker, 2019: 200-207; Parlak, 2017: 286-288).

Uygulamada ise Avrupa sınırı sürekli kayıt dışı göç ile meşguldür. Bulunduğu ülkeyi zorunlu ya da isteğe bağlı olarak terk eden göçmen, mülteci, sığınmacı statüsündeki insanlardan düzenli göç edenlerin de yasal sınırlamaların dışına çıkarak kaçak konumuna düşmesiyle bu kayıt dışı göç akımlarının gerçekleşmesi söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda Türkiye sınırında uygulanmak üzere 29 Kasım 2015 itibariyle "Türkiye-AB Eylem Planı" belirlenmiştir. Esasen göçe karşı ortak bir eylem planı belirleyen bu girişimde üç ana başlık üzerinde uzlaşılmıştır. Bunlar, "gelişen kitlesel göçlerin temel nedenini anlamak, Türkiye'de bulunan göçmenleri ve Türk halkını maddi sıkıntıya düşmemeleri adına desteklemek ve Türkiye ile sınır işbirliğini güçlendirerek Avrupa'ya düzensiz göçün önüne geçmeyi" hedefleyen girişimlerdir. Bu bağlamda "göçün sebebini araştırmak, göçü geçiş ülkesinde tutmak için yasal düzenlemeler yaptırmak ve ekonomik fon desteği sunmak ayrıca göçmenleri ülkelerine güvenli bir şekilde göndermek" üzerine bir süreç tasarlanmıştır(European Commission, 2015, EU-Turkey Joint Action Plan; Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2016, Mülteci Krizinin Yönetimi; Gerçeker, 2019: 207,208). Bu durum kapsamlı bir savunma sistemi kurmayı da beraberinde getirmiş Avrupa'nın kendi

ordusunun kurulmasının yolu büyük oranda düzensiz göç vesilesiyle açılmıştır. Bu doğrultuda 2017 Avrupa Konseyi bildirisinde kararlaştırılan, "Yapılandırılmış Daimi İşbirliği (PESCO); Avrupa Savunma Endüstriyel Kalkınma Programı (EDIDP) ve Eşgüdümlü Yıllık Savunma Tetkiki (CARD)" koordineli olacak biçimde uygulamaya alınmıştır(Avrupa Birliği Konseyi, 19 Ekim 2017).

Kurumsal teorinin yanında pratikte ise düzensiz göçmenlerle mücadele daha sert geçmektedir. Bunun dayanağı olarak Avrupa adına iki temel kavram öne çıkmaktadır. Bu iki kavram göç politikalarına etki eden Mitteleuropa(Orta Avrupa) ve Kale Avrupası(Fortrees Europa)/Duvar Politikası anlayışıdır. Mitteleuropa, 20. yüzyıl Orta Avrupa'sında Almanların ve Pan-Germen hareketinin siyasi ve coğrafi bir sonucudur. Alman yayılmacılığını içeren bu kavram "Ostpolitik(Doğu Politikası)", "Drang Nach Osten (Doğu Yayılmacılığı)" gibi terimlerle de ilişkilidir. Mitteleuropa, Pan-Avrupacılığın öteki yüzünü temsil etmektedir. Doğal olarak özellikle milliyetçi tavırlarla örülü karşı tezler içeren politikaları desteklemektedir. Nitekim Mitteleuropa politik kültürü, eski düzene ait en köklü miras olarak anlaşılmaktadır. Öte yandan Avusturyalı Marksist Karl Renner ise Mitteleuropa için ekonomik bir tanımlama yaparak sınırlarını İran'a kadar götürdüğü "mega-ekonomik" bir yapıyı işaret etmiştir(Delanty, 2013: 215-234). Bu durum Avrupa içinde aşırı milliyetçi mirasın müsebbibi görülebilir. Diğer kavram olan Kale Avrupası(Fortrees Europa)/Duvar Politikası ise son çeyrek asrın ürünüdür. Ancak temeli ulus devlet oluşumuyla eşgüdümlüdür(Delanty, 2013: 77-78). Avrupa Birliği'nin aldığı sınır güvenlik önlemleri, bütçe ayırdığı fonlar, teknoloji destekli göçmen püskürtme araçları, politikalarına ortak ettiği üçüncü ülkeler Kale Avrupa'sının Duvar Politikalarının birer parçasıdır(Uluslararası Af Örgütü, 2014: 5-36). Küreselleşmenin arttırdığı göç akınları ile beraber etnik köken ve milli kimlik sorunları da körüklenmiştir.

Türkiye'nin batı sınırında alınan önlemlerden biri olan ve 2021'de tamamlanan "Edirne sınırındaki, Meriç Nehri hattında, Yunanistan'ın 40 kilometrelik elektronik çelik duvar" inşa etmesidir. Bu durum özellikle Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçmek isteyen Afganistan vatandaşları için alınmış bir önlem olarak duyurulmuştur. Burada Türkiye'nin göçmenlere yönelik 2020 Mart ayında bir süreliğine açık kapı politikasına geri dönmesi etkili olmuştur. Bu girişimde ayrıca "İnsansız Hava Araçları(İHA) ve yaklaşık dört yüz polis" sınıra takviye edilmiştir. En şiddetli tedbir ise "ses topu" adı verilen ve göçmenleri yüksek sesle uzaklaştırmayı deneyen bir çeşit işkence aracı olmuştur(BBC(2)). 2021'de ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan'ın Edirne sınırında bulunan Dedeağaç kentine askeri üs ve tatbikat yapmak adına askeri yığılma yaptığı da gerçekleşmiştir. Bu durum siyasal açıdan Rusya'ya yakınlaşan Türkiye'ye karşı Batı'nın bir anlamda tepkisi şeklinde yorumlanmıştır(DW(1)). 2016 ve sonrasında ise Suriye krizi ile artan göç dalgalarına karşı duvar politikaları Birliğin politikası haline getirilmiştir(TRTHABER).

Bu noktada sınırlarda alınan tedbirlerin bazen siyasal nitelikte alındığı görülmektedir. Öte yandan sınır güvenliği konusunda olması gerekenden daha fazla tedbirin alınması tarihsel geçmişiyle birlikte düşünüldüğünde bir çeşit kale duvarı inşası izlenimi sunmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Doğuya veya batıya gidildikçe ulaşılan her zaman ötekisidir. Buna göre Doğulu veya Batılı olmanın dayanağı zihniyete dayanmaktadır. Ancak uygulamada bazen ince ayrıntılar düşünce yapısına yön vermektedir. Öyle ki küresel bir soruna karşı Batı ortak bir eylem adına bir ülkeyi yönlendirirken onu bir araç mı yoksa amaç uğruna mı yanında bulunduruyor? çözümlemesi kıymetlidir. Bunu da o ülke ile ortak yürüttüğü politikaların yanında o ülkeye yönelik aldığı fazladan tedbirlerle değerlendirmek mümkündür. Bu aslında politikalar içinde bir ötekileştirme yönelimi göstergesidir. Aslında her toplum yeri geldiğinde kendi içinde bir Doğulu Batılı çatışması yaşamaktadır. Türkiye de Doğu ile Batı arasında bir köprü vazifesi gören ve Doğulu ya da Batılı olmasını kendi içinde bile çok uzun zamandır tartışan bir ülke olarak böylesi bir değerlendirmede kaygan bir zemin sunmaktadır. Çünkü Doğu ve Batı değerlerini bulunduğu coğrafya bakımından dünya gündemine yansıtabilen en dikkat çekici ülkelerden biri olarak Türkiye gösterilebilmektedir. Ayrıca "Avrupa Birliği için bir zamanlar çevre konumunda bulunan Yunanistan'ın da kendisini Doğu-Batı köprüsü vazifesinde saydığını" bilerek hareket etmek önemlidir(Aktaran Akkaya, 2019: 366). Bununla beraber Polonya sınırındaki Suriyeli göçmenlerin

kimlikleri dikkate alınarak uygulanan göçmen politikalarının değerlendirilmesi ya da Türkiye-Yunanistan veya Bulgaristan sınırındaki geçişler ile Ukrayna'dan göç edenlerin Polonya sınırındaki geçişleri siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal ve psikolojik açıdan aynı algıyı doğurmamıştır. Çünkü tarih algısı, siyasi çekişmeler, inanç değerlerindeki farklılıklar kimlikler üzerinde belirleyici unsurlardır. Bu durum aynı zamanda medeniyet tasavvurunu ayakta tutan etmenlerdendir.

Uluslararası sözleşmelerle ortak politikalar geliştirmek ve benzer tedbirler almak ile göçmenlerin kimliğine göre bu tedbirlerin değerlendirilmesi farklı yaklaşımlardır. Nitekim bugün Türkiye, AB'den bunun için sağlanan fonların da vaadiyle, büyük çoğunluğu Doğu kökenli olarak tanımlanan milyonlarca göçmene ev sahipliliği yapmaktadır. Bu durum dünyada en çok sığınmacıya kapılarını açan ülkelerden biri olarak Türkiye'yi öne çıkarmıştır. Lakin göçmenlere karşı batıda örülen duvarlara bakıldığında AB tarafından alınan sert tedbirlerin Türkiye'nin Batıya açılan kapısını da örttüğü algısını doğurmuştur. Bu durum Avrupa'nın Türkiye'ye karşı inşa ettiği Batı duvarı olarak düşünülebilir. Bunun yanında siyasal açıdan konuya bakıldığında hükümetler arası ilişkilere göre dönemsel olarak yeniden konumlandırılan politika üretimleri söz konusudur. Örneğin Türkiye'nin AB üyelik süreci, sınırları öne çıkaran askeri tatbikatlar, ekonomik açıdan girişimler hep bu bağlamda değişkenlik göstermiştir. Kültürel açıdan ise daha katı bir izlenim söz konusudur. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği değişim kültürler üzerinde etkilidir fakat dönüşümü tam olarak gerçekleştirecek kadar büyük değildir. Bu anlamda Türkiye toplumu tam olarak Batılıya dönüşemediği için sancılı dönemler geçirmektedir. Düzensiz göçmenlere yönelik insani müdahale ile güvenlik öncelikli müdahale arasındaki fark ise salt benzer tedbirler üzerinden anlaşılamamaktadır. Bu yüzden tarihsel bir değerlendirmenin gerekliliği bulunmaktadır. Nihayetinde İran sınırına örülen duvarlar ile Edirne sınırına Yunanistan'ın ördüğü duvarlar kayıt dışı göçle mücadele için kurulmuştur. Lakin batıda gelen göçmenlere karşı tavırlardaki sertliğe dayalı olarak alınan fazladan güvenlik önlemleriyle duvarın ötesindeki Türkiye veya genel anlamda Batı'nın zihniyetinde Doğu tarafında kalanlar için de bir ötekileştirme tavrı olduğu kanısını doğurmuştur. Dolayısıyla Türkiye sınırına örülen her duvar amacını aştığında medeniyet adına kangrene yol açacak bir girişim olacaktır. Son tahlilde her ne kadar sıkı sınır güvenliği alınırsa alınsın göçü tetikleyen unsurlar üzerinde küresel bir çözüm girişimi geliştirilmedikçe düzensiz göç engellenemeyecek ve hatta artacak gibi görünmektedir. Bu çözüm ötekileştirme ile özdeşleşen politikalarla bir vaat sunamayacaktır. Sonuç olarak düzensiz göç Doğu ile Batı'nın ortak sorunudur ve her ikisini de mutlaka etkilemektedir.

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N.. (2002). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilge Üniversitesi Yayınları

Akkaya, A., Y.(2019). Avrupa'nın Mülteci Politikalarına Oryantalist Yaklaşımı: Suriye Krizi Sonrası Avrupa ve Türkiye İlişkileri, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74(2), 2019, 357-380

Avaner, T., Ocaklı, L.(2021). Suriye Krizinin Ardından Türkiye'de Meydana Gelen Düzensiz Göç ve Covid-19 Salgınının Düzensiz Göç Üzerindeki Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 39(Covid-19 Özel Sayısı), 1-13

Avrupa Birliği Konseyi(19 Ekim 2017). *Göç, Dijital Avrupa, Güvenlik ve Savunma Konularına İlişkin Avrupa Konseyi Sonuçları*, Brüksel.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu(2016). https://www.avrupa.info.tr/tr/news/multeci-krizinin-yonetimi-komisyonunab-turkiye-eylem-planinin-uygulanmasina-iliskin-raporu. *Mülteci Krizinin Yönetimi: Komisyon'un AB-Türkiye Eylem Planının Uygulanmasına İlişkin Raporu*, Erişim: 8.11.21

BBC(1). https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-57589636, Erişim: 5.11.21

BBC(2)(2021). https://www.google.com/amp/s/www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58291196.amp, Erişim: 8.11.21

Belli, A.(2020). Suriyeli Göçünün Kentlileşme Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Kilis Belediyesi Stratejik Planının İçerik Analizi. Yılmaz, V. ve Atmaca, Y. (eds). 169-186, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde, Bursa: Ekin Yayınevi.

Delanty, G.(2013), *Avrupa'nın İcadı: Fikir, Kimlik, Gerçeklik*, çev. Hüsamettin İnaç. Ankara: Liberte Yayınları

DW(1)(2021). https://www.google.com/amp/s/amp.dw.com/tr/abd-t%25C3%25BCrkiyeye-de%25C4%259Fil-yunanistana-yat%25C4%25B1r%25B1m-yap%25C4%25B1yor/a-5970888, Erişim: 8.11.21

European Commission(15 Ekim 2015). http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_en.htm, *EU-Turkey Joint Action Plan*, MEMO/15/5860, Erişim: 8.11.21

Gerçeker, O.(2019). *Avrupa Birliği Kimlik İnşasının 2011 Sonrası Göçmen Politikalarına Etkisi*, T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van

Gerçeker, O.(Aralık-2021). "Ulusüstü Vatandaşlık İnşasında Avrupa Birliğinin Girişimi Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 4(2), ss. 145-157, 2021

Göç İdaresi Başkanlığı[GİB](2022a). *Düzensiz Göç*, https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler, Erişim: 12.03.2022

Göç İdaresi Başkanlığı[GİB], (2022b). *Geçici Koruma*, https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma-5638, Erişim: 12.03.2022

Heywood, A.(2013a). *Küresel Siyaset*, (Çev. Nasuh Uslu, Haluk Özdemir). Ankara: Adres Yayınları.

İçduygu, A., ve Aksel, D. B.(2012). *Türkiye'de Düzensiz Göç*. Türkiye: Uluslararası Göç Örgütü.

İçduygu, A., Erder, S., Gençkaya, Ö., F.(2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus Devlet Ötesi Dönüşümlere, *MireKoç Raporları*, İstanbul: Koç Üniversitesi Koç Araştırmaları Merkezi

İller İdaresi Genel Müdürlüğü(30.01.2020). FRONTEX ile 2020-2022 İşbirliği Planı İmzalandı, https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/frontex-ile-2020-2022-isbirligi-plani-imzalandi, Erişim: 8.11.21

Karpat, K.(2010), *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*, İstanbul: Timaş Yayınları

Kaypak, Ş., Bimay, M., Yılmaz, V.(2017). Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunlarının Çözümünde Yerel Yönetimlerin Rolü: Batman Örneği, Yatkın, A.(ed.), Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, 1179-1194 içinde. *11. Kamu Yönetimi Sempozyumu KAYSEM 11 Bildiri Kitabı*, Elazığ, 2017.

Keyman, E. F.(2002). *Globalleşme, Oryantalizm ve Öteki Sorunu: 11 Eylül Sonrası Dünya ve Adalet.* Doğu Batı, 20: 11-33.

Lewis, B. (2007). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çev. Metin Kıratlı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özdemir, M. N. (2008). Abbasi Halifeleri ile Büyük Selçuklu Sultanları Arasındaki Münasebetler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 315-367. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sutad/issue/26266/276707

Parlak, B.(2017). Ulusal Göç Mevzuatının Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Müktesabatı Bağlamında Karşılaştırmalı Analizi, Yatkın, A.(ed.), Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, 282-299 içinde. *11. Kamu Yönetimi Sempozyumu KAYSEM 11 Bildiri Kitabı*, Elazığ, 2017.

Poyraz, H. (2006). Coğrafyanın Zihinsel İnşası Olarak Doğu ve Batı, *Türk Yurdu*, 95(227).

Resmi Gazete(2 Ağustos 2014). *Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma.* Milletlerarası Andlaşma, karar sayısı: 2014/6652, sayı: 29076 www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1.htm, 8.11.21

Said, E. W. (1982). *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Kolu*. İstanbul: Pınar Yayınları.

TDK,http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b9bdc30392d99.84099915, *"Göç Nedir?"* Erişim: 5.11.21.

Tunçer, A., S.(2020). Göç Hareketlerinin Kentsel Mekânda İzlenmesi: Kırşehir Örneği. Yılmaz, V. ve Atmaca, Y. (eds). 1-34, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde, Bursa: Ekin Yayınevi.

TÜİK(2019). *Uluslararası Göç İstatistikleri*, sayı: 33709, http://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararasi-Goc-Istatistikleri-2019-33709, erişim: 12.03.2022

TRTHABER, https://www.trthaber.com/haber/dunya/ab-dogu-bati-bolunmesine-dogru-yelken-acti-386746.html, Erişim: 7.11.21

Uluslararası Af Örgütü-Amnesty International(2014), *Kale Avrupası'nın İnsani Bedeli Avrupa Sınırlarında Göçmen ve Mültecilerin Karşılaştıkları İnsan Hakları İhlalleri*, İndeks: EUR 05/001/2014 Londra: Uluslararası Af Örgütü.

Uluslararası Af Örgütü(2016), https://www.amnesty.org.tr/icerik/turkiye-65-yil-once-imzalanan-cenevre-multeci-sozlesmesine-koydugu-sinirlamayi-kaldirmalidir, *Türkiye, 65 Yıl Önce İmzalanan Cenevre Mülteci Sözleşmesi'ne Koyduğu Sınırlamayı Kaldırmalıdır*, Erişim: 5.11.21

Uzun, A.(2020). Uluslararası Göçün Kentsel Düzeyde Yönetişimi: Trabzon İli Örneği. Yılmaz, V. ve Atmaca, Y. (eds). 261-284, *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde, Bursa: Ekin Yayınevi.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2): 1685-1704

Yılmaz, V.(2019). İç Göçün Nedenleri ve Değerlendirilmesi: Bitlis İli Örneği, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), ss.1709-1735.

Yılmaz, V., Taner, M.(2020). Türkiye'de Göç ve Kentleşme Üzerine Bir Değerlendirme, Şahin, T., G.(ed.). *2. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu(USVES) Tam Metin Kitabı*, 83-92 içinde, Elazığ: Asos Yayınevi www.usves.com.tr, Erişim: 01.03.2022

https://multeciler.org.tr/avrupa-birliginin-suriyeliler-icin-turkiyeye-odedigi-para/, Erişim: 5.11.21

SINIRLAR, SIĞINMACILAR Ve İLAN EDİLMEMİŞ SAVAŞLAR

BORDERS, REFUGESS AND UNDEECLARED WARS

***Doc. Dr. İlhan Oğuz AKDEMİR*[1]**

[1] Fırat Üniversitesi, İnsani Ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ, Türkiye

[1]ORCID ID: 0000-0002-3767-3984

***Doktorant Emine AKMAN*[2]**

[2] Fırat Üniversitesi, İnsani Ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Elazığ, Türkiye

[2]100\2000 Öncelikli Alan Siyasi Coğrafya Doktora Bursiyeri

[2]ORCID ID: 0000-0001-8040-5769

ÖZET

Sınırlar; Uluslararası Antlaşmalar ile belirlenen, haritalarda kırmızı çizgiler biçiminde akıllarda yer eden, zaman zaman ayırıcı, ayrıştırıcı, zaman zaman birleştirici olarak işlev gören ve güvenliğinin kutsandığı sahalardır. Sınır ve sınır güvenliği mekanizmaları oluşturulurken, coğrafi konum, topografik karakter, demografik ve kültürel kodlar, ekonomik menfaatler yerini "sığınmacılara karşı nasıl bir sınır" bilincine yerini bırakmıştır.

Son dönemde sınırlar adeta yeni bir işlev kazanmıştır. Çağdaş dünya sınırları artık sığınmacı ve mültecilere karşı mücadele alanı olarak kullanmaktadır. Sınırlar çoğunlukla mal ticaretinde geçirgenlik veya geçişgenlik bölgeleri olurken, Günümüzde sığınmacılara karşı tampon, duvar, hayat tehlikesi ve nihayetinde ilan edilmemiş savaş bölgesi ya da düşük yoğunluklu çatışma bölgelerine dönüşmüş durumdadır.

Sınır güvenliği olgusunun yeni türevi, sığınmacı-mülteci akınlarına karşı sınır güvenliği paradigması haline dönüşmüştür. "Sınır güvenlik yönetim sistemleri" mültecilere müdahale teknolojisine, sensörler mülteci sirenine, güvenlik yönetim merkezleri, sığınmacı gözlem noktasına ve asimetrik tehditlere karşı etkin koruma-müdahale Unsurları ise mülteci avcısına dönüşmüştür.

ABD-Meksika sınır hattı, farklı işlevler ile sığınmacıların yaşamının risk katsayısını artıran boyutu ile gündemden düşmemekte, Avrupa'nın kara ve deniz sınırları insan hayatına karşı taarruz bölgeleri işlevi görmektedir. Dünyanın büyüklü küçüklü pek çok sınırı, sığınmacıların yaşam riski ile ilgili pek çok yeni uygulamaları ile insanlık adına olumsuz sınav bölgelerine dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sınır, Sınır güvenliği, Mülteciler, Sığınmacı, Jeopolitik, Düşük Yoğunluklu Çatışma, İlan Edilmemiş Savaş, Jeopolitik.

ABSTRACT

Limits; These are the areas determined by the International Treaties, remembered in the form of red lines on the maps, sometimes acting as a separator, separator, and sometimes as a unifier, and where their safety is blessed. While the border and border security mechanisms were being created, geographical location, topographic character, demographic and cultural codes, and economic interests gave way to the consciousness of "what kind of a border against refugees".

Recently, borders have gained a new function. Contemporary world borders are now used as a field of struggle against asylum seekers and refugees. While borders were mostly areas of permeability or permeability in the trade of goods, today they have turned into buffers, walls, dangers to life and ultimately undeclared war zones or low-intensity conflict zones against refugees.

The new derivative of the border security phenomenon has turned into a border security paradigm against the refugee-refugee influx. “Border security management systems” have turned into refugee response technology, sensors have turned into refugee sirens, security management centers, asylum seeker observation point and effective protection-response Elements against asymmetric threats have turned into refugee hunters.

The US-Mexico border line is not on the agenda with its different functions and the dimension that increases the risk coefficient of the life of asylum seekers, and Europe's land and sea borders serve as attack zones against human life. Many borders of the world, large and small, have turned into negative testing areas for humanity with many new practices related to the risk of life of refugees.

Keywords: Border, Border security, Refugees, Asylum Seeker, Geopolitics, Low Intensity Conflict, Undeclared War, Geopolitics.

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde Sovyetler Birliği’nin yıkılması, iki kutuplu dünya sisteminin sona ermesi sonucu ‘sınırlar’ üzerinde en fazla tartışılan konu olmuştur. Sınır belirlenirken topoğrafik karakter, coğrafi konum, demografik ve kültürel kodlar yerine siyasi ve ekonomik çıkarlar gözetildiği için sürekli çatışma alanlarına sahne olmaktadır.

Sınır kavramına yüklenen anlam ve işlevinde sürekli bir değişim yaşanmaktadır. Fakat sınırın en önemli sembollerinden birisi olan “duvar” metaforu insanın korunma ve güvende olma ihtiyacı sonucunda kendini sınırlarda göstermiştir. Küreselleşme süreci ile beraber ulus-devletlerin sınır güvenliği mekanizmalarında ve sınır uygulamalarında geçişleri engellemek amacı ile bazı önlemler almaya başlamıştır. Zaman içerisinde sınırlar, hisarlar, çitler ve duvarlar sadece fiziksel bir ayrımı ifade etmekten öte aynı zamanda kimlikleri ve kültürleri de birbirinden ayıran nesneler haline gelmiştir. Günümüzde sınırların işlevselliğini kaybettiği ve sınırsız dünya söylemlerinin tersine, sınırlar sığınmacılara karşı daha fazla korunan alanlara dönüşmüştür. Dolayısı ile göçmen karşıtı söylemlerin daha yüksek sesle dile getirildiği ve terörizmin yayılma korkusu nedeniyle devletlerin sınırlarını korumaya yönelik politikalara ağırlık verdiği bir dünya sistemi hakimdir. .

ABD-Meksika, Güney Afrika, Mozambik, Çad, Njerya, Çin, Pakistan, Ruanda gibi pek çok ülkede yaşanan silahlı çatışmalar ve savaşa dönüşmüş sorunlar sınırların etkisinin azalmadığını tam tersine daha güvenlikleştirilmiş sınırların olduğunu göstermektedir. Sınırların daha da geçilmez ve zor olduğu sistemde, Avrupa kendi içinde sınırlarını kaldıran, dışardan ise ‘kale Avrupa’ yapısına dönüşmüştür. Kuzey Amerika’da ise uluslararası ekonomik ortaklıklar ile aralarındaki sınırları ortadan kaldırmasa da çeşitli yapısal dönüşümler yapılmaktadır.

Sınırların korunması ve ülkeye girecek kişilerin belirlenmesi devletlerin egemenlik alanıdır. Ülkeler arasında yaşanan savaş, istikrarsızlık, ekonomik sıkıntı ve hastalık gibi nedenlerden dolayı daha iyi bir gelecek için insanlar yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmaktadır. Yurtlarını terk eden sığınmacılar daha ‘güvenli’ gördükleri yere varmadan kale gibi korunan sınırlarda insanlık dışı uygulamalara maruz kalmaktadır. Sınır bölgelerinde bekletilen sığınmacılar ile sınırı koruyan güvenlik güçleri arasında yaşanan çatışmalar yer yer düşük yoğunluklu çatışma yada ilan edilmemiş savaşlara dönüşmektedir.

Bu çalışmada öncelikli olarak sınır ve güvenlik mekanizmalarının genel bir değerlendirmesi yapılarak, zaman içerisinde sınırın değişen işlevi ve sınıra yüklenen anlamlar üzerinde durulmuştur. Daha sonra küreselleşme ile beraber değişen güvenlik algısı ile devletlerin sınırlarını ‘dıştakilere’ karşı daha fazla nasıl korunaklı hale getirmeye çalıştığı ve devletlerin aldıkları önleyici politikalarına değinilmiştir. Özellikle sınırı geçmeyi bekleyen binlerce sığınmacının uzun bekleyişleri sürecinde yaşanan düşük yoğunluklu çatışmalara ve sınırı korumaya çalışanların sığınmacılara yönelik tutumları irdelenmektedir.

1.SINIR VE GÜVENLİK MEKANİZMASI

Küreselleşme ve uluslararası hareketlerin artması ile beraber sınır ve sınır bölgeleri ile ilgili çalışmaların sayısının artmasına neden olmuştur. Aslında sınıra geçmişten günümüze kadar farklı anlamlar yüklenmiştir. Sınır ile beraber çeşitli kavramlarda ortaya çıkmıştır. Teritorya bu kavramlardan birisini oluşturmakta olup, sınırları çizilmiş ve ulusun egemenliğinin göstergesi alanları ifade etmektedir. Ulusların egemenliklerini sürdürecekleri teritoryaları belirlemeleri tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Fakat teritorya aynı zamanda ulusun coğrafi olarak da tanımlanması ile de ilgilidir. Wilson ve Donan (1988) teritoriyalite (toprağa bağlılık) için 'devletin oluşmasındaki ilk şartlardan biri, devlet sınırlarının ise temel şartıdır' diyerek teritoriyalitenin önemine vurgu yapmıştır. Ulusların egemenlik alanlarını meşrulaştırmaları belirlenmiş sınırlar ile mümkün olmaktadır. Böylelikle sınır çizmek devletlerin egemenlik alanlarını ve kontrol sorununu kolaylaştırmaktadır. Öncelikli olarak sınır kavramı ile birbirinden farklı tanımlamalar yapılmasına rağmen esas olarak devletin topraklarını tanımlayan, toprağa çizilen bir çizgiye kadar birçok anlama gelmektedir. Özcan(2009)'nın da belirttiği gibi sınırlar 'coğrafi alanların egemenlik nesnesi olarak devletler arasında paylaşılması ve bu paylaşımın uluslararası hukukun bir parçası olarak kabul edilmesi modern sınır anlayışının temelini oluşturur. Bir sınırla çevrelenmiş insanların ortak bağlılıklar, değerler ve özelliklere sahip olduğu varsayılır. Tüm insan toplulukları kendilerini, kendi algıladıkları sınırlara göre tanımlasalar da sınırlar bazen de bir ayrılık ve farklılık duygusu meydana getirmek için bilinçli olarak oluşturulur (Özcan, 2009:44). Sınırların akışkan özelliğinden dolayı mekânsal ve zamansal olarak değişim geçirmektedir. Bununla ilgili olarak Haselberger (2014) sınırların sadece harita üzerinde 'tanımlanan çizgiler' olarak değil, farklı anlamla ve işlevler yüklenen karmaşık sosyal yapılar olarak tanımlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Devletin topraklarının bitiminin bir göstergesi olarak sınırlar, aynı zamanda geleneksel bir biçimde bu bölgede yaşayan nüfusun ait hissettiği kimlik ve ortak paylaşılan ulusal kimlik ile beraber toprak sınırlarının nasıl çizildiğini anlatır. Bu konuda özellikle coğrafyacılar, sınır bölgelerinin, uçta yer almayan bölgelerden farklı sosyal ve siyasal dinamikleri bulunduğunu ortaya koymada önemli rol oynamışlardır (prescott'tan (1987) akt. Donan ve Wilson, 2002:85).

Özellikle değişen küresel gelişmeler ve teknoloji ile beraber sınır kavramına yönelik tartışmaların artmasına neden olmuştur. Paasi'ye (2003) göre günümüzde sınırların yeniden ilgi odağı haline gelmesinin sebepleri; Berlin duvarının yıkılması, Doğu-Batı ayrımlarının ortadan kalkması, jeopolitik uygulamalar ve tehdit algılamasında 'diğerleri' yaklaşımının yeniden şekillenmesi, Dünya'da etnik kimlikler, mülki şiddetlerin yeniden tanımlanması, küreselleşme sürecine bağlı sermaye, mal ve fikirlerin dünya genelinde akışı ve yönetim açısından sınırlar, sınır bölgeleri ve egemenlik kavramlarına yönelik problemlerin ortaya çıkması, devlet sınırlarını aşan çevresel risklerin baş göstermesi olarak sayılabilir (Paasi, 2003:462-473).

Sınırlar sadece devletlerarasında değişmez şekilde doğal olarak konumlandırılan unsurlar olmayıp, aynı zamanda sosyal politik ve geçirgen yapılarından dolayı tarihsel olaylara, mülk ve mülkiyetin oluşumunun-kurumsallaşmasının bir parçasını meydana getirirler. Sarah Green (2014)'nin de belirttiği gibi sınırların metaforik ve sembolik anlamlarına odaklanmak, onların yalnızca ülkelerin uçlarında yer alan fiziki nesneler olmadıkları anlayışını da ortaya çıkarmaktadır. Sınırları fiziki nesneler olarak tarif etmek gerçekten de buzdağının sadece görünen kısmına odaklanmaktır. Buna karşılık sınırlar insanların zihin ve tahayyüllerinde de var olurlar ve sınırların etkileri, insanların onları aşabilecekleri noktalar kadar uzandığı gibi ülkelerin tamamına da kapsamlı olarak yayılır (Green, 2014:39). Devletin teritoryal olarak sınırlarını çizme düşüncesi, ulus-devlet olgusunun gelişmesi ile devletin sınırlarının ölçülebilir olması ve milliyetçiliğin oluşmasıyla ilgilidir. I. Ve II. Dünya savaşları sonrası Büyük imparatorlukların çözülmesi sonucu dünyadaki devlet hızla artmıştır. Bu artış devlet ve sınır kavramlarının yapısını ve işlevlerini yeniden tanımlamayı gerekli kılmıştır (Donan ve Wilson, 2002:14). Bununla beraber sınırların işlevlerin de değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişimler dünyanın her yerinde aynı olmayıp, farklı gelişimler göstermektedir. Örneğin Avrupa ve bazı bölgelerde sınırlar eski ekonomik önemlerini kaybetmiş, daha çok güvenlik ve sosyal amaçları öne çıkmaktadır. Bu süreçte bazı sınırlar daha esnek hale gelirken bazıları da daha güvenlikli hale gelmiştir. Küreselleşmenin de etkisi ile üretim süreçleri ve işgücü göçüne karşı engellemeler bir karşıtlık ortaya çıkmıştır. özellikle gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasındaki sınırlar daha kapalı ve az geçirimliyken; gelişmiş ülkeler arasındakiler ise zayıflamış ve önemlerini kaybetmeye başlamışlardır (Özcan, 2002:53-54).

Sınır güvenliği günümüz devletlerinin üzerinde en fazla yoğunlaştığı ve politikalar üretmeye çalıştığı konu haline gelmiştir. Bu anlamda 'Güvenlik' kavramı Arnold (1952)'un ifade ettiği gibi önceden edinilmiş değerlerin korunması olarak tanımlanmıştır (Wolfers, 1952:482). Güvenliğin önemli unsurlarından olan askeri gücün yanında jeopolitik konum, doğal kaynaklar ve nüfus önemli argümanlardır. Terriff ve diğerleri (1999)'nin de ifade ettiği gibi askeri güç, doğal kaynaklar, nüfus ve jeopolitik konum ulus devletlerin güvenlik anlayışında koruyucu tamamlayıcı unsurlardır. Gerçekçi güvenlik anlayışı, devletlerin bir çatışma ve rekabet ortamında sınır güvenliğini sağlamak için güç potansiyeline sahip olmasını gerektirir (Terriff ve diğer, 1999:91). II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da sınırlar yeniden çizilirken aynı dönemde Avrupa, Asya'da var olan uluslararası sınırları da korumaya yönelir. Böylece, uluslararası istikrarlı sınırlar güvenlik ile ilişkili hale gelir. Geral Blake, Sınır ve güvenlik ilişkisini üç gruba ayırmaktadır;

- İstenmeyen insanlara karşı koruma (sığınmacı, teröristler, suçlular vb.)
- İstenmeyen maddelere karşı koruma (uyuşturucu, silah vb)
- Sağlık ve çevreyi hayvansal hastalıklar, çevre kirliliği ve emniyetsiz gıda maddeleri gibi zararlardan koruma.

Milli egemenliğin korunması ve sınır güvenliğinin sağlanması devletlerin önemli görevlerinden birisidir. Böylece ülkenin hem iç hem de dış güvenliği olası tehlikelere karşı korunmuş olur. Sınır güvenliğinin sağlanması sınır hattının kontrolleri ile beraber sınır kapılarında alınan önlemler, iş ve işlemlerde sağlanmaya çalışılır. Dünyada devlet sınırlarının çoğunluğu jeomorfolojik birimlere göre tespit edildiği için tabii engeller içeren sınırların korunması daha kolay olmaktadır. Doğal engellerin olmadığı sınırlar ise duvar, çit, tel ve farklı teknolojiler ile korunmaktadır.

Korunma amacı ile Romalılar tarafından yapılan surlar ve Çin Seddi önemli yapay sınırlardır. Çin seddi özellikle yağmacı göçebeleri dışarda tutmak için yapılmıştır. Böylelikle doğal unsurların yanı sıra devletler egemenlik sahalarını korumak için yapay sınırlar oluşturmuşlardır. Tekin (2014)'in de belirttiği gibi modern öncesi dönemde sınır boyları hakim iken modern ulus-devletlerin ortaya çıkması ile beraber türdeş bir toprak parçasını çevreleyen sınır anlayışı, tek meşru sınır anlayışı haline gelmiştir. Böylece sınır bir mülkü çevreleyen, geçirgen ve belirsiz bir görünümden sınırlayan, ayrıştıran, katı ve askeri bir görünme geçiş yapmıştır (Tekin, 2014:249). Son yüzyılda yaşanan 11 Eylül terör saldırıları ve sonrasında meydana gelen güvenlik paradigması ile birlikte, Avrupa Birliğinin doğu sınırlarının değişmesine yol açan son genişleme süreci, AB'deki son ekonomik kriz ve Suriye'deki iç savaş sonrası ortaya çıkan düzensiz göç akını AB'de siyasi söylem ve tutumlarda, güvenlik politikaları ile uygulamalarında ve hukuki düzenlemelerde değişikliklere neden olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda sınır güvenliği devletlerin öncelikli konularından biri haline gelmiştir (Kirişçi, 2003:79).

Son dönem sınır güvenliği politikalarının iki temel odağı bilgi toplama ve hareketliliğin yönetişimini mümkün kılmaktır. Teknoloji ve gözetleme araçlarının sınır güvenliğini nasıl dönüştürdüğünü inceleyen çalışmalara göre, uluslararası kurumların ve devlet dışı aktörlerin artan rolü, uluslararası göçü sosyal ve siyasi bir konudan çok teknik bir uzmanlık alanı haline getirmiştir (Andrijasevic ve Walters, 2010). Yine sınır güvenliği ile ilgili olarak Amoore'a (2006) 'sınır güvenliği artık fiziksel bir disipline etme olayı olmaktan çıkmıştır, günlük hayatta bireylerin izlenip denetlendiği ve yönetişimin özneleri olduğu bir sistem haline gelmiştir (Amoere, 2006:3379). Özellikle ABD-Meksika sınırı düşük yoğunluklu çatışma alanı olup, yüksek risk gruplarının hareketliğinin fazlaca olduğu sınırlara örnektir. Devletler sınırlarındaki geçişleri engellemek için daha güvenlikli, akıllı sınırlar oluşturmaya çalışmaktadır.

2. GÜVENLİKLEŞTİRME Mİ DUVARLAŞTIRMA MI?

Günümüzde göç alan ülkeler, göçleri önlemek ve ihtiyaca uygun olarak göç almayı hedefleyen çeşitli politikalar üretmektedir. Göç süreci ve sonrasında yaşanan sorunlarını, geri-dönmek isteyen ve istemeyenlerin boyutunu, nedenlerini, beklentilerini belirlemek, böylece sorunların doğru tespiti yapılarak ilgili kuruluşların ve devletlerin doğru politikalar oluşturması ve çözümler için eylem planları üretmesi, yapısal ve karmaşık bir sistemin 'göçün' doğru analizinin yapılması ile mümkündür (Akdemir,

2018:52). Dünyada çatışma ve şiddet olaylarının artması sonucu sınırlara gelen göçmen ve sığınma arayan insan sayısı da artmaktadır.

Devletler sınırlarında birikmeye başlayan sığınmacıları engellemek ve sınırlarında düşük yoğunluklu çatışmaları önlemek için çeşitli uygulamalara başvurmaktadır. Devletler sınırlarına duvar inşa ederek sığınmacıları 'tehdit' olarak dışarda tutmaya çalışmaktadır. Bunun için de sadece duvar inşa ederek değil, duvarın yanında devriye yolu, aydınlatma sistemi, gözetleme kuleleri, çit-tel-panel, gece görüş sistemleri, kamera sistemleri, alarm, ikaz ve ihbar sistemleri, İHA ve SİHA'lar ile sınır güvenliğini korumaya çalışmaktadır.

Bu bağlamda Avrupa Birliğinde yaşanan güvenlikleştirme adı altında yasal, kurumsal ve politik boyutu ile çeşitli uygulamalar hayat geçirmektedir. . Yasal alanda; iç sınırların kaldırılmasını ve dış sınırların güçlendirilmesini öngören Schengen Müktesebatı ile sınır güvenliğinin konu edildiği AB zirveleri; kurumsal alanda, Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Ajansı (FRONTEX); politika boyutu ile Avrupa komşuluk politikası ve AB genişleme politikası; teknoloji altyapı açısından ise Schengen Bilgi Sistemleri (SIS-I ve SIS-II), Vize Bilgi Sistemi (VIS), Eurodac ve Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi güvenlikleştirme sürecinin etkilerinin yoğun olarak görüldüğü alanlardır (kaya, 2013, 4) Güvenlik hiçbir zaman herkes için aynı anda var olan bir durum değildir. Sınırlardaki güven(siz)lik pratikleri de bu bakımdan dışlama ve dahil etme pratiklerinin sıklıkla gözlemlendiği bir alandır (Cote Boycher vd., 2014).Özellikle Avrupa düzensiz göç akımına karşı olarak, AB sınır transit ve kaynak ülkeler ile geri kabul anlaşmaları imzalamaya başlamıştır. Bu şekilde kaynak ve transit ülkeler göçmenleri geri almaya zorlanmışlardır. Öte yandan AB komşu ülkeler 'göç ortaklığı' kurulmuştur (Leonard, 2010).

1990'ların başından itibaren sınır aşan düzensiz göç dalgası en önemli güvenlik tehdidi olarak görülmeye başlanmıştır. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra sınırların daha fazla güvenlikli hale geldiği süreç olmuştur. Sınırların koruması ile ilgili olarak alınan önlemlerin yapılan düzenlemelerin daha askeri bir anlayış içerisinde yolduğu ve bu nedenle batı medeniyetinin kendi ortaya koyduğu liberal anlayışa zarar verdiği ortaya çıkmaktadır (Benam, 2011a:192). Özellikle 2000'li yıllardan sonra AB ülkelerinde, düzensiz göçmenler, insani yaklaşımlara konu olmaktan ziyade, siyasi alanda partilerin seçim yarışlarında kullandıkları bir koz haline gelmiştir. Aşırı sağ partilerin göçmenlerin sosyo-ekonomik sorunlara yol açtığı, entegre olmadıkları veya olamadıkları yönündeki siyasi söylemleri kaygı verici boyutlara ulaşmıştır. Buna güvenlik kaygısı eklenince, AB sınırlarının bir kale gibi savunulmasına yol açarak 'korunaklı kale Avrupa' söylemleri sesli bir şekilde ifade edilmeye başlanmıştır (Sever ve sever. 2013:94). Zaten daha önce imzalana Schengen Anlaşmasıyla iç sınırları kaldıran, dış sınırları bir duvar gibi kalkan 'kale Avrupa'nın temelleri oluşturulmuştu.

3. DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA ALANLARI (İLAN EDİLMEMİŞ SAVAŞ)

Soğuk savaşın sona ermesinin ardından güvenliğin derecesi, tehdit ve tehdidi meydana getiren etmenler yeniden düşünülmeye başlanmış, ulus-devlet sınırları içerisinde güvenli vatandaş görüşü de inandırıcılığını yitirmiştir (Booth, 1991). Uluslararası ilişkilerin temel paradigmalarına ve salt devlet odaklı çalışmalara eleştirel bakış açısı getiren yeni yaklaşımlar, korunması gereken referans objesi fikrini devletten bireye yöneltirken, ulus-devletlerin ve noe-liberal ekonomik yapının kendisi tehdit unsuru olabileceği görüşünü ileri sürmüştür. Böylece sayısı artan tehdit ve referans objeleri ile 'insani güvenlik' hem sınır ve güvenlik hem de uluslararası göç çalışmalarının merkezine yerleşmiştir (Ayoob, 1983: Booth, 1991).

Yaşadıkları yerleri savaş, çatışma, istikrarsızlık ve güvenlik kaygısı ile terk etmek zorunda kalan sığınmacıların önünde duran en büyük engel varmak istedikleri devletlerin 'duvar' gibi korunan sınırlarıdır. Kendi iç güvenliği ve huzuru ve güvenliği için devletler sığınmacıları sınırlarının dışında bırakmaktadır. Her ne kadar kendi iç hukukları ile çelişseler de, her gün Akdeniz'de batan tekneler ve kimi zaman kıyıya vuran cesetlere dünya uyanmaktadır. Bununla ilgili olarak Ladwig (2012), 'insanların kendi tercihleri olmadan, kaderin bir cilvesi olarak savaşların yaşandığı ve yoksullukla mücadele edilen bölgelerde dünyaya gelmeleri yadsınamayacak bir gerçektir. Çünkü göç ve sınırlar konusunda kuralların güçlü ve refah seviyesi yüksek ülkeler tarafından konulması ve fakir ülkelerin bu konudaki fikirlerinin sorulmaması sığınmacıların karşılaştığı sorunların vahametini arttırmaktadır' (Ladwing, 2012:67).

Sınırlı bir bölgede özellikle de üçüncü dünya ülkeleri arasında yaşanan düşük yoğunluklu çatışmalara rastlanmaktadır. Fakat etkileri bölgesel olabildiği gibi küresel de olabilmektedir (FM 100-200, 1990). Düşük yoğunluklu çatışmada en önemli husus, politika irade yani hükümetin meşruiyetinin olmasıdır. Düşmana eğer destek varsa öncelikle azaltılmalı ve başarılı bir istihbarat yapılanması oluşturulmalıdır. Dolayısı ile düşük yoğunluklu çatışmada ana amaç gönülleri ve akılları kazanmayı amaç edinmiş bir mücadele olarak halk desteği sağlayabilmektir(Galula, 1964;55). Düşük yoğunluklu çatışma daha sınırları olmayan bir teori olarak değerlendirilmekte ve günümüzde yaşanan çatışmaların yapısını değerlendirmek için kullanılmaktadır. İnsan haklarının, özürlüğün ve demokrasinin en çok dillendirildiği günümüzde sığınmacılar sınırların önünde insanlık dışı uygulamalara maruz bırakılarak, devletler tarafından dışlanmaktadır. Sınırlarda biriken sığınmacı sayısı her geçen yıl daha da artmaktadır. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) açıkladığı rapora göre dünya üzerinde 82 milyon insan şiddet ve insan hakları ihlalleri nedeni ile yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kaldı. Kendi ülkesini terk etmek zorunda kalanların başında Suriyeliler, Venezuelalılar, Afganlar, Güney Sudanlılar ve Myanmarlılar gelmektedir. Yine BM verilerine göre her 10 sığınmacıdan 9'u bu ülkelerden gelmektedir. Buna karşılık başta Avrupa olmak üzere sınırlarına daha fazla duvar örerek 'Avrupa kale' durumuna gelmiştir. Başta Avrupa ve Amerika gibi devletler sınırlarında geçmeyi bekleyen mülteci ve göçmenlere 'potansiyel düşman' gözü ile bakmaktadır. Sınırlarını güvenlik gerekçesi ile koruyan devletlerin sığınmacılara karşı yaklaşım pek çok açıdan insanlık dışı uygulamalara neden olarak temel insani değerler ile çelişen ve pek çok sığınmacının denizde ölmelerine göz yumulmaktadır. Türkiye'nin Yunanistan ve Bulgaristan sınırı yakınlarında bekleyen yüzlerde Suriyeli sığınmacı, geçmelerine izin verilmediği takdirde canları pahasına olsa Avrupa'ya gideceklerini ifade etmektedir. Yine büyük çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan sığınmacılar başta Almanya olmak üzere Avrupa Birliği ülkelerine gitmek için uzun süredir sınırda çaresiz bekleyişlerini sürdürmektedir (Deutsche Welle, 2015).

Avrupa gelen düzensiz göçleri kendi sınırlarından uzak tutmak ve sınıra varmadan önce durdurmak için, mültecileri Türkiye'de kalması için mali destek sağlamaktadır. Böylece kendi sınırlarında düşük yoğunluklu çatışmaların yaşanmasını engelleyerek gelen mültecileri tampon ülkede bekletmektedir. Yunanistan kara ve deniz sınırlarındaki gelen mültecilere yönelik sert uygulamaları 1951 Mülteci sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Birliği hukukunun açık bir ihlalidir. Çünkü hukuk uygulamaları, devletlerin insanların sığınma talep etme hakkını korumalarını ve sığınma sürecinden geçmeden geri gönderilmemelerini gerektirmektedir (UN, 1951). AB yeni sınır uygulamaları ile dışarıdan gelebilecek düzensiz göç ve sınır aşan suçları dışarda tutmak için güvenli bir Avrupa kalesi kurmaya çalışmaktadır. Özellikle sınırlarında çatışma ve istikrarsızlıkları uzak tutmak için dışsallaştırmayı amaçlamaktadır. Avrupa sınırların fiziki güvenliğinin korunmasının bizlere uzun süre sürdüremeyeceği açıktır. Bunun için sınırlarında yaşadığı sorunları dışsallaştırmak yerine kaynağında çözmeye yönelik uzun dönemli çözümler geliştirmelidir.

Sınırlarından sığınmacı geçişlerini engellemek amacı ile Türkiye sınırına 40 km uzunluğunda çelik duvar ve ses sitemi kurmuştur. Türkiye'nin açık kapı politikası ile yerinden edilmiş insanlara sınırların açılması sonucu başta güvenlik ve ekonomik olarak çeşitli sorunların artmasına neden olmuştur. Coğrafi konumundan dolayı çevresinde meydana gelen çatışmalar yakınlığı nedeniyle büyük kitlesel zorunlu göçmen akınına uğramıştır. Türkiye şimdiye kadar Afganistan, Suriye, Kuzey Irak, Filistin, Bosna-Hersek, Kosova, Makedonya, Bulgaristan gibi ülkelerden gelen kitlelerce sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır. Ancak artan göç akınlarını, yasadışı geçişleri ve kaçakçılık faaliyetleri engellemek için Türkiye sınırlarına duvar örmektedir. Özellikle Türkiye-İran sınırında duvarlar inşa edilerek, lego kuleler yerleştirilmektedir. Türkiye 2022 yılı Cumhurbaşkanlığı yıllık programına göre, sınır fiziki güvenlik sistemi projesi dahilinde kara sınırlarının %34'ü olan 1005 km'sine güvenlik duvarı örmüştür.

Diğer önemli ilan edilmemiş savaş yada düşük yoğunluklu çatışma alanı ABD-Meksika sınırıdır. Meksika-ABD sınırı dünyada yaşanan kitlesel yer değiştirmelerinin yaşandığı yerlerden biridir. Bu sınır sadece Meksikalılar için birçok farklı ülke vatandaşı için transit geçiş alanı olması açısından önemlidir. Sınır ikili ve üçlü çitlerle işaretlenerek, kalın-metal plakalardan yapılmıştır. Çit üç metre genişliğinde ve üstü dikenli tellerle örülmüştür. Bu sınır bölgesi aşırı şiddetin olduğu bir alana dönüşmüştür. Sınırın kuzey bölgesindeki şiddet büyük oranda ABD'ye geçmek isteyen Orta Amerikalı, Meksikalı ve farklı bir ülkenin vatandaşı karşı uygulanmaktadır. Göçmenler sınırı geçmeye çalışırken hırsızlık, sınır dışı

edilme ve çeşitli insanlık dışı muamelelere maruz kalmaktadır (Cravey, 2012:214). ABD ve Meksika arasındaki başta gelir eşitsizliği olmak üzere var olan eşitsizlikler devam ettiği sürece iki ülke arasındaki sınır, batı yarım kürede en fazla geçişin olduğu sınır olmaya devam edecektir. 1840'lardan beri birçok Meksikalı ABD'de hayatlarını devam etmektedirler. Bu göçlerde yaşanmaya devam edecektir (Pollack ve Morales, 2013). Sınır da yaşayan kitlesel nüfus bu bölgede düşük yoğunluklu çatışmaların yaşandığı alanlara dönüşmektedir. Özellikle devlet başkanı Meksikalı göçmenler ile ilgili 'uyuşturucu taciri, suçlu ve tecavüzcü' (BBC News, 31 Agustos 2016) ilan etmesi göçmenlere yönelik nefret söylemlerinin boyutunu gözler önüne sermektedir.

Yine Belarus- Polonya sınırında bekleyen binlerce sığınmacılara yönelik yapılan şiddet uygulamaları büyük çaplı çatışmalara neden olmaktadır. Belarus'tan Polonya'ya girmek için sınırı geçmeye çalışan 4 bin sığınmacı beklemektedir. Avrupa'ya geçmek için Belarus'a gelen mültecileri ülkelerinde tutmak istemeyen devlet yöneticileri İran, Irak, Libya, Suriye ve Tunus'tan gelen bu mülteciler için 'yerleşim yeri' olmayacaklarını her seferinde dile getirmekteler (Reuters, 2021). İki ülke sınırları arasında kalan sığınmacılar soğuk hava şartları ve yetersiz beslenme gibi zor şartlar altında hayat mücadelesine devam etmektedir. Baskı, zülüm ve savaştan kaçarak yeni bir hayata başlayabilmenin umudunu besleyen bu insanların hayalleri yine bir engel olarak sınırlara mahkum olmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Savaş, yoksulluk, tecrit ve istikrarsızlık gibi nedenlerden dolayı insanlar yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalıp, başka yerlerin yabancısı, mültecisi ve çoğu zaman istenmeyenleri olmaktadır. Doğup, büyüdükleri yerleri terk etmek zorunda kalan bu insanlar devlet sınırlarında bekletilerek, sınırın "öteki" tarafına geçememektedir Modern dönemin sınırları keskin, ideolojik ve korumacı bir yapıdadır. Dolayısı ile sınırların daha da duvarlaştığı yeni bir dünya siyasi haritası ortaya çıkmaktadır.

Devletler sınırlarında birikmeye başlayan sığınmacıları engellemek ve sınırlarında düşük yoğunluklu çatışmaları önlemek için çeşitli uygulamalara başvurmaktadır. Devletler sınırlarına duvar inşa ederek sığınmacıları 'tehdit' olarak dışarda tutmaya çalışmaktadır. Bunun için de sadece duvar inşa ederek değil, duvarın yanında devriye yolu, aydınlatma sistemi, gözetleme kuleleri, çit-tel-panel, gece görüş sistemleri, kamera sistemleri, alarm, ikaz ve ihbar sistemleri kurmaktadır.

Özellikle Arap Baharı, Kuzey Afrika'da ve Ortadoğu'da ortaya çıkan istikrarsız durumlar hedef ülkeler için ekonomik ve sosyal kaygıları beraberinde getirmiştir. AB bu kitlesel göç akınlarını sınırlarından uzak tutmak için çeşitli çalışmalar yapsa da sınırlarını korumak için duvarlaştırma çalışmalarına ağırlık vermiştir. AB sınırlarına ulaşmak amacı ile gelen sığınmacıları sınırları dışında tutmak için Türkiye gibi kilit transit ülkelerin işbirliğini içeren çözümler getirmeye çalışmıştır. Dış sınırlarını kale gibi koruyan ve iç sınırlarını kaldıran 'Kale Avrupa' yaklaşımı AB'nin temel değerleri ile çelişmektedir. Sınırlarına dayanan sığınmacılara karşı sınır güvenliğini artıran AB, Sığınmacıların denizde ölmeleri fermanını imzasını atmıştır. Devletlerin kendi güvenliklerini neden göstererek sınırlarını kapatması sığınmacıları sınırlarının önünde bekletmeleri çağımızın büyük bir utancıdır.

Başta ABD ve AB olmak üzere sınırlarında bekleyen sığınmacılara insanlık dışı uygulamalar yapmaktan biran önce vazgeçmelidir. AB ülkelerinin göçmen ve mültecilere 'potansiyel düşman' algısından kurtularak, nefret içerikli söylem ve politikalarını değiştirmelidir. Mülteci ve göçmenler için sınırlar açılmalı ve sınırlarda yaşanan insanlık dış uygulamalara son verilerek güvenli geçişler sağlanmalıdır. Sonuç olarak sığınmacılar karşısında devletlerin uygulamalarında ve politikalarında insani ve ahlaki olmaları gerekir.

KAYNAKÇA

Akdemir, İ.O., (2018). Göç Ve Göçlerle İlgili Sorunlar, Günümüz Dünya Sorunları, I. Baskı, (51-100), Pegem Akademi, Ankara.

Ayoob, M. (1983). Security in the Third World: The worm about to turn? International Affairs (Royal Institute of International Affairs), 60 (1): 41-51.

Amoore, Louise (2006), "Biometric Borders: Governing Mobilities in the War on Terror", Political Geography, 25 (3): 336-351.

Benam, Ç. H. (2011a) 'Emergence of in Europe: Border Control and Securitization of Migration', Insight Turkey, 13(3), 191-207.

Booth, K. (1991). Security and emancipation. Review of International Studies, 17 (4): 313-326.

Côté-Boucher, Karine, Federica Infantino ve Mark B. Salter (2014), "Border Security as Practice: An Agenda for Research", Security Dialogue, 45 (3): 195–208.

Cravey, A. J. (2012). "US-Mexico borderlands: Violence and the politics of exclusion". İçinde Placing Latin America, Contemporary Themes in Geography. F. Bosco, F. ve E. Jackiewicz (Ed.). Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., pp. 205-218.

Deutsche Welle, (2021). "BM: Dünyada 82 milyon 400 bin insan yerini yurdunu terk etti", https://www.dw.com/tr/bm-d%C3%BCnyada-82-milyon-400-bin-insan-yerini-yurdunu-terketti/a-57947587[Erişim Tarihi:17.03.2022].

Deutsche Wella (2015). "Sığınmacılar Direniyor:Gitmiyoruz",https://www.dw.com/tr/s%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1lar-direniyor-gitmiyoruz/a-18730848 [Erişim Tarihi: 18.03.2022].

Donnan, H. T.M. Wilson (2002). Sınırlar-Kimlik, Ulus ve Devletin Uçları. Zeki Yaş (Çev.). Ankara: Ütopya.

FM 100–20. Low Intensity Conflict, U.S. Headquarters Department of the Army, 1990.

Galula, D.,. (1964). Counterinsurgency Warfare Theory And Practice, London, Frederick A. Praeger.

Green S., (2014), "Sınır Araştırmaları: Alanla İlgili Bazı Düşünceler", Sınırlar ve Türkiye'de Sınır Çalışmaları, Toplum ve Bilim, Sayı: 131, İstanbul.

Kaya, A., (2013). Shifting Paradigms on the Conventional Border Security Concept and an Analysis of the Border Security Framework of Turkey, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, 4 (2), 1-12.

Kirişçi, K. (2003) 'The Question of Asylum and Illegal Migration in European Union-Turkish Relations', Turkish Studies, 4(1), 79-106.

Ladwig, B., (2012). '"Offene Grenzen Als Gebot Der Gerechtigkeit?", Migration Und Ethik, (ed.. Andreas Cassee, Anna Goppel), Mentis Verlag, Münster.

Özcan, M. (2002). Border Concept and Turkey-Iraq Border. Turkish Review of Middle East Study. 13, 41-85.

Özcan, Mesut (2009). "Orta Doğu'da Sınırlar ve Sorunlar", Anlayış Dergisi, Sayı: 74.

Paasi, A., (2003). "Boundaries in Globalizing World", Handbook of Cultural Geography, Kay Anderson, Mona Domash, Steve Pile ve Nigel Thrift (ed.), London: Sage Publications.

Reuters, (2021). Polonya ve Belarus arasındaki sığınmacı krizi derinleşiyor: 4 bin göçmen sınırda bekliyor, (https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/polonya-ve-belarus-arasindaki-siginmaci-krizi-derinlesiyor-4-bin-gocmen-sinirda-bekliyor,EKRD_Y8EhEyAYNiP1x_gdQ/K4U_us0dg025OzgN4piSfw) [Erişim tarihi:20.03.2022).

Sever, H. ve Sever, M. (2013). "Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Düzensiz Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar". Polis Bilimleri Dergisi, 15(2): 85-108

Tekin F., (2014), Sınırın Sosyolojisi: Ulus, Devlet ve Sınır İnsanları, Açılım Kitap Yayınları, İstanbul.

Terriff, Terry. Stuart Croft, Lucy James, Patrick M. Morgan, (1999). Security Studies Today, Polity Press, Cambridge.

UN, The Refugee Convention, 1951.

Wolfers, A, (1952). “National Security as an Ambiguo Symbol”, Political Science Quarterly Vol. 67, No. 4.

POLITICS OF MIGRATION AND ITS SOCIAL AND ECONOMICAL IMPACTS

Srishti Agarwal

Galgotias University, Dr. Niteesh Kumar Upadhyay, School of Law, Greater Noida, India.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9007-7321

ABSTRACT

Migration is quickly becoming a global phenomenon that supports a vast number of people's lives. However, it has the potential to be a cause of strife, as seen in India's northeast region in particular. As a result, the country's federal government has implemented a variety of steps to combat unlawful cross-border immigration. However, the measures are ineffective since they were implemented mostly due to political pressure, without regard for the historical relationships that exist between the sending and receiving countries. Many people have been alienated as a result of this failure, and opinions on migration have become polarised.

Migration from rural to urban areas redistributes population and labour, according to a sociological perspective. The purpose of this study is to look into the effects of migration on the family at the destination. Information gathered from each the study's aims says a significant proportion of the migrant population, particularly in large and metropolitan cities, lives in marginal settlements, slums, and squatter regions with minimal infrastructural services, posing health, environmental, traffic, and other urban challenges.

The study examines the elements that influence the migration Process. Less employment opportunities, poor salaries, drought, war, lack of security, a lack of basic amenities, landlessness, and social factors operate as push factors for migration, while more employment opportunities, greater income, better wages, and better facilities activities act as pull factors. As a result, studying the migration process is critical in order to comprehend it and overcome the issues that arise as a result of migration. As migration has become a universal and dynamic activity, this study attempts to comprehend the phenomena of political migration. A variety of socioeconomic developments have occurred in recent times.

Keywords: Migration, Sociological, globally, population, challenges

INTRODUCTION

Migration is defined as a permanent or semi-permanent change of residence caused by a number of push-and-pull causes, usually across some forms of administrative boundaries (Wood 1994: 607). Migration is contingent on bringing with it a slew of demographic, economic, social, and political challenges. Dimensions of politics is more than 740 million people have moved within their own country. Over 200 million people doing so beyond national borders (UNDP 2009: 1-2). A rising number of countries are now origin, transit, or destination countries migrants and they are increasingly all three at the same time (Berne) 2–8 (Initiative 2004). As a result, the distinction between sending and receiving countries is no longer significant, because the distinction between countries that represent "push" forces and those that represent "pull" factors is unclear, because most countries exhibit both at the same time (Duvell 2010: 289-310). Migrants were also stated to have increased their income, acquired greater access to education and health care, and improved their children's chances (UNDP 2009: 1-2).

However, migration is hampered by significant limitations. In the nineteenth century, governmental migration control was thought to be the most important element in determining the character and direction of migrant movements (Fahrmeir et al 2003: 3). The governments of the labor-sending countries saw high-skilled people migrating to another country as brain drain and national loss, while encouraging unskilled workers to do so because they could bring remittances, new skills, and other benefits. They welcomed high-skilled workers, but not low-skilled employees. Low receptivity;

permitted but not actively encouraged; and privileged reception, in which they got active legal and material help from the host governments (Portes and Bach 1989).

Those who were unable to meet the legal conditions for migration turned to illegal methods. Potential migrants paid large sums of money to human traffickers to transport them to their intended destinations. Such migration is a type of irregular migration (Carretero 2008: 1) that occurs when people cross the national boundary in ways that are not authorised (Carling 2007: 5). Due to the intricacy of the issue and the variety of circumstances in which it occurs, it is difficult to develop a typology of such migration, or even to know what nomenclature to use (Brennan 1984:409). Because the political processes of state-building establish the breadth of the state's territory and national space, it has gained significance in public debate.

Over the last two decades, the number of international migrants has increased significantly, with 281 million people living outside their home country in 2020, up from 173 million in 2000 and 221 million in 2010. International migrants currently account for around 3.6 percent of the world's population. The 2011 Census provided the most recent government data on migration. According to the 2011 Census, India has 45.6 million migrants (38 percent of the population), up from 31.5 million migrants in 2001. (31 percent of the population). While the population rose by 18% between 2001 and 2011, the number of migrants climbed by 45 percent. Internal migration accounted for 99 percent of total migration in 2011, with foreigners (international migrants) accounting for 1%.

During the last decade, 61 million intra-state and inter-state migrants migrated to rural areas and 36 million to urban areas, out of a total of 98 million intra-state and inter-state migrants in the country. In comparison to migration from rural to urban regions, the number of people migrating out of rural areas (73 million) to another rural area (53 million) was fairly significant (20 million). Approximately 6 million people relocated from metropolitan areas to rural areas. According to the census, Maharashtra ranks first in terms of net migrants by last residence during the past decade, i.e., the difference between in-migration and out-migration in each state, with 2.3 million net migrants, followed by Delhi (1.7 million), Gujarat (0.68 million), and Haryana (0.67 million). The two states with the most net migrants migrating out of the state were Uttar Pradesh (-2.6 million) and Bihar (-1.7 million). According to data obtained in Census 2001 for migration by last residence, there are a variety of causes for relocation. The majority of female migrants identify 'Marriage' as the reason for their travel, particularly when moving within the state. The main motivations for male migration are 'work/employment' and 'family'.

Migration patterns

Internal migrant flows can be divided into two categories based on their origin and destination. Rural-rural, rural-urban, rural-rural, urban-rural, and urban-urban are examples of classifications. According to the 2011 census, there were 21 crore rural-rural migrants, accounting for 54% of all internal migration (the Census did not classify 5.3 crore people as originating from either rural or urban areas). Rural-to-urban and urban-to-urban migration each accounted for roughly 8 crore people. Around 3 crore people migrated from the city to the countryside (7 percent of classifiable internal migration). Intra-state and inter-state migration are two alternative ways to categorise migration. Internal migration accounted for over 88 percent of all internal migration in 2011. (39.6 crore persons).

In terms of inter-state migration flows, there are differences between states. There were 5.4 crore inter-state migrants according to the 2011 Census. As of 2011, the greatest sources of inter-state migration were Uttar Pradesh and Bihar, while the largest receiver states were Maharashtra and Delhi. Around 83 lakh Uttar Pradesh inhabitants and 63 lakh Bihar residents had relocated, either temporarily or permanently, to other states. By 2011, Maharashtra had attracted almost 60 lakh people from all over India.

Migration Motives

All of this migration of individuals from one place to another, regardless of socioeconomic classification, is influenced by a number of push and pull variables. These are attributable to natural reasons such as demography or the Indian subcontinent's geographic location, unbalanced growth, a lack of proper government action, and/or the current neoliberal regime.

- Regional Disparities and Urbanization

Rural–urban migration is a major source of internal migration in India. The occurrence of large regional differences is a key cause of rural–urban migration (Tripathi, 2013). Rural–urban migration is prompted by differences in urbanisation rates and the greater employment availability in urban areas. As highlighted by Harris and Todaro, migrants' expectations of greater wages/income are a crucial factor in their decision to relocate from labor-scarce rural areas to urban centres. India's major centres have seen a large-scale boom in infrastructure and construction during the last few decades. As a result, work opportunities in factories, stores and establishments, ancillary and support services, domestic services, street vending, security services, and restaurants increased in urban centres and peripheries (Tripathi, 2013). Migrant labourers provided the steady supply of labour needed for these jobs in cities and towns, resulting in the growth of urban areas. As a result, a region's initially unequal development led to even more lopsided development, exacerbating existing disparities. Along with the pull aspects of these urban regions, such as better jobs, higher earnings, and other benefits of city life, push factors, such as unemployment, poor income, natural disasters, and socio-political conflicts, also impact this 'urbanisation-driven' movement.

- Rural Suffering

Small peasants and landless labourers in rural areas are finding it more difficult to maintain their livelihoods due to the non-viability of agriculture. For decades, rural India has been plagued by the phenomena of 'agrarian crisis.' Agriculture has become a non-viable source of revenue due to rising production costs and price drops for agricultural produce. Crop losses due to severe monsoons, droughts, and other natural disasters frequently exacerbate rural misery. Another cause is the government's ineffectiveness in implementing minimum support prices, providing rural warehousing and marketing facilities, and providing institutional financing. This condition, combined with the deterioration of rural support networks, is thought to have exacerbated rural economic misery. Between 1995 and 2009, more than 2,40,000 farmers committed suicide, according to the National Crime Record Bureau (Centre for Human Rights and Global Justice, 2011). In 2009, 17,638 farmers committed suicide, with one farmer committing suicide every 30 minutes (ibid.). Often, such rural misery leads to a large flight to cities in quest of better job opportunities. According to a research on the situation of Indian farmers (CSDS, 2018), 76 percent of farmers are willing to engage in jobs other than farming, and 61 percent are willing to relocate to cities for better health, education, and employment opportunities.

- Displacement As a Result of Climate Change

Several states in India are vulnerable to natural catastrophes due to the geography of the country. Due to environmental imbalances caused by global warming and unplanned growth, the frequency of such natural disasters has also increased in recent years. According to Sinha (2003), earthquakes, droughts, floods, and cyclones affect approximately 57 percent, 28 percent, 12 percent, and 8% of the Indian subcontinent, respectively. Climate change, according to the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), has the potential to cause people to migrate, both domestically and internationally. Chakraborty and Joshi (2014) went on to map the sensitivity of various Indian regions, taking into account demographic and ecological considerations. Some districts in Himachal Pradesh, Jharkhand, Madhya Pradesh, Orissa, Uttar Pradesh, and West Bengal, according to the sensitivity index, are particularly sensitive due to high population density and a vulnerable ecology. Natural disasters like as floods, earthquakes, tsunamis, and other natural calamities such river bank erosion force tens of thousands of people to flee their homes every year. Assam, Bihar, Odisha, and West Bengal account for a large number of these climate-related migrants in India (Kumar & Singh, 2018). According to a Greenpeace report, India and Bangladesh will have 120 million homeless people by 2100. (Lal, 2019).

- Conflicts in Socio-Political Life

Tensions based on characteristics such as identity, religion, ethnicity/social group, and language are another key motivation for migration. A big number of people relocate to distant locations to avoid socio-political issues. The north-eastern states of India are typical of this type of migration. According to a growing corpus of literature on Indian northeast migrants, younger people are forced to relocate from states like Manipur and Nagaland to avoid socio-political conflicts. Many of these persons are

young migrants who come for school and then enter the labour markets of their destinations in search of better job opportunities (Lalrampuii, 2016). In some circumstances, socio-political conflicts lead to reverse migration. Because of a robust campaign against migrants from other states, many migrants from other states were forced to leave Maharashtra (Sons of the Soil Movement). Following a rumour-mongering crisis in 2014, a major exodus of migrants from north-eastern states happened in Bangalore.

- Factors of Demography

India currently has a 'demographic dividend,' in which a bigger proportion of the population is in the working age bracket. This factor has aided Indian labour in gaining access to the global labour market. Internal migration patterns in India are shaped by demographic disparities in the population. Southern states like Tamil Nadu, Kerala, Karnataka, and Andhra Pradesh have a predominantly elderly population, whilst northern states like Bihar, Jharkhand, Madhya Pradesh, and Odisha have a predominantly youthful population (Ponnapalli et al., 2013). According to UNFPA population projections, Bihar, Jharkhand, Madhya Pradesh, Rajasthan, and Uttar Pradesh have the greatest current and future demographic potential. More than half of India's workforce is concentrated in these five states (Singh, 2019). Certain states' demographic advantages encourage migration from other states.

- Improvisation of Connectivity and communication channels.

Improved connectivity between the source and destination regions has boosted migration rates, especially when it comes to long-distance migration. New migratory streams have formed as a result of greater rural–urban connectedness with improved transportation facilities, roads, infrastructure, expressways, and connecting railroads. Long-distance migration of unskilled workers from northern and north-eastern regions to far-flung places, including southern states like Kerala and Tamil Nadu, is one example. In the relocation process, social networking is quite important. In the chain migration of a group of people from the same geographical area or of groups with a same social identity, social capital plays a crucial role. This social capital is a wealth of information that helps migration and aids migrants in settling in their new location. These social relationships have been enhanced as a result of the emergence of effective communication channels. As a result, advancements in telecommunications and information channels have played a significant role in easing migration.

While the aforementioned causes are important in forcing migration, poverty and inequality are thought to be the primary determinants of poor migration. The resource-poor are the ones who migrate owing to compulsions such as better employment and livelihood possibilities, regardless of the reason for migration, whether it is due to rural misery, development, or climate change. The wealthiest groups in the source regions are generally able to cope with adversity because they have backup alternatives and resources. The poverty index of migrant-sending states was found to be positively correlated with the poverty index of these states (UNDP, 2018). Abysmally high migration from Indian states having double-digit percentages of populations living in "extreme poverty." Assam (12.1 percent), Bihar (22.1 percent), Madhya Pradesh (12.8 percent), Jharkhand (15.1%), Meghalaya (11.1 percent), Rajasthan (11.1 percent), and Uttar Pradesh (11.1 percent) are among these states (13.8 percent). All of these states have a large migrant-sending population.

As a result, despite analysing the core causes, it is clear that inequality at many levels has a significant impact on poor migration. Those who are less well-off and have no support structures are the first to migrate, and when these resource-poor migrants arrive at their destinations, their poverty leads them to labour in low-paying professions with questionable working conditions. As a result, the deplorable fate of migrants in their destinations is a part of the poverty and inequality vicious circle, in which inequality fosters poverty (miserable plight of migrants) and vice versa.

The State's Role in Migration Governance

With such a large volume of internal migration in the country, the government's role becomes all-pervasive in managing the migratory flow to ensure that migrants are not exploited, that human rights and labour laws are not violated, and that migration allows them to progress rather than being subsumed in fear and insecurity. In India, however, legal protection and welfare provisions for migrants are woefully inadequate. For example, India has yet to ratify any of the ILO's migration treaties. It is

commonly acknowledged that this Act is ineffective and under-implemented. It is also expected to be repealed in the near future if the government approves the new labour codes currently under review. The Trade Union Act is also being discussed for repeal at the moment. Overall, there is a risk of pay reductions, worker de-unionization, and the promotion of uncontrolled labour markets, as seen by the rise of insecure work in India over the last few decades—a phenomena that has even spread to safe havens like the organised corporate and public sectors.

Inadequate availability of trustworthy data on various kinds of migrants, refugees, and asylum seekers demonstrates the state's carelessness on migration issues. There are few systematic and consistent efforts and systems in place to collect statistics on various migration streams and types of migrants. The value of data sources such as NSS reports has waned when it comes to statistics on internal migrants. All of these elements will undoubtedly operate as a stumbling block to the development of successful migration-related policies. In certain ways, the absence of data available to development planning authorities contributes to rising trends of homelessness, slum creation, and ghettoization in metropolitan regions.

There are two aspects to the state's changing role. On the one hand, the share of government spending dedicated to impoverished people's welfare is decreasing. On the other side, the government is becoming more accommodating to privatisation and the expansion of corporate capital. In such circumstances, issues affecting the working poor and marginalised communities are frequently overlooked. The Indian migration landscape gives abundant data to back up this claim.

The Inter State Migration Policy Index, which was created for the major migrant receiving states using scores from eight policy areas, including labour market, education, child right, social benefit, political inclusion, housing, domicile and identity, and health and sanitation, shows that, despite the fact that states like Gujarat and Delhi receive the highest number of migrants, the state policy framework does not take migrants into account (Agarwal et al., 2019). Other policy sectors give the government enough leeway to intervene and make state policy frameworks more inclusive of migrants. The lack of any official programme aimed at integrating migrants into the state has made them even more vulnerable.

Internal Migration and COVID

The COVID pandemic's beginning had diverse effects on different segments of the population. People from the most vulnerable and poor portions of society faced challenges that were exacerbated by their socioeconomic conditions. With the popular narrative of’ stay at home' and 'follow social distancing,' the mass gathering of migrant workers on the road seeking transportation to return home paints a clear picture of society's division into the haves and have nots, whereas’ stay at home' and 'follow social distancing' appears to be a luxury for some. Migrant workers faced a literal survival crisis amidst the health crisis, with economic losses due to unemployment, cramped and overcrowded housing, lack of public amenities such as potable water and sanitation, and inability to send money back home, all of which were compounded by police and other authorities' atrocities (Sengupta & Jha, 2020).

Internal migrants were immediately affected by COVID-19, which resulted in rapid unemployment and other labour market distortions, such as layoffs and wage reduction. Curfews were imposed without proper consultation with trade unions, industry confederations, and other relevant organisations, preventing people from seeking and arranging alternate means of surviving. In the majority of cases, employers and sourcing brokers were able to get rid of migrants without having to pay any relief or compensation. Not only the employers and contractors were unprepared, but also the government machinery was unprepared to offer basic essentials like food and shelter.

Due to a lack of suitable transportation, thousands of migrant labourers were compelled to walk the distance, resulting in one of the largest exoduses since the 1947 India–Pakistan partition. The media reported several terrifying instances, including one in which migrant labourers were strolling back home along railway tracks, presuming that no trains were running. They slept on the tracks and were run over by trains as a result of their exhaustion. The electronic and social media were soon swamped with terrifying photos of blood-soaked garments and strewn food items on train tracks. Another occasion occurred when a pregnant woman had to deliver her baby on the street while returning home.

During their journeys, several of these victims were robbed, overcharged for short distance transport, or halted and abused by police (Meher & Nanda, 2020). Many workers died as a result of overwork, malnutrition, or accidents. Even when transportation was eventually arranged for them, the services given were in such a bad form that several of the workers perished on the train owing to a shortage of food and water, as well as the lack of any such amenities at various railway stations along the trip (Sarmin, 2020). Several media persons claimed that migrant workers were looting food packs at certain locations on the railway station where food was offered. Such actions originate from a lack of trust in the government's ability to distribute food packets evenly to all passengers on the train. Furthermore, even in circumstances where trains were delayed for more than 12 hours, information and guarantee about appropriate food availability were utterly lacking.

The repatriation of migrant workers to their home towns, in addition to the health issues, has a slew of other economic and social consequences. Returning migrants must be incorporated into the rural economy's labour market, which has very limited job capacity. Some migrant workers may return to metropolitan areas if the lockdown is lifted, while others have stated that they do not want to return to cities for work. As a result of the increasing availability of workers, this return migration may exacerbate rural distress, with higher disguised unemployment3 and further declines in rural wages. Losses of livelihood in urban regions would have an impact on remittances to rural areas. Migrant households' spending ability has been severely hampered by the loss of rural income and uncertainty about the possibility of reemployment. Many investigations have even cautioned that unless appropriate demand-driven policies are implemented, the country will continue to see fatalities from malnutrition and suicide.

Migrant Political Incorporation as a Concept

We discuss the concept of political inclusion and emphasise its importance for migrants around the world before presenting our hypothesis.

The dual contribution of demand- and supply-side inputs in migrant incorporation is critical to our understanding. Footnote 3 Incorporation necessitates migrants' full and active participation in destination-area politics on the demand side. In terms of behaviour, it assumes that migrants first register to vote in local elections—a requirement for later involvement in formal political institutions—and then show up to vote, which is the most basic democratic act. It comprises adjustments in political interest, views of political accountability, efficacy, and trust from an attitude standpoint. 4th footnote However, we believe that public activity alone is insufficient to achieve comprehensive political integration. In order for this to happen, political elites must regard migrants equally to native-born inhabitants and recognise them as legitimate members of local electorates. We expect incorporation to involve, at the very least, outreach to migrant citizens during election seasons, participation of migrants in local clientelistic exchange networks, and sensitivity to the difficulties that migrant populations face. It is critical to pay attention to these supply-side behaviours, not least because politicians' refusal to incorporate migrants in local political coalitions may discourage migrants from participating in the first place.

The actual record corresponds to our theory. In the case of internal migration, there is strong evidence that mobility is linked to lesser political integration around the world. Changing residency in Costa Rica "disrupts" voting and is related with a drop in turnout of eight to nine percentage points (Alfaro-Redondo Reference Alfaro-Redondo2016, 73). Akarca and Tansel (Reference Akarca and Tansel2015) estimate a strong negative province-level association between in-migration and electoral participation, focusing on Turkish municipalities. According to Gay (Reference Gay2012), employing a randomly assigned housing-relocation voucher reduced the likelihood of voting in national elections by seven percentage points in the United States. Internal migrants' relative political disengagement has been documented qualitatively in Nigeria, Colombia, Ukraine, and Myanmar (see Supplementary Information B). Exclusionary behaviour by politicians—that is, the primary supply-side hurdle to incorporation—is also well documented. Cote and Mitchell (Reference Côté and Mitchell2016, 662–66) gather case study evidence from Côte d'Ivoire and Indonesia, where leaders have "used the politics of resentment to their electoral advantage," according to observers. Following the collapse of the Hapsburg Empire, Weiner (Reference Weiner1978, 9) recounts elites' anti-immigrant positions in Eastern European cities.

India's Migration and Voting

Now we'll outline a research setting—India—that will allow us to put our three theoretical claims to the test. India has 1.4 billion citizens, 900 million eligible voters, and 325 million internal migrants, accounting for 29% of the population (Government of India 2010). India's current level of urbanisation, at 34%, is low by worldwide standards. However, the country's urban population is expected to increase to 590 million by 2030, up from 290 million in 2001, and cities will provide the vast majority of new jobs during the following decade (Sankhe et al. Reference Sankhe, Vittal, Dobbs, Mohan, Gulati, Ablett, Gupta, Kim, Paul, Sanghvi and Sethy2010).

Rural-to-urban migration in India is a disadvantaged population group. Online Appendix B examines nationally representative survey data and finds that migrant-engaged households are poorer in general and more likely to be members of marginalised ethnic communities—differences that highlight the integration challenges that internal migrants experience. 10th footnote "A holistic solution has yet to be put in place that can address the issues connected with internal migration in India," according to a UN assessment (UNESCO 2012, 2). In order to access government services, new migrants face discrimination (Gaikwad and Nellis Reference Gaikwad and Nellis2021a), migrant slums lack basic facilities (Auerbach Reference Auerbach2019), and demands for "locals only" employment quotas and discriminatory language stipulations are common (Gaikwad and Nellis Reference Gaikwad and Nellis2021a) (Weiner Reference Weiner1978).

In India, the disparity between migrant and native engagement is considerable. Voter turnout is lower in sub national states with more migrants (Tata Institute of Social Sciences 2015, 30). According to data from five states, 60 percent to 83 percent of domestic migrants did not vote in at least one national, state, or local election after relocating (Tata Institute of Social Sciences 2015, 32). Turnout was 69 percent in rural seats, 63 percent in smaller cities and towns, and 57 percent in large urban regions, according to representative surveys taken after the 2014 general election (Kumar and Banerjee Reference Kumar and Banerjee2017, 83). Low turnout among urban-based migrants is a major contributor to the rural–urban divide, according to micro-level studies in Delhi: in 2014, only 65 percent of recent migrants to Delhi had a voter ID card allowing them to vote in city elections, compared to an overall average of 85 percent for Delhi residents. 12th footnote in a sample of Delhi construction workers, Thachil (Reference Thachil2017) indicates that only one out of every five migrants has ever voted in the city's elections. Following the 2019 general elections, a poll of India's five major cities found that 91 percent of urban-based migrants in their twenties were not registered to vote in the city.

Transformation of Migration Politics

The way states perceive and deal with cross-border migration has changed dramatically over the previous few decades. States continue to assert their autonomy and independence in deciding who is permitted to stay, work, and become a permanent resident or a new citizen. States have begun to participate more actively in multilateral conferences with the declared goal of identifying common responses and solutions as a result of rising mobility and migration trends around the world, as well as what they regard as a challenge or threat to national sovereignty. International organisations (IOs) like the International Organization for Migration (IOM) and the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) have been able to improve their roles and capabilities in this setting. At the same time, there has been a noticeable increase in the number of new policy actors in the area of mobility politics, such as specialised regional agencies (e.g., the European Union border agency Frontex), international and local nongovernmental organisations (I/NGOs), migrant and Diaspora groups, individual experts, business corporations, and private security providers — actors of various origins and orientations that assist states while also following their own.

CONCLUSION

The first large-scale research of anti-migrant discrimination in India is presented. Internal migrants face unequal political representation, according to a series of randomised trials. When requests for constituency service originate from recent arrivals to the city rather than long-term inhabitants, they are

more likely to go unanswered. The estimated prejudice is significant: it outweighs the biases associated with religion, gender, occupational level, and problem type by a factor of ten. Our follow-up tests show that it is influenced by incumbents' electoral motives in a considerable way. Most politicians assume that migrants are unable to vote in municipal elections because they are not registered to vote. As a result, politicians focus their limited time and resources on assisting long-term city residents, whom they believe are more likely to register.

In India, migrant workers do not have a lot of legal protection or welfare. For example, India has yet to ratify any of the International Labour Organization's (ILO) migration treaties. The Inter-State Migrant Workers (Regulation of Employment and Conditions of Service) Act of 1979 is ineffective and misapplied. Furthermore, if the draught labour rules under consideration by the government are approved, this Act, along with the Trade Union Act, may be repealed in the near future. Overall, salaries will be cut, employees will be de-unionized, and unregulated labour markets will flourish, as evidenced by the rise of insecure work in India over the last few decades, a tendency that has even spread to the organised private and government sectors.

Many government interventions to combat agrarian distress and promote rural livelihood options, such as the Deendayal Anthodia Yojana-National Rural Livelihoods Mission (DAY-NRLM), Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MGNREGA), and Attracting and Retaining of Youth in Agriculture (ARYA), have failed to provide employment and control distress migration. This notion is backed up by the growing number of people migrating from rural to urban areas. MGNREGA, for example, has been highlighted by several academics as the difference between survival and hunger. Thousands of migrant workers are unable to take advantage of the public distribution system, banking system, and other provisions that need proof of residency. They are unable to exercise even the most basic democratic right to vote. As a result, given the vast number of migrant workers in India, it is critical to develop any national policies with their concerns in mind.

REFERENCES

V. Agarwal, P. Singh, and S. Singh (2019). Index of Inter-State Migration Policy (IMPEX). The Interuniversity Consortium for Political and Social Research is a group of universities that collaborate on political and social research. V3/view was obtained from https://www.openicpsr.org/openicpsr/project/115789/version/

N. Bharathi, D. V. Malghan, and A. Rahman (2018). Isolated because of caste: Residential segregation on a neighbourhood basis in Indian metros. IIM Bangalore Research Paper, IIM Bangalore Research Paper, IIM Bangalore Research Paper, I (572).

The Centre for Human Rights and Global Justice is a non-profit organisation dedicated to promoting human rights (2011). Farmer Suicides, Human Rights, and India's Agrarian Crisis: Every Thirty Minutes New York University School of Law https://chrgj.org/wp-content/uploads/2016/09/Farmer-Suicides.pdf was retrieved from https://chrgj.org/wp-content/uploads/2016/09/Farmer-Suicides.pdf. On the 20th of September, 2020, this page was accessed.

A. Chakraborty and P. K. Joshi (2016). Geomatics, Natural Hazards and Risk, 7(1), 308-325. Mapping disaster vulnerability in India using an analytical hierarchy process.

P. Deshingkar and D. Start (2003). In India, seasonal movement for a living: Coping, accumulation,and exclusion (Vol. 111). Overseas Development Institute, London.

U. Goswami, U. Goswami, U. Goswami (2007). Northeast India's Internal Displacement, Migration, and Policy Working Papers of the East West Center in Washington (8). www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/EWCWwp008.pdf On the 18th of October, 2020, I was able to access the website.

K. Keshri and R. B. Bhagat (2010).

India's seasonal and temporary migration. Genus, vol. 66, no. 3, pp. 25-45.

S. Krishnaraj (2005). Policy imperatives for gender factors in rural-urban migration in India. Paper delivered at the XXV International Population Conference Tours, France, July 18-23, by the International Union for the Scientific Study of Population.

A. Kumar and A. K. Singh (2018). Flood-induced migration and its socioeconomic impact on women: A Case Study of the Kosi Flood in North Bihar 8(9), 486-501 in International Journal of Research in Social Sciences.

N. Lal (2019). Inter Press Service, Humanitarian Emergencies: A Precarious Fate for Climate Migrants in India, http://www.ipsnews.net/2016/05/a-precarious-fate-for-climate-migrants-in-india/, retrieved on 24th May 2016.

R. Lalrampuii, R. Lalrampuii, R. Lalrampui (2016). Migration's Economic Impact on North-East India 2(2), pp. 128-136, DU Journal of Undergraduate Research and Innovation. http://journals.du.ac.in/ugresearch/pdf-vol5/14.pdf was retrieved from http://journals.du.ac.in/ugresearch/pdf-vol5/14.pdf. On the 2nd of October, 2020, I was able to access the website.

Secretariat of the Lok Sabha (2013). People are being displaced and rehabilitated as a result of development projects. Parliament Library and Reference, Research, Documentation, and Information Service, Reference Note No 30/RN/Ref./December/2013 (LARRDIS). http://164.100.47.193/Refinput/New_ Reference Notes/English/DisplacementandRehabilitation.pdf was retrieved from http://164.100.47.193/Refinput/New_ Reference Notes/English/DisplacementandRehabilitation.pdf. On the 18th of September 2020, I was able to get a hold of this information.

R. Ponnapalli, K. M. Ponnapalli, and A. Subbiah (2013). A comparative analysis of ageing and demographic transition in India and its states. 171-193 in International Journal of Asian Social Science, vol. 3, no. 1.

B. Posani (2009). Farmer Suicide and the Political Economy of Agrarian Distress in India is a crisis in the countryside. No. 09-95 in the Working Paper Series. London School of Economics and Political Science's Development Studies Institute

E. Rains, A. Krishna, and E. Wibbels (2018). Evidence on the breadth of policy demands and scope of mobility in India's slum continuum, International Growth Centre, London, working paper.

B. P. Remesh, B. P. Remesh, B. P. Remesh (2012). Migrants from the North-East in Delhi: Strangers in Their Own Land 35-40 in Economic and Political Weekly.

S. Sengupta and M. K. Jha (2020). Social policy, COVID-19, and destitute migrants: India's challenges and prospects 2(2), 152-172 in the International Journal of Community and Social Development.

PERCEPTION OF STUDENTS' INDUSTRIAL WORK EXPERIENCE SCHEME (SIWES) IN A NIGERIAN COLLEGE OF EDUCATION: IMPLICATIONS FOR BUSINESS EDUCATION DEVELOPMENT

OMOTAYO MARTINA, OLUWOLE-MOSES

Accounting Education Department, School Of Business Education, Federal College Of Education (Technical), Akoka, Yaba, Lagos, Nigeria

ABSTRACT

This study examined the students' perception of Student Industrial Work Experience Scheme (SIWES) in Federal College of Education (Technical) Akoka, Lagos, Nigeria as an Implication of Business Education Development.

Specifically, the study intends to investigate the relevance of Student Industrial Work Experience Scheme (SIWES) to Business Education Development, determine if there is any impact of Student Industrial Work Experience Scheme (SIWES) programme on Business Education Development and Rate the level or period of training which SIWES should be offered in colleges of education.

The design used is survey research design. The study consisted of all Business Education students of Federal College of Education (Technical) Akoka, Lagos. The sample of the study comprises sixty (60) Business Education students of Federal College of Education (Technical) Akoka, Lagos, Nigeria. Simple random sampling procedure was used to select respondents. The research instrument used to gather data for the study was Student Industrial Work Experience Scheme Questionnaire (SIWESQ). The responses of the respondent were computed and analyzed using mean and simple percentage.

The findings of the study showed that SIWES is very relevant in Business Education and it also has impact in Business Education programme. The results also showed that SIWES duration should be increased. It was recommended that: agencies in charge of SIWES should increase the duration of the programme; and student should be paid their IT allowance on time so as to boost students' morale and motivate them during SIWES training.

ANALYZING THE ROLES OF FINANCIAL ASSISTANCE ON EXCLUSIVELY EXTRACTED AREAS OF ACADEMIC PROCRASTINATION AMONG THE PRIVATE UNIVERSITY STUDENTS

Abdul-Rahman Balogun Muhammed-Shittu

Mailing address: Khazar University, School of Education (Management and Administration) (Neftchilar Campus) 41 Mehseti Str., AZ1O96, Baku, Azerbaijan.

ABSTRACT

The present research is about scholarship as a practice of academic award or financial assistance and support for students to further their education and to enable them to perform excellently. Researchers have dealt with the concepts of scholarship and academic dishonesty, and the development of human environment from sociological perspective, but discretely. Thus, here is the first empirical investigation about the influence of academic scholarship on academic dishonesty on students and lecturers' attitudes towards the development of the environment. Therefore, the study adds to the literature by establishing and examining academic scholarships impact on academic dishonesty in developing human environment through a unique sample of post-secondary students cum lecturers of higher institutions as a control group. The students will be grouped into certain categories in accordance to their academic scholarship position and questionnaires assessing academic dishonesty will be randomly distributed among a large population of participants. As hypothesized, scholarship was found to be significantly impacted academic procrastination among the students. Recipients of full scholarship with monthly stipends were found with the lowest level in all selected areas of academic procrastination. Oppositely, non-scholarship recipients among the students were reported with the highest values of academic procrastination in all targeted domains of this study as outlined above. Mere assessment of the two outcomes indicates positive impact of scholarship on academic procrastination. Accordingly, the study tested whether there is impact of scholarship in gender on academic procrastination. It was confirmed that the female students procrastinate slightly higher than male students. In terms of generalisability, the approach in which the data of this study were gathered, also with the considerable size out of the population make the findings generalisable.

Keywords: Financial assistance; scholarship types; roles; academic procrastination; private university.

INVESTIGATION OF INFLUENCE OF TUNNELING ON PILES FOUNDATIONS

Nesrine EL HOUARI

EOLE Laboratory, Civil engineering Departement, Faculty of Technology

University of Tlemcen, Algeria

ABSTRACT

Understand how the buildings react to the tunnelling constructions is a field of great importance for the projects in an urban environment characterized by soft grounds, in particular for the risk management. To reduce the risk of damage as a result of tunnel construction, the engineer who designs a tunnel needs to be able to make reliable predictions of the ground deformations induced by tunnelling and their effects on any adjacent structures. In this paper, 2D Finite element analyses have been carried out for the evaluation of deformation of heterogeneous soil with elasto plastic considering soil of Mohr Coulomb model to study the influence tunnelling induced ground behaviour near structure and piles. A series of numerical calculations, accompanied by parametric studies, to assess the vertical and lateral displacement at surface and in depth, is presented. Comparisons are made to analyse the influence of tunnel depth, building position and width and piles length. The results show that there are deformations which influence considerably the behaviour of the grounds on the surface and in-depth. These movements are especially represented by troughs not uniform and strongly influenced by the existence of the building and focus on the level of the piles. Parametric study proved the influence of the various geometrical parameters on the behaviour of the ground.

Key words: 2D simulation, Settlement, Shield tunnelling; Finite element analysis; Interaction, piles foundations

THE ENHANCEMENT OF FINANCIAL REPORTING QUALITY VIA AUDIT COMMITTEE ATTRIBUTES: EVIDENCE FROM LISTED OIL AND GAS FIRMS IN NIGERIA

[1] ***Abdulkadri Toyin Alabi***

https://orcid.org/0000-0002-3103-5367

Kwara State University, Nigeria.

[2] ***Saheed Olanrewaju Issa***

https://orcid.org/0000-0002-8232-2585

Kwara State University, Nigeria.

ABSTRACT

Objectives

The study examined the role of audit committee attributes in enhancing financial reporting quality of quoted oil and gas firms in Nigeria. Audit committee attributes examined includes audit committee size, audit committee independence, audit committee expertise.

Methods

Financial reporting quality (FRQ) was proxy using discretionary accruals (DACC) derived from the Performance-Matched Modified Jones Model. Multiple regression technique was used, while Stata version 13.1 was used for the analysis. Secondary data were extracted from the financial reports of seven (7) listed oil and gas firms over the period 2010-2020. Residual tests were conducted such as, collinearity test, heteroscedasticity and Hausman test to validate the findings.

Results

The findings show that, audit committee size and audit committee independence are positively significant to financial reporting quality while audit committee expertise was however revealed to be insignificant towards the quality of financial reporting of quoted Nigerian oil and gas firms.

Conclusions

This study concluded that audit committee plays an oversight function in financial reporting process therefore enhancing its quality. It is therefore recommended among others that Governance codes regulators should emphasize or increase specific minimum characteristics for audit committee proportion of independent director.

Keywords: audit committee, financial reporting quality, oil and gas firms, Nigeria

ПРАВОВОЙ СТАТУС БЕЖЕНЦЕВ И МИГРАНТОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Сейтенова С.Ж.

Лектор кафедры права Кокшетауского университета им.Ш.Уалиханова

Ирмашева М.Б.

Студентка Кокшетауского университета им. Ш.Уалиханова

В статье рассмотрены вопросы определения правового статуса беженцев и мигрантов в соответствии с международными документами и законодательством Республики Казахстан, сделан анализ теоретических подходов в толковании терминов «беженец» и «мигрант».

Ключевые слова: беженец; лицо, ищущее убежище; миграция.

Исследование института правового статуса беженцев, мигрантов является актуальной проблемой юриспруденции, особенно в периоды кризиса, будь то экономического или политического. В мире происходит постоянная миграция населения внутри государств, а также в более развитые страны из неблагополучных территорий или регионов. Одной из гуманистических идей в современном обществе, наряду с оказанием помощи детям, женщинам, инвалидам, является защита той категории людей, которая оказывается уязвимой в силу того, что вынуждена покинуть свой дом, родину.

В этой связи представляется необходимым разграничить правовые категории, такие как мигрант, переселенец и беженец.

В научной литературе дается различное толкование термина «миграция». К примеру, под миграцией понимают «движение людей с целью проживания на территории иностранного государства, сроком, превышающим один календарный год» [1]. А.Н. Чувелева дает следующее определение: это «переселение, изменение постоянного места жительства или принудительное перемещение социальных групп, людей в другой географический регион, административно-территориальную единицу или на территорию другой страны на срок не менее 6 месяцев» [2]. Также высказывается мнение, что «миграцией можно считать в широком смысле любое перемещение населения за границы определенной территории, независимо от того, на какой срок и с какой целью оно предпринимается. В узком смысле слова миграция – это перемещения, связанные с изменением места постоянного проживания» [3].

О. Д. Воробьёва миграцией называет «любое территориальное перемещение населения, связанное с пересечением как внешних, так и внутренних границ административно-территориальных образований с целью перемены постоянного места жительства или временного пребывания на территории для осуществления учёбы или трудовой деятельности независимо от того, под превалирующим воздействием каких факторов оно происходит — притягивающих или выталкивающих» [4]. Таким образом, главными признаками, характеризующими миграцию, являются перемещение, изменение места жительства людей, групп людей на длительное время.

Существуют различные классификации миграции. Если за определяющий критерий взять время и место переселения, то можно выделить следующие виды:

- внутренняя (внутри одного государства, по типу: город/село, село/город, город/город, село/село) и международная;
- постоянная и временная (например, к ней можно отнести трудовую);
- маятниковая и эпизодическая.

Также выделяют легальную и нелегальную миграцию, организованную и стихийную, добровольную и принудительную (или насильственную).

Государства несут ответственность за безопасность и защиту прав своих граждан. Когда правительства не могут или не хотят этого делать, люди могут столкнуться с такими серьезными угрозами, что они будут вынуждены покинуть свою страну и искать безопасности в другом месте. Если это происходит, другая страна должна вмешаться, чтобы обеспечить соблюдение основных прав беженцев..

Согласно ст. 13 Конституции Республики Казахстан каждый имеет право быть признанным субъектом закона и защищать свои права и свободы всеми способами, не противоречащими закону, включая необходимую защиту. С этой точки зрения, для лица, ищущего убежища на основании ходатайства о предоставлении статуса беженца, есть основания быть субъектом конституционных прав. Соискателем убежища является иностранец или лицо без гражданства, подавшее заявление о предоставлении убежища в Республике Казахстан до принятия уполномоченным органом окончательного решения по ходатайству о предоставлении статуса беженца. На основании Конституции Республики Казахстан и Закона Республики Казахстан «О беженцах» право беженцев формируется как один из институтов конституционного права [5]. Согласно закону, субъектов прав беженцев можно разделить на две группы: основные и специальные.

Основными субъектами являются лица, ищущие убежища и беженец, а особыми субъектами являются уполномоченные органы, занимающиеся беженцами. Беженец -это лицо, которому решением уполномоченного органа предоставлен статус беженца. Соискатель убежища -это лицо, обратившееся в уполномоченный орган. Соискатели убежища - это новая легализованная категория прав казахстанских беженцев. Уполномоченный орган выдает лицу, ищущему убежища, документ, подтверждающий регистрацию его заявления.

Часто в литературе причиной получения статуса беженца называют стихийные бедствия, вооруженные конфликты, экономические катастрофы или иные бедствия природного или техногенного характера. Следует отметить, что в этих случаях речь не идет о беженцах, более корректно говорить об экологической или экономической миграции населения [6].

В соответствии с Конвенцией ООН «О беженцах», принятой 28 июля 1951 года, беженцем признают «лицо, которое является жертвой преследований по признаку расы, гражданства, вероисповедания, принадлежности к определенной социальной группе или политических убеждений и находится вне страны своей гражданской принадлежности и не может или не желает пользоваться защитой этой страны вследствие того, что имеет опасения преследований; или, находясь на территории государства, не являющегося страной гражданского происхождения, не может или не желает возвращаться в нее, опасаясь преследований»[7].

Казахстан ратифицировал данную Конвенцию «О беженцах» 15 декабря 1998 года, тем самым взяв на себя обязательства по предоставлению прав и гарантий беженцам на своей территории. Порядок присвоения статуса беженца, лишение и прекращение статуса, а также ищущих убежище в Казахстане определяется Законом РК «О беженцах».

Условием признания в качестве беженца является то обстоятельство, что причиной переселения служит опасность стать жертвой преследования по признаку принадлежности к определенной расе, национальности или социальной группе, либо преследования, гонения по политическим или религиозным взглядам. И самое главное отличие беженца от мигранта является то, что беженцы не находятся под защитой государства, гражданином которого они являются, или на территории которого постоянно проживали.

Следует отметить, что проблемы, связанные с миграцией, беженцами негативно отражаются на экономических, социальных и демографических процессах. После приобретения государственной независимости в Казахстане сделано немало для решения вышеназванных проблем. Одной из мер является создание условий для возвращения этнических казахов – кандасов на историческую родину в Казахстан. Этот процесс был начат в 1991 году. Всего в Казахстан вернулись более 1 миллиона этнических казахов[8]

Законодательством предусмотрены социальные и другие гарантии для обеспечения нормальной жизнедеятельности кандасов: это и содействие занятости, льготы для занятия предпринимательской деятельностью, освобождение от таможенных платежей при пересечении границы, выплата единовременного пособия, компенсация расходов на проезд к месту жительства. Упрощена процедура получения гражданства. На праве безвозмездного временного землепользования предоставляются земельные участки для ведения личного подсобного хозяйства, садоводства и дачного строительства, а после приобретения кандасами гражданства эти земельные участки оформляются в частную собственность.

В целом, все названные мероприятия свидетельствуют, что ведется планомерная работа по восстановлению исторической справедливости в отношении тех, кто стал жертвой политических репрессий и сохранению социально-политической идентичности граждан, населяющих Казахстан.

Литература:

1. Ю. Лайши. Классификация мировых миграций. - М., 2011. -154 с.
2. А.Н. Чувелева. Миграция населения и ее виды. – М.,2018.- 187 с.
3. Миграция населения. Вып.1: Теория и практика исследования / А.Г. Гришанова, В.А. Ионцев, Л.Б. Карачурина и др.; под ред. О.Д. Воробьёвой. – М., 2017. – 176 с.
4. Воробьёва О. Д. Миграционные процессы населения: вопросы теории и государственной миграционной политики // Проблемы правового регулирования миграционных процессов на территории Российской Федерации / Аналитический сборник Совета Федерации ФС России — 2009. — № 9 (202). — С. 35
5. «О беженцах» Закон РК от 04.12.2009 г. № 214-IV
6. Полян П.М. Насильственные миграции и география расселения.//Мир России. № 8,2010г.с.102-113 https://mirros.hse.ru/article/view/5405
7. Конвенция ООН « О статусе беженцев» Женева, от 28 июля 1951 г. garant.ru
8. Земельный кодекс РК от 20 июня 2003 г. ИПС "Әділет" (zan.kz)

CROSSING BORDERS: INDONESIAN SOLIDARITY WITH ROHINGYA REFUGEES

Manotar Tampubolon

Universitas Kristen Indonesia, Law, Jakarta, Indonesia

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0618-7980

ABSTRACT

The primary purpose of this qualitative research is to assess whether Indonesian complicity in the plight of Rohingya refugees during COVID-19 is motivated solely by humanitarian concerns or by a sense of religious solidarity. It also investigates whether perceived religious similarities between the Rohingya and the recipient influence the decision to accept the Rohingya. In terms of religion, I define solidarity as Acehnese Indonesians' perceptions of Rohingya refugees' feelings of belonging. This paper compares solidarity based on religion to solidarity based on humanity for Rohingya refugees who are welcomed in Indonesia simply based on the same faith. I define solidarity as Acehnese Indonesians' perception of Rohingya refugees as having religious feelings of belonging. This paper examines Indonesia's experience with the Welcome Refugee program based on religious solidarity. In this paper, I investigate the relationship between religious similarity and solidarity with the Rohingya. The author discusses the relationship between the Rohingya refugee crisis and Indonesia's religious solidarity to cross the Indonesian border. There are two reasons for the acceptance of Rohingya in Aceh, Indonesia. For starters, the Acehnese in Indonesia tolerates Rohingya refugees because they share a religion, not because they have primary humanitarian responsibilities. Second, I suggest religious solidarity be more influential in crossing national borders for refugees in times of crisis than humanitarian solidarity. Thus, religious equality is one reason for accepting refugees, and it can develop this concept by creating a platform to accommodate refugees.

Keywords: Rohingya, Indonesia, solidarity, humanity

THE CAUSAL IMPACTS OF HUMAN MIGRATION AND COVID-19

***Major Giurgiu Gheorghe*[1]**

[1]Deniplant-Aide Sante Medical Center, Biomedicine, Bucharest, Romania

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5449-2712

Prof. Dr. Cojocaru Manole[2]

[2]Titu Maiorescu University, Faculty of Medicine, Bucharest, Romania

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6871-577X

ABSTRACT

Background There is a growing literature that studies and attempts to estimate the impact of a pandemic on air pollution. A new class of corona virus, known as SARS-CoV-2 (severe acute coronary respiratory syndrome 2), has been shown to be responsible for the onset of this disease. Migrants - especially in unpaid and irregular jobs - may be more affected and vulnerable to the spread of COVID-19, but migrants also play an important role in responding to COVID-19 by working in critical sectors.

Objectives To discuss data on migrants that may inform how they are potentially affected by COVID-19 syndrome and are part of the pandemic response.

Materials and methods Migrants, regardless of where they work, make important contributions to the pandemic, but are also at greater risk of contracting the virus.

Results COVID restrictions have an impact on the mobility of migrants and their role as humanitarian organizations. International students have also been affected by mobility restrictions in both their countries of origin and their countries of destination. Another peer-reviewed analysis of national data sets shows that migrants from high-income countries are at increased risk of infection and death from COVID-19.

Conclusion As international migrants are a very heterogeneous group, the effects on their health are also varied. However, all studies included in this review focused on migrants, displaced persons who are at higher / higher risk of becoming infected due to their life and work.

Keywords: COVID-19, human migration, risk of infection, health

EXAMINING THE REFUGEE CAMPS IN THE CONTEXT OF EMERGENCY ARCHITECTURE IN SUSTAINABILITY

***Ibtehal Elsuwar Dawelbait*[1]**

[1]Karabuk University, Institut of Graduate Sciences, Karabük, Turkey.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9161-8214

***Merve Tuna Kayılı*[2]**

[2]Karabuk University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, Safranbolu, Turkey.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3803-8229

ABSTRACT

According to UNHCR statistics, as of mid-2021, there are 84 million forcibly displaced people worldwide. Out of that number, 48 million are internally displaced, 26.6 million are refugees while 4.4 million are asylum seekers. Those huge numbers of people who flee their homes in order to find their sanctuary whether internally or outside borders, illustrate the scale of disasters in the world. Natural disasters which have increased in the last three decades in both frequency and severity, due to Climate Change issue. And the human-made disasters represented mainly in the armed conflicts, participate significantly in generating more displaced people. Governments, Humanitarian agencies and organizations as a response to the influx of refugees, establish emergency shelters or temporary protection centers and camps, to host them, until their probelm is solved. Since providing shelter is one of the basic Human Rights. Unfortunately, in most of cases the period of accommodating in these camps exceeds the expected time, and may last for several years, especially where the disasters are political conflicts-based. Refugee camps, under difficult and complicated circumstances, stand with weak capabilities to face different environmental hazards that can develop sometimes into a crisis within a crisis, with the minimum requirements of sheltering. Authorities, when they deal with refugee camps as a temporary situation, they often ignore aspects of emergency architecture in designing and implementing camp, which results in affecting host countries' resources and communities. However, taking into consideration the emergency architecture for example, may resolve most of problems and even play as a disaster risk reduction tool. Our professsional community of architects and urban designers, have to pay attention to this type of emergency architecture, and try to develop it to achieve adequate sheltering for refugees. Also authorities have to envolve them in planning for such events. This research paper aims to study and evaluate the Architectural response to refugee's crisis, in the context of Sustainable Architecture and Emergency architecture. To which extent those camps are fulfilling the standars of sheltering and humane living principles. In the study, the refugee camps established in Sudan and Turkey were discussed in the context of architectural competence and humane living standards, and attention was drawn to the problems experienced by refugees through the results of the surveys made to the people living in refugee camps in Sudan.

Keywords: Refugee camps, Emergency shelter buildings, Architectural assessme

SOSYAL POLİTİKA EKSENİNDE İNSAN TİCARETİ

HUMAN TRAFFICKING IN THE AXIS OF SOCIAL POLICY

***Cumhur HAVAN*[1]**

[1]Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkilşeri Doktora Öğrencisi, Eskişehir, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3289-4523

***Yener ŞİŞMAN*[2]**

[2]Doç.Dr. Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkilşeri, Eskişehir, Türkiye.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-4528-4521

ÖZET

İnsanlık tarihinin en başından beri var olduğu söylenebilecek birkaç olgudan biri hiç kuşkusuz göçtür. Göç sebebi kuraklık ya da savaş olabildiği gibi yalnızca refah artışı arayışı da olabilmektedir. Sanayi devriminden sonra göç, insanlar için zaruri bir hal almış ve yaygınlaşarak sınırlarını genişletmiştir. Ekonomik, sosyal ve güvenlik sebepleriyle yaşadıkları köyü, kasabayı, kenti ya da göçe sebep olan durumun aciliyeti ve ciddiyetine göre ülkelerini terk eden kişiler pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Zorunlu ve düzensiz göç sonucu yasadışı yollara başvurmak durumunda kalan insanlar, beklenmeyen olaylarla yüz yüze gelmektedir. İnsanların düzensiz göç diğer bir ifade ile yasadışı göç esnasında karşılaştığı problemlerden biri de insan tacirlerinin ağına düşme tehlikesidir. Her yıl yüz binlerce göçmen kötü niyetli kişilerce pek çok farklı amaçla alıkonulmakta ve istemedikleri durumlara yani adeta bir batağa çekilmektedir. Birçok mağdur ev köleliği, cinsel kölelik ya da zor işlerde ve insanlık dışı çalışma ortamlarında çalıştırılmak amacıyla kaçırılıp alıkonulmaktadır. 21. Yüzyılın en önemli kavramlarının demokrasi ve insan hakları olduğu düşünüldüğünde, günümüzde, özellikle bireysel hak ve özgürlüklerin başka bir ifade ile insan haklarının tartışılmazlığı ortadadır. Ayrıca bu hakları ihlal eden her türlü uygulama ve yaklaşımlara karşı, uluslararası kamuoyunda mücadele iradesi ve mekanizmaları geliştirilmeye çalışıldığı da bilinmektedir. İnsanlık ile birlikte var olan kölelik uygulamalarının modern tezahürü olarak kabul edilen insan ticareti de, insan hakları ihlallerine yol açan uygulamalardandır. Bu nedenle Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler başta olmak üzere birçok uluslararası ve bölgesel kuruluş, uzun yıllar, kadın ve çocukların cinsel istismar maksatlı ticareti temelinde sorunun bu boyutuna ağırlık veren çalışmalar yapmışlar, son onbeş-yirmi yıllık bir süreç içinde ise diğer istismar türlerini de kapsayacak biçimde konuyu ele almaya başlamışlardır. İnsan ticareti çok yönlü bir faaliyet olduğundan, çeşitli açılardan ele alınabilir. İnsan ticaretini daha iyi anlayabilmek ve onunla daha etkili ve verimli bir biçimde mücadele edebilmek için, sorunun bütün yönleriyle ortaya konulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer bir ifade ile insan ticareti; ahlaki yönüyle, ceza hukuku yönüyle, göç sorunu açısından, insan hakları boyutuyla, kamu düzenine aykırı bir faaliyet olarak, bir işgücü ya da emek sorunu olarak ve cinsiyet sorunu yönleriyle ele alınabilir. Araştırmamızda biz insan ticaretini Sosyal Politika ekseninde ele alarak insan ticaretinin sonuçları itibari ile Sosyal Politikaya etkilerini değerlendirdik.

Anahtar Kelimeler: İnsan Ticareti, Göç, Sosyal Politika.

ABSTRACT

One of the few phenomena that can be said to have existed from the very beginning of human history is undoubtedly migration. The reason for migration may be drought or war, as well as the search for only an increase in well-being. After the industrial revolution, immigration became a necessity for people and expanded its borders by spreading. People who leave their village, town, city or their country for economic, social and security reasons, depending on the urgency and severity of the situation that caused

the migration, face many problems. People who have to resort to illegal means as a result of forced and irregular migration face unexpected events. One of the problems that people face during irregular migration, in other words illegal migration, is the danger of falling into the trap of human traffickers. Every year, hundreds of thousands of immigrants are detained by malicious people for many different purposes and they are drawn into situations they do not want, that is, they are drawn into a swamp. Many victims are abducted and detained for the purpose of domestic slavery, sexual slavery or forced labor and inhumane working environments. Considering that the most important concepts of the 21st century are democracy and human rights, it is obvious that individual rights and freedoms, in other words, human rights are indisputable today. It is also known that the will and mechanisms of struggle are tried to be developed in the international community opinion against all kinds of practices and approaches that violate these rights. Human trafficking, which is accepted as the modern manifestation of slavery practices that coexist with humanity, is also one of the practices that lead to human rights violations. For this reason, many international and regional organizations, especially the Council of Europe and the United Nations, have been working for many years on this aspect of the problem on the basis of the purposeful trafficking of women and children for the purpose of sexual abuse, and over the past fifteen to twenty years they have begun to address the issue to include other types of abuse. As human trafficking is a multifaceted activity, it can be approached from various perspectives. In order to better understand human trafficking and to be able to combat it more effectively and efficiently, it is necessary to reveal all aspects of the problem. In other words, human trafficking; It can be discussed in terms of morality, criminal law, immigration, human rights, an activity against public order, a labor or labor problem, and a gender problem. In our research, we discussed human trafficking in the axis of Social Policy and evaluated the effects of human trafficking on Social Policy in terms of its results.

Keywords: Human Trafficking, Migration, Social Policy.

IMPACTS OF MIGRATION ON THE HOST COUNTRY ENVIRONMENT

***Amna Yousaf*[1]**

[1] University of agriculture Faisalabad, Pakistan, Faculty of Social science, Institute of Agricultural and Resource Economincs

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0000-0000-0000

***Ayesha Kiran*[2]**

[2] College of Law, Government College University Faisalabad, Pakistan

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0000-0000-0000

ABSTRACT

Now a day, international migration is certainly on the public agenda of many countries. While the phenomenon of migration increased in the final years of twenty century. Migration means the people move one place to another. They come from one place to another for fulfill their dreams and hopes of better life. Migration has been the subject of political debate in the recent years. Furthermore, ethnic, religious, and cultural differences between citizens and refugees have created economic, social, and political problems. Although most people have a positive attitude towards immigrants but some of people think that migrated people are burden on economy and also migration influence the environment. Migration has a negative impact on the environment. Migration meets the demand for labor and skills in economic activities but also lowers the quality of the natural environment such as reduce the quality of natural water resources and air quality. When large numbers of people move from one area to another, they effect the environment of their new location. People migrate from one place to another for many reasons, including better jobs, education, business and marriage, and environmental catastrophe. Migration increases the country's population, noise, water and air pollution, and crime. In this research first, the link between environment and migration. Second, we found that how migration effected the environment. The change in the environment influences by migration directly but is also indirectly affected by social, economic, and political factors. This paper indicates the work on fast and slow start environmentally driven migration. The current government should make the framework to manage the human migration but the new moods are achieved by good governance. This can be done to provide a context for the development of scenarios that represent a range of possible future migrations.

Keywords: Migration, immigrants, Environment, Economics, Catastrophe, Scenarios, Framework.

OBSTACLES TO INTERNATIONAL MIGRATION OF PROFESSIONALS AMID THE COVID-19 CRISIS: A REFLECTION ON MULTIPLE DISPARITIES IN PROCESSING

***Ali Cheshmehzangi*[1,2]**

[1]University of Nottingham Ningbo China, Faculty of Science and Engineering, Department of Architecture and Built Environment, Ningbo, China

[1]Hiroshima University, Network for Education and Research on Sustainability and Peace, Hiroshima, Japan

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2657-4865

ABSTRACT

The ongoing COVID-19 pandemic has significantly impacted the international migration of professionals for new job opportunities in other countries and regions. Some sectors have had a much larger impact, and some have benefited from this significant disruption. Beyond the usual geographical and language barriers, professional migrants now face new challenges, threatening their career development pathways. Indeed, many obstacles suggest growing disparities in processing job acquisition, visa applications, entry, and settlement. The situation has become so disruptive in recruiting international professionals, leading to further uncertainties for the future growth of companies, institutes, and industries worldwide. The impacts are now a significant challenge for companies/businesses' human resources and the under-staffing issues that are now prolonged. This study focuses on tightening regulations that are now sold as strengthening policies for the arrival of professional migrants. It provides a holistic picture of these obstacles and impacts, suggesting the urgent need for further support in ongoing and future international professional migration procedures.

Keywords: COVID-19; International Migration; Professional Migration; Disparities; Obstacles.

CHINA'S RURAL-TO-URBAN MIGRATION AND IMPLICATIONS FOR SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT: EVALUATING THE PROS AND CONS

***Ali Cheshmehzangi*[1,2]**

[1]University of Nottingham Ningbo China, Faculty of Science and Engineering, Department of Architecture and Built Environment, Ningbo, China

[1]Hiroshima University, Network for Education and Research on Sustainability and Peace, Hiroshima, Japan

[1]ORCID ID: 0000-0003-2657-4865

ABSTRACT

To date, China's rural-to-urban migration is the largest people flow in human history. It has become a longer-term plan for China's economic development and ongoing sustainable agenda. China's urban population has already surpassed 60% and is expected to reach 75% by 2030. While the country's urbanization rate is not as high as one or two decades ago, it remains a major challenge due to the high level of human migration influx and wide implications on multiple aspects. With the rural and township areas remaining as lower-income inhabitants, China's new-type urbanization plan (NUP) aims to tackle issues concerning rural disparities. This process of rural-to-urban migration remains to be continuing and challenging. In the next eight years, an equivalent population to the combined total populations of Italy and Germany together will be added to Chinese cities. This suggests significant implications when China is set to reach its carbon peak. In line with its recent Carbon Neutrality Plan, China's 2030 targets will also address sustainable development goals (SDGs). Therefore, this study reflects on these ongoing trends and provides a holistic evaluation of the pros and cons of China's rural-to-urban migration related to its sustainable urban development plan. The implications would be highlighted to better picture challenges and opportunities by 2030.

Keywords: Rural-to-Urban Migration; China; Implications; Urbanization; Sustainable Urban Development; SDGs.

İSTANBUL'A YAPILAN GÖÇLERİN ŞEHİR SOSYOLOJİSİ ÜZERİNE ETKİLERİ "SURİYE ve AFGANİSTAN ÖRNEĞİ"

THE EFFECT OF IMMIGRATIONS TO ISTANBUL ON URBAN SOCIOLOGY "SAMPLE OF SYRIA AND AFGHANISTAN"

***Doç. Dr. Süleyman Doğan*[1]**

[1]Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü.

[1]ORCID ID: 0000-0003-1825-2583

***Elif Aydemir*[2]**

[2]İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü.

[2]ORCID ID: 0000-0002-1443-5019

ÖZET

Geçmişten günümüze bakıldığında göç alan ve göç veren ülkelerin özellikle iletişim ve etkileşim yönünden sıkıntı yaşadıkları bilinmektedir. Bu sıkıntılarla birlikte göçmenlerin sahip olduğu dini, siyasi ve sosyo-kültürel yaşantılarının göç ettikleri bölgelerle uyumsuz oluşu da her iki ülke vatandaşı açısından çeşitli zorluklara sebep olmaktadır. Bu araştırmada, çoğunluğu Suriye ve Afganistan uyruklu olan üniversite öğrencilerinin görüşleri alınarak toplumları göçe iten sebeplerin neler olduğu, bu göçlerin olumlu/olumsuz yönleri ve toplumların göç ettiği bölgelerle kendi toplumsal benliğinin uygunluğunun ne derece önemli olduğu, göçmen toplumların zorunlu olarak göç ettiği bölgelerde en çok hangi açıdan sıkıntı çektikleri ve İstanbul'a yapılan Suriye ve Afganistan göçlerinin nedenleri ile tahmini sonucunun nereye varacağı konusunda analiz yapılarak ortaya çıkan bulguları değerlendirilmiştir.

Araştırmanın çalışma alanı, Yıldız Teknik Üniversitesi olarak belirlenmiş olup, araştırmada amaca yönelik örneklem yöntemi kullanılarak, örnek 146 üniversite öğrencisine yapılandırılmamış 4 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Katılımcı öğrencilerin verdiği cevaplardan elde edilen veriler tema ve alt tema oluşturularak yorumlayıcı yöntemle analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; toplumları göçe iten en önemli faktörler arasında ekonomi ve siyasi faktörler gelmektedir. Katılımcıların çoğunluğu göçün en olumlu etkisinin kültürel çeşitliliği arttırdığını söylerken olumsuz etkilerinin ise göç alan bölgede oluşan nüfus artışının işsizliğe ve konut sıkıntısına yol açması ve bazı bölgeler için kültürel çatışmalara neden olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların büyük bir kısmı göç edilen bölgelerde toplumsal uyumun (dini, siyasi ve sosyo-kültürel açıdan) önemli olduğunu ve uyum sağlandıktan sonra oluşacak en büyük sorunun ise dil sorunu olduğunu vurgulamışlardır. Araştırma göstermektedir ki, İstanbul'a yapılan Suriye ve Afganistan göçlerinin asıl nedeni göçmenlerin hayat standardizasyonunu artırmak ve güvenli ortamda bulunmak istemeleridir.

Anahtar Kelimeler: Göç olgusu, Afganistan ve Suriye, Göçmen, Kültürel uyum, Toplumsal benlik

ABSTRACT

Looking from the past to the present, it is known that the countries that receive and send emigration have difficulties especially in terms of communication and interaction. Along with these problems, the incompalibity of the religious, political and socio-cultural lives of the immigrant with the regions they migrated to causes various difficulties for the citizens of both countries. In this research, by taking the opinions of university students, most of whom are Syrian and Afghanistan nationals, what are the reasosn that push the societies to migrate, the positive / negative aspects of these migrations and how important the compatibility of their own social identy with the regions where the societies migrated is, which areas are most common in the regions where immigrant societies migrated. In this study, the

findings were evaluated by analyzing the reasons for the Syrian and Afghan migrations to Istanbul and where the estimated result would be.

The study area of the research was determined as Yıldız Technical University, and 4 unstructured open-ended questions were asked to 146 university students, using the purposeful sampling method in the research. The data optaned from the answer given by the participant students were analyzed with the interpretive method by creatin themes and sub-themes.

According to the finding obtained; Economic and political factors are among the most important factors puhing societies to migrate. While the majority of the participants said that the most positive effect of migration increased the cultural diversity, they emphasized that the negative effects of the population increase in the receiving region caused uneployment and housing shortages and caused cultural conflicts for some regions. Most of the participants emphasized that social cohesion (religious, political and socio-cultural aspects) is important in the migrated regions and that the biggest problem that will occur after the integration is the language problem. The research shows that the main reason for the Syrian and Afghan migrations to Istanbul is the immigrants desire to increase their standard of living and to be in a safe environment.

Keywords: Migrations Phenomenon, Afghanistan and Syria, Immigrant, Cultural Adaptation, Social Self

MÜLTECİLERİN SAVAŞ SÜRECİNDE YAŞADIKLARI TRAVMATİK OLAYLARA BAKIŞ AÇILARININ MANEVİ YÖNDEN İNCELENMESİ

A SPIRITUAL EXAMINATION OF REFUGEES' PERSPECTIVES ON TRAUMATIC EVENTS DURING THE WAR PROCESS

Nur Pamuk Kuru

Yalova Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Yalova, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/ 0000-0002-3330-0320

Fatma Baynal

Yalova Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi Ana Bilim Dalı

Yalova, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6705-4340

ÖZET

Geçici göçmen, sığınmacı grupların genelini ifade eden mültecilerle ilgili problemler psikolojik, sosyolojik, siyasi vb. birçok açıdan bilim dallarınca incelenmektedir. Yıllarca süren savaşlar, sivillere yönelik saldırılar, göç etme konusunda en büyük etkenler arasında olmakla birlikte hem göç edenleri hem de göç ettikleri toplumları etkilemektedir. Günümüzde hala etkileri devam etmekte olan göçlerin özellikle ülkemizde psiko sosyal açıdan önemli değişimlere neden olacağı öne sürülmektedir. Dolayısıyla savaş sebebiyle göç etmek durumunda kalan mültecilerin problemlerini araştırmanın ve çözüme dair katkı sağlamanın hem onlar hem de sığındıkları ülkeler açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu tebliğde Suriye'den Türkiye'ye iltica etmek durumunda kalan mültecilerin bu göç sürecinde şahit oldukları ve etkisinde kaldıkları travmatik olaylar ele alınmıştır. Göç etmeye zorlanan Suriyeli binlerce kitlenin maddi kayıplarının yanında psikolojik problemleri de söz konusudur. Özellikle savaş esnasında şahit oldukları travmatik olaylar bu problemlerin en başında yer almaktadır. Bu nedenle göç deneyimini yaşamış ve Türkiye'ye sığınan bireylerin savaş sürecinde neler yaşadıkları ve bu zorlu süreci aşma konusunda maneviyatın etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla araştırmada savaş sürecine şahit olmuş Suriyeli ergenlik dönemindeki göçmen bireyler ele alınmıştır. Araştırma kapsamında 11-19 yaş aralığında İstanbul'da yaşayan Suriyeli bireylere ulaşılmaya çalışmıştır. Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmıştır. Geniş kapsamlı literatür çalışması sonucunda araştırma soruları belirlenmiş ve bu doğrultuda açık uçlu görüşme soruları oluşturulmuştur. Mülakat verileri içerik analizi ile incelenerek bulgular ortaya çıkartılmıştır. Araştırma sonucunda mültecilerin, yakınlarının ölümü, tehdit, yangın, patlama, yıkım, kaçırılma gibi birçok travmatik olaya çocukluklarından itibaren tanıklık ettikleri görülmüştür. Bu olayların ergenlik çağındaki bireyleri psikolojik açıdan sarstığı gözlemlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda göç etmek durumunda kalan mültecilerin birçok travmatik olaya şahit oldukları görülmekle birlikte başa çıkma tekniklerinden olan dini/manevi başa çıkmanın travmatik olaylarda etkili bir unsur olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle ergenlik döneminde olan mülteci bireylerin yaşantıladıkları bu deneyimler sonucunda birçok psikolojik problemin ortaya çıkabileceği; Türkiye'de okul sürecinde olan bu bireylere psikolojik/manevi destek sağlamanın onların yaşamlarını daha sağlıklı bir şekilde sürdürme ve topluma uyum sağlama açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Maneviyat, göç, savaş, travmatik olaylar.

ABSTRACT

The problems related to refugees which express the temporary migrant and asylum seeker groups are studied psychological, sociological, political, etc. by many disciplines in many aspects. Years of wars and attacks on civilians are among the biggest factors in migration, but it also affects both the immigrants

and the communities they migrated to. Some argue immigration, the effects of which continue today, will cause significant psycho-social changes, especially in our country. Therefore, it is believed that investigating the problems of refugees who have been migrated due to war and contributing to the solution will be beneficial to both them and the countries they have sheltered. In this paper, the traumatic events that refugees who had to take refuge in Turkey from Syria witnessed and were affected by during this migration process were discussed. Thousands of Syrians forced to migrate have psychological problems and financial losses. Especially the traumatic events they witnessed during the war are at the top of these issues. For this reason, it has been investigated what the individuals who have experienced migration and taken refuge in Turkey have experienced during the war and the effect of spirituality on overcoming this laborious process. For this purpose, Syrian adolescent immigrant individuals who witnessed the war process were discussed in the study. Within the research, Syrian individuals between the ages of 11-19 living in Istanbul were tried to be reached. In the study, the semi-structured interview technique, one of the qualitative research techniques, was applied. As a result of a comprehensive literature study, research questions were determined and open-ended interview questions were formed in this direction. The findings were revealed by examining the interview data with content analysis. As a result of the research, it has been seen that refugees have witnessed many traumatic events, such as the death of their relatives, threats, fire, explosion, destruction, abduction since their childhood. It has been observed that these events have shaken adolescent individuals from a psychological standpoint. In consequence of the analysis of the data, it was seen that the refugees who had to migrate witnessed many traumatic events; however, it has been revealed that religious/spiritual coping, which is one of the coping techniques, is an effective factor in traumatic events. It is considered that especially during adolescence, refugee individuals may experience many psychological problems, and that providing psychological/moral support to those individuals who are in the school process in Turkey will be beneficial to their lives in a healthier way and to adapt to society.

Keywords: Spirituality, immigration, war, traumatic events.

DEPORTATION OF CHECHENS AND INGUSH

Gunay FEYZIYEVA

The Institute of Caucasus Studies of ANAS

The Department of North Caucasus

ORCID ID: 0000-0002-7138-4027

ABSTRACT

Since the middle of the 19th century, the main determining factor of the Caucasus has been the policies of Russia and its rulers. Parts of the region have long been under Russian control. The entry of Russia into the North Caucasus began in the 16th century, during the collapse of the Golden Horde state, with the conquest of Kazan in 1539 by Ivan the Terrible. The fact that the Caucasus was the focus of the Russian Empire increased the interest of other power centers in the region. Russia's interest in the south was based on the search for access to warm waters and the Iranian market, fulfilling the dream of imperial expansion towards the South India.

Although Russia has pursued a policy of "divide and rule" throughout the Caucasus, it is more pronounced in areas with high-security problems and high levels of ethnic problems.

After the establishment of the Soviet Union, the Ingush and Chechens, who were deported en masse to Central Asia in 1944-1957 and part of their lands were divided among their neighbors, were incorporated into the USSR as part of the Chechen-Ingush Autonomous Republic until 1992. Although the Assembly of the Chechen-Ingush Republic declared independence in 1991, unlike the Chechens, the Ingush did not want to leave Russia, and a referendum in 1992 formalized the situation and the Republic of Ingushetia was established. However, the lack of a clear demarcation of their common borders has caused tensions between the Chechens and the Ingush.

The deportation of Chechens and Ingush, also known as Operation Aardakh and Lentil, was the forcible relocation of Vainakhs (Chechens and Ingush) from the North Caucasus to Central Asia by the Soviet Union on February 23, 1944, during World War II. Prior to the Chechen uprising of 1940-1944, with the consent of Soviet Prime Minister Joseph Stalin, deputy head of the People's Commissariat for Internal Affairs (NKVD) Lavrentiy Beria ordered the deportation as part of a program of forced resettlement and resettlement that affected several million non-Russian ethnic minorities between 1930 and 1950. The deportation plan was prepared in October 1943, and NKVD soldiers from all over the USSR took part in the operation. The deportation involved Chechens and Ingush. At that time, the abolition of the Chechen-Ingush Autonomous Soviet Socialist Republic was also envisaged. The demographic consequences of this forced relocation were severe and heartbreaking.

The North Caucasus is an important area of research for analysts studying the problems of the USSR and post-Soviet Russia. Looking at the processes taking place in the North Caucasus, first of all, in terms of interethnic relations and regional policies, today this issue is being discussed worldwide. These deportations are at the root of many ethnic conflicts in the North Caucasus today. Therefore, the study of the deportation of the Chechen and Ingush peoples will provide an understanding of the processes taking place in the region.

Keywords: Russia, North Caucasus, Chechen, Ingush, deportation

EMERGING FORMS OF AUTHORITY IN LAND ACCESS: THE OCCULT AND WITCHCRAFT AMONG MALAWIAN MIGRANTS IN ZIMBABWE

***Johannes Bhanye*[1]**

[1]University of the Free State, Faculty of Natural and Agricultural Sciences, Department of Urban and Regional Planning, Bloemfontein, South Africa.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-9658-7755

ABSTRACT

The purpose of this paper is to examine the role of religion and ritual in facilitating access to and security over land among migrants in peri-urban Zimbabwe. The paper is based on ethnographic fieldwork carried out among Malawians settled in Lydiate, an informal settlement in Zimbabwe's Norton peri-urban area. The study shows that though they are not the only sources of access to and security over land, religion and ritual-based forms of authority – the Nyau cult and witchcraft – play a role in land matters. Migrants turn to the enchanting, dramatic, yet dreadful Nyau cult to access and reinforce their ownership of land. Because it is feared and respected by adherents on account of its association with deathly symbols, the cult is able to yield and secure land for those who seek it in its name. Others secure their land against expropriation from fellow migrants through the eccentric means of witchcraft. The migrants do not choose these alternative forms of authority out of preference; very often there are no formal institutions that they can use. Legal courts and local authorities are often unsympathetic toward their interests. Migrant squatter settlements have become dynamic spaces with novel forms of authority regulating access to coveted resources.

Keywords: Nyau cult, witchcraft, land access, security, Malawian migrants, peri-urban

INTRODUCTION AND BACKGROUND

This paper focuses on how displaced transnational migrants establish themselves in rough peri-urban spaces in destination countries. The peri-urban refers to transitional spaces where people, resources, and goods connect and move between rural and urban areas. Roughness in this study metaphorically denotes the difficulties experienced by migrants in destination countries by virtue of their foreign descent. In this paper, I focus on displaced Malawians in Zimbabwe's peri-urban spaces. The *transnational* quality of Malawi-to-Zimbabwe migration can be traced to the colonial period. Malawian descendants originally came to Zimbabwe as labor migrants during the period of colonial labor migration (*Chibaro/Mthandizi*), between the 1890s and the 1970s (Daimon, 2015). The displacement of Malawian descendants in Zimbabwe resulted from the events of the infamous Fast Tract Land Reform Program, dubbed the "Third Chimurenga," which resulted in white colonial farmers losing farms to local Zimbabweans (Moyo, 2005). Malawian descendants, who constituted the majority of the farm workers on the white colonial farms in Zimbabwe, were the most affected. Anusa Daimon (2015) affirmed that Zimbabwe's land reform program was traumatic for farm workers, specifically those of foreign ancestry, as they remained in the shadows and were largely invisible in the politics of land appropriation. Scholars such as Lloyd Sachikonye (2003) and Sam Moyo (2005) observed that prior to land reform, about 4,500 white commercial farmers employed an estimated 300,000 to 350,000 farm workers, who together with their families represented about two million people, or nearly 20 percent of the country's population, of which 11 percent were of Malawian descent.

Ultimately, about 500,000 to 900,000 people were displaced and the livelihoods of approximately two million people were severely disrupted, leaving many without jobs, homes, schools, water, and clinics (Hartnack, 2017). For many Malawian descendants, the land reform destroyed the only home and source of livelihood they had ever known in Zimbabwe since the colonial era. The reform also exposed them to displacement, leaving many impoverished and marooned on farms, while others were forcibly displaced to urban areas and squatter camps such as Lydiate (the area of study) with questionable land

rights. In these spaces, Malawian diaspora and their descendants have remained on the margins of the social, economic, and political affairs of Zimbabwe. They have constantly been regarded as "migrants" or "the Other," as expressed through labels such as *Vatevera njanji* (those who followed the railway line on foot), *Vabvakure* (those who came from afar), *Mabwidi* (those without rural homes), or "totem-less ones" (Daimon, 2015).

The aspect of roughness experienced by migrants at destination has remained unexplored in African urban research, which has typically analyzed the processes and consequences of migration (Mavroudi & Nagel, 2016; Van Hear, Bakewell, & Long, 2018). The ground-breaking work by Michael Hardt and Antonio Negri (2005), for example, is largely preoccupied with the drivers of migration on a global scale. Similarly, the detailed studies from the Southern African Migration Project deal with the capital flows that characterize southern African migration (Crush, Chikanda, & Tawodzera, 2015). Why scholars do not pay attention to this matter is not difficult to understand: They generally hold the destination in Africa to be non-problematic and assume that migrants need not do anything to remain therein. Unfortunately, this is an erroneous assumption because – as research is beginning to show – destinations are indeed rough and conflictual (Nyamwanza & Dzingirai, 2020). These places are so rough that migrants have to adopt innovative strategies to remain in certain areas (Bhanye & Dzingirai, 2019; Nyamwanza & Dzingirai, 2019). Migrants who fail to adjust suffer; some return home, often in shame. This element of roughness can therefore not be understated.

Regarding the strategies for surviving roughness, some scholars show that migrants can turn to political patronage to remain established in the contested peri-urban spaces (Bhanye & Dzingirai, 2020; Chirisa, 2014; Scoones, 2015). These scholars note that migrants may vote for powerful political patrons or "big men" in exchange for protection from eviction (Bhanye & Dzingirai, 2020; Muchadenyika, 2015). Other scholars highlight the use of social networks for survival, including biological and fictive kin (Berge et al., 2014; Zuka, 2019). Preliminary evidence also suggests that migrants can establish themselves through religion and the occult. The anthropologist Peter Geschiere (1997), writing about the Maka people in Cameroon, argued that contemporary religious ideas and practices are often a response to modern pressures rather than just a cultural custom. In his famous piece, *Religion in the Emergence of Civilization*, which detailed the symbolic lives and religious experiences of residents in Çatalhöyük, Turkey, Ian Hodder (2010) highlights the fact that spirituality and religious ritual play a strong role in the establishment of marginal populations. Studying Mozambican refugees in the Tongogara refugee camp in Zimbabwe, Ann Mabe (1994) observes that spiritual beliefs play a vital role in coping with transition and that they extend beyond the refugee camp to impact integration in the country of settlement. A study by Isabel Mukonyora (2008) shows how the Masowe Apostles constructed a theology of hope that sustained their followers in their continued migration through southern, central, and eastern Africa. A study by Jennifer Sigamoney (2018) among Somali migrants in South Africa demonstrates that religion and spirituality play a major role in supporting the resilience of Somali migrants. Thus, migration scholarship shows that religion and ritual are important aspects of the lives of transnational migrants and diaspora communities in destination countries. Nonetheless, the aspect of religion and ritual practices facilitating access to and security over land remains poorly understood.

The purpose of this paper is to examine the role of religion and ritual in facilitating access to and security over land among migrants in the peri-urban areas in Zimbabwe. The understanding of *access* in this study is based on Jesse Ribot and Nancy Lee Peluso's definition (2003, p. 1) that describes it as "the ability to derive benefits from things." Access is more akin to "a bundle of powers" than to just the notion of a "bundle of rights." Security over land means the ability to retain or hold on to the land. Security over land is an important matter because the land that migrants hold in peri-urban spaces is also coveted by other parties, including the "natives," other migrants, the state, and local authorities; all have competing claims.

The paper is divided into several sections. The first section includes an introduction and background of the study. This is followed by a methodological note presenting the ethnographic fieldwork that guided this study and a brief description of the area of study – Lydiate, Zimbabwe. An overview of the Nyau cult follows. Next, I present key findings of my study on the Nyau cult as a form of authority in access to and security over land and witchcraft as a form of authority in securing land. I conclude that peri-

urban migrant squatter settlements have become dynamic spaces with novel forms of authority – the occult and witchcraft – regulating access to coveted resources such as land. The reason why displaced migrants turn to these alternative forms of authority is not because they prefer it; very often there are no formal institutions that they can use. The existing ones, including courts of law and local authorities, are often unsympathetic toward their interests.

Methodological Note

The study is based on ethnographic fieldwork carried out among Malawian migrants (herein referred to as Lydiatians) who settled in Lydiate, a peri-urban squatter settlement in the town of Norton, Zimbabwe. I carried out an 18-month-long fieldwork from May 2018 to January 2019. Through what I termed "partial immersion ethnography," I was an observer of both the traditional closed squatter community of Lydiate and the greater sphere of the Lydiate area. This micro/macro focus was important because Lydiate is a diverse and fluid community and the people there do things that go beyond the community borders. In the squatter settlement, I was a participant observer in various social spaces, including Nyau ceremonies, church gatherings, and community meetings. I also made observations while taking transect walks inside and outside of the community of Lydiate. Through these observations, I managed to capture the various operations of the Nyau cult, including initiation ceremonies, territorial marking mobility in the community, scary costumes, dances, and violent and dreadful gestures. The observations were complemented by in-depth interviews with 50 purposively selected participants both within and outside the settlement. Selected participants from the community provided insights regarding the role of the Nyau cult in land matters in Lydiate. Other study participants in the community gave insights into the use of witchcraft by fellow migrants to resolve land disputes. In-depth interviews with the caretakers and indigenous owners of farms and agro-residential plots surrounding the Lydiate community focused on the fear that Nyau cult members would appropriate some of the available land. All the individuals I interviewed provided informed consent. Furthermore, in order to maintain anonymity and confidentiality, all the participants were given pseudonyms. Pseudonyms were necessary because of their unresolved citizenship status, which remains a major issue in the Lydiate community

Lydiate: A Brief Background

Lydiate is a peri-urban squatter settlement in the town of Norton, Zimbabwe. The settlement also falls under the Zimbabwean Mashonaland West Province, in Ward 14 of the Chegutu Rural District Council. Life in the Lydiate squatter settlement is tough. Just like other squatter settlements in southern Africa, Lydiate is what Owen Nyamwanza and Vupenyu Dzingirai (2020) term a "rough neighborhood." The biggest challenge migrants face is an acute scarcity of land for settlement. The population in the squatter settlement has grown to about 1,200,[i] with more than 60 percent of the migrants being between the ages of 18 and 35 (ZimStats, 2013); they now require their own individual plots of land for settlement. The squatter settlement sits on a six-hectare piece of land (L. Rafamoyo, personal communication, June 15, 2018) and the sizes of individual plots vary from one migrant to another, but are generally very small, averaging 50 m. The majority of the housing structures are temporary or semi-permanent shacks made of poles and mud, tin and zinc roofing sheets, and plastic and metal scraps. Local natives victimize the Lydiatians. They perceive them as squatters who should be removed in order to increase the value of the recently developed agro-residential plots adjacent to the squatter settlement. These agro-residential plots owned by indigenous Zimbabweans occasionally exploit Lydiatians for labor. However, some of these properties, together with the large-scale commercial farms to the immediate west, are vacant and often attract the attention of landless migrants in the compound.

In terms of community social organization, the Lydiatians now have internal differences based on the history of the settlement. To begin with, there are *vauyi vakare* – long-term migrants – who have settled in the core of the settlement. Then there are *vauyi vazvino* – or recent migrants. These newer migrants are settled on the periphery of the settlement in areas known as *kuma nyusitendi* (new stands). Leadership in the community is articulately defined. Within the compound there are elected leaders *masabhuku* (village heads) who maintain a register (*bhuku*) of the settlement. The *masabhuku* command respect from the migrants, who regard them as instrumental in facilitating access to land. Some of the village heads are also leaders of Nyau cult ceremonies and initiations.

Lydiatians are very religious. There are various religions in the community, but the dominant ones are Christianity, Islam, and the Nyau cult. There is a mosque by the road and there are multiple churches whose shrines are scattered around and outside the compound. It is common for members to belong to multiple faiths and visitors are similarly expected to participate in different forms of worship. I was invited to attend Islamic ceremonies, but I was also expected to participate in activities organized by local Christian churches. Finally, there is the enchanting and dramatic Nyau cult, giving the settlers a voice and influencing their lives. This cult organizes dances and initiation rites for the youth. The Nyau ceremonies and dances – frequented by many – take place on weekends, usually after church services. Like all other religious leaders, the Nyau leaders are respected by the Lydiatians. They are believed to have powers to inflict harm or bring illness on those who are insubordinate and go against their decisions.

The Nyau Cult

The occult can be defined as the knowledge of the hidden that extends pure reason and the physical sciences (Geschiere, 1997). It also refers to the clandestine, hidden, or secret (Moore & Sanders, 2001). Nyau, also known as Gule Wamkulu, is both a secret cult and a ritual dance practiced among the Chewa people, dating back to the great Chewa Empire of the 17th century (UNESCO, 2005). Gule Wamkulu has been classified by UNESCO as one of the 90 Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity (UNESCO, 2005). Nyau societies operate at the village level but are part of a wide network across the central region and part of the southern regions of Malawi, eastern Zambia, western Mozambique, and areas of Zimbabwe to which Malawians migrated (Ottenberg & Binkley, 2006).

Gule Wamkulu literally means "the big dance." The dancers (called *zilombo*, or wild animals) are dressed in ragged costumes of cloth and animal skins and wear masks made of wood and straw that represent a great variety of characters, such as wild animals, spirits of the dead, slave traders, and – more recently – objects such as helicopters (Bhanye & Dzingirai, 2020). Other cult members' dress code resembles the *nyama za ku tchire*, a feared animal that appears at the time of a person's death. There is a kind of hierarchy between the different animals, with some very respected animals such as *njobvu* (the elephant) and antelope, and feared ones like lions and hyenas (Harding, 2013). Each of these plays a particular, often evil, character that represents certain forms of misbehavior. At that moment in the performances and rituals, Nyau masked dancers are understood to be spirits of the dead. As spirits, the masqueraders may act with impunity (Ottenberg & Binkley, 2006).

The dreadful Nyau cultural traits are an indirect cultural form of resistance, or what James Scott terms "hidden transcripts," that provide the means to express emotions and make them collective (James Scott, 1990). In southern Africa, Nyau's continued underground operation, mystery, and possible threat has enhanced its reputation for being a law unto itself. Ellen Gruenbaum (1996) explains that cultural practices serve a positive function in maintaining kin cohesion and ethnic identity, both of which are closely guarded and not easily changed. Ian Linden (1979) specifically points out that cultural practices, such as Nyau, are institutions of remarkable resilience and vitality that serve to unite the migrants in times of social stress and act as powerful curbs on the influence of foreign and dominant identities.

The Nyau Cult as a Form of Authority in Access to and Security Over Land

In Lydiate, the Nyau cult plays a significant role in advancing access to and security over land. This means that it facilitates migrants' security on the land for both settlement and small-scale agricultural production, sometimes at the expense of the indigenes. Through the cult, Lydiatians intimidate the indigenes into releasing part of their land for farming or settlement. The fear is usually targeted towards the caretakers or managers of agro-residential plots and farms that surround the compound. Usually, Nyau cult members choose public places to perform their almost supernatural dances and haunting, high-tempo drum rhythms. Occasionally, they move around from the cemetery making ghostly noises and usually end up close to areas that are occupied by the indigenes. The idea of launching their processions from the graveyard is meant to preserve the mystery surrounding the Nyau practice and to scare away non-Chewa people who might be tempted to intrude (Daimon, 2017). When performed at night, these processions scare the caretakers and owners of nearby plots. Because of these practices, the indigenous people are constantly reminded of the power of the occult. When cult members need land,

either individually or collectively, it is easier for them to get it because of this fear they instill in the indigenes. This is well demonstrated by the case below.

In 2018, members of the cult targeted a nearby plot owned by Mr. Shumba. The plot is under the care of his 27-year-old caretaker, Edmore Zuze. Without seeking permission, the two members began planting sweet potatoes, the preferred food of the cult members. Fearing persecution and backlash from the cult, Edmore let the members be, even hiding from them. To this day, these members continue to use the plot for other purposes besides farming. Edmore said:

Though I wanted to stop them, I could not. I knew I should not even touch them since they are members of the feared Nyau cult. I did not have any option but to let them be. I was afraid of contradicting them. I also told Mr. Shumba, my master, that the two women are not supposed to be touched since they practice the occult. (E. Zuze, personal communication, June 5, 2018)

In a somewhat similar case, 28-year-old Peter Tinhirai, a caretaker at Mr. Zvarevashe's agro-residential plot, narrated how an active member of the Nyau cult had been farming on his landlord's plot for many years without permission. Peter confessed that both he and Mr. Zvarevashe are afraid of evicting the cult member (P. Tinhirai, personal communication, June 1, 2018). Rumors circulate that the cult members are brave enough to openly seize land and unleash their powers to cause harm to those who dare to confront them. In the end, caretakers and owners of nearby farms and agro-residential properties choose not to interfere with them.

The cult is clearly instrumental in generating land for some Lydiatians. In fact, this function is so important that many landless young men join the cult in order to secure land. This partly explains why the majority of the cult members are young, often between 14 and 35 years of age. During my study, I identified a number of young men who had already joined the cult to gain recognition and pave their way toward possessing their own physical space. In one case, 19-year-old Tawanda Mamvura stated that he had joined the cult at the age of 14 (T. Mamvura, personal communication, April 6, 2019). Dominic Njanji, a 22-year-old who joined the cult at a young age, had this to say:

I started to participate in the Nyau dances from the age of 16. I joined the cult because I wanted to have respect in the community. If you are not initiated into the cult in this community, it is like you are a nobody here. You are not considered a man and getting physical space for settlement when you grow up might be difficult. (D. Njanji, personal communication, April 4, 2019)

Membership in the cult is designed to secure land; once members of the cult become older and have secured their own physical settlement plots in the community, they often leave the cult. A good example is 35-year-old Gift Banda, who was once a very active member of the cult, but left it after securing his space in the compound. Gift now works as a taxi driver, moving between Norton and Lydiate. Gift narrated his story as follows:

I was initiated into the Nyau cult at a very young age: 17. I became very active in the cult for close to 10 years, getting the attention of both the cult leaders and other traditional leaders in the community. When I got married at 27, it was very easy for me to get a portion of settlement land. From that time onwards, my focus moved from frequenting Nyau dances to looking for a livelihood outside the community. I left the dance floor for other upcoming youths. Currently, I spend most of my time driving a taxi to and from Norton town. Nevertheless, once a Nyau cult member, you always remain a member even though you no longer actively participate in the dances. The DNA is still in me (*zvichiri mandiri*). (G. Banda, personal communication, April 6, 2019)

The Nyau cult has also played a role in neutralizing female power over land matters through the Chewa matrilineal system. In Lydiate, women do not seem to join the Nyau cult, except for a few involved in intricate clapping, singing, dancing, chanting, and responding to the song of the masquerader. Because of the mystery and fear instilled by the male cult members, the female exclusion undercuts their traditional matrilineal control over land. Thus, the Nyau cult being a male-dominated secret society allows male Lydiatians to ritually gain increased importance on land issues, which are predominantly mediated among the Chewa people by a matrilineal system. In Lydiate, the power of the Nyau cult

continues to ensure that relations between Chewa men and women – including land matters – remains ambivalent and negotiable.

The cult does not only facilitate securing individual land; more often than not, it also assists migrants – who are usually threatened by indigenes over patrimony – in holding on to their land. These indigenes want to monopolize the land that is currently occupied by the migrants. Indeed, it is no secret that indigenes perceive the migrants as squatters who should be removed in order to increase the value of their recently developed agro-residential plots (Shumba, personal communication, June 23, 2018).

It is against this background that the cult is invoked. Cult members define core Lydiate as a no-go area for other groups apart from Malawian migrants. This marking of territory is frequently done during the weekend through a dramatic procession that is organized around deathly practices. Members of the cult, dressed in phantom costumes of cloth and animal skins, present themselves as walking dead men. They transform themselves into masked white giants, standing or moving around on stilts that dwarf normal human beings. In their territorial marking mobility, they continuously mimic gestures of violence and threaten to beat up locals that come near Lydiate and its compound. The sophisticated, mysterious, and scary customs do not target fellow community members, but rather indigenous outsiders who are seen as potentially dangerous because they want to seize land from the migrants. Needless to say, the locals will not question the tenure of these Lydiatians.

My research has shown that the occult plays a significant role in securing land among Lydiatians. Many people use it to secure land that they would not otherwise have gotten. The agency of the Malawian diaspora in destination countries through the Nyau cult is not new. Since the colonial period, the Nyau cult has been a crucial component of Malawian diasporic agency and identity articulation in Zimbabwe and other southern African countries. Anusa Daimon (2015) asserts that Nyau has offered a platform and social networks to cope with the fears and problems induced by post-independent political turmoil, the Economic Structural Adjustment Programs (ESAP), droughts, and continued state alienation (Daimon, 2015; Delius & Phillips, 2014). What is new about the Nyau cult in this study is that its rich forms of mesmerizing nature and deathly symbols help to facilitate migrants' security over land in a hostile and foreign environment.

However, the occult has its own limitations. For example, it is not always effective in securing land for every cult member. During my research, I came across a few cases where migrants were dispossessed of their land despite being cult members. It also seems as if modern religions, particularly Pentecostalism, are now more preferable than traditional practices like the Nyau cult (Jeannerat, 2009). This can be ascribed to modern religious practices that allow for more social capital than the Nyau cult, which is associated with secrecy and seems to thrive by instilling fear among non-members. It was not surprising then that some cult members had dual membership – belonging to the cult while at the same time attending modern Pentecostal Christian churches. I came across cases where social networks that were developed through modern churches also facilitated security over land without any controversy. Some migrants, for example, easily retained their land through association with traditional leaders attending the same church.

In contemporary migration studies, the modern church plays a significant role in facilitating integration of transnational migrants (Dzingirai *et al*., 2015; Hagan & Ebaugh, 2003; Goździak & Shandy, 2002; Landau & Freemantle, 2010; Levitt & Jaworsky, 2007). A study by Vupenyu Dzingirai *et al*. (2015) among Zimbabwean migrants in South Africa revealed that the church played a critical role in enabling people to help each other settle, find jobs, and connect to other migrants from their communities. Loren Landau and Iriann Freemantle (2010) observed that modern Pentecostal churches contribute to a broader approach to estuarial life that can be categorized as "tactical cosmopolitanism" and that allows migrants to be in a place but to also be not of that place: to be neither host nor guest. It is also important to note that the existence of two parallel religious beliefs, such as the Nyau cult and modern religions, can serve as a barrier to the establishment of migrant communities, because the two can work in compelling, competing, and contradictory ways. It was common in Lydiate for non-cult members to stereotype cult members as dangerous and capable of causing harm. However, regardless of its shortfalls, the Nyau cult still plays a role in facilitating access to and security over land in Lydiate. The following section deals with witchcraft as form of authority in securing land among Lydiatians.

Witchcraft as a Form of Authority in Securing Land

Lydiatians also make use of witchcraft to secure plots of land. While the Nyau cult is used to secure land against external threats, witchcraft is often used to protect an individual's land against fellow migrants. In contemporary African studies, the term *witchcraft* has been used to cover a variety of activities, often of the nefarious sort like black magic, mystical arts, spells, and enchantment (Comaroff & Comaroff, 1999; Geschiere, 1997; Gluckman, 2017; Moore & Sanders, 2003). Jean Comaroff and John Comaroff (1999) show that there is much witchcraft around the world, although it takes on a variety of local guises. Other scholars demonstrate how the African diaspora and squatter settlements are havens of witchcraft (Hickel, 2014; Moore & Sanders, 2003). In these communities, witchcraft has been used to cause harm to the innocent, take revenge against enemies, or protect one's assets or resources from dispossession, and as the Comaroffs (1999) observed, it produces immense wealth and power – against all odds – at supernatural speed and with striking ingenuity.

During my ethnographic inquiry in the Lydiate community, rumors of witchcraft were common, especially in relation to resource security. Some of the Lydiatians convincingly talked about the squatter settlement being full of trenchant human evil and phantasmic forces of unprecedented power and danger. This power and danger often targeted fellow migrants to enforce land ownership. The land enforcement is done through threats of harm to other migrants. Owing to this fear of danger, people in the community do not encroach onto land that is not theirs, as there are unknown fatal consequences associated with such actions. During my study, some community members openly talked about people in the community who could hurt others with witchcraft if they took their land. Especially among the younger generation of migrants, there are burgeoning fears that the older, first-generation Malawians in the community are able to cast spells of misfortunes – and in extreme cases, turn members of the community into zombies – if they were to ever encroach onto the spaces that these elders occupy. One of the migrants, Magret Petro, had this to say:

Considering the complexity and size of this community, witchcraft happens. I remember a case when one hard-headed old woman seized another community member's portion of farmland. When she was asked to leave the land, she refused. She even threatened the other person with death until the person left her with the land (M. Petro, personal communication, April 8, 2019).

The use of witchcraft to secure land in the community was also revealed through an interview with Howard Chidyamakava, who said that

cases of disputes, especially over both settlement and farmland are rampant in the community. In this community, if you are not careful of how you deal with other members over land issues, you will die; there is serious witchcraft. The Nyau (*zvigure*) dominate this community. People here live secret lives and you would not want to take someone's land if you do not really know the person well. You will be killed over such action if you are not careful. (H. Chidyamakava, personal communication, April 8, 2019)

Because of witchcraft, the weak are left with little recourse but to protect or shield themselves by retreating. Some would even opt to lose their land to such people. The 29-year-old Maita Tambwe, for example, was honest enough to say that if she were threatened by witchcraft, she would certainly give the land to the original owner or the claimant (M. Tabwe, personal communication, April 8, 2019).

In another case, 39-year-old housewife Shawn Chikomo, had this to say:

I used to have a small plot just across this community (*kwaNhau*) and I realized that someone had taken that plot. I did not try to argue with the person, since he is well known for witchcraft. This has happened to me twice. Instead, I just opted to go and find somewhere to farm since I fear people in this community. There are cults and witchcraft in this community. I remember one community member who was threatened with a lightning strike (*kuroveswa nemheni*) over a piece of land (S. Chikomo, personal communication, April 8, 2019).

Not everyone responded to threats of witchcraft by retreating. In some instances, those who are threatened also dared to fight back supernaturally. Julius Mulochwa, for example, told me that he vowed

to turn the whole family of a fellow migrant into zombies after a dispute over a piece of farmland had led to the fellow migrant threatening to bewitch him and his family. Julius said,

I was going to turn his whole family into zombies. He claimed my piece of land, which he clearly knew I have been using for the past three years. What baffled me was that he even threatened to bewitch my family if I failed to give up the land. After realizing that I was not backing off, he retreated and I kept my land.

Thus, as Mavhungu (2012) argues, witchcraft can be a mechanism for the expression and resolution of social tensions and conflicts over resources, although it often disturbs amicable social relations. In other studies (e.g., Dehm & Millbank, 2019; Schnoebelen, 2009) witches have often been found to be persecuted, while some claim refugee status on the basis of being bewitched by others.

In Lydiate, those who are threatened with danger sometimes turn the land dispute over to the community leaders. Getrude Chanza, a 29-year-old woman, invited one of the community leaders, Mr. Matambo, to resolve a land dispute that had erupted between her and an elderly woman who is well known for casting evil spells. To establish peace between the two parties, the community leader decided that the two would share the farmland by dividing it equally.

The evidence presented above demonstrates that migrants can establish themselves through very eccentric means, like witchcraft, regardless of the reluctance among scholars to admit that Zimbabwe is still home to practices of witchcraft in the accumulation and protection of resources. In Lydiate, witchcraft was used to secure land against fellow members in the community. Thus, witchcraft and enchantments are real and abundant in Africa; as demonstrated by the above findings, they are common practice in Africa's emerging urban communities. John Comaroff (1994) has even argued that witchcraft is every bit as expansive and protean as modernity itself – thriving on its contradictions and silences, usurping its media, and puncturing its pretensions. Peter Geschiere (1997) also stressed that witchcraft ABOUNDS NOW AND THERE IS A DRAMATIC RISE IN OCCULT ECONOMIES IN AFRICA.

CONCLUSIONS

The study demonstrated that religious and ritual-based forms of authority – the Nyau cult and witchcraft – while not the only sources of access to and security over land, play a role in land matters. In Zimbabwe's Norton peri-urban area, Malawian migrants turn to the enchanting, dramatic, yet dreadful Nyau cult to access and reinforce their ownership of land. Because the cult is feared and respected by adherents on account of its association with deathly symbols, it is able to yield and secure land for those who seek it in its name. Others secure their land against expropriation from fellow migrants through the eccentric means of witchcraft. Migrants do not choose these alternative forms of authority out of preference; very often there are no formal institutions that they can turn to. The existing ones, like courts of law and local authorities, are often unsympathetic to their interests. Nevertheless, migrant squatter settlements have become dynamic spaces with novel forms of authority, such as witchcraft and the occult, regulating access over coveted resources. In terms of policy, this study recommends that there is a need for the state and other agencies involved in migration and peri-urbanity in Zimbabwe to come together and craft diverse policies and arrangements that make it possible for displaced migrants to have access to resources and entitlements that enable them to formally survive where they are located on a long-term basis. For now, migrants are left to depend on bizarre forms of authority, such as witchcraft and the occult, sometimes at a great cost to themselves.

REFERENCES

Berge, Erling, Daimon Kambewa, Alister Munthali, & Henrik Wiig. (2014). Lineage and land reforms in Malawi: Do matrilineal and patrilineal landholding systems represent a problem for land reforms in Malawi? *Land Use Policy*, *41*, 61-69.

https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2014.05.003.

Bhanye, Johannes., & Dzingirai, Vupenyu. (2019). Plural strategies of accessing land among peri-urban squatters. *African and Black Diaspora: An International Journal*, *13*(1), 98-113. https://doi.org/10.1080/17528631.2019.1639297

Bhanye, Johannes., & Dzingirai, Vupenyu. (2020). Structures and networks of accessing and securing land among peri-urban squatters: The case of Malawian migrants at Lydiate informal settlement in Zimbabwe. *African Identities*, 1-20. https://doi.org/10.1080/14725843.2020.1813551

Chirisa, Innocent. (2014). *Housing and stewardship in peri-urban settlements in Zimbabwe: A case study of Ruwa and Epworth* [D.Phil. thesis]. University of Zimbabwe.

Comaroff, John. (1994). *The discourse of rights in colonial South Africa: subjectivity, sovereignty, modernity*. Chicago, Illinois: American Bar Foundation.

Comaroff, Jean., & Comaroff, John. (1999). Occult economies and the violence of abstraction: notes from the South African postcolony. *American Ethnologist*, *26*(2), 279-303.

Crush, Jonathan, Abel Chikanda, & Godfrey Tawodzera (2015). The third wave: mixed migration from Zimbabwe to South Africa. *Canadian Journal of African Studies/Revue canadienne des études africaines*, *49*(2), 363-382.

Daimon, Anusa. (2017). 'Ringleaders and troublemakers': Malawian (Nyasa) migrants and transnational labor movements in Southern Africa, ca. 1910–1960. *Labor History*, 58(5), 656–675. https://doi.org/10.1080/0023656X.2017.1350537

Daimon, Anusa. (2015). *'Mabhurandaya': the Malawian diaspora in Zimbabwe: 1895 to 2008* (Doctoral dissertation, University of the Free State).

Delius, Peter., & Phillips, Laura. (2014). Introduction: Highlighting migrant humanity'. In Delius, Phillips & Rankin-Smith (eds.). *A Long Way Home: Migrant Worker Worlds*. Johannesburg: Wits University Press.

Dehm, Sara., & Millbank, Jenni. (2019). Witchcraft accusations as gendered persecution in refugee law. *Social & Legal Studies*, *28*(2), 202-226.

Dzingirai, Vupenyu, Eva-Maria Egger, Loren Landau, Julie Litchfield, Patience Mutopo, & Kefasi Nyikahadzoi. (2015). Migrating out of Poverty in Zimbabwe. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3300791

Geschiere, Peter. (1997). *The Modernity of Witchcraft: politics and the occult in postcolonial Africa*. Virginia: University of Virginia Press.

Gozdziak, Elzbieta. M., & Shandy, Dianna. J. (2002). Editorial introduction: Religion and spirituality in forced migration. *J. Refugee Stud.*, *15*, 129.

Gruenbaum, Ellen. (1996). The cultural debate over female circumcision: the Sudanese are arguing this one out for themselves. *Medical Anthropology Quarterly*, *10*(4), 455-475.

Hagan, Jacqueline., & Ebaugh, Helen. Rose. (2003). Calling upon the sacred: Migrants' use of religion in the migration process. *International migration review*, *37*(4), 1145-1162.

Harding, Frances. (2013). *The performance arts in Africa: a reader*. London and New York: Routledge.

Hardt, Michael & Negri, Antonio. (2005) *Multitude. War and democracy in the age of empire*. London: Harvard University Press.

Hartnack, Andrew. (2017). Discursive hauntings: Limits to reinvention for Zimbabwean farm workers after fast-track land reform. *Anthropology Southern Africa*, *40*(4), 276-289.

Hickel, Jason. (2014). "Xenophobia" in South Africa: order, chaos, and the moral economy of witchcraft. *Cultural Anthropology*, *29*(1), 103-127.

Hodder, Ian. (2010). (ed.) *Religion in the Emergence of Civilization.* Cambridge: Cambridge University Press. 220-267.

Jeannerat, Caroline. (2009). Of lizards, misfortune and deliverance: Pentecostal soteriology in the life of a migrant. *African Studies*, *68*(2), 251-271.

Landau, Loren. B., & Freemantle, Iriann. (2010). Tactical cosmopolitanism and idioms of belonging: Insertion and self-exclusion in Johannesburg. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *36*(3), 375-390.

Linden, Ian. (1979). Missions and Politics in Malawi. By K. Nyamayaro Mufuka. Kingston, Ontario: Limestone Press, 1977, *49*(1), 88-89.

Levitt, Peggy., & Jaworsky, Nadya. (2007). Transnational migration studies: Past developments and future trends. *Annu. Rev. Sociol.*, *33*, 129-156.

Mavroudi, Elizabeth., & Nagel, Caroline. (2016). *Global migration: Patterns, processes, and politics*. London and New York: Routledge.

Moore, Henrietta. L., & Sanders, Todd. (Eds.). (2003). *Magical Interpretations, Material Realities: modernity, witchcraft and the occult in postcolonial Africa*. Routledge.

Moyo, Sam. (2005). The land question and land reform in southern Africa. *National Land Summit, Johannesburg, South Africa, July*, 27-31.

Muchadenyika, Davison. (2015). Land for housing: a political resource–reflections from Zimbabwe's urban areas. *Journal of Southern African Studies*, *41*(6), 1219-1238.

Mukonyora, Isabel. (2008). Masowe Migration: A Quest for Liberation in the African Diaspora. *Religion Compass*, *2*(2), 84-95.

Nyamwanza, Owen., & Dzingirai, Vupenyu. (2019). Surviving hostilities in alien cityscapes: experiences of Zimbabwean irregular migrants at plastic view informal settlement, Pretoria East, South Africa. *African Journal of Social Work*, *9*(2), 16-24.

Nyamwanza, Owen., & Dzingirai, Vupenyu. (2020). Big-men, allies, and saviours: mechanisms for surviving rough neighbourhoods in Pretoria's Plastic View informal settlement. *African and Black Diaspora: An International Journal*, 1-13.

Ottenberg, Simon. & Binkley, David. (2006). Playful performers: African children's masqueraders. New Brunswick, U.S.A.: Transaction Publishers.

Ribot, Jesse, & Peluso, Nancy. Lee. (2003). A theory of access. *Rural sociology*, *68*(2), 153-181.

Sachikonye, Lloyd. (2003). The situation of commercial farm workers after land reform in Zimbabwe. *Harare: Farm community trust of Zimbabwe*.

Schnoebelen, Jill. (2009). *Witchcraft allegations, refugee protection and human rights: a review of the evidence*. Geneva, Switzerland: UNHCR, Policy Development and Evaluation Service.

Scott, James. (1990). *Domination and the arts of resistance: Hidden transcripts*. New Haven, CT: Yale University Press.

Scoones, Ian. (2015). Zimbabwe's land reform: New political dynamics in the countryside. *Review of African Political Economy*, 42(144), 190–205. https://doi.org/10.1080/03056244.2014.968118

Sigamoney, Jennifer. (2018). Resilience of Somali Migrants: Religion and Spirituality among Migrants in Johannesburg. *Alternation Journal*, (22), 81-102.

UNESCO (2005). Gule Wamkulu. https://ich.unesco.org/en/RL/gule-wamkulu-00142. [Accessed 28 July 2020].

Van Hear, Nicholas., Bakewell, Oliver., & Long, Katy. (2018). Push-pull plus: reconsidering the drivers of migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *44*(6), 927-944.

Zuka, Sane. Pashane. (2019). Customary land titling and inter-generational wealth transfer in Malawi: Will secondary land rights holders maintain their land rights? *Land Use Policy*, 81, 680–688. https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.11.039

MIGRANTS AND REFUGEES IN EUROPE ACCEPTATION, INTEGRATION AND CRIME PREVENTION

***Carlos Rodrigues*[1]**

[1]Universidade Fernando Pessoa, Faculdade de Ciências Humanas e Sociais, Porto, Portugal.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/ 0000-0003-0966-6274

***Ana Campina*[2]**

[2] Universidade Fernando Pessoa, Faculdade de Ciências Humanas e Sociais, Porto, Portugal.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/ 0000-0003-0820-1280

ABSTRACT

Global migration is a reality of the Humanity, due the most different reasons, but within specific legal frameworks – each State and International Law, representing different position and possibilities to the human beings as by the political, social, economic, and cultural powers. This research is focused on the global migration and refugees, within the international legal definition. If there are States and regions where these human beings are welcome, accepted, and integrated, not only by the legal context but by the governments, societies, and economy. Since the Arab Spring, the reality for millions of Refugees is dramatic by the violation of the Human Rights, the International Law, and States Fundamental Rights. There are a controverse Public Opinion provoking the discrimination, rejection, and violence against these Human Beings, creating such negative conditions that conduct millions to the abandonment or even death. There are different international movements, involving International organized crime acting with Migrants and Refugees – human trafficking, smuggling, exploitations, violence, and all kind of violations. The International Security – legal, protection and criminal (re)action, police authorities – between States and International Organizations have developed different reactions. This is a serious and difficult problem needing a permanent effective work of all structures to protect millions of Human beings. The European Union, working together the international community, as well as with the most different movements – public and/or private – need to develop a concerted and strategic work receiving and integrating the Refugees, which measures must cover and protect all in Europe, regardless their origin.

Keywords: Migration – Refugees – International (re)Action – Human Rights – International Security.

SURİYELİ SIĞINMACILARIN 'ALTINDAĞ OLAYLARI'NA BAKIŞI ÖRNEĞİNDE ÇATIŞMA SÜRECİNDE DİNİ VE SOSYO-KÜLTÜREL YAKINLIĞIN TOPLUMSAL DAYANIŞMAYA ETKİSİ

THE EFFECT OF RELIGIOUS AND SOCIO-CULTURAL AFFILIATION ON SOCIAL SOLIDARITY DURING THE CONFLICT PROCESS, IN THE CASE OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS' OUTLOOK ON THE 'ALTINDAG INCIDENTS'

Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU[1]

[1] Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi, Ankara/Türkiye,

ORCID ID: 0000-0003-4796-5232

Arş. Gör. Ramazan ÇINAR[2]

[2] Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Din Sosyolojisi, Kırıkkale/Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-4126-4187

ÖZET

Altındağ olayları; 10 Ağustos 2021 tarihinde Ankara ilinde birkaç Türk ve Suriyeli genç arasında çıkan ve Türk gencinin ölümüyle sonuçlanan kavganın ardından bir kitlenin sokaklara çekilmesiyle; Ankara ilinin Altındağ semtinin yoğun olarak Önder, Ulubey, Hüseyin Gazi, Karapürçek, Solfasol, Baraj v.b. mahallelerinde mukim Suriyelilerin geneline yönelik meydana gelen şiddet olayları ve kargaşanın adı olmuştur. Altındağ olayları ulusal ve uluslararası medyaya yansıdığı şekliyle Suriyeli göçmenler ile Türk toplumu arasında büyük bir kırılmanın başlangıcıydı! Castles ve Miller'a göre "etnik mahalleler çoğunluğun kimi üyeleri tarafından onların 'ele geçiren yabancı' korkularının bir sağlaması olarak görülür. Etnik cemaatler egemen kültüre ve ulusal kimliğe bir tehdit olarak algılanır" (Castles ve Miller, 2008, s. 53). Bu algının köpürtülmesiyle başlayan olaylar -bazı çevrelerin beklentisinin aksine- kısa sürede durularak sona ermiştir. Sosyal temasın beklenen koşullarda gerçekleşmesinin insanların birbirlerine olan bakışlarını olumlu şekillendirdiği ve önyargıların büyük ölçüde kırıldığı araştırmalara yansımış bir gerçekliktir. Sosyal temasın azaldığı ya da ortadan kalktığı ve azınlık gruba yönelik sosyal mesafenin arttığı durumlar ise zamanla söz konusu gruba yönelik ayrımcılığın ve şiddetin meşruiyet kaynağı haline gelmektedir (Çuhadar, 2018). Buna göre; artan sosyal mesafe ile birlikte ayrımcılığın meşruiyet zemininin oluşturulmasında etkili olan etmenler nelerdir? Altındağ olayları özelinde şiddeti bertaraf eden temel dinamikler nelerdir? Olayların yatışmasını devlet erkinin aldığı önlemler mi sağlamıştır? Yerel halk ile Suriyelilerin sosyal ilişkileri bu gerilimin yatıştırılmasında ne kadar etkili olmuştur? Ayrıca ilgili mahallerde ikamet eden Suriyeli göçmenlerin bu olaylara bakışı ve olaylar karşısında takındıkları tutum nasıldır? Altındağ olayları bunun gibi sorularla birlikte titizlikle okunmalıdır. Tüm bu soruların yanı sıra -her şeyden önce toplumsal kabul ile doğru orantılı olduğu göz önünde bulundurulduğunda- entegrasyonun temel dinamikleri arasında yer alan ve toplumsal dayanışmayı sağlayan dini ve kültürel yakınlığın süreci nasıl şekillendirdiği de dikkatle ele alınmaya ve araştırılmaya muhtaçtır. Din kardeşliği mottosunun işlevselliği yalnızca siyasi bir söylem olmaktan çıkartılarak sahadaki gerçekliğiyle göz önüne serilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Altındağ Olayları, Suriyeli Sığınmacılar, Göç, Çatışma, Toplumsal Dayanışma, Kültür, Din.

ABSTRACT

After the fight between a few of Turkish and Syrian youth in Ankara on 10 August 2021, which resulted in the death of a Turkish youth; a crowd took to the streets in the Altındağ district of Ankara province especially Önder, Ulubey, Hüseyin Gazi, Karapürçek, Solfasol, Baraj etc. where densely populated areas of Syrians. Altindag incidents became the name of the violence and turmoil that occurred against the

general population of Syrians residing in these neighborhoods. The Altındağ events, as reflected in the national and international media, were the beginning of a great social conflict between Syrian immigrants and Turkish society! According to Castles and Miller, “ethnic neighborhoods are seen by some members of the majority as a corroboration of their ‘xenophobia'. Ethnic communities are perceived as a threat to the dominant culture and national identity” (Castles ve Miller, 2008, s. 53). The events that started with the exaggeration of this perception -contrary to the expectations of some circles- came to an end in a short time. It is a reality reflected in research that realization of social contact under expected conditions shapes people's view of each other positively and prejudices are broken to a large extent. Situations where social contact towards the minority group decreases or disappears and social distance increases, over time become the source of legitimacy for discrimination and violence against the mentioned group (Çuhadar, 2018). So, what are the factors that are effective in increasing social distance and legitimizing discrimination? What are the main dynamics that eliminate violence in the case of Altindag incidents? Was it the measures taken by the state that calmed the events? How effective were the social relations between the local people and the Syrians in reducing this tension? Also, what is the perspective of the Syrian immigrants residing in the relevant areas and their attitude towards these events? Altindag incidents should be carefully read together with questions like these. In addition to all these questions, -first of all, considering that it is directly proportional to social acceptance- it needs to be carefully considered and investigated how religious and cultural closeness which is among the basic dynamics of integration and social solidarity shapes the process. The functionality of the motto of brotherhood of religion should be removed from being only a political discourse and should be revealed with its reality in the field. The functionality of the motto of brotherhood of religion should be removed from being only a political discourse and should be revealed with its reality in the field.

Keywords: Altindag Incidents, Syrian Asylum Seekers, Migration, Conflict, Social Solidarity, Culture, Religion.

MÜLTECİ KADINLARDA AİLE PLANLAMASI

FAMILY PLANNING IN REFUGEE WOMEN

Zekiye Büşra İDER

Medipol Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Öğrencisi,İstanbul,Türkiye

[1]ORCID ID: 0000-0002-7754-2452

Ayşe DOST

Medipol Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Dr. Öğretim Görevlisi,İstanbul,Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4651-7254

ÖZET

Türkiye son zamanlarda çatışma yaşanılan ülkelerin sınırında yer alan bu nedenle göçün en yoğun yaşandığı ülke durumundadır. Bununla birlikte kontrolsüz göçe maruz kalmıştır. Kontrolsüz göç ile birlikte gelişen bu durum bazı sorunların doğmasına ve işleyişin aksamasına neden olmuştur. Bu aksaklıklardan biri de sağlık alanında olmuştur. Göç; sosyal, siyasi ve ekonomik hayatı büyük ölçüde etkileyen bir olgu olmanın yanı sıra sağlık sorunlarını beraberinde getirmiştir. Mülteciler; yaşama elverişli olmayan mekanlar, toplu yaşama zorunluluğu,yetersiz ekonomik güç, sağlık sigortalarının olmaması, yetersiz beslenme ve dil engeli gibi sıkıntılar yaşamaktadır. Bu olumsuzluklar beraberinde sağlık problemlerini getirmektedir. Toplumsal statü ve gelenekleri nedeniyle kadınlar, bu sağlık sorunlarından erkeklere kıyasla daha çok etkilenmektedir. Bulaşıcı hastalıklar, kardiyovasküler hastalıklar, diyabet ve kronik akciğer hastalıkları ile birlikte DSÖ'nün yaptığı çalışmada mülteci kamplarında en çok görünen sağlık prıblemlerinin hipotermi, yanıklar ve gastrointestinal hastalıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların bu sorunlarla birlikte üreme sağlığı da olumsuz yönde etkilenmiştir. Yapılan araştırmalar mülteci kadınların göç ile birlikte üreme sağlığı sorunlarının arttığını göstermiştir. Mülteci kadınların genital hijyen, üreme sağlığını koruyucu davranışlar ve aile planlaması kullanma da yetersiz oldukları ayrıca yüksek doğurganlık oranına sahip oldukları saptanmıştır. Bakan Soylu, 2019 yılı eylül ayında Türkiye'de 450 bin civarında Suriyeli çocuk doğduğunu söylemiştir. Sağlık, temel insan hakkı olmanı yanı sıra her çocuk sağlıklı koşullarda dünyaya gelme hakkına sahiptir. Ancak mültecilerin sağlık bakım hizmetlerinden yararlanamaması temel insani haklardan mahrum kalmasına yol açmaktadır.

Bu bilgiler ışığında verilecek aile planlaması eğitimleri mülteci kadınların üreme sağlığı konusunda gelişimini sağlayacaktır. Bu hizmetler verilirken göz önünde bulundurulması gereken ise mülteci kadınlar beraberinde getirdikleri kültür ve geleneklerinin yanı sıra partnerine bağlılık ve aile planlamasında daha az söz sahibi olmasının zorluklarıyla birlikte bu sağlık gelişimine katılma isteğinin dikkate alınmasıdır. Bu isteğin yanı sıra karşılaşılacak dil engelinin aşılması gerekmektedir.

Mülteci kadınların aile planlaması konusunda bilgilenmesi ve bu uygulamalara katılması sağlık çalışanlarının gayretine ihtiyaç duymaktadır. Herkes için sağlık ilkesi böylelikle benimsenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mülteci kadınlar, aile planlaması, göç

ABSTRACT

Turkey is located on the border of countries with recent conflicts, so it is the country where immigration is most intense. However, it has been exposed to uncontrolled immigration. This situation, which developed with uncontrolled migration, caused some problems and disruption of functioning. One of these disruptions has been in the field of health. Migration; In addition to being a phenomenon that

greatly affects social, political, and economic life, it has brought health problems. Refugees; People experience problems such as places that are not suitable for living, the necessity of living in a community, insufficient economic power, lack of health insurance, malnutrition, and language barriers. These negativities bring health problems with them. Due to their social status and traditions, women are more affected by these health problems than men. Along with communicable diseases, cardiovascular diseases, diabetes, and chronic lung diseases, WHO's study determined that the most common health problems in refugee camps were hypothermia, burns, and gastrointestinal diseases. In addition, women's reproductive health has been adversely affected by these problems. Studies have shown that the reproductive health problems of refugee women increase with migration. It has been determined that refugee women are insufficient in using genital hygiene, reproductive health-protective behaviors, and family planning, and they also have a high fertility rate. Minister Soylu said that around 450 thousand Syrian children were born in Turkey in September 2019. Health is a basic human right, and every child has the right to be born in healthy conditions. However, the inability of refugees to benefit from health care services leads to the deprivation of basic human rights.

Family planning training to be given in the light of this information will ensure the development of refugee women in reproductive health. What should be considered while providing these services is that refugee women's desire to participate in this health development should be taken into account, along with the difficulties of having less say in family planning and commitment to their partner, as well as the cultures and traditions they bring with them. In addition to this request, the language barrier to be encountered must be overcome.

Informing refugee women about family planning and participating in these practices requires the efforts of health professionals. Thus, the principle of health for all will be adopted.

Keywords: Refugee women, family planning, migration

KAYNAKLAR

Mülteciler Derneği.”Türkiye’de Suriyeli Sayısı”. Erişim 15.11.2021. https://multeciler.org.tr.

Kaya, M. (2019). *İstanbulda yaşayan mülteci kadınların aile planlaması hizmetlerine erişebilme durumları ve tutumlarının değerlendirilmesi* (Master's thesis, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Kurtuldu, K., & Şahin, E. (2018). Göçün kadın yaşamı ve sağlığı üzerine etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, *1*(1), 37-46.

Karakaya, E., COŞKUN, A. M., Özerdoğan, N., & YAKIT, E. (2017). SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN DOĞURGANLIK ÖZELLİKLERİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: KALİTATİF BİR ÇALIŞMA. *Journal of International Social Research*, *10*(48).

Serdar, Ü. N. A. L., & Doğan, F. Yerli Halkın Bakışından Suriyeli Kadın Sığınmacılar: Mardin’de Yabancının Ötekileştirilmesi ve Ahlaki Dışlama. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *15*(25), 3284-3327.

Coşkun, E., & Yilmaz, Ç. (2018). Sığınmacıların toplumsal uyum sorunları ve sosyal hizmetlere erişimi: Düzce uydu kent örneği. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 75, pp. 269-305).

ÖNGEN, M., & KIRCA, N. MÜLTECİ VE GÖÇMEN KADINLARDA KADIN SAĞLIĞI SORUNLARI. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, *2*(2), 55-69.

GÖÇ - EDEBİYAT İLİŞKİSİ

THE IMMIGRATION – LITERATURE RELATIONSHIP

Dr. Mehmet CİHANGİR

Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, Diyarbakır/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-3894-191X

ÖZET

Göç, insan merkezli bir eylemdir. Bu yüzden söz konusu faaliyet, bireysel ve toplumsal boyutlu bir olgu şeklinde açıklanabilir. Bir kişi yaşadığı yerden ayrılıp başka topraklara kendi başına göç edebildiği gibi bir toplum da bulunduğu bölgeden bir diğer bölgeye göç edebilir. Göç, bir ülkenin sınırları içerisinde cereyan edebileceği gibi, sınırlar ötesi de icra edilebilir. Ayrıca kişi ve toplumu yaşadıkları yeri terk etmeye ve başka topraklarda hayat geçirmeye iten ve çeken çeşitli faktörler sayılabilir. Kimi zaman yaşanan yerin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, kültürel vb. zorluklar kişi ve toplumu başka yerlerde yaşamaya sevk edebilmektedir. Bazı dönemler ise hedef yerin çekici özellikleri söz konusu birey ve topluluğun göç etmesine kaynaklık edebilmektedir. Bunların yanında göç; kişi ve topluluğun kendi isteğiyle meydana gelebildiği gibi, zorunlulukların yol açtığı mecburî göç durumu da söz konusu olabilmektedir. Ayrıyeten göçü, karar alıp yola çıkmakla sona eren bir eylem olarak düşünmemek lazımdır. Bir başka ifadeyle göç; aldıkları karar doğrultusunda kişi ve kişilerin yola çıkmasıyla başlayan, yolculuğun getirdiği çeşitli zorlukları kapsayan, daha sonra ise hedef bölgede yeni yaşamın getirdiği çeşitli koşulları da içine alan bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Aynı zamanda göçün, yazınsal saha için de önemli bir malzeme kaynağı olduğu ifade edilebilir. Sosyoloji psikoloji gibi sosyal bilimler alanındaki birçok disiplinde göçün nedenleri, sonuçları, bireysel ve toplumsal bağlamdaki etkileri vb. başlıklı farklı farklı pek çok değerlendirmeyle göç olgusunun anlaşılmaya çalışıldığı görülmektedir. İnsanla ilişkili bir disiplin olan edebiyatın da birey ve toplumun önemli eylemlerinden birisi olan göçten tesir almadığı düşünülmemelidir. Bir başka ifadeyle, sosyal bilimlerin diğer disiplinleri gibi edebiyatın da göç konusuyla önemli ilişkisi vardır. Üstelik edebiyat çalışmaları, geçmişte yaşanmış bir göçün yazılı bir biçim kazanmasına ve böylece söz konusu eylemin daha sonraki kuşaklar tarafından da bilinmesine olanak sunmaktadır.

Göç, edebiyata çeşitli konular üzerinden malzeme sağlamaktadır. Bu bağlamda kişi ve toplumun göçe karar vermesine yol açan faktörler, göç esnasında alınan tat, hissedilen sevinç ya da duyulan acı ve ıstırap, yaşanmaya başlanan hedef topraklarda maruz kalınan aşağılayıcı, ötekileştirici tutum ve davranışlar ya da görülen saygı ve sevgi vb. daha pek çok başlık, göçün edebiyata yansıdığı konular kapsamında sayılabilir. İçerik bakımından göç konusu, kaleme alınan anı/hatıra, günlük gibi yazarının doğrudan gözlem ve değerlendirmelerini barındıran edebiyat çalışmalarıyla okurlara sunulabilmektedir. Bunların yanı sıra göç; roman, hikâye gibi türler üzerinden de okuyucularla buluşmaktadır. Kısaca insanla ilişkili önemli bir eylem olan göç, edebiyata malzeme sağlayıp çeşitli edebî kaynakların ortaya çıkmasına imkân vermektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsan, Göç, Göçmenlik, Edebiyat.

ABSTRACT

The immigration is a human-centered action. For this reason, the activity being talked about can be explained as an individual and social phenomenon. Just as a person, on one's own can leave place of residence and migrate to other lands, a society can migrate from one region to another. Just as the immigration can take place within the borders of a country, it can be carried out cross borders, too. In addition, it can be made mention of various factors that push and pull to leave place of residence and to live in other lands of person and society. The economic, social, cultural etc. difficulties of the place where it is lived sometimes can lead to live on the other places of person and society. In some periods,

the attractive features of the target place can be caused to the migration of the individual and community being talked about. In addition to these, the immigration; it can occur by own will of the individual and the community, as well as, it can occur by the situation of forced migration which caused by necessities. Besides, it is necessary not to think as an action that the migration ends with making a decision and leaving. In other saying the immigration; it can be considered as a process that starts with the departure of individual and individuals in the direction of the decisions they make, involves various difficulties which cause by the journey, after that, includes various conditions which brought by the new life at the target region.

At the same time, it can be stated that migration is an important source of material for the literary field. It is seen that the phenomenon of migration is tried to be understood with many different evaluations titled the causes, consequences, effects in the individual and social context, etc. of migration in many disciplines in the field of social sciences such as sociology, psychology. It should not be thought that literature which is a discipline related to the human is not influenced by immigration which is one of the important actions of the individual and society. In other words, there is an important relationship between literature and the subject of migration, like other disciplines of social sciences. Moreover, literary studies give an opportunity to take a written form of a past migration and thus, action being talked about to be known by later generations.

The immigration provides material to literature on various subjects. In this context, many other titles as the factors that cause the person and society to decide to migrate, the taste and the joy felt or the pain and suffering felt during the migration, the humiliating or marginalizing attitudes and behaviors which exposed or the respect and love which seen in the target lands etc. can be counted within the scope of the subjects on which reflected on literature of immigration. The subject of migration from the point of content can be presented to readers through literary works that contain direct observations and evaluations of the author such as memoirs/memories and diaries. In addition to these, the immigration also meets with readers through forms such as novels and stories. Shortly, the migration which is an important human-related action allows the emergence of various literary sources, providing material for literature.

Keywords: Human, Immigration, Migration, Literature.

TÜRKİYE'YE GÖÇ ETTİRİLEN İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARININ ÖZELLİKLERİ

THE CHARACTERISTICS OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS WHO WERE FORCED TO IMMIGRATE TURKEY

Ögr. Gör. Dr. Güngör ÇABUK

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Lefkoşa KKTC

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8804-3766

Doç. Dr. Nur Feyzal KESEN

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Konya Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6455-0293

ÖZET

İnsan ticareti en basit anlamıyla; bireyin isteği ve iradesi dışında, özgürlüğü engellenerek ve insan hakları ihlal edilerek; cinsel istismar başta olmak üzere çeşitli biçimlerde sömürülmesidir. Bu suçun mağdurları genellikle sosyal ve ekonomik açıdan yetersiz bireylerdir. İnsan ticareti tüm dünya ülkelerini etkileyen sosyal bir sorundur.

İnsan tacirleri, yasal olmayan yollarla bu mağdurlar üzerinden yüksek miktarlarda kazanç elde etmekte; kazançlarını korumak ve yakalanmamak için de bu suçu gizlemektedirler. Böylece mağdurlara ulaşmak olabildiğince zor olmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü, 2016 yılına ilişkin tahminlerinde, insan ticareti mağdurlarının sayısını 40,3 milyon olarak açıklamış; Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi ise, aynı yıl 142 ülkeden almış olduğu verilerle, resmi olarak tespit edilmiş olan mağdur sayılarını 225 bin olarak açıklamıştır. Bu iki bilgiden yola çıkılarak, 2016 yılında, her 1680 mağdurdan sadece birine ulaşılabilmiştir. Benzer durum Türkiye için de geçerlidir. Maalesef bu durum günümüzde devam etmektedir. Türkiye'de insan ticareti mağdurlarıyla ilgili idari işlemler ve hizmetler Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Bu çalışmada, Antalya'da insan ticareti mağdurlarına doğrudan hizmet veren, Aile Danışmanları Derneği'nin arşiv kayıtları incelenmiştir. Yöntem olarak nitel araştırma tasarımlarından gömülü teorinin yapılandırmacı deseni kullanılmıştır.

Çalışmada öne çıkan bazı sonuçlar; insan ticareti ile ilgili tüm alanlarda, bilgi ve farkındalık eksikliğinin olduğu, mağdurların eğitimlerinin düşük, gelirlerinin yetersiz olduğu, çocuk yaşta cinsel istismara maruz kaldıkları, problemli evliliklerinin bulunduğu, içerisinde yaşadıkları toplumda kadınların değer görmediği, ailede erkeklerin sorumluluk almadığı, bu sorumlulukları kadınların üstlendiğidir.

Anahtar Kelimeler: insan ticareti, cinsel sömürü, göç

ABSTRACT

By its most basic definition, human trafficking is the exploitation of an individual by several ways (mostly sexual) without his/her consent and will, with the restriction of his/her freedom, and with the abuse of human rights. The victims of this crime are usually socially and economically insufficient people. Human trafficking is a social problem that affects all the countries of the world.

Traffickers illegally obtain high amounts of profit from trafficking victims. In order to maintain their profit and in order not to be caught, they keep their actions in secrecy. This makes reaching out victims very difficult. International Labor Organization stated the total number of trafficking victims as 40.3 million in their estimations of the year 2016. By data obtained from 142 countries, United Nations' Office of Drugs and Crime stated the number of officially identified trafficking victims as 225K in the same year. This means that only 1 out of each 1680 trafficking victims were reached out in 2016.

Unfortunately, a similar situation also applies to and still continues in Turkey in present day. In Turkey, official transactions and services related to trafficking victims are carried out by Directorate of Migration Management.

In this study, archive records of Family Consultant Association were analysed. Family Consultant Association directly provides services to the trafficking victims in Antalya. Constructivist pattern of grounded theory, as one of the qualitative research designs, was used for methodology.

According to the general results, there is a lack of knowledge and awareness in all fields related to human trafficking. Moreover, the trafficked individuals had low levels of education and their income was insufficient. They were also sexually abused in childhood. Their marriages were problematic and males did not take any responsibilites in these marriages, so women had to take all of the responsibilities. Furthermore, the society they lived in have never valued women.

Keywords: human trafficking, sexual exploitation, migration

MIGRATION AND DEVELOPMENT: TRENDS AND PERSPECTIVES

Anila Balakrishnan

Jadavpur University

ABSTRACT

Since the migration of the population is a complex process, it requires the attention of various social structures. In our modern world, in which, due to the "mixing of peoples" that occurred as a result of migration, it has acquired a global scale, an active discussion of a future life in new conditions forms completely new approaches to understanding integration. Emphasis is placed on the development of multilateral cooperation in this area, because more and more countries are drawn into migration interdependence.

The global dialogue held with the participation of civil society is a good example of the fact that migration policy not only can, but should be discussed at the national level. Governments are interested in involving trade unions, human rights bodies, diasporas and migrant associations in addressing migration issues, since only partnerships of this kind are able to identify all the problems associated with migration. For example, non-governmental organizations can take over the development of migration infrastructure, it is only necessary that the state be ready to delegate these functions to them, having previously created a legislative framework. Despite periodic inter-ethnic conflicts and xenophobic outbursts, there is still a trend towards "positivization" of migration.

If the migration policy is not carried out in cooperation with public and national organizations, the media and local governments, then the tasks assigned to migration cannot be successfully implemented. Therefore, now it is important for each country to accumulate knowledge about the effective implementation of such a resource as migration.

Keywords: global dialogue, infrastructure, positive attitudes, migration trends

INTERNATIONAL MIGRATION: STATISTICS AND REGIONS

Stephanie Forte

Mohamed Laasri

University of Findlay

ABSTRACT

Continuing to occupy an important place on the world agenda, international migration is changing its numbers, directions, declining and increasing trends, confronting the international community with new challenges in this area. In 2013 UN Secretary-General Ban Ki-moon acknowledged that the face of migration is changing. "Today, more than ever, the number of countries of origin of migrants and countries of destination is diverse. Almost half of all migrants are women. One in ten is under the age of 15. And four out of every ten migrants live in developing countries. Given the complexity of the situation, we must work together with courage and vision, realizing that our actions will affect the fate of millions of men, women and children."

Even though modern international migrants move longer distances, the majority of international migrants living in Africa, Asia, Europe and Latin America still come from the same regions. In contrast, most migrants to North America and Oceania come from other geographical regions.

Key words: international migrants, UN, statistics, regional migration

ON COMPATIBILITY OF STUDY MIGRANTS' ACCEPTANCE POLICIES AND IMMIGRATION POLICIES

Akira Shimada

Nagasaki University, Faculty of Economics, Nagasaki City, Japan

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1590-8690

ABSTRACT

Some countries accept study migrants to increase domestic skilled human capital. They induce study migrants to remain as skilled workers after education. At the same time, due to the shortage of unskilled labour, they tend to deregulate immigration policies and admit non-natives to take skilled and unskilled jobs. This study investigates the effectiveness of study migrants' acceptance policies under different immigration policies. In particular, this study examines how study migrants' human capital formation is affected by immigration policies. This study shows that total employed skilled human capital built by study migrants decreases as immigration policies are deregulated. This is because deregulation can lower the incentive of study migrants to produce skilled human capital. Therefore, deregulated immigration policies are not necessarily compatible with study migrants' acceptance policies. This study further shows that by providing study migrants with a low innate ability with pecuniary benefits such as a discounted tuition fee or a scholarship, host countries can reduce the harmful effects of incompatibility. Our results suggest that governments should conduct immigration policies, taking its possible negative effects on study migrants' acceptance policy, and that they can partly reduce such effects by implementing additional policies.

Keywords: Human capital, Study migration, Labour migration, Deregulation, Skilled jobs, Unskilled jobs

INTRODUCTION

This study deals with the problem of human capital formation by study migrants under different immigration policies. This study attempts to clarify how deregulation of immigration policies affects study migrants' human capital formation. This study also tries to find policies to alleviate the negative effects arising from incompatibility between study migrants' acceptance and immigration policies.

Due to increased mobility of labour, many countries are now faced with the brain drain problem. To cope with this problem, they attempted to receive skilled labour migrants. In addition, they also tried to receive study migrants. They induce study migrants to build skilled human capital by an education and to remain in the host country as skilled workers.

Many countries also suffered from an unskilled labour shortage. Natives do not want to take unskilled jobs. To fill the vacancy of such jobs, they often turned to non-natives.

As a result, immigration policies are often deregulated, and non-natives are admitted to take skilled and unskilled jobs. Under deregulated immigration policies, not only labour migrants but also study migrants can take unskilled jobs after education.

Doesn't such deregulation affect the effectiveness of the study migrants' acceptance policy? Can host countries successfully induce study migrants to build skilled human capital when receiving an education? Governments in practice manipulate immigration policies without considering the effects on study migrants' acceptance policies. However, it is not definitely true that study migrants' acceptance policies are unrelated to immigration policies. Study migrants may lower their incentives to build skilled human capital if unskilled jobs are also available after education. If this is the case, the objective of study migrants' acceptance policies, i.e. to increase domestic skilled human capital may not be fully attained under deregulated immigration policies.

Therefore, we need to clarify whether or not and how much study migrants build skilled human capital by taking the effects of immigration policies on them into account. Unfortunately, previous studies on study migration did not focus on this issue.

This study finds that total employed skilled human capital is larger when study migrants can be employed only in a skilled job after education than when they can be employed either in a skilled or unskilled job. This study also finds that total employed skilled human capital is larger when both skilled and unskilled jobs are available to study migrants after education, although the host country accepts only study migrants, compared with the case in which they accept both study and labour migrants and admit both skilled and unskilled jobs to these migrants. Therefore, this study shows that study migrants' acceptance policies and immigration policies are not necessarily compatible and that study migrants build smaller human capital as the host country deregulates immigration policies. Furthermore, this study shows that by giving pecuniary benefits to study migrants with a low innate ability, the host country's government can partly alleviate the negative effects caused by incompatibility between the two policies.

This study contributes to the literature on study migration by revealing that immigration policies and study migrants' acceptance policies are not independent and that even so, the host country's government can alleviate the negative effects generated by incompatibility.

CONCLUDING REMARKS

With increases in globalisation, many countries attempted to increase domestic skilled human capital by accepting skilled workers and able students from abroad. However, due to the paucity of unskilled labour, they also admitted non-natives to take unskilled jobs. Governments usually conducted study migrants' acceptance policies and immigration policies independently, implicitly assuming that they are not related.

However, it is not apparently true that they are unrelated and can be conducted without considering their possible interdependence. This study shed light on this issue and examined how study migrants build skilled human capital under different immigration policies.

This study found that deregulation of immigration policies harms the study migrants' incentive for building skilled human capital and lowers their total employed skilled human capital. Therefore, study migrants' acceptance and immigration policies are not necessarily compatible. Additional policies may be necessary if the host country's government attempts to alleviate the adverse effects.

This study put some simplifying assumptions. It was assumed that all individuals born in the developing country, even with different innate abilities, exert an effort by the same amount to build skilled human capital. However, individuals with a low innate ability will usually need a greater effort than those with a high innate ability to create a certain quantity of skilled human capital. The amount of effort is generally determined endogenously. Also, the overall employment probability of a skilled or unskilled job was assumed to be constant. However, it will change with the number of individuals who attempt to be employed in a skilled job or an unskilled job. Furthermore, individuals born in the developed country were not assumed explicitly. If they were included in model explicitly and participated in the developed country's labour market, study migrants would have to compete with these natives, and the competition would also affect study migrants' human capital formation. The model can be extended to discuss these issues.

CONCEPTURAL EXPLORATION ON THE ROLE OF FAMILY SUPPORT IN CHINESE MIGRANT WOMEN ENTREPRENUERS' MOTIVATION

YUQIAN SUI

DBA student, University of Worcester, Worcester Business School, Worcester, UK.

ABSTRACT

The past few years have witnessed growing research interest in issues relating to Migrant Entrepreneurship (ME), which has been linked to social integration (Njaramba et al., 2018), creation of opportunities as well as challenges (Dana & Morris, 2007), and constant appearance of new ventures (Lassalle & Scott, 2018). As a sub-research field of ME, according to Akaehomen (2020), Migrant Women Entrepreneurship (MWE) is a phenomenon, which deals exclusively with entrepreneurial ventures and activities undertaken within a host country by migrant females of any age group. Overall, MWE is evolving and is shaped by sociocultural, political, religious, and economic factors, as well as women's own subjectivity.

In the beginning of twentieth century, for some Chinese women, migration could bring opportunities for a promising, fulfilling and independent lifestyle, because they could become successful in negotiating their way around and sometimes out of their initial familial and social position. In the process of immigration and acculturation, despite some Chinese individuals having emigrated to other countries, they are still deeply influenced by traditional Chinese culture, such as family virtues, filial piety and kinship roles, particularly in business and entrepreneurship shaped by Confucian 'key principal values' that appreciate trust-based relationships, the sense of belonging, embedded in the closed ties among members within the family (Hofstede and Bond, 1988; Kirby and Fan, 1995; Vuong and Tran, 2009). For instance, many Chinese immigrant women evidently continue to observe Chinese traditional postpartum practices (Qi et al., 2021). Also results from Hu et al. (2021) indicate having the family living together increases Chinese migrants' likelihood of starting an entrepreneurial activity, therefore it is important to take gender as a lens and to take into account by further exploring how Chinese migrant entrepreneurs inherit social, cultural and economic integration into the host country, meanwhile how they carry on their business whether being motivated or demotivated by their families in the country of origin.

Although previous research acknowledges that cultural practices have facilitated women's pursuit of entrepreneurship by encouraging family members to support women entrepreneurs in their career choices and actions (Au et al., 2021), we know little about the wider development of impact on gender that women entrepreneurs have experienced if females encounter greater difficulties in gaining legitimacy in these male-dominating categories within family(Liao, 2021) as well as rarely heard about the role of distant family support in maintaining Chinese women's entrepreneurial motiation, due to multifarious family relationships across different households.

This conceptural working paper strives to explore how distant family support in the country of origin and family in the host country plays an impact on Chinese migrant entrepreneurs' motivation, which leads to certain entrepreneurial behavoiurs and actions, as well as how relationships between family members matter for successful entrepreneurship of women migrants. This ought to be a primary and forefront part of ongoing DBA research with an aim to identify and highlight the gaps in contextual studies on Chinese migrant women entrepreneurship concerning the role of distant family support and family relationship dynamics. Further study needs to be conducted using data collection through semi-structured interviews and narrative analysis.

Keywords: Migrant women tntrepreneurship, Chinese migrant women entrepreneurs, family support.

MIGRATION - AN OPPORTUNITY FOR HOST COUNTRY

***Dr. Faraz Ahmad*[1]**

[1]Independent researcher, Muscat, Oman.

***Taiba Sheerin Ahmad*[2]**

[2]Freelance writer, New Jersey, USA.

***Prof. Afaq Ahmad*[3]**

[3]Sultan Qaboos University, Muscat, Oman.

ABSTRACT

Humanity has always been on the move. Throughout history, we have migrated in search of new opportunities, as well as to escape persecution, conflict and poverty. Movements of people happen all around the world. However, although migration is a global phenomenon, there is still no global understanding of how to manage it.

Today people are moving more than ever before. There are presently around 258 million international migrants. That figure has grown rapidly since the turn of the millennium, when there were 173 million. Together with the increasing volume, we are seeing changing demographics, advancing technology, evolving needs of labor markets and continued challenges posed by wars, shortages, human rights violations and climate change. We sometimes think of certain countries as sources of migrants and others as recipients. However, most nations today experience migration from all three perspectives – as countries of origin, transit and destination.

For example, there is more migration between countries of the global South than from there to the global North. Asia hosts the most migrants, with 80 million residing in the region. In addition, remittances represent the largest source of external finance for many developing countries, way ahead of official development assistance.

Through this paper, we want to say, “Reality of migration as seen in statistics does not always correspond to what we hear in public discussions. If migration is managed properly, migrants can boost economic growth by filling gaps in fast-growing sectors and by increasing the working age population. In general, migrants pay more taxes than receive benefits. Newcomers also enrich the cultures of their host communities, and those who return to their countries of origin bring back new skills and ideas. Yet irregular migration is a continuous challenge that exposes migrants themselves to exploitation and abuse. In addition, host communities have legitimate concerns that we need to listen too.”

Keywords: Migration, Humanity, Labor, Conflict, Poverty, Opportunity.

GÜVENLİK, EKONOMİK, SOSYAL, SİYASAL VE KÜLTÜREL BOYUTLARIYLA KÜRESEL GÖÇ OLGUSU

ITS SECURITY, ECONOMIC, SOCIAL, POLITICAL AND CULTURAL DIMENSIONS GLOBAL MIGRATION

İbrahim KOTAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Merkez, Ağrı

ORCID NO:0000-0002-1756-0819

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç olgusu, kavram olarak bir yerden başka bir yere yerleşmek anlamını ihtiva etmektedir. Tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de artarak devam eden göç meselesi artık önemli boyutlara varan düzeyde bir sorun haline gelmiştir. Açlık, kıtlık, doğal afetler, iç karışıklık, savaş ve beraberinde gelen zulümler insanları yaşadıkları yerlerden kopararak ideal bir hayat yaşayabilecekleri yeni yerlere itmektedir. Temelde sosyolojik bir olay olan göç meselesi, içerdiği birçok yönüyle ekonomik, siyasi, kültürel ve güvenlik alanlarını da ilgilendirmektedir. Netice itibariyle önceden beri bulundukları ve uyum sağlayarak yaşadıkları sosyal, kültürel ve ekonomik çevreyle kurdukları bağın kopması sonucu bu alanları terk ederek kendilerine belki de tamamen yabancı diyarlara göç eden ve oraları mesken ittihaz ederek yerleşen insanlar elbette bulunacakları ortama birçok yönden çeşitlilik, farklılık, güvensizlik vs. olgularını beraberinde getireceklerdir.

Küreselleşmeyle birlikte artan ulaşım ve haberleşme imkânları adeta dünyayı küçük bir köy haline getirmiş ve nesneleri birbirine yakın hale getirmiştir. Artan teknolojik imkânlar insanların hayatlarını kolaylaştırmanın yanında savaşların daha basit ve daha yaygın hale gelmesinin de önünü açmıştır. Hırsları ve yüce çıkarları peşinde koşarak dünyayı kasıp kavuran ve her tarafı ateşe veren küresel güç ve aktörler, sayıları milyonlara varan insanların yerinden edilmelerine en büyük sebep olagelmiştir. Sömürgecilik, doğal kaynaklara ve enerji kaynaklarına erişim gibi hedeflerle birçok ülke topraklarını zapt eden büyük güçler ileride daha büyük sorunlara sebep olacak toplumsal olayların önünü açtıklarının farkında değillerdir. Bu zalimce hırslar ve hep daha fazlasına odaklanan küresel kapitalist düzen sebebiyledir ki mazlum insanların küresel göç hareketi ve feryatları dinmeden artmaktadır. Kimi zaman kıtaları aşan bu hareket yine birçok sorunun odağı haline gelerek ideal zannettiği yeni yerleşim düzeni de kendilerinin dertlerine çare olamamaktadır. Güzel bir yaşantı sürmek hayaliyle yollara düşen yüz binlerce göçmen nüfus vardıkları yerlerde bu kez birer sorun, tehdit ya da yozlaşma sebebi olarak algılanır hale gelmektedirler. Yabancı, öteki veya ötekileştirilmeye mahkûm kalan bu nüfus aradığı huzuru gittikleri yerlerde de bulamamaktadırlar. Hâlbuki önemli bir çoğunluğunun istediği sadece insanca yaşayabilmektir. Onurluca evine ekmek götürebilmek, çocuklarını okutabilmek, hastalanınca tedavi imkânı alabilmektir. Dünyada küresel hırsları peşinde at koşturan sömürgeci, zalim ve zorbalara karşı dik durabilmek ve onların hırsları uğruna dünyadaki renklerini soldurmamaktır. Ne yazık ki günümüz dünyasında yerinden edilen 272 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır. Yerinden edilerek göç etmelerine sebep olunan bu kalabalık nüfusun vardıkları yerlerde çözülmesi gereken birçok sorunun odağı haline gelecekleri aşikârdır. Sosyal uyumsuzluk, çatışma, güvenlik tehdidi olarak algılanma, hastalık görülme riski, kalabalık ve sıkışıklık ile işsizlik problemleri bu tür sorunların başında gelmektedir.

Netice itibariyle küreselleşen dünya ile birlikte emperyalist güçlerin ve onların iç uzantılarının bitmeyen çıkar ve hırsları milyonlarca insanların ocağını söndürerek şimdide olduğu gibi ileride de artarak devam edecek gibi görünmektedir. Günü kurtarma peşinde koşan emperyalist güçler ileride daha büyük sorunları kendileri için hazır ettiklerini bir nebze olsun düşünmeleri gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, Ekonomi, Sosyal

TÜRKİYE'DE İKAMET EDEN MÜLTECİ ÇOCUKLARIN MARUZ KALDIKLARI RİSK FAKTÖRLERİ

RISK FACTORS EXPOSED TO REFUGEE CHILDREN RESIDING IN TURKEY

Hilal KARAYAZI

Acıbam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Bilimler Yüksek Lisans İstanbul/TÜRKİYE

ORCID ID: 0000-0003-3034-7630

ÖZET

Dünya genelinde milyonlarca insan savaş ya da ekonomik gibi mecburi sebeplerle ikamet ettiği ülkeyi terk ederek başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalmaktadır. Son yıllarda göç hareketindeki hızlı artış sebebiyle meydana gelen olumsuzluklar, çocuklar başta olmak üzere, bütün mülteci ve göçmenler için önemli halk sağlığı problemlerini de beraberinde getirmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden (BMMYK) elde edilen verilere göre dünyada yaklaşık 30 milyon çocuk doğduğu ülke dışında ikamet etmek zorunda bırakılmıştır. Bu çocukların 13 milyonu mülteci ya da sığınmacı pozisyonundadır. Çocukların büyük çoğunluğu düşük ya da orta gelirli ülkelerde ikamet etmektedir. Mülteci çocuklar göç yolu sırasında ve vardıkları ülkede birçok risk faktörüne maruz kalmaktadırlar. Bu risk faktörleri; olumsuz sınır deneyimleri, insan ticareti, insan/göçmen kaçakçılığı, ailevi, barınma, eğitim, sağlık, psikolojik, maddi sıkıntılar, ayrımcılık, uyum vb. sorunlardır.

Bu araştırmada dünyada en çok mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'de ikamet eden mülteci çocukların maruz kaldıkları risk faktörlerinin tespit edilip adli bilimler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma konuyla ilgili tespit edilen anahtar kelimeler üzerinden 22 farklı ulusal haber kaynağına 01.01.2011-31.12.2021 tarihleri arasında yansıyan mülteci vatandaşların maruz kaldıkları riskleri içeren olguların incelenmesi ile yürütülmüştür. Elde edilen veriler excel formatında derlenerek incelenmiştir.

Araştırma sonucuna göre mülteci çocukların maruz kaldıkları risklerden korunabilmesi için; yaşama, sağlık, barınma, eğitim, maddi olanaklar, psikolojik iyi oluşluk, güvenlik önlemleri ve aile bütünlüğünü koruma gibi geniş kapsamlı politikalar ve bu politikalar bağlamında göç olgusu gerçekleştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Mülteci, Mülteci Çocuk, Risk Faktörleri, Risk Altındaki Mülteci Çocuk

ABSTRACT

Millions of people around the world have to leave their country of residence for compelling reasons such as war or economic reasons and immigrate to another country.The negativities that have occurred due to the rapid increase in the migration movement in recent years bring along important public health problems for all refugees and immigrants, especially children.According to the data obtained from the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), approximately 30 million children in the world have been forced to reside outside the country of their birth.13 million of these children are in the position of refugees or asylum seekers. The vast majority of children reside in low- or middle-income countries.Refugee children are exposed to many risk factors during the migration route and in the country of destination.These risk factors are; negative border experiences, human trafficking, human/immigrant smuggling, family, housing, education, health, psychological, financial problems, discrimination, adaptation etc. are problems.

In this study, it is aimed to determine the risk factors that refugee children residing in Turkey, which hosts the most refugees in the world, and to examine them in terms of forensic sciences.The research was carried out by examining the facts that included the risks faced by refugee citizens, which were reflected in 22 different national news sources between 01.01.2011 and 31.12.2021, based on the keywords determined on the subject.The obtained data were compiled and analyzed in excel format.

According to the results of the research, in order to protect refugee children from the risks they are exposed to; Comprehensive policies such as living, health, shelter, education, financial opportunities, psychological well-being, security measures and protecting family integrity and the phenomenon of migration should be realized in the context of these policies.

Keywords: Migration, Refugee, Refugee Child, Risk Factors, Refugee Child at Risk

TÜRKİYE'DEKİ HEKİM GÖÇÜNÜN SOSYOLOJİK ANALİZİ ÜZERİNE BİR DENEME

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF PHYSICIAN MIGRATION IN TURKEY AN ESSAY ON

Dr. Öğretim Üyesi Bayram DEMİR

Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Sosyoloji Bölümü

ORCID-ID: 0000-0003-2547-2664

ÖZET

Zorunlu ve gönüllü göçler çerçevesinde göç olgusu çok farklı boyutlarıyla insanlık ajandasında yer almaktadır. Bunun yanında, vasıflı işgücü göçü de önemli başlıklar arasında bulunmaktadır. Vasıflı işgücü göçü kapsamında ise, son 50 yılda gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere hekim göçü yaşandığı bilinmektedir. Çalışmada, Türkiye'de potansiyel bir sağlıkta sosyal problem alanı olarak hekim göçünün tartışılması amaçlanmıştır. Bu tartışma sosyolojik olarak göç teorileri kapsamında yapılmıştır. Hekim göçünün, nitelik itibarıyla temel olarak şu kriterlere sahip olduğu ifade edilebilir: a) ekonomik nedenli (büyük ölçüde), b) dış göç, c) gönüllü, d) sürekli, e) Yasal, f) Vasıflı ve g) bireysel göç. Göç veren ve göç alan ülke açısından, hekimlik mesleğinin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği aşamalar, sosyo-kültürel yapıdaki değişmelerin seyri ve ülkenin genel ekonomik düzeyi de ayrıca belirleyici faktörler olmaktadır. Dolayısıyla, göç olgusunun bireysel düzlemde itici ve çekici faktörleri bulunmaktadır. Bu yönüyle, Everett Lee'nin "itme – çekme kuramı" kavramlarının açıklayıcı olduğu düşünülmektedir. Öte yandan, küreselleşme ile birlikte uluslararası hegomonik örgütlerin nitelikli işgücünün dolaşımı konusunda sağladığı kolaylaştırıcı alt yapı da göçleri hızlandırmıştır. Göçmen kabul eden ülke açısından kabulünde bariyerlerin en az görüldüğü göçmen gruplarını ise vasıflı göçmenler oluşturmaktadır. Göç veren ülke açısından sosyal sorunlar ürettiği; sağlık hizmetine erişimde eşitsizliğe yol açtığı, göç veren ülkenin bulunduğu ülkeler kategorisi açısından sağlık göstergelerinde geriye gidişe yol açtığı ve nitelikli emeğin ayrılması neticesinde ülkede kalanların mesleki değerini devalüe ettiği de düşünülmektedir. Ayrıca, donör ülke ekonomisi açısından yapılan eğitim yatırımını karşılıksız bıraktığı ve sağlık sistemi planlamasını sekteye uğrattığı ifade edilebilir. Türkiye özelinde, hekimlerin ekonomik düzeyinin gerilemesi, iş yükünün fazlalığı, sağlık çalışanına yönelik şiddet ve hukuksal problemlerin itici faktörler olduğu düşünülmektedir. Alıcı gelişmiş ülkeler açısından gelir düzeyi, iyi çalışma şartları ve planlanabilir gelecek öngörüsü çekici faktörler olmaktadır. Gelişmiş ülkeler düzenli bir şekilde hekim kabulü yapmaktadırlar. İtici faktörlerin tümüyle izale edilmesi ise güç görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hekim, göç, vasıflı işgücü, donör ülke, alıcı ülke.

ABSTRACT

Within the framework of forced and voluntary migration, the phenomenon of migration takes place in the agenda of humanity with many different dimensions. In addition, skilled labor migration is among the important topics. Within the scope of skilled labor migration, it is known that physicians have migrated from developing countries to developed countries in the last 50 years. In this study, it is aimed to discuss physician migration as a potential social problem area in health in Turkey. This discussion has been made within the scope of sociological migration theories. It can be stated that physician migration basically has the following criteria in terms of content: a) economic reasons (to a large extent), b) external migration, c) voluntary, d) permanent, e) legal, f) skilled and g) individual migration. When evaluated in terms of emigration and immigration countries, the changes that the medical profession has undergone in the historical process, the course of changes in the socio-cultural structure and the general economic level of the country are also determining factors. Therefore, the phenomenon of migration has push and pull factors at the individual level. In this respect, Everett Lee's "push-pull theory" concepts are thought to be explanatory. On the other hand, with the globalization, the facilitating infrastructure

provided by international hegemonic organizations for the circulation of qualified workforce has also accelerated migration. In terms of the country that accepts immigrants, the immigrant groups in which the barriers are seen the least are the skilled immigrants. It produces social problems for the sending country; It is also thought that it causes inequality in access to health services, causes a decline in health indicators in terms of the category of countries where the country of immigration is located, and devalues the professional value of those who stay in the country as a result of the separation of qualified labor. In addition, it can be stated that the education investment made in terms of the economy of the donor country is unrequited and it disrupt the planning of the health system. In Turkey, the decline in the economic level of physicians, excessive workload, violence against health workers and legal problems are thought to be the pushing factors. Income level, good working conditions and planable future foresight are attractive factors for recipient developed countries. Developed countries regularly accept physicians. It seems difficult to completely eliminate the pushing factors.

Key Words: Physician, immigration, skilled workforce, donor country, recipient country.

UZUN SURİYE SAVAŞI'NDA MÜLTECİ KRİZİ VE TÜRKİYE'NİN ROLÜ

THE REFUGEE CRISIS AND TURKEY'S ROLE IN THE SYRIAN LONG CIVIL WAR

Dr. Ecehan SOMUNCUOĞLU

Aksaray Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Aksaray, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4048-1422

ÖZET

Arap dünyasını saran ayaklanmalar silsilesinin bir parçası olarak Suriye'de Mart 2011'de başlayan iç savaş, siyasi çözümsüzlüğün aşılamadığı bir yapıya evrilmiştir. İç savaş koşulları ortadan kalkmış görünmekle birlikte iç savaş sonrası uzlaşı süreci hayata geçememiştir. Adeta "donmuş" bir sorun olarak görünen Suriye iç savaşı, kısa ve orta erimde çözümü olmayan bir yerinden edilme ve insani kriz yaratmıştır. Suriye'deki gelişmelerin belirsizliği, bu insani krizin akıbetini de etkilemiş/etkilemeye devam etmektedir. Türkiye başta olmak üzere bölge ülkeleri, AB ve bölgenin ötesindeki diğer ülkeler Suriye ile birlikte sorunun çözümüne katkı sunacak potansiyele sahiptir. Tarih boyunca ve dünyanın her yerinde siyasal, doğal afet veya ağır ekonomik koşullar, ilk olarak komşu ülkelere yönelik göç dalgalarını tetiklemiştir. Ancak Suriyeli mülteci krizi, insan hareketliliğinin coğrafi olarak alanının oldukça genişlediğini göstermesi açısından önemli bir kırılma noktasına işaret etmektedir. Aynı zamanda göç ve mülteci krizi, daha önceki dönemlerden farklı olarak devletlerin bir dış politika aracına dönüşmüştür. Uluslararası insani sistemin açmazları da Suriye krizi ile eleştirel bir şekilde dile getirilmeye başlamıştır. Uluslararası örgüt ve küresel yönetişim mekanizmalarının, Suriye'deki insani krizi, "acil yardım", "insani yardım", "acil müdahale" gibi kavramlarla ortaya koymaları, insanların yerlerinden edilmişliğini siyasal bağlamından soyutlayarak kriz-yardım söylemine indirgemektedir. Savaştan ağır hasar alan Suriyelilerin en başta ve büyük ölçekte Türkiye'ye kitlesel hareketliliği, Türkiye'nin iç ve dış politika eylemleri dahil olmak üzere ülkedeki bütün dinamikleri etkileyen en önemli sorun haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriye iç savaşı, mülteci krizi, insani kriz, Türkiye'nin dış politikası

ABSTRACT

The Syrian civil war, which started as part of "Arap Uprising" in March 2011, has evolted into an political impasse in Syria. Even though the civil war seems to be ended, healing from the war has yet to gain footing. The "frozen" state of the Syrian civil war has created a forced migration and humanitarian crisis that does not appear to have a solution in the short and medium term. The uncertaintly in Syria has been contributing to lack of resolution for the humanitarian crisis, Turkey and other countries in the region has the potential to resolve the conflict with help from European Union and other major powers in the world. Throughout history political conflicts, wars, natural disasters and dire economic conditions have triggered waves of migration to neigboring countries. However, the Syrian refugee crisis marks a breaking point in terms of geographical scale and expansion of human migration and mobility. Unlike previous instances, fort he first time in history, the migration and refugee crises has turned into an instrument in international relations between the states. The Syrian case has also revealed the latent systemic issues in international humanitarian organizations' approach to such a crisis. These organizations have been reducing this crisis to an emergency humanitarian aid problem, while ignoring the fact that these people are forced to migrate due to political conflict and an civil war. The large-scale migration of Syrians from their war-ravaged country, has fundamentally altered dynamics in Turkey and turned into a major issue in domestic politics and international relations for Turkey.

Keywords: Syrian Civil War, refugee crisis, humanitarian crisis, Turkish foreign policy

TÜRKİYE'YE SIĞINAN SURİYELİLERİN GEÇİCİLİĞİNİN SONLANDIRILMASI: VATANDAŞLIK

ENDING THE TEMPORARY STATUS OF SYRIAN ASYLUM-SEEKERS IN TURKEY: CITIZENSHIP

Ar. Gör. Dr. Cansu YENER KESKİN

Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7296-6483

ÖZET

Türkiye, 2011 yılından itibaren kitlesel olarak sığınma talep eden Suriye vatandaşlarına acil ve geçici bir koruma sağlayan geçici koruma statüsü vermiştir. Geçici Koruma Yönetmeliği m. 25, geçici koruma statüsü sahiplerine verilen geçici koruma kimlik belgesinin Türkiye'de sadece kalış hakkı sağladığını, bu belgenin ikamet izni sayılmadığını, ikamet iznine geçiş hakkı tanımadığını, ikamet izin süresi toplamında dikkate alınmayacağını düzenlemiştir. Ayrıca maddede geçici koruma kimlik belgesinin, sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamayacağı belirtilmiştir. Bu sebeple Türkiye'de geçici koruma statüsü ile on yıldan fazla süredir yaşamakta olan Suriye vatandaşlarının Türk Vatandaşlığı Kanunu (TVK) m. 11 uyarınca genel yolla Türk vatandaşlığı kazanabilme imkânı bulunmamaktadır. Ancak bu süreçte Türkiye'ye yerleşme niyetini birçok farklı yolla göstermiş, Türkiye'ye ve Türk toplumuna entegre olmuş geçici koruma statüsü sahibi kişiler açısından Türkiye artık en sıkı ilişkili devlet haline gelmiştir. Bu kişiler için Türk vatandaşlığını hukuken hangi yolla kazanabilecekleri konusu önem taşımaktadır.

Öncelikle geçici koruma statüsü sahibi ve bir Türk vatandaşı ile evli olan kadın veya erkek TVK m. 16'da yer alan şartların varlığı halinde İçişleri Bakanlığı kararıyla Türk vatandaşlığını kazanabilir. Diğer bir imkân ise geçici koruma statüsü sahibi kişilerin TVK m. 12 uyarınca vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişilerden kabul edilmeleridir. Bu kişiler milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek halleri bulunmamak şartıyla Cumhurbaşkanı kararıyla istisnai yolla Türk vatandaşı olabilirler.

Son olarak Türkiye'de doğan, Suriye'den gelen anne ve babasından herhangi bir sebeple doğumla vatandaşlık kazanamayan, diğer bir ifadeyle vatansız olan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşı kabul edilmektedir (TVK m. 8). Kanaatimizce TVK m. 8 uyarınca Türk vatandaşı kabul edilen çocuğun geçici koruma statüsü sahibi anne ve babasının, BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi m. 16 ve Anayasa m. 41 kapsamında aile birliğinin korunması amacıyla Türk vatandaşlığına alınması zaruri görülen kişilerden kabul edilmeleri ve Türk vatandaşlığı kazanabilmelerinin yolunun açılması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma Statüsü, Geçici Koruma Kimlik Belgesi, Türk Vatandaşlığı, Aile Birliğinin Korunması

ABSTRACT

Since 2011, Turkey has granted temporary protection status which provides immediate and temporary protection to Syrian citizens who have been requesting asylum in mass. Temporary Protection Regulation art. 25 provides that the temporary protection identity document given to the temporary protection status holders only provides the right to stay in Turkey, that this document is not considered a residence permit, that it does not give the right to transfer into a residence permit and that it will not be taken into account in the calculation of the residence permit duration. Furthermore, it is stated in the said article that the temporary protection identity document does not provide the right to apply for Turkish citizenship to its holder. Therefore, it is not possible to acquire Turkish citizenship through ordinary means in accordance with art. 11 of the Turkish Citizenship Law ('TCL') for Syrian citizens who have been living in Turkey under temporary protection status for more than ten years. Nevertheless,

in this process, Turkey has become the most closely connected state with regard to persons with temporary protection status of whom have shown their intention of settling in Turkey in many different ways and have integrated to Turkey and Turkish society. Thus, it is important for such people by which legal means that they can acquire Turkish citizenship.

Firstly, a woman or man who has temporary protection status and is married to a Turkish citizen can acquire Turkish citizenship via the decision of the Ministry of Interior, to the extent that the conditions laid in art. 16 of the TCL are met. Another possibility is the consideration of the persons with temporary protection status as persons whose naturalization is deemed necessary pursuant to art. 12 of the TCL. Such persons can become Turkish citizens through exceptional means via the decision of the President of the Republic, provided that they do not constitute an impediment in terms of national security and public order.

Finally, a child who was born in Turkey and who, for any reason, could not acquire citizenship by birth via her parents who came from Syria, in other words a stateless child, is considered a Turkish citizen by birth (TCL art. 8).

In our opinion, temporary protection status holder mother and father of the child who is considered as a Turkish citizen in accordance with art. 8 of the TCL should be regarded among the persons whose naturalization is deemed necessary and as such should be able to acquire Turkish citizenship for the purpose of protecting the unity of family under the scope of art. 16 of the UN Universal Declaration of Human Rights and art. 41 of Turkish Constitution.

Keywords: Temporary Protection Status, Temporary Protection Identity Document, Turkish Citizenship, Protection of the Unity of Family

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURİYELİ VE AFGAN GÖÇMENLERE YÖNELİK NEFRET SÖYLEMLERİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ

DISCOURSES OF HATRED AGAINST SYRIAN AND AFGAN MIGRANTS LIVING IN TURKEY: CASE OF KONYA PROVINCE

Dr. Öğr. Üyesi İlknur Ekiz ATAŞER

[1]KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Konya, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-5402-2254

Mukaddes Baykara

KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-8752-1866

ÖZET

Türkiye'de son yıllarda artan Suriyeli ve Afgan göçmenlerle birlikte pek çok boyutta sorunlar görülmektedir. Bunlardan biri de toplumda artan etnik kimliklere yönelik şiddet sarmalıdır. Kültürel ve ekonomik anlamda tehdit olarak görüldüğüne dair gözlemlerin artması konunun artık büyük bir göç probleminin var olduğunu ve birlikte nasıl yaşanabilirin yöntemini bulma arayışında olduğunu görmekteyiz. Bu sorunun görünür hale gelmesinde de gündelik hayatımızda göçmenlere yönelik dışlayıcı, ayrımcı ve en önemlisi şiddet ve bunun en üst doruk noktasına gelen linç eylemleri karşımıza çıkmaktadır. Zaman zaman sosyal medyada ve gazetelerde bununla ilgili haberlere sık rastlanmaktadır. Kültürel araştırmalarda öne çıkan linç duygusunun dönemlere bağlı olarak toplumlarda ortaya çıktığı görülmektedir. Son yıllarda dünyanın göç dalgasıyla hareketli hale gelmesi göç dönemlerinde de toplumların duygu yapısının kültürel olarak farklı tepkiler üretmesine şahit olunmaktadır. Göç dönemlerine şahit olan kuşaklarında bu duygu yapısında kültürel bir iklim ürettiği görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye buna örnektir. Göçmenlerin sayısının fazla olduğu Konya'da da göçmenlere yönelik bakış açısının zaman zaman hem söylem olarak hem de fiziksel olarak şiddet ve linç duyguları içerdiği görülmektedir. Bu durum kısmen yazılı ve görsel basına yansımaktadır. Araştırma nitel bir araştırma olup, derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma evreni Konya ili, örneklemi ise amaçsal örneklem tipine göre ilçelerde yaşayan ilkokul ve lisans mezunu kişilerden oluşan toplamda 24 kişiden bilgi alınmıştır. Toplana veriler ülkemizde son yıllarda artan göçmenlere yönelik nefret söylemleri bağlamında sosyolojik olarak analiz edilerek özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nefret, Şiddet Duyguları, Göçmenler.

ABSTRACT

With the increasing number of Syrian and Afghan immigrants in Turkey in recent years, there have been problems in many dimensions. One of them is the spiral of violence against ethnic identities, which is increasing in society. The increase in the observations that it is seen as a cultural and economic threat, we see that there is a big migration problem and it is in search of a method of how to live together. Exclusionary, discriminatory and most importantly violence against immigrants and lynching acts that reach the highest point of this problem appear in our daily life in making this problem visible. From time to time, news about this is common in social media and newspapers. It is seen that the feeling of lynching, which stands out in cultural studies, emerges in societies depending on the periods. In recent years, the world has become more active with the migration wave, and it has been witnessed that the emotional structure of societies produces culturally different reactions during migration periods. It is seen that the generations who witnessed the migration periods produced a cultural climate in this emotional structure. In this context, Turkey is an example. In Konya, where the number of immigrants is high, it is seen that the perspective towards immigrants sometimes includes the feelings of violence

and lynching, both verbally and physically. This situation is partially reflected in the written and visual media. The research is a qualitative research and in-depth interviews were conducted. Information was obtained from a total of 24 people, consisting of primary school and undergraduate graduates, living in the province of Konya and the sample according to the purposeful sampling type. The collected data are summarized by sociological analysis in the context of hate speech against immigrants, which has increased in our country in recent years.

Keywords: Hate, Feelings of violence , Immigrants.

MIGRATION, "THE OTHER" AND VIOLENCE: NORMALISATION OF VIOLENCE AGAINST IMMIGRANTS IN TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Tuncay Ercan SEPETCİOĞLU

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Aydın, Türkiye

ORCID ID: https:// orcid.org/0000-0002-9906-1529

Hilal DEMİRCİ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, Türkiye

ORCID ID: https:// orcid.org /0000-0001-6180-1790

ABSTRACT

People voluntarily or compulsorily leave the places in which they live as a result of the combination of various factors that threaten their lives. It is observed that people who have been subjected to forced migration hoped to have better living conditions; however, they can be subjected to violence by citizens of the "new" country and the state authorities, such as physical and emotional brutality, and labor explotation. The violence against immigrants can be ignored by the community itself and/or the authorities. As for the normalization of violence, it is the acceptance that violence is an immutable part of life. Thanks to the media, and social media; in this study, we explore the immigrants in the case of Turkey that are assumed to be "other" by the community where they settled temporary and permanantly in, come across physical, emotional, economic, sexual, and oral violences in anthropological point of view.

Keywords: Migration, immigrant, the other, violence, normalization of violence, Turkey

SURİYELİ GÖÇMENLERİN TÜRKİYE'DE GETTOLAŞMA EĞİLİMLERİ: DURUM ANALİZİ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

THE TENDENCIES OF SYRIAN MIGRANTS TO GHETTOISATION IN TURKEY: SITUATION ANALYSIS AND POLICY RECOMMENDATIONS

Emir KAYACAN

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü,

İstanbul, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-9327-1771

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki Suriyelilerin gettolaşma eğilimlerini ortaya koymak ve bu sorunun çözümüne ilişkin politika önerileri sunmaktır. Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş neticesinde milyonlarca insan ülkesini terk ederek göç etmek zorunda kalmıştır. Sınır komşusu olması nedeniyle Türkiye, yaşanan bu göç hareketinden en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Resmi verilere göre Türkiye'de çeşitli statülerde olan yaklaşık 4 milyon civarında Suriyeli nüfus bulunmaktadır. Kısa süre içinde yaşanan kitlesel hareketin büyüklüğü nedeniyle iskân politikası etkin bir şekilde uygulanamamış ve genellikle Suriyelilerin yerleşim tercihlerinde sosyal ağlar etkili olmuştur. Bu durum Suriyelilerin Türkiye'de yaygın olarak belli şehirlerde ve ilçelerde birararaya gelmesine ve yerleşmesine neden olmuştur. Bu sayede Türkiye'nin bazı bölgelerinde gettolaşma yaşanmıştır. Genellikle bir ülkenin belirli şehirlerinde veya bir şehrin belirli bölgelerinde aynı etnik gruptan kişilerin yaşadığı alanları ifade eden gettolar, göç hareketlerinin küresel düzeyde arttığı günümüzde önemli bir sosyal politika sorunu haline gelmiştir. Kişilerin sadece kendi ortak kültürünü paylaştığı insanlarla iletişim kurmasına neden olan ve önemli bir güvenlik sorunu olarak kabul edilen gettolaşma bir taraftan sosyal bütünleşme, entegrasyon sağlama ve ulusal kimlik oluşturma gibi amaçları engellerken bir taraftan da gettolarda yaşayan grupların dışlanması ve marjinalleşmesi neticesinde suç eğilimlerinin artmasına neden olmaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan son verilere göre, Türkiye'de geçici koruma altında yaklaşık 3 milyon 747 bin Suriyeli yaşamaktadır. Bu sayının 3 milyon 696 bin kadarlık kısmı geçici barınma merkezleri dışındadır. En fazla Suriyeli barındıran şehirler ise sırasıyla; İstanbul, Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfadır. Bu illerin her biri 400 bin kişinin üzerinde geçici koruma altındaki Suriyeli'ye ev sahipliği yapmaktadır. Bununla birlikte, gettolaşma eğilimine dair daha fazla anlam ifade eden "kayıtlı Suriyeli nüfusu ile aynı ildeki nüfusun karşılaştırılmasına" dair yüzdelere bakıldığında, sıralama; Kilis (%73.28), Hatay (%25.93) Gaziantep (%21.67) ve Şanlıurfa (%20.01) şeklinde değişmektedir. Sayı olarak yaklaşık 538 bin kişi ile en fazla Suriyeli nüfusu barındıran İstanbul için söz konusu oran ise %3.40 olarak açıklanmıştır. Bununla birlikte konuya dair araştırmalar, başta Esenyurt ve Fatih ilçeleri olmak üzere İstanbul'un çeşitli bölgelerinde de gettolaşma eğilimleri olduğunu göstermektedir. Yaşanan gettolaşma sürecinin gelecekte doğuracağı sosyal ve ekonomik maliyetler göz önüne alınarak, mevcut Suriyeli nüfusunun şehirler ve ilçeler arasında homojen bir şekilde dağılmasına önem verilmelidir. Bu doğrultuda, Suriyeli nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu şehirlere ve ilçelere yeni göçmen kabulünde çeşitli sınırlamalar getirilmesi ve nüfus yoğunluğunun az olduğu şehirlere göçün kontrollü şekilde teşvik edilmesi mevcut sürecin yönetimi bakımından önem arz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda, başta çalışma izinleri olmak üzere, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere sunulan çeşitli hizmetlerin özellikle nüfus yoğunluğunun düşük olduğu bölge ve şehirlere yönelik göçü teşvik etmek üzere tasarlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Getto, Gettolaşma, Suriyeliler, Türkiye, Geçici Koruma.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the ghettoization tendencies of the Syrians in Turkey and to offer policy suggestions for the solution of this problem. As a result of the civil war that started in Syria in 2011, millions of people had to leave their country and migrate. Due to being a border neighbor, Turkey is one of the countries most affected by this migration movement. According to official data, there are approximately 4 million Syrian population in Turkey with various status. Due to the size of the mass movement experienced in a short time, the resettlement policy could not be implemented effectively and social networks were generally influential in the settlement preferences of Syrians. This situation has caused Syrians to come together and settle in certain cities and districts in Turkey. This resulted in ghettoization in some regions. Ghettos, which generally refer to areas where people from the same ethnic group live in certain cities of a country or in certain regions of a city, have become an important social policy problem today, where migration movements have increased globally. Ghettoization, which is accepted as an important security problem and causes people to communicate only with people with whom they share their common culture, on the one hand prevents purposes such as social integration, integration and national identity formation, on the other hand, it causes an increase in crime tendencies as a result of the exclusion and marginalization of the groups living in the ghettos.

According to the latest data published by the Directorate of Migration Management, there are approximately 3 million 747 thousand Syrians under temporary protection in Turkey. 3 million 696 thousand of this number is outside the temporary shelter centers. The cities with the highest number of Syrians are respectively; Istanbul, Gaziantep, Hatay and Sanliurfa. Each of these cities is home to more than 400,000 Syrians under temporary protection. However, when looking at the percentages of ‘comparison of the registered Syrian population with the population in the same city’, which means more about the ghettoization tendency, the ranking is; Kilis (73.28%), Hatay (25.93%), Gaziantep (21.67%) and Şanlıurfa (20.01%). For Istanbul, which has the largest Syrian population with approximately 538 thousand people, the mentioned rate was announced as 3.40%. However, researches on the subject show that there are ghettoization tendencies in various parts of Istanbul, especially in Esenyurt and Fatih districts. Considering the future social and economic costs of the ghettoization process, attention should be paid to the homogeneous distribution of the current Syrian population between cities and districts. In this respect, it is important for the management of the current process to impose various restrictions on the admission of new immigrants to cities and districts with high Syrian population density and to encourage migration to cities with low population density in a controlled manner. In line with this purpose, it is suggested that various services offered to Syrians under temporary protection, particularly work permits, should be designed to encourage migration to regions and cities with low population density.

Keywords: Ghetto, Ghettoization, Syrians, Turkey, Temporary Protection.

AN IDENTITY, EMPOWERMENT AND A CULTURAL HALLMARK FOR FEMALE SELF-LOVE IN 'THE COLOR PURPLE'

Mr.N.Narendran

Research Scholar, Department of English, Academy of Maritime Education and Training (AMET), Chennai, India.

Ms.Thamizhini Nagarajan

Assistant Professor, Department of English, Thiruvalluvar University, Serkkadu, Vellore, India.

ABSTRACT

This study outward shows an insightful at the reasons of women's sufferings and a catastrophe of delicate identity and the solution for their difficulties and the relationships among the women. It talks about whether the female agony is because of confined and dejection misery, whether it comes from characters' blemish, they are suffered to be deprived and tend to hesitate, whether men and society are the major cause of their problems. Although female characters are the central point of the segment, the male characters are also investigated to learn about their relationships with women and to learn if they face any crisis or anguish. Moreover, it will highlight sisterhood and its effect on women's individuality and social roles.

Keywords: suffering, individual identity, gender bias, feminism and nationalism.

INTRODUCTİON

This paper is an endeavor at suppression and camouflage of black women, inhibition, craving, gender discrimination, and how they make a distinction themselves. It explores the study of black Women subjugation, self-realization, awakening, and self-emancipation. *The Color Purple* was first published in 1982 by Alice Walker. It tells the story of a poor, young, uneducated African-American girl named Celie who lives in rural Georgia in the early 1900s. Over the course of the novel, Celie encounters racism, sexism, abuse, and challenges to her own sexuality. Alice Walker, an Afro American writer, stumbles upon the black women freedom. She advocates black women to recognize their connectedness to women who historically have built bridges for them with their indomitable and independent spirit. In the novel, the character 'Sofia' showed a lot of perseverance throughout all the circumstances and events she went through to stay true to herself and all her beliefs. Another example is the novel that shows perseverance is when, Albert says, "Well how you respect to make her mind? Wives is like children. You have to let'em know who got the upper hand. Nothing can do that better than a good sound beating" (Walker 35). This is directed at Harpo and is such a cruel statement towards a human being.

It is possible to say that the conceptions of women's experiences do not speak to the conceptions of men. Widespread perspectives have been asserted explaining the differences between men and women, by basing individual feelings on exterior impressions. From poles apart perspectives, no such thing as personal intolerance exists. Judgments on the female phenomena are uninfluenced emotions that contain higher thought of physical appearance(s). The Cultural components of this social structure include the interactional expectations that each of us meet in every social stumble upon. As she works totally absorbed, cutting, placing, contemplating, sewing, we should have the feeling that in putting these poor scraps of her life together Celie is in fact praying – and telling her story to God. (Walker 1996, p. 63.

'The Color Purple' documents the traumas and gradual triumph of Celie, an African American teenager raised in rural isolation in **Georgia**, as she comes to resist the paralyzing self-concept forced on her by others. Celie narrates her life through painfully honest letters to God. These are prompted when her abusive father, Alphonso, warns her not to tell anybody but God after he rapes her and she becomes pregnant for a second time at the age of 14. After she gives birth, Alphonso takes the child away, as he did with her first baby, leaving Celie to believe that both have been killed. When the widowed Mr.__

(also called Albert) proposes marriage to Celie's younger sister, Nettie, Alphonso pushes him to take Celie instead, forcing her into an abusive marriage. Soon thereafter Nettie flees Alphonso and briefly lives with Celie. However, Albert's continued interest in Nettie results in her leaving.

Women's time

The Color Purple, Alice Walker's novel of black feminist awakening, is a model for the reconstruction of a black feminist literary tradition. If the existence of such a tradition had previously been marked by the "white page" and historical silence, Walker subverts the space by embracing the absence. (Hall, 1992, p. 1) Alice Walker puts black invisible women, who are absent from classical literature and history, into the spotlight and permits them to speak and take action. In 'The Color Purple' female characters help each other to live a relaxed life and follow their feminine desires, e.g. as Shug understands that Mr._ beats Celie, she says that she "won't leave" until she knows that "Albert [Mr.] won't even think about beating" her (Walker, 2004, p. 72). The women bond jointly and restructure each other's situations. The quilt would also show the words "Dear God" in the first square as well as many symbols of Celie´s life – for example her mother´s illness, her rape, her children, being beaten by Albert, Nettie and Shug leaving and so on (114). The movie doesn´t underline the importance of these experiences in Celie´s life. Therefore there is a lack of self-reflection that changes Celie´s character and along with it her motivations. Celie would give her the finished quilt with the last square showing a "large rising purple sun with yellow/orange rays, filling the square, filling Life" (136).

Female identity and Love headed for freedom

Love toward Freedom Any social or political movement embraces love for its spiritual progression usually shakes the deep concerns of people's beliefs and evokes their feeling to revive upon their despaired condition. Love ethic can play a vital role in sustaining black women's collective protesting by nurturing the common spiritual needs for equity and freedom through nonviolent struggle. If love is neglected in the journey of reclaiming the right, subjugated women could hardly form an emancipative revolutionary where there is a collective transformation away from the cod of domination.

Womanist is to feminist as purple is to lavender. **– Alice Walker**

The Color Purple is a story of transformation, of the will of one woman against all the men in her life, of the strength faith and friends can give one another, and finally of the happiness one finds in being content with what one has. Although there are stereotypical elements for both men and women, within the multi-dimensions of main characters represents the top dramatization of Walker's creation of redemptive love flowing from various notions of women's solidarity, seeking freedom, establishing identity and esteeming the social effort in women's assertion. The novel's heroines emphasize the hanging of *'love to freedom'* who emerge victimization of social, emotional, and physical negligence, to regain their power as free, independent, and be self-dignified women.

CONCLUSION

Alice Walker displays three main diverse sexual orientations in The Color Purple. The love between them is not pornographic, but a sign of the freedom choice. She demonstrates that there isn't any complete opposition in this world at all. Man and woman, heterosexuality and homosexuality are not opposites, but rather two possible positions on a variety. Gender investigation of the three gives us a novel perspective to break the traditional binary opposition between men and women as well as the subversion of gender identity. The black women Walker has depicted have been taken as a symbol, as representative of all women striving to get out of the stalemate by starting a fight against their fate. Alice Walker highlights how these black women characters become conscious of their situation and oppression through their painful experiences and how they initiate struggle to emancipate them form all these circumstances. Once they come to their understanding they reject their oppression and refuse to co-operate their victimizers and exploiters.

'Thank you' is the best prayer that anyone could say. I say that one a lot. Thank you expresses extreme gratitude, humility, and understanding. – ***Alice Walker***

REFERENCES

1. Bealer, Tracy. “Making Hurston’s Heroine Her Own: Love and Womanist Resistance in the Color Purple.” *Alice Walker’s The Color Purple*. Ed. Kheven LeGrone and Michael Meyer. New York: Rodopi B.V, 2009. 23-42. Retrieved from: https://imperfectmusings.files.wordpress.com/2012/06/the-colour-purple.pdf

2. De Boer, Raphael. “Representations of Women in the Movies the Color Purple and Monster: Questions about Sexuality and Identity.” *Literature of English Language; Thesis Dissertation*. University Federal De Santa Catarina Para, 1 Mar. 2008. Web Retrieved from: https://repositorio.ufsc.br/bitstream/handle/123456789/91365/252768.pdf?sequence=1

3. Hogeland, Lisa M. ""Fear of Feminism: Why Young Women Get the Willies. "Multicultural Film: An Anthology. Vol. 15. Pearson, 2011. 283-286.

4. Irigaray, L. (1985). This Sex Which Is Not One. Cornell University Press.

5. Lundin, Inglea. “Double Oppression in the Color Purple and Wide Sargasso Sea. A Comparison between the Main Characters Celie and Antionette/Bertha.” *Humanities and Social Sciences English Literature*. Gavle University College, 2008. Web. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:228950/FULLTEXT01.pdf>.

6. Proudfit, C. (1991). Celie's Search for Identity: A Psychoanalytic Developmental Reading of Alice Walker's "The Color Purple". Contemporary Literature, 32(1), 12-37. doi:10.2307/1208336

7. Sedehi, Kamelia, Rosli Talif, Wan Roselezam Wan Yahya, and Hardev Kaur. “The Color Purple and Women’s Time.” *Journal of Language Teaching and Research* 5.6 (2014): 1328-333. Web. <http://ojs.academypublisher.com/index.php/jltr/article/viewFile/jltr050613281333/10255>

8. Smith, Brenda. “We Need a Hero: African American Female Bidungsromane and Celie’s Journey to Heroic Female Selfhood in Alice Walker’s the Color Purple.” *Alice Walker’s The Color Purple*. Ed. Kheven LeGrone and Michael Meyer. New York: Rodopi B.V, 2009. 3-22. Print**.** Retrieved from: https://imperfectmusings.files.wordpress.com/2012/06/the-colour-purple.pdf

9. Tewkesbury, P. (2011). Keeping the Dream Alive: Meridian as Alice Walker’s Homage to Martin Luther King and the Beloved Community. Religion and the Arts, 15(5), 603-627.

10. Zhu, G. (2001). Twentieth century western critical theories. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.

ANALYSIS OF THE MIGRATION PROCESS IN HAITI: A LITERATURE REVIEW

***Andrevil Isma*[1]**

[1] Doctoral candidate in the Postgraduate Program in Development and Environment at Universidade Estadual de Santa Cruz -UESC, Ilhéus, Bahia- Brasil.

***Mônica de Moura Pires*[2]**

[2] Advisor and professor of the Postgraduate Program in Development and Environment at Universidade Estadual de Santa Cruz -UESC, Ilhéus, Bahia- Brasil.

ABSTRACT

Migration is one of the most dynamic social movements and, as a phenomenon, the migration process can be motivated by personal or conjunctural interests, and more intense in less developed countries, such as Haiti. With strong growth in the 2000s, the Haitian migration flow is associated with social, economic, political conflicts and natural disasters. Therefore, this article aimed to understand the migratory process in Haiti, identifying the specificities that have generated the intensification of this phenomenon in the country. To this end, a bibliographic survey was conducted on migratory theories, brief characterization of the phenomenon in Haiti and analysis of development indicators GDP, HDI and data on migration in Haiti between 1999 and 2019. From the survey on the migration process in Haiti, 488 papers were selected, 255 in English, 124 in Portuguese, 10 in French and 9 in Spanish, as well as reports on the social reality of the country. It can be noted that there are few studies on internal migration in Haiti, and most of the studies deal superficially with this process. In general, the migration issue is intrinsically associated with socioeconomic issues and lack of public policy with regard to sustainable development. the country, making necessary policy measures to cool the increase in this migration and provide improvement in development indicators such as GDP and HDI.

Keywords: Haitian. Migratory Theories. Conditions of migration.

SURİYELİ GÖÇMENLER ÜZERİNDEN AİDİYET VE YABANCILAŞMA KAVRAMLARININ ANTAKYA KENT MEKANINA ETKİLERİ

THE EFFECTS OF BELONGING AND ALIENATION CONCEPTS ON THE URBAN SPACE OF ANTIOCH FROM THE PERSPECTIVE OF SYRIAN IMMIGRANTS

Roya EBADİ

Beykent Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID ID: https://orcid.org/ 0000-0002-6605-9035

ÖZET

Göçmenler hedef ülkede ikamet yeri olarak tercih ettikleri mekânsal birimlerde yerleşik toplumdan, sosyo-kültürel yaşam biçimi bağlamında ayrılma eğilimi göstermektedirler. Bu doğrultuda kentsel mekânda kümelenmeler oluşmaktadır. Nüfusuna oranla en fazla Suriyeli göçmenin bulunduğu Antakya kentinin yabancılaşma ve aidiyet kavramları çerçevesinde ele alınması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antakya, Suriyeli Göçmenler, Mekân, Aidiyet, Yabancılaşma.

ABSTRACT

On the basis of socio-cultural contexts immigrants are inclined to keep their original living style separate from the host society's traditions. Therefore they prefer to build their own neighbourhoods in the target country's physical environment. Within the framework of alienation and belonging it is aimed to elaborate the urban circumstances of Antioch city that has the highest number of Syrians in Turkey.

Keywords: Antioch, Syrian Immigrants, Physical Environment, Belonging, Alienation.

MÜLTECİ KRİZİNİN Aİ WEİWEİ'NİN YAPITLARI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

EXAMINING THE REFUGEE CRISIS IN THE CONTEXT OF AI WEIWEI'S WORKS

***Lale ASLAN*[1]**

[1]Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Edirne, Türkiye.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-6707-9687

ÖZET

1957 doğumlu Çinli sanatçı Ai Weiwei, eleştirel yönden güçlü siyasi mesajlar içeren ve hayranlık uyandıran eserler üreten, 21.yy'ın en tanınmış çağdaş sanatçılarından biridir. Yaşamını Portekiz'de sürdüren sanatçı, 1981-1993 yıllarında New York'da aldığı eğitim sonrasından günümüze kadar çeşitli müzelerde sergiler açmış; çok sayıda uluslararası sergide yer almıştır. Muhalif sanatçı Ai Weiwei, otoriteye meydan okuyan ve çağdaş dünya ile geleneksel Çin kültürü arasındaki bağlantıları keşfeden kavramsal sanat eserleriyle ünlüdür. Demokrasi, insan hakları, kişisel özgürlükler, yolsuzluklar, Covid-19 salgını, vb. konuları ele alan sanatçı, günümüz dünyası ile ilgili eleştirilerini, mesajlarını; heykel, yerleştirme, fotoğraf, performans, video ve projeler gibi çok yönlü eserleri ile izleyiciye aktarmaktadır. Kışkırtıcı ve yıkıcı boyutu yanında politik olarak açık sözlülüğü ile sanatının karakterini ortaya koyan sanatçı, 2015 yılından itibaren mülteci krizi ile ilgilenmeye başlamış; daha iyi bir gelecek için evden ayrılmanın getirdiği mücadeleler üzerine insani hikâyeler ile ilgili eserler üretmiştir. Mülteciliği bizzat yaşayan sanatçı, "mülteci olma" hakkında güçlü hislere sahiptir. Bu araştırmada, küresel bir sorun olan mülteci krizinin Ai Weiwei'nin yapıtları bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Doküman incelemesine dayanan, nitel bir çalışma olan bu makalenin kuramsal boyutta alana katkı yapacağı düşünülmektedir. Sanatçı, mülteci krizini yerleştirme, heykel, fotoğraf, video, belgesel ve çeşitli projeler ile aktarma yolunu seçmiştir. Eserlerini yaratırken mültecilerin kıyafetlerinden, can yeleklerine, termal battaniyelere ve mülteci botlarına kadar birçok materyal kullanmıştır. Sanatçı, eserleri aracılığı ile, 21. yy'a damgasını vuran mülteci krizini en etkileyici biçimde anlatarak, insanlığın bu ortak sorununa, ortak bir çözüm arayışına girmiş ve kitleler üzerinde farkındalık yaratmayı başarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Sanat, Mülteci Krizi, Ai Weiwei.

ABSTRACT

Born in 1957, Chinese artist Ai Weiwei is one of the most well-known contemporary artists of the 21st century, producing admirable works with critically strong political messages. Continuing his life in Portugal, the artist has held exhibitions in various museums since his education in New York in 1981-1993; He has taken part in many international exhibitions. Dissident artist Ai Weiwei is known for his conceptual artworks that defy authority and explore the connections between the contemporary world and traditional Chinese culture. Democracy, human rights, personal freedoms, corruption, Covid-19 pandemic, etc. The artist, who deals with the issues, his criticisms and messages about today's world; He conveys to the audience with his versatile works such as sculpture, installation, photography, performance, video and projects. In addition to its provocative and destructive dimension, the artist, who reveals the character of his art with his political frankness, has started to deal with the refugee crisis since 2015; He has produced works on human stories about the struggles of leaving home for a better future. The artist who experienced the refugee himself has strong feelings about "being a refugee". In this research, it is aimed to examine the refugee crisis, which is a global problem, in the context of Ai Weiwei's works. It is thought that this article, which is a qualitative study based on document analysis, will contribute to the field in the theoretical dimension. The artist chose to convey the refugee crisis through installation, sculpture, photography, video, documentary and various projects. While creating his works, he used many materials from refugees' clothes to life jackets, thermal blankets and refugee boots. Through his works, the artist has tried to find a common solution to this common problem of

humanity by telling the refugee crisis that left its mark on the 21st century in the most impressive way, and has succeeded in raising awareness among the masses.

Keywords: Contemporart Art, Refugee Crisis, Ai Weiwei.

KESİŞİMSELLİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA GÖÇ SÜRECİ VE GÖÇMEN KADINLAR

MIGRATION PROCESS AND MIGRANT WOMEN IN THE CONTEXT OF THE INTERSECTIONALITY APPROACH

Elif Bilge HAS

T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans, Kayseri, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7855-3647

ÖZET

Bireyler doğaları gereği birçok farklı kimliği bünyelerinde barındırır. Bu kimlikler kesiştikleri yerde ortaya kesişimsel kimlikleri çıkar. Bireyler cinsiyet, ırk, din, kültür, eğitim düzeyi, gelir düzeyi gibi birçok farklı alanda farklı kimliklere sahiptir. Bu kimlikler bireylerin avantajlı veya dezavantajlı muamele görmelerine neden olmaktadır. Şiddet, cinsiyet fark etmeksizin toplumun her kesiminden her bireyi etkileyebilir. Ancak kadınların erkeklere oranla daha fazla şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Kadınlar, fiziksel ve psikolojik olarak baskı, eşitsiz muamele, şiddet, mobbing, sömürü veya öldürülme riski ile karşı karşıyadır. Kadına yönelik bu çoklu şiddet çeşitli ve kesişen kimlikleri ile bağlantı ve toplumsal cinsiyet temellidir. Beyaz, gelir düzeyi yüksek, Hristiyan, heteroseksüel bir kadın ile beyaz, gelir düzeyi yüksek, Müslüman, heteroseksüel bir kadının toplum içerisinde yaşadığı dezavantajlar birbirlerinden farklıdır. Hem toplumsal cinsiyet hem de din burada bireyi etkilemektedir. Aynı şekilde bireyin vatandaşı olduğu devletin genel durumu ve uluslararası arenadaki konumu da bireyin maruz kaldığı davranışlara olumlu ve/veya olumsuz etki etmektedir. Siyasi, doğal, sosyal veya kültürel sebeplerden dolayı can güvenliği başta olmak üzere hayata ve refaha yönelik tehditler nedeniyle zorunlu göç etmiş bireylerin maruz kaldıkları davranışlarda kazanmış oldukları göçmen kimlikleri ile zaten sahip oldukları cinsiyet, din kimlikleri kesişecektir. Göçmen bir kadının göç ettiği toplumda deneyimlediği sıkıntılar, toplumsal cinsiyet ve göçmen kimliği başta olmak üzere sahip olduğu kimliklerden kaynaklanmaktadır. Yaşanılan bu sıkıntıyı sadece göç süreci ve göçmen statüsü üzerinden araştırmak ve çözmeye çalışmak yeterli olmamaktadır. Çünkü kadınların yaşadığı bu sorun, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve yaşamakta bulundukları diğer kimlikleri ve deneyimleri ile kesişmektedir. Bu nedenle göç çalışmaları ve kadın çalışmalarının kesişimsellik yaklaşımı ile bütüncül bir biçimde ele alınmalıdır. Kesişimsellik yaklaşımı ile mevcut sorunların çözümleri daha etkili ve kapsamlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kesişimsellik Yaklaşımı, Göç, Göçmen Kadınlar, Kadın Çalışmaları, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.

ABSTRACT

Individuals have many different identities in their nature. These IDs will be the intersecting identities where they intersects. Individuals are gender, race, religion, culture, education level, it has different identities in many different areas, such as income levels. These identities cause individuals to be treated with advantage or disadvantage. Violence can affect every individual in every part of society, regardless of gender. However, women are seen to be more violent than men. Women face the risk of physical and psychological pressure, unequal treatment, violence, mobbing, exploitation or murder. This multiple violence against women is based on a variety of intersecting identities and connection and gender. The disadvantages of a white, income-high, Christian, heterosexual woman and a white, income-high, Muslim, heterosexual woman living in society are different. Both gender and religion affect the individual here. In the same way, the general status of the state in which the individual is a citizen and its position in the international arena have a positive and/or negative effect on the behavior that the individual is subjected to. For political, natural, social or cultural reasons, life and prosperity threats will intersect the immigrant identities they have gained and the gender, religious identities they already have in the behaviors that those who have emigrated mandatory because of the threats to life and prosperity,

especially for political, natural, social or cultural reasons. The difficulties experienced by an immigrant woman in her migrating society are caused by her identity, especially gender and immigrant identity. It is not sufficient to investigate and resolve this problem only through the migration process and immigration status. Because this problem with women intersects gender-based discrimination and other identities and experiences they have experienced. Therefore, we have to take the approach of intersecting the study of migrants and women

Keywords: Intersectionality Approach, Migration, Migrant Women, Women's Studies, Gender Equality.

LEVERAGING MIGRATION FOR AFRICAN DEVELOPMENT: CHALLENGES AND PROSPECTS

Victor H Mlambo

University of Johannesburg

Luyanda Mtshali

University of Zululand

Nopumelelo Dlamini

University of Zululand

Xolani Thusi

University of Zululand

Siphesihle Mpanza

University of Zululand

ABSTRACT

Africa hosts the 4th largest number of global international migrants. In 2017, 25 million people migrated within and outside it. Most of the migration in Africa occurs within the continent as 19 million people moved between African countries. One cannot deny that the movement of people brings with them some form of socio-economic development. However, migration alone, especially irregular migration has been in the past associated with crime and increased international terrorism. Sadly, HIV'/AIDS and ethnoreligious conflict have in the past compounded development in Africa, however despite such, there has been a constant increase in those who are migrating continentally. However, the have been greater calls for the African Union to work hand in hand with member states to ensure that there are adequate policies to ensure the management and governance of migration, especially irregular migration. Since the adoption of the African Continental Free Trade Area, there is a need for commitment and support of migration and integration. A qualitative research approach was employed as a research approach where use of the literature review was adopted. This paper will be guided by the following questions: is there a possibility that that co-governance of migration policies can be positive for collective African development.

Keywords: Migration; Development; Contribute; Support

SUCCESSES AND FAILURES IN THE IMPLEMENTATION OF MIGRATION POLICIES IN AFRICA

[1]***David Oluwsegun Yusuf***

[1]University of Pretoria, South Africa, School of Public [1]Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa.

[2]***Dr Mary Mangai***

[2]University of Pretoria, South Africa, School of Public [2]Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0879-0911

[3]***Prof. Michel Tshiyoyo***

[3]University of Pretoria, South Africa, School of Public [3]Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa.

[3]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4655-2551

ABSTRACT

Purpose: There have been various attempts to manage and govern migration both globally and in Africa. However, these attempts with innovative and excellently developed migration policies have not been beneficial during implementation. This paper analyzed and reviewed various continental and country level migration polices and eventually developed an innovative, beneficial, and inclusive model of co-producing and co-implementing migration in Africa.

Methods: Using a case study design of data (in Benin City, a Nigerian migration hotspot) obtained from multiple focus group sessions and in-depth structured interviews with the members of the Benin Case Management Committee of the IOM along with returnee migrants and NGOs involved in migration management. Data were gathered based on the experiences and perspectives of the participants regarding migration. The qualitative data was analysed using a content analysis in ATLAS Ti 9 to develop a conceptual model in respect to the commissioning and implementation of migration policies to make migration more fair, orderly, predictable, and sustainable.

Results: The study's findings revealed that migration management is successful during the process of agenda setting, policy formulation, development, and analysis. Whereas much failure have been recorded during policy implementation and policy evaluation. The participants acknowledged and recommended that coordinated follow-up efforts involving the global, country-level, and local-level migration agencies especially at the implementation phase will ensure successful and beneficial migration governance. These findings were reflected in the conceptual model for migration.

Originality: This paper contributes to the practical understanding of beneficial migration management in Africa and the potentials of coordinated (post) implementation in improving migration governance. To the best of the authors' knowledge, no previous scientific research has studied how migration is affected by post-implementation adequacies and this paper aims to fill this gap. The paper concludes that implementation using coordinated, innovative, and inclusive partnerships have far reaching effects at improving migration.

Key words: Migration Management, Policy Development, Policy Implementation, Post-Implementation, Policy Evaluation.

A SYSTEMIC REVIEW OF LITERATURE ON GLOBAL MIGRATION MANAGEMENT FRAMEWORKS AND REGIMES

[1]***David Oluwsegun Yusuf***

[1]University of Pretoria, South Africa, School of Public [1]Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa.

[2]***Dr Mary Mangai***

[2]University of Pretoria, South Africa, School of Public [2]Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0879-0911

[3]***Prof. Michel Tshiyoyo***

[3]University of Pretoria, South Africa, School of Public [3]Management and Administration, Hatfield, Pretoria, South Africa.

[3]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4655-2551

ABSTRACT

INTRODUCTION AND OVERVIEW

This paper employs the use of contending and competing perspectives and styles of migration from literature to propose a simple model of a good migration management that would contribute to global migration policy.

FOCUS, PURPOSE, AND OBJECTIVE

By articulating both conservative and non-conservative migration management regimes around the world, this paper focuses on a review and comparison of both early and contemporary migration frameworks. While in the early migration management, sovereign nation states controlled their territories from supposed aliens, strangers, intruders and movements of humans with the use of physical walls, barriers and fences. In the era of globalisation, migration management does not mean physical separation as borders are now socially constructed, softly and network defined. This means that the presence of physical borders does not amount to non-intrusion of the cultures, traditions, social strata or class of a certain different people.

METHODOLOGY AND ASSUMPTIONS

Utilising a desk-based research, a longitudinal methodology over two-centuries, this article reviews restrictive and non-restrictive continental migration management regimes around the world in Europe, the Americas, Oceania and Australia, Central, South, Latin America, Mexico, the Caribbean and Asia for both voluntary and involuntary migrants. The study reveals that global Migration Management frameworks are a mix of humanitarian, welfarist, restrictive, non-restrictive, conservative, open or closed, all to varying degrees across global climes.

CONCLUSION

If a continuum of global migration management frameworks were to be drawn for all climes, a trend could be seen that shows a movement and shift in the approach to migration management from humanitarian, welfarist, non-restrictive and open to restrictive, militarisation, borderisation, closing and securitisation. The paper proposes a mix of early and contemporary migration management styles along with a shift and rethink of migration in terms of illegality and negative control to legality and partial restriction.

Keywords: Migration Management, Longitudinal methodology, rethinking migration management, contemporary migration management

SÜRDÜRÜLEBİLİR GÖÇ YÖNETİŞİMİ İÇİN DÖNGÜSEL YAKLAŞIM MODELİ

THE CIRCULAR APPROACH MODEL FOR SUSTAINABLE MIGRATION MANAGEMENT

Doç. Dr. Uğur ÜNAL

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Bişkek-Kırgızistan

ORCID ID: 0000-0003-0294-0082

ÖZET

Göç olgusuna ilgili literatürde daha çok güvenlik eksenli yaklaşılmasına karşın, her şeyin başında sosyal bir olgu olarak ele alınması gereken bir konudur. Dünyada en çok göçmen barındıran ülkelerden birisi olarak Türkiye açısından da bu konunun önemi tartışmasız çok büyüktür. Ancak Suriye krizi bu durumun ciddiyetini önemli ölçüde artırmıştır. Gaziantep İl Göç İdaresi verilerine göre 2012 yılında 168 kişinin Gaziantep iline gelmesiyle başlayan süreç 2021 yılı Ekim ayında kayıtlı Suriyeli sayısı 470.000 kişiye ulaşmıştır. Dünya kamuoyunun göç dalgalarına duyarsız kalmalarına karşılık Suriye krizinden bu yana Türkiye *'açık kapı politikası'* izlemekte, Suriyelileri Geçici Koruma Statüsü altında misafir etmektedir. Türkiye açısından öneminden dolayı bu çalışmada Türkiye'nin göç yönetişimi insani diplomasi bağlamında ele alınıp sorgulanmıştır. Araştırmanın amacı, Gaziantep ili örneği üzerinden Türkiye'de insani diplomasi bağlamında göç yönetişiminin analiz edilmesidir.

Bu amaç adına araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Oluşturulan soru formu aracılığıyla, Gaziantep ilinde sığınmacılara yönelik faaliyetlerde bulunan gerek yerel yönetim gerek ise sivil toplum kuruluşları çalışanları ile yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılarak elde edilen veriler betimsel ve içerik analiz tekniklerine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda mevcut göç politikası modeli ile stratejik sonuca ulaşılması olası görülmemiştir. Mevcut göç politikasını güçlendirme adına yeni bir model önerisine gidilmiştir. Söz konusu model **"***Sürdürülebilir Göç Yönetişimi İçin Döngüsel Yaklaşım Modeli***"**dir. Literatürdeki mevcut modelden daha kapsamlı bu model dört (4) ana dinamik olarak "Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Halk ve Göçmenler" üzerinden çalışmaktadır. Dolayısıyla bütün paydaşlarını içine alarak hareket etmektedir. Söz konusu bu döngüsel yaklaşım modeli ile amaçlanan modeldeki tüm paydaşlar ile hareket etmek, kurum faaliyetlerinin verimliliğini arttırmak, kurumların mükerrer faaliyetlerini minimize etmek, göçü kalkınma için bir araç olarak görmek, pozitif yönleri ön plana alarak hareket etmek, kurumların koordineli hareket etmesini sağlamak, kurum faaliyetlerinin denetimini sağlamak ve paydaşlar arasında interaktif iletişim modeli oluşturmaktır. Bu araştırmanın en önemli önerisi Türkiye'de, oluşturulan bu "*Sürdürülebilir Göç Yönetişimi İçin Döngüsel Yaklaşım Modeli"* çerçevesinde göç yönetim politikalarına daha işlerlik kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Göç yönetişimi, Döngüsel yaklaşım modeli, Türkiye*

ABSTRACT

Even though the relevant literature deals with the phenomenon of migration mainly from a security perspective, it is a subject that should be considered as a social phenomenon to begin with. As one of the countries receiving the largest number of immigrants in the world, the importance of this issue for Turkey is undeniable. However, the Syrian crisis has significantly increased the severity of the situation. According to the Gaziantep Provincial Immigration Office, the process, which began with the arrival of 168 people in Gaziantep in 2012, reached 470,000 in October 2021. Despite the world's insensitivity to migration waves, Turkey has pursued an "open door policy" after the Syrian crisis and accepts Syrians with temporary protection status. Because of its importance to Turkey, this study discusses and questions migration management in Turkey in the context of humanitarian diplomacy. The aim of the study is to analyze migration management in the context of humanitarian diplomacy in Turkey using Gaziantep province as a case study.

To this end, the study favored a qualitative research method. Data obtained through personal interviews with employees of both local administrations and non-governmental organizations involved in activities for asylum seekers in Gaziantep through an elaborated questionnaire was subjected to descriptive and content analysis methods. As a result of the research, it is not possible to achieve a strategic outcome under the current immigration policy model. In order to strengthen the existing immigration policy, a new model was proposed. It is the *Circular Approach Model for Sustainable Migration Management.* This model, which is more comprehensive than the current model in the literature, operates with four (4) main dynamics: "Local authorities, non-governmental organizations, local population and immigrants". It therefore operates by involving all stakeholders. With this circular approach model, act with all stakeholders in the envisaged model means to improve corporate performance, minimize repetitive institutional activities, see migration as a development tool, act giving priority to positive aspects, ensure that institutions act coherently to provide corporate action and create an interactive communication model between stakeholders. The most important suggestion of this study is to make migration management policies more functional within this *Circular Approach Model for Sustainable Migration Management* established in Turkey.

Keywords: *migration, migration management, circular model, Turkey.*

GÖÇ BAĞLAMINDA YEREL SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ

COMMUNITY TRANSLATION IN LOCAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITHIN THE CONTEXT OF MIGRATION

Dr. Öğr. Üyesi Onur ÖZCAN

Kırıkkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Kırıkkale, Türkiye.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4965-1627

ÖZET

Çeşitli nedenlerden dolayı insanlar yaşadıkları yeri terk ederek başka yerlere geçici ya da kalıcı olarak göç etmektedirler. İnsanların çoğu zaman plansız, başka bir deyişle zorunlu olarak gerçekleştirdiği bu göç eylemi beraberinde birçok sosyal ve kültürel problemi getirmektedir. Özellikle göç edilen ülkede bir var olabilme mücadelesi yaşanmaktadır. Bu daha çok göç eden bireyin sahip olduğu sosyal ve kültürel özelliklerin, göç edilen yerdekilere benzemediğini fark ettiğinde ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak ve yerleşilen ülkenin diline, kültürüne, sosyal ve ekonomik hayatına uyum sağlamak için misafir ülkenin göç politikaları çerçevesinde hem ulusal hem yerel çözümler üretilmektedir. Bunlardan biri de göç eden bireylerin yerleştirildikleri ya da kendilerinin tercih ettiği yerlerdeki yerel sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu yerel STK'lar göçmen, sığınmacı, mülteci gibi statülerde yaşayan bireylerin ülkeye uyum sağlaması için birçok faaliyetlerde bulunurlar. Bunlardan birisi de söz konusu bireylerin dilini bilmedikleri toplumda özellikle resmi kurumlarda iletişim eylemlerini gerçekleştirmesi amacıyla sundukları toplum çevirmenliği hizmetidir. Kimi zaman bu küçük yerel STK'larda toplum çevirmeni olarak doğrudan bir kadro ile karşılaşılmasa da, aslında sahip oldukları kadroda yer alan başta arabulucular ve dil öğretmenleri göç eden bireylere toplum çevirmenliği hizmeti sunmaktadırlar. Bu çalışmada ise, günümüzün en önemli küresel gündemlerinden biri olan "göç" karşısında toplum çevirmenliğinin yerel STK'larda misyonunu vurgulamak amaçlanmaktadır. Özellikle Avrupa'da yer alan küçük çaplı yerel STK'lar olarak adlandırabileceğimiz sosyal ve kültürel amaçlı kurulmuş yerel derneklerin faaliyetlerinden bahsedilerek toplum çevirmenliğine yönelik faaliyetleri üzerinde durulacaktır. Böylece bu çalışma ile, göç eden bireylerin dilini bilmedikleri bir toplumda iletişime geçmesini sağlayan toplum çevirmenliği kavramına yerel STK'lar aracılığıyla farklı bir bakış açış getireleceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplum çevirmenliği, göç, STK, dernek, dil, çeviri.

ABSTRACT

For various reasons, people leave their place of residence and migrate to other places temporarily or permanently. This act of migration, which people often carry out unplanned, in other words, by necessity, brings with it many social and cultural problems. There is a struggle for existence, especially in the country of immigration. This is more evident when the immigrant realizes that the social and cultural characteristics of the individual are not similar to those in the migrated place. In order to eliminate these differences and adapt to the language, culture, social and economic life of the settled country, both national and local solutions are produced within the framework of the immigration policies of the host country. One of these is the local non-governmental organizations in the places where the immigrants are settled or in the places they prefer. These local NGOs carry out many activities for individuals living in statuses such as immigrants, asylum seekers and refugees to adapt to the country. One of them is the community translation service, which is offered by the individuals in question in order to carry out communication actions, especially in official institutions, in the society where they do not know the language. Although sometimes there is no staff as a community translator in these small local NGOs, in fact, mediators and language teachers in their staff provide community translation

services to immigrants. In this study, it is aimed to emphasize the mission of community translation in local NGOs in the face of "migration", one of the most important global agendas of today. In particular, the activities of local associations established in Europe for social and cultural purposes, which we can call small-scale local NGOs, will be mentioned and their activities for community translation will be emphasized. Thus, it is thought that this study will bring a different perspective to the concept of community translation, which enables immigrants to communicate in a society where they do not know the language, through local NGOs.

Keywords: Community interpreting, migration, NGO, association, language, translation.

THE BOOK OF RUTH AND MIGRATION DYNAMICS AMONG NIGERIAN YOUTHS

Favour C. Uroko

Department of Religion and Cultural Studies,

Faculty of the Social Sciences

University of Nigeria

ABSTRACT

The Book of Ruth records one of the saddest stories of a migrant who lost his life, and his two sons also died. The narrative in the Book of Ruth affirms that it was economic challenges that forced Elimelech to leave Israel for Moab, with nothing to sustain himself. He arrived at the destination country with no survival strategy. He died, his two sons died, and one of the wives ran away. The themes embedded in Ruth 1 are very relevant to the current Nigerian migrant crisis as it affects the youths. The population of youths in Nigeria is no doubt on the increase. Unfortunately, there is little or no provision for the welfare of the youth, especially with the rising unemployment levels. Both former and informal workers are facing undue hardship and starvation. This has served as the motivating reason why most Nigerian youths are finding ways to leave the country for other countries. Unfortunately, these Nigerian youths have nothing to fall back on in their proposed destination country. Thus, most Nigerian youths end up in jail, starvation, or trafficking in hard drugs and other substances. This issue is overwhelming. This article examines this Nigerian migrant crisis from the point of view of Ruth in the Old Testament.

Keywords: Ruth, Migration, Irregular migrants, Nigeria, Youth,

THE EU AND THE REFUGEE CRISIS ON ITS EASTERN BORDER

Natalia Potera

Adam Mickiewicz University in Poznań

Faculty of Political Science and Journalism

Poznań, Poland

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7556-9491

ABSTRACT

In the second half of 2021, countries located in Central and Eastern Europe faced a new migration crisis, the direct source of which is unrest in Afghanistan. On August 15 last year, the Taliban occupied the capital - Kabul, in response to which President Ashraf Ghani fled to Tajikistan, from where he moved to the United Arab Emirates, where he was granted asylum status. The Belarusian authorities took advantage of the crisis, which, along with the deteriorating situation in Afghanistan, started to launch new routes for the transfer of migrants - from their territory to the territories of EU Member States. Initially, this situation only threatened the situation in Lithuania, but over time it also led to increased tensions on the Poland-Belarus and Latvia-Belarus lines. Lukashenko sends migrants to the areas bordering the European Union in order to destabilize the internal situation in individual countries. These actions are a direct response to EU sanctions imposed on Belarus last year.

The speech is an analysis of the development of the Afghan crisis of 2021 and its impact on the situation in Central and Eastern Europe. The author will thus try to answer two main research questions: 1. What is the reaction of individual countries to Minsk's migration strategy? 2. How will the European Union try to prevent another migration crisis from breaking out?

Keywords: European Union, refugee crisis, Poland, Belarus, migrants

DEPLETION OF PSYCHOLOGICAL IMMUNITY AMONG MIGRANT ADOLESCENTS IN INDIA

Tanveer Kaur, Ph.D. Scholar

Amity Institute of Psychology and Allied Sciences, AUUP, Noida, Uttar Pradesh 201313, India

Dr. Niti Shukla, Assistant Professor

Amity Institute of Psychology and Allied Sciences, AUUP, Noida, Uttar Pradesh 201313, India

Dr. Anshu Sharma, Associate Professor

Jindal Global Business School, O.P. Jindal Global University

ABSTRACT

Background:

The adolescence stage is an exposed age group for psychological disturbances. It is a period of personality formation. This further is worsened when adolescents migrate in u

Unfamiliar situations. Psychological Immunity is very important for adolescents, and their mental health is constructed and reconstructed through their interactions with others and contextual factors in their environment. When considering adolescent migration, often their situation and condition aren't studied.

Method:

This paper was to explore how adolescents with migration backgrounds would form psychological immunity. We explored the psychological immunity of N=22 (10female, 12 Male) adolescents. In-depth grounded theory methodology (GTM) which included a situational analysis (SA). We also offered a theoretical model to explain psychological immunity depletion with the increase of chaos while adjusting during migration.

Conclusion

This study indicates depletion of Ethnic Identity and Adjsutemt impacts Psychological Immunity. Three core themes: self-concept, environmental pressure, and recovery phase were identified.

The results raise questions regarding sources of support and connectedness that might particularly help migrant adolescents.

Keywords: adolescence; psychological immunity; migration; grounded theory, psychological adjustment.

THE DYNAMICS OF REGIONAL MIGRATION GOVERNANCE

Anisha Chauhan

Banasthali Vidyapith University

ABSTRACT

The main purpose of this paper is to analyse the dynamics of regional migration governance. It is a truism to observe that international migration is and will continue to be one of the Most pressing concerns in global politics. The motives of migration as well as the direction, Distance and duration of that movement have and will continue to have important social, Economic and political effects that plays out across various various governance 'levels' Ranging from cities, neighbourhoods and communities to the global. A fixation with levels Should not disguise the deeper significance of regional migration governance. Much International migration occurs within regions between neighbouring or nearby states and is Thus regionalised. There is also actually exiting regional migration governance of various Types across the world. International migration represents one of the most obvious Contemporary manifestations of globalisation. With growth in trans-boundary Interconnections, there has been a rapid increase in human mobility across international Borders. Building knowledge about migration governance and policy in the global south is a Priority for research and policy. The studies in this social section often both new empirical Insights and new framework for analysis, with the key policy implications, that can enrich Our discussion of these topics. Migration is a defining feature of our time and one closely Linked with processes of economic and political development. As the hass (2010) argues, it is A process integral to the "broader" transformation processes embodied in the term "development". Claims have been made the global environmental change could drive Anywhere from 50 to almost 700 million people to migrate by 2050. These claims belie the Complexity of the multi-causal relationship between coupled social-ecological systems and Human mobility, yet they have fueled the debate about "environmentally induced Migration".• Principal 1: adherence to international standards and fulfilment of migrants rights Humane and orderly migration requires compliance with international law. The Obligation to respect, protect and fulfil the rights of individuals is paramount and Applies to all individuals within a state's territory, regardless of nationality or migration Status and without discrimination, in order to preserve their safety, physical integrity, Well-being, and dignity.

Keywords: Governance, policy, migration, discrimination.

COVID-19 THROUGH MIGRATION LENS: MEDICAL AND SOCIAL ASPECTS

Kaberi PRAMANIK

Banasthali University, Jaipur, Rajasthan, India

ABSTRACT

The purpose of this paper is to analyze the medical and social aspects of covid-19. The COVID-19 pandemic is considered as the most crucial global health calamity of the century and the greatest challenge that the humankind faced since the 2nd World War. In December 2019, a new infectious respiratory disease emerged in Wuhan, Hubei province, China and was named by the World Health Organization as COVID-19 (coronavirus disease 2019). The economic crisis induced by COVID-19 could be long, deep, and pervasive when viewed through amigration lens. Lockdowns, travel vans, and social distancing have brought global economic activities to a near standstill. Host countries face additional challenges in many sectors, such as health and agriculture, that depend on the availability of migrant workers. Migrants face the risk of contagion and also the possible loss of employment, wages, and health insurance coverage. This Migration and Development Brief provides a prognosis of how these events might affect global trends in international economic migration and remittances in 2020 and 2021. Lockdown has changed the whole world, loss of employment, and social distancing prompted a chaotic and painful process of mass return for internal migrants in India and many countries in Latin America. Thus, the COVID-19 containment measures might have contributed to spreading the epidemic. Governments has addressed the challenges facing internal migrants by including them in health services and cashtransfer and other social programs, and protecting them from discrimination. The coronavirus outbreak is severely disrupting the global economy. Almost all the nations are struggling to slow down the transmission of the disease by testing & treating patients, quarantining suspected persons through contact tracing, restricting large gatherings, maintaining complete or partial lock down etc. This paper describes the impact of COVID-19 on society and global environment, and the possible ways in which the disease can be controlled has also been discussed therein.

Keywords: Covid-19 , migration , development, economic , government.

MIGRATION AND MOBILITY: A GLOBAL COMPLICATION

Hiba Raza

Jamia Hamdard, New Delhi

HILSR, School of law

ABSTRACT

With the passage of time, we have seen so many distinctive situations related to communal, social, political agendas regarding developments and also with the fair mean and self-mean also. Some are still under process to eradicate governmental policies. In this abstract we will discussed about migration and mobility which is a very serious issue regarding human comfort or discomfort at the same. The word migration is nothing but an idea to move from one place to another either within the borders or international with the exception of forced or by own will it also depends on the situation and circumstances of a particular country, community etc. The latest data is very essential to understand the mobility speed. Around 38% of Indian population moved abroad in 2011 according to ICR. The changes in the migration directly effect on identity of the people and tagged as a migrant but not citizens. The locomotion is certainly of various kinds which is normally.

Rural to urban, urban to urban and national to international basically. In the process of knowing the reason we have discovered many issues related to mobility somehow connected to survival. Firstly, employment plays the major role in the whole storyline the name migration, people who belongs to the weaker section of the economy move towards cities to full fill their family's hunger, it goes in a higher way also such as many IT sectors and other similar established their franchise to earn more profits to the country.

Secondly disaster is the worst reality check to understand the problem in which political heroes created many schemes such as disaster management globally give donation to every country's government for rehabilitation and housing loans to poor people. Furthermore, aid is also a major aspect of moving one place to another for the sake of proper protection of health care, it Also includes education opportunities to improve literacy rate in a country. According to the United nation organization around 192 million people live outside their birthplace, 3% of the word population.

Apart from all these factors policies play a vast game in the wholesome, the political factors that causes people to move from one place to another country is war, discrimination on the ground of religion, lack of liberty, political freedom and many more. Iraq, Afghanistan, Bangladesh are some examples where people move to another country in the hope of harmony and peace and equally as well. Refugees International indicates that in 2009, there were 15.2 million globally. This topic rises many conflicts between people and challenges many normative questions to political organizations about legitimacy of power, possession against each other and differentiation between mentality of justice, demands liberal negotiations within and across states borders in a collection manner. This review examines a broad sense of descriptive idea regarding identities of folks and an overview of contemporary arguments.

THE NECESSITY OF INTERCULTURAL DIMENSIONS STUDY IN THE ERA OF GLOBAL AND LOCAL MULTICULTURALISM

Angela Pirlog

Academy of Economic Studies of Moldova, Chisinau, Republic of Moldova

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1137-1555

ABSTRACT

The present paper represents an analıses regarding the mechanisms of people ıntegratıon ın dıfferent from theır natıve socıetıes, where problems of adaptation of individuals to the changes in the social, political, legislative environment etc. may arise. Each stage of solving the problems appeared as a result of the changes in the external environment raises the problem of achieving coherence or consensus for the new values determined by the strategy, goals, means of achievement, performance measurement, motivation, etc. As socıetıes develop theır own experience, maybe they will try to change the original assumptions to some extent.

Also, problems of internal integration to which cultural solutions can be found are problems of language, behavior, interpersonal relationships, ideology. The nature of the solutions to these problems reflects the inclinations of the socıetıes, as well as of the current leaders, the previous and the present events experience of the socıety. Thus, the rules that establish under what conditions communication can be initiated and could be a susscessful one, the criteria according which the group treat ıts members, the prıncıples of allocating power and status, the rules that govern collegial relations, relations between the sexes, openness, warmth or coldness of relations between human beıngs, rules for awarding rewards and punishments, attitudes towards unexplained events etc.

Nowdays, in the era of globalization, migration and multiculturalism, the use and analises of different cultural models (Hofstede, Tompenaars, GLOBE and other) containing dimensions describing different features of representatives of different cultural background is becoming more and more actual.

The knowledge of cultural characterıstıcs (cultural dımensıons) contains answers to the above mentioned problems and make the cultural differences to bebome an advantage of intercultural interaction within a multicultural space.

Keywords: Migration, cultural dimension, national culture, intercultural difference

MIGRATION IN MODERN WORLD

Antonio Mitchell

Alyssa Valencia

Passaic County Community College

ABSTRACT

Throughout the history of mankind, every individual has been driven by the desire to achieve a better life, to ensure the security and well-being of his existence. It was this desire that was a powerful driving force for the development of new territories, the assimilation of various cultures and nationalities, and the settlement of the entire space of the globe. Migration has always been one of the corridors to achieve better living conditions. Requiring courage, testing the readiness of host territories for the integration of human flows, it not only reflected the needs of society and the degree of its satisfaction with the modern world order, but also revealed the main shortcomings of the world order system.

Today, international migration is an important development resource for host, transit and destination countries. The priority task of the world community is to identify ways to extract the maximum positive effects from this global phenomenon and minimize its negative consequences. The main problems that the new era has faced on the way to achieving this goal are the violation of the rights of migrants, the labor exploitation of especially vulnerable groups of women and children, the heinous crime of human trafficking, the instability of the financial regulation of the migration system of remittances, the negative perception of migrants by civil society, as well as the lack of a unified factual base and a common approach to understanding the problem among states

Keywords: modern world problems, migration, human flows

MIGRATION IN ASSAM: AN ANALYTICAL STUDY FROM SOCIO-POLITICAL AND ECONOMIC PERSPECTIVES

Dr. Jehirul Islam

Assistant Professor of Law

Hamdard Institute of Legal Studies and Research

Jamia Hamdard, New Delhi, India

Ms. Afruz Ara Ahmed

Faculty, Centre of Excellence, Department of Law

Gujarat University, Ahmedabad, India

ABSTRACT

The State of Assam in India is sharing international border with Myanmar, Bhutan and Bangladesh. Though the practice of illegal migration in Assam is prevailing from the afore-sated countries including Nepal, however, the issue of illegal migration from Bangladesh always captures attention and gives fuel for political discourse since 70s. This is primarily because of alleged higher number of illegal migration from Bangladesh than any other countries. The reason for migration, though many identified as religious or political, has always been economic. This economic compulsion for migration has eventually resulted in social and political divide in the state which is being used as political tools in the race of power. The solution to this major problem had initiated under the supervision of the Supreme Court of India in the form of National Register of Citizen (NRC) in Assam. The idea of NRC also worked as major relief for across communities from socio-political divide and political discourse in the State. However, the result and outcome of NRC could not solve the problems and socio-political divide and political discourse still remain the same. This paper attempts to analyse the politics of migration and its socio-political and economic impacts in Assam aftermath of NRC updates in the State.

Keywords: Migration, Politics, Disintegration

FORCED MIGRATION: CHALLENGES AND OVERVIEW

Afham Akhtar

School of law, Galgotias University, Uttar Pradesh, India

Jalaj Govil

School of law, Galgotias University, Uttar Pradesh, India

ABSTRACT

Migration in its utter sense refers to the translocation of people with the intent of settling permanently or temporarily at the new location. Though the concept of migration is common to us as we have been witnessing the same from as early as the nineteenth century between 1750-1914 millions of people migrated from their original geographical location to someplace other. Migration could be internal i.e. movement within a state, country, or continent else it can be external migration i.e. moving to a different state, country, or continent. As we speak of migration, we must keep in the purview the reasons behind migration, which could be Personal, Professional, or Political. Political governance over a country directly or indirectly does an impact on migration, which in simpler terms could be understood as Forced Migration.

Forced Migration refers to the movement of people often termed Refugees, Migrants, or IDPs and such translocation often result in the identity crisis of such people. A common example to understand is the refugee crisis of the Syrian Civil War or Rohingya people fleeing to Bangladesh to escape murder and violence. This paper enumerates the various facets which have to be dealt with by the Migrants of Forced Migration, such challenges could be listed as Asylum seekers, Identity Crisis, Migration Difficulties, etc. These Challenges of migrants have been witnessed by the government, media, or people. This also discusses various governments' initiatives for Forced migrants. At the end of the paper, the author tries to propound the challenges faced by the government to overcome such challenges of Forced Migration.

Keywords: Forced Migration, Challenges, Identity Crisis, Asylum Seekers, Government Initiatives,

GLOBAL POLITICS OF MIGRATION

Dr. Shivangi Sharma

Galgotias University, Associate Professor, School of Law, Noida, India.

Ms. Kavya Budhiraja

Gitarattan International Business School, Student, Centre for Legal Studies, Delhi, India

ABSTRACT

The concept of migration is not a new aspect under the international law whereby people from one state move to another state for a period of time. It is different from immigration in which the aim is permanent residence in the immigrant country. As per the normative model, migration is dependent upon two factors – (i) The principles derived from the state sovereignty which include safeguarding national security, conferring nationality, preventing smuggling or human trafficking, etc. (ii) The human rights of the migrants. Migrants have not been explicitly provided special recognition, however there is a wide range of texts which mention their rights such as humanitarian law, international human rights law, labour law, criminal law, refugee law, etc. Over the years, various organisations have come forward to accumulate crucial knowledge and material with respect to the state principles and international legal norms with the aim to protect human rights of the migrants. This field of knowledge is known as the International Migration Law. The objective of International Migration Law is to encourage states to adopt a standard practice involved in migration while protecting the human rights of the people involved in migration. The recent Russia – Ukraine crisis shook the world when the Ukrainian civilians were attacked and killed by the armed forces of Russia. Various news reports have played a crucial role in disseminating these audio visuals to every corner of the world. Such genocide is condemned under various treaties and conventions of the international law. This research paper shall discuss the relevant provisions of the international migration law and global politics of migration and try to suggest measures to deal with these violations of the international migration law.

Keywords: Migration, International Migration Law, Human Rights, Violation

POLITICS OF MIGRATION

Ms. Aishwarya K A

B.Sc Biotechnology 1st Year, Banasthali Vidyapith University

ABSTRACT

In today's countries all across the world, migration is a hotly debated and highly politicized subject. Work-based migration, refugee quotas in European nations, and EU border control actions implemented and planned in the Mediterranean are all hot topics right now. Migration patterns and policies were among the most debated themes in European national elections in spring 2015, with anti-immigration parties obtaining greater attention and support in a number of countries, including Finland, Denmark, and the United Kingdom. Firstly, from nation-state policy to supranational migration accords and transnational migrant experiences, the scalar focus has shifted. Second, the emphasis has shifted from geopolitics to biopolitics in terms of theory. Ten stories were chosen to demonstrate three main themes: migration legislation, border enforcement techniques, and migrant experiences. This will opens the Virtual Special Issue on Migration Politics by reviewing migration and refugee-related papers published in Political Geography. It goes beyond the economic and social drivers of migration to investigate the role of politics—both local and global—in determining diaspora at a deeper level, bringing together statistics and case studies from five continents. Scholars and students of migration and diaspora studies, development studies, international politics, and sociology, as well as policymakers and non-governmental organizations in the sector, can benefit greatly from this study.

Keywords: Migration patterns and policies, Transnational migrant experiences, Biopolitics

CHILD VICTIM OF WAR AND THE ISSUES OF MIGRANT SMUGGLING

Ms.Golda Sahoo Assistant Professor

Dean (Under Graduate Programme)& Coordinator for the Centre for Study in Victimology

Tamil Nadu National Law University, Trichy, Tamil; Nadu, India

ABSTRACT

Migrant smuggling is a lucrative crime with little chance of punishment for the perpetrators. Smugglers are typically part of a well-organized, worldwide network that sells unlawful and risky services to needy people. This crime is characterised by violence, abuse, and the possibility of exploitation. Many migrants leave their lives in deserts, at sea, or in containers due to thirst. Smugglers prey on people who are fleeing poverty, natural disasters, conflict or persecution, or a lack of job and educational possibilities. However, they are unable to migrate lawfully. Migrant smuggling is defined in the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea, and Air supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime as"... the procurement of the illegal entry of a migrant in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit..." The enormous profit margins and little risk attract Migrant smuggling syndicates to operate like businesses. In comparison to other forms of international organised crime, they profit from lax legislation and a minimal chance of detection, prosecution, and arrest. In general, where legal pathways are unavailable, limited, inefficient, or prohibitively expensive, children (or those in responsibility of their migration) who seek to leave their home countries may consider the assistance of migrant smugglers to be their best or only alternative. With the introduction of tight migration rules, migrant smuggling grows in popularity and becomes increasingly profitable as migration controls evolve . The exact extent of child smuggling is unknown. Accurate statistics are scarce or non-existent in many circumstances, as is the case with smuggling in general .Many smuggled children go undetected because of the frequently secretive nature of smuggling. "The trafficking of children - particularly girls - remains a critical concern," according to the 2018 Global Report on Human Trafficking (p. 13).

The present paper is an attempt to answer those undecided questions that, despite various legal provisions at both international as well as national level, adequate protection for child victims of war is still a distant dream. In the beginning, the paper highlights the risk relating to migrant smuggling of children across the globe. Then the paper analyses various causes, legal provisions, both international as well as national. Finally, the author suggested various measures by which migrant smuggling of child victims of war could be prevented.

Keywords: 3-6 words.*chıld, vıctım,war,mıgrant ,smugglıng*

CURRENT MIGRATION CRISIS AS A CHALLENGE FOR THE EUROPEAN UNION

***Roman Karpenko*[1]**

department of civil law disciplines,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8484-710X

***Anastasia Zybina*[2]**

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine

ABSTRACT

This article is devoted to the study of migration flows in Europe over the last years, as well as to the current migration problems that exist in EU countries. The authors analyze the scientific research on this topic. The problems of integration of refugees into the European community are analyzed, as well as the structure and number of immigrants are analyzed in the light of statistics. The authors examine the actions and positions of the leaders of the EU Member States on migration policy and addressing the mass influx of migrants. The paper examines the main trends in EU migration policy to date. The perspective of the dynamics of migration as a complex and multidimensional phenomenon is revealed, its further development as an unstable social phenomenon is predicted. The asocial components of migration processes in the European Union have been identified and their negative impact on socio-cultural changes under the influence of the latter. The article analyzes the main changes in the nature of migration movements of the population outside the borders of their countries for the purpose of employment, identifies trends in the regional, settlement distribution of labor migrants. The focus is on the desire of the leading EU Member States to limit the natural influx of undocumented migrants from developing countries, as this creates numerous social, political, economic and cultural-religious problems for EU countries. The European Community itself suffers from difficulties and political contradictions related to differences in levels of economic development. The authors of the article formulated conclusions on the directions of overcoming this problem, namely, the necessity of a uniform approach to the regulation of immigration processes was established. It also emphasized the significant positive potential of migration for the development of host countries, the condition of which is the use of adequate migration policy at both national and international levels. Political priorities in the first place should include ensuring a legal and orderly migration process and protecting the rights of migrants.

Key words: migration, migration policy, the European Union, refugees, migrants, migration crisis.

The issue of migration processes has been the subject of discussion both among the political elite of the member states of the European Union and among a significant number of domestic legal scholars. Both foreign and Ukrainian researchers study all aspects of migration policy and combating illegal migration at various levels. This crisis is complex: first, it is a humanitarian crisis, because it affected the deaths of thousands of people; secondly, it is a crisis of both border management and asylum; thirdly, it is a crisis of solidarity, as it has proved extremely difficult to find a common solution for the EU to resolve the refugee problem, which would make it possible to distribute the burden more evenly among individual countries.

There are many reasons for the emergence and existence of the studied phenomenon, among which

it is possible to allocate: lack at a considerable quantity of citizens of opportunities for employment in the homeland; economic instability observed in a large number of countries; significant impoverishment and high risk of starvation in their homeland; social injustice prevailing in countries; the desire to receive a decent education that can be obtained in European countries; natural and life-threatening natural disasters in many eastern countries are likely to be at the epicenter of hostilities.

The humanitarian aspect of the problem of migration flows clearly shows that these trends are dangerous for thousands of people who dare to change their lives in this way.

The migration crisis has become a serious challenge to the fundamental achievements of the European Union, especially the free movement zone (Austria, Belgium, Denmark, Germany, Norway, Slovenia, Hungary and Sweden have temporarily resumed control of the EU's internal borders).

Massive waves of migration have become a destabilizing factor within the EU's common internal and migration policies in several respects. It is clear that many EU Member States were unprepared for the large-scale migration crisis and, as a result, felt the negative effects of this process in such important social response systems to emergencies as housing, education and health.

Due to the uncontrolled flow of refugees, states are forced to focus financial and programmatic priorities of social integration on the temporary detention of migrants with possible reduction of social guarantees for citizens of European residence due to lack of funds in the state budget. The additional costs of meeting the social needs of refugees, as required in Germany and Austria, could lead to significant "political backlash" or even harsh reactions, as has happened among local politicians in Cologne.

At the same time, migration flows are contributing to the rapid growth of European civil society, which is vital to meeting the basic needs of refugees, such as clothing or first aid. The migration crisis, despite its foreign policy preconditions, has a significant impact on the EU's internal functioning. Thus, for the first time, it questioned the unity of European countries and the effectiveness of the Schengen Agreement, one of the cornerstones of European integration that guarantees freedom of movement within the EU, especially for those countries that have become part of the asylum flow.

In the context of the migration crisis, European radical right-wing political forces emphasize the need to take decisive action to curb migration flows. The unprecedented increase in migration is already forcing a number of EU countries to allocate significant funds for the rapid response and arrangement of special refugee reception points and the provision of necessary humanitarian assistance (food and medical care).

Maintaining the dynamics of the influx of refugees and further escalation of the migration crisis in the near future may lead to even greater economic spending due to the need to finance EU social policy from EU budgets, and as a result, the burden of the migration crisis falls on taxpayers living within the European Union.

Moreover, the increase in the number of refugees may put additional pressure on the labor market in European countries and further exacerbate the problem of unemployment in Europe.

In conclusion, it should be noted that the migration trends of refugees at the present stage of development of society are disappointing for the European Union. More and more refugees are crossing European borders in search of a better life, which has threatened the security and stability of European countries and caused crises in Europe.

The process of overcoming the "migration crisis" in the EU is quite difficult and time-consuming, given the uncompromising positions of Member States, but it is real, you just need to find a common position and, most importantly, establish a clear and long-term strategy. It must provide for clear action by Europeans for a year, two, three, five, ten years so that the leadership can forecast the trends of migration flows in the short, medium and long term and make appropriate decisions.

Thus, migration policy is firmly in the focus of European integration. However, given that key issues in this area remain the responsibility of national governments, the common migration policy will continue to be a difficult process of negotiation and compromise.

FEATURES OF GENERAL PREVENTION ACTIVITIES TO COMBAT ILLEGAL MIGRATION

Roman Karpenko

department of civil law disciplines,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8484-710X

ABSTRACT

The progress of mankind was under the impact of the migration situation with its civilizational advantages and problems, facing the authorities of many countries. For Ukraine, the problems of migration are relevant due to efforts to integrate it into the European space, which leads to the creation of an effective mechanism for state regulation of permitted movements of the population.

Significant negative political, economic, social changes at the present stage of Ukrainian state formation require the development and implementation of comprehensive organizational and legal measures to respond to existing forms of illegal migration. Analysis of the legal regulation of combating illegal migration shows the need to apply within the expediency and rationality of an array of substantive and procedural norms, formed and adapted to international legal acts governing border control, cooperation on border issues, coercive measures against migrants or persons providing them with services, readmission and border work.

The article analyzes the problematic aspects of preventing and preventing illegal migration in modern conditions. The reasons and conditions that cause growth or contribute to the development of illegal migration are revealed. Specific measures are proposed to prevent and prevent illegal migration.

Key words: migration, illegal migration, combating, prevention, prevention ofillegal migration.

Preventive activities are a holistic set of measures and can be characterized by an aggregated classification. In the Soviet criminological literature for all the variety offered classifications of preventive measures was dominated by the division into general and special prevention measures (general and special prevention). This approach is conditioned understanding of the prevention of violations, which includes measures of socio-political, economic, cultural, legal nature and is carried out in almost all spheres of public life.

Comprehensive the importance of preventive activities remains relevant and on today, and can also be used to justify the allocation of a separate group of general measures to prevent migration crimes. General crime prevention is considered comprehensive activities related to various aspects of state development and society and provides for measures that cause an impact on

the entire state territory. Criminological researches of general social prevention of illegal migration connect it with a complex of means of improvement of social life.

However, it remains ambiguous for scientific understanding that the high standard of living in a certain state is rather a factor in the spread of illegal migration in its territory (factors of attraction). Of course, improving the welfare of the population by domestic mechanisms, the elimination of conflicts in the state, due material and technical support of state border protection bodies and other similar activities, which are characterized by a side effect on the state of law and order, will have a positive preventive value, but will affect persons in the state.

The peculiarity of the prevention of migration offenses is that general preventive measures must be taken

on the territory countries of origin and country of residence of the migrant. To keep it is important to influence the causes of illegal movement and the conditions that compel it and are mostly pushing.

The international legal regulation of such an approach provides for commitment of each state to promote the development of programs and cooperation in the field of development, taking into account the socio-economic realities of migration, with special emphasis on areas in disadvantaged economic and social situations, in order to combat indigenous socio- economic reasons illegal import of migrants, such as poverty and low levels of development

Thus, general prevention of illegal migration is not limited national measures, and is associated primarily with activities of an international nature aimed at establishing a balance between countries in their socio-economic development. Equalizing the situation of states and thus eliminating the determinants of international population movement is as impractical as overcoming crime. However, it is becoming a priority for developed countries the task of assisting potential migration states risk in solving their problems.

Given this, a balanced and improved internal is needed policies that should include effective coping mechanisms negative migration phenomena at the national level. Its implementation

for a long time it was based on a programmatic approach that reflected mainly socio-economic trends and the development of state institutions.

Complexity and complexity of factors of formation and consequences of external migration, the need for coordination of management migration with long-term plans for socio-economic development of the state, the need for intersectoral and interagency solving relevant issues led to the gradual formation of normative and legal regulation of conceptual content on the basis of a defined migration policy.

However, the integrated nature of migration policy is ensured not only a combination of regulatory and law enforcement tools. To ensure the transition from a response policy to

internal and external migration factors to a more active targeted policy provides for the systematic implementation of the population tasks and measures in the field of prevention of illegal migration: visa regime for identifying potential illegal migrants; border control and control over the observance of migration legislation within the state; return policy is based on respect to human dignity; appropriate regularization mechanisms and programs

illegal migrants

ASPECTS OF MIGRATION IN THE SÁMI INDIGENOUS PEOPLE LIFESTYLE AND CULTURE

Paulina Zborowska

[1] Adam Mickiewicz University, Faculty of Political Science and Journalism, Poznań, Poland

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1741-917X

ABSTRACT

Migration is still a main process in the Sámi People's lifestyle. First of all, it is derived from a reindeer herding, which is a traditional practice of this minority in the Scandinavian and Russian Arctic. This system may have had its roots in regular migrations with the reindeers in a seasonal and often cross-borders grazings. Harsh climate conditions and limited access to green areas results from the Arctic conditions, which also made Sámi migrate for seasonal hunting and settling. The Sámi People moved to the Fennoscandia from different directions of Europe and Asia around 10,000 BC. They were the first inhabitants of the Northern Areas and this makes them until this day the only Indigenous group in Europe. A challenge has been brought against the Sámi adaptation by the process of gradual development of the Arctic, as well as shaping the borders. Sámi People started to be challenged by the settlers from the south, traders and industry. The Arctic areas are very valuable until now because of many resources. After many wars between the countries in this region and constant risks of the attacks by neighbouring countries there was a need of strengthening a domestic statehoods. 1751 is a year of the revival in the Sámi history because of high tolerance for Sámi lifestyle based on migration. Since then, a reindeer migration back and forth Norway and Sweden was assured by the mutual treaty between those countries. Sámi were able to cross borders freely but then a strong need to build a sovereignty and stronger domestic regulations naturally led to isolation of the Sámi, especially by limiting the scope of their decisiveness. The Sámi situation has changed when they had to face with limitations imposed by local governance powers and national legislations for reindeer herding and hunting. On the other hand a Sámi migration model shifted into an urban migration. For example, a Norwegian commitment for creating conditions to support Sámi in developing their culture and language is assured in a constitution and other legal regulations. However, the importance of a traditional migration among Sámi is not only ensuring their cultural continuity but it is now an expression of their self-determination claims. The author's findings are focused on a contemporary context of the Sámi migrations in Norway, Sweden, Finland and parts of Russia. Moreover, a migration among Sámi People has changed due to political decisions for managing the land, which is especially linked with climate change. The arguments explaining factors of the Sámi migration decisions are being substantiated by the analyse of different policies in the mentioned countries to underline the scope of Sámi rights for keeping their traditional livelihoods. Nevertheless, changes in migration models of the Sámi are both in and out their heritage areas arising from social determinants of this group.

Keywords: Sami People, Indigenous Rights, migration trends

A WAKE UP CALL- MIGRATION AND ITS EFFECT DURING COVID 19

Dr. Sangita Laha

Associate Professor& Dean,

National University of Study & Research in Law, Ranchi,

India

ABSTRACT

Covid 19 was first reported in December 2019.Neverteeless; it put the world into a standstill with unprecedented crisis. The economic crisis induced by Covid 19 left an everlasting impact especially to migrants both international and domestic workers. With the world coming to a standstill followed by lockdown imposed by the governments, travel ban and economic depression, India witnessed innumerable deaths. Among the populace, India's millions of rural migrant and daily wage workers were badly hit, as their very livelihood came to a complete standstill. The massive migration from working states had formed a humanitarian and health security challenges and an exceptional logistical nightmare. Migrants took hazardous journeys, at times walking up to 1000 km.Sometimes with no money to spend and often without food for days together. Many were arrested by law enforcement officials for violating the lockdown, some died due to exhaustion or accidents on the roads. The social media (Facebook, Twitter, WhatsApp) were flooded with heart-breaking images and videos showing migrant workers walking barefoot, women carrying their children on their waist, mother dragging baby on a suitcase, girl riding a bicycle carrying her father hundreds of kilometres etc. These visuals raise questions on the arrangements made by the state governments for the well-being of these migrant workers who were stranded for many days in heat wave without food, water wages or shelter since the lockdown had started. Therefore, this paper aims to make an effort to investigate the socio- economic impact of the migrant exodus from major destinations- the journey to their remote villages. By examining the existing laws and policies, the paper will analyse and try to gauge some solutions by citing examples from different countries to mitigate the problem.

Key Words: Migrants, lockdown, policies, livelihood, exodus.

LABOUR MIGRATION DURING COVID-19 PANDEMIC - SOCIAL AND ECONOMICAL IMPACTS

Disha Gautam

Shyama Prasad Mukherji College for Women, University of Delhi, Delhi, India.

ABSTRACT

The advent of the novel coronavirus locked us wherever we were. Lockdowns were imposed across many countries both internationally and internally. Amid the fear of an unknown and fatal virus, the migrant laborers were desperate to go back to their hometowns. Mobility was restricted even within the country. The absence of proper and systematic transport facilities forced the laborers to walk home. Many complained of high transportation charges and hence choose to take matters into their own hands and move on their own towards their destination. People were on the roads, walking day and night to reach home. The laborers with their families started migrating back to where they came from.

Despite the wish and efforts of the laborers, they weren't invited into their home states. Many were left waiting on the borders of their states, hungry and hopeless. They were left to fend for themselves. There were no visible facilities for the migrants to stay at the borders. Due to a lack of proper isolation arrangements, the health of many was compromised. People were in a hurry to move back, as the living conditions became unusually expensive for the laborers to afford. Migration was the only way out to survive the impact of COVID-19.

Some laborers were living in the cities for so long that they became an inherent part of communities there, however, they were forced to leave behind their social lives. Many found it hard to transition from their traditional jobs to the jobs that were available in their hometowns.

The whole process of migrating back left many unemployed and forced them into the vicious, neverending cycle of poverty and hunger. Several NGOs, people, and celebrities came out to help the workers during these tough times. The whole transition was hard on the laborers both economically and socially.

Keywords: Migration, labour, economic impact, social impact, COVID-19

DETERRITORIALIZING THEATRE. A MIGRANT JEWISH COMPANY: *HABIMA*

Ștefan Firică [1]

[1]University of Bucharest, Faculty of Letters, Department of Literary Studies, Bucharest, Romania.

Alina Gabriela Mihalache [2]

[2]University of Bucharest, Faculty of Letters, Center of Excellence in Image Studies, Bucharest, Romania.

ABSTRACT

The (hi)story of *Habima* theatre, the first Hebrew language company in the world, spans over at least three territories: Tsarist Russia (soon to become the Soviet Union), United States, and Mandatory Palestine (on the place of the future state of Israel). The troupe, initially made of Jewish amateurs coming from Polish and Lithuanian cities, established in Moscow in 1917, with the agenda of contributing to the revival of Hebrew language and heritage. From its early years, *Habima* was actively engaged in the modernization of the Russian stage, as one of the four studios of the Moscow Art Theatre, led by the legendary Konstantin Stanislavsky. Yevgeny Vakhtangov, its director of Armenian descent, connected it to the avant-garde movement, experimenting among other things corporeal theatricality as a means to represent and re-interpret Biblical narratives, in terms of cultural identity markers. As a company made up of migrant artists, staging stories of migration like *Dybbuk* (1922), engaging in itinerant performances on three continents, *Habima* made a major contribution to deconstruct the old stereotypical image of the refugee, and rebrand it into a symbol of modern human condition, characterized by uprootedness. Their performances, staged and re-staged in different geo-political environments before, during, and after WWII, advocate for a politics and poetics of inclusiveness, later to be revisited and upgraded by experimental artists such as Jerzy Grotowski (in *Akropolis*, 1962), Peter Brook (in *Orghast*, in 1971), and Arianne Mnouchikine (in *Drums at the Dike*, 1999).

By reconsidering their work through the filter of critical theory, this paper aims to showcase how the artistic and the political dimensions are intertwined in one of the most daring projects of the interwar avant-garde. On the one hand, the *Habima* takes part in revolutionizing theatrical language by tipping the balance from verbal to non-verbal semiotics (of facial, postural, gestural expressions and costumes), cutting its way to a non-Hebrew speaking audience. On the other hand, the project enacts strategies of deterritorialization and reterritorialization: by merging anthropological clips of community life from the East-European *shtetls* into a cultural product developed for the global market, the *Habima* constructs a modern narrative of Jewish identity on the roots of old language and myths. The figure of the migrant – i.e., the migrant hero/ artist/ theatre – , firstly seeking refuge and eventually building a new ”home”, a new nation, is the core metaphor of a project mixing arts and identity politics.

Keywords: deterritorialization, migrant, performing arts, Jewish heritage

PLIGHT OF MIGRANT LABOURERS IN INDIA DURING COVID-19: AN ANALYTICAL STUDY FROM SOCIO- LEGAL AND ECONOMIC PROSPECTIVES

ISHAN AHMAD

Jamia Hamdard, Hamdard Institute Of Legal Studies And Research, New Delhi, India

ABSTRACT

This paper discusses the Sociological and Economical impact due to migration of labourers during COVID-19 pandemic. The world has witnessed the swift spread of the SARS-CoV-2 virus starting from End of 2019 which had drastically affected the Socio and Economic growth of almost all the countries. In India, the millions of labourers who used to work in different major cities were compelled to return to their hometowns by any mode of transport available without any information about return at their workplaces. The economic clashes and the sociological trauma with which the labourers and their families had gone through, pushed them on a back front which will take them years to revive. On 14th September 2020, The Union Labour and Employment Minister stated in Parliament that according to data provided by various State Governments, about 10 million had attempted to leave their work place and return to their villages due to COVID-19 pandemic and consequent lockdowns. The Labourers faced certain restrictions like home quarantine when they migrated to their hometown and also, had to struggle for their basic necessities. Although, the Central Government and various State governments were trying to help them but the migrated labourers and their family members had to suffer extreme economic and social challenges for a long time while fighting with the COVID-19 Virus on one hand and facing huge uncertainty about their future. This paper aims to discuss on the social and economic conditions of India's inter-state labour migrants in terms of their employment, food and mental health. In addition, it critically analyses the limitations of public schemes and their information accessible to migrants and also provides certain suggestions for the way towards the normal.

Keywords: Sociological trauma, Sars COVID-19 Virus, employment, Sociological trauma.

INCLUSION OF A CLAUSE ON INTERNATIONAL MIGRATION IN THE UN AGENDA

Yennefer Varvara Pokusai

North Memorial Health

ABSTRACT

The process of addressing the issue of international migration and development within the UN system takes 1995 as its starting point.

The resolution, adopted on February 7 at the 49th session of the General Assembly, decided to include the item "International migration and development" in the provisional agenda of its 50th session. She also recommended holding a special UN conference on this issue, the initiative to convene which was widely supported among the countries. The problem of migrants has been discussed at the UN before: for example, resolution 45/158 of December 18, 1990 adopted and opened for signing, ratification and accession the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. Special recommendations on international migration and development were also contained in the Program of Action of the International Conference on Population and Development, approved by consensus of 179 countries in September 1994.

Singling out the problem of migration as an independent item on the agenda was an understandable, motivated step. Thus, the need to strengthen the protection of the rights and human dignity of all migrants and their families was recognized, despite the presence of an established set of moral and ethical principles.

Keywords: UN, migrant workers, development projects

A SOCIAL-POLITICAL MIGRATION MOBILITY GOVERNANCE IN INDIA AND INTERNATIONAL NORMS AND POLITICS DEALING WITH MIGRANTS

Ms. Nanda Pardhey

University of Petroleum and Energy Studies, Law, School of Law, Dehradun, India.

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5348-7989

ABSTRACT

India post its partition and after its independence had migration mobility that was a socio-political issues dealing with concerns of migrating people and their agony of displacement. Migration and citizenship norms are provided in the Indian Constitution and other legislation nationally but conventions and treaties has paved its wave internationally for safeguarding migrant or refugees. Migrants have to face many issues wherein they are involve in criminal activities, are trafficked for illegal purposes transborder which is huge illegal market. Migrants are protected under domicile laws after fulfilling the conditions of legal compliance of domicile. In cases of wars/ civil conflicts migrants are at risk of their life wherein they illegally migrate to other country wherein they are considered as refugees. Recent past we came across such refugees that were deprived of basic rights and not provided asylum and protection. Humanitarian laws and international conventions had provided norms for protection and guidelines on the rights of migrants or refugees. Social-political disturbance force and war also leads to the displacement of people compel them to illegally migrate to neighbouring territory for their life and survival that is taken as a form of aggression. Armed conflict that results into war force them to leave there home to take refuge in altogether new territory illegally that raise social political issues and jurisdiction conflicts. International Law secure the human rights of people who are given protection for community's distress on various ground happening in different countries. International negotiations and cooperation plays vital role to safeguard the interest and rights of such migrants and refugees. Doctrine of harmonisation is dynamic in nature to balance the conflicting issues of migrants.

Keywords: Migrants, Constitution, international, refugee, illegal, governance, immigration

POLISH MIGRATION POLICY IN 2015-2020

Klaudia Konon

Adam Mickiewicz University, Faculty of Political Science and Journalism, Poznan, Poland

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7286-5754

ABSTRACT

The term migration policy is broad in terms of its meaning and extremely dynamic. In connection with the discussed phenomenon of migration policy, it is worth taking into account the state of Central Europe, which is Poland. The text presents the migration policy in Poland in 2015-2020. The speech will raise questions about how the migration policy in Poland is implemented, what are the migration directions and the current challenges in the context of migration policy.

Keywords: Poland, migration, 2015-2020, migration policy.

MIGRATION GOVERNANCE

Angad Singh

Joelyn Ningai Thaimei

ABSTRACT

Across the globe, there has been a problem regarding migration. The main grounds of migration is due to the instability in the government in the home country of the folk. Many of the studies have concluded the aftermath problems i.e. after an individual or a group flees from the country some of the problems which have been highlighted by the majority of the scholars include- "Economic problem in the new country", "Identity Problem", so to tackle the limelight problems many of the governments has devised numerous numbers of governance tactics e.g. granting the employment to the refugees so that they can return to normalcy in the new normal environment this process is known as "Local Integration". Another aspect of the governance that can be experienced by the refugees is that the shelter providing countries indulge in diplomatic talks with the country from where the maximum numbers of refugees penetrate so that they can return to their home country this process is known as the "Repatriation". In addition, the paper also includes the governance policy inculcated by the European Union and Turkey i.e. "EU-Turkey statement" in which a certain amount of money was mediated by the European Union to Turkey to return the refugees that up scaled to Greece. In furtherance, UNHCR's role concerning granting the asylum and having the confrontation in various parts of the world like - Aegean, Caribbean, Gulf of Aden, and the Mediterranean region has been discussed in the paper, some of the major confrontations experienced by UNHCR while practicing the governance are - "mixed and maritime migration" (refugees, asylum seekers, and others moving by boat); "irregular migration" (people crossing borders without authorization and documents); "stranded migrants" (those trapped in transit countries, unable to move on or go home); and "survival migrants" (people who do not qualify as refugees, but who have left their country of origin as a result of serious economic, social, or political disruption). In the end, as authors, we will try to provide our viewpoint on the subject and try to co-relate the situation with the Indian problem of migration with Bangladesh.

UKRAINIAN REFUGEES AID IN WESTERN UKRAINE AND EUROPEAN COUNTRIES

УКРАЇНСЬКИМ БІЖЕНЦЯМ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ ТА У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Liubov Althaim

Ternopol National Pedagogical University named after Vladimir Gnatyuk,

Faculty of Geography, Department of Geography of Ukraine and Tourism**,** Ternopil, Ukraine

ORCID NO: 0000-0002-0643-7874

ТЕЗИ

Війна і напад Росії на територію України спричинила руйнування цивільної інфраструктури і жертви серед мирного населення та змушує людей зі сходу і півдня країни залишати свої домівки у пошуках безпеки, захисту та допомоги. За перший тиждень війни понад мільйон біженців з України перетнули кордони із сусідніми країнами. На сьогодні, за даними ООН, від війни в Україні, яку розв'язала Росія, за кордон втекло понад 2,5 мільйони людей. Абсолютна більшість із них перебувають у сусідніх із Україною країнах. Ще більше біженців знайшли свій прихисток у західних областях країни. Станом на 16 березня за межами України перебувають: у Польщі - 1916445 осіб, у Румунії - 491409 осіб, у Молдові - 350886 осіб, в Угорщині - 282611 осіб, Словаччині - 228844 особи, у Чехії близько 270 000 осіб. Із цих країн вони продовжують переїжджати у Австрію, Німеччину, Францію, Італію, Іспанію, Португалію, Великобританію. За даними ООН, понад 183 000 людей переїхали із цих країн в інші країни Європи. Кількість таких людей, які потребують захисту та підтримки на сході і півдні України все зростає, оскільки ситуація продовжує розвиватися, і ще приблизно 4 мільйони людей можуть покинути Україну.

ЄС готується надати українцям, які тікають від війни, повне право залишатися та працювати у 27 країнах на термін до трьох років. Він також зосереджується на наданні необхідних послуг із захисту та гуманітарної допомоги, у той час як динаміка переміщення та потреби продовжують зростати у геометричній прогресії. Уряди країн перебування зосереджуються у забезпеченні безпечного доступу до території для біженців та громадян третіх країн, які втікають з України, відповідно до міжнародних стандартів. За оцінками ООН, щонайменше 160 тисяч людей в Україні, які втекли від війни, є переміщеними особами у своїй власній країні. Тільки у м. Тернопіль знайшли прихисток близько 11000 осіб. Верховна комісія ООН у справах біженців каже, що намагається допомогти внутрішньо переміщеним особам, але працювати в Україні наразі небезпечно. ЄС вважає, що кількість біженців може зрости до 7 мільйонів, а загалом 18 мільйонів українців постраждають від війни.

Ключові слова: війна, біженці, гуманітарна катастрофа, гуманітарна допомога.

ABSTRACT

The war and Russia's attack on Ukraine have destroyed civilian infrastructure and killed civilians and forced people from the east and south of the country to flee their homes in search of security, protection and assistance. In the first week of the war, more than a million refugees from Ukraine crossed borders with neighboring countries. To date, more than 2.5 million people have fled the war, unleashed by Russia. The vast majority of them are in Ukraine's neighboring countries. Even more refugees have taken refuge in the western regions of the country. As of March 16 and left Ukraine: in Poland - 1916445 people, in Romania - 491409 people, in Moldova - 350886 people, in Hungary - 282611 people, Slovakia - 228844 people, in the Czech Republic about 270 000 people. From these countries they continue to move to Austria, Germany, France, Italy, Spain, Portugal, Great Britain. According to the United Nations, more than 183,000 people have moved from these countries to other European countries. The

number of such people in need of protection and support in eastern and southern Ukraine is growing as the situation continues to develop and about 4 million more may leave Ukraine.

The EU is preparing to give Ukrainians fleeing the war the full right to stay and work in 27 countries for up to three years. It also focuses on providing the necessary protection and humanitarian assistance services, while the dynamics of movement and needs continue to grow exponentially. The governments of the host countries are focused on ensuring safe access to the territory for refugees and third-country nationals fleeing Ukraine, in accordance with international standards. The United Nations estimates that at least 160,000 people in Ukraine who fled the war are displaced in their own country. About 11,000 people found refuge in Ternopil alone. The UN High Commissioner for Refugees says it is trying to help internally displaced persons, but working in Ukraine is currently dangerous. The EU estimates that the number of refugees could rise to 7 million, with a total of 18 million Ukrainians affected by the war.

Key words: war, refugees, humanitarian catastrophe, humanitarian aid.

THE GREAT MIGRATION OF PEOPLES OF THE XXI CENTURY

ВЕЛИКЛЕ ПЕРЕСЕЛЕНИЕ НАРООВ В XXI ВЕКЕ

Vladimir Lisichkin

Institute of Socio-Political Studies of the Russian Academy of Sciences

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3616-6665

ABSTRACT

Весь мир, в особенности Европа, вступили в период второго Великого переселения народов:

– динамика миграции в США: более 50% населения США «цветные», а в городах «цветного» населения более 80%;

– динамика миграции в ЕЭС: «цветное» население в столицах - Париже, Лондоне, Берлине, Риме, Стокгольме – доля «цветного» населения превышает 20%;

– динамика миграции в РФ: мусульманизация Европейской части РФ и китаизация Сибири и Дальнего Востока;

– динамика миграции в арабских странах: резкое увеличение доли индусов, китайцев и индонезийцев;

– переселение народов влечёт за собой смену генотипа, культурного архетипа и преобладающей религии населения;

– Европа переживает новое «великое переселение народов» из-за украинского кризиса, свои дома на Украине уже покинули более пяти миллионов человек.

Европа на ближайшие годы станет гораздо менее уютным местом для жизни. И дело не только в растущих ценах на отопление, бензин, продовольствие, не только в военном ажиотаже и политической цензуре. Одним из главных факторов, влияющих на бытовой и психологический комфорт европейца, становится поток украинских беженцев.

Масштаб миграционного кризиса на примере Польши: на сегодняшний день Польша, где до сих пор постоянно проживало порядка 38 млн человек, приняла уже 1,6–1,7 млн беженцев. Крупные города в восточной части страны – на пределе своих возможностей: в Варшаве беженец теперь – каждый девятый, в Кракове – каждый восьмой.

Сегодня люди бегут практически из всех регионов Украины, даже оттуда, где не проводится военная операция. Кто-то боится неопределенности, хаоса, пытается уехать на всякий случай. Кто-то в связи с новой ситуацией потерял работу и не может выплачивать долги по кредитам. Кто-то бежит от мобилизации. Кто-то запятнал себя военными преступлениями в Донбассе, участием в националистических организациях и страшится возмездия. Немалое количество людей давно мечтало перебраться в Европу и решило, что лучшего момента не дождаться, поскольку теперь-то уж точно примут.

В отличие от беженцев из третьего мира, прибывающие с Украины люди в целом имеют высокие материальные запросы. Среди беженцев повышенный процент людей, склонных к криминалу, ведь это традиционно самая мобильная часть любого общества.

Keywords: переселение народов, миграционный кризис, беженцы.

ABSTRACT

The whole world, especially Europe, has entered the period of the Second Great Migration of peoples

– the dynamics of migration to the USA: more than 50% of the US population is "colored", and in the cities of the "colored" population more than 80%;

– динамика migration dynamics in the EEC: the "colored" population in the capitals - Paris, London, Berlin, Rome, Stockholm – the share of the "colored" population exceeds 20%;

– The dynamics of migration to the Russian Federation: the Muslimization of the European part of the Russian Federation and the Sinification of Siberia and the Far East;

– The dynamics of migration in Arab countries: a sharp increase in the proportion of Indians, Chinese and Indonesians;

– The migration of peoples entails a change in the genotype, cultural archetype and prevailing religion of the population;

Europe is experiencing a new "great migration of peoples" due to the Ukrainian crisis, more than five million people have already left their homes in Ukraine.

Europe will become a much less cozy place to live in the coming years. And it's not just the rising prices for heating, gasoline, food, not only the military hype and political censorship. One of the main factors affecting the everyday and psychological comfort of a European is the flow of Ukrainian refugees.

The scale of the migration crisis on the example of Poland: To date, Poland, where about 38 million people have lived permanently until now, has already accepted 1.6-1.7 million refugees. Large cities in the eastern part of the country are at the limit of their capabilities: in Warsaw, one in nine is now a refugee, in Krakow – one in eight.

Today, people are fleeing from almost all regions of Ukraine, even from where there is no military operation. Someone is afraid of uncertainty, chaos, trying to leave just in case. Someone has lost their job due to the new situation and cannot pay off their loan debts. Someone is running away from mobilization. Someone has stained himself with war crimes in the Donbass, participation in nationalist organizations and is afraid of retribution. A considerable number of people have long dreamed of moving to Europe and decided that they could not wait for the best moment, because now they will definitely be accepted.

Unlike refugees from the third world, people arriving from Ukraine generally have high material needs. Among the refugees, there is an increased percentage of people prone to crime, because this is traditionally the most mobile part of any society.

Keywords: the great migration of peoples, the migration crisis, refugees.

NARRATING THE MIGRATION THROUGH THE EYES OF A WOMAN: A CRITICAL READING OF *AGUNPAKHI*

Dr. Dipanwita Pal

Assistant Professor

Department of English

Galsi Mahavidyalaya, West Bengal, India

ABSTRACT

Agunpakhi (The Bird of Fire), a novel by Hasan Azizul Haque, re-tells the story of the migration from India to Pakistan and vice versa, as a consequence of the partition of India and Pakistan. Here, the narrator is an ordinary Muslim housewife from a remote village. She sees things through the eyes of her husband who has some access to the greater world. But the gaze presented here is certainly that of a woman for whom the migration of her family becomes heart-wrenching. Her family is of utmost importance to her. In this paper I have tried to show what differences does it make to the novelist to present the whole story from the perspective of a woman. This paper further tries to find out the parallels that the novelist has very cleverly woven between the backdrops of both the partitions. The more tragic fact is that the dark shadow of migration gradually encroaches within her family resulting in scattering her children along with her husband. She is hurt. One by one all her children go to East Pakistan in search of a better future from where they never return. And the final and the most painful/heartbreaking blow comes from her husband when he decides to sell all his belongings in India and settle in East Pakistan, to live the rest of his life surrounded by his offspring and their families. But here lies the turning point of the novel. The till now docile, soft-natured ordinary housewife of a village for the first time expresses her disagreement with her husband's decision. She won't leave until one could explain her why she should. This paper is a humble attempt to find out the source of such power that converts an otherwise illiterate, submissive, dutiful common rural woman into such an iron-willed lady

Keywords: Migration, feminism, identity crisis, patriarchy

THE UNDOCUMENTED MIGRANTS: CONTESTING CITIZENSHIP AS THE AGENTS OF POWER

Taniya Banerjee

Research Scholar, Jawaharlal Nehru University, New Delhi, India, 91-7678596099

ABSTRACT

The expansion of surveillance technology in the contemporary era has revealed the faultlines in the structures facilitating global migration. Most of the pieces of literature around migration have delved into the arena of economic models, the changing patterns, the structural inefficiencies, but with the rise of neoliberalism, the migrant as a subject has reconfigured itself. The (in)visibilisation of the migrants puts them outside the ambit of citizenship which forces them to undertake the everyday politics of negotiation and resistance. The space-making becomes contested as they are stuck between the blurred lines of legality and illegality. The states uses the technology of control in limiting the accessibility of the space and the mobility. Thus the belongingness is subjugated at different stratas of spatial, economic and political. The undocumented migrants across the globe are under the constant fear psychosis of their prevailing conditions and future. The bodies of such people are not just utilised for identification but also exclusion and sorting out on the basis of utility and legitimacy in the market economy. The realm of who constitutes and what defines the 'undocumented' needs to be catered to. The social capital and the space making across the borders moves beyond the trajectories of social cleavages but are reproduced at the site of destination.

This paper tries to argue that the citizenship of the undocumented migrants is contested in everyday lives through Foucauldian discourse. The question arises about how flexible is the 'flexible citizenship' which has internal contradictions within the concept itself today.

Keywords: undocumented migrants, citizenship, exclusion, everyday politics, Foucauldian discourse.

A SUSTAINABLE APPROACH TOWARDS GLOBAL MIGRATION

Yoshita Misra

Banasthali Vidyapith, Education, Tonk, India

ABSTRACT

Migration is a true fact of today's globalized world. Various socio-economic factors are the main reason, why people migrate. Not only this, socio-political instability causes people to migrate. Current statistical data shows that, there were 281 million international migrants in the year 2020, which is equal to 3.6% of world population. The COVID-19 pandemic was the supreme reason for what we say forced internal and external migration. Perhaps, the most common reason for migration is political instability. For instance, 79% of most asylum and refuge seekers are from countries like Syria, Afghanistan, South Sudan, Somalia, Sudan, the Democratic Republic of the Congo, Central African Republic, Myanmar, Eritrea and Burundi. Other distinguished reasons for migration are lack of educational and employment opportunities, environmental factors and family reunification. Migration have distinguished consequences, it eventually causes problems like increase in population, excess demands of goods and services, problem of refugees, pressure on government, etc. The 2030 agenda of sustainable development recognize that "migration is a powerful driver for sustainable development" it focuses on strengthening the labour force, investing in cultural diversity and improving the living standard of people in their own motherland, primarily focusing on economically and socially backward countries. Besides migration should be driven by choice and not by force. Eradicating the reasons which causes both internal and external migration from the place of origin and finally, involvement of global organization to facilitate migration under the domain of sustainable development. Strengthening global policies to prevent illegal migration is equally important. Moreover, providing permanent livelihood to refugees and improving their lifestyle should also be included in global policies for migration.

Keywords: Socio-economic, sustainable, reunification, globalized.

INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY OF LABOR MIGRATION

Anton S. Filipenko

Dr. of Economics, Professor,

Taras Shevchenko national University of Kyiv

ABSTRACT

The thesis is devoted to the analysis of political and economic problems of international labor migration according to three concepts: liberalism, realism and Marxism.

The liberal concept is based on the globalisation thesis. The globalisation view (globalisation thesis) emphasises the inevitability of migration in the global economic space and is sceptical about the strength of institutions to regulate it. The relationship between globalisation, marginalisation and the national and regional basis of mass migration from less developed countries is discussed. Liberal-institutionalists focus the role of the state but favor international organisations and regimes which override state capacity on migration issues.

Realism is that the states in this field of policy are able to ensure a positive outcome when both the immigrants and the host countries win in the integration process.

Critical political economy (Marxism) states that the market, including the labor market, is socially deterministic. Its regulation cannot be limited to the well-known dichotomy of state and market. A tripartite model is proposed: state-market-employees-migrants. An important role should be played by the trade unions. On the other hand, the format of the offer and demand for labor in the global market, in the global migrant network, depends on the current reform of the industry, in particular the MNE, the migrants themselves and the states (Pellerin, 2015).

Immigrant transnationalism as an interdisciplinary methodology of migration research emerged in the 1990s as a reaction to processes through which immigrants create and maintain network of social relations. Increased immigration to developed countries in response to global economic development has led to multicultural societies where immigrants are more likely to maintain contact with their culture of origin and are less likely to assimilate.

Political and economic factors which include both economic and non-economic aspects are key to understanding the consequences of migration policy. Public opinion remains one of the main political and economic forces influencing the volume of migratory flows into the country.

Key words: labor, migration, liberalism, realism, Marxism

MODERN MIGRATION CRISIS AND RISE OF ISLAMOPHOBIA IN EUROPE

Emilia Alaverdov

Professor, Georgian Technical University

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3282-172X

ABSTRACT

Migration is one of the main challenges for the European Union. Currently, EU residents are more concerned not with economic problems, but with the situation of migrants, whom they often associate with terrorism. An increase in the flow of migrants and refugees mainly from Muslim countries raises concerns among the population and the political establishment. The fact that asylum seekers are followers of Islam made the situation even more acute. In this case, we have to refer to the numbers and percentage given by the European research center, which states that since 2015, that only in 2015 about 1.321 million asylum seekers crossed the borders of the European Union (Pew Research Center, 2016). Here we have to point out that about 25% of new arrivals are Syrians and 16 % Afghans. The fact that the major part of asylum seekers and refugees are Muslims, the concern of European citizens grows since in their minds Islam is associated with terrorism and extremism. Due to this reason, Muslims in the EU suffer from racism, xenophobia, and other forms of intolerance just because of misinterpretation of their religion (European Commission, 2021). The way out of this crisis is to remember that terrorism has nothing with religion and that all religions ask for tolerance and patience and Islam is not an exception and does not cause any threats to the EU society (Alaverdov, 2021). European society should have a specific attitude and see the situation not only from the side of Islamophobia but from the point of the refugees and asylum seekers view; they have to understand that the newcomers do not come to hart the Europeans, they just became a tool in the global political games.

The paper aims to show that due to religious beliefs people are still suffering from discrimination in the 21st century. The paper is based on the descriptive, statistics, and methods of analysis.

Key words: Muslims, Europe, Discrimination, Asylum Seekers, Refugees.

IMPACT OF COVID-19 LOCKDOWN AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL EFFECT OF CIRCULAR MIGRANTS IN INDIA

K.R.Padma

Assistant Professor, Department of Biotechnology, Sri Padmavati Mahila Visva Vidyalayam (Women's) University, Tirupati,AP.

ORCID ID: 0000-0002-6783-3248

K.R.Don

Reader, Department of Oral Pathology and Microbiology, Sree Balaji Dental College and Hospital, Bharath Institute of Higher Education and Research (BIHER) Bharath University, Chennai, Tamil Nadu, India

P.Josthna

Associate Professor, Department of Biotechnology, SriPadmavatiMahilaVisvaVidyalayam (Women's) University, Tirupati,AP.

ABSTRACT

Sudden outbreak of coronavirus started from Wuhan city of China on December 2019 and from their massively spread to entire globe. In India strict lockdown measures was implemented from March 20, 2020. All essential supplies of goods and services were halted partially first and then completely to curb the spread of virus. Flights, trains, Roadways were suspended which severely displayed its impact on circular migrants. Migrants, lost their jobs and wanted to return to their own hometown but due to strict restrictions unable to cross the border. Later, recognizing the sufferings of the migrants from diverse parts of the country the Supreme court of India on 9th June 2020 directed both state and central government to take required measures and specifically focus on relief measures of suffered migrants and further facilitate employment of returning migrants. In our, article we have primarily focussed on migrants' mental health and addressing the public policies to be initiated and suggesting recommendations for relief measures for their future safety and security.

Key words: COVID-19, Migrants, Public policies, Lockdown measures, Mental health

SIGNIFICANCE OF NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGISLATIONS: "RIGHT TO LIVELIHOOD OF ILLEGAL MIGRANTS"

Assoc. Prof. Dr. Neelam Seam

IPEM Law Academy, Ghaziabad, Uttar Pradesh, India

ABSTRACT

To live and dignified living is the fundamental right of any individual. Each person is suppose to search an opportunities for their livelihood. People migrate from one place to another to avail the better opportunities. Today the better facilities of developed countries fascinate the people of developing countries to migrate and work the cross borders. In the lure of best livelihood, better packages, people also use illegal means to migrate and due to this they faced many troublesome even they reach to behind the bars or sometime loss their life.

Migrants especially illegal migrants are vulnerable to human rights violations because they are not citizens of receiving states and, due to their status, often live in unstable situations. Whether migrants enter states "with authorization or they are undocumented, migrants will generally find their rights diminished in comparison with the citizens of their country of residence. Despite of All national and International legislations, the migrants are facing the hardship in getting their Human Rights than just think about those who are not legally authorize to stay within the country.

The exploitation of illegal migrants are rampant and repressive policies of detention and expulsions dor them seriously affect the protection of the basic social rights of them. They are too often seen as cheater, liars, criminals, social benefits abusers or persons stealing the jobs of nationals. In such a context, law enforcement officials in charge of countering "illegal immigration" often have difficulties in recognising an illegal migrant as a victim of human rights violations and in need of protection. In some instances, the police are placed under official pressure to attain quantified targets of "repatriations"

They are also the member of Human society, and due to their one illegal act they are deprived from all kind of rights. No other law is above the law of humanitarian law. Why don't we provide the basic rights to them. In this paper, I will try to analyse the national and international legislation for the protection of Human rights of illegal migrants. Also, would try to propose some solutions to resolve the issues so that we could continue the human existence.

INTERNATIONAL MIGRATION AND DEVELOPMENT

Charlotte Golden

Shelly Dailey

Macquarie University

ABSTRACT

Today, 26 years after international migration became a UN issue, international migration continues to be a growing phenomenon. Each of the UN member countries recognizes the importance of international migration in the development of goals and targets for sustainable development for the period after 2015. Discussion and cooperation to solve the problem is carried out within the framework of the General Assembly, the Economic and Social Council, which considers international migration as a strategically important component of the socio-economic development of countries, and the Human Rights Council, which deals with the protection of human rights and freedoms of migrants. The UN is trying to involve in discussions representatives not only of countries, but also of non-governmental organizations, civil society and the private sector, which once again underlines the need for comprehensive cooperation on the issue of international migration and development in order to maximize the positive effects of this phenomenon and minimize its negative consequences.

CLIMATE CHANGE, MIGRATION, AND SOCIAL INSTABILITY IN THE AFRICAN COUNTRIES

Pr. Hassan AYOUB

Faculty of Economics and Business Administration - Lebanese University - Lebanon

Pr. Wadad SAAD

Faculty of Economics and Business Administration - Lebanese University

Dr. Soukaina KHADRAOUI

Faculty of Management and Economics of Sfax - Tunisia

ABSTRACT

The African migration report (2020) highlighted a call for a new narrative on contemporary African migration that focuses largely on intra-African migration. However, over the past decades, North Africa has faced repetitive climate extremes and changes in precipitation trends driving modification of demographic patterns. Climate change scenarios predict that the increase in temperatures will strongly lead to increased migration flows within and outside the high risk countries. The aim of this study is to build a theoretical framework and to use an empirical test to outline between climate change, migrations, and social instability. It analyzes the effects of the interaction of the past climate variability and migration (inter-district, intra-district) on the social instability. More precisely, we contribute to the literature on climate-induced migration and instability by analyzing historical long term local and precise representative data. The theoretical hypotheses are in line with the literature about climatic migrations. It is also a methodological contribution advocating for the use of relevant climatic indicators (and data) and local demographic effects. This aims to understand the impacts of the interaction between climate variability and internal migration on the social instability. A particular attention is devoted to the definition and analysis of climate variability and changes in precipitation trends over the region. In our study, permanent migrations are distinguished from return/seasonal movements. The literature points to different magnitudes of effects between temporary and permanent movements. A panel model is used in order to understand the incidence of the interaction between climate variability, migration behaviors, and population changes on the social instability and to tackle endogeneity issues. In order to estimate the magnitudes and demographic decomposition of the induced migration, a demographic record of migration according to gender, economic activity, and age brackets is built. The expected results suggest: (1) that climatic events act as push factors for internal migration rather than pull factors; (2) The interaction between climate change and migration can affect the social stability.

REFERENCES

Aderanti Adepoju Corrado Fumagalli, and Nanjala Nyabola (2020), The Africa Migration Report Challenging the narrative, International for Migration.

Marchiori L, Maystadt J.F, Schumacher I (2012), The Impact of weather anomalies on migration in sub-saharan Africa, Jounral of Environmental Economics, 63 (3)-355-374.

Michel Beine and Christopher Parsons. Climatic factors as determinants of international migration. The Scandinavian Journal of Economics, 117(2):723-767, 2015.

Cristina Cattaneo and Giovanni Peri. The migration response to increasing temperatures. Journal

of Development Economics, 122:127 - 146, 2016.

Ingrid Dallmann and Katrin Millock. Climate Variability and Inter-State Migration in India. CESifo Economic Studies, 63(4):560-594, 09 2017.

IPCC, Fifth assessment report: Impacts, adaptations, and vulnerabillity. Washington DC, 2014

Barbora Sedova and Matthias Kalkuhl. Who are the climate migrants and where do they go? Evidence from rural India. World Development, 129(C), 2020.

N H Stern. The Economics of Climate Change: The Stern Review. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2007.

PREVENTING VIOLENCE AS A CORRELATE OF CRISIS-BASED MIGRATION: IMPLICATIONS ON INTERNATIONAL POLICIES

Kingsley Chigbu, Ph.D.

Assistant Professor, School of Social Work

Morrison Family College of Health

University of St Thomas, Minnesota, USA.

ABSTRACT

Global migration is often prompted by series of violent events that have precursors or notable indicators. Often, when the threat of violence is looming, different actors in the global stage resort to traditional means of identifying and mitigating such events. The failure of these traditional approaches and systems has constantly subjected individuals to the consequences of higher-level decisions and systems. Currently, global migration has resulted due to the war in Ukraine. In this presentation, I will review the traditional systems of prevention within the international system, as well as ways to protect migrants from abuse and the consequences of protracted violence. Implications on international violence prevention mechanisms and policy changes will be addressed.

PROFILE COMPARISON OF BRAZILIAN AND HAITIAN PREGNANT WOMEN AND THEIR NEWBORN BABIES IN PATO BRANCO, BRAZIL, FROM 2015 TO 2019

***Debora Vitoria Galvan*[1]**

[1]Centro Universitário de Pato Branco, UNIDEP, Pato Branco, Brazil

[1]ORCID ID: 0000-0003-0578-827

***Raphaela Rezende Nogueira Rodrigues*[2]**

[2]Centro Universitário de Pato Branco, UNIDEP, Pato Branco, Brazil

[2]ORCID ID: 0000-0002-7685-41552

ABSTRACT

Due to economic, social and natural reasons, an intense migratory flow of Haitians to Brazil occured in the last decade. Notwithstanding this situation, Brazil ensures the access to public health universally for everyone in its territory. Considering that the Unified Health System offers prenatal care, pregnant Haitians women can use this service as well as Brazilian pregnant women. Despite that, Haitians women begin prenatal care when the pregnancy is advanced and tend to get fewer appointments at the doctor than the guidelines from the Ministry of Health recommends.

The main objective of this research is to compare data about the pregnant women (Brazilians and Haitians) who live in Pato Branco, state of Paraná; the pregnancy itself; birth information and also newborn information (Brazilian and Haitian's babies), since 2015 to 2019.

About methodology, we conducted a cross-sectional study using data provided by the Paraná Secretary of Health. Concerning mother's information, this research reached color, race and marital status. Data about pregnancy itself were the average length of pregnancy and number of prenatal appointments. Birth's information was delivery method and year. Regarding the newborn, we were interested in color and race.

The results showed 6443 live birth babies between 2015 and 2019. Those births, 129 were immigrant children, and 88 were Haitian children (68.22% of all the immigrant's babies).

Of 88 pregnant Haitian women, 77 attended seven or more appointments at the doctor, which corresponds to 87.5% of the total number of pregnancies. Ten women attended four to six appointments at the doctor. Meanwhile, only one woman did not attend to any prenatal care. When we consider all the pregnant women, including non-immigrants, data showed that 91.49% of pregnant women attended seven or more prenatal visits, while only 0.74% of the women did not attend any prenatal visit.

In addition, women in common-law marriage and married women had the most children, being 2501 (which is 38.82%) and 2208 (which is 34.27%), respectively. Similarly, to pregnant Haitians, data show that women in common-law marriage and married women had most children either, and single women had less children (18 children, which means 20.45%).

88.51% of all childbirths (including all nationalities) occurred between 37 and 41 weeks, while 8.35% occurred between 32 to 36 weeks. On the other hand, 79 Haitian's babies were born within 39 to 41 weeks.

Finally, 59.26% of the babies from Brazilian mothers were delivered by C-section, meanwhile 40.70% were delivered by vaginal birth. In contrast, 54.54% Haitian's babies were delivered by vaginal birth and 45,45% Haitian's babies were delivered by C-section.

In conclusion, despite the good numbers and results within what the Ministry of Health recommends for a good prenatal care, the indexes are lower for Haitian women than for Brazilian women. That said, it is necessary to increase investments in public health in order to improve equity to immigrants, especially those pregnant Haitian women who are more vulnerable compared to Brazilian women.

Keywords: Pre-natal. Immigrants. Pregnant women. Unified Health System.

POLITICAL SIGNIFICANCES OF GLOBAL MIGRATION AND DIASPORA

Ananda Majumdar

The University of Alberta (Bachelor of Education after Degree Elementary, Faculty of Education,

Community Service-Learning Certificate and Certificate in International Learning, CIL) *

Harvard Graduate School of Education (Professional Education as a Child Development

Educator, Certificate in Early Education Leadership (CEEL-Series 2), online) *

Workshop in Babeș-Bolyai University (UBB), Faculty of Letters, Romania, Early Crisis of Christianity, 2022*

Model United Nations, Intern, 2022 (March 18 – Present) *

Intern, Digital Museum and Diaspora, Migration, GRFDT, New Delhi, India (April 2021- January 2022)

Book Pecker Fellow, Peace X, India (April 1, 2021- September 1, 2021, Online) best fellow in the social science department and computer literacy

Certificate in Migration Studies, GRFDT, New Delhi, India (September 2020-March 2021, Online)

Grant MacEwan University (Diploma in HR Management)

Jadavpur University (Master of Arts in International Relations)

Sikkim Manipal University (Master of Business Administration in HR and Marketing Management)

MBB College, Tripura University (Bachelor of Arts in Political Science)

Antarctic Institute of Canada (Researcher and Writer), Servicing Community Internship Program (SCIP) Funded by the Government of Alberta

Member of Student Panel, Cambridge University Press,

Member of the Association of Political Theory (ATP) University of Massachusetts

Student Member of ESA (European Studies Association), Columbia University, U.S.

General Coordinator, Let's Talk Science, University of Alberta

Early Childhood Educator, Brander Garden After School Parents Association

People & Cultural Analyst, Riipen Internship

ORCID ID: 0000-0003-3045-0056

ABSTRACT

Literature of the drivers of globalization mainly focused on trade and financial flows. International migration as a third driver received relatively little notice, and much of its attention has absorbed immigration. Research on migration areas has been pointed out three core areas: social, economic, and political consequences of migration; multi-coloured and complicated effects on migrants and their families; and social and cultural effects on sending migrants. Attention has not been given to the political impacts on migration, migrants places of source like village, town, country etc. The article has discussed those gaps. International migration data are comparatively limited, resulting in difficulties in providing accurate quantifies of migrant's community globally. The OECD is the first organization that tried to discover valid global movement data. World Bank and the United Nations are other international organizations that took initiatives to explore global migration data for continuous research and

development for the smooth continuation of faculties of migration through data. Bilateral migration and remittances database created global matrices of bilateral migrants' stocks that foreign-born record clarity of migrants from decade ends census and population register evidence. The United Nations international migration database provides information on the stores of global migrants by country of birth, citizenship, sex, and age. Databases have been made on population registers, surveys, statistical sources from more than 200 countries and territories. Because of database priority, global migrants' stock increased from 92 million in 1960 to 215 million in 2010. An estimated 34 percent of migrants are from the south, while an estimated 35 percent have been born in the south, but they resided in the north. The paper aims to discuss various demographics of global migration and political consequences through documentary analysis of its methodological process for the application. The feature question is how does democratic structure shape by the return emigrant communities?

Keywords: Data, Global Migration, Global Organizations, Political Red tape, Policy Maker Issues, Identity, Naked Official, Political Relief, Emigration, Immigration, Diaspora Channel, Return Channel, Absence Channel, Prospective Channel, Civic Nationalism, Long-Distance Nationalism, Criminal Network, Flows of Idea, Flows of Remittance, Migration & Structural Reformation, Immigrants Voting Rights, Positive and Negative Influences, Political Influences, Diaspora, Diaspora Politics, Western Education and Democracy, Homeland Contribution.

INTRODUCTION

Research says estimated [1]Two hundred fifteen million people (3%) of the world population reside in different countries from their original countries (Meseguer & Burgess, 2014). They have been placed from the southern developing countries to the northern developed countries. Original countries are growing through the remittance of their emigrant communities. Therefore, remittance has been crucial for social, economic, and political influences. Remittances flow estimated [2]Three hundred twenty-five billion in 2010 in developing countries sent by their overseas citizens, emigrant communities, which exceeded the inflows of foreign aid and foreign direct investment (World Bank, 2006, 2011). Migrants such as students, intellectuals, professionals transfer knowledge, ideas, values to their original countries to reshape the social, economic, and political structure. Sending beliefs, values, education, and finances are called. [3]'social and political remittance' (Levitt 2001; Piper 2009). It is, therefore, an image of globalization. Political consequences of emigration are a new research chapter through which it can be measured how do migrant communities influence politically in their original countries through their social-economical remittance from their country of destination? It has been observed that migrant communities affect politics in their original countries. They are in developed countries where democracy is the primary option for running the country and mainstreaming the social, political, cultural, and economic narration. They learn everything within a new glimpse and reshape their original countries' socio-political and economic structures by their contribution. They shape their home countries' political behaviour and attitudes through their everyday democracy practices in their country of destination. [4]They discharge individuals by making them more self-reliant than state-dependent. Indirect political influences come through remittances and direct communication with the non-migrant diaspora. On the other side, direct political influence such as voting, supporting candidates, making monetary contributions, political campaigns, and financial contributions to the political parties are a few examples. Various channels work for the reshaping of politics in those developing countries. [5]According to Daves Kapur, the 'absence channel' is a diasporic narrative of migration through which a political vacuum creates due to the intellectual students' brain drains. It is also an opportunity to create a new political group to fulfill this gap. India's democracy to adapt a profound social change as an example of political,

1 International Migration and Home Country Politics. Paragraph 1st.

2 International Migration and Home Country Politics. Paragraph 1st.

3 International Migration and Home Country Politics. Paragraph 1st.

4 International Migration and Home Country Politics. Channels of Migrant Influences on Home Country Politics. Paragraph 1st.

5 International Migration and Home Country Politics. Channels of Migrant Influences on Home Country Politics. Paragraph 5th.

educational, and social brain drains [6]according to scholar Kapur (Meseguer & Burgess, 2014). Indirect influence (Meseguer & Burgess, 2014) for political engagement has been seen through various characteristics such as political membership, partnership, attitude towards democracy etc. According to [7]Chauvet and Mercier many immigrants returned to their home countries and participated in voting (return channels). In Mali, return migrants participated in the election of 1992, 2002, 2004 national and local elections. This is how it has been observed that direct and indirect political influences through migrant diaspora have been an important theme during the discussion of migration issues. In this context [8]'diaspora' has been a significant player in the international political ground. Politically active diasporas are lobbies through which they influence to better their own countries' communities and support their lands from their country of destination (Vertovec, 2017). [9]Israel, Armenia recognizes their migrant diaspora as a political asset, while India and the Philippines recognize their migrant diaspora as contributing through social and economic remittance. Diaspora as a Greek Word [10]"to sow over or scatter" has shown its importance in global scenarios due to many changes through multiculturalism and globalization. Today's world is fast due to fast movement from one place to another. Therefore, diaspora at present is essential even in the context of making foreign policies, economic development, and international migration. [11]Diaspora has been used to identify groups who have been migrated or whose forefathers have been migrated to other countries from their original countries. Diaspora has been the centre of political interest for a long time. [12]The different diaspora-based association makes lobby for the support of their countries globally. Those lobbies also challenge their home government to influence their homeland through social and economic support. [13]A global network of diaspora sometimes engages with a mass movement, protection, etc., to support the country's ordinary people. They also launch social activities against a corrupt government, influence civil society organizations, sponsor terrorism. Diaspora, therefore, influences their homeland government.

LITERATURE REVIEW

Diaspora, emigrant communities influence over political structure of their original countries through distribution of economic and social remittances such as sending money to the poor communities, friend circle, financing for the political campaigns, right to vote for the changing of the government, sharing ideas after being a highly educated within a free and open society where democracy is the main principle of the societal structure. The influences have been negatively as well through criminalization, such as financing terrorist groups to support insurgence, for underground activities etc. Scholars through western education learn the motto of democracy, but they always did not use it in their own countries. Political leaders such as Kim Jun of North Korea studied in Switzerland, but he became dictator. Therefore, democracy still has not been a regular practice by every one; even they were educated from western academic institutes. International migrants provoke adverse effects if they emigrate to less industrialized and less democratic countries. It is not possible for everyone to migrate to the West countries. People are also relocating to Africa and other parts of the world, where war is a common term and democracy is neglected. Those migrant communities can suggest adverse effects on institutions and intend to be more engaged in politics in their home country. Migration reduces workforce labour and intellectuals, creating a vacuum in the political and working fields. It is a loss of human capital as well as resources.

---

[6] International Migration and Home Country Politics. Channels of Migrant Influences on Home Country Politics. Paragraph 5th

[7] International Migration and Home Country Politics. Indirect Migrant Influence on Political Engagement Back Home. Paragraph 2nd.

[8] The Political Importance of Diasporas. Paragraph 1st.

[9] The Political Importance of Diasporas. Paragraph 2nd.

[10] Paragraph 1st. The Political Importance of Diasporas. Contested Definition.

[11] The Political Importance of Diasporas. Contested Definition. Paragraph 2nd.

[12] The Political Importance of Diasporas. Diaspora Politics. Paragraph 1st.

[13] The Political Importance of Diasporas. Diaspora Politics. Paragraph 3rd.

METHODOLOGY

The paper has been assumed through subordinate sources of data. Subordinate sources of data include academic articles, websites etc. The method to writing the essay has been taken by the description of sources, by reading, gathering in-depth insights on topics, focusing on exploring ideas, summarising, and interpreting and mainly expressed in words (documentary analysis through qualitative approach). The paper has focused on emigrant communities and their influence on the political structure of their original countries. It has been discussed through many channels how does political influence work. The paper has defined diaspora and how it influences by lobbying in destination countries to support the country of origin. The discussion of political influence has been divided into two categories, direct and indirect political power. Economic and social remittance have been analyzed as characteristics of political forces through which direct influences and indirect influences have been established. The paper also discussed nationalism like long-distance nationalism and civic nationalism etc. This is how this article has been shaped to understand migration and its political consequences.

RESULT AND DISCUSSION

[14]Between 1960 and 1990, migration among developing was ultimately stable; through the partition of India and the collapse of the Soviet Union, the migration situation among developing countries was influenced by social, political, and economic changes due to those political crises in South Asia and Eastern Europe. Political changes of the 90's decades brought several changes in migration globally. [15]Migration has been increased estimated 85% from south to north. [16]South-south migration has increased estimated 26%, while north-north migration has been increased estimated 22% (Kapur, 2014). In 1990 global migration was outstripped in south-south who were born and live among south countries. [17]It was estimated 60 million international migrations in the south-south, while south-to-north international migration, born in the south and residing in the north, was estimated at 40 million. Therefore in 1990, the picture focused on south countries where the wave of immigration was higher than the northern countries. But in [18]2010 it had been reversed. The total amount of migration from south to north was estimated at 74 million, while between south-to-south countries, it was estimated at 73 million (United Nations 2012). Those data are not perfectly accurate because of many variables. [19]The data has been counted from destination countries, which exclude actual detonation to the destination countries. Data are not an accurate record of everything. It has not been discussed political effects on sending countries, nor has it discussed all types of migrant communities. Datasets have recorded specific classes of migrant caninity such as [20]Refugee. The discussion of the status of refugees as international migrants has been focused on due to the prioritizing of many global organizations such as the activities of UNCHR (Kapur, 2014). [21]The diaspora of global migration has been analyzed through four channels. According to [22]'prospective channel'; the expectation is one of the narrations on global migration. It has been focused on the outcome of the migrant people through their movement to other countries, particularly their emigration to developed countries. Individual migration through emigration and immigration set up few products, such as learning technical or soft service skills by migrant folks. Their skills could be led to a greater. [23]Human capital investment in many specific areas such as the garments industry in Bangladesh, India's information technology, nursing profession in the Philippines, or sports games from the Dominican Republic. Political inferences affected global migration. Emigrant communities did not participate politically nor talk about any political campaign. During the rise of

[14] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[15] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[16] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[17] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[18] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[19] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[20] Political Effects on International Migration. Data and Measurement Issues. Paragraph 3rd.
[21] Political Effects on International Migration. Framework. Prospective Channel. Paragraph 1st.
[22] Political Effects on International Migration. Framework. Prospective Channel. Paragraph 1st.
[23] Political Effects on International Migration. Framework. Prospective Channel. Paragraph 2nd.

Mexican migration, the migrant community did not appear politically; they had a lower voting tendency as well (Godman&Hiskey, 2008). Identity has been another narrative of the migration issue. Recently communities of India's northeast states Manipur and Mizoram.[24] claimed that they are one of the tenth lost tribal of Israel under the tribe of [25]Menasseh (Kapur, 2014) has converted their religion from Christianity to Judaism, and many of them from their community emigrated to Israel. Hence, people have also migrated to other countries due to their identical relations with their ancestors of the original destination. Politically affected migration also helps to emigrate. Identity is one of the essential characteristics of politically enforced migration. [26]'naked officials' (Kapur, 2014) are corrupt in their original countries. China does not have an extradition treaty with many countries. It is, therefore, an attractive opportunity to emigrate to those countries for corrupted Chinese officials from China for safety and their children's future. Therefore, migration through the theme of prospective channels is these examples. Another politically affected migration theme is the 'absence channel.'[27] Through which people can be emigrated and immigrated for a better lifestyle. Since ancient times, the economy was always an essential narrative for moving to other countries. Emigration to the [28]The transatlantic region from Europe in the 19th century was because of [29]'wage increase' (O'Rourke &Williamson, 1999) for a better lifestyle in the United States and Canada. However, it is then called the absence channel because of decreasing labour force and skilled labour from the sending countries. They lost their working pressure due to [30]They were Earning inequalities (Kapur &McHale, 2009). The effect of the absence channel is mediated not only by the individuals who migrated but also depended on which destination they go to. In the late nineteenth century, migration was seen from Europe to America on a large scale from one to another moderate country, while emigration from India and China were to other tropical countries. As a result, there were many consequences, according to [31]Scholar Lewis (1984); according to him, consequences were different in the context of sending countries and setting up an international economic order in the 20th century through this economic migration globally. Another influence of this absence is 'lack of intellectuality' in sending countries. Because of skilled and intellectual brain drain to another part of the world, and other countries, a gap creates on intellectuality through which a better democratic, educational image could be made. This absence can not be fulfilled by ordinary people who have less education or no education, skills, and surrounding experience to construct a democratic structure of the country and for the nation. Emigration had been a '[32]Political relief' sometimes. During [33]Interwar in Japan, the government, encouraged for emigration program from Japan to the rest of the world. [34]Political exile is another political effect of migration, such as the Soviet Union's exile of Alexandr Solzhenitsyn and China's exile of Chen Guangcheng. Mass exit, therefore a political pressure due to political turmoil in those countries. [35]The pressure of exit from the country was one of the results of the collapse of Democratic Germany (Grix, 2000). In East Germany, mass exit caused the demise of the political regime. [36]An estimated 1.1 million left Russia during the 90's decades due to political instability. Another mass exit happed during Vladimir Putin's regime in Russia in 2000. [37]Another politically affected migration theme is 'diaspora channel.' an estimated 1.25 million Russians left their country to the West. Those masses were skilled professionals, most talented, intellectual, entrepreneurs and middle-class families. It was a vacuum for Russia by losing a vast percentage of the gifted population. However, it was not a headache for the Russian policymakers (Kremlin) due to social and

[24] Political Effects on International Migration. Framework. Prospective Channel. Paragraph 3rd.
[25] Political Effects on International Migration. Framework. Prospective Channel. Paragraph 3rd.
[26] Political Effects on International Migration. Framework. Prospective Channel. Paragraph 4th.
[27] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 1st.
[28] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 1st.
[29] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 1st.
[30] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 1st.
[31] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 2nd.
[32] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 5th.
[33] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 5th.
[34] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 5th.
[35] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 6th
[36] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 6th
[37] Political Effects on International Migration. Framework. Absence Channel. Paragraph 6th

political tension, and thus they made their opposition weak. [38]. It has various sides for discussion. One of the sides is 'economic diaspora.'[39]. The economic effect of diaspora has an impact through [40]Remittance through the migrant communities from destination countries. These economically profitable sources, such as [41]Dual citizens can influence their country's political leadership through their vote, which always shows their change of mind due to various oversees impacts, such as international students, who have been changed their minds due to foreign widely spread education and through their intellectuality and thinking they voted in their original country for structural changes. This is how political impacts happen through migrant communities. Diaspora may influence countries' politics through the [42]Financing to political parties or any overseas migrants can come back with substantial economic, academic potential and run themselves as a political candidate for a change. [43]The flow of ideas, which is intellectuality, can be a factor in diasporic influence over countries political image. The flow of advice ideas due to western education and open enlightenment can be more influential and active than the flow of financial contribution to the original countries by the oversees citizens of actual countries. These ideas can help to change the policies of political parties. Dr. Amartya Sen as a philanthropist and a Nobel prize winner frequently suggested many things for changes in Indian and politically, his messages influenced. It is an example of the flow of ideas by their intellectuals who helped and influenced their country's political policies over their policymakers. Diaspora based on ‘criminal network is another influencer on political images of both original and destination countries. The criminal network always finds weaknesses of immigrants overseas, such as political turmoil, social isolation, economic hardship etc., those networks then help those poor immigrants and thus improve their network globally. Countries' political instability and poverty are those factors for the creation of criminal networks as well as underground activities. Diaspora involves in [44]‘long distance nationalism through identity’ and [45]‘civic nationalism’ though lobbying for original countries. It has enormous consequences due to the failure of settlement (lack of social assimilation) in host countries. Therefore, the long-distance nationalism of their original nations is their identity. Lost identities of communities of host countries then find peace and recognition through the uniqueness of their original countries. On the other side, emigrant communities always try to intact with their original countries through making a political lobby in their destination countries. Indian lobby in U.S. Congress Israeli lobby in U.S. Congress are examples of civic nationalism through which Indian and Israeli communities amalgamate both their country of destination and original politically. It is for better cooperation, global support, and friendly relations between communities' original and destination countries. Another politically affected migration theme is 'return channel .'It is also a factor when migrant communities return to their original countries with huge potentials, such as substantial money savings, foreign connections etc. Going to western countries reshapes attitudes, choices etc. when they come back, they play an essential role in developing their own country. [46] "The idea of Africa as a single place and of the African—the person of colour, the Negro—as a single kind of person was conceived in the diaspora…. These conceptions, which were to become the Pan-Africanism of Nkrumah and his generation of African leaders, returned to Africa with the returnees" (Appiah 2007). It has been said that western university-educated folks are democratic-minded. It is not sometimes true. When they return to their countries, they help for the reconstruction of their countries through open and liberal democracy. [47]Pol pot studies in Paris, France, and Sayyid Qutab studied in Colorado. Kim Jung of North Korea studied in Switzerland. They were all young western-educated, but after their returning countries, they became political dictators. Therefore, it is not necessary to think that returning folks from western countries through their innovative western education will always be positive for reconstructing their country's social, political, and economic

[38] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 1st.
[39] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 1st.
[40] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 2nd.
[41] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 3rd.
[42] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 3rd.
[43] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 5th.
[44] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 6th.
[45] Political Effects on International Migration. Framework. Diaspora Channel. Paragraph 7th.
[46] Political Effects on International Migration. Framework. Return Channel. Paragraph 3rd.
[47] Political Effects on International Migration. Framework. Return Channel. Paragraph 4th.

model. [48]Does international migration depend on many variables, such as who leaves? Where do they live? When do they go? How do they go, and why do they go? The characteristics of migrants depend on their age, gender, education, income, religion, and ethnicity ([49]Who leaves). Political effects are profound when mass exit happens; however, the image of political influences is different based on the period of migration. [50]People who left Cuba after their movement in the 1950s versus those who left Cuba a few decades later after the revolution will impact different influences over Cuba's political structure. [51]'Spiritual exit' is another area of migration that influences over political structure of the original countries. [52]Dalai Lama's exit to India from Tibet is an example of a spiritual leader's exit. [53]The characteristics of [54]'why do they leave' depends on countries of origin's economic and political reasons. It affects for a long time after the departure from the original countries. [55]Ethnicity can be another reason for the forced migration from the original countries, such as [56]Sri Lankan Tamil immigrants to Canada, East European immigrants to North America, Cubans in the United States are examples of ethnic forced migration from their original countries (Kapur, 2014). Destination countries are always crucial for successful settlement ([57]Where do they leave)? If migrants leave to countries whose political structure is a dictatorship, they can barely engage in social and political activities because of a closed political structure. Suppose they leave democratic countries, such as emigrating to the United States or Western countries. In that case, they can participate and engage socially and politically and thus achieve opportunities for settlement of those destination countries. Migration can be legal or illegal ([58]How do they leave)[59]There are different types of effects and outcomes due to this migration. Student migration has an opportunity for a better labour market than migration through family sponsorship or asylum. Therefore, migration characteristics (how do they leave, where do they go, when do they leave, who leave) are all important on diasporic narratives of migration because of its political influences over countries of origin and countries of destination. [60]Effects on political and economic areas are one of the significant areas due to migration. Migration effects on [61]'raising voice' due to the leaving of professionals intellectuals. It creates a vacuum in communities of original countries. As a result, a reforming political party can not be made due to the lack of open-minded intellectuals. However, economically they continue to keep relations with their original countries community they belonged to

---

[48] Political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? How much leave?
[49] political effects on international migration. Framework. Which selection features of international migration matter and why? Who leaves?
[50] Political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? Who leaves?
[51]Political effects on international migration. Framework. Which selection characteristics of international migration matter and why? Who leaves?
[52] Political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? Who leaves?
[53]Political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? Who leaves?
[54] political effects on international migration. Framework. Which selection features of international migration matter and why? John Paul's 2nd exit from Poland is another spiritual leadership exit, and it has a considerable influence over the political leadership of both China and Poland. Why do they leave?
[55] Political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? Why do they leave?
[56] political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? Why do they leave?
[57] political effects on international migration. Framework. Which selection characteristics of international migration matter and why? Where do they live?
[58] political effects on international migration. Framework. Which selection characteristics of international migration matter and why? How do they leave?
[59]?
Political effects on international migration. Framework. which selection characteristics of international migration matter and why? How do they leave?
[60] Consequences and Outcomes. Political, economic effects. Paragraph 1st.
[61] Consequences and Outcomes. Political, economic effects. Paragraph 1st.

previously. Remittance is an example of their connection with past communities. [62]In the year 2000, then Prime Minister of Cuba Fidel Castro and the President of Venezuela Hugo Chavez signed a pact for Cuba to send an estimated 20,000 medical associates to Venezuela and receive an estimated 53,000 barrels of oil from Venezuela. In 2004 the agreement increased these exchanges through an estimated 40,000 medical associates to Venezuela and, in return, 90,000 barrels of oil to Cuba. Therefore, it is an observation that migration and remittance can maintain the reformation of the countries, as well as can be able to maintain a status quo between governments. [63]Remittances directly influence political effects if they are used as a fund for political campaigns. The rise of voting rights creates another political station that makes political influences. [64]Estimated 200,000 Taiwanese Chinese from China went to Taiwan for their vote to win the incumbent President and defeat the opponent party, who advocated for formal independence (Jacobs, 2011). It is evident that personal and business interests influence political ideologies and make relations between China and Taiwan. Therefore, the effect of political economy is an essential emigrational diaspora. Another emigrational diaspora is [65]'international conflicts.' Conflicts such as civil wars ethnic violence have influenced the political structure of affected countries. Diaspora[66] Has a role in insurgencies and civil wars. After the cold war[67] There were at least 74 activities insurgencies found globally from 1991 to 2000, and had observed that the support of diaspora for insurgences was significant (Byman et al. 2001). It is a diasporic interest to continue violence because of interest, such as rebel group of Afghanistan, and other highly violated countries, are examples of continuing insurgencies through the influences of migrant's diasporic people and community. [68]'Jihad' has been another narration of international conflicts. [69]From Somalia, Yemen, Afghanistan, Syria, Bosnia, Yugoslavia and the former Soviet States, jihad has been created in a war surrounded environment. People have died, some emigrated as refugees, and some also returned after the war. Many of them participated in terrorist groups for further fighting to take revenge. In this situation, the role of migrant diaspora showed their role as a peacemaker to end conflicts. Historically it has been seen that. [70]The diasporas of Irish, Greek, Polish and Russians had shown their nationalism through freedom fighting from the 19th century to the end of the 20th century. [71]'Ideas and Institution' is another emigrational diaspora that influences the political structure. Emigrants such as students, professionals, intellectuals are reshaping their studies in western countries and changing their mindset for structural development. In developing countries, because of weak institutions through the poor economy, poor social structure, poor facilities of education, those migrants can change the political and social network through the reshaped education and professions they gained from their destination countries. Returning migrants with higher educational skills can be a better perspective for changing the systems of their countries. Evidence has suggested that [72]Returning intellectuals from western academic institutions promote democratic structures of their original countries, yet a small percentage of foreign return intellectuals among the entire society. [73]Migration to Western Europe had changed significantly in Polish society. A secular society had been built by reforming church-based religious society in Poland by western-educated Polish youth and intellectuals. Thousands of Poles work in the European Union and thousands of study in European universities. They have been shaped through the glimpses of western education and changed their mind setup to rebuild Poland (Kapur, 2014). The history of exchanging migration has been seen through many countries. [74]In the late 19th century, students from China and Japan immigrated to western countries for studies. When they return to their original homelands, they

[62] Consequences and Outcomes. Political, economic effects. Paragraph 5th.
[63]Consequences and Outcomes. Political, economic effects. Paragraph 8th.
[64] Consequences and Outcomes. Political, economic effects. Paragraph 9th.
[65] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Paragraph 1st.
[66] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Paragraph 2nd.
[67] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Paragraph 2nd.
[68] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Paragraph 4th.
[69] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Paragraph 3rd.
[70] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Paragraph 4th.
[71] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Ideas and Institutions. Paragraph 1st.
[72] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Ideas and Institutions. Paragraph 3rd.
[73] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Ideas and Institutions. Paragraph 6th.
[74] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Ideas and Institutions. Paragraph 5th.

reshape China's social and economic structure. [75]In 1872 the Qing Empire of China sent young men to the United States to learn about western culture and education. They played a pivotal role in reconstructing China's administration, government, economy, and society. [76]The re-emergence of China's science and technology has been contributed by 81 percent of overseas Chinese scholars who returned to China after their education from their destination western countries. International students as migrants from China and India are contributing their role to increase China and India's international role in the global scenario while constraining China's and India's growing nationalist sentiment.

CONCLUSION

The feature question is how does democratic structure shape by the return emigrant communities? It shapes through the glimpses of returning emigrant students who have been studied in western universities where they found the open and liberal environment and learn about the democratic structure of these countries. It has many examples, such as Chinese graduates bringing the science and engineering revolution in China through their learning study abroad. Returning graduates professionally entirely changed the demography of their original countries. [77]International migration is linked with globalization, which generates to process globalization, transfer of finances, goods. Emigrants' communities also help for global diversity. [78]However, the movement of international labour remains limited and restricted. [79]It will be expanding. According to UN data, an estimated 244 million people around the globe live outside of their original countries for many reasons such as for better lives, as a student, as a professional, as refugees, asylum seekers and unskilled labours etc. An estimated 2.8 percent of the entire global population was global migrants. The influences of migrant communities in their countries will be expanding by increasing their purchase power, status, and many other narratives, which will help emigrant communities engage in their homeland. [80]It has also been said that increasing migration worldwide does not mean the expansion of globalization, an essential term of migration studies. Emigration is not global from one continent to another. [81]From Europe, North America, and Oceania estimated 10 percent of people move to their region, while from Africa and Asia, it is estimated at 2 percent. Due to many rules and restrictions, they move their area instead of going to other continents. However, migrants' rights to vote through returning, reshaping countries structure through broad skills and education, direct and indirect social and political influences will be continuing from their regional countries and overseas. Therefore, political influence by the emigrant communities will be a significant area of migration studies day after day due to social, political, and economic interests. Self-interest is an essential term for improving migration studies over political influences.

---

[75] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Ideas and Institutions. Paragraph 5th.
[76] Consequences and Outcomes. International Conflicts. Ideas and Institutions. Paragraph 5th.

[77] International Migration: A Canary in the Coalmine of Globalisation. Paragraph 1st.
[78] International Migration: A Canary in the Coalmine of Globalisation. Paragraph 2nd.
[79] International Migration: A Canary in the Coalmine of Globalisation. Paragraph 4th.
[80] International Migration: A Canary in the Coalmine of Globalisation. Paragraph 6th.
[81] International Migration: A Canary in the Coalmine of Globalisation. Paragraph 6th.

International Migration and Globalisation | Global Challenges

REFERENCES

1) Kapur, D. (2014). Political Effects of International Migration. Annual Review of Political Science, 17(1), 479–502. https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-043010-095807

2) Vertovec, S. (2017, March 2). The Political Importance of Diasporas. Migrationpolicy.org. https://www.migrationpolicy.org/article/political-importance-diasporas/

3) Meseguer, C., & Burgess, K. (2014). International Migration and Home Country Politics. Studies in Comparative International Development, 49(1), 1–12. https://doi.org/10.1007/s12116-014-9149-z

4) How does migration affect the politics within both the sending and receiving countries? 2022 - Question & Answers. (2022, March 15). Hard Questions to Answer. https://www.hardquestionstoanswer.com/2022/03/15/how-does-migration-affect-the-political-within-both-the-sending-and-receiving-countries/

5) Global Challenges - Globalization 4.0: Evolution or Revolution? (n.d.). Global Challenges. https://globalchallenges.ch/issue/3/international-migration-a-canary-in-the-coalmine-of-globalisation/

FİLİSTİN GÖÇ EDEBİYATI (RADVÂ ʿÂŞÛR'UN ET-TANTÛRİYYE ADLI ROMANI)

PALESTINIAN MIGRATION LITERATURE (RADVÂ ʿÂŞÜR'S NOVEL ET-TANTÜRİYYE)

Dr. Ercan BARAN

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Dairesi Başkanlığı Ankara/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-9604-0300

ÖZET

Radvâ ʿÂşûr'un "et-Tantûriyye" adlı romanı Filistin göç temasını işleyen önemli anlatılardandır. Radvâ ʿÂşûr'un kendisi Mısır'lı edebiyatçıdır. Radvâ ʿÂşûr'un eşinin Filistinli ünlü bir şair Murîd el-Berğûsî olması da bu anlatıda önem arz etmektedir. Çünkü Filistin'de yaşanan acılar ve anıları Radvâ ʿÂşûr'un evinde kendisiyle beraber bizzat yaşamaktadır. Yazar anlatısında Filistin'deki gerçek yer isimlerine de değinir. Ayrıca Filistin'de yapılan katliamları kurgu karakterler üzerinden tasvir eder. Filistinlilerin 1948 yılından başlamak üzere farklı ülkelere dağıldıklarını acılarını ve sevinçlerini farklı karakterler üzerinden kurgular. Filistin'deki evlerini kaybeden annelerin bir gün olurda evlerimize döneriz diye iplere astıkları evlerinin anahtarlarını boyunlarında taşımaları ise manidardır. Ki bu evin anahtarları ölünceye kadar boyunlarında kalır ve geride kalan evlatlarından biri boyunlarında bu anahtarları taşımaya devam eder. Filistinlilerin farklı ülkelere dağılmalarından dolayı acılarını ve sevinçlerini de telefonla paylaşmaları da manidardır. Anlatıda Lübnan'daki Falanjistlerin Filistinlilerin kamplarına saldırmaları da bir o kadar önem arz etmektedir. Filistinlilerin yaşadığı acıların genelini bu romanda kurgular üzerinden okumak mümkündür. Hatta Beyrut kasabı olarak anılan Ariel Şaron'un suçlandığı 16 Eylül 1982 Sabra ve Şatilla katliamını da bu anlatıda görmek mümkündür. Yazar ayrıca Ebu Ammar yani Yaser Arafat'ın Filistin halkını Beyrut'ta kamplarda sahipsiz bırakıp gitmesine atıf yaparak kurgu karakterler üzerinden kızgınlığını ifade etmektedir. Ebu Ammar kod adlı Yaser Arafat'ında Oslo anlaşmasını Beyaz Sarayda İzak Rabinle 1993 yılında yapıp davaya ihanet etmesi de bir o kadar önemlidir. Anlatıda Yaser Arafat ve adamlarının Lübnan'dan çekip gitmeleri ve Filistinlileri İsraillilerin, Lübnan Falanjistlerinin zulmüne bırakmaları da ayrıca tasvir edilir. Romanda ayrıca siyasette kendine yoğun bir şekilde yer bulmuştur. Siyasi figür olarak Ebu Ammar kod adlı Yaser Arafat, Cemal Abdunnasır, Enver Sedat ve Ürdün kralı Abdullah gibi siyasi liderler uyguladıkları siyasalarıyla kurguda tasvir edilmiştir. Bu anlamda bu anlatıyı siyasi roman, direniş romanı ve göç romanı sınıfına da dâhil edebiliriz. Ayrıca Filistin'in işgal tarihini anlatması hasebiyle belgesel roman sınıfına da dâhil edebiliriz. Yazar sıklıkla Filistin'deki dikenli teller ardındaki köylerine de sık sık vurgu yaparak geçmişi hatırlar ve hatırlatır. Anlatıda tanınmış yazar ve şairleri de gerçek isimler üzerinden kurguda görebiliriz. Ki Filistinli Ğassan Kenafani bunlardan biridir. Nobel edebiyat ödülü alan Mısırlı Necip Mahfûz'da bu anlatıda ayrıca tasvir edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Radvâ ʿÂşûr, Murîd el-Berğûsî, et-Tantûriyye, Göç, Filistin, İsrail.

ABSTRACT

Radvâ ʿÂşûr's novel "et-Tantûriyye" is one of the important narratives dealing with the theme of Palestine migration. Radvâ ʿÂşûr himself is an Egyptian writer. The fact that Radvâ ʿÂşûr's wife is a famous Palestinian poet Murîd al-Bergusi is also important in this narrative. Because the pain and memories of Palestine are living in Radvâ ʿÂşûr's house with him personally. The author also refers to the real place names in Palestine in his narrative. It also depicts the massacres in Palestine through fictional characters. He fictionalizes the pain and joy of the Palestinians' dispersal to different countries starting from 1948, through different characters. It is significant that mothers who lost their homes in Palestine carry the keys of their homes on their necks, which they hung on the ropes in case we return to our homes one day. The keys of this house remain on their necks until they die, and one of their

remaining children continues to carry these keys on their necks. It is also significant that Palestinians share their pain and joy over the phone due to their dispersal to different countries. It is equally important in the narrative that the Falangists in Lebanon attacked the Palestinian camps. It is possible to read the general suffering of the Palestinians through fictions in this novel. In fact, it is possible to see the Sabra and Shatila massacre of September 16, 1982, in which Ariel Sharon, known as the butcher of Beirut, was accused in this narrative. The author also expresses his anger through fictional characters by referring to the fact that Abu Ammar, Yasser Arafat, left the Palestinian people unclaimed in the camps in Beirut. It is equally important that Yasser Arafat, code-named Abu Ammar, made the Oslo agreement with Yitzhak Rabin at the White House in 1993 and betrayed the case. The narrative also depicts Yasser Arafat and his men leaving Lebanon and leaving the Palestinians to the persecution of the Israelis and Lebanese Falangists. In the novel, he also found himself heavily involved in politics. As political figures, political leaders such as Yasser Arafat with the code name Abu Ammar, Jamal Abdunnasır, Anwar Sadat and Jordanian king Abdullah are depicted in the fiction with their policies. In this sense, we can include this narrative in the class of political novel, resistance novel and migration novel. In addition, we can include it in the class of documentary novels because it tells the history of occupation of Palestine. The author often remembers and reminds of the past, often emphasizing his villages behind barbed wire in Palestine. In the narrative, we can see well-known writers and poets in fiction over real names. The Palestinian Ghassan Kenafani is one of them. Egyptian Necip Mahfuz, who received the Nobel Prize in literature, is also described in this narrative.

Keywords: Radvâ ʿÂşûr, Murîd al-Bergusi, et-Tanturiyya, Immigration, Palestine, Israel.

GİRİŞ

İslam dünyasında Filistin'in İsrail tarafından 1948 yılında işgal edilmesiyle başlayan süreçte direniş edebiyatı sınıfına dâhil edebileceğimiz bir edebiyat türü gelişme göstermiştir. Bu direniş edebiyatı sınıfına dâhil edebileceğimiz anlatılardan biri de Radvâ Âşûr et-*Tantûriyye* adlı romanıdır. Yazar bu romanında İsrail işgali karşısında zorunlu göçe tabi tutulup evlerinden edilen Filistin halkının yaşadığı trajediyi ustalıkla anlatısına yansıtır. Yazarın bu anlatıyı altmış sekiz yıllık ömrünün altmışında ve Granada Üçlemesinden sonra yazması da önemlidir. Yazar, İsraillerin ilk katliam yaptığı Hayfa'nın güneyinde bir köyü et-Tantûra köyünü anlatısının merkezine yerleştirir. Yazar bu anlatıda hikâye ve olay örgüsünü bu köyden bir kadın olan Rukayya binti Ebu el-Sadık üzerinden anlatır. Yazar İsraillerin Filistin'i işgal tarihi olan 1948 yılından 2000 yılına kadar ki süreci hikayeleştiriyor. Yazar ayrıca romanın son sayfalarına 3 resim koymuştur. İlk resim Rukayya'nın babası Ebu el-Sadık'ın evinin yerini ve çevresini gösteren el-Tantura köyüde dâhil olmak üzere el-Tantura köyünün tam yerini gösteren resim olup, ikinci resim ise genel bir Filistin haritasını gösterir. Üçüncü resim ise romanın başlangıcından başlayarak isimleri geçen insanlar ve son çocuğun doğumuna kadar olan aile ağacını gösterir. Ve sadece soy ağacı değil, aynı zamanda karakterlerin doğum yerleri, yılları ve romanın olay örgüsünde geçen insanların ölüm yerleri dahi gösterilmiştir. Yazar bu romanında Filistin'in İsrail öncesi geçmiş güzel günlerini anlatarak ve İsrail'in Filistinlilere yaptığı zulmü de vererek Filistin halkının geçmiş güzel günlerine özlem duyduğunu tasvir eder.

1. RADVÂ ÂŞÛR'UN HAYATI VE ESERLERİ

Radvâ Âşûr 1946 yılında Kahire dünyaya gözlerini açar. Babası Mustafa Âşûr ve annesi Doktor Abdülvehhab Azzam'ın kızı Mai Azzam'dır. Dedesi Abdülvehhab Azzam, altı kızı ve kızlarının en büyüğünden olan iki kız torunundan sonra gelen ilk erkek torunu -Radvâ Âşûr'un abisi-, zürriyetinden ilk erkek çocuğuna Endülüs'ün fatihinin ve onun ismini taşıyan "Tarık" dağının ismini vermiştir. Ondan iki sene dokuz ay sonra doğan Radvâ Âşûr'a ise Afrika Yarımadası'nı Batı Mağrip'e bağlayan boğaz üzerinde yükselen ve Medine-i Münevvere'nin daha yakınında bulunan diğer dağın adını vermiştir. Arapların "kökleşme, sağlamlılık, tutarlılık" anlamında kullandıkları "Radvâ'dan Daha Ağır" من رضوى أثقل) darb-ı meselinde bulunan dağdan kasıtta yine aynısıdır (Âşûr, 2015, 6). Radvâ Âşûr'un doğumundan bir sene sonra, abisi Tarık dört yaşında iken, Abdulvehhab'ın ailesi, Abbas köprüsü ve Nil'e doğru uzanan binaların en sonunda dördüncü katta bir daireye taşınmışlardır. Yürümeyi ve

konuşmayı bu evde öğrendiği gibi anaokulu ve ilkokula da bu evde gitmiştir (Âşûr, 2015, 255). Mısır'da yaşamının sonlarına doğru hala ikamet etmekte oldukları eve 1955 yılında yerleşmişlerdir. En büyükleri olan abisi Tarık neredeyse on iki yaşını tamamlayacakken, en küçükleri Vail ise dört yaşındadır. Anne ve babasına ek olarak amcası, babasının annesi (nenesi) ve onlara bakan bakıcıları Dada Hamide ile hep birlikte aynı evi paylaşmışlardır (Âşûr, 2015, 130). Radvâ Âşûr, 83 yaşında vefat eden Avukat ve Doktor Abdülvehhab'ın kızı olan, evlenmeden önce babasının evinde şiir yazan, yağlı boya tablosuna resimler çizen ve siyah büyük piyanosunu çalmayı öğrenmiş Mai Azzâm'ın neslindendir. Ailede üç erkek çocuğun arasındaki tek kız olan Radvâ Âşûr özellikle annesinden çok ilgi görmüş ve giyimi dâhil olmak üzere birçok konuda da sürekli zıt düşmüştür. Abdülvehhab Azzâm'ın Mai'si olarak seslendiği annesinin yüksek bir sanat duygusu vardır. Küçükken bu duygusunu resim yaparak, piyano çalarak ve şiir yazarak ifade eden annesinin evlendikten sonra bu sanatsal faaliyetleri icra etme imkânı kalmadığından dolayı ilgisini kendisinin ve kızı Radvâ'nın giyimine çevirmiştir. Annesinin tercih ettiği bu giyim tarzları ve süsün Radvâ Âşûr'un kişiliğine uygun olmaması bir süre sonra onun isyanına sebep olacaktır. Fakat eğitim alanındaki başarısı, Radvâ Âşûr'un annesinin gözünde bu eksikliğini kapatmasında yardımcı olmuştur (Âşûr, 2015, 364, 365). 1960 yılında babasının izni ile birlikte, Arapça eğitim veren bir okula geçişi yapar ve bunun en büyük sebebinin kendisinin Arapçaya olan ilgisi olduğunu iddia eder. Otobiyografisinde o zaman okul değiştirdiğindeki hislerini "*hapishanelerden çıkan mahkûmların gökyüzünü görmesi*" olarak tarif etmiştir. Onun için bu okuldan sonra Fransızca, sadece gerekli derslerde kullanmak için bir ders dili olarak kalacaktır. Külliyyetü'l-Benât bi'z-Zemalik okuluna geçene kadar Arapça, İngilizce ve Fransızcaya olan eğilimini ve ilgisini fark etmemiştir. Bu durumu, kendisine hocalarının övgüsü ve kendi ile aynı dönemde olan arkadaşlarından daha iyi derecede olması fark ettirecektir (Âşûr, 2015, 267, 268). 1964 yılının son baharında on yedi yaşını tamamlayan Radvâ Âşûr, iki projede başarı kazanarak Bayrak bayramı olarak bilinen günde Cumhuriyet'in öğrencilerinden başarılı olanlarının ödüllendirildiği törende Cemal Abdülnasır ile tokalaşarak ondan iki tane karne almıştır (Âşûr, 2015, 364).

Eleştiri çalışmalarının bazılarını kariyerinin başlarında yayınlamış olmasına rağmen, 1980 yılına kadar üretken yazarlığa henüz adım atmış değildir. Ölümüne yakın bir süreye kadar Ayn'uş-Şems Üniversitesi'nde İngilizce Bölümü Edebiyat Fakültesinde görevine devam etmiştir. 6 Eylül 2010 tarihinde abisi Tarık, ilerleyen hastalığı ve sağlık durumunun çöküşü sebebiyle vefat eder. Oğlunun vefatından sonra gerektiği gibi üç gün yas tutan annesi taziye için gelenleri karşıladıktan bir süre sonra yatağa bağlanır ve konuşamaz hale gelir. Radvâ Âşûr'un annesi, oğlunun ardından beş hafta sonra da belirgin bir hastalığı olmamasına rağmen yaşlılığın getirdiği yorgunlukla vefat eder (Âşûr, 2015, 8).

Ardı ardına gelen bu ölümlerin oldukça yıprattığı Radvâ, yine bu günlerde sağ kulağının arkasında çıkan ve kendi tabiri ile "bir badem boyunda özellikle yazları çok kaşınmasıyla acı veren bir şişlik"e çok önem vermeyecektir. Şişlik, uzayan ertelemeler sonunda bir portakal büyüklüğüne ulaşır ve eşi Mürîd el-Bergûsî ve oğlu Temîm'in ısrarları sonucu eşinin refakatinde hastaneye gider. Çekilen röntgenler ve alınan örnekler sonucu hastalığın ciddi olduğu anlaşılır. Kafasında on binde bir kişide görülen ve genelde iyi huylu olsa dahi kötü huyluya çeviren, fakat onun hastalığının ilerlemesi sonucu kötü huylu olduğu anlaşılan bir tümörün bulunduğu kesinleşmiştir. Uzayan görüşmeler sonucu son tarih olarak Ocak 17'de Washington'da bulunan bir hastanede Radvâ Âşûr, üç kez ardı ardına ameliyat geçirir. Bu sırada sonradan Radvâ Âşûr'un da bizzat katılacağı Arap Baharı olarak isimlendirdiğimiz Orta Doğu'nun siyasî yapısını değiştiren direniş hareketleri başlamıştır. Tekrarlanan ameliyatlar ve beş hafta süren ışın tedavisinden sonra hemen olayların hararetle birbirini takip ettiği bir zaman diliminde Kâhire'ye dönmüştür (Âşûr, 2015, 114).

Ameliyatlardan kalktığında bilinci yerine gelir gelmez Mısır'da Mübarek'in düştüğünü ve Mısır halkının sevinerek sokaklarda oynadığını öğrenmesi ve tedavisi biter bitmez Kâhire'ye ve Tahrir Meydanı'na gidişi Radvâ Âşûr'un hem hayata hem de Mısır direnişine bakış açısını özetlemektedir. Bu ameliyatlar ve ışın tedavilerinden sonra her ne kadar hastalığından iz kalmamış olsa da Radvâ Âşûr'un vücudu, bu bir dizi ameliyattan sonra yorgun düşmüştür. 30 Aralık 2014'te 68 yaşında Kâhire'de yaşama veda eder. Cenazesi Kâhire, Tahrir Meydanı'nda bulunan Ömer Makram camiinden kaldırılmıştır. Sevenleri ve okurları tarafından büyük hüzünle karşılanan bu ânî ölümü, gazete ve dergilerde "Ona asla sitem etmeyen Kâhire'nin kızı gitti" şeklinde yazılıdır (Garb, 2022, 1).

Radvâ Âşûr'un aile hayatının bizim için önemli olan yanlarından bir tanesi bu aile hayatının onun Modern Arap edebiyatı çevresine olan yakınlığıdır. Eşi Mürid el- Bergûsî'nin kitabı *Raeytu Ramallah*'ın girişinin Edward Said tarafından yazılması ve onunla olan diyaloğunun yanı sıra Mürid el-Bergûsî'nin Mahmud Derviş'le olan sıkı ilişkisi de bilinmektedir. Otobiyografik eserinde bu şairlerin buluşmalarından ve diyaloglarından bahseden Radvâ Âşûr, çağdaşı ve onun döneminde önemli olan şair ve yazarlar hakkında bize bilgi vermeyi ihmal etmez. Ancak araştırmamızın kapsamının sınırlı olması hasebiyle bu konuyu detaylandırmadan isimlerine değinerek geçeceğiz. Emel Dunkel, Sa'dî Yûsuf, Cûrc Hâvî, Behcet Usmân, Sa'davi Fuad, İlyas Hûrî, Gassan Kenafanî'nin eşi Âni Kenafanî, Fuad Haddad ve oğlu Emin Haddâd bunlardan bazılarıdır (Âşûr, 2015, 323-328).

2. ET-TANTÛRİYYE ROMANIN ÖZETİ

Yazar bu anlatıda hikâye ve olay örgüsünü bu köyden bir kadın olan Rukayya binti Ebu el-Sadık üzerinden anlatır. Romandaki anlatıcı, Rukayya binti Ebu el-Sadık'tır. Roman et-Tantûra köyünün denizini tasvirle başlar. Rukayya binti Ebu el-Sadık ömrünün ilkbaharında genç bir kızdır. Aynu Gazel köyünden Yahya isimli bir gençle karşılaşır ve bu karşılaşmanın üzerinde bir ay geçmeden bu genç için yaşlı amcası Yahya için Rukayya'yı istemeye gelir ve kızın babasıyla kahve içer ve Rukayya'yı ister. Rukayya'nın babası hanımına kıza bir sor gönlü varsa bir Fatiha okuyalım der. Annesi kızını vermek istemeyip illa da evlenecekse tuttuğunu koparan emmioğlu Emin ne güne duruyor der. Ama kızı ve babası Yahya'yı istediği için sesini çıkarmaz. Yahya on dokuz yaşında olup Kahire'de okumaktadır. Bir ziyaret daha yapılır Yahya'nın ailesi kalabalık bir grupla gelip Fatiha okurlar. Bu arada evde sevinç zılgıtları ve şarkıları yükselirken kızda deniz kıyısındadır. Yaşanan sevinç zılgıtının sözleri Doğu'nun evlenen kızlarının geleneklerini şu şekilde yansıtır:

"Göz koymuş el uzatmış eline kına yakacak

Yavru ceylan, anası babası ona nasıl kıyacak

Anam anam, döşeğimi katla

Çıktım yuvadan amma

Veda etmedim daha bacıma, ağlama."

Sonra anneleri, kendi annesinin babasıyla yaşadığı tatlı günleri yâd eder ve torunlarına anlatır. Dede ve ninelerinin ağız dalaşlarını bile anlatır. Allah rahmet etsin anneciğim yaşasaydın başka devranı görecektin diyerek te olumsuz bir gerçeğe işaret eder. Yazar, romanın birçok yerinde gerilere giderek flasback tekniğine başvurur ve yaşanan hatıraları bu yolla hatırlatır. Yazar geriye dönüş tekniğinin yanında ileriye dönüş tekniğini de anlatılarını vermek için kullanır. Tozkoparan Şubat başlıklı bölümde ise Yahudiler'in katliamlara başlamaları ile kocası ve iki oğlunun öldürülmeleri hikâye edilir. Filistin kentlerinin Yahudiler tarafından alınması ve Deyr Yasin gibi yapılan katliamlara vurgu yapılır. Diğer bölüm amca Ebu Emin'in taşınacağı kurgusuyla başlar. Ebu Sadık ve Ebu Emin bu konuyla ilgili olarak aralarında tartışırlar. Küçük kardeş Ebu Emin yarın gideceğini, kadınları ve çocukları da yanına alması gerektiğini belirtir. Hayfa (en büyük şehir) sadece iki gün içinde Siyonistlerin eline geçtiğinden ve hiçbir şey onları düşüşten kurtaramayacağından, Ebu es-Sadık da aynı şeyi yapmalıdır. Ebu Sadık kaçmayı reddeder ve kardeşini hain olarak nitelendirir. Ebu Sadık kardeşine el-Tantura'da kalmasını Arap ordularının boş durmayacağını ve kaçınılmaz olarak müdahale edeceklerini söyler. Ebu Emin kardeşine eşini ve çocuklarını kaybedeceğini söyler. Ebu Emin eşini alarak oradan ayrılır ve dört gün sonra geri döner. Bütün aileyi götürmek istese de Ebu Sadık buna müsaade etmez ve kardeşine silah doğrultur. Diğer bölümde İsrail devletinin kuruluşu verilir. Baba Ebu Sadık ve iki oğlunun İsrail tarafından katledilmesi tasvir edilir. Bu bölümü okuduğumuzda Ebu Emin'in İsraillilerle ilgili görüşlerinin doğru olduğunu kurgusal da olsa görürüz. Yirmi üç Mayıs sabahı (23 Mayıs 1984) tarihinde Rukayya'nın annesi onu panikle uyandırarak üzerine üç elbise giymesini ister. Siyonist çete askerleri tarafından durdurulmadan önce biraz erzak alıp akrabaları Ümmü Cemil'in evine giderler. Rukayya, sivillerin, kadınların, çocukların, yaşlıların ve diğer erkeklerin nasıl sıraya dizilip katledildiklerini ayrıntılarıyla anlatır. Siyonistlerin askerleri gelip üstlerini ararlar ve sahip oldukları para, altın ve erzaklarını da alırlar. Hatta çocukların kulaklarındaki küpeleri bile çıkarırlar. Diğer bir bölüm 'de İzzettin Rukayya'ye amcam

Ebu Sadık, Sadık ve Hasan'ı köyde öldürülenler arasında gördün mü diye sorunca Rukayye babası ve iki kardeşinin İsraillilerce öldürüldüğünü doğrular. İsrail askerleri köyün erkekleri, kadınları ve yaşlıları bir kamyona yüklerler. Rukayya kamyondayken annesinin kuzeni Cemil'in cesedini görür. Ümmü Cemil Cemil'in kana bulanmış, cansız bedenini görünce korkudan çığlık atar. Ayrıca Rukayya, yolda yatan cesetlerle dolu büyük bir tepenin kenarında babası ve iki erkek kardeşi Sadık ve Hasan'ın cansız bedenlerini olay yerinde görünce dehşet içinde haykırır. Babası ve iki kardeşinin cesedini gören Rukayya çığlık atar ve annesine söyler, ancak annesi kocasını ve çocuklarını kanlar içinde görünce kendini kaybeder ve kocası Ebu Sadık'ın esaret altında olduğunu ve iki oğlunun güvende olduğunu kesinlikle Mısır'a kaçtığını ifade eder. Rukayya ise konuşma yetisini kaybetmiş durumdadır. Amcalarının yeni evlerinin bulunduğu Sayda'ya vardıkları zaman amcasına fısıldadığı ilk sözler şunlardır:

"*Babam ve iki erkek kardeşim öldürüldü. Yüz ile belki iki yüz arasında ölüydüler ama höyüğün kenarındaydılar, onları gördüm. Annem sana Sadık ve Hasan'ın Mısır'a gittiğini ve babamın tutsak olduğunu söyleyecek. Onları höyüğün üzerinde kanlarına bulanmış halde gördüm*."

Rukayya'nın annesi kocası ve iki oğlunun öldürüldüğünü kabullenmek istemiyordu ve bu yüzden onların Mısır'a kaçtığını söylüyordu. Diğer bölüm'de Rukayya ile evlenecek Yahya ortalarda gözükmeyince amca Ebu Emin Rukayya ile oğlu Emin'i evlendirmek ister ve bu istek kabul edilir. Rukayya evlendikten birkaç gün sonra annesi vefat eder. Bir başka bölüm'de ise Rukayya'nın annesi vefat edince teyzesi gözyaşları içerisinde gelip annesinin boynunda taşıdığı ama Rukayya'nın daha önce görmediği Filistin deki evlerinin anahtarını kendisine verir. Rukayya ipi yıpranan anahtarı değiştirip annesi gibi göğsünün üzerine asar ve evlerine döneceği günü bekler. Ayrıca bu bölümde Filistinlilerin Lübnan'da yaşadığı kamplar da tasvir edilir. Başka bölüm'de Filistin yemeklerinden ve onların folklorik unsurlarından bahsedilir. Ayrıca amcasının Kahire'ye gidişi ve Cemal Abdunnasır'dan bahsedilir. Diğer bölüm'de Eminle evlenen Rukayya eski nişanlısı Yahya'yı unutur. Amcası Ebu Emin mülteci olarak anılmaktan nefret eder. Lübnan'daki mültecilerle ilgilenen ikinci şubeden de ayrıca bahs edilir. On üçüncü bölüm'de Abdunnasır'ın 1656 Süveyş Krizi ve 1967 savaşı kurguda verilir. Nasır'ın 1967 yenilgisinin sorumlusu olarak istifa etmek istediğini Mısır halkının ise göreve devam etmesini istedikleri tasvir edilir. Ayrıca Filistin direnişi için önemli bir isim olan Şeyh Kassam'ın ismi de anlatıda verilir. Bu bölüm romanın elli sekiz bölümünün en can alıcı kısmıdır. Çünkü Yahudilerin yaptıkları bütün katliamlar ve Filistin halkının maruz kaldığı tüm trajedileri ve acılar bir belgesel niteliğinde anlatıda roman tadında verilir. Dünyada adı hafızalara kazınan iki katliam özellikle Sabra ve Şatilla katliamı ayrıca kurgulanır. Ama Rukayya'nın kocası Emin bir anda ortadan kaybolur. Emin öldü mü? Yakıldı mı? bilinmez. Çünkü Emin'i kimse görmemiştir. Bu olaylar sırasında Lübnan'da bulunan oğlu Abdurrahman, babasının akıbeti hakkında ona bilgi vermek için yeterli ayrıntıya sahip değildir ve kardeşine yazdığı mektubun da da bu konu hakkında bir şey yazmaz. Lübnan'ın başkenti Beyrut doğunun incisi olduğu için anlatıda ayrı bir başlıkta tasvir edilir. Bu kısımda Ebu Ammar kod adlı Yaser Arafat ve fedailerinden bahs edilir. Ayrıca Yaser Arafat ile Ürdün'de kral Abdullah arasında yaşanılan sorunlara da değinilir. Yine Filistinliler ile Lübnanlı Falanjistler arasında yaşanılan sorunlar tasvir edilir. Anlatının onaltıncı bölümünde hayatını Filistin davasına adamış ünlü edebiyatçı Ğassan Kenafani'den ve İsrail tarafından yeğeniyle öldürülmesinden bahs edilir. Yazar, Kenafani'nin "Ardu'l Purtakali'l Hazîn (Hüzünlü Portakallar Ülkesi)" kitabını kurguda vererek kitap hakkında yazdığı özeti şu şekilde verir:

"*Üç Filistinliyle ilgili bir romandı. Bir çocuk, bir genç ve bir yaşlı boş bir su tankeri aracılığıyla Kuveyt'e kaçak yolla gitmeye çalışıyordu. Sınır kontrolü aracı durduruyor ve üçü de aracın içinde boğularak ölüyordu. Aracın şoförü onlara yardım etmek isterken üçünü de ölüme sürüklemişti. Sınır onları öldürmüştü*."

Kenafani'nin öldürülmesini de yüz yirmi dokuzuncu sayfada yazar şu şekilde tasvir eder:

"Ğassan Kenafani'ye suikast düzenlediler. Evinden çıkmış, arabasına binmiş. Kontağı çevirince araba patlamış, yanında kız kardeşinin kızı da varmış."

Ğassan Kenafani'den dokuz ay sonra İsrail tarafından öldürülen üç Filistinli lider Kemal Nasır, Yusuf en-Neccar ve Kemal Advan'ın da isimlerini yazar kurguda verir.

Yazar İsrailliler tarafından yapılan katliamlara ve toplu mezarlara da ayrıca yer verir. Yazar bir başka bölümde Filistin Fetih örgütünün Lübnan'da istenmediği için kapatıldığını tasvir eder. Yazarın romanı İslam ülkelerinin liderlerinin yer aldığı önemli bir belge niteliğindedir. Yazar Lübnan İslami hareketinin önde gelenlerinden olan Şii din adamı İmam Musa Sadr'a da yer vererek yüz bin kişiyi bulan gösteri düzenlediğini anlatır. Başka bir bölümde Şii Emel hareketinin güneyde Arafat'la savaşması ve mülteci kamplarını kuşatmasını anlatarak aynı zamanda Suriye'nin Lübnan Falanjistleriyle birlikte hareket etmesini yadırgar. Bir başka bölümde Dürzi lider Kemal Canbolat'dan bahs edilir. Romanın iki yüz beşinci sayfasında Lübnanlı Falanjistlerin yaptığı katliamlar anlatılır. Anlatının iki yüz on dördüncü sayfasında Filistin Direniş Hareketinin Lübnan'dan çekilmesi anlatılır. Çünkü Ebu Ammar yani Yaser Arafat Suriye hükümeti ile anlaşmazlık içerisindedir ve bunun cezasını kamplarda bulunan Filistinliler çekmektedir. Ebu Ammar Lübnan'dan çekilince kamplardaki Filistinliler Lübnanlı Falanjistlere ve İsrail askerlerinin insaflarına yani zulümlerine bırakılmıştır. Romanın iki yüz yirmi dördüncü sayfası Alâ el Asvaninin romanının ismini Yakupyan Apartmanı'nın bir apartman adı olarak verilmesidir.

Bütün bu yaşanan olumsuz olaylardan sonra Lübnan'daki Filistinli sayısı birden beş yüz binden elli bine düşüyor. Otuz sekizinci bölümde bir tutuklu başından geçenleri anlatarak İsraillerin Filistinlilere yaptığı zulmü belgeler. Kırk ikinci bölümde Filistinli ünlü karikatürist Naci el-Ali'nin 1987 tarihinde susturucu bir silahla öldürülmesi anlatılır. Aynı bölümün sonunda Selahattin Eyyübi ile Naci siyasi ve askeri yönden karşılaştırılır. Kırk beşinci bölümde Birleşmiş Milletlerin almış olduğu kararlar sorgulanır ve İsrail'in bir kez ceza almaması gündeme getirilir. Bu bölümde Abid'in Sadıkla bir şişe viskiyi buzla içme olayı da tasvir edilir. Aynı bölümde İsraillilerin yaptığı yirmi katliamın yapıldığı bilgisine yer verilir. Romanın bir başka bölümünde Sabiler ve Kürtlere yer verilir. Bir başka bölümde tekrar geriye dönülerek Sabra ve Şatilla kamplarına yer verilir. Ellinci bölümde ailece Mısır'a yapılan gezi anlatılır. Romanın elli birinci bölümünde Ebu Ammar'ın Beyaz Saray'da İsrail başkanı İzak Rabinle tokalaştığı tasvir edilir. Ebu Ammar'ın yanında Mahmut Abbas vardır. Ve orada Oslo Anlaşması imzalanır. Burada Yaser Arafat eleştirilir. Çünkü anlaşma yapılmasına rağmen İsrail tarafından yapılan katliamlar devam etmektedir. Yazar elli dördüncü bölümde Feridun Attar'ın ünlü Mantıku't Tayr adlı eserine vurgu yapar. Bir başka bölümde Sadığın Filistin deki evlerini görmeye gitmek istediği anlatılır. Elli sekizinci bölüm olan son bölümde ünlü sanatçı Feyruz ve şarkı sözleri şöyle verilir:

"Gelip kurdular otağı aşıp uzak çölleri

Neşeli gecelerin şavkını, tutuşturdu gölgeleri

Kimsem yok ki dökeyim bitmeyen dertlerimi

Göçüyor otağ, söktüler direkleri

Ben inlerim bir başıma bir başıma

Ya baba of, ya baba offffff offf"

Bu bölümde resim çizen ortaokul ikinci sınıf öğrencisinin bir resmi yazar tarafından şöyle tasvir edilir:

"*Defteri açtı. Resimde dikenli bir tel, onun iki tarafında kalabalık bir topluluk vardı. Resmin ortasında geleneksel kıyafet giymiş bir kadın ellerini yukarı kaldırmış kundakta bir bebek taşıyordu. Bebeği tellerin diğer tarafında ellerini kaldırmış olan adama doğru uzatıyordu. Bebeğin göğsünde bedenin üçte birini kaplayan büyük eski bir anahtar duruyordu. Dikenli tellerin iki tarafındaki insanların hepsi uzun boyluydu. Tellerin her iki tarafından diğer tarafına doğru hafif meyilli çizgiler çizilmiş, kavis oluşturmak üzere bir çardak altında toplanıyor gibiydi." (ʿÂşûr'un,2019,462).*

Romanın son cümlesinin kampla ilgili olması da düşündürücüdür (ʿÂşûr'un,2019,363).

3. ANLATIDA GEÇEN GÖÇLE İLGİLİ PASAJLAR

Filistin'de 1948 yılında İsrail devletinin kuruluşuyla başlayan süreç Filistin halkının da aynı zamanda başka ülkelere zorunlu göçmen yani mülteci oluşunun tarihidir. Romanın dördüncü bölümünde Hayfa şehrinin İsrailliler tarafından alınması ve yapılan katliamlar tasvir edilerek romanda Filistin halkının yapacağı göçe kurgusal ortam hazırlanır. Beşinci bölümde Ebu Emin kardeşi Sadık'a bulundukları

bölgeden ayrılmayı teklif eder ama Ebu Sadık kardeşini ihanetle suçlar. Buna rağmen Ebu Emin bulundukları bölgeden taşınır (ʿÂşûr'un,2019,44-46). Yedinci bölümde Ebu Sadık'ın evi de bulundukları köyden ayrılmaya karar verir ve yazar bu durumu şöyle tasvir eder:

"*Sesleri duymadım. Uykudaydım. Annem beni uyandırınca duyup sordum. Visal'le kardeşi Abid'i uyandır. Koyunlara iki ya da üç hafta yetecek kadar yem koy. Bol su doldur. Tavuklar için yere yem dök, fazla fazla koy. At, atı da unutma. Yağ tenekelerini yerden yüksek bir yere koy ki rutubet almasın. Duvarla tenekelerin arasına yastıkları sıkıştır. Üç tane elbise giy, Visal de aynısını yapsın. Oğlan da dedi. Babam ve abilerim nerede? Cevap vermedi. Aceleyle eşyaları toplama derdindeydi. Visal'in annesi de aynısını yapıyordu. Kendimizi kapı önünde dikilirken bulduk. Sorumu tekrar ettim. Bekçiliğe gittiklerini söyledi. İşler açığa kavuşunca yanımıza katılacaklarmış. Açığa kavuşmakla ne demek istediğini sordum. Yanıt vermedi. Tuhaftı. .... Ebu Cemil dayının evine gidiyoruz." (ʿÂşûr'un,2019,58-59).*

Ebu Cemil dayılarının evlerine varır varmaz o günün sabahında İsrailli askerler köy halkıyla beraber onları de alarak mezarlığa götürüp kamyonlara bindirir. Orada ki manzara korkunçtur. İnsanlar öldürülmüş içlerinde dayıları Ebu Cemil'in cesedi başta olmak üzere Ebu Sadık ve iki oğlunun cesedi de bunların içerisindedir. Bu arada kadınlar feryat ederken, yaşlılar bu manzaradan dolayı put gibi donakalmış ve çocuklar da korkudan ağlıyordu. Geride kalanları kamyonlar köyden dört kilometre uzaklıktaki Fireydis'e bırakacaktı. Ebu Sadık'ın karısı ise eşinin köyün erkekleriyle tutuklandığını iki oğlunun ise ölmeyip Mısır'a kaçtığını söyleyecekti (ʿÂşûr'un,2019,61-62).

Fireydis'te dört hafta kalan köylüler bu süre zarfında otuz bebeği defn eder. Buradan alınan köylüler Kızıl Haç kanalıyla Müselles denen bir çorak araziye nakledilir ve orada Ürdün polisine teslim edilerek Tulkarim denen bölgeye taşınır. Burada da İsrail uçaklarınca bombalanınca köylülerden şehit olan olur. Daha sonra köylüler el Halil'de altı ay kalır ve Filistinli köylüler buradan farklı yerlere giderler. Kimi Nablus ve Celil kentlerinde bulunan akrabalarının yanına kimi Suriye'ye gider. Ebu Sadık'ın karısı Sayda'ya Ebu Emin'in yanına gidelim der ve bunun için yedi altın cüneyh ayırdığını ifade eder (ʿÂşûr'un,2019,63-64). Suriye üzerinden Sayda'ya bir sene sonra şubat ayının başlarında amcalarının evlerine ulaşırlar (ʿÂşûr'un,2019,66). İzzeddin de Beyrut'a kaçak yolla gider (ʿÂşûr'un,2019,74).

Dokuzuncu bölüm mültecilerin kaderi olan çadırlar üzerinedir. Filistinlilerin Lübnan'daki çadırlarını betimler. Ayrıca bu bölümde Rukayya amcası oğlu Eminle evlenir ve bu evlilikten üç çocuğu olur (ʿÂşûr'un,2019,80-82).

Ebu Emin Lübnan'da bulunmasına rağmen mülteci olduğunu kabullenmek istemiyordu (ʿÂşûr'un,2019,88). Mülteci olmak zor bir durum olduğundan başlangıçta kimse kabullenmese de zamanla mülteciler bu duruma alışmaya başlar.

Artık Filistin'in yaşlı kuşağı da vefat etmektedir. Filistinli annelerin boyunlarında taşıdıkları evlerinin anahtarlarını artık ikinci kuşaklar boyunlarında taşımaktadır. Rukayya'nın annesi de vefat edince teyzesi annesinden kalan büyük demirden anahtarı taşıması için ona verir (ʿÂşûr'un,2019,91; Kapeliouk,2008,56).

Filistin de yerlerinden edilen insanların kimlikleri dahi yoktur. Bu başka ülkede öteki olmanın diğer adıdır. Filistinli mültecilerin yanlarında sadece Lübnan Emniyetinin çıkardığı kimlikler vardır. (ʿÂşûr'un,2019,92).

Folklorik unsurlar bir toplumu ayakta tutan unsurların başında gelir. Bu folklorik unsurların en önemlisi de yemektir. Önemli günlerde muluhiyye (ıspanak benzeri ottan yapılır) yenir (ʿÂşûr'un,2019,96).

Mısır'ın Arap dünyasında saygın bir yeri vardır. Bu sebepten Ebu Emin'de Mısır'a Port Said'e gider ve geldiğinde hacı gibi karşılanır (ʿÂşûr'un,2019,101-102).

Mülteci kampları artık Filistin halkının kaderi olmuştur. Ki kız istemeler bile bu mülteci kamplarından yapılmaktadır. Kamplarda giriş çıkışlar bile oranın idarecilerinin iki dudağı arasındadır. Yazar 1957 yılında Saffuriyeli kızı isteme olayını şöyle tasvir eder:

"Fatiha okunduktan sonra, amcam Kur'an'ın okunması ve nikâhın tamamlanması için acele etmek istedi. Ama yakınları, diğer mülteci kamplarında kalan akrabalarına haber verebilmek için biraz

zamana ihtiyacı olduğunu söyledi. Kızın babası Ebu Emin'e ne yapalım Ebu Emin! Bütün köy halkına davetin ulaşması lazım. Bulunmalarında hayır ve bereket olur. Henüz ruhsatlar da çıkmadı, işte bu da Allah'tan, onun hikmetinden! Hangi ruhsatlar? Allah iyiliğini versin Ebu Emin bizim misafirlerimizin kampa girebilmesi için İkinci Şube'den ruhsat almamız gerekiyor ya. Yazılı, damgalı ruhsat. Talebimizi yarın sabah ileteceğiz. Misafirlerimizin de kamplarında ayrılabilmeleri için ruhsat talebinde bulunması gerekiyor. Saffuriye ahalisi maşallah kalabalık olacaktır. Aynu'l Helva'ya, Miyye, Burç Şimali'ye, Yefel'e ve Nehru'l Barid kamplarına dağılmış durumdalar. Onları arayıp, şartlarını, ne zaman izin belgesi alabileceklerini öğrenmemiz lazım." ('Âşûr'un,2019,101-102).

Yapılan düğünde Filistin'e döneceklerine dair "Ey Selvi Boylu" şarkısının sözlerini Teyze şu şekilde ifade eder:

"Ey selvi boylu bekle, ne diyeceğim sana

Şu gurbete uçtun, memleketin yeğdir sana

Korkarım gidersin, barklanırsın sonra

Beni unutursun, alışıp başkasına.

Ey selvi boylu, ey güler yüzlü

Ana-babasının nazlanıp büyüttüğü

Ey selvi boylu, diyeyim gurbete gittiğin günü

Saçıma ak düştü, belim büküldü

Ey selvi boylu, gurbet kaldın iline

Sakın bizi kınama, uzaklara düşüp de

İnşaallah dönersin, bağımıza döneriz

Buğdayı hasat eder, ektiğimizi dereriz.

Ey selvi boylu, nazlı şirin

Kurtuluşa uğraşır, bir kuyuya düşen

Biz ayrıldık, Allah döndürür lakin

Rabbimdir ayıran ve birleyen." ('Âşûr'un,2019,111)

Saffuriyelilerin çoğu Lübnan'a sığınmış durumdadır ('Âşûr'un,2019,112).

Romanın on üçüncü bölümünde yazar eşini yirmi yıl bekleyen kadın hakkındaki hikâyesini şöyle tasvir eder:

"Adam savaşa gider, savaş yirmi yıl sürer. Dönüş yolunda kaybolur. Eşi hala beklemektedir. Etrafında onu arzulayan ve evlenmek isteyen adamlar pervane olmaktadır. Kadınsa tezgâhında dokuma yapmaktadır. Yaptığım dokuma bittiğinde, içinizden birini kabul edeceğim, der. Gündüzleri tezgâhında dokumasını yapar geceleri ise dokuduğu ilmikleri çözer." ('Âşûr'un,2019,114).

Mısır lideri Cemal Abdunnasır mülteciler için önemli bir isim olup konuştuğunda Filistin halkı pür dikkat onu dinler. Ki konuşma 1956 yılında yapılmaktadır. İsrail karşısında alınan 1967 Arap yenilgisine de bu sayfada vurgu yapılır ('Âşûr'un,2019,116). Nasır istifa etmek istese de halk yürüyüş yaparak istifasını geri çekmesini ister ('Âşûr'un,2019,117).

Romanın en önemli bölümü on üçüncü bölümdür. Çünkü İsrail tarafından yerlerinden edilen Filistinlilere ait yerlerin isimleri belgesel tadında kurguya başarıyla aktarılmıştır ('Âşûr'un,2019,118-121).

Vatan kavramı Filistinliler için önemlidir. Abid vatanı Filistin için şu şiiri okur:

"Vatanım, vatanım

Celal, cemal, övgü, şeref

Senin tepelerinde

Senin tepelerinde

Kurtuluş, hayat

Mutluluk ve umut

Senin rüzgârında

Senin rüzgârında

Seni görür müyüm?

Seni görür müyüm?

Sağ salim, nimet ganimetle bahşedilse

Seni görür müyüm tepelerinden

Göğe yükselen, göğe yükselen

Vatanım, vatanım" ('Âşûr'un,2019,121-122).

Dünyanın dört bir tarafına mülteci olarak dağılan Filistinliler umutlarını, sevinçlerini, üzüntülerini artık telefonlarla paylaşmaktadırlar. Öğleki Emin'i Visal gece Ürdün'den aramaktadır ('Âşûr'un,2019,132).

1970 yılının sonbaharında Filistinli fedailerle Ürdün Kralı Hüseyin arasında çatışmalar olur ('Âşûr'un,2019,137).

Romanın yüz yirmi sekizinci sayfasında Filistin'in Ğassan Kenefani gibi önde gelen aydınlarına yazar tarafından suikast yapılması tasvir edilir ('Âşûr'un,2019,139).

İsrailliler Filistin'e hâkim olmak için haksız yere insanları öldürüp toplu mezarlara koymuşlardır bu konu kurguda başarıyla verilir ('Âşûr'un,2019,144)

Lübnan ordusu Fetih'in mülteci kampındaki ofisini kapatır ('Âşûr'un,2019,145). Lübnan Şii liderlerinin önde gelenlerinden olan İmam Musa Sadr'da Filistinliler için yüz bin kişinin katıldığı bir gösteri düzenler ('Âşûr'un,2019,159).

Anlatıda 1975 yılında Lübnan'ın karıştığı yazılıdır ('Âşûr'un,2019,165).

Yirminci bölümde 1975 yılındaki Kara Cumartesi, 1978 yılındaki İsrail işgali ve 1982'deki büyük İsrail işgali gibi tarihi olaylara atıf yapılır ('Âşûr'un,2019,184).

Yüz doksan yedinci sayfada Ebu Ammar kod adlı Yaser Arafat'ın ve Filistin fedailerinin Lübnan'dan çekilişi tasvir edilir ('Âşûr'un,2019,219).

Lübnan'daki falanjistlerin ise Filistinlilere yaptığı katliamların ilk örneği Ebu Yasir sığınağındaki insanları öldürmeleridir ve yazar bunu başarıyla kurgusuna aktarmıştır ('Âşûr'un,2019,226).

Filistin halkının Ebu Ammar kod adlı Yaser Arafat'a öfkesi büyüktür. Çünkü Yaser Arafat Lübnan'dan kendisi ve fedailerini çekerek kamplardaki Filistin halkını acılarıyla baş başa bırakmıştır ('Âşûr'un,2019,238). Öyleki Lübnan Falanjistleri ve Sa'd Haddad insanları baltalarla, bıçaklarla öldürüp kadınlara tecavüz etmişler ve insanlar içindeyken dozerlerle insanların evlerini başlarına yıkmışlardır ('Âşûr'un,2019,245). Bu sebepten Lübnan'daki beş yüz bin kişi olan Filistinli sayısı elli bine kadar düşmüştür ('Âşûr'un,2019,258).

Lübnan'ın önde gelen Şii liderlerinden Şeyh Ragıb Harb (1952-1984) halkı İsrail direnişine karşı örgütler ve bu durum kurguda verilir ('Âşûr'un,2019,260).

Lübnan'daki İslami hareketlerin birbirlerine karşı savaşmasını ve yapılan yanlışlığı yazar şu cümlelerle tasvir eder:

"Lübnan ve Emel hareketinin Şatilla kamplarını bombalıyor kamplardaki gençlerde Emel'in karargâhlarına füze atıyordu. Bunun sorumlusu kimdi? Emel'in kumandanı mı? yoksa Yaser Arafat'ın siyaseti mi?" ('Âşûr'un,2019,281).

Tantura köyünden tutuklu Ebu Muhammed köylülere yapılan zulümlerden gördüklerini otuz sekizinci bölümde anlatır ('Âşûr'un,2019,300).

İsrail Filistin'in önde gelen aydınlarını bir bir öldürür. 1987'de susturucu silahla öldürülen Filistinli ressam karikatürist Naci el Ali'de bunlardan biridir ('Âşûr'un,2019,321).

İşin ilginç yanı Birleşmiş Milletler örgütünün İsrail'in yaptıkları karşısında bir şey yapmaması ve ya yapamamasıdır bu konuda kurguda kendine yer bulur ('Âşûr'un,2019,353).

İsrail'in yaptığı Tantura katliamı ve Deyr Yasin gibi büyük toplu katliamlar için dava açılması kurguda kendine yer bulur ('Âşûr'un,2019,358; Kapeliouk,2008,51).

Filistinliler için önem arz eden konuların başında Lübnan'daki Sabra ve Şatilla kamplarında İsrail'in yaptığı katliamlar ön sırada gelir ('Âşûr'un,2019,371).

Filistin Tantûra köyünden ayrılan aile üyelerinden birinin Tantûra hakkında söylediği sözler şu şekildedir:

"Ey Tantûra

Denizin bir acayip…

Ah keşke yerime…

Başkası düşseydi bu ateşe…

Bir dalga itiyor beni

Diğerinin göğsüne…

Deniz dalgalı

Balık bereketli

Yıkarım elbisemi

Dağıtırım kederi

Parlak güneşinde

Eritirken beni

Ey Tantûralı

Ey Hayfalı

Gülen yüzüne

Gülüşüne

Deniz pencere

Ve cumba

Ve sen melike

Uzanıyor sana dünya" ('Âşûr'un,2019,378).

Bu şiirde Tantûralıların Tantûra'ya duyduğu özlemi yukarıdaki mısralarda görebiliyoruz.

Filistinliler için Mısır önemli bir ülkedir. Yazarında Mısırlı olduğunu düşünürsek ellinci bölümün niçin Mısır'a ayrıldığını daha iyi anlamış oluruz.

Filistinliler için Ebu Ammar kod adlı Yaser Arafat önemli bir figürdür. Ebu Ammar'ın Beyaz Saray'da solunda Mahmut Abbas ortalarında Amerikan başkanı ve başbakan İzak Rabin'le tokalaşıp Oslo

Anlaşmasını imzalaması Filistinlileri çok kızdırır öyleki bu kitabın kurgusuna da bu kızgınlık yansır (ʿÂşûr'un,2019,401).

Kitabın üç yüz altmış üçüncü sayfasında önemli bir konu olan toplu mezarlar tasvir edilir (ʿÂşûr'un,2019,417).

Sadık kendi ülkesi Filistini yabancı pasaportla ziyaret eder. Kendi ülkesinde yabancı muamelesi görür (ʿÂşûr'un,2019,431).

Roman mülteciler için önem arz eden kamp cümlesi ile biter (ʿÂşûr'un,2019,459).

SONUÇ

İslam dünyasındaki her bir Müslümanın Filistin için yüreğinin çarptığını ve üzüldüğünü görebiliriz. Ama İslam dünyası ve Arap halklarının yüreği bu oranda Filistin'in özgürlüğü için çarparken Ortadoğu da Arap liderlerinden aynı duyguları görememekte oldukça acı verici olsa gerek. Radvâ ʿÂşûr'un et-Tantûriyye romanı Filistin göç temasını işleyen önemli anlatılardandır. Radvâ ʿÂşûr'un eşinin Filistinli ünlü bir şair Murîd el-Berğûsî olması da bu anlatıda önem arz etmektedir. Çünkü Filistin'de yaşanan acılar ve anıları Radvâ ʿÂşûr'un evinde kendisiyle beraber bizzat yaşamaktadır. Radvâ ʿÂşûr bu romanında yaptığı tasvirlerle Filistinlilerin yaşamış olduğu eski güzel anıları kurgulamış ve Filistin'in yavaş yavaş İsrail'in eline nasıl geçtiğini anlatısındaki karakterler üzerinden vermiştir. Filistinlilerin dünyanın her tarafına dağılışını da yine bu roman üzerinden okumaktayız. Burada kurgu ile gerçek çakışmaktadır. Filistin halkının yaşadığı zulmü kabullenmeyişi ve eski adetlerini devam ettirmeleri önemlidir. Filistinli aileler Filistin'e dönecekleri ümidiyle evlerinin anahtarlarını boyunlarında taşımaktadırlar. Dünyanın dört bir tarafına dağılan aileler sevinçlerini ve üzüntülerini telefon aracılığıyla paylaşmaktadırlar.

KAYNAKÇA

Amnon, Kapeliouk. *Yenilmez Arafat.* Çeviren. G. Demet Lüküslü. (1. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.

Radvâ, ʿÂşûr. (2019). *Tanturalı Kadın*. (1. bs.). İstanbul: Ketebe Yayınları.

Radvâ, Âşûr. (2015). *Eskal min Radvâ (Makâtı' min Sîre Zâtiyye),* Kâhire: Dâru'ş-Şurûk.

Reca, Garb. *"Radvâ Âşûr, 'Âşika min Mısr". Ultra Sawt,* 30 Kasım 2015, https://www.ultrasawt.com/-عاشور-رضوى

02.03.2022) ثقافة/وحياة-أدب/غرب-رجاء/مصر-من-عاشقة)

GÖÇ SENARYOSU ÖRNEĞİNDE (HULUSİ GÖÇER ANISINA)

IN THE EXAMPLE OF THE MIGRATION SCENARIO (IN MEMORY OF HULUSI GÖÇER)

Dr. Ercan BARAN

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Dairesi Başkanlığı Ankara/Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-9604-0300

ÖZET

Göç insanoğlunun yaşamıyla beraber var olmuş değişmeyen bir olgudur. Göçün hem avantajı hem kendisine has dezavantajları vardır. Burada önemli olan toplu göçlerde göç edilen ülkenin o göçü yönetmesidir. Göç edilen ülkenin göçü yönetebilmesi için nitelikli kadrolara ihtiyacı vardır. Bu yüzden göç yolda dizilmeyip göç için yapılacakların zamanında yapılması ve gereken kadroların yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Ülkemizin Suriye'nin kuzeyine yani Halep ilinin Afrin ilçesine 20 Ocak 2018 tarihinde yaptığı Zeytin Dalı harekâtı önem arz etmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri ile Suriye Milli Ordusu'nun beraberce düzenlediği harekât başarılı olmuş ve Afrin alınmıştır. Afrin alındıktan sonra orada bulunan vatandaşların çocuklarının okullara gidip eğitimlerini devam ettirmeleri önem arz etmektedir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlar Eğitim Daire Başkanlığı bünyesinde bir ekip oluşturularak bu bölgenin eğitimleri ile ilgilenmeleri sağlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bölgede hizmet içi idareci ve öğretmen eğitimleri ve bölgede okutulacak kitapların telifini yapmışlardır. Bölgede Türkiye'ye bağlı üniversite açılmış ve orada bulunan halkın her yönden refahı yani kalkınması amaçlanmıştır. Bölgede güvenli bir ortamın oluşmasıyla hayat normal akışına dönmüş ve insanlar yaşamlarına devam etmişlerdir. Bu noktada Afrin'in Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olması hasebiyle eğitimler İl Milli Eğitim Müdürlüğünde kurulan bir ekipçe devam ettirilmektedir. Bu ekipte bir baş koordinatör ve diğer koordinatör arkadaşlar bulunmaktadır. Afrin bölgesinde çalışacak olan öğretmen arkadaşlar ülkelerini seven kadrolardan oluşturulmuştur. Hatay Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Afrinde çalışan öğretmen arkadaşlar bölgede ciddi bir şekilde çalışarak Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları ve diğer ülkelerdeki yardım kuruluşlarını harekete geçirerek bölgeye gereken yardımı sağlamaya çalışmışlardır. Ama yapılan yardımların en büyüğünü devletimiz Suriye halkına yapmaktadır. Suriye halkı Türk devletinin yani devletimizin yaptığı yardımları önemsemekte ve devlet büyüklerimize teşekkürlerini sunmaktadırlar. Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde Afrin bölgesinden sorumlu baş koordinatör olarak ülkesini seven ve kalp krizinden vefat eden Hulusi Göçer seçilmiştir. Hulusi Göçer Afrin'de ülkemizi en iyi şekilde temsil etmiş ve o bölgeye gereken devletimiz eliyle ulaşmasını sağlamıştır. Aşağıda okuyacağımız senaryo ülkesini seven ve Afrin'de ülkemizi temsil eden Hulusi Göçer anısına tarafımdan yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Afrin, Hulusi Göçer

ABSTRACT

Migration is an unchanging phenomenon that has existed with the life of human beings. Migration has both advantages and disadvantages. The important thing here is that the country of migration manages that migration in mass migrations. The country of immigration needs qualified staff in order to manage immigration. For this reason, it is important to do the things to be done for migration on time and to train the necessary staff, not to line up on the migration road. The Olive Branch operation carried out by our country in northern Syria, namely Afrin district of Aleppo province, on January 20, 2018 is important. The joint operation of the Turkish Armed Forces and the Syrian National Army was successful and Afrin was taken. After Afrin is taken, it is important that the children of the citizens there go to schools and continue their education. For this purpose, a team was formed within the Ministry of

National Education, General Directorate of Lifelong Learning, Migration and Emergencies Education Department, and they were involved in the education of this region. The Ministry of National Education has done in-service training of administrators and teachers in the region and copyrighted the books to be taught in the region. A university affiliated to Turkey was opened in the region and the welfare of the people there was aimed to develop in all aspects. With the establishment of a safe environment in the region, life returned to its normal course and people continued their lives. At this point, since Afrin is affiliated to the Hayat Provincial Directorate of National Education, the trainings are continued by a team established in the Provincial Directorate of National Education. There is a chief coordinator and other coordinators in this team. Teacher friends who will work in the Afrin region are composed of cadres who love their country. Teacher friends working in Afrin within the body of the Hatay Ministry of National Education worked seriously in the region and tried to provide the necessary assistance to the region by mobilizing non-governmental organizations in Turkey and aid organizations in other countries. But our state provides the biggest aid to the Syrian people. The Syrian people care about the aid provided by the Turkish state, our state, and they thank our state elders. Hulusi Göçer, who loved his country and died of a heart attack, was chosen as the chief coordinator responsible for the Afrin region within the body of Hatay Provincial Directorate of National Education. Hulusi Göçer represented our country in the best way in Afrin and ensured that our state reached that region as needed. The scenario that we will read below was written by me in memory of Hulusi Göçer, who loved his country and represented our country in Afrin.**Keywords:** Migration, Afrin, Hulusi Göçer

GİRİŞ

Göç insanoğlunun yaratılışı ile başlamış ve insanoğlunun hayatının bitişine kadar da devam edecektir. İnsanoğlunun dünyada sosyal adaleti sağlayamayıp adil düzeni tesis edememesinden kaynaklı bir olgu olup bunlar sağlansa bile özgürlük kısmı eksik kaldığında insanoğlu kişisel özgürlüğü için bile olsa yollara düşmektedir. İnsanoğlu için en önemli olanın yemekten içmekten ziyade insan onuru olduğu unutulmamalıdır. Bugün göç varsa ki var bugün nedenleri ve niçinleri sorgulanmalı ve çözümler üretilmelidir. Göç yapılan yerlerde özgürlüğün ve ekonomik refahın olmadığını müşahede etmekteyiz. Göç yapılan yerlerin ise ekonomik refah seviyesi ve özgürlüklerin var oluşu dikkat çekmektedir.

Bu senaryo Suriye'de Halep ilinin Afrin ilçesine ve Azez iline bağlı Tel Rıfat bölgesine ordumuzun 2018 yılında yaptığı askeri harekât sonrası orada Milli Eğitim Bakanlığımız adına çalışıp kalp krizinden vefat eden Afrin baş koordinatörü Hulusi Göçer adına tarafımdan yazılmıştır.

BİR ÖĞRENCİNİN GÜNLÜĞÜ (SENARYO)

ARŞİV GÖRÜNTÜLERİ (Jenerik)

• Afrindeki öğrencinin çalıştığı dükkân

•Afrindeki öğrencinin evi
•Öğrencinin yürüyerek gidip geldiği yol
• Öğrencinin okul bahçesi görüntüleri

• Öğrencinin sınıf içi görüntüleri

• Öğrencinin bahçede arkadaşlarıyla oynamaları

1. Öğrenci Evi /İç-Gün/Aile ve Bireyleri – Figüranlar

Babası şehit olan bir aile ve geçimlerini sağlamak zorunda olan bir annenin yaptığı fedakârlıklarla 4 çocuğundan en büyüğünü okutmak istemektedir. Ama maddi yetersizlikler dolayısıyla okutamamaktadır. Afrin Türk koordinatörlerinden Hulusi Bey aileyi çocuğunu okula göndermek için ikna etmekte ve aileye gereken yardımın Türk devletince sağlanacağını söylemektedir. Aile Hulusi beyin bu sözleri karşısında duygulanmakta Türk Devletine minnet duymakta ve çocuklarını okula göndermeye razı olmaktadır. Anne evin geçimini sağlamakta kendisine yardımcı olan liseye gidecek oğlunun eğitimini alması adına oğlunun aileye olan ekonomik katkısından vazgeçmiştir. Anne burada

daha fazla fedakârlığı göze almıştır. Ailede aile bireyleri kahvaltı yapar. Bu kahvaltının spontane şekilde çekimi yapılır. Kahvaltıda var olanlar doğal şekilde çekilir. Ailenin geçim sıkıntısı kahvaltıyla belirtilir. Burada böyle bir aileye Türkiye devleti olarak yardım etmek vurgulanacaktır.

Hulusi Bey: Selamun Aleykum. Hayırlı sabahlar. Ben Türkiye Devletinin Afrin sorumlusuyum. Rahatsız ediyoruz. Müsaitseniz içeriye girebilir miyiz?

Anne: Buyurun ne demek hoş geldiniz. Safalar getirdiniz. Şeref verdiniz.

Hulusi Bey: Allah razı olsun.

Anne: Buyurun

Hulusi Bey: Öncelikle rahatsızlık verdiğim için özür dilerim. Arkadaşlardan eşinizin şehit olduğunu ve 4 çocuğunuz olduğunu ekonomik imkânsızlıklardan dolayı liseye gidecek çocuğunuzun okuyamayacağını öğrendik. Bu konuda Türkiye Devleti adına nasıl yardımcı olabiliriz. Bu arada isminizi alabilir miyiz?

Anne: İsmim Şirindir. Allah Türkiye Devletinden razı olsun. Burada çocuklarımızı okutmak için okulları yenilediler. Bedava okuma kitapları ve bedava okumayı sağladılar. Bundan ötürü Türkiye Devletine teşekkür ediyorum. Benim eşim çatışmalarda şehit oldu. Evimin ihtiyaçlarını sağlamak için çalışmak zorundayım. Liseye gidecek oğlum okumak istiyor ama durumumuz iyi olmadığı için çalışmak zorunda kalıyor. Bu konuda yardımcı olursanız sevinirim. Çünkü oğlum gerçekten okumayı seviyor.

Hulusi Bey: Biz Türkiye Devleti olarak oğlunuzu burada lisede okutacağız ve burs sağlayacağız. Oğlunuz başarılı olursa Türkiye'de güzel bir üniversite okumasına yardımcı olacağız. Burs sağlayacağız. Oğlunuz ilerde önem bir adam olup İslam ümmetine hizmet edecek inşallah.

Anne: Bunu yaparsanız Türkiye Devleti adına ömrün boyunca müteşekkir olurum.

Hulusi Bey: Yardım getirmiştik onları da teslim edelim. Bundan sonra aralıklarla yardımı devam ettireceğiz. Rahat olun. Devletimiz sizinle beraber.

Anne: Allah sizden ve devletinizden bin kere razı olsun. Allah Türkiye Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a uzun ömürler versin. Biz onu çok seviyoruz. Allah yokluğunuzu vermesin. Mazlumun sesi oldunuz.

Hulusi Bey: İzin verirseniz evde doğal çekim yapmak istiyoruz. Türkiye'de Türk televizyonlarında bunu yayınlayacağız izniniz olursa.

Anne: Ne demek bizim için şereftir. Yalnız soframızda fazla bir şey yok ayıp olmasın.

Hulusi Bey: Olur mu? Siz yokluklarla mücadele eden şerefli bir ailesiniz. Eşiniz şehit olduktan sonra hayatla mücadele ederek çocuklarınıza bakmışsınız. Çocuklarınıza sahip çıkmışsınız. Allah hem bu dünyada hem ahirette size mükâfatınızı verecektir inşallah.

Anne: Buyurun kahvaltı hazırlayayım. Çocukları kaldırayım.

Oğlum Selahattin kalk sabah oldu.

Selahattin: Anne dur biraz daha yatayım.

Anne: Kalk oğlum Türkiye'den misafirler gelmiş. Hem seni okutacaklar. Senin okuman için yardımcı olacaklar. Yüzünü yıka ve sofraya gel.

Selahattin: Tamam anne.

Anne: Hulusi Bey ben kahvaltıyı hazırlayayım.

Hulusi Bey: Rahat olun Şirin Hanım.

Anne: Oğlum saat 9'da işe gidiyor. O zaman çalıştığı işi bıraksın.

Hulusi Bey: İşi bıraksın okula başlatalım.

Anne: O zaman çalıştığı dükkân sahibine okula başlayacam diye söylesin.

Hulusi Bey: Tamam

Selahattin bu sırada oturma odasına girer.

Selahattin: Hoş geldiniz.

Hulusi Bey: Hoş bulduk. Selahattin kaç yasındasın sen?

Selahattin:15 yaşındayım Hulusi abi.

Hulusi Bey: Annenle konuştuk. Okumayı sevdiğini söyledi. Para olmadığı için okuyamadığını söyledi. Okumak istiyor musun Selahattin.

Selahattin: Hulusi abi okumayı çok seviyorum. Bize yardım ederseniz aileme ekonomik olarak yardımda bulunursanız okumak isterim. Çünkü ben okula gidersem annem evi geçindirmede zorlanır.

Hulusi Bey: Gereken desteği vereceğiz. Yeter ki sen oku.

Selahattin: Okuyacağım ve yüzünüzü kara çıkarmayacağım inşallah.

Hulusi Bey: Seni sizin eve yakın olan Selahattin Eyyubi Lisesine yazdıracağız.

Selahattin: Tamam Hulusi abi.

Hulusi Bey: O zaman kahvaltımızı yapıp yola çıkalım.

Bu arada kahvaltı masası hazırlanır. Anne kahvaltıyı getirir ve yer sofrasının üzerine kor. Herkes bağdaş kurarak sofraya oturur. Bu durumun çekimi yapılır. Ailenin durumunun iyi olmadığı sofrayla belirlenir. Doğal çekim yapılır. Evin çekimi yapılır. Ailenin durumlarının iyi olmadığı giyim, ev ve kahvaltı sofrasıyla verilir. Ve evden sokağa geçilir.

Hulusi Bey: Kahvaltımız bitti. Yola çıkalım. Selahattin dükkân sahibine söylesin gelsin.

Anne: Tamam. İyi olur. Görüşmek üzere. Allah bin kere sizden razı olsun.

2.gün Okul Yolu / Dış-Gün

Okul yolunu haricî görüntüsü. Burada okul yollarının durumu ve çocuklarının maddi yetersizliklerine rağmen okuma aşkından dolayı yolları yürüyerek gidip gelmeleri. Ekranda alt yazı (Arapça-Kürtçe). Nisan 2019 Kuzey Suriye – Afrin ……(Mahalle adı yazılacak)

3. Okul / Dış – Gün

Hulusi Bey Selahattin Eyyubi Lisesine Selahattin'i öğrenci olarak yazdırmak için gider ve okul müdürü ile görüşür.

Okul Kapıcısı: Buyurun

Hulusi Bey: kapıyı açar mısınız merhaba.

Okul kapıcısı: Hulusi bey hoş geldiniz safalar getirdiniz. Dalmışım kusura bakmayın.

Hulusi Bey: Önemli değil. Selahattin gel.

Selahattin: Geldim abi.

Burada okulun dış görünümü kapıdaki bekçi ve okulun içi çekilecektir. Okul müdürü Hulusi Beyi okulun içindeki giriş kapısında karşılayacaktır.

Okul müdürü: Hulusi bey hoş geldiniz. Safalar getirdiniz.

Hulusi: Müdürüm merhaba nasılsınız özledim sizi. Bir öğrencimiz olacak inşallah. Babası şehit olmuş bir öğrencimiz. Bu gencimize sahip çıkacağız. Abilik yapacağız. Okuması için elimizden geleni yapacağız. Tanıştırayım, Selahattin.

Selahattin: Müdürüm elinizi öpeyim.

Okul müdürü: Berhudar ol evladım. Sağ olasın Allah uzun ömürler versin.

Selahattin: Müdürüm Hulusi amca beni okutacağınızı yardımcı olacağınızı söyledi. Teşekkür ederim. Ama benim çantam, kitaplarım hiçbir şeyim yok.

Okul müdürü: Evladım biz Türkiye Devletinin desteğiyle onları sizlere bedava olarak veriyoruz zaten. Rahat ol evladım.

Burada Türkiye'den gönderilen kitaplar, defter, kırtasiye ve diğer okul ekipmanlarının çekimi de yapılacaktır.

Hulusi Bey: Müdürüm Selahattin'i hangi sınıfa yazdıracağız. Bir de ders malzemelerini temin edersek iyi olur.

Okul Müdürü: Gel oğlum Selahattin Önce okul kitaplarını, çantanı, defter ve kalemlerini kırtasiye malzemelerini ayarlayalım.

Selahattin: Tamam müdürüm. Müdürüm bir soru sorabilir miyim? Derslerimiz hangi dilde yapılacak.

Okul Müdürü: Oğlum Arapça, Türkçe ve Kürtçe yapılacak evladım.

Selahattin: Tamam müdürüm.

Bu arada öğrencinin malzemeleri verilecek. Verilecek malzemelerin çekimi yapılacaktır.

Okul Müdürü: Oğlum Selahattin gel seni 1 c sınıfına götüreyim. Yeni arkadaşlarınla tanıştırayım.

Selahattin: Tamam müdürüm.

Okul müdürü, Hulusi Bey ve Selahattin öğrenci olacağı sınıfa gider. Sınıfın kapısını çalar. Sınıfın kapısı açar ve sınıf öğretmenine selam verir.

Okul Müdürü: Merhaba hocam. Kolay gelsin. Size yeni bir öğrenci getirdim. İsmi Selahattin.

Öğretmen: Selahattin evladım hoş geldin.

Selahattin: Hoş bulduk öğretmenim.

Öğretmen sınıfa dönerek çocuklar arkadaşınıza hoş geldin deyiniz der. Sınıf hep bir ağızdan söyler.

Sınıf: Hoş geldin Selahattin.

Öğretmen: Müdürüm dersimiz seçmeli Kürtçe dersi. Kitaplarımız bu yıl basıldı. İçerikleri ve görsel malzemeleri çok güzel. Ünite ve ders konuları öğrencilerin anlayacağı şekilde anlatılmış. Allah Türkiye Devletinden razı olsun.

Müdür: Biz çıkıyoruz hocam. Selahattin'i size emanet ediyoruz. Oğlum Selahattin iyi dersler. Çocuklar sizlere de iyi dersler.

Öğretmen: Sağ olun müdürüm. Kolay gelsin. Teşekkürler

Bu arada sınıfta çekimler yapılır. Kürtçe ders kitapları çekilir. Özellikle olumsuz propagandalara karşı bölgede Kürtçe dersinin de verildiği belirtilir. Arapça dersine ve Türkçe dersine de girilerek çekim yapılır. Kitaplar özellikler çekilir.

Ders başlama ve bitiş saatleri vurgulanacak. Teneffüslerde çekim yapılacak. Selahattin'in arkadaşlarıyla oynaması mutluluğu özellikle vurgulanacak. Önceki çalıştığı işyeri ve okuldaki mutluluğu özelliği vurgulanacak.

Öğlen saat 1 ders bitiş saati. Okul Müdürü Selahattin'i görüyor.

Okul Müdürü: Oğlum Selahattin nasılsın. Dersin nasıl geçti.

Selahattin: Hocam çok mutluyum. İlk kez bu kadar mutlu oldum. Kitaplarım, çantam ve kırtasiye malzemelerim var. Bundan sonra çok iyi ders çalışacağım. Çünkü doktor olup insanlara faydalı olmak istiyorum. Savaşta yaralanan insanlara yardım edecek bir dernek kurmayı düşünüyorum.

Okul Müdürü: Sen akıllı bir çocuksun. İnşallah İslam ümmetine hayırlı işler yapacaksın. Allah sana uzun ömürler ve de güzel bir hayat nasip etsin.

Selahattin: Ben eve gidiyorum müdürüm. Bir isteğiniz var mı?

Okul Müdürü: Yok evladım. Annene selam söyle. Bütün ihtiyaçlarımızı karşılayacağımızı söyle endişe etmesin. Türk Devletine güvensin.

Selahattin: Tamam Müdür Amca.

Selahattin okuldan çıkıp yollarda yürüyerek eve gelir. Yürüdüğü yolların çekimi yapılacaktır. Selahattin eve gelir ve kapıyı çalar. Anne kapıyı çalar.

Anne: Evladım Selahattin hoş geldin. Derslerin nasıl geçti? , Okul Nasıldı? Arkadaşların nasıldı? Öğretmenin nasıldı?

Selahattin: Anne her şey çok güzeldi. Allah Türk Devletinden razı olsun. Okuyup İslam ümmetine ve size aileme hayırlı bir evlat olacam. Okuyup seni en güzel yerlerde yaşatacam anne. Çünkü sen bizlere büyük fedakârlıklar yaparak yıllarca baktın. Hem annemiz hem babamız oldun. Senin ellerinden öpüyorum ve seni çok seviyorum anne.

Anne: Evladım bende seni çok seviyorum. Okulun hayırlı olsun.

SONUÇ

Bu senaryo canını ortaya koyarak devletimiz için Afrin'de baş koordinatörlük yapıp kalp krizinden vefat eden Hulusi Göçer adına tarafımdan yazılmıştır. Bu senaryonun yazılmasındaki amaç devletimizin orada mazlum insanlara sahip çıktığını göstermektir. Orada devletimizi temsil eden koordinatörlerimizin de bihakkın bu görevi layıkıyla yerine getirdiklerini bu senaryoyla göstermektir. Hulusi Göçer zor zamanlarda zorda kalan ailelere yardım eden bir Türk imajı çizerek aslında hepimizi bizi yani Türk toplumunu temsil etmektedir.

BİREYİN YERİNDEN OLMA VE YERİNİ BULMA YOLCULUĞUNDA GÖÇ OLGUSUNUN SANATA YANSIMASI

IN THE JOURNEY OF THE INDIVIDUAL TO DISPLACE AND FIND THEIR PLACE REFLECTION OF MIGRATION ON ART

Doç. Dr. Hatice Keten

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

ORCID ID: 0000-0001-9136-4894

ÖZET

Araştırmanın amacı, göç ve göçün getirdiği yaşamsal boyuttaki yeri çağdaş sanatçı gözüyle ele alınışı, göçün yerinden olma ve bir yer bulma arayışının sanatsal süreçteki boyutunu irdelemektir. Sanat kendi içinde içsel bir yolculuk iken nesnel bir yolculuğun öyküsü göçün durumlar arası bir katmanlılığı ve iç içe geçmişliği de barındırmaktadır. Sanatın zamanla yaptığı yolculuk içinde sanatçıların etkilendiği ve eleştirel olarak ele aldığı bir takım ana meseleler yer alır. Sanatçı, içinde yaşadığı toplumun kırılgan sorunlarına hassas ve geniş bir pencereden bakan gözü olmuştur. Yüzyıllardır süren ve hala daha devam eden göç ve göçün uzantıları olan çeşitli sorunlar insanları temelinden sarsmış derin izler bırakmıştır. Sanatçılar dönemler içinde şahit oldukları ve ya dolaylı/dolaysız etkilendikleri "göç" kavramını çeşitli sanatsal uygulamalarla, eserlerle ele almışlardır. Bir şekilde göçün işaret ettiği ve simgesel ögeler barındıran bu yolculuğun adımları zihinsel bir süreçte sanatın göstergelerine dönüşmüştür. Göç, zorunlu veya ihtiyaca bağlı olarak gerçekleşen bir yolculuktur. Terkedilen yer ve gidilecek yer arasında köprü oluşturan yolculuğun anatomisi sanatçıların yapıtlarında bir belgeye hatta etkili bir diyaloğa dönüşür. Sanat tarihine bakıldığında bazı sanatçılarında çeşitli sorunlar karşısında ülkesini, yaşadığı bölgeyi terk ederek yeni bir yaşam alanı bulmaya ve orayı yer edinmeye zorlandığı, mecbur kaldığı görülmektedir. Bu göçün sonucunda kültürel ve tarihsel etkilenmeler kaçınılmaz olmaktadır. Dolayısıyla, günümüzde de etkisini ve geçerliliğini hiç kaybetmeyen göç olgusu sanatın konusu olmaya daha devam edecek gibi görünmektedir. Bu araştırmada, "göç" olgusunun çağdaş sanattaki biçim ve tema bağlamı, günümüz sanatında yer alan Güney Koreli sanatçı Kimsooja'nın sanat anlayışı ve eserleri kapsamında değerlendirilmektedir. Araştırma, literatüre dayalı yazılı/görsel kaynak taramasına ve elde edilen bulguların nitel araştırma yöntemine göre betimsel değerlendirilmesine bağlıdır. "Göç" teması sanatın içinde var olup sanat dilindeki etkileyici ve eleştirel kapasitesiyle göçle ilişki bağlamında duygudaşlık kurmada bir yol haritası sergilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş sanat, göç, sanat, Kimsooja.

ABSTRACT

The aim of the research is to examine migration and its place in the vital dimension brought by migration from the perspective of a contemporary artist, and to examine the dimension of migration and the search for a place in the artistic process. While art is an inner journey in itself, the story of an objective journey also contains a layering and intertwinedness of migration. In the journey of art over time, there are a number of main issues that artists are influenced by and critically address. The artist has been a sensitive eye that looks at the fragile problems of the society he lives in from a wide window. Migration, which has been going on for centuries and still continues, and various problems, which are the extensions of migration, have shaken people to their foundations and left deep traces. Artists have dealt with the concept of "migration", which they have witnessed or been directly or indirectly affected by, with various artistic practices and works. The steps of this journey, which somehow points to migration and contains symbolic elements, have turned into indicators of art in a mental process. Migration is a journey that takes place on a compulsory or need-based basis. The anatomy of the journey, which forms a bridge between the abandoned place and the destination, turns into a document and even an effective dialogue

in the works of the artists. When we look at the history of art, it is seen that some of the artists were forced to leave their country and the region where they lived, to find a new living space and find a place there, in the face of various problems. As a result of this migration, cultural and historical influences are inevitable. Therefore, the phenomenon of migration, which has never lost its effect and validity today, seems to continue to be the subject of art. In this research, the form and theme context of the phenomenon of "migration" in contemporary art is evaluated within the scope of the art understanding and works of South Korean artist Kimsooja, who takes part in today's art. The research depends on the literature-based written/visual literature review and the descriptive evaluation of the findings according to the qualitative research method. The theme of “migration” exists in art and with its impressive and critical capacity in the language of art, it presents a roadmap for establishing empathy in the context of the relationship with migration.

Keywords: Contemporary art, migration, art, Kimsooja.

GİRİŞ

Çağlar boyu insanlık, çeşitli nedenlerden dolayı göç etmeye mecbur kalmış veya göçü isteyerek gerçekleştirmiştir. Göç kavramı; hareketliliği, yaşadığı yeri terk etmeyi, yolculuğu, kayıp ve kazançları, acı ve zorlukları, kültürel ve geleneksel değişimleri kapsayan çok boyutlu bir gerçektir. Göçün nedenleri ve meydana getirdiği değişimler, insanın tüm yaşamını, geleceğini, çevresini, ailesini ve toplumları etkileyen sonuçlar ortaya çıkarır. Dolayısıyla, göç yolculuğu, sanatçıların sanatsal yaratıcılık sürecinde ve bakış açılarıyla ele aldıkları anlamlar çerçevesinde yorumlanmaktadır. Sanatın içinde de olgu ve olaylara çeşitli anlamlar yükleme, simgesel biçimlerle bir dile getirme yer almaktadır. Yaşamda görülen keskin ve zorlu zaman dilimleri bireyi yerinden eden göç unsuru gibi bireysel ve toplumsal sonuçlar doğuran olaylarda bir kimlik karmaşasına dönüşebilmektedir. Birey, göç etmekle hem yerinden olmakta hem de kendine yeni bir yer edinmede gönüllü ve gönülsüz karmaşık bir sürecin içinde bulunmaktadır. Bu yolculukta terk edilen aynı zamanda kişinin o ana kadar olan yaşantılarından gelen kültürel özüne ait yapıların, dokuların değişime zorlanmasını da barındırmaktadır. Sanat tarihine bakıldığında sanatçılar arasında çeşitli nedenlerden dolayı göç eden veya göçe mecbur bırakılanlar da mevcuttur. Göçün üzerinde toplumsal bir düşünme sürecini yaşatmak isteyen sanatçılar, eserlerinde “göç” kavramını irdelemişlerdir. Bu sanatçılar arasında Güney Koreli sanatçı olan Kimsooja’nın sanat yapıtlarındaki göç olgusu ile yerinden olma ve yerini bulma yolculuğu, göçün çok boyutluluğu bağlamında ele alınmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yapılmış olup, olgu ve olayların yazılı kaynaklarına ulaşılıp Kimsooja’nın sanatındaki göç olgusu irdelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tek başına veya diğer yöntemler ile birlikte kullanılabilen bir veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189).

1.GÖÇ

Göç, insanlık tarihi sürecinde bitmeyen ve varlığını günümüzde de sürdüren dinamik bir hareketliliktir. En genel anlamıyla bir yerden bir başka yere gitme ve yerleşme eylemidir. Türkçe Sözlük’te göç şu ifade ile tanımlanmaktadır: “Çeşitli sebeplerle yurt içinde bir yerden bir yere, bir ülkeden başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla taşınma, hicret.”, “Bu taşınma sırasında götürülen ev eşyası.” (Topaloğlu, 2014: 461). “Birleşmiş Milletler, dünyadaki her yedi kişiden birinin tercih veya zorla göç ettiğini uluslararası ya da ulusal iç göç eden olduğunu belirtmektedir” (Atalay, 2021: 71).

Göç olgusu, içinde tarihi, siyasi, ekonomik, kültürel, bireysel değişimleri barındıran gerçeklere sahiptir. Doğan’a göre göç, anlam ve değerini kültürden alarak yeni bir kültürü etkisi altına alır. Göç, aynı zamanda insanın yeni ortamlara girme ve sosyal bir varlık olarak diğer topluma etki etme sürecidir. Göçle birlikte kavramsal karşıtlıklar, zihinsel süreçte sürekli birliktedir ve aidiyet ile ilgili mücadeleler sürer (Doğan, 2018: 13). Özellikle son yıllarda göç ve göçün etkilerine, yıkımlarına, değişimlerine, ortaya çıkan sorunlarına yönelik çeşitli bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Göç, insanın doğasına koşullu ve zorunlu olarak dâhil olan bir hareketliliğin varlığıdır. Dolayısıyla göçün tüm alanlarla olan ilişkisine dair yapılanmalar ve etkilenmeler de gerçekleşmektedir. Göçün bu denli geniş bir yayılım ve

etki barındırması sanatçıların da ilgi duymasına neden olmaktadır. İnsani boyutunda içsel bir gözlem ve eleştiri göçü kavramsallaştırmaya, sorgulamaya yöneltmektedir.

Göç kavramı aynı zamanda alegori, metafor veya mecaz olarak ele alınan doğumdan ölüme dek süren bir değişim yolculuğunun ifadesidir (Mardani ve Rahmani, 2021: 142). Şöyle ki, göç içinde farklı nedenleri ve sonuçlarıyla farklı bağlamlarda gerçekleşebilen gerçek bir yolculuğu barındırır.

Göç, süreklilik gösteren küresel bir çaptaki hareketliliğin sonuçları olarak birçok bireyin vatansız, kimliksiz, yersiz-yurtsuz kalması ve belli bir mekâna ait olamama gibi çeşitli sorunları içinde barındırır (Erol, 2020: 401). Bu sorunlar göçün ne denli kapsayıcı ve dikkat çekici olduğunun bir gösteresidir. Birey, en doğal olan yaşamsal ihtiyaçlarının, varlıksal memnuniyetinin üzerine göçle gelen ciddi sorunlar eklendiğinde zorlu bir sürecin içinde kalır. Göç ile gelen kökten ve birbirini takip eden sorunlar, bir kelebek etkisiyle psikolojik ve sosyolojik açıdan çözülmeyi beklemektedir. Atalay'a göre (2021);

Göç, toplumda, sonuçları görünen ve görünmeyen birçok psikolojik etki ile bireyleri derinden etkiler. Bunlardan ilki daha başlangıçta gidilen yere ait, aidiyet duygusunun yeterince olmamasıdır. Gidilen-göç edilen yere ait kültürel farklılıklar, bireyin duygusal sağlığı bakımından önemlidir. Uyumsuzluk, aidiyetsizlik, bireyin, yabancılaşmasına, ötekileşmesine neden olabilir ve duyguları daha fazla örselenen birey kendisini toplumdan dışlayabilir. Gittiği yerle, uyum yapma çabası örselenerek, yabancı kültürden uzaklaşabilir. Göç gerçekliğini ve göçebe yaşam şeklini anlamakla birey ve toplumun davranışsal yapısını doğru bir eksende tanımlanabilir (s.71).

2. SANATTA GÖÇ

Göç eyleminin içinde yer alan düşünsel ve eylemsel birtakım süreçler, yaptırımlar, zorunluluklar vardır. Öncelikle hareketi ve taşınmayı temel alan bir sürecin içinde uzun soluklu kişisel bir deneyimin tanıklığı yer bulur. Bu süreçte sıradan olmayan yolculuğun olumlu ve daha çok olumsuz duygular barındıran sanatçı açısından da evren ve benliği arasında bir hesaplaşma söz konusudur. Yolculuğun adımları olarak, bulunduğu yerden ayrılma noktasından yanına alınacak eşyalar, ulaşım şekli, yolculuğun ne kadar ve nerelerden devam edeceği, varılacak yerle bir ilişki kurma ve yerleşme şeklinde sıralanabilir. Tüm bu aşamalar bireyi; hızlı, dinamik, değişken, sancılı ve sürprizli, olağan dışı birtakım duygu ve düşünce sarmalına yönlendirir. Göçün getirdiği bu kompleks varlık, bireyin ait olduğu yerden başka bir yere ait olma serüvenini başlatmaktadır. "Sanat yapıtlarında, göç kavramlarının çalışılması aynı zamanda sanatsal bir eylemliliği ve aktivasyonu göstermektedir. Sanatçıların göç yapıtları, gerçekliği çarpıcı bir estetik yapı olarak göstermesi bakımından önemlidir" (Atalay, 2021:73).

Çağdaş sanatın ifade dilinde bağımsız bir şekilde nesnelerin kendine özgü yapıları ve örtük gizil simgeleri barındırması, çoğu sanatçının sanat biçiminde bir araca dönüşmüştür. Günlük hayatta sıradan nesneler ve bunların kullanım amaçları doğrultusunda işlevsel özellikleri de sanat dilinde bir imaja, düşünceye karşılık gelmektedir. Bu durum ise sanatçıların yaşantılarında yer bulan deneyim, kişisel ve toplumsal davranış örüntülerine bağlı olarak nesneler de içsel bir özneye dönüşerek simgesel bir boyuta taşınmaktadır. Çağdaş sanatın etkin sanat anlatımı ve biçimi olarak enstalasyonlar önemli yer tutmaktadır. Günümüzün ortak algısı ve tanıdık biçimsel ögelerini barındırmasının yanında sanatçının sanat fikrini gerçekleştirmede rahat, özgür bir ortam olarak görmesi enstalasyonların geçerliliğini, estetik bir dile dönüşümünü içselleştirmektedir. Sanatçının gerçekleştirdiği yerleştirmelerin gerekli olduğu mekânı, nesneleri, eşyası, düzenleme hacmi ve süreci, yeni bir dilin oluşumunda senkronize bir şekilde düzenlenmeye tabidir. Sanatçı, kapsamlı bir anlayışı ve düzenleme kurgusunu sanatçı öznel ve özgür bir tavırla kurgular. Dolayısıyla eşyanın ve mekânın farklı bir anlam çerçevesinde buluşması estetik ve sanat diline dönüşmesi sağlanır. Sanatçının izlediği yolla mekân ve nesneler bir dile dönüşerek izleyiciyle sanatçının yapıtı arasında iletişim sağlanır. Toluyağ'ın da belirttiği gibi; "Nesne mekana, mekan da nesneye yeni bir anlam yükler. Böylece izleyiciye artık sanat eserinden çok sanat fikri haz verir" (2020: 104). Birlikte eşleşen fikir açılımları nesnelden zihinsel sürece iletilenlerle bireyi deneyim ve empati kurmaya yöneltir. Dolayısıyla sanat yapıtı gerçekleştirilmiştir ve sanatçı da izleyicide tamamlanacak boyutu üzerine bir sonraki adımı kurgulamaya başlar. Kavramsal sanat; sanatçı ve izleyici arasında kurduğu devinimli, iletken, tüm tarafları sanata dâhil eden yanıyla günümüzün insani bakışların ortak toplanma alanına dönüşmektedir. Geleneksel bir sanat yapıtının karşısında o yapıtı

izlemekten öte kavramsal sanatta izleyici; davranış, yaşam, toplum ve gerçeklerle yine yaşamdan alınarak kurgulanan yapıtlarla ve gerçeklerle düşünsel eylemle mücadele içine bırakılır.

Sanatta göç, birey ve toplulukların yeni yerlerinde yaşadıkları uyum ve kimlik sorunları, yabancılaşma, yer edinme ve kendini kabul ettirme çabaları, kültür aktarımı ve etkileri üzerine konularla yer almıştır (Çeber, 2018: 98). Göç temasını ele alan sanatçılar arasında Çinli sanatçı Ai Weiwei, 2016 yılında Berlin'de gerçekleştirdiği "Güvenli Geçiş" adlı enstalasyonunda göçmenlerin Avrupa'ya yaptıkları tehlikeli yolculuğu can yeleklerini kullanarak gerçekleştirmiştir (Asmelash, 2020). "Midilli Adası'nda bırakılan on binlerce turuncu can yeleğini toplayarak, Berlin Konser Salonu'nun girişindeki kolonların üzerine astı ve binanın girişine üzerinde #safepassage yazan bir de şişme bot bıraktı" (Merdim, 2016). Sanatçının bu yapıtında, kullanılmış can yelekleri, insanın tarihsel gelişim içinde uygarlığın ve yerleşik hayatın bir temsili niteliği taşıyan bir mimari yapının sütunlarında, yine insanoğlunun çaresizliği ve noksanlıkları tutunur. Bir bakıma insanın dünyasında var olan bu keskin tezatlıkların başkaldırıcı bir eleştiri sunumudur (Görsel 1). Jacob Lawrence de kendisini ve Afro Amerikalıları büyük göçün bir çocuğu olarak tanımlar ve eserlerinde göçü ele alır (Girgin, 2017: 57). Gülsün Karamustafa, eserlerinde (Görsel 2) göçü, dramatize edilmiş bir biçimle ele alarak bu olguyu sınıfsal ve kümelenmiş bir çerçevede yorumlamaktadır (Çalışkan, 2019: 104). Göçmen bir aileden gelen bu sanatçı; sanat yaratımlarında göç, kimlik, kültür ve kişisel tarihini ele almıştır (Erol, 2020: 402). Dolayısıyla göç varsa, içinde aşılması gereken sorunlar ve kişisel olarak göçü kabullenme, yeni bir kültürel yapıya geçiş süreçleri de vardır.

Görsel 1. Ai Weiwei, 2016, "Enstalasyon", Can Yeleği İle Sütunları Kaplanmış Yapı, Konzerthaus Binası, Berlin / Görsel 2. Gülsün Karamustafa. Mistik Nakliye.

Nitekim göç olgusu kendi içinde aşamalı, karmaşık, çok boyutlu bir süreci içerdiğinden çağdaş sanat içinde pek çok sanatçıyı ve araştırmacıyı ilgilendirmiştir. Çalışkan'a göre bu uzun süreçli göç olgusunun üç evresi vardır. Bunlar; "Göçün planlanması, göçün eylem anı ve göç ettikten sonraki yaşamdır" (2018: 42). Sanatçıların bu aşamalarla ilgili olarak göçe karşı yorumları çeşitlilik göstermekte ve göçün görsel bir görünümü sunulmaktadır. Sanatçılar için nesne göstergeler önemli hale gelmiştir ve bu göstergeler toplumsal sorunları simgeleyen bir imgeye dönüşmektedir. Leonardo Drew'in 1992 yılında gerçekleştirdiği eserlerinde yer alan "Pamuk balyası, Güney Amerika'da köleleştirilmiş Afrikalıların emeğini göstermektedir" (McEvilley, 2019: 1247). Çağdaş Türk resim sanatçılarından Ramiz Aydın'a göre: "Göç hem toplumsal bir sorun hem de umuttur. Göç edenlerin çaresizliği insan olarak üzüyor beni, her şeyden önce. Sanatçı olarak da ilgisiz kalamıyorum. Göçten sorumlu olanların ilgisizliği, göçü bir umut olmaktan uzaklaştırıyor" (Öner, 2016: 49). Almanya'ya göç eden bir aileden olan Anny Öztürk ve Sibel Öztürk, birlikte gerçekleştirdikleri "Behind the Wheel" adlı eserlerinde göç ve göçün bıraktığı etkiyi, geride kalan vatana dair özlem ve yabancılaşmayı, mekânsal değişimleri, kimlik sorunsalını çarpıcı bir şekilde ele almaktadırlar (Ceber, 2018: 99). Ferhat Özgür'ün "On My Own Way" adlı eserinde de göçün ironik bir gösteri sunulmaktadır (Görsel 3-4).

Görsel 3. Anny ve Sibel Öztürk,
"Behind the Wheel", 2003.

Görsel 4. Ferhat Özgür,
"On My Own Way", 2004.

Yapıtlarda anlaşıldığı gibi, göçle birlikte gelen içsel yolculuk hali, sanatçıların eserlerinde bir tema bağlamında ele alınmaktadır. Sanatın farklı türlerinde de göç olgusunun etkili örnekleri yer almaktadır. Bunlar arasında, Türk sinema tarihinin toplumsal gerçekçi filmlerinden olan göç temalı Otobüs (1974), Yönetmen Tunç Okan'ın gazetede okuyup etkilendiği gerçek bir olaya dayanmaktadır (Turgut, 2022). Filmin en can alıcı ögesi bir otobüstür ve bu otobüs, göç eden insanları bir şekilde hapseder. Filmde yeni ve iyi bir yaşam hayaliyle başlayan yolculuk, kültürel ve kimliksel bir şokla sonlanır (Görsel 5).

Görsel 5. Otobüs Filminden Bir Kare, 1974.

Sanatçılar özellikle göç olgusuyla birlikte gelişen yeni kavramlara ve varlıkla ilişkili temalara eserlerinde yer vermektedir. Çağdaş sanat içinde göç kavramını; "kişisel içsel bir yolculuk", "kimlik bulma", "yer ve yurt", bir yere ait olma-olmama" bağıntılarıyla birlikte ele alan sanatçılar yer almaktadır.

3. KİMSOOJA VE SANATINDA BOTTARİ İLE GÖÇ

1957 doğumlu Güney Koreli sanatçı Kimsooja, sanat yaşamını New York, Seul ve Paris'te sürdürmektedir. Sanatçı, günümüz sanat dünyasının önde gelen isimlerinden olup çok yönlü üretimleri ve etkileyici enstalasyonları ile tanınmaktadır. Sanatçının çok çeşitli müze ve galerilerde eserleri yer almakta ve sanatçı, önde gelen fuar, bienal gibi uluslararası sanat çalışmalarında etkili bir görünüm sergilemektedir. Seul'de sanat akademisinde resim eğitimi alan sanatçının sanat sürecinde belli dönüm noktaları yer alır. Kendi ifadesi ile bu dönemler sanatının şekillenmesinde büyük bir etkiye sahiptir. Sanatçının ilk ziyaret ettiği batı şehri Paris olmuştur ve 1980'li yılların ortalarında altı ay kadar kalır. Fransız hükümetinden aldığı burs İle École Nationale Supérieure Des Beaux-Arts'ta litografi stüdyosunda çalışır. Paris'te altı aylık sürede ilk kez diğer Avrupa şehirlerini ve ülkelerini gezerek Almanya, İtalya, Hollanda ve İngiltere'deki büyük müzeleri ziyaret eder. Paris, sanatçı için yeni bir dünya olur ve sanatçının gerçekleştirdiği sanatını etkiler. Sanatçı kendini desteklendiği bir ortamda bulmuştur. Ayrıca, 1985'te Bienal de Paris'te ilk kez John Cage'in çalışmaları ile karşılaşır ve bu tanışmadan sonra ilk kez Amerikan sanatına ve kültürüne merak sarar (Sans, 2017). Sanatçının çok yönlü yapıtlar ortaya koyduğu ve bu çalışmalar içinde göç ile ilişkili olarak bottari adını verdiği eserler dizisi araştırmanın konusu bağlamında ele alınmaktadır.

Sanatçının çeşitli temalara ait yapıtlarında kendine has tutumu ve kendini içsel bir derinliğe taşıyan ağırbaşlılığı dikkat çeker. Yaşamının köklerini oluşturan Güney Kore ülkesine ait izler ve küresel bir bakış çerçevesinde bir araya gelerek ortak bağa dönüşen yapıtlarda harmanlanır. Ailesinin sürekli farklı yerlerde bulunması ve annesinin dikiş ile uğraşı, sanatının belli başlı çıkış noktalarının yanında da sanatçının yaratıcılık, buluş, farkındalık boyutunda bağıntı kurduğu örnekler yapıtlarına rehber olmuştur. Bunlar arasında; dikiş dikme eylemi, göç ve bottari sayılabilir. Tüm bu çıkış noktaları kavramsal çerçevede birbirleriyle ilişki içindedir ve sanatçının ortak noktada buluşan ifadesine dönüşür. Kavramsal sanat; nesnel anlayışı, kültürel eşyaları ve temaları yalın bir dile dönüştürür, sanatı da öze indirgenip açık ve gereksiz detaylardan arındırır ve varlıksal bir duruşa aracılık eder. Sanatçının ismini de tek bir kelimeye dönüştürerek bu yalın anlayışın kimliksel tespitini yapar. Jérôme Sans'ın 2017'de yaptığı röportajında, Kimsooja'nın göç ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

Beş milyondan fazla Suriyeli Yunanistan, Türkiye, Almanya ve çevre ülkelere göç etti; Afrika'dan Güney İtalya ve İspanya'ya sürekli bir akış var; Meksika ve Orta ve Latin Amerika'dan insanlar Amerika Birleşik Devletleri'ne ulaşmaya çalışıyor. Çocukluğumda özellikle Kore'nin Askerden Arındırılmış Bölgesi'nin yakınında yaşamaktan dolayı her zaman sınırlar, göç ve mülteci sorunlarıyla ilgilenen bir sanatçı olarak, Başkan Trump'ın sınırları kapatma, göçmenlere ABD'de yeni bir hayat vermeme kararı karşısında şok oldum…Amerikan vatandaşları, özellikle sadece birkaç kurum ve kişinin mülteci krizine odaklandığı için bu insani konuya dikkat etmek zorunda. Büyük Avrupa ülkeleri mültecileri desteklemek ve onlara yardım etmek için risk alıyor. Göç, küresel ısınma ile birlikte çağımızın en önemli sorunudur (Sans, 2017).

Sanatçı aynı röportajda kendini 1999' dan beri kültürel bir sürgün olarak görür. Çeşitli sanat etkinliklerine farklı ülkelerde gerçekleştirirken bile kendini içeriden değil, dışarıdan biri olarak görmektedir. " Belki de sanatçı olmanın temel doğası budur." diyerek sanatçının her yerde ve her yere ait olma çabasını da vurgulamaktadır (Sans, 2017).

Güney Kore'de bottari adı verilen ve içine eşyaların konup bir bohça şeklinde bir araya getirilip bağlanmasıyla gerçekleşen bu biçim kullanılarak göç ve göçle ilişkili kavramlar/yolculuk Kimsooja tarafından sembolik bir sanat diline dönüştürülmektedir. Kore kültüründe bottari, kırılmaz ev eşyalarını yiyecek veya hediyeleri taşımak için kullanılan oldukça yaygın bir kumaş eşyadır. Genellikle hareketlilik (gönüllüler; satıcılar, gezginler veya istem dışı; mülteciler) ile ilişkilendirilir. Gerek ulusal kökleri gerek ailesinin sürekli hareket halinde olmasından dolayı Kimsooja'nın belleğinde iz bırakan şeyler bir eşyada toplanmıştır. Kimsooja, bottarileri genellikle ikinci el giysiler ile doldurur ve böylece kişilere ait kokular, anılar, arzular, "ruh" ve eşya sahiplerinin hayatı bottarilere dâhil olmuş olur. Bunların renkleri, desenleri ve işlemeleri geleneksel olarak yeni evliler için yatak takımı olarak kullanıldığı için aşkı, mutluluğu, zenginliği ve doğurganlığı simgelerken sanatçı için bu örtüler, insan vücudunu ve yaşamın döngüsünü sembolize eder (Ganiti, 2003). Sanatçının bottari temasında, Asya ve Batı kültürünün, gündelik ve sanatın, geçmişin ve şimdinin anlarıyla iç içedir. Bu zihinsel yolculuğu

sanatçı, "paket" ve "gezegen" motiflerini iç içe geçirmiştir. Kimsooja'ya göre, her demet belirli bir anlamda gezegen gibidir, örneğin Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs, Neptün veya Plüton, insana dair özlemlerin çeşitli karakterini gösteren işaretleri gibidir (Reckert, 2001). Bağlanan ve düğümlü bu paket görünümü içinde geniş bir alan yaratır. Buna benzer bir bohça da farklı bir açıdan kültürel bir değer olarak görülebilmektedir. Türk kültüründe de bohçanın ayrı bir yeri vardır. Bohça ile ilgili olarak Usal şöyle bahseder:

Yerleşik düzendeki Türkler değerli eşya, giysi, örtü, havlu gibi dokuma ürünlerini ve çeyizlerini bohçaya sararlardı. Sabiha Tansuğ, bohçada kadının yaşam öyküsünün yattığını belirterek önemine dikkat çeker. Çeyizin saklanması için işlemeli bohçalar hazırlanır, zarf gibi katlanarak sarılır, eski Türk evlerindeki gömme dolapların içinde saklanırdı. Dokuma, örme eşyalar işlevlerine göre farklı bohçalara konulurdu; mendil bohçası, çamaşır bohçası, çorap bohçası, elbise bohçası, nişan bohçası, gelin bohçası gibi. Sandık kullanımının yaygınlaşmasıyla bu bohçalar sandık içlerine yerleştirilmişti. Sandıkların düzenli olması, aralıklarla havalandırılması kadınlar için çok önemliydi. Sandıkların ve içindeki bohçaların, özellikle de çeyiz sandığının düzeninin korunması için büyük özen gösterilirdi (Usal, 2010: 159).

Bohçanın Türk kültüründe de özel ve anlamlı yeri bulunmaktadır. Hatta özel anlarda yer bulan bohça, sembol bir niteliğe sahip bir eylemsel süreci içeren eşya konumundadır. " Söz kesiminde sembolleşen bir diğer unsur da 'söz bohçası'dır. Kimi bölgelerde erkek ve kız tarafının karşılıklı hazırladığı söz bohçasını, kimi yerlerde sadece kız tarafı hazırlar" (Koca, 2012: 84). Dolayısıyla bohça kişiye ait ve özel bir eşya durumundadır. Sıradan gibi görünen eşya, içinde kültürel ve toplumsal bir belleği barındıran, okunması gereken bir kitap gibi sembole, iletişim kurulan başvuru kaynağına dönüşür. Bayraktar'a göre:

Günümüz sanatı bir hikaye anlatıcısı yerine koyduğu deneyim zengini eşyaları insanlığın çatışmalarının, kimlik, cinsiyet, din ve ötekileştirme politikalarının karşısına yerleştirmişlerdir. Sanatçılar bu anlamda dünyanın paradigmalarına ve kaosuna eşyanın batık belleğine ulaşmaya çalışarak çözüm getirmek istemişlerdir. Aynı zamanda unutulan kültüre özgü değerler ya da tam tersi ezberlenmiş olanın eleştirisini yapmak üzere eşyadaki geçmiş izlerini aramışlardır. Eşyanın toplum ve bireye ait hikayeyi bir yerden bir yere taşıma işlevini görülür hale getiren sanatçılar onlarla ilgili algımızı da başka bir yere taşımışlardır (2019: 900).

Kimsooja'nın kendi kültüründen seçip göç sembolüne ve içsel bir ifadeye dönüştürdüğü bottari de sembolik bir anlam taşır. Bottarinin içinde kişisel özellik taşıyan az ve öz eşyanın bireyle olan varlıksal durumu ve yolculukta birey ile bulunuşu arasında psikolojik ve toplumsal bir bağ bulunmaktadır. Kimsooja göçün hazırlanma, yolculuk ve yerleşme ile ilgili süreci bottari üzerinden sunması, kültürel bir yaklaşımın yüceltilerek kişisel bir sembole dönüştürülmesini sağlamaktadır. Sanatçı, yaşamda göç ve göçün getirdiği hareketlilik içinde kendini her yere ve her yerde aynı olmaya davet ederken kendini de her yere ait hisseder. Göçe derinlikli ve romantik bir bakışla ele alırken içsel aidiyet duygusunu öne çıkartır. Çünkü maddesel mekân değişiminin ötesinde içsel yerleşik bütünlük duygusunun önemini hatırlatır ve toplumsal belleğin kökenine iner. Assmann belleği tanımlarken dört farklı şekilde ele alır ve bunlar; mimetik bellek (davranış alanı), nesneler belleği (ilişki içinde bulunulan nesnelere ilişkin bellek), iletişimsel bellek (dil ve iletişim sonucu oluşturulan bellek), kültürel bellek (anlam aktarımı) şeklindedir (Bakkal, 2007: 5). Kimsooja'da bu bottarilerde kültürel bellekte yer alan nesnelliğe varlıksal ilişki, göç, aidiyet ve hareketlilik katarak izleyicide kişisel bir durumu aktarır. Sanatçı yer ve mekân kavramını ortadan kaldırırken çokluktan yalın bir anlayışın ipuçlarını sunar. Belleğimizde yer bulmuş simgeler ve yaşantıların izleriyle içsel yolculuğu başlatır. Aslında yaşam, özünde çok yalındır ama bu yalınlığı görmek için de mekânsal/zamansal yolculuk ve içsel yolculuk bir seçenektir. Sanatçı kendini her yere ait ve sınırlardan uzak bir konumda hissetmektedir.

Görsel 6. Kimsooja, Bottari, Guatemala'dan Kullanılmış Yatak Örtüleri, Giysiler ve Nesneler, 2016.
Görsel 7. Kimsooja, Bottari, Kore'den Kullanılmış Yatak Örtüsü ve Giysiler, 2011.

Görsel 8. Kimsooja, Deductive Object, Kullanılmış Yatak Örtüsü ve Giysiler, 2017.

Göç olgusu bireysel ve toplumsal psikoloji açısından yıkım, zorluk, acı, endişe, heyecan gibi etkileri içerse de göçle birlikte düşünsel bir yenilenmeye gidilmesi de söz konusudur. Sanatçının yaşamında da yer alan göç etmek eylemi köklü bir anlatımın elçisine dönüşmüştür. Bu ise sanatçı için kendini bulma ve bir bu yere ait olma bilincinin kabullenilişidir. Canlı ve çok renkli kumaşların sunduğu enerji ve hareketlilik, yaşamın renkleriyle buluşurken kapanmış, bağlanmış duruş ise yaşama ait döngülerin bir arada bulunuşu gelir. Ve bu bottariler sanatçının enstalasyonlarında bazen bir araç üstünde yığınlarla yolculuğa hazır dondurulmuş görüntülere dönüşür (Görsel 6-11). Sanatçının bir sanat yapıtının ana ögesi olarak kullandığı bu bohçalamaları ilgili olarak Annett Reckert şu şekilde açıklamaktadır:

Bağlanmış bir demet, hem nesnel hem de mecazi anlamda 'kurtarılmış' bir şey, yerde yatan bir bedenle aynı anda çekiciliği ve merakı uyandırır. Bir arada tutan düğümü kavramak, içinde neyin gizlendiğinin, bohçanın hikâyesinin ve kökeninin gizemini ortaya çıkaracaktır. Muhtemelen bir geçiş hikâyesi, bir gidiş, yolculuk ve varış hikâyesi. En önemlisi, ister referans ister edebi motif olsun, neredeyse herkesin bilincinde derinden demirlemiş bir arketiptir. Bir romanın kahramanı kararlı bir şekilde kendini kuşandığında, "paketini bağladığında", hikâyenin akışında dramatik bir dönüm noktasına işaret eder. Her an tersine çevrilebilen bu varsayılan basit bagajın biçimi, açık bir süreci, gelecek olanın karmaşık bir öngörüsünü temsil ediyor. Yaşamın bir yoğunlaşması olabilir, başka bir yaşam alanı veya yaşam süresi için tamamen işlevsel olabilir (Reckert, 2001).

Reckert'in de belirttiği gibi bu bağlanmış eşyalar, içten içe gizemli ve seçilmiş, farklı olgularla ilişki kurulabilecek bir gizeme de sahiptir. Kimsooja da bu düğümün içinde yine kişisel deneyimle ve aidiyetle ilişkili kullanılmış malzemeleri seçer. Seçtikleri sadece sıradan giysiler, eşyalar değildir. Anlam ve yaşanmışlıklar içeren kimliğin birer parçalarıdır.

Görsel 9. Kimsooja, Deductive Object, Kullanılmış Geleneksel Kore Giyim Parçaları, Sanatçının Koleksiyonu, 1993 / Görsel 10. Kimsooja, Bottari, Venice, 2011 / Görsel 11. Kimsooja, Deductive Object, Installation At Kwanhoon Galeri, Seul,1994

Sanatçı, bottarileri göçün yolculuğu ve uzaklığı ile ilişkili olarak araçlara yükleyerek büyük bir hareket olgusuna eklemler (Görsel 12). Durağan, yerinde duran bohçalar artık yola çıkmak üzere bir eylemle buluşturulur. Sanatçının nesne ile kurduğu bağ dinamik bir görüntüye ve az sonra hareket edecek bir hazırlığa işaret eder gibidir. Bu yolculuk birçok varlığın izlerini taşıyan bottarilerle bir araya gelir. Sanatçı canlı renklerle bezeli ve içindeki kişisel eşyalarla toplanmış bohçalara sosyolojik açıdan yaklaşılmasını vurgular. Bu mekânlar arasında Fransa'da bulunan bir katedral önü de yer almaktadır (Görsel 13).

Görsel 12. Kimsooja, Bottari Truck, Rodin Galeri, Seul, 2000 / Görsel 13. Kimsooja, Bottari, Saint-Pierre Katedrali, Fransa.

Sanatçının sanatsal yöneliminde kimlik ve aidiyet olgusuna eşlik eden çeşitli kavramlar arasında inanç sistemleri ve kavrayışı da göze çarpmaktadır. Bu entalasyonlar, boş ve farklı mekânlarda düzenlenerek bireyin içsel psikolojik göç yolculuğunu da hissettirir. Kimi zaman bir kamyonet üstünde kimi zaman daha küçük ölçekli bir araçta hatta bazen de bir konteyner içinde yer alan bottariler varlıksal bir anlama dönüşür. Kişisel ve toplumsal bir ilişki içinde hareket unsuru barındırırken her bottari kendi yolculuğunu bekler haldedir.

SONUÇ

Sanatçı sanatsal yönünü kültürel yapısının özelliklerinden ve yaşamı içinde de göçle ilişkili bir sürecin parçasında bulunuşu ile şekillendirmiştir. Dolayısıyla sanatının etkili ve simgesel yanını yerleştirme

yapıtlarında sunulan Kore kültüründe günlük bir objeden yola çıkarak oluşturmuştur. Bu obje de bottari adı verilen renkli ve çok çeşitli kumaşlardan oluşan işlevsel bir örtüdür. Sanatçı göç olgusunu kavramsal ve derin bir perspektif içine dönüştürerek insana dair birçok konuyu bağlama eylemiyle ve sıradan bir nesne üzerinde ortaya koymaktadır. Sanatçının göçe dair göstergeleri arasında yolculuğu dolayısıyla ulaşımı nesnel ve mekânsal karşılayan bir öge olarak taşıtın kendisini yani bir kamyoneti yerleştirerek gerçeklik algısını devreye sokar. Aynı zamanda, sanatçı göçün gerçeklikle ilişkisi arasında tahmin edilebilir, uygulanabilir olarak kurgular. Bunun yanında, göçün düşsel ve içsel açılımını ise sarıp sarmalanan eşyaların gizil dünyasına saklar, yorumlama ve öznel bakışları serbest bırakır. Sanatçı, bir çeşit taşıma niteliği gören, göçe dair yanına alınabilecek eşyaların az ve zaruri parçaların toplandığı bohçalarla kimliksel bir boyutun simgelerini oluşturur. Bottarilerde yer alan eşyalar yine insanların kullandığı kişisel giysilerden seçilmiştir. Bu yaklaşım sanatçının kimlik, yaşantı, iz, aidiyet, yaşam olarak simgelenir. Göç, hareketlilik, hazırlanma, ayrılma, yolculuk, terk etme, yer edinme gibi durumları barındırırken bireyde psikolojik zorlu bir deneyimin içine girer. Sanatçı, tüm insanlığı ilgilendiren göçe dair bilişsel ve içsel değerlendirmeyi harekete geçirir. Bottari sembol bir öge olarak sanatın içinde göçün imgesine dönüşerek sanatçının bu dönüşümde kendi yerini ve bir yere ait olma üzerine düşünmeye yöneltir. Sanatçının, yaşam-ölüm / zaman-mekân ilişkisine dair şu tespiti ilgi çekicidir: “Yaşamak için bir ulusa ihtiyacınız var ama ölmek için bir ulusa ihtiyacınız yok” (Sans, 2017). Buradan da anlaşılacağı gibi, bireyin kendini bir yere ait olabilme duygusu, tüm yaşamı boyunca süren bir çabaya dönüşmektedir. Göç teması, bu çabaya karşı sanatçının güçlü bir dışavurumu olmaktadır.

KAYNAKÇA

Atalay, M. C. (2021). Proje Olarak “Göç” Temalı Yerleştirme (Enstalasyon). Göç ve Sanat Okumaları-1, 39, 71.

Bakkal, H. (2007). Mekansal Belleğin Sanat Yapıtında Kullanılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Bayraktar, G. (2019). Sanatta Sosyal Bir Organizma: Eşya. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 8(59), 899-912.

Çalışkan, S. (2018). Çağdaş Sanat Eserlerine Göç Olgusu Perspektifiyle Bir Bakış. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 7(41), 39-45.

Çalışkan, S. (2019). Gülsün Karamustafa’nın Eserlerinde Köyden Kente Göç ve Kimlik Olgusu. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 97-106.

Çeber, T. (2018). Plastik Sanatlardaki Üretimlerde Ele Alınış Biçimiyle Göç Olgusu. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (22), 97-109.

Doğan, İ. (2018). *Göç ve Kültür.* İstanbul: Bilge Yayın.

Erol, C. Ç. (2020). Göçün Öteki Yüzü: Türkiye Çağdaş Sanatında Göç Olgusu. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(47), 400-407.

Girgin, F. (2017). Migration Theme In Art. *International Journal Of Social And Humanities Sciences*, 1(1), 54-75.

Koca, S.K.(2012). Türk Kültüründe Sembollerin Dili, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Mardani, A. ve Rahmani, A. (2021). “Göç Kavramı ve Modern Ressamların Çalışmalarına Yansıması, (Örnek olay: 20. Yüzyılda Orta Doğu’dan seçilmiş ressamlar)”. *Sanat Dergisi*, (37), 140-153.

McEvilley, T. (2019). Leonardo Drew: Büyük Göç. (Çev. Tülay Özkul). *İdil Dergisi*, 1245-1251.

Öner, F. K. (2016). Çağdaş Türk Resim Sanatında Göç Teması: Ramiz Aydın Örneği. *In Göç Üzerine Yazın ve Kültür İncelemeleri* (pp. 41-54). Transnational Press London.

Toluyağ, D. (2020). Sanat Pratiğinde Enstalasyon, Mekan ve Nesne. *Akademik Sanat*, 5(11), 101-114.

Topaloğlu, A. (2014). *Türkçe sözlük güzel Türkçenin sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Usal, S. S. Y. (2010). Türklerde Çeyiz Sandığının Kullanımı ve Geleneksel Süslemeleri. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 1(1), 157-167.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin.

İnternet Kaynakları

Asmelash, L.(2020). https://edition.cnn.com/style/article/ai-weiwei-safe-passage-minneapolis-institute-of-art-trnd/index.html, Erişim Tarihi:16 Mart 2020.

Ganiti, E. (2003). "Kimsooja. Journey into the world, National Museum of Contemporary Art, Athens", https://www.muhka.be/programme/detail/1081-urgent-conversations-antwerp-athens-part-iv-dealing-with-catastrophe-the-flow-of-the-world/item/14581-bottari, Erişim Tarihi: 17 Mart 2022.

Merdim, E. (2016). https://www.arkitera.com/haber/ai-weiwei-multeci-sorununu-14-000-can-yelegi-ile-gozler-one-serdi/, Erişim Tarihi: 18 Mart 2022.

Sans, J. (2017). http://www.kimsooja.com/texts/Sans_2017.html, Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Reckert, A. (2001). The Concept of Bottari, Annett Reckert, 2001 http://www.kimsooja.com/texts/reckert.html

Turgut, M.N. (2022). https://filmhafizasi.com/bir-medeniyet-ve-insanlik-elestirisi-otobus-1974/ Erişim Tarihi: 16 Mart 2022.

Görsel Kaynakça

Görsel 1. Ai Weiwei, 2016, "Enstalasyon", https://edition.cnn.com/style/article/ai-weiwei-safe-passage-minneapolis-institute-of-art-trnd/index.html Erişim Tarihi: 01 Mart 2022.

Görsel 2. Gülsün Karamustafa. https://www.artfulliving.com.tr/neler-oluyor/berlinden-gulsun-karamustafaya-retrospektif-i-6804 Erişim Tarihi:16 Mart 2022.

Görsel 3. Anny ve Sibel Öztürk, (2003). "Behind the Wheel", https://annyundsibeloeztuerk.com/category/exhibitions-2000-2009/2003/ Erişim Tarihi: 17 Mart 2022.

Görsel 4. Ferhat Özgür. (2004). "On My Own Way", https://www.ferhatozgur.com/on-my-own-way Erişim Tarihi: 17 Mart 2022.

Görsel 5. Otobüs Filminden Bir Kare, 1974. https://filmhafizasi.com/bir-medeniyet-ve-insanlik-elestirisi-otobus-1974/ Erişim Tarihi: 18 Mart 2022.

Görsel 6. Kimsooja, Bottari, Guatemala'dan Kullanılmış Yatak Örtüleri, Giysiler ve Nesneler, 2016. , http://www.kimsooja.com/works_objects.html Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 7. Kimsooja, Bottari, Kore'den Kullanılmış Yatak Örtüsü ve Giysiler, 2011. http://www.kimsooja.com/projects/objects/2011_Bottari_red.html Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 8. Kimsooja, Deductive Object, Kullanılmış Yatak Örtüsü ve Giysiler, 2017. http://www.kimsooja.com/works_objects.html Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 9. Kimsooja, Deductive Object, Kullanılmış Geleneksel Kore Giyim Parçaları, Sanatçının Koleksiyonu, 1993. http://www.kimsooja.com/works_objects.html Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 10. Kimsooja, Bottari, Venice, 2011. http://www.kimsooja.com/projects/installations/2011_Bottari_Venice Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 11. Kimsooja, Deductive Object Installation At Kwanhoon Galeri, Seul,1994. http://www.kimsooja.com/projects/installations/1994_Kwanhoon-Gallery.html# Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 12. Kimsooja, Bottari Truck, Rodin Galeri, Seul, 2000. http://www.kimsooja.com/works_installations.html Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

Görsel 13. Kimsooja, Bottari, Saint-Pierre Katedrali, Fransa. http://www.kimsooja.com/projects/installations/2019_Poitiers_Bottari_Truck.html Erişim Tarihi: 06 Mart 2022.

A SOCIO-POLITICAL VIEW OF INTERNATIONAL MIGRATION

Dr. Keshab Chandra Mandal

Head Master

S.M. Nagar Derozio Smriti Vidyalaya (High)

Education Department, Kolkata, West Bengal, India

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3863-7739

ABSTRACT

The history of migration is coterminous with the rise of human civilization. Moving from one place to another within borders and beyond the borders is committed today as it was done by the people thousands of years back. The usual reasons behind migration are myriad that include hobby, study and exploration of other's history and culture, seeking higher economic opportunities or religious inquest etc. Apart from these, some forceful migration takes place because of war, political or religious persecution, inhuman treatment of one class of people on another, climate change, natural disasters etc. Hence, some migrations are instituted out of choice while others are happened out of dire necessity. This paper seeks to investigate the history of migration from ancient time across the globe with a special emphasis on India. The concept of migration, types of migration and reasons for it are discussed in detail. Who are the people generally move from one place to another is investigated. The present scenario of migration in the world, and its impact on the global economy has been explored. If the migration within the national border has any affirmative role on national development or whether it has made any positive impact in attaining Sustainable Development Goals has been investigated. The roles of International Organization for Migration, the United Nations General Assembly, and other government and non-government bodies, institutions, and civil society in humane management of migration, to resolve the problems and tensions arising out of migration and related issues have been minutely examined in the paper. The socio-political perception of different people, and various institutions and organizations have lastly been highlighted to build a sympathetic approach towards the victims of migration as a whole.

Key words: migration, sustainable development goals, political persecution, inhuman treatment, victim of war

INTRODUCTION

Man is both curious and hodophilic by nature. To know the unknown and to see the unseen is the inborn urge of human beings. History suggests that movement by people from one place to another – both within and beyond the borders of a country and intra-continental or intercontinental – eventuate with various intentions such as to settle down temporarily or permanently; to stay and study the literature, art and culture of others; to conquest a place and making a permanent settlement there; to seek asylum in another country because of tyranny, persecution, war, or violation of human rights of the ruled by the rulers of the same country or foreign powers. Available record shows that, migration of people is a pre-historic phenomenon. A recent study report published in *Science* shows that, "…modern humans likely originated from several migrations from Africa that began as early as 120,000 years ago" (Quo, 2017).

Though 'Migration' is an age-old term, it was not much heard and publicly debated issue in India and international level more than seven decades ago. However, the term became most popular in recent past with the migration of laborers during the century's most devastating epidemic of COVID-19, especially after the media publication of the miserable on-road movements of poor laborers from one place to another with big trunks, folded beddings, and children on their heads and shoulders. Also, movement of

both organized and unorganized sector laborers were held by train, aero plane, bus or truck with the help of national and private agencies. The picture was almost the same everywhere in the world.

My introduction with the terminology dates back to the seventies of the previous century, when being a School student I heard stories from my grandmother about persecution and sufferings of the Hindu people, and particularly the women and young girls in the hands of Muslim fundamentalists after the bifurcation of India and Pakistan in the name of Independence of both the countries in 1947. The last stroke of the British colonial masters caused unspeakable pain and suffering of people in India and Pakistan. In the partition in the Punjab region alone, between 200,000 and 500,000 people were killed in the retributive genocide (Brass, 2003). It was estimated by the U.N.H.C.R. that, about 14 million Hindus, Sikhs and Muslims were displaced during the partition, which is called by scholars as "the largest mass migration in human history."

Further, there was migration of people from East Pakistan to India in 1971 when the liberation war of East Pakistan [now Bangladesh] was held, where "approximately 3 million people were killed and at least 200,000 women were raped." Further "many experts put that number closer to 400,000 women and girls who were raped, mass-raped, [and] imprisoned for months in notorious rape camps" (Bengali Hindu Genocide, 1971). The above two incidents were primarily the results of political and religious persecution of one community [the Muslims] on the religious minorities [the Hindus].

DEFINING THE CONCEPTS OF MIGRATION AND REFUGEE

Though there is no any formal legal definition of an international migrant; most of scholars consider that, "…an international migrant is someone who changes his or her country of usual residence, irrespective of the reason for migration or legal status. Generally, a distinction is made between short-term or temporary migration, covering movements with a duration between three and twelve months, and long-term or permanent migration, referring to a change of country of residence for a duration of one year or more" (UNDESA). However, the only formal definition of migration is given by the UN Migration Agency - International Organization for Migration (IOM). It defines "a migrant as any person who is moving or has moved across an international border or within a State away from his/her habitual place of residence, regardless of (1) the person's legal status; (2) whether the movement is voluntary or involuntary; (3) what the causes for the movement are; or (4) what the length of the stay is" (UNO).

A migrant and a refugee are almost similar in meaning. Often we get confused with these two identical terms. According to the U.N.H.C.R, "Refugees are people who cannot return to their country of origin because of a well-founded fear of persecution, conflict, violence, or other circumstances that have serious disturbed public order, and who, as a result, require international protection" (UNHCR).

TYPES OF MIGRATION

Migration is of various types. Broadly we can divide migration into two segments: voluntary and involuntary. Further, migration can be bifurcated into legal migration (following migration laws) and illegal migration (through violation of migration laws). Voluntary migration is that when a person or a group of persons choose to leave home with a view to going in another country or place within the borders to search for better job opportunities; settle down in an economically developed region or country; study other's art, culture, or history staying in another [often developed] country; study medicine or engineering with better placement and decent living opportunities; do business and earn handsome money; earn and remit the foreign currency to uplift one's own family and society, etc. On the other hand, forced or involuntary migration generally involves people's movement from one place to another because of deportation, human trafficking, sex trafficking, war refugees, ethnic cleansing, natural disaster, climate change, dire poverty, severe violation of human rights, etc. The World Migration Report 2020 highlights the fact that, despite being an "age-old phenomenon", migration was accelerating as part of broader globalization transformations of economic and trade processes, which were enabling greater movement of labor as well as goods and capital" (WMR, 2020).

WHO ARE MIGRANTS AND WHY DO PEOPLE MIGRATE?

If one asks who are the people generally migrate? To answer the question we can cite a few examples before them which are self-explanatory. The burning examples can be drawn from four most recent incidents: one, labor movement during COVID-19 pandemic; two, exodus of people during Taliban invasion of Afghanistan; three, fleeing of Rohingya Muslims from Myanmar; and four, Ukrainian people's displacement during the ongoing Russian attack on Ukraine. Now let us discuss the four above-mentioned incidents of forced migration in short.

LABOR MIGRATION DURING COVID-19 PANDEMIC

The pathetic incidents of labor migration were observed during COVID-19 lockdown period. On 14 September 2020, Indian Labor and Employment Minister stated in the Parliament that an estimated 10 million migrants had attempted to return home as a result of the COVID-19 pandemic and consequent lockdown. India has witnessed people were moving on foot from one state to another with their baggage on head, children on lap, and elders on shoulders without food, without drinking water, and without transport facilities. According to the 2011 Census, India has 450 million internal migrants. The number of migrant blue-collar workers – who have moved inter-state – is around 150 million (Bhattacharyya & Menon, 2021). This migration happened because the pandemic brought with it lockdowns and travel-bans that were imposed by governments all over the world as a necessity to tackle the pandemic and to rein in its outspread (Jesline et. al., 2021).

AFGHAN MIGRATION CRISIS

If this is just one tip of the migration glacier, the other major end of forced migration is people's exodus during a war and pre-war period in Afghanistan and other countries. The Afghans are the third largest population of forced migrants worldwide after Syrians and Venezuelans. It is to be remembered that the Afghan Migration crisis is the handiwork of the two most powerful global powers i.e. the Soviet Russia and the USA. The Union of Soviet Socialist Republic (USSR) invaded Afghanistan in 1979 and ruled the country for two decades. Thereafter, the USA intervened in the Afghanistan administration after the September 11 (2001) attack on Twin Towers and Pentagon. But the US administration signed an agreement with the Taliban that called for all American forces to leave Afghanistan by May 1, 2021. The withdrawal of the US and NATO troops from the soil of Afghanistan and subsequently abrupt takeover by the Taliban have triggered profound concern among the general Afghan people. The takeover of Afghan power by the Taliban infused fear, anxiety and tension among the peace-loving and freedom-loving citizens of the country. In fear of tyranny and squeezing of freedoms and human rights, Afghans started exodus in Pakistan and Iran, the two neighboring countries that have consequently given shelter to 1.4 million and 780,000 registered refugees respectively. While more 1 million unregistered Afghan refugees have migrated to other countries including Europe and India (Sayed et. al., 2021).

Hence, it is clear that, the latest Afghanistan refugee crisis was primarily caused by the formation of a Taliban government that restricts women's and girls' right to education, freedom of movement, freedom of speech, and freedom of work. Also, the economic situation of Afghanistan compelled many Afghan nationals to leave the country in search of better economic opportunities and enjoyment of democratic rights. Moreover, continued drought has compounded the humanitarian situation that led to fleeing the common people including women and girls. In addition to these, the previous experience of the people regarding the Talibani extremism has made people to seek asylum in different democratic countries.

ETHNIC CLEANSING OF ROHINGYAS

The Rohingya crisis (BBC News, 2020) began in August 2017. A deadly crackdown by Myanmar's army on Rohingya Muslims compelled hundreds of thousands to fleeing across the border into Bangladesh. Many even tried to enter in India too. They risked everything to escape by sea or on foot. This military offensive was termed by the United Nations as a "textbook example of ethnic cleansing." Rohingyas are estimated to

1 million people who were one of the ethnic minority groups in Myanmar. But the government of Myanmar, a predominantly Buddhist country, denied the Rohingya citizenship and even excluded them from the 2014 census, refusing to recognize them as a people, though they have been living there since the 1970s. In August 2017 hundreds of thousands of terrified Rohingya refugees began flooding onto the beaches and paddy fields of southern Bangladesh to escape communal violence or alleged abuses by security forces. By the end of August 2021, Bangladesh was hosting more than 890,000 Rohingya refugees in the Cox's Bazar district, around half of whom were women and children. In addition to them, those fled attacks and violence in the 2017 exodus joined around 300,000 people only in Bangladesh from previous waves of displacement, effectively forming the world's largest refugee camp (UNICEF).

The genesis of crisis began exactly on the 25th August, 2017 after Rohingya Arsa militants launched deadly attacks on more than 30 police posts. This caused anger in the Myanmarese army and government. Therefore, the troops, backed by the local Buddhist mobs, responded by burning their villages and attacking and killing civilians in which 6,700 Rohingya, including at least 730 children under the age of five, were killed in the month after the violence broke out. The Myanmar military also raped and abused Rohingya women and girls. It is estimated that at least 288 villages were partially or totally destroyed by fire in northern Rakhine state after August 2017. The majority of the Rohingya villages were reduced to smoldering rubble. Thus it is found that, there were "war crimes, serious human rights violations, and violations of domestic law" (Country's Independent Commissioner of Enquiry).

ONGOING RUSSIA-UKRAINE WAR AND MIGRATION

Ukrainian people's migration to neighboring Poland and other countries during and after the attack of Russia on Ukraine can be served another good example of forced migration. It was reported (BBC News, 2022) that about 3 million people have fled Ukraine because of the Russian invasion. But, the European Union believes that total numbers of refugees will be approximately 7 million. Also, there are estimated 1.85 million internally displaced people living inside Ukraine. This Includes 200,000 in the western city of Lviv, where people desperately need assistance like bedding, medication and heating, and that of food, water and shelter.

IMPACTS OF MIGRATION

From a recent study by International Monetary Fund it comes to light that, a major reason why people migrate is income differences between origin and destination countries. Richer countries attract more immigrants, especially from countries with younger populations. Countries with lower per capita income experience more emigration, but only if they are not too poor (Engler et al., 2020). The result of the study shows that, "…immigrants in advanced economies increase output and productivity both in the short and medium term. … 1 percentage point increase in the inflow of immigrants relative to total employment increases output by almost 1 percent by the fifth year. That's because native and immigrant workers bring to the labor market a diverse set of skills, which complement each other and increase productivity" (Engler et al., 2020).

It is learnt from the International Organization for Migration, "Today more people than ever live in a country other than the one in which they were born. According to the World Migration Report 2020, as of June 2019 the number of international migrants was estimated to be almost 272 million globally, 51 million more than in 2010. Nearly two thirds were labor migrants. International migrants comprised 3.5 percent of the global population in 2019. This compared to 2.8 percent in 2000 and 2.3 percent in 1980" (UNO). Now let us discuss both the positive and negative impacts of migration. We will begin with negative impacts of migration first.

NEGATIVE IMPACT OF COVID-19-INDUCED MIGRATION

COVID-19 pandemic has adversely affected the people around the world. Low-skilled labor migrants living in crowded dormitories had been disproportionately affected by the pandemic. Saudi Ministry of Health indicated that, 75 percent of all newly confirmed cases as of 7 May 2020 were among migrants. In Singapore,

over 95 percent of confirmed cases by 19 June 2020 were among migrants, with over 93 percent of total cases being related to migrants' dormitories (Singapore Ministry of Health, 2021). International migrants being the highly heterogeneous group, the effects on their health after the COVID are also varied to degrees. Several studies indicate that, "…the incidence rates among migrants and forcibly displaced persons appear to be consistently higher than among non-migrant groups…. Migrant and forcibly displaced persons who were at a higher risk of becoming infected due to their living and working conditions" (Milakovik et al., 2020). Thus we find that, the poor wage earners were the worst sufferers of the lockdown. The poor wage earners had lost their jobs. They were frustrated due to cessation of daily earnings on which they lived. Psychologically the poor day laborers were greatly affected too. In an article K.R. Padma and others have pointed out that, "Nonetheless, several havoc has happened earlier times but current pandemic is unique and specifically migrants are vulnerable groups who faced several challenges such as nativism, humanitarianism etc. The infection spread was at a robust rate and sudden lockdown measures shattered the economy globally and let to psychological stress among the migrants (Padma et al., 2021).

According to the International Labor Organization [ILO, 2021] about 169 million people were estimated to be migrant workers in 2019. Here we find a clear difference between the figures of International Organization for Migrants and International Labor Organization. However out of total ILO estimated migrant workers, 24.2 percent of all migrant workers globally were hosted in Northern, Southern and Western Europe, and another 22.1 percent were hosted in Northern America. More than two in five migrant workers were hosted in these regions and were among the first to be affected by lay-offs and movement restrictions and lockdowns impacting livelihoods such as losing their businesses. Besides, living conditions in crowded housing posed a particular risk to the spread of COVID-19 among migrant workers. Unemployment rate was also increased significantly in more than two thirds of all OECD countries in 2020. Apart from this, migrants fell in dire poverty by losing their jobs and spending savings in managing food and travel costs. Further it is learnt from the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD, 2019) that, the share of immigrant workers living in poverty in OECD countries – despite being employed – was highest in Southern European countries and the United States in 2017/2018. The 'in-work poverty' rates in Spain and the United States in 2018 were 32.1 and 24.8 percent respectively and it was 29.1 percent in Italy in 2017.

Many families back in home are depended on the remittances send by the migrant workers. But due to COVID-19 pandemic related restrictions, many migrants could not send remittances to their families in origin countries. This has adversely impacted the families and communities in terms of remittance-supported nutrition, health, education and income, which in turn may lead to potential setbacks on progress made on several of the UN SDGs (Migration data portal).

AFFECTS OF THE ROHINGYA CLEANSING ON CHILDREN

During and after the migration of the refugees, the girls and children were mostly affected. During transition period, children faced disease outbreaks, malnutrition, inadequate educational opportunities and the risks related to neglect, exploitation and violence including gender-based violence risks, child marriage and child labor. Besides, annual cycles of heavy monsoon and cyclones posed substantial risks to Rohingya refugees. As in Myanmar, the Rohingya people did not have any citizenship, so they have been hemmed in by violence, forced displacement and restrictions on freedom of movement. Being deprived of government job opportunities and other welfare facilities, the youths and adolescents turned easy prey to traffickers and those who would exploit them for political and other ends. Girls and women were at particular risk of sexual and other gender-based violence in this situation, including being forced into early marriage and being left out of school as parents keep them at home.

POSITIVE IMPACT OF MIGRATION ON ECONOMY AND HEALTHCARE

Migrants play an important role in the response to COVID-19 by working in critical sectors. The World Bank data revealed that, "As of 10 October 2021, emigrants from the 20 countries with the highest number of COVID-19 cases accounted for 33 percent of the total international migrant stock and they had sent an estimated 41 percent of all remittances globally to their countries of origin in 2020" (Migration data portal).

Migrants, regardless of where they work, make an important contribution to address the pandemic. Among the 20 countries with the highest number of COVID-19 cases, available international data for 2015-16 show that at least 6 countries – the United States, the United Kingdom, France, Spain, Italy and Germany – depended on foreign-born workers in the critical sector of healthcare services (Migration data portal). On the higher end, 33 percent of doctors and 22 percent of nurses in the United Kingdom were foreign-born.

Philipp Engler and others in a recent study (The Macroeconomic Effects of Global Migration) points out that, migration generally improves economic growth and productivity in host countries. Migration brings big gains to recipient countries and provides an opportunity for a better life to migrants. However, it may also create distributional challenges, as native workers in specific market segments could be hurt economically, at least temporarily. Fiscal and labor market policies should therefore be used to support the income and retaining of those natives facing labor market difficulties (Engler et al., 2020).

ROLE OF INTERNATIONAL COMMUNITY IN ASSISTING WAR-TORN UKRAINIANS

It is estimated by UN's High Commission for Refugees that 12 million people inside Ukraine will be needed assistance. The United Nations has been offering humanitarian assistance inside Ukraine "wherever necessary and possible". This includes: delivering supplies from west to east, including food and tarpaulins for homes damaged by shelling; providing folding beds to people in bomb shelters and setting up reception and transit points for internally-displaced people.

The UK government launched a new visa scheme to help the people host Ukrainian refugees in their homes. Under the homes for Ukraine scheme, people in the UK will be able to nominate an individual or family to stay with them rent-free, or in another property, for at least six months. In addition to that, the UK government allowed the Ukrainians to live and work in the UK up to three years and have access to healthcare, welfare and schools. Applications could be made online, and both hosts and refugees will be vetted. Hosts will receive £350 a month and there will be no cap on the numbers able to come to the UK.

Many European countries have welcomed the distressed Ukraine's refugees such as Poland, Romania, Slovakia, Hungary and Moldova. Poland alone had taken in 1,808,436 refugees (up to 15 March), Hungary 263,888, Slovakia 213,000, Moldova 337,215, Romania 453,432, Russia 142,994, and Belarus 1,475. It is reported in the news [BBC News] that it was mostly women and children making the crossing into Poland with some facing waits of 24 hours. In some cases children were travelling with distant relatives or family members who returned to Ukraine after dropping them off. Not only that, refugees are told that they do not need documents, but should preferably have their internal or foreign passports, birth certificates of children travelling with them and medical documentation. To get refugee status, they need to be Ukrainian citizens or people legally living in Ukraine, such as foreign students. The neighboring countries have offered the Ukrainian refugees to stay in reception centers, if they do not have friends or relatives to stay with. They are given food and medical care, and information about onward travel. The European Union has granted Ukrainians who fled the war a blanket right to stay and work throughout the 27 nations for up to three years. They also receive social welfare and access to housing, medical treatment and schooling for children.

On the other hand, the UNICEF and other international organizations are assisting the Rohingya children to save them from the COVID-19 infection. UNICEF is on the ground, working with the government and partners, helping to deliver life-saving supplies and services for Rohingya refugees in Bangladesh. To help reduce the spread of COVID-19, for example, UNICEF and partners have been providing safe water and soap supplies, and have installed communal hand-washing stations in the camps. The UNICEF is also making sure that children have access to life-saving information on protecting themselves and their communities against the coronavirus (UNICEF).

IS MIGRAION GOOD OR BAD?

Though migration is a social and economic aspect of many countries since hundreds of thousands years, there are debates over the impact of migration on social, political and economic life of both origin and new countries. Is migration a burden or a benefit? To understand the impact of it let us look at the three main areas, which will help us to strengthen our perception.

LABOR MARKETS

Migrants account for 47% of the increase in workforce in the United States and 70% in Europe over the past one decade. New immigrants represented 22% of entries into strongly growing occupations in the United States and 15% in Europe. These include notably health-care occupations and STEM occupations (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Migrants fill important niches both in fast growing and declining sectors of the economy. Like the native-born, young migrants are better educated than those nearing retirement. Migrants contribute significantly to labor-market flexibility, notably in Europe.

THE PUBLIC PURSE

Migrants contribute more in taxes and social contributions than they receive in benefits. Labor migrants have the most positive impact on the public purse. Employment is the single biggest determinant of migrants' net fiscal contribution.

ECONOMIC GROWTH

Migration boosts the working-age population. Migrants arrive with skills and contribute to human capital development of receiving countries. Migrants also contribute to technological progress. In many countries of the world the working age population is rapidly getting older; hence with a view to fulfilling the shortfalls in the workforce, the policies of those countries especially by improving the migrants' employment situation need to be addressed (Migration Policy Debates, 2014).

MIGRATION AND THE SDGs

The 2030 Agenda for Sustainable Development [of the United Nations Organization] recognized that migration is a powerful driver of sustainable development for migrants and their communities. It brings significant benefits in the form of skills, strengthening the labor force, investment and cultural diversity, and contributes to improving the lives of communities in their countries of origin through the transfer of skills and financial resources. The benefits of migration should not be seen only from the perspective of what migrants can bring to any given territory; rather it should look what purpose can be served of the new territory by those migrants. The relationship between migration and development is much more complex. If migration is poorly governed, it can also negatively impact on development. Migrants can be put at risk and communities can come under strain (IOM).

The draft of Global Compact for Migration (Global compact for Globalization, Final Draft, 2018) outlined that, "Refugees and migrants are entitled to the same universal human rights and fundamental freedoms, which must be respected, protected and fulfilled at all times. However, migrants and refugees are distinct groups governed by separate legal frameworks. Only refugees are entitled to the specific international protection as defined by international refugee law. This Global Compact refers to migrants and presents a cooperative framework addressing migration in all its dimensions (Global compact for Globalization, Final Draft, 2018). It is well-recognized now that, "Migration is a multi-dimensional reality that cannot be addressed by one government policy sector alone." IOM therefore applies a whole-of-government and whole-of-society approach to migration governance, striving to ensure that migration and migrants' needs are considered across all policy areas, laws and regulations from health to education and from fiscal policies to trade.

The 2030 Agenda for Sustainable Development recognizes for the first time the contribution of migration to sustainable development. 11 out of 17 Sustainable Development Goals (SDGs) contain targets and indicators relevant to migration or mobility. The Agenda's core principle is to "Leave no one behind", not even migrants. It represents the unequivocal commitment of all UN Member States to eradicate poverty in all its forms, end discrimination and exclusion, and reduce the inequalities and vulnerabilities that leave people behind and undermine the potential of individuals and humanity as a whole (UNSDG). Further, the SDGs'

central reference to migration is made in target 10.7: to facilitate orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people, including through the implementation of planned and well-managed migration policies. Other targets directly related to migration mention trafficking, remittances, international student mobility and more. Moreover, migration is indirectly relevant to many more cross-cutting targets (UNO).

ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (IOM)

The International Organization for Migration (IOM) was established in 1951, and it is the leading inter-governmental organization in the field of migration and works closely with governmental, intergovernmental, and non-governmental partners. IOM works to ensure the orderly and humane management of migration, to promote international cooperation on migration issues, to assist in the search for practical solutions to migration problems and to provide humanitarian assistance to migrants in need, including refugees and internally displaced people. In 2016, IOM entered into an agreement with the United Nations (A/70/976), and become one of its specialized agencies.

To promote diversity and inclusion of migrants in society, IOM has developed the platform 'I am a migrant,' which features first-hand accounts from individuals, providing insights into the experiences of migrants of all backgrounds and throughout their migratory journeys (UNO). IOM mainly works in the four broad areas of migration management including Migration and Development, Facilitating Migration; Regulating Migration; and Forced Migration. The United Nations India office recognizes the link between migration and economic, social and cultural development, as well as to the right of freedom of movement. The Government of India with the Ministry of External Affairs as nodal Ministry focuses on areas in line with the IOM to promote International Migration Law; Policy Debate and Guidance; Protect Migrants' Rights; Migration Health; and the Gender Dimension of Migration (United Nations in India). IOM provides information, advice and support to further the efforts of its stakeholders to develop effective national, regional and global migration management policies and strategies.

ROLE OF THE UNITED NATIONS

In 2016, the United Nations General Assembly convened a high-level plenary meeting on addressing large movements of refugees and migrants. The UN Secretary-General prepared the report "In Safety and Dignity: Addressing Large Movements of Refugees and Migrants' with recommendations on the issue. Further, the UN Member States adopted a set of commitments, known as the New York Declaration for Refugees and Migrants, in which they recognized the need for a comprehensive approach to migration. The New York Declaration acknowledges the positive contribution of migrants to sustainable and inclusive development, and commits to protecting the safety, dignity, and human rights and fundamental freedoms of all migrants, regardless of their migratory status. The global Conference on Migration since its inception in December, 2018 seeks to cover issues such as strengthening labor rights for migrant workers, improving migration data as a basis of evidence-based policies, saving lives and establishing international efforts on missing migrants, and many others. The UN Secretary General also appointed Louise Arbour of Canada as his Special Representative for International Migration to lead the follow-up to the migration-related aspects of the High-Level Summit (UNO).

CONCLUSIONS

From the above discussion we can conclude that migration is not a new phenomenon and it is not a regional issue too; rather it is a global phenomenon since 'the dawn of time'. But a formal institutional study and actions at the international and intergovernmental level has started from the formation of International Organization for Migration in 1951. The debate over migration, if it is a burden or a benefit, will continue to beget more new ideas and measures at various levels in the days to come. But the fact is that migration plays a 'win win relationship' between the origin country of migrants and the host country. The skills, expertise and labor that are provided by migrants to a host country supply both manpower and help in growing economy and infrastructure, and strengthen service sector too. On the other hand, the remittances of the migrants being sent back in their origin countries solidify the economy and meet the general needs of their

family members. Thus, migration is always beneficial to both the hosts and guests; but it is mostly true to the voluntary and legal migration. Forceful and illegal migration is often a burden to the host countries at least for a certain period of time due to management of settlement, providing medication, social security, food, safety and dignity of each migrant including girls, children, women and elderly. Finally international policy coordination is needed to tackle the challenges from refugee migration. This includes sharing the costs from hosting refugees and fostering their integration with emerging and developing economies (Engler et al., 2020).

REFERENCES

1. Quo, L. (2017). 'Early Humans migrated out of Africa much earlier than we thought,' *Quartz Africa*, December 10.
2. Brass, Paul R. (2003). 'The partition of India and retributive genocide in the Punjab, 1946-47: means, methods, and purposes' (PDF). *Journal of Genocide Research*, p. 75 95(1), 71-101.
3. '1971 Bengali Hindu Genocide,' *Hindu American Foundation* (HAF), Washington DC. https://www.hinduamerican.org/1971-bangladesh-genocide#, retrieved on 13.3.2022.
4. United Nations Department of Economic and Social Affairs, https://refugeesmigrants.un.org/definitions, retrieved on 15.3.2022.
5. United Nations, https://www.un.org/en/global-issues/migration retrieved on 28.2.2022.
6. UNHCR India: The UN Refugee Agency, https://www.unhcr.org/asylum-and-migration.html retrieved on 14.3.2022.
7. *World Migration Report 2020*. International Organization for Migration, Switzerland, p. 9.
8. Bhattacharyya, Rica and Menon, Sailesh. (2021). 'They have not returned: How Covid-19 has impacted labor migration in the country,' *The Economic Times*, September 25.
9. Jesline, J. et al. 'The plight of migrants during COVID-19 and the impact of circular migration in India: a systematic review', *Humanities and Social Sciences Communications*, p. 2, available at https://www.nature.com/articles/s41599-021-00915-6.pdf October 14, 2021, retrieved on 15.3.2022.
10. Sayed, N. et al. (2021). 'Will the Taliban's takeover lead to a new refugee crisis from Afghanistan?' Migration Policy Institute, 2 Sept.
11. *BBC News*. (2020). 'Myanmar Rohingya: What you need to know about the crisis', January 23.
12. UNICEF, 'Rohinga Crisis', https://www.unicef.org/emergencies/rohingya-crisis visited on 17.3.2022.
13. *BBC News*. (2022). 'How many refugees have fled Ukraine and where are they going?' https://www.bbc.com/news/world-60555472.
14. Engler, P. et. al. 'The Macroeconomic Effects of Global Migration', *IMFBlog*, June 19.
15. Ibid.
16. United Nations, https://www.un.org/en/global-issues/migration accessed on 28.2.2022.
17. Milakovik, L. et al. (2020). 'Towards understanding and predicting the hydronium ion catalyzed dehydration of cyclic-primary, secondary and tertiary alcohols', *Journal of Catalysis*, vol. 390, Oct., pp. 237-243.
18. Padma, K.R. et al. (2021). 'Global migration during Corona Pandemic and its social outcomes', International Symposium on Global Migration Phenomenon, *Proceedings Book*, October 21, Ankara, Turkey, p.250.

19. Migration data relevant for the COVID-19 pandemic, Berlin, https://www.migrationdataportal.org/themes/migration-data-relevant-covid-19-pandemic retrieved on 15.3.2022.

20. Ibid.

21. Ibid.

22. Engler, P. et al., 'The Macroeconomic Effects of Global Migration', *IMFBlog*, June 19, 2020.

23. UNICEF, 'Rohingya Crisis', https://www.unicef.org/emergencies/rohingya-crisis visited on 17.3.2022.

24. Migration Policy Debates. (2014). OECD, May, p. 1.

25. IOM, International Migration, https://www.iom.int/migration-sustainable-development-and-2030-agenda accessed on 18.3.2022.

26. Global Compact for Globalization (2018). Final Draft, 11 July, p. 2.

27. Ibid.

28. United Nations Sustainable Development Group, Principle Two: Leave No One Behind, https://unsdg.un.org/2030-agenda/universal-values/leave-no-one-behind accessed on 18.3.2022.

29. United Nations, https://www.un.org/en/global-issues/migration accessed on 28.2.2022.

30. Ibid.

31. United Nations in India

32. Engler, P. et al., 'The Macroeconomic Effects of Global Migration', *IMFBlog*, June 19, 2020.

MIGRATION GOVERNANCE

Harshita Singh

Banasthali vidyapeeth

INTRODUCTION

Migration is a defining feature of our time and one closely linked with processes of economic and political development. As de Haas (2010) argues, it is a process integral to the "broader transformation processes embodied in the term 'development'." Likewise, it influences and is influenced by these processes. Considerable research has explored this interactive relationship. In the field of development economics, for one, labour migration and urbanization have been core topics since its foundational work in the post-war period (see Castles, 2008, Harris and Todaro,1970). The "migration-development nexus" has also attracted considerable policy attention,including consideration of (under)development as a root cause of migration, the relationship between globalization and migration, and the possibilities for closer linking of migration and development policies by donors (see Van Hear and Sorensen, 2003). With the 2015 European refugee crisis, such discussions have received renewed focus and urgency over the last several years (e.g., UNESCO, 2017). Likewise, migration receives attention in the Sustainable Development Goals (SDG), in particular SDG target 10.7, which prioritizes the facilitation of "orderly,safe, and responsible migration and mobility of people, including through the implementation of planned and well-managed migration policies." This special section has its origins in an international conference that we organized at the University of Ghana in October 2017, on "Migration and Mobility: New Frontiers for Research and Policy." Hosted by the United Nations University, World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER) and the African Research Universities Alliance (ARUA), the conference provided an opportunity to focus on a long-cross-cutting theme in UNU-WIDER's research in development. We cast a wide net in terms of topics and approaches – considering voluntary as well as involuntary migration, regular and irregular, and internal and cross-border migration. We focused on work dealing with these topics in the Global South, with special attention to research by Southern scholars and support for international research exchange (Gisselquist,2017). One of the conclusions that we drew from these two days of discussions – including two keynote addresses, 57 presentations in 18 parallel sessions, and 24 posters – was the value of continuing research attention in work on migration to domestic policy, politics, and governance in the Global South. In many ways, we see this conclusion as closely related to current calls in the field of development to better "take politics into account" and incorporate political economy approaches into research and policy in our field (see Carothers and de Gramont, 2013; Dasandiet al., 2019).The importance of paying better attention to migration governance and policy at the national level in Southern countries also resonates with global discussions. As Sachs (2016), among others,has argued, "the current international regime on migration urgently needs reform" (see also Parviainen and Tarp, 2016, Betts, 2012). The Global Compact for Safe, Orderly, and Regular Migration(GCM), an intergovernmentally negotiated agreement signed in December 2018, is a key international effort to meet such calls. In the GCM, UN Member States have agreed on a set of 23 nonbinding objectives for safe, orderly, and regular migration, with implications for the management of migration at local, national, regional and global levels.The studies in this collection, most of which were presented in early iteration at our conference in Ghana, speak to a number of these objectives, including issues of data and the collection of accurate information, drivers of migration, pathways for regular migration and decent work, vulnerabilities in migration, trafficking in persons, inclusion and social cohesion in host societies, and contributions by migrants and diasporas to sustainable development in all countries. Collectively,they offer both new empirical insights and new frameworks for analysis, with key policy implications, that can enrich our discussion of these topics. They focus on issues that relate to national and sub-national level governance and policy, speaking both to the impact of diverse governance structures and policies on the well-being of migrants and host communities, and of the policy-making process itself and the factors influencing that process. In so doing, they point toward promising directions for future work on these topics.More broadly, they

contribute to the literature in several ways. First, they add to the emerging body of research on migration governance and policy in Southern countries. While there are studies on these issues in the Global South (e.g., Diedhiou, 2015, Hansen, 2012, Hofmann et al., 2016,Hugo, 2009, Raimundo, 2009), research in this area remains more developed for Northern countries(e.g., Adepoju et al., 2010, Cerna, 2014, Filindra and Kovacs, 2012, Finotelli and Echeverrıa,2017, Koslowski, 2014, Collinson, 1993, Guiraudon, 2000). And, the sheer volume of migration in Southern countries calls for more research attention, with recent analyses suggesting, for instance,that South-South migration slightly exceeded South-North migration in 2015 (IOM, 2018). (For a critique of such classifications, see Ingleby et al., 2019) as Palmary et al. (2019) argue in this collection, frameworks and findings from this latter literature may not carry very well outside Western Europe and North America (see also Asis et al., 2010; Piper, 2006).Second, the studies in this collection underscore the value of multidisciplinary, interdisciplinary,and cross-regional work on these topics. Contributions are grounded in multiple disciplines, including economics, political science, sociology, and migration studies. They employ a variety of qualitative and quantitative techniques. Collectively, they draw on research conducted in or with migrants from Bangladesh, China, Democratic Republic of Congo, Ghana, India, Lebanon,Rwanda, Singapore, South Africa, Syria, and Turkey.

THE ARTICLE

Ingrid Palmary's keynote address in Ghana provided a useful frame for our conference discussions,urging us toward focus on politics, policy-making, and governance. The first article in this special section originated in this keynote.A starting point for Palmary et al. (2019)'s analysis is that existing frameworks for consideration of migration policymaking are developed largely with reference to European and North American contexts and thus should be reconsidered in the light of evidence from post-colonial cases. As they note, contextual factors that influence policy change – political and legislative arrangements, as well as social norms and public expectations – may differ dramatically across such diverse contexts. Using the method of structured comparison, they build on three case studies of migration policies intended to protect the rights of vulnerable migrant women: the Domestic Workers Protections and Welfare Policy, approved by the government of Bangladesh in 2015; the mandatory day off policy for foreign domestic workers introduced by Singapore's Ministry of Manpower in 2014;and the Trafficking in Persons Act in South Africa, which came into effect in 2015. Each of these studies was conducted by local research partners – based at the Refugee and Migratory Movements Research Unit, University of Dhaka, Bangladesh; the Asia Research Institute, National University of Singapore; and the African Centre for Migration and Society, University of the Witwatersrand,South Africa.As the cases illustrate, the content of these policies and their intended recipients shape the policy making process in important ways. In particular, as echoed in many of the studies in this special section, policies to support migrants are often "unpopular" because they may be linked to public concerns about financial burdens and fairness in the distribution of public resources, as well as security risks. Through the three case studies, Palmary et al. (2019) consider and compare four broad factors shaping the process of policy change: role players, key debates, the role of research,and the political context. Several key points emerge from this analysis that might help advocates and policymakers to influence policy change more effectively. One is the role played by both international and local actors in policy change and the role of coalitions in balancing power relations between NGOs and government. A second concerns how gender and vulnerability shaped the nature of public debate, including an emphasis on morality in discussions in which their own voices were relatively absent. Third, the relationship between research and policy change is tenuous at best, challenging a now global emphasis on "evidence-based policy-making." Last is the diverse influence of political context. For instance, one important contextual factor in understanding the Bangladesh case study is that its civil society has had considerable experience since the 1990s in grassroots activism and policy advocacy, including on gender and workers' rights. These four factors provide a useful framework for consideration of other migration polican change processes.In contrast to Palmary et al. (2019)'s qualitative comparative analysis across cases in different countries, Chakraborty and Garg (2019) offer focused consideration of patterns, trends, and drivers of internal migration across Indian states. Inter-state migration is an issue of considerable policy significance in India. The number of inter-state

migrants is notable and growing: between 1971 and 2001, for instance, it almost doubled, from 10.5 million to 19.8 million. As elsewhere, migration between states in India can be politically contentious, with "local" residents reluctant to share"their" local public goods and economic prosperity with migrants from other states.Chakraborty and Garg (2019) focus in particular on the relationship between the Indian fiscal transfer system and internal migration, speaking to a major policy issue: the influence of fiscal policy on internal migration. They consider whether, within a federal state like India's, fiscal transfers can help to address issues of fiscal inequality due to differences in fiscal capacity. They also explore the influence of state governments' fiscal behaviour in inducing migration, both in high and low-income regions. Analysis draws on data on interstate migration, fiscal transfers, and state government expenditure and revenues for 1971, 1981, 1991, and 2001. Overall, they show, patterns of migration across Indian states are influenced strongly by the fiscal transfer system; there is a significant relationship between inter-state migration and share of transfers in both origin and destination states' net state domestic product (NSDP). Using a gravity model to estimate the determinants of inter-state migration, their analysis suggests that the pressure of out-migration to more prosperous regions could be reduced through a relatively more progressive transfer system and a developmental fiscal policy stance by states.Distributional conflict over public resources between migrant and host community populations can also be seen as a starting point for Bilgili et al. (2019), which considers how the arrival of refugees impacts host communities. A significant research literature suggests that the arrival of refugees can have diverse impacts on land, water, housing, food, employment, and public service provision (see UNHCR, 1997). Focusing on Rwandan communities hosting Congolese refugees, the article speaks to this literature through study of whether educational services and outcomes for local children are influenced by the proximity of a refugee camp. Rwanda provides an interesting context for such a study both because it hosts significant numbers of refugees (around 160,000 currently), and because of the Rwandan government's relatively permissive policy towards refugees,including the promotion of a "community integrated approach" in which "programs meant to benefit refugees have to also benefit local communities and programs for citizens' development benefit refugees" (Seraphine Mukantabana, Minister for Disaster Management and Refugee Affairs, as quoted in Government of Rwanda, 2014).Adopting a mixed methods approach, Bilgili et al. (2019)'s analysis focuses on communities closer to and further from three refugee camps, drawing on three key sources: a household survey conducted in communities at various distances to refugee camps; a community survey providing information on public service provision in communities as a whole; and information gathered through focus group discussions in the same communities. Analysis suggests that proximity to refugee camps is related both to better schooling outcomes for Rwandan children, and to more positive local attitudes about the impact of refugees on local education. In short, Bilgili et al. (2019)'s findings contribute to a growing body of work demonstrating that refugees in fact need not be a "burden" and that there can be benefits to hosting refugees in low-income countries.From a very different angle, Botchwey et al. (2018) likewise speak to the impact of international migration on receiving countries and populations, as well as to migrants themselves, including how this is influenced by government policies and migrants' legal status. Focusing on irregular migration from China to Ghana, their article also speaks to empirical gaps in the research literature on the substantial Chinese migration to sub-Saharan Africa, as well as to gaps in research on irregular migration into an informal sector. Between 2008 and 2013, roughly 50,000 Chinese – mainly from Shanglin County in Guangxi – migrated to Ghana to work in the informal small-scale gold mining sector. This migration has been controversial in Ghana, not least because of the legal status of these miners given that small-scale mining has been restricted to Ghanaian citizens by law (see the Minerals and Mining Act, 2006).The article finds that this mass migration has had significant impact – not only on the livelihoods of Chinese miners – but also on Ghanaian miners and on broader economic, political, and environmental outcomes. For one, this migration has revolutionized the small-scale gold mining industry,with Ghanaian miners now using machinery and techniques introduced by Chinese miners. This has contributed to substantial increases in gold production from small-scale mining, with implications for earnings for both Ghanaian and Chinese miners. Political impact has also been significant.

Far from being absent in the sphere of irregular migrants, many state and traditional authorities it seems were quite present, although acting to abuse their public authority for private wealth accumulations. In addition, unregulated small-scale mining has also had adverse environmental consequences, the scale of

which has grown with intensified gold production. In short, this migration government expenditure and revenues for 1971, 1981, 1991, and 2001. Overall, they show, patterns of migration across Indian states are influenced strongly by the fiscal transfer system; there is a significant relationship between inter-state migration and share of transfers in both origin and destination states' net state domestic product (NSDP). Using a gravity model to estimate the determinants of inter-state migration, their analysis suggests that the pressure of out-migration to more prosperous regions could be reduced through a relatively more progressive transfer system and a developmental fiscal policy stance by states. Distributional conflict over public resources between migrant and host community populations can also be seen as a starting point for Bilgili et al. (2019), which considers how the arrival of refugees impacts host communities. A significant research literature suggests that the arrival of refugees can have diverse impacts on land, water, housing, food, employment, and public service provision (see UNHCR, 1997). Focusing on Rwandan communities hosting Congolese refugees, the article speaks to this literature through study of whether educational services and outcomes for local children are influenced by the proximity of a refugee camp. Rwanda provides an interesting context for such a study both because it hosts significant numbers of refugees (around 160,000 currently), and because of the Rwandan government's relatively permissive policy towards refugees,including the promotion of a "community integrated approach" in which "programs meant to benefit refugees have to also benefit local communities and programs for citizens' development benefit refugees" (Seraphine Mukantabana, Minister for Disaster Management and Refugee Affairs, as quoted in Government of Rwanda, 2014).Adopting a mixed methods approach, Bilgili et al. (2019)'s analysis focuses on communities closer to and further from three refugee camps, drawing on three key sources: a household survey conducted in communities at various distances to refugee camps; a community survey providing information on public service provision in communities as a whole; and information gathered through focus group discussions in the same communities. Analysis suggests that proximity to refugee camps is related both to better schooling outcomes for Rwandan children, and to more positive local attitudes about the impact of refugees on local education. In short, Bilgili et al. (2019)'s findings contribute to a growing body of work demonstrating that refugees in fact need not be a "burden" and that there can be benefits to hosting refugees in low-income countries.From a very different angle, Botchwey et al. (2018) likewise speak to the impact of international migration on receiving countries and populations, as well as to migrants themselves, including how this is influenced by government policies and migrants' legal status. Focusing on irregular migration from China to Ghana, their article also speaks to empirical gaps in the research literature on the substantial Chinese migration to sub-Saharan Africa, as well as to gaps in research on irregular migration into an informal sector. Between 2008 and 2013, roughly 50,000 Chinese – mainly from Shanglin County in Guangxi – migrated to Ghana to work in the informal small-scale gold mining sector. This migration has been controversial in Ghana, not least because of the legal status of these miners given that small-scale mining has been restricted to Ghanaian citizens by law (see the Minerals and Mining Act, 2006).The article finds that this mass migration has had significant impact – not only on the livelihoods of Chinese miners – but also on Ghanaian miners and on broader economic, political, and environmental outcomes. For one, this migration has revolutionized the small-scale gold mining industry,with Ghanaian miners now using machinery and techniques introduced by Chinese miners. This has contributed to substantial increases in gold production from small-scale mining, with implications for earnings for both Ghanaian and Chinese miners. Political impact has also been significant. Far from being absent in the sphere of irregular migrants, many state and traditional authorities it seems were quite present, although acting to abuse their public authority for private wealth accumulation. In addition, unregulated small-scale mining has also had adverse environmental consequences, the scale of which has grown with intensified gold production. In short, this migration had diverse and sometimes dramatic impacts on livelihoods and developmental landscapes in which politics, policy, and governance can be seen to play an important role. In the final article in this special section, Abdel-Samad and Flanigan (2019) provide yet another angle to a Southern focused perspective on migration governance through consideration of Syrian diaspora organizations' provision of assistance to conflict-affected Syrians in Lebanon, Syria, and Turkey. Such organizations can play a significant role in providing assistance to migrants; in this sense, they help to meet needs unmet by governments and other actors, which may be especially pronounced in fragile situations with poor governance. Abdel-Samad and Flanigan (2019) focuses, however, on another aspect of migration governance here – that of

governance within these organizations themselves, in particular issues of accountability and the social mechanisms employed to support it in challenging environment. In analysis draws on data compiled through semi-structured interviews with leaders of four Syrian diaspora non-profits. All four organizations provide aid or social services to Syrians in multiple countries. The article illustrates how these organizations draw on informal social accountability mechanisms derived from individuals' social network ties, which help them to address uncertainty and other challenges in the environments in which they operate. In this sense, diaspora organizations may have an advantage over other actors in conflict zones because they can better identify dependable partners and enforce agreements through reliance on personal and social ties. One implication of this is that such organizations could be useful partners for larger international organizations with more resources in global efforts to assist migrants, particularly in challenging environments.

TOWARDS "WELL-MANAGED MIGRATION POLICIES"

A key indicator of SDG target 10.7 is the number of countries that have implemented "well-managed migration policies" (10.7.2). While what exactly constitutes "well-managed" remains a point of some discussion, the international community has made some progress toward definition. A key example is the Migration Governance Framework (MiGOF), which was adopted by the IOM Council in 2015. IOM and the Population Division of UNDESA further offer a methodology for its measurement across six key policy domains. Another assessment tool that speaks to the MiGOF is the Migration Governance Indicators, developed by IOM in collaboration with the Economist Intelligence Unit. These indicators are intended to help identify best practices and policy levers for countries to strengthen their migration governance, as well as to report on their progress towards target 10.7.The sort of studies included in this special section can contribute to this broader global conversation. In terms of SDG measurement, for instance, they offer deeply grounded new empirical insights with which to think critically about such cross-national indicators and snapshots. In terms of the development and implementation of well-managed migration policies, furthermore, they also offer new frameworks and perspectives in understanding such processes and thinking about levers of change.

MALAYALEE MIGRANTS IN THE GULF- A REVIEW OF FILM NARRATIVES

Dr. Chandrasekharan Praveen

Former Principal, IASE, Thrissur, Kerala, India & Independent Researcher

ORCID ID: 0000-0002-9365-5406

ABSTRACT

Since the 1970's the south Indian state of Kerala, have witnessed migration to many countries in search of job, particularly the Gulf during the oil boom. Today, the Diaspora comprises individuals, families and their immediate relatives and some have even flourished in foreign lands as entrepreneurs with employees large and small.

Several story tellers and film directors have tried to narrate the lives of migrants. Besides capturing the effect of separation from own families, Malayalam films tell stories of struggle for survival of migrants with low salary, living in dwellings with poor facilities belonging to ruthless employers or middlemen who make lives miserable for the migrants. The ultimate effect on the psycho-social wellbeing of the migrants and the camaraderie the migrants continue to uphold among themselves in trying times have been artistically presented as gripping narratives on the silver screen. A review of such films will help gain a wider perspective of the problems faced by migrants and on rare instances enable the audience to cogitate on potential solutions for the problems of migrants presented in the film. Such narratives are distinctly different from the socio-economic and socio-cultural aspects studied by researchers under Diaspora studies.

This study is expected to arrive at a fairly comprehensive sociological profile of the typical Malayalee migrant, their family life, changing culture and the impact of the job types they pursue and the resultant material gains and losses since the 1980's . Before summing up, an attempt will also be made to identify the effect of forced return of migrants during the prevailing war fever or the spread of pandemics like Covid-19. It is hoped that the study would help those at the helm of affairs in the ministries and executives of private businesses both in India and the Gulf countries to take appropriate measures to address the needs and concerns of the migrant labourers from Kerala state in the Gulf countries.

Keywords: Films, Gulf, Malayalees, Migrants, Narratives

* * * * *

"…the trauma of migration that is often recorded in mainstream popular cinema and literature in Kerala…Bordering on the stereotypical tropes of tragedy and curtailed by the dictums of faith, the films do extend to a wider dimension of the Gulf migration that lies unexplored…"

-Menon and Sreekumar(2016)

INTRODUCTION

Problems related to unemployment particularly of the educated youth led to mass migration from the south Indian state of Kerala. It was quite predominant during the oil boom in the Gulf in the 1970's. As per the Ministry of Overseas records, most of the migration to the Gulf took place from Kerala. According to a report of the Economic Times(2015), the Gulf migration is undoubtedly an economic liberating force for the Malayalees, making them "upwardly mobile, rich, entrepreneurial, speculative and, of course, arrogant and regressive". Chakraborty (2022) reported that in 2010, the Gulf Cooperation Council (GCC) states contained a total population of more than 3.5 million from Kerala state alone and they annually sent home around $6.81 billion (US), which is more than 15.13 per cent of the total remittance to India in 2008. In 2020, a report with a telling title covered the impact of

the Covid-19 pandemic on migrant Malayalees- 'Paradise lost: the exodus from the Gulf'. According to its author, Nidheesh, the impact is likely to be huge because every fifth house in Kerala is officially estimated to have an expat in the Gulf.

RATIONALE FOR THE STUDY

The subtitle of a recent online article on the migrant labourers from Kerala in the Gulf, is very suggestive and it indirectly acknowledges the investigator's choice of using films for study :'When Bollywood sells you a dream, but Malayalee cinema offers reality'.(Speakeasy). To Reji, Gulf Malayalees have been stereotypically portrayed in Malayalam literature and films as nouveau rich who brag about their newly found wealth and social position. To Menon and Sreekumar quoted at the beginning of this paper, films depicting the life of Gulf Malayalees helps us grasp the 'abjection' of migrant lives, the emotional economy and the social invisibility through dominant representations. The investigator works on the assumption that artistic productions are actually the products of a culture, concerning reality embedded in it and sociological reality is visible in film art. Such a position comes closer to the sociology of film art currently popular.(Heinich 2010)

OBJECTIVES

The main objective of the study is to attempt a review of narratives of the lives of Malayalee migrants to the Gulf in popular Malayalam films. The specific objective is to arrive at a sociological profile of the migrant Malayalee through a close study of the films.

METHOD

The investigator follows an empirical and analytical study of the narratives in the chosen films and provides a description of incidents depicted in the films which helps arrive at the socio-economic and cultural impact of migration to the Gulf. The presentation of themes related to migration is cross checked with related documents and also of the investigator's own experience of having worked in the Gulf.

FINDINGS

Chacko's (2021) study of Malayalam movies focusing on diasporic life found that the films seldom aethteticize India and its values but tend to show the cost of the desirable modernity. Menon(2017) reviewed films depicting nonresident Malayalees in the Gulf and broadly classified them into two: the economically flourishing and the middle class aspiring for a better life. The film critic and curator, C.S.Venkiteswaran had this to say about the 13th International short film festival of Kerala held in December 2021. The films articulate what it means to be a migrant with physical bodily presence in an alien land but heart in own homeland. What follows is a brief review of select films which narrate the stories of Malayalees who have migrated to the Gulf.

Vilkkanundu Swapnangal (Dreams for sale) (1980) Dir.M.Azad

This film based on the script by the acclaimed Malayalam writer, M.T.Vasudevan Nair commences with a voice over: "… thousands cherish a dream-Dubai…" It tells the story of the protagonist's struggle to survive but also hints that the very place can help one become rich though not necessarily acquire the love of those whom one yearns in one's own homeland.

Akkare Ninnoru Maran (A groom from abroad) (1985) Dir. Girish

In the last century, for every aspiring parent in Kerala with a daughter to be married off, the possibility of getting a youth employed in the Gulf is like a dream come true. So potential grooms go to any extent to present themselves as rich. In the film, an youth takes the extreme step of trying to convince a potential father-in-law that he has a lucrative job under a generous arab employer.

For this, he gets one of his acquaintances to appear in the girl's house dressed as an arab. Though the truth is ultimately revealed, the inherent urge of Malayalees to get rich through earnings from the Gulf is evident in the film.

Nadodikattu (Gypsy breeze) (1987) Dir.Sathyan Anthikad

When the Gulf boom began to thrive, 'agents' arrived on the scene promising potential preys, mostly the unemployed youth, the promise of a job and a better life in the Gulf. In this film, two gullible youth fall a victim to the agent, undergoes a tiresome journey to cross the seas only to realize on reaching the shores they have been dropped off the coast of the neighbouring state of Kerala, namely Tamil Nadu!

Varavelppu *(Welcome)* (1989) Dir.Sathyan Anthikad

It is one of those films which attempted a serious study of the Gulf Malayalee. What is unique about the film is that it lays threadbare the curious work culture of the average Malayalee. While in the Gulf they will do any menial job without grumbling to hold on to their steady source of income which they can send home to change their very style of living in their homeland. But in Kerala, the work culture particularly with the mushrooming of labour unions give the message that it is the worker that rules the employer and running a business is always at the mercy of the labour unions.

Dubai (2001) Dir. Joshi

Unlike films that narrate the tale of the migrant in search of a job, 'Dubai' tells the tale of a Malayalee entrepreneur who thrives in the work culture of Dubai and leads a cushy life. There is a scene in which the protagonist during a business meeting snubs and sacks a British citizen employed by the protagonist for the latter demanding to be treated as a superior owing to his European lineage.

Arabikatha (Arabian story) (2007) Dir. Lal Jose

This film is in strong contrast to 'Varavelpu' for the simple reason that the firebrand communist who lands in the Gulf realizes the hard truth that you work and earn your bread but if you turn to form labour unions to disrupt the employer not only would you lose your job but even get kicked in the butt.

What is unique about the film is that it indirectly prepares the Malayalee grown up with the belief that if you join a political party your life is secure even if you do not work or is in the habit of extorting huge wages for minor jobs. For, in the Gulf, such an attitude as it happens for the protagonist in the film, can not only land one in trouble, but even psychologically deflated.

Khaddama (Arabic word meaning house maid) (2011), Dir. Kamal

The film's title is an Arabic word translated into English meaning house maid, is based on the actual life of a widow forced to move to the Gulf to eke out a living. She is physically and sexually abused by her employer, but she flees only to be arrested on false charges and incarcerated and given 300 lashes. She is finally assisted by local Malayalees to return to her native land without fulfilling her deep desire to secure a job which would help her lead a happy life. The abuse and alienation she experienced as a migrant will continue to be a nightmare even when she leaves the foreign land. The exploitative working conditions with little food and sleep in the employer's residence, typical of the slave-like existence Malayalee housemaids experience in the Gulf is well captured in the film.

Ustad Hotel (2012) Dir. Anwar Yasheed

The Malayalee cuisine especially of the Muslim community- the biriyani, and roast mutton among others are mouthwatering treats. It has become second nature to Malayalees to show a strong preference for own dishes even in foreign land. In the film while the cuisine culture in only a secondary theme, it show how once one prospers in the Gulf one may not necessarily hold on to traditional jobs which the family held close to their heart in their homeland.

Pathemari (Dhow) (2015) Dir. Salim Ahamed is a period drama film which reflects the Gulf dream by narrating the tale of the protagonist, Pallikkal Narayanan who migrated in the early 1960's. The sole purpose of migration to work as a labourer at a construction site springs from own desire for a better life, coupled with the hope that one day both his and his family's financial position will be considerably elevated.

There are umpteen scenes in the movie which presents the loneliness of the progagonist who suffers owing to the separation from own family and slaves out for a lifetime. Yet the way in which the protagonist stoically tries to adjust with the alien culture, food and not so accommodative employer are characteristic of the lives of many Malayalee migrants in the Gulf.

Madhura Naranga (sweet lemon) (2015) Dir. Sugeeth

The film narrates the tale of three Malayalee migrants in Dubai. It shows how, once in the Gulf, they come into contact with other nationalities even of the opposite sex where there is every likelihood of them getting close and finding sensual pleasure when separated from own spouses who are miles away in the homeland.

Jacobinte Swargarajyam(The heavenly abode of Jacob) (2016) Dir. Vineeth Sreenivasan

The film tells the tale of how for a migrant Malayalee, success in own business can be chimerical with every possibility of getting cheated. It makes one realize that in the continual struggle for survival, intelligence and hard work and perhaps a certain amount of cunning becomes essential to succeed.

LIMITATIONS

The study has focused only on select Malayalam films which depict the lives of Malayalee migrants to the Gulf. Only snatches of a sociological profile of the migrant Malayalee in the Gulf have been arrived at. There are several feature films and documentaries in other languages which help get a wider perspective of the life of migrants, but they have not been studied. However, veracity of the lives depicted had been cross checked by the investigator through narratives of migrant lives published in magazine articles, studies by researchers and own experience of having served as teacher- migrant in the Gulf and other countries.

SUMMING UP

The study has tried to capture the lives of Malayalee migrants in the Gulf presented in feature films in Malayalam released since the 1980's. Incidentally, in the last two decades several Malayalees have migrated to Europe and the United States. These however have not been looked into, which if studied in detail would help one arrive at a comprehensive sociological profile of the Malayalee migrants. The investigator would like to affirm that the present review can in no way be a substitute for actual viewing of the films. This is because the films depict characters who experience the stress and tension in their daily lives and they could in real life be the family member of a migrant or even the strangers one meets in the alien milieu while serving as an employee. The investigator hopes that the plight of the migrant Malayalee highlighted in this study can serve as an eye opener both for employers in the Gulf and also the officials in the ministry of External Affairs.

It should be noted that Malayalam films are yet to capture the effect of the mass exodus from the Gulf that is happening following the spread of the Covid-19 pandemic. The films reviewed in this study have however suggested that what is in store for the migrant labourers, once 'Paradise is lost', with mass unemployment staring at them in their homeland, is that, life can be extremely miserable when they return. Perhaps before concluding, it would only be appropriate to quote Sadanandakumar (2015) once again: The story of migration from Kerala is a continuous process…it's an unending urge to prosper, to succeed…and as an agent of culture, Malayalam cinema has gained sufficient plots and themes form the migration of Malayalees to the Gulf.

REFERENCES

Chacko,Carlin.The Gulf boon, the migrant experience and Bollywood fairy tales. Speakeasy. August 13,2021.

Chakraborty, Sucheta. Migrated Malayalis talk about life in the UAE.

https://www.mid-day.com/sunday-mid-day/article/migrated-malayalis-talk-about-life-in-the-uae-23210882

Sanandakumar, S. The. A fifty year old phenomenon explained: Malayalee migration to Gulf builds the new Kerala *The Economic Times. October 3,2015.*

https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/a-fifty-year-old-phenomenon-explained-malayalee-migration-to-gulf-builds-the-new-kerala/articleshow/49201357.cms

Heinich N. (2010), *Socjologia sztuki*, transl. A. Karpowicz, Oficyna Naukowa, Warszawa.

Menon, Bindu, and T. T. Sreekumar. 2016. "'One More Dirham': Migration, Emotional Politics and Religion in the Home Films of Kerala." *Migration, Mobility, & Displacement* 2 (2): 4-23.

Nidheesh, M.K. Paradise lost: The exodus from Gulf. Livemint May,18,2020.

https://www.livemint.com/

Reji, AL. (2017)Diasporic Reflections. Indian Literature Sahitya Akademi Sep-Oct.N 301.Vol LX No.5.

FILMOGRAPHY

*List of films chosen for review in chronological order of release:

Vilkkanundu Swapnangal (1980) Dir.M.Azad

Akkare Ninnoru Maran (1985) Dir. Girish

Nadodikattu (1987) Dir. Sathyan Anthikad

Varavelppu (1989) Dir. Sathyan Anthikad

Dubai (2001) Dir. Joshi

Arabikatha (2007) Dir. Lal Jose

Khaddama (2011) Dir. Kamal

Ustad Hotel (2012) Dir. Anwar Yasheed

Pathemari (2015) Dir. Salim Ahamed

Madhura Naranga (2015) Dir. Sugeeth

Jacobinte Swargarajyam (2016) Dir. Vineeth Sreenivasan

POLITICS OF MIGRATION

Jitasha Grover

Shyama Prasad Mukherjee College For Women, University of Delhi

ABSTRACT

As we all know migration means movement of people from one place to another. Migration takes place due to number of reasons such as economic, political, social or environmental, push and pull factors can also determine migration. Migration can also be internal or international movement of people within or across state territorial borders. The root cause of migration is very beneficial for policy makers in respect of decision- making processes on account of determination of the legitimacy of the act within state policies whereas political migration is defined as migration which takes place due to political interests. It takes place in two forms or two classes mainly private or government depending upon who encourages migration. Political migration differs from other migration as it tends to have changes in aspects of political systems. These changes can be achieved by bringing modifications or variations in the demographics of specific regions and the focus on demographics facilitates the major emphasis on the term migration towards the low population regions or artificially creating high population regions.

International migration is very crucial and important part of world politics. There are approximately 244 million international migrants in the world today which is 3 percent of the world's population. Most of the international migrants have moved to countries with higher levels of development than their countries of origin. For example, the United states is the top migrant destination in the world with a migrant population 47 million, 19 percent of the world's total.

International involves both exit (emigration) and entry (immigration). Migration affects the politics when :-

- There is an increase in the population which have adverse effects on existing social institutions;
- There is increase in demand for goods and services;
- Displacement of nationals from occupations in the country side and in the cities.

Political factors also relate to how the government intervenes in the economy and the political factors have the areas including tax policy, labour law, trade restrictions and political stability.

Keywords: State Territorialborders, Decision Making Processes**,** Poltical Interest**,** Private Or Government**,** Demographics**,** Emigration And Immigration

INTRODUCTION

As we are all aware of the term migration which mainly implies the movement of people from one place to another. Migration takes place due to number of reasons such as economic political, social or environmental. Pull and Push factors also determine Migration. Migration can be internal or international movement of people across state territorial borders. The root cause of migration is very beneficial for policy makers in terms of decision making processes.

In political migration people are forced to migrate because of a war, civil war or state policies which discriminate against particular categories of its citizens or the political opponents of those in power. These people are unable to return home because they have well founded fears of being persecuted and are unlikely to receive any protection from the government. So, therefore they are known as political migrants. There are also political factors that cause people to move from their home country to another country.

Political push factors that influence migration are typically persecution based on political identification, civil war and policy changes.

For example, agriculture policy is actually both a push and pull factors for migration.

MIGRATION AFFECTING THE POLITICS:

Migrants eventually induce social, economic and political problems in receiving countries, which include:-

- There is an increase in the population which have adverse effects on existing social institutions;
- There is an increase in demand for goods and services;
- Displacement of Nationals from occupations in the countryside and in the cities.

CONSEQUENCES OF MIGRATION FOR DEVELOPING COUNTRY:

- Adaptation of Labor Markets to demands of the economy;
- Degree and type of Concentration of Migrant populations in the receiving country;
- Differences that arise between formal and informal , urban and rural sectors of economy;
- Possible moral deformation of some migrants and their deviant behavior.

THE INTERNATIONAL POLITICS OF MIGRATION:

International migration is an important part of world's politics. Despite of its inherently political and international nature, it still remain neglected by scholars of international relations in comparison to others trans- boundary issue areas. Infact, even basic International Relations concepts such as "power" and "interest" remain poorly developed in relation to migration. Far from being a marginal international political phenomenon, international migration relates to states core security and economic interests, they corporate and compete to attract migrants and they regard to be "desirable" and to exclude migrants they regard to be "undesirable". The politics of migration is increasingly part of the strategies of big powers such as the United States,China and India.

'IMMIGRATION POLICY IS CLOSELY LINKED TO POLITICAL ISSUES'

Immigration policy is closely linked to political and economic policy in India as, In India and in destination, immigration policy is closely linked to political issues. Besides, there is a strong economic rationale for the Indian government to pay attention to immigration policy. The Indian Government has also been very active in the past few years in signing totalisation or Social Security agreements with various western countries. These SSA's provide benefits for globally mobile employees including avoidance of Social Security Contributions in the host country, portability of social security benefits on relocation and totalisation of period of contribution in the host country for determining the eligibility for social security benefits.

The economic connect with Indian professionals overseas is important for the government. Through the SSA's such professionals are provided business mobility which is also important for the Indian Economy to keep it more competitive. The Indian diaspora contributed towards the country's economy through bringing in their expertise, management and technical skills, thought leadership and sometimes through even getting involved in local politics. The need for engagement with India's diaspora has only grown over the years and it is important that the government policy is updated and changed keeping in mind global needs of mobility.

India has always had a policy of neither promoting nor preventing immigration stressing on the need to engage with different Indian states on immigration policy, the largest number of Indians immigrated from the states of Kerala, Punjab and Gujarat, it was important to study the model followed these governments. It is important for the Indian government to look at the successful state models when changing immigration policies or law.

Migrants are politically marginalised in cities of the developing world and participating in destination-area elections less than do local- born residence and the main reasons for this is the migrants socio economic links to origin regions, country witnessing rapid economic development frequently struggled to assimilate new migrant into cities.

WHAT REALLY ACCOUNTS FOR MIGRANTS UNDER REPRESENTATION IN POLITICS:

The mechanisms by which mobility induces political marginalisation are:-

- The first centres on migrants and during economic and social ties to their origin regions. Migrants who maintain close links to their "home" may be unwilling to refocus on their political activities and opting to remain detached from political life in destination areas.

- Governments normally assume responsibility for initiating the registration process in advanced industrialise states, we find that 16 of the 20 most populous low and middle income democracies place the onus on citizens to initiate enrolment.

Our focus is on the ruler to urban migrants and the reasons why such individuals struggled to incorporate politically in countries whose demographics are being transformed by high economic growth.

In addition to it, the building of a cluster- level experiment on the top of the individual- level designed was emphasizing to inform politicians in a randomly chosen subset of neighbourhoods that the registration drive has taken place and to test whether attaining registered status paved the way to migrants full- fledged political incorporation.

CONCEPTUALIZING MIGRANT POLITICAL INCORPORATION:

Critical to our conceptualization is the dual contribution of demand and supply side inputs in bringing about migrant incorporation. On the demand side, incorporation requires migrants full and active participation in destination- area politics. Behaviourally, it presumes that migrants first register to vote in city- based elections- a prerequisite for subsequent participation in formal political institutions- and then turn out to cast a ballot, the fundamental democratic art. Attitudinally, it entails shifts pertaining to political interest, perceptions of political accountability, efficacy and trust. Yet citizen action alone is insufficient to bring about full political elites must reciprocate by treating migrants equally vis-à-vis local- born residents and by acknowledging them to be bona fide members of local electorates.

We minimally expect incorporation to include outreach to migrant citizens during campaign seasons, inclusion of migrants in local networks of clientelistic exchange, and sensitivity to problems faced by migrant communities. Paying attention to these supply- side actions is essential, not the least because politicians failure to include migrants in local political coalitions may demotivate migrants from taking steps to participate in the first place. In the realm of domestic migration, there is significant evidence that mobility is associated with lower political incorporation globally.

VOLUNTARY DETACHMENT:

Migrants may voluntarily decline to engage in destination- region politics because they see greater advantages to remaining politically involved in their home regions. Unlike local- born residents migrants possess a choice about where to exercise their political participation: they can do so either in their region of origin- their default option- or in the place they settle. Thus, one engagement repertoire for migrants entails delinking their place of residence from their place of political participation.

A delinked engagement strategy holds out several attractions for migrants. First, social and emotional attachments weigh against withdrawing from politics in origin areas. Political interest develops during the early, formative years of individuals lives and does so in specific locales- places where social pressures to participate may be felt more intensely. At the same time, migrants often find themselves socially isolated at their destinations.

CONCLUSION:

Receiving countries must have policies that is responsible to address the presence of economic immigrants and refugees on their territory, without this being considered detrimental to the National interest. Summing up, there are compelling reasons for migrants to wish to anchor their political participation in origin regions, rather than to transfer it to their point of destination, offering an explanation for the migrant- local incorporation gap. This leads us to hypothesize that migrants who are more socially and economically attached to their places of origin will be more likely to remain politically detached in their new places of residence.

MIGRATION PRIVILEGE FOR INTERNATIONAL SOCIAL AND ENVIRONMENTAL SCIENTISTS

***Nirmala*[1]**

[1]Ra'ana Liaquat Ali Khan Government College of Home Economics, Science, Home Economics, Karachi, Pakistan.

[1]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8585-4376

Rajkumar Dewani[2]*

[2]Leather Research Centre, PCSIR, Karachi, Pakistan.

[2]ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8870-1175

***Sunil Kumar*[3]**

[3]Korea Electronics Technology Institute, Convergence System R & D Division, Autonomous IoT Research Centre, Gyeonggi-do, South Korea.

ABSTRACT

The principles of globalization bind the world together into a single entity. However, the professions playing crucial roles, such as the environmental and social scientists, in such phenomena are being neglected or underrepresented while developing international policies. The importance and uniqueness of these roles in society, the difficulties associated with them and the rewards set in return are discussed in detail. The treatment of these professions by the society has affected their public image in such a way that may influence the selection of these occupations as career choices by future generations. Strong connections between the selected occupations and the goals for sustainable development, set by the world for the year 2030 are elaborated, further highlighting the importance of the issue. Knowing that environmental studies and management do not offer direct and tangible financial merits for industries and global economies, international policies may generate the appreciation required to keep the developments in sustainability sustainable by strengthening its basic pillars. The consensus of nations as reflected in global conventions may also be echoed in individual and international policies for the timely achievement of set targets. The migration and settlement policies of most developed countries are presented and compared, having leniency for certain occupations linked with their own needs but not connecting directly to the society or environment. The probabilities of achieving a sustainable world in the future depends gravely on addressing the issues discussed in this article.

Keywords: Environmental Scientist, Social Scientist, Migration, Sustainability

INTRODUCTION

Scientists play a leading role in societies. They have to be conscious about the reality that they must strive to give the answers to the problems of mankind and society. This commitment is achievable if the scientist be responsible about the obligation to own the community and people to which they contribute. Thus, scientists need to perform their actions without running away from moral values. While the scientists carry on study, connecting with others and everyday life, they involve in decent actions that indicates to have pretty morals and values (Bektaş & Tayauova, 2019).

The older occupations of society are mutualistic in nature i.e. their benefits and economic feasibility are easily comprehended and well established, thus widely accepted and understood. For these reasons they get adequate financial benefits in return directly from the society. However, some professions such as Environmental and Social sciences, serving profound roles, almost similar to a backbone for the society do not get the recognition and support they deserve.

ROLE OF ENVIRONMENTAL AND SOCIAL SCIENTISTS IN SOCIETY

Environmental scientists perform field research to investigate problems arising in nature and provide with solutions (Team, 2021). The work of environmental scientist includes the obviation and alleviation of environmental issues in general. Environmental scientists have a broader scope now; they can contribute to formulation of environmental laws, setting limits for various pollutants, suggest alternates for toxic chemicals currently in use, can suggest pragmatic solutions for addressing climate change phenomenon, can help develop public awareness on adopting eco-friendly methods and practices etc. (Figure 1). They can also play a vital role in implementing the national environmental agenda.

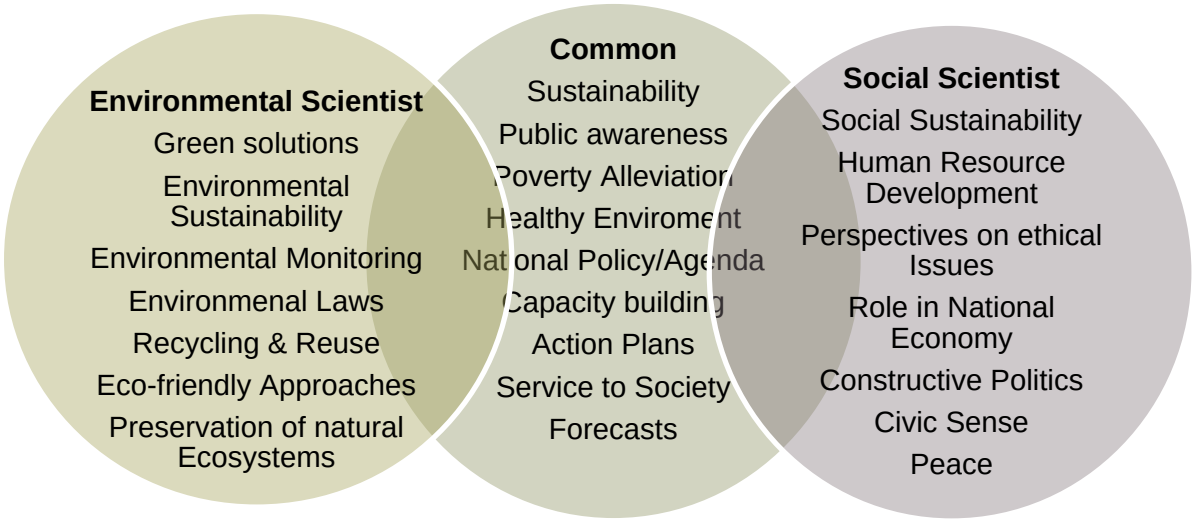

Figure 1: Similarities between the domains of environmental & social scientists

By definition, social scientists are professionals of human civilization and social interactions, or any discipline within this broad field, for example politics and economics (Blackburn, 2005). Social scientists can work on areas related to social injustice, human conflicts, gender discrimination, income inequality, poverty, economic growth, buildup of consensus on international issues etc. (Inglehart, 2016). John raven has highlighted the importance of a social scientist for community and described his role in two ways, firstly, creating true knowledge about the conduct of men and society. Secondly, giving that knowledge to members of society in such a way that they can apply it (Raven, 1970).

SIGNIFICANT AND SENSITIVE OCCUPATIONS

Mark S. Frankel gave briefs about the social responsibilities of scientists saying that the internal and external responsibilities of scientists should not clash with each other. It is necessary for a scientist to publish his work for review and contribution to the scientific society, however, the dissemination of sensitive information can sometimes create greater threats to the society that should be avoided (Pain, 2013).

The work of an environmental scientist is sensitive in many aspects because very often their key findings may impact the use of harmful chemicals being used freely. So, the companies working with those chemicals are not happy with the outcomes and they try to influence the scientists or the institutions providing the research findings. Similar other problems have also been shared and endorsed in her interview by a leading environmental scientist, retired from a senior position (Cornwall, 2019). Apart from these facts, many environmental scientists work on sensitive issues and are opposed by the

beneficiaries of the existing system. They tend to resist the suggested improvement, mostly from the fear of the costs incurring in bringing the change. In such cases it becomes difficult for the devised environmental solutions to reach the society.

If we consider the responsibilities of social scientists, they attain social information, that can be utilized to regulate physical knowledge and to improve the society (Rose, 1953). At some instances the role of social scientist has been regarded as comparatively more important than that of the scientist. Consider the remarks of the renowned French physicist, Paul Langevin, that 'if we did not do our scientific work, someone else would; but if we neglected our social responsibilities as scientists, there would soon be no science'. The impression that scientists may take responsibility for the way in which science serves the society springs from an aspiration both to make sure that science keeps working for the wellbeing and advantage of humanity, and to safeguard it from approaches that vary from insignificance to open opposition (Dickson, 1971). Despite of the technological advancements and automation in human life, social and political issues still pose the greatest threats, such as the outbreak of wars. If social scientists succeed in preventing a single war than all the expenditures incurred on them over a century are justified, because wars cost high (Inglehart, 2016).

SCIENTISTS AND SUSTAINABILITY

The notion of 'sustainability' has gained world-wide popularity. It is worth to mention that most among the 17 sustainable development goals (Nations, 2018) set for the year 2030 are directly or indirectly linked to the working domains of either the environmental scientist or the social scientist, emphasizing their importance overall (Figure 2).

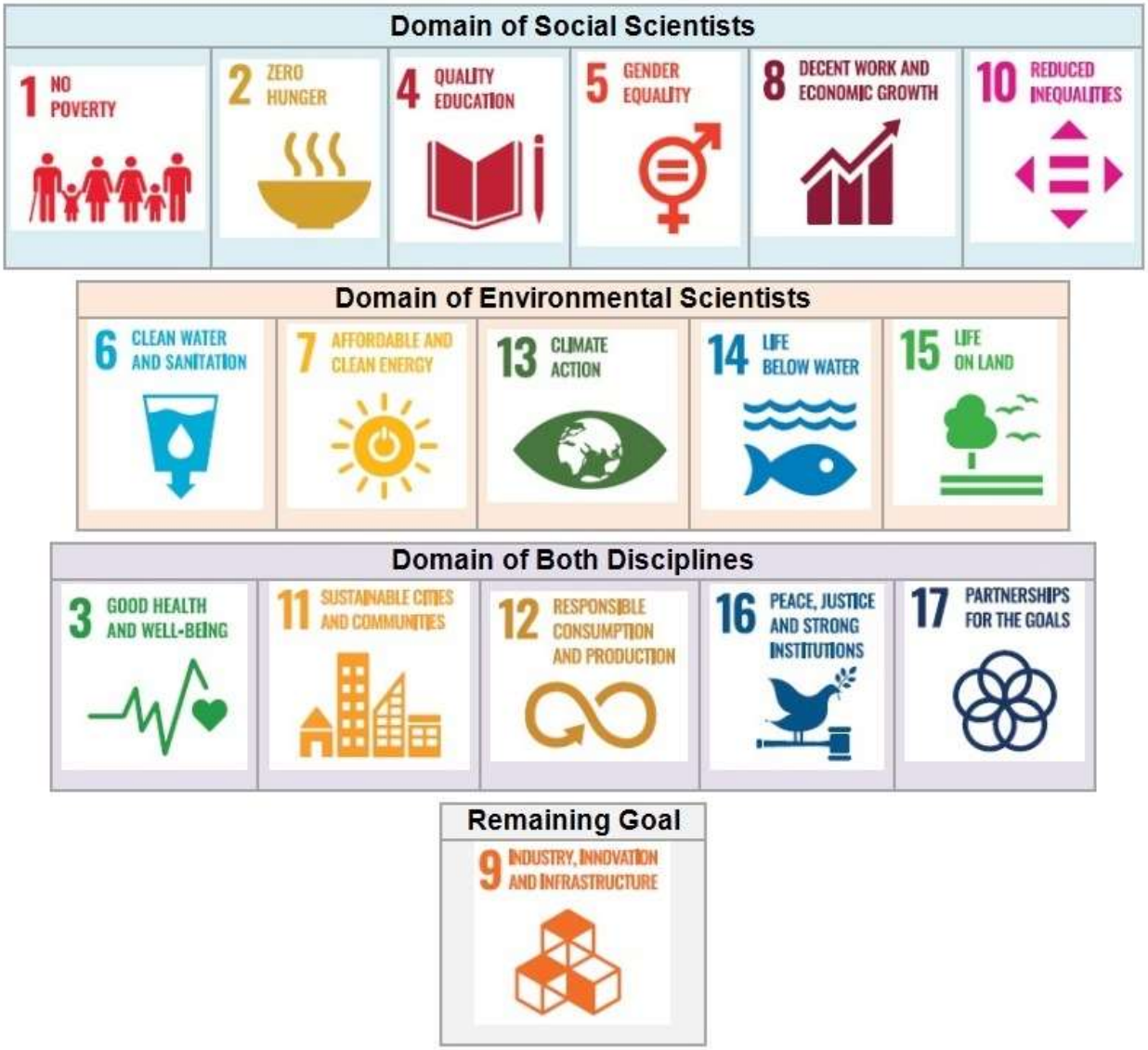

Figure 2: Distribution of SDGs among the occupational domains of environmental and social scientists

The pillars of sustainability are economy, society and environment (Płotka-Wasylka et al., 2021). Environmental and social scientists contribute to two fundamental and important pillars of sustainability; hence play a very crucial role in society (Figure 3). The more recently evolved concept of social sustainability proposes that the urban planning and development should also consider community interactions, adequate social environment, keeping public physical and mental health on top priority as described by Saffron (Woodcraft, 2015).

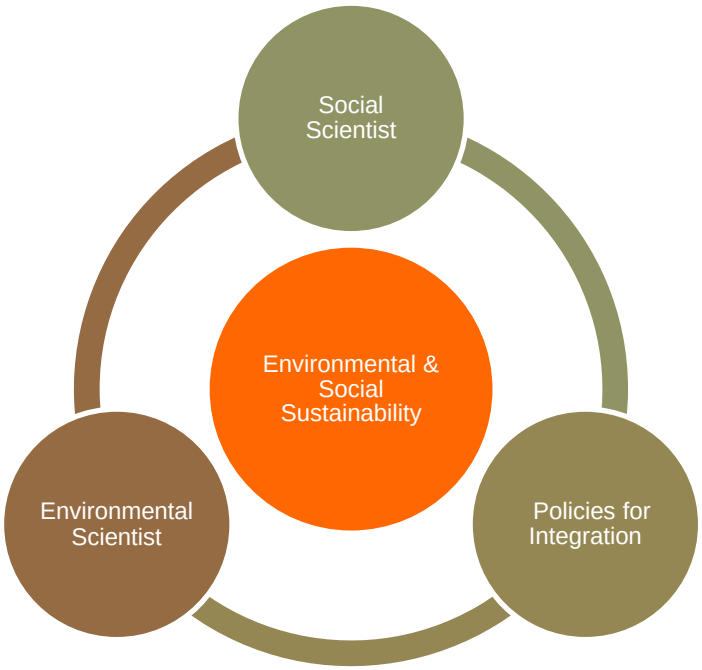

Figure 3: Major contributors of a Sustainable Society

The efforts of social and environmental scientists when integrated through adequate policy frame work lay the foundations of a sustainable society.

ECONOMIC FEASIBILITY AND POLICY SUPPORT

Scientists are not born every day and great minds are the assets of a country. It takes some decades of learning, keen interest, dedication and above all the opportunities to practice and work in the field of interest to become a scholar of international caliber. Unfortunately, the most pragmatic environmental solutions also need to be economically feasible to be applicable (Schouw, Bregnhøj, Mosbæk, & Tjell, 2003), which is a difficult but necessary pre-requisite. To encourage the industry and the society to adopt environmental friendly technologies, support is required from the governments through policy changes (Van den Bergh, 2013), to strengthen the position as well as the image of the environmental scientist (Yang, Yao, Zhou, & Sun, 2021). The interaction of environmental scientists, policy makers and general public has been recommended in earlier studies (Wilkinson & Weitkamp, 2012). The lower economic feasibility of environmental solutions also impacts the earning of environmental scientists who basically work for the betterment of the society. It is also a fact that most environmental research projects are either government funded or supported by different NGOs, and less frequently by the industries The industrialists usually get involved when compelled through environmental legislations. The methods currently in practice for funding environmental research and solutions are not very effective as they do not confer direct accountability on those who contribute the most to environmental pollution. Therefore, some policy changes are required to confer accountability on all the major stake holders. Considering these facts, it becomes necessary to facilitate environmental scientists so that they can deliver their best for the betterment of society.

Analogous to the environmental scientist, social scientists also require their research findings to be reflected through national policies and vice versa. Some social scientists work on serious ethical issues that require additional safety and security for them, that may or may not be possible to arrange in their home country. It becomes difficult for the international community to help such scholars when the foreign policies of nations or their immigration laws do not have any leniency or consideration for these scholars.

MIGRATION POLICIES OF LEADING NATIONS

Immigration criteria are very important but so far underutilized instruments to decrease poverty and encourage improvement. The world agenda for sustainable development 2030 also recommends the member states to revise their migration policies to ease safe and responsible migration of people through well managed immigration programs (Nations, 2017). To obtain the efficiency index for each nation, three wider features of developed countries' immigration rules were considered in a study. At first, their readiness to agree to take immigrants from the developing countries; secondly, how well those immigrants are integrated; and in the last, whether the nation takes part in international conferences and events on immigration and mobility. On the basis of general guideline by Owen Barder and Petra Krylova, Australia, Norway and New Zealand have the best development-friendly immigration strategies; whereas, the Visegrad four - Slovakia, Poland Hungary, and Czech Republic wane at the end, out of the 27 developed countries. Among the major G7 countries, Canada stands at fourth number, while Germany at sixth and Italy at twelfth place for their migration policies. France, UK, Japan, and the USA altogether fall in the lower half portion of the total countries (Barder & Krylova, 2016).

Apart from the migration policies in general, some countries do have policies that support scholars or people with exceptional learning such as USA. Although there are provisions like 'Special Immigrant Visa' (USA) for some cases, but currently, no privilege could be observed specific for environmental or social scientists in any countries' migration policy. Considering these facts, it may be expected that the countries with the most lenient immigration policies are more likely to give privilege to environmental and social scientists.

SUGGESTED POLICY CHANGES

Some countries including Australia, UK and New Zealand have listed environmental scientists in their shortage occupations lists in 2019 (Yang et al., 2021). Several elements can contribute to the supply deficit of environmental scientists. One such element is the image of an environmental scientist that can influence the public to choose environment as an occupational discipline. Earlier studies recommend that the stereotypical metaphors about a professional perform a major role in impression of persons' curiosity and approaches concerning learning professional expertise about the occupation (Yang et al., 2021). The overall incentives for the environmental and social scientists can drastically affect the image of these professions.

The think tanks of the world agree that the knowledge database for improvement of the world should be shared (Balbi et al., 2022). Does that also imply that the scientists responsible for those works may also be owned at a global level, i.e. they may be provided with some ease to migrate (either temporarily or permanently) from one country to another, or at least in countries linked through some international agreement. Facilitations for the environmental and social scientist could be short-term or long-term. The short-term assistance may include facilitation in visa processing. Similarly, visa extension may be allowed (depending on the policies of the individual countries). Long-term subsidy may include the introduction of a special occupation class for professions working on global agendas to facilitate international level scientists. The most appropriate channel to initiate this process may be the involvement and approval from the Global Commission on International Migration (GCIM) through International Organization for Migration (IOM).

IMPACT OF POLICY CHANGES

The impact of the implementation of migration policy changes will support the professions leading our societies. Two types of changes can be forecasted; some immediate and others long lasting. The immediate changes include the improvement in the overall image of these professions and the new generation instantly taking interest in them and may start viewing these professions as their career options. Secondly, the people linked with these professions would be encouraged to perform better having high morals. The suggested changes may prove very helpful towards achieving maximum targets out of the 17 sustainability benchmarks set by the world in the long run.

CONCLUSION

The recommendations in this article regarding International social and environmental scientists may confer an overall positive impact on the individuals and scholars who are looking forward to deliver their expertise in their fields. It may encourage a new wave of workforce who now has hopes of better acknowledgement and appreciation reflected through reforms at a global level. This empowerment is necessary to stabilize them in societies and cultures that are otherwise based almost entirely on economic feasibilities. People dedicating their lives entirely to services for the society must be facilitated if not awarded financially. This article has highlighted one avenue of supporting the selected careers, opening doors to more suggestions and developments for the same cause. Least but not last, other careers and other means of support can be highlighted, analyzed and presented with convincing evidence to organize effective and targeted planning for a brighter future.

REFERENCES

Balbi, S., Bagstad, K. J., Magrach, A., Sanz, M. J., Aguilar-Amuchastegui, N., Giupponi, C., & Villa, F. (2022). The global environmental agenda urgently needs a semantic web of knowledge. *Environmental Evidence, 11*(1), 1-6.

Barder, O., & Krylova, P. (2016). Which Countries Have the Best Migration Policies. *Center for Global Development in Europe*.

Bektaş, Ç., & Tayauova, G. (2019). Science Ethics and Social Responsibilities of Scientists. *The Journal of International Scientific Researches, 4*(2), 108-120.

Blackburn, S. (2005). *The Oxford dictionary of philosophy*: OUP Oxford.

Cornwall, W. (2019). Now retired, top U.S. environmental scientist feels free to speak her mind, *ScienceInsider*. Retrieved from https://www.science.org/content/article/now-retired-top-us-environmental-scientist-feels-free-speak-her-mind

Dickson, D. (1971). The social responsibilities of the scientist. *Review of Physics in Technology, 2*(2), 116.

Inglehart, R. (2016). Social Science Helps Solve Problems, *HSE News Service*. Retrieved from https://www.hse.ru/en/news/research/190957332.html

United Nations, (2017). International Migration Policies: Data Booklet: Department of Economic and Social Affairs, Population Division.

United Nations, (2018). Sustainable development goals.

Pain, E. (2013). The Social Responsibilities of Scientists, *Science*. Retrieved from https://www.science.org/content/article/social-responsibilities-scientists

Płotka-Wasylka, J., Mohamed, H. M., Kurowska-Susdorf, A., Dewani, R., Fares, M. Y., & Andruch, V. (2021). Green analytical chemistry as an integral part of sustainable education development. *Current Opinion in Green and Sustainable Chemistry, 31*(100508), 1-7.

Raven, J. (1970). The Role of the Social Scientist in the Community. ESRI Memorandum Series No. 80.

Rose, A. M. (1953). The social responsibility of the social scientist. *Soc. Probs., 1*, 85.

Schouw, N. L., Bregnhøj, H., Mosbæk, H., & Tjell, J. C. (2003). Technical, economic and environmental feasibility of recycling nutrients in waste in Southern Thailand. *Waste management & research, 21*(3), 191-206.

Team, I. E. (2021). What Is an Environmental Scientist? And How To Become One. Retrieved 23-3-2021, 2022, from https://sg.indeed.com/career-advice/finding-a-job/what-is-environmental-scientist

Van den Bergh, J. C. (2013). Policies to enhance economic feasibility of a sustainable energy transition. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 110*(7), 2436-2437.

Wilkinson, C., & Weitkamp, E. (2012). Engaging policy-makers with environmental science. *Institution of Environmental Sciences Resources*, 44-47.

Woodcraft, S. (2015). Understanding and measuring social sustainability. *Journal of Urban Regeneration & Renewal, 8*(2), 133-144.

Yang, D., Yao, C., Zhou, M., & Sun, X. (2021). Image of the environmental scientist. *Science Progress, 104*(2), 1-15.

SIGNIFICANCE OF NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGISLATION: "RIGHT TO LIVELIHOOD OF ILLEGAL MIGRANTS"

Dr. Neelam Seam

Associate Professor, IPEM Law Academy, Ghaziabad, Uttar Pradesh, India

ABSTRACT

To live and dignified living is the fundamental right of any individual. Each person is suppose to search an opportunities for their livelihood. People move from one place to another to avail the better opportunities. Today the better facilities of developed countries fascinate the people of developing countries to migrate and work the cross borders. In the lure of best livelihood, better packages, people also use illegal means to migrate and due to this they faced many troublesome even they reach to behind the bars or sometime loss their life.

Migrants especially illegal migrants are endangered to violation of human rights because they are not native of destination states. Because of their position, frequently live in miserable conditions. Whether people shift the states "with documentation or they are undocumented, migrants generally face the discrimination in access of their rights in comparison with the citizens of that country. Despite of All national and International legislation, the migrants are facing the hardship in getting their Human Rights than just think about those who are not legally authorize to stay within the country.

The exploitation of prohibited migrants are rampant and repressive policies of detention and expulsions of them seriously affect the protection of the basic social rights of them. They are too often seen as cheater, liars, criminals, social benefits abusers or persons stealing the jobs of nationals. In such a discourse, the executives policy of stopping "illegal immigration" mostly have difficulties in identifying an illegal migrant as a victim of human rights violations and in need of protection. In addition, the police officials are ordered to attain quantified targets of "expatriation."

They are also the member of Human society, and due to their one illegal act they are deprived from all kind of rights. No other law is above the law of humanitarian law. Why don't we provide the basic rights to them. In this paper, I will try to analyse the national and international legislation for the protection of Human rights of illegal migrants. Also, would try to propose some solutions to resolve the issues so that we could continue the human existence.

INTRODUCTION

Illegal migrants are endangered to abuse and exploitation. Their safety and even their lives are often put at risk. Mostly, during their migration they may asphyxiate in closed containers, died in ice deserts or drown at sea while being smuggled.

A large number of people comes in this category. A rough estimate about the number of unauthorized immigrants in the world's immigrant stock might put it at between 15 to 20 percent of the total (between 30 to 40 million immigrants). Among them, the U.S. has the largest absolute number of irregular immigrants with between 10 to 11 million, about 30 percent of its total foreign born population, probably followed by South Africa, where estimates vary wildly but all are in the several millions.[1]

Definition

An irregular migrant worker, or a non-documented migrant worker, may be defined as a person who enters a country without authorization for the purpose of obtaining employment. In 1975, the UN

[1] https://www.migrationpolicy.org/article/global-struggle-illegal-migration-no-end-sight

General Assembly requested UN organs and agencies to use the terms non-documented and irregular migrant workers instead of terms like "illegal migrant worker".[2]

"The International Convention on the Protection of the Rights of Migrant Workers and Members of their Families (ICRMW) also uses the terms non-documented or irregular migrant worker and defines them as a migrant who is not "authorized to enter, to stay and to engage in a remunerated activity in the State of employment."[3]

REASONS OF ILLEGAL MIGRATION

Attracted better economic opportunities--People are primarily attracted towards economic opportunities of developed countries and destine to search work over there. But, nevertheless, they must be seen as law violators because they use fraudulent way to arrive undocumented .

1. **Lure of better life style**- In the lure of better life style and due to the the influence of western culture the young generation mostly develop their thinking to settle down in the foreign country and in case they do not fall into the eligibility criteria, they try to use illegal means to fulfil their wish to settle abroad.
2. **Persecution from their own country**- Due to discrimination and persecution within the country the minority people leave their country to save their life and to live with dignity. They run away from brutal behaviour, destitute, war, hunger, extreme poverty, and discrimination due to their sexual and gender orientation.
3. **Threat to life compel the people to migrate**- Forced migration has been a norm in the Middle East for most of the 21st Century. The Democratic Republic of Congo has the largest number of displaced people on the continent of Africa, with nearly 6 million people forced from their homes by various conflicts.
4. **Consequence of climate change and natural disaster**- Drought, Flooding, Hunger and earth quake are some of the reasons due to which people are forced to migrate from their own place.[4]

[2] UN General Assembly, Resolution 3449(XXX), Measures to ensure the human rights and dignity of all migrant workers, UN Doc. A/RES/32/120, 9 December 1975, para. 2.
[3] ICRMW, art. 5
[4] https://www.concernusa.org/story/forced-migration-causes/

Different types of illegal migration

While these four types of illegal migration and stays controlling the wide majority of all immigration violations.

CONCERN OF DEVELOPED COUNTRIES

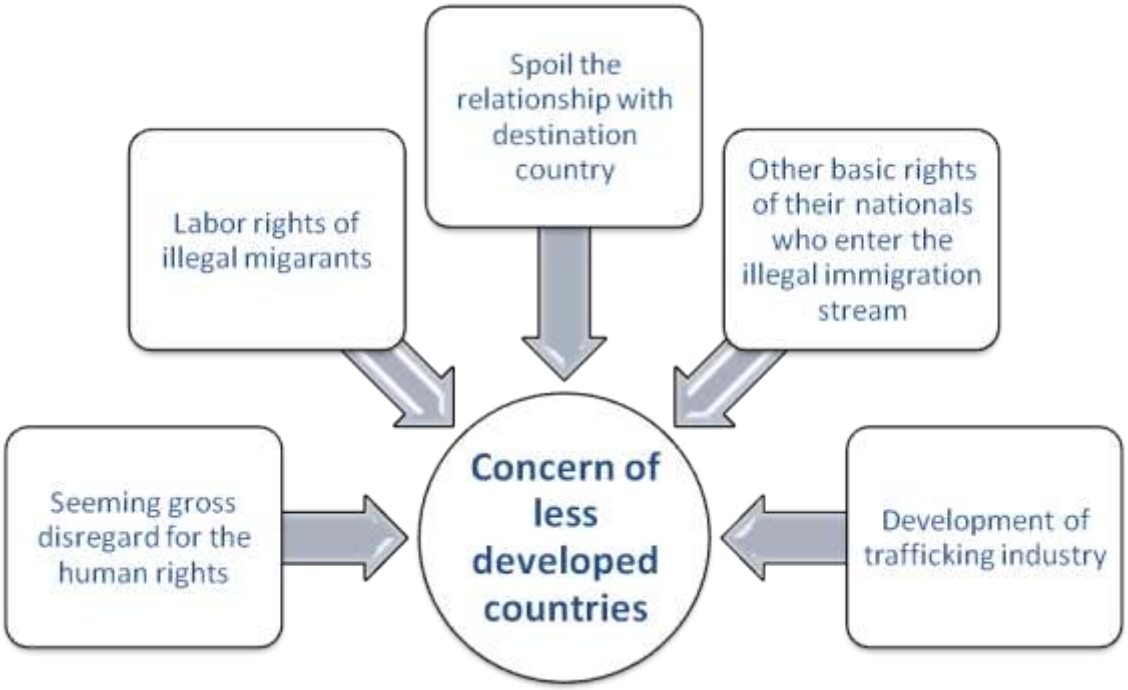

Gross Violation of Human Rights of Illegal migrants

While illegal migration is a crime against the concerned state and it is not in itself a human rights violation, it can be disruption of human rights, particularly for those who have a meagre economic resources.

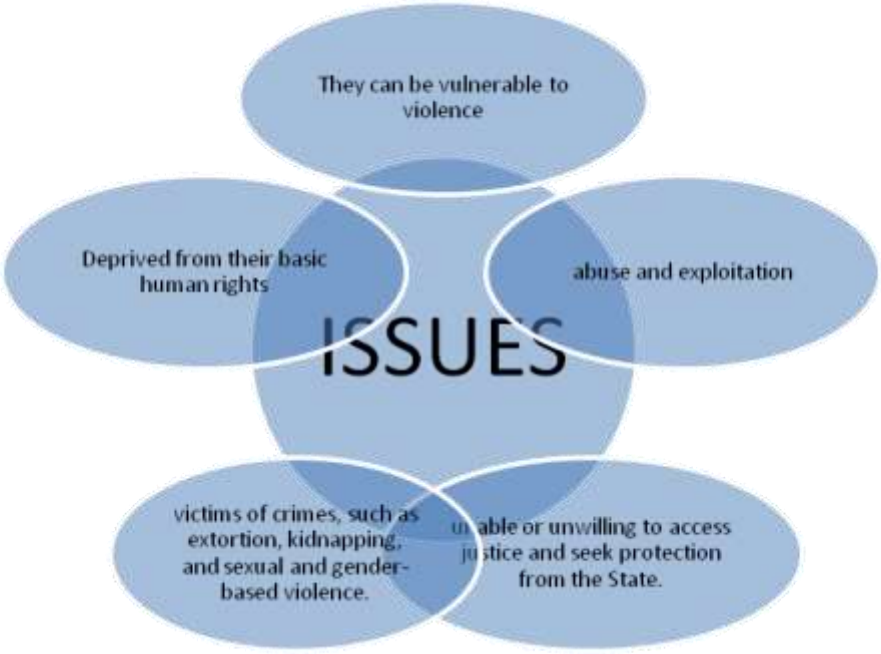

Case Law

In A. v. Australia, the committee of Human Rights found Australia had violated the right to liberty under Article 9 of the ICCPR by arbitrarily detaining the applicant, a migrant and Cambodian national who arrived to Australia by boat. He alleged that he was arbitrarily detained in Australia while his application

for refugee status was pending. His detention was arbitrary, he argued, because there was no legitimate reason to detain him; at the time of filing his application, his detention had lasted for over three and a half years; and there was no available judicial review of his detention. The Human Rights Committee found that the State's justifications for detention – that the applicant was a flight risk and had entered the country illegally – were insufficient to keep the applicant in detention for a total of four years in violation of the rights to liberty and security of Article 9(1) of the ICCPR. Additionally, the Committee found that the State's restricted ability under recently passed legislation to review the lawfulness of detention of migrants was in violation of Article 9(4).[5]

International criminal law appeal the states to prohibit smuggling – but not the migrants who are smuggled or those who provide support to migrants for humanitarian reasons or on the basis of close family ties.

Under the "New York Declaration for Refugees and Migrants", Member States committed to fight against migrant smuggling with full respect for obligations under international law. They also recognized and promised to address, in accordance with obligations under international law, the special needs of migrants in endangered situations, including victims of exploitation and abuse in the context of migrant smuggling.

INTERNATIONAL INSTRUMENTS FOR THE PROTECTION OF UNDOCUMENTED MIGRANTS

1. ILO Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention,[6]

2. ILO Forced Labour Convention, 1930 [7]

3. Abolition of Forced Labour Convention, 1957[8]

4. International Covenant on Civil and Political Rights[9]

5. Universal Declaration of Human Rights (1948),

6. the International Covenant on Civil and Political Rights (1966),

7. The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966),

8. the Convention on the Rights of the Child (1989),

9. the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (1965),

10. ILO Convention No. 143 on Migrations in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Workers (1975),

11. the European Convention on Human Rights (1950) (ETS No. 5),

---

[5] Human Rights Committee, A. v. Australia, Communication No. 560/1993, Views of 3 April 1997, UN Doc. CCPR/C/59/D/560/1993.

[6] ILO Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143) (adopted 24 June 1975, entry into force 9 December 1978), 1120 UNTS 323

[7] ILO Forced Labour Convention, 1930 (No. 29) (adopted 28 June 1930, entry into force 1 May 1932), 39 UNTS 55;

[8] Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105) (adopted 25 June 1957, entry into force 17 January 1959), 320 UNTS 291;

[9] International Covenant on Civil and Political Rights (adopted 16 December 1966, entry into force 23 March 1976), 999 UNTS 171, art. 8.

12. the European Social Charter (1961) (ETS No. 35),

13. the revised European Social Charter (1996) (ETS No. 163) and

14. the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (2005) (CETS No. 197).

Record of Migrant Decease

Annually, more than 4,000 fatalities have been recorded since 2014 on migratory routes worldwide. The number of deaths registered, however, represent only a negligible approximation because the number of migrant deaths around the world go unrecorded. Since 1996, the death of more than 75,000 migrant have been recorded globally. These data not only highlight the issue of migrant fatalities and the consequences for families left behind, but can also be used to assess the risks of irregular migration and to design policies and programmes to make migration safer. Migrant deaths and disappearances recorded globally by IOM's Missing Migrants Project beginning 1 January 2014. [10]

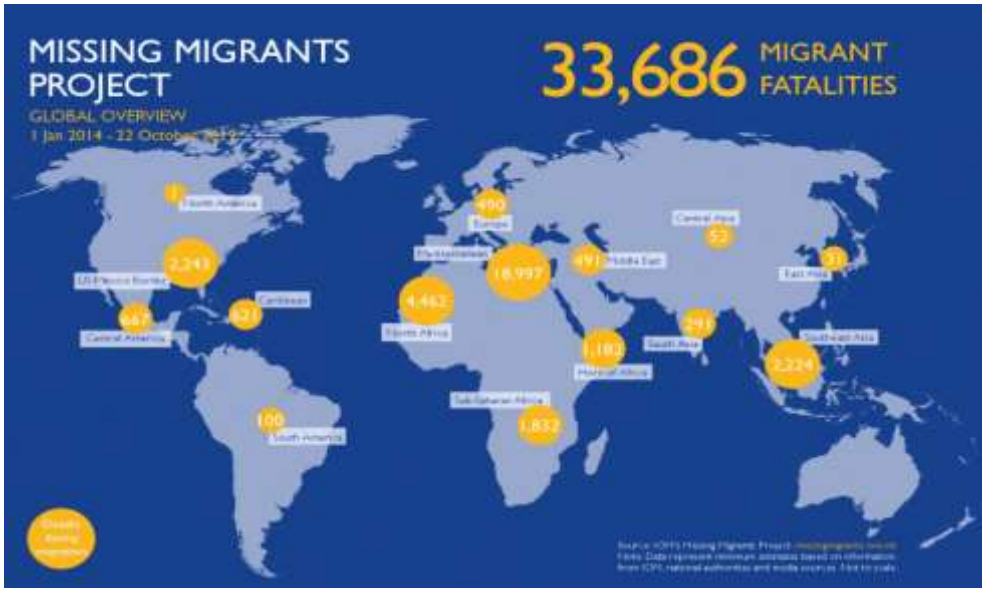

[10] https://www.migrationdataportal.org/themes/migrant-deaths-and-disappearances

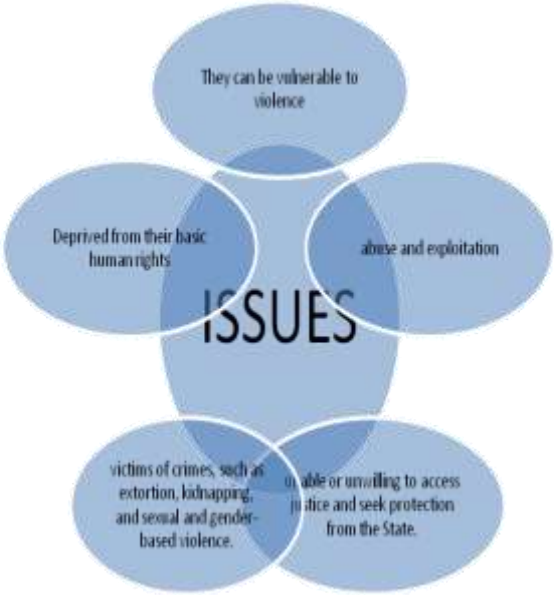

Despite of number of instruments, an ample number of undocumented emigrants died during try to cross the border. Those who succeeded may live in harmful and barbarous conditions. A large number are exploited and many live in terrible situation due to the fear of being arrested and kick back to their native country. It must be acknowledged that there will be a large quantity of irregular migrants existing in the destination countries, regardless of the policies adopted by governments to prevent their entry or to return them speedily.

No single authority, handled the problems of irregular migrants. The most important and relevant international tool is the "United Nations International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (1990)". This has, nevertheless, only been ratified by only 3 member states of the Council of Europe, namely Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina and Turkey.

Throughout the 1980s and 1990s, ships holding dozens, even hundreds, of illegal immigrants were found off the coasts of or arriving Europe and North America. Some of these ships sank or ran aground; some made it to the shore; and some arrived with migrants who did not survive the journey. The Fujian province of Southern China, which has had a long history of labor out-migration, has been a major source of smuggled workers to the US and Europe. Most Fujianese illegal immigrants living in New York have relatives who settled in the US earlier, who could provide loans and other types of assistance. [11]

Observations and Solutions

It is important that international human rights instruments are applicable to all persons regardless of their nationality or status. Irregular migrants, as they are often in a vulnerable situation, have a particular need for the protection of their human rights, including basic civil, political, economic and social rights. So, there is an urgent need to provide clarity on the issue of the rights of irregular migrants,

There are many other international and national tools that provide the provisions which can be used by other regional and national agencies to guarantee the minimum rights of irregular migrants.

- the right to life of undocumented migrants should be enjoyed and respected.

[11] https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/illegal-immigrant

- Un-documented migrants should be protected from the punishment, torture and inhuman or degrading treatment.
- The coercive measures during expulsion and the return process of irregular migrants should be carried out respecting fully with right to dignity,
- The detention should be used only as a last resort and not for an excessive period of time.
- The detention of irregular migrants must be judicially authorised.
- During detention period, irregular migrants should allow to communicate with the consular posts of their country of origin and to be informed, by the authorities of the state where they are detained.
- The migrant, facing dispute to enter a country should have the right to a hearing, with the assistance of an interpreter if necessary, in order to explain the reasons for entering the country and should be able to lodge an application for asylum if appropriate;
- The right to asylum and non-refoulement should be respected;
- An undocumented migrant being removed from a country should be entitled to an effective remedy before a competent, independent and impartial authority.
- An irregular migrant being removed from the country has the right to effective access to the Court of Human Rights by lodging an individual application with the Court.
- collective expulsion of aliens, including irregular migrants, is prohibited;
- the right to respect for private and family life should be observed. Removal should not take place when the irregular person concerned has particularly strong family or social ties with the country seeking to remove him or her and when the removal is likely to lead to the conclusion that expulsion would violate the right to private and/or family life of the person concerned;
- the right to confidential treatment of information concerning irregular migrants should be respected.
- irregular migrants have the right to marry and total barriers should not be put in place preventing them from doing so;
- irregular migrants should be entitled to the protection of their property. They should be able to manage or dispose of it, including through banking facilities allowing for the transfer of earnings and savings;
- there should be no discrimination on grounds of race or ethnicity in granting or refusing admission, in authorising a stay or an expulsion of an irregular migrant.
- adequate housing and shelter guaranteeing human dignity should be afforded to irregular migrants;
- emergency health care should be available to irregular migrants and states should seek to provide more holistic health care, taking into account, in particular, the specific needs of vulnerable groups such as children, disabled persons, pregnant women and the elderly;
- social protection through social security should not be denied to irregular migrants where it is necessary to alleviate poverty and preserve human dignity.
- irregular migrants who have made social security contributions should be able to benefit from these contributions or be reimbursed if expelled from the country.
- in relation to irregular migrants in work, they should be entitled to fair wages, reasonable working conditions, compensation for accidents, access to a court to defend their rights and also freedom to form and to join a trade union.
- All children have a right to education, should be given particular protection and attention.
- Government should raising awareness of the rights of irregular migrants;
- raising awareness of the situation in which irregular migrants live and the difficulties and exploitation they face;

- refraining from criminalising humanitarian assistance for irregular migrants by civil society actors;
- dispensing with the duty of certain authorities to inform on the illegal status of migrants so as to avoid the situation where irregular migrants do not claim their rights through fear of identification as irregular migrants and fear of expulsion;
- considering all relevant means for regularising the situation of irregular migrants where there are reasons why irregular migrants can not or should not be returned to their country of origin;
- Government should supporting voluntary return programmes for irregular migrants and carrying out forcible returns only as a last resort.
- ensuring the availability of non-judicial human rights protection

CONCLUSION

The Governments can widen and intensify legal immigration channels of varied forms. nevertheless, governments will always find themselves in untenable positions both in regard to their control labors and public apprehensions of their overall governance expertise Governments can systemically and regularly review internal controls with an eye to reducing chances for unauthorized emigrants to gain bridgeheads.

The governments can appeal irregular emigrants to come out of the darkness.

TheU.S. may be on the path to testing some of these propositions by seeking to dock illegal immigration in large part by opening up legal channels to much lesser legal, temporary, and endless immigration.

The agreements between major countries of origin and destination that concentrate on participating responsibility for the operation of migration overflows should be pursued coincidentally and in humorless. Similar agreements would need to be truly bilateral and balanced in terms of what each party gives and what it gets in return.

Regulation is a critical part of any robust operation system and the ultimate patron of a system's integrity. With complex and constantly evolving nonsupervisory systems, similar as control of illegal immigration, setting the right pretensions is absolutely essential. In that regard, rather of seeking perfection, with its predictable bummers, controlling illegal immigration might do from the binary demesne that query and fault will be a way of life, and programs will always be incompletely an exercise in the inexact.

To deal with this reality, channelizing important illegal immigration into regulated pathways might be a more realistic course than articulating policy pretensions that seek total control or rejection — pretensions that tend to produce unrealistic public prospects and energy farther climates of dogmatism.

The scale of casualties among deportees and settlers demands critical attention at public, indigenous and transnational situations. The equal protection of all lives, anyhow of migration status, is a central underpinning of the entire transnational mortal rights system.

Totally assessing the performance of new programs, testing the continuity of new nonsupervisory fabrics, and laying out menus of policy druthers might give enterprise like these a better chance of bearing the asked policy fruit than the policy status quo. And in doing so, the palm- palm issues that well regulated transnational migration pledges will have a better chance to grow and develop.

REFERENCES

1. Bureau of International Labor Affairs (1996). Effects of the Immigration Reform and Control Act: Characteristics and Labor Market Behavior of the Legalized Population Five Years Following Legalization. Washington: U.S. Department of Labor.

2. Bush, President George W. (2004). "President Bush Proposes New Temporary Worker Program; Remarks by the President on Immigration Policy," Federal Document Clearing House. January 7.

3. Bush, President George W. and President Vincente Fox (2001). "Remarks by President George W. Bush and President Vicente Fox of Mexico in Joint Press Conference." Federal Document Clearing House. February 16.

4. International Organization for Migration (2005). World Migration 2005: Costs and Benefits of International Migration. Geneva, Switzerland: IOM.

5. Papademetriou, Demetrios (2004). "The Shifting Expectations of Free Trade and Migration." NAFTA's Promise and Reality: Lessons from Mexico for the Hemisphere. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, pp. 39-59.

6. Passel, Jeffrey (2002). "New Estimates of the Undocumented Population in the United States." Migration Information Source. May.

7. Schneider, Friedrich (2003). "Growing Shadow Economy in Germany: An economic and political challenge." Berlin: German Institute for Economic Research.

8. Sum, Andrew, Neeta Fogg, and Paul Harrington (2002). "Immigrant Workers and the Great American Job Machine: The Contributions of New Foreign Immigration to National and Regional Labor Force Growth in the 1990s." Boston: Northeastern University, Center for Labor Market Studies.

9. United Nations Economic and Social Affairs (2004). "World Economic and Social Survey 2004: International Migration." E/2004/75/Rev.1/Add.1. New York: United Nations

10. United Nations Economic and Social Affairs (2002). "International Migration Report 2002." ST/ESA/SER.A/220. New York: United Nations

11. United States Immigration and Naturalization Service (1992). "Immigration Reform and Control Act: Report on the Legalized Alien Population." Washington: U.S. Department of Justice.

12. S.-Mexico Migration Panel (2001). "Mexico-U.S. Migration: A Shared Responsibility." Washington: Carnegie Endowment for International Peace.

13. https://www.migrationpolicy.org/article/global-struggle-illegal-migration-no-end-sight

THE NATURE OF MIGRATION

Dhaval Vashishth

Amity University

ABSTRACT

In the modern world, international migration of the population, especially its economically driven types and forms, is an important development resource for both receiving countries and countries of origin. Considering the impact of migration flows on the socio-economic balance of states, it is necessary to distinguish two types of migration - labor and forced.

Labor migration is voluntary and is motivated by the desire of the individual to get a better paid job, improve living conditions and social status. Forced migration is caused by military, political events, ethnic and religious persecution, which force the population to change their place of residence. The presence of one or another type of migration affects the economies of countries of origin and destination in different ways. Migrants contribute to the growth of the economy in the host countries by taking on jobs that require a large contribution of human resources and energy, but are considered not prestigious in the given society. Thus, migrants complement local labor resources, rather than compete with them, giving the general population the right to engage in intellectual work that requires certain qualifications and professionalism, rather than brute physical strength. Countries are equally interested in an influx of skilled migrants who play an important role in creating businesses and innovating, especially in areas related to scientific and technological progress. Other levers of a positive impact on the economy of the country, driven by the influx of migrants, are the increase in the number of consumers, the realization of the entrepreneurial abilities of migrants, and the potential of remittances.

Key words: migration and economy, miigration and labour force, changing societies, dynamic natüre of migration

PROBLEMS OF INTERNATIONAL MIGRATION

Julie Grogan-Brown

Purdue University

ABSTRACT

Like any global process, international migration not only opens up new opportunities, but also poses new challenges for societies around the world. To strengthen the link between international migration and development, it is not enough just to recognize their interdependence. It is necessary to create favorable conditions for the integration of migrants into host societies and to extract the maximum benefit from migration processes.

Today, there are several key issues on the agenda that do not allow us to consider international migration as an absolutely orderly and regulated process. This is, first of all, a violation of the rights of migrants. Racism in many countries and xenophobia, exacerbated by the global economic crisis, have led to heightened tensions between indigenous and migrant communities. Special measures are needed to protect vulnerable groups of migrants from violence, discrimination and exploitation, as well as the heinous crime of human trafficking. Special attention should be paid to the development of a program of action to alleviate the plight of migrants who find themselves in a difficult humanitarian situation. These actions can be supported by measures to address negative perceptions of migrants in host societies and ways to combat stereotypes and misconceptions about migrants.

The global community is also faced with the need to reduce labor migration costs and improve efficiency in matching the supply and demand of skills in the labor market. This task will require addressing shortcomings in the regulatory framework governing recruitment, increasing oversight of recruitment agencies and promoting transparency in the relevant market.

Key words: integration, racism, xenophobia, economic crisis, migration problems

INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION

Sujartha Kumar

Punjab University

ABSTRACT

According to Article 57 of the Charter of the United Nations, the specialized agencies are "institutions established by intergovernmental agreements and endowed with broad international responsibilities, as defined in their constituent acts, in the fields of economic, social, cultural, educational, health and similar fields" and put in this way in connection with Organization. Of the specialized institutions dealing with international migration, we can single out the International Labor Organization (hereinafter referred to as the ILO), the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (hereinafter referred to as UNESCO) and the World Bank. The ILO is a specialized agency of the United Nations. Its core principle is that the development benefits of migration cannot be separated from the protection of the rights of migrants. The main area of activity of the ILO is the provision of employment for migrants, the optimization of the use of migrants' remittances, the creation of conditions for the reintegration of migrants who return to their homeland. UNESCO is addressing a wide range of issues such as international student mobility, international recognition of qualifications and diplomas, migration of highly skilled workers and cultural diversity. Working closely with the International Group on Migration, UNESCO has established a network of museums dedicated to the issue of migration to showcase the contribution of migrants to the development of host countries.

Key words: institutions, regulations, ILO, migration and labour

UNITED NATIONS PROGRAMS AND FUNDS

Ahmed Jalija Umar

King Fahd University, Saudi Arabia

ABSTRACT

The main objective of the United Nations Conference on Trade and Development (hereinafter referred to as UNCTAD) is to strive to maximize the contribution of migration to the implementation of the Millennium Development Goals (hereinafter referred to as the MDGs), which it seeks to achieve by developing scenarios for a strategy in the field of migration, development and trade. The conference consults on how to capture the trade opportunities created by migrants and on policies to increase the development impact of migrant remittances. The United Nations Development Program (hereinafter referred to as UNDP) develops strategies in the field of migration management with particular attention in order to encourage the effective use of migrants' remittances and themselves as participants in the development process. UNDP also coordinates the activities of the Fund for the implementation of the MDGs, which allocates financial resources for the needs of migration, employment and youth. In order to find solutions to the problems caused by migration, the United Nations Children's Fund (hereinafter referred to as UNICEF) conducts various studies and analyzes them. UNICEF focuses on the plight of street children, migrant children and children separated from their families. The Foundation also assesses the protection of the rights of women and children affected by migration, the prevention of child trafficking and how remittances affect children left at home.

Another Fund is the United Nations Population Fund (hereinafter referred to as UNFPA). Its main task in the field of migration is implementation of cooperation between the UN system, governments, non-governmental organizations and civil society. Its activities are aimed at providing a deeper understanding of migration issues and finding solutions to the problems caused by migration. The Foundation supports maternal and child health, HIV prevention, counseling and other services for refugee and migrant communities.

Keyword: UNICEF, UNFPA, protection programs, funds

RESPECT FOR THE RIGHTS OF VARIOUS CATEGORIES OF MIGRANTS AND THEIR FAMILY MEMBERS

Ange Dominguez

Universidade de São Paulo

ABSTRACT

Until now 87 countries have ratified at least one of four migration-related instruments: International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, International Labor Organization Migrant Workers Convention, International Labor Organization Migrant Workers Convention (Supplementary Provisions), International Labor Organization Convention on Decent Work for Domestic Workers. OHCHR, in collaboration with the ILO, assisted the Lebanese national authorities in developing a code of conduct that served as a guide for recruitment agencies to protect the rights of migrant domestic workers in the country. OHCHR and UN Women have launched programs in Mexico, the Philippines and the Republic of Moldova aimed at creating and strengthening migrant women's organizations. One of the objectives of UNHCR's activities today is to raise awareness of the risks faced by refugees in mixed territorial movements. To achieve this, the Office launched the Global Maritime Security Initiative. One of the activities of this program was the Maritime Defense Dialogue to Prevent the Loss of People Fleeing War and Persecution, held in December 2018. Member States now have to develop a human rights-based approach to border management and, in this regard, improve the reception, screening, assistance, detention and return of international migrants.

Despite these measures, significant challenges remain. Every year, thousands of migrants, including children, are brought to administrative responsibility. However, they are often placed in unsuitable premises and do not have access to legal advice. In many parts of the world, migrant children and children born to migrant parents continue to be denied equal access to education or basic health care; often they are separated from their parents, especially if they are in the country illegally.

Keywords: rights, migrant children, refugees

ADDRESSING THE PROBLEM OF MIGRANTS IN DISTRESS

Sunitha Muraleedharan

Banaras Hindu University

ABSTRACT

The acute crises of the past few years have underscored the need for a framework to delineate the responsibilities of Member States and non-State actors in relation to migrants in crisis situations. To streamline this process, Australia, Bangladesh, Ethiopia, Costa Rica, the United States of America, the Philippines and the European Commission, with the support of UNHCR and the International Organization for Migration, are developing a strategy to protect the dignity and rights of migrants in countries facing acute crises. The end product of this collaboration will be a set of voluntary guidelines for providing migrants with humanitarian assistance in critical situations, as well as a set of measures to protect and support migrants in the post-crisis period.

The second major initiative to address the shortcomings of the current protection regime for international migrants is the Nansen Initiative. Norway and Switzerland, with the support of UNHCR and the International Organization for Migration, have launched a consultative process to address cross-border movements caused by natural disasters and climate change. In view of all the efforts made, it must be remembered that population displacement is not only a humanitarian issue that requires increased protection and fair treatment, but also a development challenge. Military and humanitarian crises give impetus to an increase in the influx of migrants to the security zones. Ensuring the protection of the rights of migrants is possible only in the absence of local wars and conflicts, which should be properly reflected in the development agenda for the period after 2015.

Keywords: migration, protection, crises, conflicts

STRENGTHENING THE EVIDENCE BASE ON MIGRATION

Prashant L. Gawade

Delhi Technological University

ABSTRACT

The most effective migration policy requires the availability of accurate and timely data on migrant stocks and migration flows. However, many countries do not have sufficient capacity to produce such data and therefore cannot correctly analyze the means of obtaining benefits from migration. The need for reliable and up-to-date information on migrants is now expected to grow as migration is increasingly seen as an integral part of the global development agenda. It emphasized that every possible effort should be made to collect and disseminate data on the number of international migrants, as well as to make more active use of data from administrative sources and to encourage the exchange of statistical information between countries in every possible way. The Economic Commission for Europe (hereinafter referred to as UNECE), the Economic Free Trade Association (hereinafter referred to as EFTA) and the International Organization for Migration organized a seminar on the use of migration data for the countries of Central Asia, Eastern Europe and the Caucasus. A UNECE work session on migration statistics was held in 2014 to discuss possible measurements of integration, circular migration and impacts of migration

Keywords: EFTA, information, migrants, statistics

2010-2020 YILLARI ARASINDA YÜKSEK NİTELİKLİ İNSAN HAREKETLİLİĞİ ARAŞTIRMALARININ MASLOW HİYERARŞİSİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: TÜRKİYE, RUSYA, HİNDİSTAN, TAYLAND, TAYVAN VE ÇİN ÖRNEĞİ

A REVIEW OF SKILLED-HIGHLY SKILLED HUMAN MOBILITY RESEARCH BETWEEN 2010-2020 IN THE CONTEXT OF MASLOW HIERARCHY: TURKEY, RUSSIA, INDIA, THAILAND, TAIWAN, AND CHINA

***Fatma Gamze BOZKURT*[1]**

[1]Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme, Ankara, Türkiye.

[1]https://orcid.org/0000-0003-1879-4382

***Gülsün TAŞBUNAR*[2]**

[2] Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme, Ankara, Türkiye.

***Mahmut CANSIZ* [3]**

[3] Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler, Ankara, Türkiye.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı nitelikli insan gücünün uluslararası göç dolaşımındaki yansımaları üzerine yapılan araştırmaların incelenmesidir. Çalışmanın odak noktasında nitelikli insan göçü kapsamında beyin göçünün (brain-drain) ve beyin kazanımının (brain-gain) iki boyutlu olarak kategorileştirilmesi yer almaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini Türkiye, Rusya, Hindistan, Tayland, Tayvan ve Çin üzerine yapılan araştırmalar oluşturmaktadır. Bu ülkelerin seçilmesinde; göç etme isteğinde etkili olan faktörlerin oluşumunda ekonomik, sosyal, hukuki ve politik açıdan ortak yönlere sahip olmaları belirleyici olmuştur. Özellikle son yıllarda adı geçen ülkelerdeki nitelikli insanların göç etme nedenlerinde farklılaşmalar da gözlemlenmektedir. Bu bağlamda ele alınan iki boyutta nitelikli insan hareketliliklerindeki farklılıklar karşılaştırmalı olarak ortaya konulmaktadır. 21. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren uluslararası dolaşımın artışıyla birlikte yukarıda bahsedilen ülkelerde nitelikli insan gücü kaybında itici ve çekici pek çok faktör araştırma konusu olmuştur. Bu çalışmada ise itici ve çekici faktörler Maslow Hiyerarşisindeki (Maslow, 1970) üstünlük, kendini gerçekleştirme, estetik ihtiyaçlar, bilişsel ihtiyaçlar, saygınlık ihtiyaçları, ait olma ve sevgi ihtiyaçları, emniyet ve güven ihtiyaçları, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlar basamakları bağlamında değerlendirilmiştir. Bu amaçla SSCI, SCI, Web of Science, Scopus veri tabanları taranmış, 2010-2020 yılları arasında yayınlanmış olan 32 makale analiz edilmiş, sonuç ve öneriler sunulmuştur. Benzer ülkelerin beyin göçü yaklaşımlarının nedenleri ve sonuçlarının benzerlikler taşıdığını Maslow Hiyerarşisi üzerinden gösterirken aynı zamanda gelecek çalışmalar için beyin göçü araştırmalarının zayıf taraflarına işaret etmesi bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, nitelikli insan hareketliliği, beyin göçü, beyin kazanımı, Maslow Hiyerarşisi.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the research on the reflections of the international mobility of highly skilled people. The focus area of the study is the two-dimensional categorization of brain drain and brain gain within the scope of skilled-highly skilled migration. In this direction, the sample of the study consists of studies on Turkey, Russia, India, Thailand, Taiwan, and China. It has been decisive in the selection of these countries that they have common aspects in economic, social, legal, and political terms in the formation of the factors that are effective in the desire to migrate. Especially in recent years, there have been differences in the reasons for the migration of skilled-highly skilled people in the countries

mentioned. In this context, the differences in the international mobility of skilled-highly skilled people in the two dimensions will be presented comparatively. Since the first quarter of the 21st century, with the increase in international circulation, many pull and push factors in the loss of the skilled-highly skilled people in the above-mentioned countries have been the subject of research. In this study, push and pull factors will be evaluated in the context of transcendence, self-actualization, aesthetic needs, cognitive needs, esteem needs, belongingness and love needs, safety needs, biological and physiological needs in Maslow's Hierarchy (Maslow, 1970). For these purposes, SSCI, SCI, Web of Science, Scopus databases were searched, 32 articles published between 2010-2020 were analyzed within the framework of research questions, and results and recommendations were presented. It is thought that this study will contribute to the literature by pointing out the weak sides of brain drain research for future studies, while showing that the causes and results of similar countries' brain drain approaches have similarities through Maslow's Hierarchy.

Keywords: Migration, The International Mobility of Highly Skilled Workers, Brain Drain, Brain Gain, Maslow Hierarchy.

INTRODUCTION

In this study, we examine the research on the reflections of the international mobility of highly skilled people. The focus of the study, which we have examined in two categories as brain drain and brain gain, is six countries (Turkey, Russia, India, Thailand, Taiwan, and China) that are similar in social, political, economic, and political terms. According to OECD and World Bank data (2010-2020), highly educated migrants' birth countries early in the list India, China, Russia have been in place (https://www.statista.com/chart/4015/the-top-countries-for-highly-educated-migrants/, accessed date: 24.03.2022). We cannot find in the early list Turkey, Taiwan, and Thailand, however, Thailand is one of the growing countries in the ASEAN region. On the one hand, Turkey faces one of the greatest human flights since the 2000s, and Taiwan is a disputed enclave in Asia because of the politic of the People's Republic of China. From different perspectives, these six countries have special importance in Asia. The increase in international circulation with the era of globalization has caused a significant change in qualified human mobility. However, as the different points emphasized in this study, the changes in the reasons for the migration of qualified people and the policy factors applied by the countries in these changes are important.

“Migration is a phenomenon that has other dimensions besides the change in the settlement. In this context, migration; should be said that it is a phenomenon with various dimensions such as geographical/administrative unit change, duration of stay in the migrated place, differences in the social interaction system of individuals, voluntariness, criteria that cause the individual's decision to migrate (Özcan, 2017:186).”

Migration is a concept that has expanded its field of study in recent years and includes different disciplines for social scientists. Migration studies, in general, are considered in two main branches short-term and long-term. Short-term migrations may be examined in the temporary movements. Long-term migrations, forming our field of study, domestic and international migration for reasons such as higher income, a better career, educational prospects, social and political rights, or personal safety (Karaduman and Coban, 2019).

"Although many emigrant countries, including Turkey, have the potential to provide a positive externality from brain drain; this potential is meaningless on its own. Experiences show that this potential occurs only if the necessary environment is provided within the scope of conscious public policies. These policies must also be assessed in terms of the selective immigration policies of the developed countries receiving immigrants. Because of that, international migration may shift in response to public policies that allow for the creation of this exteriority and increased awareness of the matter (Gökbayrak, 2008:80)”

In this study, the brain drain that we evaluate as human capital appears in the second branch of migration that is aforementioned. Highly skilled people show a tendency to migrate from developing countries to

developed countries. This issue is also called brain drain and creates a state that deprives of the skilled human resources needed for developing countries. Various theories and methods have been developed for the study of brain drain for almost half a century. However, we are still learning about the global responses to the implications of brain drain on host country growth and development, as well as the efficiency of policies aimed at highly skilled migration. In order to better understand the consequences of brain drain mobility, there is a need to follow the movements of highly qualified people (Gibson, and McKenzie, 2011). The loss of highly skilled people due to brain drain shows up to be hugely destructive to the home country. The migration of highly skilled people directly causes low human capital levels for developing countries. For this reason, the migration of qualified human capital to developed countries is a cost associated with the decline of productivity in home countries (Karaduman and Coban, 2019).

IMPORTANCE OF THE SUBJECT:

The reasons for the increase in the possibility of migration from developing countries to developed countries have been the subject of research in various studies (Aarhus and Jakobsen, 2019). The results in this study demonstrate that economic independence is really a major predictor of emigration. The empirical findings suggest that implementing economic changes that lead to greater economic freedom, in the long run, would reduce brain drain emigration rates in emerging nations. Countries will enhance the business climate by committing to economic reforms, which will attract investment and provide job opportunities, resulting in decreased emigration rates. China and India are both notable instances of countries that have experienced economic liberalization changes in recent decades, resulting in significant increases in their respective general levels of income. In the long term, economic reforms aimed at more economic freedom result in more democracy (Gans-Morse and Nichter, 2008) As a result, it is anticipated that more economic freedom will lead to greater political stability, peace, and democracy, as well as a reduction in brain drain over time.

Many countries have acknowledged the problem of brain drain and have developed comprehensive policies that have shown to be highly effective in avoiding brain drain and even attaining brain gain. According to Todaro and Maruszko (1987), Neoclassical Economics of Migration theory implies that international migration flows of highly skilled labor respond to differences in the rate of return of the human capital and may differ from the flows of unskilled workers. The other approach mentions that the individual rationales of highly skilled workers have an impact on their decision to emigrate. Brain drain as the subject of different branches of study has become a more visible issue for researchers with the rise in opportunities at the point of international human mobility. In this research in which highly skilled humans are determined as the target audience; It will be revealed how the research about the mentioned countries has changed in terms of social, political, and economic aspects and a solution proposal will be made for Turkey. In this context, the findings of the studies analyzed as the aforementioned aspects and will be associated with Maslow's hierarchy.

When we look at the development of Maslow's hierarchy, concept of a hierarchy of needs first introduced in his 1943 paper “A Theory of Human Motivation” and "Motivation and Personality". Besides, The model, which was initially created as a five-step model, has developed and changed in the following years. In the hierarchy, each step is evaluated in relation to the previous one (https://www.simplypsychology.org/maslow.html, accessed date: 24.03.2022).

If we list the steps of the hierarchy from top to bottom of the pyramid:

1. Biological and physiological needs included air, food, drink, shelter, warmth, sex, sleep.

2. Safety demands such as protection from the elements, security, order, law, stability, and fearlessness.

3. Friendship, closeness, trust, acceptance, receiving, and giving affection and love are cited as requirements for love and belonging. Being a member of a group is affiliating.

4. The esteem requirements step in Maslow's hierarchy is shown in two categories as self-esteem and the desire to be accepted and appreciated by others.

5. At the cognitive needs level, facts such as the person's knowledge and understanding, level of curiosity, and desire to explore are specified.

6. In the examination of aesthetic needs, the person's desire to be appreciated, understanding of beauty are included.

7. The desire for self-actualization was at the last step in Maslow's first described pyramid. It refers to the realization of one's true potential.

8. Transcendence needs to describe the state of going beyond one's personal self.

COMMON ASPECTS OF THE COUNTRIES IN POLITICAL TERMS

The Corruption Perceptions Index (CPI) produced by Transparency International and "The Fragile States Index (FSI) produced by The Fund for Peace (FFP) were used as indicators in order to evaluate the relevant countries in the political context. According to website definition (trancperancy.org, accessed date: 24.03.2022) Corruption Perceptions Index (CPI) is a corruption index that shows the global corruption ranking and is widely used in the world. This scale measures how the corruption in the public sector of countries is perceived by experts and businessmen. The Corruption Perceptions Index (CPI) gives each country's perception of corruption in its public sectors on a scale of 0 to 100. Here, the closer to 0, the higher the corruption perception rate, and the closer to 100, the lower the corruption perception rate. (https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated, accessed date: 24.03.2022) At the same time, The Corruption Perceptions Index (CPI) was also used in the social and economic country analysis part. Based on the information in the relevant indices, situation assessments were made for the years 2010-2020.

Political elements are among the push and pull factors in the discussions with the working groups in the human mobility and brain drain studies. At the point of high-qualified human mobility, corruption is a push factor for emigrant countries, while a low perception of corruption can be an attractive factor for countries receiving immigration. While it remained below 50 points in the China Corruption Perceptions Index between 2012-2020, it remained below 30 points in 2014-2015, but increased its score until 2022 and approached 40 (from the website: the scale of 0 to 100, where 0 is highly corrupt and 100 is very clean.). At this point, it can be said that small but still progressive steps have been taken to fight corruption.

Likewise, while Taiwan (over 50) and India (under 50) did not take progressive steps in the fight against corruption in 2012 and 2014, they took steps to combat corruption and increased their scores between 2014-2020. On the other hand, Taiwan is the country that fights corruption the most among these countries. It is seen that there are fluctuations in the anti-corruption graphs of Thailand (under 50) and Russia (under 50) between 2012 and 2020. But Russia's score increased in 2020. Turkey (40), on the other hand, like Thailand (36) has reduced its fight against corruption in the last 6 years (2014-2020) and lowered its score.

When we come to the Fragile States Index (FSI), it is worth remembering that cohesion, economic, political, social, and cross-cutting indicators are used in this index. We will evaluate the changes in the fragility of countries together with the brain drain rate given in economic indicators. "The Fragile States Index is showing applicable vulnerabilities which contribute to the risk of state fragility. The Index and the data analysis tools upon which it is built make a political risk consideration and early warning of conflict accessible to policy-makers, detailing the existing social, economic, and political pressures faced by each of the 178 countries analyzed by the institute."(https://fragilestatesindex.org/methodology/, accessed date: 24.03.2022)

We know that fragility scores are between 0-120 in the index (https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/tur, accessed date: 24.03.2022), and fragility decreases as the score decreases. While the brain drain in China decreased between 2010 and 2020, we see that at the same time, China's vulnerability score went from 85 to below 70 and its vulnerability decreased.

In Russia, on the other hand, while the fragility score increased between 2014 and 2016 within the scope of the relevant years, we see that after 2016 the fragility decreased and the score approached 70. At the same time, there has been a steady decrease in the rate of brain drain in Russia, like China.

For Turkey, while there was a rapid increase in brain drain between 2017-2019, fluctuations are observed in the fragility graph in the years 2010-2020. While a rapid increase in fragility was observed in 2015-2018, and then fragility decreased to 2020, 2010 did not reach the previous less fragile level.

When we come to India, there was a gradual increase in brain drain between 2014 and 2018, while the country's vulnerability rate remained high between 2010 and 2016, but then gradually decreases until 2019 and continues to rise again. It is worth mentioning here that many indicators have an impact on fragility.

Again in Thailand, the fragility levels fluctuated until 2015, but then the fragility decreased rapidly until 2020. On the other hand, there has been an increase in brain drain since 2013. However, Taiwan is not included in this list due to its special status. The 2020 fragility rates of countries are as follows https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/tur): China (68.9), Russia (73.6), Turkey (79.9), India (77), Thailand (70.9).

COMMON ASPECTS IN ECONOMIC TERMS

When we come to the part of the gross national products of the countries, evaluations were made according to the data of tradingeconomics.com, which was created by processing the data received from the world bank (www.tradingeconomics.com, accessed date: 24.03.2022). When we first look at GDP between 2010 and 2020, we see that the GDP of China, Taiwan, India, and Thailand has increased steadily. However, India's GDP decreased slightly in 2020 compared to 2019. Turkey's gross national product, on the other hand, decreased dramatically from 2010 to 2020. Fluctuations are observed in Russia, and the least GDP was observed in 2014-2015 between 2010-2020. Then, although it could not approach the levels in 2014, it increased compared to 2015. When we come to the research and development expenditures part of the countries' gross national product, evaluations were made by making use of OECD, UNESCO, and statistical data. While Thailand, Taiwan, China, and Turkey increase their research and development expenditures, Russia maintains its stability in the range of 1.10 and 1. India, on the other hand, maintained its expenditures, which were in the 0.80 bands, in the range of 0.70 from 2012 to 2018 (http://uis.unesco.org/en/country/ru?theme=science-technology-and-innovation, accessed date: 24.03.2022).

COMMON ASPECTS IN SOCIAL TERMS

On the other hand, in the social dimension, freedoms are discussed among many items that can be handled. In the context of the analysis, it was selected according to freedom house data and Cato Institute & Fraser Institute (https://worldpopulationreview.com/country-rankings/freest-countries & https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores, accessed date: 24.03.2022) between 2010-2020. According to these data, while China and Thailand are not free; Russia, Turkey, India were evaluated as partly free. Taiwan data is not included due to its special situation.

METHODS

To search the reflections of the international mobility of highly skilled people in Turkey, Russia, India, Thailand, Taiwan, and China a literature review has been organized. This research review composes a systematic and accurate method to identify and synthesize existing research. We arranged an overview of previous research findings to identify divergences and convergences of the countries (where the research has been conducted), study groups, the aim of the studies, results, and suggestions. In conducting a literature review, we followed the indications proposed by Tranfield et al. (2003). As the first stage of our research, the topic and corresponding keywords were defined. Existing articles were titled with the following keywords: ‘‘*migration *’’, ‘‘*the international mobility *’’, ‘‘*highly skilled

*’’, ‘‘*highly skilled workers*’’, “*brain drain *’’ and ‘‘brain gain *’’. Secondly, four scientific databases (SSCI, SCI, Web of Science, Scopus) were searched for corresponding titles, keywords, and/or abstracts of articles that were published between 2010-2020. The database search resulted in 90 articles that matched the defined search terms in the title, and keywords. Three researchers evaluated all the articles. In the end, we removed duplicates and some of them were not related to our purpose. Therefore, we eliminated them and 32 articles were included in this study. in this study. Although this research was organized in two dimensions, brain drain, and brain gain, it was observed that they were not completely separated from each other during the literature review stage. Articles compiled from the databases related to the countries aforementioned between the years 2010-2020 were analyzed by considering the differences and similarities. The analysis in the context of countries was supported by country profile assessments. Regarding the six countries selected; in social dimension; OECD Better Life Index, in economic dimension; GDP, GDP spent on R&D, economic growth; in legal dimension; Universal Human Rights Index, equality, and the political dimension were compared using the fragile perception index, and corruption index. Attention was drawn to the relationship between the results obtained and the points addressed by the researchers. The results obtained after all these analyzes were evaluated on the basis of countries by associating social, political, legal, and economic reasons with eight steps in the Maslow hierarchy.

THE FINDINGS ON BRAIN DRAIN-BRAIN GAIN

THE CASE OF TURKEY

Existing databases were searched with relevant keywords and specific date ranges; six of the studies were examined for Turkey. It has been observed that the subject has been intensively studied in 2019. When we look at the change of keywords in the conceptual framework during the research years, it is understood that "brain drain, gender, inequality, return migration, social policy, political socialization, political participation, externality, students, health workers" are commonly used (Elveren and Toksoz, 2019; Gungor and Tansel, 2014; Yildirim, 2010; Gokbayrak, 2012; Ipek, 2019; Sener, 2019). The sample groups examined in the studies mostly consisted of qualified workers, highly educated people, engineers, doctors, and academicians. In recent studies (Ipek, 2019; Sener, 2019), it is seen that the focus group is focused on students, which is called potential brain drain. The topics most frequently associated with the concepts used to explain brain drain were level of education, social networks, political culture, technology, democratic environment, and economy. A descriptive framework, internet search, and referral sampling methods, online survey, semi-structured and in-depth interviews with the target audience were used by the researchers as data collection methods.

It is observed in the studies conducted in Turkey that studies on return migration are concentrated. The gender gap in Turkey is an essential aspect in shaping the return thoughts of highly skilled people and students living abroad (Elveren and Toksoz, 2019). Furthermore, moral factors, such as the importance of family and social considerations are persuasive in the return decision of the highly educated (Gungor and Tansel, 2014).

One of the studies shows that return migration does not always mean the end of the migration cycle when migrants regard the international movement as a positive experience; they become receptive to repeating the migration experience (Sener, 2019).

Another related issue and focus group regarding brain drain are healthcare workers and engineers. Both source and destination countries, as well as health workers, may benefit or suffer as a result of health worker migration. As a consequence, it is critical to managing this mobility in order to maximize the advantage to all parties involved (Yildirim, 2010).

In the case of Turkish engineers working abroad, it has been stressing social policies aimed at brain drain to brain gain strategies (Gokbayrak, 2012).

It is pointed out that there is a correlation between education level and political participation and interest in politics in Turkey.Turkish high-skilled migrants are passionate about Turkish politics, but their political socialization and involvement, aside from voting, is limited (Ipek, 2019).

THE CASE OF RUSSIA

In order to reach the results of the research on Russia, the databases were searched in the specified date range and 5 of the studies were examined. In the studies conducted, the keywords were generally as follows: global education, international student mobility, human capital, sustainable development, brain drain, drain sharing, scientific migration, academic staff drain, academic diaspora, legal regulation, potential emigrant (Dolmatova, 2013; Latova, 2011; Korobkov and Zaionchkovskaia, 2012; Shagalkina et al. 2019; Ryazantsev et al. 2017; Alpaton and Alpatov, 2018). It is observed that globalization is emphasized in recent studies in which the distribution of research by years is examined and international student mobility is the most mentioned issue. The sample groups examined in the studies mostly consist of academicians, scientists, and researchers who continue their education abroad. In most studies, economic and political causality has been emphasized and commercial loss has been mentioned in the context of human capital. Statistical methods, methods of structuring information, correlation and regression analysis, statistical and mathematical approaches, sociological and econometric models were used for the research and data collection in the studies (Dolmatova, 2013; Latova, 2011; Korobkov and Zaionchkovskaia, 2012; Shagalkina et al. 2019; Ryazantsev et al. 2017; Alpaton and Alpatov, 2018).

When the change over the years in brain drain research is examined, there are studies to establish academic contacts with existing immigrants abroad and to develop a study in this direction. As seen in the studies on Russia, Russia's policy regarding brain drain is not to restrict academic migration, but to take advantage of this diaspora by establishing long-term international academic contacts and creating strong and skilled diasporas outside the country. And also it actively committed to cooperation with the Russian academic institutions (Korobkov and Zaionchkovskaia, 2012).

The concept of brain circulation is frequently encountered in studies in Russia. This concept is evaluated both positively and negatively by researchers. The concept of brain circulation demonstrates that the departure of scientists from Russia is not only a threat to the development of domestic science but at the same time also a chance to give further encouragement to its development (Latova, 2011).

One of the most important topics in which the effects of brain drain studies are examined is sustainable development. Common features relating to the problems of brain drain and sustainable development, allow identification points that prevent the transition of the international community and Russia to the path of sustainable development (Dolmatova, 2013). At this point, the rise in migration of highly skilled people causes loss of human capital, which is an obstacle to sustainable development (Shagalkina et al. 2019). In this context, the prevention of brain drain is included in studies as an aim in order to ensure sustainable development.

One of the studies suggests that legal regulations are needed to prevent brain drain. It has been considering the requirement for state control of emigration processes and certain aspects in the legal regulation of migration processes (Ryazantsev et al. 2017).

Contrary to many studies, there are also claims that the issue of brain drain is not a big problem. An analysis of the migration statistics of academicians in Russia demonstrates that the overreact in the media about the brain drain and the restrictive measures proposed to the government are not justified (Alpatov and Novikov, 2018).

THE CASE OF INDIA

In the context of India, when the literature is searched in the databases, the keywords are determined as follows "policy analysis, human capital, educational attainment, academic mobility, highly skilled diaspora, brain transfer, reverse migration, win-win" (Varma and Karpur, 2013; Varshney, 2013; Tomas and Villare, 2019; Davisa and Hart, 2010). The topics mentioned in the studies in connection with the research appear as "motivational dynamics, psychological dimensions, social background, career plans". The focus groups of the studies mostly consist of "Indian researchers, students, and Indian diaspora". Publicly available data, surveys, empirical data, and in-depth interviews were used for the research and data collection in the studies.

The majority of research in India has focused on brain circulation rather than brain drain. The Indian diaspora was considered again, not a loss. There is an attitude that Indians will return to their countries more qualified. In fact, in some articles, there are evaluations that students who have the potential to go abroad will return even if they leave.

An institute in India found that the majority of the students have developed an increased interest in staying in India, rather than going abroad for education. Even though some of these students are keen on expanding their education abroad, they have expressed a significant desire to return to India after their studies are completed (Varma and Karpur, 2013).

One of the studies suggested that the reverse migrants' psychological dimensions provide insights into their motivational dynamics. Furthermore, the sense of belonging as well as social and cultural ties has an important effect on people's return to their homeland (Gaillard et al. 2015).The migrants' perceptions of their own life cycle stage, the foreign nation, and the home country are taken into account, providing important insights into the reverse migration literature (Varshney, 2013).

Studies have also been carried out on the non-return status of highly qualified immigrants. Gradually, governments are developing policies focused on obtaining or keeping highly qualified migrants (Tomas and Villare, 2019). On the one hand, the cost and benefit distribution that comes from high-skill migration is not always zero-sum or constant. It is possible to change it through international collaboration, resulting in a self-reinforcing "win-win" outcome for both sending and receiving countries. The most promising approach for establishing such a situation is bilateral collaboration focusing on specific sectors affected by migration (Davis and Hart, 2010).

THE CASE OF THAILAND & TAIWAN & CHINA

The keywords commonly used in studies on China, Taiwan, and Thailand are as follows: adoption of innovation, human resource management, human capital, developing countries, brain circulation policies, globalization, diaspora, knowledge-based economy (Ismail et al. . 2014; Gaillard et al. 2015; Daugeliene, 2009; Han, 2007; Yang, 2020; Chen et al. 2016; Blachford, 2014; Giordano, 2013). The topics covered in connection with brain drain and brain circulation are observed as new public management, strong government role, the human capital theory, theory of diffusion of innovation. In addition to the studies produced by these countries for brain drain, there are also studies examining brain circulation and brain mobility. Instead of taking measures to prevent brain drain, governments tend to produce policies that benefit from brain circulation. To attract highly educated citizens to return, the Chinese central government has crafted a number of policies for starting an enterprise (Blachford, 2014). However, in 2001, the government implemented a new policy enabling highly-skilled migrants to contribute to China's modernization, even if they remained outside the country, and laying out numerous methods they may use to do so. This approach is similar to that of other countries, which encourage "brain circulation" and develop a "diaspora option" to counteract talent loss (Daugeliene, 2009). Some similar features can be seen in the studies conducted in Thailand. Thailand, as well as to provide a framework for capturing the benefits of highly educated professionals' worldwide mobility, particularly in research, innovation, and entrepreneurship, to their host country (Suntharasaj and Kocaoglu, 2008). Many of the global migration research expresses the current dynamic international flow of qualified people of the global market. At this point, Chinese officials have begun to view the brain drain phenomena as a means of transmitting economic and technological know-how from a global perspective. (Giordano, 2013).

In a study of Taiwanese researchers on brain motility, returnees who have been allowed "brain mobility" between Taiwan and the United States have acquired the nickname "argonauts" because they travel frequently between the two countries. In a study of Taiwanese researchers on brain mobility, it was concluded that the presence of highly qualified people abroad contributes more to their country (Han, 2007). The fact that these people gain wealth and transfer a significant part of their wealth to their own countries has an important effect on the formation of this belief.

THE RELATION BETWEEN MASLOW'S HIERARCHY AND BRAIN DRAIN

Table 1 shows how existing research can be associated with Maslow's hierarchy of needs within the scope of the literature review.

Table 1.1. The Relation between Brain Drain and Maslow's Hierarchy in the Context of Social, Politic and Economic for different Countries

Contex	Maslow Hiararchy	Turkey	Russia	India	China	Taiwan	Thailand
Social& Politic	Transcendence	Research& Development Opportunities	Research& Development Opportunities	Research& Development Opportunities	Research& Development Opportunities	Research& Development Opportunities	Research& Development Opportunities
	Self-Actualization	Freedom	freedom	freedom	freedom	freedom	freedom
	Aesthetic Needs						
	Cognitive Needs	fight corruption	fight corruption	fight corruption	fight corruption	fight corruption	fight corruption
	Esteem Needs						
	Belongingness and Love Needs	fight corruption fragility	fight corruption fragility	fight corruption fragility	fight corruption fragility	fight corruption fragility	fight corruption fragility
Social& Economic	Safety Needs	fight corruption	fight corruption	fight corruption	fight corruption	fight corruption	fight corruption
	Biological and Physiological Needs						

In terms of scales, fragility index and transparency index were used; they are also supported by freedom house's freedom index. In addition, when we look at the shares of R&D expenditures of the world bank, OECD and UNESCO separated from GDP, we have associated the results we mentioned before with Maslow's Hierarchy. When R&D expenditures are evaluated in an economic context, it is also related to self-actualization and transcendence categories when we look at it from Maslow's point of view. For example, when we look at the studies on brain power in Taiwan (as stated in the discussion section), Taiwanese researchers (Suntharasaj and Kocaoglu, 2008) have both improved their relations with their country and become a model for other researchers thanks to the research area created for them. When we look at the fragility levels of countries and their fight against corruption, it is related to the security needs in terms of social and economic aspects, while at the same time it is related to the belonging needs of Maslow in terms of social policy. In order to be able to analyze other Maslow's categories, both the time interval examined and the content of the research are insufficient. This issue will also be addressed in the conclusion and discussion section. However, while the table above shows under which headings these six countries should be concentrated in the context of Maslow, it is seen that the same issue is a problem in all countries.

CONCLUSION and DISCUSSION

The main aim of this study is to assess what the high-qualified population who migrated and wanted immigrants were looking for and what they could not find, at the point of Maslow's hierarchy, and the push and pull factors revealed in brain drain research. Besides, Maslow's Hierarchy conveys how we can more clearly observe the work in the context of push and pull factors in the context of Labor Migration and Brain Drain. We examined what kind of difficulties brain drain causes for countries, and what kind of policies are implemented to overcome this problem.

As a result of this study, we found that many studies were examined especially based on the economic factors in the field of international human mobility of highly-skilled people. In addition, it has been observed that there are common findings at many points for each country, such as political pressure, social unrest, lack of social security, economic instability, and uncertainty. We found limitations and weaknesses in the analysis of political and social aspects in the approaches of current research. One of them is a need for economic renovation to retain brain drain emigration in home countries (Jarand and Tor, 2019). In order for the return of high-qualified immigrants to take place, it is necessary to ensure

continuity in the incentives applied by the countries. To attract and retain highly skilled people, policymakers should address the ethic and academic culture at the research institutes and universities. Unless reforms are made to the system, highly skilled people will not return.(Yang, 2020). In the examples of China, Thailand, and Turkey, it is seen that various programs and projects are implemented for returns.In China, the government has designed a supportive political condition and supported various funding to universities and the Chinese Academy of Sciences to target returnees (Suntharasaj and Kocaoglu, 2008). The "100 Talent's Program" project is an example of this. Similar projects have been implemented in Turkey. Turkish Atomic Energy Agency, Turkish Academy of Sciences (TUBA), and Scientific and Technical Research Council (TUBİTAK) can be given as examples. Similarly, some projects implemented by Thailand are as follows: Higher Educational Strategic Scholarships for Frontier Research Network, “Science Talent" Scholarships, Junior Science Talent Project. Although countries have succeeded in returning highly qualified people with such projects, deciding the success of the brain gain phenomenon from the number of returnees is insufficient. There is no data supporting that all of the returnees will be succeeding after they return back home. In connection with this reason, we encounter the concept of brain-circulation, which we see a lot in the examples of China and India. The brain drain from China and India has evolved into a new phase of brain circulation, which is likely to increase in the future. Therefore, taking advantage of these highly skilled people abroad while still living there creates a “win-win situation” for both the host country and the home country (Suntharasaj and Kocaoglu, 2008).

In addition, as a significant contribution to examining the extent to which qualified human mobility affects countries while current studies (Tomas and Villare, 2019; Blachford, 2014; Latova, 2011; Gungor and Tansel, 2014) mainly point to developments in the economic field, future studies should evaluate the impact of economic factors, social and political factors, and migration in the long term. Although the current study (Elveren and Toksoz, 2019; Gokbayrak, 2012; Korobkov and Zaionchkovskaia, 2012; Suntharasaj and Kocaoglu, 2008) groups of the research mainly focus on students, academicians, health workers, and engineers, there is a lack of studies on the effects of the relations of trade and businessmen on brain circulation on behalf of economic development.

We have a limitation in this study based on the research between 2010-2020. For future studies, the time period may be extended for more detailed analyses. The impact of globalization may be evaluated in comparison before and after the millennium on behalf of international human mobility for future studies.

REFERENCES

Aarhus, J, Jackopsen, T.(2019), “Rewards of Reforms: Can Economic Freedom And Reforms in Developing Countries Reduce The Brain Drain?”, *International Area Studies Review*, Vol. 22 (4), 327–347.

Alpatov, G.E.; Novikov, A.V. (2018), “Globalizatıon And Emigratıon Of Russıan Scientists”, *18th International Scientific Conference on Globalization and Its Socio-Economic Consequences*.

Blachford, D.R., Zhang, B. (2014), "Rethinking International Migration of Human Capital and Brain Circulation: The Case of Chinese-Canadian Academics", *Journal of Studies in International Education*, 18 (3), 202-222.

Daugeliene, R., Marcinkeviciene, R. (2009), "Brain Circulation: Theoretical Considerations", Engineering Economics, 3 (63), 49-57.

Davis, T. Hart, D.M. (2010), “International Cooperation To Manage High-Skill Migration: The Case Of India-U.S. Relations”, *Review Of Policy Research*, Volume 27, Issue 4, 509-526.

Dolmatova, S. (2013), "Brain Drain And Sustainable Development in Russia in The Context Of Globalization”, *Ekonomıcheskaya Polıtıka,* Issue 5, 187-196.

Elveren, A.Y.; Toksoz, G. (2019), “Hidden Gender Dimensions of The Brain Drain: The Case of Turkey”, *New Perspectives on Turkey*, Issue 60, 33-59.

Gaillard, J., Gaillard, A.M., Krishna, V.V., (2015), "Return From Migration And Circulation Of Highly Educated People: The Never-Ending Brain Drain", *Science Technology & Society*, Volume: 20, Issue: 3, Special Issue: Sı, 269-278.

Gans-Morse J And Nichter S (2008) Economic Reforms And Democracy: Evidence Of A J-Curve İn Latin America. Comparative Political Studies, 41(10), 1–29.

Gibson, J. and McKenzie, D. (2011) "Eight Questions about Brain Drain" *Journal of Economic Perspectives*, 25, 107- 128.

Giordano, A., Pagano, A. (2013), "The Chinese Policy of Highly-Qualified Human Capital: A Strategic Factor For Global Competition İn Innovation", *Transition Studies Review*, 19 (3), 325-337.

Gokbayrak, S. (2012), "Skilled Labour Migration and Positive Externality: The Case of Turkish Engineers Working Abroad", *International Migration*, Volume 50, E132-E150, Supplement 1.

Gökbayrak, Ş. (2008), Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmaları: Beyin Göçü Üzerine Bir İnceleme, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 72 73.

Gungor, N.D., Tansel, A. (2014), "Brain Drain from Turkey: Return Intentions of Skilled Migrants' ', *International Migration*, Volume 52, Issue 5, 208-226.

Han, P. (2007), "The Mobility of Highly Skilled Human Capital in Taiwan", Applied Economics, 39 (9), 1195-1205.

Ipek, I.Z.T (2018), "Political Participation and Media Use of Highly Qualified Migrants", *Interdisciplinary Encounters*, Vol. 8, November, 2018, 99-122

Ipek, I.Z.T. (2019), "Political Socialization Patterns of Turkish High Skilled Migrants", *Migration Letters*, Volume 16, Issue 4, 575-583.

Ismail, M., Kunasegaran, M., Rasdi, R.M. (2014), "Evidence of Reverse Brain Drain in Selected Asian Countries: Human Resources Management Lessons for Malaysia, Organizations, And Markets in Emerging", Organizations and Markets in Emerging Economies, Volume: 5, Issue: 1, 31-48.

Jarand, H.A., Tor, T.J. (2019), "Rewards of Reforms: Can Economic Freedom And Reforms in Developing Countries Reduce The Brain Drain?", International Area Studies Review, Vol. 22 (4), 327–347.

Karaduman, H. A., & Çoban, E., (2019), "Brain Drain in Turkey: An Investigation on The Leading Motives of Skilled Migration" EJSER 5th International Symposium On Social Sciences, 118-119.

Korobkov, A.V.; Zaionchkovskaia, Z.A. (2012), "Communıst and Post-Communıst Studıes", Volume45, Issue 3-4, 327-341.

Kvartiuk Et Al. (2020), A Brain Drain in Russian Agriculture? Migration Sentiments Among Skilled Russian Rural Youth, Europe-Asıa Studıes, Volume 72, Issue 8, P.1352-1377

Latova, N. (2011), "The Brain Drain" In The Institutional System of the Human Capıtal Reproduction in Modern Russia", *Journal of Institutional Studies*, Volume3, Issue 3, 82-93.

Maslow, A. H. (1943). A theory of Human Motivation. Psychological Review, 50(4), 370-96.

Maslow, A. H. (1970a). Motivation and Personality. New York: Harper & Row.

Maslow, A. H. (1970b). Religions, values, and peak experiences. New York: Penguin. (Original work published 1966).

Özcan, D. E. (2017), Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme", *İş ve Hayat Dergisi*, 2/4, 188-189.

Ryazantsev Et Al. (2017), "Emigration From Russia: New Trends and Forms", Economy Of Region, Volume 12, Issue 2, 499-509.

Sener, M.Y. (2019), “Return Migration of Qualified Turkish Migrants from Germany and the Us”, *The Journal of Humanıty and Society*, Volume 8, Issue 3, 51-72.

Shagalkina Et Al. (2019), “Factors of Migration Intentions of Talented Graduates From Leading Russian Universities”, *Russian Management Journal*, Volume 17, Issue 4, 445-466.

Singh, J. Krishna, V.V. (2015), “Trends in Brain Drain, Gain, and Circulation: Indian Experience of Knowledge Workers”, *Science Technology and Society*, Volume20, Issue 3, 300-321.

So, B.W.Y., Liao, H. (2019), "Managerial Flexibility Versus Employee-Friendly Flexibility: The Internal Labor Market of Taiwan’s Civil Service", *Asia Pacific Journal of Public Administration*, 41 (3), 157-168.

Suntharasaj, P., Kocaoglu, D.F. (2008), "Enhancing a Country's Competitiveness Through "National Talent Management Framework", Portland International Center for Management of Engineering and Technology, Proceedings, Art. No. 4599637, 314-327.

Todaro M. P., Maruszko L. (1987), “Illegal Migration And Us Immigration Reform: A Conceptual Framework”, *Population And Development Review*, Vol. 13, No. 1, 101–114.

Tranfield D, Denyer D, Smart P (2003), “Towards A Methodology For Developing Evidence-Informed Management Knowledge By Means of A Systematic Review”, *British Journal of Management*, 207–222

Varma, R.; Karpur, D. (2013), “Comparative Analysis of Brain Drain, Brain Circulation and Brain Retain A Case Study of Indian Institutes of Technology”, *Journal of Comparative Policy Analysis*, Volume 15, Issue 4, 315-330.

Varshney, D. (2013), "The Return of The Natives: Asian Diaspora Issues and Dilemmas - The Case of India", *Afrıcan And Asıan Studıes,* Volume12, Issue 3, 290-321.

Yang, R. (2020), "Benefits And Challenges of The İnternational Mobility of Researchers: The Chinese Experience", *Globalization, Societies and Education*, 18 (1), 53-65.

Yildirim, T. (2010), "Managing Policies of Health Workers Migration at The International Level: An Overview And Situation Assessment for Turkey", *Amme İdaresi Dergisi*, Volume 43, Issue 4, 31-65.

https://www.statista.com/chart/4015/the-top-countries-for-highly-educated-migrants/ (accessed date: 24.03.2022).

https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated (accessed date: 24.03.2022).

https://fragilestatesindex.org/methodology/ (accessed date: 24.03.2022).

https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/tur (accessed date: 24.03.2022).

www.tradingeconomics.com (accessed date: 24.03.2022).

http://uis.unesco.org/en/country/ru?theme=science-technology-and-innovation (accessed date: 24.03.2022).

https://worldpopulationreview.com/country-rankings/freest-countries (accessed date: 24.03.2022).

https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores (accessed date: 24.03.2022).